Kelime Anlamlı

Celâleyn Tercümesi

3. Cilt

Tercüme:

Talha ALP
OrhanEnçakar - Abdulkadir Yılmaz

yasin

Manyasızade cad. No: 47 Çarşamba – FATİH / İSTANBUL
Tel: 0212 635 30 55
Fax: 0 212 635 78 65
e-mail: yasinyayin@mail.com

"Kelime Anlamlı Celâleyn Tercümesi"

isimli kitabın bütün hakları YASİN YAYINEVİ'ne aittir.

Yayınevimizden yazılı izin alınmadan
kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz.

İç Düzen:

Abdulkadir YILMAZ
yılmazabdulkadir@gmail.com

Kapak:

Fatih ARAZ
info@fatiharaz.com

Baskı Cilt : Sistem Matbaacılık
Yılanlı Ayazma Yolu No:8 DAVUTPAŞA
Tel: 0212 482 11 01 ZEYTİNBURNU/İST
İSTANBUL 2012

Rahman ve Rahim olan
Allah'ın adıyla

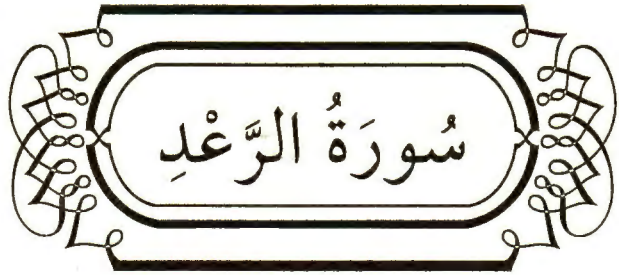

١٣

سُورَةُ الرَّعْدِ

مَكِّيَّةٌ

اِلَّا ﴿وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ الْآيَةَ ﴿وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا﴾ الْآيَةَ اَوْ مَدَنِيَّةٌ اِلَّا ﴿وَلَوْ أَنَّ قُرْاٰنًا﴾ اَلْآيَتَيْنِ ثَلَاثٌ اَوْ اَرْبَعٌ اَوْ خَمْسٌ اَوْ سِتٌّ وَاَرْبَعُونَ آيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿الٓمٓرٰ﴾ اَللّٰهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ ﴿تِلْكَ﴾ هٰذِهِ الْآيَاتُ ﴿اٰيَاتُ الْكِتَابِ﴾ الْقُرْآنِ وَالْإِضَافَةُ بِمَعْنٰى مِنْ ﴿وَالَّذِيٓ اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ﴾ أَيِ الْقُرْآنُ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿الْحَقُّ﴾ لَا شَكَّ فِيهِ ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ ﴿لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١﴾﴾ بِأَنَّهُ مِنْ عِنْدِهِ تَعَالٰى ﴿اَللّٰهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمٰوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا﴾ أَيِ الْعَمَدَ جَمْعُ عِمَادٍ وَهُوَ الْأُسْطُوَانَةُ وَهُوَ صَادِقٌ بِأَنْ لَا عَمَدَ أَصْلًا ﴿ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ﴾ اسْتِوَاءً يَلِيقُ بِهِ ﴿وَسَخَّرَ﴾ ذَلَّلَ ﴿الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ﴾ مِنْهُمَا ﴿يَجْرِي﴾ فِي فَلَكِهِ ﴿لِاَجَلٍ مُسَمًّى﴾ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿يُدَبِّرُ الْاَمْرَ﴾ يَقْضِي أَمْرَ مُلْكِهِ ﴿يُفَصِّلُ﴾ يُبَيِّنُ ﴿الْاٰيَاتِ﴾ دَلَالَاتِ قُدْرَتِهِ ﴿لَعَلَّكُمْ﴾ يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿بِلِقَآءِ رَبِّكُمْ﴾ بِالْبَعْثِ ﴿تُوقِنُونَ ﴿٢﴾﴾ ﴿وَهُوَ الَّذِي مَدَّ﴾ بَسَطَ ﴿الْاَرْضَ وَجَعَلَ﴾ خَلَقَ ﴿فِيهَا رَوَاسِيَ﴾ جِبَالًا ثَوَابِتَ ﴿وَاَنْهَارًا وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ﴾ مِنْ كُلِّ نَوْعٍ ﴿يُغْشِي﴾ يُغْطِي ﴿الَّيْلَ﴾ بِظُلْمَتِهِ ﴿النَّهَارَ اِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ ﴿لَاٰيَاتٍ﴾ دَلَالَاتٍ عَلٰى وَحْدَانِيَّتِهِ تَعَالٰى ﴿لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٣﴾﴾ فِي صُنْعِ اللّٰهِ ﴿وَفِي الْاَرْضِ قِطَعٌ﴾ بِقَاعٌ مُخْتَلِفَةٌ ﴿مُتَجَاوِرَاتٌ﴾ مُتَلَاصِقَاتٌ فَمِنْهَا طَيِّبٌ وَسَبِخٌ وَقَلِيلُ الرَّبِيعِ وَكَثِيرُهُ وَهُوَ مِنْ دَلَائِلِ قُدْرَتِهِ تَعَالٰى ﴿وَجَنّٰتٌ﴾ بَسَاتِينُ ﴿مِنْ اَعْنَابٍ وَزَرْعٌ﴾ بِالرَّفْعِ عَطْفًا عَلٰى جَنَّاتٌ وَالْجَرِّ عَلٰى أَعْنَابٍ وَكَذَا قَوْلُهُ ﴿وَنَخِيلٌ صِنْوَانٌ﴾ جَمْعُ صِنْوٍ، وَهِيَ النَّخَلَاتُ يَجْمَعُهَا أَصْلٌ وَاحِدٌ وَتَتَشَعَّبُ فُرُوعُهَا ﴿وَغَيْرُ صِنْوَانٍ﴾

مُنْفَرِدَةٌ ﴿تُسْقَى﴾ بِالتَّاءِ أَيِ الْجَنَّاتُ وَمَا فِيهَا وَالْيَاءِ [يُسْقَى] أَيِ الْمَذْكُورُ ﴿بِمَآءٍ وَاحِدٍ وَنُفَضِّلُ﴾ بِالنُّونِ وَالْيَاءِ ﴿بَعْضَهَا عَلَى بَعْضٍ فِي الْأُكُلِ﴾ بِضَمِّ الْكَافِ وَسُكُونِهَا فَمِنْ حُلْوٍ وَحَامِضٍ وَهُوَ مِنْ دَلَائِلِ قُدْرَتِهِ تَعَالَى ﴿إِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ ﴿لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾﴾ يَتَدَبَّرُونَ ﴿وَإِنْ تَعْجَبْ﴾ يَا مُحَمَّدُ مِنْ تَكْذِيبِ الْكُفَّارِ لَكَ ﴿فَعَجَبٌ﴾ حَقِيقٌ بِالْعَجَبِ ﴿قَوْلُهُمْ﴾ مُنْكَرِينَ لِلْبَعْثِ ﴿أَئِذَا كُنَّا تُرَابًا أَئِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ﴾ لِأَنَّ الْقَادِرَ عَلَى إِنْشَاءِ الْخَلْقِ وَمَا تَقَدَّمَ عَلَى غَيْرِ مِثَالٍ قَادِرٌ عَلَى إِعَادَتِهِمْ وَفِي الْهَمْزَتَيْنِ فِي الْمَوْضِعَيْنِ التَّحْقِيقُ وَتَحْقِيقُ الْأُولَى وَتَسْهِيلُ الثَّانِيَةِ وَإِدْخَالُ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ وَتَرْكُهَا وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْاِسْتِفْهَامِ فِي الْأَوَّلِ وَالْخَبَرِ فِي الثَّانِي وَأُخْرَى عَكْسُهُ ﴿أُولٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ وَأُولٰئِكَ الْأَغْلَالُ فِي أَعْنَاقِهِمْ وَأُولٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٥﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

13- Ra'd Sûresi

"*Velâ yazâlüllezîne keferû*" ayetiyle "43. ayet hariç Mekke'de inmiştir.
Ya da 30 ve 31.ayetler hariç Medine'de inmiştir.
43, 44, 45 yahut 46 ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1. **Elif, lâm, râ,** Allah teala bununla ne kastettiğini en iyi bilendir. **Râ. Bun-lar,** bu ayetler **Kitab'ın,** Kur'ân'ın **ayetleridir.**[1] **Sana Rabbinden indi-rilen**[2] Kur'ân **haktır,** onda hiç şüphe yoktur. **Fakat insanların,** Mekkelilerin **çoğu** onun Allah katından olduğuna **inanmazlar.**

2. **Allah, o zattır ki, gökleri, gördüğünüz direkler**[3] **olmadan yükselt-miştir. Sonra arş üzerine** kendisine yaraşır biçimde **istiva etmiştir. Güneşi ve ayı emrine boyun eğdiren Allah'tır.** Bunların **her biri muayyen bir vakit** olan kıyamet**e kadar** yörüngesinde **akıp gitmektedir. O,** siz Mekkeliler, **Rabbinize kavuşacağınıza,** dirilişe **kesin olarak inanmanız için** mülkünün **her işi**ni **düzenleyip** yoluna koyup **ayetleri,** kudretine delalet eden şeyleri **açıklamaktadır.**

3. **Ve O, o zattır ki, yeryüzünü uzatmıştır,** yaymıştır **ve onda** sabit **dağlar ve ırmaklar yaratmıştır ve onda meyvelerin hepsinden,** her türünden **ikişer çift yetiştirmiştir. Gündüzü Gece**nin karanlığı**yla bürüyor,** örtüyor. **Şüphe yok ki, bu** anlatılan**lar**da Allah'ın yarattıklarını **düşünen bir kavim için elbet-te ayetler,** Allah telanın birliğine delaletler **vardır.**

---

[1] آيَاتُ الْكِتَابِ terkibinde izafet مِنْ manasındadır.
[2] Ayetteki اَلَّذِي mübteda olup haberi de اَلْحَقُّ kelimesidir.
[3] اَلْعَمَدُ kelimesi عِمَادٌ kelimesinin cemisidir, direk anlamına gelir. Gerçekten de göklerde direk bulunmamaktadır.

4. **Ve yeryüzünde** kimisi tatlı kimisi tuzlu, kiminin ürünü az, kimisininki çok olan **birbirine yakın,** bitişik **kıt'alar,** çeşitli toprak parçaları **vardır** tüm bunlar onun kudretinin delilleridir. **Ve üzüm bahçeleri vardır ve ekinler**[1] **ve asılları bir**[2] **olan ve olmayan hurmalıklar vardır ki,** bahçe ve içindekiler ya da bu anlatılanların hepsi **bir su ile sulanır**[3] **ve bazılarını bazıları üzerine yenmesi**[4] **hususunda üstün kılıyoruz;**[5] bunlardan kimisi tatlı, kimisi de ekşidir. Bu da Allah tealanın kudretinin delillerindendir. **Muhakkak ki bu** anlatılanlar**da düşünen bir kavim için deliller vardır.**

5. Ey Muhammed! Eğer kafirlerin seni yalanlamasına **şaşıyorsan,** asıl **şaşılacak şey onların** dirilişi inkar ederek**: «Biz toprak olduğumuz zaman yeniden mi yaratılacağız?»**[6] **demeleridir.** Zira mahlûkatı ve geride sayılan şeyleri ilk baştan, hiçbir örnek olmadan yaratmaya gücü yeten zat, onları iade etmeye de kadirdir. **İşte onlar, Rablerini inkâr edenlerdir; işte onlar (kıyamet gününde) boyunlarında tasmalar bulunanlardır. Ve onlar ateş halkıdır. Onlar, orada ebedî kalacaklardır!**

KELİME ANLAMI

سُورَةُ الرَّعْدِ ﴿١٣﴾

13- Ra'd Sûresi

مَكِّيَّةٌ Mekke'de inmiştir إِلَّا Hariç, Mekke'de inmemiştir وَلَايَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا الْآيَةَ Bu ayet hariç *(Daha?)* وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا الْآيَةَ Birde bu ayet اَوْ Veya مَدَنِيَّةٌ Medine'de inmiştir إِلَّا Hariç yani Medine'de inmemiştir *(Ne?)* وَلَوْ أَنَّ قُرْاٰنًا ثَلَاثٌ اَوْ اَرْبَعٌ اَوْ خَمْسٌ اَوْ سِتٌّ وَاَرْبَعُونَ Başlayıp devam eden iki ayet hariç اَلْآيَتَيْنِ آيَةٌ Kır üç- kırk dört- kırk beş veya kırk altı ayettir بِسْمِ اللهِ Allah'ın adıyla (başlarım) *(Öyle Allah ki)* الرَّحْمٰنِ Rahman olan *(Yine öyle Allah ki)* الرَّحِيمِ Rahim olan

---

[1] وَزَرْعٌ kelimesi ve sonrasındaki جَنَّاتٌ kelimesine atfedilerek raf ile, أَعْنَابٍ kelimesine atfedilerek de cer ile okunmuştur.

[2] صِنْوَانٌ kelimesi صِنْوٌ kelimesinin cemisidir; tek bir kökten gelip de fer'leri farklı olan hurma ağaçları anlamına gelir.

[3] تُسْقَى kelimesi hem تـ ile okunmuştur –ki bu durumda mana "o bahçeler ve içinde bulunanlar bir su ile sulanır" şeklinde olur- hem de (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) يـ ile okunmuştur –ki bu durumda mana "bu anlatılanların hepsi bir su ile sulanır" şeklinde olur.

[4] اَلْأُكُلِ kelimesinde كـ harfi hem zammeli hem de sükunlu olarak okunmuştur.

[5] وَنُفَضِّلُ kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) نـ harfiyle hem de يـ harfiyle (وَيُفَضِّلُ şeklinde) okunmuştur.

[6] Ayette geçen أَئِذَا كُنَّا ve أَئِنَّا لَفِي sözlerindeki hemzeler 1. tahkik ile, 2. birinci hemzede tahkik, ikincide teshil ile 3. iki vecihte de araya elif koyularak 4. bu elif koyulmayarak okunmuştur. Bir diğer kıraatte birinci elif istifham, ikincisi ise haber olarak bir diğerinde ise bunun tam tersi şekliyle okunmuştur.

1. الٓمٓرٰ **Elif Lam Mim** اَللّٰهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Muradını *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu harflerle تِلْكَ **Bunlar** هٰذِهِ الْآيَاتُ Bu ayetler *(Nedir?)* اٰيَاتُ الْكِتَابِ **Kitabın ayetleridir** الْقُرْآنِ Kur'an'ın وَالْإِضَافَةُ İzafet بِمَعْنٰى مِنْ Min manasındadır وَالَّذِي **O şey ki** أُنْزِلَ **İndirildi** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbin tarafından** أَيِ الْقُرْآنُ Yani Kur'an مُبْتَدَأٌ Mübtedadır خَبَرُهُ Haberi (şu gelen kelimedir) *(Sana indirilen Nedir?)* الْحَقُّ **Haktır** لَا شَكَّ فِيهِ Onda şüphe yoktur وَلٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ **Fakat insanların çoğu** أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ Yani Mekke ehli *(Nedir?)* لَا يُؤْمِنُونَ **İnanmıyorlar** *(Neye?)* بِأَنَّهُ Şuna ki o indirilen مِنْ عِنْدِهِ تَعَالٰى Allah-u Teâla'nın katındandır.

2. اَللّٰهُ **Allah** الَّذِي **Öyle Allah ki** رَفَعَ **Yükseltti** *(Neyi?)* السَّمٰوَاتِ **Gökleri** *(Ne olduğu halde?)* بِغَيْرِ عَمَدٍ **Direksiz** *(Öyle direk ki?)* تَرَوْنَهَا **Onları görüyorsunuz/ görebileceğiniz** أَيِ الْعَمَدَ جَمْعُ عِمَادٍ Yani "Amed" kelimesi "İmadın" cemisidir وَهُوَ الْأُسْطُوَانَةُ "İmad" direk demektir وَهُوَ Bu nefi (yani direksiz olma) *(Nedir?)* صَادِقٌ Doğrudur (mana bakımından doğru olur) *(Neye?)* بِأَنْ لَا عَمَدَ أَصْلًا Hiç direği olmayana ثُمَّ اسْتَوٰى **Sonra Allah istiva etti** عَلَى الْعَرْشِ **Arşın fevkine** اسْتِوَاءً Öyle bir istiva ki يَلِيقُ بِهِ Şanına layık وَسَخَّرَ **Boyun eğdirdi** ذَلَّلَ İtaat ettirdi *(Neyi?)* الشَّمْسَ **Güneşi** وَالْقَمَرَ **Ayı** *(Daha)* كُلٌّ **Her biri** مِنْهُمَا Bu ikisinden يَجْرِي **Akıp gider** *(Nerede?)* فِي فَلَكِهِ Yörüngesinde *(Ne zamana kadar?)* لِأَجَلٍ مُسَمًّى **Muayyen bir vakte kadar** *(Ondan bedel?)* يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününe kadar يُدَبِّرُ **Düzenler** *(Neyi?)* الْأَمْرَ **Bütün işleri** يَقْضِي Yerine getirir أَمْرَ مُلْكِهِ Mülküne ait işleri يُفَصِّلُ **Açıklar** يُبَيِّنُ Beyan eder الْآيَاتِ **Ayetlerini** *(Neyi?)* لَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** بِلِقَاءِ رَبِّكُمْ **Rabbinize kavuşacağınıza** *(Ne ile?)* تُوقِنُونَ **Kesin olarak inanırsınız** دَلَالَاتِ قُدْرَتِهِ Kudretinin delillerini يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekke halkı بِالْبَعْثِ Yeniden dirilmekle

3. وَهُوَ **Allah** الَّذِي **Öyle Allah'tır ki** مَدَّ **Uzantı verdi** بَسَطَ Döşedi *(Neyi?)* الْأَرْضَ **Yer yüzünü** وَجَعَلَ **yaptı** خَلَقَ Yarattı فِيهَا **Yer yüzünde** *(Neyi?)* رَوَاسِيَ **Dağları** جِبَالًا Dağlar *(Öyle dağları ki)* ثَوَابِتَ Oturaklı dağları *(Daha neyi yarattı)* وَأَنْهَارًا **Nehirleri** وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ **Ve her bir meyveden** جَعَلَ **Yarattı** فِيهَا **Yeryüzünde** *(Nasıl?)* يُغْشِي **Bürür** يُغْطِي Örter *(Neyi?)* زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ **Çift çift** مِنْ كُلِّ نَوْعٍ Her türlüsünden اللَّيْلَ **Geceyi** *(Ne ile?)* بِظُلْمَتِهِ Karanlığı ile *(Neye bürür?)* النَّهَارَ **Gündüze** إِنَّ فِي ذٰلِكَ **Hiç şüphesiz bunda vardır** الْمَذْكُورِ Bu zikredilenlerde *(Ne vardır?)* لَاٰيَاتٍ **Elbette**

Ayetler/Alınacak ibretler دَلَالَاتٍ عَلَى وَحْدَانِيَّتِهِ تَعَالَى Allah-u Teâla'nın vahdaniyetine dair deliller *(kim için ?)* لِقَوْمٍ **Bir toplum için** *(öyle toplum ki)* يَتَفَكَّرُونَ **Tefekkür ediyorlar** *(Nerede?)* فِي صُنْعِ اللَّهِ Allah'ın yaratmasında

4. وَفِي الْأَرْضِ **Yer yüzünde vardır** *(Ne?)* قِطَعٌ **Kıtalar** بِقَاعٌ مُخْتَلِفَةٌ Muhtelif araziler *(Öyle kıtalar ki)* مُتَجَاوِرَاتٌ **Bir birine komşu** مُتَلَاصِقَاتٌ Bir birine bitişik فَمِنْهَا Bu arazilerden vardır *(Ne?)* طَيِّبٌ Verimli *(Daha)* وَسَبِخٌ Verimsiz/çorak *(Daha)* وَقَلِيلُ الرَّبِيعِ Ürünü az *(Daha)* وَكَثِيرُهُ Ürünü çok وَهُوَ Bu anlatılanlar *(Nedir?)* مِنْ دَلَائِلِ قُدْرَتِهِ تَعَالَى Allah-u teala'nın kudretinin delillerindendirler *(Yer yüzünde daha ne vardır?)* وَجَنَّاتٌ **Bahçeler** بَسَاتِينُ Bostanlar *(O bahçe ki)* مِنْ أَعْنَابٍ **Üzüm bağlarından** *(Yer yüzünde daha ne vardır?)* وَزَرْعٌ Ekinlerden بِالرَّفْعِ Ref ile okundu *(Neye binaen?)* عَطْفًا عَلَى جَنَّاتٌ "Cennat" kelimesine atfederek وَالْجَرِّ Cer ile okundu *(Neye binaen?)* عَلَى أَعْنَابٍ "A'nab" kelimesine atfederek وَكَذَا Aynen bu kelimenin irabı gibidir *(Ne?)* قَوْلُهُ Allah'ın şu sözü *(O sözden kasıt)* وَنَخِيلٌ **Hurmalıklar (vardır)** *(Öyle hurmalıklar ki)* صِنْوَانٌ **Çatallı** جَمْعُ صِنْوٍ "Sanvin"in cemisidir وَهِيَ "Sinvan" *(Nedir?)* النَّخَلَاتُ Hurma ağaçları *(Öyle hurma ağaçları ki)* يَجْمَعُهَا Onları topluyor *(Ne?)* أَصْلٌ وَاحِدٌ Bir kök وَتَتَشَعَّبُ Çatallanıyor *(Ne?)* فُرُوعُهَا Dalları *(Yine öyle hurmalıklar ki)* وَغَيْرُ صِنْوَانٍ **Çatalsız** مُنْفَرِدَةٌ Tek başına تُسْقَى **Sulanıyor** *(Bu kelime ne ile okundu?)* بِالتَّاءِ Ta ile أَيِ الْجَنَّاتُ وَمَا فِيهَا Yani bahçe ve içindekiler (sulanır) [يُسْقَى] وَالْيَاءِ Ya ile okundu أَيِ الْمَذْكُورُ Yani bu zikredilenler (sulanır) *(Ne ile?)* بِمَاءٍ **Su ile** *(Öyle su ki)* وَاحِدٍ **Tek** وَنُفَضِّلُ **Üstün kılarız** *(Bu kelime ne ile okundu?)* بِالنُّونِ Nun ile *(Daha)* وَالْيَاءِ Ya ile (yani üstün kılar) *(Neyi?)* بَعْضَهَا **Onların bazısını** *(Neye?)* عَلَى بَعْضٍ **Diğer bazısına** *(Nerede?)* فِي الْأُكُلِ **Yemişlerinde** *(Bu kelime ne ile okundu?)* بِضَمِّ الْكَافِ وَسُكُونِهَا Kâf'ın zammesi ile ve sükunu ile *(bu üstünlük ne cihetinden, nasıl?)* فَمِنْ حُلْوٍ Tatlılık cihetinden *(Daha)* وَحَامِضٍ Ekşilik cihetinden وَهُوَ Tüm bunlar *(Nedir?)* مِنْ دَلَائِلِ قُدْرَتِهِ تَعَالَى Yüce Allah'ın kudretini gösteren delillerdendir. إِنَّ فِي ذَٰلِكَ **Muhakkak ki bunda vardır** الْمَذْكُورِ Zikredilenlerde *(Ne vardır?)* لَآيَاتٍ **Bir takım ayetler/ibretler** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Topluluk için** *(Öyle topluluk ki)* يَعْقِلُونَ **Aklediyorlar** يَتَدَبَّرُونَ Düşünüyorlar

5. وَإِنْ تَعْجَبْ **Şayet şaşıyorsan** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammet *(Neden dolayı?)* مِنْ تَكْذِيبِ الْكُفَّارِ Kafirlerin yalanlamalarından *(Kimi?)* لَكَ Seni فَعَجَبٌ **Şaşılacak şeydir** حَقِيقٌ بِالْعَجَبِ

Şaşılmayı hak edendir *(Ne?)* قَوْلُهُمْ **Onların sözü** *(Ne oldukları halde)* مُنْكِرِينَ لِلْبَعْثِ Dirilmeyi inkar edenler اَئِذَا كُنَّا **Olduğumuz zaman mı** *(Ne?)* تُرَابًا **Toprak** اَئِنَّا **Gerçekten biz mi?** لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ **Mutlaka yeniden yaratılacağız** لِاَنَّ الْقَادِرَ Çünkü kadir olan *(Neye?)* عَلٰى إِنْشَاءِ الْخَلْقِ Mahlukatı yoktan diriltmeye *(daha?)* وَمَا تَقَدَّمَ عَلٰى غَيْرِ مِثَالٍ Geçen benzersiz şeyleri *(Nedir?)* قَادِرٌ Kadirdir عَلٰى إِعَادَتِهِمْ Onları iade etmeye التَّحْقِيقُ وَفِي الْهَمْزَتَيْنِ فِي الْمَوْضِعَيْنِ İki mevzide iki hemze için vardır *(Ne?)* Tahkik (sabit kılma)*(Daha)* وَتَحْقِيقُ الْأُولٰى وَتَسْهِيلُ الثَّانِيَةِ..Birinciyi tahkik ikinciyi teshil etme *(Daha)* وَإِدْخَالُ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ Her iki cihette aralarına elif girdirmek *(Daha)* وَتَرْكُهَا Elifi terk etmek وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de بِالْاِسْتِفْهَامِ فِي الْأَوَّلِ وَالْخَبَرِ فِي الثَّانِي Birinci de istifham ikincide haber وَأُخْرٰى Diğer bir kıraatte عَكْسُهُ Bunun aksi vardır. اُولٰئِكَ **Onlar** الَّذِينَ **o kimselerdir ki** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Kimi?)* بِرَبِّهِمْ **Rablerini** وَاُولٰئِكَ **Ve onlar** الْاَغْلَالُ **Tasma / demir zincirler**(olan kişilerdir) *(Nerede?)* فِي اَعْنَاقِهِمْ **Boyunlarında** وَاُولٰئِكَ **Ve onlar** *(Nedir?)* اَصْحَابُ النَّارِ **Ateş ehlidir** هُمْ فِيهَا **Onlar orada** *(Nedir?)* خَالِدُونَ **Ebedi kalacaklardır**

وَنَزَلَ فِي اسْتِعْجَالِهِمُ الْعَذَابَ اسْتِهْزَاءً ﴿وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ﴾ الْعَذَابِ ﴿قَبْلَ الْحَسَنَةِ﴾ الرَّحْمَةِ ﴿وَقَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِمُ الْمَثُلَاتُ﴾ جَمْعُ الْمَثُلَةِ بِوَزْنِ السَّمُرَةِ أَيْ عُقُوبَاتُ أَمْثَالِهِمْ مِنَ الْمُكَذِّبِينَ أَفَلَا يَعْتَبِرُونَ بِهَا؟ ﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ عَلَى﴾ مَعَ ﴿ظُلْمِهِمْ﴾ وَإِلَّا لَمْ يَتْرُكْ عَلَى ظَهْرِهَا دَابَّةً ﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٦﴾﴾ لِمَنْ عَصَاهُ ﴿وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿أُنْزِلَ عَلَيْهِ﴾ عَلَى مُحَمَّدٍ ﴿آيَةٌ مِن رَبِّهِ﴾ كَالْعَصَا وَالْيَدِ وَالنَّاقَةِ، قَالَ تَعَالَى: ﴿إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرٌ﴾ مُخَوِّفُ الْكَافِرِينَ وَلَيْسَ عَلَيْكَ إِتْيَانُ الْآيَاتِ ﴿وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ ﴿٧﴾﴾ نَبِيٌّ يَدْعُوهُمْ إِلَى رَبِّهِمْ بِمَا يُعْطِيهِ مِنَ الْآيَاتِ لَا بِمَا يَقْتَرِحُونَ ﴿اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثَى﴾ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى وَوَاحِدٍ وَمُتَعَدِّدٍ وَغَيْرِ ذَلِكَ ﴿وَمَا تَغِيضُ﴾ تَنْقُصُ ﴿الْأَرْحَامُ﴾ مِنْ مُدَّةِ الْحَمْلِ ﴿وَمَا تَزْدَادُ﴾ مِنْهُ ﴿وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ ﴿٨﴾﴾ بِقَدَرٍ وَاحِدٍ لَا يَتَجَاوَزُهُ ﴿عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾ مَا غَابَ وَمَا شُوهِدَ ﴿الْكَبِيرُ﴾ الْعَظِيمُ ﴿الْمُتَعَالِي ﴿٩﴾﴾ عَلَى خَلْقِهِ بِالْقَهْرِ بِيَاءٍ وَدُونَهَا [الْمُتَعَالِ] ﴿سَوَاءٌ مِنكُمْ﴾ فِي عِلْمِهِ تَعَالَى ﴿مَنْ أَسَرَّ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ﴾ مُسْتَتِرٌ ﴿بِاللَّيْلِ﴾ بِظَلَامِهِ ﴿وَسَارِبٌ﴾ ظَاهِرٌ بِذَهَابِهِ فِي سَرْبِهِ أَيْ طَرِيقِهِ ﴿بِالنَّهَارِ ﴿١٠﴾﴾ ﴿لَهُ﴾ لِلْإِنْسَانِ ﴿مُعَقِّبَاتٌ﴾ مَلَائِكَةٌ تَتَعَقَّبُهُ ﴿مِن بَيْنِ يَدَيْهِ﴾ قُدَّامِهِ ﴿وَمِن خَلْفِهِ﴾ وَرَائِهِ ﴿يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ﴾ أَيْ بِأَمْرِهِ مِنَ الْجِنِّ وَغَيْرِهِمْ ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ﴾ لَا يَسْلُبُهُمْ نِعْمَتَهُ ﴿حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ﴾ مِنَ الْحَالَةِ الْجَمِيلَةِ بِالْمَعْصِيَةِ ﴿وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا﴾ عَذَابًا ﴿فَلَا مَرَدَّ لَهُ﴾ مِنَ الْمُعَقِّبَاتِ وَلَا غَيْرِهَا ﴿وَمَا لَهُم﴾ لِمَنْ أَرَادَ اللَّهُ بِهِمْ سُوءًا ﴿مِن دُونِهِ﴾ أَيْ غَيْرِ اللَّهِ ﴿مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿وَالٍ ﴿١١﴾﴾ يَمْنَعُهُ عَنْهُمْ ﴿هُوَ الَّذِي يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا﴾ لِلْمُسَافِرِينَ مِنَ الصَّوَاعِقِ ﴿وَطَمَعًا﴾ لِلْمُقِيمِ فِي الْمَطَرِ ﴿وَيُنشِئُ﴾ يَخْلُقُ ﴿السَّحَابَ الثِّقَالَ ﴿١٢﴾﴾ بِالْمَطَرِ ﴿وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ﴾ هُوَ مَلَكٌ مُوَكَّلٌ بِالسَّحَابِ يَسُوقُهُ مُلْتَبِسًا ﴿بِحَمْدِهِ﴾ أَيْ يَقُولُ سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ ﴿وَ﴾ يُسَبِّحُ ﴿الْمَلَائِكَةُ مِن خِيفَتِهِ﴾ أَيِ اللَّهِ ﴿وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ﴾ وَهِيَ نَارٌ تَخْرُجُ مِنَ السَّحَابِ ﴿فَيُصِيبُ بِهَا مَن يَشَاءُ﴾ فَتَحْرِقُهُ نَزَلَ فِي رَجُلٍ بَعَثَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ يَدْعُوهُ فَقَالَ مَنْ رَسُولُ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ أَمِنْ ذَهَبٍ هُوَ أَوْ مِنْ فِضَّةٍ أَمْ نُحَاسٍ فَنَزَلَتْ بِهِ صَاعِقَةٌ فَذَهَبَتْ بِقَحْفِ رَأْسِهِ ﴿وَهُمْ﴾ أَيِ الْكُفَّارُ ﴿يُجَادِلُونَ﴾ يُخَاصِمُونَ النَّبِيَّ ﷺ ﴿فِي اللَّهِ وَهُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ ﴿١٣﴾﴾ الْقُوَّةِ أَوِ الْأَخْذِ

TÜRKÇE ANLAMI

Alay ederek azabı acele istemeleri hakkında şu ayet inmiştir:

6. **Ve senden güzellikten,** rahmetten **önce kötülüğü,** azabı **çarçabuk isterler. Hâlbuki onlardan önce** yalanlayıcılardan olan emsallarinin **ibret**

alınacak azapları[1] **gelip geçmiştir.** Hala onlardan ibret almıyorlar mı? **Doğrusu insanlar kötülük ettikleri halde Rabbin onlar için mağfiret sahibidir.** Yoksa yeryüzünde kımıldayan hiçbir canlı bırakmazdı. **Şüphesiz Rabbinin azabı da** kendisine asi olana karşı **çok şiddetlidir.**

7. **Ve o kâfir olanlar der ki: Onun,** Muhammedin **üzerine Rabbinden** asa, el ve deve gibi **bir mucize indirilseydi ya?** Allah teala der ki; **Sen ancak** kâfirleri **korkutucusun** yoksa mucize getirmek senin görevin değildir. **Her kavim için bir hidayet rehberi,** onların istedikleri değil de onlara gösterdiği mucizlerle rabbine davet eden peygamberler **vardır.**

8. **Allah her dişinin neyi yükleneceğini** onun erkek mi yoksa dişi mi; bir tane mi yoksa birden fazla mı olduğunu ve diğer şeyleri **bilir. Ve** gebelik boyunca **rahimlerin neyi eksik, neyi ziyade edeceğini de** bilir. **Onun katında her şey ölçü iledir,** tek bir ölçü ile olup asla ondan şaşmaz.

9. **O gizliyi de ve açıkta olanı da,** görünmeyeni de görüneni de **bilir. Pek büyüktür,** yücedir, gücü ile yarattıklarına karşı **üstündür.**[2]

10. **Sizden sözünü gizleyen ve sözünü açıklayan ve geceleyin,** onun karanlığı sayesinde **saklanan ile** gecenin gidişiyle **gündüzleyin ortaya çıkan** yoluna düşen **kimse** Allah tealanın ilminde **eşittir.**

11. **Onun,** o insan **için önünden ve arkasından** kendisini izleyen **takip edici** melekler **vardır ki, Allah'ın emriyle** cinlerden ve diğer şeylerden **onu korurlar. Şüphe yok ki Allah, kendilerindeki** güzel hallerini masiyetle **değiştirmedikçe herhangi bir kavimdekini değiştirmez,** onlardan nimetini çekip almaz. **Ve Allah bir millete bir kötülük,** azap **isteyince de artık** ne takip edici meleklerden ne de başka kimselerden **onu geri bırakacak kimse yoktur. Ve onlar,** Allah'ın kendilerine azap etmeyi diledikleri **için O'ndan başka** o azabı onlardan engelleyecek **bir yardımcı**[3] **da yoktur.**

12. **O, o zattır ki,** yolculuk yapanlar için yıldırım **korkusu ve** yolculuk yapmayanlar için de yağmur **ümidi olarak şimşeği gösterir ve** yağmur sebebiyle **ağırlaşmış bulutları yaratır.**

13. **Ve** bulutu sevketmekle görevli **ra'd** meleği "Sübhanellahi ve bihamdihi" demek suretiyle **O'na hamd ederek tesbih eder.** Ve **melekler de O'nun,** Allah'ın **korkusundan** tesbihte bulunurlar. **Ve yıldırımları,** buluttan çıkan ateşi **gönderir, onları dilediğine hemen isabet ettirir** de o ateş onu yakar. Bu ayet Hz. Peygamber kendisini davet etmek için birini gönderdiğinde "*Peygamber de ne, Allah da kim; altından mı, gümüşten mi, yoksa bakırdan mı?*" diyen ve anında tepesine inen yıldırımla ölen bir adam hakkında inmiştir. **Durum böyle iken onlar,** kâfirler **Allah hakkında** Hz. Peybamberle(s.a.v.) **mücadelede bulunurlar. Hâlbuki O'nun kuvveti** ya da alışı **çok şiddetlidir.**

---

[1] اَلْمَثُلَاتُ kelimesi سَمُرَةٌ veznindeki اَلْمَثُلَةُ kelimesinin cemisidir.

[2] اَلْمُتَعَالِ kelimesi hem ي ile hem de ي'siz okunmuştur.

[3] مِنْ وَالٍ sözündeki مِنْ zaittir.

KELİME ANLAMI

6. وَنَزَلَ (Gelecek ayet) indi *(ne sebebi ile?)* فِي اسْتِعْجَالِهِمْ Acil istemeleri sebebiyle *(Neyi?)* الْعَذَابَ Azabı *(niçin indi?)* اسْتِهْزَاءً (Onlarla) alay etmek için وَيَسْتَعْجِلُونَكَ **Senden acilen istiyorlar** *(Neyi?)* بِالسَّيِّئَةِ **Kötülüğü** الْعَذَابِ Azâbı *(neden önce?)* قَبْلَ الْحَسَنَةِ **İyilikten önce** الرَّحْمَةِ Rahmetten önce وَقَدْ خَلَتْ **Halbuki geçti** *(kimden önce?)* مِنْ قَبْلِهِمُ **Onlardan önce** *(Ne?)* الْمَثُلَاتُ **Azap örnekleri/ukubetler** جَمْعُ الْمَثُلَةِ "el-Mesületü" lafzının cemisidir بِوَزْنِ السَّمُرَةِ "es-Semuretü" Vezninde أَيْ عُقُوبَاتُ أَمْثَالِهِمْ مِنَ الْمُكَذِّبِينَ Yani Onların yalancılardan olan benzerlerinin ukubetleri ؟أَفَلَا يَعْتَبِرُونَ بِهَا.Bunlardan ibret almayacak mısınız? وَإِنَّ رَبَّكَ **Şüphesiz ki senin rabbin** *(Nedir?)* لَذُو مَغْفِرَةٍ ﴾ **Mağfiret sahibidir** *(Kim için?* لِلنَّاسِ **İnsanlar için** *(ne oldukları halde ?)* عَلَى مَعَ ظُلْمِهِمْ **Kötülükleri ile birlikte** وَإِلَّا لَمْ يَتْرُكْ Yoksa Allah bırakmazdı *(Nerede?)* عَلَى ظَهْرِهَا Yeryüzünde *(Ne?)* دَابَّةً Hiçbir canlı وَإِنَّ رَبَّكَ **Yine şüphe yok ki rabbin** *(Nedir?)* لَشَدِيدُ الْعِقَابِ **Azabı da pek şiddetlidir** *(Kime?)* لِمَنْ عَصَاهُ Ona asi olana

7. وَيَقُولُ **Der** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(ne derler ?)* لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ **İndirilmeli değimliydi** *(Kime?)* عَلَى مُحَمَّدٍ **Ona** Muhammed'e *(Ne?)* اٰيَةٌ **Alamet** *(kimden)* مِنْ رَبِّهِ **Rabbinden** *(ne gibi?)* كَالْعَصَا Asa gibi *(Daha)* وَالْيَدِ El gibi*(Daha)* وَالنَّاقَةِ Deve gibi قَالَ Buyurdu *(Kim?)* تَعَالَى Yüce Allah *(ne buyurdu?)* إِنَّمَا أَنْتَ **Sen ancak** *(Nesin?)* مُنْذِرٌ **Bir uyarıcısın** مُخَوِّفُ الْكَافِرِينَ Kafirleri korkutucusun وَلَيْسَ عَلَيْكَ Sana gerekli değildir *(Ne?)* إِتْيَانُ الْآيَاتِ Alametler getirmek وَلِكُلِّ قَوْمٍ **Her toplum için var dır** *(Ne vardır?)* هَادٍ **Rehber** نَبِيٌّ Nebi (öyle nebi ki) يَدْعُوهُمْ Onları çağırıyor *(Kime?* إِلَى رَبِّهِمْ Rablerine *(ne ile)* بِمَا O şeyle ki يُعْطِيهِ Ona verdi *(ona verdiği nedir?)* مِنَ الْآيَاتِ Ayetler لَا بِمَا يَقْتَرِحُونَ Uydurdukları ile değil

8. اَللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** تَحْمِلُ **Gebedir** *(Kim?)* كُلُّ أُنْثَى **Her bir dişi** *(gebe olduğu nedir?)* مِنْ ذَكَرٍ Erkek çocuk *(Daha)* وَأُنْثَى Dişi çocuk *(Daha)* وَوَاحِدٍ Bir çocuk *(Daha)* وَمُتَعَدِّدٍ Birkaç çocuk *(Daha)* وَغَيْرِ ذٰلِكَ Bunlardan başka *(daha neyi bilir)* وَمَا **O şeyi ki** تَغِيضُ **Azaltır** تَنْقُصُEksiltir *(Ne?)* الْأَرْحَامُ **Rahimler** *(eksilttiği nedir?)* مِنْ مُدَّةِ الْحَمْلِ Hamilelik müddeti *(Daha neyi bilir?)* وَمَا **O şey ki** تَزْدَادُ **Artırır** *(artırdığı nedir?)* مِنْهُ Hamilelik müddeti وَكُلُّ شَيْءٍ **Her şey** عِنْدَهُ **Onun katında** *(Nedir?)* بِمِقْدَارٍ **Ölçü iledir** بِقَدَرٍ Ölçü ile *(Daha)* وَ حِدٍ Sınır ile *(Öyle sınır ki)* لَا يَتَجَاوَزُهُ Onu aşamaz

9. *(Allah daha kimdir?)* عَالِمُ الْغَيْبِ **Gaybı/görünmeyeni bilendir** *(Daha)* وَالشَّهَادَةِ **Görüleni de bilendir** مَا غَابَ Gaib olan *(Daha)* وَمَا شُوهِدَ Müşahede olunan *(Allah daha kimdir?)* الْكَبِيرُ **Pek büyüktür.** الْعَظِيمُ Azimdir **الْمُتَعَالِي.Yücedir** *(Kim üzerine?)* عَلَى خَلْقِهِ Mahlukatı *(Ne ile?)* بِالْقَهْرِ Kahr-ı galebe ile *(Bu kelime ne ile okundu?)* بِيَاءٍ وَدُونَهَا Ya ile ve ya sız [الْمُتَعَالِ].

10. . سَوَاءٌ **Eşittir** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Nerede?)* فِي عِلْمِهِ تَعَالَى Yüce Allah'ın ilminde *(Kim?)* مَنْ **O kimse ki** أَسَرَّ **Gizledi** *(Neyi?)* الْقَوْلَ **Sözü** *(Daha kim?)* وَمَنْ **O kimse ki** هُوَ **O** *(Nedir?)* جَهَرَ **Açığa vurdu** *(Neyi?)* بِهِ **Sözü** *(Daha kim?)* وَمَنْ **O kimse ki** مُسْتَخْفٍ **Gizlenendir** *(Ne zaman?)* مُسْتَتِرٌ.**örtünendir** بِاللَّيْلِ **Gece** *(Ne ile?)* بِظَلَامِهِ Karanlığı ile *(daha kim?)* وَسَارِبٌ **Aşikar olan** ظَاهِرٌ.**gözüken** *(Ne ile?)* بِذَهَابِهِ **gitmesi ile** *(Nerede?)* فِي سَرْبِهِ..**Dehlizinde/tünelinde** أَيْ طَرِيقِهِ.yani yolunda *(Ne zamanda aşikar olan?)* بِالنَّهَارِ **Gündüz**

11. لَهُ **Onun için vardır.** لِلْإِنْسَانِ İnsan için vardır *(Ne?)* مُعَقِّبَاتٌ **Takipçiler** مَلَائِكَةٌ تَتَعَقَّبُهُ Onu takip eden melekler *(Nerede?)* مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ **Ellerinin arasından/Önünden** *(Daha)* قُدَّامِهِ Önünden وَمِنْ خَلْفِهِ **Arkasından** وَرَائِهِ.**Arkasından** *(öyle takipçiler ki)* أَيْ يَحْفَظُونَهُ **Onu korurlar** *(Ne ile?)* مِنْ أَمْرِ اللهِ **Allah'ın emri ile** *(Neden korurlar ?)* بِأَمْرِهِ.Yani Allah'ın emriyle مِنَ الْجِنِّ Cinlerden *(Daha)* وَغَيْرِهِمْ Başkalarından إِنَّ اللهَ **Hiç şüphesiz Allah** لَا يُغَيِّرُ **Değiştirmez** *(Neyi?)* مَا **O özellikleri / halleri ki** بِقَوْمٍ **Bir toplulukta olan** حَتَّى لَا يَسْلُبُهُمْ نِعْمَتَهُ Nimetlerini onlardan almaz *(Ne müddetçe ?)* يُغَيِّرُوا **Değiştirene değin** *(Neyi?)* مَا **O halleri ki** بِأَنْفُسِهِمْ **Kendilerine olan** *(Onlar nedir?)* مِنَ الْحَالَةِ الْجَمِيلَةِ Güzel haller *(Ne ile değiştirmedikçe ?)* بِالْمَعْصِيَةِ Masiyetle /günahla وَإِذَا أَرَادَ **Murat edince** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kime?)* بِقَوْمٍ **Bir topluluğa** *(Neyi?)* سُوءً **Kötülüğü** عَذَابًا Azabı فَلَا مَرَدَّ لَهُ **Onu geri çevirecek yoktur** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُعَقِّبَاتِ *(Daha)* Takipçilerden وَلَا غَيْرِهَا Ve de başkalarından وَمَا لَهُمْ **Onlar için yoktur** لِمَنْ O kimse için ki أَرَادَ اللهُ Allah Murat etti *(Kime?)* بِهِمْ Onlara *(Neyi?)* سُوءًا Azabı *(Kimden başka ?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** أَيْ غَيْرِ اللهِ Yani Allah'tan başka *(Ne yoktur ?)* مِنْ وَالٍ **Yardımcıları** *(öyle yardımcı ki)* مِنْ. زَائِدَةٌ."Min" harfi zaittir يَمْنَعُهُ Azabı engelliyor *(Kimden?)* عَنْهُمْ O topluluktan

12. هُوَ **Allah** الَّذِي **Öyle Allah'tır ki** يُرِيكُمُ **Size gösteriyor** *(Neyi?)* الْبَرْقَ **Şimşeği**

(Niçin ?) **خَوْفًا Korku için** *(Kim için korku ?)* لِلْمُسَافِرِينَ مِنَ الصَّوَاعِقِ Yıldırımdan kaçanlar içindir *(Daha)* **وَطَمَعًا Ümit için** *(Kim için?)* لِلْمُقِيمِ فِي الْمَطَرِ Yağmurda kalan için **وَيُنْشِئُ Ve meydana getirir** يَخْلُقُ Yaratır *(Neyi?)* **السَّحَابَ Bulutları (öyle bulutlar ki ?) الثِّقَالَ Ağır** (ağırlaşmış) *(Ne ile?)* بِالْمَطَرِ Yağmurla

13. **وَيُسَبِّحُ Tesbih eder** *(Ne?)* **الرَّعْدُ Gök gürültüsü** هُوَ O *(kimdir ?)* مَلَكٌ مُوَكَّلٌ Görevlendirilmiş melektir *(Ne ile?)* بِالسَّحَابِ Bulutları yürütmekle يَسُوقُهُ Onu sevk eder *(ne oldukları halde ?)* مُلْتَبِسًا Mültebis/bitişik olduğu halde *(Neye?)* **بِحَمْدِهِ Allah'ı hamd etmeye** أَيْ يَقُولُ Yani der (Ne der ?) سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ (Sübhanellahi ve bi hamdihi) وَ يُسَبِّحُ Tesbih eder *(Kim?)* **الْمَلَائِكَةُ Melekler** *(Neden dolayı?)* **مِنْ خِيفَتِهِ Heybetinden** نَارٌ O وَهِيَ **الصَّوَاعِقَ Yıldırımlar** *(Ne?)* **وَيُرْسِلُ (Allah) gönderir** أَيِ اللهُ Yani Allah'ın **بِهَا Hemen isabet ettirir** *(Neyi?)* **فَيُصِيبُ** تَخْرُجُ مِنَ السَّحَابِ Buluttan çıkan ateştir. **مَنْ O kimseye ki يَشَاءُ Allah diledi** فَتَحْرِقُهُ Ve hemen onu yakar نَزَلَ **Onları** *(Kime?)* Bu ayet indi *(Kim hakkında ?)* فِي رَجُلٍ Bir adam بَعَثَ إِلَيْهِ Ona gönderdi *(Kim?)* النَّبِيُّ Peygamberimiz (Sallallahu aleyhi ve selem) *(Kimi?)* مَنْ O kimseye ki يَدْعُوهُ Onu (İslam'a)davet ediyor فَقَالَ O (çağrılan) kimse şöyle dedi مَنْ رَسُولُ اللهِ Allah'ın Resulü de kimdir وَمَا اللهُ Allah'ta kimdir أَمِنْ ذَهَبٍ هُوَ Altından mıdır o أَوْ مِنْ فِضَّةٍ Yoksa gümüşten mi أَمْ نُحَاسٍ Yoksa bakırdan mı فَنَزَلَتْ Ardından düşüverdi *(Kime?)* بِهِ Ona *(Ne?)* صَاعِقَةٌ Yıldırım فَذَهَبَتْ Ve koparıp götürdü *(Neyi?)* بِقَحْفِ رَأْسِهِ Kafa tasını **وَهُمْ (Böyle iken) onlar** أَيِ الْكُفَّارُ Yani kafirler **يُجَادِلُونَ Mücadele ederler** يُخَاصِمُونَ Çekişirler *(kimle ?)* النَّبِيَّ Hz Peygamber *(Sallallahu aleyhi ve sellem)*'le *(Nerede?)* **فِي اللهِ Allah hakkında وَهُوَ Halbuki o** *(Nedir?)* **شَدِيدُ الْمِحَالِ Kuvveti pek şiddetli olandır الْقُوَّةِ kuvveti** أَوِ الْأَخْذِ Yahut yakalaması

﴿لَهُ﴾ تَعَالَى ﴿دَعْوَةُ الْحَقِّ﴾ أَيْ كَلِمَتُهُ وَهِيَ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ ﴿وَالَّذِينَ يَدْعُونَ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ يَعْبُدُونَ ﴿مِنْ دُونِهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ وَهُمُ الْأَصْنَامُ ﴿لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ﴾ مِمَّا يَطْلُبُونَهُ ﴿إِلَّا﴾ اسْتِجَابَةً ﴿كَبَاسِطِ﴾ أَيْ كَاسْتِجَابَةِ بَاسِطِ ﴿كَفَّيْهِ إِلَى الْمَاءِ﴾ عَلَى شَفِيرِ الْبِئْرِ يَدْعُوهُ ﴿لِيَبْلُغَ فَاهُ﴾ بِارْتِفَاعِهِ مِنَ الْبِئْرِ إِلَيْهِ ﴿وَمَا هُوَ بِبَالِغِهِ﴾ أَيْ فَاهُ أَبَدًا فَكَذٰلِكَ مَا هُمْ بِمُسْتَجِيبِينَ لَهُمْ ﴿وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ﴾ عِبَادَتُهُمُ الْأَصْنَامَ أَوْ حَقِيقَةُ الدُّعَاءِ ﴿إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿١٤﴾﴾ ضَيَاعٍ ﴿وَلِلّٰهِ يَسْجُدُ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا﴾ كَالْمُؤْمِنِينَ ﴿وَكَرْهًا﴾ كَالْمُنَافِقِينَ وَمَنْ أُكْرِهَ بِالسَّيْفِ ﴿وَ﴾ يَسْجُدُ ﴿ظِلَالُهُمْ بِالْغُدُوِّ﴾ الْبُكَرِ ﴿وَالْآصَالِ ﴿١٥﴾﴾ الْعَشَايَا ﴿قُلْ﴾ يَا مُحَمَّدُ لِقَوْمِكَ ﴿مَنْ رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللهُ﴾ إِنْ لَمْ يَقُولُوهُ لَا جَوَابَ غَيْرُهُ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿أَوْلِيَاءَ﴾ أَصْنَامًا تَعْبُدُونَهَا ﴿لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا﴾ وَتَرَكْتُمْ مَالِكَهُمَا؟ اسْتِفْهَامُ تَوْبِيخٍ ﴿قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمٰى وَالْبَصِيرُ﴾ الْكَافِرُ وَالْمُؤْمِنُ ﴿أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ﴾ الْكُفْرُ ﴿وَالنُّورُ﴾ الْإِيمَانُ لَا ﴿أَمْ جَعَلُوا لِلّٰهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ﴾ أَيْ خَلْقُ الشُّرَكَاءِ بِخَلْقِ اللهِ ﴿عَلَيْهِمْ﴾ فَاعْتَقَدُوا اسْتِحْقَاقَ عِبَادَتِهِمْ بِخَلْقِهِ اسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ أَيْ لَيْسَ الْأَمْرُ كَذٰلِكَ وَلَا يَسْتَحِقُّ الْعِبَادَةَ إِلَّا الْخَالِقُ ﴿قُلِ اللهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ لَا شَرِيكَ لَهُ فِيهِ فَلَا شَرِيكَ لَهُ فِي الْعِبَادَةِ ﴿وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿١٦﴾﴾ لِعِبَادِهِ ثُمَّ ضَرَبَ مَثَلًا لِلْحَقِّ وَالْبَاطِلِ فَقَالَ ﴿أَنْزَلَ﴾ تَعَالَى ﴿مِنَ السَّمَاءِ مَاءً﴾ مَطَرًا ﴿فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا﴾ بِمِقْدَارِ مِثْلِهَا ﴿فَاحْتَمَلَ السَّيْلُ زَبَدًا رَابِيًا﴾ عَالِيًا عَلَيْهِ وَهُوَ مَا عَلَى وَجْهِهِ مِنْ قَذَرٍ وَنَحْوِهِ ﴿وَمِمَّا تُوقِدُونَ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ [يُوقِدُونَ] ﴿عَلَيْهِ فِي النَّارِ﴾ مِنْ جَوَاهِرِ الْأَرْضِ كَالذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالنُّحَاسِ ﴿ابْتِغَاءَ﴾ طَلَبَ ﴿حِلْيَةٍ﴾ زِينَةٍ ﴿أَوْ مَتَاعٍ﴾ يُنْتَفَعُ بِهِ كَالْأَوَانِي إِذَا أُذِيبَتْ ﴿زَبَدٌ مِثْلُهُ﴾ أَيْ مِثْلُ زَبَدِ السَّيْلِ وَهُوَ خَبَثُهُ وَالَّذِي يَنْفِيهِ الْكِيرُ ﴿كَذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ ﴿يَضْرِبُ اللهُ الْحَقَّ وَالْبَاطِلَ﴾ أَيْ مَثَلَهُمَا ﴿فَأَمَّا الزَّبَدُ﴾ مِنَ السَّيْلِ وَمَا أُوقِدَ عَلَيْهِ مِنَ الْجَوَاهِرِ ﴿فَيَذْهَبُ جُفَاءً﴾ بَاطِلًا مَرْمِيًّا بِهِ ﴿وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ﴾ مِنَ الْمَاءِ وَالْجَوَاهِرِ ﴿فَيَمْكُثُ﴾ يَبْقَى ﴿فِي الْأَرْضِ﴾ زَمَانًا كَذٰلِكَ الْبَاطِلُ يَضْمَحِلُّ وَيَنْمَحِقُ وَإِنْ عَلَا عَلَى الْحَقِّ فِي بَعْضِ الْأَوْقَاتِ وَالْحَقُّ ثَابِتٌ بَاقٍ ﴿كَذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ ﴿يَضْرِبُ﴾ يُبَيِّنُ ﴿اللهُ الْأَمْثَالَ ﴿١٧﴾﴾ ﴿لِلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمُ﴾ أَجَابُوهُ بِالطَّاعَةِ ﴿الْحُسْنٰى﴾ الْجَنَّةُ ﴿وَالَّذِينَ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُ﴾ وَهُمُ الْكُفَّارُ ﴿لَوْ أَنَّ لَهُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ﴾ مِنَ الْعَذَابِ ﴿أُولٰئِكَ لَهُمْ سُوءُ الْحِسَابِ﴾ وَهُوَ الْمُؤَاخَذَةُ بِكُلِّ مَا عَمِلُوهُ لَا يُغْفَرُ مِنْهُ شَيْءٌ ﴿وَمَأْوٰيهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿١٨﴾﴾ الْفِرَاشُ هِيَ

TÜRKÇE ANLAMI

14. **Hak davet olan** lâ ilahe illallah kelimesi **Allah içindir. Ve o kimseler ki, Allah'tan başkalarına,** yani putlara **duada bulunurlar**[1], ibadet ederler, istedikleri şeylerden **kendileri için hiçbir şeye icabet etmezler. Ancak** kuyunun kenarında kendisine doğru yükselip de **ağzına gelsin diye suya karşı iki avucunu açıp** onu isteyen **kimse**ye gösterilen icabet **gibi. Hâlbuki o su onun** ağzına ebediyen **ulaşıcı değildir.** İşte o putlar da bunlara icabet etmeyecektirler. **Kâfirlerin dualarının,** putlara yaptıkları ibadetleri ya da bizzat duaları **ise ancak bir sapıklıkta,** ziyandadır.

15. **Ve göklerde ve yerde kim varsa bir de onların gölgeleri sabah ve akşam vakitleri** müminler gibi **isteyerek yahut** münafıklar ve kılıçla zorlanan kimseler gibi **istemeyerek Allah'a secde eder.**

16. Ey Muhammed! Kavmine **de ki: «Göklerin ve yerin Rabbi kimdir?»** Eğer onlar demezse **sen de ki: Allah'tır;** zira verilecek başka cevap yoktur. Onlara **de ki: «Artık O'ndan başka velîler,** sahibini bırakıp ibadet ettiğiniz putlar **mı edindiniz ki, kendileri için bile ne bir menfaate ne de bir zarara sahip değillerdir.»**[2] **De ki: «Hiç kör** kafir **ile gören** mümin **eşit olur mu? Veya karanlıklar,** küfür **ile nûr,** iman **eşit olur mu?»** Olmaz! **Yoksa O'nun yarattığı gibi yaratan ortaklar buldular da bu yaratma,** ortakların yaratmasıyla Allah'ın yaratması **onlara birbirine benzer mi göründü** ki bu yaratmaları sebebiyle onların ibadeti hak ettiğine inandılar?[3] Durum böyle değil! Hâlbuki ancak yaratabilen varlık ibadet edilmeye hak kazanır. **De ki: Allah her şeyi yaratandır.** Bu konuda onun ortağı yoktur. Dolayısıyla ibadet edilme konusunda da onun ortağı olamaz. **Ve O birdir,** kullarına karşı **önünde durulmaz güç sahibidir.**

17. Sonra Allah teala hak ve batıl için bir misal vererek buyurdu ki: Allah teala **gökten bir su,** yağmur **indirdi de dereler kendi** su **miktarlarınca sel olup akmaya başladı. Sel de hemen kendi üzerine yükselen bir köpüğü**[4] (artığı) **yüklendi. Süs,** takı **veya** eritildiğinde kendisinden faydalanılan kap gibi **eşya yapmak istediğiniz için ateşte erittiğiniz**[5] yeraltı madenlerinden olan altın, gümüş ve bakır gibi **şeylerden de buna,** sel köpüğüne **benzer köpük** (artık) **olur.** Bu artık da körüğün temizlediği madenin pisliğidir. **İşte Allah hak ile bâtılın** örneğine **böyle,** bu anlatılanlarla **misal verir.** Seldeki ve üzeri ateşle körüklenen madenlerdeki **köpük** (artık) hiç bir şeye yaramayarak **atılıp gider. İnsanlara fayda veren** su ve maden gibi **şeye**

---

[1] يَدْعُونَ kelimesi hem ي ile hem de (تَدْعُونَ şeklinde) ت ile okunmuştur.

[2] Ayette geçen istifham kınama bildirir.

[3] Ayette geçen istifham inkar bildirir.

[4] زَبَدًا kelimesi nehrin yüzeyindeki çer çöp vb. şeydir.

[5] تُوقِدُونَ kelimesi hem ت ile hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi "يُوقِدُونَ/ tutuşturdukları" şeklinde) ي ile okunur.

gelince, o bir müddet **yeryüzünde kalır.** Kimi zaman hakkın üstüne çıksa da eninde sonunda batıl böyle göçer ve yok olur, hak ise sabit ve daim kalır. **İşte Allah böyle,** bu anlatılanlarla **misaller getirir.**

18. **Rablerine** itaat etmek suretiyle **icabet edenler için bir güzellik** olan cennet **vardır. O'na icabet etmemiş olan** kafirler **de eğer yeryüzünde olanların tümü ile bunun yanında bir misli daha kendilerinin olsa,** azaptan kurtulmak için **onu mutlaka feda ederler. İşte onlar var ya; hesabın,** yaptıkları her şey ile ilgili sorgulamanın **en kötüsü onlaradır.** Onların hiçbir şeyi bağışlanmayacaktır. **Varacakları yer de cehennemdir. Ne kötü yataktır** O!

KELİME ANLAMI

14. **لَهُ Ancak Allah içindir** تَعَالَى Yüce olan *(Ne?)* **دَعْوَةُ الْحَقِّ Hak davet** أَيْ كَلِمَتُهُ وَهِيَ Yani kelimesi ki "lâ ilahe illallah"tır لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ **وَالَّذِينَ O kimseler ki يَدْعُونَ Duada bulunurlar** بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Ta ile ve ya ile okundu يَعْبُدُونَ İbadet ediyorlar *(Kime?)* مِنْ **دُونِهِ Ondan** (Allah'tan) **başkasına** أَيْ غَيْرِهِ Yani Allah'tan ğayrisına وَهُمُ Onlar *(Nedir?)* الْأَصْنَامُ Putlardır **لَا يَسْتَجِيبُونَ icabet edemezler** *(Kime?)* **لَهُمْ Onlara** *(Ne ile?)* **بِشَيْءٍ Hiçbir şeyle** *(Neden olan?)* مِمَّا يَطْلُبُونَهُ Talep ettikleri şeylerden **إِلَّا Ancak اسْتِجَابَةً Bir icabet ki** *(Kim gibi?)* **كَبَاسِطِ Açan gibi** أَيْ كَاسْتِجَابَةِ بَاسِطِ Yani açanın icabeti gibi *(Neyi?)* **كَفَّيْهِ İki avucunu** *(Neye karşı?)* **إِلَى الْمَاءِ Suya karşı** عَلَى شَفِيرِ الْبِئْرِ Kuyunun kenarında durup onu çağıran *(Niçin?)* **لِيَبْلُغَ Ulaşsın diye** *(Neye?)* **فَاهُ Ağzına** *(Nasıl?)* بِارْتِفَاعِهِ Suyun yükselmesi ile *(Nereden?)* مِنَ الْبِئْرِ Kuyudan *(Kime?)* إِلَيْهِ Kendisine **وَمَا هُوَ Halbuki o (su) değildir.** *(Ne değildir?)* **بِبَالِغِهِ Ona ulaşır** أَيْ فَاهُ Yani ağzına *(Ne müddetçe?)* أَبَدًا Sonsuza dek فَكَذٰلِكَ مَا هُمْ بِمُسْتَجِيبِينَ لَهُمْ Aynı şekilde (suyun ulaşmadığı gibi) o putlar kendilerine dua edenlere icabet edemezler. **وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ Kafirlerin duaları değildir** عِبَادَتُهُمُ الْأَصْنَامَ Putlara ibadetleri أَوْ حَقِيقَةُ الدُّعَاءِ Veya bizzat duaları **إِلَّا فِي ضَلَالٍ Ancak sapıklıktadır** ضَيَاعٍ Zayi olmaktadır

15. **وَلِلّٰهِ Sadece Allah'a يَسْجُدُ Secde eder** *(Kim?)* **مَنْ O kimse ki** *(Nerededir?)* **فِي السَّمٰوَاتِ Göklerdedir** *(Daha)* **وَالْأَرْضِ Yerdedir** *(Nasıl secde eder?)* **طَوْعًا İsteyerek** *(Kim gibi?)* كَالْمُؤْمِنِينَ İnananlar gibi *(Daha nasıl secde eder?)* **وَكَرْهًا İstemeyerek** *(Kim gibi?)* كَالْمُنَافِقِينَ Münafıklar gibi *(Daha)* وَمَنْ أُكْرِهَ بِالسَّيْفِ Kılıçla mükreh (mecbur) bırakılan gibi **وَ يَسْجُدُ Secde eder** *(Ne?)* **ظِلَالُهُمْ** (secde edenlerin) **Gölgeleri** *(Ne zaman?)* **بِالْغُدُوِّ Sabah** الْبُكَرِ Sabahleyin *(Daha)* **, وَالْآصَالِ Akşam** الْعَشَايَا Akşamleyin

16. قُلْ **De** (sor) يَا Ey مُحَمَّدُ Muhammed *(Kime?)* لِقَوْمِكَ **Kavmine** (şunu söyle) مَنْ **Kimdir** رَبُّ السَّمٰوَاتِ **Göklerin rabbidir** *(Daha)* وَالْأَرْضِ **Ve yerin** قُلِ **De ki** اللّٰهُ **Allah'tır** *(Ne zaman cevap ver?)* إِنْ لَمْ يَقُولُوهُ Onlar söylemezlerse لَا جَوَابَ غَيْرُهُ (Zaten) bunun başka cevabı yoktur قُلْ **de** (sor) *(Kime?)* لَهُمْ onlara اَفَاتَّخَذْتُمْ **Edindiniz mi** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani Allah'tan gayri *(Ne edindiniz mi?)* اَوْلِيَاءَ **Veliler** أَصْنَامًا İbadet ettiğiniz putlar *(Öyle putlar ki)* تَعْبُدُونَهَا لَا يَمْلِكُونَ **Malik değillerdir** *(Kim için?)* لِأَنْفُسِهِمْ **Kendileri için** *(Neye?)* نَفْعًا (Ne) **Bir faydaya** وَلَا ضَرًّا **Nede bir zarara** وَتَرَكْتُمْ مَالِكَهُمَا Ve o fayda ve zararın hakiki malikini terk ettiniz اِسْتِفْهَامُ تَوْبِيخٍ Buradaki istifham tevbih/azarlama içindir قُلْ **De** هَلْ يَسْتَوِي **Hiç, eşit olur mu** *(Kim?)* الْأَعْمٰى **Görmeyen** *(Kimle?)* وَالْبَصِيرُ **Gören**(le) الْكَافِرُ وَالْمُؤْمِنُ Kafir ile Mü'min اَمْ **Yahut** هَلْ تَسْتَوِي **Müsavi midir?** الظُّلُمَاتُ **Karanlıklar** الْكُفْرُ Küfür *(Daha)* وَالنُّورُ **Nur/Aydınlık** لِلْإِيمَانُ İman لَا Hayır eşit olamaz اَمْ **Yoksa** جَعَلُوا **Yaptılar** (buldular)**mı** لِلّٰهِ **Allah'a** *(Ne?)* شُرَكَاءَ **Ortaklar** *(Öyle ortaklar ki)* خَلَقُوا **Yarattılar** *(Ne gibi?)* كَخَلْقِهِ **Allah'ın yaratması gibi** فَتَشَابَهَ **(böylece güya) benzeşti** (karıştı) *(Ne?)* الْخَلْقُ **yaratma** أَيْ خَلْقُ الشُّرَكَاءِ yani ortak koşulan putların yaratması *(Neye?)* بِخَلْقِ اللّٰهِ Allah'ın yaratmasına *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **onlara** فَاعْتَقَدُوا Ve inanı verdiler *(Neye?)* اسْتِحْقَاقَ عِبَادَتِهِمْ بِخَلْقِهِ O putların yaratmaları sebebiyle ibadete müstahak olduklarına اسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ İstifham inkar içindir أَيْ لَيْسَ الْأَمْرُ كَذٰلِكَ Yani iş böyle değildir وَلَا يَسْتَحِقُّ الْعِبَادَةَ إِلَّا الْخَالِقُ İbadeti ancak yaratan hak eder قُلِ اللّٰهُ **De ki Allah** *(Nedir?)* خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi yaratandır** لَا شَرِيكَ لَهُ فِيهِ Yaratma işinde ortağı yoktur فَلَا شَرِيكَ لَهُ فِي الْعِبَادَةِ O halde ibadette de ortağı yoktur وَهُوَ **Ve Allah** *(Nedir?)* الْوَاحِدُ **Birdir** *(Daha)* الْقَهَّارُ **Kahhardır** (karşı durulmaz güce sahiptir) *(Kime?)* لِعِبَادِهِ Kullarına

17. ثُمَّ ضَرَبَ مَثَلًا Sonra darb-ı mesel yaptı (misal verdi) *(Neye?)* لِلْحَقِّ وَالْبَاطِلِ Hakk ve batıla فَقَالَ Ve buyurdu اَنْزَلَ **İndirdi** *(Kim?)* تَعَالٰى Allah-u Teâla *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Semadan** *(Neyi?)* مَاءً **Suyu** مَطَرًا Yağmuru فَسَالَتْ **(sel olup) aktı** *(Ne?)* اَوْدِيَةٌ **vadiler** بِقَدَرِهَا **Bir o kadar** بِمِقْدَارِ مِثْلِهَا Kendi miktarınca فَاحْتَمَلَ **Ardından yükleniverdi** *(Ne?)* السَّيْلُ **Sel** *(Neyi?)* زَبَدًا **Köpüğü** *(Öyle köpüğü ki)* رَابِيًا **Üste çıkan** عَالِيًا عَلَيْهِ Su üzerine yükselen وَهُوَ مَا عَلٰى وَجْهِهِ مِنْ قَذَرٍ وَنَحْوِهِ Köpük ; su üzerinde olan pislik ve benzeri şeylerdir وَمِمَّا تُوقِدُونَ **körüklediklerinizden vardır** *(Ne?)* عَلَيْهِ **üzerine** بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ "Tükidüne"lafzı ta ile de ya ile de okundu [يُوقِدُونَ] **(körükledikleri)**

(*Nerede?*) **Ateşte** فِي النَّارِ (*Bunlar nedendir?*) مِنْ جَوَاهِرِ الْأَرْضِ Yerde ki cevherlerden (*Ne gibi?*) كَالذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالنُّحَاسِ Altın ,gümüş, bakır (*Niçin?*) **Süs yapmak** (talebi) **için** ابْتِغَاءَ حِلْيَةٍ طَلَبَ Ziynet yapmak için زِينَةٍ **Veya eşya** أَوْ مَتَاعٍ (*öyle eşya ki*) يُنْتَفَعُ بِهِ Onunla faydalanılıyor (*Ne gibi?*) كَالْأَوَانِي Kaplar gibi (*Ne zaman?*) إِذَا أُذِيبَتْ Eritildiği zaman (*Ne vardır?*) **köpük** زَبَدٌ **Onun gibi** مِثْلُهُ أَيْ مِثْلُ زَبَدِ السَّيْلِ Yani sel köpüğü gibi كَذَلِكَ وَهُوَ خَبَثُهُ الَّذِي يَنْفِيهِ الْكِيرُ Bu köpükte de,körüğün madenlerden Attığı pisliktir **İşte böylece** الْمَذْكُورِ Anlatıldığı gibi يَضْرِبُ اللهُ **Allah misal verir** (*Neye?*) الْحَقَّ **Hakka** (*Daha*) وَالْبَاطِلَ **ve batıla** فَأَمَّا أَيْ مَثَلَهُمَا Yani onların misallerini böyle anlatır وَمَا أُوقِدَ عَلَيْهِ مِنَ الْجَوَاهِرِ الزَّبَدُ **Köpüğe gelince** (*Neden?*) مِنَ السَّيْلِ Selden (*Daha*) Üzerine körüklenen madenlerden فَيَذْهَبُ **Atılır gider** (*Ne olduğu halde?*) جُفَاءً **Boş olduğu halde** بَاطِلًا Batıl /boş (*Daha*) مَرْمِيًّا بِهِ Atıldığı halde وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ **Amma faydalı olan** (*Kime?*) النَّاسَ **insanlara** مِنَ الْمَاءِ وَالْجَوَاهِرِ Ki su ve madenlerdir فَيَمْكُثُ **Bekler** يَبْقَى Kalır (*Nerede?*) فِي الْأَرْضِ **Yerde** (*ne kadar?*) زَمَانًا Bir zaman كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللهُ الْبَاطِلَ وَالْحَقَّ Batıl da böyle yok olur وَيَمْحِقُ Silinir/kazınır وَإِنْ عَلَا عَلَى الْحَقِّ فِي بَعْضِ الْأَوْقَاتِ Bazı vakitler hakka galebe çalsa da وَالْحَقُّ ثَابِتٌ بَاقٍ Hakk sabit ve bâkidir **İşte böyle** كَذَلِكَ الْمَذْكُورِ Zikredilen şekilde يَضْرِبُ **Açıklar** يُبَيِّنُ Beyan eder (*Kim?*) اللهُ **Allah** (*Neyi?*) الْأَمْثَالَ **Misalleri**

18. لِلَّذِينَ **O kimseler için vardır** اسْتَجَابُوا **İcabet ettiler** (*Kime?*) **Rablerine** لِرَبِّهِمُ الْحُسْنَى **En güzel** أَجَابُوهُ بِالطَّاعَةِ İtaat ederek rablerine icabet edenler için (*Ne?*) الْجَنَّةُ Cennet وَالَّذِينَ **O kimseler için ise** (*Öyle kimseler ki*) لَمْ يَسْتَجِيبُوا **icabet etmediler** (*Kime?*) لَهُ **Rablerine** وَهُمُ الْكُفَّارُ Ki onlar kafirlerdir لَوْ أَنَّ لَهُمْ **Şayet onlar için olsa** (*Ne?*) مَا **O şey ki** (*Nerededir?*) فِي الْأَرْضِ **Yerdedir** جَمِيعًا **onların hepsi** وَمِثْلَهُ **Ve bir o kadarı** مَعَهُ **onunla birlikte** لَافْتَدَوْا بِهِ **Onu (Kurtulmak için) feda ederler** مِنَ الْعَذَابِ Azaptan kurtulmak için أُولَئِكَ **İşte bunlar var ya** لَهُمْ **Onlar için vardır** (*Ne vardır?*) سُوءُ الْحِسَابِ **Hesabın kötüsü** وَهُوَ الْمُؤَاخَذَةُ Bu,sorumlu tutulmaktır (*Ne ile?*) بِكُلِّ مَا عَمِلُوهُ Yapmış oldukları amellerin tümü ile (*Öyle ki*) لَا يُغْفَرُ مِنْهُ شَيْءٌ Hiçbir şey af edilmeden وَمَأْوِيهُمْ **Onları varacağı yer** (*Neresidir*) جَهَنَّمُ **Cehennemdir** وَبِئْسَ الْمِهَادُ () **ne kötü yataktır** الْفِرَاشُ Döşektir (*Ne?*) هِيَ O Cehennem

وَنَزَلَ فِي حَمْزَةَ وَأَبِي جَهْلٍ ﴿أَفَمَنْ يَعْلَمُ أَنَّمَآ أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ﴾ فَآمَنَ ﴿كَمَنْ هُوَ أَعْمَىٰ﴾ لَا يَعْلَمُهُ وَلَا يُؤْمِنُ بِهِ لَا ﴿إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ﴾ يَتَّعِظُ ﴿أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴿١٩﴾﴾ أَصْحَابُ الْعُقُولِ ﴿الَّذِينَ يُوفُونَ بِعَهْدِ اللهِ﴾ الْمَأْخُوذِ عَلَيْهِمْ وَهُمْ فِي عَالَمِ الذَّرِّ أَوْ كُلِّ عَهْدٍ ﴿وَلَا يَنْقُضُونَ الْمِيثَاقَ ﴿٢٠﴾﴾ بِتَرْكِ الْإِيمَانِ أَوِ الْفَرَائِضِ ﴿وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَآ أَمَرَ اللهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ﴾ مِنَ الْإِيمَانِ وَالرَّحِمِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ﴾ أَيْ وَعِيدَهُ ﴿وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ ﴿٢١﴾﴾ تَقَدَّمَ مِثْلُهُ ﴿وَالَّذِينَ صَبَرُوا﴾ عَلَى الطَّاعَةِ وَالْبَلَاءِ وَعَنِ الْمَعْصِيَةِ ﴿ابْتِغَآءَ﴾ طَلَبَ ﴿وَجْهِ رَبِّهِمْ﴾ لَا غَيْرُهُ مِنْ أَغْرَاضِ الدُّنْيَا ﴿وَأَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَأَنْفَقُوا﴾ فِي الطَّاعَةِ ﴿مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً وَيَدْرَؤُنَ﴾ يَدْفَعُونَ ﴿بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ﴾ كَالْجَهْلِ بِالْحِلْمِ وَالْأَذَى بِالصَّبْرِ ﴿أُولٰٓئِكَ لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِ ﴿٢٢﴾﴾ أَيِ الْعَاقِبَةُ الْمَحْمُودَةُ فِي الدَّارِ الْآخِرَةِ هِيَ ﴿جَنَّاتُ عَدْنٍ﴾ إِقَامَةٍ ﴿يَدْخُلُونَهَا﴾ هُمْ ﴿وَمَنْ صَلَحَ﴾ آمَنَ ﴿مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ﴾ وَإِنْ لَمْ يَعْمَلُوا بِعَمَلِهِمْ يَكُونُونَ فِي دَرَجَاتِهِمْ تَكْرِمَةً لَهُمْ ﴿وَالْمَلٰٓئِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ ﴿٢٣﴾﴾ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ أَوِ الْقُصُورِ أَوَّلَ دُخُولِهِمْ لِلتَّهْنِئَةِ يَقُولُونَ ﴿سَلَامٌ عَلَيْكُمْ﴾ هٰذَا الثَّوَابُ ﴿بِمَا صَبَرْتُمْ﴾ بِصَبْرِكُمْ فِي الدُّنْيَا ﴿فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ ﴿٢٤﴾﴾ عُقْبَاكُمْ ﴿وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَآ أَمَرَ اللهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ﴾ بِالْكُفْرِ وَالْمَعَاصِي ﴿أُولٰٓئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ﴾ الْبُعْدُ مِنْ رَحْمَةِ اللهِ ﴿وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ﴿٢٥﴾﴾ الْعَاقِبَةُ السَّيِّئَةُ فِي الدَّارِ الْآخِرَةِ وَهِيَ جَهَنَّمُ ﴿اللهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ﴾ يُوسِعُهُ ﴿لِمَنْ يَشَآءُ وَيَقْدِرُ﴾ يُضَيِّقُهُ لِمَنْ يَشَاءُ ﴿وَفَرِحُوا﴾ أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ فَرَحَ بَطَرٍ ﴿بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ أَيْ بِمَا نَالُوهُ فِيهَا ﴿وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا فِي﴾ جَنْبِ حَيَاةِ ﴿الْآخِرَةِ إِلَّا مَتَاعٌ ﴿٢٦﴾﴾ شَيْءٌ قَلِيلٌ يُتَمَتَّعُ بِهِ وَيَذْهَبُ ﴿وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿لَوْلَآ﴾ هَلَّا ﴿أُنْزِلَ عَلَيْهِ﴾ عَلَى مُحَمَّدٍ ﴿آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ﴾ كَالْعَصَا وَالْيَدِ وَالنَّاقَةِ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿إِنَّ اللهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَآءُ﴾ إِضْلَالَهُ فَلَا تُغْنِي عَنْهُ الْآيَاتُ شَيْئًا ﴿وَيَهْدِي﴾ يُرْشِدُ ﴿إِلَيْهِ﴾ إِلَى دِينِهِ ﴿مَنْ أَنَابَ ﴿٢٧﴾﴾ رَجَعَ إِلَيْهِ وَيُبْدَلُ مِنْ مَنْ ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ﴾ تَسْكُنُ ﴿قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللهِ﴾ أَيْ وَعْدِهِ ﴿أَلَا بِذِكْرِ اللهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ ﴿٢٨﴾﴾ أَيْ قُلُوبُ الْمُؤْمِنِينَ

TÜRKÇE ANLAMI

Hamza (r.a.) ve Ebu Cehil hakkında şu ayet inmiştir:

19. **Sana Rabbinden indirilmiş olanın şüphesiz hak olduğunu bilen** ve ona iman eden **kimse, o** hakkı bilmeyen ve ona iman etmeyen **âmâ kimse gibi midir?;** değildir tabi! **Ancak akıl sahipleri öğüt alır.**

20. **Onlar ki,** henüz onlar zerre âlemindeyken kendilerinden alınmış olan **Allah'ın ahdini** yahut tüm ahitleri **yerine getirirler ve** iman ve farzları terk etmek suretiyle **misakı bozmazlar.**

21. **Onlar ki, Allah'ın bitiştirilmesini emrettiği şey** olan iman ve sıla-i rahmi ve diğer şeyleri **bitiştirirler ve Rablerin**in tehdidin**den korkarlar ve fena hesaptan korkarlar.** Bir benzeri daha önce geçmişti.

22. **Ve onlar ki,** dünya menfaatlerini isteyerek değil de, **sırf Rablerinin rızasını isteyerek** itaate, belaya ve masiyete karşı **sabretmişlerdir ve namazı doğruca kılmışlardır ve kendilerini rızıklandırdığımız şeylerden** itaat yolunda **gizli ve açıktan infakta bulunmuşlardır. Ve kötülüğü iyilik ile** örneğin; cehaleti hoşgörüyle, eziyeti sabırla **defederler. İşte onlar için** ahiret yurdunda **iyi bir son vardır.**

23. O iyi son, kendileri kadar iyi davranışlarda bulunmuş olmasalar da sırf ikram olarak kendileriyle aynı derecede olacak olan **iyi davranışta bulunmuş babaları, eşleri ve zürriyetleri ile birlikte girecekleri Adn cennetleridir. Melekler de** karşılamak amacıyla **onların üzerine** cennetin yahut köşklerin **her kapısından** ilk defa **giriverirler.**

24. Derler ki; **selâm olsun size!** Bu mükâfat dünyada **sabretmenizden dolayıdır.** Dünya **yurdun**un **sonu olarak** sizin sonunuz **ne güzel!**

25. **Ve o kimseler ki, Allah'ın ahdini sağlamlaştırdıktan sonra bozarlar ve Allah'ın bitiştirilmesini emrettiği şeyi keserler ve** inkâr etmek ve günah işlemek suretiyle **yeryüzünde fesat çıkarırlar. İşte lânet,** Allah'ın rahmetinden uzak olmak **onlaradır. Yurdun,** akibetin **kötüsü de onlaradır.**

26. **Allah dilediğinin rızkını genişletir ve** dilediğininkini de **daraltır. Ve onlar,** Mekkeliler mağrur bir sevinçle **dünya hayatı**ndan kazandıkları**yla sevindiler. Hâlbuki dünya hayatı ahiret** yanın**da** kendisiyle azıcık faydalanılan sonra da biten **geçici bir faydadan başka bir şey değildir.**

27. **Ve** Mekkelilerden **kâfir olanlar derler ki: «Ona,** Muhammed'e*(s.a.v.)* **Rabbinden** asa, el ve deve gibi **bir mucize indirilmeli değil miydi?»** Onlara **de ki: «Muhakkak Allah** sapıtmasını **dilediğini sapıklığa düşürür,** mucizeler ona hiç kâr etmez, **Hakk'a döneni de ona,** dinine **yöneltir.»**

28. Onlar **o zatlardır ki,**[1] **Allah'ın zikri,** vaadi**yle kalpleri mutmain,** sükûnete ermiş **olduğu halde iman etmişlerdir. Haberiniz olsun ki, ancak Allah'ın zikriyle** müminlerin **kalpleri mutmain olur.**

KELİME ANLAMI

19. أَفَمَنْ يَعْلَمُ **Bilen olur mu** ? *(Neyi bilen?)* أَنَّمَا **O şeyi ki** أُنْزِلَ **İndirileni** *(Kime?)* إِلَيْكَ **sana** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbin tarafından** *(Nedir?)* الْحَقُّ **Haktır** فَآمَنَ (Bilip de) ona

وَنَزَلَ فِي حَمْزَةَ وَأَبِي جَهْلٍ Hamza (r.a) ve Ebu cehil hakkında nazil oldu

[1] Ayetteki الَّذِينَ kelimesi مَنْ den bedeldir.

iman eden *(Kim gibi?)* كَمَنْ **O kimse gibi ki** هُوَ اَعْمٰى **O kördür** لَا يَعْلَمُهُ Sana indirilenin hak olduğunu bilmiyor وَلَا يُؤْمِنُ بِهٖ Ve ona iman etmiyor لَا Hayır (Elbetteki olmaz) اِنَّمَا يَتَذَكَّرُ (Fakat bunu) **ancak idrak eder** يَتَّعِظُ Öğüt alır *(Kim?)* اُولُوا الْاَلْبَابِ **Akıl sahipleri** أَصْحَابُ الْعُقُولِ Akıl sahipleri

20. اَلَّذِينَ **O kimseler ki** يُوفُونَ **Yerine getirirler** *(Neyi?)* بِعَهْدِ اللّٰهِ **Allah'a verilen sözü/ahdi** *(Öyle ahit ki)* الْمَأْخُوذِ عَلَيْهِمْ Onlardan alınmış وَهُمْ فِي عَالَمِ الذَّرِّ Halbuki onlar alem-i zerrede idiler أَوْ كُلِّ عَهْدٍ Veya (izafet) bütün ahitler manasındadır وَلَا يَنْقُضُونَ **Ve de bozmazlar** *(Neyi?)* الْمِيثَاقَ **Verilen sözü** *(Nasıl?)* بِتَرْكِ الْإِيمَانِ أَوِ الْفَرَائِضِ İmanı ve farzları terk ederek

21. وَالَّذِينَ *O* **kimseler ki** يَصِلُونَ **Gözetirler** *(Neyi?)* مَا اَمَرَ اللّٰهُ بِهٖ **Allah'ın emrettiğini** *(Emrettiği de nedir?)* اَنْ يُوصَلَ **Gözetilmesi** *(ki bunlar)* ذٰلِكَ وَغَيْرِ مِنَ الْإِيمَانِ وَالرَّحِمِ İman, sıla-ı rahim ve diğerlerinden olan وَيَخْشَوْنَ **Ve korkarlar** *(Kimden?)* رَبَّهُمْ **Rablerinden** *(Daha)* أَيْ وَعِيدَهُ Yani vadinden وَيَخَافُونَ **Ve de korkarlar** *(Neden?)* سُوءَ الْحِسَابِ **Hesabın kötüsünden** تَقَدَّمَ مِثْلُهُ Bunun misli geçti

22. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** صَبَرُوا **Sabrettiler** *(Neye?)* عَلَى الطَّاعَةِ وَالْبَلَاءِ İtaate, belaya, وَعَنِ الْمَعْصِيَةِ Günahtan geri durmaya اِبْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ **Rablerinin rızasını isteyerek** طَلَبَ "ibtiğa" talep manasındadır لَا غَيْرُهُ مِنْ أَعْرَاضِ الدُّنْيَا yoksa dünya maksatlarından her hangi birini elde etmek için değil وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ **Ve dosdoğru kıldılar** *(Neyi?)* **Namazı** *(Daha)* وَاَنْفَقُوا **İnfak ederler** فِي الطَّاعَةِ Allah yolunda *(Hangi şeyden?)* مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ **Onlara rızk olarak verdiklerimizden** *(Nasıl?)* سِرًّا **Gizlice** *(Daha)* وَعَلَانِيَةً **Aşikar** وَيَدْرَؤُنَ **Savarlar** يَدْفَعُونَ Def ederler *(Ne ile?)* بِالْحَسَنَةِ **İyilikle** *(Neyi?)* السَّيِّئَةَ **Kötülüğü** كَالْجَهْلِ بِالْحِلْمِ Cehaleti hilimle savmak gibi *(Daha)* وَالْأَذٰى بِالصَّبْرِ Eziyeti sabırla savmak gibi اُولٰئِكَ **İşte onlar var ya** لَهُمْ **Onlar için vardır** عُقْبَى الدَّارِ **Ahiret yurdunun sonucu** أَيِ الْعَاقِبَةُ الْمَحْمُودَةُ فِي الدَّارِ الْآخِرَةِ Yani Ahiret diyarında övgüye layık هِيَ Akıbet/son (ki-o akıbet)

23. جَنَّاتُ عَدْنٍ **Adn cennetleridir** إِقَامَةٍ Kalmak için يَدْخُلُونَهَا **O cennetlere girecekler** *(Kim?)* هُمْ Onlar *(Daha)* وَمَنْ صَلَحَ **Salih olanlar da girecek** آمَنَ İman edenler *(Kimler arasından?)* وَذُرِّيَّاتِهِمْ مِنْ اٰبَائِهِمْ **Babalarından** *(Daha)* وَاَزْوَاجِهِمْ **Eşlerinden** *(Daha)* **Çocuklarından** وَإِنْ لَمْ يَعْمَلُوا بِعَمَلِهِمْ Her ne kadar onların amelini yapma salarda يَكُونُونَ فِي دَرَجَاتِهِمْ Onların makamlarında olurlar *(Niçin?)* تَكْرِمَةً لَهُمْ Onlara hürmeten

وَالْمَلٰٓئِكَةُ **Ve Melekler** يَدْخُلُونَ **Girecekler** عَلَيْهِمْ **Onların yanına** *(Nereden?)* مِنْ كُلِّ بَابٍ **Her kapıdan** مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ Cennetin kapılarından أَوِ الْقُصُورِ Yahut köşklerin *(Ne zaman?)* أَوَّلَ دُخُولِهِمْ Cennete ilk girdiklerinde(Niçin?) لِلتَّهْنِئَةِ Onları karşılamak için يَقُولُونَ Ve melekler onlara derler ki

24. سَلَامٌ عَلَيْكُمْ **Size selam olsun** *(Ne?)* هٰذَا الثَّوَابُ Bu sevap *(Ne sebebiyle?)* بِمَا صَبَرْتُمْ **Sabretmeniz sebebiyle** بِصَبْرِكُمْ فِي الدُّنْيَا Dünyada olan sabrınız sebebiyle فَنِعْمَ **Ne güzeldir** عُقْبَى الدَّارِ **Dünya yurdunun sonu (Cennet)** عُقْبَاكُمْ Sizin dünyanız

25. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** يَنْقُضُونَ **Bozuyorlar** *(Neyi?)* عَهْدَ اللهِ **Allah'a verdikleri sözü** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ **İyice pekiştirdikten sonra** وَيَقْطَعُونَ **Ve kesiyorlar** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** أَمَرَ **Emretti** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi?)* بِهِ **onu** *(Emrettiği de nedir?)* أَنْ يُوصَلَ **Gözetilmesini** وَيُفْسِدُونَ **Ve fesat çıkaranlar** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne ile?)* بِالْكُفْرِ وَالْمَعَاصِي Küfür ve günahları ile أُولٰئِكَ **Onlar var ya** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* اللَّعْنَةُ **Lanet** الْبُعْدُ مِنْ رَحْمَةِ اللهِ Allah'ın rahmetinden uzaklaşmak وَلَهُمْ **Ve onlar içindir** سُوءُ الدَّارِ **Kötü yurt** الْعَاقِبَةُ السَّيِّئَةُ فِي الدَّارِ الْآخِرَةِ Ahiret diyarında kötü akıbet وَهِيَ جَهَنَّمُ Ki o cehennemdir

26. اَللهُ **Allah** يَبْسُطُ **Döşer** *(Neyi?)* الرِّزْقَ **Rızkı** يُوسِعُهُ Rızkı genişletir *(Kime?)* لِمَنْ يَشَاءُ **Dilediğine** وَيَقْدِرُ **Daraltır da** يُضَيِّقُهُ لِمَنْ يَشَاءُ Dilediğine rızkı daraltır وَفَرِحُوا **Şımardılar.** أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ Yani Mekke ehli فَرِحَ بَطِرَ Feraha batıra (Mağrur olmak/şımarmak)manasındadır *(Ne ile?)* بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatı ile** أَيْ بِمَا نَالُوهُ فِيهَا Yani dünyada elde ettikleri şeylerle وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا **Oysaki dünya hayatı değildir** فِي جَنْبِ حَيَاةِ الْآخِرَةِ **Ahiret hayatının yanında** إِلَّا مَتَاعٌ **Ancak meta** (geçici bir şey /yol azığı)**dır** شَيْءٌ قَلِيلٌ Az bir şey *(Öyle şey ki)* بِهِ يُتَمَتَّعُ Kendisiyle faydalanılıyor وَيَذْهَبُ Ve geçip gidiyor

27. وَيَقُولُ **Derler** *(Kim?)* الَّذِينَ **o kimseler ki** كَفَرُوا **kafir oldular** مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ Mekke ehlinden olan لَوْلَآ أُنْزِلَ **İndirilmeli değimliydi** *(Kime?)* هَلَّا "levla" "hella" manasındadır (indirilseydi ya) عَلَيْهِ **Ona** عَلٰى مُحَمَّدٍ Muhammed'e *(Ne?)* اٰيَةٌ **Alamet (kimden)** مِنْ رَبِّهِ **Rabbinden** *(ne gibi?)* كَالْعَصَا Asa gibi *(Daha)* وَالْيَدِ El gibi *(Daha)* وَالنَّاقَةِ Deve gibi قُلْ **Söyle** لَهُمْ (Onlara) إِنَّ اللهَ **Hiç şüphesiz Allah** يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ **Dilediği kimseyi sapıtır** *(Neyi?)* فَلَا تُغْنِي عَنْهُ الْآيَاتُ شَيْئًا إِضْلَالَهُ Şaşırtmasını

Ayetler ona hiçbir fayda sağlamaz وَيَهْدِيْ **Hidayete erdirir** يُرْشِدُ Ulaştırır *(Neye?)* إِلَيْهِ **O'na** إِلٰى دِيْنِهٖ Dinine *(Kimi?)* مَنْ اَنَابَ **(Kendisine) yöneleni** رَجَعَ إِلَيْهِ Allah'a dönen وَيُبْدَلُ مِنْ مَنْ Gelecek olan ayetin başındaki Ellezine lafzı buradaki men lafzından bedel düşer (yönelen kişiden kasıt)

28. اَلَّذِيْنَ **O kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَتَطْمَئِنُّ **Ve mutmain olur** تَسْكُنُ Sükunete erer *(Ne?)* قُلُوْبُهُمْ **Kalpleri** *(Ne ile?)* بِذِكْرِ اللّٰهِ **Allah'ı hatırlamakla /unutmamakla** أَيْ وَعْدِهٖ Yani Allah'ın vadini اَلَا **Açın gözlerinizi** بِذِكْرِ اللّٰهِ **Ancak Allah'ı zikirle** تَطْمَئِنُّ **Mutmain olur** *(Ne?)* الْقُلُوْبُ **Kalpler** أَيْ قُلُوْبُ الْمُؤْمِنِيْنَ Yani Mü'minlerin kalpleri

﴿اَلَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿طُوبٰى﴾ مَصْدَرٌ مِنَ الطِّيبِ، أَوْ شَجَرَةٌ فِي الْجَنَّةِ يَسِيرُ الرَّاكِبُ فِي ظِلِّهَا مِائَةَ عَامٍ مَا يَقْطَعُهَا ﴿لَهُمْ وَحُسْنُ مَاٰبٍ ﴿٢٩﴾﴾ مَرْجِعٍ ﴿كَذٰلِكَ﴾ كَمَا أَرْسَلْنَا الْأَنْبِيَاءَ قَبْلَكَ ﴿اَرْسَلْنَاكَ فِي اُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَا اُمَمٌ لِتَتْلُوَ﴾ تَقْرَأَ ﴿عَلَيْهِمُ الَّذِي اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمٰنِ﴾ حَيْثُ قَالُوا لَمَّا أُمِرُوا بِالسُّجُودِ لَهُ وَمَا الرَّحْمٰنُ؟ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ يَا مُحَمَّدُ ﴿هُوَ رَبِّي لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَاِلَيْهِ مَتَابِ ﴿٣٠﴾﴾ وَنَزَلَ لَمَّا قَالُوا لَهُ إِنْ كُنْتَ نَبِيًّا فَسَيِّرْ عَنَّا جِبَالَ مَكَّةَ وَاجْعَلْ لَنَا فِيهَا أَنْهَارًا وَعُيُونًا لِنَغْرِسَ وَنَزْرَعَ وَابْعَثْ لَنَا آبَاءَنَا الْمَوْتَى يُكَلِّمُونَنَا أَنَّكَ نَبِيٌّ ﴿وَلَوْ اَنَّ قُرْاٰنًا سُيِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ﴾ نُقِلَتْ عَنْ أَمَاكِنِهَا ﴿اَوْ قُطِّعَتْ﴾ شُقِّقَتْ ﴿بِهِ الْاَرْضُ اَوْ كُلِّمَ بِهِ الْمَوْتٰى﴾ بِأَنْ يَحْيَوْا لَمَا آمَنُوا ﴿بَلْ لِلّٰهِ الْاَمْرُ جَمِيعًا﴾ لَا لِغَيْرِهِ فَلَا يُؤْمِنُ إِلَّا مَنْ شَاءَ إِيمَانَهُ دُونَ غَيْرِهِ إِنْ أُوتُوا مَا اقْتَرَحُوا وَنَزَلَ لَمَّا أَرَادَ الصَّحَابَةُ إِظْهَارَ مَا اقْتَرَحُوا طَمَعًا فِي إِيمَانِهِمْ ﴿اَفَلَمْ يَيْاَسِ﴾ يَعْلَمِ ﴿الَّذِينَ اٰمَنُوا اَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ أَيْ أَنَّهُ ﴿لَوْ يَشَآءُ اللّٰهُ لَهَدَى النَّاسَ جَمِيعًا﴾ إِلَى الْإِيمَانِ مِنْ غَيْرِ آيَةٍ ﴿وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿تُصِيبُهُمْ بِمَا صَنَعُوا﴾ بِصُنْعِهِمْ أَيْ كُفْرِهِمْ ﴿قَارِعَةٌ﴾ دَاهِيَةٌ تَقْرَعُهُمْ بِصُنُوفِ الْبَلَاءِ مِنَ الْقَتْلِ وَالْأَسْرِ وَالْحَرْبِ وَالْجَدْبِ ﴿اَوْ تَحُلُّ﴾ يَا مُحَمَّدُ بِجَيْشِكَ ﴿قَرِيبًا مِنْ دَارِهِمْ﴾ مَكَّةَ ﴿حَتّٰى يَاْتِيَ وَعْدُ اللّٰهِ﴾ بِالنَّصْرِ عَلَيْهِمْ ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿٣١﴾﴾ وَقَدْ حَلَّ بِالْحُدَيْبِيَةِ حَتَّى أَتَى فَتْحُ مَكَّةَ ﴿وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ﴾ كَمَا اسْتُهْزِئَ بِكَ وَهٰذِهِ تَسْلِيَةٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿فَاَمْلَيْتُ﴾ أَمْهَلْتُ ﴿لِلَّذِينَ كَفَرُوا ثُمَّ اَخَذْتُهُمْ﴾ بِالْعُقُوبَةِ ﴿فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ﴿٣٢﴾﴾ أَيْ هُوَ وَاقِعٌ مَوْقِعَهُ فَكَذٰلِكَ أَفْعَلُ بِمَنِ اسْتَهْزَأَ بِكَ ﴿اَفَمَنْ هُوَ قَآئِمٌ﴾ رَقِيبٌ ﴿عَلٰى كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ﴾ عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ وَهُوَ اللّٰهُ كَمَنْ لَيْسَ كَذٰلِكَ مِنَ الْأَصْنَامِ؟ لَا دَلَّ عَلَى هٰذَا ﴿وَجَعَلُوا لِلّٰهِ شُرَكَآءَ قُلْ سَمُّوهُمْ﴾ لَهُ مَنْ هُمْ ﴿اَمْ﴾ بَلْ ﴿تُنَبِّئُونَهُ﴾ تُخْبِرُونَ اللّٰهَ ﴿بِمَا﴾ أَيْ بِشَرِيكٍ ﴿لَا يَعْلَمُ فِي الْاَرْضِ﴾ اسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ أَيْ لَا شَرِيكَ لَهُ إِذْ لَوْ كَانَ لَعَلِمَهُ تَعَالَى عَنْ ذٰلِكَ ﴿اَمْ﴾ بَلْ تُسَمُّونَهُمْ شُرَكَاءَ ﴿بِظَاهِرٍ مِنَ الْقَوْلِ﴾ بِظَنٍّ بَاطِلٍ لَا حَقِيقَةَ لَهُ فِي الْبَاطِنِ ﴿بَلْ زُيِّنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مَكْرُهُمْ﴾ كُفْرُهُمْ ﴿وَصُدُّوا عَنِ السَّبِيلِ﴾ طَرِيقِ الْهُدَى ﴿وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٣﴾﴾ ﴿لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ بِالْقَتْلِ وَالْأَسْرِ ﴿وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ اَشَقُّ﴾ أَشَدُّ مِنْهُ ﴿وَمَا لَهُمْ مِنَ اللّٰهِ﴾ أَيْ عَذَابِهِ ﴿مِنْ وَاقٍ ﴿٣٤﴾﴾ مَانِعٍ

TÜRKÇE ANLAMI

29. **İman edip Salih amel işleyenler**[1]**; mutluluk,** ya da gölgesinde yüz sene yürünüp de katedilemeyen cenneteki tuba ağacı **onlara!**[2] **Varılacak,** dönülecek **güzel yurt da onlar içindir.**

30. **İşte** senden önce peygamberler gönderdiğimiz gibi **seni de aynı şekilde sana vahyettiğimiz** Kur'ânı **onlara okuyasın diye bir ümmete-nitekim onlardan önce de nice ümmetler gelip geçmişti- gönderdik. Ve onlar** secde etmeleri emredildiğinde "Rahman da kim?" diyerek **Rahman'ı inkâr ederler.** Ey Muhammed! Onlara **de ki: «O benim Rabbimdir, O'ndan başka ilâh yoktur, ancak O'na tevekkül ettim ve son dönüş de ancak O'nadır.»**

Müşrikler Hz. Peygambere(s.a.v.) : *"eğer sen peygambersen Mekke dağlarını yürütüp bizden uzaklaştır ve onların yerine bizim için nehirler ve pınarlar getir! Böylece biz de ekip biçebilelim. Sonra ölmüş babalarımızı dirilt ki; bize senin peygamber olduğunu söylesinler"* dediklerinde şu ayet indi:

31. **Ve eğer bir Kur'an ki, onunla dağlar yürütülmüş,** yerinden taşınmış **veya onunla yer parçalanmış,** yarılmış **veya onunla ölüler** diriltilip **konuşturulmuş olsaydı,** yine de iman etmezlerdi. **Fakat bütün işler Allah'a aittir,** başkasına değil! İstedikleri yerine getirilse bile ancak onun iman etmesini dilediği kişi iman eder, başkası değil! Sahabe-i kiram onların iman etmeleri hususunda çok hırslı olduklarından talep ettikleri şeylerin yerine getirilmesini istediklerinde şu ayet indi: **İman edenler anlamadılar mı ki,**[3] **Allah dileseydi elbette** mucizeye gerek kalmadan **bütün insanları** imana **erdirirdi.** Mekkeli **kâfirlere gelince; onlara kendi kötü amelleri** olan küfürleri **sebebiyle**[4] **bir felaket,** kuraklık, savaş, esir düşme ve öldürülme gibi kendilerini türlü türlü belalarla vuran bir afet **isabet edip duracaktır. Ya da** Ey Muhammed! **Nihayet Allah'ın** onlara karşı sana yardım **vaadi gelinceye dek sen** ordunla birlikte **o yurtlarının,** Mekke'nin **yakınına gireceksin. Şüphe yok ki, Allah verdiği söze muhalefet etmez.** Nitekim Hudeybiye'de Mekke yakınlarına girmiş, nihayetinde Mekke'nin fethi de gelmiştir.

32. **Andolsun,** tıpkı seninle alay edildiği gibi **senden önceki peygamberlerle de alay edildi**[5] **de ben inkâr edenlere mühlet verdim, sonra da onları** azapla **yakaladım. Azabım nasılmış!** Yani benim azabım tam yerine ulaşır. Seninle alay edenlere de aynı onlara yaptığım gibi muamelede bulunurum.

33. **Herkesin kazandığını,** işlediği iyilik ve kötülüğü **gözetleyip muhafaza eden** Allah, böyle olmayan putlar **gibi** olur **mu?** Tabi ki olmaz.[6]**. Onlar Allah'a ortaklar koştular. De ki: «onların isimlerini söyleyin** O'na,

---

[1] اَلَّذِينَ kelimesi mübtedadır.

[2] طُوبٰى kelimesi اَلطِّيبُ kökünden mastar olup haberdir.

[3] أَنْ burada أَنَّهُ takdirindedir.

[4] بِمَا صَنَعُوا burada بِصُنْعِهِمْ anlamındadır.

[5] Bu, Hz. Peygambere bir tesellidir.

[6] Bu cevaba sonraki ayet delalet etmiştir.

kimdir onlar? **Yoksa siz O'na,** Allah'a **yeryüzünde bilmediği bir şeyi,** bir ortağı **mı haber veriyorsunuz?**[1] Yani onun ortağı yoktur; zira olsaydı Allah-'ın bundan haberi olurdu. **Yahut** ortakları **boş lafla,** özünde gerçekliği olmayan batıl zanla **mı** isimlendiriyorsunuz?» **Doğrusu inkâr edenlere hileleri,** küfürleri **süslü gösterildi ve onlar** doğru **yoldan alıkonuldular. Allah kimi saptırırsa artık onu doğru yola iletecek yoktur.**

34. **Onlar için dünya hayatında** öldürülmek ve esir düşmek şeklinde **bir azap vardır. Ahiret azabı ise elbette** ondan **daha meşakkatli,** daha şiddetli**dir. Onlar için Allah'**ın azabın**dan hiçbir engelleyici de yoktur.**

KELİME ANLAMI

29. اَلَّذِينَ **O kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Daha)* وَعَمِلُوا **yaptılar** *(Ne?)* الصَّالِحَاتِ **Salih ameller** مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ Müpteda olup haberi (Şudur) طُوبٰى **Müjdeler olsun kurtuluş** مَصْدَرٌ مِنَ الطِّيبِ "Tuba" lafzı et-"tıyb"'den mastardır أَوْ شَجَرَةٌ فِي الْجَنَّةِ Veya cennette bir ağaç demektir *(Öyle ağaç ki)* يَسِيرُ الرَّاكِبُ Süvari yürür *(Nerede?)* فِي ظِلِّهَا O ağacın gölgesinde *(Ne kadar ?)* مِائَةَ عَامٍ Yüzyıl مَا يَقْطَعُهَا (Fakat o ağacı) kat'edemez *(Kime müjdeler olsun?)* لَهُمْ **onlara** وَحُسْنُ مَاٰبٍ **Varılacak güzel yurt onlaradır** مَرْجِعٍ Dönülecek yer

30. كَذٰلِكَ **Aynı şekilde** كَمَا أَرْسَلْنَا الْأَنْبِيَاءَ قَبْلَكَ Senden önce nebiler gönderdiğimiz gibi اَرْسَلْنَاكَ **Senide gönderdik** *(Kime?)* فِي أُمَّةٍ **Bir ümmete** *(öyle ümmet ki)* قَدْ خَلَتْ **Tahkik geçti** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِهَا **onlardan önce** *(Ne?)* أُمَمٌ **Ümmetler** *(Niçin?)* لِتَتْلُوَ **Tilavet edesin diye** تَقْرَأَ Okuyasın diye *(Kime?)* عَلَيْهِمُ **Onlara** *(Neyi?)* الَّذِي اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ **Sana vah yettiğimiz şeyi** أَيِ الْقُرْآنَ Yani Kur'an'ı وَهُمْ **Oysaki onlar** يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمٰنِ **Rahman-ı inkar ediyorlar** لَمَّا أُمِرُوا حَيْثُ قَالُوا Şöyle ki dediler بِالسُّجُودِ لَهُ Rahmana secde ile emredildiklerinde وَمَا الرَّحْمٰنُ؟ Rahmanda nedir? قُلْ **Söyle** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed هُوَ رَبِّي **O benim rabbimdir** لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ **Ondan başka ilah yoktur** عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ **Sadece ona tevekkül ettim** وَاِلَيْهِ مَتَابِ **Ve dönüş sadece onadır**

31. وَنَزَلَ Gelecek ayet indi *(Ne zaman?)* لَمَّا قَالُوا لَهُ Peygamberimize dedikleri zaman *(Ne?)* إِنْ كُنْتَ نَبِيًّا Eğer peygambersen فَسَيِّرْ عَنَّا جِبَالَ مَكَّةَ Mekke dağlarını bizden uzaklaştır وَاجْعَلْ لَنَا فِيهَا أَنْهَارًا وَعُيُونًا Onların yerine bize ait nehirler ve pınarlar yap *(Niçin?)*

[1] Buradaki soru inkâr anlamındadır.

لِنَغْرِسَ وَنَزْرَعَ Ağaç dikip ,ekin ekelim diye وَابْعَثْ لَنَا آبَاءَنَا الْمَوْتَى Ölmüş babalarımızı da bizim için diriltiver يُكَلِّمُونَنَا Bizimle konuşunlar *(Ne desinler ?)* أَنَّكَ نَبِيٌّ Desinler ki sen nebisin وَلَوْ اَنَّ قُرْاٰنًا سُيِّرَتْ **Eğer bir kur 'an ki Yürütülmüş olsa** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** *(Ne?)* الْجِبَالُ **Dağlar** نُقِلَتْ عَنْ أَمَاكِنِهَا Mekanlarından nakledilseler اَوْ قُطِّعَتْ **Veya parçalanmış olsa** شُقِّقَتْ Yarılmış olsa *(Ne ile?)* بِهِ **O, Kur'an'la** *(Ne?)* الْأَرْضُ **Yer** اَوْ كُلِّمَ **Veya konuşturulmuş olsa** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** *(Kim?)* الْمَوْتَى **Ölüler** بِأَنْ يَحْيَوْا Diriltilerek لَمَا آمَنُوا (lev'in cevabı ;) asla iman etmezler بَلْ لِلّٰهِ **Fakat Allah'a aittir** *(Ne?)* الْأَمْرُ جَمِيعًا **Bütün işler** لَا لِغَيْرِهِ Başkasına değil فَلَا يُؤْمِنُ إِلَّا مَنْ Ancak Allah'ın imanını dilediği kişi inanır دُونَ غَيْرِهِ Başkası değil إِنْ أُوتُوا مَا شَاءَ إِيمَانَهُ Ancak Allah'ın imanını dilediği kişi inanır لَمَّا İstedikleri mucizeler yerine getirilse dahi وَنَزَلَ (Bu ayet) indi *(Ne zaman?)* أَرَادَ الصَّحَابَةُ Sahabe murat edince *(Neyi?)* إِظْهَارَ مَا اقْتَرَحُوا Kafirlerin istedikleri mucizelerin gerçekleşmesini *(Niçin)* طَمَعًا فِي إِيمَانِهِمْ Onların iman etmelerini istedikleri için اَفَلَمْ يَيْاَسِ **Bilmediler mi ?** *(Kim?)* يَعْلَمِ Bilmediler mi الَّذِينَ **O kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** اَنْ مُخَفَّفَةٌ أَيْ أَنَّهُ "En" muhaffefedir (Şeddesi giderilmiş)Yani "ennehu" *(Neyi bilmedin mi?)* لَوْ يَشَاءُ Şunu ki; **şayet dileseydi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** لَهَدَى **Elbette hidayete erdirirdi** النَّاسَ جَمِيعًا **Bütün insanlar** إِلَى الْإِيمَانِ İmana ererdi مِنْ غَيْرِ آيَةٍ Hem de ayet olmadan وَلَا يَزَالُ **Devam edecektir** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ Mekke ehlinden olan *(Ne olmaya?)* تُصِيبُهُمْ **Onlara isabet eder** *(Ne sebebi ile)* بِمَا صَنَعُوا **Yaptıkları şeyler sebebiyle** بِصُنْعِهِمْ أَيْ كُفْرِهِمْ yaptıkları yani küfürleri *(Ne icabet eder?)* قَارِعَةٌ **Şiddetli şey** دَاهِيَةٌ Büyük bela تَقْرَعُهُمْ مِنَ الْقَتْلِ وَالْأَسْرِ وَالْحَرْبِ وَالْجَدْبِ بِصُنُوفِ الْبَلَاءِ Onları türlü belalara sokuyor Öldürülmek, esirlik, harp ve kıtlık gibi اَوْ تَحُلُّ **Yahut konaklayacaksın** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(kim ile birlikte?)* بِجَيْشِكَ Ordunla birlikte *(Nerede?)* قَرِيبًا **Yakınında** *(Nereye yakın?)* مِنْ دَارِهِمْ **Onların yurduna** مَكَّةَ Mekke'ye حَتّٰى يَاْتِيَ **Nihayet gelecektir** *(Ne?)* وَعْدُ اللّٰهِ **Allah'ın vadi**. *(Ne ile?)* بِالنَّصْرِ عَلَيْهِمْ Onlara karşı yardım olunmanızla اِنَّ **Şüphe yok ki Allah** اللّٰهَ لَا يُخْلِفُ **muhalefet etmez** *(Neye?)* الْمِيعَادَ **Verdiği söze** وَقَدْ حَلَّ بِالْحُدَيْبِيَةِ Peygamberimiz (Sallallahu aleyhi ve sellem) Hudeybiye'de konakladı حَتَّى أَتَى فَتْحُ مَكَّةَ Nihayet Mekke fethi gelip çattı

32. وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ **Yemin olsun alay edildi** *(Kimlerle?)* بِرُسُلٍ **elçilerle** *(Öyle elçiler ki)* وَهٰذِهِ **Senden önceki** *(Ne gibi?)* كَمَا اسْتُهْزِئَ بِكَ Seninle alay edildiği gibi تَسْلِيَةٌ لِلنَّبِيِّ Bu ayet Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)'e tesellidir فَأَمْلَيْتُ **Meydan verdim** أَمْهَلْتُ Mühlet verdim *(Kime?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki** كَفَرُوا **Kafirdirler** ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ **Sonra onları yakaladım** *(Ne ile?)* بِالْعُقُوبَةِ Azapla فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ **Benim azabım nasılmış** أَيْ هُوَ وَاقِعٌ مَوْقِعَهُ Yani azabım tam yerini bulmuştur. فَكَذٰلِكَ أَفْعَلُ İşte böyle yaparım *(Kime?)* بِمَنِ اسْتَهْزَأَ بِكَ Seninle alay edene

33. أَفَمَنْ هُوَ قَائِمٌ **Başında duran/Muhafız olan** (o Allah, hiçbir şeyden haberi olmayan putlarla eşit) **midir?** رَقِيبٌ Gözetleyen midir? *(Ne üzerine muhafız?)* عَلٰى كُلِّ نَفْسٍ **Her bir nefsin üzerine** بِمَا كَسَبَتْ **kazanmış olduğuyla** عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ İşlemiş olduğu hayır ve şerr وَهُوَ اللهُ O gözetleyen Allah'tır? كَمَنْ لَيْسَ كَذٰلِكَ مِنَ الْأَصْنَامِ Hiçbir şeyden haberi olmayan putlar gibimidir? لَا Elbette hayır دَلَّ عَلٰى هٰذَا Bu anlatına delalet eder وَجَعَلُوا **Hal bu ki onlar koştular** *(Kime?)* لِلّٰهِ **Allah'a** *(Ne?)* شُرَكَاءَ **ortaklar** قُلْ **De ki** سَمُّوهُمْ **Onların isimlerini söyleyin** *(Kime?)* لَهُ Allah'a مَنْ هُمْ Kimdir onlar? أَمْ **Yoksa** بَلْ. تُنَبِّئُونَهُ **ona bildirecek misiniz?** تُخْبِرُونَ اللهَ Allah'a haber mi vereceksiniz *(Neyi?)* بِمَا **Bir şeyi ki** أَيْ بِشَرِيكٍ Yani bir ortağı ki لَا يَعْلَمُ **Bilmiyor** *(Neyi?)* ـه Onu *(Nerede olduğu halde)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** اسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ İstifham inkaridir لَهُ أَيْ لَا شَرِيكَ لَهُ Yani ortağı yoktur إِذْ لَوْ كَانَ Zira olsaydı لَعَلِمَهُ Onu bilirdi تَعَالٰى عَنْ ذٰلِكَ Allah bundan yücedir أَمْ **Yoksa** بَلْ تُسَمُّونَهُمْ شُرَكَاءَ Bilakis onlara ortaklar diyorsunuz بِظَاهِرٍ مِنَ الْقَوْلِ **Sözün zahiriyle** بِظَنٍّ بَاطِلٍ لَا حَقِيقَةَ لَهُ فِي الْبَاطِنِ Gerçekte hakikati olmayan boş bir zanla بَلْ زُيِّنَ **Hayır süslü gösterildi** *(Kime?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki** كَفَرُوا **kafir oldular** *(Ne?)* مَكْرُهُمْ **Tuzakları** كُفْرُهُمْ Küfürleri وَصُدُّوا **Alıkonuldular** *(Neden?)* عَنِ السَّبِيلِ **Doğru yoldan** طَرِيقِ الْهُدٰى Hidayet yolundan وَمَنْ **Kimi ki** يُضْلِلِ اللهُ **saptırdı Allah** فَمَا لَهُ **Artık onun için yoktur** مِنْ هَادٍ **Hidayete erdirecek**

34. لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* عَذَابٌ **Azap** *(Nerede?)* فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatında** *(Ne ile?)* وَالْأَسْرِ بِالْقَتْلِ Öldürülmek ve esaretle وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ **Ahiret azabı ise** *(Nedir?)* أَشَقُّ **Daha çetindir** أَشَدُّ مِنْهُ Dünyada ki azaptan daha şiddetlidir وَمَا لَهُمْ **Onlar için yoktur** *(Kimden?)* مِنَ اللهِ **Allah'tan** أَيْ عَذَابِهِ Yani azabından *(Ne?)* مِنْ وَاقٍ **Koruyacak** مَانِعٍ Engel olacak

﴿مَثَلُ﴾ صِفَةُ ﴿الْجَنَّةِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ﴾ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ مَحْذُوفٌ أَيْ فِيمَا نَقُصُّ عَلَيْكُمْ ﴿تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ أُكُلُهَا﴾ مَا يُؤْكَلُ فِيهَا ﴿دَآئِمٌ﴾ لَا يَفْنَى ﴿وَظِلُّهَا﴾ دَائِمٌ لَا تَنْسَخُهُ شَمْسٌ لِعَدَمِهَا فِيهَا ﴿تِلْكَ﴾ أَيِ الْجَنَّةُ ﴿عُقْبَى﴾ عَاقِبَةُ ﴿الَّذِينَ اتَّقَوْا﴾ الشِّرْكَ ﴿وَعُقْبَى الْكَافِرِينَ النَّارُ ﴿٣٥﴾﴾ ﴿وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ﴾ كَعَبْدِ اللهِ بْنِ سَلَامٍ وَغَيْرِهِ مِنْ مُؤْمِنِي الْيَهُودِ ﴿يَفْرَحُونَ بِمَآ أُنْزِلَ إِلَيْكَ﴾ لِمُوَافَقَتِهِ مَا عِنْدَهُمْ ﴿وَمِنَ الْأَحْزَابِ﴾ الَّذِينَ تَحَزَّبُوا عَلَيْكَ بِالْمُعَادَاةِ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَالْيَهُودِ ﴿مَنْ يُنْكِرُ بَعْضَهُ﴾ كَذِكْرِ الرَّحْمٰنِ وَمَا عَدَا الْقِصَصَ ﴿قُلْ إِنَّمَآ أُمِرْتُ﴾ فِيمَا أُنْزِلَ إِلَيَّ ﴿أَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿أَعْبُدَ اللهَ وَلَآ أُشْرِكَ بِهِ إِلَيْهِ أَدْعُو وَإِلَيْهِ مَآبِ ﴿٣٦﴾﴾ مَرْجِعِي ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ الْإِنْزَالِ ﴿أَنْزَلْنَاهُ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿حُكْمًا عَرَبِيًّا﴾ بِلُغَةِ الْعَرَبِ تَحْكُمُ بِهِ بَيْنَ النَّاسِ ﴿وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَآءَهُمْ﴾ أَيِ الْكُفَّارَ فِيمَا يَدْعُونَكَ إِلَيْهِ مِنْ مِلَّتِهِمْ فَرْضًا ﴿بَعْدَ مَا جَآءَكَ مِنَ الْعِلْمِ﴾ بِالتَّوْحِيدِ ﴿مَا لَكَ مِنَ اللهِ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿وَلِيٍّ﴾ نَاصِرٍ ﴿وَلَا وَاقٍ ﴿٣٧﴾﴾ مَانِعٍ مِنْ عَذَابِهِ وَنَزَلَ لَمَّا عَيَّرُوهُ بِكَثْرَةِ النِّسَاءِ ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ أَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً﴾ أَوْلَادًا وَأَنْتَ مِثْلُهُمْ ﴿وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ﴾ مِنْهُمْ ﴿أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللهِ﴾ لِأَنَّهُمْ عَبِيدٌ مَرْبُوبُونَ ﴿لِكُلِّ أَجَلٍ﴾ مُدَّةٍ ﴿كِتَابٌ ﴿٣٨﴾﴾ مَكْتُوبٌ فِيهِ تَحْدِيدُهُ ﴿يَمْحُو اللهُ﴾ مِنْهُ ﴿مَا يَشَآءُ وَيُثْبِتُ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ فِيهِ مَا يَشَاءُ مِنَ الْأَحْكَامِ وَغَيْرِهَا ﴿وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ ﴿٣٩﴾﴾ أَصْلُهُ الَّذِي لَا يَتَغَيَّرُ مِنْهُ شَيْءٌ وَهُوَ مَا كَتَبَهُ فِي الْأَزَلِ ﴿وَإِمَّا﴾ فِيهِ إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ فِي مَا الْمَزِيدَةِ ﴿نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ﴾ بِهِ مِنَ الْعَذَابِ فِي حَيَاتِكَ وَجَوَابُ الشَّرْطِ مَحْذُوفٌ أَيْ فَذَاكَ ﴿أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ﴾ قَبْلَ تَعْذِيبِهِمْ ﴿فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ﴾ مَا عَلَيْكَ إِلَّا التَّبْلِيغُ ﴿وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ ﴿٤٠﴾﴾ إِذَا صَارُوا إِلَيْنَا فَنُجَازِيهِمْ ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا﴾ أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ ﴿أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ﴾ نَقْصِدُ أَرْضَهُمْ ﴿نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا﴾ بِالْفَتْحِ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ ﴿وَاللهُ يَحْكُمُ﴾ فِي خَلْقِهِ بِمَا يَشَاءُ ﴿لَا مُعَقِّبَ﴾ لَا رَادَّ ﴿لِحُكْمِهِ وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٤١﴾﴾ ﴿وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ مِنَ الْأُمَمِ بِأَنْبِيَائِهِمْ كَمَا مَكَرُوا بِكَ ﴿فَلِلّٰهِ الْمَكْرُ جَمِيعًا﴾ وَلَيْسَ مَكْرُهُمْ كَمَكْرِهِ لِأَنَّهُ تَعَالَى ﴿يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ﴾ فَيُعِدُّ لَهَا جَزَاءَهُ وَهٰذَا هُوَ الْمَكْرُ لِأَنَّهُ يَأْتِيهِ بِهِ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿وَسَيَعْلَمُ الْكَافِرُ﴾ الْمُرَادُ بِهِ الْجِنْسُ وَفِي قِرَاءَةٍ «الْكُفَّارُ» ﴿لِمَنْ عُقْبَى الدَّارِ ﴿٤٢﴾﴾ أَيِ الْعَاقِبَةُ الْمَحْمُودَةُ فِي الدَّارِ الْآخِرَةِ أَلَهُمْ أَمْ لِلنَّبِيِّ ﷺ وَأَصْحَابِهِ ﴿وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ لَكَ ﴿لَسْتَ مُرْسَلًا قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿كَفَى بِاللهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ﴾ عَلَى صِدْقِي ﴿وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ ﴿٤٣﴾﴾ مِنْ مُؤْمِنِي الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى

TÜRKÇE ANLAMI

35. **Takvâ sahiplerine vâdolunan cennetin özelliği,**[1] size anlatacağımız gibi şöyledir: **Onun zemininden ırmaklar akar. Yemişleri,** orada yenen şeyler **ve** orada güneş bulunmadığı için silemediği **gölgesi süreklidir,** hiç bitmez. **İşte bu** cennet, şirkten **sakınanların sonudur, kâfirlerin sonu ise ateştir.**

36. **Ve** iman etmiş Yahudilerden olan **kendilerine kitap verdiğimiz** Abdullah b. Selam gibi **kimseler** yanlarında bulunan kitapla uyuştuğu için **sana indirilenle sevinirler. Fakat** Yahudi ve müşriklerin sana düşmanlık etmek amacıyla oluşturdukları **gruplardan öylesi de vardır ki,** kıssalar dışında kalanları ve Rahmanın varlığı gibi **bir kısmını inkâr ederler. De ki: «Ben** bana indirilenlerde **ancak Allah'a ibadet etmek**[2] **ve ona ortak koşmamakla emrolundum. O'na dâvet ederim ve dönüşüm O'nadır.»**

37. **Ve işte böyle** bir indirmeyle **Biz onu,** yani Kur'ânı kendisiyle insanlar arasında hükmedeceğin **Arapça bir hüküm olarak indirdik. Andolsun ki, eğer sana gelen** tevhit **ilminden sonra onların,** kâfirlerin seni davet ettikleri **isteklerine,** dinlerine, faraza **uyacak olursan, senin için Allah'tan ne bir yardımcı,**[3] **ne de** azabından **engelleyici vardır.**

Hz. Peygamberi(s.a.v.) çok hanımı olmakla ayıpladıklarında şu ayet indi:

38. **Andolsun ki senden evvel de peygamberler gönderdik, onlara da eşler ve zürriyet,** çoluk çocuk **verdik.** Sen de tıpkı onlar gibisin. **Ve Allah'ın izni olmadıkça** o **peygamberlerden hiç biri için bir mucize getirme imkânı yoktur.** Zira onlar da rableri olan kullardır. **Ve her vakit için** içerisinde o vaktin sınırının bulunduğu **bir yazı vardır.**

39. **Allah** ondan **dilediğini siler ve dilediği** hüküm ve diğer şeyleri onda **sabit bırakır.**[4] Ezelde yazdığı ve kendisinden hiçbir şey değişmeyen **ana,** asıl **kitap O'nun katındadır.**

40. **Ve eğer**[5] **onlara vaat ettiğimiz** azabın **bazısını sana** hayattayken **gösterirsek** ne âlâ! **Veya** onlara azap etmeden önce **seni vefat ettirirsek, sana ait olan ancak tebliğdir,** tebliğden başka vazifen yoktur. Katımıza vardıklarında **bize ait olan da hesaptır,** onları yaptıklarıyla cezalandırırız.

41. Mekkeliler, **Bizim, yeryüzüne gelip** oraya teveccüh edip Hz. Peygambere fetih nasip etmek suretiyle **onu uçlarından eksilttiğimizi görmediler mi? Allah** mahlûkatı hakkında dilediğiyle **hükmeder, O'nun hükmünü bozacak,** geri çevirecek **kimse yoktur. Ve O hesabı çabuk görendir.**

---

[1] مَثَلُ kelimesi mübteda olup haberi mahzuf فِيمَا نَقُصُّ عَلَيْكُمْ dür.

[2] أَنْ burada بِأَنْ takdirindedir.

[3] مِنْ وَلِيٍّ deki مِنْ zaittir.

[4] وَيُثْبِتُ kelimesi hem şeddesiz hem de (وَيُثَبِّتُ şeklinde) şeddeli okunur.

[5] وَإِمَّا kelimesinde, şart anlamındaki إِنْ'de bulunan ن harfi, zait مَا harfine idgam edilmiştir.

42. **Ve muhakkak ki,** sana yaptıkları gibi **onlardan önceki** ümmet**ler de** peygamberlerine **hile yaptılar. Fakat bütün hileler Allah'a aitir.** Hiç birinin hilesi onunki gibi değildir. Zira Allah teala **herkesin ne kazanacağını bilir** ve ona karşılığını hazırlar. İşte hilelerin hepsi budur. Zira Allah bu hileyi onların hiç fark etmedikleri yerden getirir. **Yakında inkârcı**[1] **da bilecektir ki, bu yurdun akıbeti,** yani ahiret yurdunda mutlu son **kimindir;** onların mı, yoksa Hz. Peygamber(s.a.v.) ve arkadaşlarının mı?

43. **Ve kâfirler** sana **der ki: «Sen gönderilmiş bir peygamber değilsin.»** Onlara **de ki: «Benimle sizin aranızda** doğruluğuma **şahit olarak Allah ve kendisinde kitabın bilgisi bulunan** Yahudi ve Hıristiyan müminler **yeter.»**

KELİME ANLAMI

35. مَثَلُ الْجَنَّةِ **Cennetin özelliği** صِفَةُ **Sıfatı** الَّتِي **Öyle cennet ki** وُعِدَ **Vaat olunmuş** *(Kime?)* الْمُتَّقُونَ **Takva sahiplerine** مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ مَحْذُوفٌ "Meselü" lafzı mübteda olup haberi hazfedilmiştir أَيْ فِيمَا نَقُصُّ عَلَيْكُمْ Yani size kıssa edilecek olanlardır تَجْرِي **Akar** مِنْ تَحْتِهَا **Altından/zemininden** *(Ne?)* الْأَنْهَارُ **Irmaklar** أُكُلُهَا **Yemişleri** مَا يُؤْكَلُ فِيهَا Orada yenilecek olanlar *(Nedir?)* دَائِمٌ **Süreklidir** لَا يَفْنَى Tükenmez *(Daha)* وَظِلُّهَا **Gölgesi de** (süreklidir) دَائِمٌ Daimidir. لَا تَنْسَخُهُ شَمْسٌ Onu güneş kaldıramaz *(Niçin?)* لِعَدَمِهَا فِيهَا Çünkü orada güneş yoktur تِلْكَ **İşte bu** أَيِ الْجَنَّةُ Yani cennet عُقْبَى **Sakınanların akıbetidir** *(Neden sakınan?)* لِشِرْكِ Şirkten الَّذِينَ اتَّقَوْا وَعُقْبَى الْكَافِرِينَ **Kafirlerin akıbeti ise** *(Nedir?)* النَّارُ **Ateştir**

36. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** آتَيْنَاهُمُ **Onlara verdik** *(Ne?)* الْكِتَابَ **kitap** كَعَبْدِ اللهِ بْنِ سَلَامٍ Abdullah bin Selam ve diğer iman etmiş Yahudiler gibi وَغَيْرِهِ مِنْ مُؤْمِنِي الْيَهُودِ يَفْرَحُونَ **Sevinirler** *(Ne ile?)* بِمَا **O şeyle ki** أُنْزِلَ **İndirildi** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** *(Niçin?)* لِمُوَافَقَتِهِ مَا عِنْدَهُمْ Çünkü kendi yanlarında olana (semavi kitaba) uygundur. وَمِنَ الْأَحْزَابِ **Değişik taifelerden vardır** *(Öyle taifeler ki)* الَّذِينَ تَحَزَّبُوا عَلَيْكَ بِالْمُعَادَاةِ Sana düşmanlık ederek hizipleştiler مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَالْيَهُودِ Bunlar müşrik ve Yahudilerdendir. *(Kim vardır?)* مَنْ **O kimse ki** يُنْكِرُ **İnkar ediyor** *(Neyi?)* بَعْضَهُ **Kur'an'ın bazısını** كَذِكْرِ الرَّحْمٰنِ وَمَا عَدَا الْقِصَصَ (Müşriklerin) Rahmanın zikredilmesini ve (Yahudilerin de İsrail oğulları ile ilgili) kıssalarda başkalarını inkar etmeleri gibi قُلْ **De ki** إِنَّمَا أُمِرْتُ

[1] Ayette geçen الْكَافِرُ sözüyle cins kastedilmiştir. Bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraat de böyledir) وَسَيَعْلَمُ الْكُفَّارُ şeklinde okunmuştur.

Ben ancak emrolundum فِيمَا أُنْزِلَ إِلَيَّ Bana indirilen kitapta أَيْ بِأَنْ Buradaki "en" lafzı "bien" demektir yani tefsirdir. *(Ne ile emrolundum?)* أَنْ أَعْبُدَ **kulluk etmemle** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** *(Daha)* وَلَآ أُشْرِكَ **ortak koşmamamla** *(Kime?)* بِهِ **Ona** إِلَيْهِ **Ve yalnız ona** أَدْعُو **Çağırırım** وَإِلَيْهِ **Yalnız onadır** *(Ne?)* مَآبِ **Dönüş** مَرْجِعِي Dönüşüm

37. وَكَذٰلِكَ **Böylece** الْإِنْزَالِ Bu inzal gibi أَنْزَلْنَاهُ **O'nu indirdik** أَيِ الْقُرْآنَ Yani Kur'an'ı بِلُغَةِ الْعَرَبِ تَحْكُمُ بِهِ بَيْنَ **Arapça** عَرَبِيًّا **Bir hüküm olarak** *(Öyle hüküm ki)* حُكْمًا النَّاسِ İnsanlar arasında hükmettiğin Arap diliyle وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ **Eğer uyarsan** *(Neye?)* أَهْوَاءَهُمْ **Onların arzularına** أَيِ الْكُفَّارَ Yani kafirlerin *(Ne hususta?)* فِيمَا يَدْعُونَكَ إِلَيْهِ مِنْ مِلَّتِهِمْ Seni davet ettikleri dinleri hususunda فَرْضًا Faraza *(Neden sonra?)* بَعْدَ مَا جَاءَكَ **Sana geldikten sonra** *(Neden?)* مِنَ الْعِلْمِ **ilimden** *(Ne ile ilgili?)* بِالتَّوْحِيدِ Tevhid ile ilgili مَا لَكَ **Sana yoktur** مِنَ اللهِ **Allah'tan** *(Ne?)* مِنْ وَلِيٍّ **Hiçbir veli** زَائِدَةٌ (buradaki "min" zaittir) نَاصِرٍ Hiçbir Yardımcı وَلَا وَاقٍ **Ve de koruyucu** مَانِعٍ مِنْ عَذَابِهِ Allah'ın azabına mani olacak

38. وَنَزَلَ (Gelecek ayet) indi *(Ne zaman?)* لَمَّا عَيَّرُوهُ Peygamberimiz (Sallallahu aleyhi ve sellem) i ayıpladıkları zaman *(Ne ile?)* بِكَثْرَةِ النِّسَاءِ Bir çok kadınla evlenmesi sebebiyle وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا **And olsun, gönderdik** *(Ne?)* رُسُلًا **Elçiler** مِنْ قَبْلِكَ **senden önce** وَجَعَلْنَا **Ve biz verdik** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne?)* أَزْوَاجًا **Eşler** *(Daha)* وَذُرِّيَّةً **Ve zürriyet** أَوْلَادًا Çocuklar وَأَنْتَ مِثْلُهُمْ Şu halde sende onlar gibisin وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ **Hiçbir peygamber için yoktur** مِنْهُمْ Onlardan *(Ne yoktur?)* أَنْ يَأْتِيَ **getirmesi** *(Ne?)* بِآيَةٍ **Bir ayet /mucize** إِلَّا بِإِذْنِ اللهِ **Ancak Allah'ın izniyle** (getirir) لِأَنَّهُمْ عَبِيدٌ مَرْبُوبُونَ Zira onlar Allah'ın terbiyesinde olan kullardır لِكُلِّ أَجَلٍ **Her ecel için vardır** مُدَّةٍ Müddet için vardır *(Ne vardır?)* كِتَابٌ **Kitap** *(Öyle kitap ki)* مَكْتُوبٌ فِيهِ تَحْدِيدُهُ Onda müddetin sınırı yazılı

39. يَمْحُو **Siler** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Nereden?)* مِنْهُ **O kitaptan** *(Neyi?)* مَا يَشَاءُ **Dilediğini** وَيُثْبِتُ **Sabit kılar** *(Bu kelime ne ile okundu?)* بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ فِيهِ " Yesbitu" lafz-ı celili şeddesiz ve şeddeli olarak okunmuştur *(Neyi?)* مَا يَشَاءُ مِنَ الْأَحْكَامِ وَغَيْرِهَا Dilediği ahkam ve başka şeyleri وَعِنْدَهُ **Onun katındadır** *(Ne?)* أُمُّ الْكِتَابِ **Kitabın aslı** أَصْلُهُ وَهُوَ مَا كَتَبَهُ فِي الْأَزَلِ الَّذِي لَا يَتَغَيَّرُ مِنْهُ شَيْءٌ O aslı ki ondan hiçbir değişikliğe uğramaz Ve o ezelde yazdığı kitaptır

40. وَإِمَّا **Eğer** فِيهِ إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ (Aslı in ma idi) burada nun-i şartiyyenin idğamı

vardır *(Neye?)* فِي مَا الْمَزِيدَةِ Zaid olan " ma"ya نُرِيَنَّكَ **Sana göstersek** *(Neyi?)* بَعْضَ الَّذِي **O şeyin bir kısmı (ki)** نَعِدُهُمْ **Onlara vaat ettik** *(Ne ile?)* بِهِ Onunla *(O nedir?)* مِنَ الْعَذَابِ Azab *(Ne zaman?)* فِي حَيَاتِكَ Hayatında وَجَوَابُ الشَّرْطِ مَحْذُوفٌ Şartın cevabı hazfedilmiştir أَيْ فَذَاكَ Yani "Fezake" taktirindedir أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ **Veya Seni vefat ettirsek** *(Neden önce?)* قَبْلَ تَعْذِيبِهِمْ Onları azaplandırmadan önce فَإِنَّمَا عَلَيْكَ **Yinede senin üzerine sadece vardır** *(Ne?)* الْبَلَاغُ **Tebliğ** مَا عَلَيْكَ إِلَّا التَّبْلِيغُ Sana tebliğden başkası yoktur وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ Hesapta yalnız bize aittir إِذَا صَارُوا إِلَيْنَا Bize geldikleri zaman, onlara فَنُجَازِيهِمْ Onları cezalandıracağız (Yaptıklarının karşılığını vereceğiz)

41. أَوَلَمْ يَرَوْا **Görmüyorlar mı ki** أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ Yani Mekke halkı أَنَّا نَأْتِي **Biz teveccüh ediyoruz** *(Nereye?)* الْأَرْضَ **yeryüzüne** نَقْصِدُ أَرْضَهُمْ Onların arazisine yöneliyoruz نَنْقُصُهَا **Eksiltip duruyoruz** *(Nereden?)* مِنْ أَطْرَافِهَا **Onun etrafından** بِالْفَتْحِ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ Peygamberimize (Sallallahu aleyhi ve sellem) fetihler apaçık hükmeder وَاللهُ يَحْكُمُ **Hükmeder** Allah-u Teâla فِي خَلْقِهِ بِمَا يَشَاءُ Mahlukatına dileğiyle hükmeder لَا مُعَقِّبَ **Peşine düşecek yoktur** لَا رَادَّ Reddedecek yoktur *(Neyi?)* لِحُكْمِهِ **Hükmünü** وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ **Allah** *(Nedir?)* **Hesabı çabuk görendir**

42. وَقَدْ مَكَرَ **Vakıa;tuzak kurdu** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** مِنْ قَبْلِهِمْ **onlardan öncekiler** مِنَ الْأُمَمِ Ümmetler *(Kime?)* بِأَنْبِيَائِهِمْ Nebilerine *(Ne gibi?)* كَمَا مَكَرُوا بِكَ Sana tuzak kurdukları gibi فَلِلَّهِ **(Fakat) Allah'a aittir** الْمَكْرُ **Tuzaklar /mekirler** جَمِيعًا **Bütün** لِأَنَّهُ تَعَالَى وَلَيْسَ مَكْرُهُمْ كَمَكْرِهِ Onların tuzağı Allah'ın mekri gibi değildir Çünkü Allah-u Teâla يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* مَا تَكْسِبُ **Ne kazanacağını** *(Kim?)* كُلُّ نَفْسٍ **Her bir kişi** فَيَعُدُّ لَهَا جَزَاءَهُ Ve ona adil karşılığını verir وَهٰذَا هُوَ الْمَكْرُ كُلُّهُ İşte bu mekrin tümüdür لِأَنَّهُ يَأْتِيهِمْ بِهِ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ Zira bu onlara hiç bilmedikleri cihetten gelir وَسَيَعْلَمُ **Yakında bilecek** *(Kim?)* الْكَافِرُ **Kafir** الْمُرَادُ بِهِ الْجِنْسُ Kafirle murat cinstir وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte küffar (الْكُفَّارُ) cemi olarak okundu (Kafirler bilecek)(neyi bilecek) لِمَنْ **kimindir** *(Ne?)* عُقْبَى الدَّارِ **Yurdun akıbeti** أَيِ الْعَاقِبَةُ الْمَحْمُودَةُ فِي الدَّارِ الْآخِرَةِ Yani Ahiret yurdunun güzel akıbeti أَلَهُمْ أَمْ لِلنَّبِيِّ ﷺ وَأَصْحَابِهِ O akıbet kendilerin midir yoksa Peygamberimizin (Sallallahu aleyhi ve sellem) ve ashabının mı

43. وَيَقُولُ **Derler** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Kime?)* لَكَ **Sana** *(Ne derler?)* لَسْتَ **Sen değilsin** *(Ne?)* مُرْسَلًا **gönderilmiş** قُلْ **De** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara كَفَىٰ **Yeter** *(Kim?)* بِاللَّهِ **Allah** *(Ne olarak?)* شَهِيدًا **Şahit** *(Nerede şahit)* بَيْنِي **Benimle** وَبَيْنَكُمْ **Sizin aranız da** عَلَىٰ صِدْقِي Benim doğruluğuma dair *(Daha kim yeter?)* وَمَنْ **O kimse ki** عِنْدَهُ **Yanında vardır** *(Ne?)* عِلْمُ الْكِتَابِ **kitabın ilmi** مِنْ مُؤْمِنِي الْيَهُودِ وَالنَّصَارَىٰ Yahudi ve Nasrani Mü'minlerden.

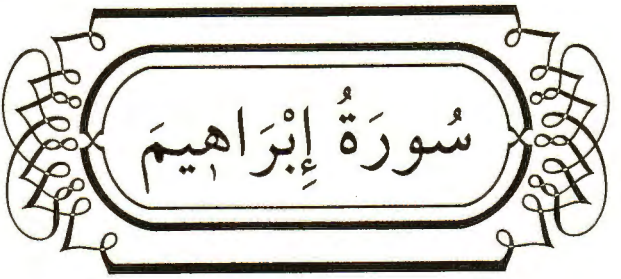

١٤

سُورَةُ إِبْرَاهِيمَ

مَكِّيَّةٌ اِلَّا ﴿أَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا﴾ الْآيَتَيْنِ

اِحْدٰى اَوْ ثِنْتَانِ اَوْ اَرْبَعٌ اَوْ خَمْسٌ وَخَمْسُونَ آيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿الٓرٰ﴾ اَللّٰهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ هٰذَا الْقُرْآنُ ﴿كِتَابٌ اَنْزَلْنَاهُ اِلَيْكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ﴾ الْكُفْرِ ﴿اِلَى النُّورِ﴾ الْإِيمَانِ ﴿بِاِذْنِ﴾ أَمْرِ ﴿رَبِّهِمْ﴾ وَيُبَدَّلُ مِنْ: إِلَى النُّورِ ﴿اِلٰى صِرَاطِ﴾ طَرِيقِ ﴿الْعَزِيزِ﴾ الْغَالِبِ ﴿الْحَمِيدِ ﴿١﴾﴾ الْمَحْمُودِ ﴿اللّٰهِ﴾ بِالْجَرِّ بَدَلٌ أَوْ عَطْفُ بَيَانٍ وَمَا بَعْدَهُ صِفَةٌ وَالرَّفْعِ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ﴾ مُلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا ﴿وَوَيْلٌ لِلْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٢﴾﴾ ﴿اَلَّذِينَ﴾ نَعْتٌ ﴿يَسْتَحِبُّونَ﴾ يَخْتَارُونَ ﴿الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا عَلَى الْاٰخِرَةِ وَيَصُدُّونَ﴾ النَّاسَ ﴿عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ دِينِ الْإِسْلَامِ ﴿وَيَبْغُونَهَا﴾ أَيِ السَّبِيلَ ﴿عِوَجًا﴾ مُعْوَجَّةً ﴿اُولٰٓئِكَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿٣﴾﴾ عَنِ الْحَقِّ ﴿وَمَآ اَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ اِلَّا بِلِسَانِ﴾ بِلُغَةِ ﴿قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ﴾ لِيُفْهِمَهُمْ مَا أُتِيَ بِهِ ﴿فَيُضِلُّ اللّٰهُ مَنْ يَشَآءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَآءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْحَكِيمُ ﴿٤﴾﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مُوسٰى بِاٰيَاتِنَآ﴾ التِّسْعِ وَقُلْنَا لَهُ ﴿اَنْ اَخْرِجْ قَوْمَكَ﴾ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿مِنَ الظُّلُمَاتِ﴾ الْكُفْرِ ﴿اِلَى النُّورِ﴾ الْإِيمَانِ ﴿وَذَكِّرْهُمْ بِاَيَّامِ اللّٰهِ﴾ بِنِعَمِهِ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ التَّذْكِيرِ ﴿لَاٰيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ﴾ عَلَى الطَّاعَةِ ﴿شَكُورٍ ﴿٥﴾﴾ لِلنِّعَمِ

TÜRKÇE ANLAMI

14- İbrahim Sûresi

28 ve 29. ayetler hariç Mekke'de inmiştir
51, 52, 54 ya da 55 ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1. **Elif, Lâm, Râ.** Allah Teala bununla ne kastettiğini en iyi bilendir. Ey Muhammed! Bu Kur'ân **bir kitaptır ki, insanları Rablerinin izni,** iradesiyle küfrün **karanlıklarından,** iman **nûruna; O azîz,** üstün olan **övgüyü hak etmiş olanın yoluna çıkarasın diye onu sana indirdik.**
2. **Allah'ın**[1] yoluna **ki, göklerde ve yerde ne varsa** kul, mülk ve yaratma olarak **hep O'nundur. Şiddetli bir azaptan dolayı vay kâfirlere!**
3. **kâfirler ki,**[2] **ahirete karşılık dünya hayatını seve** seve tercih ede**rler ve** insanları **Allah'ın yolu** olan İslam dini**nden çevirirler ve o yolu eğri**lmiş[3] **olarak isterler, işte onlar** haktan **çok uzak bir sapıklıktadırlar.**
4. **Ve Biz her peygamberi ancak kendi kavminin dili,** lügati**yle gönderdik ki,** anlamaları için getirdiğini **onlara açıklasın. Artık Allah dilediğini saptırır ve dilediğini doğru yola sevkeder. Ve** mülkünde **aziz,** yaptıklarında **hikmet sahibi olan O'dur.**
5. **Ve andolsun ki, Biz Musa'yı** sayısı dokuz olan **ayetlerimizle gönderdik.** Ve ona dedik ki: **kavmin** olan İsrailoğullarını küfrün **karanlıklarından** iman **nuruna çıkar ve onlara Allah'ın günlerini,** nimetlerini **hatırlat! Şüphe yok ki, bunda,** bu hatırlatmada, itaat hususnda **çok sabır gösteren,** nimetlere karşı **çok şükreden her bir kimse için büyük ibretler vardır.**

KELİME ANLAMI

سُورَةُ إِبْرَاهِيمَ ﴿١٤﴾

14- İbrahim Suresi

مَكِّيَّةٌ Mekkidir. إِلَّا أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا الْآيَتَيْنِ Ancak **"Değiştirenleri görmedin mi...?"** ile başlayan iki ayet müstesna إِحْدَى Elli bir, اَوْ ثِنْتَانِ Veya elli iki اَوْ اَرْبَعٌ Veya elli dört وَخَمْسُونَ اَوْ خَمْسٌ Veya elli beş ayettir

---

[1] اَللّٰهِ kelimesi bedel yahut atfı beyan olarak cer ile okunmuştur. Bu durumda sonrasında gelen اَلَّذِي sıfat olur. Mübteda olarak raf ile okunduğunda ise haberi sonrasında gelen اَلَّذِي'dir.

[2] Ayetteki اَلَّذِينَ kelimesi لِلْكَافِرِينَ'nin sıfatıdır.

[3] Ayetteki عِوَجًا kelimesi مُعَوَّجَةً takdirindedir.

1. بِسْمِ اللهِ Allah'ın adıyla *(Öyle Allah ki)* اَلرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan الٓرٰ **Elif Lâm Râ** اَللهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Maksadını *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu harfler ile هٰذَا الْقُرْآنُ Bu Kuran *(Nedir?)* كِتَابٌ **Bir kitaptır** *(Öyle kitap ki)* أَنْزَلْنَاهُ **Biz O'nu indirdik** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Niçin?)* لِتُخْرِجَ النَّاسَ **İnsanları çıkarman için** *(Neden?)* مِنَ الظُّلُمَاتِ **Karanlıklardan** اَلْكُفْرِ Küfürden *(Nereye?)* إِلَى النُّورِ **Aydınlığa** اَلْإِيمَانِ İmana *(Ne ile?)* بِإِذْنِ -أَمْرِ- رَبِّهِمْ **Rablerinin izni** emriyle وَيُبَدَّلُ مِنْ: إِلَى النُّورِ Sonrası "إِلَى النُّورِ/ Aydınlığa" dan bedel yapılır *(Aydınlıktan bedel nereye çıkarman için?)* إِلَى صِرَاطِ **Sırata** طَرِيقِ Yola اَلْعَزِيزِ **Yüce olanın** اَلْغَالِبِ Her şeye galip olanın *(Daha?)* اَلْحَمِيدِ **Hamda layık olanın** اَلْمَحْمُودِ Övülenin

2. *(Yüce ve Hamda layık olandan bedel?)* اَللهِ **Allah** *(Ne ile?)* بِالْجَرِّ Cer ile *(Nedir?)* بَدَلٌ أَوْ عَطْفُ بَيَانٍ Bedel veya atfı beyandır وَمَا بَعْدَهُ Ondan sonra ki kelime ise *(Nedir?)* صِفَةٌ Sıfattır *(Daha ne ile okundu?)* وَالرَّفْعِ Raf ile *(Nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübteda خَبَرُهُ Haberi ise (ayetin devamıdır) اَلَّذِي **Öyle Allah ki** لَهُ **O'na aittir** *(Ne?)* مَا فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** وَمَا فِي الْأَرْضِ **Ve yerde olanlar** *(Ne cihetinden?)* مُلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا Sahip olma, yaratma ve kul olmaları cihetinden وَوَيْلٌ لِلْكَافِرِينَ **Kâfirlerin vay haline** *(Neden dolayı?)* مِنْ عَذَابٍ **Azaptan dolayı** *(Öyle azap ki)* شَدِيدٍ **Ziyade şiddetli**

3. اَلَّذِينَ **O kimseler ki** نَعْتٌ Bu sıfattır يَسْتَحِبُّونَ **Seviyorlar** يَخْتَارُونَ Yani tercih ediyorlar *(Neyi?)* اَلْحَيٰوةَ الدُّنْيَا **Dünya hayatını** *(Neye karşı?)* عَلَى الْآخِرَةِ **Ahirete karşı** وَيَصُدُّونَ **Ve çeviriyorlar** *(Kimi?)* اَلنَّاسَ İnsanları *(Neden?)* عَنْ سَبِيلِ اللهِ **Allah yolundan** دِينِ الْإِسْلَامِ Yani İslam dininden وَيَبْغُونَهَا **Ve Onun olmasını istiyorlar** أَيِ السَّبِيلَ Yani yolun *(Ne olmasını?)* عِوَجًا **Eğri büğrü** مُعْوَجَّةً Çarpık أُولٰئِكَ **İşte onlar** *(Ne haldedir?)* فِي ضَلَالٍ **Bir sapıklık halindedir** بَعِيدٍ **Uzak olan** *(Neden uzak?)* عَنِ الْحَقِّ Doğruluktan

4. وَمَا أَرْسَلْنَا **Biz göndermedik** *(Kimi?)* مِنْ رَسُولٍ **Hiçbir Peygamberi** إِلَّا بِلِسَانِ **Ancak lisanıyla gönderdik** بِلُغَةِ Diliyle *(Kimin lisanı?)* قَوْمِهِ **Kavminin** *(Niye?)* لِيُبَيِّنَ لَهُمْ **Onlara açıklasın diye** لِيُفْهِمَهُمْ Yani onlara anlatasın diye *(Neyi?)* مَا أُتِيَ بِهِ Getirdiği şeyi فَيُضِلُّ **O halde saptırır** *(Kim?)* اَللهُ **Allah** *(Kimi?)* مَنْ يَشَاءُ **Dilediğini** وَيَهْدِي **Ve doğru yola iletir** *(Kimi?)* مَنْ يَشَاءُ **Dilediğini** وَهُوَ **O Allah** *(Nedir?)* اَلْعَزِيزُ **Ziyade yücedir** *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Saltanatında *(Daha nedir?)* اَلْحَكِيمُ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptığı işlerde

5. وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا **Muhakkak ki biz gönderdik** *(Kimi?)* مُوسٰى **Musa'yı** *(Ne ile?)* بِاٰيَاتِنَا **Mucizelerimizle** *(Öyle mucize ki)* اَلتِّسْعِ Dokuz وَقُلْنَا لَهُ Ve ona dedik اَنْ اَخْرِجْ **Çıkar** *(Kimi?)* قَوْمَكَ **Kavmini** بَنِي إِسْرَائِيلَ Beni İsrail'i *(Neden?)* مِنَ الظُّلُمَاتِ **Karanlıklardan** اَلْكُفْرِ Küfürden *(Nereye?)* اِلَى النُّورِ **Aydınlığa** اَلْإِيمَانِ İmana وَذَكِّرْهُمْ **Ve onlara hatırlat** *(Neyi?)* بِاَيَّامِ اللّٰهِ **Allah'ın günlerini** بِنِعَمِهِ Nimetlerini اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Muhakkak ki bunda vardır** اَلتَّذْكِيرِ Hatırlatmada *(Ne vardır?)* لَاٰيَاتٍ **Büyük ibretler vardır** *(Kime?)* لِكُلِّ صَبَّارٍ **Sabreden herkese** *(Ne üzerine sabreden?)* عَلَى الطَّاعَةِ İtaat üzerine *(Öyle sabreden ki)* شَكُورٍ **Çok şükreden** *(Neye?)* لِلنِّعَمِ Nimetlere

﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذْ قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللهِ عَلَيْكُمْ إِذْ أَنْجٰيكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ وَيُذَبِّحُونَ أَبْنَاءَكُمْ﴾ الْمَوْلُودِينَ ﴿وَيَسْتَحْيُونَ﴾ يَسْتَبْقُونَ ﴿نِسَاءَكُمْ﴾ لِقَوْلِ بَعْضِ الْكَهَنَةِ إِنَّ مَوْلُودًا يُولَدُ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ يَكُونُ سَبَبَ ذَهَابِ مُلْكِ فِرْعَوْنَ ﴿وَفِي ذٰلِكُمْ﴾ الْإِنْجَاءِ أَوِ الْعَذَابِ ﴿بَلَاءٌ﴾ إِنْعَامٌ أَوِ ابْتِلَاءٌ ﴿مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ ۝٦﴾ ﴿وَإِذْ تَأَذَّنَ﴾ أَعْلَمَ ﴿رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ﴾ نِعْمَتِي بِالتَّوْحِيدِ وَالطَّاعَةِ ﴿لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ﴾ جَحَدْتُمُ النِّعْمَةَ بِالْكُفْرِ وَالْمَعْصِيَةِ ﴿لَأُعَذِّبَنَّكُمْ﴾ دَلَّ عَلَيْهِ ﴿إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ ۝٧﴾ ﴿وَقَالَ مُوسٰى﴾ لِقَوْمِهِ ﴿إِنْ تَكْفُرُوا أَنْتُمْ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا فَإِنَّ اللهَ لَغَنِيٌّ﴾ عَنْ خَلْقِهِ ﴿حَمِيدٌ ۝٨﴾ مَحْمُودٌ فِي صُنْعِهِ بِهِمْ ﴿أَلَمْ يَأْتِكُمْ﴾ اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ ﴿نَبَأُ﴾ خَبَرُ ﴿الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ﴾ قَوْمِ هُودٍ ﴿وَثَمُودَ﴾ قَوْمِ صَالِحٍ ﴿وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا اللهُ﴾ لِكَثْرَتِهِمْ ﴿جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ بِالْحُجَجِ الْوَاضِحَةِ عَلٰى صِدْقِهِمْ ﴿فَرَدُّوا﴾ أَيِ الْأُمَمُ ﴿أَيْدِيَهُمْ فِي أَفْوَاهِهِمْ﴾ أَيْ إِلَيْهَا لِيَعَضُّوا عَلَيْهَا مِنْ شِدَّةِ الْغَيْظِ ﴿وَقَالُوا إِنَّا كَفَرْنَا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ﴾ فِي زَعْمِكُمْ ﴿وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَنَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ ۝٩﴾ مُوقِعٍ فِي الرِّيبَةِ ﴿قَالَتْ رُسُلُهُمْ أَفِي اللهِ شَكٌّ﴾ اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ أَيْ لَا شَكَّ فِي تَوْحِيدِهِ لِلدَّلَائِلِ الظَّاهِرَةِ عَلَيْهِ ﴿فَاطِرِ﴾ خَالِقِ ﴿السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ يَدْعُوكُمْ﴾ إِلٰى طَاعَتِهِ ﴿لِيَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ﴾ مِنْ صِلَةٌ فَإِنَّ الْإِسْلَامَ يُغْفَرُ بِهِ مَا قَبْلَهُ أَوْ تَبْعِيضِيَّةٌ لِإِخْرَاجِ حُقُوقِ الْعِبَادِ ﴿وَيُؤَخِّرَكُمْ﴾ بِلَا عَذَابٍ ﴿إِلٰى أَجَلٍ مُسَمًّى﴾ أَجَلِ الْمَوْتِ ﴿قَالُوا إِنْ﴾ مَا ﴿أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا تُرِيدُونَ أَنْ تَصُدُّونَا عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا﴾ مِنَ الْأَصْنَامِ ﴿فَأْتُونَا بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ۝١٠﴾ حُجَّةٍ ظَاهِرَةٍ عَلٰى صِدْقِكُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

6. **Ve o vakti** yâd et ki; **Musa kavmine demişti: Allah'ın üzerinize olan nimetini hatırlayın. O zaman ki sizi Firavun hanedanından kurtardı. Onlar sizi kötü azabı tattırıyorlardı. Ayrıca** bazı kâhinlerin "İsrail-oğullarından doğacak bir çocuk Firavun'un saltanatının gitmesine sebep olacak" şeklindeki sözlerinden dolayı yeni doğan **oğullarınızı boğazlıyor, kadınlarınızı da diri bırakıyorlardı. İşte bunda,** bu kurtarma yahut azapta **sizin için Rabbinizden büyük bir sınama,** nimetlendirme yahut imtihan **vardır.**

7. **Ve yâd ediniz ki, Rabbiniz size bildirmişti: «Eğer** tevhit ve itaatle verdiğim nimetlere **şükrederseniz elbette size arttırırım. Eğer** küfür ve masiyetle nimetlerime **nankörlük ederseniz,** onları inkar ederseniz şüphesiz size azap ederim.[1] **Şüphe yok ki, benim azabım elbette çok şiddetlidir.»**

[1] Ayette geçen şart edatının (إن) cezası sonrasının (إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ) delalet ettiği gibi mahzuf لَأُعَذِّبَنَّكُمْ'dür.

8. **Ve Mûsa** kavmine **dedi ki: «Eğer siz ve bütün yeryüzünde bulunanlar nankörlük etseniz, şüphe yok ki, Allah elbette** yarattıklarından **ganîdir,** yarattıklarına yaptıklarıyla **övgüyü hak edendir.**

9. **Size sizden öncekiler olan, Nûh,** Hûd'un kavmi olan **Âd ve** Salih'in kavmi olan **Semûd kavminin ve onlardan sonrakilerin -ki** çok oldukları için **onları Allah'tan başkası bilmez- haberleri gelmedi mi? Onlara peygamberleri** kendilerini doğrulayan **beyyineler,** açık deliller **getirmişlerdi. Onlar,** yani o ümmetler çok kızdıklarından **ellerini** dişleriyle ısırmak için **ağızlarına götürüp demişlerdi ki: «Biz kendisiyle gönderildiğinizi** zannettiğiniz **şeyi inkâr ettik ve bizi kendisine davet ettiğiniz şey hakkında elbette biz kuşkuluyuz,** şüpheliyiz.

10. **Peygamberleri demişti ki: «Gökleri ve yeri yaratan Allah'ta kuşku olur mu?**[1] Açık deliller bulunduğundan onun birliği hususunda şüphe yoktur. **Sizi** kendisine itaat etmeye **davet ediyor ki, sizin günahlarınıza**[2] **mağfiret etsin ve** azap etmeksizin **sizi belli bir vakte,** ölüm vaktine **kadar ertelesin.» Dediler ki: «Siz de bizim gibi beşerden başka bir şey değilsiniz.**[3] **Bizi atalarımızın taptıkları** putlar**dan döndürmek istiyorsunuz. O halde bize** doğruluğunuza dair **apaçık bir delil getirin.»**

KELİME ANLAMI

6. وَاذْكُرْ **Ve** hatırla إِذْ **Bir zaman ki** قَالَ **Demişti** *(Kim?)* مُوسَى **Musa** *(Kime?)* لِقَوْمِهِ **Kavmine** *(Ne demişti?)* اُذْكُرُوا **Hatırlayın** *(Neyi?)* نِعْمَةَ اللهِ **Allah'ın nimeti** *(Kimin üzerine olan?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize olan** إِذْ **Hani** أَنْجٰيكُمْ **Sizi kurtarmıştı** *(Kimden?)* مِنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ **Firavun'un adamlarından** *(Onlar ne halde iken?)* يَسُومُونَكُمْ **Sizi sürmekte iken** *(Neye?)* سُوءَ الْعَذَابِ **Azabın en kötüsüne** وَيُذَبِّحُونَ **Ve kesiyorken** *(Kimi?)* اَبْنَاءَكُمْ **Çocuklarınızı** اَلْمَوْلُودِينَ Evlatlarınızı وَيَسْتَحْيُونَ **Ve diri tutuyorken** يَسْتَبْقُونَ Bırakıyorlar iken *(Kimi?)* نِسَاءَكُمْ **Kadınlarınızı** *(Niçin?)* لِقَوْلِ بَعْضِ الْكَهَنَةِ Bazı kahinlerin sözü olduğu için *(Ne diye?)* إِنَّ مَوْلُودًا Muhakkak ki bir çocuk *(Öyle çocuk ki)* يُولَدُ Doğacak فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğulları içinde يَكُونُ Olacak *(Ne olacak?)* سَبَبَ ذَهَابِ مُلْكِ فِرْعَوْنَ Firavun'un saltanatının gitmesine sebep وَفِي ذٰلِكُمْ **Ve bunda vardır** اَلْإِنْجَاءِ أَوِ الْعَذَابِ Kurtarmak ya da azapta *(Ne vardır?)* بَلَاءٌ **Bela** إِنْعَامٌ Nimete erdirme أَوِ ابْتِلَاءٌ Ya da imtihan *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbiniz tarafından** *(Öyle bela ki?)* عَظِيمٌ **Çok büyük olan**

---

[1] Buradaki soru inkâr anlamındadır.

[2] مِنْ ذُنُوبِكُمْ kelimesindeki مِنْ zaittir. Zira İslam tüm günahları affeder. Kul haklarını çıkarmak için buradaki مِنْ'in (zait olmayıp) bazılık bildirdiğini de söyleyebiliriz.

[3] إِنْ burada مَا anlamındadır.

7. وَإِذْ **Hani** تَأَذَّنَ **Size duyurmuştu** أَعْلَمَ Bildirmişti *(Kim?)* رَبُّكُمْ **Rabbiniz** *(Neyi?)* لَئِنْ شَكَرْتُمْ **Eğer şükrederseniz** *(Neye?)* نِعْمَتِي Nimetime *(Ne ile?)* بِالتَّوْحِيدِ وَالطَّاعَةِ Allah'ı tek kabul etmek ve itaatle لَأَزِيدَنَّكُمْ **Elbette size artıracağım** وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ **Eğer nankörlük yaparsanız** جَحَدْتُمُ النِّعْمَةَ Nimete nankörlük ederseniz *(Ne ile?)* بِالْكُفْرِ وَالْمَعْصِيَةِ Küfür ve itaatsizlikle لَأُعَذِّبَنَّكُمْ Kesinlikle sizi azaba çarptıracağım دَلَّ عَلَيْهِ (Cevabın azap olduğuna şu ayet) delalet etmiştir إِنَّ عَذَابِي **Muhakkak ki benim azabım** *(Nedir?)* لَشَدِيدٌ **Kesinlikle pek çetindir**

8. وَقَالَ مُوسَى **Musa dedi** *(Kime?)* لِقَوْمِهِ Kavmine *(Ne dedi?)* إِنْ تَكْفُرُوا أَنْتُمْ **Şayet siz nankörlük etseniz** *(Daha kim?)* وَمَنْ فِي الْأَرْضِ **Ve yeryüzünde olanlar** جَمِيعًا **Toplu halde** فَإِنَّ اللهَ **Gerçek şu ki Allah** لَغَنِيٌّ **Elbette ihtiyaçsızdır** *(Kimden?)* عَنْ خَلْقِهِ Mahlûkatından حَمِيدٌ **Hamda layık olandır** مَحْمُودٌ Övülendir *(Ne hususta?)* فِي صُنْعِهِ بِهِمْ Onları yaratma hususunda

9. أَلَمْ يَأْتِكُمْ **Size gelmedi mi?** إِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ Bu takriri bir sorudur *(Ne?)* نَبَأُ خَبَرُ الَّذِينَ **O kimselerin haberi ki** مِنْ قَبْلِكُمْ **Sizden öncedirler** *(Onlardan bedel kimin haberi?)* قَوْمِ نُوحٍ **Nuh'un kavminin** وَعَادٍ **Ve Âd kavminin** *(O da kimdir?)* قَوْمِ هُودٍ Hud'un kavmi *(Daha?)* وَثَمُودَ **Ve Semud kavminin** *(O da kimdir?)* قَوْمِ صَالِحٍ Salih'in kavmi *(Daha kimin?)* وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ **Ve onların peşinden gelenlerin** لَا يَعْلَمُهُمْ **Onları bilmez** إِلَّا اللهُ **Ancak Allah bilir** *(Neden?)* لِكَثْرَتِهِمْ Çok olduklarından جَاءَتْهُمْ **Onlara getirmişti** *(Kim?)* رُسُلُهُمْ **Peygam-berleri** *(Neyi?)* بِالْبَيِّنَاتِ **Beyyineleri** بِالْحُجَجِ الْوَاضِحَةِ Apaçık delilleri *(Neye delil?)* عَلَى صِدْقِهِمْ Doğruluklarına فَرَدُّوا **Ve onlar götürmüştü** أَيِ الْأُمَمُ Yani ümmetler *(Ne?)* أَيْدِيَهُمْ **Ellerini** *(Nereye?)* فِي أَفْوَاهِهِمْ **Ağızlarına** أَيْ إِلَيْهَا Burada "fi" "ila" manasındadır *(Niçin?)* لِيَعُضُّوا عَلَيْهَا Ellerini ısırmak için *(Neden?)* مِنْ شِدَّةِ الْغَيْظِ Aşırı hiddetlerinden وَقَالُوا **Ve dediler** *(Ne dediler?)* إِنَّا كَفَرْنَا **Kesinlikle biz inkâr ettik** *(Neyi?)* بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ **Senin kendisi için gönderilmiş olduğun şeyi** فِي زَعْمِكُمْ İddianıza göre وَإِنَّا **Ve kesinlikle biz** *(Ne içerisindeyiz?)* لَفِي شَكٍّ **Bir şüphe içerisindeyiz** *(Neden?)* مِمَّا تَدْعُونَنَا **Bizi çağırdığın şeylerden** إِلَيْهِ **Kendisine** *(Öyle şüphe ki)* مُرِيبٍ **Kuşkuya götüren** مُوقِعٍ فِي الرِّيبَةِ Şüpheye düşüren

10. قَالَتْ **Dedi** *(Kim?)* رُسُلُهُمْ **Peygamberleri** *(Ne dedi?)* أَفِي اللهِ **Allah hakkında var mıdır?** *(Ne?)* شَكٌّ **Şüphe** إِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ Bu inkârî sorudur أَيْ لَا شَكَّ فِي تَوْحِيدِهِ Yani tekliğinde şüphe yoktur *(Niçin?)* لِلدَّلَائِلِ الظَّاهِرَةِ Açık deliller olduğu için *(Neye?)*

عَلَيْهِ Tek olduğuna *(Öyle Allah ki)* فَاطِرِ **İcat eden** خَالِقِ Yaratan *(Neyi?)* اَلسَّمٰوَاتِ **Gökleri** وَالْاَرْضِ **Ve yeri** يَدْعُوكُمْ **O sizi çağırıyor** *(Neye?)* إِلٰى طَاعَتِهِ Kendisine itaat etmeye *(Niçin çağırıyor?)* لِيَغْفِرَ **Bağışlamak için** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neyi?)* مِنْ ذُنُوبِكُمْ **Günahlarınızı** مِنْ زَائِدَةٌ "Min" zaittir فَإِنَّ الْإِسْلَامَ Çünkü İslam *(Nedir?)* يُغْفَرُ بِهِ Onunla bağışlanır *(Ne?)* مَا قَبْلَهُ Kendinden önceki günahlar أَوْ تَبْعِيضِيَّةٌ Ya da "Min" baziyet ifade eder *(Niçin?)* لِإِخْرَاجِ حُقُوقِ الْعِبَادِ Kul haklarını çıkarmak için *(Daha ne için çağırıyor?)* وَيُؤَخِّرَكُمْ **Sizi ertelemek için** بِلَا عَذَابٍ Azapsız *(Ne vakte kadar?)* إِلٰى أَجَلٍ مُسَمًّى **Belirli bir vakte kadar** أَجَلِ الْمَوْتِ Ölüm vaktine kadar قَالُوا **Dediler** *(Ne dediler?)* إِنْ مَا أَنْتُمْ **Siz değilsiniz** ("in" olumsuzluk bildiren "ma" manasındadır) إِلَّا بَشَرٌ **Ancak bir insansınız** *(Ne gibi?)* مِثْلُنَا **Bizim gibi** تُرِيدُونَ **İstiyorsunuz** *(Neyi?)* أَنْ تَصُدُّونَا **Bizi çevirmeyi** *(Neden?)* عَمَّا كَانَ **Sürekli oldukları şeylerden** *(Ne?)* يَعْبُدُ **Tapar** *(Kimin?)* آبَاؤُنَا **Babalarımızın** *(Taptığı şeyler de nedendir?)* مِنَ الْأَصْنَامِ Putlardan فَأْتُونَا **O halde bize getirin** *(Ne getirin?)* بِسُلْطَانٍ **Bir delil** *(Öyle delil ki)* مُبِينٍ **Apaçık** حُجَّةٍ ظَاهِرَةٍ Yani gözle görülür bir burhan (getirin) *(Neye?)* عَلٰى صِدْقِكُمْ Doğruluğunuza

﴿قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ إِنْ﴾ مَا ﴿نَحْنُ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ﴾ كَمَا قُلْتُمْ ﴿وَلَكِنَّ اللهَ يَمُنُّ عَلَى مَنْ يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِ﴾ بِالنُّبُوَّةِ ﴿وَمَا كَانَ﴾ مَا يَنْبَغِي ﴿لَنَآ أَنْ نَأْتِيَكُمْ بِسُلْطَانٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللهِ﴾ بِأَمْرِهِ لِأَنَّا عَبِيدٌ مَرْبُوبُونَ ﴿وَعَلَى اللهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾﴾ يَثِقُوا بِهِ ﴿وَمَا لَنَآ أَ﴾ نْ ﴿لَّا نَتَوَكَّلَ عَلَى اللهِ﴾ أَيْ لَا مَانِعَ لَنَا مِنْ ذٰلِكَ ﴿وَقَدْ هَدٰيـنَا سُبُلَنَا وَلَنَصْبِرَنَّ عَلٰى مَآ اٰذَيْتُمُونَا﴾ عَلٰى أَذَاكُمْ ﴿وَعَلَى اللهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿١٢﴾﴾ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ مِنْ اَرْضِنَآ اَوْ لَتَعُودُنَّ﴾ لَتَصِيرُنَّ ﴿فِي مِلَّتِنَا﴾ دِينِنَا ﴿فَاَوْحٰى إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُهْلِكَنَّ الظَّالِمِينَ ﴿١٣﴾﴾ الْكَافِرِينَ ﴿وَلَنُسْكِنَنَّكُمُ الْاَرْضَ﴾ أَرْضَهُمْ ﴿مِنْ بَعْدِهِمْ﴾ بَعْدَ هَلَاكِهِمْ ﴿ذٰلِكَ﴾ النَّصْرُ وَإِيرَاثُ الْأَرْضِ ﴿لِمَنْ خَافَ مَقَامِي﴾ أَيْ مَقَامَهُ بَيْنَ يَدَيَّ ﴿وَخَافَ وَعِيدِ ﴿١٤﴾﴾ بِالْعَذَابِ ﴿وَاسْتَفْتَحُوا﴾ اِسْتَنْصَرَ الرُّسُلُ بِاللهِ عَلٰى قَوْمِهِمْ ﴿وَخَابَ﴾ خَسِرَ ﴿كُلُّ جَبَّارٍ﴾ مُتَكَبِّرٍ عَنْ طَاعَةِ اللهِ ﴿عَنِيدٍ ﴿١٥﴾﴾ مُعَانِدٍ لِلْحَقِّ ﴿مِنْ وَرَآئِهِ﴾ أَيْ اَمَامَهُ ﴿جَهَنَّمُ﴾ يَدْخُلُهَا ﴿وَيُسْقٰى﴾ فِيهَا ﴿مِنْ مَّآءٍ صَدِيدٍ ﴿١٦﴾﴾ هُوَ مَا يَسِيلُ مِنْ جَوْفِ أَهْلِ النَّارِ مُخْتَلِطًا بِالْقَيْحِ وَالدَّمِ ﴿يَتَجَرَّعُهُ﴾ يَبْتَلِعُهُ مَرَّةً بَعْدَ مَرَّةٍ لِمَرَارَتِهِ ﴿وَلَا يَكَادُ يُسِيغُهُ﴾ يَزْدَرِدُهُ لِقُبْحِهِ وَكَرَاهَتِهِ ﴿وَيَاْتِيهِ الْمَوْتُ﴾ أَيْ أَسْبَابُهُ الْمُقْتَضِيَةُ لَهُ مِنْ أَنْوَاعِ الْعَذَابِ ﴿مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ وَمِنْ وَرَآئِهِ﴾ بَعْدَ ذٰلِكَ الْعَذَابِ ﴿عَذَابٌ غَلِيظٌ ﴿١٧﴾﴾ قَوِيٌّ مُتَّصِلٌ ﴿مَثَلُ﴾ صِفَةُ ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ﴾ مُبْتَدَأٌ وَيُبْدَلُ مِنْهُ ﴿اَعْمَالُهُمْ﴾ الصَّالِحَاتُ كَصِلَةٍ وَصَدَقَةٍ فِي عَدَمِ الْاِنْتِفَاعِ بِهَا ﴿كَرَمَادٍ اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ﴾ شَدِيدٍ هُبُوبُ الرِّيحِ فَجَعَلَتْهُ هَبَاءً مَنْثُورًا لَا يُقْدَرُ عَلَيْهِ وَالْجَارُّ وَالْمَجْرُورُ خَبَرُ الْمُبْتَدَأِ ﴿لَا يَقْدِرُونَ﴾ أَيِ الْكُفَّارُ ﴿مِمَّا كَسَبُوا﴾ عَمِلُوا فِي الدُّنْيَا ﴿عَلٰى شَيْءٍ﴾ أَيْ لَا يَجِدُونَ لَهُ ثَوَابًا لِعَدَمِ شَرْطِهِ ﴿ذٰلِكَ هُوَ الضَّلَالُ﴾ الْهَلَاكُ ﴿الْبَعِيدُ ﴿١٨﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

11. Peygamberleri onlara dedi ki: «sizin de söylediğiniz gibi **biz sizin gibi beşerden başka bir şey değiliz. Şu kadarı var ki Allah kullarından dilediği kimseye** peygamberlik **ihsan eder.** Bizler rableri bulunan kullar olduğumuz için **Allah'ın izni,** emri **olmadıkça biz size bir hüccet getiremeyiz. Mü'minler artık Allah'a tevekkül etsinler,** O'na güvensinler.»

12. «Hem, bize yollarımızı göstermiş olduğu halde biz Allah'a ne diye güvenmeyelim? Yani güvenmemize bir engel yoktur. **Sizin bize verdiğiniz eziyete karşı elbette sabır göstereceğiz. Tevekkül edenler yalnız Allah'a tevekkül etsinler.»**

13. **Kâfir olanlar peygamberlerine dediler ki: «Elbette sizi; ya yurdumuzdan çıkaracağız, ya da mutlaka milletimize,** dinimize **döneceksiniz!» Rableri de onlara: «Zalimleri,** kâfirleri **mutlaka helâk edeceğiz!» diye vahyetti.**

14. **«Ve elbette onlar**ın helak oluşun**dan sonra** onların **yurd**una **sizi yerleştireceğiz. İşte bu** yardım ve yeryüzüne varis kılma, **makamımdan,** katımdaki konumundan **korkana ve** azap **tehdidimden korkana mahsustur.**

15. **Ve** peygamberler kavimlerine karşı Allah'tan **fetih,** yardım **istediler. Her zorba,** Allah'a itaat konusunda kibirlenen, hakka karşı **inatçı olan da hüsrana uğradı.**

16. **Onun önünde de**[1] gireceği **cehennem vardır. Ve** orada cehennem halkının karnından akan, cerahat ve kanla karışık olan **irinli sudan içirilecektir.**

17. Acı olduğundan **onu yudum yudum,** yavaş yavaş **içecek ve** kötü ve iğrenç olduğundan **onu boğazından geçiremeyecektir. Ve ona her taraftan ölüm** sebepleri **gelecek ama o ölmeyecektir. Onun arkasından da,** bu azabın sonrasında da **ağır,** şiddetli ve ondan ayrılmayan **bir azap vardır.**

18. **Rablerini inkâr edenlerin durumu; onların** sıla-i rahim ve sadaka gibi iyi **amelleri**[2]**,** kendisinden faydalanılamaması hususunda **fırtınalı bir günde şiddetli bir rüzgâra uğrayan** ve bu karşı konulmaz rüzgârın toz duman ettiği **bir kül gibidir.**[3] **Onlar,** kâfirler dünyada **kazandıkları,** yaptıklarından **hiçbir şeye güç yetiremezler,** yani amelin şartı olan iman bulunmadığından yaptıkları hiçbir şeyin mükâfatını bulamazlar. **İşte uzak sapıklık,** helak **budur.**

KELİME ANLAMI

11. قَالَتْ لَهُمْ **Onlara dedi** *(Kim?)* رُسُلُهُمْ **Peygamberleri** *(Ne dedi?)* إِنْ مَا نَحْنُ **Biz değiliz** ("in" olumsuzluk bildiren "ma" manasındadır) إِلَّا بَشَرٌ **Ancak bir insanız** *(Kim gibi?)* مِثْلُكُمْ **Sizin gibi** كَمَا قُلْتُمْ Dediğiniz gibi وَلَكِنَّ **Fakat** اللهَ **Allah** يَمُنُّ **Lütfeder** *(Kime?)* عَلَى مَنْ يَشَاءُ **Dilediğine** *(Kimden?)* مِنْ عِبَادِهِ **Kullarından** *(Neyi?)* بِالنُّبُوَّةِ Peygamberliği

وَمَا كَانَ **Ve olmaz** مَا يَنْبَغِي Gerekmez *(Kim için?)* لَنَا **Bizim için** *(Ne gerekmez?)* أَنْ نَأْتِيَكُمْ **Size getirmemiz** *(Ne?)* بِسُلْطَانٍ **Delil** إِلَّا بِإِذْنِ اللهِ **Ancak Allah'ın izniyle (getiririz)** بِأَمْرِهِ Allah'ın emriyle لِأَنَّا Çünkü biz *(Neyiz?)* عَبِيدٌ Kullarız *(Öyle kullar ki)* مَرْبُوبُونَ (O'nun tarafından) terbiye edilmiş وَعَلَى اللهِ **Ve yalnız Allah'a** فَلْيَتَوَكَّلْ **Tevekkül etsin** *(Kim?)* الْمُؤْمِنُونَ **Müminler** يَتَّقُوا بِهِ Allah'a güvensinler

---

[1] وَرَاء kelimesi burada أَمَام anlamındadır.

[2] أَعْمَالُهُمْ kelimesi مَثَلُ kelimesinden bedel yapılır.

[3] Ayetteki mecrur lafız olan رَمَادٍ kelimesi mübtedanın haberidir.

12. وَمَا لَنَا **Bize ne oluyor ki** اَنْ لاَّ نَتَوَكَّلَ **Biz tevekkül etmeyelim** *(Kime?)* عَلَى اللهِ **Allah'a** أَيْ لَا مَانِعَ Yani hiçbir engel yoktur *(Kim için?)* لَنَا Bizim için *(Neden engelleyen?)* مِنْ ذٰلِكَ Tevekkülden *(Allah ne olduğu halde?)* وَقَدْ هَدٰينَا **Bize gösterdiği halde** *(Neyi?)* سُبُلَنَا **Yollarımızı** وَلَنَصْبِرَنَّ **Ve kesinlikle biz sabredeceğiz** *(Neye?)* عَلٰى مَا اٰذَيْتُمُونَا **Bize eziyet ettiğiniz şeylere** عَلٰى أَذَاكُمْ Sizin eziyetinize وَعَلَى اللهِ **Ve yalnız Allah'a** فَلْيَتَوَكَّلْ **Tevekkül etsin** *(Kim?)* اَلْمُتَوَكِّلُونَ **Tevekkül edenler**

13. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَلَّذِينَ كَفَرُوا **Kâfirler** *(Kime?)* لِرُسُلِهِمْ **Peygamberlerine** *(Ne dediler?)* لَنُخْرِجَنَّكُمْ **Elbette sizi çıkaracağız** *(Nereden?)* مِنْ اَرْضِنَا **Yurdumuzdan** اَوْ لَتَعُودُنَّ **Veya avdet edersiniz** لَتَصِيرُنَّ Dönersiniz *(Nereye avdet edersiniz?)* فِي مِلَّتِنَا **Bizim milletimize** دِينِنَا Dinimize فَاَوْحٰى **Vahyetti** *(Kime?)* اِلَيْهِمْ **Onlara** *(Kim?)* رَبُّهُمْ **Rableri** *(Ne diye?)* لَنُهْلِكَنَّ **Elbette helak edeceğiz** *(Kimi?)* اَلظَّالِمِينَ **Zalimleri** اَلْكَافِرِينَ Kâfirleri

14. وَلَنُسْكِنَنَّكُمُ **Ve elbette sizi ikamet ettireceğiz** *(Nerede?)* اَلْاَرْضَ **O yerde** أَرْضَهُمْ Onların yurdunda مِنْ بَعْدِهِمْ **Onlardan sonra** بَعْدَ هَلَاكِهِمْ Onlar helak olduktan sonra ذٰلِكَ **İşte bu** اَلنَّصْرُ Yardım وَإِيرَاثُ الْأَرْضِ Ve onların yurdunu miras bırakması *(Kim içindir?)* لِمَنْ خَافَ **Korkan içindir** *(Neden?)* مَقَامِي **Makamımdan** أَيْ مَقَامَهُ بَيْنَ يَدَيَّ Yani katımdaki makamından *(Daha kim içindir?)* وَخَافَ **Ve korkan içindir** *(Neden?)* وَعِيدِ **Tehdidimden** *(Ne ile?)* بِالْعَذَابِ Azapla

15. وَاسْتَفْتَحُوا **Ve fetih istediler** اِسْتَنْصَرَ Yardım istedi *(Kim?)* اَلرُّسُلُ Peygamberler *(Kimden?)* بِاللهِ Allah'tan *(Kime karşı?)* عَلٰى قَوْمِهِمْ Kavimlerine karşı وَخَابَ **Ve bozguna uğradı** خَسِرَ Zarara uğradı *(Kim?)* كُلُّ جَبَّارٍ **Her zorba** مُتَكَبِّرٍ Geri duran *(Neden?)* عَنْ طَاعَةِ اللهِ Allah'a boyun eğmekten *(Öyle zorba ki)* عَنِيدٍ **İnatçı** مُعَانِدٍ لِلْحَقِّ Hakka karşı dik kafalı

16. *(Öyle zorba ki)* مِنْ وَرَائِهِ **Ardından da (O'nun için) vardır** أَيْ اَمَامَهُ Yani önünde vardır *(Ne vardır?)* جَهَنَّمُ **Cehennem vardır** يَدْخُلُهَا Oraya girecek وَيُسْقٰى **Ve içirilecek** *(Nerede?)* فِيهَا **Cehennemde** *(Neden?)* مِنْ مَاءٍ **Sudan** *(Öyle su ki)* صَدِيدٍ **İrinli** هُوَ O su *(Nedir?)* مَا يَسِيلُ Akan sudur *(Nereden?)* مِنْ جَوْفِ أَهْلِ النَّارِ Cehennem ehlinin içinden *(Ne olduğu halde?)* مُخْتَلِطًا Karışmış olduğu halde *(Neye?)* بِالْقَيْحِ وَالدَّمِ İrin ve kana

17. يَتَجَرَّعُهُ **O suyu yutmaya çalışacak** يَبْتَلِعُهُ Onu yudumlayacak مَرَّةً بَعْدَ مَرَّةٍ Defalarca *(Niye?)* لِمَرَارَتِهِ Acılığından ötürü وَلَا يَكَادُ يُسِيغُهُ **Ve boğazından geçirmeye güç yetiremeyecek** يُزْدَرِدُهُ Yani onu yutmaya *(Niye?)* لِقُبْحِهِ وَكَرَاهَتِهِ Çirkinliği ve

iğrençliğinden dolayı وَيَأْتِيهِ **Ve ona gelecek** *(Ne?)* اَلْمَوْتُ **Ölüm** أَيْ أَسْبَابُهُ الْمُقْتَضِيَةُ لَهُ Yani ölümü gerektiren sebepler *(Neden?)* مِنْ أَنْوَاعِ الْعَذَابِ Azap türlerinden *(Nereden gelecek?)* مِنْ كُلِّ مَكَانٍ **Her taraftan** وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ **Ve O ölmeyecek** وَمِنْ وَرَائِهِ **Ve bunun ardından da olacak** بَعْدَ ذٰلِكَ الْعَذَابِ Bu azabın peşinden *(Ne olacak?)* عَذَابٌ **Bir azap** *(Öyle azap ki)* غَلِيظٌ **Daha katı** قَوِيٌّ مُتَّصِلٌ Çetin ve sürekli

18. مَثَلُ -صِفَةُ- اَلَّذِينَ **O kimselerin misali,** yani durumu **ki** كَفَرُوا **İnkâr ettiler** *(Kimi?)* بِرَبِّهِمْ **Rablerini** مُبْتَدَأٌ Bu cümle mübtedadır مِنْهُ وَيُبْدَلُ "Meselü"den bedel yapılır *(Ne?)* اَعْمَالُهُمْ **Onların amelleri** *(Öyle amelleri ki)* اَلصَّالِحَاتُ Salih amelleri *(Ne gibi?)* كَصِلَةٍ Sıla-i rahim وَصَدَقَةٍ Sadaka *(Ne hususta?)* فِي عَدَمِ الْاِنْتِفَاعِ بِهَا Kendisinden faydalanmama hususunda *(Onların misali ne gibidir?)* كَرَمَادٍ **Kül gibidir** *(Öyle kül ki)* بِهِ اِشْتَدَّتْ **O külü savurdu** *(Ne?)* اَلرِّيحُ **Rüzgâr** *(Ne zamanda?)* فِي يَوْمٍ **Bir günde** *(Öyle gün ki)* عَاصِفٍ **Fırtınalı** شَدِيدٍ هُبُوبُ الرِّيحِ Esintisi şiddetli olan فَجَعَلَتْهُ Rüzgar o külü yapar *(Ne yapar?)* هَبَاءً مَنْثُورًا Toz duman *(Öyle rüzgar ki)* لَا يُقْدَرُ عَلَيْهِ O rüzgara karşı konulamıyor وَالْجَارُ وَالْمَجْرُورُ Car ve mecrur *(Nedir?)* خَبَرُ الْمُبْتَدَأِ Mübteda'nın haberidir لَا يَقْدِرُونَ **Onlar güç yetiremezler** أَيِ الْكُفَّارُ Yani kâfirler *(Neden?)* مِمَّا كَسَبُوا **Kazandıklarından** عَمِلُوا Yaptıkların-dan *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Neye güç yetiremezler?)* عَلٰى شَيْءٍ **Hiçbir şeye** أَيْ لَا يَجِدُونَ لَهُ Yani yaptıklarına karşılık bulamazlar *(Ne bulamazlar?)* ثَوَابًا Hiçbir sevap *(Niçin?)* لِعَدَمِ شَرْطِهِ Şartı bulunmadığı için ذٰلِكَ **İşte bu** *(Nedir?)* هُوَ الضَّلَالُ **Sapıtma budur** اَلْهَلَاكُ Helak olma *(Öyle sapıtma ki)* اَلْبَعِيدُ **Uzak**

﴿اَلَمْ تَرَ﴾ تَنْظُرْ يَا مُخَاطَبُ اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ ﴿اَنَّ اللهَ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِخَلَقَ ﴿اِنْ يَشَاْ يُذْهِبْكُمْ﴾ أَيُّهَا النَّاسُ ﴿وَيَاْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٩﴾﴾ بَدَلَكُمْ ﴿وَمَا ذٰلِكَ عَلَى اللهِ بِعَزِيزٍ ﴿٢٠﴾﴾ شَدِيدٍ ﴿وَبَرَزُوا﴾ أَيِ الْخَلَائِقُ وَالتَّعْبِيرُ فِيهِ وَفِيمَا بَعْدَهُ بِالْمَاضِي لِتَحَقُّقِ وُقُوعِهِ ﴿لِلّٰهِ جَمِيعًا فَقَالَ الضُّعَفٰٓاءُ﴾ الْأَتْبَاعُ ﴿لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا﴾ الْمَتْبُوعِينَ ﴿اِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا﴾ جَمْعُ تَابِعٍ ﴿فَهَلْ اَنْتُمْ مُغْنُونَ﴾ دَافِعُونَ ﴿عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللهِ مِنْ شَيْءٍ﴾ مِنَ الْأُولَى لِلتَّبْيِينِ وَالثَّانِيَةِ لِلتَّبْعِيضِ ﴿قَالُوا﴾ الْمَتْبُوعُونَ ﴿لَوْ هَدٰينَا اللهُ لَهَدَيْنَاكُمْ﴾ لَدَعَوْنَاكُمْ إِلَى الْهُدَى ﴿سَوَآءٌ عَلَيْنَآ اَجَزِعْنَآ اَمْ صَبَرْنَا مَا لَنَا مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿مَحِيصٍ ﴿٢١﴾﴾ مَلْجَأٍ ﴿وَقَالَ الشَّيْطٰنُ﴾ إِبْلِيسُ ﴿لَمَّا قُضِيَ الْاَمْرُ﴾ وَأُدْخِلَ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ وَأَهْلُ النَّارِ النَّارَ وَاجْتَمَعُوا عَلَيْهِ ﴿اِنَّ اللهَ وَعَدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ﴾ بِالْبَعْثِ وَالْجَزَاءِ فَصَدَقَكُمْ ﴿وَوَعَدْتُكُمْ﴾ أَنَّهُ غَيْرُ كَائِنٍ ﴿فَاَخْلَفْتُكُمْ وَمَا كَانَ لِيَ عَلَيْكُمْ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿سُلْطٰنٍ﴾ قُوَّةٍ وَقُدْرَةٍ أَقْهَرُكُمْ عَلَى مُتَابَعَتِي ﴿اِلَّآ﴾ لَكِنْ ﴿اَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي فَلَا تَلُومُونِي وَلُومُوٓا اَنْفُسَكُمْ﴾ عَلَى إِجَابَتِي ﴿مَآ اَنَا بِمُصْرِخِكُمْ﴾ بِمُغِيثِكُمْ ﴿وَمَا اَنْتُمْ بِمُصْرِخِيَّ﴾ بِفَتْحِ الْيَاءِ وَكَسْرِهَا ﴿اِنِّي كَفَرْتُ بِمَآ اَشْرَكْتُمُونِ﴾ بِإِشْرَاكِكُمْ إِيَّايَ مَعَ اللهِ ﴿مِنْ قَبْلُ﴾ فِي الدُّنْيَا قَالَ تَعَالَى ﴿اِنَّ الظّٰلِمِينَ﴾ الْكَافِرِينَ ﴿لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٢٢﴾﴾ مُؤْلِمٌ ﴿وَاُدْخِلَ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحَاتِ جَنّٰتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ خَالِدِينَ﴾ حَالٌ مُقَدَّرَةٌ ﴿فِيهَا بِاِذْنِ رَبِّهِمْ تَحِيَّتُهُمْ فِيهَا﴾ مِنَ اللهِ وَمِنَ الْمَلَائِكَةِ وَفِيمَا بَيْنَهُمْ ﴿سَلٰمٌ ﴿٢٣﴾﴾ ﴿اَلَمْ تَرَ﴾ تَنْظُرْ ﴿كَيْفَ ضَرَبَ اللهُ مَثَلًا﴾ وَيُبْدَلُ مِنْهُ ﴿كَلِمَةً طَيِّبَةً﴾ أَيْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ ﴿كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ﴾ هِيَ النَّخْلَةُ ﴿اَصْلُهَا ثَابِتٌ﴾ فِي الْأَرْضِ ﴿وَفَرْعُهَا﴾ غُصْنُهَا ﴿فِي السَّمَآءِ ﴿٢٤﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

19. Sen **görmedin,** bakmadın **mı ki, elbette Allah, gökleri ve yeri hak ile yaratmıştır.** Ey insanlar! **Eğer dilerse sizleri gönderir ve** sizin yerinize **yeni bir halk getirir.**

20. Ve bu, Allah için güç, zor **bir şey de değildir.**

21. Ve yaratılmışların **hepsi Allah'ın huzuruna çıkmışlardır.**[1] Tabi olan **zayıflar o büyüklük taslayan** kendilerine tabi olunan**lara diyecekler ki: «Biz sizin tâbilerinizdik.**[2] **Şimdi siz, Allah'ın azabından azıcık bir şeyi**[3] **bizden savabilir misiniz?»** Kendilerine tabi olunanlar **diyecekler**

---

[1] Bu ve sonraki ayetlerde geçmiş zaman kalıbı kullanılması, bunların kesinkes gerçekleşeceğinden dolayıdır.

[2] تَبَعًا kelimesi تَابِعٌ kelimesinin cemisidir.

[3] مِنْ عَذَابِ اللهِ sözündeki ilk مِنْ beyan içindir. مِنْ شَيْءٍ sözündeki ikinci مِنْ ise bazılık bildirir.

ki: « Allah bizi hidayete erdirseydi biz de sizi doğru yola iletir, ona davet eder**dik Şimdi sızlansak da sabretsek de birdir; bizim için sığınacak bir yer**[1] **yok!»**

22. **Ve iş iş bitirilip** cennetlikler cennete, cehennemlikler de cehenneme girip cehennemlikler kendisinin üstüne üşüşü**nce şeytan,** iblis **der ki: «Şüphesiz Allah size hak bir vaat** olan diriliş ve karşılık verme **ile vaat etmiş** ve size doğru söylemiş**ti. Ben de size** böyle bir şeyin olmayacağını **vaadetmiştim, size yalancı çıktım. Zaten benim size karşı** sizi bana uymaya zorlayacağım **bir gücüm**[2]**,** kuvvet ve kudretim **yoktu. Ben, sizi sadece**[3] **çağırdım, siz de hemen benim davetime uydunuz. Dolayısıyla beni değil,** bana uyduğunuz için **kendinizi yerin. Ne ben size yardım edebilirim, ne de siz bana yardım edebilirsiniz!**[4] **Kuşkusuz ben daha önce** dünyadayken, **beni** Allah'a **ortak koşmanıza**[5] **karşı çıktım.»** Allah teala buyurdu ki; **şüphesiz zalimler,** kâfirler **için can yakıcı bir azap vardır.**

23. **Ve iman edip sâlih amellerde bulunan kimseler, altlarından ırmaklar akan, içerisinde ebedi kalacakları**[6] **cennetlere Rablerinin izniyle konulmuşlardır. Onların oradaki** Allah'tan, Melekler'den gelen ve aralarında birbirlerine yaptıkları **duaları "selâm"dır.**

24. **Görmedin mi Allah nasıl bir misal getirdi: Güzel bir sözü,**[7] yani lâ ilâhe illallah sözünü **kökü** yerde **sabit, dalları gökte olan güzel bir** hurma **ağacına (benzetti).**

KELİME ANLAMI

19. **اَلَمْ تَرَ Görmedin mi?** تَنْظُرْ Bakmadın mı? يَا مُخَاطَبُ Ey muhatap اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ Bu soru takriri bir sorudur *(Neyi?)* **اَنَّ اللّٰهَ Muhakkak ki Allah خَلَقَ Yarattı** *(Neyi?)* **اَلسَّمٰوَاتِ Gökleri وَالْاَرْضَ Ve yeri** *(Ne ile?)* **بِالْحَقِّ Hakkıyla** مُتَعَلِّقٌ بِخَلَقَ ("Bilhakkı" kelimesi) "Haleka" fiiline müteallliktir **اِنْ يَشَاْ Eğer dilerse يُذْهِبْكُمْ Sizi ortadan kaldırır** اَيُّهَا النَّاسُ Ey insanlar **وَيَاْتِ Ve getirir** *(Ne getirir?)* **بِخَلْقٍ جَدِيدٍ Yeni bir halk** بَدَلَكُمْ Sizin yerinize

20. **وَمَا ذٰلِكَ Bu değildir** *(Kime?)* **عَلَى اللّٰهِ Allah'a** *(Ne değildir?)* **بِعَزِيزٍ Güç bir şey شَدِيدٍ** Zor

---

[1] مِنْ مَحِيصٍ sözündeki مِنْ zaittir.
[2] مِنْ سُلْطَانٍ sözündeki مِنْ zaittir.
[3] إِلَّا burada لٰكِنَّ anlamındadır.
[4] بِمُصْرِخِيَّ kelimesinin sonundak ي harfi hem fetha hem de kesre ile okunmuştur.
[5] بِمَا أَشْرَكْتُمُونِ sözü بِإِشْرَاكِكُمْ إِيَّايَ takdirindedir.
[6] خَالِدِينَ kelimesi hal-i mukadderadır.
[7] كَلِمَةً kelimesi مَثَلًا kelimesinden bedel yapılır.

21. وَبَرَزُوا **Huzura çıktılar** أَيِ الْخَلَائِقُ Yani mahlûkat وَالتَّعْبِيرُ فِيهِ وَفِيمَا بَعْدَهُ Burada ve buradan sonra tabir *(Ne iledir?)* بِالْمَاضِي Maziyledir *(Niçin?)* لِتَحَقُّقِ وُقُوعِهِ Kesin olarak meydana geleceği için *(Kimin huzuru?)* لِلّٰهِ **Allah'ın** جَمِيعًا **Toplu halde** فَقَالَ الضُّعَفَاءُ **Ve zayıflar dedi** الْأَتْبَاعُ Tabi olanlar *(Kime?)* لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا **Büyüklük taslayanlara** الْمَتْبُوعِينَ Kendilerine tabi olunanlara *(Ne dedi?)* إِنَّا كُنَّا **Muhakkak ki biz idik** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Ne idik?)* تَبَعًا **Tabiler idik** جَمْعُ تَابِعٍ Bu kelime "tabi" kelimesinin çoğuludur. فَهَلْ أَنْتُمْ مُغْنُونَ **Siz alabilir misiniz?** دَافِعُونَ Defedebilir misiniz? *(Kimden?)* عَنَّا **Bizden** مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ **Yani Allah'ın azabından** *(Ne?)* مِنْ وَالثَّانِيَةِ لِلتَّبْعِيضِ شَيْءٍ **Azıcık bir şey** مِنَ الْأُولَى لِلتَّبْيِينِ Birinci "min" beyan içindir İkinci "min" ise tebîz içindir قَالُوا **Dediler** الْمَتْبُوعُونَ Yani kendilerine tabi olunanlar *(Ne dediler?)* لَوْ هَدَيْنَا **Şayet bizi doğru yola iletseydi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** لَهَدَيْنَاكُمْ **Biz de size doğru yolu gösterirdik** لَدَعَوْنَاكُمْ Sizi çağırırdık *(Neye?)* إِلَى الْهُدَى Doğru yola سَوَاءٌ عَلَيْنَا **Şimdi bize eşittir** *(Ne?)* أَجَزِعْنَا **Tasalanmamız** أَمْ صَبَرْنَا **Ya da sabretmemiz** مَا لَنَا **Bizim için yoktur** *(Ne yoktur?)* مَحِيصٍ -زَائِدَةٌ- مِنْ **Kaçacak bir yer** ("min" zaittir) مَلْجَأٍ Sığınacak bir yer

22. وَقَالَ **Diyecek** *(Kim?)* الشَّيْطَانُ **Şeytan** إِبْلِيسُ İblis *(Ne zaman?)* لَمَّا قُضِيَ **Bitirilince** *(Ne?)* الْأَمْرُ **İş** وَأُدْخِلَ أَهْلُ الْجَنَّةِ Cennet ehli girdirilince *(Nereye?)* الْجَنَّةَ Cennete *(Daha?)* وَأَهْلُ النَّارِ Cehennem ehli de النَّارَ Cehenneme وَاجْتَمَعُوا Ve cehennem ehli toplanınca عَلَيْهِ Şeytanın başı ucuna *(Ne diyecek?)* إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** وَعَدَكُمْ **Size vaat etti** *(Nasıl bir vaatle?)* وَعْدَ الْحَقِّ **Doğru bir vaatle** *(Ne hususta?)* بِالْبَعْثِ وَالْجَزَاءِ Öldükten sonra dirilme ve hesap hususunda فَصَدَقَكُمْ Ve size doğru da söyledi وَوَعَدْتُكُمْ **Ben de size söz verdim** *(Neyi?)* أَنَّهُ غَيْرُ كَائِنٍ Onların olmayacağını عَلَيْكُمْ **Benim için yoktu** وَمَا كَانَ لِيَ فَأَخْلَفْتُكُمْ **Fakat ben size yalancı çıktım** سُلْطَانٍ -زَائِدَةٌ- مِنْ **Gücüm yoktur** ("min" zaittir) قُوَّةٍ وَقُدْرَةٍ Bir kuvvet ve takatim yoktur *(Öyle kuvvet ve kudret ki)* أَقْهَرُكُمْ Sizi mecbur bırakıyorum *(Neye?)* عَلَى مُتَابَعَتِي Bana tabi olmaya إِلَّا لَكِنْ أَنْ دَعَوْتُكُمْ **Ben sadece sizi çağırdım** ("İlla" "lakinne" manasındadır) فَاسْتَجَبْتُمْ **Siz de hemen icabet ettiniz** *(Kime?)* لِي **Bana** فَلَا تَلُومُونِي **O halde beni kınamayın** وَلُومُوا **Kınayın** *(Kimi?)* أَنْفُسَكُمْ **Kendinizi** *(Ne üzerine?)* عَلَى إِجَابَتِي Çağrıma karşılık verme üzerine مَا أَنَا **Ben değilim** *(Ne değilim?)* بِمُصْرِخِكُمْ **Sizi kurtarıcı** بِمُغِيثِكُمْ Size yardım edici وَمَا أَنْتُمْ

Ve siz de değilsiniz *(Ne değilsiniz?)* **بِمُصْرِخِيَّ Beni kurtarıcı** *(Ne ile okunur?)* بِفَتْحِ الْيَاءِ وَكَسْرِهَا "Ya"nın fethası ve esresiyle **إِنِّي Muhakkak ki ben كَفَرْتُ Kabul etmemiştim** *(Neyi?)* **بِمَا أَشْرَكْتُمُونِ Beni ortak koşmanızı** بِإِشْرَاكِكُمْ إِيَّايَ Beni eş kabul etmenizi *(Kimle?)* مَعَ اللهِ Allah'la **مِنْ قَبْلُ Bundan önce** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada قَالَ تَعَالَى Allah şöyle buyurdu **إِنَّ الظَّالِمِينَ Muhakkak ki zalimler** الْكَافِرِينَ Kâfirler **لَهُمْ Onlar içindir** *(Ne?)* **عَذَابٌ Azap** *(Öyle azap ki)* **أَلِيمٌ Elim** مُؤْلِمٌ Elem

23. **وَأُدْخِلَ Ve girdirilecek** *(Kim?)* **الَّذِينَ آمَنُوا İman edenler وَعَمِلُوا Ve işleyenler** *(Ne?)* **الصَّالِحَاتِ İyi ameller** *(Nereye?)* **جَنَّاتٍ Cennetlere** *(Öyle cennetler ki)* **تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا Altlarından akıyor** *(Ne akıyor?)* **الْأَنْهَارُ Irmaklar** *(Ne oldukları halde girdirilecekler?)* **خَالِدِينَ Orada ebedi kalıcı oldukları halde** -حَالٌ مُقَدَّرَةٌ- فِيهَا (Bu mukadder bir haldir) **بِإِذْنِ رَبِّهِمْ Rablerinin izniyle تَحِيَّتُهُمْ Onların duası** *(Neredeki?)* **فِيهَا Oradaki** *(Kimden?)* مِنَ اللهِ وَمِنَ الْمَلَائِكَةِ Allah'tan, meleklerden وَفِيمَا بَيْنَهُمْ Ve aralarındaki duası *(Nedir?)* **سَلَامٌ Selamdır**

24. **أَلَمْ تَرَ Görmedin mi?** تَنْظُرْ Bakmadın mı? **كَيْفَ Nasıl ضَرَبَ اللهُ Allah misal verdi** أَيْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ Yani "Allah'tan başka ilah yoktur" sözü *(Ne gibidir?)* **كَلِمَةً طَيِّبَةً Güzel sözü كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ Temiz bir ağaç gibidir** هِيَ النَّخْلَةُ O da hurma ağacıdır **أَصْلُهَا O ağacın kökü** *(Nedir?)* **ثَابِتٌ Sabittir** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ Yerde **وَفَرْعُهَا Ve feri** غُصْنُهَا Dalları *(Neresidedir?)* **فِي السَّمَاءِ Göktedir**

﴿تُؤْتِي﴾ تُعْطِي ﴿أُكُلَهَا﴾ ثَمَرَهَا ﴿كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا﴾ بِإِرَادَتِهِ كَذٰلِكَ كَلِمَةُ الْإِيمَانِ ثَابِتَةٌ فِي قَلْبِ الْمُؤْمِنِ وَعَمَلُهُ يَصْعَدُ إِلَى السَّمَاءِ وَيَنَالُهُ بَرَكَتُهُ وَثَوَابُهُ كُلَّ وَقْتٍ ﴿وَيَضْرِبُ﴾ يُبَيِّنُ ﴿اللهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٥﴾﴾ يَتَّعِظُونَ فَيُؤْمِنُوا ﴿وَمَثَلُ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ﴾ هِيَ كَلِمَةُ الْكُفْرِ ﴿كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ﴾ هِيَ الْحَنْظَلُ ﴿اجْتُثَّتْ﴾ اُسْتُؤْصِلَتْ ﴿مِنْ فَوْقِ الْأَرْضِ مَا لَهَا مِنْ قَرَارٍ ﴿٢٦﴾﴾ مُسْتَقَرٍّ وَثَبَاتٍ كَذٰلِكَ كَلِمَةُ الْكُفْرِ لَا ثَبَاتَ لَهَا وَلَا فَرْعَ وَلَا بَرَكَةَ ﴿يُثَبِّتُ اللهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ﴾ هِيَ كَلِمَةُ التَّوْحِيدِ ﴿فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ﴾ أَيِ الْقَبْرِ لَمَّا يَسْأَلُهُمُ الْمَلَكَانِ عَنْ رَبِّهِمْ وَدِينِهِمْ وَنَبِيِّهِمْ فَيُجِيبُونَ بِالصَّوَابِ كَمَا فِي حَدِيثِ الشَّيْخَيْنِ ﴿وَيُضِلُّ اللهُ الظَّالِمِينَ﴾ الْكُفَّارَ فَلَا يَهْتَدُونَ لِلْجَوَابِ بِالصَّوَابِ بَلْ يَقُولُونَ لَا نَدْرِي كَمَا فِي الْحَدِيثِ ﴿وَيَفْعَلُ اللهُ مَا يَشَاءُ ﴿٢٧﴾﴾ ﴿أَلَمْ تَرَ﴾ تَنْظُرْ ﴿إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَةَ اللهِ﴾ أَيْ شُكْرَهَا ﴿كُفْرًا﴾ هُمْ كُفَّارُ قُرَيْشٍ ﴿وَأَحَلُّوا﴾ أَنْزَلُوا ﴿قَوْمَهُمْ﴾ بِإِضْلَالِهِمْ إِيَّاهُمْ ﴿دَارَ الْبَوَارِ ﴿٢٨﴾﴾ الْهَلَاكِ ﴿جَهَنَّمَ﴾ عَطْفُ بَيَانٍ ﴿يَصْلَوْنَهَا﴾ يَدْخُلُونَهَا ﴿وَبِئْسَ الْقَرَارُ ﴿٢٩﴾﴾ الْمَقَرُّ هِيَ ﴿وَجَعَلُوا لِلّٰهِ أَنْدَادًا﴾ شُرَكَاءَ ﴿لِيُضِلُّوا﴾ بِفَتْحِ الْيَاءِ وَضَمِّهَا [لِيُضِلُّوا] ﴿عَنْ سَبِيلِهِ﴾ دِينِ الْإِسْلَامِ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿تَمَتَّعُوا﴾ بِدُنْيَاكُمْ قَلِيلًا ﴿فَإِنَّ مَصِيرَكُمْ﴾ مَرْجِعَكُمْ ﴿إِلَى النَّارِ ﴿٣٠﴾﴾ ﴿قُلْ لِعِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا يُقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَيُنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا بَيْعٌ﴾ فِدَاءٌ ﴿فِيهِ وَلَا خِلَالٌ ﴿٣١﴾﴾ مُخَالَّةٌ أَيْ صَدَاقَةٌ تَنْفَعُ هُوَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿اللهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفُلْكَ﴾ السُّفُنَ ﴿لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ﴾ بِالرُّكُوبِ وَالْحَمْلِ ﴿بِأَمْرِهِ﴾ بِإِذْنِهِ ﴿وَسَخَّرَ لَكُمُ الْأَنْهَارَ ﴿٣٢﴾﴾ ﴿وَسَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبَيْنِ﴾ جَارِيَيْنِ فِي فَلَكِهِمَا لَا يَفْتُرَانِ ﴿وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ﴾ لِتَسْكُنُوا فِيهِ ﴿وَالنَّهَارَ ﴿٣٣﴾﴾ لِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

25. Öyle bir ağaç ki yemiş, meyvelerini **Rabbinin izni,** iradesiyle **her zaman verir.** İşte iman kelimesi de müminin kalbinde böyledir; onun ameli semaya yükselir, mümin her zaman onun bereket ve sevabına nail olur. **Allah insanlara misaller verir, tâ ki, düşünüp ibret,** öğüt **alsınlar** ve sonunda iman etsinler.

26. Kötü kelimenin, küfür kelimesinin **misali ise, gövdesi yerden koparılmış ve bu yüzden sabit duramayan kötü bir ağaç,** Ebucehil karpuzu **gibidir.** İşte küfür kelimesi de aynı bu şekilde sabit kalamaz, onun ne dalı, ne de bereketi vardır.

27. **Allah mü'minleri dünya hayatında da, ahirette,** kabirde **de sabit söz** olan kelime-i tevhit **ile sağlamlaştırır.** -Buhari ve Müslim'in rivayet ettiği hadiste geçtiği gibi- İki melek kendisine Rabbinin, dininin ve peygamberinin kim olduğunu sorduğunda doğru cevap verirler. **Allah zâlimleri,** kâfirleri **dalâlete düşürür** -hadiste geçtiği gibi- onlar da doğru cevabı veremeyip "bilmiyoruz" derler. **Allah dilediğini yapar.**

28-29 **Allah'ın nimetine** şükredecekleri yerde **nankörlükle karşılık veren ve sonunda kavimlerini** saptırarak onları **helâk yurduna; cehenneme**[1] **sürükleyen** Kureyşli kafir**leri görmedin mi? O cehenneme gireceklerdir. Ne kötü karargâhtır** O!

30. **Ve Allah için -kendisinin yolundan,** İslam yolundan **sapıtacakları**[2]**- ortaklar edindiler.** Onlara **de ki:** «Dünyanızdan azıcık **faydalanın, sonra elbette** dönüp **gideceğiniz yer ateştir.»**

31. **İman eden kullarıma söyle, namazı kılsınlar ve kendisinde ne alışveriş,** fidye **ne de** fayda verecek **dostluk,** arkadaşlık **bulunan** kıyamet **günü gelmeden önce kendilerini rızıklandırdığımız şeylerden gizlice ve açıktan infakta bulunsunlar.**

32. **Allah o zattır ki, gökleri ve yeri yarattı, gökten suyu indirip onunla rızık olarak size türlü meyveler çıkardı; emri,** izni **ile denizde** yolcu ve yüklerle birlikte **yüzüp gitmeleri için gemileri emrinize verdi; nehirleri de emrinize verdi.**

33. Yörüngelerinde **düzenli seyreden,** akan ve o yörüngeden hiç ayrılmayan **güneşi ve ayı da emrinize verdi;** dinlenmeniz için **geceyi ve** fazlından nasip aramanız için de **gündüzü emrinize verdi.**

KELİME ANLAMI

25. *(O ağaç ne olduğu halde?)* تُؤْتِي **Verir olduğu halde** تُعْطِي Bahşeder *(Neyi?)* أُكُلَهَا **Yemişlerini** ثَمَرَهَا Meyvelerini *(Ne zaman?)* كُلَّ حِينٍ **Her zaman** *(Ne ile?)* بِإِذْنِ رَبِّهَا **Rabbinin izniyle** بِإِرَادَتِهِ O'nun iradesiyle كَذَٰلِكَ İşte böyle كَلِمَةُ الْإِيمَانِ İman kelimesi *(Nedir?)* ثَابِتَةٌ Sabittir *(Nerede?)* فِي قَلْبِ الْمُؤْمِنِ Müminin kalbinde وَعَمَلُهُ Müminin ameli بَرَكَتُهُ وَثَوَابُهُ *(Ne?)* وَيَنَالُهُ Ve O'na ulaşır يَصْعَدُ إِلَى السَّمَاءِ Göğe yükselir كُلَّ وَقْتٍ Her an وَيَضْرِبُ **Misal verir** يُبَيِّنُ Açıklar *(Kim?)* اَللهُ **Allah** *(Neyi?)* اَلْأَمْثَالَ **Misalleri** *(Kime?)* لِلنَّاسِ **İnsanlara** لَعَلَّهُمْ **Umulur ki onlar** يَتَذَكَّرُونَ **Dinlerler** يَتَّعِظُونَ Öğüt alırlar فَيُؤْمِنُوا Ve iman ederler

---

[1] جَهَنَّمَ kelimesi دَارَ kelimesinden atfi beyandır.

[2] لِيُضِلُّوا kelimesi hem يـ harfinin fethasıyla (لِيَضِلُّوا şeklinde) hem de (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) zammesiyle (لِيُضِلُّوا şeklinde) okunmuştur.

26. وَمَثَلُ كَلِمَةٍ **Sözün misali** *(Öyle söz ki)* خَبِيثَةٍ **Kötü olan** كَلِمَةُ الْكُفْرِ هِيَ O da küfür sözüdür *(Ne gibidir?)* كَشَجَرَةٍ **Ağaç gibidir** *(Öyle ağaç ki)* خَبِيثَةٍ **Kötü** الْحَنْظَلُ هِيَ O da ebucehil karpuzudur *(Öyle ağaç ki)* اُجْتُثَّتْ **Kökü koparılmış** اُسْتُؤْصِلَتْ Kökü çıkarılmış *(Nerden?)* مِنْ فَوْقِ الْأَرْضِ **Yerin üzerinden** مَا لَهَا **Onun için yoktur** *(Ne yoktur?)* مِنْ قَرَارٍ **Kalma** مُسْتَقَرٍّ وَثَبَاتٍ Devamlılık ve sebat كَذٰلِكَ İşte böyle كَلِمَةُ الْكُفْرِ Küfür kelimesi *(Nedir?)* لَا ثَبَاتَ لَهَا Devamlılığı yoktur وَلَا فَرْعَ Dalı budağı da yoktur وَلَا بَرَكَةَ Bereketi de yoktur

27. يُثَبِّتُ **Sapasağlam tutar** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kimi?)* اَلَّذِينَ اٰمَنُوا **İman edenleri** *(Ne ile?)* بِالْقَوْلِ **Bir sözle** *(Öyle söz ki)* اَلثَّابِتِ **Sağlam olan** هِيَ كَلِمَةُ التَّوْحِيدِ O da kelime-i tevhittir *(Nerede?)* فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya** وَفِي الْاٰخِرَةِ **Ve ahiret hayatında** أَيِ الْقَبْرِ Yani kabirde لَمَّا يَسْأَلُهُمْ Ne zaman ki onlara sorar *(Kim?)* اَلْمَلَكَانِ İki melek *(Neden?)* عَنْ رَبِّهِمْ Rablerinden *(Daha?)* وَدِينِهِمْ وَنَبِيِّهِمْ Dininden ve peygamberinden فَيُجِيبُونَ Onlar da cevap verirler *(Nasıl?)* بِالصَّوَابِ Doğru bir şekilde كَمَا فِي حَدِيثِ الشَّيْخَيْنِ Şeyhayn'ın hadisinde olduğu gibi وَيُضِلُّ **Ve saptırır** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kimi?)* اَلظَّالِمِينَ **Zalimleri** اَلْكُفَّارَ Kâfirleri فَلَا يَهْتَدُونَ Doğru yola ulaşamazlar *(Niçin?)* لِلْجَوَابِ بِالصَّوَابِ Doğru bir şekilde cevap vermek için بَلْ يَقُولُونَ Bilakis derler *(Ne derler?)* لَا نَدْرِي Bilemiyoruz derler كَمَا فِي الْحَدِيثِ Hadisi şerifte olduğu gibi وَيَفْعَلُ اللّٰهُ **Allah yapar** *(Neyi?)* مَا يَشَاءُ **Dilediğini**

28. اَلَمْ تَرَ **Görmedin mi?** تَنْظُرْ Bakmadın mı? *(Kimi?)* اِلَى الَّذِينَ **O kimseleri ki** بَدَّلُوا **Değiştirdiler** *(Neyi?)* نِعْمَةَ اللّٰهِ **Allah'ın nimetlerini** أَيْ شُكْرَهَا Yani o nimetlere şükrü *(Neye değiştirdiler?)* كُفْرًا **Nankörlüğe** هُمْ كُفَّارُ قُرَيْشٍ Onlar Kureyş kâfirleridir وَاَحَلُّوا **Ve sürüklediler** أَنْزَلُوا Kondurdular *(Kimi?)* قَوْمَهُمْ **Kavimlerini** *(Ne ile?)* اَلْهَلَاكِ **Helak yurduna** دَارَ الْبَوَارِ *(Nereye?)* بِإِضْلَالِهِمْ إِيَّاهُمْ Kavimlerini saptırmakla Helak

29. جَهَنَّمَ **Yani cehenneme** عَطْفُ بَيَانٍ Cehennem kelimesi, atfı beyandır يَصْلَوْنَهَا **O cehenneme atılacaklar** يَدْخُلُونَهَا Girecekler وَبِئْسَ الْقَرَارُ **O ne fena bir yerleşme yeridir** اَلْمَقَرُّ هِيَ (ne kötü) mesken cehennem

30. وَجَعَلُوا **Uydurdular** *(Kim için?)* لِلّٰهِ **Allah için** *(Ne?)* اَنْدَادًا **Eşler** شُرَكَاءَ Ortaklar *(Niçin?)* لِيَضِلُّوا **Sapıtmak için** *(Ne ile okunur?)* بِفَتْحِ الْيَاءِ وَضَمِّهَا "Ye"nin fethası ve zammesiyle *(Neden?)* عَنْ سَبِيلِهِ **O'nun yolundan** قُلْ İslam dininden دِينِ الْإِسْلَامِ

De ki *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne de?)* **تَمَتَّعُوا Yaşayın** *(Neyi?)* بِدُنْيَاكُمْ Dünyanızı قَلِيلًا Az miktarda فَإِنَّ مَصِيرَكُمْ **Çünkü varacağınız yer** مَرْجِعَكُمْ Döneceğiniz yer *(Neyedir?)* **إِلَى النَّارِ Cehennemedir**

31. **قُلْ Söyle** *(Kime?)* لِعِبَادِيَ **Kullarıma** **الَّذِينَ Öyle kullarım ki** **آمَنُوا İman ettiler** *(Ne söyle?)* **يُقِيمُوا Kılsınlar** *(Neyi?)* **الصَّلٰوةَ Namazı** **وَيُنْفِقُوا Ve harcasınlar** *(Neden?)* مِمَّا **رَزَقْنَاهُمْ Onlara verdiğimiz rızklardan** *(Nasıl?)* **سِرًّا Gizli** **وَعَلَانِيَةً Ve aşikâr halde** *(Neden önce?)* **مِنْ قَبْلِ اَنْ يَأْتِيَ Gelmeden önce** *(Ne?)* **يَوْمٌ O gün ki** **لَا بَيْعٌ Alış veriş yoktur** فِدَاءٌ Fidye hibesi yoktur *(Nerede?)* **فِيهِ O günde** *(Daha ne yoktur?)* **وَلَا خِلَالٌ Dostluk da yoktur** مُخَالَّةٌ Dostluk أَيْ صَدَاقَةٌ Yani arkadaşlık yoktur *(Öyle arkadaşlık ki)* تَنْفَعُ Fayda sağlayan هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ O da kıyamet günüdür

32. **اَللّٰهُ Allah** **الَّذِي O ilahtır ki** **خَلَقَ Yaratmıştır** *(Neyi?)* **السَّمٰوَاتِ Gökleri** **وَالْأَرْضَ Ve yeri** **وَأَنْزَلَ Ve indirmiştir** *(Nereden)* **مِنَ السَّمَاءِ Gökten** *(Ne?)* **مَاءً Su** **فَأَخْرَجَ Ve çıkartmıştır** *(Ne ile?)* **بِهِ O suyla** *(Neden?)* **مِنَ الثَّمَرَاتِ Meyvelerden** *(Ne çıkarttı?)* **رِزْقًا Rızık** *(Kim için?)* **لَكُمْ Sizin için** **وَسَخَّرَ لَكُمُ Ve hizmetinize vermiştir** *(Neyi?)* **الْفُلْكَ Gemileri** السُّفُنَ Sefineleri *(Ne için?)* **لِتَجْرِيَ Yüzüp gitmeleri için** *(Nerede?)* **فِي الْبَحْرِ Denizde** *(Ne ile?)* بِالرُّكُوبِ وَالْحَمْلِ Yolculuk ve yük taşımakla *(Ne ile yüzüp gitmeleri?)* **بِأَمْرِهِ Allah'ın emriyle** بِإِذْنِهِ Allah'ın izniyle **وَسَخَّرَ لَكُمُ Ve hizmetinize vermiştir** *(Neyi?)* **الْأَنْهَارَ Nehirleri**

33. **وَسَخَّرَ لَكُمُ Ve sizin için emre amade** *(Neyi?)* **الشَّمْسَ Güneşi** **وَالْقَمَرَ Ve ayı** *(Ne oldukları halde?)* **دَائِبَيْنِ Devamlı seyreder oldukları halde** جَارِيَيْنِ Akıp gider oldukları halde *(Nerede?)* فِي فَلَكِهِمَا Yörüngelerinde **لَا يَفْتُرَانِ** Onlar hiç durmazlar **وَسَخَّرَ لَكُمُ Ve sizin için emre amade kıldı** *(Neyi?)* **الَّيْلَ Geceyi** *(Niye?)* فِيهِ **لِتَسْكُنُوا** O gecede dinlenesiniz diye *(Daha neyi istifadenize verdi?)* **وَالنَّهَارَ Gündüzü** *(Niye?)* **لِتَبْتَغُوا** Diye *(Neden?)* مِنْ فَضْلِهِ Allah'ın lütfünden

﴿وَاٰتٰىكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَئَلْتُمُوهُ﴾ عَلٰى حَسَبِ مَصَالِحِكُمْ ﴿وَاِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللّٰهِ﴾ بِمَعْنٰى إِنْعَامِهِ ﴿لَا تُحْصُوهَا﴾ لَا تُطِيقُوا عَدَّهَا ﴿اِنَّ الْاِنْسَانَ﴾ الْكَافِرَ ﴿لَظَلُومٌ كَفَّارٌ ﴿٣٤﴾﴾ كَثِيرُ الظُّلْمِ لِنَفْسِهِ بِالْمَعْصِيَةِ وَالْكُفْرِ لِنِعْمَةِ رَبِّهِ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿اِذْ قَالَ اِبْرٰهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هٰذَا الْبَلَدَ﴾ مَكَّةَ ﴿اٰمِنًا﴾ ذَا أَمْنٍ وَقَدْ أَجَابَ اللّٰهُ دُعَاءَهُ فَجَعَلَهُ حَرَمًا لَا يُسْفَكُ فِيهِ دَمُ إِنْسَانٍ وَلَا يُظْلَمُ فِيهِ أَحَدٌ وَلَا يُصَادُ صَيْدُهُ وَلَا يُخْتَلٰى خَلَاهُ ﴿وَاجْنُبْنِي﴾ بَعِّدْنِي ﴿وَبَنِيَّ﴾ عَنْ ﴿اَنْ نَعْبُدَ الْاَصْنَامَ ﴿٣٥﴾﴾ ﴿رَبِّ اِنَّهُنَّ﴾ أَيِ الْأَصْنَامَ ﴿اَضْلَلْنَ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ﴾ بِعِبَادَتِهِمْ لَهَا ﴿فَمَنْ تَبِعَنِي﴾ عَلَى التَّوْحِيدِ ﴿فَاِنَّهُ مِنِّي﴾ مِنْ أَهْلِ دِينِي ﴿وَمَنْ عَصَانِي فَاِنَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٦﴾﴾ هٰذَا قَبْلَ عِلْمِهِ أَنَّهُ تَعَالٰى لَا يَغْفِرُ الشِّرْكَ ﴿رَبَّنَآ اِنِّي اَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي﴾ أَيْ بَعْضَهَا وَهُوَ إِسْمَاعِيلُ مَعَ أُمِّهِ هَاجَرَ ﴿بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ﴾ هُوَ مَكَّةُ ﴿عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ﴾ الَّذِي كَانَ قَبْلَ الطُّوفَانِ ﴿رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلٰوةَ فَاجْعَلْ اَفْئِدَةً﴾ قُلُوبًا ﴿مِنَ النَّاسِ تَهْوِي﴾ تَمِيلُ وَتَحِنُّ ﴿اِلَيْهِمْ﴾ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لَوْ قَالَ أَفْئِدَةَ النَّاسِ لَحَنَّتْ إِلَيْهِ فَارِسُ وَالرُّومُ وَالنَّاسُ كُلُّهُمْ ﴿وَارْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ ﴿٣٧﴾﴾ وَقَدْ فَعَلَ بِنَقْلِ الطَّائِفِ إِلَيْهِ ﴿رَبَّنَآ اِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفِي﴾ نُسِرُّ ﴿وَمَا نُعْلِنُ وَمَا يَخْفٰى عَلَى اللّٰهِ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿شَيْءٍ فِي الْاَرْضِ وَلَا فِي السَّمَآءِ ﴿٣٨﴾﴾ يَحْتَمِلُ أَنْ يَكُونَ مِنْ كَلَامِهِ تَعَالٰى أَوْ كَلَامِ إِبْرَاهِيمَ ﴿اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي وَهَبَ لِي﴾ أَعْطَانِي ﴿عَلَى﴾ مَعَ ﴿الْكِبَرِ اِسْمٰعِيلَ﴾ وُلِدَ وَلَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ سَنَةً ﴿وَاِسْحٰقَ﴾ وُلِدَ وَلَهُ مِائَةٌ وَاثْنَتَا عَشْرَةَ سَنَةً ﴿اِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَآءِ ﴿٣٩﴾﴾ ﴿رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلٰوةِ وَ﴾ اجْعَلْ ﴿مِنْ ذُرِّيَّتِي﴾ مَنْ يُقِيمُهَا وَأَتَى بِمِنْ لِإِعْلَامِ اللّٰهِ تَعَالٰى لَهُ أَنَّ مِنْهُمْ كُفَّارًا ﴿رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَآءِ ﴿٤٠﴾﴾ الْمَذْكُورَ ﴿رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ﴾ هٰذَا قَبْلَ أَنْ يَتَبَيَّنَ لَهُ عَدَاوَتُهُمَا لِلّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ وَقِيلَ أَسْلَمَتْ أُمُّهُ وَقُرِئَ «وَالِدِي» مُفْرَدًا وَ«وَلَدِي» ﴿وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ﴾ يَثْبُتُ ﴿الْحِسَابُ ﴿٤١﴾﴾ قَالَ تَعَالٰى ﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ اللّٰهَ غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ﴾ الْكَافِرُونَ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿اِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ﴾ بِلَا عَذَابٍ ﴿لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الْاَبْصَارُ ﴿٤٢﴾﴾ لِهَوْلِ مَا تُرٰى وَيُقَالُ شَخَصَ بَصَرُ فُلَانٍ أَيْ فَتَحَهُ فَلَمْ يُغْمِضْهُ

TÜRKÇE ANLAMI

34. Ve size maslahatlarınıza göre **istedikleriniz şeylerin hepsinden vermiştir ve Eğer Allah'ın nîmetini[1] sayacak olsanız sayıp bitiremezsiniz,** buna gücünüz yetmez. **Şüphe yok ki** kâfir **insan elbette çok zalimdir, çok nankördür,** işlediği günahlarla kendisine karşı çok zalim, Rabbinin nimetlerine karşı çok nankördür.

[1] "نِعْمَت Nimet" kelimesi burada "إنعام /Nimet verme" anlamındadır. (el-Cemel'de, en doğrusunun, نِعْمَت kelimesini olduğu anlam üzere bırakmak olduğu belirtilir.)

35. **Ve** yâd et **o vakti ki, İbrahim demişti: «Yâ Rabbi! Bu** Mekke **şehri**ni **emin,** emniyetli **kıl,** nitekim Cenabı Hak orayı, içerisinde hiçbir insanın kanının aktılmadığı, kimsenin zulüm görmediği, avı avlanmayan ve otu koparılmayan harem bölgesi yapmak suretiyle duasına icabet etmiştir. **Beni ve oğullarımı putlara tapmaktan uzak tut.»**

36. **«Ey Rabbim! Muhakkak ki onlar,** putlar **insanlardan birçoklarını** onların kendilerine ibadet etmeleriyle **saptırdılar. Artık her kim** tevhit hususunda **bana tâbi olursa, şüphe yok ki, o ben**im dinim**dendir ve kim bana âsi olursa, muhakkak ki Sen çok mağfiret edensin, çok merhamet edensin.»** Bu dua İbrahim(a.s.) Allah tealanın şirki affetmeyeceğini bilmeden önceydi.

37. **«Rabbimiz! Ben zürriyetimden** bir kısmını, annesi Hacer'le birlikte İsmail'i **namazı dosdoğru kılsınlar diye senin,** Tufandan önce kendisine **Beyt-i Harem** denilen yer**in yanındaki ekinsiz bir vadi** olan Mekke'**ye yerleştirdim. Artık sen de insanlardan bir kısmının gönüllerini onlara meyledici kıl,** onlara karşı iştiyak duysunlar. İbni Abbas (r.a.) diyor ki; "*eğer 'insanların kalplerini' deseydi Rum olsun, Faris olsun tüm insanlar ona meylederdi.*" **Ve meyvelerden bunlara rızık ver!** Nitekim Tâif'i oraya nakletmek suretiyle bunu da yapmıştır. **Umulur ki bu nimetlere şükrederler.»**

38. **«Ey Rabbimiz! Şüphe yok ki, Sen bizim gizlediğimizi de açığa vurduğumuzu da bilirsin. Ve Allah'a ne yerde ve ne de gökte hiçbir şey**[1] **gizli kalamaz.»** Bu son cümle Allah tealanın sözünden de olabilir, İbrahim'in(a.s.) sözünden de olabilir.

39. **«Hamdolsun o Allah'a ki, bana ihtiyarlığıma rağmen**[2] **İsmail'i ve İshak'ı ihsan etti.** Nitekim İbrahim (a.s.) Hz. İsmail doğduğunda doksan dokuz, Hz. İshak doğduğunda ise yüz on iki yaşındaydı. **Şüphe yok ki Rabbim, elbette duayı hakkıyla işitendir.»**

40. **«Yarabbi! Beni namazı hakkıyla kılanlardan eyle! Ve zürriyetimden de**[3] namazı hakkıyla kılan kimseler vücuda getir! **Ey Rabbimiz! Ve** bu **duamı kabul buyur.»**

41. **«Ey Rabbimiz! Hesap günü beni, anamı, babamı**[4] **ve mü'minleri mağfiretine nâil kıl.»** İbrahim'in(a.s.) ana babasına dua etmesi onların Allah teala'ya olan düşmanlıklarını öğrenmesinden öncedir. Annesinin Müslüman olduğu da söylenmiştir.

42. Allah teala buyurdu ki; **Ve Allah'ı** Mekkeli **zalimlerin,** kafirlerin **yapar oldukları şeylerden gâfil sanma. Onları, kendisinde** görülen şeyin dehşetinden **gözlerin faltaşı gibi açılacağı**[5] **bir gün için erteler.**

---

[1] مِنْ شَيْءٍ'deki مِنْ harfi cerri zaittir.

[2] عَلَى الْكِبَرِ'deki عَلَى harfi cerri مَعَ anlamındadır

[3] Hz. İbrahim(a.s.) bazılık ifade eden مِنْ harfi cerrini kullanması Cenâb-ı Hakkın kendisine, zürriyetinden kâfirlerin bulunacağını bildirmesi sebebiyledir.

[4] ليجزي kelimesi bir kıraatte وَلِدَيَّ şeklinde müfret olarak okunmuştur.

[5] Kişi gözlerini iyice açıp kapamadağında شَخَصَ بَصَرُ فُلَانٍ denilir

KELİME ANLAMI

34. وَاٰتٰىكُمْ **O size verdi** *(Neden?)* مِنْ كُلِّ مَا **O şeylerin bütününden ki** سَئَلْتُمُوهُ **Siz onu istiyorsunuz** *(Neye göre?)* عَلٰى حَسَبِ مَصَالِحِكُمْ Maslahatlarınıza göre وَاِنْ تَعُدُّوا **Şayet saysanız** *(Neyi?)* نِعْمَةَ اللّٰهِ **Allah'ın nimetlerini** بِمَعْنٰى إِنْعَامِهِ "İhsanını" manasındadır لَا تُحْصُوهَا **Onu sayamazsınız** لَا تُطِيقُوا Güç yetiremezsiniz *(Neye?)* عَدَّهَا Onu saymaya اِنَّ الْاِنْسَانَ **Kesinlikle insan** الْكَافِرَ Kâfir *(Nedir?)* لَظَلُومٌ **Pek zalim** كَفَّارٌ **Ve çok nankördür** كَثِيرُ الظُّلْمِ Zulmü çoktur *(Kime?)* لِنَفْسِهِ Kendisine *(Ne ile?)* بِالْمَعْصِيَةِ وَالْكُفْرِ İsyan ve nankörlük etmekle *(Neye?)* لِنِعْمَةِ رَبِّهِ Rabbinin nimetine

35. وَ اذْكُرْ **Ve** hatırla اِذْ قَالَ **Hani demişti** *(Kim?)* اِبْرٰهِيمُ **İbrahim** *(Ne demişti?)* رَبِّ **Ey rabbim** اِجْعَلْ **Yap** *(Neyi?)* هٰذَا الْبَلَدَ **Bu şehri** مَكَّةَ Yani Mekke'yi *(Ne yap?)* اٰمِنًا **Güvenilir** ذَا أَمْنٍ Emniyetli وَقَدْ أَجَابَ İcabet etmişti *(Kim?)* اَللّٰهُ Allah *(Neye?)* دُعَاءَهُ İbrahim'in duasına فَجَعَلَهُ حَرَمًا Ve o Mekke'yi kutsal bir yer kıldı *(Öyle kutsal yer ki)* لَا يُسْفَكُ فِيهِ Orada akıtılamaz *(Ne?)* دَمُ إِنْسَانٍ Hiçbir insanın kanı وَلَا يُظْلَمُ فِيهِ Ve orada zulüm görmez *(Kim?)* أَحَدٌ Hiç kimse وَلَا يُصَادُ صَيْدُهُ Ve Mekke'nin avı avlanamaz وَلَا يُخْتَلٰى خَلَاهُ Bitkisi de koparılmaz وَاجْنُبْنِي **Beni uzak eyle** بَعِّدْنِي Beni uzaklaştır *(Daha kimi?)* وَبَنِيَّ **Ve oğullarımı** *(Neden?)* عَنْ اَنْ نَعْبُدَ **Tapmamızdan** (Burada "En" den "an" harfi ceri hazfedilmiştir) *(Neye?)* اَلْاَصْنَامَ **Putlara**

36. رَبِّ **Ey Rabbim** اِنَّهُنَّ **Kesinlikle onlar** أَيِ الْأَصْنَامَ Yani putlar اَضْلَلْنَ **Saptırdılar** *(Kimi?)* كَثِيرًا **Çoğunu** *(Kimden?)* مِنَ النَّاسِ **İnsanlardan** *(Ne ile?)* بِعِبَادَتِهِمْ O insanların kulluk etmesiyle *(Neye?)* لَهَا Putlara فَمَنْ **O halde kim** تَبِعَنِي **Bana tabi olursa** *(Ne üzerine?)* عَلَى التَّوْحِيدِ Tevhit üzerine فَاِنَّهُ **Muhakkak ki O** *(Nedir?)* مِنِّي **Bendendir** مِنْ أَهْلِ دِينِي Benim dinimdendir وَمَنْ **Ve kim** عَصَانِي **Bana itaat etmezse** فَاِنَّكَ **Muhakkak ki sen (Allah'ım)** *(Nesin?)* غَفُورٌ **Ziyade bağışlayan** رَحِيمٌ **Pek esirgeyensin** هٰذَا (İbrahim'in) Bu sözü *(Neden öncedir?)* قَبْلَ عِلْمِهِ Bilmeden öncedir *(Neyi?)* أَنَّهُ تَعَالٰى Şunu ki Allah لَا يَغْفِرُ Affetmez *(Neyi?)* اَلشِّرْكَ Şirki

37. رَبَّنَا **Ey Rabbimiz** اِنِّي **Muhakkak ki Ben** اَسْكَنْتُ **Yerleştirdim** *(Kimden?)* مِنْ ذُرِّيَّتِي **Neslimden** أَيْ بَعْضَهَا Yani bir kısmını وَهُوَ إِسْمَاعِيلُ O da İsmail'dir *(Kim ile beraber?)* مَعَ أُمِّهِ هَاجَرَ Annesi Hacer ile beraber *(Nereye yerleştirdim?)* بِوَادٍ **Bir vadiye** *(Öyle vadi ki)* غَيْرِ ذِي زَرْعٍ **Ekini olmayan** هُوَ مَكَّةُ O da Mekke'dir *(Nerede?)* عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ **Beyt-i hareminin (Kabe) yanında** اَلَّذِي O beyt-i harem ki كَانَ قَبْلَ الطُّوفَانِ Tufandan önce

var idi رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!** *(Niçin yerleştirdim?)* لِيُقِيمُوا **Dosdoğru kılsınlar için** *(Neyi?)* اَلصَّلٰوةَ **Namazı** فَاجْعَلْ **O halde sen kıl** *(Neyi?)* أَفْئِدَةً **Gönüllerini** قُلُوبًا Kalplerini تَهْوِي **Yönelir kıl** وَتَحِنُّ تَمِيلُ Meyleder ve arzular kıl *(Kime?)* إِلَيْهِمْ **Onlara** قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ İbn-i Abbas buyurdu ki لَوْ قَالَ أَفْئِدَةَ النَّاسِ Şayet "insanların gönüllerini..." deseydi لَحَنَّتْ إِلَيْهِ Kesinlikle ona meylederdi *(Kim?)* فَارِسَ وَالرُّومُ İranlılar ve Rumlar *(Daha?)* وَالنَّاسَ كُلَّهُمْ Ve insanların tamamı وَارْزُقْهُمْ **Ve onları rızıklandır** *(Neden?)* مِنَ الثَّمَرَاتِ **Meyvelerden** لَعَلَّهُمْ **Umulur ki onlar** يَشْكُرُونَ **Şükrederler** وَقَدْ فَعَلَ Allah (İbrahim'in duasına) icabet etmişti *(Ne ile?)* بِنَقْلِ الطَّائِفِ إِلَيْهِ Taifi oraya nakletmekle

38. رَبَّنَا **Ey Rabbimiz** إِنَّكَ **Muhakkak ki sen** تَعْلَمُ **Bilirsin** *(Neyi?)* مَا نُخْفِي **Gizlediğimizi** نُسِرُّ Sakladığımızı *(Daha neyi?)* وَمَا نُعْلِنُ **Ve aşikâre yaptığımızı** وَمَا يَخْفَى **Gizli kalmaz** *(Kime?)* عَلَى اللهِ **Allah'a** *(Ne?)* مِنْ زَائِدَةٌ شَيْءٍ **Hiçbir şey** ("min" zaittir) *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** وَلَا فِي السَّمَاءِ **Ve göklerde** يَحْتَمِلُ (Son cümle için) Muhtemeldir *(Ne?)* أَنْ يَكُونَ Olması *(Ne olması?)* مِنْ كَلَامِهِ تَعَالَى Allah teala'nın sözü أَوْ كَلَامِ إِبْرَاهِيمَ Ya da İbrahim'in sözü olması

39. اَلْحَمْدُ **Bütün övgüler** *(Kime aittir?)* لِلّٰهِ الَّذِي **O Allah'a ait ki** وَهَبَ لِي **Bana sundu** أَعْطَانِي Bana verdi *(Neye rağmen?)* عَلَى -مَعَ- الْكِبَرِ **İhtiyarlığıma rağmen** ("alâ" "mea" manasındadır) *(Kimi verdi?)* إِسْمٰعِيلَ **İsmail'i** وُلِدَ İsmail doğmuştur وَلَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ سَنَةً İbrahim'in yaşı doksan dokuz olduğu halde *(Daha kimi verdi?)* وَإِسْحٰقَ **İshak'ı** وُلِدَ İshak doğmuştur *(Ne olduğu halde?)* وَلَهُ مِائَةٌ وَاثْنَتَا عَشْرَةَ سَنَةً İbrahim'in yaşı yüz on iki olduğu halde إِنَّ رَبِّي **Elbette Rabbim** *(Nedir?)* لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ **Duaları ziyade işitendir**

40. رَبِّ **Rabbim** اِجْعَلْنِي **Beni kıl** *(Ne kıl?)* مُقِيمَ الصَّلٰوةِ **Namazını dosdoğru kılan** وَ اجْعَلْ **Ve yap** *(Kimden?)* مِنْ ذُرِّيَّتِي **Zürriyetimden** مَنْ يُقِيمُهَا Namazını dosdoğru kılanlar وَأَتَى بِمِنْ (Allah teala ayette "bazılık" manası ifaden eden) "min" getirmiştir *(Niçin?)* أَنَّ مِنْهُمْ كُفَّارًا لِإِعْلَامِ اللهِ تَعَالَى Allah bildirdiği için *(Kime?)* لَهُ İbrahim'e *(Neyi?)* Zürriyetinden bazılarının kafir olacağını رَبَّنَا **Ey Rabbimiz** وَتَقَبَّلْ **Kabul et** *(Neyi?)* دُعَاءِ **Duamı** *(Öyle dua ki)* اَلْمَذْكُورَ Yapmış olduğum

41. رَبَّنَا **Ey Rabbimiz** اِغْفِرْ لِي **Bağışla Beni** *(Daha?)* وَلِوَالِدَيَّ **Anamı ve babamı** هٰذَا Bu dua *(Neden öncedir?)* قَبْلَ أَنْ يَتَبَيَّنَ Açıklanmadan önce *(Kime?)* لَهُ İbrahim'e *(Ne?)* عَدَاوَتُهُمَا Ana-babasının düşmanlığı *(Kime?)* لِلّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ Aziz ve Celil olan Allah'a

وَقِيلَ Rivayet edildi ki أَسْلَمَتْ أُمُّهُ Annesi Müslüman oldu «وَالِدِي» وَقُرِئَ (Bu kelime) "Validî" şeklinde okunmuştur *(Nasıl?)* مُفْرَدًا Müfret olarak *(Daha nasıl okunmuştur?)* «وَلَدَيَّ» وَ Ve "veledeyye" şeklinde okunmuştur *(Daha kimi bağışla?)* **وَلِلْمُؤْمِنِينَ Müminleri** *(Ne zaman?)* **يَوْمَ يَقُومُ Kaim olacağı zaman** يَثْبُتُ Meydana geleceği zaman *(Ne?)* **اَلْحِسَابُ Hesap**

42. قَالَ تَعَالَى Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* **وَلَا تَحْسَبَنَّ (Rasulüm) kesinlikle sanma** *(Kimi?)* **اَللّٰهَ Allah'ı** *(Ne sanma?)* **غَافِلًا Gafil** *(Neden?)* **عَمَّا يَعْمَلُ Yaptıklarından** *(Kimin?)* **اَلظَّالِمُونَ Zalimlerin** اَلْكَافِرُونَ Kâfirlerin *(Neden?)* مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ Mekke halkından **إِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ Şöyle ki Allah onları erteler** بِلَا عَذَابٍ Azapsız bir şekilde *(Neye?)* **لِيَوْمٍ O güne ki تَشْخَصُ Faltaşı gibi açılır** *(Nerede?)* **فِيهِ O günde** *(Ne?)* **اَلْأَبْصَارُ Gözler** *(Ne sebebiyle?)* لِهَوْلِ مَا تُرَى Gördüklerinin şiddeti sebebiyle وَيُقَالُ (Araplar arasında) denilir *(Ne denilir?)* شَخَصَ بَصَرُ فُلَانٍ Filanın gözü belirdi أَيْ فَتَحَهُ فَلَمْ يُغْمِضْهُ Yani gözünü açtı ve hiç yummadı

﴿مُهْطِعِينَ﴾ مُسْرِعِينَ حَالٌ ﴿مُقْنِعِي﴾ رَافِعِي ﴿رُؤُسِهِمْ﴾ إِلَى السَّمَاءِ ﴿لَا يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ﴾ بَصَرُهُمْ ﴿وَأَفْئِدَتُهُمْ﴾ قُلُوبُهُمْ ﴿هَوَاءٌ ﴿٤٣﴾﴾ خَالِيَةٌ مِنَ الْعَقْلِ لِفَزَعِهِمْ ﴿وَأَنْذِرِ﴾ خَوِّفْ يَا مُحَمَّدُ ﴿النَّاسَ﴾ الْكُفَّارَ ﴿يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ كَفَرُوا ﴿رَبَّنَا أَخِّرْنَا﴾ بِأَنْ تَرُدَّنَا إِلَى الدُّنْيَا ﴿إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ نُجِبْ دَعْوَتَكَ﴾ بِالتَّوْحِيدِ ﴿وَنَتَّبِعِ الرُّسُلَ﴾ فَيُقَالُ لَهُمْ تَوْبِيخًا ﴿أَوَلَمْ تَكُونُوا أَقْسَمْتُمْ﴾ حَلَفْتُمْ ﴿مِنْ قَبْلُ مَا﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿لَكُمْ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿زَوَالٍ ﴿٤٤﴾﴾ عَنْهَا إِلَى الْآخِرَةِ ﴿وَسَكَنْتُمْ﴾ فِيهَا ﴿فِي مَسَاكِنِ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ﴾ بِالْكُفْرِ مِنَ الْأُمَمِ السَّابِقَةِ ﴿وَتَبَيَّنَ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ﴾ مِنَ الْعُقُوبَةِ فَلَمْ تَنْزَجِرُوا ﴿وَضَرَبْنَا﴾ بَيَّنَّا ﴿لَكُمُ الْأَمْثَالَ ﴿٤٥﴾﴾ فِي الْقُرْآنِ فَلَمْ تَعْتَبِرُوا ﴿وَقَدْ مَكَرُوا﴾ بِالنَّبِيِّ ﷺ ﴿مَكْرَهُمْ﴾ حَيْثُ أَرَادُوا قَتْلَهُ أَوْ تَقْيِيدَهُ أَوْ إِخْرَاجَهُ ﴿وَعِنْدَ اللهِ مَكْرُهُمْ﴾ أَيْ عِلْمُهُ أَوْ جَزَاؤُهُ ﴿وَإِنْ﴾ مَا ﴿كَانَ مَكْرُهُمْ﴾ وَإِنْ عَظُمَ ﴿لِتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَالُ ﴿٤٦﴾﴾ الْمَعْنَى لَا يُعْبَأُ بِهِ وَلَا يَضُرُّ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَالْمُرَادُ بِالْجِبَالِ هُنَا قِيلَ حَقِيقَتُهَا وَقِيلَ شَرَائِعُ الْإِسْلَامِ الْمُشَبَّهَةُ بِهَا فِي الْقَرَارِ وَالثَّبَاتِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِفَتْحِ لَامِ «لِتَزُولَ» وَرَفْعِ الْفِعْلِ فَإِنْ مُخَفَّفَةٌ وَالْمُرَادُ تَعْظِيمُ مَكْرِهِمْ وَقِيلَ الْمُرَادُ بِالْمَكْرِ كُفْرُهُمْ وَيُنَاسِبُهُ عَلَى الثَّانِيَةِ «تَكَادُ السَّمٰوَاتِ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَتَنْشَقُّ الْأَرْضُ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا» وَعَلَى الْأَوَّلِ مَا قُرِئَ «وَمَا كَانَ» ﴿فَلَا تَحْسَبَنَّ اللهَ مُخْلِفَ وَعْدِهِ رُسُلَهُ﴾ بِالنَّصْرِ ﴿إِنَّ اللهَ عَزِيزٌ﴾ غَالِبٌ لَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ ﴿ذُو انْتِقَامٍ ﴿٤٧﴾﴾ مِمَّنْ عَصَاهُ اُذْكُرْ ﴿يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمٰوَاتُ﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ فَيُحْشَرُ النَّاسُ عَلَى أَرْضٍ بَيْضَاءَ نَقِيَّةٍ كَمَا فِي حَدِيثِ الصَّحِيحَيْنِ وَرَوَى مُسْلِمٌ حَدِيثَ سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ أَيْنَ النَّاسُ يَوْمَئِذٍ قَالَ عَلَى الصِّرَاطِ ﴿وَبَرَزُوا﴾ خَرَجُوا مِنَ الْقُبُورِ ﴿لِلهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿٤٨﴾﴾ ﴿وَتَرَى﴾ يَا مُحَمَّدُ تُبْصِرُ ﴿الْمُجْرِمِينَ﴾ الْكَافِرِينَ ﴿يَوْمَئِذٍ مُقَرَّنِينَ﴾ مَشْدُودِينَ مَعَ شَيَاطِينِهِمْ ﴿فِي الْأَصْفَادِ ﴿٤٩﴾﴾ الْقُيُودِ أَوِ الْأَغْلَالِ ﴿سَرَابِيلُهُمْ﴾ قُمُصُهُمْ ﴿مِنْ قَطِرَانٍ﴾ لِأَنَّهُ أَبْلَغُ لِاشْتِعَالِ النَّارِ ﴿وَتَغْشَى﴾ تَعْلُو ﴿وُجُوهَهُمُ النَّارُ ﴿٥٠﴾﴾ ﴿لِيَجْزِيَ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِـ«بَرَزُوا» ﴿اللهُ كُلَّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ﴾ مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ ﴿إِنَّ اللهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٥١﴾﴾ يُحَاسِبُ جَمِيعَ الْخَلْقِ فِي قَدْرِ نِصْفِ نَهَارٍ مِنْ أَيَّامِ الدُّنْيَا لِحَدِيثٍ بِذٰلِكَ ﴿هٰذَا﴾ الْقُرْآنُ ﴿بَلَاغٌ لِلنَّاسِ﴾ أَيْ أُنْزِلَ لِتَبْلِيغِهِمْ ﴿وَلِيُنْذَرُوا بِهِ وَلِيَعْلَمُوا﴾ بِمَا فِيهِ مِنَ الْحُجَجِ ﴿أَنَّمَا هُوَ﴾ أَيِ اللهُ ﴿إِلٰهٌ وَاحِدٌ وَلِيَذَّكَّرَ﴾ بِإِدْغَامِ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الذَّالِ يَتَّعِظَ ﴿أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴿٥٢﴾﴾ أَصْحَابُ الْعُقُولِ

TÜRKÇE ANLAMI

43. **Başlarını** göğe doğru **dikerek koşar haldedirler**[1]**. Gözleri kendilerine dönüp bakamaz ve yürekleri ise** düştükleri durumun dehşetinden **bomboş,** düşüncesiz**dir.**

44. Ey Muhammed! **İnsanları o azabın kendilerine geleceği** kıyamet **günü ile korkut. O zalim,** kâfir **olanlar diyeceklerdir ki: «Ey Rabbimiz! Bizi** dünyaya geri döndürmek suretiyle **yakın bir vakte kadar ertele ki,** tevhit ederek **senin davetine icabet edelim ve peygamberlere tâbi olalım.»** Onlara kınama yollu denilecek ki; «Dünyadaki **sonunuzun gel**ip de, ahirete göç**meyeceğin**ize,[2] **dair daha önce siz yemin etmemiş miydiniz?»**

45. **Hâlbuki siz** orada, inkâr etmek suretiyle **kendilerine zulmetmiş olan** eski toplum**ların yurtlarında oturdunuz. Onlara** azap etmek suretiyle **nasıl muamele ettiğimizi** ve onların vazgeçmediğini **bildiniz. Ve size de** Kur'ân'da **misaller de verdik** ama siz yine de ibret almadınız.»

46. **Ve muhakkak ki,** öldürme, tutuklama ve sürgün etme gibi **hileleriyle** peygamberlere karşı **hilede bulundular. Onların hilesi**nin bilgisi ya da karşılığı**, Allah katında vardır. Ve onların hilesi, dağlar ortadan kalkacak kadar** güçlü **değildir.**[3] Mana şöyledir: Onlar umursanmaya değmez; zira ancak kendilerine zarar verebilirler. Denildiğine göre ayetteki "dağlar" sözüyle bizzat gerçek dağlar kastedilmiştir. Ayrıca, sağlamlık ve köklülük bakımından dağlara benzeyen İslam nizamının kastedildiği de söylenmiştir.

47. **Artık Allah'ı peygamberlerine olan vaadinden döner sanma! Şüphe yok ki Allah azîzdir,** üstün olup hiçbir şey onu aciz bırakamaz, kendisine asi olanlardan **intikam alıcıdır.**

48. **Yer başka bir yer, gökler de (başka gökler) haline getirildiği,** İnsanlar **bir ve gücüne karşı durulamaz olan Allah'ın huzuruna** kabirlerinden **çıktıkları gün** olan kıyanet gününü yâd et! Sahihayn'daki hadiste de geçtiği gibi tüm insanlar temiz ve bembeyaz bir yerde toplanırlar. Müslim'in rivayet ettiği bir hadiste şöyle geçmektedir: "Hz. Peygamber efendimize(s.a.v.) *'o gün insanlar nerede olur?* diye soruldu. O da *'Sırat'ta* buyurdular.

49. Ey Muhammed! **O gün, günahkârların** şeytanlarıyla birlikte **zincirlere** prangalara ya da bukağılara **vurulmuş olduğunu görürsün.**

---

[1] Ayetteki مُهْطِعِينَ kelimesi haldir.

[2] مِنْ زَوَالٍ sözündeki مِنْ zaittir.

[3] Ayetteki إِنْ, مَا anlamındadır. Bir diğer kıraatte de لَتَزُولَ kelimesindeki ل harfi fetha ile, fiil de raf ile okunmuş, bu durumda إِنْ harfi de إِنْ den muhaffef olmuştur. Bu kıraate göre ayetten kastedilen onların hilelerinin çok büyük olduğunu ifade etmektir. Hileden kastedilenin onların küfrü olduğu da söylenmiştir. ***"Bu (şirk sözleri)nden dolayı, neredeyse gökler çatlayacak, yer yarılacak, dağlar yıkılıp düşecektir!"*** (Meryem:90) ayeti de ikinci kıraate göre bu tevile uygun düşmektedir. (Şaz olarak) وَمَا كَانَ مَكْرُهُمْ şeklinde okunan kıraat de birinci kıraate uygun düşer.

50. Onların gömlekleri ateşi daha çok kızıştıran **katrandandır, yüzlerine de ateş yükselmektedir.**

51. Allah'ın herkesi kazandığı hayır ve şer **ile cezalandırması için**[1] (kabirlerinden çıkacaklardır) **. Şüphe yok ki Allah'ın hesabı seri görendir.** Hadiste de belirtildiği gibi, yaratılmışların tamamının hesabını dünya günleriyle yarım gün kadar bir vakitte görecektir.

52. İşte bu Kur'ân, **insanlara** ulaşması için indirilmiş **bir tebliğdir; ta ki, bununla korkutulmuş olsunlar ve** içinde bulunan deliller sayesinde **O'nun,** Allah'ın, **muhakkak bir tek ilâh olduğunu bilsinler ve akıl sahipleri de güzelce düşünsünler,** öğüt alsınlar.[2]

KELİME ANLAMI

43. *(Bu gözleri faltaşı gibi açılanlar ne oldukları halde?)* مُهْطِعِينَ **Koşucular iken** مُسْرِعِينَ Sürat ederler iken حَالٌ (Bu kelime) haldir *(Nasıl koşucudurlar?)* مُقْنِعِي رُؤُسِهِمْ **Başlarını kaldırmış** yükseltmiş **olarak** *(Nereye?)* إِلَى السَّمَاءِ Göğe *(Yine ne oldukları halde?)* لَا يَرْتَدُّ **Dönemez olduğu halde** *(Kime?)* إِلَيْهِمْ **Kendilerine** *(Ne?)* طَرْفُهُمْ **Gözleri** بَصَرُهُمْ Bakışları وَأَفْئِدَتُهُمْ **Ve onların gönülleri** قُلُوبُهُمْ Kalpleri *(Nedir?)* هَوَاءٌ **Boştur** خَالِيَةٌ مِنَ الْعَقْلِ Akıldan yoksundur *(Neden dolayı?)* لِفَزَعِهِمْ Korkudan dolayı

44. وَأَنْذِرِ **Uyar** خَوِّفْ يَا مُحَمَّدُ Korkut ya Muhammed *(Kimi?)* اَلنَّاسَ **İnsanları** اَلْكُفَّارَ Kâfirleri *(Neden?)* يَوْمَ يَأْتِيهِمْ **Onlara geleceği günden** *(Neyin?)* اَلْعَذَابُ **Azabın** هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ O da kıyamet günüdür فَيَقُولُ **Bu yüzden der** *(Kim?)* اَلَّذِينَ ظَلَمُوا **Zalim olanlar** كَفَرُوا Kâfirler *(Ne der?)* رَبَّنَا **Rabbimiz** أَخِّرْنَا **Bize süre ver** *(Ne ile?)* بِأَنْ تَرُدَّنَا Bizi döndürmekle *(Nereye?)* إِلَى الدُّنْيَا Dünyaya *(Ne zamana kadar?)* إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ **Yakın bir müddete kadar** نُجِبْ **Ki icabet edelim** *(Neye?)* دَعْوَتَكَ **Davetine** *(Neye davetin?)* بِالتَّوْحِيدِ Allah'ı tek kabul etmeye وَنَتَّبِعْ **Ve tabi olalım** *(Kime?)* اَلرُّسُلَ **Peygamberlere** فَيُقَالُ لَهُمْ تَوْبِيخًا Onlara azarlanarak denir *(Ne denir?)* أَوَلَمْ تَكُونُوا **Siz değil miydiniz?** *(Ne değil miydiniz?)* أَقْسَمْتُمْ **Yemin etmiş** حَلَفْتُمْ Ahdetmiş مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Neye?)* مَا لَكُمْ **Sizin için olmadığına** *(Ne olmadığına?)* – مِنْ زَائِدَةٌ– زَوَالٍ **Geçiş** ("min" zaittir) *(Neden?)* عَنْهَا Dünyadan *(Nereye?)* إِلَى الْآخِرَةِ ahirete

45. وَسَكَنْتُمْ **Ve siz yerleştiniz** *(Nerede?)* فِيهَا O dünyada *(Nereye?)* فِي مَسَاكِنِ اَلَّذِينَ ظَلَمُوا **Zulmedenlerin yurtlarına** *(Kime zulmedenler?)* أَنْفُسَهُمْ **Kendilerine** *(Ne ile?)* بِالْكُفْرِ

---

[1] لِيَجْزِيَ fiilindeki ل harfi cerri بَرَزُوا fiiline taalluk eder.

[2] يَذَّكَّرَ kelimesinin aslında bulunan ت harfi, ذ harfine idgam edilmiştir.

İnkâr etmekle *(Onlar kimdendir?)* مِنَ الْأُمَمِ السَّابِقَةِ Önceki ümmetlerden وَتَبَيَّنَ **Ve açığa çıktı oldu** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Ne?)* كَيْفَ فَعَلْنَا **Nasıl yaptığımız** *(Kime?)* بِهِمْ **Onlara** *(Neyi?)* مِنَ الْعُقُوبَةِ Azabı فَلَمْ تَنْزَجِرُوا Ve boyun eğmediniz وَضَرَبْنَا **Ve verdik** بَيَّنَّا Açıkladık *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Ne?)* الْأَمْثَالَ **Örnekler** *(Nerede?)* فِي الْقُرْآنِ Kuran'da فَلَمْ تَعْتَبِرُوا Siz de ibret almadınız

46. وَقَدْ مَكَرُوا **Elbette kurdular** *(Kime?)* ﷺ بِالنَّبِيِّ Peygamber'e *(s.a.v.)* *(Neyi?)* مَكْرَهُمْ **Tuzaklarını** حَيْثُ أَرَادُوا قَتْلَهُ Şöyle ki O'nu öldürmeyi istediler أَوْ تَقْيِيدَهُ Veya bağlamayı أَوْ إِخْرَاجَهُ Ya da (yurttan) çıkarmayı وَعِنْدَ اللهِ **Hâlbuki Allah katında (malumdur)** *(Ne?)* مَكْرُهُمْ **Onların hileleri** أَيْ عِلْمُهُ Yani o hilenin bilgisi أَوْ جَزَاؤُهُ Ya da cezası وَإِنْ مَا كَانَ **Olmadı** ("in" nefi "ma"sı manasındadır) *(Ne?)* مَكْرُهُمْ **Onların hileleri** وَإِنْ عَظُمَ Ne kadar büyük olsa da *(Ne olmadı?)* لِتَزُولَ **Gider olmadı** *(Neden?)* مِنْهُ **O hileden dolayı** *(Ne?)* الْجِبَالُ **Dağlar** اَلْمَعْنَى Mana *(Nedir?)* لَا يُعْبَأُ بِهِ O hileye aldırış edilmez وَلَا يَضُرُّ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ Hile ancak kendilerine zarar verir وَالْمُرَادُ بِالْجِبَالِ هُنَا Buradaki dağlardan maksat *(Nedir?)* قِيلَ حَقِيقَتُهَا Denildi ki dağların kendisidir وَقِيلَ Ve yine denildi ki شَرَائِعُ الْإِسْلَامِ İslam'ın hükümleridir *(Öyle hükümler ki?)* اَلْمُشَبَّهَةُ بِهَا Dağlara benzetilmiş *(Ne hususta?)* فِي الْقَرَارِ وَالثَّبَاتِ Yerleşme ve devamlılık hususunda وَفِي قِرَاءَةٍ بِفَتْحِ لَامِ «لِتَزُولَ» Bir kıraatte de "litezule"deki lamın fethasıyla *(Daha?)* وَرَفْعِ الْفِعْلِ Ve fiilin rafıyla okunmuştur («لَتَزُولُ» şeklinde) فَإِنْ مُخَفَّفَةٌ Buna göre "in" "inne"den tahfifletilmiştir وَالْمُرَادُ Ve bu kıraate göre kastedilen *(Nedir?)* تَعْظِيمُ مَكْرِهِمْ Onların hilelerinin büyüklüğünü ifadedir وَقِيلَ الْمُرَادُ بِالْمَكْرِ Denildi ki onların hilelerinden maksat *(Nedir?)* كُفْرُهُمْ Küfürleridir وَيُنَاسِبُهُ (Buradaki hileden maksadın) küfür olduğuna uygun düşüyor *(Neye göre?)* عَلَى الثَّانِيَةِ İkinci kıraate göre *(Ne uygun düşüyor?)* Şu ayet: تَكَادُ السَّمٰوَاتُ *"Neredeyse gökler (Neden dolayı?)* يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ *Bundan dolayı çatlayacak (Daha?)* وَتَنْشَقُّ الْأَرْضُ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ *Yer yarılacak Ve dağlar düşecektir (Ne olmakla?)* هَدًّا *Yıkılmakla"* وَعَلَى الْأَوَّلِ Birinci tevile uygun düşer *(Ne?)* مَا قُرِئَ Okunan *(Nasıl okunan?)* وَمَا كَانَ "ve mâ kâne" şeklinde okunan (şaz kıraat)

47. فَلَا تَحْسَبَنَّ **O halde kesinlikle sanma** اَللهَ **Allah'ı** *(Ne sanma?)* مُخْلِفَ وَعْدِهِ **Sözünden cayıcı** *(Kime verdiği söz?)* رُسُلَهُ **Peygamberlerine** *(Neye sözü?)* بِالنَّصْرِ Yardım edeceğine إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* عَزِيزٌ **Ziyade yücedir** غَالِبٌ Her şeye galiptir *(Öyle galip ki)* لَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ O'nu hiçbir şey aciz bırakamaz

(Daha nedir?) ذُو انْتِقَامٍ **İntikam sahibidir** *(Kimden?)* مِمَّنْ عَصَاهُ Kendisine asi olandan

48. اُذْكُرْ Hatırla يَوْمَ **O günü ki** تُبَدَّلُ **Çevrilecek** اَلْاَرْضُ **Yeryüzü** *(Neye?)* غَيْرَ الْاَرْضِ **Yerden başka bir şeye** *(Daha ne çevrilecek?)* وَالسَّمٰوَاتُ **Gökler** هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ O gün kıyamet günüdür فَيُحْشَرُ النَّاسُ İnsanlar haşrolacak *(Ne üzerinde?)* عَلٰى أَرْضٍ Bir yerde *(Öyle yer ki)* بَيْضَاءَ Bembeyaz *(Ne gibi?)* نَقِيَّةٍ Ufalanmış un gibi كَمَا فِي حَدِيثِ الصَّحِيحَيْنِ Buhari ve Müslim'in hadislerinde olduğu gibi وَرَوٰى مُسْلِمٌ Ve Müslim rivayet etmiştir *(Neyi?)* حَدِيثَ Şu hadisi سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ Peygamber'e (s.a.v) soruldu *(Ne soruldu?)* أَيْنَ النَّاسُ insanlar nerede olacak? يَوْمَئِذٍ O gün قَالَ Peygamberimiz buyurdu *(Ne buyurdu?)* عَلَى الصِّرَاطِ Sırat üzerinde olacaktır وَبَرَزُوا **Ve huzura çıkacaklar** خَرَجُوا مِنَ الْقُبُورِ Yani kabirlerden çıkacaklar *(Kim için?)* لِلّٰهِ **Allah için** *(Öyle Allah ki)* اَلْوَاحِدِ اَلْقَهَّارِ **Tek Ve her şeye galip gelen**

49. وَتَرَى **Görürsün** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed تُبْصِرُ Yani bakarsın *(Kimi görürsün?)* اَلْمُجْرِمِينَ **Günahkârları** اَلْكَافِرِينَ Kâfirleri يَوْمَئِذٍ **O günde** *(Ne olarak görürsün?)* مُقَرَّنِينَ **Bağlanmış olarak** مَشْدُودِينَ Vurulmuş *(Kim ile beraber?)* مَعَ شَيَاطِينِهِمْ Şeytanlarıyla birlikte *(Neye bağlanmış?)* فِي الْاَصْفَادِ **Zincirlere** اَلْقُيُودِ أَوِ الْأَغْلَالِ Prangalara ya da bukağılara

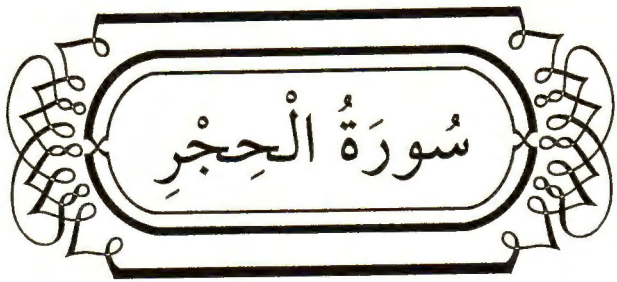
50. سَرَابِيلُهُمْ **Onların gömlekleri** قُمُصُهُمْ Mintanları *(Nedendir?)* مِنْ قَطِرَانٍ **Katrandandır** *(Niye?)* لِأَنَّهُ أَبْلَغُ Çünkü katran daha iyidir *(Ne için?)* لِاشْتِعَالِ النَّارِ Ateşi tutuşturmak için وَتَغْشٰى **Ve kaplar** تَعْلُو Üstünü sarar *(Neyi kaplar?)* وُجُوهَهُمْ **Yüzlerini** *(Ne?)* اَلنَّارُ **Ateş**

51. *(Niçin Allah'ın huzuruna çıkarlar?)* لِيَجْزِيَ **Karşılığını vermesi için** مُتَعَلِّقٌ بِـ«بَرَزُوا» ("liyecziye" fiili) "berezû" ye müteallliktır *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* كُلَّ نَفْسٍ **Herkese** *(Neyin karşılığını?)* مَا كَسَبَتْ **Kazandığının karşılığını** *(Neden kazandığı?)* مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ İyilik ve kötülükten إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* سَرِيعُ الْحِسَابِ **Hesabı son derece seridir** يُحَاسِبُ Hesaba çekecek *(Kimi?)* جَمِيعَ الْخَلْقِ Bütün mahlûkatı *(Ne kadar zamanda?)* فِي قَدْرِ نِصْفِ نَهَارٍ Yarım gün kadar bir zamanda *(Neden olan yarım gün?)* مِنْ أَيَّامِ الدُّنْيَا Dünya günlerinden *(Neye binaen bu böyledir?)* لِحَدِيثِ بِذٰلِكَ Bununla ilgili hadis olduğuna binaen

52. هٰذَا الْقُرْآنُ **İşte bu** Kuran *(Nedir?)* بَلَاغٌ **Bir tebliğdir** لِلنَّاسِ **İnsanlara** أُنْزِلَ أَيْ Yani indirildi *(Niçin?)* لِتَبْلِيغِهِمْ İnsanlara ulaştırmak için وَلِيُنْذَرُوا بِهِ **Ve onunla insanların**

uyarılması için *(Daha?)* وَلِيَعْلَمُوا **Ve insanlar bilsinler için** *(Ne ile?)* بِمَا فِيهِ مِنَ الْحُجَجِ İçerisinde bulunan deliller ile *(Neyi?)* أَنَّمَا هُوَ **Şunu ki O** أَيِ اللَّهُ Yani Allah *(Nedir?)* إِلٰهٌ **ilahtır** وَاحِدٌ **Tek** وَلِيَذَّكَّرَ **Ve hatırlasın diye** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* يَتَّعِظَ "Zel"e فِي الذَّالِ Aslındaki "te"nin idğam edilmesiyle *(Neye?)* بِإِدْغَامِ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ Yani öğüt alsın diye *(Kim?)* أُولُوا الْأَلْبَابِ **Akıl sahipleri** أَصْحَابُ الْعُقُولِ Akıllı kişiler

١٥
سُورَةُ الْحِجْرِ
مَكِّيَّةٌ
تِسْعٌ وَتِسْعُونَ آيَةً

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿الٓرٰ﴾ اَللّٰهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ ﴿تِلْكَ﴾ هٰذِهِ الْآيَاتُ ﴿اٰيَاتُ الْكِتَابِ﴾ الْقُرْآنِ وَالْإِضَافَةُ بِمَعْنٰى مِنْ ﴿وَقُرْاٰنٍ مُبِينٍ ۝١﴾ مُظْهِرٍ لِلْحَقِّ مِنَ الْبَاطِلِ عَطْفٌ بِزِيَادَةِ صِفَةٍ ﴿رُبَمَا﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ [رُبَمَا] ﴿يَوَدُّ﴾ يَتَمَنَّى ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِذَا عَايَنُوا حَالَهُمْ وَحَالَ الْمُسْلِمِينَ ﴿لَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ ۝٢﴾ وَرُبَّ لِلتَّكْثِيرِ فَإِنَّهُ يَكْثُرُ مِنْهُمْ تَمَنِّي ذٰلِكَ وَقِيلَ لِلتَّقْلِيلِ فَإِنَّ الْأَهْوَالَ تَدْهَشُهُمْ فَلَا يُفِيقُونَ حَتّٰى يَتَمَنَّوْا ذٰلِكَ إِلَّا فِي أَحْيَانٍ قَلِيلَةٍ ﴿ذَرْهُمْ﴾ اُتْرُكِ الْكُفَّارَ يَا مُحَمَّدُ ﴿يَاْكُلُوا وَيَتَمَتَّعُوا﴾ بِدُنْيَاهُمْ ﴿وَيُلْهِهِمُ﴾ يَشْغَلُهُمُ ﴿الْاَمَلُ﴾ بِطُولِ الْعُمْرِ وَغَيْرِهِ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ۝٣﴾ عَاقِبَةَ أَمْرِهِمْ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ ﴿وَمَآ اَهْلَكْنَا مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿قَرْيَةٍ﴾ أُرِيدَ أَهْلُهَا ﴿اِلَّا وَلَهَا كِتَابٌ﴾ أَجَلٌ ﴿مَعْلُومٌ ۝٤﴾ مَحْدُودٌ لِإِهْلَاكِهَا ﴿مَا تَسْبِقُ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿اُمَّةٍ اَجَلَهَا وَمَا يَسْتَاْخِرُونَ ۝٥﴾ يَتَأَخَّرُونَ عَنْهُ ﴿وَقَالُوا﴾ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿يٰٓاَيُّهَا الَّذِي نُزِّلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ﴾ الْقُرْآنُ فِي زَعْمِهِ ﴿اِنَّكَ لَمَجْنُونٌ ۝٦﴾ ﴿لَوْمَا﴾ هَلَّا ﴿تَاْتِينَا بِالْمَلٰٓئِكَةِ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِينَ ۝٧﴾ فِي قَوْلِكَ إِنَّكَ نَبِيٌّ وَإِنَّ هٰذَا الْقُرْآنَ مِنْ عِنْدِ اللهِ قَالَ تَعَالٰى ﴿مَا تَنَزَّلُ﴾ فِيهِ حَذْفُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ ﴿الْمَلٰٓئِكَةَ اِلَّا بِالْحَقِّ﴾ بِالْعَذَابِ ﴿وَمَا كَانُوا اِذًا﴾ أَيْ حِينَ نُزُولِ الْمَلَائِكَةِ بِالْعَذَابِ ﴿مُنْظَرِينَ ۝٨﴾ مُؤَخَّرِينَ [مَا نُنَزِّلُ الْمَلَائِكَةَ] ﴿اِنَّا نَحْنُ﴾ تَأْكِيدٌ لِاسْمِ إِنَّ أَوْ

فَصْلٌ ﴿نَزَّلْنَا الذِّكْرَ﴾ الْقُرْآنَ ﴿وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿٩﴾﴾ مِنَ التَّبْدِيلِ وَالتَّحْرِيفِ وَالزِّيَادَةِ وَالنُّقْصَانِ ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ﴾ رُسُلًا ﴿فِي شِيَعِ﴾ فِرَقِ ﴿الْأَوَّلِينَ ﴿١٠﴾﴾ ﴿وَمَا﴾ كَانَ ﴿يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿١١﴾﴾ كَاسْتِهْزَاءِ قَوْمِكَ بِكَ وَهٰذَا تَسْلِيَةٌ لَهُ ﷺ ﴿كَذٰلِكَ نَسْلُكُهُ﴾ أَيْ مِثْلَ إِدْخَالِنَا التَّكْذِيبَ فِي قُلُوبِ أُولٰئِكَ نُدْخِلُهُ ﴿فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١٢﴾﴾ أَيْ كُفَّارِ مَكَّةَ ﴿لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ﴾ بِالنَّبِيِّ ﷺ ﴿وَقَدْ خَلَتْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾﴾ أَيْ سُنَّةُ اللهِ فِيهِمْ مِنْ تَعْذِيبِهِمْ بِتَكْذِيبِهِمْ أَنْبِيَاءَهُمْ وَهٰؤُلَاءِ مِثْلُهُمْ ﴿وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَابًا مِنَ السَّمَاءِ فَظَلُّوا فِيهِ﴾ فِي الْبَابِ ﴿يَعْرُجُونَ ﴿١٤﴾﴾ يَصْعَدُونَ ﴿لَقَالُوا إِنَّمَا سُكِّرَتْ﴾ سُدَّتْ ﴿أَبْصَارُنَا بَلْ نَحْنُ قَوْمٌ مَسْحُورُونَ ﴿١٥﴾﴾ يُخَيَّلُ إِلَيْنَا ذٰلِكَ

TÜRKÇE ANLAMI

15- Hicr Sûresi

Mekke'de inmiştir

99 ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1. **Elif, Lâm, Râ.** Allah teala bununla ne kastettiğini en iyi bilendir. **Bunlar,** bu ayetler **kitabın,** Kur'ân'ın **ve** hakkı batıldan **ayırıp-ortaya çıkaran Kur'ân'ın**[1] **ayetleridir.**[2]
2. **O kâfirler,** kıyamet gününde kendi durumlarıyla Müslümanların durumlarını gördüklerinde **çok kere**[3] **arzu,** temenni **edeceklerdir ki, keşke Müslüman olsalardı.**
3. Ey Muhammed! **Onları,** kâfirleri **bırak, yesinler ve** dünyalarından **faydalansınlar ve** uzun ömürlü olmak şeklindeki ve bundan başka diğer **emelleri onları** iman etmekten **oyalayadursun. Artık yakında** son akibetlerini **bileceklerdir.** Bu hüküm savaş ayeti inmeden önceydi.
4. **Biz ancak** helak edilişine dair **bilinen,** belirlenmiş **bir yazısı olan ülke**[4] ahalisini **helak ettik.**

---

[1] وَقُرْآنٍ kelimesi sıfat ilavesiyle الْكِتَابِ kelimesi üzerine atfedilmiştir.

[2] آيَاتُ الْكِتَابِ terkibindeki izafet مِنْ anlamındadır.

[3] رُبَمَا kelimesi hem şeddeli olarak (رُبَّمَا şeklinde) hem de (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) şeddesiz olarak (رُبَمَا şeklinde) okunmuştur. Ayetteki رُبَّ çokluk bildirir; nitekim bu temenni onlardan çok defa sadır olacaktır. Ayetteki رُبَّ nin azlık bildirdiği de söylenmiştir; zira başlarına gelen belalar onları o kadar dehşete düşürecek ki, sadece ayıldıkları nadir zamanlarda bu temennilerini dile getirebilecekler.

[4] مِنْ قَرْيَةٍ sözündeki مِنْ zaittir.

5. **Hiçbir ümmet,**[1] **ecelini ne geçebilir, ne de** ondan **geri kalabilir.**
6. **Ve** Mekkeli kâfirler Hz. Peygambere(s.a.v.) **dediler ki: «Ey üzerine zikir,** Kur'ân **indirildiğini zanneden kişi! Şüphe yok sen elbette bir delisin.»**
7. **«Eğer sen** bir peygamber olduğun ve bu Kur'ân'ın Allah katından olduğu konusunda **doğru sözlü kimselerden isen bize melekleri getirmeli değil miydin?»**
8. Allah teala buyurdu ki; **Melekler ancak hak,** azap **ile iner**[2] **ve o** Melekler azapla indiği **vakit onlar mühlet verilmiş,** ertelenmiş **olmazlar.**
9. **Şüphe yok ki, o zikri,** Kur'ânı **Biz indirdik Biz**[3]**. Ve muhakkak ki, onu** değişme ve tahriften; fazlalaşma ve eksilmeden **koruyacak olan da yine Bizleriz.**
10. **Ve andolsun ki, senden önceki kavimlere,** fırkalara **da** peygamberler **göndermiştik.**
11. **Ve onlara ne vakit bir peygamber gelse onu alaya alırlardı;** tıpkı kavminin seni alaya aldığı gibi. Bu ayet Hz. Peygambere(s.a.v.) bir tesellidir.
12. **İşte böyle** bu kişilerin kalbine (alaylı) yalanlamayı soktuğumuz gibi **aynı şekilde onu,** o (alaylı) yalanlamayı **günahkâr olan** Mekkeli kafir**lerin kalplerine de sokarız.**
13. **Onlar O'na,** Hz. Peygambere(s.a.v.) **inanmazlar. Hâlbuki öncekilerin sünneti,** Peygamberlerini yalanlamaları sebebiyle Allah'ın onlara azap etmesi şeklindeki âdeti **gelip geçmiştir.** İşte bu kişiler de aynı onlar gibidir.
14. **Ve eğer onların üzerine gökten bir kapı açsak da oradan,** o kapıdan **yukarıya çıkacak olsalar,**
15. **Elbette diyeceklerdir ki: «Herhalde gözlerimiz boyandı, belki de biz büyülenmiş bir topluluğuz** ki bu bize hayal olarak gözüküyor.»

KELİME ANLAMI

سُورَةُ الْحِجْرِ Hicr Süresi *(Nedir?)* مَكِّيَّةٌ Mekkidir آيَةً وَتِسْعُونَ تِسْعٌ Doksan dokuz ayettir بِسْمِ اللَّهِ Allahın ismi ile (başlarım) *(Öyle Allah ki,)* الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve rahim olan

1. الٓرٰ Elif, Lam, Ra اَللّٰهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Maksadını *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu ayetleri ile **تِلْكَ Bu** هٰذِهِ الْآيَاتُ Bu ayetler *(Nedir?)* اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْقُرْآنِ **Kitabın** Kuran'ın **ayetleridir.** وَالْإِضَافَةُ بِمَعْنٰى مِنْ Buradaki izafet min manasındadır *(Daha neyin ayetleridir?)* **وَقُرْاٰنٍ Kuran'ın** *(Öyle Kuran ki,)* مُبِينٍ **Apaçık**

---

[1] مِنْ أُمَّةٍ sözündeki مِنْ zaittir.

[2] تَنَزَّلُ fiilindeki iki تَ harfinden birisi hazfedilmiştir. (Ayetin تَنَزَّلُ şeklinde okunuşu başka bir kıraate göredir. Bizim okuduğumuz kıraatte ise ayet مَا نُنَزِّلُ şeklinde okunur. Buna göre ayetin manası şöyledir: *"Biz Melekleri ancak hak ile indiririz..."*)

[3] نَحْنُ kelimesi إِنَّ'nin ismini tekit için yahut fasıl için gelmiştir.

بِزِيَادَةِ صِفَةٍ مُظْهِرٍ لِلْحَقِّ مِنَ الْبَاطِلِ Hakkı batıldan ayıran عَطْفٌ Atfedilmiştir *(Ne ile?)* Bir sıfat eklemekle

2. رُبَّمَا **Çoğu kere** بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ Şeddeli ve şeddesiz okunmuştur **يَوَدُّ Diler** يَتَمَنَّى Temenni eder *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **İnkâr ettiler** *(Ne zaman dilerler?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü *(Hangi anda?)* إِذَا عَايَنُوا Gördüklerinde *(Neyi?)* حَالَهُمْ Kendi hallerini وَحَالَ الْمُسْلِمِينَ Ve Müslümanların halini *(Neyi dilerler?)* **لَوْ كَانُوا Keşke olsaydılar** *(Ne?)* مُسْلِمِينَ **Müslüman** وَرُبَّ لِلْتَكْثِيرِ 'Rubbe' çokluk ifade eder فَإِنَّهُ يَكْثُرُ مِنْهُمْ Zira onlardan çokça vuku bulacaktır *(Ne?)* تَمَنِّي ذٰلِكَ Bunu temenni etmek وَقِيلَ لِلتَّقْلِيلِ Azlık ifade ettiği de söylenmiştir فَإِنَّ الْأَهْوَالَ Zira (kıyametin) korkuları تَدْهَشُهُمْ Onları dehşete düşürecek فَلَا يُفِيقُونَ Böylece kendilerine gelemeyecekler ki, حَتَّى يَتَمَنَّوْا ذٰلِكَ Bunu temenni edebilsinler إِلَّا فِي أَحْيَانٍ قَلِيلَةٍ Çok kendilerine gelebilecekler

3. ذَرْهُمْ **Onları bırak** أُتْرُكِ الْكُفَّارَ يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! Kâfirleri terk et **يَأْكُلُوا Yesinler** **وَيَتَمَتَّعُوا Ve eğlensinler** *(Ne ile?)* بِدُنْيَاهُمْ Dünyalarıyla **وَيُلْهِهِمُ Ve onları oyalasın** يَشْغَلُهُمْ Onları meşgul etsin *(Ne?)* **الْأَمَلُ Arzuları** *(Neye olan arzuları?)* بِطُولِ الْعُمْرِ Uzun ömre وَغَيْرِهِ Ve diğer şeylere *(Neden meşgul etsin?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan **فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ Yakında bilecekler** *(Neyi?)* عَاقِبَةَ أَمْرِهِمْ İşlerinin sonunu وَهٰذَا Bu قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ Savaş emredilmeden önceydi

4. وَمَا أَهْلَكْنَا **Biz helak etmedik** *(Neyi?)* مِنْ زَائِدَةٌ قَرْيَةٍ **Hiçbir ülkeyi,** min zaittir أُرِيدَ أَهْلُهَا (Ülke ile) onun halkı kastedilmiştir **إِلَّا Ancak (helak ettik)** *(Ne olduğu halde?)* **وَلَهَا Onun için vardır** *(Ne?)* **كِتَابٌ Yazı** أَجَلٌ Ecel *(Öyle yazı ki,)* مَعْلُومٌ **Bilinen** مَحْدُودٌ Belirlenmiş *(Ne için?)* لِإِهْلَاكِهَا O ülkenin helak edilmesi için

5. مَا تَسْبِقُ **Geçemez** *(Kim?)* مِنْ زَائِدَةٌ أُمَّةٍ **Hiçbir ümmet,** min zaittir *(Neyi?)* أَجَلَهَا **Ecelini** **وَمَا يَسْتَأْخِرُونَ Gecikemezler de** عَنْهُ يَتَأَخَّرُونَ Ondan geri kalamazlar

6. **وَقَالُوا Dediler ki:** أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani, Mekke kâfirleri *(Kime?)* لِلنَّبِيِّ Peygamberimize (s.a.v.) *(Ne dediler?)* يَا أَيُّهَا الَّذِي **Ey o kişi ki,** نُزِّلَ عَلَيْهِ **Kendisine indirildi** *(Ne?)* **الذِّكْرُ Zikir** الْقُرْآنُ Kuran *(Neye göre?)* فِي زَعْمِهِ Kendi iddiasına göre **إِنَّكَ Muhakkak ki sen** **لَمَجْنُونٌ Elbette delisin**

7. لَوْمَا هَلَّا تَأْتِينَا **Bize getirmeli değil miydin?** Levmâ; Hellâ manasındadır *(Kimi?)*

بِالْمَلٰئِكَةِ **Melekleri** اِنْ كُنْتَ **Şayet isen** *(Kimlerden?)* مِنَ الصَّادِقِينَ **Doğru söyleyenler-den** *(Nerede?)* فِي قَوْلِكَ إِنَّكَ نَبِيٌّ Peygamber olduğuna dair söylediğin sözde *(Daha hangi sözde?)* وَإِنَّ هٰذَا الْقُرْآنَ Ve bu Kuran'ın مِنْ عِنْدِ اللهِ Allah indinden olduğuna dair söylediğin sözde

8. قَالَ تَعَالٰى Allah Teâlâ buyurdu ki: مَا تَنَزَّلُ **İnmez** فِيهِ حَذْفُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ Bu kelimede, aslında bulunan iki 'Ta' harfinden bir tanesi hazfedilmiştir. *(Kim?)* الْمَلٰئِكَةُ **Melekler** إِلَّا **Ancak (iner)** *(Ne ile?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** بِالْعَذَابِ Azap ile وَمَا كَانُوا **Ve onlar olmazlar** *(Ne zaman?)* إِذًا **O zaman** أَيْ حِينَ نُزُولِ الْمَلَائِكَةِ بِالْعَذَابِ Melekler azap ile indiklerinde *(Ne olmazlar?)* مُنْظَرِينَ **Mühlet verilmiş** مُؤَخَّرِينَ Bekletilmiş

9. إِنَّا **Doğrusu biz** نَحْنُ **Biz** *(Nahnu kelimesi nedir?)* تَأْكِيدٌ لِاسْمِ إِنَّ İnne'nin ismini tekittir أَوْ فَصْلٌ Veya zamir-i fasıldır نَزَّلْنَا **İndirdik** *(Neyi?)* الذِّكْرَ **Zikri** الْقُرْآنَ Kuran'ı وَإِنَّا **Ve muhakkak ki biz** لَهُ **Onu** لَحَافِظُونَ **Elbette muhafaza edeceğiz** *(Neden?)* مِنَ التَّبْدِيلِ Değiştirilmek وَالتَّحْرِيفِ Tahrif edilmek وَالزِّيَادَةِ وَالنُّقْصَانِ Ziyade ve noksandan

10. وَلَقَدْ **Ve andolsun ki, kesinlikle** اَرْسَلْنَا **Biz gönderdik** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلِكَ **Senden önce** *(Ne?)* رُسُلًا Peygamberler *(Kimlere?)* فِي شِيَعِ **Milletlere** فِرَقِ Topluluklara *(Öyle topluluklar ki,)* الْاَوَّلِينَ **(Senden) evvelki**

11. وَمَا كَانَ يَأْتِيهِمْ **Onlara gelmez** idi *(Kim?)* مِنْ رَسُولٍ **Bir peygamber** إِلَّا كَانُوا **Ancak olurlardı** بِهِ **O'nu** *(Ne olurlardı?)* يَسْتَهْزِئُونَ **Alaya alıyor** *(Ne gibi?)* كَاسْتِهْزَاءِ قَوْمِكَ بِكَ Kavminin seni alaya aldığı gibi وَهٰذَا تَسْلِيَةٌ لَهُ Bu ayet Peygamberimiz (s.a.v.) için bir tesellidir

12. كَذٰلِكَ **İşte böyle** نَسْلُكُهُ **Biz onu sokarız** أَيْ مِثْلَ إِدْخَالِنَا التَّكْذِيبَ Yani, yalanlamayı soktuğumuz gibi *(Nereye?)* فِي قُلُوبِ أُولٰئِكَ Bunların kalbine نُدْخِلُهُ Onu da girdiririz *(Nereye?)* فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ **Suçluların kalplerine** أَيْ كُفَّارِ مَكَّةَ Yani, Mekke kâfirlerinin

13. لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmezler** *(Kime?)* بِهِ **O'na** بِالنَّبِيِّ Peygamber'e (s.a.v.) وَقَدْ خَلَتْ **Hâlbuki geçmiştir** *(Ne?)* سُنَّةُ الْاَوَّلِينَ **Evvelkilerin sünneti** أَيْ سُنَّةُ اللهِ فِيهِمْ Yani, Allahın onlar hakkındaki adeti *(O da nedir?)* مِنْ تَعْذِيبِهِمْ Onlara azap etmesidir *(Ne sebebiyle?)* بِتَكْذِيبِهِمْ أَنْبِيَاءَهُمْ Peygamberlerini yalanlamaları sebebiyle وَهٰؤُلَاءِ مِثْلُهُمْ İşte bunlar da onlar gibidir

14. وَلَوْ فَتَحْنَا **Şayet açsaydık** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne?)* بَابًا **Bir kapı** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** فَظَلُّوا **Ve olsalardı** *(Nerede?)* فِيهِ **Orada** فِي الْبَابِ Kapıda *(Ne olsalardı?)* يَعْرُجُونَ **Yukarı çıkıyor** يَصْعَدُونَ Yükseliyor olsalardı

15. لَقَالُوا **Elbette derlerdi ki:** إِنَّمَا **Herhalde** سُكِّرَتْ **Döndürüldü** سُدَّتْ Kapatıldı *(Ne?)* أَبْصَارُنَا **Gözlerimiz** بَلْ **Daha doğrusu** نَحْنُ **Biz** *(Neyiz?)* قَوْمٌ **Bir topluluğuz ki,** مَسْحُورُونَ **Büyüye tutulmuş** يُخَيَّلُ إِلَيْنَا ذٰلِكَ Bu bize hayal olarak görünüyor

﴿وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَآءِ بُرُوجًا﴾ إِثْنَيْ عَشَرَ الْحَمَلُ وَالثَّوْرُ وَالْجَوْزَاءُ وَالسَّرَطَانُ وَالْأَسَدُ وَالسُّنْبُلَةُ وَالْمِيزَانُ وَالْعَقْرَبُ وَالْقَوْسُ وَالْجَدْيُ وَالدَّلْوُ وَالْحُوتُ وَهِيَ مَنَازِلُ الْكَوَاكِبِ السَّبْعَةِ السَّيَّارَةِ الْمِرِّيخِ وَلَهُ الْحَمَلُ وَالْعَقْرَبُ وَالزُّهْرَةِ وَلَهَا الثَّوْرُ وَالْمِيزَانُ وَعُطَارِدِ وَلَهُ الْجَوْزَاءُ وَالسُّنْبُلَةُ وَالْقَمَرِ وَلَهُ السَّرَطَانُ وَالشَّمْسِ وَلَهَا الْأَسَدُ وَالْمُشْتَرِي وَلَهُ الْقَوْسُ وَالْحُوتُ وَزُحَلَ وَلَهُ الْجَدْيُ وَالدَّلْوُ ﴿وَزَيَّنَّاهَا﴾ بِالْكَوَاكِبِ ﴿لِلنَّاظِرِينَ ﴿١٦﴾﴾ ﴿وَحَفِظْنَاهَا﴾ بِالشُّهُبِ ﴿مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ﴿١٧﴾﴾ مَرْجُومٍ ﴿إِلَّا﴾ لٰكِنْ ﴿مَنِ اسْتَرَقَ السَّمْعَ﴾ خَطِفَهُ ﴿فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ مُبِينٌ ﴿١٨﴾﴾ كَوْكَبٌ يُضِيءُ وَيَحْرِقُهُ أَوْ يُثْقِبُهُ أَوْ يَخْبُلُهُ ﴿وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا﴾ بَسَطْنَاهَا ﴿وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ﴾ جِبَالًا ثَوَابِتَ لِئَلَّا تَتَحَرَّكَ بِأَهْلِهَا ﴿وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْزُونٍ ﴿١٩﴾﴾ مَعْلُومٍ مُقَدَّرٍ ﴿وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ﴾ بِالْيَاءِ مِنَ الثِّمَارِ وَالْحُبُوبِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ ﴿وَمَنْ لَسْتُمْ لَهُ بِرَازِقِينَ ﴿٢٠﴾﴾ مِنَ الْعَبِيدِ وَالدَّوَابِّ وَالْأَنْعَامِ فَإِنَّمَا يَرْزُقُهُمُ اللهُ ﴿وَإِنْ﴾ مَا ﴿مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ﴾ مَفَاتِيحُ خَزَائِنِهِ ﴿وَمَا نُنَزِّلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ ﴿٢١﴾﴾ عَلَى حَسَبِ الْمَصَالِحِ ﴿وَأَرْسَلْنَا الرِّيَاحَ لَوَاقِحَ﴾ تَلْقَحُ السَّحَابَ فَيَمْتَلِئُ مَاءً ﴿فَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَآءِ﴾ السَّحَابِ ﴿مَآءً﴾ مَطَرًا ﴿فَأَسْقَيْنَاكُمُوهُ وَمَآ أَنْتُمْ لَهُ بِخَازِنِينَ ﴿٢٢﴾﴾ أَيْ لَيْسَتْ خَزَائِنُهُ بِأَيْدِيكُمْ ﴿وَإِنَّا لَنَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ وَنَحْنُ الْوَارِثُونَ ﴿٢٣﴾﴾ الْبَاقُونَ نَرِثُ جَمِيعَ الْخَلْقِ ﴿وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنْكُمْ﴾ أَيْ مَنْ تَقَدَّمَ مِنَ الْخَلْقِ مِنْ لَدُنْ آدَمَ ﴿وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَأْخِرِينَ ﴿٢٤﴾﴾ الْمُتَأَخِّرِينَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿وَإِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَحْشُرُهُمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿عَلِيمٌ ﴿٢٥﴾﴾ بِخَلْقِهِ ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ﴾ آدَمَ ﴿مِنْ صَلْصَالٍ﴾ طِينٍ يَابِسٍ يُسْمَعُ لَهُ صَلْصَلَةٌ أَيْ صَوْتٌ إِذَا نُقِرَ ﴿مِنْ حَمَإٍ﴾ طِينٍ أَسْوَدَ ﴿مَسْنُونٍ ﴿٢٦﴾﴾ مُتَغَيِّرٍ ﴿وَالْجَآنَّ﴾ أَبَا الْجِنِّ وَهُوَ إِبْلِيسُ ﴿خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلَ خَلْقِ آدَمَ ﴿مِنْ نَارِ السَّمُومِ ﴿٢٧﴾﴾ هِيَ نَارٌ لَا دُخَانَ لَهَا تَنْفُذُ مِنَ الْمَسَامِّ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ﴿٢٨﴾﴾ ﴿فَإِذَا سَوَّيْتُهُ﴾ أَتْمَمْتُهُ ﴿وَنَفَخْتُ﴾ أَجْرَيْتُ ﴿فِيهِ مِنْ رُوحِي﴾ فَصَارَ حَيًّا وَإِضَافَةُ الرُّوحِ إِلَيْهِ تَشْرِيفٌ لِآدَمَ ﴿فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴿٢٩﴾﴾ سُجُودَ تَحِيَّةٍ بِالْإِنْحِنَاءِ ﴿فَسَجَدَ الْمَلٰٓئِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٣٠﴾﴾ فِيهِ تَأْكِيدَانِ ﴿إِلَّآ إِبْلِيسَ﴾ هُوَ أَبُو الْجِنِّ كَانَ بَيْنَ الْمَلَائِكَةِ ﴿أَبَىٰٓ﴾ اِمْتَنَعَ مِنْ ﴿أَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ﴿٣١﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

16. **Andolsun ki, Biz gökte** sayısı on iki olan **burçlar yaptık;** bu burçlar şunlardır; **1.** Hamel/*Koç*, **2.** Sevr/*Boğa*, **3.** Cevzâ/*İkizler*, **4.** Seratân/*Yengeç*, **5.** Esed/*Aslan*, **6.** Sünbüle/*Başak*, **7.** Mîzan/*Terazi*, **8.** *Akrep*, **9.** Kavs/*Yay*, **10.** Cedy/*Oğlak*, **11.** Delv/*Kova*, **12.** Hût/*Balık*. Burçlar, dönen yedi yıldızın menzileleridir. Örneğin; Koç ve Akrep burçları Merih yıldızına, Boğa ve Terazi burçları Zühre yıldızına, İkizler ve Başak burçları Utarit yıldızına, Yengeç Burcu Ay'a, Aslan burcu Güneşe, Yay ve Balık burçları Müşteri yıldızına, Oğlak ve Kova burçları da Zuhal yıldızına aittir. **Ve onları bakanlar için** yıldızlarla **süsledik.**

17. **Ve onu her bir taşlanmış şeytandan** alev kütleleriyle **koruduk.**

18. **Ancak kulak hırsızlığı yapan,** kapıp kaçan **hariç! Artık onu da** yakan, delip geçen ve parçalayan **apaçık bir ateş parçası,** yanan bir yıldız **takip eder.**

19. **Yeryüzünü de yaydık ve** orada bulunanlarla birlikte sarsılmasın diye **onda sabit dağlar bıraktık. Ve onda her bir ölçülmüş,** bilinen ve belirlenmiş **şeyden bitirdik.**

20. **Ve sizin için orada** meyve ve tahıllardan **yaşama sebepleri**[1] **yaptık. Ayrıca** sizin için **rızıklarını vermediğiniz** köleler, binekler ve davarlar gibi **canlılar** meydana getirdi. Nitekim bunlara rızık veren Allah tealadır.

21. **Ve hiçbir şey yoktur**[2] **ki illâ onun hazinelerinin** anahtarları **Bizim katımızdadır. Ve onu ancak** maslahatlara göre **belirli bir miktar ile indiririz.**

22. **Ve rüzgârları da** bulutları aşılayıp onların yağmur dolmasını sağlayan **aşılayıcılar olarak gönderdik. Sonra gökte**ki bulutlardan yağmur **suyu indirdik de onunla sizleri suvardık. Ve siz onun için** hazineleri elinizde olan **hazinedarlar değilsiniz.**

23. **Ve muhakkak ki Biz; evet Biz elbette diriltir ve öldürürüz.** En sona kalıp da mahlukatın tamamına **varisler olanlar da Bizleriz.**

24. **Andolsun ki Biz,** Âdem'den bu yana **sizden önce olan** yaratılmış**ları da,** kıyamet gününe kadar **sona kalanları da biliriz.**

25. **Ve şüphe yok ki onları haşredecek olan senin Rabbindir. Muhakkak ki, O** yaptıklarında **hikmet sahibidir,** yarattıklarını **tamamiyle bilendir.**

26. **Muhakkak ki, Biz insanı,** Âdem'i, vurulduğunda ses çıkaran **kuru bir çamurdan; kokuşmuş,** değişmiş **siyah balçıktan yarattık.**

27. Cinlerin babası olan **Cânn'ı,** İblisi **de** Âdem'in yaratılışından **daha önce** bedenin gözeneklerinden nüfuz edebilen **dumansız bir ateşten yaratmıştık.**

---

[1] مَعَايِشَ kelimesi يـ harfi ile okunur.

[2] إِنْ burada مَا anlamındadır.

28. Ve yâd et o zamanı ki, Rabbin meleklere demişti ki: «Ben kuru bir çamurdan; kokuşmuş siyah balçıktan bir insan yaratıcıyım.»

29. «Artık Ben onu düzlediğim, tamamladığım **ve ona ruhumdan**[1] **üflediğim,** verdiğimde ve böylece hayat bulduğunda **siz hemen onun için** eğilmek suretiyle selamlama secdesiyle **secde ediciler olarak yere kapanın.»**

30. Bunun üzerine bütün melekler hep birden secde ettiler.[2]

31. Meleklerin arasında bulunan ve cinlerin babası olan **Şeytan hariç! O secde edenler ile birlikte olmaktan kaçındı.**

KELİME ANLAMI

16. وَلَقَدْ **Ve andolsun ki, kesinlikle** جَعَلْنَا **Yarattık** *(Nerede?)* فِي السَّمَاءِ **Gökte** *(Ne?)* بُرُوجًا **Burçlar** إِثْنَيْ عَشَرَ On iki tane الْحَمَلُ Koç وَالثَّوْرُ Boğa وَالْجَوْزَاءُ İkizler وَالسَّرَطَانُ Yengeç وَالْأَسَدُ Aslan وَالسُّنْبُلَةُ Başak وَالْمِيزَانُ Terazi وَالْعَقْرَبُ Akrep وَالْقَوْسُ Yay وَالْجَدْيُ Oğlak وَالدَّلْوُ Kova وَالْحُوتُ Ve balık وَهِيَ Bunlar *(Nedir?)* مَنَازِلُ الْكَوَاكِبِ السَّبْعَةِ Yedi yıldızın yörüngeleridir *(Öyle yıldızlar ki,)* السَّيَّارَةِ Gezen *(O yıldızlardan bedel)* وَالزُّهْرَةِ Venüs وَعُطَارِدٍ Merkür الْمِرِّيخِ Mars وَلَهُ الْحَمَلُ وَالْعَقْرَبُ Koç ve Akrep onundur وَلَهَا الثَّوْرُ وَالْمِيزَانُ Boğa ve Terazi onundur وَلَهُ الْجَوْزَاءَ İkizler ve Başak onundur وَالسُّنْبُلَةُ وَالشَّمْسِ Güneş وَلَهَا الْأَسَدُ Aslan onundur وَالْمُشْتَرِي Jüpiter وَالْحُوتُ وَلَهُ الْقَوْسُ Yay ve Balık onundur وَزُحَلَ Satürn وَلَهُ الْجَدْيُ وَالدَّلْوُ Oğlak ve Kova onundur **وَزَيَّنَّاهَا Ve biz onu süsledik** *(Ne ile?)* بِالْكَوَاكِبِ Yıldızlarla *(Kim için?)* لِلنَّاظِرِينَ **Bakanlar için**

17. وَحَفِظْنَاهَا **Ve biz onu koruduk** *(Ne ile?)* بِالشُّهُبِ Alev parçalarıyla *(Neden?)* مِنْ كُلِّ **Her şeytandan** *(Öyle şeytan ki,)* رَجِيمٍ مَرْجُومٍ **Kovulmuş**

18. خَطِفَهُ **Kulak hırsızlığı yaparsa** اسْتَرَقَ السَّمْعَ مَنِ **Kim** لٰكِنْ Fakat إِلَّا **Ancak** فَأَتْبَعَهُ **Onu takip eder** *(Ne?)* شِهَابٌ **Alev** *(Öyle alev ki,)* مُبِينٌ **Parlak** كَوْكَبٌ يُضِيءُ Işık saçan bir yıldız وَيَحْرِقُهُ Ve onu yakan أَوْ يُثْقِبُهُ Veya onu delen أَوْ يَخْبُلُهُ Veya onu parçalayan (bir yıldız)

19. وَالْأَرْضَ **Yeri** مَدَدْنَاهَا **Onu yaydık** بَسَطْنَاهَا Onu döşedik وَأَلْقَيْنَا **Ve yerleştirdik** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne?)* رَوَاسِيَ **Köklü dağlar** جِبَالًا ثَوَابِتَ Sabit dağlar *(Niye?)*

---

[1] رُوحِي terkibinde الرُّوح kelimesinin Allah'a izafe edilişi Âdem'i şereflendirmek içindir.

[2] Ayette iki tekit bulunmaktadır. (كُلُّهُمْ ve أَجْمَعُونَ)

لِئَلَّا تَتَحَرَّكَ Sarsmasın diye *(Kimi?)* بِأَهْلِهَا Halkını وَأَنْبَتْنَا **Ve bitirdik** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Neden?)* مِنْ كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyden** *(Öyle her şey ki,)* مَوْزُونٍ **Ölçülmüş** مَعْلُومٍ مُقَدَّرٍ Bilinen, belirlenmiş

20. وَجَعَلْنَا **Ve yarattık** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne yarattık?)* مَعَايِشَ **Geçim vasıtaları** بِالْيَاءِ Ya ile okunmuştur *(O da nedir?)* مِنَ الثِّمَارِ وَالْحُبُوبِ Meyve ve hububattır وَ جَعَلْنَا لَكُمْ **Ve** sizin için yarattık *(Ne?)* مَنْ **O kimseleri ki,** لَسْتُمْ **Siz olmadınız** *(Neyi?)* لَهُ **Onu** *(Ne olmadınız?)* بِرَازِقِينَ **Rızıklandıran** مِنَ الْعَبِيدِ وَالدَّوَابِّ وَالْأَنْعَامِ Köle, binek hayvanları ve davarlar فَإِنَّمَا يَرْزُقُهُمُ اللهُ Onları sadece Allah rızıklandırır

21. وَإِنْ مَا مِنْ زَائِدَةٌ شَيْءٍ **Hiçbir şey yoktur,** İn, ma manasında, min de zaittir إِلَّا **Ancak** عِنْدَنَا **Bizim yanımızdadır** *(Ne?)* خَزَائِنُهُ **Hazineleri** مَفَاتِيحُ خَزَائِنِهِ Hazinelerinin anahtarları وَمَا نُنَزِّلُهُ **Biz onu indirmeyiz** إِلَّا **Ancak (indiririz)** *(Ne ile?)* بِقَدَرٍ **Ölçüyle** *(Öyle ölçü ki,)* مَعْلُومٍ **Belirli** عَلَى حَسَبِ الْمَصَالِحِ Maslahatlara göre

22. وَأَرْسَلْنَا **Ve biz gönderdik** *(Neyi?)* الرِّيَاحَ **Rüzgârları** *(Ne olduğu halde?)* لَوَاقِحَ **Aşılayıcı** تَلْقَحُ السَّحَابَ Bulutları aşılıyor فَيَمْتَلِئُ مَاءً Ve su doluyor فَأَنْزَلْنَا **Ve biz indirdik** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** السَّحَابِ Bulutlardan *(Ne indirdik?)* مَاءً **Su** مَطَرًا Yağmur فَأَسْقَيْنَاكُمُوهُ **Ve sizi onunla suladık** وَمَا أَنْتُمْ **Siz olmadınız** لَهُ **Onun için** بِخَازِنِينَ **Hazinedar** أَيْ لَيْسَتْ خَزَائِنُهُ بِأَيْدِيكُمْ Yani, onun hazineleri sizin elinizde değildir

23. وَإِنَّا **Ve muhakkak ki biz** لَنَحْنُ **Elbette biz** نُحْيِي **Diriltiriz** وَنُمِيتُ **Ve öldürürüz** نَرِثُ جَمِيعَ الْخَلْقِ **Varisleriz** الْبَاقُونَ Geri kalanlar وَنَحْنُ **Ve bizler** الْوَارِثُونَ Yaratıkların bütününe varis oluruz

24. وَلَقَدْ **Andolsun ki, kesinlikle** عَلِمْنَا **Biz bildik** *(Kimi?)* الْمُسْتَقْدِمِينَ **Geçenleri** مِنْكُمْ **Sizden** أَيْ مَنْ تَقَدَّمَ مِنَ الْخَلْقِ Yani, mahlûkattan gelip geçenleri *(Ne zamandan beri?)* مِنْ لَدُنْ آدَمَ Âdem'den beri وَلَقَدْ **Ve andolsun ki, kesinlikle** عَلِمْنَا **Biz bildik** *(Kimi?)* الْمُسْتَأْخِرِينَ **Sona kalanları** الْمُتَأَخِّرِينَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününe kadar kalanları

25. وَإِنَّ رَبَّكَ **Şüphesiz Rabbin** هُوَ **O** يَحْشُرُهُمْ **Onları toplayacaktır** إِنَّهُ **Zira O** *(Nedir?)* حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي İşlerinde صُنْعِهِ عَلِيمٌ **Gayet iyi bilendir** *(Neyi?)* بِخَلْقِهِ Mahlûkatını

26. وَلَقَدْ Andolsun ki, kesinlikle خَلَقْنَا Biz yarattık *(Kimi?)* الْإِنْسَانَ İnsanı آدَمَ Âdem'i (a.s.) *(Neden?)* **مِنْ صَلْصَالٍ Kuru balçıktan** طِينٍ يَابِسٍ Kuru çamurdan *(Öyle çamur ki,)* يُسْمَعُ لَهُ صَلْصَلَةٌ Ondan tıkırtı işitilir أَيْ صَوْتٌ إِذَا نُقِرَ Yani, vurulduğunda ses (işitilir) *(Öyle balçık ki,)* **مِنْ حَمَإٍ Çamurdan** طِينٍ أَسْوَدَ Siyah çamurdan *(Öyle çamur ki,)* **مَسْنُونٍ Kokuşmuş** مُتَغَيِّرٍ Değişmiş

27. وَالْجَانَّ Cânn'ı أَبَا الْجِنِّ Cinlerin babasını وَهُوَ إِبْلِيسُ Ki, O İblis'tir **خَلَقْنَاهُ Onu da yarattık *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ Bundan önce** أَيْ قَبْلَ خَلْقِ آدَمَ Yani, Âdem'in (a.s.) yaratılmasından önce *(Neden yarattık?)* **مِنْ نَارِ السَّمُومِ Kavurucu ateşten** هِيَ نَارٌ O bir ateştir ki لَا دُخَانَ لَهَا Dumanı yoktur تَنْفُذُ مِنَ الْمَسَامِّ Gözeneklere nüfuz eder

28. وَ Ve hatırla **إِذْ Hani قَالَ Demişti *(Kim?)* رَبُّكَ Rabbin *(Kime?)* لِلْمَلَائِكَةِ Meleklere *(Ne demişti?)* إِنِّي Muhakkak ki ben خَالِقٌ Yaratacağım *(Ne?)* بَشَرًا Bir beşer *(Neden?)* مِنْ صَلْصَالٍ Kuru balçıktan *(Öyle balçık ki,)* مِنْ حَمَإٍ Çamurdan *(Öyle çamur ki,)* مَسْنُونٍ Kokuşmuş**

29. فَإِذَا Ona şekil verdiğim zaman سَوَّيْتُهُ أَتْمَمْتُهُ Onu tamamladığım zaman **وَنَفَخْتُ Ve üflediğim zaman** أَجْرَيْتُ Koyduğum zaman **فِيهِ İçine *(Neden?)* مِنْ رُوحِي Ruhumdan** فَصَارَ حَيًّا Ve canlı olduğu zaman وَإِضَافَةُ الرُّوحِ إِلَيْهِ 'Ruh' un Allah'a izafe edilmesi *(Nedir?)* تَشْرِيفٌ لِآدَمَ Âdem (a.s.)'a bir şereftir **فَقَعُوا Hemen yere kapanın لَهُ O'nun için *(Ne olduğunuz halde?)* سَاجِدِينَ Secde eder olduğunuz halde *(Nasıl?)*** سُجُودَ تَحِيَّةٍ Selamlama secdesiyle *(Ne suretle?)* بِالْإِنْحِنَاءِ Eğilmek suretiyle

30. فَسَجَدَ Hemen secde etti *(Kim?)* الْمَلَائِكَةُ Melekler كُلُّهُمْ Hepsi أَجْمَعُونَ Toptan فِيهِ تَأْكِيدَانِ Bu ayette iki tekit vardır

31. كَانَ Ancak İblis hariç هُوَ أَبُو الْجِنِّ O cinlerin babasıdır بَيْنَ الْمَلَائِكَةِ Meleklerin arasındaydı **إِبْلِيسَ أَبَى Yüz çevirdi** إِمْتَنَعَ Çekindi *(Neden?)* **مِنْ أَنْ يَكُونَ Olmaktan *(Kimler ile?)* مَعَ السَّاجِدِينَ Secde edenlerle**

﴿قَالَ﴾ تَعَالٰى ﴿يَآ اِبْلِيسُ مَا لَكَ﴾ مَا مَنَعَكَ ﴿اَلَّا﴾ زَائِدَةٌ ﴿تَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ﴿٣٢﴾﴾ ﴿قَالَ لَمْ اَكُنْ لِاَسْجُدَ﴾ لَا يَنْبَغِي لِي أَنْ أَسْجُدَ ﴿لِبَشَرٍ خَلَقْتَهُ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ﴿٣٣﴾﴾ ﴿قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا﴾ أَيِ الْجَنَّةِ وَقِيلَ مِنَ السَّمٰوَاتِ ﴿فَاِنَّكَ رَجِيمٌ ﴿٣٤﴾﴾ مَطْرُودٌ ﴿وَاِنَّ عَلَيْكَ اللَّعْنَةَ اِلٰى يَوْمِ الدِّينِ ﴿٣٥﴾﴾ الْجَزَاءِ ﴿قَالَ رَبِّ فَاَنْظِرْنِي اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿٣٦﴾﴾ أَيِ النَّاسُ ﴿قَالَ فَاِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ﴿٣٧﴾﴾ ﴿اِلٰى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٣٨﴾﴾ وَقْتِ النَّفْخَةِ الْأُولٰى ﴿قَالَ رَبِّ بِمَا اَغْوَيْتَنِي﴾ أَيْ بِإِغْوَائِكَ لِي وَالْبَاءُ لِلْقَسَمِ وَجَوَابُهُ ﴿لَاُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْاَرْضِ﴾ الْمَعَاصِيَ ﴿وَلَاُغْوِيَنَّهُمْ اَجْمَعِينَ ﴿٣٩﴾﴾ ﴿اِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ ﴿٤٠﴾﴾ أَيِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿قَالَ﴾ تَعَالٰى ﴿هٰذَا صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ ﴿٤١﴾﴾ وَهُوَ ﴿اِنَّ عِبَادِي﴾ أَيِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ﴾ قُوَّةٌ ﴿اِلَّا﴾ لٰكِنْ ﴿مَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ ﴿٤٢﴾﴾ الْكَافِرِينَ ﴿وَاِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ اَجْمَعِينَ ﴿٤٣﴾﴾ أَيْ مَنِ اتَّبَعَكَ مَعَكَ ﴿لَهَا سَبْعَةُ اَبْوَابٍ﴾ أَطْبَاقٍ ﴿لِكُلِّ بَابٍ﴾ مِنْهَا ﴿مِنْهُمْ جُزْءٌ﴾ نَصِيبٌ ﴿مَقْسُومٌ ﴿٤٤﴾﴾ ﴿اِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ﴾ بَسَاتِينَ ﴿وَعُيُونٍ ﴿٤٥﴾﴾ تَجْرِي فِيهَا وَيُقَالُ لَهُمْ ﴿اُدْخُلُوهَا بِسَلَامٍ﴾ أَيْ سَالِمِينَ مِنْ كُلِّ مَخُوفٍ أَوْ مَعَ سَلَامٍ أَيْ سَلِّمُوا وَادْخُلُوا ﴿اٰمِنِينَ ﴿٤٦﴾﴾ مِنْ كُلِّ فَزَعٍ ﴿وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غِلٍّ﴾ حِقْدٍ ﴿اِخْوَانًا﴾ حَالٌ مِنْ«هِمْ» ﴿عَلٰى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ ﴿٤٧﴾﴾ حَالٌ أَيْضًا أَيْ لَا يَنْظُرُ بَعْضُهُمْ إِلٰى قَفَا بَعْضٍ لِدَوَرَانِ الْأَسِرَّةِ بِهِمْ ﴿لَا يَمَسُّهُمْ فِيهَا نَصَبٌ﴾ تَعَبٌ ﴿وَمَا هُمْ مِنْهَا بِمُخْرَجِينَ ﴿٤٨﴾﴾ أَبَدًا ﴿نَبِّئْ﴾ خَبِّرْ يَا مُحَمَّدُ ﴿عِبَادِي اَنِّي اَنَا الْغَفُورُ﴾ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿الرَّحِيمُ ﴿٤٩﴾﴾ بِهِمْ ﴿وَاَنَّ عَذَابِي﴾ لِلْعُصَاةِ ﴿هُوَ الْعَذَابُ الْاَلِيمُ ﴿٥٠﴾﴾ الْمُؤْلِمُ ﴿وَنَبِّئْهُمْ عَنْ ضَيْفِ اِبْرٰهِيمَ ﴿٥١﴾﴾ هُمْ مَلَائِكَةٌ اثْنَا عَشَرَ أَوْ عَشَرَةٌ أَوْ ثَلَاثَةٌ مِنْهُمْ جِبْرِيلُ

TÜRKÇE ANLAMI

32. Cenâb-ı Hak **buyurdu ki: «Ey İblis! Secde edenler ile birlikte olmana**[1] **senin için ne** engel **var ki?»**

33. **(Şeytan) Dedi ki: «Kuru bir çamurdan; kokuşmuş siyah balçıktan yaratmış olduğun bir insana ben secde edecek değilim,** secde etmek bana yakışmaz.»

34. **Dedi ki: «Artık çık oradan,** cennetten ya da denildiğine göre göklerden; **muhakkak ki, sen kovuldun,** tart edildin.»

[1] اَلَّا تَكُونَ'deki لَا zaittir.

35. **Ve şüphe yok ki, Din,** ceza **gününe kadar lânet senin üzerinedir.»**

36. **(Şeytan da) Dedi ki: «Yâ Rabbi! Öyleyse** insanların **diriltilecekleri güne kadar bana mühlet ver.»**

37-38 **(Allah da) buyurdu ki: «Artık şüphe yok ki, o belirli,** sura ilk defa üflenen **vakte kadar sen mühlet verilmişlerdensin.»**

39. **(Şeytan) dedi ki: «Andolsun ki; beni azdırdığından**[1] **dolayı ben de onlar için yeryüzünde** günahları **bezeyeceğim ve onların hepsini azdıracağım.»**

40. **«Onlardan muhlis olan kulların hariç!»**

41-42 Hak teala **buyurdu ki: «Bu bana ait dosdoğru bir yoldur.** O da şu; **şüphe yok ki, benim** mümin **kullarımın üzerinde senin için bir saltanat,** bir güç **yoktur, ancak azgınlardan,** kâfirlerden **sana tabi olanlar hariç!»**

43. **«Ve muhakkak ki, onların** seninle birlikte sana tabi olanların **hepsine, elbette vaadolunmuş olan yer, cehennemdir.»**

44. **«Onun yedi kapı,** tabakası **vardır.** Oradaki **herbir kapı için o(azgı)nlardan ayrılmış bir parça,** bir pay **vardır.»**

45. **«Muhakkak ki muttakiler, cennetler** bahçeler **ve** o bahçelerde akan **pınarlar içindedirler.»**

46. Onlara denilir ki; **«Oraya** endişelerden **emin olarak selâm ile,** her türlü korku veren şeyden kurtulmuş olarak ya da selam ile; yani selam verip **giriniz.»**

47. **Biz, onların gönüllerindeki kini söküp attık; onlar artık köşkler üzerinde karşı karşıya oturan**[2] **kardeşler**[3] **olacaklar.** Yani serirler birbirlerine dönük olduğu için onlardan hiç kimse diğerinin ensesini görmez.

48. **Onlara orada bir yorgunluk erişmez. Ve onlar** ebediyen **oradan çıkarılacak da değillerdir.**

49-50 Ey Muhammed! **Kullarıma haber ver, Ben, şüphe yok ki Ben,** müminlere **mağfiret edenim,** onlara **çok çok merhamet gösterenim. Muhakkak ki, Benim** asilere olan **azabım da can yakıcı bir azaptır.**

51. **Onlara** aralarında Cebrâil'in de bulunduğu, sayıları on iki ya da on yahut üç olan **İbrahim'in** melek **misafirlerinden de haber ver.**

---

[1] بِمَا أَغْوَيْتَنِي sözü بِإِغْوَائِكَ لِي tevilindedir. بـ ise kasem içindir. Kasemin cevabı ise sonrasında gelen لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ cümlesidir.

[2] مُتَقَابِلِينَ kelimesi haldir.

[3] إِخْوَانًا kelimesi هِمْ zamirinden haldir.

KELİME ANLAMI

32. قَالَ تَعَالٰى Yüce **(Allah) dedi ki:** يَا اِبْلِيسُ **Ey İblis!** مَا لَكَ **Sana ne oluyor?** مَا مَنَعَكَ Seni alıkoyan nedir? *(Neden?)* اَلاَّ زَائِدَةٌ تَكُونَ **Olmaktan,** Lâ, zaittir *(Kimlerle?)* مَعَ السَّاجِدِينَ **Secde edenlerle**

33. قَالَ **(İblis) dedi ki:** لَمْ اَكُنْ **Ben değilim** *(Ne?)* لِاَسْجُدَ **Secde edecek** لَا يَنْبَغِي لِي أَنْ أَسْجُدَ Secde etmem gerekmez *(Kime?)* لِبَشَرٍ **Bir beşere ki,** خَلَقْتَهُ **Sen, O'nu yarattın** *(Neden?)* مِنْ صَلْصَالٍ **Kuru balçıktan** *(Öyle balçık ki,)* مِنْ حَمَإٍ **Çamurdan** *(Öyle çamur ki,)* مَسْنُونٍ **Kokuşmuş**

34. قَالَ **(Allah) dedi ki:** فَاخْرُجْ **O halde çık** *(Nereden?)* مِنْهَا **Oradan** أَيِ الْجَنَّةِ Yani, cennetten وَقِيلَ مِنَ السَّمٰوَاتِ 'Göklerden' şeklinde de rivayet edilmiştir. فَاِنَّكَ **Çünkü sen** *(Nesin?)* رَجِيمٌ **Kovulmuş birisin** مَطْرُودٌ Reddedilmiş birisin

35. وَاِنَّ **Ve muhakkak ki** عَلَيْكَ **Senin üstüne olacaktır** *(Ne?)* اللَّعْنَةَ **Lanet** *(Ne zamana kadar?)* اِلٰى يَوْمِ الدِّينِ **Din gününe kadar** الْجَزَاءِ Ceza gününe kadar

36. قَالَ **(İblis) dedi ki:** رَبِّ **Ey Rabbim!** فَاَنْظِرْنِي **Bana mühlet ver** *(Ne zamana kadar?)* اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ **Diriltilecekleri güne kadar** أَيِ النَّاسُ Yani, insanların

37. قَالَ **(Allah) dedi ki:** فَاِنَّكَ **Muhakkak ki sen** مِنَ الْمُنْظَرِينَ **Mühlet verilenlerdensin** *(Ne zamana kadar?)*

38. اِلٰى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ **Bilinen vaktin gününe kadar** وَقْتِ النَّفْخَةِ الْأُولٰى Birinci üfürüş vaktine kadar

39. قَالَ **(İblis) dedi ki:** رَبِّ **Ey Rabbim!** بِمَا اَغْوَيْتَنِي **Yemin olsun ki, beni azdırmana karşılık** لِي أَيْ بِإِغْوَائِكَ Yani, beni saptırman sebebiyle وَالْبَاءُ لِلْقَسَمِ Ba, kasem içindir وَجَوَابُهُ Cevabı ise şu cümledir; لَاُزَيِّنَنَّ لَهُمْ **Elbette onlara süsleyeceğim** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Neyi?)* الْمَعَاصِيَ Günahları وَلَاُغْوِيَنَّهُمْ **Ve elbette onları azdıracağım** اَجْمَعِينَ **Hepsini**

40. اِلَّا **Ancak (azdıramayacağım)** *(Kimi?)* عِبَادَكَ **Kullarını** *(Kimlerden?)* مِنْهُمُ **Onlardan** *(Öyle kullarını ki,)* الْمُخْلَصِينَ **İhlâs verilen** أَيِ الْمُؤْمِنِينَ Yani, mümin kulların

41. قَالَ تَعَالٰى Yüce **(Allah) dedi ki:** هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* صِرَاطٌ **Yoldur** *(Öyle yol ki,)* عَلَيَّ **Bana** مُسْتَقِيمٌ **Ulaşan**

42. وَهُوَ O da şudur: إِنَّ عِبَادِي **Muhakkak benim kullarım** أَيِ الْمُؤْمِنِينَ Yani, müminler لَيْسَ لَكَ **Senin için yoktur** عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Ne?)* سُلْطَانٌ **Hâkimiyet** قُوَّةٌ Güç إِلَّا **Ancak (hariç)** لٰكِنْ Lakin مَنِ **O kimse ki** اتَّبَعَكَ **Sana tabi oldu** *(Kimlerden?)* مِنَ الْغَاوِينَ **Azgınlardan** الْكَافِرِينَ Kâfirlerden

43. وَإِنَّ جَهَنَّمَ **Ve muhakkak ki cehennem** *(Nedir?)* لَمَوْعِدُهُمْ **Elbette onlara vaat edilen yerdir** أَجْمَعِينَ **Hepsine** أَيْ مَنِ اتَّبَعَكَ Yani, sana tabi olanlara مَعَكَ Seninle birlikte

44. لَهَا **Onun için vardır** *(Ne?)* سَبْعَةُ أَبْوَابٍ **Yedi kapı** أَطْبَاقٍ Kat لِكُلِّ بَابٍ **Her kapı için vardır** *(Neden?)* مِنْهَا Cehennem'den مِنْهُمْ **Onlardan (kâfirlerden)** جُزْءٌ **Bir kısım** نَصِيبٌ Bir pay *(Öyle kısım ki,)* مَقْسُومٌ **Ayrılmış**

45. إِنَّ الْمُتَّقِينَ **Muhakkak ki muttakiler** *(Nerededirler?)* فِي جَنَّاتٍ **Cennetlerdedirler** بَسَاتِينَ Cennet bahçelerinde *(Daha?)* وَعُيُونٍ **Pınar başlarında** *(Öyle pınarlar ki,)* تَجْرِي فِيهَا O cennetlerde akıyor وَيُقَالُ لَهُمْ Ve onlara şöyle denir:

46. ادْخُلُوهَا **Oraya girin** *(Ne olduğunuz halde?)* بِسَلَامٍ **Selametle** أَيْ سَالِمِينَ مِنْ كُلِّ مَخُوفٍ Yani, her türlü korkudan uzak olduğunuz halde أَوْ مَعَ سَلَامٍ Veya selamla أَيْ سَلِّمُوا وَادْخُلُوا Yani, selam verin ve girin *(Daha?)* آمِنِينَ **Emniyet içinde** *(Neden?)* مِنْ كُلِّ فَزَعٍ Her türlü korkudan

47. وَنَزَعْنَا **Ve biz çıkardık** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki,** فِي صُدُورِهِمْ **Onların kalbindedir** *(O da neden ibarettir?)* مِنْ غِلٍّ **Kinden** حِقْدٍ Nefret *(Ne oldukları halde?)* إِخْوَانًا **Kardeşler oldukları halde** حَالٌ مِنْ «هِمْ» Bu kelime هِمْ zamirinden hal düşmüştür *(Ne üzerinde?)* عَلَى سُرُرٍ **Tahtlar üzerinde** مُتَقَابِلِينَ **Karşı karşıya oturuyor oldukları halde** حَالٌ أَيْضًا Bu kelime de aynı şekilde haldir أَيْ لَا يَنْظُرُ بَعْضُهُمْ إِلَى قَفَا بَعْضٍ Yani, bir kısmı diğer bir kısmının ensesine bakmaz *(Niçin?)* لِدَوَرَانِ الْأَسِرَّةِ بِهِمْ Tahtları kendilerine dönük olduğu için

48. لَا يَمَسُّهُمْ **Onlara dokunmaz** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne?)* نَصَبٌ **Yorgunluk** تَعَبٌ Zahmet وَمَا هُمْ **Ve onlar olmayacaklar** *(Nereden?)* مِنْهَا **Oradan** *(Ne olmayacaklar?)* بِمُخْرَجِينَ **Çıkartılmış** أَبَدًا Ebediyen

49. نَبِّئْ **Haber ver** خَبِّرْ يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed haber ver *(Kime?)* عِبَادِي **Kullarıma** أَنِّي **Muhakkak ki ben** أَنَا **Ben** الْغَفُورُ **Pek bağışlayıcıyım** *(Kimi?)* لِلْمُؤْمِنِينَ

Müminleri الرَّحِيمُ **Pek merhamet ediciyim** *(Kime?)* بِهِمْ Onlara

50. وَأَنَّ عَذَابِي **Ve benim azabım** *(Kime?)* لِلْعُصَاةِ Asilere هُوَ **O** *(Nedir?)* الْعَذَابُ الْأَلِيمُ **Elem verici bir azaptır** الْمُؤْلِمُ Acı verici

51. وَنَبِّئْهُمْ **Onlara bahset** *(Neden?)* عَنْ ضَيْفِ إِبْرٰهِيمَ **İbrahim'in konuklarından** هُمْ مَلَائِكَةٌ اثْنَا عَشَرَ أَوْ عَشَرَةٌ أَوْ ثَلَاثَةٌ Onlar, on iki, on veya üç melekti. مِنْهُمْ جِبْرِيلُ Aralında Cebrail (a.s.) da vardı

﴿اِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا﴾ أَيْ هٰذَا اللَّفْظُ ﴿قَالَ﴾ إِبْرَاهِيمُ لَمَّا عَرَضَ عَلَيْهِمُ الْأَكْلَ فَلَمْ يَأْكُلُوا ﴿اِنَّا مِنْكُمْ وَجِلُونَ ﴿٥٢﴾﴾ خَائِفُونَ ﴿قَالُوا لَا تَوْجَلْ﴾ لَا تَخَفْ ﴿اِنَّا﴾ رُسُلُ رَبِّكَ ﴿نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ ﴿٥٣﴾﴾ ذِي عِلْمٍ كَثِيرٍ هُوَ إِسْحٰقُ كَمَا ذَكَرْنَا فِي سُورَةِ هُودٍ ﴿قَالَ اَبَشَّرْتُمُونِي﴾ بِالْوَلَدِ ﴿عَلٰٓى اَنْ مَسَّنِيَ الْكِبَرُ﴾ حَالٌ أَيْ مَعَ مَسِّهِ إِيَّايَ ﴿فَبِمَ﴾ فَبِأَيِّ شَيْءٍ ﴿تُبَشِّرُونَ ﴿٥٤﴾﴾ اِسْتِفْهَامُ تَعَجُّبٍ ﴿قَالُوا بَشَّرْنَاكَ بِالْحَقِّ﴾ بِالصِّدْقِ ﴿فَلَا تَكُنْ مِنَ الْقَانِطِينَ ﴿٥٥﴾﴾ الْآيِسِينَ ﴿قَالَ وَمَنْ﴾ أَيْ لَا ﴿يَقْنَطُ﴾ بِكَسْرِ النُّونِ وَفَتْحِهَا [يَقْنَطُ] ﴿مِنْ رَحْمَةِ رَبِّهٖٓ اِلَّا الضَّآلُّونَ ﴿٥٦﴾﴾ الْكَافِرُونَ ﴿قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ﴾ شَأْنُكُمْ ﴿اَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٧﴾﴾ ﴿قَالُوٓا اِنَّآ اُرْسِلْنَآ اِلٰى قَوْمٍ مُجْرِمِينَ ﴿٥٨﴾﴾ كَافِرِينَ أَيْ قَوْمِ لُوطٍ لِإِهْلَاكِهِمْ ﴿اِلَّآ اٰلَ لُوطٍ اِنَّا لَمُنَجُّوهُمْ اَجْمَعِينَ ﴿٥٩﴾﴾ لِإِيمَانِهِمْ ﴿اِلَّا امْرَاَتَهٗ قَدَّرْنَآ اِنَّهَا لَمِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٦٠﴾﴾ الْبَاقِينَ فِي الْعَذَابِ لِكُفْرِهَا ﴿فَلَمَّا جَآءَ اٰلَ لُوطٍ﴾ أَيْ لُوطًا ﴿الْمُرْسَلُونَ ﴿٦١﴾﴾ ﴿قَالَ﴾ لَهُمْ ﴿اِنَّكُمْ قَوْمٌ مُنْكَرُونَ ﴿٦٢﴾﴾ لَا أَعْرِفُكُمْ ﴿قَالُوا بَلْ جِئْنَاكَ بِمَا كَانُوا﴾ أَيْ قَوْمُكَ ﴿فِيهِ يَمْتَرُونَ ﴿٦٣﴾﴾ يَشُكُّونَ وَهُوَ الْعَذَابُ ﴿وَاَتَيْنَاكَ بِالْحَقِّ وَاِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٦٤﴾﴾ فِي قَوْلِنَا ﴿فَاَسْرِ بِاَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِنَ الَّيْلِ وَاتَّبِعْ اَدْبَارَهُمْ﴾ اِمْشِ خَلْفَهُمْ ﴿وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ اَحَدٌ﴾ لِئَلَّا يَرَى عَظِيمَ مَا يَنْزِلُ بِهِمْ ﴿وَامْضُوا حَيْثُ تُؤْمَرُونَ ﴿٦٥﴾﴾ وَهُوَ الشَّامُ ﴿وَقَضَيْنَآ﴾ أَوْحَيْنَا ﴿اِلَيْهِ ذٰلِكَ الْاَمْرَ﴾ وَهُوَ ﴿اَنَّ دَابِرَ هٰٓؤُلَآءِ مَقْطُوعٌ مُصْبِحِينَ ﴿٦٦﴾﴾ حَالٌ أَيْ يَتِمُّ اسْتِئْصَالُهُمْ فِي الصَّبَاحِ ﴿وَجَآءَ اَهْلُ الْمَدِينَةِ﴾ مَدِينَةِ سَدُومَ وَهُمْ قَوْمُ لُوطٍ لَمَّا أُخْبِرُوا أَنَّ فِي بَيْتِ لُوطٍ مُرْدًا حِسَانًا وَهُمُ الْمَلَائِكَةُ ﴿يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٦٧﴾﴾ حَالٌ طَمَعًا فِي فِعْلِ الْفَاحِشَةِ بِهِمْ ﴿قَالَ﴾ لُوطٌ ﴿اِنَّ هٰٓؤُلَآءِ ضَيْفِي فَلَا تَفْضَحُونِ ﴿٦٨﴾﴾ ﴿وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَلَا تُخْزُونِ ﴿٦٩﴾﴾ بِقَصْدِكُمْ إِيَّاهُمْ بِفِعْلِ الْفَاحِشَةِ بِهِمْ ﴿قَالُٓوا اَوَلَمْ نَنْهَكَ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٧٠﴾﴾ عَنْ إِضَافَتِهِمْ

TÜRKÇE ANLAMI

52. O vakit ki, O'nun huzuruna girmişler de "Selam" sözünü **demişlerdi. O da** onlara yemek ikram ettiğinde yemediklerini görünce, **«Biz sizden gerçekten korkuyoruz,» demişti.**

53. (Onlar da) Demişlerdi ki: «Korkma, muhakkak seni çok bilgin bir oğul ile müjdeleriz.» Bu oğul –Hud suresinde de zikredildiği gibi- İshak'tır.

54. Dedi ki: « Üzerime ihtiyarlık çökmüşken,[1] bana oğul **müjdesi mi veriyorsunuz? Artık beni neyle müjdeliyorsunuz?»[2]**

---

[1] عَلٰى أَنْ مَسَّنِيَ hal olup مَعَ مَسِّهِ إِيَّايَ takdirindedir.

[2] Bu soru, hayret bildirir.

55. **Dediler ki: «Seni hak,** doğru **ile müjdeledik, artık sen ümitsizliğe düşenlerden olma!»**

56. **Dedi ki: «Sapıtmışlardan,** kâfirlerden **başka kim Rabbinin rahmetinden ümit keser?**[1] Yani onlardan başka kimse ümitsizliğe düşmez.»

57. **Ve dedi ki: «Ey elçiler! Artık işiniz,** durumunuz **nedir?»**

58. **Dediler ki: «Muhakkak biz,** kendilerini helak etmek için **suçlu,** kâfir **bir kavim olan** Lût'un kavmine **gönderildik.»**

59. **«Lût'un ailesi hariç! Şüphesiz ki, biz onların hepsini** imanlarından dolayı **kurtaracağız.»**

60. **Karısı başka!** Küfründen dolayı **onun azapta kalacaklardan olmasını takdir ettik.**

61-62. **Gönderilmiş olanlar, Lut ailesine,** yani Lût'a **geldiklerdinde, (Lut aleyhisselâm)** onlara **dedi ki: «Muhakkak ki siz, tanınmayan bir topluluksunuz.** Ben sizi tanımıyorum.»

63-64 **(Onlar da) Dediler ki: «Hayır, biz sana onların kendisinde şüphe ettikleri,** kuşku duydukları **şey** olan azap**la geldik. Ve sana hak ile geldik ve şüphe yok ki, elbette biz** sözünde **doğru** olan **kimseleriz.»**

65-66 **«Artık aileni gecenin bir kısmında yola çıkar, sen de onların peşinden git. Ve** onlara inen azabın dehşetini görmemesi için **sizden hiç kimse ardına dönüp bakmasın. Emredildiğiniz taraf** olan Şam'**a geçip gidiniz.» Ve ona (Lût'a**[a.s.]**) şu emri kesinkes vahyettik ki; elbette sabaha çıkarlarken**[2] **onların ardı kesilmiş olacaktır.** Yani sabahleyin kökleri kazınmış olacak.

67-69 **Ve** Lût'un[a.s.] kavmi olan Sedum **şehir ahalisi,** Lût'un[a.s.] evinde -aslında melek olan- güzel gençler bulunduğu haberini aldıklarında, onlara da o kötü işi yapma arzusuyla **birbirlerini müjdeleyerek geldiler.** Hazret-i Lût **Dedi ki: « Onlar benim misafirlerimdir. Artık beni rezil etmeyin. Ve Allah'tan korkun ve** bu kötü işi onlara yapma kastınızla **beni utandırmayın.»**

70. **Dediler ki: «Biz elâlemi** misafir etmeyi **sana yasaklamadık mı?»**

KELİME ANLAMI

52. إِذْ دَخَلُوا **Hani girmişlerdi** *(Nereye?)* عَلَيْهِ **Yanına** سَلَامًا فَقَالُوا **Ve 'selam' demişlerdi** أَيْ هٰذَا اللَّفْظُ Yani, bu sözü söylemişlerdi قَالَ **Demişti** *(Kim?)* إِبْرَاهِيمُ İbrahim لَمَّا عَرَضَ عَلَيْهِمُ الْأَكْلَ فَلَمْ يَأْكُلُوا Onlara yemek sunup da onlar yemedikleri zaman إِنَّا **Gerçekten biz** مِنْكُمْ **Sizden** وَجِلُونَ **Çekiniyoruz** خَائِفُونَ Korkuyoruz

[1] Ayetteki يَقْنَطُ kelimesindeki ن harfi hem kesre ile (يَقْنِطُ şeklinde) hem de (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) fetha ile (يَقْنَطُ şeklinde) okunmuştur.

[2] مُصْبِحِينَ kelimesi haldir.

53. قَالُوا **Dediler ki:** لَا تَوْجَلْ **Çekinme** لَا تَخَفْ Korkma إِنَّا **Muhakkak ki biz** رُسُلُ رَبِّكَ Rabbinin elçileriyiz نُبَشِّرُكَ **Seni müjdeliyoruz** *(Ne ile?)* بِغُلَامٍ **Bir oğul ile ki,** عَلِيمٍ **Bilgin** كَثِيرٍ ذِي عِلْمٍ Çok ilim sahibi هُوَ إِسْحٰقُ O da İshak (a.s.)'dır كَمَا ذُكِرَ فِي سُورَةِ هُودٍ Hûd suresinde zikredildiği gibi

54. قَالَ **(İbrahim) dedi ki:** أَبَشَّرْتُمُونِي **Beni müjdeliyorsunuz** *(Ne ile?)* بِالْوَلَدِ Çocukla عَلٰى أَنْ مَسَّنِيَ **Bana gelmesine rağmen** *(Ne?)* الْكِبَرُ **İhtiyarlık** *(Bu cümle nedir?)* حَالٌ Haldir أَيْ مَعَ مَسِّهِ إِيَّايَ Yani, 'İhtiyarlığın bana çökmesine rağmen' فَبِمَ **Ne ile** فَبِأَيِّ شَيْءٍ Hangi şeyle تُبَشِّرُونَ **Müjdeliyorsunuz** اِسْتِفْهَامُ تَعَجُّبٍ İstifham teaccüp ifade etmektedir

55. قَالُوا **Dediler ki:** بَشَّرْنَاكَ **Seni müjdeledik** *(Ne ile?)* بِالْحَقِّ **Gerçek ile** بِالصِّدْقِ Doğru ile فَلَا تَكُنْ **Sakın olma** *(Kimlerden?)* مِنَ الْقَانِطِينَ **Ümidini kesenlerden** الْآيِسِينَ Umutsuzluğa kapılanlardan

56. قَالَ **(İbrahim) dedi ki:** وَمَنْ أَيْ لَا يَقْنَطُ **Kim ümit keser?** Yani, 'Ümit kesmez' demektir *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِكَسْرِ النُّونِ وَفَتْحِهَا Nun harfinin kesre ve fethasıyla okunmuştur *(Neden ümit keser?)* مِنْ رَحْمَةِ رَبِّهِ **Rabbinin rahmetinden** إِلَّا الضَّالُّونَ **Ancak sapıklığa düşenler (keser)** الْكَافِرُونَ Kâfirler

57. قَالَ **(İbrahim) dedi ki:** فَمَا خَطْبُكُمْ **Göreviniz nedir?** شَأْنُكُمْ Durumunuz أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ **Ey elçiler!**

58. قَالُوا **Dediler ki:** إِنَّا **Biz** أُرْسِلْنَا **Gönderildik** إِلٰى قَوْمٍ مُجْرِمِينَ **Suçlu bir topluma** كَافِرِينَ İnkâr eden أَيْ قَوْمِ لُوطٍ Yani, Lût kavmine *(Niçin?)* لِإِهْلَاكِهِمْ Onları helak etmek için

59. إِلَّا **Ancak müstesna** *(Kim?)* آلَ لُوطٍ **Lût ailesi** إِنَّا **Muhakkak ki biz** لَمُنَجُّوهُمْ **Elbette onları kurtaracağız** أَجْمَعِينَ **Hepsini** *(Niçin?)* لِإِيمَانِهِمْ İman ettikleri için

60. إِلَّا امْرَأَتَهُ **Ancak karısı hariç** قَدَّرْنَا **Biz takdir ettik** إِنَّهَا **Muhakkak ki O** الْبَاقِينَ فِي الْعَذَابِ **Elbette geri kalacaklardandır** *(Kimlerdendir?)* لَمِنَ الْغَابِرِينَ Azapta kalacaklardandır *(Niçin?)* لِكُفْرِهَا İnkâr ettiği için

61. فَلَمَّا **Ne zaman ki** جَاءَ **Geldi** *(Kime?)* آلَ لُوطٍ **Lût ailesine** أَيْ لُوطًا Yani, Lût (a.s.)'a *(Kim?)* الْمُرْسَلُونَ **Elçiler**

62. قَالَ **(Lût) dedi** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara إِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** قَوْمٌ **Öyle bir topluluksunuz ki,** مُنْكَرُونَ **Tanınmayan** لَا أَعْرِفُكُمْ Ben sizi tanımıyorum

63. قَالُوا **Dediler ki:** بَلْ **Bilakis** جِئْنَاكَ **Sana getirdik** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyi ki,** كَانُوا **Oldular** أَيْ قَوْمُكَ Yani, senin kavmin *(Ne hakkında?)* فِيهِ **O şey hakkında** يَمْتَرُونَ **Şüphe eder oldular** يَشُكُّونَ Kuşkulanır oldular وَهُوَ الْعَذَابُ O da azaptır

64. وَآتَيْنَاكَ **Ve sana getirdik** *(Neyi?)* بِالْحَقِّ **Gerçeği** وَإِنَّا **Ve muhakkak ki biz** لَصَادِقُونَ **Elbette doğru söyleyenleriz** *(Nerede?)* فِي قَوْلِنَا Sözümüzde

65. فَأَسْرِ **Yola çıkar** *(Kimi?)* بِأَهْلِكَ **Aileni** *(Ne zaman?)* بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ **Gecenin bir bölümünde** وَاتَّبِعْ **Sen de takip et** أَدْبَارَهُمْ **Arkalarından** إِمْشِ خَلْفَهُمْ Arkalarından yürü وَلَا يَلْتَفِتْ **Ardına bakmasın** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Kim?)* أَحَدٌ **Hiç kimse** *(Niçin?)* لِئَلَّا يَرَى عَظِيمَ مَا يَنْزِلُ بِهِمْ Onlara inen azabın dehşetini görmemek için وَامْضُوا **Ve gidin** *(Nereye?)* حَيْثُ تُؤْمَرُونَ **Size emredilen yere** وَهُوَ الشَّامُ Orası da Şam'dır

66. وَقَضَيْنَا **Ve bildirdik** أَوْحَيْنَا Vahyettik *(Kime?)* إِلَيْهِ **O'na** *(Neyi?)* ذَلِكَ الْأَمْرَ **Şu hükmümüzü** وَهُوَ O da *(Nedir?)* أَنَّ دَابِرَ هَؤُلَاءِ **Muhakkak ki bunların soyları** *(Nedir?)* مَقْطُوعٌ **Kesilmiştir** *(Ne oldukları halde?)* مُصْبِحِينَ **Sabahlar oldukları halde** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir أَيْ يَتِمُّ Yani, tamamlanacaktır *(Ne?)* اسْتِئْصَالُهُمْ Onların köklerinin kurutulması *(Ne zaman?)* فِي الصَّبَاحِ Sabah vakti

67. وَجَاءَ **Ve geldi** *(Kim?)* أَهْلُ الْمَدِينَةِ **Şehir halkı** *(Ondan bedel,)* مَدِينَةِ سَدُومَ Sedum şehri وَهُمْ قَوْمُ لُوطٍ Onlar Lût (a.s.)'ın kavmiydi *(Ne zaman geldiler?)* لَمَّا أُخْبِرُوا Ne zaman ki haber aldılar *(Neyi?)* أَنَّ فِي بَيْتِ لُوطٍ Lût (a.s.)'ın evinde olduğunu *(Kimin?)* مُرْدًا حِسَانًا Güzel oğlanların وَهُمُ الْمَلَائِكَةُ Onlar da meleklerdi *(Ne oldukları halde geldiler?)* يَسْتَبْشِرُونَ **Sevinerek** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir طَمَعًا فِي فِعْلِ الْفَاحِشَةِ بِهِمْ O kötü şeyi onlara da yapmak hevesiyle

68. قَالَ لُوطٌ Lût **dedi ki:** إِنَّ هَؤُلَاءِ **Muhakkak ki bunlar** ضَيْفِي **Benim misafirlerimdirler** فَلَا تَفْضَحُونِ **Sakın beni rezil etmeyin**

69. وَاتَّقُوا **Korkun** *(Kimden?)* اللَّهَ **Allah'tan** وَلَا تُخْزُونِ **Beni utandırmayın** *(Ne sebebiyle?)* بِقَصْدِكُمْ إِيَّاهُمْ Onlara kastederek *(Neyi?)* بِهِمْ بِفِعْلِ الْفَاحِشَةِ O kötü şeyi onlara yapmayı

70. قَالُوا **Dediler ki:** أَوَلَمْ نَنْهَكَ **Biz seni nehyetmedik mi?** *(Neden?)* عَنِ الْعَالَمِينَ **Elâlemden** عَنْ إِضَافَتِهِمْ Onları misafir etmekten

﴿قَالَ هٰٓؤُلَآءِ بَنَاتِيٓ اِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ ﴿٧١﴾﴾ مَا تُرِيدُونَ مِنْ قَضَاءِ الشَّهْوَةِ فَتَزَوَّجُوهُنَّ ﴿لَعَمْرُكَ﴾ خِطَابٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَيْ وَحَيَاتِكَ ﴿اِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿٧٢﴾﴾ يَتَرَدَّدُونَ ﴿فَاَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ﴾ صَيْحَةُ جِبْرِيلَ ﴿مُشْرِقِينَ ﴿٧٣﴾﴾ وَقْتَ شُرُوقِ الشَّمْسِ ﴿فَجَعَلْنَا عَالِيَهَا﴾ أَيْ قُرَاهُمْ ﴿سَافِلَهَا﴾ بِأَنْ رَفَعَهَا جِبْرِيلُ إِلَى السَّمَاءِ وَأَسْقَطَهَا مَقْلُوبَةً إِلَى الْأَرْضِ ﴿وَاَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ ﴿٧٤﴾﴾ طِينٍ طُبِخَ بِالنَّارِ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ ﴿لَاٰيَاتٍ﴾ دَلَالَاتٍ عَلَى وَحْدَانِيَّةِ اللهِ ﴿لِلْمُتَوَسِّمِينَ ﴿٧٥﴾﴾ لِلنَّاظِرِينَ الْمُعْتَبِرِينَ ﴿وَاِنَّهَا﴾ أَيْ قُرَى قَوْمِ لُوطٍ ﴿لَبِسَبِيلٍ مُقِيمٍ ﴿٧٦﴾﴾ طَرِيقٍ قُرَيْشٍ إِلَى الشَّامِ لَمْ تَنْدَرِسْ أَفَلَا يَعْتَبِرُونَ بِهِمْ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً﴾ لَعِبْرَةً ﴿لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾﴾ ﴿وَاِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ أَيْ إِنَّهُ ﴿كَانَ اَصْحَابُ الْاَيْكَةِ﴾ هِيَ غَيْضَةُ شَجَرٍ بِقُرْبِ مَدْيَنَ وَهُمْ قَوْمُ شُعَيْبٍ ﴿لَظَالِمِينَ ﴿٧٨﴾﴾ بِتَكْذِيبِهِمْ شُعَيْبًا ﴿فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ﴾ بِأَنْ أَهْلَكْنَاهُمْ بِشِدَّةِ الْحَرِّ ﴿وَاِنَّهُمَا﴾ أَيْ قُرَى قَوْمِ لُوطٍ وَالْأَيْكَةِ ﴿لَبِاِمَامٍ﴾ طَرِيقٍ ﴿مُبِينٍ ﴿٧٩﴾﴾ وَاضِحٍ أَفَلَا تَعْتَبِرُونَ بِهِمْ يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿وَلَقَدْ كَذَّبَ اَصْحَابُ الْحِجْرِ﴾ وَادٍ بَيْنَ الْمَدِينَةِ وَالشَّامِ وَهُمْ ثَمُودُ ﴿الْمُرْسَلِينَ ﴿٨٠﴾﴾ بِتَكْذِيبِهِمْ صَالِحًا لِأَنَّهُ تَكْذِيبٌ لِبَاقِي الرُّسُلِ لِاشْتِرَاكِهِمْ فِي الْمَجِيءِ بِالتَّوْحِيدِ ﴿وَاٰتَيْنَاهُمْ اٰيَاتِنَا﴾ فِي النَّاقَةِ ﴿فَكَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٨١﴾﴾ لَا يَتَفَكَّرُونَ فِيهَا ﴿وَكَانُوا يَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا اٰمِنِينَ ﴿٨٢﴾﴾ ﴿فَاَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُصْبِحِينَ ﴿٨٣﴾﴾ وَقْتَ الصَّبَاحِ ﴿فَمَآ اَغْنٰى﴾ دَفَعَ ﴿عَنْهُمْ﴾ اَلْعَذَابَ ﴿مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٤﴾﴾ مِنْ بِنَاءِ الْحُصُونِ وَجَمْعِ الْأَمْوَالِ ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَآ اِلَّا بِالْحَقِّ وَاِنَّ السَّاعَةَ لَاٰتِيَةٌ﴾ لَا مَحَالَةَ فَيُجَازَى كُلُّ أَحَدٍ بِعَمَلِهِ ﴿فَاصْفَحِ﴾ يَا مُحَمَّدُ عَنْ قَوْمِكَ ﴿الصَّفْحَ الْجَمِيلَ ﴿٨٥﴾﴾ أَعْرِضْ عَنْهُمْ إِعْرَاضًا لَا جَزَعَ فِيهِ وَهٰذَا مَنْسُوخٌ بِآيَةِ السَّيْفِ ﴿اِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْخَلَّاقُ﴾ لِكُلِّ شَيْءٍ ﴿الْعَلِيمُ ﴿٨٦﴾﴾ بِكُلِّ شَيْءٍ ﴿وَلَقَدْ اٰتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي﴾ قَالَ ﷺ هِيَ الْفَاتِحَةُ رَوَاهُ الشَّيْخَانِ لِأَنَّهَا تُثَنَّى فِي كُلِّ رَكْعَةٍ ﴿وَالْقُرْاٰنَ الْعَظِيمَ ﴿٨٧﴾﴾ ﴿لَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ اِلٰى مَا مَتَّعْنَا بِهٖٓ اَزْوَاجًا﴾ أَصْنَافًا ﴿مِنْهُمْ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ﴾ إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا ﴿وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ﴾ أَلِنْ جَانِبَكَ ﴿لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾﴾ ﴿وَقُلْ اِنِّي اَنَا النَّذِيرُ﴾ مِنْ عَذَابِ اللهِ أَنْ يَنْزِلَ عَلَيْكُمْ ﴿الْمُبِينُ ﴿٨٩﴾﴾ الْبَيِّنُ الْإِنْذَارِ ﴿كَمَآ اَنْزَلْنَا﴾ الْعَذَابَ ﴿عَلَى الْمُقْتَسِمِينَ ﴿٩٠﴾﴾ الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى

TÜRKÇE ANLAMI

71. **(Hazret-i Lût) da dedi ki: «Eğer siz** kazâ-i şehvet **yapacaksanız, işte şunlar benim kızlarım!** Onlarla evlenin!»

72. **Ömrüne,**[1] yaşamına **andolsun ki, şüphesiz onlar kendi sarhoşlukları içinde şaşırıp duran kimselerdi.**

73. **Artık işrak vaktine girdikleri sırada,** Güneşin ışıldadığı vakitte **onları,** Cibril'in çıkardığı **o çığlık alıverdi.**

74. **Hemen onların** yurtlarının **üstünü altına getirdik.** Şöyle ki, Cibril, o bölgeyi önce semaya kaldırdı, sonra da tersine çevirerek yere çarptı. **Ve onların üzerine balçıktan yapılmış taşlar yağdırdık.**

75. **Şüphe yok ki, bu** anlatılanlar**da düşünen,** ibret nazarıyla bakan **kimseler için elbette** Allah'ın birliğine dair **ayetler,** delaletler **vardır.**

76-77 **Ve şüphe yok ki o** Lût kavminin yurdu **sabit bir yoldur,** Kureyş'in Şâm'a giderken izlediği yol olup yok olmamıştır. Buna rağmen onlar ibret almıyorlar mı? **Muhakkak ki, bunda mü'minler için elbette bir ayet,** ibret **vardır.**

78. **Ve şüphe yok ki,**[2] Şuayb'ın kavmi olan **Eyke**[3] **ahalisi de elbette** Şuayb'ı yalanlamaları sebebiyle **zalim kimselerdi.**

79. **Artık** şiddetli sıcakla helak etmek suretiyle **onlardan da intikam aldık. Ve şüphe yok ki, ikisi de elbette apaçık yol üzerindedir.** Hâlâ ibret almıyor musunuz ey Mekkeliler?

80. **Andolsun ki Hicr**[4] **ahalisi** olan Semud kavmi **de** Salih peygamberi yalanlamak suretiyle **peygamberleri yalanlamışlardı.** Zira tüm peygamberler tevhit inancını getirme hususunda ortak olduğundan, bir peygamberi yalanlamak diğer tüm peygamberleri yalanlamak anlamına gelir.

81. **Ve onlara** devedeki **ayetlerimizi vermiştik de onlardan yüz çevirici olmuşlardı,** onlarda tefekkür etmemişlerdi.

82. **Ve onlar emniyet içinde dağlardan evler yontuyorlardı.**

83. **Sonra onları, sabaha girdiklerinde,** sabah vakti **o çığlık yakalamıştı.**

84. **Artık o kazanageldikleri şeyler** olan kaleler yapmaları ve mal biriktirmeleri **kendilerininden** azabı **savamadı.**

85. **Gökleri, yeri ve aralarında olanları ancak hak ile yarattık. Ve Kıyamet anı da elbette** kesinkes **gelecektir** ve Allah herkesi yaptığıyla karşılıklandıracaktır. **Artık sen güzel bir kaçınmakla kaçın,** Üzülüp ümitsizliğe kapılmadan onlardan yüz çevir.

---

[1] Buradaki hitap Hz. Peygamber efendimizedir.(s.a.v.)

[2] Buradaki إِنْ kelimesi إِنَّ'den muhaffeftir.

[3] "Eyke", Medyen yakınlarında bulunan sık ağaçlıklı bir ormandır.

[4] Hicr, Medine ile Şam arasında bir vadidir.

86. **Şüphe yok ki, senin Rabbindir** her şeyi **bilen,** her şeyi **yaratan ancak O'dur.**

87. **Andolsun ki, sana tekrarlanan yediyi,** -Şeyhayn'in rivayet ettiğine göre Hz. Peygamber efendimiz(s.a.v.) bunun "fatiha" olduğunu söylemiştir; zira fatiha her rekâtta tekrarlanır- **ve büyük Kur'ân'ı verdik.**

88. **Sakın onlardan bazı sınıflara verdiğimiz dünya malına göz dikme,** iman etmedikleri takdirde **onlardan dolayı üzülme ve müminlere kanat ger,** onlara yumuşak davran.

89. **De ki: « Şüphesiz ben; evet ben,** Allah'ın azabının üzerinize inmesiyle **korkutucuyum** ki, benim korkutmam apaçıktır. »

90. **Nitekim** o azabı **taksimcilerin,** Yahudi ve Hıristiyanların **üzerlerine indirmiştik.**

KELİME ANLAMI

71. قَالَ **(Lût) dedi ki:** هٰؤُلَاءِ **İşte bunlar** بَنَاتِي **Kızlarım** إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ **Şayet yapacaksanız** *(Neyi?)* مَا تُرِيدُونَ İstediğiniz مِنْ قَضَاءِ الشَّهْوَةِ Şehveti gidermeyi فَتَزَوَّجُوهُنَّ Onları nikâhlayın قَالَ تَعَالَى Allah Teâlâ buyurdu ki:

72. لَعَمْرُكَ **Ömrüne yemin olsun ki,** خِطَابٌ لِلنَّبِيِّ Peygamber'e (s.a.v.) hitaptır أَيْ لَفِي وَحَيَاتِكَ Yani, 'Senin hayatına yemin ederim ki' إِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** يَتَرَدَّدُونَ **Bocalayıp duruyorlardı** يَعْمَهُونَ **Sarhoşlukları içinde** سَكْرَتِهِمْ Şaşırıp duruyorlardı

73. فَأَخَذَتْهُمُ **Ve ansızın onları yakalayıverdi** *(Ne?)* الصَّيْحَةُ **Çığlık** صَيْحَةُ جِبْرِيلَ Cebrail (a.s.)'ın çığlığı *(Ne oldukları halde ?)* مُشْرِقِينَ **Işrak vaktine girdikleri sırada** وَقْتَ شُرُوقِ الشَّمْسِ Güneş doğduğu vakit

74. فَجَعَلْنَا **Ve de çeviriverdik** *(Neyi?)* عَالِيَهَا **Üstünü** أَيْ قُرَاهُمْ Yani, onların köylerini *(Neye?)* سَافِلَهَا **Altına** *(Nasıl?)* بِأَنْ رَفَعَهَا Onu kaldırmasıyla *(Kimin?)* جِبْرِيلُ Cebrail (a.s.)'ın *(Nereye?)* إِلَى السَّمَاءِ Göğe وَأَسْقَطَهَا Ve onu atmasıyla *(Ne olduğu halde?)* مَقْلُوبَةً Çevrilmiş olduğu halde *(Nereye?)* إِلَى الْأَرْضِ Yere وَأَمْطَرْنَا **Ve yağdırdık** عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Ne?)* حِجَارَةً **Bir taş ki,** مِنْ سِجِّيلٍ **Balçıktan** طِينٍ طُبِخَ بِالنَّارِ Ateşle pişirilmiş çamurdan

75. إِنَّ فِي ذٰلِكَ **Muhakkak ki bu** anlatılanlarda **vardır** *(Ne?)* لَآيَاتٍ **İşaretler** دَلَالَاتٍ عَلَى وَحْدَانِيَّةِ اللهِ Allah'ın birliğine delaletler *(Kim için?)* لِلْمُتَوَسِّمِينَ **Düşünenler için** لِلنَّاظِرِينَ الْمُعْتَبِرِينَ İbretle bakanlar için

76. وَإِنَّهَا **Ve muhakkak ki o** أَيْ قُرَى قَوْمِ لُوطٍ Yani, Lût (a.s.)'ın kavminin köyleri *(Nedir?)* لَبِسَبِيلٍ **Bir yoldadır ki,** مُقِيمٍ **Sabit** طَرِيقِ قُرَيْشٍ إِلَى الشَّامِ Kureyş-Şam yolundadır لَمْ تَنْدَرِسْ Ve hala silinmemiştir أَفَلَا يَعْتَبِرُونَ بِهِمْ Hala onlarla ibret almıyorlar mı?

77. إِنَّ فِي ذٰلِكَ **Muhakkak ki bunda vardır** *(Ne?)* لَآيَةً **Elbette bir ayet** لَعِبْرَةً Bir ibret *(Kim için?)* لِلْمُؤْمِنِينَ **İman edenler için**

78. وَإِنْ مُخَفَّفَةٌ أَيْ إِنَّهُ كَانَ **Muhakkak idi,** İn hafifletilmiştir, Yani, innehu demektir. *(Kim?)* اَصْحَابُ الْأَيْكَةِ **Eyke halkı** هِيَ غَيْضَةُ شَجَرٍ Eyke, sık ağaçlı ormandır *(Nerede?)* بِقُرْبِ مَدْيَنَ وَهُمْ قَوْمُ شُعَيْبٍ Meyden yakınlarında Onlar Şuayb (a.s.)'ın kavmidir *(Ne idiler?)* لَظَالِمِينَ **Zalim idiler** *(Ne sebebiyle?)* بِتَكْذِيبِهِمْ شُعَيْبًا Şuayb (a.s.)'ı yalanlamaları sebebiyle

79. فَانْتَقَمْنَا **Biz de intikam aldık** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Nasıl?)* بِأَنْ أَهْلَكْنَاهُمْ Onları helak etmek suretiyle *(Ne ile?)* بِشِدَّةِ الْحَرِّ Şiddetli sıcakla وَإِنَّهُمَا **Her ikisi de** أَيْ قُرَى قَوْمِ لُوطٍ وَالْأَيْكَةِ Yani, Lût (a.s.)'un kavminin ve Eyke halkının köyleri لَبِإِمَامٍ **Elbette öndedir** طَرِيقٍ Yoldadır *(Öyle ön ki,)* مُبِينٍ **Apaçık** وَاضِحٍ Zahir أَفَلَا تَعْتَبِرُونَ Hala onlarla ibret almıyor musunuz? يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekke halkı!

80. وَلَقَدْ **Andolsun ki, kesinlikle** كَذَّبَ **Yalanladı** *(Kim?)* اَصْحَابُ الْحِجْرِ **Hicr halkı** وَهُمْ ثَمُودُ Onlar Semud kavmidir وَادٍ بَيْنَ الْمَدِينَةِ وَالشَّامِ Şam ile Medine arasında bir vadidir *(Kimi yalanladı?)* الْمُرْسَلِينَ **Peygamberleri** *(Ne sebebiyle?)* بِتَكْذِيبِهِمْ صَالِحًا Salih (a.s.)'ı yalanlamaları sebebiyle *(Niçin?)* لِأَنَّهُ تَكْذِيبٌ لِبَاقِي الرُّسُلِ Çünkü bu, diğer peygamberleri de yalanlamaktır *(Niye?)* لِاشْتِرَاكِهِمْ فِي الْمَجِيءِ بِالتَّوْحِيدِ Tevhidi getirme hususunda ortak oldukları için

81. وَآتَيْنَاهُمْ **Biz onlara verdik** آيَاتِنَا **Ayetlerimizi** *(Ne hakkında)* فِي النَّاقَةِ Deve hakkında فَكَانُوا **Ve oldular** عَنْهَا **O ayetlerden** *(Ne oldular?)* مُعْرِضِينَ **Yüz çevirir** لَا يَتَفَكَّرُونَ فِيهَا O ayetler hakkında tefekkür etmez oldular

82. وَكَانُوا يَنْحِتُونَ **Ve oyuyorlardı** *(Neden?)* مِنَ الْجِبَالِ **Dağlardan** *(Ne?)* بُيُوتًا **Evler** *(Ne oldukları halde?)* آمِنِينَ **Emniyet içinde oldukları halde**

83. فَأَخَذَتْهُمُ **Ansızın onları yakalayıverdi** *(Ne?)* الصَّيْحَةُ **Çığlık** *(Ne oldukları halde?)* مُصْبِحِينَ **Sabahlar oldukları halde** وَقْتَ الصَّبَاحِ Sabah vakti

84. فَمَا أَغْنَى **Savamadı** دَفَعَ Defedemedi *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Neyi?)* الْعَذَابَ Azabı *(Ne?)* مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ **Kazanır oldukları şeyler** مِنْ بِنَاءِ الْحُصُونِ Sağlam kaleler inşa etmeleri وَجَمْعِ الْأَمْوَالِ Ve mal toplamaları

85. وَمَا خَلَقْنَا **Biz yaratmadık** *(Neyi?)* السَّمٰوَاتِ **Gökleri** وَالْأَرْضَ **Ve yeri** وَمَا بَيْنَهُمَا **Ve ikisinin arasındaki şeyleri** إِلَّا **Ancak (yarattık)** *(Ne ile?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** وَإِنَّ السَّاعَةَ **Ve muhakkak ki saat** لَآتِيَةٌ **Elbette gelecektir** لَا مَحَالَةَ Şüphesiz فَيُجَازَى كُلُّ أَحَدٍ بِعَمَلِهِ Ve herkes amelinin karşılığını görecektir فَاصْفَحِ **Kaçın** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Kimden?)* عَنْ قَوْمِكَ Kavminden *(Nasıl?)* الصَّفْحَ **Kaçınmakla** *(Öyle kaçınmak ki,)* الْجَمِيلَ **Güzel** أَعْرِضْ عَنْهُمْ Onlardan yüz çevir *(Nasıl?)* إِعْرَاضًا Öyle bir yüz çevirmekle ki, لَا جَزَعَ فِيهِ Onda üzülüp-ümitsizliğe kapılmak yoktur وَهٰذَا مَنْسُوخٌ بِآيَةِ السَّيْفِ Bu hüküm, savaş ayetiyle nesh edilmiştir

86. لِكُلِّ إِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki Rabbin** هُوَ **O** *(Nedir?)* الْخَلَّاقُ **Yaratandır** *(Neyi?)* شَيْءٍ Her şeyi الْعَلِيمُ **Hakkıyla bilendir** *(Neyi?)* بِكُلِّ شَيْءٍ Her şeyi

87. وَلَقَدْ **Andolsun ki, kesinlikle** آتَيْنَاكَ **Sana verdik** *(Neyi?)* سَبْعًا **Yediyi** *(Neden?)* مِنَ الْمَثَانِي **Tekrarlananlardan** قَالَ Peygamber (s.a.v.) buyurdu ki: هِيَ الْفَاتِحَةُ O Fatiha'dır رَوَاهُ الشَّيْخَانِ Bu hadisi Buhari ve Müslim rivayet etmiştir لِأَنَّهَا تُثَنَّى فِي كُلِّ رَكْعَةٍ Çünkü o her rekâtta tekrarlanır *(Daha neyi verdik?)* وَالْقُرْآنَ **Kuran'ı** *(Öyle Kuran ki,)* الْعَظِيمَ **Yüce olan**

88. وَلَا تَمُدَّنَّ **Ve asla dikme** *(Neyi?)* عَيْنَيْكَ **İki gözünü** *(Neye?)* إِلَى مَا **O şeye ki,** أَصْنَافًا **Kimilerini** أَزْوَاجًا **Kimilerini** مَتَّعْنَا **Çokça faydalandırdık** *(Ne ile?)* بِهِ **O şeyle** *(Kimi?)* مِنْهُمْ **Onlardan** وَلَا تَحْزَنْ **Üzülme** *(Kimlere karşı?)* عَلَيْهِمْ **Onlara karşı** إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا İman etmezlerse وَاخْفِضْ **Ve indir** *(Neyi?)* جَنَاحَكَ **Kanatlarını** لِلْمُؤْمِنِينَ **Müminlere** أَلِنْ جَانِبَكَ Yanını yumuşat *(Kime?)*

89. وَقُلْ **Ve de ki:** إِنِّي **Muhakkak ki ben** أَنَا **Ben** *(Neyim?)* النَّذِيرُ **Uyarıcıyım** *(Neden?)* مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ Allah'ın azabının أَنْ يَنْزِلَ عَلَيْكُمْ Sizin üzerinize inmesinden *(Öyle uyarıcı ki,)* الْمُبِينُ **Apaçık** الْبَيِّنُ الْإِنْذَارِ Uyarısı açık

90. كَمَا أَنْزَلْنَا **Nitekim indirmiştik** *(Neyi?)* الْعَذَابَ Azabı *(Kim üzerine?)* عَلَى الْمُقْتَسِمِينَ **Taksim edenlere** الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى Yahudi ve Hıristiyanlara

﴿اَلَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْاٰنَ﴾ أَيْ كُتُبَهُمُ الْمُنَزَّلَةَ عَلَيْهِمْ ﴿عِضِينَ ﴿٩١﴾﴾ أَجْزَاءَ حَيْثُ آمَنُوا بِبَعْضٍ وَكَفَرُوا بِبَعْضٍ وَقِيلَ الْمُرَادُ بِهِمُ الَّذِينَ اقْتَسَمُوا طُرُقَ مَكَّةَ يَصُدُّونَ النَّاسَ عَنِ الْإِسْلَامِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ فِي الْقُرْآنِ سِحْرٌ وَبَعْضُهُمْ كَهَانَةٌ وَبَعْضُهُمْ شِعْرٌ ﴿فَوَرَبِّكَ لَنَسْئَلَنَّهُمْ اَجْمَعِينَ ﴿٩٢﴾﴾ سُؤَالَ تَوْبِيخٍ ﴿عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾﴾ ﴿فَاصْدَعْ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿بِمَا تُؤْمَرُ﴾ بِهِ أَيِ اجْهَرْ بِهِ وَأَمْضِهِ ﴿وَاَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿٩٤﴾﴾ هٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْجِهَادِ ﴿إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ ﴿٩٥﴾﴾ بِكَ بِإِهْلَاكِنَا كُلًّا مِنْهُمْ بِآفَةٍ وَهُمُ الْوَلِيدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ وَالْعَاصِي بْنُ وَائِلٍ وَعَدِيُّ بْنُ قَيْسٍ وَالْأَسْوَدُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ وَالْأَسْوَدُ بْنُ عَبْدِ يَغُوثَ ﴿اَلَّذِينَ يَجْعَلُونَ مَعَ اللهِ اِلٰهًا اٰخَرَ﴾ صِفَةٌ وَقِيلَ مُبْتَدَأٌ وَلِتَضَمُّنِهِ مَعْنَى الشَّرْطِ دَخَلَتِ الْفَاءُ فِي خَبَرِهِ وَهُوَ ﴿فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٩٦﴾﴾ عَاقِبَةَ أَمْرِهِمْ ﴿وَلَقَدْ﴾ لِلتَّحْقِيقِ ﴿نَعْلَمُ اَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ ﴿٩٧﴾﴾ مِنَ الْاِسْتِهْزَاءِ وَالتَّكْذِيبِ ﴿فَسَبِّحْ﴾ مُلْتَبِسًا ﴿بِحَمْدِ رَبِّكَ﴾ أَيْ قُلْ سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ ﴿وَكُنْ مِنَ السّٰجِدِينَ ﴿٩٨﴾﴾ الْمُصَلِّينَ ﴿وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتّٰى يَاْتِيَكَ الْيَقِينُ ﴿٩٩﴾﴾ الْمَوْتُ

TÜRKÇE ANLAMI

91. Onlar ki Kur'ân'ı, kendilerine inan kitabı **parça parça yaptılar,** bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr etmek suretiyle onu böldüler. Ayette kastedilenlerin, Mekke yollarını paylaşıp insanları İslam'dan engelleyen ve kimisi "Bu Kur'ân sihirdir" kimisi "bu Kur'ân kehanettir" kimisi de bu Kur'ân şiirdir" diyen kişiler olduğu da söylenmiştir.

92-93. Rabbine andolsun ki, elbette onların hepsine yaptıkları her şeyden kınayarak **soracağız.**

94. Ey Muhammed! **Artık sen emrolunduğun şeyi ortaya koy,** açıkça söyle ve uygula! **Ve müşrik olanlardan yüz çevir.** Bu hüküm cihatla ilgili hüküm gelmeden önceydi.

95. Şüphe yok ki Biz, o seninle **alay edenlere karşı** onların hepsini bir afetle helak etmek suretiyle **sana yeteriz.** Bu alaycı kişiler, Velit b. Muğîra, Âs b. Vâil, Adiy b. Kays, Esvet b. Abdilmuttalip ve Esvet b. Abdiyeğus'dur.

96. Onlar ki, Allah ile birlikte başka[1] ilah edinirler. Artık yakında durumlarının akibetini **bileceklerdir.**

97. Andolsun ki[2] biz biliyoruz; söyledikleri alay ve yalanlama türü **şeyler-den dolayı senin göğsün daralıyor.**

---

[1] آخَر kelimesi إِلٰهًا kelimesinin sıfatıdır. Mübteda olduğu da söylenmiştir. Bu cümle şart anlamı içerdiği için sonrasında gelen haberine فَ dahil olmuştur. (فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ)

[2] Ayetteki قَدْ tahkik içindir.

98. Sen hemen Rabbinin hamdine bürünerek **tesbih et;** "sübhanellahi ve bihamdihi" de! **Ve secde edenlerden,** namaz kılanlardan **ol!**

99. Yakin, ölüm **sana gelinceye değin Rabbine ibadet et.**

KELİME ANLAMI

91. اَلَّذِينَ **O kimseler ki** جَعَلُوا الْقُرْاٰنَ **Kuran'ı ayırdılar** أَيْ كُتُبِهُمُ الْمُنَزَّلَةَ عَلَيْهِمْ Yani, kendilerine indirilen kitaplarını *(Neye?)* عِضِينَ **Parçalara** أَجْزَاءَ Cüzlere حَيْثُ Şöyle ki, آمَنُوا بِبَعْضٍ Bazılarına iman ettiler وَكَفَرُوا بِبَعْضٍ Bazılarını da inkar ettiler وَقِيلَ الْمُرَادُ بِهِمُ Denilmiştir ki: Bu kimselerle kast olunan الَّذِينَ O kimselerdir ki اقْتَسَمُوا طُرُقَ مَكَّةَ Mekke'nin yollarını böldüler *(Ne oldukları halde?)* يَصُدُّونَ النَّاسَ عَنِ İnsanları İslam'dan engelliyor oldukları halde وَقَالَ بَعْضُهُمْ فِي الْقُرْآنِ سِحْرٌ Onların bir kısmı Kuran için sihir demişti وَبَعْضُهُمْ كَهَانَةٌ Bazısı kehanet demişti وَبَعْضُهُمْ شِعْرٌ Bazısı da şiir demişti

92. فَوَرَبِّكَ **Rabbine yemin olsun ki,** لَنَسْئَلَنَّهُمْ **Elbette onlara soracağız** اَجْمَعِينَ **Hepsine** *(Nasıl?)* سُؤَالَ تَوْبِيخٍ Azarlama sorgusuyla *(Neden soracağız?)*

93. عَمَّا **O şeylerden ki** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne idiler?)* يَعْمَلُونَ **Yapmakta idiler**

94. فَاصْدَعْ **Ortaya koy** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Neyi?)* بِمَا **O şeyi ki,** تُؤْمَرُ **Emrolundun** *(Ne ile?)* بِهِ O şeyle أَيِ اجْهَرْ بِهِ Yani, onu açıkça söyle وَأَمْضِهِ Ve onu uygula وَاَعْرِضْ **Ve yüz çevir** *(Kimlerden?)* عَنِ الْمُشْرِكِينَ **Müşriklerden** هٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْجِهَادِ Bu, cihat emredilmeden önceydi

95. اِنَّا **Muhakkak ki biz** كَفَيْنَاكَ **Sana yeteriz** *(Kime karşı?)* الْمُسْتَهْزِئِينَ **Alay edenlere karşı** *(Kimle?)* بِكَ Seninle *(Nasıl yeteriz?)* بِإِهْلَاكِنَا كُلًّا مِنْهُمْ بِآفَةٍ Onların hepsini bir bela ile helak etmek suretiyle وَهُمُ Onlar da *(Kimlerdir?)* الْوَلِيدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ Velid bin Müğire وَالْأَسْوَدُ بْنُ عَبْدِ As bin Vail وَعَدِيُّ بْنُ قَيْسٍ Adiyy bin Kays وَالْعَاصِي بْنُ وَائِلٍ Esved bin AbdilMüttalib الْمُطَّلِبِ وَالْأَسْوَدُ بْنُ عَبْدِ يَغُوثَ Esved bin Abdi Yeğus'dur

96. اَلَّذِينَ **O kimseler ki** يَجْعَلُونَ **Ediniyorlar** *(Ne ile beraber?)* مَعَ اللّٰهِ **Allah ile beraber** *(Ne?)* اِلٰهًا **Öyle bir ilah ki,** اٰخَرَ **Başka** *(Bu cümle nedir?)* صِفَةٌ Sıfattır وَقِيلَ مُبْتَدَأٌ Mübteda olduğu da söylenmiştir وَلِتَضَمُّنِهِ مَعْنَى الشَّرْطِ Ve (bu cümle) şart manasını içerdiği için دَخَلَتِ الْفَاءُ فِي خَبَرِهِ Haberine 'Fa' dahil olmuştur وَهُوَ Haber ise şudur; فَسَوْفَ **Yakında** يَعْلَمُونَ **Bilecekler** *(Neyi?)* عَاقِبَةَ أَمْرِهِمْ İşlerinin sonunu

97. وَلَقَدْ **Andolsun ki, kesinlikle** *(Bu kelime ne içindir?)* لِلتَّحْقِيقِ Tahkik içindir نَعْلَمُ **Biliyoruz** أَنَّكَ **Muhakkak ki sen** يَضِيقُ **Daralıyor** *(Ne?)* صَدْرُكَ **Göğsün** *(Ne ile?)* بِمَا يَقُولُونَ **Söyledikleri şeylerle** مِنَ الْاِسْتِهْزَاءِ وَالتَّكْذِيبِ Alaya almaları ve yalanlamalarıyla

98. فَسَبِّحْ **Öyleyse tesbih et** *(Ne olduğun halde?)* مُلْتَبِسًا Bürünerek *(Neye?)* بِحَمْدِ رَبِّكَ **Rabbinin hamdine** أَيْ قُلْ Yani, şöyle de; سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ 'Subhânellahi ve bihamdihi' وَكُنْ **Ve ol** *(Kimlerden?)* مِنَ السَّاجِدِينَ **Secde edenlerden** الْمُصَلِّينَ Namaz kılanlardan

99. وَاعْبُدْ **Ve ibadet et** *(Kime?)* رَبَّكَ **Rabbine** حَتَّى يَأْتِيَكَ **Sana gelinceye kadar** *(Ne?)* الْيَقِينُ **Yakin** الْمَوْتُ Ölüm

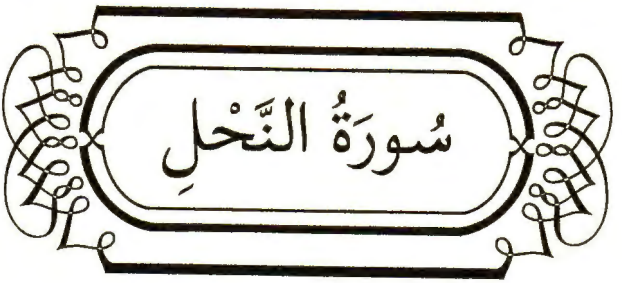

١٦

سُورَةُ النَّحْلِ

مَكِّيَّةٌ اِلَّا ﴿وَاِنْ عَاقَبْتُمْ﴾ اِلٰى اٰخِرِهَا

مِأَةٌ وَثَمَانٌ وَعِشْرُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿مَكِّيَّةٌ إِلَّا وَإِنْ عَاقَبْتُمْ إِلَى آخِرِهَا مِأَةٌ وَثَمَانٌ وَعِشْرُونَ آيَةً﴾ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ لَمَّا اسْتَبْطَأَ الْمُشْرِكُونَ الْعَذَابَ نَزَلَ ﴿أَتَى أَمْرُ اللهِ﴾ أَيِ السَّاعَةُ وَأَتَى بِصِيغَةِ الْمَاضِي لِتَحَقُّقِ وُقُوعِهِ أَيْ قَرُبَ ﴿فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ﴾ تَطْلُبُوهُ قَبْلَ حِينِهِ فَإِنَّهُ وَاقِعٌ لَا مَحَالَةَ ﴿سُبْحَانَهُ﴾ تَنْزِيهًا لَهُ ﴿وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١﴾﴾ بِهِ غَيْرَهُ ﴿يُنَزِّلُ الْمَلٰئِكَةَ﴾ أَيْ جِبْرِيلَ ﴿بِالرُّوحِ﴾ بِالْوَحْيِ ﴿مِنْ أَمْرِهِ﴾ بِإِرَادَتِهِ ﴿عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ﴾ وَهُمُ الْأَنْبِيَاءُ ﴿أَنْ﴾ مُفَسِّرَةٌ ﴿أَنْذِرُوا﴾ خَوِّفُوا الْكَافِرِينَ بِالْعَذَابِ وَأَعْلِمُوهُمْ ﴿أَنَّهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ ﴿٢﴾﴾ خَافُونِ ﴿خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ﴾ أَيْ مُحِقًّا ﴿تَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣﴾﴾ بِهِ مِنَ الْأَصْنَامِ ﴿خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ﴾ مَنِيٍّ إِلَى أَنْ صَيَّرَهُ قَوِيًّا شَدِيدًا ﴿فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ﴾ شَدِيدُ الْخُصُومَةِ ﴿مُبِينٌ ﴿٤﴾﴾ بَيِّنَهَا فِي نَفْيِ الْبَعْثِ قَائِلًا مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ ﴿وَالْأَنْعَامَ﴾ الْإِبِلَ وَالْبَقَرَ وَالْغَنَمَ وَنَصْبُهُ بِفِعْلٍ مُقَدَّرٍ يُفَسِّرُهُ ﴿خَلَقَهَا لَكُمْ﴾ مِنْ جُمْلَةِ النَّاسِ ﴿فِيهَا دِفْءٌ﴾ مَا تَسْتَدْفِئُونَ بِهِ مِنَ الْأَكْسِيَةِ وَالْأَزْدِيَةِ مِنْ أَشْعَارِهَا وَأَصْوَافِهَا ﴿وَمَنَافِعُ﴾ مِنَ النَّسْلِ وَالدَّرِّ وَالرُّكُوبِ ﴿وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٥﴾﴾ قُدِّمَ الظَّرْفُ لِلْفَاصِلَةِ ﴿وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ﴾ زِينَةٌ ﴿حِينَ تُرِيحُونَ﴾ تَرُدُّونَهَا إِلَى مَرَاحِهَا بِالْعَشِيِّ ﴿وَحِينَ تَسْرَحُونَ ﴿٦﴾﴾ تُخْرِجُونَهَا إِلَى الْمَرْعَى بِالْغَدَاةِ

TÜRKÇE ANLAMI

16- Nahl Sûresi

126. ayetten itibaren surenin sonuna kadar olan kısım hariç Mekke'de inmiştir

128 ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

Müşrikler azabın gelişini yavaş gördüklerinde şu ayet indi:

1. **Allah'ın emri,** kıyamet saati **geldi,** yaklaştı,[1] **artık onu** henüz vakti gelmeden önce **acele istemeyiniz;** zira o kesinkes meydana gelecektir. **Onların** kendisine **ortak koştukları** başka **şeylerden** münezzeh olmakla **münezzehtir ve çok yücedir.**

2. **O, kullarından dilediği kimseler** olan peygamberler **üzerine kendi** iradesiyle **emrinden, Ruh,** vahiy **ile melekleri;** yani Cebrail'i **indirir ki:** kâfirleri azapla **korkutun**[2] ve onlara bildirin ki; **şüphesiz Benden başka ilâh yoktur. Artık Benden korkun.**

3-4 **Gökleri ve yeri hak ile yaratmıştır. O kendisine ortak koştukları** putlar**dan çok yücedir. İnsanı bir nutfe,** meni**den yaratmış** ve en nihayetinde onu güçlü kuvvetli bir hale getirmiş**tir. Bir de bakarsın o apaçık bir düşman kesilmiş!** Nitekim bu düşmanlığını dirilişi inkâr ederken söylediği "unufak olmuş kemikleri kim dirltecek" demek suretiyle ortaya koymuştur.

5. **Ve** deve, sığır ve koyun gibi **ehil hayvanları**[3] **da sizin için yaratmıştır ki, onlarda ısınma,** kıl ve yünlerinden elde ettiğiniz ve kendisiyle ısındığınız elbise ve kıyafetler **ve** nesil, süt ve binme türünden **menfaatler vardır ve onlardan yersiniz.**[4]

6. **Ve sizin için onları akşamleyin** geceledikleri yerlere **getirdiğiniz ve sabahleyin** otlaklarına **salıverdiğiniz sırada bir güzellik vardır**

KELİME ANLAMI

مَكِّيَّةٌ Bu sure mekkidir.اِلَّا وَاِنْ عَاقَبْتُمْ اِلٰى اٰخِرِهَا Ancak *"Eğer ceza verecekseniz ..."* ayetinden itibaren surenin sonuna kadar müstesna اٰيَةً مِأَةٌ وَثَمَانٌ وَعِشْرُونَ Yüz yirmi sekiz ayettir

---

[1] أَتَى fiilinin mazi sigasıyla gelişi, kıyametin kesinkes gerçekleşeceğinden dolayıdır.

[2] أَنْ أَنْذِرُوا sözündeki أَنْ müfessiredir.

[3] وَالْأَنْعَامَ kelimesi خَلَقَهَا fiilinin tefsir ettiği mukadder bir fiil ile (خَلَقَ) nasbedilmiştir.

[4] مِنْهَا zarfı (hasr için değil de) fâsıla için önce gelmiştir.

1. بِسْمِ اللهِ Allah'ın adıyla *(Öyle Allah ki)* اَلرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan لَمَّا اسْتَبْطَأَ الْمُشْرِكُونَ Ne zaman ki müşrikler yavaş gördüler *(Neyi?)* نَزَلَ اَلْعَذَابَ Azabı (Bu ayet) İndi **Allah'ın emri geldi** وَأَتَى بِصِيغَةِ أَتَى اَمْرُ اللهِ Yani kıyamet أَيِ السَّاعَةُ "Etâ" geçmiş zaman kipiyledir *(Niye?)* الْمَاضِي لِتَحَقُّقِ وُقُوعِهِ Vukuu kesin olduğundan dolayı أَيْ قَرُبَ Yani Allah'ın emri yakın oldu **فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ Dolayısıyla onu acele istemeyiniz** تَطْلُبُوهُ قَبْلَ حِينِهِ Onu vakti gelmeden önce talep etmeyiniz فَإِنَّهُ Çünkü o *(Nedir?)* وَاقِعٌ لَا مَحَالَةَ Şüphe yok meydana gelecektir سُبْحَانَهُ تَنْزِيهًا لَهُ **(Allah)** Münezzeh olmakla **münezzehtir وَتَعَالَى Ve yücedir** *(Neden?)* عَمَّا يُشْرِكُونَ **Ortak koştukları şeylerden** *(Kime?)* بِهِ Allah'a *(Kimi?)* غَيْرَهُ

2. يُنَزِّلُ **(Allah) indirir** *(Kimi?)* اَلْمَلٰئِكَةَ **Melekleri** أَيْ جِبْرِيلَ Yani Cebrail'i *(Ne ile?)* بِالرُّوحِ **Ruhla** بِالْوَحْيِ Vahiyle *(Neden vahyetmekle?)* مِنْ اَمْرِهِ **Emrinden** *(Ne ile?)* بِإِرَادَتِهِ Kendi iradesiyle *(Kime vahyetmekle?)* عَلٰى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ **Kullarından dilediğine** وَهُمُ الْأَنْبِيَاءُ Onlar da peygamberlerdir *(Ne diye vahyetmekle?)* اَنْ مُفَسِّرَةٌ اَنْذِرُوا **Uyarın** ("en" tefsir içindir) خَوِّفُوا Korkutun *(Kimi?)* اَلْكَافِرِينَ Kâfirleri *(Ne ile?)* بِالْعَذَابِ Azapla وَأَعْلِمُوهُمْ Ve onlara bildirin *(Neyi?)* أَنَّهُ **Şunu ki لَآ اِلٰهَ Hiçbir ilah yoktur اِلَّآ اَنَا Ancak ben varım فَاتَّقُونِ O halde benden sakının** خَافُونِ Benden korkun

3. خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* اَلسَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ **Gökleri ve yeri** *(Ne olduğu halde?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** أَيْ مُحِقًّا Yani hakkı kuşanarak تَعَالٰى **Allah yücedir** *(Neden?)* عَمَّا يُشْرِكُونَ **Ortak koştukları şeylerden** *(Kime?)* بِهِ Kendisine *(Neden?)* مِنَ الْأَصْنَامِ Putlardan

4. خَلَقَ الْاِنْسَانَ **O insanı yarattı** *(Neden?)* مِنْ نُطْفَةٍ **Bir damla sudan** مَنِيٍّ Meniden *(Bu yaratma süreci ne zamana kadardır?)* إِلٰى أَنْ صَيَّرَهُ O meniyi dönüştürene kadardır *(Neye?)* قَوِيًّا شَدِيدًا Güç ve kuvvet sahibine **فَاِذَا هُوَ Birde bakarsın ki o insan** *(Nedir?)* خَصِيمٌ **Düşmandır** شَدِيدُ الْخُصُومَةِ Düşmanlığı çok fazladır *(Öyle düşman ki)* مُبِينٌ **Apaçık** بَيَّنَهَا İnsan düşmanlığını ortaya koyar *(Ne hususlaki düşmanlığını?)* فِي نَفْيِ الْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeyi kabul etmeme hususunda *(Ne olduğu halde?)* قَائِلًا Söyler olduğu halde *(Neyi?)* مَنْ يُحْيِي *"Kim diriltir (Neyi?)* اَلْعِظَامَ *Kemikleri (Ne iken?)* وَهِيَ رَمِيمٌ *O kemikler çürümüş iken"*

5. وَالْاَنْعَامَ **Hayvanları da** اَلْإِبِلَ وَالْبَقَرَ وَالْغَنَمَ Deveyi, sığırı ve davarı وَنَصْبُهُ

Bu kelimenin ("Enam") nasb olması *(Ne iledir?)* بِفِعْلٍ مُقَدَّرٍ Mukadder bir fiil iledir *(Öyle fiil ki?)* يُفَسِّرُهُ Onu (ayetin devamı olan şu fiil) tefsir ediyor خَلَقَهَا **Onları yarattı** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Siz ne olduğunuz halde?)* مِنْ جُمْلَةِ النَّاسِ İnsanlar içerisinden bir kısım (yani özelde sizin genelde tüm insanlar için) فِيهَا **O hayvanlarda vardır** *(Ne vardır?)* دِفْءٌ **Soğuktan koruyuculuk** مَا تَسْتَدْفِئُونَ بِهِ Kendisiyle ısındığınız şeyler *(Neden?)* مِنَ الْأَكْسِيَةِ وَالْأَزْدِيَةِ Elbiselerden ve kıyafetlerden *(Neden yapılan?)* مِنْ أَشْعَارِهَا وَأَصْوَافِهَا Kılları ve yünlerinden *(Daha ne vardır?)* وَمَنَافِعُ **Faydalar** *(Neden olan faydalar?)* مِنَ النَّسْلِ Üreyip türemesinden *(Daha?)* وَالدَّرِّ وَالرُّكُوبِ Sütü ve binekliğinden وَمِنْهَا **Ve onlardan bir kısmını da** تَأْكُلُونَ **Yersiniz** قُدِّمَ الظَّرْفُ Zarf öne geçirildi *(Neden?)* لِلْفَاصِلَةِ Fasıla için

6. وَلَكُمْ **Ve sizin için vardır** *(Nerede?)* فِيهَا **O hayvanlarda** *(Ne vardır?)* جَمَالٌ **Güzellik** زِينَةٌ Ziynet *(Ne zamanda?)* حِينَ تُرِيحُونَ **Akşam getirdiğinizde** تَرُدُّونَهَا O hayvanları geri döndürdüğünüzde *(Nereye?)* إِلَى مَرَاحِهَا Dinlendikleri yere *(Ne vakitte?)* بِالْعَشِيِّ Akşam vaktinde *(Daha ne zamanda güzellik vardır?)* وَحِينَ تَسْرَحُونَ **Salıverdiğiniz vakitte** تُخْرِجُونَهَا Onları çıkarttığınız vakitte *(Nereye?)* إِلَى الْمَرْعَى بِالْغَدَاةِ Sabah vaktinde otlağa

﴿وَتَحْمِلُ أَثْقَالَكُمْ﴾ أَحْمَالَكُمْ ﴿إِلَى بَلَدٍ لَمْ تَكُونُوا بَالِغِيهِ﴾ وَاصِلِينَ إِلَيْهِ عَلَى غَيْرِ الْإِبِلِ ﴿إِلَّا بِشِقِّ الْأَنْفُسِ﴾ بِجُهْدِهَا ﴿إِنَّ رَبَّكُمْ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ ۝٧﴾ بِكُمْ حَيْثُ خَلَقَهَا لَكُمْ ﴿وَ﴾خَلَقَ ﴿الْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ لِتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً﴾ مَفْعُولٌ لَهُ وَالتَّعْلِيلُ بِهِمَا بِتَعْرِيفِ النِّعَمِ لَا يُنَافِي خَلْقَهَا لِغَيْرِ ذٰلِكَ كَالْأَكْلِ فِي الْخَيْلِ الثَّابِتِ بِحَدِيثِ الصَّحِيحَيْنِ ﴿وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۝٨﴾ مِنَ الْأَشْيَاءِ الْعَجِيبَةِ الْغَرِيبَةِ ﴿وَعَلَى اللهِ قَصْدُ السَّبِيلِ﴾ أَيْ بَيَانُ الطَّرِيقِ الْمُسْتَقِيمِ ﴿وَمِنْهَا﴾ أَيِ السَّبِيلِ ﴿جَائِرٌ﴾ حَائِدٌ عَنِ الْاِسْتِقَامَةِ ﴿وَلَوْ شَاءَ﴾ هِدَايَتَكُمْ ﴿لَهَدَاكُمْ﴾ إِلَى قَصْدِ السَّبِيلِ ﴿أَجْمَعِينَ ۝٩﴾ فَتَهْتَدُونَ إِلَيْهِ بِاخْتِيَارٍ مِنْكُمْ ﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَكُمْ مِنْهُ شَرَابٌ﴾ تَشْرَبُونَهُ ﴿وَمِنْهُ شَجَرٌ﴾ يَنْبُتُ بِسَبَبِهِ ﴿فِيهِ تُسِيمُونَ ۝١٠﴾ تَرْعَوْنَ دَوَابَّكُمْ ﴿يُنْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلَ وَالْأَعْنَابَ وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ إِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ ﴿لَآيَةً﴾ دَالَّةً عَلَى وَحْدَانِيَّتِهِ تَعَالَى ﴿لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ۝١١﴾ فِي صُنْعِهِ فَيُؤْمِنُونَ ﴿وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ﴾ بِالنَّصْبِ عَطْفًا عَلَى مَا قَبْلَهُ وَالرَّفْعِ مُبْتَدَأٌ ﴿وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومُ﴾ بِالْوَجْهَيْنِ ﴿مُسَخَّرَاتٍ﴾ بِالنَّصْبِ حَالٌ وَالرَّفْعِ خَبَرٌ [مُسَخَّرَاتٌ] ﴿بِأَمْرِهِ﴾ بِإِرَادَتِهِ ﴿إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ۝١٢﴾ يَتَدَبَّرُونَ ﴿وَ﴾سَخَّرَ لَكُمْ ﴿مَا ذَرَأَ﴾ خَلَقَ ﴿لَكُمْ فِي الْأَرْضِ﴾ مِنَ الْحَيَوَانِ وَالنَّبَاتِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ﴾ كَأَحْمَرَ وَأَصْفَرَ وَأَخْضَرَ وَغَيْرِهَا ﴿إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ ۝١٣﴾ يَتَّعِظُونَ ﴿وَهُوَ الَّذِي سَخَّرَ الْبَحْرَ﴾ ذَلَّلَهُ لِلرُّكُوبِ وَالْغَوْصِ فِيهِ ﴿لِتَأْكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا﴾ هُوَ السَّمَكُ ﴿وَتَسْتَخْرِجُوا مِنْهُ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا﴾ هِيَ اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ ﴿وَتَرَى﴾ تُبْصِرُ ﴿الْفُلْكَ﴾ السُّفُنَ ﴿مَوَاخِرَ فِيهِ﴾ تَمْخَرُ الْمَاءَ أَيْ تَشُقُّهُ بِجَرْيِهَا فِيهِ مُقْبِلَةً وَمُدْبِرَةً بِرِيحٍ وَاحِدَةٍ ﴿وَلِتَبْتَغُوا﴾ عَطْفٌ عَلَى لِتَأْكُلُوا تَطْلُبُوا ﴿مِنْ فَضْلِهِ﴾ تَعَالَى بِالتِّجَارَةِ ﴿وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ۝١٤﴾ اللهَ عَلَى ذٰلِكَ

TÜRKÇE ANLAMI

7. **Bu hayvanlar sizin ağırlıklarınızı,** yüklerinizi deve sırtında olmadan **ancak güçlüklere katlanarak varabileceğiniz bir memlekete taşırlar. Şüphesiz Rabbiniz** tüm bunları sizin için yaratmasıyla **çok şefkatli,** size karşı **pek merhametlidir.**

8. **Ve kendilerine binmeniz için**[1] **ve bir süs olarak atları, katırları ve**

[1] لِتَرْكَبُوهَا kelimesi meful-i lehtir. "binmeniz" ve "süs" için şeklinde bu ikisiyle illetlendirilmesi, Sahihayn'da sabit olduğu üzere "at etinin yenmesi" gibi başka menfaatlerin bulunmasına aykırı değildir. (Hanefi mezhebinde ise at eti İmam-ı Azam'a göre mekruh, İmameyne göre mubahtır. Bkz. ***Bedaiu's-Sanâi***, 4: 149 -Mütercim-)

eşekleri de yaratmıştır. **Ve sizin bilemiyeceğiniz daha nice** garip ve ilginç **şeyleri de yaratır.**

9. **Ve doğru yolu beyan da Allah'a aittir. Bununla birlikte ondan,** o yoldan **sapan,** istikametten ayrılan **da vardır ve eğer Allah** hidayetinizi **dileseydi, elbette sizi toptan** doğru yola **erdirirdi,** sizler de kendi istediğinizle o yola varırdınız.

10. **Gökten suyu indiren O'dur. Ondan hem size** içtiğiniz **içecek vardır, hem de** su sayesinde biten, hayvanlarınızı **otlatacağınız bitkiler.**

11. **Onunla sizin için bir ekin, zeytin, hurma ağaçları, üzümler ve meyvelerin hepsinden yetiştirir. Şüphe yok ki, bu** anlatılanlarda, O'nun yaptıklarında **düşünen** ve de iman eden **bir kavim için elbette** Allah tealanın birliğine delalet eden **bir ayet vardır.**

12. **Ve sizin için geceyi, gündüzü, güneşi,**[1] **ay'ı ve yıldızlar'ı**[2] **onun emri,** iradesiyle **boyun eğdirilmiş olarak**[3] **emrinize verdi. Muhakkak ki, bunda düşünen,** tefekkür eden **bir kavim için elbette büyük ayetler vardır.**

13. **Ve sizin için yerde, renklerini** kırmızı, sarı, yeşil gibi ve bunun dışındaki diğer renkler gibi **farklı olarak yarattığı** hayvanları, bitkileri ve bunların dışındaki **şeyleri** emrinize vermiştir. **Şüphe yok onda da öğüt alacak bir kavim için elbette bir ibret vardır.**

14. **Ve O, o zattır ki,** (üzerinde yüzen gemilere) binmeniz ve inci çıkarmak maksadıyla içine dalmanız için; **kendisinden taze bir et,** balık **yiyesiniz ve ondan takacağınız bir süs,** inci ve mercan **çıkarasınız diye denizi emrinize vermiştir. Gemileri de orada yara yara gider bir halde** tek bir rüzgârla gelip gittiklerini **görürsün. Hem fazlından arayasınız**[4] isteyesiniz, **hem de** tüm bunlara karşılık Allah'a **şükredesiniz diye (denizi emrinize vermiştir)...**

KELİME ANLAMI

7. وَتَحْمِلُ **Taşır** *(Neyi?)* أَثْقَالَكُمْ **Ağırlıklarınızı** أَحْمَالَكُمْ Yüklerinizi *(Nereye?)* إِلَى بَلَدٍ **Bir beldeye** *(Öyle belde ki)* لَمْ تَكُونُوا بَالِغِيهِ **Siz o beldeye erişir olamazsınız** وَاصِلِينَ إِلَيْهِ Oraya ulaşıcı olamazsınız *(Ne üzerinde?)* عَلَى غَيْرِ الْإِبِلِ Deveden başka bir şey üzerinde إِلَّا بِشِقِّ الْأَنْفُسِ **Ancak canları zorlamakla (erişirsiniz)** بِجُهْدِهَا Nefislerin zorlu çabasıyla إِنَّ رَبَّكُمْ **Muhakkak ki sizin Rabbiniz** *(Nedir?)* لَرَؤُوفٌ

---

[1] وَالشَّمْسَ kelimesi öncesine atfedilerek nasb ile; mübteda olarak da raf ile okunmuştur.

[2] اَلْقَمَر ile اَلنُّجُوم kelimeleri de اَلشَّمْس kelimesi gibi iki şekilde okunmuştur.

[3] مُسَخَّرَات kelimesi hal olarak nasb ile; haber olarak da raf ile okunmuştur.

[4] وَلِتَبْتَغُوا kelimesi لِتَأْكُلُوا kelimesi üzerine atıftır.

Ziyade şefkatlidir رَحِيمٌ **Ve pek merhametlidir** *(Kime?)* بِكُمْ Size *(Nasıl merhametlidir?)* حَيْثُ خَلَقَهَا لَكُمْ Şöyle ki sizin için o hayvanları yarattı

8. وَخَلَقَ الْخَيْلَ **Ve atı** yarattı *(Daha?)* وَالْبِغَالَ **Katırı** وَالْحَمِيرَ **Ve eşeği yarattı** *(Niçin?)* لِتَرْكَبُوهَا **Onlara binesiniz diye** *(Daha ne için?)* وَزِينَةً **Ve süs yapasınız diye** مَفْعُولٌ لَهُ Bu kelime meful-ü leh'tir وَالتَّعْلِيلُ بِهِمَا Yaratmayı, binme ve ziynetle illetlendirmek *(Nasıl?)* بِتَعْرِيفِ النِّعَمِ Nimetleri bildirerek لَا يُنَافِي Zıt değildir *(Neye?)* خَلْقَهَا Bu hayvanları yaratmasına *(Ne için?)* لِغَيْرِ ذٰلِكَ Bunlardan başka bir şey için *(Ne gibi?)* كَالْأَكْلِ فِي الْخَيْلِ Atı yemek gibi *(Öyle at yemek ki)* اَلثَّابِتِ بِحَدِيثِ الصَّحِيحَيْنِ Buhari ve Müslim'deki hadisle sabit olan وَيَخْلُقُ **Ve yaratır** *(Neyi?)* مَا لَا تَعْلَمُونَ **Bilmediğiniz nice şeyleri** *(Neden olan bilmediğiniz şeyler?)* مِنَ الْأَشْيَاءِ الْعَجِيبَةِ الْغَرِيبَةِ İlginç ve garip şeylerden

9. وَعَلَى اللهِ **Allah'a aittir** *(Ne?)* قَصْدُ السَّبِيلِ **Yolun doğrusunu göstermek** أَيْ بَيَانُ أَيِ السَّبِيلِ الطَّرِيقِ الْمُسْتَقِيمِ Yani dosdoğru yolu açıklamak وَمِنْهَا **O yoldan da vardır** Yani yoldan *(Ne vardır?)* جَائِرٌ **Sapan** حَائِدٌ عَنِ الْاِسْتِقَامَةِ Doğru yoldan dönen وَلَوْ شَاءَ **Şayet dileseydi** *(Neyi?)* هِدَايَتَكُمْ Size hidayet etmeyi لَهَدَاكُمْ **Kesinlikle sizi iletirdi** *(Neye?)* إِلَى قَصْدِ السَّبِيلِ Yolun doğrusuna *(Nasıl?)* أَجْمَعِينَ **Toplu halde** فَتَهْتَدُونَ إِلَيْهِ Dolayısıyla o yola ulaşırdınız *(Ne ile?)* بِاخْتِيَارٍ مِنْكُمْ Sizden gelen bir ihtiyar ile

10. هُوَ الَّذِي **O öyle Allah'tır ki** أَنْزَلَ **İndirdi** *(Neden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne indirdi?)* مَاءً **Su** لَكُمْ **Sizin için vardır** *(Neden?)* مِنْهُ **O sudan** *(Ne vardır?)* شَرَابٌ **İçecek** *(Öyle içecek ki)* تَشْرَبُونَهُ Onu içiyorsunuz وَمِنْهُ **Ve o sudan vardır** *(Ne vardır?)* شَجَرٌ **Bitkiler vardır** *(Öyle bitkiler ki)* يُنْبِتُ بِسَبَبِهِ Su sayesinde bitiyor فِيهِ تُسِيمُونَ **O bitkilerde otlatıyorsunuz** تَرْعَوْنَ Yayıyorsunuz *(Neyi?)* دَوَابَّكُمْ Hayvanlarınızı

11. يُنْبِتُ **Allah bitirir** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Ne sebebiyle?)* بِهِ **O su sebebiyle** *(Neyi bitirir?)* اَلزَّرْعَ **Ekinleri** وَالزَّيْتُونَ **Ve zeytini** *(Daha?)* وَالنَّخِيلَ **Hurma ağaçlarını** وَالْأَعْنَابَ **Ve üzümleri** *(Daha?)* وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ **Ve diğer meyvelerden** إِنَّ فِي ذٰلِكَ **Muhakkak ki bunda vardır** اَلْمَذْكُورِ Zikredilende *(Ne vardır?)* لَآيَةً **Bir ibret** *(Öyle ayet ki)* دَالَّةً عَلَى وَحْدَانِيَّتِهِ تَعَالَى Yüce olan Allah'ın birliğine eden *(Kim için ibret vardır?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için** *(Öyle kavim ki)* يَتَفَكَّرُونَ **Düşünüyorlar** *(Ne hususta?)* فِي صُنْعِهِ O'nun yarattığı şeyler hususunda فَيُؤْمِنُونَ Dolayısıyla iman ediyorlar

12. وَسَخَّرَ لَكُمُ **Ve sizin yararınıza sundu** *(Neyi?)* اَللَّيْلَ **Geceyi** وَالنَّهَارَ **Ve gündüzü** *(Daha)* وَالشَّمْسَ **Güneşi** *(Ne ile?)* بِالنَّصْبِ Nasb ile *(Nasıldır?)* عَطْفًا عَلَى مَا قَبْلَهُ Makabline

atfederek *(Daha ne ile?)* وَالرَّفْعِ Ref ile *(Nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır *(Daha neyi yarattı?)* وَالْقَمَرَ **Ayı** وَالنُّجُومُ **Ve yıldızlar** *("Nücûm" kelimesi nasıl okunur?)* بِالْوَجْهَيْنِ İki şekilde de okunur (nasb ve ref) *(Bunlar ne oldukları halde?)* مُسَخَّرَاتٍ **Boyun eğmişler** حَالٌ بِالنَّصْبِ Nasb ile haldir وَالرَّفْعِ خَبَرٌ Ref ile de haberdir *(Neyle boyun eğmiş oldukları halde?)* بِأَمْرِهِ **Allah'ın emriyle** بِإِرَادَتِهِ Allah'ın iradesiyle إِنَّ فِي ذٰلِكَ **Muhakkak ki bunda vardır** *(Ne vardır?)* لَآيَاتٍ **İbretler** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ **Akledenler için** يَتَدَبَّرُونَ Düşünenler için

13. وَ سَخَّرَ لَكُمْ **Ve** hizmetinize sundu *(Neyi?)* مَا ذَرَأَ **Yarattığını** خَلَقَ Yoktan var ettiğini *(Kim için yarattığı?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Yarattı şeyler de nedendir?)* مِنَ الْحَيَوَانِ وَالنَّبَاتِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ Canlı, bitki ve diğer şeylerden *(Ne olduğu halde?)* مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ **Renkleri çeşit çeşit olduğu halde** *(Ne gibi?)* كَأَحْمَرَ وَأَصْفَرَ وَأَخْضَرَ وَغَيْرِهَا Kırmızı, sarı, yeşil ve diğer renkler gibi إِنَّ فِي ذٰلِكَ **Muhakkak ki bunda vardır** *(Ne vardır?)* لَآيَةً **Kesinlikle bir ibret vardır** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için** *(Öyle kavim ki)* يَذَّكَّرُونَ **Söz dinliyor** يَتَّعِظُونَ Öğüt alıyor

14. وَهُوَ الَّذِي **O öyle Allah'tır ki** سَخَّرَ **Hizmete vermiştir** *(Neyi?)* الْبَحْرَ **Denizi** ذَلَّلَهُ Onu emrinize vermiştir *(Niçin?)* لِرُكُوبِهِ Ona binmeniz için *(Daha?)* وَالْغَوْصِ فِيهِ Onda inci avlanmanız için *(Niçin hizmete sunmuştur?)* لِتَأْكُلُوا مِنْهُ **Ondan yiyesiniz diye** *(Ne?)* لَحْمًا طَرِيًّا **Taze et** هُوَ السَّمَكُ O da balıktır *(Daha?)* وَتَسْتَخْرِجُوا **Ve çıkarasınız diye** *(Neden?)* مِنْهُ **Denizden** *(Ne?)* حِلْيَةً **Süs** *(Öyle süs ki)* تَلْبَسُونَهَا **Onu takacaksınız** هِيَ اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ O da inci ve mercandır وَتَرَى **Ve görürsün** تُبْصِرُ Bakarsın *(Neyi görürsün?)* الْفُلْكَ **Gemileri** *(Ne olduğu halde görürsün?)* مَوَاخِرَ فِيهِ **Denizde yara yara gider olduğu halde** تَمْخَرُ الْمَاءَ Suyu yarıyor أَيْ تَشُقُّهُ Yani suyu bölüyor *(Ne sebebiyle?)* بِجَرْيِهَا فِيهِ Geminin denizde gitmesi sebebiyle *(Ne olduğu halde?)* مُقْبِلَةً وَمُدْبِرَةً Gelici ve gidici olduğu halde *(Ne ile?)* بِرِيحٍ وَاحِدَةٍ Bir rüzgârla *(Daha niye hizmete sunmuştur?)* وَلِتَبْتَغُوا **Ve isteyesiniz diye** عَطْفٌ عَلَى لِتَأْكُلُوا Bu kelime "lite'külû"ye atıftır تَطْلُبُوا Talep edesiniz diye *(Neden?)* مِنْ فَضْلِهِ **Allah'ın lütfundan** *(Öyle Allah ki)* تَعَالَى Yüce olan Allah *(Ne ile isteyesiniz?)* بِالتِّجَارَةِ Ticaret ile وَلَعَلَّكُمْ **Ve umulur ki siz** تَشْكُرُونَ **Şükredersiniz** *(Kime?)* اللّٰهَ Allah'a *(Neye binaen?)* عَلَى ذٰلِكَ Hizmetinize sunmasına binaen

﴿وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ﴾ جِبَالًا ثَوَابِتَ ﴿أَنْ﴾ لَا ﴿تَمِيدَ﴾ تَتَحَرَّكَ ﴿بِكُمْ﴾ جَعَلَ فِيهَا ﴿وَأَنْهَارًا﴾ كَالنِّيلِ ﴿وَسُبُلًا﴾ طُرُقًا ﴿لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥﴾﴾ إِلَى مَقَاصِدِكُمْ ﴿وَعَلَامَاتٍ﴾ تَسْتَدِلُّونَ بِهَا عَلَى الطُّرُقِ كَالْجِبَالِ بِالنَّهَارِ ﴿وَبِالنَّجْمِ﴾ بِمَعْنَى النُّجُومِ ﴿هُمْ يَهْتَدُونَ ﴿١٦﴾﴾ إِلَى الطُّرُقِ وَالْقِبْلَةِ بِاللَّيْلِ ﴿أَفَمَنْ يَخْلُقُ﴾ وَهُوَ اللهُ ﴿كَمَنْ لَا يَخْلُقُ﴾ وَهُوَ الْأَصْنَامُ حَيْثُ تُشْرِكُونَهَا مَعَهُ فِي الْعِبَادَةِ لَا ﴿أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿١٧﴾﴾ هٰذَا فَتُؤْمِنُوا ﴿وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللهِ لَا تُحْصُوهَا﴾ تَضْبِطُوهَا فَضْلًا أَنْ تُطِيقُوا شُكْرَهَا ﴿إِنَّ اللهَ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٨﴾﴾ حَيْثُ يُنْعِمُ عَلَيْكُمْ مَعَ تَقْصِيرِكُمْ وَعِصْيَانِكُمْ ﴿وَاللهُ يَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ﴿١٩﴾﴾ ﴿وَالَّذِينَ تَدْعُونَ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ [يَدْعُونَ] تَعْبُدُونَ ﴿مِنْ دُونِ اللهِ﴾ وَهُمُ الْأَصْنَامُ ﴿لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴿٢٠﴾﴾ يُصَوَّرُونَ مِنَ الْحِجَارَةِ وَغَيْرِهَا ﴿أَمْوَاتٌ﴾ لَا رُوحَ فِيهِمْ خَبَرُ ثَانٍ ﴿غَيْرُ أَحْيَاءٍ﴾ تَأْكِيدٌ ﴿وَمَا يَشْعُرُونَ﴾ أَيِ الْأَصْنَامُ ﴿أَيَّانَ﴾ وَقْتَ ﴿يُبْعَثُونَ ﴿٢١﴾﴾ أَيِ الْخَلْقُ فَكَيْفَ يُعْبَدُونَ إِذْ لَا يَكُونُ إِلٰهًا إِلَّا الْخَالِقُ الْحَيُّ الْعَالِمُ بِالْغَيْبِ ﴿إِلٰهُكُمْ﴾ الْمُسْتَحِقُّ لِلْعِبَادَةِ مِنْكُمْ ﴿إِلٰهٌ وَاحِدٌ﴾ لَا نَظِيرَ لَهُ فِي ذَاتِهِ وَلَا فِي صِفَاتِهِ وَهُوَ اللهُ تَعَالَى ﴿فَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ قُلُوبُهُمْ مُنْكِرَةٌ﴾ جَاحِدَةٌ لِلْوَحْدَانِيَّةِ ﴿وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ ﴿٢٢﴾﴾ مُتَكَبِّرُونَ عَنِ الْإِيمَانِ بِهَا ﴿لَا جَرَمَ﴾ حَقًّا ﴿أَنَّ اللهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ﴾ فَيُجَازِيهِمْ بِذٰلِكَ ﴿إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ ﴿٢٣﴾﴾ بِمَعْنَى أَنَّهُ يُعَاقِبُهُمْ وَنَزَلَ فِي النَّضْرِ بْنِ الْحَارِثِ ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ مَاذَا﴾ اِسْتِفْهَامِيَّةٌ مَوْصُولَةٌ ﴿أَنْزَلَ رَبُّكُمْ﴾ عَلَى مُحَمَّدٍ ﴿قَالُوا﴾ هُوَ ﴿أَسَاطِيرُ﴾ أَكَاذِيبُ ﴿الْأَوَّلِينَ ﴿٢٤﴾﴾ إِضْلَالًا لِلنَّاسِ ﴿لِيَحْمِلُوا﴾ فِي عَاقِبَةِ الْأَمْرِ ﴿أَوْزَارَهُمْ﴾ ذُنُوبَهُمْ ﴿كَامِلَةً﴾ لَمْ يُكَفِّرْ مِنْهَا شَيْءٌ ﴿يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمِنْ﴾ بَعْضِ ﴿أَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾ لِأَنَّهُمْ دَعَوْهُمْ إِلَى الضَّلَالِ فَاتَّبَعُوهُمْ فَاشْتَرَكُوا فِي الْإِثْمِ ﴿أَلَا سَاءَ﴾ بِئْسَ ﴿مَا يَزِرُونَ ﴿٢٥﴾﴾ يَحْمِلُونَهُ حَمْلُهُمْ هٰذَا ﴿قَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ وَهُوَ نَمْرُودُ بْنُ صَرْحًا طَوِيلًا لِيَصْعَدَ مِنْهُ إِلَى السَّمَاءِ لِيُقَاتِلَ أَهْلَهَا ﴿فَأَتَى اللهُ﴾ قَصَدَ ﴿بُنْيَانَهُمْ مِنَ الْقَوَاعِدِ﴾ الْأَسَاسِ فَأَرْسَلَ عَلَيْهِ الرِّيحُ وَالزَّلْزَلَةُ فَهَدَمَتْهُ ﴿فَخَرَّ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ مِنْ فَوْقِهِمْ﴾ أَيْ وَهُمْ تَحْتَهُ ﴿وَأَتَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٦﴾﴾ مِنْ جِهَةٍ لَا تَخْطُرُ بِبَالِهِمْ وَقِيلَ هٰذَا تَمْثِيلٌ لِإِفْسَادِ مَا أَبْرَمُوهُ مِنَ الْمَكْرِ بِالرُّسُلِ

TÜRKÇE ANLAMI

15. **Sizi sarsmaması,** hareket ettirmemesi **için yeryüzünde sabit dağlar koydu;** istediğiniz yere **ulaşmanız için de** orada nil gibi **ırmakları ve yolları** yarattı.

16. **Ve** gündüz vaktinde dağlarda olduğu gibi kendisiyle yolunuzu bulacağınız **nice alâmetler (yarattı) ve onlar** geceleyin **yıldızlar ile** yolları ve kıbleyi **bulurlar.**

17. **Yaratan** Allah'**la yaratmayan** putlar **bir midir** ki, ibadet hususunda onları Allah'a ortak koşuyorsunuz? **Artık** bunu **düşünmüyor musunuz** ki iman edesiniz?

18. **Ve eğer Allah'ın nimetini sayacak olsanız,** -bırakın şükrünü eda edebilmeyi- **onu say**ıp kuşat**amazsınız. Şüphesiz Allah çok mağfiret edendir, pek merhametlidir;** nitekim tüm taksiratınız ve işlediğiniz günahlara rağmen size bu nimetleri ihsan ediyor.

19. **Ve Allah gizlediğiniz şeyi de ve açığa vurduğunuz şeyi de bilir.**

20. **Ve Allah'tan başka kendilerine ibadet ettiğiniz**[1] **şeyler** olan putlar **hiçbir şey yaratamazlar. Hâlbuki onlar yaratılırlar;** taş ve diğer maddelerden yontulurlar.

21. **(Onlar)** ruhları olmayan **ölülerdir**[2] **diri değildirler**[3] **ve** o putlar yaratılanların **ne zaman diriltileceklerini de bilmezler;** dolayısıyla nasıl olur da ibadet edilirler. Hâlbuki ancak yaratan, diri olan ve gaybı bilen zat ilah olabilir.

22. **Sizin ilahınız,** ne zatında ne de sıfatlarında eşi benzeri olmayan **tek bir ilah** olan Allah'**tır. Ahirete iman etmeyenlerin kalpleri** O'nun birliğini **inkâr eder ve onlar** ahirete iman etme konusunda **kibir gösteren kimselerdir.**

23. **Gerçek şu ki; Allah onların neyi gizlediklerini ve neyi açığa vurduklarını bilir** ve onları bunlar sebebiyle cezalandırır. **Muhakkak ki O, kibirlenenleri "sevmez";** "onları cezalandırır" anlamında...

Nadr b. el-Hâris hakkında şu ayet inmiştir:

24. **Ve onlara, «Rabbiniz** Muhammed'e **neyi**[4] **indirdi?» denildiği vakit dediler ki: «** O **öncekilerin** insanları saptırmak için yaptığı **uydurmaları,** yalanları**dır.»**

25. **Onlar** işin sonunda **Kıyamet günü kendi günahlarını tamamen,** hiç birisi affa uğramamış bir halde **yüklenecekler ve bilgisizlikten dolayı**

---

[1] تَدْعُونَ kelimesi hem د ile hem de (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi يَدْعُونَ şeklinde) ي ile okunmuştur.

[2] أَمْوَاتٌ kelimesi ikinci haberdir.

[3] غَيْرُ أَحْيَاءٍ sözü tekittir.

[4] مَاذَا sıla ve istifhamdır.

saptırmış oldukları kimselerin günahlarından bir kısmını[1] da yükleneceklerdir. Nitekim bu kişiler onları dalalete davet etmiş, onlar da bu kişilere tabi olmuşlardır. Bu nedenle onlar günahta ortaktırlar. **Bilesin ki, yüklenecekleri şey, ne kadar fena**dır o yükleri!

26. **Muhakkak ki, onlardan öncekiler de hilede bulunmuşlardı.** Bu kişi göğe tırmanıp oradakilerle savaşmak için yüksek bir kule yaptıran Nemrut'tur. **Nihayet Allah('ın emri) onların binalarının temellerine geldi,** Allah rüzgâr ve deprem gönderdi ve onu yerle bir etti. Onlar altında iken **tavanları yukarlarından üzerlerine çöküverdi. Azap onlara hiç anlamadıkları** akıllarına gelmeyecek **bir yerden gelivermişti.** Anlatılanların, peygamberlere yapmayı planladıkları hilelerin çöküşüne dair bir temsil olduğu da söylenmiştir.

KELİME ANLAMI

15. وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ **Ve yeryüzünde meydana getirdi** *(Neyi?)* رَوَاسِيَ **Sağlam dağları** جِبَالًا ثَوَابِتَ Sarsılmaz dağları *(Niçin?)* أَنْ لَا تَمِيدَ **Sarsmasın için** تَتَحَرَّكَ Hareket etmesin için *(Kimi sarsmasın için?)* بِكُمْ **Sizi** وَجَعَلَ فِيهَا **Ve** yeryüzünde meydana getirdi *(Neyi?)* أَنْهَارًا **Nehirleri** *(Ne gibi?)* كَالنِّيلِ Nil gibi وَسُبُلًا طُرُقًا **Ve yolları meydana getirdi** Yolları لَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** تَهْتَدُونَ **Ulaşırsınız** *(Neye?)* إِلَى مَقَاصِدِكُمْ Maksatlarınıza

16. وَعَلَامَاتٍ **Ve alametleri de** (meydana getirdi) *(Öyle alametler ki)* بِهَا تَسْتَدِلُّونَ Onlara uyarak hareket ediyorsunuz *(Ne üzerinde?)* عَلَى الطُّرُقِ Yollar üzerinde *(Ne gibi?)* كَالْجِبَالِ بِالنَّهَارِ Gündüz, dağlar gibi وَبِالنَّجْمِ **Yıldızlarla** بِمَعْنَى النُّجُومِ ("Necm" kelimesi müfret olduğu halde) "Nücûm" -çoğul- manasındadır هُمْ **Onlar** يَهْتَدُونَ **Ulaşırlar** *(Neye?)* إِلَى الطُّرُقِ Yollara *(Daha?)* وَالْقِبْلَةِ Kıbleye *(Ne vakit?)* بِاللَّيْلِ Geceleyin

17. أَفَمَنْ يَخْلُقُ **O halde yaratan zat olur mu?** وَهُوَ اللهُ O da Allah'tır *(Ne gibi?)* كَمَنْ لَا يَخْلُقُ **Yaratamayan kişi gibi** وَهُوَ الْأَصْنَامُ Onlar da putlardır حَيْثُ تُشْرِكُونَهَا Şöyle ki putları ortak koşuyorsunuz *(Kime?)* مَعَهُ Allah'a *(Ne hususta?)* فِي الْعِبَادَةِ İbadet etme hususunda لَا Hayır, (yani yaratamayan yaratan gibi değildir) أَفَلَا تَذَكَّرُونَ **Hala düşünmez misiniz?** *(Neyi?)* هٰذَا Bunu فَتُؤْمِنُوا ki iman edesiniz

18. وَإِنْ تَعُدُّوا **Şayet saysanız** *(Neyi?)* نِعْمَةَ اللهِ **Allah'ın iyiliğini** لَا تُحْصُوهَا **Onu sayamazsınız** تَضْبِطُوهَا Onu inhisar edemezsiniz فَضْلًا أَنْ تُطِيقُوا Nerde kaldı güç

[1] Ayetteki مِنْ bazılık bildirir.

yetiresiniz *(Neye?)* شُكْرَهَا Onun şükrüne إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* لَغَفُورٌ **çok mağfiret edendir** رَحِيمٌ **Pek merhametlidir** عَلَيْكُمْ يُنْعِمُ حَيْثُ Şöyle ki size nimetini ihsan ediyor *(Neye rağmen?)* تَقْصِيرِكُمْ مَعَ Sizin kusurunuza rağmen *(Daha?)* وَعِصْيَانِكُمْ Ve isyanınıza rağmen

19. وَاللهُ يَعْلَمُ **Allah bilir** *(Neyi?)* مَا تُسِرُّونَ **Gizlediğinizi** *(Daha?)* وَمَا تُعْلِنُونَ **Ve aşikâre yaptığınızı**

20. وَالَّذِينَ **O şeyler ki** تَدْعُونَ **Tapıyorsunuz** *(Ne ile okunur?)* وَالْيَاءِ بِالتَّاءِ "te" ve "ye" ile تَعْبُدُونَ İbadet ettikleriniz *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** وَهُمْ الْأَصْنَامُ Onlar da putlardır *(Nedir?)* لَا يَخْلُقُونَ **Onlar yaratamazlar** *(Neyi?)* شَيْئًا **Hiçbir şeyi** *(Ne iken?)* وَهُمْ **Onlar** يُخْلَقُونَ **Yaratılmışlar iken** يُصَوَّرُونَ Yapılıyor iken *(Neden?)* مِنَ الْحِجَارَةِ وغَيْرِهَا Taştan ve başka şeylerden

21. أَمْوَاتٌ **Ölülerdir** لَا رُوحَ فِيهِمْ Onlarda ruh yoktur خَبَرٌ ثَانٍ Bu ikinci haberdir غَيْرُ أَحْيَاءٍ **Diri değildirler** تَأْكِيدٌ Bu da tekittir وَمَا يَشْعُرُونَ **Bilemezler** أَيِ الْأَصْنَامُ Yani putlar *(Neyi?)* أَيَّانَ وَقْتَ يُبْعَثُونَ **Ne zaman diriltilecekleri** أَيِ الْخَلْقُ Yani mahlûkatın diriltilecekleri vakti فَكَيْفَ يُعْبَدُونَ Dolayısıyla nasıl ibadet edilirler إِذْ لَا يَكُونُ إِلٰهًا Çünkü hiçbir şey ilah olamaz إِلَّا الْخَالِقُ الْحَيُّ Ancak yaratan, diri olan الْعَالِمُ بِالْغَيْبِ Ve gaybı bilen ilahtır

22. إِلٰهُكُمْ **Sizin ilahınız** الْمُسْتَحِقُّ لِلْعِبَادَةِ مِنْكُمْ Sizin tarafınızdan ibadet edilmeye layık olan *(Nedir?)* إِلٰهٌ **İlahtır** *(Öyle ilah ki)* وَاحِدٌ **Tek olan** لَا نَظِيرَ لَهُ Kendisinin benzeri yoktur *(Ne hususta?)* وَهُوَ اللهُ فِي ذَاتِهِ وَلَا فِي صِفَاتِهِ Zatı ve sıfatları hususunda تَعَالَى O da yüce olan Allah'tır فَالَّذِينَ **O kimseler ki** لَا يُؤْمِنُونَ **İnanmıyorlar** *(Neye?)* بِالْآخِرَةِ **Ahirete** قُلُوبُهُمْ **Onların kalpleri** *(Nedir?)* مُنْكِرَةٌ **İnkârcıdır** جَاحِدَةٌ لِلْوَحْدَانِيَّةِ Allah'ın tekliğini kabul etmez وَهُمْ **Ve onlar** *(Nedir?)* مُسْتَكْبِرُونَ **Kendilerini büyük görücülerdir** مُتَكَبِّرُونَ Kibir yapanlardır *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ بِهَا Ahirete inanmaktan

23. لَا جَرَمَ **Şüphe yoktur** حَقًّا Gerçekten أَنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* مَا يُسِرُّونَ **Gizlediklerini** *(Daha?)* وَمَا يُعْلِنُونَ **Ve aşikâre yaptıklarını** فَيُجَازِيهِمْ Dolayısıyla onları cezalandıracak *(Neden dolayı?)* بِذٰلِكَ Yaptıklarından dolayı إِنَّهُ **Çünkü Allah** لَا يُحِبُّ **Sevmez** *(Kimi?)* الْمُسْتَكْبِرِينَ **Kendilerini büyük görenleri** بِمَعْنَى أَنَّهُ يُعَاقِبُهُمْ Allah onları cezalandıracak manasındadır

24. وَنَزَلَ Bu ayet inmiştir *(Kim hakkında?)* فِي النَّضْرِ بْنِ الْحَارِثِ Nadr bin el-Haris hakkında وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ **Onlara denildiğinde** *(Ne denildiğinde?)* مَاذَا اِسْتِفْهَامِيَّةٌ مَوْصُولَةٌ **Neyi** ("mazâ" istifham ve mevsuledir) أَنْزَلَ **İndirdi** *(Kim?)* رَبُّكُمْ **Rabbiniz** *(Kime?)* عَلَى مُحَمَّدٍ Muhammed'e قَالُوا **Dediler** هُوَ O *(Nedir?)* أَسَاطِيرُ أَكَاذِيبُ الْأَوَّلِينَ **Öncekilerin uydurmaları** yalanlarıdır *(Niçin uydurmuşlardır?)* إِضْلَالًا لِلنَّاسِ İnsanları saptırmak için

25. لِيَحْمِلُوا **Yüklenmeleri için** *(Nerede?)* فِي عَاقِبَةِ الْأَمْرِ İşin sonunda *(Neyi?)* أَوْزَارَهُمْ **Kendi yüklerini** ذُنُوبَهُمْ Günahlarını *(Nasıl?)* كَامِلَةً **Tam olarak** *(Öyle ki)* لَمْ يُكَفِّرْ Örtmemiş olduğu halde *(Neyi?)* مِنْهَا O günahları *(Ne?)* شَيْءٌ Hiçbir şey *(Nerede yüklenecekler?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ **Kıyamet gününde** *(Daha neden yüklenecekler?)* وَمِنْ بَعْضِ أَوْزَارِ الَّذِينَ **O kimselerin yüklerinden bir kısmını ki** ("min" baziyet içindir) يُضِلُّونَهُمْ **Onlar kendilerini saptırdılar** *(Nasıl?)* بِغَيْرِ عِلْمٍ **Bilgisizce** لِأَنَّهُمْ دَعَوْهُمْ Çünkü onlar onları çağırdılar *(Neye?)* إِلَى الضَّلَالِ Sapkınlığa فَاتَّبَعُوهُمْ Ve çağrılanlar da peşlerinden gitti فَاشْتَرَكُوا Dolayısıyla ortak oldular *(Ne hususta?)* فِي الْإِثْمِ Günahta أَلَا سَاءَ **Şunu bilin ki ne kötü oldu** بِئْسَ Ne çirkin oldu *(Ne?)* مَا يَزِرُونَ **Yüklendikleri** يَحْمِلُونَهُ Sırtladıkları هٰذَا حَمْلُهُمْ Onların bu yükü

26. وَهُوَ قَدْ مَكَرَ **Kesinlikle hile yapmışlardı** الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan öncekiler** نَمْرُودٌ O da Nemruz'dur (Nemrut) بَنَى Nemruz yapmıştır *(Ne yapmıştır?)* صَرْحاً طَوِيلًا Yüksek bir köşk *(Niçin?)* لِيَصْعَدَ مِنْهُ إِلَى السَّمَاءِ Ondan semaya yükselmek için لِيُقَاتِلَ أَهْلَهَا Göktekilerle savaşmak için فَأَتَى اللهُ **Ve Allah irade etti** قَصَدَ Kastetti *(Neyi?)* بُنْيَانَهُمْ **Binalarını (yıkmayı)** *(Nereden?)* مِنَ الْقَوَاعِدِ **Temellerinden** الْأَسَاسِ Kökünden فَأَرْسَلَ Ve gönderdi *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ Nemruz'un üzerine *(Ne gönderdi?)* الرِّيحَ وَالزَّلْزَلَةَ Rüzgâr ve deprem فَهَدِمَتْهُ Ve o yapıları yıktı فَخَرَّ **Ve çöküverdi** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمُ **Onlar üzerine** *(Ne çöküverdi?)* السَّقْفُ **Tavan** *(Nereden?)* مِنْ فَوْقِهِمْ **Üstlerinden** أَيْ وَهُمْ تَحْتَهُ Yani onlar tavanın altında oldukları halde وَأَتَاهُمُ **Ve onlara geldi** *(Ne?)* الْعَذَابُ **Azap** *(Nereden?)* مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ **Anlayamadıkları taraftan** مِنْ جِهَةٍ Bir cihetten ki لَا تَخْطُرُ بِبَالِهِمْ Akıllarına gelmiyor وَقِيلَ Denildi ki هٰذَا Bu (anlatılan) *(Nedir?)* تَمْثِيلٌ Sergilemektir *(Neyi?)* مِنَ الْمَكْرِ لِإِفْسَادِ مَا أَبْرَمُوهُ Kurduklarının (nasıl) bozulduğunu *(Neden kurdukları?)* بِالرُّسُلِ Peygamberlere düzenledikleri hileden

﴿ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُخْزِيهِمْ﴾ يُذِلُّهُمْ ﴿وَيَقُولُ﴾ اللهُ لَهُمْ عَلَى لِسَانِ الْمَلَائِكَةِ تَوْبِيخًا ﴿أَيْنَ شُرَكَائِيَ﴾ بِزَعْمِكُمْ ﴿الَّذِينَ كُنْتُمْ تُشَاقُّونَ﴾ تُخَالِفُونَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿فِيهِمْ﴾ فِي شَأْنِهِمْ ﴿قَالَ﴾ أَيْ يَقُولُ ﴿الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ﴾ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُؤْمِنِينَ ﴿إِنَّ الْخِزْيَ الْيَوْمَ وَالسُّوءَ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٢٧﴾﴾ يَقُولُونَهُ شَمَاتَةً بِهِمْ ﴿الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ ﴿الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ﴾ بِالْكُفْرِ ﴿فَأَلْقَوُا السَّلَمَ﴾ انْقَادُوا وَاسْتَسْلَمُوا عِنْدَ الْمَوْتِ قَائِلِينَ ﴿مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ سُوءٍ﴾ شِرْكٍ فَتَقُولُ الْمَلَائِكَةُ ﴿بَلَى إِنَّ اللهَ عَلِيمٌ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾﴾ فَيُجَازِيكُمْ بِهِ وَيُقَالُ لَهُمْ ﴿فَادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَلَبِئْسَ مَثْوَى﴾ مَأْوَى ﴿الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٢٩﴾﴾ ﴿وَقِيلَ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا﴾ الشِّرْكَ ﴿مَاذَا أَنْزَلَ رَبُّكُمْ قَالُوا خَيْرًا لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا﴾ بِالْإِيمَانِ ﴿فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ﴾ حَيَاةٌ طَيِّبَةٌ ﴿وَلَدَارُ الْآخِرَةِ﴾ أَيِ الْجَنَّةُ ﴿خَيْرٌ﴾ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا قَالَ تَعَالَى فِيهَا ﴿وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ ﴿٣٠﴾﴾ هِيَ ﴿جَنَّاتُ عَدْنٍ﴾ إِقَامَةٍ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿يَدْخُلُونَهَا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاؤُونَ كَذَلِكَ﴾ الْجَزَاءِ ﴿يَجْزِي اللهُ الْمُتَّقِينَ ﴿٣١﴾﴾ ﴿الَّذِينَ﴾ نَعْتٌ ﴿تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ طَيِّبِينَ﴾ طَاهِرِينَ مِنَ الْكُفْرِ ﴿يَقُولُونَ﴾ لَهُمْ عِنْدَ الْمَوْتِ ﴿سَلَامٌ عَلَيْكُمُ﴾ وَيُقَالُ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ ﴿ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٢﴾﴾ ﴿هَلْ﴾ مَا ﴿يَنْظُرُونَ﴾ يَنْتَظِرُ الْكُفَّارُ ﴿إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ ﴿الْمَلَائِكَةُ﴾ لِقَبْضِ أَرْوَاحِهِمْ ﴿أَوْ يَأْتِيَ أَمْرُ رَبِّكَ﴾ الْعَذَابُ أَوِ الْقِيَامَةُ الْمُشْتَمِلَةُ عَلَيْهِ ﴿كَذَلِكَ﴾ كَمَا فَعَلَ هَؤُلَاءِ ﴿فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ مِنَ الْأُمَمِ كَذَّبُوا رُسُلَهُمْ فَأُهْلِكُوا ﴿وَمَا ظَلَمَهُمُ اللهُ﴾ بِإِهْلَاكِهِمْ بِغَيْرِ ذَنْبٍ ﴿وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٣٣﴾﴾ بِالْكُفْرِ ﴿فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا﴾ أَيْ جَزَاؤُهَا ﴿وَحَاقَ﴾ نَزَلَ ﴿بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٣٤﴾﴾ أَيِ الْعَذَابُ

TÜRKÇE ANLAMI

27. **Sonra Kıyamet gününde onları rezil edecektir.** Allah onlara meleklerin diliyle kınama yollu **diyecektir ki: Nerede o,** size göre **benim ortağım olanlar ki, siz onlar**ın durumu **hakkında** müminlere **muhalefet ediyordunuz.** Peygamberlerden ve müminlerden **kendilerine ilim verilmiş olanlar da diyeceklerdir ki: Şüphe yok bütün rezillik ve bütün kötülük bugün kâfirlerin üzerinedir.**

Onların başlarına gelenlerden dolayı sevinerekten diyeceklerdir ki;

28. İnkâr etmek suretiyle **kendi kendilerine haksızlık ederlerken meleklerin**

canlarını aldıkları[1] **kimseler:** Onlar ölürken "**biz hiçbir kötülük,** şirk **yapmıyorduk**", diyerek **teslim olurlar,** boyun eğerler. Melekler şöyle der: **«Hayır! Allah, sizin yaptıklarınızı elbette çok iyi bilendir.** Ve sizi bu yaptıklarınız sebebiyle cezalandıracaktır.»

29. Onlara denilir ki, **artık içinde ebedi kalmak üzere cehennemin kapılarına girin! Kibirlenenlerin yurdu ne kadar fena!**

30. **Ve** şirkten **sakınmış olanlara denilir ki: «Rabbiniz hangi şeyi indirmiştir?» Dediler ki: «Hayrı...». Bu dünyada** iman etmek suretiyle **iyilik edenler için iyilik,** güzel bir yaşam **vardır ve ahiret yurdu** olan cennet **ise elbette** dünya ve onun içindekilerden **daha hayırlıdır** Cenabı Hak o ahiret yurdu hakkında şöyle der; "**sakınanların yurdu ne güzel** yurt!".

31. **Altından ırmaklar akan Adn,** ikamet **cennetlerine**[2] **gireceklerdir.**[3] **Onlar için istedikleri her şey vardır. İşte Allah, takva sahiplerini böyle** mükafaatla **mükâfatlandırır.**

32. **Onlar öyle kimselerdir ki,** küfür kirinden **tertemiz iken ruhlarını melekler alırlar.** Onlar ölürken Melekler **derler ki: 'Selâm size'** ahirette de şöyle denir; '**yaptığınız şey sebebiyle girin cennete!**'

33. O kâfirler, ruhlarını almaları için **kendilerine meleklerin gelmesinden**[4] **veya Rabbinin emrinin,** azabı yahut azabı da içeren kıyametin **gelmesinden başka bir şey mi bekliyorlar? Onlardan önceki** ümmetler **de böyle** onların yaptıkları gibi **yapmışlar;** peygamberlerini yalanlamış ve sonra da helak edilmiş**di. Ve Allah** suçsuz yere helak etmek suretiyle **onlara zulmetmedi, lâkin onlar** inkâr etmek suretiyle **kendi kendilerine zulmetmiş oldular.**

34. **Artık onlara yaptıkları şeylerin kötülükleri** olan cezası **dokundu ve onları kendisiyle alay ettikleri şey** olan azap **sardı,** indi.

KELİME ANLAMI

27. ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ **Sonra kıyamet gününde** يُخْزِيهِمْ **Allah onları rezil edecek** يُذِلُّهُمْ Onları zelil kılacak وَيَقُولُ **Ve diyecek** *(Kim?)* اَللّٰهُ Allah *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne ile?)* عَلٰى لِسَانِ الْمَلَائِكَةِ Meleklerin lisanıyla *(Nasıl?)* تَوْبِيخًا Azarlayarak *(Ne diyecek?)* اَيْنَ شُرَكَائِيَ **Ortaklarım nerededir** *(Neye göre?)* بِزَعْمِكُمْ Sizin iddianıza göre اَلَّذِينَ

[1] تَتَوَفّٰاهُمْ kelimesi hem (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) تـ ile; hem de (يَتَوَفّٰاهُمْ şeklinde) يـ ile okunmuştur.

[2] جَنّٰاتُ kelimesi mübtedadır.

[3] يَدْخُلُونَهَا cümlesi haberdir.

[4] تَأْتِيَهُمْ kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) تـ ile; hem de (يَأْتِيَهُمْ şeklinde) يـ ile okunmuştur.

Öyle ortaklar ki كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Neydiniz?)* تُشَاقُّونَ **Zıt düşerdiniz** تُخَالِفُونَ Muhalefet ederdiniz *(Kime?)* اَلْمُؤْمِنِينَ Müminlere *(Ne hakkında?)* فِيهِمْ **Ortaklar hakkında** فِي شَأْنِهِمْ Onların durumu hakkında قَالَ **Dedi** أَيْ يَقُولُ Yani der *(Kim?)* اَلَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ **Kendilerine ilim verilmiş olanlar** *(Kimlerden?)* مِنَ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُؤْمِنِينَ Peygamberler ve müminlerden *(Ne der?)* إِنَّ الْخِزْيَ الْيَوْمَ **Muhakkak ki bugün rezillik** وَالسُّوءَ **Ve kötülük** *(Kim üzerinedir?)* عَلَى الْكَافِرِينَ **Kâfirler üzerinedir** يَقُولُونَهُ Bunu diyecekler *(Nasıl?)* شَمَاتَةً بِهِمْ Onları alaya alarak

28. *(Öyle kâfirler ki)* اَلَّذِينَ تَتَوَفَّيهُمُ **Canlarını aldıkları kimseler** *(Ne ile okunur?)* بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ "Te" ve "ye" ile okunur *(Kimin canlarını aldığı?)* اَلْمَلٰئِكَةُ **Meleklerin** *(Ne oldukları halde?)* ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ **Kendilerine zulmeder oldukları halde** *(Ne ile?)* بِالْكُفْرِ Küfürle فَأَلْقَوُا السَّلَمَ **Teslimiyeti verdiler** اِنْقَادُوا Boyun eğdiler وَاسْتَسْلَمُوا Ve teslim oldular *(Ne zaman?)* عِنْدَ الْمَوْتِ Ölüm anında *(Ne oldukları halde?)* قَائِلِينَ Söyleyici oldukları halde *(Neyi?)* مَا كُنَّا نَعْمَلُ **Biz yapar değildik** *(Neden?)* مِنْ سُوءٍ **Kötülükten hiçbir şey** شِرْكٍ Şirkten فَتَقُولُ الْمَلَائِكَةُ Ve melekler diyecek *(Ne diyecek?)* بَلٰى إِنَّ اللّٰهَ **Hayır, muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Bilicidir** *(Neyi?)* بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ **Sizin yapar olduğunuz şeyleri** فَيُجَازِيكُمْ Dolayısıyla sizi cezalandıracak *(Ne ile?)* بِهِ Yaptığınız şeylerle

29. وَيُقَالُ لَهُمْ Ve onlara denecek ki فَادْخُلُوا **O halde girin** *(Nereden?)* أَبْوَابَ جَهَنَّمَ **Cehennemin kapılarından** *(Ne olduğunuz halde?)* خَالِدِينَ فِيهَا **Orada ebedi kalıcı olduğunuz halde** فَلَبِئْسَ **Ne kötü oldu** *(Ne?)* مَثْوَى مَأْوَى اَلْمُتَكَبِّرِينَ **Kibirlenenlerin yeri,** barınağı

30. وَقِيلَ **Denildiğinde** *(Kime?)* لِلَّذِينَ اتَّقَوْا **Sakınanlara** *(Neden?)* اَلشِّرْكَ Şirkten *(Ne denildiğinde?)* مَاذَا أَنْزَلَ **Neyi indirdi** *(Kim?)* رَبُّكُمْ **Rabbiniz** قَالُوا **Dediler** *(Ne dediler?)* خَيْرًا **Hayrı (indirdi)** لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا **İyi amel işleyenler için vardır** *(Ne ile?)* بِالْإِيمَانِ İnanmakla *(Nerede?)* فِي هٰذِهِ الدُّنْيَا **Bu dünyada** *(Ne vardır?)* حَسَنَةٌ **Güzellik vardır** حَيَاةٌ طَيِّبَةٌ İyi bir hayat vardır وَلَدَارُ الْآخِرَةِ **Elbette ahiret hayatı** أَيِ الْجَنَّةُ Yani cennet *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Neden?)* مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا Dünyadan ve içerisindekilerden قَالَ تَعَالٰى Allah buyurdu *(Ne hakkında?)* فِيهَا Ahiret yurdu hakkında *(Ne buyurdu?)* وَلَنِعْمَ **Ne güzeldir** *(Ne?)* دَارُ الْمُتَّقِينَ

31. **Sakınanların yurdu** هِيَ O dir *(Nedir?)* جَنَّاتُ عَدْنٍ **Adn cennetleridir** إِقَامَةٍ İkamet cennetleridir مُبْتَدَأٌ

خَبَرُهُ Bu söz mübtedadır, haberi ise devamıdır يَدْخُلُونَهَا **Oraya girecekler** *(Orası ne olduğu halde?)* تَجْرِي **Akar olduğu halde** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهَا **Altlarından** *(Ne akar olduğu halde?)* الْأَنْهَارُ **Nehirler** لَهُمْ فِيهَا **Onlar için orada vardır** *(Ne vardır?)* مَا يَشَاؤُونَ **Diledikleri** كَذٰلِكَ **İşte böyle** اَلْجَزَاءِ Böyle bir Mükâfatla يَجْزِي **Mükafatlandırır** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kimi?)* الْمُتَّقِينَ **Müttakileri**

32. اَلَّذِينَ **Öyle sakınanlar ki** نَعْتٌ Bu sıfattır تَتَوَفّٰيهُمُ **Canlarını aldıkları kimseler** *(Kimin canlarını aldığı?)* اَلْمَلٰئِكَةُ **Meleklerin** *(Ne oldukları halde?)* طَيِّبِينَ **Temiz oldukları halde** طَاهِرِينَ مِنَ الْكُفْرِ Küfürden pak oldukları halde يَقُولُونَ **Diyecekler** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne zaman?)* عِنْدَ الْمَوْتِ Ölüm anında *(Ne diyecekler?)* سَلَامٌ **Selam** عَلَيْكُمُ **Size olsun** وَيُقَالُ لَهُمْ Ve onlara denilecek *(Nerede?)* فِي الْاٰخِرَةِ Ahirette *(Ne denilecek?)* اُدْخُلُوا **Girin** *(Nereye?)* اَلْجَنَّةَ **Cennete** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ **Yaptıklarınız sebebiyle**

33. هَلْ مَا يَنْظُرُونَ **Beklemiyorlar** ("hel", "ma" manasındadır) *(Kim beklemiyor?)* الْكُفَّارُ Kâfirler اِلَّآ اَنْ تَاْتِيَهُمْ **Ancak onlara gelmesini bekliyorlar** *(Ne ile okunmuştur?)* وَالْيَاءِ بِالتَّاءِ "Te" ve "ye" ile okunmuştur *(Kimin gelmesi?)* اَلْمَلٰئِكَةُ **Meleklerin** *(Niçin?)* لِقَبْضِ أَرْوَاحِهِمْ Ruhlarını almak için اَوْ يَاْتِيَ **Ya da gelmesini (bekliyorlar)** *(Neyin?)* اَمْرُ رَبِّكَ **Rabbinin emrinin** اَلْعَذَابُ Azabın اَوِ الْقِيَامَةُ Veya azabı da içine alan kıyamet gününün gelmesini كَذٰلِكَ **İşte böyle** الْمُشْتَمِلَةُ عَلَيْهِ Onların yaptığı gibi كَمَا فَعَلَ هٰؤُلَاءِ **Yapmıştı** فَعَلَ *(Kim?)* اَلَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan öncekiler** *(Kimlerden?)* مِنَ الْأُمَمِ Ümmetlerden كَذَّبُوا رُسُلَهُمْ Onlar peygamberlerini yalanladılar فَاُهْلِكُوا Ve helak oldular وَمَا ظَلَمَهُمْ **Onlara zulmetmedi** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Ne ile?)* بِإِهْلَاكِهِمْ Onları helak etmek suretiyle *(Nasıl?)* وَلٰكِنْ كَانُوا **Fakat onlar idiler** *(Ne idiler?)* أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ **Kendilerine Zulmeder idiler** بِغَيْرِ ذَنْبٍ Günahsız *(Ne ile?)* بِالْكُفْرِ Küfürle

34. فَاَصَابَهُمْ **Sonunda onlara ulaştı** *(Ne ulaştı?)* سَيِّئَاتُ مَا **O şeyin kötülüğü ki** عَمِلُوا **Onu yaptılar** أَيْ جَزَاؤُهَا Yani yaptıklarının karşılığı وَحَاقَ **Ve sarıverdi** نَزَلَ İndi *(Kimi sarıverdi?)* بِهِمْ **Onları** *(Ne sarıverdi?)* مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ **Kendisiyle alay ettikleri şey** أَيِ الْعَذَابُ Yani azap

﴿وَقَالَ الَّذِينَ اَشْرَكُوا﴾ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿لَوْ شَآءَ اللهُ مَا عَبَدْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ نَّحْنُ وَلَآ اٰبَاؤُنَا وَلَا حَرَّمْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ﴾ مِنَ الْبَحَائِرِ وَالسَّوَائِبِ فَإِشْرَاكُنَا وَتَحْرِيمُنَا بِمَشِيئَتِهِ فَهُوَ رَاضٍ بِهِ قَالَ تَعَالَى ﴿كَذٰلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ أَيْ كَذَّبُوا رُسُلَهُمْ فِيمَا جَاؤُا بِهِ ﴿فَهَلْ﴾ فَمَا ﴿عَلَى الرُّسُلِ اِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٣٥﴾﴾ الْإِبْلَاغُ الْبَيِّنُ وَلَيْسَ عَلَيْهِمُ الْهِدَايَةُ ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ اُمَّةٍ رَّسُولاً﴾ كَمَا بَعَثْنَاكَ فِي هٰؤُلَاءِ ﴿اَنِ﴾ أَيْ بِأَنِ ﴿اعْبُدُوا اللهَ﴾ وَحِّدُوهُ ﴿وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾ الْأَوْثَانَ أَنْ تَعْبُدُوهَا ﴿فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللهُ﴾ فَآمَنَ ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ﴾ وَجَبَتْ ﴿عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ﴾ فِي عِلْمِ اللهِ فَلَمْ يُؤْمِنْ ﴿فَسِيرُوا﴾ يَا كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿فِي الْاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٦﴾﴾ رُسُلَهُمْ مِنَ الْهَلَاكِ ﴿اِنْ تَحْرِصْ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿عَلٰى هُدٰيهُمْ﴾ وَقَدْ أَضَلَّهُمُ اللهُ لَا تَقْدِرُ عَلَى ذٰلِكَ ﴿فَاِنَّ اللهَ لَا يَهْدِي﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ وَلِلْفَاعِلِ [لَا يَهْدِي] ﴿مَنْ يُضِلُّ﴾ مَنْ يُرِيدُ إِضْلَالَهُ ﴿وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٣٧﴾﴾ مَا نِعِينَ مِنْ عَذَابِ اللهِ ﴿وَاَقْسَمُوا بِاللهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ﴾ أَيْ غَايَةَ اجْتِهَادِهِمْ فِيهَا ﴿لَا يَبْعَثُ اللهُ مَنْ يَمُوتُ﴾ قَالَ تَعَالَى ﴿بَلٰى﴾ يَبْعَثُهُمْ ﴿وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا﴾ مَصْدَرَانِ مُؤَكِّدَانِ مَنْصُوبَانِ بِفِعْلِهِمَا الْمُقَدَّرِ أَيْ وَعَدَ ذٰلِكَ وَحَقَّهُ حَقًّا ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ ﴿لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٨﴾﴾ ذٰلِكَ ﴿لِيُبَيِّنَ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِيَبْعَثُهُمُ الْمُقَدَّرُ ﴿لَهُمُ الَّذِي يَخْتَلِفُونَ﴾ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿فِيهِ﴾ أَمْرِ الدِّينِ بِتَعْذِيبِهِمْ وَإِثَابَةِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا اَنَّهُمْ كَانُوا كَاذِبِينَ ﴿٣٩﴾﴾ فِي إِنْكَارِ الْبَعْثِ ﴿اِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ اِذَآ اَرَدْنَاهُ﴾ أَيْ أَرَدْنَا إِيجَادَهُ وَقَوْلُنَا مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿اَنْ نَّقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٤٠﴾﴾ أَيْ فَهُوَ يَكُونُ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالنَّصْبِ عَطْفًا عَلَى نَقُولَ وَالْآيَةُ لِتَقْرِيرِ الْقُدْرَةِ عَلَى الْبَعْثِ ﴿وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللهِ﴾ لِإِقَامَةِ دِينِهِ ﴿مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا﴾ بِالْأَذَى مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ وَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ وَأَصْحَابُهُ ﴿لَنُبَوِّئَنَّهُمْ﴾ نُنْزِلَهُمْ ﴿فِي الدُّنْيَا﴾ دَارًا ﴿حَسَنَةً﴾ هِيَ الْمَدِينَةُ ﴿وَلَاَجْرُ الْاٰخِرَةِ﴾ أَيِ الْجَنَّةُ ﴿اَكْبَرُ﴾ أَعْظَمُ ﴿لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾﴾ أَيِ الْكُفَّارُ أَوِ الْمُتَخَلِّفُونَ عَنِ الْهِجْرَةِ مَا لِلْمُهَاجِرِينَ مِنَ الْكَرَامَةِ لَوَافَقُوهُمْ هُمُ ﴿الَّذِينَ صَبَرُوا﴾ عَلَى أَذَى الْمُشْرِكِينَ وَالْهِجْرَةِ لِإِظْهَارِ الدِّينِ ﴿وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٤٢﴾﴾ فَيَرْزُقُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُونَ

TÜRKÇE ANLAMI

35. **Ve** Mekkeli **müşrikler dediler ki: «Eğer Allah dileseydi ondan başkasına ne biz; ne de babalarımız ibadet etmezdik. Ve onsuz** bahîra ve saibe gibi **birşeyi haram da kılmazdık.** Dolayısıyla ona şirk

koşmamız ve haram kılışımız onun isteğiyle olup O buna razıdır. Allah teala buyuruyor ki; **işte onlardan öncekiler de böyle yapmışlar,** Peygamberleri getirdikleri şeylerde yalanlamışlar**dı. Artık peygamberlerin üzerine apaçık tebliğden başka ne vardır?** (başka bir şey) yoktur. Hidayete erdirmek onların işi değildir.

36. **Andolsun ki,** seni onlara gönderdiğimiz gibi, **her ümmete,** «sadece **Allah'a ibadet ediniz**[1] **ve tağut**a, putlara ibadet etmek**ten kaçınınız,**» **diye bir peygamber göndermişizdir. Artık o ümmetlerden bir kısmına Allah hidayet etmiş,** onlar da iman etmiş**tir; onlardan bir kısmının üzerine de** Allah'ın ilminde **dalâlet gerekli olmuş,** onlar da iman etmemiş**tir.** Ey Mekkeliler! **Artık yeryüzünde yürüyünüz de** peygamberlerini **yalanlayanların** helak edilmeleri şeklindeki **sonları nasıl olmuştur bir görün!**

37. Ey Muhammed! **Sen onların hidayet bulmaları hususunda çok istekli olsan da** Allah onları saptırmışken sen buna güç yetiremezsin. **Çünkü Allah'ın dalâlete düşür**mek iste**diği kimse hidayete eremez**[2] **Ve onlara yardımcı olacak,** Allah'ın azabını engelleyecek **kimse yoktur.**

38. **Ve Allah'a olanca yeminleriyle yemin ettiler ki: «Allah ölecek bir kimseyi diriltmeyecektir. Hayır!** Onları diriltecektir. **Bu (diriltmek) O'nun üzerine hak olarak** hak olan, vaat ettiği **bir vaaddir.**[3] **Şu kadarı var ki insanların,** Mekkelilerin **çoğu** bunu **bilmezler.**

39. **Onlara** iman edenlerle birlikte **kendisinde ihtilâf ettikleri** müminlerin mükâfatlandırılacağı, kendilerininse azap edileceği şeklindeki dinle ilgili **meseleyi açıklasın ve kâfir olanlar da** dirilişi inkâr etmeleri hususunda **onların hakikaten yalancı olduklarını bilsinler diye**[4] **(onları diriltecek)**

40. **Biz, bir şey**in olmasını **istediğimiz zaman, ona sözümüz**[5] **sadece «Ol» dememizdir;** O da **hemen oluverir.**[6] Bu ayet diriltemeye olan kudreti ifade etmek içindir.

41. Mekkelilerden gördükleri türlü eziyetlerle **zulme uğradıktan sonra Allah**ın dinini hakkıyla yaşamak **uğruna hicret eden kişileri,** -Hz. Peygamber efendimiz(s.a.v.) ve ashabı kastediliyor- **onları elbette dünyada güzel** bir yurd olan Medine'y**e yerleştireceğiz ve ahiret mükâfaatı** olan cennet **ise elbette daha büyüktür.** O kâfirler ya da hicret etmeyenler muhacirlere verilecek mükafaatı **bilselerdi** elbette onlara uyarlardı.

---

[1] أَنْ burada بِأَنْ takdirindedir.

[2] يَهْدِي fiili hem meçhul hem de (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) malum olarak okunmuştur.

[3] وَعْدًا ile حَقًّا kelimeleri mukadder fiilleriyle mensup olan müekkit mastarlardır. "Bunu vaat etti ve gerçekleştirdi" anlamındadır.

[4] لِيُبَيِّنَ fiilindeki ل harfi mukadder يَبْعَثُهُمْ fiiline taalluk eder.

[5] قَوْلُنَا kelimesi mübtedadır. Haberi de أَنْ نَقُولَ'dir.

[6] Bir kıraatte فَيَكُونَ kelimesi نَقُولَ üzerine atfedilerek mensup okunmuştur.

42. Onlar müşriklerin eziyetlerine ve dinlerini özgürce yaşamak için hicret zorluğuna karşı **sabır gösteren ve Rablerine tevekkül eden kişilerdir.** Cenâb-ı Hak onları hiç hesabetmedikleri yerden rızıklandırır.

KELİME ANLAMI

35. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَلَّذِيْنَ **O kimseler ki** اَشْرَكُوا **Onlar ortak koştular** *(Kimden?)* مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ Mekke halkından *(Ne dediler?)* لَوْ شَاءَ **Şayet dileseydi** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** مَا عَبَدْنَا **Biz tapmazdık** مِنْ دُوْنِهٖ **Ondan başka** مِنْ شَيْءٍ **Hiçbir şeye** نَحْنُ **Ne biz** وَلَآ اٰبَاؤُنَا **Ne de babalarımız** وَلَا حَرَّمْنَا **Ve haram kılmazdık** مِنْ دُوْنِهٖ **O olmadan** *(Neyi haram kılmazdık?)* مِنْ شَيْءٍ **Hiçbir şeyi** *(O haram kıldığımız şeyler de nedendir?)* مِنَ الْبَحَائِرِ Kulağı kesilip salınan وَالسَّوَائِبِ Ve (putlar adına) adanan develerden فَإِشْرَاكُنَا Dolayısıyla bizim ortak koşmamız *(Daha?)* وَتَحْرِيمُنَا Ve haram kılmamız *(Ne iledir?)* بِمَشِيئَتِهٖ Allah'ın dilemesiyledir فَهُوَ O halde Allah *(Nedir?)* رَاضٍ بِهٖ Buna razıdır قَالَ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurdu ki كَذٰلِكَ **İşte böyle** فَعَلَ **Yapmıştı** *(Kim?)* اَلَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan öncekiler** أَيْ كَذَّبُوا Yani yalanladılar *(Kimi?)* رُسُلَهُمْ Peygamberlerini *(Ne hususta?)* فِيمَا جَاؤُا بِهٖ Kendisine getirdiği şeyler hususunda فَهَلْ فَمَا عَلَى الرُّسُلِ **Peygamberlere düşmez** ("Hel" "ma" manasındadır) اِلَّا الْبَلَاغُ **Ancak tebliğ düşer** *(Öyle tebliğ ki)* اَلْمُبِيْنُ **Açık olan** اَلْإِبْلَاغُ الْبَيِّنُ Apaçık tebliğ etmek düşer وَلَيْسَ عَلَيْهِمْ Ve onlara düşmez *(Ne?)* اَلْهِدَايَةُ Hidayet

36. وَلَقَدْ بَعَثْنَا **Kesinlikle biz gönderdik** *(Nerede?)* فِيْ كُلِّ اُمَّةٍ **Her ümmet içerisinde** *(Kimi gönderdik?)* رَسُولاً **Resul'ü gönderdik** *(Ne gibi?)* كَمَا بَعَثْنَاكَ Seni gönderdiğimiz gibi *(Nereye?)* فِيْ هٰؤُلَاءِ Bunların arasına *(Ne diye gönderdik?)* اَنِ أَيْ بِأَنِ اعْبُدُوا **İbadet edin diye** ("En" "bien" manasındadır) *(Kime?)* اَللّٰهَ **Allah'a** وَحِّدُوهُ O'nu tek kabul edin diye *(Daha ne diye?)* وَاجْتَنِبُوا **Ve sakının diye** *(Neden?)* اَلطَّاغُوتَ **Tağuttan** اَلْأَوْثَانَ Putlardan *(Ondan bedel?)* أَنْ تَعْبُدُوهَا Onlara tapmaktan فَمِنْهُمْ **Onlardan vardır** *(Kim vardır?)* مَنْ **O kimse ki** هَدَى **Hidayet etti** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** فَاٰمَنَ Ve iman ettti وَمِنْهُمْ **Ve onlardan vardır** *(Kim vardır?)* مَنْ حَقَّتْ **Hak olan** وَجَبَتْ Gerekli olan vardır *(Kime?)* عَلَيْهِ **Kendisine** *(Ne?)* اَلضَّلَالَةُ **Sapıklık** *(Nerede?)* فِيْ عِلْمِ اللّٰهِ Allah'ın ilminde فَلَمْ يُؤْمِنْ Dolayısıyla iman etmemiştir فَسِيرُوا **O halde gezin** يَا كُفَّارَ مَكَّةَ Ey Mekke kâfirleri *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** فَانْظُرُوا **Ve bakın** كَيْفَ كَانَ **Nasıldır** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ **Yalanlayanların**

sonu *(Kimi yalanlayanlar?)* رُسُلُهُمْ Peygamberlerini *(Sonları da nedir?)* مِنَ الْهَلَاكِ Helaktir

37. إِنْ تَحْرِصْ **Haris olsan da** يَا مُحَمَّدُ Ya Muhammed *(Neye?)* عَلَى هُدٰيهُمْ **Onların hidayete ermelerine** وَقَدْ أَضَلَّهُمُ اللهُ Allah onları saptırmış iken لَا تَقْدِرُ Güç yetiremezsin *(Neye?)* عَلَى ذٰلِكَ Buna فَإِنَّ اللهَ **Çünkü Allah** لَا يَهْدِي **Hidayete ermez** *(Ne ile okunur?)* بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ Meçhul vezinle وَلِلْفَاعِلِ Ve malum vezinle *(Kim hidayete ermez?)* مَنْ يُضِلُّ **Allah'ın saptırdığı** مَنْ يُرِيدُ إِضْلَالَهُ Sapıtmasını istediği وَمَا لَهُمْ **Ve onlar için yoktur** *(Kim?)* مِنْ نَاصِرِينَ **Yardımcılar** مَانِعِينَ Koruyucular *(Neden?)* مِنْ عَذَابِ اللهِ Allah'ın azabından

38. وَأَقْسَمُوا **Yemin ettiler** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** *(Nasıl?)* جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ **Yeminlerindeki olanca gayretle** أَيْ غَايَةَ اجْتِهَادِهِمْ فِيهَا Yeminlerinde son derece gayret sarf etmekle *(Ne diye yemin ettiler?)* لَا يَبْعَثُ **Diriltmez** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kimi?)* مَنْ يَمُوتُ **Öleni** قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* بَلَى **Evet** يَبْعَثُهُمْ Onları diriltecek وَعْدًا عَلَيْهِ **Ona vaadidir** *(Nasıl?)* حَقًّا **Gerçek** مَصْدَرَانِ Bu iki kelime mastardır *(Öyle mastar ki)* مُؤَكِّدَانِ مَنْصُوبَانِ Tekit eden ve mensup olan *(Ne ile mensup olan?)* بِفِعْلِهِمَا الْمُقَدَّرِ Takdir edilen fiilleriyle أَيْ وَعَدَ ذٰلِكَ Yani "Bunu vaat etti" *(Daha?)* وَحَقَّهُ حَقًّا 'Vaadini gerçekleştirmekle gerçekleştirdi'dir وَلٰكِنَّ **Fakat** أَكْثَرَ النَّاسِ **İnsanların çoğu** أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ Yani Mekke halkı لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu

39. *(Onları niçin diriltecek?)* لِيُبَيِّنَ **Açıklasın diye** مُتَعَلِّقٌ Bu kelime müteallıktır *(Neye?)* الَّذِي بِبَعْثِهِمُ الْمُقَدَّرُ Mukadder "yebasühüm" fiiline *(Kime?)* لَهُمُ **Onlara** *(Neyi?)* يَخْتَلِفُونَ **İhtilaf ettikleri şeyi** *(Kiminle ihtilaf ettikleri?)* مَعَ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerle *(Nerede?)* فِيهِ **Kendisinde** *(O ihtilaf ettikleri şey de nedir?)* أَمْرِ الدِّينِ Dinin emri *(Neyi emri?)* وَإِثَابَةِ الْمُؤْمِنِينَ Ve müminlerin sevap kazanacaklarını *(Daha niçin diriltecek?)* بِتَعْذِيبِهِمْ Kâfirlerin azaba çarptırılacaklarını وَلِيَعْلَمَ **Ve bilsin diye** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Onlar inkar ettiler** *(Neyi?)* أَنَّهُمْ كَانُوا **Kendilerinin olduklarını** *(Ne olduklarını?)* كَاذِبِينَ **Yalancılar** *(Ne hususta?)* فِي إِنْكَارِ الْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeyi inkâr etme hususunda

40. إِنَّمَا قَوْلُنَا **Şöyle ki bizim sözümüz** *(Ne için?)* لِشَيْءٍ **Bir şey için ki** إِذَا أَرَدْنَاهُ **Biz onu istediğimizde** أَيْ أَرَدْنَا إِيجَادَهُ Yani onu yaratmayı istediğimizde وَقَوْلُنَا مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ "Kavlünâ" mübtedadır haberi de (devamıdır) *(Bizim sözümüz nedir?)* أَنْ نَقُولَ **Dememiz-dir** *(Ne için?)* لَهُ **O istediğimiz şey için** *(Ne dememizdir?)* كُنْ **Ol dememizdir** فَيَكُونُ

Ki peşinden hemen oluverir أَيْ فَهُوَ يَكُونُ Yani o istediğimiz hemen olur وفِي قِرَاءَةٍ بِالنَّصْبِ Bir kıraatte nasb ile okunmuştur *(Nasıl?)* عَطْفًا عَلَى نَقُولَ "Nekûle"ye atfederek وَالْآيَةُ O halde ayet *(Ne içindir?)* لِتَقْرِيرِ الْقُدْرَةِ Allah'ın kudretini pekiştirmek içindir *(Neye kudreti?)* عَلَى الْبَعْثِ Öldükten sonra diriltmeye

41. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** هَاجَرُوا **Hicret ettiler** *(Nerede?)* فِي اللَّهِ **Allah yolunda** *(Ne için?)* لِإِقَامَةِ دِينِهِ Allah'ın dinini ikame için *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا **Zulmedildiklerinden sonra** *(Ne ile?)* بِالْأَذَى Eziyet ile *(Kim tarafından?)* مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ Mekke halkı tarafından وَهُمْ O zulmedilenler de *(Kimdir?)* وَأَصْحَابُهُ ﷺ اَلنَّبِيُّ Peygamber (s.a.v.) ve ashabıdır لَنُبَوِّئَنَّهُمْ **Elbette onları yerleştireceğiz** نُنْزِلَهُمْ Onları konaklatacağız *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا **Dünyada** دَارًا Yurtta *(Öyle yurt ki?)* حَسَنَةً **Güzel bir yurt** هِيَ الْمَدِينَةُ O da Medine'dir وَلَأَجْرُ الْآخِرَةِ **Ancak kesinlikle ahiret mükafatı** أَيِ الْجَنَّةُ Yani cennet *(Nedir?)* أَكْبَرُ **Daha büyüktür** أَعْظَمُ Daha yücedir لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ **Sayet bilselerdi** أَيِ الْكُفَّارُ Yani kâfirler أَوِ الْمُتَخَلِّفُونَ عَنِ الْهِجْرَةِ Veya (Allah yolunda) hicretten geri duranlar *(Neyi bilselerdi?)* مَا لِلْمُهَاجِرِينَ مِنَ الْكَرَامَةِ Hicret edilenlere gösterilecek cömertliği لَوَافَقُوهُمْ Elbette muhacirlere uyarlardı

42. هُمُ Onlar *(Kimlerdir?)* اَلَّذِينَ صَبَرُوا **Sabredenlerdir** *(Neye?)* عَلَى أَذَى الْمُشْرِكِينَ Müşriklerin eziyetine *(Daha neye?)* وَالْهِجْرَةِ Hicrete *(Niçin?)* لِإِظْهَارِ الدِّينِ Dini izhar için وَعَلَى رَبِّهِمْ **Ve yalnız rablerine** يَتَوَكَّلُونَ **Tevekkül ederler** فَيَرْزُقُهُمْ Dolayısıyla Allah onları rızıklandırır *(Nereden?)* مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُونَ Ummadıkları taraftan

﴿وَمَآ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ اِلَّا رِجَالًا نُوحِي اِلَيْهِمْ﴾ لَا مَلَائِكَةً ﴿فَاسْاَلُوا اَهْلَ الذِّكْرِ﴾ الْعُلَمَاءَ بِالتَّوْرَاةِ وَالْاِنْجِيلِ ﴿اِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٤٣﴾﴾ ذٰلِكَ فَإِنَّهُمْ يَعْلَمُونَهُ وَأَنْتُمْ إِلٰى تَصْدِيقِهِمْ أَقْرَبُ مِنْ تَصْدِيقِ الْمُؤْمِنِينَ بِمُحَمَّدٍ ﷺ ﴿بِالْبَيِّنَاتِ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِمَحْذُوفٍ أَيْ أَرْسَلْنَاهُمْ بِالْحُجَجِ الْوَاضِحَةِ ﴿وَالزُّبُرِ﴾ الْكُتُبِ ﴿وَاَنْزَلْنَآ اِلَيْكَ الذِّكْرَ﴾ الْقُرْآنَ ﴿لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ اِلَيْهِمْ﴾ فِيهِ مِنَ الْحَلَالِ وَالْحَرَامِ ﴿وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٤﴾﴾ فِي ذٰلِكَ فَيَعْتَبِرُوا ﴿اَفَاَمِنَ الَّذِينَ مَكَرُوا﴾ الْمَكَرَاتِ ﴿السَّيِّئَاتِ﴾ بِالنَّبِيِّ ﷺ فِي دَارِ النَّدْوَةِ مِنْ تَقْيِيدِهِ أَوْ قَتْلِهِ أَوْ إِخْرَاجِهِ كَمَا ذُكِرَ فِي الْأَنْفَالِ ﴿اَنْ يَخْسِفَ اللّٰهُ بِهِمُ الْاَرْضَ﴾ كَقَارُونَ ﴿اَوْ يَاْتِيَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٤٥﴾﴾ أَيْ مِنْ جِهَةٍ لَا تَخْطُرُ بِبَالِهِمْ وَقَدْ أُهْلِكُوا بِبَدْرٍ وَلَمْ يَكُونُوا يُقَدِّرُونَ ذٰلِكَ ﴿اَوْ يَاْخُذَهُمْ فِي تَقَلُّبِهِمْ﴾ فِي أَسْفَارِهِمْ لِلتِّجَارَةِ ﴿فَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٤٦﴾﴾ بِفَائِتِينَ الْعَذَابَ ﴿اَوْ يَاْخُذَهُمْ عَلٰى تَخَوُّفٍ﴾ تَنَقُّصٍ شَيْئًا فَشَيْئًا حَتّٰى يُهْلَكَ الْجَمِيعُ حَالٌ مِنَ الْفَاعِلِ أَوِ الْمَفْعُولِ ﴿فَاِنَّ رَبَّكُمْ لَرَؤُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٤٧﴾﴾ حَيْثُ لَمْ يُعَاجِلْهُمْ بِالْعُقُوبَةِ ﴿اَوَلَمْ يَرَوْا اِلٰى مَا خَلَقَ اللّٰهُ مِنْ شَيْءٍ يَتَفَيَّاُ﴾ لَهُ ظِلٌّ كَشَجَرَةٍ وَجَبَلٍ ﴿ظِلَالُهُ﴾ تَتَمَيَّلُ ﴿عَنِ الْيَمِينِ وَالشَّمَآئِلِ﴾ جَمْعُ شِمَالٍ أَيْ عَنْ جَانِبَيْهِمَا أَوَّلَ النَّهَارِ وَآخِرَهُ ﴿سُجَّدًا لِلّٰهِ﴾ حَالٌ أَيْ خَاضِعِينَ لَهُ بِمَا يُرَادُ مِنْهُمْ ﴿وَهُمْ﴾ أَيِ الظِّلَالُ ﴿دَاخِرُونَ ﴿٤٨﴾﴾ صَاغِرُونَ نُزِّلُوا مَنْزِلَةَ الْعُقَلَاءِ ﴿وَلِلّٰهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ مِنْ دَآبَّةٍ﴾ أَيْ نَسَمَةٍ تَدُبُّ عَلَيْهَا أَيْ تَخْضَعُ لَهُ بِمَا يُرَادُ مِنْهَا وَغُلِّبَ فِي الْإِتْيَانِ بِمَا لَا يَعْقِلُ لِكَثْرَتِهِ ﴿وَالْمَلٰٓئِكَةُ﴾ خَصَّهُمْ بِالذِّكْرِ تَفْضِيلًا ﴿وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٤٩﴾﴾ يَتَكَبَّرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ ﴿يَخَافُونَ﴾ أَيِ الْمَلَائِكَةُ حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ﴾ حَالٌ مِنْ «رَبَّهُمْ» أَيْ عَالِيًا عَلَيْهِمْ بِالْقَهْرِ ﴿وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٥٠﴾﴾ بِهِ ﴿وَقَالَ اللّٰهُ لَا تَتَّخِذُوا اِلٰهَيْنِ اثْنَيْنِ﴾ تَأْكِيدٌ ﴿اِنَّمَا هُوَ اِلٰهٌ وَاحِدٌ﴾ أُتِيَ بِهِ لِإِثْبَاتِ الْإِلٰهِيَّةِ وَالْوَحْدَانِيَّةِ ﴿فَاِيَّايَ فَارْهَبُونِ ﴿٥١﴾﴾ خَافُونِ دُونَ غَيْرِي وَفِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ ﴿وَلَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ مِلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا ﴿وَلَهُ الدِّينُ﴾ الطَّاعَةُ ﴿وَاصِبًا﴾ دَائِمًا حَالٌ مِنَ الدِّينِ وَالْعَامِلُ فِيهِ مَعْنَى الظَّرْفِ ﴿اَفَغَيْرَ اللّٰهِ تَتَّقُونَ ﴿٥٢﴾﴾ وَهُوَ الْإِلٰهُ الْحَقُّ وَلَا إِلٰهَ غَيْرُهُ وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلْإِنْكَارِ وَالتَّوْبِيخِ ﴿وَمَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللّٰهِ﴾ لَا يَأْتِي بِهَا غَيْرُهُ وَمَا شَرْطِيَّةٌ أَوْ مَوْصُولَةٌ ﴿ثُمَّ اِذَا مَسَّكُمُ﴾ أَصَابَكُمُ ﴿الضُّرُّ﴾ الْفَقْرُ وَالْمَرَضُ ﴿فَاِلَيْهِ تَجْاَرُونَ ﴿٥٣﴾﴾ تَرْفَعُونَ أَصْوَاتَكُمْ بِالْاِسْتِغَاثَةِ وَالدُّعَاءِ وَلَا تَدْعُونَ غَيْرَهُ ﴿ثُمَّ اِذَا كَشَفَ الضُّرَّ عَنْكُمْ اِذَا فَرِيقٌ مِنْكُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٥٤﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

43. **Ve senden önce de ancak kendilerine vahyettiğimiz erkekleri gönderdik;** yoksa melek göndermedik. **Eğer siz** bunu **bilmiyorsanız zikir ehli** olan İncil ve Tevrat bilginleri**ne sorun;** zira onlar bunu bilirler. Muhammed'e(s.a.v.) iman edenlerdense, ehli kitabın söylediklerini doğru kabul etmek size daha kolay gelir.

44. O peygamberleri **Açık deliller**[1] **ve kitaplarla** gönderdik **ve kendilerine indirilmiş olan** helal ve haramları **insanlara açıkça anlatasın diye sana da zikri,** Kur'ân'ı **indirdik; tâ ki onlar tefekkür etsinler** de ibret alsınlar.

45. Enfal suresinde de geçtiği gibi kendisini bağlamak, öldürmek ya da sürgün etmek gibi Daru'n-nedve'de **kötü** hile**lerle** Hz. Peygambere **hile yapanlar, Allah'ın onları** Kârun gibi **yere geçireceğinden veya farkına varmayacakları,** akıllarına bile gelmeyecek **bir yönden kendilerine azabın gelmesinden emin mi oldular?** Nitekim hiç tahmin etmedikleri halde Bedir'de helak edilmişlerdir.

46. **Veya onları** ticaret için yaptıkları yolculuklarında **dönüp dolaşırlarken yakalayıvermesinden (emin mi oldular?) Hâlbuki onlar aciz bırakamazlar,** azaptan kaçamazlar.

47. **Veya onları** hepsi helak oluncaya değin yavaş yavaş azaltmak suretiyle **azalta azalta**[2] **yakalayıvermesinden emin midirler? Muhakkak ki, Rabbin** onları hemen cezalandırmadığı için **elbette çok esirgeyicidir, çok merhametlidir.**

48. **Allah'ın yarattığı** ağaç ve dağ gibi gölgesi olan **herhangi bir şeyi görmediler mi ki, onun gölgesi Allah için küçülerek**[3] **ve secde ederek**[4] kendilerinden istendiği şekilde boyun eğerek, günün başı ve sonunda **sağ ve sol** tarafla**ra**[5] **eğilip** meyleder.

49. **Göklerde bulunanlar, yerdeki canlılar**[6], yeryüzünde kımıldayan her canlı **ve bütün melekler**[7] Allah'a ibadet konusunda **büyüklük taslamadan Allah'a secde ederler;** yeryüzündeki canlıların tümü kendilerinden istendiği şekilde ona boyun eğer.

---

[1] بِالْبَيِّنَاتِ kelimesindeki بـ harfi mahzuf أَرْسَلْنَا fiiline talluk eder.

[2] عَلَى تَخَوُّفٍ failden ya da mefulden haldir.

[3] صَاغِرُونَ şeklinde cemi müzekker sigası kullanılmak suretiyle gölgeler akıllı varlıklar menzilesine indirilmiştir.

[4] سُجَّدًا kelimesi haldir.

[5] اَلشَّمَائِل kelimesi شِمَالٌ kelimesinin cemisidir.

[6] وَمَا فِي الْأَرْضِ sözünde, cansızlar için kullanılan ما kelimesi getirilmek suretiyle daha çok oldukları gerekçesiyle "akılsız varlıklar" tağlip edilmiştir.

[7] Melekleri özellikle zikretmesi onlara tazim amacı taşır.

50. Gücüyle **onların üzerlerinde olan**[1] **Rablerinden korkarak**[2] **ve** kendisiyle **emredildikleri şeyleri yaparlar.**

51. **Ve Allah buyurmuştur ki, «İki**[3] **ilâh edinmeyiniz; O ancak bir ilâhtır.** Bu ayeti hem ilahlığı hem de tekliği ortaya koymak için getirmiştir. **Artık yalnız Benden korkun** başkasından korkmayın.»[4]

52. **Göklerde ve yerde ne varsa** mülk, yaratma ve kul olarak **O'nundur. Ve din,** itaat **de daima**[5] **O'nundur. (Hal böyleyken) Allah'ın dışında başkasından mı korkuyorsunuz?**[6] O hak ilahtır. Ondan başka ilah yoktur.

53. **Size gelen her nimet,**[7] **Allah'tandır,** o nimeti O'ndan başkası getirmez. **Sonra size** fakirlik ve hastalık gibi **bir zarar dokunduğu zaman ancak O'na seslerinizi yükseltip** yardım istemek ve dua etmek suretiyle **yalvarırsınız.** Yoksa başkasına niyazda bulunmazsınız.

54. **Sonra sizden o zararı kaldırdığı vakit bir de bakarsın sizden birileri Rablerine ortak koşarlar.**

KELİME ANLAMI

43. وَمَا اَرْسَلْنَا **Biz göndermedik** *(Kimden önce?)* مِنْ قَبْلِكَ **Senden önce** اِلَّا رِجَالًا **Ancak o kişileri gönderdik ki** نُوحِي **Vahyederdik** *(Kime?)* اِلَيْهِمْ **Kendilerine** لَا مَلَائِكَةً Melekleri değil فَاسْاَلُوا **O halde sorun** *(Kime?)* اَهْلَ الذِّكْرِ **Ehli zikre** اَلْعُلَمَاءَ Bilenlere *(Neyi?)* بِالتَّوْرَاةِ وَالْاِنْجِيلِ Tevrat'ı ve incili اِنْ كُنْتُمْ **Eğer iseniz** *(Ne iseniz?)* لَا تَعْلَمُونَ **Bilmez iseniz** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu فَاِنَّهُمْ يَعْلَمُونَهُ Çünkü onlar (ehli zikir) bunu bilirler وَاَنْتُمْ Ve siz de اِلٰى تَصْدِيقِهِمْ Onları tasdik etmeye *(Nesiniz?)* اَقْرَبُ Daha yakınsınız *(Neden daha yakınsınız?)* ﷺ بِمُحَمَّدٍ مِنْ تَصْدِيقِ الْمُؤْمِنِينَ Hz. Muhammed'e inananları tasdik etmekten

44. *(Ne ile gönderdik?)* بِالْبَيِّنَاتِ **Apaçık mucizelerle** مُتَعَلِّقٌ بِمَحْذُوفٍ Bu kelime mahzuf bir fiile mütealliktir اَيْ اَرْسَلْنَاهُمْ Yani "biz onları gönderdik" *(Ne ile?)* بِالْحُجَجِ الْوَاضِحَةِ Açık delillerle (tevilindedir) *(Daha ne ile gönderdik?)* وَالزُّبُرِ **Ve sahifelerle**

---

[1] مِنْ فَوْقِهِمْ zarfı (رَبَّهُمْ) kelimesinden haldir.

[2] يَخَافُونَ cümlesi يَسْتَكْبِرُونَ fiilindeki zamirden haldir.

[3] اِثْنَيْنِ kelimesi tekittir.

[4] فَارْهَبُونِ ifadesinde (قَالَ اللهُ şeklinde gelen önceki) gâip sâgadan (muhatap sîgaya) dönülmüştür.

[5] Ayette geçen وَاصِبًا kelimesi "daima" anlamında olup اَلدِّينُ kelimesinden haldir. Amili ise zarfın manasıdır.

[6] Ayetteki istifham inkâr ve kınama bildirir.

[7] ...وَمَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ ayetindeki ما kelimesi ya şartiyedir; ya da mevsuledir.

اَلْكُتُبِ Kitaplarla وَاَنْزَلْنَا **Ve indirdik** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** *(Neyi?)* اَلذِّكْرَ **Bu Zikr'i** اَلْقُرْآنَ Kuran'ı *(Niçin?)* لِتُبَيِّنَ **Açıklayasın diye** *(Kime?)* لِلنَّاسِ **İnsanlara** *(Neyi?)* مَا نُزِّلَ **İndirileni** *(Kime?)* اِلَيْهِمْ **Kendilerine** فِيهِ O indirilende vardır *(Ne vardır?)* مِنَ الْحَلَالِ وَالْحَرَامِ Helal ve haram وَلَعَلَّهُمْ **Ta ki onlar** يَتَفَكَّرُونَ Düşünsünler فِي ذٰلِكَ Bu hususta فَيَعْتَبِرُوا Ve ibret alsınlar

45. اَفَاَمِنَ **Emin mi oldu?** *(Kim?)* اَلَّذِينَ مَكَرُوا **Düzenleyenler** *(Neyi?)* اَلْمَكَرَاتِ Hileleri اَلسَّيِّئَاتِ **Kötü işleri** *(Kime?)* بِالنَّبِيِّ ﷺ Peygamber'e (s.a.v.) *(Nerede?)* فِي دَارِ النَّدْوَةِ Dar-i nedve'de *(Düzenledikleri kötülükler de nedendir?)* مِنْ تَقْيِيدِهِ Hapsetmek أَوْ قَتْلِهِ Veya öldürmek أَوْ إِخْرَاجِهِ Ya da onu sürmek كَمَا ذُكِرَ فِي الْأَنْفَالِ Enfal suresinde geçtiği gibi *(Neden emin olmadılar?)* اَنْ يَخْسِفَ **Batırmasından** *(Kimin?)* اللّٰهُ **Allah'ın** *(Kimi?)* بِهِمْ **Kendilerini** *(Nereye?)* اَلْاَرْضَ **Yere** *(Ne gibi?)* كَقَارُونَ Karun gibi اَوْ يَاْتِيَهُمُ **Veya onlara gelmesinden** *(Ne?)* اَلْعَذَابُ **Azap** *(Nereden?)* مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ **Farkına varamadıkları taraftan** لَا أَيْ مِنْ جِهَةٍ Yani o taraftan ki تَخْطُرُ بِبَالِهِمْ Akıllarına bile gelmiyor وَقَدْ اُهْلِكُوا Ve onlar harap oldular *(Nerede?)* بِبَدْرٍ Bedir'de وَلَمْ يَكُونُوا Ve değillerdi *(Ne değillerdi?)* يُقَدِّرُونَ ذٰلِكَ Bunu tahmin eder

46. *(Daha neden emin değiller?)* اَوْ يَاْخُذَهُمْ **Veya onları yakalamasından** *(Ne zamanda?)* فِي تَقَلُّبِهِمْ **Dönüp dolaşmaları anında** فِي أَسْفَارِهِمْ Seferlerinde *(Ne için?)* لِلتِّجَارَةِ Ticaret için فَمَا هُمْ **Dolayısıyla onlar değildir** *(Ne değildir?)* بِمُعْجِزِينَ **(Allah'ı) Aciz bırakıcılar** بِفَائِتِينَ الْعَذَابَ Azabtan kaçıcı değillerdir

47. *(Daha neden emin değiller?)* أَوْ يَأْخُذَهُمْ **Ya da onları yakalamasından** *(Nasıl?)* عَلٰى تَخَوُّفٍ **Azar azar azaltarak** تَنَقُّصٍ Noksanlaştırarak شَيْئًا فَشَيْئًا Azını ve peşinden azını *(Neye kadar?)* حَتّٰى يُهْلَكَ Helak oluncaya kadar *(Ne?)* اَلْجَمِيعُ Tamamı *(Bu -ala tahavvüf- terkibi nedir?)* حَالٌ Haldir *(Neden?)* مِنَ الْفَاعِلِ أَوِ الْمَفْعُولِ Failden veya mefulden فَاِنَّ رَبَّكُمْ **Muhakkak ki sizin rabbiniz** *(Kimdir?)* لَرَؤُوفٌ **Ziyade bağışlayan** *(Daha?)* رَحِيمٌ **Ve pek merhametlidir** حَيْثُ لَمْ يُعَاجِلْهُمْ Şöyle ki onlara erken vermedi *(Neyi?)* بِالْعُقُوبَةِ Azabı

48. اَوَلَمْ يَرَوْا **Görmediler mi?** اِلٰى مَا خَلَقَ اللّٰهُ **Allah'ın yarattıklarını** *(Ne bakımdan?)* مِنْ شَيْءٍ **Herhangi bir şey bakımından ki** لَهُ ظِلُّ Onun için gölge vardır *(Ne gibi?)* كَشَجَرَةٍ وَجَبَلٍ Ağaç ve dağ gibi *(Öyle şey ki)* يَتَفَيَّأُ **Eğiliyor** تَتَمَيَّلُ Meylediyor *(Ne?)* ظِلَالُهُ **Gölgeleri** *(Nereden?)* عَنِ الْيَمِينِ وَالشَّمَائِلِ **Sağdan**

ve soldan جَمْعُ شِمَالٍ "şemâil" kelimesi "şimâl" kelimesinin çoğuludur أَيْ عَنْ جَانِبَيْهِمَا Yani iki tarafından (meyliediyor) *(Ne zamanda?)* أَوَّلَ النَّهَارِ وَآخِرَهُ Gündüzün başında ve sonunda *(Nasıl?)* سُجَّدًا **Secde ederek** *(Kime?)* لِلّٰهِ **Allah'a** حَالٌ Bu (Sücceden) haldir أَيْ خَاضِعِينَ لَهُ Yani Allah'a boyun eğerek *(Ne ile?)* بِمَا يُرَادُ مِنْهُمْ Kendilerinden istenen ile وَهُمْ **Onlar olduğu halde** أَيِ الظِّلَالُ Yani gölgeler *(Ne olduğu halde?)* دَاخِرُونَ **Boyun eğiciler** صَاغِرُونَ Tabi olucular olduğu halde نُزِّلُوا (Gölgeler) konuldular *(Nereye?)* مَنْزِلَةَ الْعُقَلَاءِ Akıllılar konumuna

49. وَلِلّٰهِ **Yalnız Allah'a** يَسْجُدُ **Secde eder** *(Ne?)* مَا فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** وَمَا فِي الْأَرْضِ **Ve yerde bulunan her şey** *(Neden olan her şey?)* مِنْ دَابَّةٍ **Canlı** أَيْ نَسَمَةٍ تَدُبُّ عَلَيْهَا Yani yeryüzünde yürüyen canlılar أَيْ تَخْضَعُ لَهُ Yani o Allah'a itaat eder *(Ne hususta?)* بِمَا يُرَادُ مِنْهَا Kendisinden istenilen şey hususunda وَغَلَّبَ Tağlip yaptı *(Nerede?)* فِي الْإِتْيَانِ بِمَا لَا يَعْقِلُ Akıllı olmayanları getirmede *(Niçin?)* لِكَثْرَتِهِ Çok olduğundan ötürü وَالْمَلٰئِكَةُ **Melekler ise** خَصَّهُمْ بِالذِّكْرِ Onları özellikle zikretti *(Niye?)* تَفْضِيلًا Üstünlüğüne binaen وَهُمْ **Onlar** لَا يَسْتَكْبِرُونَ **Kibirlenmezler** يَتَكَبَّرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ Allah'a ibadetten kibirlenerek geri durmazlar

50. *(O melekler ne olduğu halde?)* يَخَافُونَ **Korkuyorlar** أَيِ الْمَلَائِكَةُ Yani melekler حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ يَسْتَكْبِرُونَ Bu kelime "Yestekbirûne"nin zamirinden haldir *(Kimden korkuyorlar?)* رَبَّهُمْ **Rablerinden** *(O rableri ne olduğu halde?)* مِنْ فَوْقِهِمْ **Onların fevkinde olduğu halde** «[رَبَّ]هُمْ» حَالٌ مِنْ "(Rabbe)hüm" kelimesinden haldir أَيْ عَالِيًا عَلَيْهِمْ Yani o meleklere üstün gelerek *(Ne ile?)* بِالْقَهْرِ Gücüyle وَيَفْعَلُونَ **Ve yaparlar** *(Neyi?)* مَا يُؤْمَرُونَ **Emrolunduklarını** بِهِ Kendisiyle

51. وَقَالَ **Buyurdu** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne buyurdu?)* لَا تَتَّخِذُوا **Edinmeyin** *(Ne edinmeyin?)* اِثْنَيْنِ اِلٰهَيْنِ **İki ilah edinmeyin** تَأْكِيدٌ "İsneyn" kelimesi tekittir إِنَّمَا هُوَ **Allah ancak** *(Nedir?)* إِلٰهٌ **İlahtır** *(Öyle ilah ki)* وَاحِدٌ **Tek olan** أَتَى بِهِ Allah bunu irad etmiştir *(Niye?)* لِإِثْبَاتِ الْإِلٰهِيَّةِ وَالْوَحْدَانِيَّةِ İlahlığı ve tekliği ispat emek için فَإِيَّايَ **O halde yalnız benden** فَارْهَبُونِ **Korkun** خَافُونِ Benden çekinin دُونَ غَيْرِي Benim dışımda bir şeyden değil وَفِيهِ Burada vardır *(Ne vardır?)* اِلْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ Gaybetten dönme vardır

52. وَلَهُ **Ona aittir** *(Ne?)* مَا فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** وَالْأَرْضِ **Ve yer de olanlar** *(Ne cihetinden?)* مِلْكًا Malik olma وَخَلْقًا Yaratma وَعَبِيدًا Ve kul olma cihetinden وَلَهُ

Ve yalnız O'na aittir *(Ne?)* اَلدِّينُ **Din** اَلطَّاعَةُ İtaat وَاصِبًا **Sürekli olarak** دَائِمًا Devamlı olarak «الدِّينِ» مِنَ حَالٌ Bu kelime "din"den haldir فِيهِ وَالْعَامِلُ Buradaki amil ise *(Nedir?)* مَعْنَى الظَّرْفِ Zarf manasıdır اَللهِ اَفَغَيْرَ **O halde Allah'tan başkasından mı?** تَتَّقُونَ **Korkacaksınız** وَهُوَ O iken *(Ne iken?)* اَلْإِلٰهُ الْحَقُّ Hak ilah وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلْاِنْكَارِ وَالتَّوْبِيخِ وَلَا إِلٰهَ غَيْرُهُ Ve ondan başka ilah olmadığı halde Buradaki soru inkarî ve tevbihî'dir (azarlama)

53. وَمَا بِكُمْ **Sizde ne varsa** مِنْ نِعْمَةٍ **Nimetten** فَمِنَ اللهِ **O Allah'tandır** لَا يَأْتِي بِهَا O nimeti getiremez *(Kim?)* غَيْرُهُ O'ndan başkası وَمَا شَرْطِيَّةٌ أَوْ مَوْصُولَةٌ "ma" ya şartiyyedir ya da mevsuledir ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمْ **Sonra size dokunduğunda** أَصَابَكُمْ Size isabet ettiğinde *(Ne?)* اَلضُّرُّ **Zarar** اَلْفَقْرُ وَالْمَرَضُ Fakirlik ve hastalık فَإِلَيْهِ **O zaman yalnız O'na** تَجْئَرُونَ **Yalvarırsınız** تَرْفَعُونَ أَصْوَاتَكُمْ Seslerinizi yükseltirsiniz *(Ne ile?)* بِالْاِسْتِغَاثَةِ Yardım dilenmekle وَالدُّعَاءِ Ve duayla وَلَا تَدْعُونَ غَيْرَهُ Ve başkasına dua etmezsiniz

54. ثُمَّ إِذَا كَشَفَ **Sonra giderdiğinde** *(Neyi?)* اَلضُّرَّ **Zararı** *(Kimden?)* عَنْكُمْ **Sizden** إِذَا فَرِيقٌ **Bir de bakarsın ki bir grup** *(Neden?)* مِنْكُمْ **İçinizden** *(Kime?)* بِرَبِّهِمْ **Rablerine** يُشْرِكُونَ **Ortak koşarlar**

﴿لِيَكْفُرُوا بِمَآ اٰتَيْنَاهُمْ﴾ مِنَ النِّعْمَةِ ﴿فَتَمَتَّعُوا﴾ بِاجْتِمَاعِكُمْ عَلٰى عِبَادَةِ الْأَصْنَامِ أَمْرُ تَهْدِيدٍ ﴿فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٥٥﴾﴾ عَاقِبَةَ ذٰلِكَ ﴿وَيَجْعَلُونَ﴾ أَيِ الْمُشْرِكُونَ ﴿لِمَا لَا يَعْلَمُونَ﴾ أَنَّهَا تَضُرُّ وَلَا تَنْفَعُ وَهِيَ الْأَصْنَامُ ﴿نَصِيبًا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ﴾ مِنَ الْحَرْثِ وَالْأَنْعَامِ بِقَوْلِهِمْ هٰذَا لِلّٰهِ وَهٰذَا لِشُرَكَائِنَا ﴿تَاللّٰهِ لَتُسْـَٔلُنَّ﴾ سُؤَالَ تَوْبِيخٍ وَفِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ ﴿عَمَّا كُنْتُمْ تَفْتَرُونَ ﴿٥٦﴾﴾ عَلَى اللّٰهِ مِنْ أَنَّهُ أَمَرَكُمْ بِذٰلِكَ ﴿وَيَجْعَلُونَ لِلّٰهِ الْبَنَاتِ﴾ بِقَوْلِهِمُ الْمَلَائِكَةُ بَنَاتُ اللّٰهِ ﴿سُبْحَانَهُ﴾ تَنْزِيهًا لَهُ عَمَّا زَعَمُوا ﴿وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ ﴿٥٧﴾﴾ أَيِ الْبَنُونَ وَالْجُمْلَةُ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ أَوْ نَصْبٍ بِيَجْعَلُونَ الْمَعْنٰى يَجْعَلُونَ لَهُ الْبَنَاتُ الَّتِي يَكْرَهُونَهَا وَهُوَ مُنَزَّهٌ عَنِ الْوَلَدِ وَيَجْعَلُونَ لَهُمُ الْأَبْنَاءَ الَّذِينَ يَخْتَارُونَهُمْ فَيَخْتَصُّونَ بِالْأَسْنٰى كَقَوْلِهِ فَاسْتَفْتِهِمْ أَلِرَبِّكَ الْبَنَاتُ وَلَهُمُ الْبَنُونَ ﴿وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالْأُنْثٰى﴾ تُولَدُ لَهُ ﴿ظَلَّ﴾ صَارَ ﴿وَجْهُهُ مُسْوَدًّا﴾ مُتَغَيِّرًا تَغَيُّرَ مُغْتَمٍّ ﴿وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٥٨﴾﴾ مُمْتَلِئٌ غَمًّا فَكَيْفَ يُنْسَبُ الْبَنَاتُ إِلَيْهِ تَعَالٰى ﴿يَتَوَارٰى﴾ يَخْتَفِي ﴿مِنَ الْقَوْمِ﴾ أَيْ قَوْمِهِ ﴿مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ﴾ خَوْفًا مِنَ التَّعْيِيرِ مُتَرَدِّدًا فِيمَا يَفْعَلُ بِهِ ﴿أَيُمْسِكُهُ﴾ يَتْرُكُهُ بِلَا قَتْلٍ ﴿عَلٰى هُونٍ﴾ هَوَانٍ وَذُلٍّ ﴿أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ﴾ بِأَنْ يَئِدَهُ ﴿أَلَا سَآءَ﴾ بِئْسَ ﴿مَا يَحْكُمُونَ ﴿٥٩﴾﴾ حُكْمُهُمْ هٰذَا حَيْثُ نَسَبُوا لِخَالِقِهِمُ الْبَنَاتِ اللَّاتِي هُنَّ عِنْدَهُمْ بِهٰذَا الْمَحَلِّ ﴿لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْأٰخِرَةِ﴾ أَيِ الْكُفَّارِ ﴿مَثَلُ السَّوْءِ﴾ أَيِ الصِّفَةُ السَّوْآى بِمَعْنَى الْقَبِيحَةِ وَهِيَ وَأْدُهُمُ الْبَنَاتِ مَعَ احْتِيَاجِهِمْ إِلَيْهِنَّ لِلنِّكَاحِ ﴿وَلِلّٰهِ الْمَثَلُ الْأَعْلٰى﴾ الصِّفَةُ الْعُلْيَا وَهُوَ أَنَّهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْحَكِيمُ ﴿٦٠﴾﴾ فِي خَلْقِهِ ﴿وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللّٰهُ النَّاسَ بِظُلْمِهِمْ﴾ بِالْمَعَاصِي ﴿مَا تَرَكَ عَلَيْهَا﴾ أَيِ الْأَرْضِ ﴿مِنْ دَآبَّةٍ﴾ نَسَمَةٍ تَدِبُّ عَلَيْهَا ﴿وَلٰكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلٰى أَجَلٍ مُسَمًّى فَإِذَا جَآءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ﴾ عَنْهُ ﴿سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٦١﴾﴾ عَلَيْهِ ﴿وَيَجْعَلُونَ لِلّٰهِ مَا يَكْرَهُونَ﴾ لِأَنْفُسِهِمْ مِنَ الْبَنَاتِ وَالشُّرَكَاءِ فِي الرِّيَاسَةِ وَإِهَانَةِ الرُّسُلِ ﴿وَتَصِفُ﴾ تَقُولُ ﴿أَلْسِنَتُهُمُ﴾ مَعَ ذٰلِكَ ﴿الْكَذِبَ﴾ وَهُوَ ﴿أَنَّ لَهُمُ الْحُسْنٰى﴾ عِنْدَ اللّٰهِ أَيِ الْجَنَّةَ لِقَوْلِهِ وَلَئِنْ رُجِعْتُ إِلٰى رَبِّي إِنَّ لِي عِنْدَهُ لَلْحُسْنٰى قَالَ تَعَالٰى ﴿لَا جَرَمَ﴾ حَقًّا ﴿أَنَّ لَهُمُ النَّارَ وَأَنَّهُمْ مُفْرَطُونَ ﴿٦٢﴾﴾ مَتْرُوكُونَ فِيهَا أَوْ مُقَدَّمُونَ إِلَيْهَا وَفِي قِرَاءَةٍ بِكَسْرِ الرَّاءِ أَيْ مُتَجَاوِزِينَ الْحَدَّ ﴿تَاللّٰهِ لَقَدْ أَرْسَلْنَآ إِلٰى أُمَمٍ مِنْ قَبْلِكَ﴾ رُسُلًا ﴿فَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ﴾ السَّيِّئَةَ فَرَأَوْهَا حَسَنَةً فَكَذَّبُوا الرُّسُلَ ﴿فَهُوَ وَلِيُّهُمُ﴾ مُتَوَلِّي أُمُورِهِمُ ﴿الْيَوْمَ﴾

أَيْ فِي الدُّنْيَا ﴿وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦٣﴾﴾ مُؤْلِمٌ فِي الْآخِرَةِ وَقِيلَ الْمُرَادُ بِالْيَوْمِ يَوْمُ الْقِيَامَةِ عَلَى حِكَايَةِ الْحَالِ الْآتِيَةِ أَيْ لَا وَلِيَّ لَهُمْ غَيْرَهُ وَهُوَ عَاجِزٌ عَنْ نَصْرِ نَفْسِهِ فَكَيْفَ يَنْصُرُهُمْ ﴿وَمَآ أَنزَلْنَا عَلَيْكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿الْكِتَابَ﴾ الْقُرْآنَ ﴿إِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ﴾ لِلنَّاسِ ﴿الَّذِي اخْتَلَفُوا فِيهِ﴾ مِنْ أَمْرِ الدِّينِ ﴿وَهُدًى﴾ عَطْفٌ عَلَى لِتُبَيِّنَ ﴿وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٦٤﴾﴾ بِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

55. **Kendilerine verdiğimiz şeylere,** nimetlere **karşı nankörlükte bulunmak için (böyle hareket ederler)** Hepinizin putlara ibadet etmesiyle **azıcık faydalanın!**[1] **Fakat yakında** bunun akibetinin ne olacağını **bileceksiniz.**

56. **Ve** müşrikler, **kendilerini rızıklandırdığımız** ekin ve davar gibi **şeylerden** onların zararlı mı yoksa yararlı mı olduğunu **bilemeyen** putlar **için** "bu Allah'ın; bu da ortak koştuklarımızın" diyerek **bir pay ayırırlar. Allah'a yemin olsun ki,** böyle pay ayırmayı size Allah'ın emrettiği şeklindeki O'na **attığınız iftiradan dolayı elbette** kınama yollu bir sorgulamayla **sorgulanacaksınız!**[2]

57. **Ve** "Melekler Allah'ın kızlarıdır" şeklindeki sözleriyle **kızların Allah'a ait olduğunu söylüyorlar. Hâşâ! O,** müşriklerin isnat ettiklerinden **münezzehtir. Beğendikleri** erkek çocukları **da kendilerinin oluyor.**[3] Ayetin anlamı şöyledir: beğenmedikleri kızları çocuk edinmekten münezzeh olan Allah teala'nın; sevdikleri erkek çocuklarınınsa kendilerinin olduğunu söylüyorlar. Böylece üstün olanı kendilerine ayırmış oluyorlar. Tıpkı "*Onlara sor bakalım! Kızlar Rabbinin de, erkekler onların mı!*" ayetinde olduğu gibi.

58. **Onlardan biri** kendisine ait bir **kız** çocuğunun doğumu **ile müjdelenince öfkeli,** keder dolu **bir halde yüzü** üzüntüden değişir, **simsiyah kesilir.** Peki, o zaman nasıl olur da kızlar Allah tealaya nispet edilebilir?

59. **Müjdelendiği şeyin kötülüğünden dolayı** ayıplanma korkusuyla, ne yapacağını bilmez bir halde **kavminden gizlenir; küçük düşme pahasına,** aşağılık duygusu içinde **onu** öldürmeyip **tutacak mı, yoksa onu** gömerek **toprağa mı gizleyecek? diye düşünürdü. Bak** kendilerince bu kadar kıymetsiz olan kızları yaradana nispet ederek **ne fena şey ile hükmediyorlar!**

60. **Ahirete inanmayan** kafir**ler için** kendileriyle evlenme ihtiyaçları olduğu

---

[1] Buradaki emir tehdit bildirir.

[2] لَتُسْأَلُنَّ kelimesinde gaip sigadan muhatap sigaya dönülmüştür.

[3] وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ cümlesi ya mahallen merfudur; ya da يَجْعَلُونَ fiili ile mahallen mensuptur.

halde kızları toprağa gömmekten ibaret olan **kötü,** çirkin **bir sıfat vardır. Allah için ise** kendisinden başka bir ilah olmamasından ibaret olan **en yüksek vasıf vardır. Ve o** mülkünde **aziz,** yarattıklarında **hikmet sahibidir.**

61. **Ve eğer Allah insanları zulümleri,** masiyetleri **sebebiyle cezalandırsaydı yeryüzünde kımıldayan hiçbir canlı bırakmazdı. Şu kadarı var ki, onları belirli bir vakte kadar erteler. O vakit geldiğinde ise** ondan **ne bir an geri kalabilirler, ne de** onun **önüne geçebilirler.**

62. **Ve Allah için kendilerinin hoşlanmadıkları** kız sahibi olmak, liderlikte ortaklık ve elçileri küçük düşürmek gibi **şeyleri isnat ederler.** Allah katında **en güzel akibet** olan cennet**in kendilerinin olduğunu anlatan dilleri de yalanın örneğini veriyor.** Nitekim onlar şöyle demişlerdi: "Rabbime döndüğümde onun yanında benim için en güzel şey vardır" Allah teala buyuruyor ki; **gerçek şu ki; onlar için sadece ateş vardır ve onlar** ateşin içinde **terk edileceklerdir**[1] yahut "ateşe sunulacaklardır"

63. **Allah'a yemin olsun ki senden önce de ümmetlere** peygamberler **gönderdik. Şeytan ise onlara** kötü **amellerini süsledi;** onlar da bu amelleri güzel görüp peygamberleri yalanladılar. **Artık o, bugün**[2] dünyada **onların velisi,** işlerini gören**dir. Ve onlar için can yakıcı bir azap vardır.** Yani kendi kendine yardım etmekten aciz olan o şeytandan başka velileri yoktur. O da bu haldeyken onlara nasıl yardım etsin!

64. Ey Muhammed! **Bu kitabı,** Kur'ânı **sana, ancak** insanların **hakkında ihtilâf ettiği** dinle ilgili **şeyleri onlara açıkça bildirmen ve** o kitaba **iman eden toplumlar için de bir hidayet**[3] **ve bir rahmet olmak üzere indirdik.**

KELİME ANLAMI

55. *(Niçin böyle hareket ederler?)* لِيَكْفُرُوا **Nankörlük etmek için** *(Neye?)* بِمَا آتَيْنَاهُمْ **Onlara verdiklerimize** *(Neden verdiklerimiz?)* مِنَ النِّعْمَةِ Nimetten فَتَمَتَّعُوا **O halde siz faydalanadurun** *(Ne ile?)* بِاجْتِمَاعِكُمْ Toplanmakla *(Ne üzere?)* عَلَى عِبَادَةِ الْأَصْنَامِ Putlara tapmak üzere أَمْرٌ تَهْدِيدٌ Bu emir tehdit emridir فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ **İleride bileceksiniz** *(Neyi?)* عَاقِبَةَ ذٰلِكَ Bu yaptığınızın sonunu

56. وَيَجْعَلُونَ **Ve kılıyorlar** أَيِ الْمُشْرِكُونَ Yani müşrikler *(Ne için?)* لِمَا لَا يَعْلَمُونَ **Bilmeyenler için** *(Neyi?)* أَنَّهَا تَضُرُّ Onların zarar verip وَلَا تَنْفَعُ Menfaat

---

[1] مُفْرَطُونَ kelimesi bir kıraatte ر harfinin kesresiyle (مُفْرِطُونَ şeklinde) okunmuştur. Bu kıraate göre ayetin anlamı şöyledir: "Gerçek şu ki... onlar haddi aşmışlardır"

[2] Ayetteki اَلْيَوْمَ kelimesinden gelecek hali hikâye ederek kıyamet gününün kastedildiği de söylenmiştir.

[3] هُدًى kelimesi لِتُبَيِّنَ üzerine atıftır.

sağlamadığını وَهِيَ الْأَصْنَامُ Onlar da putlardır *(Ne kılıyorlar?)* نَصِيبًا **Bir pay** *(Neden?)* مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ **Bizim onları rızıklandırdığımız şeylerden** *(Rızıklandırdığımız şeyler de nedendir?)* مِنَ الْحَرْثِ وَالْأَنْعَامِ Ekin ve hayvanlardan *(Ne ile pay ayırdılar?)* بِقَوْلِهِمْ Şu sözleriyle هٰذَا لِلّٰهِ *Bu Allah'a* وَهٰذَا لِشُرَكَائِنَا *Bu da ortaklarımıza aittir* تَاللّٰهِ **Allah'a yemin olsun ki** لَتُسْأَلُنَّ **Kesinlikle sorulacaksınız** *(Nasıl?)* سُؤَالَ تَوْبِيخٍ Azarlama sualiyle وَفِيهِ Burada vardır *(Ne vardır?)* الِالْتِفَاتُ عَنِ الْغَيْبَةِ Gaybetten dönme vardır *(Neden sorulacaksınız?)* عَمَّا كُنْتُمْ **Devamlı olduğunuz şeylerden** *(Ne olduğunuz?)* تَفْتَرُونَ **İftira eder** *(Kime?)* عَلَى اللّٰهِ Allah'a *(Nasıl iftira?)* مِنْ أَنَّهُ Şöyle ki Allah أَمَرَكُمْ بِذٰلِكَ Size bunu o emretmiş

57. وَيَجْعَلُونَ **Ve kılarlar** *(Kim için?)* لِلّٰهِ **Allah için** *(Ne kılarlar?)* الْبَنَاتِ **Kızlar** *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِمْ Şu sözleriyle اَلْمَلَائِكَةُ بَنَاتُ اللّٰهِ Melekler Allah'ın kızlarıdır سُبْحَانَهُ **Onu tenzih ederiz** لَهُ تَنْزِيهًا O'nu beri kılarız *(Neden?)* عَمَّا زَعَمُوا İddia ettikleri şeylerden وَلَهُمْ **Ve onlara ait oluyormuş** مَا يَشْتَهُونَ **Beğendikleri** *(Neyi?)* ـه Kendisini أَوْ نَصْبٍ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ Raf Ya da nasb mahallindedir *(Ne ile nasbdır?)* وَالْجُمْلَةُ Bu cümle *(Nedir?)* أَيِ الْبَنُونَ Yani erkek çocuklar بِيَجْعَلُونَ "Yecalûne" fiiliyle اَلْمَعْنٰى Mana *(Nedir?)* يَجْعَلُونَ لَهُ الْبَنَاتِ Ona kızları isnat ederler اَلَّتِي O kızlar ki يَكْرَهُونَهَا Onları kerih görüyorlar وَهُوَ O Allah ise *(Nedir?)* مُنَزَّهٌ عَنِ الْوَلَدِ Çocuğu olmasından beridir وَيَجْعَلُونَ لَهُمْ Kendilerine de isnat ediyorlar *(Neyi?)* اَلْأَبْنَاءَ Erkek çocukları اَلَّذِينَ O çocuklar ki يَخْتَارُونَهُمْ Onları istiyorlar فَيَخْتَصُّونَ بِالْأَسْنٰى Dolayısıyla daha şerefli olan sadece kendilerine has olmuş oluyor كَقَوْلِهِ Allah'ın şu sözünde olduğu gibi فَاسْتَفْتِهِمْ *Onlara sor* أَلِرَبِّكَ الْبَنَاتُ *Kızlar rabbinin mi?* وَلَهُمُ الْبَنُونَ *Erkek çocuklar kendilerinin iken*

58. وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ **Onlardan birine müjdelendiğinde** *(Ne müjdelendiğinde?)* بِالْأُنْثٰى **Kız çocuğu** *(Öyle çocuk ki)* تُولَدُ لَهُ Kendisi için doğan ظَلَّ **Oluverir** صَارَ Dönüşüverir *(Ne?)* وَجْهُهُ **Yüzü** *(Ne oluverir?)* مُسْوَدًّا **Kapkara** مُتَغَيِّرًا Değişiverir *(Nasıl?)* تَغَيُّرَ مُغْتَمٍّ Gamlı kişinin değişmesi gibi değişmekle *(Ne olduğu halde?)* وَهُوَ كَظِيمٌ **O öfkeli olduğu halde** مُمْتَلِئٌ غَمًّا Kedere boğulmuş olduğu halde فَكَيْفَ يُنْسَبُ O halde nasıl isnat edilir? *(Ne?)* اَلْبَنَاتُ Kızlar *(Kime?)* إِلَيْهِ تَعَالٰى Allah teala'ya

59. يَتَوَارٰى **Gizlenir** يَخْتَفِي Saklanır *(Kimden?)* مِنَ الْقَوْمِ **Kavminden** أَيْ قَوْمِهِ Yani halkından *(Neden sebep?)* مِنْ سُوءِ مَا **O şeyin kötülüğünden sebep ki** بُشِّرَ بِهِ

Onunla müjdelendi خَوْفًا مِنَ التَّعْيِيرِ Kınanmaktan korkarak مُتَرَدِّدًا Tereddüt ederek *(Nede?)* فِيمَا يَفْعَلُ بِهِ Yapacağı şeyde **أَيُمْسِكُهُ Onu tutar mı?** يَتْرُكُهُ بِلَا قَتْلٍ Öldürmeden onu bırakır mı? *(Neye binaen?)* **عَلَى هُونٍ Bu hakir duyguya binaen** هَوَانٍ وَذُلٍّ Alçaklık ve zillete binaen **أَمْ يَدُسُّهُ Yoksa onu sokar mı?** *(Nereye?)* **فِي التُّرَابِ Toprağa** *(Ne ile?)* بِأَنْ يَئِدَهُ Onu gömmekle **أَلَا Şunu bilin ki** سَاءَ **Ne kötüdür** بِئْسَ Ne fenadır *(Ne?)* **مَا يَحْكُمُونَ Verdikleri bu hükümler** حُكْمُهُمْ هٰذَا Bu hükümleri حَيْثُ نَسَبُوا Şöyle ki isnat ettiler *(Kime?)* لِخَالِقِهِمْ Yaratıcılarına *(Neyi?)* بِهٰذَا الْبَنَاتِ Kızları اَللَّاتِي هُنَّ عِنْدَهُمْ O kızlar ki onlar kendilerine göre *(Nedir?)* الْمَحَلِّ Bu konumdadır

60. لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ İnanmayanlar için vardır *(Neye?)* بِالْآخِرَةِ **Ahirete** أَيِ الْكُفَّارِ Yani kâfirler için vardır *(Ne vardır?)* **مَثَلُ السَّوْءِ Kötü sıfat** أَيِ الصِّفَةُ السَّوْآى Yani çirkin sıfat بِمَعْنَى الْقَبِيحَةِ Nahoş manasındadır وَهِيَ Bu çirkin sıfat da nedir وَأْدُهُمُ الْبَنَاتِ Onların kızları diri olarak gömmesidir مَعَ احْتِيَاجِهِمْ إِلَيْهِنَّ Onlara ihtiyaç duymalarına rağmen *(Niçin?)* لِلنِّكَاحِ Nikâh için **وَلِلّٰهِ Ve Allah'a aittir** *(Ne?)* **اَلْمَثَلُ الْاَعْلٰى En yüce vasıflar** اَلصِّفَةُ الْعُلْيَا Pek yüce sıfatlar وَهُوَ Bu yüce vasıf da *(Nedir?)* أَنَّهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ Kendisinden başka hiçbir ilahın olmadığıdır **وَهُوَ O Allah** **اَلْعَزِيزُ Ziyade yüce** *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde *(Daha kimdir?)* **اَلْحَكِيمُ Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي خَلْقِهِ Yarattıklarında

61. وَلَوْ يُؤَاخِذُ Şayet hesaba çekseydi *(Kim?)* **اَللّٰهُ Allah** *(Kimi?)* **اَلنَّاسَ İnsanları** *(Ne sebebiyle?)* **بِظُلْمِهِمْ Zulmetmeleri sebebiyle** بِالْمَعَاصِي Günahları sebebiyle **مَا تَرَكَ عَلَيْهَا Onun üzerinde bırakmazdı** أَيِ الْأَرْضِ Yani yeryüzünde *(Ne bırakmazdı?)* **مِنْ دَابَّةٍ Hiçbir canlı bırakmazdı** نَسَمَةٍ تَدُبُّ عَلَيْهَا Yeryüzünde gezen hiçbir canlı **وَلٰكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ Fakat Allah onları erteler** *(Ne zamana kadar?)* **إِلٰى أَجَلٍ مُسَمًّى Belirli bir vakte kadar فَإِذَا جَاءَ Geldiğinde** *(Ne?)* **أَجَلُهُمْ Onların vakti** **لَا يَسْتَأْخِرُونَ Ertelenmezler** *(Neden?)* عَنْهُ O vakitten *(Ne kadar?)* **سَاعَةً Bir an وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ Ve geriye de alınmazlar** عَلَيْهِ O vakit üzerine

62. وَيَجْعَلُونَ Ve isnat ettiler *(Kime?)* **لِلّٰهِ Allah'a** *(Ne isnat ettiler?)* **مَا يَكْرَهُونَ Çirkin gördüklerini** *(Kim için?)* **لِأَنْفُسِهِمْ** Kendileri için *(Neden çirkin gördükleri?)* مِنَ الْبَنَاتِ Kızlardan وَالشَّرِيكِ فِي الرِّيَاسَةِ Ve liderlikte ortak olan birisi وَإِهَانَةِ الرُّسُلِ Ve elçileri küçük düşürme gibi **وَتَصِفُ Ve vasfediyor** تَقُولُ Söylüyor *(Ne?)* اَلْسِنَتُهُمُ

Onların dilleri مَعَ ذٰلِكَ Buna rağmen *(Neyi vasfediyor?)* اَلْكَذِبَ **Yalanı** وَهُوَ O yalan da *(Nedir?)* اَنَّ لَهُمْ **Şöyle ki onlara aitmiş** *(Ne?)* اَلْحُسْنٰى **Güzellikler** عِنْدَ اللهِ Allah katında أَيِ الْجَنَّةَ Yani cennet لِقَوْلِهِ Allah'ın şu sözünde olduğu gibi وَلَئِنْ رُجِعْتُ *Şayet dönderilsem (Kime?)* إِلٰى رَبِّي *Rabbime* إِنَّ لِي *Muhakkak ki benim için vardır (Nerede?)* عِنْدَهُ *Onun katında (Ne vardır?)* لَلْحُسْنٰى *Güzellikler* قَالَ تَعَالٰى Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* لَا جَرَمَ **Şüphe yok ki** حَقًّا Gerçekten اَنَّ لَهُمْ **Muhakkak ki onlar içindir** اَلنَّارَ **Cehennem** وَاَنَّهُمْ **Ve kesinlikle onlar** مُفْرَطُونَ **Bırakılmışlardır** مَتْرُوكُونَ فِيهَا Oraya terkedilmişlerdir أَوْ مُقَدَّمُونَ إِلَيْهَا Ya da oraya sunulacaklardır وفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Ne ile okunmuştur?)* بِكَسْرِ الرَّاءِ "Ra"nın esresiyle أَيْ مُتَجَاوِزِينَ الْحَدَّ Yani haddi aşanlardır

63. تَاللهِ **Allah'a yemin olsun ki** لَقَدْ اَرْسَلْنَا **Kesinlikle biz gönderdik** *(Kime?)* اِلٰى **Ümmetlere** اُمَمٍ *(Kimden önce?)* مِنْ قَبْلِكَ **Senden önce** *(Kimleri?)* رُسُلًا Peygamberleri فَزَيَّنَ لَهُمْ **Ve onlara süsledi** *(Kim?)* اَلشَّيْطَانُ **Şeytan** *(Neyi?)* اَعْمَالَهُمْ **Amellerini** *(Öyle amelleri ki)* اَلسَّيِّئَةَ Kötü olan فَرَأَوْهَا Ve o amelleri gördüler *(Nasıl?)* حَسَنَةً Güzel olarak فَكَذَّبُوا الرُّسُلَ Ve neticede peygamberleri yalanladılar فَهُوَ **İşte o şeytan** وَلِيُّهُمْ **Onların dostudur** مُتَوَلِّي اُمُورِهِمُ İşlerini yönetendir اَلْيَوْمَ **Bugün** أَيْ فِي الدُّنْيَا Yani dünyada وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** *(Ne vardır?)* عَذَابٌ **Azap vardır** *(Öyle azap ki)* اَلِيمٌ **Elim olan** مُؤْلِمٌ فِي الْآخِرَةِ Ahirette elem veren وَقِيلَ الْمُرَادُ بِالْيَوْمِ Denildi ki günden maksat *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür *(Ne üzerine?)* عَلٰى حِكَايَةِ الْحَالِ الْآتِيَةِ Gelecek halin anlatımı üzerine أَيْ لَا وَلِيَّ لَهُمْ Yani onların hiçbir dostu yoktur غَيْرَهُ Şeytandan başka وَهُوَ O ise *(Nedir?)* عَاجِزٌ عَنْ نَصْرِ نَفْسِهِ Kendisine yardım etmekten acizdir فَكَيْفَ يَنْصُرُهُمْ Onlara nasıl yardım etsin!

64. وَمَا اَنْزَلْنَا **Biz indirmedik** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed (s.a.v.) *(Neyi?)* اَلْكِتَابَ **Kitabı** اَلْقُرْآنَ Kuran'ı اِلَّا لِتُبَيِّنَ **Ancak açıklayasın diye (indirdik)** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** لِلنَّاسِ İnsanlara *(Neyi açıklayasın diye?)* اَلَّذِي اخْتَلَفُوا فِيهِ **Hakkında ihtilafa düştükleri şeyi** *(Neden ihtilafa düştükleri şey?)* مِنْ أَمْرِ الدِّينِ Dinin emrinden *(Daha ne diye indirdik?)* وَهُدًى **Ve hidayet olsun diye** (Bu kelime) *(Nedir?)* عَطْفٌ عَلٰى لِتُبَيِّنَ "litübeyyine" kelimesine atıftır وَرَحْمَةً **Ve rahmet olsun diye** *(Kime?)* لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ **İnanan kavme** *(Neye inanan?)* بِهِ Kendisine

﴿وَاللهُ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ﴾ بِالنَّبَاتِ ﴿بَعْدَ مَوْتِهَا﴾ يَبْسِهَا ﴿إِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ ﴿لَآيَةً﴾ دَالَّةً عَلَى الْبَعْثِ ﴿لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٦٥﴾﴾ سِمَاعَ تَدَبُّرٍ ﴿وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً﴾ اِعْتِبَارًا ﴿نُسْقِيكُمْ﴾ بَيَانٌ لِلْعِبْرَةِ ﴿مِمَّا فِي بُطُونِهِ﴾ أَيِ الْأَنْعَامِ ﴿مِنْ﴾ لِلِابْتِدَاءِ مُتَعَلِّقَةٌ بِنُسْقِيكُمْ ﴿بَيْنِ فَرْثٍ﴾ ثُفْلِ الْكَرِشِ ﴿وَدَمٍ لَبَنًا خَالِصًا﴾ لَا يَشُوبُهُ شَيْءٌ مِنَ الْفَرْثِ وَالدَّمِ مِنْ طَعْمٍ أَوْ رِيحٍ أَوْ لَوْنٍ وَهُوَ بَيْنَهُمَا ﴿سَائِغًا لِلشَّارِبِينَ ﴿٦٦﴾﴾ سَهْلَ الْمُرُورِ فِي حَلْقِهِمْ لَا يَغُصُّ بِهِ ﴿وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأَعْنَابِ﴾ ثَمَرٌ ﴿تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا﴾ خَمْرًا يَسْكُرُ سُمِّيَتْ بِالْمَصْدَرِ وَهٰذَا قَبْلَ تَحْرِيمِهَا ﴿وَرِزْقًا حَسَنًا﴾ كَالتَّمْرِ وَالزَّبِيبِ وَالْخَلِّ وَالدِّبْسِ ﴿إِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ ﴿لَآيَةً﴾ دَالَّةً عَلَى قُدْرَةِ اللهِ تَعَالَى ﴿لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾﴾ يَتَدَبَّرُونَ ﴿وَأَوْحَى رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ﴾ وَحْيَ إِلْهَامٍ ﴿أَنِ﴾ مُفَسِّرَةٌ أَوْ مَصْدَرِيَّةٌ ﴿اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا﴾ تَأْوِينَ إِلَيْهَا ﴿وَمِنَ الشَّجَرِ﴾ بُيُوتًا ﴿وَمِمَّا يَعْرِشُونَ ﴿٦٨﴾﴾ أَيِ النَّاسُ يَبْنُونَ لَكِ مِنَ الْأَمَاكِنِ وَإِلَّا لَمْ تَأْوِ إِلَيْهَا ﴿ثُمَّ كُلِي مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُكِي﴾ اُدْخُلِي ﴿سُبُلَ رَبِّكِ﴾ طُرُقَهُ مِنْ طَلَبِ الْمَرْعَى ﴿ذُلُلًا﴾ جَمْعُ ذَلُولٍ حَالٌ مِنَ السُّبُلِ أَيْ مُسَخَّرَةً لَكِ فَلَا تَعْسُرَ عَلَيْكِ وَإِنْ تَوَعَّرَتْ وَلَا تَضِلِّي عَنِ الْعَوْدِ مِنْهَا وَإِنْ بَعُدَتْ وَقِيلَ مِنَ الضَّمِيرِ فِي اسْلُكِي أَيْ مُنْقَادَةً لِمَا يُرَادُ مِنْكِ ﴿يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا شَرَابٌ﴾ هُوَ الْعَسَلُ ﴿مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَآءٌ لِلنَّاسِ﴾ مِنَ الْأَوْجَاعِ قِيلَ لِبَعْضِهَا كَمَا دَلَّ عَلَيْهِ تَنْكِيرُ شِفَاءٍ أَوْ لِكُلِّهَا بِضَمِيمَتِهِ إِلَى غَيْرِهِ أَقُولُ وَبِدُونِهَا بِنِيَّتِهِ وَقَدْ أَمَرَ بِهِ ﷺ مَنِ اسْتَطْلَقَ عَلَيْهِ بَطْنُهُ رَوَاهُ الشَّيْخَانِ ﴿إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٦٩﴾﴾ فِي صُنْعِهِ تَعَالَى ﴿وَاللهُ خَلَقَكُمْ﴾ وَلَمْ تَكُونُوا شَيْئًا ﴿ثُمَّ يَتَوَفَّاكُمْ﴾ عِنْدَ انْقِضَاءِ آجَالِكُمْ ﴿وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ﴾ أَيْ أَخَسِّهِ مِنَ الْهَرَمِ وَالْخَرَفِ ﴿لِكَيْ لَا يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْئًا﴾ قَالَ عِكْرِمَةُ مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ لَمْ يَصِرْ بِهٰذِهِ الْحَالَةِ ﴿إِنَّ اللهَ عَلِيمٌ﴾ بِتَدْبِيرِ خَلْقِهِ ﴿قَدِيرٌ ﴿٧٠﴾﴾ عَلَى مَا يُرِيدُهُ ﴿وَاللهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ فِي الرِّزْقِ﴾ فَمِنْكُمْ غَنِيٌّ وَفَقِيرٌ وَمَالِكٌ وَمَمْلُوكٌ ﴿فَمَا الَّذِينَ فُضِّلُوا﴾ أَيِ الْمَوَالِي ﴿بِرَآدِّي رِزْقِهِمْ عَلَى مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ﴾ أَيْ بِجَاعِلِي مَا رَزَقْنَاهُمْ مِنَ الْأَمْوَالِ وَغَيْرِهَا شِرْكَةً بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَمَالِيكِهِمْ ﴿فَهُمْ﴾ أَيِ الْمَمَالِيكُ وَالْمَوَالِي ﴿فِيهِ سَوَآءٌ﴾ شُرَكَاءُ وَالْمَعْنَى لَيْسَ لَهُمْ شُرَكَاءُ مِنْ مَمَالِيكِهِمْ فِي أَمْوَالِهِمْ فَكَيْفَ يَجْعَلُونَ بَعْضَ مَمَالِيكِ اللهِ شُرَكَاءَ لَهُ ﴿أَفَبِنِعْمَةِ اللهِ يَجْحَدُونَ ﴿٧١﴾﴾ يَكْفُرُونَ حَيْثُ يَجْعَلُونَ لَهُ شُرَكَاءَ ﴿وَاللهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا﴾ فَخَلَقَ حَوَّاءَ مِنْ ضِلْعِ آدَمَ وَسَائِرَ النِّسَاءِ

مِنْ نُطَفِ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ ﴿وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً﴾ أَوْلَادَ الْأَوْلَادِ ﴿وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ﴾ مِنْ أَنْوَاعِ الثِّمَارِ وَالْحُبُوبِ وَالْحَيَوَانِ ﴿أَفَبِالْبَاطِلِ﴾ الصَّنَمِ ﴿يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللهِ هُمْ يَكْفُرُونَ ﴿٧٢﴾﴾ بِإِشْرَاكِهِمْ

TÜRKÇE ANLAMI

65. **Ve Allah gökten suyu indirdi de, onunla yeryüzüne öldükten,** kuruduktan **sonra** bitkiyle **hayat verdi. Şüphe yok ki, bu** anlatılan**da** tefekkür kulağıyla **dinleyen bir kavim için elbette** dirilişe dair **bir ibret vardır.**

66. **Şüphe yok ki, sizin için hayvanlarda da elbette bir ibret vardır.** Şöyle ki;[1] **size o** hayvan**ların** kursaklarındaki **dışkı ile kan arasında**n gelen[2] bu ikisinden kendisine ne bir tad, bir ne koku, ne de bir renk karışmayan **halis bir süt içiriyoruz ki, içenlerin boğazın**a hiç takılma**dan kolaylıkla akıp gider.**

67. **Ve hurma ağaçlarının meyvelerinden ve üzümlerden hem içki,**[3] sarhoş eden şarap, **hem de** hurma, kuru üzüm ve pekmez gibi **güzel bir rızk elde edersiniz.** Bu ayet içkinin haram kılınışından önceydi. **Muhakkak ki, bu** anlatılan**da da düşünen,** tefekkür eden **bir kavim için elbette** Allah tealanın kudretini gösteren **bir ayet vardır.**

68. **Ve Rabbin bal arısına da** ilham yoluyla **vahyetmiştir ki, «Dağlarda, ağaçlarda ve** insanların senin için yaptıkları **kovanlarda** kendisine gireceğin **evler** (petekler) **edin!**[4]» Eğer Cenâb-ı Hak sana bunu vahyetmeseydi bu yerlerde barınamazdın.

69. **«Sonra meyvelerin hepsinden ye de** çayır(larda çiçek ve meyve) bulmak için **Rabbinin emrine verilmiş**[5] **yollarına git.»** O yollara gitmek –başkasına güç olsa da– sana zor gelmez. Ve ne kadar uzaklaşırsan uzaklaş, oralardan dönüş yolunu kaybetmezsin. **İçlerinden renkleri farklı bir şerbet,** bal **çıkar, onda insanlar için** ağrılara **şifa vardır.** "Şifa" kelimesinin nekre getirilişinin de delalet ettiği gibi bu şifanın bazı ağrılara için olduğu söylenmiştir. Yine balın başka şeylerle karıştırılarak tüm ağrılara şifa olduğu da söylenmiştir. Ben derim ki; şifa niyetiyle yenildiğinde hiçbir şey katmaya gerek kalmadan tüm ağrılara deva olur. Nitekim Sahihayn'da

---

[1] نُسْقِيكُمْ ile başlayan cümle ibreti açıklar.

[2] مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ deki مِنْ harfî ibtida için olup نُسْقِيكُمْ fiiline taalluk eder.

[3] Ayetteki içki, isim olarak mastarı almıştır.

[4] Ayetteki أَنْ müfessire yahut mastariyedir.

[5] ذُلُلًا kelimesi ذَلُولٌ kelimesinin çoğulu olup سُبُلَ kelimesinden haldir. Buna göre ayetin anlamı "Rabbinin yolları senin emrine verilmiş olduğu halde onlara git" şeklindedir. ذُلُلًا kelimesinin فَاسْلُكِي fiilindeki zamirden "hal" olduğu da söylenmiştir. Buna göre ayetin manası şöyle olur: "Senden istenilen şeyi yerine getirmeye zorunlu olduğun halde..."

rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber efendimiz ishal olan kişilere bal yemelerini söylermiş. **Şüphesiz ki,** Allah tealanın yarattığı mahlûkatı **tefekkür eden bir kavim için elbette bunda bir ibret vardır.**

70. **Ve** siz hiçbir şey değilken **Allah sizi yaratmıştır. Sonra** ecellerinizin bitiminde de **sizi öldürecektir. Daha önce bilgili iken hiçbir şeyi bilmez hale gelsin diye sizden bazı kimseler ömrün en kötü çağı** olan yaşlanma ve bunama yaşı**na kadar, yaşatılacak.** İkrime buyurmuştur ki; "Kur'ân okuyan kimse bu duruma düşmez." **Şüphesiz ki Allah** yarattıklarını yönetmeyi **bilendir,** dilediği her şeye **gücü yetendir.**

71. **Ve Allah rızk konusunda kiminizi kiminizden üstün kılmıştır;** aranızdan bazıları zengin, bazıları fakirdir; kiminiz efendi, kiminizse kölesiniz. **Artık üstün kılınanlar,** efendiler, **rızıklarını ellerinin altındakilere verip de,** kendilerine rızık olarak verilen mal ve diğer şeyleri köleleriyle aralarında ortak yapıp da, **bu hususta** efendiler **kendilerini onlara,** kölelere **eşit,** ortak **kılmazlar.** Mana şöyledir: "Onların köleleri mallarına ortak değilken nasıl oluyor da Allah'ın sahibi olduğu bazı şeyleri O'na ortak yapıyorlar? **Hal böyleyken** O'na ortak isnad etmek suretiyle **Allah'ın nimetini inkâr mı ediyorlar?**

72. **Ve Allah sizin için kendi cinsinizden eşler yarattı,** Havva'yı Âdem'in kaburgasından yarattı, diğer kadınları da erkek ve kadınların nutfelerinden yarattı. **Ve sizin için eşlerinizden oğullar, torunlar,** çocukların çocuklarını **yarattı. Ve sizi** meyve, tahıl ve hayvan türünden **temiz, hoş şeylerle rızıklandırdı. Hâlâ batıl** olan putlara **inanırlar da onlar** şirk koşarak **Allah'ın nimetlerini inkâr mı ederler?**

KELİME ANLAMI

65. وَاللهُ **Allah** أَنْزَلَ **İndirdi** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne indirdi?)* مَآءً **Su indirdi** فَأَحْيَا بِهِ **Ve o suyla hayat verdi** *(Neye?)* اَلْأَرْضَ **Yere** *(Ne ile birlikte?)* بِالنَّبَاتِ Bitkiler ile birlikte *(Neden sonra?)* بَعْدَ مَوْتِهَا **Öldükten sonra** يَبْسِهَا Kuruduktan sonra إِنَّ فِي ذٰلِكَ **Muhakkak ki bunda vardır** اَلْمَذْكُورِ Anlatılanda *(Ne vardır?)* لَآيَةً **Elbette bir ayet vardır** *(Öyle ayet ki)* دَالَّةً عَلَى الْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeye delalet eden *(Kim için?)* لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ **Dinleyen topluluk için** *(Nasıl dinleyen?)* سِمَاعَ تَدَبُّرٍ Düşünme dinlemesiyle

66. وَإِنَّ لَكُمْ **Kuşkusuz sizin için yine vardır** *(Nerede?)* فِي الْأَنْعَامِ **Hayvanlarda** *(Ne vardır?)* لَعِبْرَةً **Elbette bir ibret vardır** اِعْتِبَارًا Ders alma نُسْقِيكُمْ **Size içiriyoruz** بَيَانٌ لِلْعِبْرَةِ Bu cümle "ibret"in açıklamasıdır *(Neden içiriyoruz?)* مِمَّا فِي بُطُونِهِ **Onların karınlarında olandan** أَيِ الْأَنْعَامِ Yani hayvanların *(Nereden*

gelenden içiriyoruz?) مِنْ -لِلْابْتِدَاءِ مُتَعَلِّقَةٌ بِنُسْقِيكُمْ- بَيْنِ فَرْثٍ **Fışkının arasından** ("Min" ibtida içindir ve "Nüsgîküm"e mütealliktir) ثُفْلِ الْكَرِشِ Hayvanın midesinin posası arasından *(Daha ne arasından?)* وَدَمٍ **Ve kanın arasından** *(Neyi içiriyoruz?)* لَبَنًا خَالِصًا **Halis sütü** لَا يَشُوبُهُ Kendisine karışmıyor *(Ne?)* شَيْءٌ Hiçbir şey *(Neden?)* مِنَ الْفَرْثِ وَالدَّمِ Fışkı ve kandan *(Ne karışmıyor?)* مِنْ طَعْمٍ أَوْ رِيحٍ Tat veya koku أَوْ لَوْنٍ Ya da renk *(Ne olduğu halde?)* وَهُوَ بَيْنَهُمَا Süt onların arasında olduğu halde *(Öyle süt ki)* سَائِغًا **Kayıp giden** *(Kim için?)* لِلشَّارِبِينَ **İçenler için** *(Nasıl?)* سَهْلَ الْمُرُورِ Kolayca akmakla *(Nerede?)* فِي حَلْقِهِمْ Boğazlarında لَا يَغُصُّ بِهِ Ve boğaza tıkanmıyor

67. وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ **Ve hurma ağaçlarının meyvelerinden** وَالْأَعْنَابِ **Ve üzümlerden vardır** *(Ne vardır?)* ثَمَرٌ Bir meyve vardır تَتَّخِذُونَ **Ediniyorsunuz** *(Neden?)* مِنْهُ **O meyveden** *(Ne ediniyorsunuz?)* سَكَرًا **Şarap** خَمْرًا يَسْكُرُ Sarhoşluk veren şarap سُمِّيَتْ بِالْمَصْدَرِ "Hamr" mastarı isim almıştır وهٰذَا قَبْلَ تَحْرِيمِهَا Bu haram kılınmadan öncedir *(Daha ne ediniyorsunuz?)* وَرِزْقًا حَسَنًا **Güzel bir rızık** *(Ne gibi?)* كَالتَّمْرِ وَالزَّبِيبِ Kuru hurma, kuru üzüm gibi *(Daha ne gibi?)* وَالْخَلِّ وَالدِّبْسِ Sirke ve pekmez gibi لَآيَةً **Muhakkak ki bunda vardır** إِنَّ فِي ذٰلِكَ الْمَذْكُورِ Yani anlatılanda *(Ne vardır?)* دَالَّةً عَلَى قُدْرَةِ اللهِ تَعَالَى **Elbette işaret vardır** Yüce olan Allah'ın kudretine *(Kim için?)* لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ **Akleden topluluk için** يَتَدَبَّرُونَ Düşünen topluluk için

68. وَأَوْحَى **Ve vahyetti** *(Kim?)* رَبُّكَ **Senin rabbin** *(Neye?)* إِلَى النَّحْلِ **Bal arısına** *(Nasıl?)* وَحْيَ إِلْهَامٍ İlham vahyiyle *(Ne diye vahyetti?)* أَنِ اتَّخِذِي مُفَسِّرَةٌ أَوْ مَصْدَرِيَّةٌ **Edin** ("En" ya mastariyye ya da tefsir içindir) *(Neden?)* مِنَ الْجِبَالِ **Dağlardan** *(Ne edin?)* بُيُوتًا **Evler edin** *(Öyle evler ki)* تَأْوِينَ Sığınacaksınız *(Nereye?)* إِلَيْهَا O evlere وَمِنَ الشَّجَرِ **Ve ağaçtan edin** بُيُوتًا Evler *(Daha nereden evler edin?)* وَمِمَّا يَعْرِشُونَ **Ve kurduklarından** أَيِ النَّاسُ Yani insanların يَبْنُونَ لَكَ İnsanlar senin için yaparlar *(Ne?)* مِنَ الْأَمَاكِنِ Barınaklar وَإِلَّا لَمْ تَأْوِ إِلَيْهَا Yoksa Cenabı Hak sana bunu vahyetmeseydi, kovanlarda barınamazdın.

69. ثُمَّ كُلِي **Sonra ye** *(Neden?)* مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ **Meyvelerin tümünden** فَاسْلُكِي **Ve git** اُدْخُلِي Gir *(Nereye?)* سُبُلَ رَبِّكِ **Rabbinin yollarına** طُرُقَهُ مِنْ طَلَبِ الْمَرْعَى Yani çayır aramakta O'nun yollarına gir *(O yollar ne olduğu halde?)* ذُلُلًا **Kolay yollar olduğu halde** جَمْعُ ذَلُولٍ Bu kelime "zelül" kelimesinin çoğuludur حَالٌ مِنَ السُّبُلِ Ve "sübül" kelimesinden haldir أَيْ مُسَخَّرَةً لَكَ Yani senin hizmetine sunulan yollar

فَلَا تَعْسُرَ عَلَيْكَ Dolayısıyla sana zor gelmez وَإِنْ تَوَعَّرَتْ Her ne kadar o yollar (başkasına) zor gelse de وَلَا تَضِلِّي عَنِ الْعَوْدِ مِنْهَا Ve yine oralardan dönerken yolunu da kaybetmezsin وَإِنْ بَعُدَتْ Ne kadar uzak olsa da وَقِيلَ Ve denildi ki ("zülül" kelimesi haldir) *(Neden?)* مِنَ الضَّمِيرِ فِي اسْلُكِي "Üslükî"deki zamirden haldir أَيْ مُنْقَادَةً Yani itaat ederek (git) *(Neye itaat ederek?)* لِمَا يُرَادُ مِنْكَ Senden istenene يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا **Onların karınlarından çıkar** *(Ne?)* هُوَ الْعَسَلُ **İçecek** شَرَابٌ O da baldır *(Öyle içecek ki)* مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ **Renkleri farklı farklı** فِيهِ **Onda vardır** *(Ne vardır?)* شِفَاءٌ **Şifa vardır** *(Kim için?)* لِلنَّاسِ **İnsanlar için** *(Neden şifa vardır?)* مِنَ الْأَوْجَاعِ Hastalıklardan قِيلَ Denildi ki *(Bu şifa ne için?)* لِبَعْضِهَا Hastalıkların bir kısmı içindir كَمَا دَلَّ عَلَيْهِ Buna delalet ettiği gibi *(Ne?)* تَنْكِيرُ شِفَاءٍ "Şifa" kelimesinin nekre olması أَوْ لِكُلِّهَا Veya hastalıkların tamamı içindir *(Ne ile?)* بِضَمِيمَتِهِ إِلَى غَيْرِهِ Balı başka bir şeye katıştırmakla أَقُولُ Bende derim ki وَبِدُونِهَا Başka bir şeye katıştırmadan da (bütün hastalıklara şifadır) *(Ne ile?)* بِنِيَّتِهِ Niyetiyle وَقَدْ أَمَرَ بِهِ Peygamber (s.a.v.) bunu emretmiştir *(Kime?)* مَنِ اسْتَطْلَقَ عَلَيْهِ بَطْنُهُ Karnına ishal vuran kişiye رَوَاهُ الشَّيْخَانُ Bu hadisi Buhari ve Müslim rivayet etmiştir إِنَّ فِي ذٰلِكَ **Muhakkak ki bunda vardır** *(Ne vardır?)* لَآيَةً **Ayet vardır** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ **Düşünen kavim için** *(Nerede düşünen?)* فِي صُنْعِهِ تَعَالَى Yüce olan Allah'ın yarattığında

70. وَاللّٰهُ **Allah** خَلَقَكُمْ **Sizi yarattı** *(Nasıl?)* وَلَمْ تَكُونُوا شَيْئًا Siz hiçbir şey değilken ثُمَّ **Sonra** يَتَوَفَّاكُمْ **Sizi öldürecek** *(Ne zamanda?)* عِنْدَ انْقِضَاءِ آجَالِكُمْ Ecelleriniz sona erdiğinde وَمِنْكُمْ **Sizden vardır** *(Ne vardır?)* مَنْ يُرَدُّ **Ulaştırılan** *(Nereye?)* إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ **Ömrünün en kötü çağına** أَيْ أَخَسِّهِ Yani en rezalet çağına *(Neden olan?)* مِنَ الْهَرَمِ وَالْخَرَفِ İhtiyarlık ve bunaklıktan *(Niçin ulaştırılır?)* لِكَيْ لَا يَعْلَمَ **Bilmesin diye** *(Neden sonra?)* بَعْدَ عِلْمٍ **Bildikten sonra** *(Neyi bilmesin?)* شَيْئًا **Hiçbir şeyi** قَالَ عِكْرِمَةُ İkrime buyurdu *(Ne buyurdu?)* مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ Kim Kuran'ı okursa لَمْ يَصِرْ بِهٰذِهِ الْحَالَةِ Bu hale girmez إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** *(Neyi?)* بِتَدْبِيرِ خَلْقِهِ Mahlukatını düzene sokmayı *(Daha nedir?)* قَدِيرٌ **Pek gücü yetendir** *(Neye?)* عَلَى مَا يُرِيدُهُ Dilediğine

71. وَاللّٰهُ **Allah** فَضَّلَ **Üstün kıldı** *(Kimi?)* بَعْضَكُمْ **Bazınızı** *(Kime?)* عَلَى بَعْضٍ **Bazınıza** *(Ne hususta?)* فِي الرِّزْقِ **Rızık hususunda** فَمِنْكُمْ Dolayısıyla sizden vardır *(Kim vardır?)* غَنِيٌّ وَفَقِيرٌ Zengin ve fakir *(Daha?)* وَمَالِكٌ وَمَمْلُوكٌ Sahip olan ve

sahip olunan vardır أَيِ الْمَوَالِي **Üstün kılınanlar olmadı** فَمَا الَّذِينَ فُضِّلُوا Yani efendiler *(Ne olmadılar?)* بِرَادِّي رِزْقِهِمْ **Rızıklarını verici** *(Kime?)* عَلَى مَا مَلَكَتْ **Ellerinin altında bulunanlara** أَيْ بِجَاعِلِي مَا رَزَقْنَاهُمْ Yani kendilerine verdiğimiz rızıkları yapıcı değillerdi *(Neden verdiğimiz rızıklar?)* مِنَ الْأَمْوَالِ وَغَيْرِهَا Mallardan ve diğer şeylerden *(Ne yapıcı değillerdi?)* شِرْكَةٌ Ortak *(Kim arasında?)* بَيْنَهُمْ Kendileriyle وَبَيْنَ مَمَالِيكِكُمْ Köleleri arasında **فَهُمْ Ki onlar** أَيِ الْمَمَالِيكُ وَالْمَوَالِي Yani köleler ve efendiler **فِيهِ سَوَاءٌ Bu hususta eşit olsun** شُرَكَاءُ Ortak وَالْمَعْنَى Mana şudur شُرَكَاءُ لَيْسَ لَهُمْ Onların ortakları yoktur *(Kimden?)* مِنْ مَمَالِيكِهِمْ Kölelerinden *(Ne hususta?)* فِي أَمْوَالِهِمْ Malları hususunda فَكَيْفَ يَجْعَلُونَ O halde nasıl yaparlar *(Kim?)* بَعْضَ مَمَالِيكِ اللهِ Allah'ın birtakım kullarını *(Ne yaparlar?)* شُرَكَاءَ لَهُ O'na ortaklar **أَفَبِنِعْمَةِ اللهِ Durum bu iken Allah'ın nimetlerini mi?** **يَجْحَدُونَ İnkâr ederler** يَكْفُرُونَ Nankörlük yaparlar *(Nasıl?)* حَيْثُ يَجْعَلُونَ لَهُ Şöyle ki O Allah için kılıyorlar *(Ne?)* شُرَكَاءَ Ortaklar

72. **وَاللهُ Allah جَعَلَ Yarattı** *(Kim için?)* **لَكُمْ Sizin için** *(Neden?)* **مِنْ أَنْفُسِكُمْ Nefislerinizden** *(Ne yarattı?)* **أَزْوَاجًا Eşler** فَخَلَقَ حَوَّاءَ Şöyle ki Havva'yı yarattı *(Neden?)* مِنْ ضِلْعِ آدَمَ Âdem'in kaburga kemiğinden وَسَائِرَ النِّسَاءِ Ve diğer kadınları da yarattı *(Neden?)* مِنْ نُطَفِ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ Erkeklerin ve kadınların menilerinden **وَجَعَلَ Ve yarattı** *(Kim için?)* **لَكُمْ Sizin için** *(Neden?)* **مِنْ أَزْوَاجِكُمْ Eşlerinizden** *(Ne yarattı?)* **بَنِينَ Evlatlar وَحَفَدَةً Ve torunlar** أَوْلَادَ الْأَوْلَادِ Evlatların evlatlarını **وَرَزَقَكُمْ Ve sizi rızıklandırdı** *(Neden?)* **مِنَ الطَّيِّبَاتِ Temiz gıdalardan** *(Neden olan temiz gıdalar?)* مِنْ أَنْوَاعِ الثِّمَارِ Meyve çeşitlerinden *(Daha?)* وَالْحُبُوبِ وَالْحَيَوَانِ Tahıl ve hayvanlardan **أَفَبِالْبَاطِلِ Yine de batıla mı?** الصَّنَمِ Putlara mı? **يُؤْمِنُونَ İman ederler** **وَبِنِعْمَةِ اللهِ Ve Allah'ın nimetine mi?** **هُمْ Onlar** **يَكْفُرُونَ nankörlük yapıyorlar** *(Ne ile?)* بِإِشْرَاكِهِمْ Putları ortak koşmakla

﴿وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللهِ﴾ أي غَيْرِهِ ﴿مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِنَ السَّمٰوَاتِ﴾ بِالْمَطَرِ ﴿وَالْأَرْضِ﴾ بِالنَّبَاتِ ﴿شَيْئًا﴾ بَدَلٌ مِنْ رِزْقًا ﴿وَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٧٣﴾﴾ يَقْدِرُونَ عَلٰى شَيْءٍ وَهُمُ الْأَصْنَامُ ﴿فَلَا تَضْرِبُوا لِلّٰهِ الْأَمْثَالَ﴾ لَا تَجْعَلُوا لِلّٰهِ أَشْبَاهًا تُشْرِكُونَهُمْ بِهِ ﴿إِنَّ اللهَ يَعْلَمُ﴾ أَنْ لَا مِثْلَ لَهُ ﴿وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٧٤﴾﴾ ذٰلِكَ ﴿ضَرَبَ اللهُ مَثَلًا﴾ وَيُبْدَلُ مِنْهُ ﴿عَبْدًا مَمْلُوكًا﴾ صِفَةٌ تَمَيِّزَهُ مِنَ الْحُرِّ فَإِنَّهُ عَبْدُ اللهِ ﴿لَا يَقْدِرُ عَلٰى شَيْءٍ﴾ لِعَدَمِ مُلْكِهِ ﴿وَمَنْ﴾ نَكِرَةٌ مَوْصُوفَةٌ أَيْ حُرًّا ﴿رَزَقْنَاهُ مِنَّا رِزْقًا حَسَنًا فَهُوَ يُنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا﴾ أَيْ يَتَصَرَّفُ بِهِ كَيْفَ يَشَاءُ وَالْأَوَّلُ مَثَلُ الْأَصْنَامِ وَالثَّانِي مَثَلُهُ تَعَالٰى ﴿هَلْ يَسْتَوُونَ﴾ أَيِ الْعَبِيدُ الْعَجَزَةُ وَالْحُرُّ الْمُتَصَرِّفُ لَا ﴿اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ﴾ وَحْدَهُ ﴿بَلْ أَكْثَرُهُمْ﴾ أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿لَا يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾﴾ مَا يَصِيرُونَ إِلَيْهِ مِنَ الْعَذَابِ فَيُشْرِكُونَ ﴿وَضَرَبَ اللهُ مَثَلًا﴾ وَيُبْدَلُ مِنْهُ ﴿رَجُلَيْنِ أَحَدُهُمَا أَبْكَمُ﴾ وُلِدَ أَخْرَسَ ﴿لَا يَقْدِرُ عَلٰى شَيْءٍ﴾ لِأَنَّهُ لَا يَفْهَمُ وَلَا يُفْهِمُ ﴿وَهُوَ كَلٌّ﴾ ثَقِيلٌ ﴿عَلٰى مَوْلَاهُ﴾ وَلِيِّ أَمْرِهِ ﴿أَيْنَمَا يُوَجِّهْهُ﴾ يَصْرِفْهُ ﴿لَا يَأْتِ﴾ مِنْهُ ﴿بِخَيْرٍ﴾ بِنُجْحٍ وهٰذَا مَثَلُ الْكَافِرِ ﴿هَلْ يَسْتَوِي هُوَ﴾ الْأَبْكَمُ الْمَذْكُورُ ﴿وَمَنْ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ﴾ أَيْ وَمَنْ هُوَ نَاطِقٌ نَافِعٌ لِلنَّاسِ حَيْثُ يَأْمُرُ بِهِ وَيَحُثُّ عَلَيْهِ ﴿وَهُوَ عَلٰى صِرَاطٍ﴾ طَرِيقٍ ﴿مُسْتَقِيمٍ ﴿٧٦﴾﴾ وَهُوَ الثَّانِي الْمُؤْمِنُ لَا وَقِيلَ هٰذَا مَثَلٌ لِلّٰهِ وَالْأَبْكَمُ لِلْأَصْنَامِ وَالَّذِي قَبْلَهُ مَثَلُ الْكَافِرِ وَالْمُؤْمِنِ ﴿وَلِلّٰهِ غَيْبُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ أَيْ عِلْمُ مَا غَابَ فِيهِمَا ﴿وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ﴾ مِنْهُ لِأَنَّهُ بِلَفْظِ كُنْ فَيَكُونُ ﴿إِنَّ اللهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٧٧﴾﴾ ﴿وَاللهُ أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا﴾ اَلْجُمْلَةُ حَالٌ ﴿وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ﴾ بِمَعْنَى الْأَسْمَاعِ ﴿وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ﴾ الْقُلُوبَ ﴿لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾﴾ عَلٰى ذٰلِكَ فَتُؤْمِنُوا ﴿أَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مُسَخَّرَاتٍ﴾ مُذَلَّلَاتٍ لِلطَّيَرَانِ ﴿فِي جَوِّ السَّمَاءِ﴾ أَيِ الْهَوَاءِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ﴿مَا يُمْسِكُهُنَّ﴾ عِنْدَ قَبْضِ أَجْنِحَتِهِنَّ أَوْ بَسْطِهَا أَنْ يَقَعْنَ ﴿إِلَّا اللهُ﴾ بِقُدْرَتِهِ ﴿إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٧٩﴾﴾ هِيَ خَلْقُهَا بِحَيْثُ يُمْكِنُهَا الطَّيَرَانُ وَخَلْقُ الْجَوِّ بِحَيْثُ يُمْكِنُ الطَّيَرَانُ فِيهِ وَإِمْسَاكُهَا

TÜRKÇE ANLAMI

73. **Kendileri için ne** yağmur yağdırmak suretiyle **göklerden ve ne de** bitirmek suretiyle **yerden azıcık**[1] **rızık vermeye malik olmayan ve** hiçbir şeye **güçleri yetmeyen Allah'ın dışındaki,** ondan başka **şeyler** olan putlara **ibadet ederler.**

[1] شَيْئًا kelimesi رِزْقًا kelimesinden bedeldir.

74. **Artık Allah'a emsal göstermeyin,** kendisini Allah'a ortak koşacağınız şeyleri O'na denk görmeyin. **Şüphe yok ki Allah** kendisinin bir benzerinin olmadığını **bilir, hâlbuki siz** bunu **bilmezsiniz.**

75. **Allah,** sahip olamadığı için **hiçbir şeye gücü yetmeyen, başkasının malı olmuş**[1] **bir köle ile katımızdan kendisine verdiğimiz güzel rızıktan gizlice ve açıktan harcayan,** yani o rızıkta istediği şekilde tasarrufta bulunan **(hür) bir kimseyi**[2] **misal verir.**[3] Birincisi (köle) putlara misal, ikincisi (hür) ise Allah tealaya misaldir. **Bunlar,** aciz köle ile dilediğini yapabilen hür kişi **hiç eşit olurlar mı?** Tabi ki olmaz! **Doğrusu hamd** sadece **Allah'a mahsustur. Fakat onların,** Mekkelilerin **çoğu** sonunda varacakları azabı **bilmezler** de şirk koşarlar.

76. **Ve Allah iki kişiyi**[4] **de misal verir: Onlardan biri** doğuştan **dilsizdir,** anlamadığı ve anlatamadığı için **hiçbir şeye güç yetiremez. Ve o, velisi,** işlerini gören kişinin **üzerine bir yüktür, onu nereye yöneltse,** çevirse ondan **bir hayır,** bir başarı **gelmez.** Bu kâfirin misalidir. **Bu** sözkonusu dilsiz **kişi hiç, adaletle emreden,** konuşabilen ve adaleti emredip ona teşvik ettiği için insanlara faydası olan **ve doğru yolda olan kimseyle bir olur mu?** Bu ikincisi de müminin misalidir. Tabi ki bunlar bir olmazlar. Ayrıca bu ayetin Allah teala ile putların misali; bir önceki ayetinse, kâfir ile müminin misali olduğu da söylenmiştir.

77. **Göklerin ve yerin gaybı,** bu ikisinde bulunan şeylerin bilgisi **Allah'a mahsustur. Kıyametin işi ise ancak göz açıp kapayıncaya kadardır veya** ondan **daha yakındır.** Nitekim kıyametin kopuşu "ol" sözüyledir; peşinden hemen kopuverir. **Şüphe yok ki, Allah her şeye gücü yetendir.**

78. **Ve Allah sizi analarınızın karınlarından hiçbir şey bilmediğiniz halde**[5] **çıkardı. Ve** buna karşılık **şükredip** iman ede**siniz diye size kulaklar, gözler ve kalpler verdi.**

79. **Görmediler mi,** yer ile **gök** arasındaki hava **boşluğunda** uçmaya **boyun eğdirilmiş,** zorunlu **olarak uçan kuşları?** Kanatlarını açıp kaparken **onları sadece Allah** kudretiyle **tutuyor,** düşmekten engelliyor. **Şüphe yok ki bunda iman eden bir topluluk için elbette ibretler vardır.** Bu ibretler; kuşların uçmaya kabiliyetli bir şekilde yaratılması, havanın da kendisinde uçulmaya elverişli olarak yaratılmasıdır.

---

[1] Başkasının malı olmak köleyi hürden ayıran bir vasıftır. Zira hür kimse sadece Allah'ın kölesidir.

[2] Ayetteki مَن nekre-i mevsufe olup "hür kişi" anlamına gelir.

[3] عَبْدًا kelimesi مَثَلًا kelimesinden bedeldir.

[4] رَجُلَيْنِ kelimesi مَثَلًا kelimesinden bedeldir.

[5] لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا cümlesi haldir.

KELİME ANLAMI

73. وَيَعْبُدُونَ **Tapıyorlar** مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan gayrı** أي غَيْرِهِ Yani ondan başka *(Kime?)* مَا لَا يَمْلِكُ **Güç yetiremeyene** *(Kim için güç yetiremeyene?)* لَهُمْ **Kendileri için** *(Neye?)* رِزْقًا مِنَ السَّمٰوَاتِ **Göklerden gelen rızka** *(Ne ile gelen?)* بِالْمَطَرِ Yağmurla *(Daha nerden gelen?)* وَالْأَرْضِ **Yerden gelen** *(Ne ile?)* بِالنَّبَاتِ Bitkilerle *(O rızıktan bedel?)* شَيْئًا **Hiçbir şeye (güç yetiremeyen)** بَدَلٌ مِنْ رِزْقًا Bu kelime "Rizkan" kelimesinden bedeldir وَلَا يَسْتَطِيعُونَ **Ve ileride de güç yetiremeyecekler** يَقْدِرُونَ Kadir olamayacaklar *(Neye?)* عَلٰى شَيْءٍ Hiçbir şeye وَهُمُ الْأَصْنَامُ Onlar da putlardır

74. فَلَا تَضْرِبُوا **O halde kılmayın** *(Kim için?)* لِلّٰهِ **Allah için** *(Ne kılmayın?)* الْأَمْثَالَ **Benzerler** لَا تَجْعَلُوا لِلّٰهِ Allah için kılmayın *(Ne?)* أَشْبَاهًا Nazirler *(Öyle nazirler ki)* تُشْرِكُونَهُمْ Onlara ortak yapıyorsunuz *(Kimi?)* بِهِ Allah'ı إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* أَنْ لَا مِثْلَ لَهُ Kendisinin benzeri olmadığını وَأَنْتُمْ **Sizler ise** لَا تَعْلَمُونَ **Bilmezsiniz** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu

75. ضَرَبَ اللهُ **Allah verdi** *(Ne?)* مَثَلًا **Bir misal** وَيُبْدَلُ مِنْهُ Ondan (ayetin devamı) bedel yapılır *(Ondan bedel?)* عَبْدًا **Bir köle** مَمْلُوكًا **Başkasının mülkiyetinde** صِفَةٌ "Memlük" kelimesi sıfattır *(Öyle sıfat ki)* تَمَيَّزَهُ O köleyi ayırmıştır *(Neden?)* مِنَ الْحُرِّ Hürden فَإِنَّهُ عَبْدُ اللهِ Çünkü o Allah'ın kuludur *(Öyle köle ki)* لَا يَقْدِرُ **Güç yetiremiyor** *(Neye?)* عَلٰى شَيْءٍ **Hiçbir şeye** *(Neden?)* لِعَدَمِ مُلْكِهِ Mülkü olmadığından *(Daha kimi misal verdi?)* وَمَنْ **O kimseyi ki** نَكِرَةٌ مَوْصُوفَةٌ Bu kelime vasıflanmış nekredir أَيْ حُرًّا Yani hürü رَزَقْنَاهُ **Biz ona rızık verdik** *(Kim tarafından?)* مِنَّا **Bizim tarafımızdan** *(Nasıl?)* رِزْقًا حَسَنًا **Güzel bir rızıkla** فَهُوَ **Ve o** يُنْفِقُ **İnfak ediyor** *(Neden?)* مِنْهُ **O rızıktan** *(Nasıl?)* سِرًّا وَجَهْرًا **Gizli ve aşikâre** أَيْ يَتَصَرَّفُ Yani harcama yapıyor *(Ne ile?)* بِهِ O rızıkla *(Nasıl?)* كَيْفَ يَشَاءُ Dilediği gibi وَالْأَوَّلُ Birincisi (mülk altındaki köle) *(Neye misaldir?)* مَثَلُ الْأَصْنَامِ Putlara misaldir وَالثَّانِي İkincisi (kendisine rızık verilmiş hür) *(Kime misaldir?)* مَثَلُهُ تَعَالٰى Allah'a misaldir هَلْ يَسْتَوُونَ **Hiç eşit olurlar mı?** أَيِ الْعَبِيدُ الْعَجَزَةُ Yani aciz olan köleler *(Daha?)* وَالْحُرُّ الْمُتَصَرِّفُ (Kendisine verilen rızıkta) İstediği gibi tasarrufta bulunan hür لَا Hayır, (eşit olmazlar) الْحَمْدُ **Bütün hamdler** لِلّٰهِ **Allah'a aittir** وَحْدَهُ Tek olan بَلْ أَكْثَرُهُمْ **Fakat onların çoğu** أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ Yani Mekke halkının çoğu لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* مَا يَصِيرُونَ إِلَيْهِ Kendisine varacakları şeyi *(Neden?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan فَيُشْرِكُونَ Ve neticede şirk koşarlar

76. وَضَرَبَ اللهُ **Allah verdi** *(Ne?)* مَثَلاً **Bir misal** مِنْهُ وَيُبْدَلُ Ondan (ayetin devamı) bedel yapılır *(Ondan bedel?)* رَجُلَيْنِ **İki adam** اَحَدُهُمَا **Onlardan biri** *(Nedir?)* اَبْكَمُ **Dilsizdir** وُلِدَ أَخْرَسَ Lal doğmuştur *(Daha nedir?)* لَا يَقْدِرُ **Güç yetiremez** *(Neye?)* عَلٰى شَيْءٍ **Hiçbir şeye** *(Niye güç yetiremez?)* لِأَنَّهُ لَا يَفْهَمُ Çünkü o anlamaz وَلَا يُفْهِمُ Ve anlatamaz وَهُوَ **Ve o adam** *(Nedir?)* كَلٌّ **Bir yüktür** ثَقِيلٌ Bir ağırlıktır *(Kime?)* عَلٰى مَوْلَاهُ **Efendisine** وَلِيِّ أَمْرِهِ Ondan sorumlu olana اَيْنَمَا يُوَجِّهْهُ **Ne zaman onu yöneltse** يَصْرِفُهُ Onu (bir işe) çevirse لَا يَأْتِ **Gelmez** *(Kimden?)* مِنْهُ O adamdan *(Ne gelmez?)* بِخَيْرٍ **Bir hayır** بِنُجْحٍ Başarı وهٰذَا Bu adam *(Kime misaldir?)* مَثَلُ الْكَافِرِ Kâfire misaldir هَلْ يَسْتَوِي **Hiç eşit olur mu?** *(Kim?)* هُوَ **O** اَلْأَبْكَمُ الْمَذْكُورُ Adı geçen dilsiz *(Daha kimi misal veriyor?)* وَمَنْ يَأْمُرُ **Ve emreden kişiyi** *(Ne ile emreden?)* بِالْعَدْلِ **Adaletle** أَيْ وَمَنْ Yani o kimseyle ki هُوَ نَاطِقٌ O konuşandır *(Daha nedir?)* وَيَحُثُّ عَلَيْهِ İnsanlara faydalıdır نَافِعٌ لِلنَّاسِ Şöyle ki adaleti emrediyor حَيْثُ يَأْمُرُ بِهِ Ve ona teşvik ediyor وَهُوَ **O kişi** *(Nedir?)* عَلٰى صِرَاطٍ طَرِيقٍ **Yol üzerinedir** *(Öyle yol ki)* مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru yol** وَهُوَ الثَّانِي Bu ikincisi *(Kimdir?)* اَلْمُؤْمِنُ Mümindir لَا Hayır, (eşit olmazlar) وَقِيلَ Denildi ki *(Ne denildi?)* هٰذَا مَثَلٌ لِلّٰهِ Bu Allah'a misaldir وَالْأَبْكَمُ Dilsiz olan da لِلْأَصْنَامِ Putlara misaldir وَالَّذِي قَبْلَهُ Bundan önceki ayette ise *(Kim hakkındadır?)* مَثَلُ الْكَافِرِ وَالْمُؤْمِنِ Kâfir ve mümin hakkındadır

77. وَلِلّٰهِ **Allah'a aittir** *(Ne?)* غَيْبُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ **Göklerin ve yerin gaybı** أَيْ وَمَا اَمْرُ السَّاعَةِ Yani gaib olan her şeyin bilgisi *(Nerede?)* فِيهِمَا O ikisinde عِلْمُ مَا غَابَ **Kıyamet saati de değildir** إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ **Ancak göz kırpma vakti gibidir** لِأَنَّهُ بِلَفْظِ كُنْ Çünkü o "ol" demesiyle فَيَكُونُ "hemen oluverir" اَوْ هُوَ اَقْرَبُ **Ya da daha yakındır** مِنْهُ O göz kırpma vaktinden اِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** *(Neye?)* قَدِيرٌ *(Nedir?)* **Gücü yetendir**

78. وَاللهُ **Allah** اَخْرَجَكُمْ **Sizi çıkarttı** *(Nereden?)* مِنْ بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْ **Annelerinizin karnından** *(Siz ne olduğunuz halde?)* لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا **Hiçbir şey bilmez olduğunuz halde** اَلْجُمْلَةُ حَالٌ Bu cümle haldir وَجَعَلَ لَكُمْ **Ve sizin için kıldı** *(Ne kıldı?)* اَلسَّمْعَ **Kulak** بِمَعْنَى الْأَسْمَاعِ Bu kulaklar manasındadır *(Daha neler kıldı?)* وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ **Gözler ve kalpler kıldı** اَلْقُلُوبَ Gönüller لَعَلَّكُمْ **ta ki siz** تَشْكُرُونَ **Şükredesiniz** *(Neye karşılık?)* عَلٰى ذٰلِكَ Bu verdiklerine karşılık فَتُؤْمِنُوا Ve de iman edesiniz

79. اَلَمْ يَرَوْا **Bakmazlar mı?** *(Neye?)* اِلَى الطَّيْرِ **Uçan kuşlara** *(Ne oldukları halde?)* مُسَخَّرَاتٍ **Emre boyun eğmiş oldukları halde** مُذَلَّلَاتٍ İtaatkâr oldukları halde *(Ne için?)* لِلطَّيَرَانِ Uçmak için *(Nerede uçan kuşlar?)* فِي جَوِّ السَّمَاءِ **Göğün boşluğunda** أَيِ الْهَوَاءِ Yani boşlukta *(Neredeki boşlukta?)* بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ Gökle yerin arasında مَا يُمْسِكُهُنَّ **Onları tutamaz** *(Ne zamanda?)* عِنْدَ قَبْضِ أَجْنِحَتِهِنَّ Kanatlarını kapattığında أَوَ بَسَطَهَا Veya açtığında *(Neden tutamaz?)* أَنْ يَقَعْنَ Düşmele-rinden اِلَّا اللهُ **Ancak Allah tutar** *(Ne ile?)* بِقُدْرَتِهِ Kudretiyle اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Muhakkak ki bunda vardır** لَاٰيَاتٍ **Bir takım ayetler vardır** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ **İnanan topluluk için** *(Neye?)* هِيَ Bu ayetler *(Nedir?)* خَلْقَهَا Kuşları yaratmasıdır *(Nasıl?)* بِحَيْثُ يُمْكِنُهَا Kendilerine mümkün olacak şekilde *(Ne?)* اَلطَّيَرَانُ Uçmak وَخَلْقَ الْجَوِّ Ve havayı da yaratmasıdır *(Nasıl?)* بِحَيْثُ يُمْكِنُ الطَّيَرَانُ Uçmak mümkün olacak şekilde *(Nerede?)* فِيهِ Kendisinde وَإِمْسَاكُهَا Ve tutması da mümkün olacak şekilde

﴿وَاللهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا﴾ مَوْضِعًا تَسْكُنُونَ فِيهِ ﴿وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ جُلُودِ الْأَنْعَامِ بُيُوتًا﴾ كَالْخِيَامِ وَالْقِبَابِ ﴿تَسْتَخِفُّونَهَا﴾ لِلْحَمْلِ ﴿يَوْمَ ظَعْنِكُمْ﴾ سَفَرِكُمْ ﴿وَيَوْمَ إِقَامَتِكُمْ وَمِنْ أَصْوَافِهَا﴾ أَيِ الْغَنَمِ ﴿وَأَوْبَارِهَا﴾ أَيِ الْإِبِلِ ﴿وَأَشْعَارِهَا﴾ أَيِ الْمَعْزِ ﴿أَثَاثًا﴾ مَتَاعًا ﴿لِبُيُوتِكُمْ كَبُسُطٍ وَأَكْسِيَةٍ ﴿وَمَتَاعًا﴾ تَتَمَتَّعُونَ بِهِ ﴿إِلَى حِينٍ ﴿٨٠﴾﴾ تُبْلَى فِيهِ ﴿وَاللهُ جَعَلَ لَكُمْ مِمَّا خَلَقَ﴾ مِنَ الْبُيُوتِ وَالشَّجَرِ وَالْغَمَامِ ﴿ظِلَالًا﴾ جَمْعُ ظِلٍّ تَقِيكُمْ حَرَّ الشَّمْسِ ﴿وَجَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْجِبَالِ أَكْنَانًا﴾ جَمْعُ كِنٍّ وَهُوَ مَا يُسْتَكَنُّ فِيهِ كَالْغَارِ وَالسَّرَبِ ﴿وَجَعَلَ لَكُمْ سَرَابِيلَ﴾ قُمُصًا ﴿تَقِيكُمُ الْحَرَّ﴾ أَيْ وَالْبَرْدَ ﴿وَسَرَابِيلَ تَقِيكُمْ بَأْسَكُمْ﴾ حَرْبَكُمْ أَيِ الطَّعْنَ وَالضَّرْبَ فِيهَا كَالدُّرُوعِ وَالْجَوَاشِنِ ﴿كَذَلِكَ﴾ كَمَا خَلَقَ هٰذِهِ الْأَشْيَاءَ ﴿يُتِمُّ نِعْمَتَهُ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿عَلَيْكُمْ﴾ بِخَلْقِ مَا تَحْتَاجُونَ إِلَيْهِ ﴿لَعَلَّكُمْ﴾ يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿تُسْلِمُونَ ﴿٨١﴾﴾ تُوَحِّدُونَهُ ﴿فَإِنْ تَوَلَّوْا﴾ أَعْرَضُوا عَنِ الْإِسْلَامِ ﴿فَإِنَّمَا عَلَيْكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٨٢﴾﴾ الْإِبْلَاغُ الْبَيِّنُ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ ﴿يَعْرِفُونَ نِعْمَةَ اللهِ﴾ أَيْ يُقِرُّونَ بِأَنَّهَا مِنْ عِنْدِهِ ﴿ثُمَّ يُنْكِرُونَهَا﴾ بِإِشْرَاكِهِمْ ﴿وَأَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٨٣﴾﴾ ﴿وَ﴾اذْكُرْ ﴿يَوْمَ نَبْعَثُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا﴾ وَهُوَ نَبِيُّهَا يَشْهَدُ لَهَا وَعَلَيْهَا وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿ثُمَّ لَا يُؤْذَنُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا﴾ فِي الْاِعْتِذَارِ ﴿وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٨٤﴾﴾ لَا يُطْلَبُ مِنْهُمُ الْعُتْبَى أَيِ الرُّجُوعُ إِلَى مَا يَرْضَى اللهُ ﴿وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ كَفَرُوا ﴿الْعَذَابَ﴾ النَّارَ ﴿فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ﴾ الْعَذَابُ ﴿وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٨٥﴾﴾ يُمْهَلُونَ عَنْهُ إِذَا رَأَوْهُ ﴿وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ أَشْرَكُوا شُرَكَاءَهُمْ﴾ مِنَ الشَّيَاطِينِ وَغَيْرِهَا ﴿قَالُوا رَبَّنَا هٰؤُلَاءِ شُرَكَاؤُنَا الَّذِينَ كُنَّا نَدْعُوا﴾ نَعْبُدُهُمْ ﴿مِنْ دُونِكَ فَأَلْقَوْا إِلَيْهِمُ الْقَوْلَ﴾ أَيْ قَالُوا لَهُمْ ﴿إِنَّكُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٨٦﴾﴾ فِي قَوْلِكُمْ إِنَّكُمْ عَبَدْتُمُونَا كَمَا فِي آيَةٍ أُخْرَى مَا كَانُوا إِيَّانَا يَعْبُدُونَ سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ ﴿وَأَلْقَوْا إِلَى اللهِ يَوْمَئِذِ السَّلَمَ﴾ أَيِ اسْتَسْلَمُوا لِحُكْمِهِ ﴿وَضَلَّ﴾ غَابَ ﴿عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٨٧﴾﴾ مِنْ أَنَّ آلِهَتَهُمْ تَشْفَعُ لَهُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

80. **Ve Allah sizin için evlerinizi** kendisinde oturduğunuz **birer mesken kıldı ve sizin için hayvanların derilerinden -gerek göç gününde ve gerek ikamet ettiğiniz günde** taşıma açısından **kendilerini hafif bulduğunuz** otağ ve çadır gibi **evler yaptı. Ve o** koyun**ların yünlerinden,** develerin **tüylerinden ve** keçilerin **kıllarından bir zamana kadar,** eskiyene kadar evlerde kullanmak suretiyle kendisinden faydalandığınız, post ve yaygı gibi **bir** ev **eşyası ve bir ticaret malı yaptı.**

81. **Ve Allah yarattığı** ev, ağaç ve bulut gibi **şeylerden sizin için** bedeninizi

güneşin sıcağından koruyan **gölgeler**[1] **yaptı. Ve sizin için dağlarda** içerisinde oturulabilen mağara ve dehliz gibi **yuvalar yaptı, yine sizin için bedeninizi sıcaktan** ve soğuktan **koruyan elbiseler ve ayrıca savaşlarınızda sizi** mızraklardan ve her türlü darbeden **koruyan** zırh gibi **giysiler yaptı. İşte böylece,** bunları yarattığı gibi dünyada **nimetini sizin üzerinize tamamlar ki siz Müslüman olasınız,** onu birleyesiniz.

82. Ey Muhammed **Eğer onlar yine** İslam'dan **yüz çevirirlerse, artık senin görevin sadece** açıkça **tebliğ etmektir.** Bu hüküm savaşmakla emredilmeden önceydi.

83. **Allah'ın nimetini tanırlar,** yani o nimetlerin O'nun katından olduğunu itiraf ederler, **sonra da** şirk koşmak suretiyle **onu inkâr ederler. Onların çoğu kâfirlerdir.**

84. **Her ümmetten bir şahit göndereceğimiz gün** olan kıyamet gününü yâd et! Gönderilecek olan bu şahit o ümmetin peygamberidir. O peygamber ümmetin iyi-kötü her şeyine şahitlik eder. **Sonra ne kâfir olanlara** özür beyan etme hususunda **izin verilir ne de onların geri adım atmaları,** Allah tealanın razı olduğu şeye dönmeleri **istenir.**

85. **Ve zulmedenler azabı görünce artık onlardan** azap da **hafifletilmez,** onu gördüklerinde **kendilerine süre de tanınmaz.**

86. **Ve müşrikler şirk koştukları** şeytanları ve diğerleri**ni görünce diyeceklerdir ki: «Ey Rabbimiz! Bunlar senden başka bizim kendilerine taptığımız ortaklarımızdır.» Bunlar da onlara cevap olarak diyeceklerdir ki: «Şüphe yok ki siz,** bize ibadet ettiğiniz hususunda **yalancısınız.»** Nitekim bu husus başka bir ayette şöyle geçmektedir; "bize ibadet etmiyorlardı (diyerek) onların ibadetlerini inkâr edeceklerdir"

87. **Ve o gün Allah'a teslim (bayrağı) çekerler,** hükmüne teslim olurlar. **Ve** kendilerine şefaat edecek ilahlar olduklarını söylemek suretiyle **iftira ettikleri şeyler kendilerinden kaybolmuş olacaktır.**

KELİME ANLAMI

80. وَاللّٰهُ **Allah** جَعَلَ لَكُمْ **Sizin için yaptı** *(Neden?)* مِنْ بُيُوتِكُمْ **Evlerinizden** *(Ne yaptı?)* سَكَنًا **Sükûnet bulacağınız yerler** مَوْضِعًا Yer yaptı *(Öyle yer ki)* تَسْكُنُونَ فِيهِ Kendisinde meskûn olacağınız وَجَعَلَ لَكُمْ **Ve sizin için yaptı** *(Neden?)* مِنْ جُلُودِ الْأَنْعَامِ **Hayvanların derilerinden** *(Ne yaptı?)* بُيُوتًا **Evler** *(Ne gibi?)* كَالْخِيَامِ وَالْقِبَابِ Çadırlar ve gölgelikler gibi *(Öyle evler ki)* تَسْتَخِفُّونَهَا **O evleri hafif görüyorsunuz** *(Niçin?)* لِلْحَمْلِ Taşımak için *(Ne zamanda?)* يَوْمَ ظَعْنِكُمْ **Göç gününde** سَفَرِكُمْ Sefer gününüzde *(Daha?)* وَيَوْمَ إِقَامَتِكُمْ **İkamet gününüzde** *(Daha neden yaptı?)*

[1] ظِلَالًا kelimesi ظِلٌّ kelimesinin cemisidir.

وَمِنْ أَصْوَافِهَا **Onların yünlerinden** أَيِ الْغَنَمِ Yani davarın وَأَوْبَارِهَا **Ve onların tüylerinden** أَيِ الْإِبِلِ Yani devenin وَأَشْعَارِهَا **Ve onların kıllarından** أَيِ الْمَعْزِ Yani keçinin *(Ne kıldı?)* أَثَاثًا **Ev eşyası** مَتَاعًا لِبُيُوتِكُمْ Evlerinize ait eşya *(Ne gibi?)* كَبُسُطٍ وَأَكْسِيَةٍ Kilimler ve elbiseler gibi *(Daha ne kılındı?)* وَمَتَاعًا **Ve ticaret eşyası** *(Öyle eşya ki)* تَتَمَتَّعُونَ بِهِ Kendisiyle faydalanıyorsunuz *(Ne zamana kadar?)* إِلَى حِينٍ **Belirli bir süreye kadar** *(Öyle süre ki)* تُبْلَى فِيهِ Kendisinde çürüyeceği

81. وَاللهُ **Allah** جَعَلَ لَكُمْ **Sizin için yarattı** *(Neden?)* مِمَّا خَلَقَ **Yarattıklarından** مِنَ الْبُيُوتِ Evlerden *(Daha?)* وَالشَّجَرِ وَالْغَمَامِ Ağaçlardan ve bulutlardan *(Ne yarattı?)* ظِلَالاً **Gölgeler** جَمْعُ ظِلٍّ Bu kelime "Zıll" kelimesinin çoğuludur *(Öyle gölge ki)* تَقِيكُمْ Sizi koruyor *(Neden?)* حَرَّ الشَّمْسِ Güneşin sıcaklığından وَجَعَلَ لَكُمْ **Ve sizin için yarattı** *(Neden?)* مِنَ الْجِبَالِ **Dağlardan** *(Ne yarattı?)* أَكْنَانًا **Barınaklar** جَمْعُ كِنٍّ Bu kelime "Kinn" kelimesinin çoğuludur وَهُوَ Bu da *(Nedir?)* مَا يُسْتَكَنُّ فِيهِ İçerisinde barınılandır *(Ne gibi?)* كَالْغَارِ وَالسَّرَبِ Mağara ve tünel gibi وَجَعَلَ لَكُمْ **Ve sizin için yarattı** *(Ne yarattı?)* سَرَابِيلَ **Elbiseler** قُمُصًا Gömlekler *(Öyle elbiseler ki)* تَقِيكُمُ **Sizi koruyor** *(Neden?)* الْحَرَّ **Hararetten** أَيْ وَالْبَرْدَ Yani ve soğuktan koruyor *(Daha ne yarattı?)* وَسَرَابِيلَ **Ve elbiseler (zırhlar)** *(Öyle elbiseler ki)* تَقِيكُمْ **Sizi koruyor** *(Nerede?)* بَأْسَكُمْ **Savaşınızda** حَرْبِكُمْ Harbinizde أَيِ الطَّعْنَ وَالضَّرْبَ Yani yaralanmak ve vurulmaktan *(Nerede?)* فِيهَا O harpte *(Ne gibi elbise?)* كَالدُّرُوعِ وَالْجَوَاشِنِ Zırhlar ve cebeler gibi كَذَلِكَ **İşte böylece** كَمَا خَلَقَ هَذِهِ الْأَشْيَاءَ Bunları yarattığı gibi يُتِمُّ **Tamamlar** *(Neyi?)* نِعْمَتَهُ **Nimetini** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** *(Ne yapmakla?)* بِخَلْقِ مَا تَحْتَاجُونَ إِلَيْهِ Kendisine ihtiyaç duyduğunuz şeyleri yaratmakla لَعَلَّكُمْ **Ta ki siz** يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekke halkı تُسْلِمُونَ **Müslüman olasınız** تُوَحِّدُونَهُ Allah'ı tek kabul edesiniz

82. فَإِنْ تَوَلَّوْا **Eğer yüz çevirirlerse** أَعْرَضُوا عَنِ الْإِسْلَامِ İslam'dan geri dururlarsa فَإِنَّمَا عَلَيْكَ **Şöyle ki senin üzerinedir** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed (s.a.v.) *(Ne?)* الْبَلَاغُ الْمُبِينُ **Apaçık tebliğ** الْإِبْلَاغُ الْبَيِّنُ Sarih bir tebliğ وهٰذَا Bu *(Neden öncedir?)* قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ Savaşla emredilmeden öncedir

83. يَعْرِفُونَ **Bilirler** *(Neyi?)* نِعْمَةَ اللهِ **Allah'ın nimetini** أَيْ يُقِرُّونَ Yani ikrar ederler *(Neyi?)* بِأَنَّهَا Şunu ki o nimet *(Nedir?)* مِنْ عِنْدِهِ Allah'ın katından gelmektedir ثُمَّ يُنْكِرُونَهَا **Sonra onu inkâr ederler** *(Ne ile?)* بِإِشْرَاكِهِمْ Onlara ortak koşmakla

وَاَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** *(Nedir?)* اَلْكَافِرُونَ Kâfirlerdir

84. وَاذْكُرْ **Ve** hatırla *(Neyi?)* يَوْمَ نَبْعَثُ **Göndereceğimiz günü** *(Neden?)* مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ **Her ümmetten** *(Kimi?)* شَهِيدًا **Bir şahidi** وَهُوَ نَبِيُّهَا O da onların peygamberleridir يَشْهَدُ Şahadet eder *(Neye?)* لَهَا وَعَلَيْهَا O ümmetin lehine ve aleyhine وَهُوَ O gün de *(Ne günüdür?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür ثُمَّ لَا يُؤْذَنُ **Sonra izin verilmez** *(Kime?)* لِلَّذِينَ كَفَرُوا **Kâfir olanlara** *(Ne hususta?)* فِي الْاِعْتِذَارِ Özür beyan etmede وَلَا هُمْ **Ve onlar değillerdir** *(Ne değillerdir?)* يُسْتَعْتَبُونَ **Kendilerinden özür istenenler** لَا يُطْلَبُ مِنْهُمْ Onlardan istenmez *(Ne?)* اَلْعُتْبَى Kötülükten vazgeçme أَيِ الرُّجُوعُ Yani dönmeleri *(Neye?)* إِلَى مَا يَرْضَي اللهُ Allah'ın razı olduğu şeye

85. وَاِذَا رَاَى **Gördüğü zaman** *(Kim?)* اَلَّذِينَ ظَلَمُوا **Zulmedenler** كَفَرُوا İnkâr edenler *(Neyi?)* اَلْعَذَابَ **Azabı** اَلنَّارَ Ateşi فَلَا يُخَفَّفُ **Hafifletilmez** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Ne?)* اَلْعَذَابُ Azap وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ **Ve onlara mühlet verilmez** يُمْهَلُونَ عَنْهُ Ondan arda bırakılmazlar *(Ne zamanda?)* إِذَا رَأَوْهُ O azabı gördüklerinde

86. وَاِذَا رَاَى **Gördüğü zaman** *(Kim?)* اَلَّذِينَ اَشْرَكُوا **Ortak koşanlar** *(Neyi?)* شُرَكَاءَهُمْ **Ortak koştukları şeyleri** *(Neden?)* مِنَ الشَّيَاطِينِ وغَيْرِهَا Şeytanlar ve diğer şeylerden قَالُوا **Dediler** رَبَّنَا **Ey rabbimiz** هٰؤُلَاءِ **İşte bunlar** *(Nedirler?)* شُرَكَاؤُنَا **Bizim ortak koştuklarımızdır** اَلَّذِينَ **Öyle ortak koştuklarımız ki** كُنَّا **Biz daima olduk** *(Ne olduk?)* نَدْعُوا **(onlara) tapar** نَعْبُدُهُمْ Onlara ibadet ederdik *(Kimden öte?)* مِنْ دُونِكَ **Senden öte** فَاَلْقَوْا **Onlar da attılar** *(Kime?)* إِلَيْهِمُ **O ortak koşanlara** *(Ne?)* اَلْقَوْلَ **Söz** أَيْ قَالُوا لَهُمْ Yani onlara dediler *(Ne dediler?)* إِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** لَكَاذِبُونَ **Yalancılarsınız** *(Nerede?)* فِي قَوْلِكُمْ Sözünüzde *(O söz de nedir?)* إِنَّكُمْ عَبَدْتُمُونَا Sizin bize taptığınız şeklindeki sözünüzde! *(Ne gibi?)* كَمَا فِي أُخْرٰى اٰيَةٍ Tıpkı diğer bir ayette olduğu gibi مَا كَانُوا إِيَّانَا يَعْبُدُونَ *"Onlar olmadılar Bize tapar kişiler"* سَيَكْفُرُونَ *"İleride inkâr edecekler (Neyi?)* بِعِبَادَتِهِمْ *Onlara taptıklarını"*

87. وَاَلْقَوْا اِلَى اللهِ **Ve Allah'a arzederler** *(Ne zamanda?)* يَوْمَئِذٍ **O günde** *(Neyi?)* اَلسَّلَمَ **Teslimiyeti** أَيِ اسْتَسْلَمُوا Yani teslim olurlar *(Niye?)* لِحُكْمِهِ Allah'ın hükmü sebebiyle وَضَلَّ **Ve kaybolur** غَابَ Gaip olur *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Ne kaybolur?)* مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ **Uydurmuş oldukları şeyler** *(O uydurdukları şey de nedendir?)* مِنْ أَنَّ اٰلِهَتَهُمْ Kesinlikle onların ilahları تَشْفَعُ لَهُمْ Onlara şefaat edecekmiş

﴿الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا﴾ النَّاسَ ﴿عَنْ سَبِيلِ اللهِ﴾ دِينِهِ ﴿زِدْنَاهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ﴾ الَّذِي اسْتَحَقُّوهُ بِكُفْرِهِمْ قَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ عَقَارِبُ أَنْيَابُهَا كَالنَّخْلِ الطِّوَالِ ﴿بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ ﴿٨٨﴾﴾ بِصَدِّهِمُ النَّاسَ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿وَ﴾اذْكُرْ ﴿يَوْمَ نَبْعَثُ فِي كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ﴾ هُوَ نَبِيُّهُمْ ﴿وَجِئْنَا بِكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿شَهِيدًا عَلَى هَؤُلَاءِ﴾ أَيْ قَوْمِكَ ﴿وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ﴾ الْقُرْآنَ ﴿تِبْيَانًا﴾ بَيَانًا ﴿لِكُلِّ شَيْءٍ﴾ يَحْتَاجُ إِلَيْهِ النَّاسُ مِنْ أَمْرِ الشَّرِيعَةِ ﴿وَهُدًى﴾ مِنَ الضَّلَالَةِ ﴿وَرَحْمَةً وَبُشْرَى﴾ بِالْجَنَّةِ ﴿لِلْمُسْلِمِينَ ﴿٨٩﴾﴾ الْمُوَحِّدِينَ ﴿إِنَّ اللهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ﴾ التَّوْحِيدِ أَوِ الْإِنْصَافِ ﴿وَالْإِحْسَانِ﴾ أَدَاءِ الْفَرَائِضِ أَوْ أَنْ تَعْبُدَ اللهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ كَمَا فِي الْحَدِيثِ ﴿وَإِيتَاءِ﴾ إِعْطَاءِ ﴿ذِي الْقُرْبَى﴾ الْقَرَابَةِ خَصَّهُ بِالذِّكْرِ اهْتِمَامًا بِهِ ﴿وَيَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ﴾ الزِّنَا ﴿وَالْمُنْكَرِ﴾ شَرْعًا مِنَ الْكُفْرِ وَالْمَعَاصِي ﴿وَالْبَغْيِ﴾ الظُّلْمِ لِلنَّاسِ خَصَّهُ بِالذِّكْرِ اهْتِمَامًا كَمَا بَدَأَ بِالْفَحْشَاءِ كَذٰلِكَ ﴿يَعِظُكُمْ﴾ بِالْأَمْرِ وَالنَّهْيِ ﴿لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٩٠﴾﴾ تَتَّعِظُونَ فِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الذَّالِ وَفِي الْمُسْتَدْرَكِ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ وَهٰذِهِ أَجْمَعُ آيَةٍ فِي الْقُرْآنِ لِلْخَيْرِ وَالشَّرِّ ﴿وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللهِ﴾ مِنَ الْبَيْعِ وَالْأَيْمَانِ وَغَيْرِهَا ﴿إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنْقُضُوا الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا﴾ تَوْثِيقِهَا ﴿وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا﴾ بِالْوَفَاءِ حَيْثُ حَلَفْتُمْ بِهِ وَالْجُمْلَةُ حَالٌ ﴿إِنَّ اللهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ﴿٩١﴾﴾ تَهْدِيدٌ لَهُمْ ﴿وَلَا تَكُونُوا كَالَّتِي نَقَضَتْ﴾ أَفْسَدَتْ ﴿غَزْلَهَا﴾ مَا غَزَلَتْهُ ﴿مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ﴾ إِحْكَامٍ لَهُ وَبَرَمٍ ﴿أَنْكَاثًا﴾ حَالٌ جَمْعُ نَكْثٍ وَهُوَ مَا يُنْكَثُ أَيْ يُحَلُّ إِحْكَامُهُ وَهِيَ امْرَأَةٌ حَمْقَاءُ مِنْ مَكَّةَ كَانَتْ تَغْزِلُ طُولَ يَوْمِهَا ثُمَّ تَنْقُضُهُ ﴿تَتَّخِذُونَ﴾ حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ تَكُونُوا أَيْ لَا تَكُونُوا مِثْلَهَا فِي اتِّخَاذِكُمْ ﴿أَيْمَانَكُمْ دَخَلًا﴾ هُوَ مَا يَدْخُلُ فِي الشَّيْءِ وَلَيْسَ مِنْهُ أَيْ فَسَادًا وَخَدِيعَةً ﴿بَيْنَكُمْ﴾ بِأَنْ تَنْقُضُوهَا ﴿أَنْ﴾ أَيْ لِأَنْ ﴿تَكُونَ أُمَّةٌ﴾ جَمَاعَةٌ ﴿هِيَ أَرْبَى﴾ أَكْثَرُ ﴿مِنْ أُمَّةٍ﴾ وَكَانُوا يُحَالِفُونَ الْحُلَفَاءَ فَإِذَا وَجَدُوا أَكْثَرَ مِنْهُمْ وَأَعَزَّ نَقَضُوا حِلْفَ أُولٰئِكَ وَحَالَفُوهُمْ ﴿إِنَّمَا يَبْلُوكُمُ﴾ يَخْتَبِرُكُمُ ﴿اللهُ بِهِ﴾ أَيْ بِمَا أَمَرَ بِهِ مِنَ الْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ لِيَنْظُرَ الْمُطِيعَ مِنْكُمْ وَالْعَاصِيَ أَوْ بِكَوْنِ أُمَّةٍ أَرْبَى لِيَنْظُرَ أَتَفُونَ أَمْ لَا ﴿وَلَيُبَيِّنَنَّ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٩٢﴾﴾ فِي الدُّنْيَا مِنْ أَمْرِ الْعَهْدِ وَغَيْرِهِ بِأَنْ يُعَذِّبَ النَّاكِثَ وَيُثِيبَ الْوَافِيَ ﴿وَلَوْ شَاءَ اللهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً﴾ أَهْلَ دِينٍ وَاحِدٍ ﴿وَلٰكِنْ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَلَتُسْأَلُنَّ﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ سُؤَالَ تَبْكِيتٍ ﴿عَمَّا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾﴾ لِتُجَازَوْا عَلَيْهِ

TÜRKÇE ANLAMI

88. **İnkâr edip** insanları **Allah'ın yolundan,** dininden **engelleyen kimseler için fesat çıkarmaları,** insanları iman etmekten egellemeleri **sebebiyle,** inkâr ederek hak ettikleri **azap üstüne bir azap arttırmışızdır.** İbn-i Mesut'un dediğine göre bu azap, dişleri uzun hurma ağaçları gibi olan akreplerdir.

89. **Ve** yâd et **o günü** ki, **her ümmetin içinden kendilerine birer şahit** –ki bu şahit de peygamberleridir- **göndereceğiz,** ey Muhammed! **seni de bunların,** kavminin **üzerine bir şahit olarak getirdik. Ve** insanların ihtiyaç duydukları şeriatla ilgili **herşey için apaçık bir beyan ve** dalaletten uzaklaştıran **bir hidayet, bir rahmet ve** tevhit ehli olan **Müslümanlar için** cennet **müjdesi olmak üzere kitabı,** Kur'ân'ı **sana indirdik.**

90. **Muhakkak ki, Allah adaleti,** tevhidi yahut insafı, **iyiliği,** farzları yerine getirmeyi yahut hadiste olduğu gibi "Allah'ı görüyormuş gibi O'na ibadet etmeyi" **ve yakınlara,**[1] akrabalara **(muhtaç oldukları şeyleri) vermeyi emrediyor. Fuhşiyattan,** zinadan, şeriatça **kötü** sayılan küfür ve masiyetler**den, hakka tecavüzden,** zulümden **de**[2] **nehyediyor. Düşünüp tutasınız**[3] **diye size** emredip nehyederek **öğüt veriyor.** Müstedrek'te İbni Mesut'tan(r.a.) rivayet edildiğine göre "Kur'ân'daki bu ayet, hayır ve şerri en kapsamlı anlatan ayettir."

91. **Antlaşma yaptığınızda** biatler, yeminler ve bu ikisi dışındaki şeylerde **Allah'ın ahdini yerine getirin ve** vefa göstereceğinize dair **Allah'a** yemin etmek suretiyle O'nu **üzerinize şahit tutarak, iyice sağlamlaştırdıktan sonra yeminleri bozmayın. Şüphe yok ki Allah, yaptıklarınızı çok iyi bilendir.** Bu ifade onlara karşı bir tehdittir.

92. **Bir toplum diğer bir toplumdan (sayıca ve malca) daha çok olduğu için**[4] **yeminlerinizi** bozmak suretiyle **aranızda bir fesat/hile aracı**[5] **edinerek,**[6] **eğirdiği** ipi**ni, önceden bozulduğu halde**[7] **sağlamca** büküp **tekrar yaptıktan sonra yine çözüp bozan kadın gibi olmayın!** Bu kadın gün boyu ip eğirip sonra da onu bozan Mekkeli ahmak bir kadındı. Kureyş kabilesi de birileriyle anlaşma yaptıktan sonra onlardan daha çok ve güçlü olan başka birilerini bulduklarında eski anlaşmalarını bozup bu güçlü

---

[1] Önemine binaen akrabaları ayrıca zikretmiştir.

[2] Önemine binaen söze "fuhşiyat" ile başladığı gibi aynı sebepten dolayı "hakka tecavüzü" de özellikle zikretmiştir.

[3] تَتَّعِظُونَ kelimesinde, kelimenin aslında bulunan ت harfi ذ harfine idgam edilmiştir.

[4] لِأَنْ تَكُونَ sözü أَنْ تَكُونَ takdirindedir.

[5] دَخَلًا kelimesi kendisinden olmadığı halde bir şeye dahil olan yani fesat ve hile anlamına gelir.

[6] تَتَّخِذُونَ cümlesi تَكُونُوا fiilinin zamirinden haldir. Yani ayet "yaptığınız şey onun gibi olmasın" anlamınadır.

[7] أَنْكَاثًا kelimesi نِكْثٌ kelimesinin cemisidir. "Bozulan," "sağlamlığı çözülen" anlamlarına gelir.

kimselerle anlaşma yaparlardı. **Şüphesiz ki, Allah sizi bununla,** size emrettiği "yaptığınız anlaşmaya vefa göstermekle" **imtihan eder** ki; kim asi kim itaatkâr bir baksın. Yahut karşınıza çıkaracağı sayıca çok olan kişilerle imtihan eder ki, bakalım anlaşmaya vefa mı göstereceksiniz, yoksa onu bozacak (ve sayıca çok olan kavimle anlaşma yapacak) mısınız? **Ve elbette** dünyadayken **kendisinde ihtilâf ettiğiniz şeyi,** anlaşma ve diğer hususları **kıyamet gününde** anlaşmaya sadık kalmayanı azaplandırarak, vefa göstereni de mükâfatlandırmak suretiyle **size açıkça beyan edecektir.**

93. **Ve eğer Allah dileseydi elbette sizleri** aynı dine mensup olan **bir tek ümmet kılardı. Fakat o dilediğini dalâlette bırakır ve dilediğini hidâyete erdirir.** Kıyamet gününde karşılığını almanız için **yaptığınız şeylerden dolayı elbette** kınanma yollu **sorgulanacaksınız.**

KELİME ANLAMI

88. اَلَّذِينَ كَفَرُوا **Küfredenler** وَصَدُّوا **Ve çevirenler** *(Kimi?)* اَلنَّاسَ İnsanları *(Neden?)* عَنْ سَبِيلِ اللهِ **Allah'ın yolundan** مِنْ دِينِهِ Dininden زِدْنَاهُمْ **Onları artırırız** *(Neyini?)* عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ **Azap üstüne azabını** اَلَّذِي O azabı ki اِسْتَحَقُّوهُ O azabı hak ettiler *(Ne sebebiyle?)* بِكُفْرِهِمْ İnkâr etmeleri sebebiyle قَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ İbni Mesut dedi ki عَقَارِبُ Akrepler *(Öyle akrepler ki)* أَنْيَابُهَا Onların azı dişleri *(Ne gibidir?)* كَالنَّخْلِ الطِّوَالِ Uzun hurma ağaçları gibidir *(Ne sebebiyle artırırız?)* بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ **Yapmış oldukları fesatlar sebebiyle** بِصَدِّهِمْ Alıkoymalarıyla *(Kimi?)* اَلنَّاسَ İnsanları *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan

89. وَاذْكُرْ **Ve** hatırla *(Neyi?)* يَوْمَ نَبْعَثُ **Göndereceğimiz günü** *(Neden?)* فِي كُلِّ أُمَّةٍ **Her ümmetin içinden** *(Ne göndereceğiz?)* شَهِيدًا **Birer şahit** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Kendilerine** *(Nereden?)* مِنْ أَنْفُسِهِمْ **Kendi içlerinden** هُوَ نَبِيُّهُمْ O da onların peygamberleridir وَجِئْنَا بِكَ **Ve seni getireceğiz** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed (s.a.v.) *(Ne olarak?)* شَهِيدًا **Şahit olarak** *(Kime?)* عَلَى هَؤُلَاءِ **Onlara** أَيْ قَوْمِكَ Yani senin kavmine وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ **Ve sana indirdik** *(Neyi?)* اَلْكِتَابَ **Kitabı** اَلْقُرْآنَ Kuran'ı *(Ne için indirdik?)* تِبْيَانًا **Bir açıklama olsun diye** بَيَانًا Bir beyan *(Neye açıklama?)* لِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** *(Öyle her şey ki)* يَحْتَاجُ إِلَيْهِ Ona ihtiyaç duyuyor *(Kim?)* اَلنَّاسُ İnsanlar *(Neden ihtiyaç duyduğu şey?)* مِنْ أَمْرِ الشَّرِيعَةِ Şeriatın buyruğundan *(Daha ne diye indirdik?)* وَهُدًى **Hidayet olsun diye** *(Neden hidayet?)* مِنَ الضَّلَالَةِ Sapkınlıktan *(Daha?)* وَرَحْمَةً **Rahmet** وَبُشْرَى **Ve müjde oldun diye** *(Ne ile müjde?)* بِالْجَنَّةِ Cennet ile *(Kime?)* لِلْمُسْلِمِينَ **Müslümanlara** اَلْمُوَحِّدِينَ (Allah'ı) Tek kabul edenlere

90. اِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** يَأْمُرُ **Emreder** *(Neyi?)* بِالْعَدْلِ **Adaleti** اَلتَّوْحِيدِ Allah'ı tek kabul etmeyi أَوِ الْإِنْصَافِ Veya insaflı olmayı *(Daha neyi emreder?)* وَالْإِحْسَانِ **İyiliği** أَدَاءِ الْفَرَائِضِ Farzları eda etmeyi أَوْ أَنْ تَعْبُدَ اللهَ Ya da *"Allah'a ibadet etmendir (Ne gibi?)* كَأَنَّكَ تَرَاهُ *Tıpkı sen O'nu görüyor gibi"* كَمَا فِي الْحَدِيثِ Hadiste geçtiği üzere *(Daha neyi emreder?)* وَإِيتَاءِ إِعْطَاءِ ذِي الْقُرْبَى **Yakınına vermeyi** yardımı *(Kime?)* اَلْقَرَابَةِ Akrabalığı olana خَصَّهُ Bunu hususi kılmıştır *(Ne ile?)* بِالذِّكْرِ Zikretmekle *(Niçin?)* اِهْتِمَامًا بِهِ Ona önem atfetmek için وَيَنْهَى **Ve (Allah) nehyeder** *(Neden?)* عَنِ الْفَحْشَاءِ **Fuhşiyattan** اَلزِّنَا Zinadan وَالْمُنْكَرِ **Ve fenalıktan** *(Ne açıdan fena olan?)* مِنَ الْكُفْرِ وَالْمَعَاصِي Küfürden ve masiyetlerden *(Daha neden nehyeder?)* شَرْعًا Şer'i açıdan وَالْبَغْيِ **Azgınlıktan** اَلظُّلْمِ لِلنَّاسِ İnsanlara zulmetmekten خَصَّهُ Bunu hususi kılmıştır *(Ne ile?)* بِالذِّكْرِ Zikretmekle *(Niçin?)* اِهْتِمَامًا Önemine atfetmek için *(Ne gibi?)* كَمَا بَدَأَ بِالْفَحْشَاءِ (önemine binaen nehyedilenlerin başında) "Çirkin işler"le başladığı gibi كَذٰلِكَ İşte böylece يَعِظُكُمْ **(Allah) Size öğüt verir** *(Ne ile?)* بِالْأَمْرِ وَالنَّهْيِ Emir ve nehiyle لَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** تَذَكَّرُونَ **Düşünürsünüz** تَتَّعِظُونَ Öğüt alırsınız فِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ Burada "te"nin idgam edilmesi vardır فِي الْأَصْلِ Asılda bulunan *(Neye?)* فِي الذَّالِ "Zal"a وَفِي الْمُسْتَدْرَكِ "Müstedrek" de عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ İbni Mesut'tan rivayet edilmiştir *(Ne?)* وهٰذِهِ Bu ayet *(Nedir?)* أَجْمَعُ آيَةٍ فِي الْقُرْآنِ Kuran'da ki en kapsamlı ayettir *(Neyi kapsayan?)* لِلْخَيْرِ وَالشَّرِّ Hayrı ve şerri

91. وَأَوْفُوا **Yerine getirin** *(Neyi?)* بِعَهْدِ اللهِ **Allah'a karşı ahdinizi** *(Neden olan ahitleriniz?)* مِنَ الْبَيْعِ وَالْأَيْمَانِ Alışveriş ve yeminlerden (verdiğiniz ahitleri) وغَيْرِهَا Ve bunların dışındaki ahitlerde *(Ne zaman da?)* إِذَا عَاهَدْتُمْ **Ahitleşme yaptığınızda** وَلَا تَنْقُضُوا **Ve bozmayın** *(Neyi?)* اَلْأَيْمَانَ **Yeminleri** *(Neden sonra?)* بَعْدَ تَوْكِيدِهَا **Pekiştikten sonra** تَوْثِيقِهَا Geçerliliğini onayladıktan sonra *(Ne olduğunuz halde?)* وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللهَ **Allah'ı kıldığınız halde** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** *(Ne kıldığınız halde?)* كَفِيلًا **Kefil** *(Neye kefil?)* بِالْوَفَاءِ حَيْثُ حَلَفْتُمْ بِهِ Kendisine yemin ettiğiniz şeyin yerine geleceğine وَالْجُمْلَةُ حَالٌ Cümle hal cümlesidir إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* مَا تَفْعَلُونَ **Yaptığınız şeyleri** تَهْدِيدٌ لَهُمْ (Bu) Onlara bir tehdittir

92. وَلَا تَكُونُوا **Olmayın** *(Ne gibi?)* كَالَّتِي نَقَضَتْ **Bozan** (tiften kadın) **gibi** أَفْسَدَتْ Dağıtan gibi *(Neyi?)* غَزْلَهَا **Eğirdiği iğliğini** مَا غَزَلَتْهُ Dürdüğü ipliğini *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ **Sağlamca yaptıktan sonra** إِحْكَامٍ لَهُ Onu eksiksiz yaptıktan sonra

وَبَرَمٍ Ve kurduktan sonra *(Eğrenen iplik ne olduğu halde?)* **أَنْكَاثًا Tiftiklenmiş iplikler olduğu halde** حَالٌ Bu kelime haldir جَمْعُ نِكْثٍ Ve "Niks" kelimesinin çoğuludur وَهُوَ Bu "neks" *(Nedir?)* مَا يُنْكَثُ Tiftiklenen ipliktir أَيْ يُحَلُّ Yani çözülen ipliktir *(Ne çözülen?)* إِحْكَامُهُ Sağlamlığı وَهِيَ امْرَأَةٌ حَمْقَاءُ Bu, ahmak bir kadındır *(Nereden?)* مِنْ مَكَّةَ Mekke'den *(Öyle kadın ki)* كَانَتْ تَغْزِلُ İp eğirirdi طُولَ يَوْمِهَا Gün boyu ثُمَّ تَنْقُضُهُ Sonra onu bozardı *(Ne olduğunuz halde böyle olmayın?)* **تَتَّخِذُونَ Ediniyor olduğunuz halde** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ تَكُونُوا "Tekûnû" kelimesinin zamirinden haldir أَيْ لَا تَكُونُوا Yani olmayın *(Ne gibi?)* مِثْلَهَا O kadın gibi *(Ne hususta?)* فِي اتِّخَاذِكُمْ Edinmeniz hususunda *(Neyi?)* **أَيْمَانَكُمْ Yeminlerinizi** *(Ne edinmeniz?)* **دَخَلاً Bir fesat aracı** هُوَ Bu kelime *(Nedir?)* مَا يَدْخُلُ Girendir *(Nereye?)* فِي الشَّيْءِ Bir şeyin arasına *(Ne olduğu halde?)* وَلَيْسَ مِنْهُ Ondan olmadığı halde أَيْ فَسَادًا وَخَدِيعَةً Yani fesat ve hile aracı ediniyor olduğunuz halde *(Nerede?)* **بَيْنَكُمْ Aranızda** *(Ne ile?)* بِأَنْ تَنْقُضُوهَا O yeminlerinizi bozmakla *(Niçin?)* **اَنْ أَيْ لِأَنْ تَكُونَ أُمَّةٌ Bir topluluk olsun diye** ("en" kelimesi "lien" manasındadır) جَمَاعَةٌ Bir cemaat olsun diye *(Ne olsun diye?)* **هِيَ أَرْبَى O daha fazla olsun diye** أَكْثَرُ Daha üstün olsun diye *(Neden?)* **مِنْ أُمَّةٍ Diğer bir topluluktan** وَكَانُوا يُحَالِفُونَ Anlaşma yaparlardı *(Kimle?)* اَلْحُلَفَاءَ Müttefiklerle فَإِذَا وَجَدُوا Fakat bulduklarında *(Ne?)* أَكْثَرَ مِنْهُمْ Müttefiklerinden daha fazla bir topluluk *(Daha?)* وَأَعَزَّ Ve daha kuvvetli bir topluluk نَقَضُوا Bozarlardı *(Neyi?)* حِلْفَ أُولَئِكَ Onlarla yaptığı anlaşmayı وَحَالَفُوهُمْ Ve buldukları yeni toplulukla anlaşmaya girerlerdi **إِنَّمَا يَبْلُوكُمْ Şöyle ki sizi imtihan eder** يَخْتَبِرُكُمْ Sizi sınar *(Kim?)* **اَللَّهُ Allah** *(Ne ile?)* **بِهِ Bununla** أَيْ بِمَا أَمَرَ بِهِ Yani kendisini emrettiği şeyle *(Emrettiği şey de nedendir?)* مِنَ الْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ Ahdi yerine getirmekten *(Niçin?)* لِيَنْظُرَ Baksın diye *(Kime?)* اَلْمُطِيعَ مِنْكُمْ Sizden itaatkar olana وَالْعَاصِيَ Ve asi olana أَوْ بِكَوْنِ أُمَّةٍ Ya da bir topluluğun olmasıyla imtihan eder *(Ne olmasıyla?)* أَرْبَى Daha çok *(Niçin?)* لِيَنْظُرَ Baksın diye *(Neye?)* أَتَفُونَ Vefakâr olacak mısınız? أَمْ لَا Yoksa olmayacak mısınız? وَلَيُبَيِّنَنَّ **Elbette açıklayacaktır** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Ne zamanda?)* **يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde** *(Neyi açıklayacaktır?)* **مَا كُنْتُمْ Olduğunuz şeyi** *(Nerede?)* **فِيهِ Kendisinde** *(Ne olduğunuz?)* **تَخْتَلِفُونَ İhtilaf eder olduğunuz** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Neden ihtilaf ettiğiniz şey?)* مِنْ أَمْرِ الْعَهْدِ وَغَيْرِهِ Ahit ve diğer konulardan *(Ne ile açıklayacaktır?)* بِأَنْ يُعَذِّبَ Azaba uğratmakla *(Kimi?)* النَّاكِثَ

Sözünü tutmayanı وَيُثِيبَ Ve sevaba duçar etmekle *(Kimi?)* اَلْوَافِيَ Sözünü tutanı

93. وَلَوْ شَاءَ **Şayet dileseydi** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** لَجَعَلَكُمْ **Kesinlikle sizi kılardı** *(Ne kılardı?)* أُمَّةً **Topluluk** *(Öyle topluluk ki)* وَاحِدَةً **Tek olan** أَهْلَ دِينٍ Din ehli *(Öyle din ehli ki)* وَاحِدٍ Tek olan وَلٰكِنْ **Fakat** يُضِلُّ **(Allah) saptırır** *(Kimi?)* مَنْ يَشَاءُ **Dilediğini** *(Daha?)* وَيَهْدِي **Ve hidayete erdirir** *(Kimi?)* مَنْ يَشَآءُ **Dilediğini** وَلَتُسْـَٔلُنَّ **Kesinlikle sorulacaksınız** *(Ne zamanda?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde *(Nasıl?)* سُؤَالَ تَبْكِيتٍ Azar sualiyle *(Neden sorulacaksınız?)* عَمَّا كُنْتُمْ **Olduğunuz şeylerden** *(Ne olduğunuz?)* تَعْمَلُونَ **Bilir olduğunuz** *(Niye sorulacaksınız?)* لِتُجَازَوْا Cezalandırılasınız diye *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ Yaptığınız şeye karşılık

﴿وَلَا تَتَّخِذُوٓا اَيۡمَانَكُمۡ دَخَلًا بَيۡنَكُمۡ﴾ كَرَّرَهُ تَأۡكِيدًا ﴿فَتَزِلَّ قَدَمٌ﴾ أَيۡ أَقۡدَامُكُمۡ عَنۡ مَحَجَّةِ الۡإِسۡلَامِ ﴿بَعۡدَ ثُبُوتِهَا﴾ اسۡتِقَامَتِهَا عَلَيۡهَا ﴿وَتَذُوقُوا السُّوٓءَ﴾ أَيِ الۡعَذَابَ ﴿بِمَا صَدَدۡتُمۡ عَنۡ سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ أَيۡ بِصَدِّكُمۡ عَنِ الۡوَفَاءِ بِالۡعَهۡدِ أَوۡ بِصَدِّكُمۡ غَيۡرَكُمۡ عَنۡهُ لِأَنَّهُ يَسۡتَنُّ بِكُمۡ ﴿وَلَكُمۡ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٩٤﴾﴾ فِي الۡاٰخِرَةِ ﴿وَلَا تَشۡتَرُوا بِعَهۡدِ اللّٰهِ ثَمَنًا قَلِيلًا﴾ مِنَ الدُّنۡيَا بِأَنۡ تَنۡقُضُوهُ لِأَجۡلِهِ ﴿إِنَّمَا عِنۡدَ اللّٰهِ﴾ مِنَ الثَّوَابِ ﴿هُوَ خَيۡرٌ لَّكُمۡ﴾ مِمَّا فِي الدُّنۡيَا ﴿إِنۡ كُنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ﴿٩٥﴾﴾ ذٰلِكَ فَلَا تَنۡقُضُوا ﴿مَا عِنۡدَكُمۡ﴾ مِنَ الدُّنۡيَا ﴿يَنفَدُ﴾ يَفۡنَى ﴿وَمَا عِنۡدَ اللّٰهِ بَاقٍ﴾ دَائِمٌ ﴿وَلَنَجۡزِيَنَّ﴾ بِالۡيَاءِ وَالنُّونِ ﴿الَّذِينَ صَبَرُوا﴾ عَلَى الۡوَفَاءِ بِالۡعُهُودِ ﴿اَجۡرَهُم بِاَحۡسَنِ مَا كَانُوا يَعۡمَلُونَ ﴿٩٦﴾﴾ أَحۡسَنُ بِمَعۡنَى حُسۡنٍ ﴿مَنۡ عَمِلَ صَالِحًا مِّن ذَكَرٍ اَوۡ اُنثٰى وَهُوَ مُؤۡمِنٌ فَلَنُحۡيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً﴾ قِيلَ هِيَ حَيَاةُ الۡجَنَّةِ وَقِيلَ فِي الدُّنۡيَا بِالۡقَنَاعَةِ أَوِ الرِّزۡقِ الۡحَلَالِ ﴿وَلَنَجۡزِيَنَّهُمۡ اَجۡرَهُم بِاَحۡسَنِ مَا كَانُوا يَعۡمَلُونَ ﴿٩٧﴾﴾ ﴿فَاِذَا قَرَاۡتَ الۡقُرۡاٰنَ﴾ أَيۡ أَرَدۡتَ قِرَاءَتَهُ ﴿فَاسۡتَعِذۡ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيۡطَانِ الرَّجِيمِ ﴿٩٨﴾﴾ أَيۡ قُلۡ أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيۡطَانِ الرَّجِيمِ ﴿إِنَّهُ لَيۡسَ لَهُ سُلۡطَانٌ﴾ تَسَلُّطٌ ﴿عَلَى الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَلٰى رَبِّهِمۡ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٩٩﴾﴾ ﴿إِنَّمَا سُلۡطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوۡنَهُ﴾ بِطَاعَتِهِ ﴿وَالَّذِينَ هُم بِهِ﴾ أَيِ اللّٰهِ ﴿مُشۡرِكُونَ ﴿١٠٠﴾﴾ ﴿وَاِذَا بَدَّلۡنَا اٰيَةً مَّكَانَ اٰيَةٍ﴾ بِنَسۡخِهَا وَإِنۡزَالِ غَيۡرِهَا لِمَصۡلَحَةِ الۡعِبَادِ ﴿وَاللّٰهُ اَعۡلَمُ بِمَا يُنَزِّلُ قَالُوٓا﴾ أَيِ الۡكُفَّارُ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿إِنَّمَآ اَنتَ مُفۡتَرٍ﴾ كَذَّابٌ تَقُولُهُ مِنۡ عِنۡدِكَ ﴿بَلۡ اَكۡثَرُهُمۡ لَا يَعۡلَمُونَ ﴿١٠١﴾﴾ حَقِيقَةَ الۡقُرۡاٰنِ وَفَائِدَةَ النَّسۡخِ ﴿قُلۡ﴾ لَهُمۡ ﴿نَزَّلَهُ رُوحُ الۡقُدُسِ﴾ جِبۡرِيلُ ﴿مِن رَّبِّكَ بِالۡحَقِّ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِنَزَّلَ ﴿لِيُثَبِّتَ الَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ بِإِيمَانِهِمۡ بِهِ ﴿وَهُدًى وَبُشۡرٰى لِلۡمُسۡلِمِينَ ﴿١٠٢﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

94. **Yeminlerinizi aranızda bir fesat/hile aracı edinmeyin![1] Yoksa sebat etmişken,** üzerinde istikamette bulunmuşken İslamın yolundan **ayağınız kayar da** anlaşmaya vefa göstermekten imtina etmeniz yahut size uymalarıyla başkalarını bundan engellemeniz suretiyle **Allah yolundan alıkoymanız sebebiyle (dünyada) kötülüğü,** azabı **tadarsınız. Sizin için** ahirette de **büyük bir azap vardır.**

95. **Ve Allah'ın ahdini** dünyalık uğruna bozmak suretiyle dünyadan **az bir karşılığa değişmeyin. Şüphe yok ki, Allah'ın katındaki** mükafaat **sizin için daha hayırlıdır. Eğer** bunu **biliyorsanız** anlaşmayı bozmayın!

96. **Sizin katınızdaki yok olur,** biter**, Allah'ın katındaki ise süreklidir.**

[1] Bu ayeti tekit için tekrarlamıştır.

Elbette ahde vefa göstererek **sabırlı davrananlara yapmakta oldukları güzel**[1] **(amel)e karşılık mükâfatlarını vereceğiz.**[2]

97. **Erkek olsun kadın olsun, her kim mü'min olduğu halde sâlih bir amelde bulunursa, elbette onu temiz bir hayat ile yaşatırız.** Bu temiz hayatın cennet hayatı olduğu da, kanaat etmek yahut helal rızık yemek suretiyle dünya hayatı olduğu da söylenmiştir. **Ve yapmakta oldukları güzel (amel)e karşılık onlara mükâfatlarını veririz.**

98. **Artık Kur'an'ı okuyacağın,** okumayı istediğin **zaman,** "eûzü billâhi mineşşaytânirracîm" demek suretiyle **o kovulmuş olan şeytandan hemen Allah'a sığın.**

99. **Muhakkak ki, iman edip Rablerine tevekkül edenlerin üzerinde Onun için bir saltanat,** hâkimiyet **yoktur.**

100. **Şüphesiz ki, onun hâkimiyeti ancak** kendisine itaat etmek suretiyle **onu veli edinenlerin ve O'na,** Allah'a **ortak koşanların üzerinedir.**

101. **Ve Biz bir ayeti diğer bir ayetle değiştirdiğimizde,** bir maslahattan dolayı onu kaldırıp başkasını indirdiğimizde **-ki Allah neyi indireceğini en iyi bilendir-** kâfirler Hz. Peygamber'e **dediler ki: « şüphesiz sen bir iftiracısın,** yalancısın, bu Kur'ân senin sözün!» **Hayır! Onların çoğu** Kur'ân'ın hakikatini ve neshin faydasını **bilmezler.**

102. Onlara **de ki: «İman edenleri** kendisine iman etmeleri sebebiyle **sabit kılması ve müslümanlar için bir hidayet ve müjde olması için O'nu Rabbin tarafından hak olarak**[3] **Rûhu'l Kudüs,** Cebrail **indirmiştir.»**

KELİME ANLAMI

94. وَلَا تَتَّخِذُوا **Edinmeyin** *(Neyi?)* اَيْمَانَكُمْ **Yeminlerinizi** *(Ne edinmeyin?)* دَخَلًا **Fesada araç** *(Nerede?)* بَيْنَكُمْ **Aranızda** كَرَّرَهُ Bunu tekrar söylemiştir *(Niye?)* تَأْكِيدًا Tekit olsun diye فَتَزِلَّ **Aksi takdirde kayar** *(Ne?)* قَدَمٌ **Ayak** أَيْ أَقْدَامُكُمْ Yani ayaklarınız *(Nereden?)* عَنْ مَحَجَّةِ الْإِسْلَامِ İslam yolundan *(Neden sonra?)* بَعْدَ ثُبُوتِهَا **Sabit olmasından sonra** اِسْتِقَامَتِهَا İstikametinden sonra *(Ne üzerinde?)* عَلَيْهَا İslam yolu üzerinde وَتَذُوقُوا **Ve tadarsınız** *(Neyi?)* اَلسُّوءَ **Kötü olanı** أَيِ الْعَذَابَ Yani azabı *(Ne sebebiyle?)* بِمَا صَدَدْتُمْ **Sapmanız sebebiyle** *(Neden?)* عَنْ سَبِيلِ اللهِ **Allah yolundan** أَيْ بِصَدِّكُمْ Yani sapmanız sebebiyle *(Neden?)* عَنِ الْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ Sözü yerine getirmekten أَوْ بِصَدِّكُمْ Veya alıkoymanız sebebiyle *(Kimi?)* غَيْرَكُمْ Başkasını

[1] Ayetteki أَحْسَنِ kelimesi حَسَنٍ anlamındadır.

[2] وَلَيَجْزِيَنَّ fiili hem ـِ ile hem de (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) ن ile (وَلَنَجْزِيَنَّ şeklinde) okunmuştur.

[3] بِالْحَقِّ kelimesindeki بِ harfi cerri نَزَّلَ fiiline taalluk eder.

(Neden?) عَنْهُ Sözü yerine getirmekten لِأَنَّهُ Çünkü o başkası يَسْتَنُّ بِكُمْ Size tabi olur **وَلَكُمْ Sizin için vardır** *(Ne vardır?)* **عَذَابٌ Azap** *(Öyle azap ki)* **عَظِيمٌ Ziyade büyük** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette

95. وَلَا تَشْتَرُوا Satmayın *(Neyi?)* **بِعَهْدِ اللَّهِ Allah'a verdiğiniz sözü** *(Neye?)* **ثَمَنًا قَلِيلًا Az bir karşılığa** *(Neden olan karşılık?)* مِنَ الدُّنْيَا Dünyadan *(Ne ile?)* بِأَنْ تَنْقُضُوهُ Ahdi bozmanızla *(Ne için?)* لِأَجْلِهِ Bu karşılık için **إِنَّمَا Ancak عِنْدَ اللَّهِ Allah katında olan** *(Neden?)* مِنَ الثَّوَابِ Sevaptan **هُوَ O Allah katında olan** *(Nedir?)* **خَيْرٌ Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* **لَكُمْ Sizin için** *(Neden?)* مِمَّا فِي الدُّنْيَا Dünyada olanlardan **إِنْ كُنْتُمْ Eğer iseniz** *(Ne iseniz?)* **تَعْلَمُونَ Bilirkişiler iseniz** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu فَلَا تَنْقُضُوا O halde (ahdinizi) bozmayın

96. مَا عِنْدَكُمْ Sizin yanınızda olan *(Neden?)* مِنَ الدُّنْيَا Dünyadan **يَنْفَدُ Tükenir** يَفْنَى Biter **وَمَا عِنْدَ اللَّهِ Allah'ın katında olan ise** *(Nedir?)* **بَاقٍ Kalıcıdır** دَائِمٌ Devamlı vardır **وَلَنَجْزِيَنَّ Elbette biz vereceğiz** *(Nasıl okunur?)* بِالْيَاءِ وَالنُّونِ "ye" ve "nun" ile okunur *(Kime vereceğiz?)* **الَّذِينَ صَبَرُوا Sabredenlere** *(Neye sabredenlere?)* عَلَى الْوَفَاءِ بِالْعُهُودِ Sözlerini yerine getirmeye *(Ne vereceğiz?)* **أَجْرَهُمْ Mükâfatlarını** *(Nasıl?)* **بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا O şeyin en güzeliyle ki Onlar idiler** *(Ne idiler?)* **يَعْمَلُونَ Yapıyor idiler** أَحْسَنُ "En güzeli" kelimesi *(Nedir?)* بِمَعْنَى حُسْنٍ "güzel" manasındadır

97. مَنْ عَمِلَ Kim yaparsa *(Neyi?)* **صَالِحًا Güzel olanı** *(Kimden?)* **مِنْ ذَكَرٍ Erkekten أَوْ أُنْثَى Veya dişiden** *(Ne olduğu halde?)* **وَهُوَ O olduğu halde** *(Nedir olduğu halde?)* **مُؤْمِنٌ Mümin olduğu halde فَلَنُحْيِيَنَّهُ Elbette onu yaşatırız** *(Nasıl?)* **حَيَاةً Hayatla** *(Öyle hayat ki)* **طَيِّبَةً Güzel olan** قِيلَ Denildi ki هِيَ O hayat *(Nedir?)* حَيَاةُ الْجَنَّةِ Cennet hayatıdır وَقِيلَ Ve denildi ki فِي الدُّنْيَا (o hayat) dünyada *(Nedir?)* بِالْقَنَاعَةِ Kanaatle yaşamaktır أَوِ الرِّزْقِ الْحَلَالِ Veya helal rızıkla olandır **وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ Elbette biz sabredenlere veririz** *(Neyi veririz?)* **أَجْرَهُمْ Mükâfatlarını** *(Nasıl?)* **بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا O şeyin en güzeliyle ki Onlar idiler** *(Ne idiler?)* **يَعْمَلُونَ Yapıyor idiler**

98. فَإِذَا قَرَأْتَ Okuduğun zaman *(Neyi?)* **الْقُرْآنَ Kuran'ı** أَيْ أَرَدْتَ Yani istediğinde *(Neyi?)* قِرَاءَتَهُ Onu okumayı **فَاسْتَعِذْ Hemen sığın** *(Kime?)* **بِاللَّهِ Allah'a** *(Neden?)* مِنَ **الشَّيْطَانِ Şeytandan** *(Öyle şeytan ki)* **الرَّجِيمِ Kovulmuş olan** أَيْ قُلْ Yani söyle *(Ne söyle?)* أَعُوذُ Ben sığınırım *(Kime?)* بِاللَّهِ Allah'a *(Neden?)* مِنَ الشَّيْطَانِ Şeytandan *(Öyle şeytan ki)* الرَّجِيمِ Kovulmuş olan

99. إِنَّهُ **Gerçek şu ki** لَيْسَ لَهُ **Şeytan için yoktur** *(Ne yoktur?)* سُلْطَانٌ **Bir hâkimiyet** تَسَلُّطٌ Musallat olma *(Kime?)* عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا **İman edenlere** *(Daha kime?)* وَعَلَى رَبِّهِمْ **Yalnız rablerine** يَتَوَكَّلُونَ **Güvenenlere**

100. إِنَّمَا **Şöyle ki** سُلْطَانُهُ **Onun hâkimiyeti** *(Ancak kimedir?)* عَلَى الَّذِينَ **O kimselere-dir ki** يَتَوَلَّوْنَهُ **Onu dost ediniyorlar** *(Ne ile?)* بِطَاعَتِهِ Ona itaat etmekle *(Hâkimiyeti daha kimedir?)* وَالَّذِينَ **O kimseleredir ki** هُمْ **Onlar** *(Kime?)* بِهِ **O'na** أَيِ اللهِ Yani Allah'a *(Nedirler?)* مُشْرِكُونَ **Ortak koşanlardır**

101. وَإِذَا بَدَّلْنَا **Değiştirdiğimizde** *(Neyi?)* آيَةً **Bir ayeti** *(Ne yerine?)* مَكَانَ آيَةٍ **Diğer bir ayet yerine** *(Ne ile?)* بِنَسْخِهَا O ayeti nesh etmekle وَإِنْزَالِ غَيْرِهَا Ve diğer bir ayeti indirmekle *(Niye?)* لِمَصْلَحَةِ الْعِبَادِ Kulların faydası için وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* أَعْلَمُ **En iyi bilendir** *(Neyi?)* بِمَا يُنَزِّلُ **İndirdiğini** قَالُوا **Dediler** أَيِ الْكُفَّارُ Yani kâfirler *(Kime?)* ﷺ لِلنَّبِيِّ Peygamber'e (s.a.v.) *(Ne dediler?)* إِنَّمَا أَنْتَ **Ancak sen** *(Nesin?)* مُفْتَرٍ **Uydurucusun** كَذَّابٌ Çok yalancısın تَقُولُهُ Bunu söylüyorsun *(Nereden?)* مِنْ عِنْدِكَ Kendinden بَلْ أَكْثَرُهُمْ **Hayır, onların çoğu** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* حَقِيقَةَ الْقُرْآنِ Kuran'ın hakikatini *(Daha neyi bilmezler?)* وَفَائِدَةَ النَّسْخِ Neshin faydasını

102. قُلْ **Ey Habibim söyle** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne söyle?)* نَزَّلَهُ **Onu indirdi** *(Kim?)* رُوحُ الْقُدُسِ **Mukaddes ruh** جِبْرِيلُ Cibril *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbin tarafından** *(Ne ile indirdi?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** مُتَعَلِّقٌ Bu kelime müteallikтir *(Neye?)* بِنَزَّلَ "Nezzele"ye *(Niye indirir?)* لِيُثَبِّتَ **Sağlamlaştırmak için** *(Kimi?)* آمَنُوا الَّذِينَ **İman edenleri** *(Neyini?)* بِإِيمَانِهِمْ İmanını *(Ne sebebiyle?)* بِهِ Kuran sebebiyle *(Daha ne için indirdik?)* وَهُدًى **Hidayet olsun için** وَبُشْرَى **Ve müjde olsun için** *(Kime?)* لِلْمُسْلِمِينَ **Müslümanlara**

﴿وَلَقَدْ﴾ لِلتَّحْقِيقِ ﴿نَعْلَمُ أَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّمَا يُعَلِّمُهُ﴾ الْقُرْآنَ ﴿بَشَرٌ﴾ وَهُوَ قَيْنٌ نَصْرَانِيٌّ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَدْخُلُ عَلَيْهِ قَالَ تَعَالَى ﴿لِسَانُ﴾ لُغَةُ ﴿الَّذِي يُلْحِدُونَ﴾ يَمِيلُونَ ﴿إِلَيْهِ﴾ أَنَّهُ يُعَلِّمُهُ ﴿أَعْجَمِيٌّ وَهٰذَا﴾ الْقُرْآنُ ﴿لِسَانٌ عَرَبِيٌّ مُبِينٌ ﴿١٠٣﴾﴾ ذُو بَيَانٍ وَفَصَاحَةٍ فَكَيْفَ يُعَلِّمُهُ أَعْجَمِيٌّ ﴿إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللهِ لَا يَهْدِيهِمُ اللهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠٤﴾﴾ مُؤْلِمٌ ﴿إِنَّمَا يَفْتَرِي الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللهِ﴾ الْقُرْآنِ بِقَوْلِهِمْ هٰذَا مِنْ قَوْلِ الْبَشَرِ ﴿وَأُولٰئِكَ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٠٥﴾﴾ وَالتَّأْكِيدُ بِالتَّكْرَارِ وَإِنَّ وَغَيْرِهِمَا رَدٌّ لِقَوْلِهِمْ إِنَّمَا أَنْتَ مُفْتَرٍ ﴿مَنْ كَفَرَ بِاللهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا مَنْ أُكْرِهَ﴾ عَلَى التَّلَفُّظِ بِالْكُفْرِ فَتَلَفَّظَ بِهِ ﴿وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ﴾ وَمَنْ مُبْتَدَأٌ أَوْ شَرْطِيَّةٌ وَالْخَبَرُ أَوِ الْجَوَابُ لَهُمْ وَعِيدٌ شَدِيدٌ دَلَّ عَلَى هٰذَا ﴿وَلٰكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا﴾ لَهُ أَيْ فَتَحَهُ وَوَسَّعَهُ بِمَعْنَى طَابَتْ لَهُ نَفْسُهُ ﴿فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٦﴾﴾ ﴿ذٰلِكَ﴾ الْوَعِيدُ لَهُمْ ﴿بِأَنَّهُمُ اسْتَحَبُّوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا﴾ اخْتَارُوهَا ﴿عَلَى الْآخِرَةِ وَأَنَّ اللهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿١٠٧﴾﴾ ﴿أُولٰئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَسَمْعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ وَأُولٰئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ ﴿١٠٨﴾﴾ عَمَّا يُرَادُ بِهِمْ ﴿لَا جَرَمَ﴾ حَقًّا ﴿أَنَّهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٠٩﴾﴾ لِمَصِيرِهِمْ إِلَى النَّارِ الْمُؤَبَّدَةِ عَلَيْهِمْ ﴿ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ هَاجَرُوا﴾ إِلَى الْمَدِينَةِ ﴿مِنْ بَعْدِ مَا فُتِنُوا﴾ عُذِّبُوا وَتَلَفَّظُوا بِالْكُفْرِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ أَيْ كَفَرُوا أَوْ فَتَنُوا النَّاسَ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿ثُمَّ جَاهَدُوا وَصَبَرُوا﴾ عَلَى الطَّاعَةِ ﴿إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا﴾ أَيِ الْفِتْنَةِ ﴿لَغَفُورٌ﴾ لَهُمْ ﴿رَحِيمٌ ﴿١١٠﴾﴾ بِهِمْ وَخَبَرُ إِنَّ الْأُولَى دَلَّ عَلَيْهِ خَبَرُ الثَّانِيَةِ

TÜRKÇE ANLAMI

103. **Ve elbette[1] onların «O'nu,** Kur'ân'ı **şüphe yok bir beşer öğretiyor» dediklerini biliyoruz.** Bu kişi Hz. Peygamberin Mekke'deyken yanına gittiği Hıristiyan bir demircidir. Allah teala buyuruyor ki; **Kendisine** Kur'ân'ı biliyor diyerek **nisbet ettikleri şahsın dili yabancıdır, hâlbuki bu (Kur'an) apaçık,** beyan ve fesahet içeren **bir Arapçadır.** Dolayısıyla bu yabancı nasıl olur da onu bilebilir?

104. **Şüphesiz Allah'ın ayetlerine inanmayan kimselere Allah hidayet etmez ve onlar için can yakıcı bir azap vardır.**

105. **Yalanı ancak** "bu bir beşer sözüdür" diyerek **Allah'ın ayetlerine,** Kur'ân'a **iman etmeyenler uydurur. İşte asıl yalancılar onlardır.[2]**

---

[1] Ayetteki قَدْ tahkik bildirir.

[2] Ayetteki tekrar, إِنَّ ve diğer şeylerle yapılan tekit, onların "sen ancak bir iftiracısın" sözlerine rettir.

106. **Kim iman ettikten sonra Allah'ı inkâr ederse; -kalbi iman ile dolu olduğu halde** küfür kelimesini söylemeye **zorlanan**[1] ve bunu söyleyen kişi **başka!- fakat kim** kendi **kalbini kâfirliğe açarsa,** gönlü küfre rıza gösterirse **işte Allah'ın gazabı bunlaradır; onlar için büyük bir azap vardır.**

107. Onlara yapılan **bu** tehdit **de, onların ahiret hayatı üzerine dünya hayatını sev**ip-tercih et**miş olmalarındandır. Ve şüphe yok ki Allah kâfir bir kavme hidayet etmez.**

108. **Onlar, Allah'ın kalpleri, kulakları ve gözleri üzerine mühür bastığı kimselerdir. Ve** kendilerinden istenilen şeyden **gafil olanlar asıl onlardır.**

109. **Gerçek şu ki,** kendilerine ebedi kılınmış olan ateşe girecekleri için **ahirette hüsrana uğrayanlar asıl onlardır.**

110. **Sonra muhakkak ki, fitneye uğratıldıktan,**[2] azaba uğratıldıktan ve küfür kelimesini dilleriyle söyledikten **sonra** Medine'ye **hicret edenleri, sonra da cihat edenleri ve** itaat ederek **sabredenleri Rabbin (mükâfatlandıracaktır). Şüphe yok ki, senin Rabbin o** fitne**nin ardından da elbette** onlara **çok mağfiret eden, çok merhamet edendir.**[3]

KELİME ANLAMI

103. وَلَقَدْ **Elbette muhakkak** *(Bu kelime ne içindir?)* لِلتَّحْقِيقِ Tahkik (kesin olduğunu bildirmek) içindir نَعْلَمُ **Biz biliriz** *(Neyi?)* أَنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** يَقُولُونَ **Diyorlar** *(Ne diyorlar?)* إِنَّمَا **Muhakkak ki** يُعَلِّمُهُ **O'na öğretiyor** *(Neyi?)* اَلْقُرْآنَ Kuran'ı *(Kim öğretiyor?)* بَشَرٌ **İnsan** وَهُوَ O kişi *(Kimdir?)* قَيْنٌ نَصْرَانِيٌّ Hıristiyan bir demircidir ﷺ كَانَ النَّبِيُّ Peygamber (s.a.v.) idi *(Ne idi?)* يَدْخُلُ عَلَيْهِ Onun yanına girer idi قَالَ تَعَالَى Allah-u teala buyurdu لِسَانُ لُغَةُ اَلَّذِي **O kişinin dili** lügatı **ki** يُلْحِدُونَ **Yöneliyorlar** يَمِيلُونَ Meylediyorlar *(Kime?)* إِلَيْهِ **Kendisine** *(Ne diye?)* أَنَّهُ يُعَلِّمُهُ O Muhammed'e (s.a.v.) öğretiyor diye *(İşte bu kişinin dili nedir?)* أَعْجَمِيٌّ **Yabancıdır** وَهٰذَا **Bu ise** اَلْقُرْاٰنُ Kuran *(Nedir?)* لِسَانٌ **Bir dildir** *(Öyle dil ki)* عَرَبِيٌّ **Arapça** *(Yine öyle dil ki)* مُبِينٌ **Apaçık** ذُو بَيَانٍ Kuvvetli beyana sahip وَفَصَاحَةٍ Ve fesahate sahip فَكَيْفَ O halde nasıl يُعَلِّمُهُ O'na öğretir *(Kim?)* أَعْجَمِيٌّ Yabancı

---

[1] Ayetteki مَنْ ya mübteda, ya da şartiyedir. Haber ya da cevap da sonrasındaki cümlenin delalet ettiği لَهُمْ وَعِيدٌ شَدِيدٌ cümlesidir.

[2] فتنوا kelimesi malum olarak كَفَرُوا şeklinde okunmuştur. Bu durumda ayetin anlamı "inkâr ettikten sonra" şeklindedir yahut "insanları iman etme hususunda fitneye düşürdükten sonra" şeklindedir.

[3] Birinci إِنَّ'nin haberine ikinci إِنَّ'nin haberi delalet etmiştir.

104. اِنَّ الَّذِينَ **O kimseler ki** لَا يُؤْمِنُونَ **İnanmıyorlar** *(Neye?)* بِاٰيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerine** لَا يَهْدِيهِمْ **Onları hidayete erdirmez** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** *(Ne vardır?)* عَذَابٌ **Azap** *(Öyle azap ki)* اَلِيمٌ **Can yakıcı** مُؤْلِمٌ Acı veren

105. اِنَّمَا يَفْتَرِي **Ancak uydurur** *(Neyi?)* اَلْكَذِبَ **Yalanı** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki** لَا يُؤْمِنُونَ **İnanmıyorlar** *(Neye?)* بِاٰيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerine** اَلْقُرْآنِ Kuran'a *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِمْ Şu sözleriyle هٰذَا Bu *(Nedendir?)* مِنْ قَوْلِ الْبَشَرِ İnsan sözündendir وَاُولٰئِكَ **İşte onlar** هُمْ **Onlar** *(Nedir?)* اَلْكَاذِبُونَ **Yalancılardır** وَالتَّأْكِيدُ Pekiştirilmesi *(Ne ile?)* بِالتَّكْرَارِ Tekrar etmekle *(Daha?)* وَإِنَّ "inne" ile وَغَيْرِهِمَا Ve diğer şeylerle *(Nedir?)* رَدٌّ Rettir *(Neye?)* لِقَوْلِهِمْ Onların şu sözüne إِنَّمَا أَنْتَ Sen ancak *(Nesin?)* مُفْتَرٍ Uydurucusun

106. مَنْ كَفَرَ **Kim küfrederse** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ **İmanından sonra** اِلَّا مَنْ **Ancak o kimse müstesna ki** اُكْرِهَ **Zorlama altında kaldı** *(Neye?)* عَلَى التَّلَفُّظِ Söylemeye *(Neyi?)* بِالْكُفْرِ Küfrettiğini فَتَلَفَّظَ Ve söyledi *(Neyi?)* بِهِ Küfrettiğini وَقَلْبُهُ **Kalbi olduğu halde** *(Ne olduğu halde?)* مُطْمَئِنٌّ **Dolu** *(Ne ile?)* أَوْ شَرْطِيَّةٌ **İmanla** وَمَنْ "Men" kelimesi *(Nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır Veya şartiyyedir وَالْخَبَرُ أَوِ الْجَوَابُ Haber veya cevap da (ayetin devamıdır) لَهُمْ Onlar için vardır *(Ne vardır?)* وَعِيدٌ شَدِيدٌ Şiddetli bir ihtar دَلَّ عَلَى هٰذَا (Ayetin devamı) buna delalet eder وَلٰكِنْ مَنْ **Fakat kim** شَرَحَ **Açarsa** *(Ne ile?)* بِالْكُفْرِ **Küfürle** *(Neyi?)* صَدْرًا **Gönlünü** *(Neye?)* لَهُ O küfre أَيْ فَتَحَهُ Yani gönlünü açarsa وَوَسَّعَهُ Ve genişletirse بِمَعْنَى Şu manadadır طَابَتْ لَهُ Küfrü iyi görürse *(Kim?)* نَفْسُهُ Nefsi فَعَلَيْهِمْ **İşte onalaradır** *(Ne?)* غَضَبٌ **Gazap** *(Kimden?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** وَلَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* عَذَابٌ **Azap** *(Öyle azap ki)* عَظِيمٌ **Ziyade büyük**

107. ذٰلِكَ **İşte bu** اَلْوَعِيدُ İhtar *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne sebebiyledir?)* بِاَنَّهُمْ **Kesinlikle onlar** اِسْتَحَبُّوا **Tercih ettiler** *(Neyi?)* اَلْحَيَاةَ الدُّنْيَا **Dünya hayatını** اِخْتَارُوهَا Onu seçtiler *(Neye karşılık?)* عَلَى الْاٰخِرَةِ **Ahirete karşılık** *(Daha ne sebebiyledir?)* وَاَنَّ اللّٰهَ **Ve kesinlikle Allah** لَا يَهْدِي **Hidayete erdirmez** *(Kimi?)* اَلْقَوْمَ **Kavmi** *(Öyle kavim ki)* اَلْكَافِرِينَ **Kâfir olan**

108. اُولٰئِكَ **İşte onlar** اَلَّذِينَ **O kimselerdir ki** طَبَعَ **Mühürledi** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* عَلَى قُلُوبِهِمْ **Onların kalplerini** وَسَمْعِهِمْ **Ve kulaklarını** وَاَبْصَارِهِمْ **Ve gözlerini** وَاُولٰئِكَ **Ve onlar** هُمْ **Onlar** *(Kimlerdir?)* اَلْغَافِلُونَ **Gafil olanlardır**

(Neden?) عَمَّا يُرَادُ بِهِمْ Kendilerinden istenilen şeyden

109. لَا جَرَمَ **Şüphe yok ki** حقًّا Gerçekten أَنَّهُمْ **Kesinlikle onlar** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ **Ahirette** هُمْ **Onlar** *(Kimlerdir?)* الْخَاسِرُونَ **Zarara uğrayanlardır** *(Niçin?)* لِمَصِيرِهِمْ Onların gideceği yer olduğundan dolayı *(Nereye?)* إِلَى النَّارِ Cehenneme *(Öyle cehennem ki)* الْمُؤَبَّدَةِ Ebedi kılınmış *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Kendileri üzerine

110. ثُمَّ **Sonra** إِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki senin rabbin** *(Kim için?)* لِلَّذِينَ **O kimseler için ki** هَاجَرُوا **Hicret ettiler** *(Nereye?)* إِلَى الْمَدِينَةِ Medine'ye *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ مَا **O şeyden sonra ki** فُتِنُوا **Eziyete duçar oldular** عُذِّبُوا Azaba uğradılar وَتَلَفَّظُوا Ve söylediler بِالْكُفْرِ Küfrettiğini وفي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Ne ile okunur?)* بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ Malum fiil olarak أَيْ كَفَرُوا Yani küfrettiler أَوْ فَتَنُوا النَّاسَ Ya da insanları saptırdılar *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan ثُمَّ جَاهَدُوا **Sonra cihat ettiler** وَصَبَرُوا **Ve sabrettiler** *(Ne üzerine?)* عَلَى الطَّاعَةِ İtaat üzerine إِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki senin rabbin** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِهَا **Bundan sonra** أَيِ الْفِتْنَةِ Yani fitneden sonra *(Nedir?)* لَغَفُورٌ **Kesinlikle mağfiret sahibidir** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Daha nedir?)* رَحِيمٌ **Ziyade merhamet sahibidir** *(Kime?)* بِهِمْ Yine onlara وَخَبَرُ إِنَّ الْأُولَى Birinci "inne"nin haberi دَلَّ عَلَيْهِ Ona delalet eder *(Ne delalet eder?)* خَبَرُ الثَّانِيَةِ İkincisinin haberi

اُذْكُرْ ﴿يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ تُجَادِلُ﴾ تُحَاجُّ ﴿عَنْ نَفْسِهَا﴾ لَا يَهِمُّهَا غَيْرُهَا وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿وَتُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ﴾ جَزَاءَ ﴿مَا عَمِلَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١١١﴾﴾ شَيْئًا ﴿وَضَرَبَ اللهُ مَثَلًا﴾ وَيُبْدَلُ مِنْهُ ﴿قَرْيَةً﴾ هِيَ مَكَّةُ وَالْمُرَادُ أَهْلُهَا ﴿كَانَتْ آمِنَةً﴾ مِنَ الْغَارَاتِ لَا تُهَاجُ ﴿مُطْمَئِنَّةً﴾ لَا يَحْتَاجُ إِلَى الْاِنْتِقَالِ عَنْهَا لِضَيْقٍ أَوْ خَوْفٍ ﴿يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا﴾ وَاسِعًا ﴿مِنْ كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعُمِ اللهِ﴾ بِتَكْذِيبِ النَّبِيِّ ﷺ ﴿فَأَذَاقَهَا اللهُ لِبَاسَ الْجُوعِ﴾ فَقُحِطُوا سَبْعَ سِنِينَ ﴿وَالْخَوْفِ﴾ بِسَرَايَا النَّبِيِّ ﷺ ﴿بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١١٢﴾﴾ ﴿وَلَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْهُمْ﴾ مُحَمَّدٌ ﷺ ﴿فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ﴾ الْجُوعُ وَالْخَوْفُ ﴿وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١١٣﴾﴾ ﴿فَكُلُوا﴾ أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ ﴿مِمَّا رَزَقَكُمُ اللهُ حَلَالًا طَيِّبًا وَاشْكُرُوا نِعْمَةَ اللهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١١٤﴾﴾ ﴿إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللهِ بِهِ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١٥﴾﴾ ﴿وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ﴾ أَيْ لِوَصْفِ أَلْسِنَتِكُمُ ﴿الْكَذِبَ هٰذَا حَلَالٌ وَهٰذَا حَرَامٌ﴾ لِمَا لَمْ يُحِلَّهُ اللهُ وَلَمْ يُحَرِّمْهُ ﴿لِتَفْتَرُوا عَلَى اللهِ الْكَذِبَ﴾ بِنِسْبَةِ ذٰلِكَ إِلَيْهِ﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ ﴿١١٦﴾﴾ لَهُمْ ﴿مَتَاعٌ قَلِيلٌ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿وَلَهُمْ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١١٧﴾﴾ مُؤْلِمٌ ﴿وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا﴾ أَيِ الْيَهُودِ ﴿حَرَّمْنَا مَا قَصَصْنَا عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ﴾ فِي آيَةِ وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا كُلَّ ذِي ظُفُرٍ إِلَى آخِرِهَا ﴿وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ﴾ بِتَحْرِيمِ ذٰلِكَ ﴿وَلٰكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٨﴾﴾ بِارْتِكَابِ الْمَعَاصِي الْمُوجِبَةِ لِذٰلِكَ

TÜRKÇE ANLAMI

111. **O** kıyamet **gün**ünde, **herkes kendi uğruna mücadele eder,** tartışır ve başka kimse onu ilgilendirmez **ve herkese yaptığı**nın karşılığı **eksiksiz ödenir, onlara asla** hiçbir şekilde **zulmedilmez.**

112. **Allah,** kendisine saldırı düzenlenerek düzeni bozulmayan **güvenli, rahat,** darlıktan veya korkudan dolayı başka bir yere göç etmeye ihtiyaç duyman **ve kendisine her yerden bol bol rızık gelen bir ülke** olan Mekke ahalisini[1] **örnek verdi. Bir zaman sonra onlar** Hz. peygamberi(s.a.v.) yalanlamak suretiyle **Allah'ın nimetlerine karşı nankörlük ettiler. Allah da onlara, yaptıklarından ötürü** başlarına gelen yedi yıl kuraklık sebebiyle **açlık ve** Hz. Peygamberin seriyeleri sebebiyle de **korku elbisesini tattırdı.**

113. **Ve andolsun ki, onlara kendilerinden olan bir peygamber,** Hz. Muhammed (s.a.v.) **geldi, onu hemen yalanladılar, bu sebeple de zalim iken kendilerini azap,** açlık ve korku **yakaladı.**

[1] قَرْيَةً kelimesi مَثَلًا kelimesinden bedeldir.

114. **Artık** ey müminler! **Siz, Allah'ın sizi rızıklandırdığı şeylerden helâl ve tertemiz olanlarını yiyin, Allah'ın nimetine şükredin; tâbi O'na ibadet ediyorsanız.**

115. **O size ancak ölüyü, kanı, domuz etini ve Allah'tan başkasının adına kesilmiş olanı haram kılmıştır. Ancak her kim zorda kalırsa aşırı gitmemek ve başkasının hakkına tecavüz etmemek şartıyla (bunlardan yiyebilir). Şüphe yok ki Allah çok mağfiret edendir, çok merhamet edendir.**

116. **Dilinizin yalan yere vasıflamasına bakarak**[1] «Allah'ın helal kılmadığı bir şeye **şu helâldir ve** haram kılmadığı bir şeye de **şu haramdır» demeyiniz. Yoksa** bunları O'na nispet etmek suretiyle **Allah'a karşı yalan yere iftira atmış olursunuz. Şüphe yok ki, Allah'a karşı yalan yere iftira atan kişiler kurtuluşa eremez.**

117. Onlar için dünyada **azıcık menfaat vardır ve** ahrette de **onlar için can yakıcı bir azap vardır.**

118. **Ve sana daha önce** "Yahudilere her tırnaklıyı haram kıldık..." ayetinde **anlattığımız şeyleri Yahudilere haram kılmıştık. Ve onlara** bu şeyleri haram kılarak **Biz zulüm etmedik. Şu kadarı var ki** bu haram kılmayı gerektiren günahları işlemek suretiyle **onlar kendilerine zulmettiler.**

KELİME ANLAMI

111. اُذْكُرْ Hatırla *(Neyi?)* يَوْمَ تَأْتِي **Geleceği günü** *(Ne gelecek?)* كُلُّ نَفْسٍ **Her nefis** *(Öyle her nefis ki)* تُجَادِلُ **Mücadele eder** تُحَاجُّ Münakaşa eder *(Neden sebep?)* عَنْ نَفْسِهَا **Kendi canından sebep** لَا يَهِمُّهَا Onu tedirgin etmez *(Kim?)* غَيْرُهَا Başkası وَهُوَ O gün *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür وَتُوَفّٰى **Verilir** *(Kime?)* كُلُّ نَفْسٍ **Her nefse** *(Ne verilir?)* جَزَاءَ Karşılığı *(Neyin karşılığı ?)* مَا عَمِلَتْ **Yaptığının karşılığı** وَهُمْ **Ve onlar** لَا يُظْلَمُونَ **Zulmedilmezler** *(Neyle?)* شَيْئًا Hiçbir şeyle

112. وَضَرَبَ **Misal verdi** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Ne yapmakla?)* مَثَلًا **Misal vermekle** وَيُبْدَلُ (Ayetin devamı) bedel yapılır *(Neden?)* مِنْهُ Misalden *(O misalden bedel?)* قَرْيَةً **Bir beldeyi misal verdi** هِيَ O da *(Nedir?)* مَكَّةُ Mekke'dir وَالْمُرَادُ Maksat *(Nedir?)* اَهْلُهَا Halkıdır *(Öyle belde ki)* كَانَتْ اٰمِنَةً **O Güvenilirdir** *(Neden?)* مِنَ الْغَارَاتِ Baskınlardan لَا تُهَاجُ Telaşa düşülmez *(Daha nedir o belde?)* مُطْمَئِنَّةً **Huzur içindedir** لَا يَحْتَاجُ İhtiyaç duyulmaz *(Neye?)* إِلَى الْاِنْتِقَالِ عَنْهَا Oradan (başka bir yere) geçmeye *(Niçin)* لِضَيْقٍ Darlıktan dolayı أَوْ خَوْفٍ Veya düşman korkusundan dolayı يَأْتِيهَا **O beldeye**

[1] لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمْ sözü لِوَصْفِ أَلْسِنَتِكُمْ takdirindedir.

gelir *(Ne gelir?)* رِزْقُهَا **Rızkı** *(Nasıl?)* رَغَدًا **Bol bol** وَاسِعًا Genişçe *(Nereden?)* مِنْ كُلِّ مَكَانٍ **Her taraftan** فَكَفَرَتْ **Ve nankörlük yaptılar** *(Neye?)* بِأَنْعُمِ اللهِ **Allah'ın nimetlerine** *(Ne ile nankörlük yaptılar?)* ﷺ بِتَكْذِيبِ النَّبِيِّ Peygamber'i (s.a.v.) yalanlamakla فَأَذَاقَهَا **Ve neticede onlara tattırdı** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi?)* لِبَاسَ الْجُوعِ **Açlık elbisesini** فَقُحِطُوا Kıtlığa düştüler سَبْعَ سِنِينَ Yedi sene *(Daha neyi tattırdı?)* وَالْخَوْفِ **Korku elbisesini** *(Ne ile?)* ﷺ بِسَرَايَا النَّبِيِّ Peygamber'in (s.a.v.) müfrezeleriyle *(Ne sebebiyle?)* بِمَا **O şey sebebiyle ki** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne idiler?)* يَصْنَعُونَ **Yapar idiler**

113. وَلَقَدْ **Elbette muhakkak** جَاءَهُمْ **Onlara geldi** *(Kim?)* رَسُولٌ **Elçi** *(Nereden?)* مِنْهُمْ **İçlerinden** *(O da kimdir?)* ﷺ مُحَمَّدٌ Muhammet'tir (s.a.v.) فَكَذَّبُوهُ **Ve O'nu yalanladılar** فَأَخَذَهُمُ **Neticede onları yakaladı** *(Ne?)* الْعَذَابُ **Azap** الْجُوعُ وَالْخَوْفُ Açlık ve korku وَهُمْ **Onlar oldukları halde** *(Ne oldukları halde?)* ظَالِمُونَ **Zulmedenler oldukları halde**

114. فَكُلُوا **Artık yiyin** أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ Ey müminler *(Neden?)* مِمَّا رَزَقَكُمُ **Sizi rızıklandırdığından** *(Kimin?)* اللهُ **Allah'ın** *(Onlar ne olduğu halde?)* حَلَالًا **Helal olduğu halde** *(Daha ne olduğu halde?)* طَيِّبًا **Temiz olduğu halde** وَاشْكُرُوا **Ve şükredin** *(Neye?)* نِعْمَةَ اللهِ **Allah'ın nimetine** إِنْ كُنْتُمْ **Eğer iseniz** *(Kime?)* إِيَّاهُ **Allah'a** *(Ne iseniz?)* تَعْبُدُونَ **İbadet eder iseniz**

115. إِنَّمَا حَرَّمَ **Ancak haram kıldı** *(Kime?)* عَلَيْكُمُ **Size** *(Neyi?)* الْمَيْتَةَ **Ölüyü** *(Daha neyi?)* وَالدَّمَ **Kanı** *(Daha neyi?)* وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ **Hınzır etini** *(Daha neyi?)* وَمَا **Ve o şey ki** أُهِلَّ **Bağırıldı** *(Kim için?)* لِغَيْرِ اللهِ **Allah'ın dışında olan için** *(Nerede bağırıldı?)* بِهِ **Onda (Kesiminde)** فَمَنِ اضْطُرَّ **Ancak kim mecbur kalırsa** *(Ne olmaksızın?)* غَيْرَ بَاغٍ **Aşırı gitmeksizin** وَلَا عَادٍ **Başkasının hakkına tecavüz etmeden** فَإِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* غَفُورٌ **Ziyade bağışlayan** *(Daha nedir?)* رَحِيمٌ **Pek acıyandır**

116. وَلَا تَقُولُوا **Demeyin** *(Ne için?)* لِمَا تَصِفُ **Vasıflıyor diye** *(Ne vasıflıyor?)* أَلْسِنَتُكُمُ **Sizin dilleriniz** أَيْ لِوَصْفِ أَلْسِنَتِكُمْ Yani dillerinizin vasıflamasından dolayı *(Neyi vasıflıyor?)* الْكَذِبَ **Yalanı** *(Ne demeyin?)* هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* حَلَالٌ **Helaldir** *(Daha ne demeyin?)* وَهٰذَا حَرَامٌ **Bu da haramdır demeyin** *(Ne için?)* لِمَا O şey için ki لَمْ يُحِلَّهُ Onu helal kılmadı *(Kim?)* اللهُ Allah وَلَمْ يُحَرِّمْهُ Ve onu haram kılmadı لِتَفْتَرُوا

Bundan dolayı atmış olursunuz *(Kime?)* عَلَى اللهِ **Allah'a** *(Neyi?)* اَلْكَذِبَ **Yalanı** *(Ne ile?)* بِنِسْبَةِ ذٰلِكَ Yalanı nispet etmekle *(Kime?)* إِلَيْهِ Allah'a إِنَّ الَّذِينَ **Kesinlikle o kimseler ki** يَفْتَرُونَ **Atıyorlar** *(Kime?)* عَلَى اللهِ **Allah'a** *(Neyi?)* اَلْكَذِبَ **Yalanı** لَا يُفْلِحُونَ **Kurtuluşa eremezler**

117. لَهُمْ Onlar için vardır *(Ne vardır?)* مَتَاعٌ **Menfaat** *(Öyle menfaat ki)* قَلِيلٌ **Az** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** *(Nerede?)* فِي الْاٰخِرَةِ Ahirette *(Ne vardır?)* عَذَابٌ **Azap** *(Öyle azap ki)* اَلِيمٌ **Can yakıcı** مُؤْلِمٌ Acı verici

118. وَعَلَى الَّذِينَ **Ve o kimselere ki** هَادُوا **Yahudi oldular** أَيِ الْيَهُودِ Yani Yahudilere حَرَّمْنَا **Biz haram kıldık** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** قَصَصْنَا **Biz anlattık** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** *(Nerede?)* فِي اٰيَةِ Bir ayette *(O da şudur)* وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا *"Yahudilere* حَرَّمْنَا *Biz haram kıldık (Neyi?)* كُلَّ ذِي ظُفُرٍ *Her tırnaklı hayvanı"* إِلٰى اٰخِرِهَا Ayetin sonuna kadar devam et وَمَا ظَلَمْنَا **Biz zulmetmedik** *(Kime?)* هُمْ **Onlara** *(Ne ile?)* بِتَحْرِيمِ ذٰلِكَ Bunu haram kılmakla وَلٰكِنْ **Fakat** كَانُوا **Onlar oldular** *(Neye?)* اَنْفُسَهُمْ **Nefislerine** *(Ne oldular?)* يَظْلِمُونَ **Zulmeder oldular** *(Ne ile?)* بِارْتِكَابِ الْمَعَاصِي Günah işlemek suretiyle *(Öyle günahlar ki)* اَلْمُوجِبَةِ Gerektiren *(Neyi?)* لِذٰلِكَ Bunu (haram kılmayı)

﴿ثُمَّ اِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ عَمِلُوا السُّوۤءَ﴾ الشِّرْكَ ﴿بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابُوا﴾ رَجَعُوا ﴿مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ وَاَصْلَحُوا﴾ عَمَلَهُمْ ﴿اِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا﴾ أَيِ الْجَهَالَةِ أَوِ التَّوْبَةِ ﴿لَغَفُورٌ﴾ لَهُمْ ﴿رَحِيمٌ ﴿١١٩﴾﴾ بِهِمْ ﴿اِنَّ اِبْرَاهِيمَ كَانَ اُمَّةً﴾ إِمَامًا قُدْوَةً جَامِعًا لِخِصَالِ الْخَيْرِ ﴿قَانِتًا﴾ مُطِيعًا ﴿لِلّٰهِ حَنِيفًا﴾ مَائِلًا إِلَى الدِّينِ الْقَيِّمِ ﴿وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٢٠﴾﴾ ﴿شَاكِرًا لِاَنْعُمِهِ اِجْتَبَاهُ﴾ اصْطَفَاهُ ﴿وَهَدَاهُ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٢١﴾﴾ ﴿وَاٰتَيْنَاهُ﴾ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ ﴿فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً﴾ هِيَ الثَّنَاءُ الْحَسَنُ فِي كُلِّ أَهْلِ الْأَدْيَانِ ﴿وَاِنَّهُ فِي الْاٰخِرَةِ لَمِنَ الصّٰلِحِينَ ﴿١٢٢﴾﴾ الَّذِينَ لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلٰى ﴿ثُمَّ اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿اَنِ اتَّبِعْ مِلَّةَ﴾ دِينَ ﴿اِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٢٣﴾﴾ كُرِّرَ رَدًّا عَلٰى زَعْمِ الْيَهُودِ وَالنَّصَارٰى أَنَّهُمْ عَلٰى دِينِهِ ﴿اِنَّمَا جُعِلَ السَّبْتُ﴾ فُرِضَ تَعْظِيمُهُ ﴿عَلَى الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ﴾ عَلٰى نَبِيِّهِمْ وَهُمُ الْيَهُودُ وَأُمِرُوا أَنْ يَتَفَرَّغُوا لِلْعِبَادَةِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَقَالُوا لَا نُرِيدُهُ اخْتَارُوا السَّبْتَ فَشُدِّدَ عَلَيْهِمْ فِيهِ ﴿وَاِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٢٤﴾﴾ مِنْ أَمْرِهِ بِأَنْ يُثِيبَ الطَّائِعَ وَيُعَذِّبَ الْعَاصِيَ بِانْتِهَاكِ حُرْمَتِهِ ﴿اُدْعُ﴾ النَّاسَ يَا مُحَمَّدُ ﴿اِلٰى سَبِيلِ رَبِّكَ﴾ دِينِهِ ﴿بِالْحِكْمَةِ﴾ بِالْقُرْاٰنِ ﴿وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ﴾ مَوَاعِظِهِ أَوِ الْقَوْلِ الرَّقِيقِ ﴿وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي﴾ أَيِ الْمُجَادَلَةِ الَّتِي ﴿هِيَ اَحْسَنُ﴾ كَالدُّعَاءِ إِلَى اللهِ بِاٰيَاتِهِ وَالدُّعَاءِ إِلَى حُجَجِهِ ﴿اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ﴾ أَيْ عَالِمٌ ﴿بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿١٢٥﴾﴾ فَيُجَازِيهِمْ وهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ وَنَزَلَ لَمَّا قُتِلَ حَمْزَةُ وَمُثِّلَ بِهِ فَقَالَ ﷺ وَقَدْ رَاٰهُ لَأُمَثِّلَنَّ بِسَبْعِينَ مِنْهُمْ مَكَانَكَ ﴿وَاِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ﴾ عَنِ الْاِنْتِقَامِ ﴿لَهُوَ﴾ أَيِ الصَّبْرُ ﴿خَيْرٌ لِلصّٰبِرِينَ ﴿١٢٦﴾﴾ فَكَفَّ ﷺ وَكَفَّرَ عَنْ يَمِينِهِ رَوَاهُ الْبَزَّارُ ﴿وَاصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ اِلَّا بِاللّٰهِ﴾ بِتَوْفِيقِهِ ﴿وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ﴾ أَيِ الْكُفَّارِ إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا لِحِرْصِكَ عَلٰى إِيمَانِهِمْ ﴿وَلَا تَكُ فِي ضَيْقٍ مِمَّا يَمْكُرُونَ ﴿١٢٧﴾﴾ أَيْ لَا تَهْتَمَّ بِمَكْرِهِمْ فَأَنَا نَاصِرُكَ عَلَيْهِمْ ﴿اِنَّ اللّٰهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا﴾ اَلْكُفْرَ وَالْمَعَاصِيَ ﴿وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ ﴿١٢٨﴾﴾ بِالطَّاعَةِ وَالصَّبْرِ بِالْعَوْنِ وَالنَّصْرِ

TÜRKÇE ANLAMI

119. **Sonra şüphesiz Rabbin, cahillik sebebiyle kötülük yapan,** şirk koşan **sonra da bunun ardından tevbe edip** dönen amellerini **düzeltenleri (bağışlayacaktır). Çünkü onlar** cahilliklerinden yahut tevbe ettikten **sonra elbette Rabbin** onlara **çok mağfiret edendir, çok merhamet edendir.**

120. **Muhakkak ki, İbrahim bir ümmet,** tüm hayır meziyetlerini kendinde toplayan bir imam, bir önder **idi, Allah'a karşı itaatkârdı, hanif,** doğru dine meyleden biri**ydi ve müşriklerden de değildi.**

121. **O'nun nimetlerine şükrediciydi. (Cenabı Hak da) O'nu seçti ve dosdoğru bir yola eriştirdi.**

122. **Ve Biz**[1] **O'na dünyada** tüm dinlerin nazarında **bir güzellik,** güzel övgü **verdik ve şüphe yok ki, o ahirette elbette** kendileri için yüksek dereceler olan **sâlihlerdendir.**

123. **Sonra sana İbrahim'in milletine,** dinine **hanif olarak tâbi ol diye vahyettik. Ve (O) asla müşriklerden olmadı.** Bu son cümleyi Yahudi ve Hıristiyanların ileri sürdüğü "kendilerinin İbrahim'in dini üzere oldukları" şeklindeki iddiaya ret olarak tekrarlamıştır.

124. **Cumartesi** gününe tazim göstermenin farz oluşu, **ancak onda** peygamberleriyle **ihtilâf eden** Yahudi**lerin üzerineydi.** Yahudiler Cuma gününü ibadet için ayırmakla emredildiklerinde "biz bu günü istemeyiz" demişler ve Cumartesi gününü seçmişlerdi. Bundan dolayı da Cumartesi günü hususunda onlara şiddet gösterilmiştir. **Ve şüphe yok ki, senin Rabbin** itaat edeni mükâfatlandırmak, hürmetini çiğneyerek isyan edeni de azaplandırmak suretiyle **Kıyamet günü onların arasında ihtilâf ettikleri şey** olan cumartesi günü **hakkında elbette hükmedecektir.**

125. Ey Muhammed! İnsanları **Rabbinin yolu** olan O'nun dini**ne hikmet,** Kur'ân **ile** Kur'ân'ın **güzel öğüt**leri **ile** yahut tatlı dille **davet et ve onları** mucizelerle Allah'a ve delillere çağırarak kendileriy**le en güzel şekilde mücadele et! Muhakkak ki o senin Rabbin, yolundan sapanları iyi bilendir**[2] **ve O doğru yola erenleri de hakıyla bilen** ve onları cezalandıracak olan zat**tır.** Bu ayet savaşla ilgili emir gelmeden önce inmiştir.

Hz. Hamza öldürülüp de hz. Peygamber onu kendisine müsle yapılmış bir halde görünce "buna karşılık onlardan yetmiş kişiye müsle yapacağım" demesi üzerine şu ayet inmiştir.

126. **Ve eğer bir kimseyi cezalandıracaksanız size yapılan kadarıyla cezalandırın. Ve eğer** intikam almayıp **sabrederseniz, elbette o** sabır, **sabredenler için daha hayırlıdır.** Bezzar'ın rivayet ettiğine göre bunun üzerine Hz Peygamber böyle yapmaktan vazgeçip kefaret vermişti.

127. **Ve sabret! Senin sabrın da ancak Allah'**ın yardımıyla**dır.** Kâfirler iman etmediği takdirde sen de onların iman etmesini çok istediğin için **onlara üzülme! Yaptıkları hileden dolayı da üzüntüye kapılma!** Yani onların hilelerini umursama! Onlara karşı sana ben yardım edeceğim.

128. **Şüphe yok ki Allah** inayet ve yardımıyla, küfür ve masiyetten **sakınanlar ve** sabredip itaat ederek **ihsanda bulunanlarla beraberdir.**

---

[1] وَآتَيْنَاهُ sözünde gaip sigadan dönülmüştür.

[2] Ayetteki أَعْلَمُ kelimesi عَالِمٌ anlamına gelir.

KELİME ANLAMI

119. ثُمَّ **Sonra** إِنَّ رَبَّكَ **Kesinlikle senin rabbin** *(Kimi?)* لِلَّذِينَ **O kimseleri ki** عَمِلُوا **İşlediler** *(Neyi?)* اَلسُّوءَ **Kötülüğü** اَلشِّرْكَ Şirki *(Ne sebebiyle kötülük işlediler?)* بِجَهَالَةٍ **Bilgisizliği sebebiyle** ثُمَّ **Sonra** تَابُوا **Tövbe ettiler** رَجَعُوا Döndüler *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ **Bundan sonra** وَاَصْلَحُوا **Ve iyi yaptılar** *(Neyi?)* عَمَلَهُمْ Amellerini إِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki senin rabbin** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِهَا **Bundan sonra** أَيِ الْجَهَالَةِ Yani cehaletinden sonra أَوِ التَّوْبَةِ Veya tövbeden sonra *(Kimdir?)* لَغَفُورٌ **Elbette pek bağışlayan** *(Kime?)* لَهُمْ Bu kişilere *(Daha kimdir?)* رَحِيمٌ **Ziyade acıyandır** *(Kime?)* بِهِمْ Bu kişilere

120. إِنَّ إِبْرَاهِيمَ **Muhakkak ki İbrahim** *(Ne idi?)* كَانَ أُمَّةً **Önder idi** إِمَامًا قُدْوَةً Kendisine uyulacak bir imam idi *(Daha ne idi?)* جَامِعًا Toplayıcı idi *(Neyi?)* لِخِصَالِ الْخَيْرِ İyi hasletleri *(Daha ne idi?)* قَانِتًا **Boyun eğen idi** مُطِيعًا İtaatkâr idi *(Kime?)* لِلّٰهِ **Allah'a** *(Daha ne idi?)* حَنِيفًا **Hanif idi** مَائِلًا Yönelicidir *(Neye?)* إِلَى الدِّينِ الْقَيِّمِ Sağlam dine وَلَمْ يَكُ **Ve İbrahim olmadı** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُشْرِكِينَ **(Allah'a) ortak koşanlardan**

121. *(İbrahim daha ne idi?)* شَاكِرًا **Şükredici idi** *(Neye?)* لِأَنْعُمِهِ **Allah'ın nimetlerine** اِجْتَبَاهُ **O'nu mümtaz yaptı** اِصْطَفَاهُ O'nu seçti وَهَدَاهُ **Ve O'nu iletti** *(Neye?)* إِلَى صِرَاطٍ **Yola** *(Öyle yol ki)* مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru olan**

122. وَاٰتَيْنَاهُ **Ve biz O'na verdik** فِيهِ Burada vardır *(Ne vardır?)* اَلْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ Gaipten dönerek (muhataba) yönelme vardır *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا **Dünyada** *(Ne verdik?)* حَسَنَةً **Güzellik verdik** هِيَ O güzellik de *(Nedir?)* اَلثَّنَاءُ الْحَسَنُ Güzel övgüdür *(Kim katında?)* فِي كُلِّ أَهْلِ الْأَدْيَانِ Bütün dinlerin halkı katında وَإِنَّهُ **Ve kesinlikle o** *(Nerede?)* فِي الْاٰخِرَةِ **Ahirette** لَمِنَ الصَّالِحِينَ **Elbette salihlerdendir** اَلَّذِينَ Öyle salihler ki لَهُمْ Onlar için vardır *(Ne vardır?)* اَلدَّرَجَاتُ الْعُلٰى Yüksek dereceler

123. ثُمَّ **Sonra** اَوْحَيْنَا **Biz Vahyettik** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Ne diye vahyettik?)* اَنِ اتَّبِعْ **Uy diye** *(Neye?)* مِلَّةَ **Milletine** دِينَ Dinine *(Kimin milletine?)* إِبْرَاهِيمَ **İbrahim'in** *(İbrahim ne olduğu halde?)* حَنِيفًا **Hanif olduğu halde** وَمَا كَانَ **Ve İbrahim değildir** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُشْرِكِينَ **Müşriklerden** كُرِّرَ Bu, tekrar edildi *(Niye?)* رَدًّا Ret olsun diye *(Neye?)* عَلٰى زَعْمِ الْيَهُودِ Yahudilerin iddiasına

وَالنَّصَارٰى Ve Hıristiyanların iddiasına *(Neyi iddia ediyorlar?)* أَنَّهُمْ Muhakkak ki onlar *(Ne üzerineymiş?)* عَلٰى دِينِهِ İbrahim'in dini üzereymiş

124. إِنَّمَا جُعِلَ **Ancak farz kılındı** *(Ne?)* اَلسَّبْتُ **Cumartesi** فُرِضَ تَعْظِيمُهُ Ona tazim etmek farz kılındı *(Kime?)* عَلَى الَّذِينَ **O kimselere ki** اخْتَلَفُوا **İhtilafa düştüler** *(Nede?)* فِيهِ **Onda** *(Kim üzerine?)* عَلٰى نَبِيِّهِمْ Peygamberleri üzerine وَهُمُ الْيَهُودُ Onlar da Yahudilerdir وَأُمِرُوا Yahudiler emrolundular *(Neye?)* أَنْ يَتَفَرَّغُوا Vakitlerini vermeye *(Neye vermeye?)* لِلْعِبَادَةِ İbadete *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْجُمُعَةِ Cuma günü فَقَالُوا Ve dediler *(Ne dediler?)* لَا نُرِيدُهُ Biz Cuma gününü istemiyoruz إِخْتَارُوا Ve seçtiler *(Neyi?)* اَلسَّبْتَ Cumartesiyi فَشُدِّدَ Ve şiddet gösterildi *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Yahudilere *(Ne zaman?)* فِيهِ Cumartesi günü وَإِنَّ رَبَّكَ **Ve kesinlikle senin rabbin** لَيَحْكُمُ **Elbette hükmeder** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Onların aralarında** *(Ne zamanda?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ **Kıyamet gününde** *(Ne hususta?)* فِيمَا **O şey hususunda ki** كَانُوا فِيهِ **Onlar o hususta idiler** *(Ne idiler?)* يَخْتَلِفُونَ **İhtilafa düşer idiler** *(Neden ihtilafa düşerlerdi?)* مِنْ أَمْرِهِ Allah'ın emrinden *(Allah'ın neyle olan emrinden?)* بِأَنْ يُثِيبَ Sevap vermesiyle *(Kime?)* اَلطَّائِعَ İtaatkâra *(Daha neyle olan emrinden?)* وَيُعَذِّبَ Azap etmesiyle *(Kime?)* اَلْعَاصِيَ Günah işleyenlere *(Neden sebep günah işleyenlere?)* بِانْتِهَاكِ حُرْمَتِهِ O günün kutsallığına saygısızlığından sebep

125. اُدْعُ **Çağır** *(Kimi?)* اَلنَّاسَ İnsanları يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Nereye?)* إِلٰى سَبِيلِ رَبِّكَ **Rabbinin yoluna** دِينِهِ Dinine *(Ne ile?)* بِالْحِكْمَةِ **Hikmetle** بِالْقُرْاٰنِ Kuran'la *(Daha ne ile?)* وَالْمَوْعِظَةِ **Nasihat ile** *(Öyle nasihat ki)* اَلْحَسَنَةِ **Güzel** *(Yani bu nedir?)* مَوَاعِظِهِ Öğütleri أَوِ الْقَوْلِ الرَّقِيقِ Veya yumuşak sözüyle وَجَادِلْهُمْ **Ve onlarla mücadele et** *(Ne ile?)* بِالَّتِي **O şeyle ki** هِيَ **O mücadele** أَيِ الْمُجَادَلَةِ الَّتِي Yani o mücadeleyle ki *(Nedir?)* اَحْسَنُ **En güzeldir** *(Ne gibi?)* كَالدُّعَاءِ Davet etmek gibi *(Kime?)* إِلَى اللّٰهِ Allah'a *(Ne ile?)* بِاٰيَاتِهِ Onun mucizeleriyle *(Daha ne gibi?)* وَالدُّعَاءِ Çağırmak gibi *(Neye?)* إِلٰى حُجَجِهِ Allah'ın (varlığının) delillerine إِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki senin rabbin** هُوَ **O** *(Nedir?)* اَعْلَمُ **En iyi bilendir** أَيْ عَالِمٌ Bilendir *(Kimi?)* بِمَنْ ضَلَّ **Sapıtanı** *(Neden?)* عَنْ سَبِيلِهِ **Yolundan** وَهُوَ **O Allah** *(Nedir?)* اَعْلَمُ **En iyi bilendir** بِالْمُهْتَدِينَ **Doğru yolu bulanları** فَيُجَازِيهِمْ Neticede onları mükafatlandıracaktır وهٰذَا Bu *(Neden öncedir?)* قَبْلَ الْأَمْرِ Emrolunmadan öncedir *(Ne ile?)* بِالْقِتَالِ Savaşla وَمُثِّلَ بِهِ Ve indi *(Ne zaman?)* لَمَّا قُتِلَ حَمْزَةُ Ne zaman ki Hamza (r.a.) öldürüldü وَنَزَلَ

Ve kendisine müsle yapılmıştı ﷺ فَقَالَ Ve Peygamber (s.a.v.) dedi *(Ne olduğu halde?)* وَقَدْ رَاٰهُ O'nu gördüğü halde لَأُمَثِّلَنَّ Kesinlikle müsle yapacağım *(Kime?)* بِسَبْعِينَ Yetmişine *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan مَكَانَكَ Senin yerine

126. وَاِنْ عَاقَبْتُمْ **Eğer ceza vereceksiniz** فَعَاقِبُوا **Ceza verin** *(Ne ile?)* بِمِثْلِ مَا **O şeyin benzeriyle ki** عُوقِبْتُمْ **Siz işkence gördünüz** *(Ne ile?)* بِهٖ **O şeyle** وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ **Şayet sabrederseniz** *(Neden?)* عَنِ الْاِنْتِقَامِ İntikam almaktan لَهُوَ **Muhakkak ki o** أَيِ الصَّبْرُ Yani sabır *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* لِلصَّابِرِينَ **Sabredenler için** ﷺ فَكَفَّ Peygamber (s.a.v.) geri durdu وَكَفَّرَ Ve kefaret verdi *(Neden?)* عَنْ يَمِينِهٖ Yemininden رَوَاهُ الْبَزَّارُ Bunu Bezzar rivayet etmiştir

127. وَاصْبِرْ **Sabret** وَمَا صَبْرُكَ **Senin sabrın değildir** اِلَّا بِاللّٰهِ **Ancak Allah iledir** بِتَوْفِيقِهٖ Onun tevfikiyledir وَلَا تَحْزَنْ **Üzülme** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** أَيِ الْكُفَّارِ Kâfirlere اِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا Eğer iman etmezlerse *(Neden dolayı?)* لِحِرْصِكَ Hırsından dolayı *(Neye?)* عَلٰى اِيمَانِهِمْ Onların imanına وَلَا تَكُ **Ve olma** *(Ne içinde?)* فِي ضَيْقٍ **Darlık içinde** *(Neden?)* مِمَّا **O şeyden ki** يَمْكُرُونَ **Hile yapıyorlar** أَيْ لَا تَهْتَمَّ Yani kederlenme *(Neden dolayı?)* بِمَكْرِهِمْ Onların hilelerinden dolayı فَاِنَّا نَاصِرُكَ Ben sana yardım ediciyim *(Kime karşı?)* عَلَيْهِمْ Onlara karşı

128. اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** *(Kim ile beraberdir?)* مَعَ الَّذِينَ **O kimselerle beraberdir ki** اتَّقَوْا **Sakındılar** *(Neden?)* الْكُفْرَ Küfürden *(Daha neden?)* وَالْمَعَاصِيَ Günahlardan *(Daha kim ile beraberdir?)* وَالَّذِينَ **Ve o kimselerle beraberdir ki** هُمْ **Onlar** *(Kimdirler?)* مُحْسِنُونَ **İyilik yapanlardır** *(Ne ile?)* بِالطَّاعَةِ وَالصَّبْرِ İtaat ve sabırla *(Neye sabır?)* بِالْعَوْنِ وَالنَّصْرِ İyilik yapmaya ve yardım etmeye

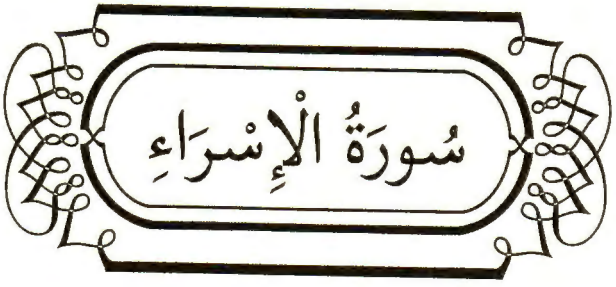

١٧

سُورَةُ الْإِسْرَاءِ

مَكِّيَّةٌ إِلَّا ﴿وَإِنْ كَادُوا لَيَفْتِنُونَكَ﴾ الْآيَاتِ الثَّمَانِ

مِائَةٌ وَعَشْرُ آيَاتٍ أَوْ وَإِحْدَى عَشْرَةَ آيَةً

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿سُبْحَانَ﴾ أَيْ تَنْزِيهَ ﴿الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ﴾ مُحَمَّدٍ ﷺ ﴿لَيْلًا﴾ نَصْبٌ عَلَى الظَّرْفِ وَالْإِسْرَاءُ سَيْرُ اللَّيْلِ وَفَائِدَةُ ذِكْرِهِ الْإِشَارَةُ بِتَنْكِيرِهِ إِلَى تَقْلِيلِ مُدَّتِهِ ﴿مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾ أَيْ مَكَّةَ ﴿إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى﴾ بَيْتِ الْمَقْدِسِ لِبُعْدِهِ مِنْهُ ﴿الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ﴾ بِالثِّمَارِ وَالْأَنْهَارِ ﴿لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا﴾ عَجَائِبِ قُدْرَتِنَا ﴿إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ۝١﴾ أَيِ الْعَالِمُ بِأَقْوَالِ النَّبِيِّ ﷺ وَأَفْعَالِهِ فَأَنْعَمَ عَلَيْهِ بِالْإِسْرَاءِ الْمُشْتَمِلِ عَلَى اجْتِمَاعِهِ بِالْأَنْبِيَاءِ وَعُرُوجِهِ إِلَى السَّمَاءِ وَرُؤْيَةِ عَجَائِبِ الْمَلَكُوتِ وَمُنَاجَاتِهِ لَهُ تَعَالَى فَإِنَّهُ ﷺ قَالَ: أُتِيتُ بِالْبُرَاقِ وَهُوَ دَابَّةٌ أَبْيَضُ فَوْقَ الْحِمَارِ وَدُونَ الْبَغْلِ يَضَعُ حَافِرَهُ عِنْدَ مُنْتَهَى طَرْفِهِ فَرَكِبْتُهُ فَسَارَ بِي حَتَّى أَتَيْتُ بَيْتَ الْمَقْدِسِ فَرَبَطْتُ الدَّابَّةَ بِالْحَلَقَةِ الَّتِي تَرْبِطُ فِيهَا الْأَنْبِيَاءُ ثُمَّ دَخَلْتُ فَصَلَّيْتُ فِيهِ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ خَرَجْتُ فَجَاءَنِي جِبْرِيلُ بِإِنَاءٍ مِنْ خَمْرٍ وَإِنَاءٍ مِنْ لَبَنٍ فَاخْتَرْتُ اللَّبَنَ قَالَ جِبْرِيلُ اخْتَرْتَ الْفِطْرَةَ قَالَ ثُمَّ عُرِجَ بِي إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَاسْتَفْتَحَ جِبْرِيلُ فَقِيلَ مَنْ أَنْتَ قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ قَالَ قَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ فَفُتِحَ لَنَا فَإِذَا أَنَا بِآدَمَ فَرَحَّبَ بِي وَدَعَا لِي بِخَيْرٍ ثُمَّ عُرِجَ بِي إِلَى السَّمَاءِ الثَّانِيَةِ فَاسْتَفْتَحَ جِبْرِيلُ فَقِيلَ مَنْ أَنْتَ قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ قَالَ قَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ فَفُتِحَ لَنَا فَإِذَا بِابْنَيِ الْخَالَةِ يَحْيَى وَعِيسَى فَرَحَّبَا بِي وَدَعَوَا لِي بِخَيْرٍ ثُمَّ عُرِجَ بِي إِلَى السَّمَاءِ الثَّالِثَةِ فَاسْتَفْتَحَ جِبْرِيلُ فَقِيلَ مَنْ أَنْتَ قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ قَالَ قَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ فَفُتِحَ لَنَا فَإِذَا أَنَا بِيُوسُفَ وَإِذَا هُوَ قَدْ أُعْطِيَ شَطْرَ

الْحُسْنِ فَرَحَّبَ بِي وَدَعَا لِي بِخَيْرٍ ثُمَّ عُرِجَ بِنَا إِلَى السَّمَاءِ الرَّابِعَةِ فَاسْتَفْتَحَ جِبْرِيلُ فَقِيلَ مَنْ أَنْتَ قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ قَالَ قَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ فَفُتِحَ لَنَا فَإِذَا أَنَا بِإِدْرِيسَ فَرَحَّبَ بِي وَدَعَا لِي بِخَيْرٍ ثُمَّ عُرِجَ بِنَا إِلَى السَّمَاءِ الْخَامِسَةِ فَاسْتَفْتَحَ جِبْرِيلُ فَقِيلَ مَنْ أَنْتَ قَالَ جِبْرِيلُ فَقِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ فَقِيلَ وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ قَالَ قَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ فَفُتِحَ لَنَا فَإِذَا أَنَا بِهَارُونَ فَرَحَّبَ بِي وَدَعَا لِي بِخَيْرٍ ثُمَّ عُرِجَ بِنَا إِلَى السَّمَاءِ السَّادِسَةِ فَاسْتَفْتَحَ جِبْرِيلُ فَقِيلَ مَنْ أَنْتَ فَقَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ قَالَ قَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ فَفُتِحَ لَنَا فَإِذَا أَنَا بِمُوسَى فَرَحَّبَ بِي وَدَعَا لِي بِخَيْرٍ ثُمَّ عُرِجَ بِنَا إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ فَاسْتَفْتَحَ جِبْرِيلُ فَقِيلَ مَنْ أَنْتَ قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ فَقَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ قَالَ قَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ فَفُتِحَ لَنَا فَإِذَا أَنَا بِإِبْرَاهِيمَ فَإِذَا هُوَ مُسْتَنِدٌ ظَهْرُهُ إِلَى الْبَيْتِ الْمَعْمُورِ وَإِذَا هُوَ يَدْخُلُهُ كُلَّ يَوْمٍ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ ثُمَّ لَا يَعُودُونَ إِلَيْهِ ثُمَّ ذَهَبَ بِي إِلَى السِّدْرَةِ الْمُنْتَهَى وَإِنَّ وَرَقَهَا كَآذَانِ الْفِيلَةِ وَإِذَا ثَمَرُهَا كَالْقِلَالِ فَلَمَّا غَشِيَهَا مِنْ أَمْرِ اللهِ مَا غَشِيَ تَغَيَّرَتْ فَمَا أَحَدٌ مِنْ خَلْقِ اللهِ تَعَالَى يَسْتَطِيعُ أَنْ يَصِفَهَا مِنْ حُسْنِهَا قَالَ فَأَوْحَى اللهُ إِلَيَّ مَا أَوْحَى فَفَرَضَ عَلَيَّ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ خَمْسِينَ صَلَاةً فَنَزَلْتُ حَتَّى انْتَهَيْتُ إِلَى مُوسَى فَقَالَ مَا فَرَضَ رَبُّكَ عَلَى أُمَّتِكَ قُلْتُ خَمْسِينَ صَلَاةً فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ قَالَ ارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ التَّخْفِيفَ فَإِنَّ أُمَّتَكَ لَا تُطِيقُ ذَلِكَ وَإِنِّي قَدْ بَلَوْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَخَبَرْتُهُمْ قَالَ فَرَجَعْتُ إِلَى رَبِّي فَقُلْتُ أَيْ رَبِّ خَفِّفْ عَنْ أُمَّتِي فَحُطَّ عَنِّي خَمْسًا فَرَجَعْتُ إِلَى مُوسَى قَالَ ما فَعَلْتَ فَقُلْتُ قَدْ حَطَّ عَنِّي خَمْسًا قَالَ إِنَّ أُمَّتَكَ لَا تُطِيقُ ذَلِكَ فَارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ التَّخْفِيفَ لِأُمَّتِكَ قَالَ فَلَمْ أَزَلْ أَرْجِعُ بَيْنَ رَبِّي وَبَيْنَ مُوسَى وَيَحُطُّ عَنِّي خَمْسًا خَمْسًا حَتَّى قَالَ يَا مُحَمَّدُ هِيَ خَمْسُ صَلَوَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ بِكُلِّ صَلَاةٍ عَشْرٌ فَتِلْكَ خَمْسُونَ صَلَاةً وَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كُتِبَتْ لَهُ حَسَنَةً فَإِنْ عَمِلَهَا كُتِبَتْ لَهُ عَشْرًا وَمَنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا لَمْ تُكْتَبْ فَإِنْ عَمِلَهَا كُتِبَتْ لَهُ سَيِّئَةٌ وَاحِدَةٌ فَنَزَلْتُ حَتَّى انْتَهَيْتُ إِلَى مُوسَى فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ ارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ التَّخْفِيفَ لِأُمَّتِكَ فَإِنَّ أُمَّتَكَ لَا تُطِيقُ ذَلِكَ فَقُلْتُ قَدْ رَجَعْتُ إِلَى رَبِّي حَتَّى اسْتَحْيَيْتُ رَوَاهُ الشَّيْخَانِ وَاللَّفْظُ لِلْمُسْلِمِ وَرَوَى الْحَاكِمُ فِي الْمُسْتَدْرَكِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ رَسُولُ اللهِ رَأَيْتُ رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ. قَالَ تَعَالَى ﴿وَاٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ﴾ التَّوْرَاةَ ﴿وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِبَنِي اِسْرَآئِيلَ اَلَّا يَتَّخِذُوا مِنْ دُونِي وَكِيلًا ۝﴾ يُفَوِّضُونَ إِلَيْهِ أَمْرَهُمْ

وفي قِرَاءَةٍ [تَتَّخِذُوا] بِالْفَوْقَانِيَّةِ الْتِفَاتًا فَأَنْ زَائِدَةٌ وَالْقَوْلُ مُضْمَرٌ ﴿ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ﴾ فِي السَّفِينَةِ ﴿إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا ﴿٣﴾﴾ كَثِيرَ الشُّكْرِ لَنَا حَامِدًا فِي جَمِيعِ أَحْوَالِهِ ﴿وَقَضَيْنَآ﴾ أَوْحَيْنَا ﴿إِلَى بَنِيٓ إِسْرَآئِيلَ فِي الْكِتَابِ﴾ التَّوْرَاةِ ﴿لَتُفْسِدُنَّ فِي الْأَرْضِ﴾ أَرْضِ الشَّامِ بِالْمَعَاصِي ﴿مَرَّتَيْنِ وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا ﴿٤﴾﴾ تَبْغُونَ بَغْيًا عَظِيمًا ﴿فَإِذَا جَآءَ وَعْدُ أُولَاهُمَا﴾ أُولَى مَرَّتَيِ الْفَسَادِ ﴿بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَآ أُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ﴾ أَصْحَابِ قُوَّةٍ فِي الْحَرْبِ وَالْبَطْشِ ﴿فَجَاسُوا﴾ تَرَدَّدُوا لِطَلَبِكُمْ ﴿خِلَالَ الدِّيَارِ﴾ وَسَطَ دِيَارِكُمْ لِيَقْتُلُوكُمْ وَيَسْبُوكُمْ ﴿وَكَانَ وَعْدًا مَفْعُولًا ﴿٥﴾﴾ وَقَدْ أَفْسَدُوا الْأُولَى بِقَتْلِ زَكَرِيَّا فَبُعِثَ عَلَيْهِمْ جَالُوتُ وَجُنُودُهُ فَقَتَلُوهُمْ وَسَبَوْا أَوْلَادَهُمْ وَخَرَّبُوا بَيْتَ الْمَقْدِسِ ﴿ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكَرَّةَ﴾ الدَّوْلَةَ وَالْغَلَبَةَ ﴿عَلَيْهِمْ﴾ بَعْدَ مِائَةِ سَنَةٍ بِقَتْلِ جَالُوتَ ﴿وَأَمْدَدْنَاكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَجَعَلْنَاكُمْ أَكْثَرَ نَفِيرًا ﴿٦﴾﴾ عَشِيرَةً وَقُلْنَا ﴿إِنْ أَحْسَنتُمْ﴾ بِالطَّاعَةِ ﴿أَحْسَنتُمْ لِأَنفُسِكُمْ﴾ لِأَنَّ ثَوَابَهُ لَهَا ﴿وَإِنْ أَسَأْتُمْ﴾ بِالْفَسَادِ ﴿فَلَهَا﴾ إِسَاءَتُكُمْ ﴿فَإِذَا جَآءَ وَعْدُ﴾ الْمَرَّةُ ﴿الْآخِرَةِ﴾ بَعَثْنَاهُمْ ﴿لِيَسُوءُوا وُجُوهَكُمْ﴾ يَحْزُنُوكُمْ بِالْقَتْلِ وَالسَّبْيِ حُزْنًا يَظْهَرُ فِي وُجُوهِكُمْ ﴿وَلِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ﴾ بَيْتَ الْمَقْدِسِ فَيُخَرِّبُوهُ ﴿كَمَا دَخَلُوهُ﴾ وَخَرَّبُوهُ ﴿أَوَّلَ مَرَّةٍ وَلِيُتَبِّرُوا﴾ يُهْلِكُوا ﴿مَا عَلَوْا﴾ غَلَبُوا عَلَيْهِ ﴿تَتْبِيرًا ﴿٧﴾﴾ هَلَاكًا وَقَدْ أَفْسَدُوا ثَانِيًا بِقَتْلِ يَحْيَى فَبَعَثَ عَلَيْهِمْ بُخْتُنَصَّرَ فَقَتَلَ مِنْهُمْ أُلُوفًا وَسَبَى ذُرِّيَّتَهُمْ وَخَرَّبَ بَيْتَ الْمَقْدِسِ

TÜRKÇE ANLAMI

17- İsrâ Sûresi

73–80 arası ayetler hariç Mekke'de inmiştir
Yüz on veya yüz on bir ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1. **Bir gece,**[1] **kendisine âyetlerimizden** hayret verici kudretimizden **bir kısmını gösterelim diye kulunu,** Hz. Muhammed'i **Mescid-i Harâm'-dan,** Mekke'den, nehir ve meyvelerle **çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya,**[2] Beyt-i Makdise **götüren Allah noksan sıfatlardan münezzehtir; O, gerçekten işitendir, görendir.** Yani Hz. Peygamberin *(s.a.v.)* sözlerini ve işlerini bilendir.

---

[1] لَيْلًا kelimesi zarf olarak mensuptur. اَلْإِسْرَاءُ ise gece yürüyüşü demektir. "لَيْلًا Geceleyin" sözünü nekre olarak getirmek suretiyle bu olayın gerçekleştiği müddetin az olduğuna işaret etmiştir.

[2] "Mescid-i Aksa" ismini alması buranın Mescid-i haramdan uzak olması sebebiyledir.

Cenâb-ı hak Hz. Peygambere(s.a.v.) mirac nimetini ihsan etmiş, Hz. Peygamber de bu vesileyle diğer peygamberlerle görüşmüş, göğe çıkmış, Cenâbı Hakkın hayret verici mülkünü müşahede etmiş ve Allah teala ile görüşmüştür.

Hz. Peygamber efendimiz (s.a.v.) miraç olayını şöyle anlatıyor:
Bana Merkepten büyük katırdan küçük beyaz bir hayvan getirildi. Bu Burak'tı; ön ayağını gözünün gittiği en son noktaya koyarak yol alıyordu. Ben onun üzerine bindim. Böylece Cibril aleyhisselam beni götürdü. Nihayet Beyti Makdise geldiğimizde bineğimi peygamberlerin bineklerini bağladığı halkaya bağladım. Sonra beyti makdise girip iki rekat namaz kıldım. Dışarı çıktığımda Cibril bana bir tas şarap ve bir tas süt getirdi. Ben de sütü seçtim. Bunun üzerine Cibril dedi ki; Fıtratı seçtin" Sonra dünya semasına kadar geldik. Cibril kapının açılmasını istedi.

"Gelen kim?" denildi.

"Cibril!" dedi.

"Beraberindeki kim?" denildi.

"Muhammed (aleyhissalâtu vesselâm)!" dedi.

"O'na davet gönderildi mi?" denildi.

"Evet! gönderildi" dedi.

Derken bize kapıyı açıldı. Kapıdan geçince, orada Hz. Adem aleyhiselam'ı gördüm. Beni selamlayıp hayır dua etti.

Sonra yükselerek ikinci semaya geldik. Cibril kapıyı çaldı.

"Bu gelen kim?" denildi

."Ben Cibril'im!" dedi."

Beraberindeki kim?" denildi.

"Muhammed!" dedi.

"O'na davet gönderildi mi?" denildi.

"Evet!" dedi.

Sonra kapıyı bize açtı. İçeri girince, Hz. Yahya ve Hz. İsa aleyhimasselam ile karşılaştım. Onlar teyze oğullarıydı. Beni selamlayıp hayır dua ettiler. Sonra yükselerek üçüncü semaya çıkarıldım. Cibril kapıyı çaldı.

"Bu gelen kim?" denildi.

"Cibril'im!" dedi.

"Yanındaki kim?" denildi.

"Muhammed'dir!" dedi.

"O'na davet gitti mi?" denildi.

"Evet!" dedi.

Kapıyı bize açınca Hz. Yusuf aleyhiselam'la karşılaştık. Gördüm ki güzelliğin yarısı ona verilmiş. Beni selamlayıp hayır dua etti.

Sonra yükselerek dördüncü semaya çıkarıldım. Cibril kapıyı çaldı.

"Bu gelen kim?" denildi.

"Cibril'im!" dedi.

"Beraberindeki kim?" denildi

"Muhammed!" dedi.

"Ona davet gönderildi mi?" denildi.

"Evet!" dedi.

Kapıyı açınca içeri girdik ve Hz. İdris aleyhisselam ile karşılaştık. Beni selamlayıp hayır dua etti.

Sonra yükselerek Beşinci semaya geldim. Cibril kapıyı çaldı.

"Kim bu gelen?" denildi.

"Ben Cibril'im!" dedi.

"Beraberindeki kim?" denildi.

"Muhammed!" dedi.

"O'na davet gönderildi mi?" denildi.

"Evet!" dedi.

Kapıyı açınca içeri girdik ve Harun aleyhisselam ile karşılaştık. Beni selamlayıp hayır dua etti.

Sonra yükselerek yedinci semaya geldim. Cibril kapıyı çaldı.

"Bu gelen kim?" denildi.

"Ben Cibril!" dedi.

"Beraberindeki kim?" denildi.

"Muhammed!" dedi.

"O'na davet gönderildi mi?" denildi.

"Evet!" dedi.

Kapıyı açınca içeri girdik ve Hz. Musa aleyhisselam ile karşılaştık. Beni selamlayıp hayır dua etti.

Sonra altıncı semaya yükseldim. Cibril kapıyı çaldı.

"Bu gelen kim?" denildi.

"Ben Cibril!" dedi.

"Beraberindeki kim?" denildi.

"Muhammed!" dedi.

"O'na davet gönderildi mi?" denildi.

"Evet!" dedi.

Kapıyı açınca içeri girdik ve Hz. İbrahim aleyhisselam ile karşılaştık. Baktım ki o beyti mamura dayanmış ve her gün yanına bin melek geliyor ve bu melekler bir daha geri gelmiyorlar.

Sonra Sidretü'l-Münteha'ya çıkarıldım. Bunun meyveleri testi gibi iri idi, yaprakları da fil kulakları gibiydi. Allah'ın kendisini örten güzellikleriyle donanınca değişti. Hiç kimse onun güzelliğini sayamaz. Allah bana dilediğini vahyetti ve bir gün içinde bana elli rekât namaz farz kıldı. Aşağı inerken

Hz. Musa aleyhisselam'a uğradım. Bana:

"Ne ile emrolundun?" dedi.

"Gece ve gündüzde elli vakit namazla!" dedim.

"Ümmetin, her gün elli vakit namaza güç yetiremez. Vallahi ben, Benî İsrail-'e bunu uyguladım ve onlardan tecrübe ettim. Sen çabuk Rabbine dön, bunda ümmetine hafifletme talep et!" dedi. Ben de hemen döndüm ve "Rabbim! Ümmetimden hafiflet" dedim. Bunun üzerine benden beş vakit namaz indirdi.

Musa'ya (a.s.) tekrar uğradım. Yine:

"Ne oldu?" dedi.

"Benden beş vakit namazı kaldırdı!" dedim.

"Rabbine dön! Ümmetin için daha da azaltmasını iste!" dedi.

Ben Musa ile Rabbim arasında gidip gelmeye devam ettim. Her defasında benden beş rekat beş rekat hafifletildi.

En nihayetinde rabbim buyurdu ki: *"Ey Muhammed! kılacakları namaz, günde beş vakittir. Her vakte on namaz mükâfatı olmak üzere, toplam olarak elli vakit namaz mükâfatı vardır. Onlardan biri iyilik yapmak isteyip de yapmazsa o kişiye on sevap yazarım. Kötülük yapmak isteyip de yapmayan kişiye hiçbir şey yazmam, yapan kişiye de bir günah yazarım"*

Bunun üzerine Musa aleyhisselamın yanında döndüm ve ona bunu söyledim. Bana "Rabbine geri dön ve ümmetin için hafifletilmesini iste! Zira senin ümmetin buna güç yetiremez" deyince,

Rabbime geri dönüp çok istedim. Artık utanıyorum" cevabını verdim. Bu hadisi Şeyhayn rivayet etmiştir. Lafız ise Müslime aittir. Ayrıca Hâkim Müstedrekinde ibni Abbas'tan rivayet ettiğini göre Hz. Peygamber efendimiz şöyle buyurmuştur: "ben Rabbimi gördüm"

2. **Ve Mûsa'ya kitabı,** Tevrat'ı **verdik ve Benden başkasını** işlerini teslim edecekleri **bir vekil edinmesinler**[1] **diye onu İsrailoğullarına bir hidâyet rehberi kıldık.**
3. Ey **Nûh ile beraber** gemiye **yüklediğimiz kimselerin zürriyeti! Şüphe yok ki o çok şükreden bir kuldu.** Her halinde hamdeden, bize yaptığı şükrü çok olan biriydi.
4. **Ve İsrailoğullarına kitapta,** Tevrat'ta **hükmettik,** vahyettik **ki, muhakkak siz yeryüzünde,** Şam topraklarında günah işlemek suretiyle **iki defa fesat çıkaracaksınız ve muhakkak ki, büyük bir yükselişle yükseleceksiniz,** çok büyük bir azgınlıkla azacaksınız.
5. **O iki** fesat**tan birinin vadesi gelince üzerinize Bizim çok şiddetli**

[1] يَتَّخِذُوا kelimesi bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) gaip sigadan muhatapa dönülerek تـ ile "تَتَّخِذُوا edinmeyin!" şeklinde okunmuştur. Bu kıraate göre ayetteki أن zait olur. (مَقُولًا لَهُمْ "onlara denilerek" şeklinde) "Kavl" maddesi de gizli olur.

kuvvet sahibi olan, savaş konusunda muazzam güç ve kudret sahibi **kullarımızdan göndereceğiz. Artık** sizi öldürmek ve esir almak amacıyla **evlerin aralarına bile** sizi **arayacaklar. Bu, yerine getirilmiş bir vaattir.** Nitekim ilk defa Zekeriya'yı (a.s.) öldürmek suretiyle fesat çıkardıklarında Allah teala onların üstüne Câlut ve ordusunu göndermişti. Câlut ve ordusu onları katletmiş, çocuklarını esir almış ve Beyti Makdisi de yerle bir etmişti.

6. Yüz sene **sonra da** Câlut'un katledilmesiyle **onların üzerine tekrar size bir galibiyet,** hakimiyet **verdik, mal ve oğullarla gücünüzü artırdık, ve sizi sayıca,** kavim olarak **(düşmanlarınızdan) daha fazla yaptık.**

7. Ve dedik ki; **eğer iyilik yaparsanız,** bunun mükâfatı size olacağından **kendinize iyilik etmiş olursunuz;** fesat çıkararak **kötülük yaparsanız yine kendinize** kötülük yapmış olursunuz. **Artık diğer kere**nin **vadesi gelince yüzlerinizi çirkinleştirsinler,** öldürerek ve esir alarak sizi öyle bir üzsünler ki bunun eseri yüzünüzde belli olsun **ve mescide,** Beyti Makdis'e **yine önceden gir**ip yerle bir et**dikleri gibi girsinler** ve orayı yerle bir etsinler **ve galip geldiklerini helâk etsinler diye** onları tekrar gönderdik. İkinci defa da Hz. Yahya'yı öldürmek suretiyle fesat çıkardılar. Bunun üzerina Hak teala üzerlerine Buhtunnasr'ı gönderdi. O binlerce Yahudi katletti, çocuklarını esir aldı ve Beyti Makdisi yerle bir etti.

KELİME ANLAMI

سُورَةُ الإسراء ﴿١٧﴾

17- İsrâ Sûresi

مَكِّيَّةٌ Mekkidir. إِلَّا وَإِنْ كَادُوا لَيَفْتِنُونَكَ الْآيَاتِ الثَّمَانِ Ancak *"Nerdeyse seni saptıracaklar..."* ile başlayan sekiz ayet müstesna *(Kaç ayettir?)* مِأَةٌ وَعِشْرُ اٰيَاتٍ Yüz on ayettir اَوْ وَاحْدٰى عَشْرَةَ اٰيَةً Veya yüz on bir ayettir

1. بِسْمِ اللهِ Allah ın adıyla *(Öyle Allah ki)* اَلرَّحْمٰنِ Rahman olan اَلرَّحِيمِ Rahim olan سُبْحَانَ اَلَّذِي **O Allah (Noksan sıfatlardan) münezzehtir ki** أَيْ تَنْزِيهَ Yani beridir ki اَسْرٰى **Yürüttü** *(Kimi?)* بِعَبْدِهٖ **Kulunu** *(Kimdir o?)* ﷺ مُحَمَّدٍ Muhammed'dir (s.a.v.) *(Ne zaman?)* لَيْلًا **Geceleyin** نَصْبٌ Bu kelime mensubtur *(Ne olmak üzere?)* عَلَى الظَّرْفِ Zarf olmak üzere وَالْإِسْرَاءُ İsra *(Nedir?)* سَيْرُ اللَّيْلِ Gece yürüyüşüdür وَفَائِدَةُ ذِكْرِهٖ Bu gece yürüyüşünü zikretmesinin faydası *(Nedir?)* اَلْاِشَارَةُ İşaret etmektir *(Ne ile?)* بِتَنْكِيرِهٖ Nekre yapmakla *(Neye işarettir?)* إِلٰى تَقْلِيلِ مُدَّتِهٖ Müddetinin az olduğuna *(Nereden?)* مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ **Mescidi haram'dan** أَيْ مَكَّةَ Yani Mekke'den *(Nereye?)* إِلَى الْمَسْجِدِ الْاَقْصٰى **Mescidi Aksa'ya** بَيْتِ الْمَقْدِسِ Beyt-i makdis'e *(Niye Mescidi Aksâ*

denmiştir?) مِنْهُ لِبُعْدِهِ Mescidi Haram'dan uzak olduğu için اَلَّذِي **Öyle Mescidi Aksa ki** بَارَكْنَا **Biz mübarek kıldık** *(Neyi?)* حَوْلَهُ **Onun etrafını** *(Ne ile?)* بِالثِّمَارِ Meyveler ile *(Daha?)* وَالْأَنْهَارِ Nehirler ile *(Niçin kulunu yürüttü?)* لِنُرِيَهُ **Kendisine gösterelim için** *(Neyi?)* مِنْ اٰيَاتِنَا **Ayetlerimizi** عَجَائِبِ قُدْرَتِنَا Kudretimizin hayranlık veren olaylarını اِنَّهُ **Muhakkak ki Allah** هُوَ **O** *(Nedir?)* اَلسَّمِيعُ **İşitendir** *(Daha nedir?)* اَلْبَصِيرُ **Görendir** أَيِ الْعَالِمُ Yani bilendir *(Neyi?)* بِأَقْوَالِ النَّبِيِّ Peygamberin sözlerini *(Daha neyi?)* ﷺ وَأَفْعَالِهِ Peygamberin (s.a.v.) fiillerini فَأَنْعَمَ Ve nimete erdirdi *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ Bunun (sözü ve fiili) üzerine *(Ne ile?)* بِالْإِسْرَاءِ İsra ile *(Öyle isra ki)* اَلْمُشْتَمِلِ İçeren *(Neyi?)* عَلَى اجْتِمَاعِهِ Onun bir araya gelmesini *(Kim ile?)* بِالْأَنْبِيَاءِ Peygamberlerle *(Daha neyi içeren?)* وَعُرُوجِهِ Yükselmesini *(Nereye?)* إِلَى السَّمَاءِ Göğe *(Daha neyi içeren?)* وَرُؤْيَةِ عَجَائِبِ الْمَلَكُوتِ Mülkünün hayret verici olaylarını görmesini *(Daha neyi içeren?)* وَمُنَاجَاتِهِ لَهُ Ve Allah'la gizli görüşmesini *(Öyle Allah ki)* تَعَالَى Yüce olan ﷺ فَإِنَّهُ Çünkü Peygamber (s.a.v.) قَالَ Buyurdu *(Ne buyurdu?)* أُتِيتُ Bana verildi *(Ne?)* بِالْبُرَاقِ Burak وَهُوَ O *(Nedir?)* دَابَّةٌ Hayvandır *(Öyle hayvan ki)* أَبْيَضُ Beyaz فَوْقَ الْحِمَارِ Eşekten büyük وَدُونَ الْبَغْلِ Ve katırdan ufak *(Ve yine öyle hayvan ki?)* يَضَعُ Koyar *(Neyi?)* حَافِرَهُ Toynağını *(Nereye?)* عِنْدَ مُنْتَهَى طَرْفِهِ Gözünün baktığı yerin en sonuna فَرَكِبْتُهُ Ve ben burağa bindim فَسَارَ بِي Beni götürdü حَتَّى أَتَيْتُ Ta ki ben geldim *(Nereye?)* بَيْتَ الْمَقْدِسِ Beyti makdis'e فَرَبَطْتُ Bağladım *(Neyi?)* اَلدَّابَّةَ Hayvanı *(Neye?)* بِالْحَلْقَةِ الَّتِي O halkaya ki تَرْبِطُ Bağlıyordu *(Nerede?)* فِيهَا O halkada *(Kimler?)* اَلْأَنْبِيَاءُ Peygamberler ثُمَّ دَخَلْتُ Sonra girdim فَصَلَّيْتُ Ve namaz kıldım *(Nerede?)* فِيهِ Beyti makdis'de رَكْعَتَيْنِ İki rekat ثُمَّ خَرَجْتُ Sonra çıktım فَجَاءَنِي Ve bana getirdi *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cibril *(Ne?)* بِإِنَاءٍ Bir kâse *(Ne?)* مِنْ خَمْرٍ Şarap وَإِنَاءٍ Ve bir kâse de *(Ne?)* مِنْ لَبَنٍ Süt فَاخْتَرْتُ Ben de seçtim *(Neyi?)* اَللَّبَنَ Sütü قَالَ Cibril dedi *(Ne dedi?)* جِبْرِيلُ اَصَبْتَ الْفِطْرَةَ İnsan mizacına (uygun olana) isabet ettin Dedi ki قَالَ ثُمَّ عُرِجَ بِي Sonra ben yükseltildim *(Nereye?)* إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا Dünya semasına فَاسْتَفْتَحَ Açılmasını istedi (gök kapılarının) *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cibril فَقِيلَ Denildi *(Ne denildi?)* مَنْ أَنْتَ Sen kimsin قَالَ Dedi *(Ne dedi?)* جِبْرِيلُ Cibril'im dedi قِيلَ Denildi وَمَنْ مَعَكَ Yanındaki kim قَالَ Dedi *(Ne dedi?)* مُحَمَّدٌ Muhammed قِيلَ Denildi ki وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ Ona davet gönderildi mi قَالَ Cibril dedi قَدْ أُرْسِلَ Evet gönderildi فَفُتِحَ لَنَا Bize açıldı فَإِذَا أَنَا Bir de ben *(Kimle karşı karşıyayım?)* بِاٰدَمَ Âdem ile

karşı karşıyayım فَرَحَّبَ بِي Bana merhaba dedi وَدَعَا لِي Ve bana dua etti *(Ne ile?)* بِخَيْرٍ Hayır ile ثُمَّ عُرِجَ بِي Sonra ben yükseltildim *(Nereye?)* إِلَى السَّمَاءِ الثَّانِيَةِ İkinci semaya فَاسْتَفْتَحَ Açılmasını istedi (gök kapılarının) *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cibril فَقِيلَ Denildi *(Ne denildi?)* مَنْ أَنْتَ Sen kimsin قَالَ Dedi ki جِبْرِيلُ Cibril'im قِيلَ Denildi *(Ne denildi?)* وَمَنْ مَعَكَ Yanındaki kim قَالَ Dedi ki مُحَمَّدٌ Muhammed قِيلَ Denildi ki وَقَدْ بُعِثَ Ona davet gönderildi mi قَالَ Cibril dedi إِلَيْهِ قَدْ بُعِثَ Evet gönderildi فَفُتِحَ لَنَا Bize açıldı فَإِذَا أَنَا Bir de ben *(Kim ile karşı karşıyayım?)* بِابْنَيِ الْخَالَةِ İki teyze oğlu ile وَدَعَوَا لِي Bana merhaba dediler فَرَحَّبَا بِي Yahya ve İsa يَحْيَى وَعِيسَى *(Kimdir onlar?)* Ve bana dua ettiler *(Ne ile?)* بِخَيْرٍ Hayır ile ثُمَّ عُرِجَ بِي Sonra ben yükseltildim *(Nereye?)* إِلَى السَّمَاءِ الثَّالِثَةِ Üçüncü semaya فَاسْتَفْتَحَ Açılmasını istedi (gök kapılarının) *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cibril فَقِيلَ Denildi ki مَنْ أَنْتَ Sen kimsin قَالَ Dedi جِبْرِيلُ Cibril'im dedi قِيلَ Denildi *(Ne denildi?)* وَمَنْ مَعَكَ Yanındaki kim قَالَ Dedi مُحَمَّدٌ Muhammed قِيلَ Ona davet gönderildi mi denildi قَالَ Cibril dedi ki قَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ Evet gönderildi فَفُتِحَ لَنَا Bize açıldı فَإِذَا أَنَا Bir de ben *(Kim ile karşı karşıyayım?)* بِيُوسُفَ Yusuf ile وَإِذَا هُوَ Bir de baktım ki Yusuf قَدْ أُعْطِيَ Ona verilmiş *(Ne verilmiş?)* شَطْرَ الْحُسْنِ Güzelliğin yarısı فَرَحَّبَ بِي Bana merhaba dedi وَدَعَا لِي Ve bana dua etti *(Ne ile?)* بِخَيْرٍ Hayır ile ثُمَّ عُرِجَ بِنَا Sonra biz yükseltildik *(Nereye?)* إِلَى السَّمَاءِ الرَّابِعَةِ Dördüncü semaya فَاسْتَفْتَحَ Açılmasını istedi (gök kapılarının) *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cibril فَقِيلَ Denildi *(Ne denildi?)* مَنْ أَنْتَ Sen kimsin قَالَ Dedi *(Ne dedi?)* جِبْرِيلُ Cibril dedi قِيلَ Denildi *(Ne denildi?)* وَمَنْ مَعَكَ Yanındaki kim قَالَ Dedi مُحَمَّدٌ Muhammed قِيلَ Ona davet gönderildi mi قَالَ Cibril dedi إِلَيْهِ قَدْ بُعِثَ Evet gönderildi فَفُتِحَ لَنَا Bize açıldı فَإِذَا أَنَا Bir de ben *(Kim ile karşı karşıyayım?)* بِإِدْرِيسَ İdris ile فَرَحَّبَ بِي Bana merhaba dedi وَدَعَا لِي Ve bana dua etti *(Ne ile?)* بِخَيْرٍ Hayır ile ثُمَّ عُرِجَ بِنَا Biz yükseltildik *(Nereye?)* إِلَى السَّمَاءِ الْخَامِسَةِ Beşinci semaya فَاسْتَفْتَحَ Açılmasını istedi (gök kapılarının) *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cibril فَقِيلَ Denildi ki مَنْ أَنْتَ Sen kimsin قَالَ Dedi جِبْرِيلُ Cibril'im فَقِيلَ Denildi وَمَنْ مَعَكَ Yanındaki kim قَالَ Dedi مُحَمَّدٌ Muhammed قِيلَ Ona davet gönderildi mi قَالَ Cibril dedi ki قَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ Evet buraya gönderildi فَفُتِحَ لَنَا Bize açıldı فَإِذَا أَنَا Bir de ben *(Kim ile karşı karşıyayım?)* بِهَارُونَ Harun ile فَرَحَّبَ بِي Bana merhaba dedi وَدَعَا لِي Ve bana dua etti *(Ne ile?)* بِخَيْرٍ Hayır ile ثُمَّ عُرِجَ بِنَا Sonra biz yükseltildik *(Nereye?)*

إِلَى السَّمَاءِ السَّادِسَةِ Altıncı semaya فَاسْتَفْتَحَ Açılmasını istedi (gök kapılarının) *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cibril فَقِيلَ Denildi مَنْ أَنْتَ Sen kimsin فَقَالَ Dedi *(Ne dedi?)* جِبْرِيلُ Cibril'im قِيلَ Denildi ki وَمَنْ مَعَكَ Yanındaki kim قَالَ Dedi مُحَمَّدٌ Muhammed قِيلَ Denildi ki وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ Ona davet gönderildi mi قَالَ Cibril dedi قَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ Evet gönderildi فَفُتِحَ لَنَا Bize açıldı فَإِذَا أَنَا Bir de ben *(Kim ile karşı karşıyayım?)* بِمُوسَى Musa ile فَرَحَّبَ بِي Bana merhaba dedi وَدَعَا لِي Ve bana dua etti *(Ne ile?)* بِخَيْرٍ Hayır ile ثُمَّ عُرِجَ بِنَا Sonra biz yükseltildik *(Nereye?)* إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ Yedinci semaya فَاسْتَفْتَحَ Açılmasını istedi (gök kapılarının) *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cibril فَقِيلَ Denildi مَنْ أَنْتَ Sen kimsin قَالَ Dedi جِبْرِيلُ Cibril'im قِيلَ Denildi وَمَنْ مَعَكَ Yanındaki kim فَقَالَ Dedi ki مُحَمَّدٌ Muhammed قِيلَ Denildi ki وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ Ona davet gönderildi mi قَالَ Cibril dedi قَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ Evet gönderildi فَفُتِحَ لَنَا Bize açıldı فَإِذَا أَنَا Bir de ben *(Kim ile karşı karşıyayım?)* بِإِبْرَاهِيمَ İbrahim ile فَإِذَا هُوَ Bir de gördüm ki o مُسْتَنِدٌ ظَهْرُهُ Sırtını dayamış *(Nereye?)* إِلَى الْبَيْتِ الْمَعْمُورِ Beyti mamur'a وَإِذَا هُوَ يَدْخُلُهُ Beyti mamura giriyor *(Ne zaman?)* كُلَّ يَوْمٍ Her gün *(Kim?)* سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ Yetmiş bin melek ثُمَّ ذَهَبَ Sonra لَا يَعُودُونَ Melekler dönemiyorlar *(Nereye?)* إِلَيْهِ Beyti mamura ثُمَّ Sonra بِي Beni getirdi إِلَى السِّدْرَةِ الْمُنْتَهَى Sidre-i münteha'ya وَإِنَّ وَرَقَهَا Gördüm ki onun yaprakları *(Ne gibidir?)* كَآذَانِ الْفِيلَةِ Filin kulakları gibidir وَإِذَا ثَمَرُهَا Ve onun meyvesi *(Ne gibidir?)* كَالْقِلَالِ İri testi gibidir فَلَمَّا غَشِيَهَا Ne zaman ki onu kapladı *(Kim tarafından?)* مِنْ أَمْرِ اللَّهِ Allah tarafından *(Ne?)* مَا غَشِيَ Kaplayan şey تَغَيَّرَتْ Değişiverdi فَمَا أَحَدٌ Hiç kimse değildir *(Neden?)* مِنْ خَلْقِ اللَّهِ Allahın yarattıklarından *(Öyle Allah ki)* تَعَالَى Yüce olan *(Ne değildir?)* يَسْتَطِيعُ Güç yetirir değildir *(Neye?)* أَنْ يَصِفَهَا Onu vasıflamaya *(Neden güç yetiremez?)* مِنْ حُسْنِهَا Güzelliğinden قَالَ (Peygamber) dedi *(Ne dedi?)* فَأَوْحَى اللَّهُ Allah vahyetti *(Kime?)* إِلَيَّ Bana *(Neyi?)* مَا أَوْحَى Vahyettiğini فَفَرَضَ Ve farz kıldı *(Kime?)* عَلَيَّ Bana فِي كُلِّ يَوْمٍ Her gün وَلَيْلَةٍ Ve gecede *(Neyi farz kıldı?)* خَمْسِينَ صَلَاةً Elli namaz فَنَزَلْتُ Ve ben indim حَتَّى انْتَهَيْتُ Ta ki eriştim *(Kime?)* إِلَى مُوسَى Musa'ya فَقَالَ (Musa) dedi مَا فَرَضَ Neyi farz kıldı? *(Kim?)* رَبُّكَ Rabbin *(Kime?)* عَلَى أُمَّتِكَ Ümmetine قُلْتُ Ben de dedim خَمْسِينَ صَلَاةً Elli namaz فِي كُلِّ يَوْمٍ Her gün وَلَيْلَةٍ Ve gecede قَالَ O da dedi ارْجِعْ Dön *(Kime?)* إِلَى رَبِّكَ Rabbine فَاسْأَلْهُ Ve Ondan iste *(Neyi?)* التَّخْفِيفَ Hafifletmesini فَإِنَّ أُمَّتَكَ Çünkü senin ümmetin لَا تُطِيقُ Güç yetiremez *(Neye?)* ذَلِكَ Bu elli namaza وَإِنِّي Kesinlikle

ben قَدْ بَلَوْتُ Elbette sınadım *(Kimi?)* بَنِي إِسْرَائِيلَ Beni İsrail'i وَخَبَرْتُهُمْ Ve onları tanıdım قَالَ Peygamberimiz buyurdu *(Ne buyurdu?)* فَرَجَعْتُ Ben döndüm *(Kime?)* إِلَى رَبِّي Rabbime فَقُلْتُ Ve dedim اَيْ رَبِّ Ey Rabbim خَفِّفْ Hafiflet *(Kimden?)* عَنْ أُمَّتِي Ümmetimden فَحُطَّ Düşürüldü *(Kimden?)* عَنِّي Benden خَمْسًا Beş namaz فَرَجَعْتُ Ve ben döndüm *(Kime?)* إِلَى مُوسَى Musa'ya قَالَ O da dedi ki مَا فَعَلْتَ Ne yaptın فَقُلْتُ Ben de dedim قَدْ حَطَّ عَنِّي Benden düşürdü *(Ne?)* خَمْسًا Beş namaz قَالَ Musa dedi إِنَّ أُمَّتَكَ Kesinlikle senin ümmetin لَا تُطِيقُ Güç yetiremez *(Neye?)* ذٰلِكَ Bu kadar namaza فَارْجِعْ O halde sen dön *(Kime?)* إِلَى رَبِّكَ Rabbine فَاسْأَلْهُ Ve ondan iste *(Neyi?)* اَلتَّخْفِيفَ Hafifletmesini *(Kim için?)* لِأُمَّتِكَ Ümmetin için قَالَ Peygamberimiz buyurdu فَلَمْ أَزَلْ أَرْجِعُ Ben devamlı döner idim *(Kim arasında?)* بَيْنَ رَبِّي Rabbim ile وَبَيْنَ مُوسَى Musa arasında وَيَحُطُّ Düşerdi *(Kimden?)* عَنِّي Benden *(Ne?)* خَمْسًا خَمْسًا Beş beş حَتَّى Ta ki قَالَ Ta ki dedi *(Ne dedi?)* يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed هِيَ O namaz *(Nedir?)* خَمْسُ صَلَوَاتٍ Beş namazdır فِي كُلِّ يَوْمٍ Her gün وَلَيْلَةٍ Ve gece de بِكُلِّ صَلَاةٍ Her namaz ile *(Ne vardır?)* عَشْرٌ On namaz فَتِلْكَ Dolayısıyla beş namaz *(Nedir?)* خَمْسُونَ صَلَاةً Elli namazdır وَمَنْ Her kim هَمَّ Kalkışırsa *(Neye?)* بِحَسَنَةٍ Bir iyiliğe فَلَمْ يَعْمَلْهَا Ve onu yapmazsa كُتِبَتْ لَهُ Onun için yazılır *(Ne yazılır?)* حَسَنَةً Bir sevap فَإِنْ عَمِلَهَا Eğer onu yaparsa كُتِبَتْ لَهُ Onun için yazılır *(Ne yazılır?)* عَشْرًا On sevap وَمَنْ هَمَّ Kim kalkışırsa *(Neye?)* بِسَيِّئَةٍ Bir kötülüğe فَلَمْ يَعْمَلْهَا Ve onu yapmazsa لَمْ تُكْتَبْ (Ona hiçbir şey) yazılmaz فَإِنْ عَمِلَهَا Eğer kötülüğü yaparsa كُتِبَتْ لَهُ Onun için yazılır *(Ne yazılır?)* سَيِّئَةً Bir günah yazılır فَنَزَلْتُ Peşinden ben indim انْتَهَيْتُ حَتَّى Ta ki ulaştım *(Kime?)* وَاحِدَةً Musa'ya إِلَى مُوسَى Ve O'na haber verdim فَأَخْبَرْتُهُ O da dedi ki فَقَالَ Dön اِرْجِعْ *(Kime?)* إِلَى رَبِّكَ Rabbine فَاسْأَلْهُ Ve O'ndan iste *(Neyi?)* اَلتَّخْفِيفَ Hafifletmesini *(Kim için?)* لِأُمَّتِكَ Ümmetin için فَإِنَّ أُمَّتَكَ Çünkü senin ümmetin لَا تُطِيقُ ذٰلِكَ Buna güç yetiremez فَقُلْتُ Ben de dedim ki قَدْ رَجَعْتُ Kesinlikle ben döndüm إِلَى رَبِّي Rabbime حَتَّى O kadar ki اِسْتَحْيَيْتُ Utandım رَوَاهُ Bunu rivayet etmiştir *(Kim?)* لِلْمُسْلِمِ Şeyhan (Buhari ve Müslim) وَاللَّفْظُ Fakat lafzı *(Kime aittir?)* اَلشَّيْخَانِ Müslim'e aittir وَرَوَى Ve rivayet etmiştir *(Kim?)* اَلْحَاكِمُ Hâkim *(Nerede?)* فِي اَلْمُسْتَدْرَكِ Müstedrek'te *(Kimden rivayet etti?)* عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ İbni Abbas'tan ki قَالَ İbni Abbas dedi *(Ne dedi?)* رَسُولُ اللهِ Peygamber buyurdu *(Ne buyurdu?)* رَأَيْتُ Gördüm *(Kimi?)* رَبِّي Rabbimi *(Öyle rabbim ki)* عَزَّ وَجَلَّ Aziz ve celil olan

2. قَالَ تَعَالَى Allah-u teaala buyurdu وَاٰتَيْنَا **Ve biz verdik** *(Kime?)* مُوسَى **Musa'ya** *(Neyi?)* اَلْكِتَابَ **Kitabı** وَجَعَلْنَا اَلتَّوْرَاةَ Tevrat'ı **Ve kıldık** *(Neyi?)* هُ **Tevrat'ı** *(Ne kıldık?)* هُدًى **Hidayet** *(Kime?)* لِبَنِي اِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarına** *(Niye onu hidayet kıldık?)* اَلَّا يَتَّخِذُوا **Edinmesinler diye** (Buradaki "En" den lam hazfedilmiştir) *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِي **Benden başka** *(Ne edinmesinler?)* وَكِيلًا **Vekil** *(Öyle vekil ki)* يُفَوِّضُونَ Sevk ediyorlar *(Kime?)* إِلَيْهِ Kendisine *(Neyi?)* أَمْرَهُمْ İşlerini وفي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* تَتَّخِذُوا "Tettehizû" şeklindedir *(Ne ile?)* بِالْفَوْقَانِيَّةِ Üsten iki noktalı (te) ile *(Ne olarak?)* اِلْتِفَاتًا (Kelam'ı gaipten muhataba) çevirerek فَأَنْ Dolayısıyla buradaki "en" *(Nedir?)* زَائِدَةٌ Zaittir وَالْقَوْلُ Kavil maddesi *(Nedir?)* مُضْمَرٌ Gizlidir (Takdir: مَقُولًا لَهُمْ "onlara denilerek" şeklindedir)

3. ذُرِّيَّةَ مَنْ **Ey o kimsenin soyundan gelenler ki** حَمَلْنَا **Biz yükledik** *(Kim ile birlikte?)* مَعَ نُوحٍ **Nuh ile birlikte** *(Neye?)* فِي السَّفِينَةِ Gemiye إِنَّهُ **Kesinlikle o Nuh** كَانَ **İdi** *(Ne idi?)* عَبْدًا **Kul idi** *(Öyle kul ki)* شَكُورًا **Pek şükreden** كَثِيرَ الشُّكْرِ Şükrü çok olan *(Kime?)* لَنَا Bize *(Daha ne idi?)* حَامِدًا Hamd edici idi *(Ne hususta?)* فِي جَمِيعِ اَحْوَالِهِ Bütün hallerinde

4. وَقَضَيْنَا **Biz bildirdik** أَوْحَيْنَا Vahyettik *(Kime?)* اِلَى بَنِي اِسْرَائِيلَ **Beni İsrail'e** *(Nerede?)* فِي الْكِتَابِ **Kitapta** اَلتَّوْرَاةِ Tevrat'ta *(Neyi vahyettik?)* لَتُفْسِدُنَّ **Elbette fesat çıkaracaksınız** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ondan bedel?)* أَرْضِ الشَّام Şam diyarında *(Ne ile?)* بِالْمَعَاصِي Günahlarla مَرَّتَيْنِ **İki defa** وَلَتَعْلُنَّ **Ve kibirleneceksiniz** *(Nasıl?)* عُلُوًّا **Kibirlenerek** *(Öyle kibir ki)* كَبِيرًا **Ziyade büyük** تَبْغُونَ Azacaksınız *(Nasıl?)* بَغْيًا عَظِيمًا Büyük bir azgınlıkla

5. فَإِذَا جَاءَ **Geldiğinde** *(Ne?)* وَعْدُ أُولَاهُمَا **Bunlardan ilkinin vakti** أُولَى مَرَّتِي الْفَسَادِ Bu iki fesattan ilki بَعَثْنَا **Biz gönderdik** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** *(Kimi?)* عِبَادًا **Kulları** *(Kimin kullarını?)* لَنَا **Bizim kullarımızı** *(Öyle kullarımız ki)* أُولِي بَأْسٍ **Kuvvet sahibi** *(Öyle cesaret ki)* شَدِيدٍ **Şiddetli** قُوَّةٍ أَصْحَابِ Kuvvet sahibi *(Nerede?)* فِي الْحَرْبِ Savaşta *(Daha nerede?)* وَالْبَطْشِ Öldürmede فَجَاسُوا **Ve arayacaklar** تَرَدَّدُوا Gidip gelecekler *(Niçin?)* لِطَلَبِكُمْ Sizi bulmak için *(Nereyi?)* خِلَالَ الدِّيَارِ **Evlerin aralarını** وَسَطَ دِيَارِكُمْ Evlerinizin ortasını *(Niçin?)* لِيَقْتُلُوكُمْ Sizi öldürmek için وَيَسْبُوكُمْ Ve sizi esir almak için وَكَانَ **Bu idi** *(Ne idi?)* وَعْدًا **Bir söz** *(Öyle söz ki)* مَفْعُولًا **Yerine getirilmiş** وَقَدْ أَفْسَدُوا Ve elbette fesat çıkardılar *(Öyle fesat ki)* اَلْأُولَى

Birinci olan *(Ne ile fesat çıkardılar?)* بِقَتْلِ زَكَرِيَّا Zekeriya'yı öldürmekle فَبَعِثَ عَلَيْهِمْ Ve onlara gönderildi *(Kim?)* جَالُوتُ Calut وَجُنُودُهُ Ve ordusu فَقَتَلُوهُمْ Ve onları öldürdüler وَسَبَوْا Ve esir aldılar *(Kimi?)* أَوْلَادَهُمْ Evlatlarını وَخَرَّبُوا Yıktılar *(Neyi?)* بَيْتَ الْمَقْدِسِ Beyti makdisi

6. **ثُمَّ Sonra رَدَدْنَا Biz verdik** *(Kime?)* **لَكُمُ Size الْكَرَّةَ Bir kez daha** *(Neyi verdik?)* الدَّوْلَةَ Devleti وَالْغَلَبَةَ Ve galibiyeti *(Kime karşı galibiyet?)* **عَلَيْهِمْ Onlara karşı** *(Neden sonra?)* بَعْدَ مِائَةِ سَنَةٍ Yüz sene sonra *(Ne ile?)* بِقَتْلِ جَالُوتَ Calut'u öldürmekle **وَأَمْدَدْنَاكُمْ Ve sizi artırdık** *(Ne ile?)* **بِأَمْوَالٍ Mallar ile** *(Daha?)* **وَبَنِينَ Ve evlatlar ile وَجَعَلْنَا Ve kıldık** *(Kimi?)* **كُمْ Sizi** *(Ne kıldık?)* **أَكْثَرَ Daha fazla** *(Ne açısından?)* **نَفِيرًا Sayı açısından** عَشِيرَةً Aşiret açısından

7. وَقُلْنَا Ve biz dedik **إِنْ أَحْسَنْتُمْ Eğer iyilik yaparsanız** *(Ne ile?)* بِالطَّاعَةِ İtaatle **أَحْسَنْتُمْ İyilik yapmış olursunuz** *(Neye?)* **لِأَنْفُسِكُمْ Nefislerinize** لِأَنَّ ثَوَابَهُ Çünkü iyiliğin sevabı *(Kime aittir?)* لَهَا Kendisine aittir **وَإِنْ أَسَأْتُمْ Eğer kötülük yaparsanız** *(Ne ile?)* بِالْفَسَادِ Fesatla **فَلَهَا O da kendisine aittir** *(Ne?)* إِسَاءَتُكُمْ Kötülükleriniz **فَإِذَا جَاءَ Geldiğinde** *(Ne?)* **وَعْدُ Vade الْآخِرَةِ الْمَرَّةُ Son** kez **بَعَثْنَاهُمْ** Biz onları dirilttik *(Niçin?)* **لِيَسُوءُوا Asmaları için** *(Neyi?)* **وُجُوهَكُمْ Yüzlerini** يَحْزُنُوكُمْ Size hüzünlenmeleri için *(Ne sebebiyle?)* بِالْقَتْلِ وَالسَّبْيِ Öldürme ve sövme sebebiyle *(Nasıl?)* حُزْنًا Hüzünlenmekle *(Öyle hüzün ki)* يَظْهَرُ Ortaya çıkıyor *(Nerede?)* فِي وُجُوهِكُمْ Yüzlerinizde **وَلِيَدْخُلُوا Ve girmeleri için** *(Nereye?)* **الْمَسْجِدَ Mescide** *(Ondan bedel?)* بَيْتَ الْمَقْدِسِ Beyti makdise فَيُخَرِّبُوهُ Ki onu yıksınlar **كَمَا دَخَلُو Girdikleri gibi** *(Nereye?)* **ه Beyti makdise** وَخَرَّبُوهُ Ve onu yıktıkları gibi **أَوَّلَ مَرَّةٍ İlk defa وَلِيُتَبِّرُوا Ve tahrip etsinler için** يُهْلِكُوا Helak etsinler için *(Neyi?)* **مَا عَلَوْا Hâkimiyeti altına aldıkları şeyi** غَلَبُوا Galip geldikleri şeyi *(Neye?)* عَلَيْهِ Kendisine *(Ne olmakla tahrip ederler?)* **تَتْبِيرًا Tahrip etmekle** هَلَاكًا Helak etmekle وَقَدْ أَفْسَدُوا Ve fesat çıkardılar ثَانِيًا İkinci defa *(Ne ile?)* بِقَتْلِ يَحْيَى Yahya'yı öldürmekle فَبَعَثَ عَلَيْهِمْ Onlara gönderdi *(Kimi?)* بُخْتَنَصَّرَ Buhtünassarı فَقَتَلَ Ve öldürdü *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Kimi?)* أُلُوفًا Binleri وَسَبَى Ve sövdü *(Kime?)* ذُرِّيَّتَهُمْ Onların soylarına وَخَرَّبَ Ve yıktı *(Neyi?)* بَيْتَ الْمَقْدِسِ Beyti makdisi

وَقُلْنَا فِي الْكِتَابِ ﴿عَسٰى رَبُّكُمْ اَنْ يَرْحَمَكُمْ﴾ بَعْدَ الْمَرَّةِ الثَّانِيَةِ إِنْ تُبْتُمْ ﴿وَاِنْ عُدْتُمْ﴾ إِلَى الْفَسَادِ ﴿عُدْنَا﴾ اِلَى الْعُقُوبَةِ وَقَدْ عَادُوا بِتَكْذِيبِ مُحَمَّدٍ ﷺ فَسَلَّطَ عَلَيْهِمْ بِقَتْلِ قُرَيْظَةَ وَنَفْيِ بَنِي النَّضِيرِ وَضَرْبِ الْجِزْيَةِ عَلَيْهِمْ ﴿وَجَعَلْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ حَصِيرًا ﴿٨﴾﴾ مَحْبِسًا وَسِجْنًا ﴿اِنَّ هٰذَا الْقُرْاٰنَ يَهْدِي لِلَّتِي﴾ أَيِ الطَّرِيقَةِ الَّتِي ﴿هِيَ اَقْوَمُ﴾ أَعْدَلُ وَأَصْوَبُ ﴿وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ اَنَّ لَهُمْ اَجْرًا كَبِيرًا ﴿٩﴾﴾ ﴿وَ﴾ يُخْبِرُ ﴿اَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ اَعْتَدْنَا﴾ أَعْدَدْنَا ﴿لَهُمْ عَذَابًا اَلِيمًا ﴿١٠﴾﴾ مُؤْلِمًا هُوَ النَّارُ ﴿وَيَدْعُ الْاِنْسَانُ بِالشَّرِّ﴾ عَلَى نَفْسِهِ وَأَهْلِهِ إِذَا ضَجِرَ ﴿دُعَآءَهُ﴾ أَيْ كَدُعَائِهِ لَهُ ﴿بِالْخَيْرِ وَكَانَ الْاِنْسَانُ﴾ الْجِنْسُ ﴿عَجُولًا ﴿١١﴾﴾ بِالدُّعَاءِ عَلَى نَفْسِهِ وَعَدَمِ النَّظَرِ فِي عَاقِبَتِهِ ﴿وَجَعَلْنَا الَّيْلَ وَالنَّهَارَ اٰيَتَيْنِ﴾ دَالَّتَيْنِ عَلَى قُدْرَتِنَا ﴿فَمَحَوْنَا اٰيَةَ الَّيْلِ﴾ طَمَسْنَا نُورَهَا بِالظُّلَامِ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالْإِضَافَةُ لِلْبَيَانِ ﴿وَجَعَلْنَا اٰيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً﴾ أَيْ مُبْصِرًا فِيهَا بِالضَّوْءِ ﴿لِتَبْتَغُوا﴾ فِيهِ ﴿فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ﴾ بِالْكَسْبِ ﴿وَلِتَعْلَمُوا﴾ بِهِمَا ﴿عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ﴾ لِلْأَوْقَاتِ ﴿وَكُلَّ شَيْءٍ﴾ يَحْتَاجُ إِلَيْهِ ﴿فَصَّلْنَاهُ تَفْصِيلًا ﴿١٢﴾﴾ بَيَّنَّاهُ تَبْيِينًا ﴿وَكُلَّ اِنْسَانٍ اَلْزَمْنَاهُ طَآئِرَهُ﴾ عَمَلَهُ يَحْمِلُهُ ﴿فِي عُنُقِهِ﴾ خُصَّ بِالذِّكْرِ لِأَنَّ اللُّزُومَ فِيهِ أَشَدُّ وَقَالَ مُجَاهِدٌ مَا مِنْ مَوْلُودٍ يُولَدُ إِلَّا وَفِي عُنُقِهِ وَرَقَةٌ مَكْتُوبٌ فِيهَا شَقِيٌّ أَوْ سَعِيدٌ ﴿وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كِتَابًا﴾ مَكْتُوبًا فِيهِ عَمَلُهُ ﴿يَلْقَاهُ مَنْشُورًا ﴿١٣﴾﴾ صِفَتَانِ لِكِتَابًا وَيُقَالُ لَهُ ﴿اِقْرَاْ كِتَابَكَ كَفٰى بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا ﴿١٤﴾﴾ مُحَاسِبًا ﴿مَنِ اهْتَدٰى فَاِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ﴾ لِأَنَّ ثَوَابَ اهْتِدَائِهِ لَهُ ﴿وَمَنْ ضَلَّ فَاِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا﴾ لِأَنَّ إِثْمَهُ عَلَيْهَا ﴿وَلَا تَزِرُ﴾ نَفْسٌ ﴿وَازِرَةٌ﴾ اٰثِمَةٌ أَيْ لَا تَحْمِلُ ﴿وِزْرَ﴾ نَفْسٍ ﴿اُخْرٰى وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ﴾ أَحَدًا ﴿حَتّٰى نَبْعَثَ رَسُولًا ﴿١٥﴾﴾ يُبَيِّنُ لَهُ مَا يَجِبُ عَلَيْهِ ﴿وَاِذَآ اَرَدْنَآ اَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً اَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا﴾ مُنْعَمِيهَا بِمَعْنَى رُؤَسَائِهَا بِالطَّاعَةِ عَلَى لِسَانِ رُسُلِنَا ﴿فَفَسَقُوا فِيهَا﴾ فَخَرَجُوا عَنْ أَمْرِنَا ﴿فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ﴾ بِالْعَذَابِ ﴿فَدَمَّرْنَاهَا تَدْمِيرًا ﴿١٦﴾﴾ اَهْلَكْنَاهَا بِإِهْلَاكِ أَهْلِهَا وَتَخْرِيبِهَا ﴿وَكَمْ﴾ أَيْ كَثِيرًا ﴿اَهْلَكْنَا مِنَ الْقُرُونِ﴾ الْأُمَمِ ﴿مِنْ بَعْدِ نُوحٍ وَكَفٰى بِرَبِّكَ بِذُنُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿١٧﴾﴾ عَالِمًا بِبَوَاطِنِهَا وَظَوَاهِرِهَا وَبِهِ يَتَعَلَّقُ بِذُنُوبٍ

TÜRKÇE ANLAMI

8. Kitapta size dedik ki; eğer ikinci defa fesat çıkardıktan sonra tevbe derseniz **umulur ki Rabbiniz size merhamet eder. Yok yine** fesat çıkarmaya **dönerseniz Biz de** cezalandırmaya **döneriz.** Nitekim Hz. Muhammedi *(s.a.v.)* yalanlamak suretiyle tekrar fesat çıkarmaya döndüklerinde Hak teala,

Kureyza'nın katledilmesi, Nadr'ın sürgün edilmesi ve üzerlerine cizye vurulması suretiyle Hz. Peygamberi onlara musallat etmişti. **Ve Biz cehennemi kâfirler için bir hapis,** zindan ve mahpushane **yaptık.**

9. **Şüphe yok ki bu Kur'ân en sağlam,** en adil ve doğru **olan** yola **hidayet eder ve sâlih ameller işleyen müminlere elbette kendileri için bir büyük mükâfaat olduğunu müjdeler.**

10. **Ve** bildir ki; **ahirete iman etmeyen kimseler için elbette can yakıcı bir azap** olan ateşi **hazırlamışızdır.**

11. **Ve insan** kederden daraldığında kendisi ve ailesi için **hayra dua ettiği gibi şerre de dua eder. Ve insan**[1] işin sonuna bakmadan kendine beddua etmede **pek aceleci olmuştur.**

12. **Ve gece ile gündüzü** kudretimize delalet eden **iki alâmet kıldık, sonra** kendisinde dinlenesiniz diye **gece alâmetini**[2] **örttük,** ışığını karanlıkla kapadık. **Gündüz alâmetini de** çalışarak **Rabbinizin fazlı kereminden isteyesiniz ayrıca senelerin sayısını ve** zamanın **hesabını bilesiniz diye gösterici,** ışık sayesinde kendisinde görülen **yaptık. Biz** kendisine ihtiyaç duyulan **herşeyi tafsilatlıca beyan ettik.**

13. **Ve her insanın** amel **kuşunu boynuna**[3] **bağla**yıp yükle**dik.** Mücahid diyor ki; doğan herkesin boynunda itaatkâr mı isyankâr mı olduğu yazılı olan bir yaprak vardır. **Ve Kıyamet günü onun için** amelinin yazılı olduğu **açılmış olarak karşılayacağı**[4] **bir kitap çıkarırız.**

14. Ona denir ki; **Kitabını oku, bugün seni hesaba çekici olarak nefsin yeter.**

15. **Kim doğru yola giderse** bunun mükafatı kendine olacağından **ancak kendisi için doğru yola gitmiş olur. Ve her kim sapıtırsa** bunun da vebali kendisine olacağından **ancak kendi zararına sapıtmış bulunur. Ve bir günahkar** kişi **başka** biri**sinin günahını günah edinemez,** yüklenemez. **Biz** kendisine ne yapması gerektiğini açıklayan **bir peygamber gönderinceye kadar** kimseyi **azaba uğratmayız.**

16. **Ve Biz bir ülkeyi helâk etmek istediğimizde oranın nimet sebebiyle şımaran** ileri gelen**lerine,** peygamberler aracılığıyla itaat etmelerini **emrederiz. Onlarsa orada fasıklık edip** emrimizden çık**arlar. Böylece o ülkeye söz,** azap **hak olur. Artık** ahalisini helak etmek suretiyle **orayı helak ederiz.**

17. **Ve Nûh'tan sonra nice halkları helâk ettik. Kullarının günahlarından**[5] **haberdar ve görücü olarak,** onların içlerini ve dışlarını bilen olarak **Rabbinin yeter.**

---

[1] Burada İnsan cinsi kastedilmiştir.

[2] آيَةَ اللَّيْلِ terkibindeki izafet beyan içindir.

[3] Kişinin boynundakiyle olan ilişkisi daha sıkı olduğu için burada özellikle "boyun" kelimesini kullanmıştır.

[4] يَلْقَاهُ cümlesiyle مَنْشُورًا kelimesi كِتَابًا kelimesinin sıfatıdır.

[5] بِذُنُوبِ kelimesi خَبِيرًا بَصِيرًا'a taalluk eder.

KELİME ANLAMI

8. وَقُلْنَا Ve biz dedik *(Nerede?)* فِي الْكِتَابِ Kitapta *(Ne dedik?)* عَسَى رَبُّكُمْ **Umulur ki sizin rabbiniz** *(Neyi umulur?)* اَنْ يَرْحَمَ **Merhamet etmesi** *(Kime?)* كُمْ **Size** *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْمَرَّةِ الثَّانِيَةِ İkinci defadan sonra *(Ne şartla?)* إِنْ تُبْتُمْ Eğer tövbe ederseniz وَاِنْ عُدْتُمْ **Ve eğer dönerseniz** *(Neye?)* إِلَى الْفَسَادِ Fesada عُدْنَا **Biz de döneriz** *(Neye?)* إِلَى الْعُقُوبَةِ Azaba وَقَدْ عَادُوا Kesinlikle dönmüşlerdi *(Ne ile?)* بِتَكْذِيبِ مُحَمَّدٍ ﷺ Muhammed'i (s.a.v.) yalanlamak suretiyle فَسَلَّطَ عَلَيْهِمْ (Hz. Muhammed'i) Onlara musallat etti *(Ne ile?)* بِقَتْلِ قُرَيْظَةَ Kurayza kabilesini öldürmek وَنَفْيِ بَنِي النَّضِيرِ Nadîr kabilesini kovmak وَضَرْبِ الْجِزْيَةِ Ve cizye koymakla *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Onlara وَجَعَلْنَا **Biz yaptık** *(Nereyi?)* جَهَنَّمَ **Cehennemi** *(Kim için?)* لِلْكَافِرِينَ **Kâfirler için** *(Ne yaptık?)* حَصِيرًا **Zindan** مَحْبِسًا Hapsolacakları yer وَسِجْنًا Hapis kıldık اِنَّ هٰذَا **Muhakkak ki bu** *(Ondan bedel?)* اَلْقُرْاٰنَ **Kur'ân** يَهْدِي **Hidayet eder** *(Kime?)* لِلَّتِي **Ona ki** أَيِ الطَّرِيقَةِ الَّتِي Yani o yola ki هِيَ **O yol** *(Nedir?)* اَقْوَمُ **Daha isabetlidir** أَعْدَلُ وَأَصْوَبُ Daha dengeli ve daha doğrudur وَيُبَشِّرُ **Ve (Kuran) müjdeler** *(Kime?)* اَلْمُؤْمِنِينَ **Müminlere** اَلَّذِينَ **Öyle müminler ki** يَعْمَلُونَ **Yapıyorlar** *(Neyi?)* اَلصَّالِحَاتِ **İyi olan amelleri** *(Neyi müjdeler?)* اَنَّ لَهُمْ **Muhakkak ki onlar için vardır** *(Ne vardır?)* اَجْرًا **Mükâfat** *(Öyle mükâfat ki)* كَبِيرًا **Büyük mükâfat** وَ يُخْبِرُ **Ve** haber veriyor *(Neyi?)* اَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ **Muhakkak ki inanmayanlar** *(Neye inanmayanlar?)* بِالْاٰخِرَةِ **Ahirete** اَعْتَدْنَا **Biz hazırladık** أَعْدَدْنَا Kurduk *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne hazırladık?)* عَذَابًا **Azap** *(Öyle azap ki)* اَلِيمًا **Elim** مُؤْلِمًا Elem veren هُوَ النَّارُ O da cehennemdir

10. وَيَدْعُ **İster** *(Kim?)* اَلْاِنْسَانُ **İnsan** *(Neyi ister?)* بِالشَّرِّ **Şerri** *(Kime?)* عَلٰى نَفْسِهِ Kendisine وَأَهْلِهِ Ve ailesine *(Ne zamanda?)* إِذَا ضَجِرَ Daraldığında *(Ne gibi ister?)* دُعَاءَهُ **İstediği gibi** أَيْ كَدُعَائِهِ لَهُ Yani kendisi için isetediği gibi *(Neyi istediği gibi?)* بِالْخَيْرِ **Hayrı** وَكَانَ الْاِنْسَانُ **Ve insan daima** اَلْجِنْسُ İnsan cinsi *(Nedir?)* عَجُولًا **Pek aceleci** *(Nede pek acelecidir?)* وَعَدَمِ النَّظَرِ بِالدُّعَاءِ عَلٰى نَفْسِهِ Kendisine beddua etmede Ve bakmamakta *(Neye?)* فِي عَاقِبَتِهِ Sonuna

11. وَجَعَلْنَا **Biz kıldık** *(Neyi?)* اَلَّيْلَ **Geceyi** *(Daha?)* وَالنَّهَارَ **Gündüzü** *(Ne kıldık?)* اٰيَتَيْنِ **İki delil** *(Öyle delil ki)* دَالَّتَيْنِ Delalet eden iki delil *(Neye?)* عَلٰى قُدْرَتِنَا Kudretimize فَمَحَوْنَا **Biz kaldırdık** *(Neyi?)* اٰيَةَ الَّيْلِ **Delil olan geceyi** طَمَسْنَا Sildik *(Neyi?)* نُورَهَا Gündüzün nurunu *(Ne ile?)* بِالظَّلَامِ Karanlıkla *(Niye?)* لِتَسْكُنُوا Rahatlayasınız diye

(Nerede?) فِيهِ Gecede وَالْإِضَافَةُ Ayetteki izafet *(Ne içindir?)* لِلْبَيَانِ İzafet içindir وَجَعَلْنَا **Ve kıldık** *(Neyi?)* اٰيَةَ النَّهَارِ **Delil olan gündüzü** *(Ne kıldık?)* مُبْصِرَةً **Aydınlatan** أَيْ مُبْصِرًا Yani gösteren *(Nerede?)* فِيهَا Kendisinde *(Ne ile?)* بِالضَّوْءِ Işıkla *(Niye gündüzü aydınlatıcı kıldık?)* لِتَبْتَغُوا **Arayasınız diye** *(Nerede?)* فِيهِ Gündüzde *(Ne arayasınız?)* فَضْلًا **Bir rızık** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbiniz tarafından** *(Ne ile?)* بِالْكَسْبِ Çalışmakla وَلِتَعْلَمُوا **Ve bilesiniz diye** *(Ne ile?)* بِهِمَا Gece ve gündüzle *(Neyi?)* عَدَدَ السِّنِينَ **Senelerin sayısını** *(Daha neyi bilesiniz diye?)* وَالْحِسَابَ **Hesabı** *(Neyin hesabını?)* لِلْأَوْقَاتِ Vakitlerin وَكُلَّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Öyle her şey ki)* يَحْتَاجُ إِلَيْهِ Kendisine ihtiyaç duyuluyor فَصَّلْنَاهُ **Biz açıkladık** *(Ne yapmakla?)* تَفْصِيلًا **Açıklamakla** بَيَّنَّاهُ Beyan ettik *(Ne ile?)* تَبْيِينًا Beyan etmekle

12. وَكُلَّ اِنْسَانٍ **Her insana** اَلْزَمْنَاهُ **Ona dolayıverdik** *(Neyi doladık?)* طَائِرَهُ **Kuşunu** فِي عُنُقِهِ **Boynuna** عَمَلَهُ Amelini *(Öyle amel ki)* يَحْمِلُهُ Onu taşıyor *(Nereye doladık?)* خُصَّ Hususi kılındı بِالذِّكْرِ Bunu (boynundaki nasibini taşımasını) zikretmekle لِأَنَّ وَقَالَ مُجَاهِدٌ Çünkü buradaki lüzum ilişkisi *(Nedir?)* أَشَدُّ Çok fazladır اللُّزُومَ فِيهِ Mücahit demiştir *(Ne demiştir?)* مَا مِنْ مَوْلُودٍ Hiçbir çocuk yoktur *(Öyle çocuk ki)* يُولَدُ Doğmuş إِلَّا وَفِي عُنُقِهِ Ancak onun boynunda vardır *(Ne vardır?)* وَرَقَةٌ Bir yaprak *(Öyle yaprak ki)* مَكْتُوبٌ فِيهَا Kendisinde yazılmış *(Ne yazılmış?)* شَقِيٌّ Bedbaht أَوْ سَعِيدٌ Ya da mutlu وَنُخْرِجُ **Çıkartırız** *(Kim için?)* لَهُ **İnsan için** *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ **Kıyamet gününde** *(Neyi çıkarırız?)* كِتَابًا **Kitabı** مَكْتُوبًا فِيهِ İçerisinde yazılı olan *(Ne?)* عَمَلُهُ Ameli *(Öyle kitap ki)* يَلْقَاهُ **Onu karşılayacak** *(Yine öyle kitap ki)* مَنْشُورًا **Açılmış olan** صِفَتَانِ - يَلْقَاهُ cümlesiyle مَنْشُورًا kelimesi كِتَابًا kelimesinin sıfatıdır *(Neye?)* لِكِتَابًا "Kitaben" kelimesine

13. وَيُقَالُ لَهُ Ve insana denir *(Ne denir?)* اِقْرَأْ **Oku** *(Neyi?)* كِتَابَكَ **Kitabını** كَفٰى **Yeter** *(Ne?)* بِنَفْسِكَ **Nefsin** *(Ne zaman?)* اَلْيَوْمَ **Bugün** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** *(Ne olarak?)* حَسِيبًا **Hesap görücü olarak** مُحَاسِبًا Hesap sorucu olarak

14. مَنْ **Her kim** اِهْتَدٰى **Hidayeti seçerse** فَإِنَّمَا **Ancak** يَهْتَدِي **O hidayete ermiş olur** *(Kim için?)* لِنَفْسِهِ **Kendi nefsi için** *(Niye?)* لِأَنَّ ثَوَابَ اهْتِدَائِهِ Çünkü hidayete ermesinin sevabı *(Kime aittir?)* لَهُ Kendisine aittir وَمَنْ ضَلَّ **Ve kim sapıtırsa** فَإِنَّمَا **Ancak** يَضِلُّ **O sapıtmış olur** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهَا **Kendi zararına** *(Niye?)* وَلَا تَزِرُ Çünkü onun günahı *(Kimin zararınadır?)* عَلَيْهَا Kendi zararınadır لِأَنَّ إِثْمَهُ

Ve yüklenemez *(Kim?)* نَفْسٌ Hiçbir kişi *(Öyle kişi ki)* وَازِرَةٌ **Yüklenici** اُخْرٰى **Diğer bir** kişinin وِزْرَ نَفْسٍ **günahını** وَمَا كُنَّا **Ve biz olmadık** *(Ne olmadık?)* مُعَذِّبِينَ **Azap ediciler** *(Kime?)* أَحَدًا Hiç kimseye *(Ne zamana kadar?)* حَتّٰى نَبْعَثَ **Ta ki biz gönderinceye kadar** *(Kimi?)* رَسُولًا **Elçiyi** *(Öyle elçi ki)* يُبَيِّنُ Açıklıyor *(Kime?)* لَهُ Kendisine *(Neyi?)* مَا يَجِبُ عَلَيْهِ Kendisine gerekli olanı

15. وَإِذَا أَرَدْنَا **Biz istediğimizde** *(Neyi?)* أَنْ نُهْلِكَ **Helak etmemizi** *(Kimi?)* قَرْيَةً **Bir ülkeyi** أَمَرْنَا **Emrederiz** *(Kime?)* مُتْرَفِيهَا **O ülkenin müreffehlerine** مُنْعَمِيهَا O memleketin mutlu azınlığına بِمَعْنٰى رُؤَسَائِهَا O memleketin ileri gelenleri manasındadır *(Neyi emrederiz?)* بِالطَّاعَةِ İtaat etmesini *(Ne ile emrederiz?)* عَلٰى لِسَانِ رُسُلِنَا Elçilerimizin diliyle فَفَسَقُوا **Ve onlar günaha düştüler** *(Nerede?)* فِيهَا **O memlekette** فَخَرَجُوا Çıktılar *(Neden?)* عَنْ أَمْرِنَا Emrimizden فَحَقَّ **Artık gerekli olur** *(Kime?)* عَلَيْهَا **Onların aleyhine** *(Ne?)* اَلْقَوْلُ **Söz söylemek** *(Ne ile söz söylemek?)* بِالْعَذَابِ Azap ile فَدَمَّرْنَاهَا **Şu halde o memleketi helak ederiz** *(Nasıl?)* تَدْمِيرًا **Helak etmekle** أَهْلَكْنَاهَا O ülkeyi helak ederiz *(Ne ile?)* بِإِهْلَاكِ أَهْلِهَا Onun halkını helak etmekle *(Daha ne ile?)* وَتَخْرِيبِهَا Ve onu tarumar etmekle

16. وَكَمْ **Ve nicesini** أَيْ كَثِيرًا Yani çoğunu أَهْلَكْنَا **Helak ettik** *(Neden?)* مِنَ الْقُرُونِ **Medeniyetlerden** اَلْأُمَمِ Ümmetlerden *(Kimden sonra?)* مِنْ بَعْدِ نُوحٍ **Nuh'tan sonra** وَكَفٰى **Ve yeter** *(Kim?)* بِرَبِّكَ **Rabbin** *(Neden?)* بِذُنُوبِ عِبَادِهِ **Kullarının günahlarından** *(Ne olarak?)* خَبِيرًا **(Onlardan) Haberdar olarak** *(Daha ne olarak?)* بَصِيرًا **(Onları) Gören olarak** عَالِمًا Bilen olarak *(Neyi?)* بِبَوَاطِنِهَا Kulların içlerini وَظَوَاهِرِهَا Ve dışlarını وَبِهِ Bu (habiran) kelimesine يَتَعَلَّقُ Taalluk eder *(Ne?)* بِذُنُوبٍ "zünüb" kelimesi

﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ﴾ بِعَمَلِهِ ﴿الْعَاجِلَةَ﴾ أَيِ الدُّنْيَا ﴿عَجَّلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَآءُ لِمَنْ نُرِيدُ﴾ التَّعْجِيلَ لَهُ بَدَلٌ مِنْ لَهُ بِإِعَادَةِ الْجَارِّ ﴿ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿جَهَنَّمَ يَصْلَاهَا﴾ يَدْخُلُهَا ﴿مَذْمُومًا﴾ مَلُومًا ﴿مَدْحُورًا ﴿١٨﴾﴾ مَطْرُودًا مِنَ الرَّحْمَةِ ﴿وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَى لَهَا سَعْيَهَا﴾ عَمِلَ عَمَلَهَا اللَّائِقَ بِهَا ﴿وَهُوَ مُؤْمِنٌ﴾ حَالٌ ﴿فَأُولَٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا ﴿١٩﴾﴾ عِنْدَ اللهِ أَيْ مَقْبُولًا مُثَابًا عَلَيْهِ ﴿كُلًّا﴾ مِنَ الْفَرِيقَيْنِ ﴿نُمِدُّ﴾ نُعْطِي ﴿هَٰؤُلَاءِ وَهَٰؤُلَاءِ﴾ بَدَلٌ ﴿مِنْ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِنُمِدُّ ﴿عَطَاءِ رَبِّكَ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ﴾ فِيهَا ﴿مَحْظُورًا ﴿٢٠﴾﴾ مَمْنُوعًا عَنْ أَحَدٍ ﴿انْظُرْ كَيْفَ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ﴾ فِي الرِّزْقِ وَالْجَاهِ ﴿وَلَلْآخِرَةُ أَكْبَرُ﴾ أَعْظَمُ ﴿دَرَجَاتٍ وَأَكْبَرُ تَفْضِيلًا ﴿٢١﴾﴾ مِنَ الدُّنْيَا فَيَنْبَغِي الِاعْتِنَاءُ بِهَا دُونَهَا ﴿لَا تَجْعَلْ مَعَ اللهِ إِلَٰهًا آخَرَ فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا مَخْذُولًا ﴿٢٢﴾﴾ لَا نَاصِرَ لَكَ ﴿وَقَضَىٰ﴾ أَمَرَ ﴿رَبُّكَ﴾ ﴿أَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿لَا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ﴾ أَنْ تُحْسِنُوا ﴿وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا﴾ بِأَنْ تَبَرُّوهُمَا ﴿إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا﴾ فَاعِلٌ ﴿أَوْ كِلَاهُمَا﴾ وفي قِرَاءَةٍ يَبْلُغَانِ فَأَحَدُهُمَا بَدَلٌ مِنْ أَلِفِهِ ﴿فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ﴾ بِفَتْحِ الْفَاءِ وَكَسْرِهَا مُنَوَّنًا وغَيْرَ مُنَوَّنٍ مَصْدَرٌ بِمَعْنَى تَبًّا وَقُبْحًا ﴿وَلَا تَنْهَرْهُمَا﴾ تَزْجُرْهُمَا ﴿وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ﴿٢٣﴾﴾ جَمِيلًا لَيِّنًا ﴿وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ﴾ أَلِنْ لَهُمَا جَانِبَكَ الذَّلِيلَ ﴿مِنَ الرَّحْمَةِ﴾ أَيْ لِرِقَّتِكَ عَلَيْهِمَا ﴿وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا﴾ رَحِمَانِي حِينَ ﴿رَبَّيَانِي صَغِيرًا ﴿٢٤﴾﴾ ﴿رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ﴾ مِنْ إِضْمَارِ الْبِرِّ وَالْعُقُوقِ ﴿إِنْ تَكُونُوا صَالِحِينَ﴾ طَائِعِينَ لِلهِ ﴿فَإِنَّهُ كَانَ لِلْأَوَّابِينَ﴾ الرَّجَّاعِينَ إِلَى طَاعَتِهِ ﴿غَفُورًا ﴿٢٥﴾﴾ لِمَا صَدَرَ مِنْهُمْ فِي حَقِّ الْوَالِدَيْنِ مِنْ بَادِرَةٍ وَهُمْ لَا يُضْمِرُونَ عُقُوقًا ﴿وَاتِ﴾ أَعْطِ ﴿ذَا الْقُرْبَىٰ﴾ الْقَرَابَةَ ﴿حَقَّهُ﴾ مِنَ الْبِرِّ وَالصِّلَةِ ﴿وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَلَا تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا ﴿٢٦﴾﴾ بِالْإِنْفَاقِ فِي غَيْرِ طَاعَةِ اللهِ ﴿إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ﴾ أَيْ عَلَى طَرِيقَتِهِمْ ﴿وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا ﴿٢٧﴾﴾ شَدِيدَ الْكُفْرِ لِنِعَمِهِ فَكَذَٰلِكَ أَخُوهُ الْمُبَذِّرُ

TÜRKÇE ANLAMI

18. Her kim bu çabuk geçen dünyayı **dilerse,** kendisine acele vermeyi **dilediğimiz kişiye**[1] **dilediğimiz şeyi çarçabuk orada veririz. Sonra** ahrette **ona Cehennemi tahsis ederiz. Oraya kınanmış,** kötülenmiş ve rahmetten **kovulmuş bir halde girer.**

[1] لِمَنْ kelimesi لَهُ kelimesinden bedeldir.

19. **Ve her kim mümin olduğu halde**[1] **ahireti diler ve ahiret çalışmasıyla,** ahrete yaraşır bir çalışmayla **onun için çalışırsa işte onların çalışmaları makbul** ve mükâfata layık **olur.**

20. İki fırkanın **herbirine, onlara da ve ötekilerine**[2] **de Rabbin ihsanından**[3] **veririz. Ve Rabbin ihsanı** kimseden **engellenmiş değildir.**

21. **Bak!** Rızık ve konum gibi hususlarda **onların kimisini kimisinden nasıl üstün kıldık. Ve elbetteki ki, ahiret** dünyadan **dereceler itibariyle daha büyüktür, üstünlük itibariyle de daha yücedir.** Bundan dolayı dünyaya değil de ahrete ihtimam göstermek gerekir.

22. **Allah ile beraber başka ilâh edinme! Sonra kınanmış ve rüsvay olmuş bir halde kalırsın,** sana yardım edecek kimse bulunmaz!

23. **Ve Rabbin emretmiştir ki, kendisinden başkasına ibadet etmeyin ve ana babaya** itaat etmek suretiyle **iyilikle** güzel muamelede bulunun. **Senin yanında onlardan biri**[4] **veya ikisi de ihtiyarlık çağına gelirse**[5] **sakın onlara of**[6] **(bile) deme; onları azarlama,** kötü davranma, **ikisine de hoş,** tatlı ve güzel **söz söyle.**

24. **Onlara merhamet ederekten,** yumuşaklık göstererekten **alçak gönüllülük kanatlarını ger,** tevazu yanını ortaya koy **ve: «Rabbim! Küçükken beni yetiştirdiklerin**de bana merhamet ettikleri gibi **gibi sen de onlara merhamet et!» de.**

25. **Rabbiniz sizin içinizde** gizli **olan** iyilik ve isyankarlığı **fazlasıyla bilendir. Eğer siz iyi olup** Allah'a karşı itaatkâr olu**rsanız, şunu bilin ki Allah,** içlerinde bir itaatsizlik olmaksızın **kötülükten** itaate **dönenler için** ana babalarına karşı sadır olan hiddetli davranışlarını **bağışlar, merhamet eder.**

26. **Ve akrabalara** iyilik ve sıla **hakkını ver, düşküne de, parasız kalmış yolcuya da (ver). Ve** Allah'a itaat yolu dışında harcayarak **saçıp savurma!**

27. **Şüphe yok ki, saçıp savuranlar, şeytanların kardeşleridir,** onların yolundadırlar. **Şüphesiz şeytan Rabbin**in nimetlerine **karşı çok nankördür,** aynı şekilde şeytanın saçıp savuran kardeşi de böyle nankördür.

---

[1] وَهُوَ مُؤْمِنٌ cümlesi haldir.

[2] هٰؤُلَاءِ kelimesi كُلًّا'den bedeldir.

[3] مِنْ deki مِنْ harfi cerri نُمِدُّ fiiline taalluk eder.

[4] أَحَدُهُمَا kelimesi faildir.

[5] يَبْلُغَنَّ kelimesi bir kıraatte يَبْلُغَانِّ şeklinde okunmuştur. Bu durumda أَحَدُهُمَا kelimesi eliften bedeldir.

[6] Bu kelime hem ف harfinin fethasıyla أُفٍّ şeklinde; hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) tenvinli olarak ف harfinin kesresiyle أُفٍّ şeklinde hem de tenvinsiz olarak ف harfinin kesresiyle أُفِّ şeklinde okunmuştur. Bu kelime mastar olup "yazık" ve "kötü" anlamlarına gelir.

KELİME ANLAMI

17.مَنْ كَانَ Her kim ise *(Ne ise?)* **يُرِيدُ İster ise** *(Ne ile?)* بِعَمَلِهِ Ameli ile *(Neyi?)* **اَلْعَاجِلَةَ Peşin olanı** أَيِ الدُّنْيَا Yani dünyayı **عَجَّلْنَا Biz de peşin veririz** *(Kime?)* **لَهُ O kişiye** *(Nerede?)* **فِيهَا Dünyada** *(Neyi?)* **مَا نَشَاءُ Dilediğimizi** *(O kişiden bedel kime?)* **لِمَنْ نُرِيدُ Dilediğimiz kişiye** *(Neyi dilediğimiz?)* اَلتَّعْجِيلَ لَهُ Kendisine peşin vermeyi بَدَلٌ مِنْ لَهُ (Bu kelime) "lehû"den bedeldir *(Ne ile?)* بِإِعَادَةِ الْجَارِّ Harfi cerin tekrarıyla **ثُمَّ Sonra جَعَلْنَا Kılarız** *(Kime ait?)* **لَهُ O kişiye ait** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Ne kılarız?)* **جَهَنَّمَ Cehennem kılarız** *(O kişi ne olduğu halde?)* **يَصْلَاهَا Cehenneme yaslanır olduğu halde** يَدْخُلُهَا Oraya girer olduğu halde *(Ne olarak?)* **مَذْمُومًا Hor görülmüş olarak** مَلُومًا Kınanmış olarak *(Daha ne olarak?)* **مَدْحُورًا Kovulmuş olarak** مَطْرُودًا Uzaklaştırılmış olarak *(Neden?)* مِنَ الرَّحْمَةِ Rahmetten

18. وَمَنْ Ve her kim أَرَادَ İsterse *(Neyi?)* **اَلْآخِرَةَ Ahireti وَسَعَى Ve çalışsa** *(Ne için?)* **لَهَا Ahiret için** *(Nasıl?)* **سَعْيَهَا Gerektiği şekilde çalışmakla** عَمِلَ Yapsa *(Neyi?)* عَمَلَهَا Ahiret amelini *(Öyle amel ki)* اَلْلَائِقَ بِهَا Ahirete layık olan *(Ne olduğu halde?)* **وَهُوَ O kişi مُؤْمِنٌ Mümin olduğu halde** حَالٌ (Bu kelime) haldir **فَأُولٰئِكَ İşte onlar كَانَ سَعْيُهُمْ Onların çalışmaları oldu** *(Ne oldu?)* **مَشْكُورًا Kabul edilmiş** *(Kimin katında?)* عِنْدَ اللهِ Allah katında أَيْ مَقْبُولًا Yani makbuldür مَثَابًا عَلَيْهِ Ve kendisine sevap verilmiştir

19. كُلًّا Her birisine *(Neden?)* مِنَ الْفَرِيقَيْنِ İki guruptan **نُمِدُّ İmdad ederiz** نُعْطِي Veririz *(her birisinden bedel?)* **هٰؤُلَاءِ Onlara وَهٰؤُلَاءِ Ve bunlara** بَدَلٌ (İsmi işaret) bedeldir مِنْ مُتَعَلِّقٌ "min" harfi ceri müteallıktır *(Neye?)* بِنُمِدُّ "Nemuddu" fiiline *(Neden?)* **عَطَاءِ رَبِّكَ Rabbinin ihsanından** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada **وَمَا كَانَ Değildir** *(Ne?)* **عَطَاءُ رَبِّكَ Rabbinin ihsanı** *(Neredeki?)* فِيهَا Dünyadaki *(Ne değildir?)* **مَحْظُورًا Kısıtlı değildir** مَمْنُوعًا Mahrum bırakılmış *(Kimden?)* عَنْ أَحَدٍ Hiç kimseden

20. اُنْظُرْ Bak *(Neye?)* **كَيْفَ Nasıl فَضَّلْنَا Üstün kıldık** *(Kimi?)* **بَعْضَهُمْ Onların bazısını** *(Kime?)* **عَلٰى بَعْضٍ Diğer bazısına** *(Ne hususta?)* فِي الرِّزْقِ Rızık وَالْجَاهِ Ve makam-mevki hususunda **وَلَلْآخِرَةُ Kesinlikle ahiret** *(Nedir?)* **أَكْبَرُ Daha büyüktür** أَعْظَمُ Daha yücedir *(Ne cihetinden daha büyüktür?)* **دَرَجَاتٍ Dereceler bakımından** *(Daha nedir?)* **وَأَكْبَرُ Ve daha büyüktür** *(Ne bakımından?)* **تَفْضِيلًا**

Üstünlük açısından *(Neden daha üstündür?)* مِنَ الدُّنْيَا Dünyadan فَيَنْبَغِي O halde gerekir *(Ne gerekir?)* الْاِعْتِنَاءَ Özen göstermek *(Neye?)* بِهَا Dünyaya *(Nasıl?)* دُونَهَا Ahiretten az

21. لَا تَجْعَلْ **Kılma** *(Kim ile birlikte?)* مَعَ اللهِ **Allah ile birlikte** *(Ne kılma?)* اِلٰهًا **Bir ilah** *(Öyle ilah ki)* اٰخَرَ **Başka** فَتَقْعُدَ **Sonra olursun** *(Ne olursun?)* مَذْمُومًا **Kınanmış** مَخْذُولًا **Ve terkedilmiş** *(Öyle terk edilmiş olursun ki)* لَا نَاصِرَ Hiçbir yardımcı olmaz *(Kim için?)* لَكَ Senin için

22. وَقَضٰى **Ve hükmetti** أَمَرَ Emretti *(Kim?)* رَبُّكَ **Rabbin** *(Neye hükmetti?)* أَنْ أَيْ بِأَنْ لَا تَعْبُدُوا **İbadet etmemenizi** ("en" "bien" manasındadır) اِلَّآ اِيَّاهُ **Ancak kendisine ibadet etmeniz müstesna** *(Daha neye hükmetti?)* أَنْ تُحْسِنُوا İyilik etmenize *(Kime?)* بِأَنْ تَبَرُّوهُمَا وَبِالْوَالِدَيْنِ **Ana ve babaya** *(Nasıl?)* اِحْسَانًا **İyilik etmekle** *(Yani ne ile?)* Onlara iyi davranmakla اِمَّا يَبْلُغَنَّ **Eğer ulaşırlarsa** *(Nerede?)* عِنْدَكَ **Senin yanında** *(Neye?)* اَلْكِبَرَ **Yaşlılığa** *(Kim?)* اَحَدُهُمَا **Onlardan biri** فَاعِلٌ (bu kelime) faildir اَوْ كِلَاهُمَا **Ya da her ikisi** وفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Nasıldır?)* يَبْلُغَانِ "Yeblüğani" şeklindedir فَأَحَدُهُمَا Dolayısıyla "ehadühüma" kelimesi *(Nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir *(Neden?)* مِنْ أَلِفِهِ "Yeblüğani"nin elifinden فَلَا تَقُلْ **Ve deme** *(Kime?)* لَهُمَا **O ikisine** *(Ne deme?)* اُفٍّ **Of dahi** *(Ne ile okunur?)* بِفَتْحِ الْفَاءِ "fa"nın fethasıyla وَكَسْرِهَا Ve esresiyle *(Ne olduğu halde?)* مُنَوَّنًا Tenvinli olduğu halde وغَيْرَ مُنَوَّنٍ Ve tenvinsiz olduğu halde مَصْدَرٌ ("üff" kelimesi) mastardır *(Ne manasındadır?)* بِمَعْنَى تَبًّا وَقُبْحًا Kötü ve çirkin manasındadır وَلَا تَنْهَرْهُمَا **Ve onları azarlama** تَزْجَرْهُمَا Onları paylama وَقُلْ **Ve söyle** *(Kime?)* لَهُمَا **O ikisine** *(Ne söyle?)* قَوْلًا **Söz** *(Öyle söz ki?)* كَرِيمًا **İyi söz** جَمِيلًا لَيِّنًا Güzel, tatlı

23. وَاخْفِضْ **İndir** *(Kime?)* لَهُمَا **Ana babana** *(Neyi?)* جَنَاحَ الذُّلِّ **Alçakgönüllülük kanadını** أَلِنْ لَهُمَا Onlara karşı yumuşat *(Neyi?)* جَانِبَكَ الذَّلِيلَ Tevazu tarafını *(Neden sebep kanadını indir?)* مِنَ الرَّحْمَةِ **Merhametten dolayı** أَيْ لِرِقَّتِكَ Yani yumuşaklığın sebebiyle *(Kime karşı?)* عَلَيْهِمَا O ikisine وَقُلْ **Ve dua et** *(Ne diye?)* رَبِّ **Ey rabbim** اِرْحَمْهُمَا **Onlara merhamet et** *(Ne gibi?)* كَمَا رَحِمَانِي Onların bana merhamet ettiği **gibi** *(Ne zaman?)* حِينَ رَبَّيَانِي **O ikisi beni yetiştirdikleri** zaman صَغِيرًا **Küçükken**

24. رَبُّكُمْ **Rabbiniz** *(Kimdir?)* اَعْلَمُ **En iyi bilendir** *(Neyi?)* بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ **Nefislerinizde olanı** *(Neden olanı?)* مِنْ إِضْمَارِ الْبِرِّ وَالْعُقُوقِ İtaati ve itaatsizliği gizlemekten اِنْ تَكُونُوا **Eğer iseniz** *(Ne iseniz?)* صَالِحِينَ **Salihler iseniz** طَائِعِينَ

İtaat edenler iseniz *(Kime?)* لِلّٰهِ Allah'a فَإِنَّهُ **Kesinlikle Allah** كَانَ لِلْأَوَّابِينَ **Tövbe edenler için** اَلرَّجَّاعِينَ Dönenler *(Neye dönenler?)* إِلَى طَاعَتِهِ Allah'a itaate *(Onlar için nedir?)* غَفُورًا **Ziyade bağışlayandır** *(Neyi?)* لِمَا صَدَرَ مِنْهُمْ Onlardan meydana gelenleri *(Kim hakkında?)* فِي حَقِّ الْوَالِدَيْنِ Ana baba hakkında *(Neden?)* مِنْ بَادِرَةٍ Hatalarını *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ لَا يُضْمِرُونَ Onlar içlerinde barındırmaz oldukları halde *(Neyi?)* عُقُوقًا İtaatsizliği

25. وَاٰتِ **Ve ver** أَعْطِ Ver *(Kime?)* ذَا الْقُرْبَى **Akrabaya** اَلْقَرَابَةَ Yakınlık sahibine *(Neyi ver?)* حَقَّهُ **Hakkını ver** *(O da nedendir?)* مِنَ الْبِرِّ İyilik etme وَالصِّلَةِ Ve ziyaret etme *(Daha kime ver?)* وَالْمِسْكِينَ **Yoksula** وَابْنَ السَّبِيلِ **Ve yolda kalmışa** وَلَا تُبَذِّرْ **Ve gereksiz yere saçma** *(Nasıl?)* تَبْذِيرًا **Saçmakla** *(Ne ile?)* بِالْإِنْفَاقِ Vermekle *(Ne hususta?)* فِي غَيْرِ طَاعَةِ اللّٰهِ Allah'a itaatin dışında

26. إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ **Çünkü saçıp savuranlar** *(Nedirler?)* كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ **Şeytanın dostlarıdırlar** أَيْ عَلَى طَرِيقَتِهِمْ Yani şeytanların yolu üzeredirler وَكَانَ الشَّيْطَانُ **Ve şeytan ise** *(Kime karşı?)* لِرَبِّهِ **Rabbine karşı** *(Nedir?)* كَفُورًا **Çok nankördür** شَدِيدَ الْكُفْرِ Nankörlüğü çok şiddetlidir *(Neye?)* لِنِعَمِهِ Allah'ın nimetlerine فَكَذٰلِكَ Dolayısıyla aynen böyledir *(Kim?)* أَخُوهُ Onun kardeşi *(Öyle kardeşi ki)* اَلْمُبَذِّرُ Saçıp savuran

﴿وَإِمَّا تُعْرِضَنَّ عَنْهُمُ﴾ أَيِ الْمَذْكُورِينَ مِنْ ذِي الْقُرْبَى وَمَا بَعْدَهُمْ فَلَمْ تُعْطِهِمْ ﴿ابْتِغَآءَ رَحْمَةٍ مِنْ رَبِّكَ تَرْجُوهَا﴾ أَيْ لِطَلَبِ رِزْقٍ تَنْتَظِرُهُ يَأْتِيكَ فَتُعْطِيهِمْ مِنْهُ ﴿فَقُلْ لَهُمْ قَوْلًا مَيْسُورًا ﴿٢٨﴾﴾ لَيِّنًا سَهْلًا بِأَنْ تَعِدَهُمْ بِالْإِعْطَاءِ عِنْدَ مَجِيءِ الرِّزْقِ ﴿وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَى عُنُقِكَ﴾ أَيْ لَا تُمْسِكْهَا عَنِ الْإِنْفَاقِ كُلَّ الْمَسْكِ ﴿وَلَا تَبْسُطْهَا﴾ فِي الْإِنْفَاقِ ﴿كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا﴾ رَاجِعٌ لِلْأَوَّلِ ﴿مَحْسُورًا ﴿٢٩﴾﴾ مُنْقَطِعًا لَا شَيْءَ عِنْدَكَ رَاجِعٌ لِلثَّانِي ﴿إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ﴾ يُوَسِّعُهُ ﴿لِمَنْ يَشَآءُ وَيَقْدِرُ﴾ يُضَيِّقُهُ لِمَنْ يَشَاءُ ﴿إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿٣٠﴾﴾ عَالِمًا بِبَوَاطِنِهِمْ وَظَوَاهِرِهِمْ فَيَرْزُقُهُمْ عَلَى حَسْبِ مَصَالِحِهِمْ ﴿وَلَا تَقْتُلُوٓا أَوْلَادَكُمْ﴾ بِالْوَأْدِ ﴿خَشْيَةَ﴾ مَخَافَةَ ﴿إِمْلَاقٍ﴾ فَقْرٍ ﴿نَّحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ إِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْئًا﴾ إِثْمًا ﴿كَبِيرًا ﴿٣١﴾﴾ عَظِيمًا ﴿وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنَى﴾ أَبْلَغُ مِنْ لَا تَأْتُوهُ ﴿إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً﴾ قَبِيحًا ﴿وَسَآءَ﴾ بِئْسَ ﴿سَبِيلًا ﴿٣٢﴾﴾ طَرِيقًا هُوَ ﴿وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لِوَلِيِّهِ﴾ لِوَارِثِهِ ﴿سُلْطَانًا﴾ تَسَلُّطًا عَلَى الْقَاتِلِ ﴿فَلَا يُسْرِفْ﴾ يَتَجَاوَزِ الْحَدَّ ﴿فِي الْقَتْلِ﴾ بِأَنْ يَقْتُلَ غَيْرَ قَاتِلِهِ أَوْ بِغَيْرِ مَا قُتِلَ بِهِ ﴿إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا ﴿٣٣﴾﴾ ﴿وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّى يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ﴾ إِذَا عَاهَدْتُمُ اللهَ أَوِ النَّاسَ ﴿إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْؤُولًا ﴿٣٤﴾﴾ عَنْهُ ﴿وَأَوْفُوا الْكَيْلَ﴾ أَتِمُّوهُ ﴿إِذَا كِلْتُمْ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ﴾ الْمِيزَانِ السَّوِيِّ ﴿ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٣٥﴾﴾ مَآلًا ﴿وَلَا تَقْفُ﴾ تَتْبَعْ ﴿مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ﴾ الْقَلْبَ ﴿كُلُّ أُولَٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْؤُولًا ﴿٣٦﴾﴾ صَاحِبُهُ مَاذَا فَعَلَ بِهِ ﴿وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا﴾ أَيْ ذَا مَرَحٍ بِالْكِبْرِ وَالْخُيَلَاءِ ﴿إِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْأَرْضَ﴾ تَثْقُبَهَا حَتَّى تَبْلُغَ آخِرَهَا بِكِبْرِكَ ﴿وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا ﴿٣٧﴾﴾ الْمَعْنَى أَنَّكَ لَا تَبْلُغُ هٰذَا الْمَبْلَغَ فَكَيْفَ تَخْتَالُ ﴿كُلُّ ذَٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ ﴿كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا ﴿٣٨﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

28. Ve eğer Rabbinden umduğun bir rahmeti, sana gelmesini beklediğin bir rızkı **aramak için onlardan,** zikredilen akrabalar ve diğer kimselerden **yüz çevir**ip onlara vermey**eceksen,** o rızık sana geldikten sonra onlara vereceksen, **o halde onlara** sana rızık geldiğinde kendilerine vermeyi vaat etmek suretiyle **yumuşak,** güzel ve hoş **söz söyle.**

29. Ve elini boynuna bağlanmış kılma, yani onu infakta bulunmaktan tamamen alıkoyma! **ve onu** infak hususunda **büsbütün de açma! Sonra** çok sıkı olduğun takdirde **çok kınanmış;** çok eli açık olduğun takdirde de

elinde hiçbir şey kalmayarak (savurduğun mallara) **hasret içinde kalmış bir halde oturup dursun.**

30. **Şüphe yok ki, Rabbin dilediğine rızkı genişletir ve** dilediğine de o rızkı **darlaştırır. Şüphesiz ki O, kullarından haberdardır, (onları) çok iyi görür,** onların hem içlerini, hem de dışlarını çok iyi bilir ve maslahatlarına göre onları rızıklandırır.

31. **Ve fakirlik korkusuyla** gömerek **evlâdınızı öldürmeyiniz, Biz sizi de onları da rızıklandırırız. Şüphe yok ki, onları öldürmek büyük bir günahtır.**

32. **Ve zinaya yaklaşmayın!** Bu ifade "zina yapmayın" ifadesinden daha kuvvetlidir. **Şüphe yok ki, o çok çirkin bir şeydir. Ne fena bir yoldur** o!

33. **Ve Allah'ın haram kıldığı bir cana kıymayın! Ancak haklı yere olursa o başka! Ve kim zulme uğrayarak katledilirse onun velîsi,** varisi **için** katil üzerinde **bir yetki verdik. Artık o da** katil olmayan başka birini öldürerek yahut öldürdüğü aletten başka bir aletle öldürmek suretiyle **öldürmede ileri gitmesin,** haddi aşmasın**! Şüphe yok ki, kendisi yardım görmüştür.**

34. **Ve rüştüne erinceye kadar yetimin malına ancak en güzel şekilde yaklaşın. Ve** Allah'la veya insanlarla bir anlaşma sözleşme yaptığınızda **ahde vefa gösterin. Şüphe yok ki anlaşmada sorumluluk vardır.**

35. **Ve ölçtüğünüz zaman** tam yapmak suretiyle **ölçüyü yerine getirin. Ve dosdoğru teraziyle,** eşit tartıyla **tartın. Bu hayırlıdır ve akıbeti daha güzeldir.**

36. **Ve hakkında bilgi sahibi olmadığın şeyin ardına düşme! Şüphe yok ki kulak, göz, gönül;** onların sahibi **hepsinden,** onlarla ne yaptığıyla **sorgulanmış olacaktır.**

37. **Yeryüzünde** kibir ve kendini beğenmişlikten **şımarmış bir şekilde dolaşma! Çünkü sen** kibrinle **ne yeri yarabilir,** delip de öteki tarafına geçebilir; **ne de dağlarla ululuk yarışına girebilirsin.** Mana şöyledir: Bu dereceye ulaşamıyorken nasıl oluyor da mağrur olabiliyorsunuz?

38. **Bütün bu** anlatılan**ların kötü olanı Rabbin katında çirkindir.**

KELİME ANLAMI

28. وَإِمَّا تُعْرِضَنَّ **Eğer yüz çevirmek zorunda kalıyorsan** *(Kimden?)* عَنْهُمُ **Onlardan** أَيِ الْمَذْكُورِينَ Yani adı geçenlerden *(Onlar da kimlerdir?)* مِنْ ذِي الْقُرْبَى Akraba وَمَا بَعْدَهُمْ Ve ondan sonra gelenler فَلَمْ تُعْطِهِمْ Ve sen onlara veremedin ise *(Niye?)* ابْتِغَاءَ رَحْمَةٍ **Bir rahmeti bekleyerek** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbin tarafından** *(Öyle rahmet ki)* تَرْجُوهَا **Sen onu umuyorsun** أَيْ لِطَلَبِ رِزْقٍ Yani bir

rızık aramak için *(Öyle rızık ki)* تَنْتَظِرُهُ Onu bekliyorsun *(Neyini bekliyorsun?)* يَأْتِيكَ Sana geleceğini bekliyorsun ki فَتُعْطِيهِمْ Onlara vereceksin *(Neden?)* مِنْهُ Gelen rızıktan فَقُلْ **O halde söyle** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne söyle?)* قَوْلًا **Söz** *(Öyle söz ki)* مَيْسُورًا **Gönül alıcı** لَيِّنًا سَهْلًا Yumuşak ve latif *(Ne ile böyle söz söyle?)* بِأَنْ تَعِدَهُمْ Onlara söz vermek suretiyle *(Neye dair?)* بِالْإِعْطَاءِ Vereceğine dair *(Ne zaman?)* عِنْدَ مَجِيءِ الرِّزْقِ Rızık geldiğinde

29. وَلَا تَجْعَلْ **Yapma** *(Neyi?)* يَدَكَ **Elini** *(Ne yapma?)* مَغْلُولَةً **Bağlı** *(Neye?)* إِلَى عُنُقِكَ **Boynuna** أَيْ لَا تُمْسِكْهَا Yani elini engelleme *(Neden?)* عَنِ الْإِنْفَاقِ Vermekten *(Nasıl?)* كُلَّ الْمَسْكِ Büsbütün alıkoymakla وَلَا تَبْسُطْهَا **Ve o eli geniş de tutma** *(Ne hususta?)* فِي الْإِنْفَاقِ Verme hususunda *(Nasıl?)* كُلَّ الْبَسْطِ **Büsbütün geniş tutmakla** فَتَقْعُدَ **Yoksa sonra olursun** *(Ne olursun?)* مَلُومًا **Kınanmış** رَاجِعٌ لِلْأَوَّلِ Bu birincisine (vermemeye) racidir *(Daha ne olursun?)* مَحْسُورًا **Hasret içine düşersin** مُنْقَطِعًا Her şeyini vermiş لَا شَيْءَ عِنْدَكَ Yanında hiçbir şey kalmamış رَاجِعٌ لِلثَّانِي Bu da ikincisine (saçıp savurmaya) racidir

30. إِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki rabbin** يَبْسُطُ **Yayar** *(Neyi?)* الرِّزْقَ **Rızkı** يُوَسِّعُهُ Rızkı dağıtır *(Kime?)* لِمَنْ يَشَاءُ **Dilediğine** وَيَقْدِرُ **Ve kısar** يُضَيِّقُهُ Rızkı daraltır *(Kime?)* لِمَنْ يَشَاءُ Dilediğine إِنَّهُ **Çünkü Allah** كَانَ بِعِبَادِهِ **Kullarını devamlı** خَبِيرًا **Ziyade bilici** بَصِيرًا **Ve görücüdür** عَالِمًا Bilicidir *(Neyi?)* بِبَوَاطِنِهِمْ Onların iç hallerini وَظَوَاهِرِهِمْ Ve dış görünüşlerini فَيَرْزُقُهُمْ Dolayısıyla onları rızıklandırır *(Neye göre?)* عَلَى حَسْبِ مَصَالِحِهِمْ Faydalarına göre

31. وَلَا تَقْتُلُوا **Öldürmeyin** *(Kimi?)* أَوْلَادَكُمْ **Çocuklarınızı** *(Ne ile?)* بِالْوَأْدِ Diri diri gömmekle *(Neden dolayı?)* خَشْيَةَ **Endişesinden** مَخَافَةَ Korkusundan *(Neyin endişesi?)* إِمْلَاقٍ **Geçim** فَقْرٍ Fakirlik نَحْنُ **Biz** نَرْزُقُهُمْ **Onları rızıklandırırız** وَإِيَّاكُمْ **Ve sizi de rızıklandırırız** إِنَّ قَتْلَهُمْ **Muhakkak ki o çocukları öldürmek** *(Nedir?)* كَانَ خِطْئًا **Suçtur** إِثْمًا Günahtır *(Öyle suç ki)* كَبِيرًا **Büyük** عَظِيمًا Ziyade yüce

32. وَلَا تَقْرَبُوا **Yaklaşmayın** *(Neye?)* الزِّنَى **Zinaya** (Bu ifade) daha ciddidir *(Neden?)* مِنْ لَا تَأْتُوهُ "zina yapmayın" ifadesinden daha kuvvetlidir إِنَّهُ **Çünkü o zina** *(Nedir?)* كَانَ فَاحِشَةً **Çok çirkindir** قَبِيحًا Çok kötüdür وَسَاءَ **Ne kötü oldu** بِئْسَ Ne fena oldu *(Ne açısından?)* سَبِيلًا **Yol edinme açısından** طَرِيقًا Onu yol edinme bakımından *(Ne?)* هُوَ Zina

33. وَلَا تَقْتُلُوا **Öldürmeyin** *(Kimi?)* اَلنَّفْسَ الَّتِي **O kişiyi ki** حَرَّمَ **Haram kıldı** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Ne müstesna?)* اِلَّا بِالْحَقِّ **Ancak hak ile öldürmeniz müstesna** وَمَنْ **Her kim** قُتِلَ **Öldürülürse** *(Nasıl?)* مَظْلُومًا **Mazlumca** فَقَدْ جَعَلْنَا **Kesinlikle biz verdik** *(Kime?)* لِوَلِيِّهٖ **Velisine** لِوَارِثِهٖ Varisine *(Ne verdik?)* سُلْطَانًا **Yetki** تَسَلُّطًا Musallat olma hakkı *(Kime karşı?)* عَلَى الْقَاتِلِ Öldürene karşı فَلَا يُسْرِفْ **O halde aşırıya gitmesin** يَتَجَاوَزِ الْحَدَّ Haddi aşmasın *(Ne hususta?)* فِي الْقَتْلِ **Öldürme hususunda** بِأَنْ يَقْتُلَ Öldürmekle *(Kimi?)* غَيْرَ قَاتِلِهٖ Öldürenden başkasını أَوْ بِغَيْرِ مَا Ya da o şeyden başka şeyle ki قُتِلَ بِهٖ Öldürülen onunla öldürülmüştür اِنَّهٗ **Zaten o veli** *(Nedir?)* كَانَ مَنْصُورًا **Yardım olunmuştur**

34. وَلَا تَقْرَبُوا **Yaklaşmayın** *(Neye?)* مَالَ الْيَتِيمِ **Yetimin malına** اِلَّا بِالَّتِي **Ancak o niyetle yaklaşın ki** هِيَ **O** *(Nedir?)* اَحْسَنُ **En güzeldir** *(Ne zamana kadar?)* حَتّٰى يَبْلُغَ **Varıncaya kadar** *(Neye?)* اَشُدَّهٗ **Rüşt çağına** وَاَوْفُوا **Ve yerine getirin** *(Neyi?)* بِالْعَهْدِ **Sözü** *(Ne zaman?)* اِذَا عَاهَدْتُمْ Söz verdiğinizde *(Kime?)* اَللّٰهِ Allah'a أَوِ النَّاسِ Veya insanlara اِنَّ الْعَهْدَ **Çünkü söz** *(Nedir?)* كَانَ مَسْؤُولًا **Sorumlu olmayı gerektirir** *(Neden?)* عَنْهُ O sözden

35. وَاَوْفُوا **Doğru yapın** *(Neyi?)* اَلْكَيْلَ **Ölçüyü** أَتِمُّوهُ Onu tam yapın *(Ne zaman?)* اِذَا كِلْتُمْ **Ölçtüğünüzde** وَزِنُوا **Ve tartın** *(Ne ile?)* بِالْقِسْطَاسِ **Teraziyle** *(Öyle terazi ki)* اَلْمُسْتَقِيمِ **Dosdoğru** اَلْمِيزَانِ السَّوِيِّ (İki tarafı) eşit teraziyle ذٰلِكَ **İşte bu (doğruluk)** *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Daha nedir?)* وَاَحْسَنُ **Ve daha güzeldir** *(Ne açısından?)* تَاْوِيلًا **Sonuç açısından** مَآلًا Netice açısından

36. وَلَا تَقْفُ **Ardına düşme** تَتْبَعْ Peşine gitme *(Neyin?)* مَا لَيْسَ لَكَ **Senin için olmayan şeyin** بِهٖ **Kendisi hakkında** *(Ne olmayan?)* عِلْمٌ **Bir- bilgi** اِنَّ السَّمْعَ **Çünkü kulak** وَالْبَصَرَ **Ve göz** وَالْفُؤَادَ **Ve gönül** اَلْقَلْبَ Kalp كُلُّ اُولٰئِكَ **Bunların tamamı** كَانَ **Oldu** *(Neden?)* عَنْهُ **Onlardan** *(Ne oldu?)* مَسْؤُولًا **Sorumlu** *(Kim?)* صَاحِبُهٗ Bunların sahibi مَاذَا فَعَلَ Ne yaptı *(Ne ile?)* بِهٖ Onunla

37. وَلَا تَمْشِ **Yürüme** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne olduğun halde?)* مَرَحًا **Böbürlenerek** أَيْ ذَا مَرَحٍ Coşkulu *(Ne ile?)* بِالْكِبْرِ Kibir وَالْخُيَلَاءِ Ve beğenmişlikle اِنَّكَ **Çünkü sen** لَنْ تَخْرِقَ **Elbette yaramazsın** *(Neyi?)* اَلْاَرْضَ **Yeri** تَثْقُبَهَا Yeri delip geçemezsin *(Nereye kadar?)* حَتّٰى تَبْلُغَ Ulaşıncaya kadar *(Nereye?)* اٰخِرَهَا Yerin sonuna *(Ne ile?)* بِكِبْرِكَ Kibrinle وَلَنْ تَبْلُغَ **Ve kesinlikle ulaşamazsın** *(Neye?)* اَلْجِبَالَ

Dağlara *(Nasıl?)* طُولًا **Boyca** اَلْمَعْنٰى Mana şudur أَنَّكَ Muhakkak ki sen لَا تَبْلُغَ Ulaşamazsın *(Neye?)* الْمَبْلَغَ هٰذَا Bu kadar büyüklüğe فَكَيْفَ O halde nasıl تَحْتَالُ Böbürlenirsin

38. كُلُّ ذٰلِكَ **Bunların tamamı** اَلْمَذْكُورِ Adı geçen سَيِّئُهُ كَانَ **Onun kötü olanı** *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّكَ **Rabbin katında** *(Nedir?)* مَكْرُوهًا **Çirkindir**

﴿ذٰلِكَ مِمَّآ اَوْحٰى اِلَيْكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ﴾ الْمَوْعِظَةِ ﴿وَلَا تَجْعَلْ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ فَتُلْقٰى فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَدْحُورًا ﴿٣٩﴾﴾ مَطْرُودًا مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ ﴿اَفَاَصْفٰىكُمْ﴾ أَخْلَصَكُمْ يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿رَبُّكُمْ بِالْبَنِيْنَ وَاتَّخَذَ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ اِنَاثًا﴾ بَنَاتٍ لِنَفْسِهِ بِزَعْمِكُمْ ﴿اِنَّكُمْ لَتَقُوْلُوْنَ﴾ بِذٰلِكَ ﴿قَوْلًا عَظِيْمًا ﴿٤٠﴾﴾ ﴿وَلَقَدْ صَرَّفْنَا﴾ بَيَّنَّا ﴿فِيْ هٰذَا الْقُرْاٰنِ﴾ مِنَ الْاَمْثَالِ وَالْوَعْدِ وَالْوَعِيْدِ ﴿لِيَذَّكَّرُوْا﴾ يَتَّعِظُوا ﴿وَمَا يَزِيْدُهُمْ﴾ ذٰلِكَ ﴿اِلَّا نُفُوْرًا ﴿٤١﴾﴾ عَنِ الْحَقِّ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿لَوْ كَانَ مَعَهٗٓ﴾ أَيِ اللّٰهِ ﴿اٰلِهَةٌ كَمَا يَقُوْلُوْنَ اِذًا لَّابْتَغَوْا﴾ طَلَبُوا ﴿اِلٰى ذِي الْعَرْشِ﴾ أَيِ اللّٰهِ ﴿سَبِيْلًا ﴿٤٢﴾﴾ لِيُقَاتِلُوهُ ﴿سُبْحٰنَهٗ﴾ تَنْزِيهًا لَهُ ﴿وَتَعٰلٰى عَمَّا يَقُوْلُوْنَ﴾ مِنَ الشُّرَكَاءِ ﴿عُلُوًّا كَبِيْرًا﴾ ﴿تُسَبِّحُ لَهُ﴾ تُنَزِّهُهُ ﴿السَّمٰوٰتُ السَّبْعُ وَالْاَرْضُ وَمَنْ فِيْهِنَّ ﴿٤٣﴾﴾ ﴿وَاِنْ﴾ مَا ﴿مِنْ شَيْءٍ﴾ مِنَ الْمَخْلُوقَاتِ ﴿اِلَّا يُسَبِّحُ﴾ مُتَلَبِّسًا ﴿بِحَمْدِهٖ﴾ أَيْ يَقُولُ سُبْحَانَ اللّٰهِ وَبِحَمْدِهِ ﴿وَلٰكِنْ لَّا تَفْقَهُوْنَ﴾ تَفْهَمُونَ ﴿تَسْبِيْحَهُمْ﴾ لِأَنَّهُ لَيْسَ بِلُغَتِكُمْ ﴿اِنَّهٗ كَانَ حَلِيْمًا غَفُوْرًا ﴿٤٤﴾﴾ حَيْثُ لَمْ يُعَاجِلْكُمْ بِالْعُقُوبَةِ ﴿وَاِذَا قَرَاْتَ الْقُرْاٰنَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ بِالْاٰخِرَةِ حِجَابًا مَّسْتُوْرًا ﴿٤٥﴾﴾ أَيْ سَاتِرًا لَكَ عَنْهُمْ فَلَا يَرَوْنَكَ نَزَلَ فِيمَنْ أَرَادَ الْفَتْكَ بِهِ ﷺ ﴿وَجَعَلْنَا عَلٰى قُلُوْبِهِمْ اَكِنَّةً﴾ أَغْطِيَةً ﴿اَنْ يَّفْقَهُوْهُ﴾ مِنْ أَنْ يَفْهَمُوا الْقُرْاٰنَ أَيْ فَلَا يَفْهَمُونَهُ ﴿وَفِيْٓ اٰذَانِهِمْ وَقْرًا﴾ ثِقْلًا فَلَا يَسْمَعُونَهُ ﴿وَاِذَا ذَكَرْتَ رَبَّكَ فِي الْقُرْاٰنِ وَحْدَهٗ وَلَّوْا عَلٰٓى اَدْبَارِهِمْ نُفُوْرًا ﴿٤٦﴾﴾ عَنْهُ ﴿نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَسْتَمِعُوْنَ بِهٖٓ﴾ بِسَبَبِهِ مِنَ الْهُزْءِ ﴿اِذْ يَسْتَمِعُوْنَ اِلَيْكَ﴾ قِرَاءَتَكَ ﴿وَاِذْ هُمْ نَجْوٰٓى﴾ يَتَنَاجَوْنَ بَيْنَهُمْ أَيْ يَتَحَدَّثُونَ ﴿اِذْ﴾ بَدَلٌ مِنْ إِذْ قَبْلَهُ ﴿يَقُوْلُ الظّٰلِمُوْنَ﴾ فِي تَنَاجِيهِمْ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿تَتَّبِعُوْنَ اِلَّا رَجُلًا مَّسْحُوْرًا ﴿٤٧﴾﴾ مَخْدُوعًا مَغْلُوبًا عَلَى عَقْلِهِ قَالَ تَعَالَى ﴿اُنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوْا لَكَ الْاَمْثَالَ﴾ بِالْمَسْحُورِ وَالْكَاهِنِ وَالشَّاعِرِ ﴿فَضَلُّوْا﴾ بِذٰلِكَ عَنِ الْهُدٰى ﴿فَلَا يَسْتَطِيْعُوْنَ سَبِيْلًا ﴿٤٨﴾﴾ طَرِيقًا إِلَيْهِ ﴿وَقَالُوْٓا﴾ مُنْكِرِينَ لِلْبَعْثِ ﴿ءَاِذَا كُنَّا عِظَامًا وَّرُفَاتًا ءَاِنَّا لَمَبْعُوْثُوْنَ خَلْقًا جَدِيْدًا ﴿٤٩﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

39. Ey Muhammed! **İşte bunlar, Rabbinin sana vahyettiği hikmetlerden,** öğütlerden**dir. Ve Allah ile beraber başka ilah edinme, sonra kınanmış,** Allah'ın rahmetinden **kovulmuş olarak cehenneme atılırsın.**

40. Ey Mekkeliler! **Rabbiniz erkek çocukları size has kıldı da** iddia ettiğiniz gibi kendisi için **meleklerden dişiler,** kız çocukar **edindi öyle mi? Şüphe yok ki, siz** bunu **çok büyük bir söz olarak söylüyorsunuz.**

41. Andolsun ki, Biz Kur'an'da iyice düşünsünler diye birçok misal, vaat ve tehdit **beyan ettik. Hâlbuki** bu **onlar için** hakka karşı **nefretten başka bir şey arttırmıyor.**

42. Onlara **de ki: «Eğer O'nunla,** Allah'la **birlikte, dedikleri gibi ilahlar olsaydı, o takdirde elbette** savaşmak için **Arş'ın sahibine,** Allah'a **bir yol ararlardı.»**

43. **O, söylediğiniz** ortaklardan **çok münezzehtir, büyük bir yücelikle yücedir.**

44. **O'na yedi gök ve yer ve onlarda olanlar tesbihte bulunur,** onu tenzih ederler **ve** mahlûkattan **hiçbir şey yoktur ki, illâ hamd ile tesbihte bulunur,** "Sübhanellahi vebihamdihi" derler. **Fakat** sizin dilinizle söylemedikleri için **siz onların tesbihlerini anlayamazsınız. Şüphe yok ki O** size acele ceza vermemek suretiyle **halimdir, çok mağfiret edendir.**

45. **Ve Kur'ân'ı okuduğun zaman seninle, ahirete imân etmeyenler arasına** seni onlardan örten **örtücü bir perde çekeriz,** onlar seni göremez. Bu ayet Hz. Peygamberi öldürmek isteyenler hakkında indirilmiştir.

46. **Ve onların kalpleri üzerine,** Kur'ân'ı **iyice anlayamamaları için örtüler kıldık,** Kur'ânı anlayamazlar **ve kulakları içine de bir ağırlık yaptık,** onu dinleyemezler. **Ve Kur'ân'da Rabbini bir olarak andığın zaman** ondan **nefret ederek arkalarını dönüp giderler.**

47. **Biz, onların seni**n okuduklarını **dinlerken ne maksatla dinlediklerini,** alay etme maksadıyla dinlediklerini**; kendi aralarında fısıldaşırlarken,** konuşurken **de o zalimlerin: «Siz, büyülenmiş,** aldanmış ve aklı gitmiş **bir adamdan başkasına uymuyorsunuz!» dediklerini çok iyi biliriz.**

48. Allah teala buyuruyor ki; **Bak senin için ne benzetmeler yaptılar,** büyülenmiş, kâhin, şâir... Bu şekilde **artık onlar** doğru yoldan **sapıtmış oldular, artık onlar** doğru **yola (gitmeğe) güç yetiremezler.**

49. Dirilişi inkar ederek **dediler ki: «Biz kemik ve unufak toprak haline geldiğimizde, biz mi yeni bir yaratılışla diriltileceğiz?»**

KELİME ANLAMI

39. ذٰلِكَ **İşte bunlar** *(Nedendir?)* مِمَّا **O şeylerdendir ki** اَوْحٰى **Vahyetti** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** يَا Ey Muhammed *(Kim vahyetti?)* رَبُّكَ **Rabbin** *(Neden?)* مِنَ الْحِكْمَةِ **Hikmetten** اَلْمَوْعِظَةِ Öğütten وَلَا تَجْعَلْ **Edinme** *(Kim ile birlikte?)* مَعَ اللّٰهِ **Allah ile birlikte** *(Ne edinme?)* اِلٰهًا اٰخَرَ **Başka bir ilah** فَتُلْقٰى **Yoksa atılırsın** *(Nereye?)* فِي جَهَنَّمَ **Cehenneme** *(Ne olduğun halde?)* مَلُومًا **Kınanmış olduğun halde** *(Daha ne olduğun halde?)* مَدْحُورًا **Uzaklaştırılmış olduğun halde** مَطْرُودًا Kovulmuş olduğun halde *(Neden?)* مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ Allah'ın rahmetinden

40. اَفَاَصْفٰىكُمْ **Size ayırdı mı?** اَخْلَصَكُمْ Size tahsis mi etti يَا اَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekke halkı

(Kim?) رَبُّكُمْ **Rabbiniz** *(Kimi?)* بِالْبَنِيْنَ **Erkek çocukları** وَاتَّخَذَ **Ve edindi mi?** *(Kimden?)* مِنَ الْمَلٰئِكَةِ **Meleklerden** *(Ne edindi mi?)* اِنَاثًا **Kız çocuklar** بَنَاتٍ لِنَفْسِهٖ Kendisine kız çocuklar *(Neye göre?)* بِزَعْمِكُمْ Sizin iddianıza göre اِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** لَتَقُوْلُوْنَ **Elbette söylemiş oluyorsunuz** *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla *(Ne söylemiş oluyorsunuz?)* قَوْلًا **Söz** *(Öyle söz ki)* عَظِيْمًا **Büyük bir söz**

41. وَلَقَدْ صَرَّفْنَا **Kesinlikle biz açıkladık** بَيَّنَّا Beyan ettik *(Nerede?)* فِيْ هٰذَا الْقُرْاٰنِ **Bu Kur'an'da** *(Nelerden açıkladık?)* مِنَ الْاَمْثَالِ Misaller وَالْوَعْدِ Müjdeler وَالْوَعِيْدِ Ve ihtarlardan *(Niye?)* لِيَذَّكَّرُوْا **Düşünesiniz diye** يَتَّعِظُوْا Öğüt alasınız diye وَمَا يَزِيْدُهُمْ **Onları artırmaz** *(Ne?)* ذٰلِكَ Bu اِلَّا نُفُوْرًا **Ancak nefretlerini artırır** *(Neye karşı?)* عَنِ الْحَقِّ Hakka karşı

42. قُلْ **Ey habibim söyle** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara لَوْ كَانَ **Şayet olsa** *(Kim ile birlikte?)* مَعَهٗ **Onunla birlikte** أَيِ اللهِ Yani Allah'la *(Ne olsa?)* اٰلِهَةٌ **İlahlar** *(Ne gibi?)* كَمَا يَقُوْلُوْنَ **Dedikleri gibi** اِذًا **O takdirde** لَابْتَغَوْا **Kesinlikle arayacaklardı** طَلَبُوا Talep edeceklerdi *(Neye?)* اِلٰى ذِي الْعَرْشِ **Arşın sahibine (ulaşmaya)** أَيِ اللهِ Yani Allah'a *(Ne arayacaklardı?)* سَبِيْلًا **Yol arayacaklardı** *(Niye?)* لِيُقَاتِلُوْهُ Onunla savaşmak için

43. سُبْحَانَهٗ **O beridir** تَنْزِيهًا لَهٗ O münezzehtir وَتَعَالٰى **Ve o yücedir** *(Neden?)* عَمَّا يَقُوْلُوْنَ **Dediklerinden** *(Neden dedikleri şeyler?)* مِنَ الشُّرَكَاءِ Ortaklardan *(Nasıl?)* عُلُوًّا كَبِيْرًا **Yücelikle** *(Öyle yücelik ki)* **Büyük**

44. تُسَبِّحُ لَهُ **Onu tesbih eder** تُنَزِّهُهٗ Onu tenzih eder *(Ne?)* اَلسَّمٰوٰتُ **Gök** *(Öyle gök ki)* اَلسَّبْعُ **Yedi** *(Daha ne tesbih eder?)* وَالْاَرْضُ **Ve yer** وَمَنْ فِيْهِنَّ **Ve yer ve göğün içerisinde olanlar** وَاِنْ مَا مِنْ شَيْءٍ **Hiçbir şey yoktur** ("in" olumsuzluk bildiren "ma" manasındadır) *(Neden?)* مِنَ الْمَخْلُوْقَاتِ Mahlûkattan اِلَّا يُسَبِّحُ **Varsa ancak tesbih eder** *(Ne olduğu halde?)* مُتَلَبِّسًا İltibas ederek *(Ne ile?)* بِحَمْدِهٖ **Allah'a övgüyle** أَيْ يَقُوْلُ Yani der *(Ne der?)* سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهٖ "Sübhanallahi ve bihamdihi" der وَلٰكِنْ لَا تَفْقَهُوْنَ **Fakat Siz kavrayamazsınız** تَفْهَمُوْنَ Anlayamazsınız *(Neyi?)* تَسْبِيْحَهُمْ **Onların tesbihini** لِأَنَّهٗ Çünkü o tesbih لَيْسَ Değildir *(Neyle?)* بِلُغَتِكُمْ Sizin lügatinizle اِنَّهٗ **Kesinlikle Allah** *(Nedir?)* كَانَ حَلِيْمًا **Ziyade halim** *(Daha nedir?)* غَفُوْرًا **Ziyade mağfiret sahibidir** حَيْثُ Şöyle ki لَمْ يُعَاجِلْكُمْ Size alelacele vermedi *(Neyi?)* بِالْعُقُوْبَةِ Azabı

45. وَإِذَا قَرَأْتَ **Okuduğunda** *(Neyi?)* اَلْقُرْاٰنَ **Kuran'ı** جَعَلْنَا **Yaparız** بَيْنَكَ **Seninle** وَبَيْنَ الَّذِينَ **Ve o kimselerin arasına ki** لَا يُؤْمِنُونَ **İnanmıyorlar** *(Neye?)* بِالْاٰخِرَةِ **Ahirete** *(Ne yaparız?)* حِجَابًا **Örtü** *(Öyle örtü ki)* مَسْتُورًا **Gizli** أَيْ سَاتِرًا لَكَ Yani seni gizleyici *(Kimden?)* عَنْهُمْ Olardan فَلَا يَرَوْنَكَ Dolayısıyla seni göremezler نَزَلَ Bu inmiştir *(Kim hakkında?)* فِيمَنْ O kimse hakkında ki أَرَادَ İstedi *(Neyi?)* اَلْقَتْلَكَ Öldürmeyi *(Kime?)* ﷺ بِهِ Peygambere (s.a.v.)

46. وَجَعَلْنَا **Koyduk** *(Neye?)* عَلٰى قُلُوبِهِمْ **Kalplerine** *(Ne koyduk?)* اَكِنَّةً **Örtüler** أَغْطِيَةً Kabuklar اَنْ يَفْقَهُوهُ **Onu kavramaktan (engelleyen)** مِنْ أَنْ يَفْهَمُوا Anlamalarından engelleyen *(Neyi?)* اَلْقُرْاٰنَ Kuran'ı أَيْ فَلَا يَفْهَمُونَهُ Yani Bu sebeple Kuran'ı anlayamazlar وَفِي اٰذَانِهِمْ **Ve kulaklarına da koyduk** *(Ne?)* وَقْرًا **Bir ağırlık** ثِقْلًا Basınç فَلَا يَسْمَعُونَهُ Dolayısıyla Kuran'ı duyamıyorlar وَإِذَا ذَكَرْتَ **Andığında** *(Kimi?)* رَبَّكَ **Rabbini** *(Nerede?)* فِي الْقُرْاٰنِ **Kuran'da** *(Ne olarak?)* وَحْدَهُ **Tek olarak** وَلَّوْا **Dönerler***(Neye?)* عَلٰى اَدْبَارِهِمْ **Arkalarına** *(Ne olarak?)* نُفُورًا **Nefret ederek** *(Neden nefret ederek?)* عَنْهُ Kuran'dan

47. نَحْنُ **Biz** اَعْلَمُ **Daha iyi biliriz** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyi ki** يَسْتَمِعُونَ بِهِ **Ondan dolayı dinliyorlar** بِسَبَبِهِ O şey sebebiyle *(O da nedir?)* مِنَ الْهُزْءِ Alaya almak *(Ne zaman?)* إِذْ **Kulak verdikleri zaman** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** *(Ondan bedel?)* قِرَاءَتِكَ Senin okuyuşuna *(Daha ne zaman?)* وَإِذْ هُمْ نَجْوٰى **Onlar fısıldaşırlarken** يَتَنَاجَوْنَ Fısıldaşıyorlar *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ Aralarında أَيْ يَتَحَدَّثُونَ Yani konuşuyorlar iken *(Ondan bedel ne zaman?)* إِذْ **O zaman** بَدَلٌ ("iz" kelimesi) bedeldir *(Neden?)* مِنْ إِذْ قَبْلَهُ Kendisinden önceki "iz"den يَقُولُ **Der** *(Kim?)* اَلظَّالِمُونَ **Zalimler** *(Nerede?)* فِي تَنَاجِيهِمْ Fısıldaşmalarında إِنْ مَا تَتَّبِعُونَ **Siz uymuyorsunuz** ("in" nefi bildiren "ma" manasındadır) إِلَّا **Ancak (uyuyorsunuz)** *(Kime?)* رَجُلًا **Adama** *(Öyle adam ki)* مَسْحُورًا **Büyülenmiş** مَخْدُوعًا Tesirlenmiş مَغْلُوبًا Mağlup olmuş *(Neye?)* عَلٰى عَقْلِهِ Aklına

48. قَالَ تَعَالَى Allah teala buyurdu اُنْظُرْ **Bak** كَيْفَ **Nasıl** ضَرَبُوا **Verdiler** *(Kim için?)* لَكَ **Senin için** *(Ne?)* اَلْاَمْثَالَ **Misaller** *(Ne ile misal verdiler?)* بِالْمَسْحُورِ Büyülenmiş وَالْكَاهِنِ Kâhin وَالشَّاعِرِ Ve şair demekle فَضَلُّوا **Dolayısıyla saptılar** *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla *(Neden?)* عَنِ الْهُدٰى Hidayetten فَلَا يَسْتَطِيعُونَ **Ve güç de yetiremezler** *(Neye?)* سَبِيلًا **Yolu bulmaya** طَرِيقًا إِلَيْهِ Hidayete giden yolu

49. وَقَالُوا **Ve dediler** *(Ne oldukları halde?)* مُنْكِرِينَ İnkâr edici oldukları halde *(Neyi?)*

لِلْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeyi *(Ne dediler?)* أَئِذَا كُنَّا **Olduğumuz zaman mı?** *(Ne olduğumuz?)* عِظَامًا **Kemikler** وَرُفَاتًا **Ve kokuşmuş toprak yığını** أَئِنَّا **Biz mi?** لَمَبْعُوثُونَ **Diriltilmiş olacağız** *(Nasıl?)* خَلْقًا **Yaratılışla** *(Öyle yaratılış ki)* جَدِيدًا **Yeni**

﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿كُونُوا حِجَارَةً اَوْ حَدِيدًا ﴿٥٠﴾﴾ ﴿اَوْ خَلْقًا مِمَّا يَكْبُرُ فِي صُدُورِكُمْ﴾ يَعْظُمُ عَنْ قَبُولِ الْحَيَاةِ فَضْلًا عَنِ الْعِظَامِ وَالرُّفَاتِ فَلَا بُدَّ مِنْ إِيجَادِ الرُّوحِ فِيكُمْ ﴿فَسَيَقُولُونَ مَنْ يُعِيدُنَا﴾ إِلَى الْحَيَاةِ ﴿قُلِ الَّذِي فَطَرَكُمْ﴾ خَلَقَكُمْ ﴿اَوَّلَ مَرَّةٍ﴾ وَلَمْ تَكُونُوا شَيْئًا لِاَنَّ الْقَادِرَ عَلَى الْبَدْءِ قَادِرٌ عَلَى الْإِعَادَةِ بَلْ هِيَ أَهْوَنُ ﴿فَسَيُنْغِضُونَ﴾ يُحَرِّكُونَ ﴿اِلَيْكَ رُؤُوسَهُمْ﴾ تَعَجُّبًا ﴿وَيَقُولُونَ﴾ اسْتِهْزَاءً ﴿مَتَى هُوَ﴾ اَيِ الْبَعْثُ ﴿قُلْ عَسٰى اَنْ يَكُونَ قَرِيبًا ﴿٥١﴾﴾ ﴿يَوْمَ يَدْعُوكُمْ﴾ يُنَادِيكُمْ مِنَ الْقُبُورِ عَلَى لِسَانِ إِسْرَافِيلَ ﴿فَتَسْتَجِيبُونَ﴾ فَتُجِيبُونَ دَعْوَتَهُ مِنَ الْقُبُورِ ﴿بِحَمْدِهِ﴾ بِأَمْرِهِ وَقِيلَ وَلَهُ الْحَمْدُ ﴿وَتَظُنُّونَ اِنْ﴾ مَا ﴿لَبِثْتُمْ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿اِلَّا قَلِيلًا ﴿٥٢﴾﴾ لِهَوْلِ مَا تَرَوْنَ ﴿وَقُلْ لِعِبَادِي﴾ الْمُؤْمِنِينَ ﴿يَقُولُوا﴾ لِلْكُفَّارِ الْكَلِمَةَ ﴿الَّتِي هِيَ اَحْسَنُ اِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزَغُ﴾ يُفْسِدُ ﴿بَيْنَهُمْ اِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْاِنْسَانِ عَدُوًّا مُبِينًا ﴿٥٣﴾﴾ بَيِّنَ الْعَدَاوَةِ وَالْكَلِمَةُ الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ هِيَ ﴿رَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِكُمْ اِنْ يَشَاْ يَرْحَمْكُمْ﴾ بِالتَّوْبَةِ وَالْإِيمَانِ ﴿اَوْ اِنْ يَشَاْ﴾ تَعْذِيبَكُمْ ﴿يُعَذِّبْكُمْ﴾ بِالْمَوْتِ عَلَى الْكُفْرِ ﴿وَمَآ اَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا ﴿٥٤﴾﴾ فَتُجْبِرَهُمْ عَلَى الْإِيمَانِ وهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ ﴿وَرَبُّكَ اَعْلَمُ بِمَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ فَيَخُصُّهُمْ بِمَا شَاءَ عَلَى قَدْرِ أَحْوَالِهِمْ ﴿وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيّٖنَ عَلٰى بَعْضٍ﴾ بِتَخْصِيصِ كُلٍّ مِنْهُمْ بِفَضِيلَةٍ كَمُوسَى بِالْكَلَامِ وَإِبْرَاهِيمَ بِالْخِلَّةِ وَمُحَمَّدٍ بِالْإِسْرَاءِ ﴿وَاٰتَيْنَا دَاوٗدَ زَبُورًا ﴿٥٥﴾﴾ ﴿قُلِ﴾ لَهُمْ ﴿ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ﴾ أَنَّهُمْ اٰلِهَةٌ ﴿مِنْ دُونِهٖ﴾ كَالْمَلَائِكَةِ وَعِيسٰى وَعُزَيْرٍ ﴿فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا ﴿٥٦﴾﴾ لَهُ إِلٰى غَيْرِكُمْ ﴿اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ﴾ هُمْ اٰلِهَةٌ ﴿يَبْتَغُونَ﴾ يَطْلُبُونَ ﴿اِلٰى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ﴾ الْقُرْبَةَ بِالطَّاعَةِ ﴿اَيُّهُمْ﴾ بَدَلٌ مِنْ وَاوِ يَبْتَغُونَ أَيْ يَبْتَغِيهَا الَّذِي هُوَ ﴿اَقْرَبُ﴾ إِلَيْهِ فَكَيْفَ بِغَيْرِهِ ﴿وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ﴾ كَغَيْرِهِمْ فَكَيْفَ تَدْعُونَهُمْ اٰلِهَةً ﴿اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا ﴿٥٧﴾﴾ ﴿وَاِنْ﴾ مَا ﴿مِنْ قَرْيَةٍ﴾ أُرِيدَ أَهْلُهَا ﴿اِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾ بِالْمَوْتِ ﴿اَوْ مُعَذِّبُوهَا عَذَابًا شَدِيدًا﴾ بِالْقَتْلِ وغَيْرِهِ ﴿كَانَ ذٰلِكَ فِي الْكِتَابِ﴾ اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ ﴿مَسْطُورًا ﴿٥٨﴾﴾ مَكْتُوبًا

TÜRKÇE ANLAMI

50-51 Onlara **de ki: İster taş olun, ister demir, isterse gözünüzde büyüyen herhangi bir mahlûk!** Yani bırakın kemik veya döküntüleri; size göre hayat verilmesi mümkün olmayan bir şey de olsanız size ruh vereceğiz. **Diyecekler ki: «Bizi tekrar** hayata **kim döndürecek?» De ki: Sizi** henüz hiçbir şey değilken **ilk kez yaratan.** Nitekim ilk baştan yaratmaya

gücü yetenin, hayatı geri vermeye gücü hayli hayli yeter; hatta bu ona daha kolaydır. **Bunun üzerine onlar** şaşırmış bir halde **başlarını sallayacak ve** alaylı bir şekilde **«Ne zamanmış o** diriliş?» **diyecekler. De ki: Yakın olsa gerek!**

52. **O gün ki,** İsrafilin diliyle **sizi** kabirlerinizden **çağıracaktır, siz de hemen** kabirlerinizden O'nun davetine **onun emriyle,** ya da dendiğine göre "hamd onadır" diyerek **icabet edeceksiniz. Ve** gördüğünüz şeyin dehşetinden dünyada **çok az bir zaman kaldınığınızı sanacaksınız.**[1]

53. **Ve** mümin **kullarıma de ki,** kâfirlere karşı **en güzel olan** sözü **söylesinler. Şüphe yok ki, şeytan aralarını bozar. Muhakkak ki şeytan, insan için pek açık bir düşmandır,** düşmanlığı ortadadır.

Kâfirlere söylenecek o güzel söz şudur:

54. **Rabbiniz sizi çok iyi bilendir. Dilerse** tevbe ve iman nasip ederek **size merhamet eder;** azap etmeyi **dilerse de** küfür üzere ölmeyi takdir ederek **size azap eder. Seni onların üzerine bir vekil olarak göndermedik** ki; onları iman etmeye zorlayasın. Bu ayet savaşla ilgili olan emirden önceydi.

55. **Ve Rabbin göklerde ve yerde olanları çok iyi bilendir.** Durumlarına göre onlara dileğini tahsis eder. **Andolsun ki,** her birine ayrı bir fazilet vererek **peygamberlerin bazılarını bazıları üzerine üstün kıldık.** Nitekim Musa'ya(a.s.) konuşma, İbrahim'e(a.s.) Halillik, Muhammed'e(a.s.) de İsrâ olayı tahsis edilmiştir. **Dâvud'a da Zebur'u verdik.**

56. Onlara **de ki: «O'nun dışında** ilah olduğunu **zannettiğiniz** Melekler, İsa ve Uzeyr gibi **kimselere dua edin. Onlar sizden ne bir sıkıntıyı açabilirler, ne de** o sıkıntıyı sizden alıp başkasına **değiştirmeye.»**

57. **O kendilerine** ilah olarak **taptıkları; onların** Allah'a **en yakın olanları,** itaat etmek suretiyle **Rablerine vesile,** bir yakınlık **ararlar.** Ya onların dışındakiler nasıl aramasın? **Ve onlar** başkaları gibi **onun rahmetini umarlar ve onun azabından korkarlar.** Dolayısıyla siz nasıl oluyor da onlara ibadet edebiliyorsunuz? **Şüphe yok ki, Rabbinin azabı korkulmaya değerdir.**

58. **Ve hiçbir ülke** halkı **yoktur ki, illâ Biz onu Kıyamet gününden önce** canını almak suretiyle **ya helâk ederiz veya** öldürülmesi suretiyle veya başka bir şekilde **ona şiddetli bir azap ile azap ederiz. Bu, kitapta,** levh-i mahfuzda **yazılıdır.**

KELİME ANLAMI

50. قُلْ **Söyle (ey habibim)** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne söyle?)* كُونُوا **İster olun** *(Ne olun?)* حِجَارَةً **Taş** أَوْ **Ya da** حَدِيدًا **Demir**

[1] Ayetteki إِنْ, مَا anlamındadır.

51. أَوْ خَلْقًا Ya da herhangi bir yaratık olun *(Neden?)* **مِمَّا يَكْبُرُ Büyük olandan** *(Nerede?)* **فِي صُدُورِكُمْ Kalplerinizde** يَعْظُمُ Yüce olandan *(Neden?)* عَنْ قَبُولِ الْحَيَاةِ Hayatı kabil olmaktan (yine de Allah sizi yaratır) فَضْلًا Nerde kaldı olmanız *(Neden?)* عَنِ الْعِظَامِ Kemikten وَالرُّفَاتِ Ve toprak yığınından فَلَا بُدَّ O halde kurtulamazsınız *(Neden?)* مِنْ إِيجَادِ الرُّوحِ Ruhun yaratılmasından *(Nerede?)* فِيكُمْ İçinizde **فَسَيَقُولُونَ Diyecekler** مَنْ **Kim يُعِيدُنَا Bizi tekrar döndürür** *(Neye?)* إِلَى الْحَيَاةِ Hayata **قُلْ Söyle ki الَّذِي O kimsedir ki (sizi döndürecek olan) فَطَرَكُمْ Sizi yarattı** خَلَقَكُمْ Sizi yoktan var etti **أَوَّلَ مَرَّةٍ İlk defada** وَلَمْ تَكُونُوا Ve siz değildiniz *(Ne değildiniz?)* شَيْئًا Hiçbir şey لِأَنَّ الْقَادِرَ Çünkü kadir olan *(Neye?)* عَلَى الْبَدْءِ İlk defa yaratmaya *(Nedir?)* قَادِرٌ Kadirdir *(Neye?)* عَلَى الْإِعَادَةِ Tekrar yaratmaya بَلْ هِيَ Bilakis, tekrar yaratmak *(Nedir?)* أَهْوَنُ Daha kolaydır **فَسَيُنْغِضُونَ O zaman sallayacaklar** يُحَرِّكُونَ Hareket ettirecekler *(Kime?)* **إِلَيْكَ Sana** *(Neyi?)* **رُؤُوسَهُمْ Başlarını** *(Nasıl?)* تَعَجُّبًا Hayret ederek **وَيَقُولُونَ Ve diyecekler** *(Nasıl?)* اسْتِهْزَاءً Alaylı bir şekilde *(Ne diyecekler?)* **هُوَ مَتَى O ne zamandır** أَيِ الْبَعْثُ Yani tekrar diriliş **قُلْ De ki عَسَى أَنْ يَكُونَ Olması umulur** *(Ne zaman?)* **قَرِيبًا Yakında**

52. يَوْمَ يَدْعُو Çağıracağı gün *(Kimi?)* **كُمْ Sizi** يُنَادِيكُمْ Size nida edeceği gün *(Nereden?)* مِنَ الْقُبُورِ Kabirlerden *(Ne ile?)* عَلَى لِسَانِ إِسْرَافِيلَ İsrafil'in diliyle **فَتَسْتَجِيبُونَ Siz de hemen icabet edersiniz** فَتُجِيبُونَ Uyarsınız *(Neye?)* دَعْوَتَهُ Çağrısına *(Nereden?)* مِنَ الْقُبُورِ Kabirlerden *(Ne ile icabet edersiniz?)* **بِحَمْدِهِ Onun hamdiyle** بِأَمْرِهِ Emriyle وَقِيلَ Ve denildi ki وَلَهُ الْحَمْدُ Hamd O'na aittir (diyerek) **وَتَظُنُّونَ Ve sanırsınız** *(Ne sanırsınız?)* **إِنْ مَا لَبِثْتُمْ Siz kalmadınız** ("in" nefi "ma"sı anlamındadır) *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada **إِلَّا قَلِيلًا Ancak az kaldınız** *(Niye?)* لِهَوْلِ مَا تَرَوْنَ Gördüğünüz şeylerin korku vericiliğinden sebep

53. وَقُلْ Ey habibim söyle *(Kime?)* **لِعِبَادِي Kullarıma** *(Öyle kullarım ki)* الْمُؤْمِنِينَ Mümin olan **يَقُولُوا Söylesinler** *(Kime?)* لِلْكُفَّارِ Kâfirlere *(Ne söylesinler?)* الْكَلِمَةَ Kelimeyi **الَّتِي Öyle kelime ki هِيَ O kelime أَحْسَنُ En güzeldir إِنَّ الشَّيْطَانَ Muhakkak ki şeytan يَنْزَغُ Bozar** يُفْسِدُ İfsat eder *(Neyi?)* **بَيْنَهُمْ Onların arasını إِنَّ الشَّيْطَانَ Muhakkak ki şeytan كَانَ لِلْإِنْسَانِ İnsan için daima** *(Nedir?)* **عَدُوًّا Düşmandır** *(Öyle düşman ki)* **مُبِينًا Apaçık** بَيِّنَ الْعَدَاوَةِ Düşmanlığı aşikâr وَالْكَلِمَةُ الَّتِي O söz ki أَحْسَنُ هِيَ O en güzeldir هِيَ O şudur

54. رَبُّكُمْ **Rabbiniz** اَعْلَمُ **En iyi bilendir** *(Kimi?)* بِكُمْ **Sizi** اِنْ يَشَأْ **Dilerse** يَرْحَمْكُمْ **Size rahmet eder** *(Ne ile?)* بِالتَّوْبَةِ وَالْإِيمَانِ Tövbe ve imanla اَوْ اِنْ يَشَأْ **Veya dilerse** *(Neyi?)* تَعْذِيبَكُمْ Size azap etmeyi يُعَذِّبْكُمْ **Size azap eder** *(Ne ile?)* بِالْمَوْتِ عَلَى الْكُفْرِ Küfür üzere ölmekle وَمَا اَرْسَلْنَاكَ **Seni göndermedik** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne olarak?)* وَكِيلًا **Vekil olarak** فَتُجْبِرَهُمْ Ki onları zorluyorsun *(Neye?)* عَلَى الْإِيمَانِ İmana وهٰذَا Bu *(Neden öncedir?)* قَبْلَ الْأَمْرِ Emrolunmadan öncedir *(Ne ile?)* بِالْقِتَالِ Savaşla

55. وَرَبُّكَ **Senin rabbin** اَعْلَمُ **Daha iyi bilir** *(Neyi?)* بِمَنْ فِي السَّمٰوَاتِ **Gökte olan kimseleri** *(Daha nerede olanları?)* وَالْاَرْضِ **Yerde olanları** فَيَخُصُّهُمْ Dolayısıyla onları hususi kılar *(Neye?)* بِمَا شَاءَ Dilediği şeye (makama) *(Neye göre?)* عَلٰى قَدْرِ أَحْوَالِهِمْ Hallerinin durumuna göre وَلَقَدْ فَضَّلْنَا **Ve kesinlikle biz üstün kıldık** *(Kimi?)* بَعْضَ النَّبِيِّينَ **Peygamberlerin bazısını** *(Kim üzerine?)* عَلٰى بَعْضٍ **Diğer bazısı üzerine** *(Ne ile?)* بِتَخْصِيصِ كُلِّ مِنْهُمْ Onların her birine tahsis etmekle *(Ne?)* بِفَضِيلَةٍ Bir fazilet *(Ne gibi?)* كَمُوسٰى Musa'ya tahsis ettiğimiz gibi *(Neyi?)* بِالْكَلَامِ Allah'la konuşmayı وَإِبْرَاهِيمَ İbrahim'e tahsis ettiğimiz gibi بِالْخِلَّةِ Halilullah olmayı وَمُحَمَّدٍ Ve Muhammed'e tahsis ettiğimiz gibi *(Neyi?)* بِالْإِسْرَاءِ İsrayı وَاٰتَيْنَا **Ve verdik** *(Kime?)* دَاوُدَ **Davud'a** *(Ne verdik?)* زَبُورًا **Zebur'u**

56. قُلْ **Söyle** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne söyle?)* اُدْعُوا **Dua edin** *(Kime?)* اَلَّذِينَ **O kimselere ki** زَعَمْتُمْ **Siz iddia ediyorsunuz** *(Neyi?)* أَنَّهُمْ Kesinlikle onlar *(Nedir?)* اٰلِهَةٌ İlahlardır *(Neden başka?)* مِنْ دُونِهِ **Allah'tan başka** *(Ne gibi?)* كَالْمَلَائِكَةِ Melekler وَعِيسٰى Ve İsa وَعُزَيْرٍ Ve Üzeyir gibi فَلَا يَمْلِكُونَ **Fakat onlar güç yetiremezler** *(Neye?)* كَشْفَ الضُّرِّ **Sıkıntının kalkmasına** *(Kimden?)* عَنْكُمْ **Sizden** *(Daha neye güç yetiremezler?)* وَلَا تَحْوِيلًا **Çevirmeye** *(Neyi?)* لَهُ Sıkıntıyı *(Kime?)* إِلٰى غَيْرِكُمْ Sizden başkasına

57. اُولٰئِكَ **İşte onlar** اَلَّذِينَ **Öyle kimseler ki** يَدْعُونَ **Tapıyorlar** *(Kime?)* هُمْ Kendilerine *(Ne olarak?)* اٰلِهَةً İlah olarak يَبْتَغُونَ **Onlar ararlar** يَطْلُبُونَ Arzularlar *(Kime?)* اِلٰى رَبِّهِمُ **Rablerine** *(Ne ararlar?)* اَلْوَسِيلَةَ **Vesile** اَلْقُرْبَةَ Yakınlık *(Ne ile?)* بِالطَّاعَةِ İtaat etmekle *(O arayanlardan bedel?)* اَيُّهُمْ **Hangisi** بَدَلٌ (Bu kelime) bedeldir *(Neden?)* مِنْ وَاوِ يَبْتَغُونَ "Yebteğûne"nin "vav"ından أَيْ يَبْتَغِيهَا Yani vesileyi arar *(Kim?)* اَلَّذِي هُوَ O kimse ki o *(Nedir?)* اَقْرَبُ **Daha yakındır** *(Kime?)* إِلَيْهِ Allah'a

(melekler gibi) فَكَيْفَ بِغَيْرِهِ O halde en yakın olanın gayrisi nasıl aramasın (İsa gibi) وَيَرْجُونَ **Ve onlar umarlar** *(Neyi?)* رَحْمَتَهُ **Allah'ın rahmetini** وَيَخَافُونَ **Ve korkarlar** *(Neden?)* عَذَابَهُ **Allah'ın azabından** *(Ne gibi?)* كَغَيْرِهِمْ (Allah'ın rahmetini uman ve azabından korkan) diğerleri gibi فَكَيْفَ تَدْعُونَهُمْ O halde nasıl onlara dua ediyorsunuz *(Ne olarak?)* اٰلِهَةً İlah olarak اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ **Muhakkak ki rabbinin azabı** *(Nedir?)* كَانَ مَحْذُورًا **Sakınılacak bir azaptır**

58. وَاِنْ مَا مِنْ قَرْيَةٍ **Hiçbir belde yoktur** ("in" olumsuzluk bildiren "ma" manasındadır) أُرِيدَ Kastedildi (beldeden) *(Ne?)* أَهْلُهَا Belde'nin ehli اِلَّا **Ancak varsa** نَحْنُ **Biz** مُهْلِكُوهَا **O beldeyi helak ederiz** *(Neden önce?)* قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ **Kıyamet gününden önce** *(Ne ile?)* بِالْمَوْتِ Ölüm ile اَوْ **Ya da** مُعَذِّبُوهَا **Ona azap ederiz** *(Nasıl?)* عَذَابًا **Bir azapla** *(Öyle azap ki)* شَدِيدًا **Şiddetli** *(Ne ile?)* بِالْقَتْلِ Öldürmek وغَيْرِهِ Ve diğer şeylerle كَانَ ذٰلِكَ **Bu oldu** *(Nerede?)* فِي الْكِتَابِ **Kitapta** اَللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ Levh-i mahfuzda *(Ne oldu?)* مَسْطُورًا **Satır satır kayıtlı** مَكْتُوبًا Yazılı

﴿وَمَا مَنَعَنَآ اَنْ نُرْسِلَ بِالْاٰيَاتِ﴾ الَّتِي اقْتَرَحَهَا أَهْلُ مَكَّةَ ﴿اِلَّآ اَنْ كَذَّبَ بِهَا الْاَوَّلُونَ﴾ لَمَّا أَرْسَلْنَاهَا فَأَهْلَكْنَاهُمْ وَلَوْ أَرْسَلْنَاهَا إِلَى هٰؤُلَاءِ وَقَدْ حَكَمْنَا بِإِمْهَالِهِمْ لِاِتْمَامِ أَمْرِ مُحَمَّدٍ ﷺ ﴿وَاٰتَيْنَا ثَمُودَ النَّاقَةَ﴾ اٰيَةً ﴿مُبْصِرَةً﴾ بَيِّنَةً وَاضِحَةً ﴿فَظَلَمُوا﴾ كَفَرُوا ﴿بِهَا﴾ فَأُهْلِكُوا ﴿وَمَا نُرْسِلُ بِالْاٰيَاتِ﴾ الْمُعْجِزَاتِ ﴿اِلَّا تَخْوِيفًا ﴿٥٩﴾﴾ لِلْعِبَادِ فَيُؤْمِنُوا ﴿وَ﴾اذْكُرْ ﴿اِذْ قُلْنَا لَكَ اِنَّ رَبَّكَ اَحَاطَ بِالنَّاسِ﴾ عِلْمًا وَقُدْرَةً فَهُمْ فِي قَبْضَتِهِ فَبَلِّغْهُمْ وَلَا تَخَفْ أَحَدًا فَهُوَ يَعْصِمُكَ مِنْهُمْ ﴿وَمَا جَعَلْنَا الرُّؤْيَا الَّتِي اَرَيْنَاكَ﴾ عَيَانًا لَيْلَةَ الْإِسْرَاءِ ﴿اِلَّا فِتْنَةً لِلنَّاسِ﴾ أَهْلِ مَكَّةَ إِذْ كَذَّبُوا بِهَا وَارْتَدَّ بَعْضُهُمْ لَمَّا أَخْبَرَهُمْ بِهَا ﴿وَالشَّجَرَةَ الْمَلْعُونَةَ فِي الْقُرْاٰنِ﴾ وَهِيَ الزَّقُّومُ الَّتِي تَنْبُتُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لَهُمْ إِذْ قَالُوا النَّارُ تَحْرُقُ الشَّجَرَةَ فَكَيْفَ تُنْبِتُهَا ﴿وَنُخَوِّفُهُمْ﴾ بِهَا ﴿فَمَا يَزِيدُهُمْ﴾ تَخْوِيفُنَا ﴿اِلَّا طُغْيَانًا كَبِيرًا ﴿٦٠﴾﴾ ﴿وَ﴾اذْكُرْ ﴿اِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ﴾ سُجُودَ تَحِيَّةٍ بِالْاِنْحِنَاءِ ﴿فَسَجَدُوٓا اِلَّآ اِبْلِيسَ قَالَ ءَاَسْجُدُ لِمَنْ خَلَقْتَ طِينًا ﴿٦١﴾﴾ نَصْبٌ بِنَزْعِ الْخَافِضِ أَيْ مِنْ طِينٍ ﴿قَالَ اَرَاَيْتَكَ﴾ أَيْ أَخْبِرْنِي ﴿هٰذَا الَّذِي كَرَّمْتَ﴾ فَضَّلْتَ ﴿عَلَيَّ﴾ بِالْأَمْرِ بِالسُّجُودِ لَهُ وَأَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ ﴿لَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿اَخَّرْتَنِ اِلٰى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَاَحْتَنِكَنَّ﴾ لَأَسْتَأْصِلَنَّ ﴿ذُرِّيَّتَهٗٓ﴾ بِالْإِغْوَاءِ ﴿اِلَّا قَلِيلًا ﴿٦٢﴾﴾ مِنْهُمْ مِمَّنْ عَصَمْتَهُ ﴿قَالَ﴾ تَعَالَى لَهُ ﴿اذْهَبْ﴾ مُنْظَرًا إِلَى وَقْتِ النَّفْخَةِ الْأُولَى ﴿فَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ فَاِنَّ جَهَنَّمَ جَزَآؤُكُمْ﴾ أَنْتَ وَهُمْ ﴿جَزَآءً مَوْفُورًا ﴿٦٣﴾﴾ وَافِرًا كَامِلًا ﴿وَاسْتَفْزِزْ﴾ اِسْتَخِفَّ ﴿مَنِ اسْتَطَعْتَ مِنْهُمْ بِصَوْتِكَ﴾ بِدُعَائِكَ بِالْغِنَاءِ وَالْمَزَامِيرِ وَكُلِّ دَاعٍ إِلَى الْمَعْصِيَةِ ﴿وَاَجْلِبْ﴾ صِحْ ﴿عَلَيْهِمْ بِخَيْلِكَ وَرَجِلِكَ﴾ وَهُمُ الرَّكَّابُ وَالْمُشَاةُ فِي الْمَعَاصِي ﴿وَشَارِكْهُمْ فِي الْاَمْوَالِ﴾ الْمُحَرَّمَةِ كَالرِّبَا وَالْغَصْبِ ﴿وَالْاَوْلَادِ﴾ مِنَ الزِّنَى ﴿وَعِدْهُمْ﴾ بِأَنْ لَا بَعْثَ وَلَا جَزَاءَ ﴿وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ﴾ بِذٰلِكَ ﴿اِلَّا غُرُورًا ﴿٦٤﴾﴾ بَاطِلًا ﴿اِنَّ عِبَادِي﴾ الْمُؤْمِنِينَ ﴿لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ﴾ تَسَلُّطٌ وَقُوَّةٌ ﴿وَكَفٰى بِرَبِّكَ وَكِيلًا ﴿٦٥﴾﴾ حَافِظًا لَهُمْ مِنْكَ ﴿رَبُّكُمُ الَّذِي يُزْجِي﴾ يَجْرِي ﴿لَكُمُ الْفُلْكَ﴾ السُّفُنَ ﴿فِي الْبَحْرِ لِتَبْتَغُوا﴾ تَطْلُبُوا ﴿مِنْ فَضْلِهِ﴾ تَعَالَى بِالتِّجَارَةِ ﴿اِنَّهُ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٦٦﴾﴾ فِي تَسْخِيرِهَا لَكُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

59. Ve Bizi Mekkelilerin teklif ettikleri türden **ayetler (mucizeler) göndermekten alıkoyan tek şey,** kendilerine o mucizeleri gönderdiğimizde **öncekilerin bu ayetleri yalanlamış olması** bu sebeple bizim de onları helak etmemiz**dir.** Şayet bunlara da o mucizelere göndersek elbette yalanla

yacaklar ve bu sebeple de helak edilmeyi hak edecekler. Hâlbuki Muhammed'in(s.a.v.) işini tamamlamak için onlara mühlet vermeye hükmettik. **Nitekim Semûd kavmine de, açık bir mucize olarak bir dişi deve vermiştik. Onlar ise, bu yüzden zalim,** kâfir **oldular** ve de helak edildiler. **Oysa biz ayetleri,** mucizeleri **ancak** kulları **korkutmak için göndeririz** ki iman etsinler.

60. **Ve** yâd et! **Sana demiştik ki: «Şüphesiz senin Rabbin bütün insanları** ilmi ve kudretiyle **kuşatmıştır,** onlar Rabbin elindedirler. Onlara tebliğ et ve sakın onlardan korkma! Zira Rabbin seni onlardan korur. İsra gecesi ayan beyan **Sana gösterdiğimiz görüntüyü insanlara,** Mekkelilere **ancak bir imtihan kılmıştık.** Nitekim onlar bu olayı yalanlamış bazıları da Hz. Peygamber kendilerine böyle bir olayı haber verdiğinde İslam dininden çıkmıştı. **Ve Kur'an'da lânet edilmiş olan** cehennemin dibinde yeşeren zakkum **ağacını da** onlara bir imtihan yaptık. Nitekim bu ağaç hakkında da şöyle demişlerdi; "ateş ağacı yakar, nasıl olur da yeşertir." **Ve onları** bu gibi ayetlerle **korkutuyoruz. Hâlbuki** bizim bu korkutmamız **sadece onların taşkınlığını artırıyor.»**

61. **Ve o zamanı** yâd et **ki, «Âdem'e** eğilmek suretiyle selamlama secdesiyle **secde ediniz» diye meleklere emrettik, onlar da hemen secde ettiler. Ancak İblis secde etmedi; dedi ki: «Ben çamurdan**[1] **yarattığına mı secde edeyim?»**

62. **Dedi ki: «Söyle bana,** kendisine secde edilmesini emretmek suretiyle **benden üstün kıldığın bu mu?** Ben ondan daha hayırlıyım. Zira beni ateşten yarattın. **Yemin ederim ki,**[2] **eğer beni Kıyamet gününe kadar ertelersen** –aralarından senin koruğun **çok azı hariç**– yoldan çıkarmak suretiyle **hepsinin kökünü kazıyacağım.**

63. Allah teala ona **buyurdu ki:** «Sura birinci defa üfürülünceye değin sana mühlet verildi; **şimdi çık git! Artık onlardan her kim sana tâbi olursa artık şüphe yok ki, sizin cezanız** senin ve onları cezası **cehennemdir; yeterli bir ceza!..»**

64. **«Ve onlardan kime gücün yeterse onu sesinle,** şarkıyla, çalgılarla ve günaha çeken her şeyle **yoldan çıkar ve süvarilerinle, piyadelerinle onlara** günah konusunda **yaygara kopar. Ve onlara** faizli ve gasp edilmiş haram **mallarda ve** zina sonucu doğan **çocuklarda ortak ol. Onlara** "diriliş ve ceza yok" şeklinde **vaadler yap. Şeytan,** yaptığı bu vaatlerle **insanlara aldatmadan,** batıldan **başka bir şey vâdetmez.**

65. **«Şüphesiz benim** mümin **kullarım var ya; senin için onların üzerinde bir hâkimiyet,** bir güç ve baskın **yoktur.** Onlara karşı sana **vekil,** koruyucu **olarak da Rabbin yeter.»**

---

[1] طِينًا kelimesi nez-i hâfız yoluyla nasbedilmiştir. Bu kelime مِنْ طِينٍ takdirindedir.

[2] لَئِنْ kelimesindeki ل kasem içindir.

66. **Rabbiniz,** ticaret yapmak suretiyle **kendisinin fazlından isteyesiniz diye sizin yararınıza gemileri yüzdüren O'dur. Şüphe yok ki O** gemileri emrinize vermesiyle **size karşı çok merhametlidir.**

KELİME ANLAMI

59. وَمَا مَنَعَنَا **Bizi alıkoymadı** *(Neden?)* اَنْ نُرْسِلَ **Göndermemizden** *(Neyi?)* بِالْاٰيَاتِ **Mucizeleri** اَلَّتِي Öyle mucizeler ki اِقْتَرَحَهَا Onları kabaca teklif etti *(Kim?)* أَهْلُ مَكَّةَ Mekke halkı اِلَّآ **Ancak alıkoydu** *(Ne alıkoydu?)* اَنْ كَذَّبَ **Yalanlaması** *(Neyi?)* بِهَا **O ayetleri** *(Kimin yalanlaması?)* اَلْاَوَّلُونَ **Evvelki-lerin** لَمَّا أَرْسَلْنَاهَا Ne zaman ki mucizeleri gönderdik فَأَهْلَكْنَاهُمْ Onları helak ettik وَلَوْ أَرْسَلْنَاهَا Şayet mucizeleri gönderseydik *(Kime?)* إِلَى هٰؤُلَاءِ Bunlara (Mekke halkına) لَكَذَّبُوا بِهَا Kesinlikle o mucizeleri yalanlardılar وَاسْتَحَقُّوا Ve layık olurlardı *(Neye?)* اَلْإِهْلَاكَ Helak edilmeye وَقَدْ حَكَمْنَا Hâlbuki biz karar verdik *(Neye?)* بِإِمْهَالِهِمْ Onlara zaman tanımaya *(Niye?)* لِإِتْمَامِ أَمْرِ مُحَمَّدٍ ﷺ Muhammed'in (s.a.v.) işini tamamlamak için وَاٰتَيْنَا **Ve verdik** *(Kime?)* ثَمُودَ **Semud halkına** *(Ne verdik?)* اَلنَّاقَةَ **Dişi deve verdik** *(Ne olarak?)* اٰيَةً Mucize olarak *(Öyle mucize ki)* مُبْصِرَةً **Açık** بَيِّنَةً وَاضِحَةً Apaçık ve aşikâr فَظَلَمُوا **Onlar da zulmettiler** كَفَرُوا Nankörlük ettiler *(Neye?)* بِهَا **O deveye** فَأَهْلَكُوا Ve helak edildiler وَمَا نُرْسِلُ **Biz göndermeyiz** *(Neyi?)* بِالْاٰيَاتِ **Ayetleri** اَلْمُعْجِزَاتِ Mucizeleri اِلَّا **Ancak göndeririz** *(Ne için?)* تَخْوِيفًا **Korkutmak için** *(Kimi?)* لِلْعِبَادِ Kulları فَيُؤْمِنُوا Ki iman etsinler

60. وَاذْكُرْ **Ve** hatırla اِذْ **Bir zaman ki** قُلْنَا **Biz demiştik** *(Kime?)* لَكَ **Sana** *(Ne demiştik?)* اِنَّ رَبَّكَ **Kesinlikle senin rabbin** اَحَاطَ **Kuşattı** *(Kimi?)* بِالنَّاسِ **İnsanları** *(Ne açıdan?)* عِلْمًا وَقُدْرَةً İlim ve kudret açısından فَهُمْ Dolayısıyla insanlar *(Neresindedir?)* فِي قَبْضَتِهِ Allah'ın eli altındadır فَبَلِّغْهُمْ Sen onlara tebliğ et وَلَا تَخَفْ Ve korkma *(Kimden?)* أَحَدًا Hiç kimseden فَهُوَ Allah يَعْصِمُكَ Seni korur *(Neden?)* مِنْهُمْ Onlardan وَمَا جَعَلْنَا **Biz kılmadık** *(Neyi?)* اَلرُّؤْيَا اَلَّتِي **O görüntüyü ki** اَرَيْنَاكَ **Sana gösterdik** *(Ne olarak?)* عَيَانًا Uyanık olarak *(Ne zamanda?)* لَيْلَةَ الْإِسْرَاءِ İsra gecesinde اِلَّا **Ancak kıldık** *(Ne?)* فِتْنَةً **İmtihan** *(Kime?)* لِلنَّاسِ **İnsanlara** أَهْلِ مَكَّةَ Mekke halkına إِذْ كَذَّبُوا بِهَا Çünkü gördüklerini yalanladılar وَارْتَدَّ بَعْضُهُمْ Bazısı da dinden döndü *(Ne zaman?)* لَمَّا أَخْبَرَهُمْ (Peygamber) onlara haber verdiğinde *(Neyi?)* بِهَا Gördüklerini *(İmtihan için daha ne kıldık?)* وَالشَّجَرَةَ **Ağaç** *(Öyle ağaç ki)* اَلْمَلْعُونَةَ **Lanetlenmiş olan** *(Nerede?)*

Kur'an'da فِي الْقُرْاٰنِ وَهِيَ O ağaç da *(Nedir?)* اَلزَّقُّومُ Zakkumdur اَلَّتِي Öyle zakkum ki تَنْبُتُ Bitiyor *(Nerede?)* فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ Cehennemin dibinde جَعَلْنَاهَا Biz o ağacı yarattık *(Ne için?)* فِتْنَةً لَهُمْ Mekke halkına fitne olsun diye إِذْ قَالُوا Çünkü onlar dediler *(Ne dediler?)* اَلنَّارُ تَحْرُقُ Ateş yakar *(Neyi?)* اَلشَّجَرَةَ Ağacı فَكَيْفَ O halde nasıl تُنْبِتُهُ O ağacı bitirir وَنُخَوِّفُهُمْ **Ve onları korkutuyoruz** *(Ne ile?)* بِهَا O ağaç ile فَمَا يَزِيدُهُمْ **Onları artırmaz** *(Ne?)* تَخْوِيفُنَا Korkutmamız إِلَّا **Ancak artırır** *(Neyi?)* طُغْيَانًا **Azgınlığını** *(Öyle azgınlık ki)* كَبِيرًا **Büyük**

61. وَاذْكُرْ **Ve** hatırla إِذْ **Bir zaman ki** قُلْنَا **Biz demiştik** *(Kime?)* لِلْمَلٰئِكَةِ **Meleklere** *(Ne dedik?)* اُسْجُدُوا **Secde edin** *(Kime?)* لِاٰدَمَ **Âdem'e** *(Nasıl?)* سُجُودَ تَحِيَّةٍ Selam secdesi etmekle *(Nasıl?)* بِالْاِنْحِنَاءِ Eğilmekle فَسَجَدُوا **Ve (melekler) secde ettiler** *(Ancak kim müstesna?)* إِلَّا اِبْلِيسَ **Ancak iblis müstesna** قَالَ **Dedi ki (iblis)** أَاَسْجُدُ **Secde mi edeyim** *(Kime?)* لِمَنْ **O kimseye ki** خَلَقْتَ **Yarattın** *(Neden?)* طِينًا **Çamurdan** نَصْبٌ (Bu kelime) nasb olmuştur *(Ne ile?)* بِنَزْعِ الْخَافِضِ Harfi cerin çıkarılmasıyla أَيْ مِنْ طِينٍ Yani "min tînin" (tevilindedir)

62. قَالَ **(İblis) dedi** *(Ne dedi?)* أَرَاَيْتَكَ **Gördün mü** أَيْ أَخْبِرْنِي Yani bana haber ver *(Neyi?)* هٰذَا الَّذِي **Şu şeyi ki** كَرَّمْتَ **Sen faziletli kıldın** فَضَّلْتَ Üstün kıldın *(Kime karşı?)* عَلَيَّ **Bana karşı** *(Ne ile üstün kıldın?)* بِالْأَمْرِ Emretmekle *(Neyi emretmekle?)* بِالسُّجُودِ لَهُ Ona secde etmeyi وَأَنَا Ve ben *(Ne olduğum halde?)* خَيْرٌ مِنْهُ Ondan daha hayırlı خَلَقْتَنِي Ki beni yarattın *(Neden?)* مِنْ نَارٍ Ateşten لَئِنْ **Andolsun şayet** لَامُ قَسَمٍ Başındaki "lam" lam-ı kasemdir أَخَّرْتَنِ **Beni bırakırsan** *(Ne zamana kadar?)* إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ **Kıyamet gününe kadar** لَأَحْتَنِكَنَّ **Elbette ele geçireceğim** لَأَسْتَأْصِلَنَّ Elbette kökünü kazıyacağım *(Neyi ele geçireceğim?)* ذُرِّيَّتَهُ **Onun soyunu** *(Ne ile?)* بِالْإِغْوَاءِ Yoldan çıkarmakla إِلَّا قَلِيلًا **Ancak pek azı müstesna** *(Neden?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Onlardan bedel?)* مِمَّنْ عَصَمْتَهُ Senin kendisini koruduklarından

63. قَالَ **Dedi** *(Kim dedi?)* تَعَالَى Yüce olan (Allah) *(Kime?)* لَهُ Şeytana *(Ne dedi?)* اِذْهَبْ **Git** *(Ne olduğun halde?)* مَذْءُومًا Mühlet verilmiş olduğun halde *(Ne zamana kadar?)* إِلَى وَقْتِ النَّفْخَةِ الْأُولَى (Sura) Birinci üfürülüş vaktine kadar فَمَنْ **Her kim** تَبِعَكَ **Sana uyarsa** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** فَإِنَّ جَهَنَّمَ **Kesinlikle cehennem** *(Nedir?)* جَزَاؤُكُمْ **Sizin cezanızdır** *(Sizden bedel?)* أَنْتَ وَهُمْ Sen ve sana tabi olanların *(Nasıl?)* جَزَاءً **Bir cezayla ki** مَوْفُورًا **Tam olan** وَافِرًا كَامِلًا Artan ve tam olan

64. وَاسْتَفْزِزْ **Kışkırt** اِسْتَخِفَّ Hafife al *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** اِسْتَطَعْتَ **Gücün yettiği** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Ne ile kışkırt?)* بِصَوْتِكَ **Sesin ile** بِدُعَائِكَ Davet etmenle *(Ne ile?)* بِالْغِنَاءِ Şarkıyla *(Daha ne ile?)* وَالْمَزَامِيرِ Çalgı aletleriyle وَكُلِّ دَاعٍ Ve itici her şey ile *(Neye?)* إِلَى الْمَعْصِيَةِ Günaha وَاَجْلِبْ **Ve gürültüyü bas** صِحْ Çığlığı bas *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne ile?)* بِخَيْلِكَ **Süvarilerinle** *(Daha ne ile?)* وَرَجِلِكَ **Ve yayalarınla** وَهُمْ Onlar *(Kimlerdir?)* اَلرِّكَابُ Binekli olanlar وَالْمُشَاةُ Ve yürüyenler *(Ne hususta?)* فِي الْمَعَاصِي Günahlar hususunda وَشَارِكْهُمْ **Ve onlara ortak ol** *(Ne hususta?)* فِي الْاَمْوَالِ **Mallar hususunda** *(Öyle mallar ki)* اَلْمُحَرَّمَةِ Haram kılınan *(Ne gibi?)* كَالرِّبَا Faiz وَالْغَصْبِ Ve gasp gibi *(Daha ne hususta?)* وَالْاَوْلَادِ **Ve çocuklar hususunda** *(Nerden edinilen çocuklar?)* مِنَ الزِّنَى Zinadan وَعِدْهُمْ **Ve onlara va'd et** *(Neyi?)* بِأَنْ لَا بَعْثَ Öldükten sona dirilmenin olmadığını *(Daha neyi?)* وَلَا جَزَاءَ Ve cezanın olmadığını وَمَا يَعِدُهُمْ **Onlara va'd etmez** *(Kim?)* اَلشَّيْطَانُ **Şeytan** *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla اِلَّا **Ancak vaad etmiştir** *(Ne?)* غُرُورًا **Aldatış** بَاطِلًا Boş söz

65. اِنَّ عِبَادِي **Kesinlikle benim kullarım** اَلْمُؤْمِنِينَ Müminler لَيْسَ لَكَ **Senin için yoktur** *(Kime karşı?)* عَلَيْهِمْ **Kullarıma karşı** *(Neyin yoktur?)* سُلْطَانٌ **Hiç-bir saltanatın** تَسَلُّطٌ Hâkimiyetin وَقُوَّةٌ Ve kuvvetin وَكَفٰى **Yeter** *(Kim?)* بِرَبِّكَ **Rabbin** *(Ne olarak?)* وَكِيلًا **Vekil olarak** حَافِظًا Koruyucu olarak *(Kimi?)* لَهُمْ Kullarını *(Kimden?)* مِنْكَ Senden

66. رَبُّكُمُ **Rabbiniz** اَلَّذِي **Öyle rabdir ki** يُزْجِي **Yürütür** يَجْرِي Akıtır *(Kim için?)* فِي الْبَحْرِ **Denizde** *(Niçin?)* لِتَبْتَغُوا **Elde edesiniz diye** تَطْلُبُوا Arayasınız diye *(Neyi?)* مِنْ فَضْلِهِ **(Allah'ın) lütfunu** *(Öyle Allah ki)* تَعَالَى Yüce olan *(Ne ile?)* بِالتِّجَارَةِ Ticaretle اِنَّهُ كَانَ **Muhakkak ki Allah** بِكُمْ **Size karşı** *(Nedir?)* رَحِيمًا **Ziyade merhamet sahibidir** *(Ne hususta?)* فِي تَسْخِيرِهَا لَكُمْ Gemileri emrinize verme hususunda

﴿وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ﴾ الشِّدَّةُ ﴿فِي الْبَحْرِ﴾ خَوْفَ الْغَرْقِ ﴿ضَلَّ﴾ غَابَ عَنْكُمْ ﴿مَنْ تَدْعُونَ﴾ تَعْبُدُونَ مِنَ الْآلِهَةِ فَلَا تَدْعُونَهُ ﴿إِلَّا إِيَّاهُ﴾ تَعَالَى فَإِنَّكُمْ تَدْعُونَهُ وَحْدَهُ لِأَنَّكُمْ فِي شِدَّةٍ لَا يَكْشِفُهَا إِلَّا هُوَ ﴿فَلَمَّا نَجَّاكُمْ﴾ مِنَ الْغَرْقِ وَأَوْصَلَكُمْ ﴿إِلَى الْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ﴾ عَنِ التَّوْحِيدِ ﴿وَكَانَ الْإِنْسَانُ كَفُورًا ﴿٦٧﴾﴾ جُحُودًا لِلنِّعَمِ ﴿أَفَأَمِنْتُمْ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ﴾ أَيِ الْأَرْضِ كَقَارُونَ ﴿أَوْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا﴾ أَيْ يُرْمِيَكُمْ بِالْحَصْبَاءِ كَقَوْمِ لُوطٍ ﴿ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ وَكِيلًا ﴿٦٨﴾﴾ حَافِظًا مِنْهُ ﴿أَمْ أَمِنْتُمْ أَنْ يُعِيدَكُمْ فِيهِ﴾ أَيِ الْبَحْرِ ﴿تَارَةً﴾ مَرَّةً ﴿أُخْرَى فَيُرْسِلَ عَلَيْكُمْ قَاصِفًا مِنَ الرِّيحِ﴾ أَيْ رِيحًا شَدِيدَةً لَا تَمُرُّ بِشَيْءٍ إِلَّا قَصَفَتْهُ فَتُكَسِّرُ فُلْكَكُمْ ﴿فَيُغْرِقَكُمْ بِمَا كَفَرْتُمْ﴾ بِكُفْرِكُمْ ﴿ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ عَلَيْنَا بِهِ تَبِيعًا ﴿٦٩﴾﴾ نَاصِرًا وَتَابِعًا يُطَالِبُنَا بِمَا فَعَلْنَا بِكُمْ ﴿وَلَقَدْ كَرَّمْنَا﴾ فَضَّلْنَا ﴿بَنِي آدَمَ﴾ بِالْعِلْمِ وَالنُّطْقِ وَاعْتِدَالِ الْخَلْقِ وَغَيْرِ ذَلِكَ وَمِنْهُ طَهَارَتُهُمْ بَعْدَ الْمَوْتِ ﴿وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ﴾ عَلَى الدَّوَابِّ ﴿وَالْبَحْرِ﴾ عَلَى السُّفُنِ ﴿وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا﴾ كَالْبَهَائِمِ وَالْوُحُوشِ ﴿تَفْضِيلًا ﴿٧٠﴾﴾ فَمَنْ بِمَعْنَى مَا أَوْ عَلَى بَابِهَا وَتَشْمِلُ الْمَلَائِكَةَ وَالْمُرَادُ تَفْضِيلُ الْجِنْسِ وَلَا يَلْزَمُ تَفْضِيلُ أَفْرَادِهِ إِذْ هُمْ أَفْضَلُ مِنَ الْبَشَرِ غَيْرَ الْأَنْبِيَاءِ اُذْكُرْ ﴿يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ﴾ نَبِيِّهِمْ فَيُقَالُ يَا أُمَّةَ فُلَانٍ أَوْ بِكِتَابِ أَعْمَالِهِمْ فَيُقَالُ يَا صَاحِبَ الْخَيْرِ يَا صَاحِبَ الشَّرِّ وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿فَمَنْ أُوتِيَ﴾ مِنْهُمْ ﴿كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ﴾ وَهُمُ السُّعَدَاءُ أُولُو الْبَصَائِرِ فِي الدُّنْيَا ﴿فَأُولَئِكَ يَقْرَؤُونَ كِتَابَهُمْ وَلَا يُظْلَمُونَ﴾ يَنْقُصُونَ مِنْ أَعْمَالِهِمْ ﴿فَتِيلًا ﴿٧١﴾﴾ قَدْرَ قِشْرَةِ النَّوَاةِ ﴿وَمَنْ كَانَ فِي هَذِهِ﴾ أَيِ الدُّنْيَا ﴿أَعْمَى﴾ عَنِ الْحَقِّ ﴿فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَى﴾ عَنْ طَرِيقِ النَّجَاةِ وَقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ ﴿وَأَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٧٢﴾﴾ أَبْعَدُ طَرِيقًا عَنْهُ وَنَزَلَ فِي ثَقِيفٍ وَقَدْ سَأَلُوهُ ﷺ أَنْ يَحْرُمَ وَادِيَهُمْ وَأَلَحُّوا عَلَيْهِ ﴿وَإِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ ﴿كَادُوا﴾ قَارَبُوا ﴿لَيَفْتِنُونَكَ﴾ لَيَسْتَنْزِلُونَكَ ﴿عَنِ الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ لِتَفْتَرِيَ عَلَيْنَا غَيْرَهُ وَإِذًا﴾ لَوْ فَعَلْتَ ذَلِكَ ﴿لَاتَّخَذُوكَ خَلِيلًا ﴿٧٣﴾﴾ - ﴿وَلَوْلَا أَنْ ثَبَّتْنَاكَ﴾ عَلَى الْحَقِّ بِالْعِصْمَةِ ﴿لَقَدْ كِدْتَ﴾ قَارَبْتَ ﴿تَرْكَنُ﴾ تَمِيلُ ﴿إِلَيْهِمْ شَيْئًا﴾ رُكُونًا ﴿قَلِيلًا ﴿٧٤﴾﴾ لِشِدَّةِ احْتِيَالِهِمْ وَإِلْحَاحِهِمْ وَهُوَ صَرِيحٌ فِي أَنَّهُ ﷺ لَمْ يَرْكَنْ وَلَا قَارَبَ ﴿إِذًا﴾ لَوْ رَكَنْتَ ﴿لَأَذَقْنَاكَ ضِعْفَ﴾ عَذَابِ ﴿الْحَيَاةِ وَضِعْفَ﴾ عَذَابِ ﴿الْمَمَاتِ﴾ أَيْ مِثْلَيْ مَا يُعَذِّبُ غَيْرَكَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ﴿ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا ﴿٧٥﴾﴾ مَانِعًا مِنْهُ

TÜRKÇE ANLAMI

67. **Ve size** boğulma korkusuyla **denizde bir şiddet isabet ettiği zaman, ondan başka ibadet ettiğiniz** ilahlar **kaybolur,** onlara dua etmezsiniz, sadece Allah tealaya dua edersiniz. Zira siz ancak O'nun kaldırabileceği kötü bir durumdasınızdır. **Sonra sizi karaya** ulaştırıp boğulmaktan **kurtarınca da** tevhitten **yüz çevirirsiniz. İnsan çok nankör,** nimetleri inkârcı**dır.**

68. **Sizinle beraber karanın bir tarafını** Karun gibi yere **batırmasından yahut** Lut kavmi gibi **başınıza taş yağdırmayacağından emin mi oldunuz? Sonra kendiniz için bir vekil,** sizi ondan koruyacak birini **bulamazsınız.**

69. **Yoksa sizi tekrar oraya,** denize **iade etmesinden, sonra da üzerinize** önüne çıkan her şeyi kırıp geçiren **şiddetli bir rüzgâr gönderip de** geminiz parçalanınca **küfrünüz sebebiyle sizi boğmasından emin mi oldunuz? Sonra kendiniz için Bize karşı bunun intikamını alacak bir yardımcı,** yaptığımızın hesabını sormak için peşimize düşecek birini **bulamazsınız.**

70. **Andolsun ki, Biz âdemoğlunu,** ilim, konuşma, düzgün yaratılış ve bunların dışında öldükten sonra yıkanmaları gibi şeylerle **üstün kıldık. Onları karada** hayvanlara **ve denizde** gemilere **bindirdik. Onlara leziz, temiz şeylerden rızık verdik. Onları** evcil ve vahşi hayvanlar gibi **yarattıklarımızdan**[1] **birçokları üzerine çok çok üstün kıldık.**

71. Yâd et! **Bir gün,** yani kıyamet gününde **bütün insanları imamlarıyla,** peygamberleriyle **çağıracağız.** Denilecek ki; ey falanın ümmeti! Ya da "ey kötü amel sahibi kişi" şeklinde amel defteriyle çağırılacaktır. **Artık** onlardan **kimin kitabı sağ eline verilirse işte onlar,** dünyada basiret sahibi olan mutlu kimseler olup **kitaplarını okurlar. Onlar bir zerre kadar,** çekirdeğin zarı kadar **bile zulme uğramazlar,** amellerinden bir şey eksiltilmez.

72. **Ve** bu dünyada hakka karşı **kör olan kişi, işte o ahirette de** kurtuluş yoluna ve kitabını okumaya karşı **kördür, yolca daha sapık,** kurtuluş yolundan daha uzak**tır.**

Hz. Peygamberden kendi vadilerinin harem bölgesi sayılmasını isteyip bu konuda ısrar eden Sakif kabilesi hakkında inmiştir:

73. **Ve onlar az daha -sana vahyettiğimiz şeyden başkasını Bize iftira edesin diye- seni fitneye düşürecekler,** hükmümüzü bıraktıracakar**dı. O**nu yaptığın **zaman seni elbette dost edineceklerdi.**

---

[1] Ayetteki مَنْ kelimesi مَا anlamındadır. Ya da melekleri de içine aldığını söylersek normalde olduğu gibi akıllılar için kullanılmıştır deriz. Bu durumda insan cinsinin melek cinsinden üstün olduğu kastedilmiştir. Böyle olunca tek tek insanların meleklerden üstün olması gerekmez; zira melekler –peygamberler hariç– beşerden üstündür.

74. **Ve eğer Biz seni** koruyarak hak üzere **sabit kılmasaydık, az kaldı onlara** hile ve ısrarlarından dolayı **azıcık** bir meyille **meyledecektin.** Bu ayet hz. Peygamberin meyletmediği ve meyletmeye yaklaşmadığı konusunda açıktır.

75. Meyledecek olsaydın **O takdirde sana hayatın da kat kat** azabını, **ölümün de kat kat** azabını, yani dünya ve ahirette başkasının gördüğü azabın iki katını **tattırmış olurduk. Sonra kendin için Bize karşı** o azabı engelleyecek **bir yardımcı da bulamazdın.**

KELİME ANLAMI

67. وَإِذَا مَسَّكُمْ **Size iliştiğinde** *(Ne?)* ٱلضُّرُّ **Bela** ٱلشِّدَّةُ Felaket *(Nerede?)* فِي ٱلْبَحْرِ **Denizde** *(Ondan bedel?)* خَوْفَ ٱلْغَرْقِ Boğulma korkusu ضَلَّ **Kaybolup gider** غَابَ Gaip olur *(Kimden?)* عَنْكُمْ Sizden *(Kim kaybolup gider?)* مَنْ **O kimseler ki** تَدْعُونَ **Yalvarıyordunuz** تَعْبُدُونَ İbadet ettikleriniz *(Neden?)* مِنَ ٱلْآلِهَةِ İlahlardan فَلَا تَدْعُونَهُ Dolayısıyla (gaip olmasından sebep) onlara yalvaramıyorsunuz إِلَّآ إِيَّاهُ **Ancak Allah müstesna** *(Öyle Allah ki)* تَعَالَى Yüce olan فَإِنَّكُمْ Çünkü siz تَدْعُونَهُ O'na dua edersiniz وَحْدَهُ Yalnız لِأَنَّكُمْ Çünkü siz *(Ne haldesiniz?)* فِي شِدَّةٍ Bir felaket içerisindesiniz لَا يَكْشِفُهَا O felaketi kaldıramaz إِلَّا هُوَ Ancak Allah (kaldırır) فَلَمَّا نَجَّاكُمْ **Ne zaman ki sizi kurtardı** *(Neden?)* مِنَ ٱلْغَرْقِ Boğulmaktan وَأَوْصَلَكُمْ Ve sizi ulaştırdı *(Nereye?)* إِلَى ٱلْبَرِّ **Karaya** أَعْرَضْتُمْ **Siz yüz çevirdiniz** *(Neden?)* عَنِ ٱلتَّوْحِيدِ Tevhitten وَكَانَ **Ve daima** ٱلْإِنْسَانُ **İnsan** *(Nedir?)* كَفُورًا **Nankör-dür** جُحُودًا İnkâr edicidir *(Neyi?)* لِلنِّعَمِ Nimetleri

68. أَفَأَمِنْتُمْ **Emin mi oldunuz** *(Neden?)* أَنْ يَخْسِفَ **Yerin dibine geçirmesin-den** *(Kimi?)* بِكُمْ **Sizi** *(Nerede?)* جَانِبَ ٱلْبَرِّ **Kara tarafında** أَيِ ٱلْأَرْضِ Yani yere *(Ne gibi?)* كَقَارُونَ Kârun gibi أَوْ **Ya da** يُرْسِلَ **Salıvermesinden** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Ne salıvermesinden?)* حَاصِبًا **Taşlı kasırga** أَيْ يُرْمِيَكُمْ Yani size yağdırmasından *(Ne?)* بِٱلْحَصْبَاءِ Çakıl taşları *(Ne gibi?)* كَقَوْمِ لُوطٍ Lut'un kavmi(ne yağdırdığı) gibi ثُمَّ **Sonra** لَا تَجِدُوا **Bulamazsınız** *(Kime?)* لَكُمْ **Kendinize** *(Ne bulamazsınız?)* وَكِيلًا **Bir vekil** حَافِظًا مِنْهُ Bundan koruyucu

69. أَمْ أَمِنْتُمْ **Veya emin mi oldunuz** *(Neden?)* أَنْ يُعِيدَكُمْ **Sizi döndürmesinden** *(Nereye?)* فِيهِ **Oraya** أَيِ ٱلْبَحْرِ Denize *(Nasıl?)* تَارَةً **Bir defa daha** مَرَّةً Bir kere أُخْرَى **Başka** فَيُرْسِلَ **Ve peşinden göndermesinden** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize**

أَيْ رِيحًا شَدِيدَةً **Rüzgârdan** مِنَ الرِّيحِ *(Neden?)* **Fırtına** قَاصِفًا *(Neyi göndermesinden?)* Yani şiddetli rüzgârı (göndermesinden) *(Öyle rüzgâr ki)* لَا تَمُرُّ Uğramaz *(Neye?)* بِشَيْءٍ Hiçbir şeye إِلَّا قَصَفَتْهُ Ancak uğrarsa onu kırıp döker فَتُكَسِّرُ Dolayısıyla parçalanır *(Ne?)* فُلْكَكُمْ Gemileriniz فَيُغْرِقَكُمْ **Ve sizi boğmasından** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا كَفَرْتُمْ **İnkâr etmeniz sebebiyle** بِكُفْرِكُمْ Küfrünüzden dolayı ثُمَّ **Sonra** لَا تَجِدُوا **Bulamazsınız** *(Kime?)* لَكُمْ **Kendinize** *(Kime karşı?)* عَلَيْنَا **Bize karşı** *(Ne sebebiyle?)* بِهِ **Bu yaptıklarımız sebebiyle** *(Ne bulamazsınız?)* تَبِيعًا **Bir destekçi** نَاصِرًا Yardımcı وَتَابِعًا Ve bir dayanak *(Öyle dayanak ki)* يُطَالِبُنَا Bize hesap soruyor *(Neye karşı?)* بِمَا فَعَلْنَا بِكُمْ Size yaptıklarımıza karşılık

70. وَلَقَدْ كَرَّمْنَا **Elbette muhakkak biz kutsadık** فَضَّلْنَا Üstün kıldık *(Kimi?)* بَنِي آدَمَ **Âdemoğlunu** *(Ne ile?)* وَاعْتِدَالِ الْخَلْقِ بِالْعِلْمِ وَالنُّطْقِ Bilgi ve konuşmakla *(Daha ne ile?)* Yaratılışında ki dengeyle وَغَيْرِ ذٰلِكَ Ve diğer şeylerle وَمِنْهُ Bu diğer şeylerdendir *(Ne?)* طَهَارَتُهُمْ بَعْدَ الْمَوْتِ Öldükten sonra insanoğlunun yıkanması وَحَمَلْنَاهُمْ **Ve onları taşıdık** *(Nerede?)* فِي الْبَرِّ **Karada** *(Ne üzerinde?)* عَلَى الدَّوَابِّ Hayvanlar üzerinde *(Daha nerede?)* وَالْبَحْرِ **Denizde** *(Ne üzerinde?)* عَلَى السُّفُنِ Gemiler üzerinde وَرَزَقْنَاهُمْ **Ve onlara rızk verdik** *(Neden?)* مِنَ الطَّيِّبَاتِ **Temiz nimetlerden** وَفَضَّلْنَاهُمْ **Ve onları üstün kıldık** *(Kim üzerine?)* عَلَى كَثِيرٍ **Çoğu üzerine** *(Neden?)* مِمَّنْ خَلَقْنَا **Yarattıklarımızdan** *(Ne gibi?)* كَالْبَهَائِمِ Çiftlik hayvanları gibi *(Daha?)* وَالْوُحُوشِ Vahşi hayvanlar gibi *(Nasıl?)* تَفْضِيلًا **Üstün kılmakla** فَمَنْ Şöyle ki "men" kelimesi *(Ne manasındadır?)* بِمَعْنَى مَا "ma" manasındadır أَوْ Ya da ("men" kelimesi) *(Ne üzeredir?)* عَلَى بَابِهَا Kendi binası üzeredir (akıllılara ait) وَتَشْمِلُ Ve içerir *(Neyi?)* الْمَلَائِكَةَ Melekleri وَالْمُرَادُ Maksat ise *(Nedir?)* تَفْضِيلُ الْجِنْسِ (İnsan) cinsinin üstün olduğudur وَلَا يَلْزَمُ (cins olarak insanın üstün olmasından) lazım gelmez *(Ne lazım gelmez?)* تَفْضِيلُ أَفْرَادِهِ Bireylerinin üstün olması *(Niye?)* إِذْ هُمْ Çünkü melekler *(Nedir?)* أَفْضَلُ Daha üstündür *(Neden?)* مِنَ الْبَشَرِ İnsandan *(Kimden başka?)* غَيْرَ الْأَنْبِيَاءِ Peygamberlerden başka

71. اُذْكُرْ Hatırla *(Neyi?)* يَوْمَ **O günü ki** نَدْعُوا **Çağırırız** *(Kimi?)* كُلَّ أُنَاسٍ **Her topluluğu** *(Ne ile?)* بِإِمَامِهِمْ **Önderleriyle** نَبِيِّهِمْ Peygamberleriyle فَيُقَالُ Dolayısıyla nida edilecek *(Ne diye?)* يَا أُمَّةَ فُلَانٍ Ey falancanın ümmeti أَوْ بِكِتَابِ أَعْمَالِهِمْ Ya da amel defterleriyle (çağırırız) فَيُقَالُ Dolayısıyla nida edilecek *(Ne diye?)* يَا صَاحِبَ الْخَيْرِ Ey hayır sahibi يَا صَاحِبَ الشَّرِّ Ey şer sahibi وَهُوَ O gün *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ

Kıyamet günüdür فَمَنْ **Her kim ki** أُوتِيَ **Kendisine verildi** *(Kimden?)* مِنْهُمْ O topluluklardan *(Ne verildi?)* كِتَابَهُ **Kitabı** *(Nereden?)* بِيَمِينِهِ **Sağından** وَهُمْ Onlar *(Kimlerdir?)* اَلسُّعَدَاءُ Mutlu kişilerdir *(Daha kimlerdir?)* أُولُو الْبَصَائِرِ İleri görüşlüler *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada فَأُولٰئِكَ **İşte onlar** يَقْرَؤُونَ **Okurlar** *(Neyi?)* كِتَابَهُمْ **Kitaplarını** وَلَا يُظْلَمُونَ **Ve haksızlığa da uğramazlar** يَنْقُصُونَ Noksanlaş-maz *(Neden?)* مِنْ أَعْمَالِهِمْ Amellerinden *(Ne?)* فَتِيلًا **En ufak bir şey** قَدْرَ قِشْرَةِ النَّوَاةِ Hurma çekirdeğinin zarı miktarınca

72. وَمَنْ **Ve herkim** كَانَ **İse** *(Nerede?)* فِي هٰذِهِ **Burada** أَيِ الدُّنْيَا Yani dünyada *(Ne ise?)* أَعْمٰى **Kör ise** *(Neden?)* عَنِ الْحَقِّ Gerçeği görmekten فَهُوَ **O kişi** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ **Ahirette de** *(Nedir?)* أَعْمٰى **Kördür** *(Neden?)* عَنْ طَرِيقِ النَّجَاةِ Kurtuluş yolundan وَقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ Ve kitabını okumaktan وَأَضَلُّ **Ve iyice sapmıştır** *(Ne cihetinden?)* سَبِيلًا **Yol cihetinden** أَبْعَدُ Çok uzaktır *(Ne cihetinden?)* طَرِيقًا Yol cihetinden *(Neden?)* عَنْهُ Kurtuluş yolundan وَنَزَلَ (Bu ayet) indi *(Ne hakkında?)* فِي ثَقِيفٍ Sakîf hakkında وَقَدْ سَأَلُوهُ ﷺ Ki onlar Peygamberden (s.a.v.) istemişlerdi *(Neyi?)* أَنْ يَحْرُمَ Harem kılmasını *(Neyin?)* وَادِيَهُمْ Vadilerinin وَأَلَحُّوا Ve ısrarla yalvarıyorlardı *(Neye?)* عَلَيْهِ Buna

73. وَإِنْ مُخَفَّفَةٌ كَادُوا **Neredeyse o müşrikler idiler** ("in" "inne" den tahfiflen-miştir) قَارَبُوا Yaklaştılar *(Ne idiler?)* لَيَفْتِنُونَكَ **Kesinlikle seni saptıracak idiler** لَيَسْتَنْزِلُونَكَ Kaydıracak idiler *(Neden?)* عَنِ الَّذِي **O yoldan ki** أَوْحَيْنَا **Biz vahyettik** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** *(Niye saptıracaklar?)* لِتَفْتَرِيَ **İftira atasın diye** *(Kime karşı?)* عَلَيْنَا **Bize karşı** *(Neyi?)* غَيْرَهُ **Vahyettiğimizden başkasını** وَإِذًا **O takdirde** لَوْ فَعَلْتَ ذٰلِكَ Şayet sen böyle yapsaydın لَاتَّخَذُوكَ **Seni edinirlerdi** *(Ne?)* خَلِيلًا **İyi bir dost**

74. وَلَوْلَآ اَنْ ثَبَّتْنَاكَ **Eğer seni sabit kılmasaydık** *(Ne üzerine?)* عَلَى الْحَقِّ Hak üzere *(Ne ile?)* بِالْعِصْمَةِ Günahsızlıkla لَقَدْ كِدْتَ **Gerçekten nerdeyse olacaktın** قَارَبْتَ Yaklaşacaktın *(Ne olacaktın?)* تَرْكَنُ **Yönelir** تَمِيلُ Meyleder *(Kime?)* إِلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne kadar?)* شَيْئًا **Bir şey kadar** رُكُونًا Meylediş kadar *(Öyle meylediş ki)* قَلِيلًا **Az** *(Neden dolayı?)* لِشِدَّةِ احْتِيَالِهِمْ Hile yapmadaki katılıklarından dolayı وَإِلْحَاحِهِمْ Ve ısrarla yalvarmalarından dolayı وَهُوَ صَرِيحٌ Bu açıktır *(Kim hakkında?)* فِي أَنَّهُ ﷺ Peygamberin (s.a.v.) olduğu hakkında *(Ne olduğu hakkında?)* لَمْ يَرْكَنْ Meyletmemiş olduğu وَلَا قَارَبَ Ve yaklaşmamış olduğu hakkındadır

75. **إِذًا O takdirde** لَوْ رَكَنْتَ Şayet meyletseydin **لَأَذَقْنَاكَ Sana tattırırdık** ضِعْفَ عَذَابِ **Hayatın kat kat** azabını *(Daha?)* **وَضِعْفَ عَذَابِ الْمَمَاتِ Ölümün kat kat** azabını **أَيْ مِثْلَيْ مَا** Yani o şeyin iki katını ki **يُعَذَّبُ** Azap görüyor *(Kim?)* **غَيْرُكَ** Senden başkası *(Nerede?)* **فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ** Dünya ve Ahirette **ثُمَّ Sonra لَا تَجِدُ Bulamazsın** *(Kime?)* **لَكَ Kendine** *(Kime karşı?)* **عَلَيْنَا Bize karşı** *(Ne bulamazsın?)* **نَصِيرًا Bir yardımcı** **مَانِعًا مِنْهُ** Azaptan alıkoyan

وَنَزَلَ لَمَّا قَالَ لَهُ الْيَهُودُ إِنْ كُنْتَ نَبِيًّا حَقًّا فَالْحِقْ بِالشَّامِ فَإِنَّهَا أَرْضُ الْأَنْبِيَاءِ ﴿وَإِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ ﴿كَادُوا لَيَسْتَفِزُّونَكَ مِنَ الْأَرْضِ﴾ أَرْضِ الْمَدِينَةِ ﴿لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا وَإِذًا﴾ لَوْ أَخْرَجُوكَ ﴿لَا يَلْبَثُونَ خِلَافَكَ﴾ فِيهَا ﴿إِلَّا قَلِيلًا ﴿٧٦﴾﴾ ثُمَّ يُهْلَكُونَ ﴿سُنَّةَ مَنْ قَدْ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنْ رُسُلِنَا﴾ أَيْ كَسُنَّتِنَا فِيهِمْ مِنْ إِهْلَاكِ مَنْ أَخْرَجَهُمْ ﴿وَلَا تَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيلًا ﴿٧٧﴾﴾ تَبْدِيلًا ﴿أَقِمِ الصَّلٰوةَ لِدُلُوكِ الشَّمْسِ﴾ أَيْ مِنْ وَقْتِ زَوَالِهَا ﴿إِلٰى غَسَقِ الَّيْلِ﴾ إِقْبَالِ الظُّلْمَةِ أَيِ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ وَالْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ ﴿وَقُرْاٰنَ الْفَجْرِ﴾ صَلَاةَ الصُّبْحِ ﴿إِنَّ قُرْاٰنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا ﴿٧٨﴾﴾ تَشْهَدُهُ مَلَائِكَةُ اللَّيْلِ وَمَلَائِكَةُ النَّهَارِ ﴿وَمِنَ الَّيْلِ فَتَهَجَّدْ﴾ فَصَلِّ ﴿بِهِ﴾ بِالْقُرْاٰنِ ﴿نَافِلَةً لَكَ﴾ فَرِيضَةً زَائِدَةً لَكَ دُونَ أُمَّتِكَ أَوْ فَضِيلَةً عَلَى الصَّلَوَاتِ الْمَفْرُوضَةِ ﴿عَسٰى اَنْ يَبْعَثَكَ﴾ يُقِيمَكَ ﴿رَبُّكَ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿مَقَامًا مَحْمُودًا ﴿٧٩﴾﴾ يَحْمَدُكَ فِيهِ الْأَوَّلُونَ وَالْآخَرُونَ وَهُوَ مَقَامُ الشَّفَاعَةِ فِي فَصْلِ الْقَضَاءِ وَنَزَلَ لَمَّا أُمِرَ بِالْهِجْرَةِ ﴿وَقُلْ رَبِّ اَدْخِلْنِي﴾ الْمَدِينَةَ ﴿مُدْخَلَ صِدْقٍ﴾ إِدْخَالًا مَرْضِيًّا لَا أَرَى فِيهِ مَا أَكْرَهُ ﴿وَاَخْرِجْنِي﴾ مِنْ مَكَّةَ ﴿مُخْرَجَ صِدْقٍ﴾ إِخْرَاجًا لَا أَلْتَفِتُ بِقَلْبِي إِلَيْهَا ﴿وَاجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَصِيرًا ﴿٨٠﴾﴾ قُوَّةً تَنْصُرُنِي بِهَا عَلَى أَعْدَائِكَ ﴿وَقُلْ﴾ عِنْدَ دُخُولِكَ مَكَّةَ ﴿جَاءَ الْحَقُّ﴾ الْإِسْلَامُ ﴿وَزَهَقَ الْبَاطِلُ﴾ بَطَلَ الْكُفْرُ ﴿إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا ﴿٨١﴾﴾ مُضْمَحِلًّا زَائِلًا وَقَدْ دَخَلَهَا ﷺ وَحَوْلَ الْبَيْتِ ثَلٰثُمِائَةٍ وَسِتُّونَ صَنَمًا فَجَعَلَ يَطْعُنُهَا بِعُودٍ فِي يَدِهِ وَيَقُولُ ذٰلِكَ حَتّٰى سَقَطَتْ رَوَاهُ الشَّيْخَانِ ﴿وَنُنَزِّلُ مِنَ﴾ لِلْبَيَانِ ﴿الْقُرْاٰنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ﴾ مِنَ الضَّلَالَةِ ﴿وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ﴾ بِهِ ﴿وَلَا يَزِيدُ الظّٰلِمِينَ﴾ الْكَافِرِينَ ﴿إِلَّا خَسَارًا ﴿٨٢﴾﴾ لِكُفْرِهِمْ بِهِ ﴿وَإِذَآ اَنْعَمْنَا عَلَى الْاِنْسَانِ﴾ الْكَافِرِ ﴿اَعْرَضَ﴾ عَنِ الشُّكْرِ ﴿وَنَاٰى بِجَانِبِهِ﴾ ثَنَى عِطْفَهُ مُتَبَخْتِرًا ﴿وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ﴾ الْفَقْرُ وَالشِّدَّةُ ﴿كَانَ يَئُوسًا ﴿٨٣﴾﴾ قَنُوطًا مِنْ رَحْمَةِ اللهِ ﴿قُلْ كُلٌّ﴾ مِنَّا وَمِنْكُمْ ﴿يَعْمَلُ عَلٰى شَاكِلَتِهِ﴾ طَرِيقَتِهِ ﴿فَرَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِمَنْ هُوَ اَهْدٰى سَبِيلًا ﴿٨٤﴾﴾ طَرِيقًا فَيُثِيبُهُ ﴿وَيَسْاَلُونَكَ﴾ أَيِ الْيَهُودُ ﴿عَنِ الرُّوحِ﴾ الَّذِي يَحْيَا بِهِ الْبَدَنُ ﴿قُلِ﴾ لَهُمْ ﴿الرُّوحُ مِنْ اَمْرِ رَبِّي﴾ أَيْ عِلْمِهِ لَا تَعْلَمُونَهُ ﴿وَمَآ اُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٥﴾﴾ بِالنِّسْبَةِ إِلَى عِلْمِهِ تَعَالَى ﴿وَلَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿شِئْنَا لَنَذْهَبَنَّ بِالَّذِي اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ﴾ أَيِ الْقُرْاٰنِ بِأَنْ نَمْحُوَهُ مِنَ الصُّدُورِ وَالْمَصَاحِفِ ﴿ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ بِهِ عَلَيْنَا وَكِيلًا ﴿٨٦﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

76. **Ve az kaldı seni** Medine **yurdundan çıkarmak için rahatsız edeceklerdi. O vakit,** seni çıkardıklarında **onlar da senden sonra** orada **pek az kalacaklar,** sonra helak olacaklar**dır.**

77. **Senden evvel göndermiş olduğumuz peygamberlerin sünneti** de böyleydi, onları yurtlarından çıkaran kimseleri helak etmiştik. **Ve Bizim sünnetimiz için bir değiştirme bulamazsın.**

78. **Güneşin batıya yönelmesinden,** zeval vaktinden **gecenin kararmasına,** karanlığın gelişine **kadar** öğle ikindi akşam ve yatsı **namaz**larını **kıl. Bir de sabah namazını; zira sabah namazı** gece ve gündüz melekleri tarafından **şahit olunmuştur.**

79. **Ve geceleyin kalk,** ümmete değil de **sana mahsus bir nafile olmak üzere onunla** yani Kur'ânla **gece namaz kıl. Umulur ki Rabbin** ahirette **seni bir övülmüş bir makama,** kendisinde öncekilerin ve sonrakilerin seni öveceği kaza sırasındaki şefaat makamına **gönderecektir.**

Hicretle emredildiğinde şu ayetler inmiştir:

80. **Ve şöyle niyaz et: Rabbim! Gireceğim yere sıdk girişiyle girmemi sağla;** hoşnut olacağım ve kendisinde rahatsızlık duyacağım hiçbir şeyin olmadığı şekilde girdir, **çıkacağım yer** olan Mekke'**den de sıdk ile,** o çıktığım yerde gönlüm kalmadan **çıkmamı sağla! Bana tarafından,** düşmanlarına karşı **iyice yardım edecek bir kuvvet ver.**

81. **Ve** Mekke'ye girerken **de ki: «Hak** olan İslam **geldi ve bâtıl** olan küfür **çöküp gitti. Şüphe yok ki, batıl çöküp gitmeye mahkûmdur.»** Nitekim Hz. Peygamber Mekke'ye girdiğinde Kâbe'nin etrafında üç yüz atmış adet put vardı. Hz. Peygamber efendimiz, putlar düşene dek elindeki bir sopayla onları itmiş ve bu ayeti okumuştu.

82. **Ve mü'minler için Kur'ân'dan**[1] dalalete karşı **bir şifa,** onunla **bir rahmet olan şeyi indiririz.** Onu inkâr etmeleri nedeniyle **zalimler,** kâfirler **içinse, ziyandan başka bir şey arttırmaz.**

83. Kâfir **insana nimet verdiğimiz zaman** şükürden **yüz çevirip** kibirlenerek **yan çizer; ona bir de** fakirlik ve zorluk gibi bir **kötülük dokunacak olsa** Allah'ın rahmetinden **umut keser.**

84. **De ki:** «Sizden ve bizden **herkes kendi yoluna göre amelde bulunur. Rabbin ise doğru yolu takip edenleri en iyi bilen** ve onu mükâfatlandıracak olan**dır.»**

85. Yahudiler **sana** bedenin kendisiyle hayat bulduğu **ruhtan sorarlar.** Onlara **de ki: «Ruh Rabbimin emrinden,** onun ilminden**dir,** siz onu bilemezsiniz. Allah tealanın ilmine nispetle **size ilimden çok az birşey verilmiştir.»**

---

[1] Ayetteki مِنَ beyan içindir.

86. Zât-ı akdesime yemin olsun[1] ki, eğer dilesek, sana vahyetmiş olduğumuz Kur'ânı hafızlardan ve sahifelerden silmek suretiyle **elbette kaldırırdık. Sonra seni Bize karşı o (Kur'â)na dair kendine bir vekil bulamazsın.**

KELİME ANLAMI

76. وَنَزَلَ (Bu ayet) inmiştir *(Niye?)* لَمَّا قَالَ Ne zaman ki dedi *(Kime?)* لَهُ Peygambere *(Kim?)* اَلْيَهُودُ Yahudiler *(Ne dedi?)* إِنْ كُنْتَ نَبِيًّا حَقًّا Eğer sen gerçek peygambersen فَالْحِقْ Git *(Nereye?)* بِالشَّامِ Şam'a فَإِنَّهَا Çünkü orası *(Nedir?)* أَرْضُ الْأَنْبِيَاءِ Peygamber-ler diyarıdır وَإِنْ **Nerdeyse idiler** ("in" "inne"den tahfif edilmiştir) *(Ne idiler?)* لَيَسْتَفِزُّونَكَ -كَادُوا -مُخَفَّفَةٌ **Sana dar getirecek idiler** *(Neyi?)* مِنَ الْأَرْضِ **Yeryüzünü** *(Ondan bedel?)* أَرْضِ الْمَدِينَةِ Medine diyarını *(Niye?)* لِيُخْرِجُوكَ **Seni sürmeleri için** *(Nereden?)* مِنْهَا **O diyardan** وَإِذًا **O takdirde** لَوْ أَخْرَجُوكَ Seni sürselerdi لَا يَلْبَثُونَ **Kalmazlardı** *(Ne zaman?)* خِلَافَكَ **Senin ardından** *(Nerede?)* فِيهَا Medine diyarında إِلَّا قَلِيلًا **Ancak azı müstesna** ثُمَّ يُهْلَكُونَ Sonra, helak olurlardı

77. سُنَّةَ مَنْ **O kimselere karşı (uyguladığımız) kanun** قَدْ اَرْسَلْنَا **Ki biz göndermiştik** *(Neden önce?)* قَبْلَكَ **Senden önce** *(Kimden?)* مِنْ رُسُلِنَا **Peygamberlerimizden** أَيْ كَسُنَّتِنَا Yani bizim kanunumuz gibi *(Kim hakkında?)* فِيهِمْ Peygamber-ler hakkında *(Nedir o kanunumuz?)* مِنْ اِهْلَاكِ مَنْ أَخْرَجَهُمْ Peygamberleri sürenleri helak etmek وَلَا تَجِدُ **Bulamazsın** *(Nerede?)* لِسُنَّتِنَا **Kanunumuzda** *(Ne bulamazsın?)* تَحْوِيلًا **Hiçbir değişiklik** تَبْدِيلًا Tebdil (bulamazsın)

78. اَقِمْ **Dosdoğru kıl** *(Neyi?)* اَلصَّلٰوةَ **Namazı** *(Neden sonra?)* لِدُلُوكِ الشَّمْسِ **Güneşin batmaya meylinden sonra** أَيْ مِنْ وَقْتِ زَوَالِهَا Yani güneşin zeval vaktinden sonra *(Ne zamana kadar?)* إِلٰى غَسَقِ الَّيْلِ **Gece karanlığına kadar** إِقْبَالِ الظُّلْمَةِ Gecenin karanlığına ulaşıncaya kadar أَيِ الظُّهْرِ Yani öğle وَالْعَصْرِ İkindi وَالْمَغْرِبِ Akşam وَالْعِشَاءِ Ve yatsı *(Daha neyi kıl?)* وَقُرْاٰنَ الْفَجْرِ صَلَاةَ الصُّبْحِ **Sabah namazını** اِنَّ قُرْاٰنَ الْفَجْرِ **Kesinlikle sabah namazı** كَانَ **Daima** *(Nedir?)* مَشْهُودًا **Şahit olunandır** تَشْهَدُهُ Ona şahit olur *(Kim?)* مَلَائِكَةُ اللَّيْلِ Gece melekleri وَمَلَائِكَةُ النَّهَارِ Ve gündüz melekleri

79. وَمِنَ الَّيْلِ **Gecenin bir kısmında** فَتَهَجَّدْ **Gece ibadeti yap** فَصَلِّ Ve de namaz kıl *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** بِالْقُرْاٰنِ Kuran'la *(Ne olarak?)* نَافِلَةً **Nafile olarak** *(Kime ait?)*

---

[1] وَلَئِنْ شِئْنَا ayetindeki ل yemin içindir.

لَكَ **Sana ait** فَرِيضَةً Bir vecibe olarak *(Öyle vecibe ki)* زَائِدَةً Fazla olan *(Kime ait?)* لَكَ Sana ait دُونَ أُمَّتِكَ Ümmetine değil أَوْ فَضِيلَةً Ya da bir fazilet olarak *(Neye zait olmak üzere?)* عَلَى الصَّلَوَاتِ Namazlar üzerine *(Öyle namazlar ki)* اَلْمَفْرُوضَةِ Farz kılınan namazlar gibi عَسَى **Umulur** *(Ne?)* أَنْ يَبْعَثَكَ **Seni göndermesi** يُقِيمَكَ Seni getirmesi *(Kimin?)* رَبُّكَ **Rabbinin** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Nereye?)* **Bir makama** مَقَامًا *(Öyle makam ki)* **Övülmüş olan** مَحْمُودًا يَحْمَدُكَ Seni över *(Nerede?)* فِيهِ O makamda *(Kim?)* اَلْأَوَّلُونَ Öncekiler *(Daha kim?)* وَالْآخَرُونَ Ve sonrakiler وَهُوَ O makam da *(Nedir?)* مَقَامُ الشَّفَاعَةِ Şefaat makamıdır *(Ne zamanda?)* فِي فَصْلِ الْقَضَاءِ Hükmün karara bağlanma anında وَنَزَلَ Bu ayet inmiştir *(Ne zamanda?)* لَمَّا أُمِرَ Ne zaman ki emredildi *(Ne ile?)* بِالْهِجْرَةِ Hicret ile

80. وَقُلْ **(Ey habibim) Söyle** *(Ne söyle?)* رَبِّ **Ey rabbim** أَدْخِلْنِي **Beni girdir** *(Nereye?)* اَلْمَدِينَةَ Medine'ye *(Nasıl?)* مُدْخَلَ صِدْقٍ **Doğrulukla girmekle** إِدْخَالًا مَرْضِيًّا Razı olunan bir girmekle *(Öyle girmek ki)* لَا أَرَى Görmeyeceğim *(Nerede?)* فِيهِ Kendisinde *(Neyi?)* مَا أَكْرَهُ Çirkin gördüğüm şeyi وَأَخْرِجْنِي **Ve beni çıkart** *(Nereden?)* مِنْ مَكَّةَ Mekke'den *(Nasıl?)* مُخْرَجَ صِدْقٍ **Doğrulukla çıkmakla** إِخْرَاجًا Çıkmakla *(Öyle çıkmak ki)* لَا أَلْتَفِتُ Yönelmeyeyim *(Ne ile?)* بِقَلْبِي Kalbimle *(Nereye?)* إِلَيْهَا Mekke'ye وَاجْعَلْ **Ve yap** *(Kim için?)* لِي **Benim için** *(Kim tarafından?)* مِنْ لَدُنْكَ **Senin tarafından** *(Ne yap?)* سُلْطَانًا **Bir kuvvet** *(Öyle kuvvet ki)* نَصِيرًا **Yardım edici** قُوَّةً Güç *(Öyle güç ki)* تَنْصُرُنِي Bana yardım ediyorsun *(Ne ile?)* بِهَا O kuvvet ile *(Kime karşı?)* عَلَى أَعْدَائِكَ Düşmanlarına karşı

81. وَقُلْ **Ve de ki** *(Ne zaman?)* عِنْدَ دُخُولِكَ Girmen anında *(Nereye?)* مَكَّةَ Mekke'ye *(Ne de?)* جَاءَ **Geldi** *(Ne?)* اَلْحَقُّ **Hak geldi** اَلْإِسْلَامُ İslam وَزَهَقَ **Ve yok olup gitti** *(Ne?)* اَلْبَاطِلُ **Batıl** بَطَلَ الْكُفْرُ Küfür ortadan kalktı إِنَّ الْبَاطِلَ **Şüphe yok ki batıl** كَانَ **Daima** *(Nedir?)* زَهُوقًا **Yok olup gitmeye mahkum** مُضْمَحِلًّا İzmihlale uğramış زَائِلًا Yok olucu ﷺ وَقَدْ دَخَلَهَا Ve Peygamber (s.a.v.) Mekke'ye girdi *(Ne olduğu halde?)* وَحَوْلَ الْبَيْتِ Kâbe'nin etrafında *(Ne?)* ثَلَثُمِائَةٍ وَسِتُّونَ Üç yüz atmış *(Ne cihetinden?)* صَنَمًا Put cihetinden فَجَعَلَ يَطْعُنُهَا Putlara batırıyordu *(Neyi?)* بِعُودٍ Sivri bir değneği *(Neredeki?)* فِي يَدِهِ Elindeki وَيَقُولُ Ve diyordu *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bu sözü (hak geldi...) *(Ne zamana kadar?)* حَتَّى سَقَطَتْ Düşünceye kadar رَوَاهُ Bunu rivayet etmiştir *(Kim?)* اَلشَّيْخَانِ Buhari ve Müslim

82. وَنُنَزِّلُ **Biz indiririz** *(Neden?)* مِنَ لِلْبَيَانِ الْقُرْاٰنِ **Kuran'dan** ("min" beyan içindir) *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** هُوَ **O şey** *(Nedir?)* شِفَاءٌ **Kurtulmadır** *(Neden?)* مِنَ الضَّلَالَةِ Sapıklıktan *(Daha nedir?)* وَرَحْمَةٌ **Ve rahmettir** *(Kim için?)* لِلْمُؤْمِنِينَ **Müminler için** *(Neye?)* بِهِ O Kuran'a وَلَا يَزِيدُ **Kur'an artırmaz** *(Kimi?)* الظَّالِمِينَ **Zalimleri** الْكَافِرِينَ Kâfirleri إِلَّا **Ancak artırır** *(Neyini?)* خَسَارًا **Ziyanını** *(Niçin?)* لِكُفْرِهِمْ İnkâr ettikleri için *(Neyi?)* بِهِ Kuran'ı

83. وَإِذَا أَنْعَمْنَا **Nimet verdiğimizde** *(Kime?)* عَلَى الْإِنْسَانِ **İnsana** الْكَافِرِ Kâfire أَعْرَضَ **Yüz çevirir** *(Neden?)* عَنِ الشُّكْرِ Şükretmekten وَنَأَىٰ **Ve uzaklaşır** *(Ne ile?)* بِجَانِبِهِ **Yanıyla** ثَنَىٰ عِطْفَهُ Büyüklük taslar *(Ne olduğu halde?)* مُتَبَخْتِرًا Böbürlene-rek yürüyücü olduğu halde وَإِذَا مَسَّهُ **Ve ona dokunduğunda** *(Ne?)* الشَّرُّ **Bir kötülük** الْفَقْرُ وَالشِّدَّةُ Fakirlik ve fenalık كَانَ **Daima olur** *(Ne olur?)* يَئُوسًا **Karamsarlığa düşücü** قَنُوطًا Ümitsiz *(Neden?)* مِنْ رَحْمَةِ اللهِ Allah'ın rahmetinden

84. قُلْ **(Resulüm) söyle** كُلٌّ **Herkes** *(Kimden?)* مِنَّا وَمِنْكُمْ Bizden ve sizden يَعْمَلُ **İşini yapar** *(Neye göre?)* عَلَى شَاكِلَتِهِ **Mizacına göre** طَرِيقَتِهِ Yolu uyarınca فَرَبُّكُمْ **O halde rabbiniz** *(Nedir?)* أَعْلَمُ **En iyi bilendir** *(Kimi?)* بِمَنْ **O kimseyi ki** هُوَ **O** *(Nedir?)* أَهْدَىٰ **Doğruya ulaşmıştır** *(Ne cihetinden?)* سَبِيلًا **Yol cihetinden** طَرِيقًا Yol فَيُثِيبُهُ Dolayısıyla (Allah) onu mükâfatlandırır

85. وَيَسْأَلُونَكَ **Sana sorarlar** أَيِ الْيَهُودُ Yani Yahudiler *(Neden?)* عَنِ الرُّوحِ **Ruhtan** الَّذِي O ruh ki يَحْيَا بِهِ Onunla hayat bulur *(Ne?)* الْبَدَنُ Beden قُلْ **Söyle (ey habibim)** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne söyle?)* الرُّوحُ **Ruh** *(Nedendir?)* مِنْ أَمْرِ رَبِّي **Rabbimin emrindendir** أَيْ عِلْمِهِ Yani ona has olan bilgidendir لَا تَعْلَمُونَهُ Onu bilemezsiniz وَمَا أُوتِيتُمْ **Ve size verilmemiştir** *(Neden?)* مِنَ الْعِلْمِ **İlimden** إِلَّا قَلِيلًا **Ancak azı verilmiştir** *(Neye nisbetle?)* بِالنِّسْبَةِ إِلَى عِلْمِهِ تَعَالَى Yüce olan Allah'ın ilmine nispetle

86. وَلَئِنْ **Andolsun ki şayet** لَامُ قَسَمٍ (Lam) yemin lam-ı'dır شِئْنَا **Dileseydik** لَنَذْهَبَنَّ **Ortadan kaldırırdık** *(Neyi?)* بِالَّذِي **O şeyi ki** أَوْحَيْنَا **Biz vahyettik** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** أَيِ الْقُرْاٰنِ Yani Kuranı *(Ne ile?)* بِأَنْ نَمْحُوَهُ Silip almamızla *(Nereden?)* مِنَ الصُّدُورِ Kalplerden وَالْمَصَاحِفِ Ve Mushaflardan ثُمَّ **Sonra** لَا تَجِدُ **Bulamazsın** *(Kime?)* لَكَ **Kendine** *(Neye dair bulamazsın?)* بِهِ **Bu Kuran'a dair** *(Kime karşı?)* عَلَيْنَا **Bize karşı** *(Ne bulamazsın?)* وَكِيلًا **Koruyucu**

﴿إِلَّا﴾ لٰكِنْ أَبْقَيْنَاهُ ﴿رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ إِنَّ فَضْلَهُ كَانَ عَلَيْكَ كَبِيرًا ﴿٨٧﴾﴾ عَظِيمًا حَيْثُ أَنْزَلَهُ عَلَيْكَ وَأَعْطَاكَ الْمَقَامَ الْمَحْمُودَ وَغَيْرَ ذٰلِكَ مِنَ الْفَضَائِلِ ﴿قُلْ لَئِنِ اجْتَمَعَتِ الْأِنْسُ وَالْجِنُّ عَلٰى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هٰذَا الْقُرْآنِ﴾ فِي الْفَصَاحَةِ وَالْبَلَاغَةِ ﴿لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا ﴿٨٨﴾﴾ مُعِينًا نَزَلَ رَدًّا لِقَوْلِهِمْ لَوْ نَشَاءُ لَقُلْنَا مِثْلَ هٰذَا ﴿وَلَقَدْ صَرَّفْنَا﴾ بَيَّنَّا ﴿لِلنَّاسِ فِي هٰذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ﴾ صِفَةٌ لِمَحْذُوفٍ أَيْ مَثَلًا مِنْ جِنْسِ كُلِّ مَثَلٍ لِيَتَّعِظُوا ﴿فَأَبٰى أَكْثَرُ النَّاسِ﴾ أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿إِلَّا كُفُورًا ﴿٨٩﴾﴾ جُحُودًا لِلْحَقِّ ﴿وَقَالُوا﴾ عَطْفٌ عَلَى أَبٰى ﴿لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتّٰى تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْأَرْضِ يَنْبُوعًا ﴿٩٠﴾﴾ عَيْنًا يَنْبُعُ مِنْهَا الْمَاءُ ﴿أَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ﴾ بُسْتَانٌ ﴿مِنْ نَخِيلٍ وَعِنَبٍ فَتُفَجِّرَ الْأَنْهَارَ خِلَالَهَا﴾ وَسَطَهَا ﴿تَفْجِيرًا ﴿٩١﴾﴾ ﴿أَوْ تُسْقِطَ السَّمَاءَ كَمَا زَعَمْتَ عَلَيْنَا كِسَفًا﴾ قِطَعًا ﴿أَوْ تَأْتِيَ بِاللّٰهِ وَالْمَلٰئِكَةِ قَبِيلًا ﴿٩٢﴾﴾ مُقَابَلَةً وَعِيَانًا فَنَرَاهُمْ ﴿أَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِنْ زُخْرُفٍ﴾ ذَهَبٍ ﴿أَوْ تَرْقٰى﴾ تَصْعَدُ ﴿فِي السَّمَاءِ﴾ عَلَى السُّلَّمِ ﴿وَلَنْ نُؤْمِنَ لِرُقِيِّكَ﴾ لَوْ رَقِيتَ فِيهَا ﴿حَتّٰى تُنَزِّلَ عَلَيْنَا﴾ مِنْهَا ﴿كِتَابًا﴾ فِيهِ تَصْدِيقُكَ ﴿نَقْرَؤُهُ قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿سُبْحَانَ رَبِّي﴾ تَعَجُّبٌ ﴿هَلْ﴾ مَا ﴿كُنْتُ إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا ﴿٩٣﴾﴾ كَسَائِرِ الرُّسُلِ وَلَمْ يَكُونُوا يَأْتُونَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللّٰهِ ﴿وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدٰى إِلَّا أَنْ قَالُوا﴾ أَيْ قَوْلُهُمْ مُنْكِرِينَ ﴿أَبَعَثَ اللّٰهُ بَشَرًا رَسُولًا ﴿٩٤﴾﴾ وَلَمْ يَبْعَثْ مَلَكًا ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿لَوْ كَانَ فِي الْأَرْضِ﴾ بَدَلَ الْبَشَرِ ﴿مَلٰئِكَةٌ يَمْشُونَ مُطْمَئِنِّينَ لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ مَلَكًا رَسُولًا ﴿٩٥﴾﴾ إِذْ لَا يُرْسَلُ إِلٰى قَوْمٍ رَسُولٌ إِلَّا مِنْ جِنْسِهِمْ يُمْكِنُهُمْ مُخَاطَبَتُهُ وَالْفَهْمُ عَنْهُ ﴿قُلْ كَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ﴾ عَلٰى صِدْقِي ﴿إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿٩٦﴾﴾ عَالِمًا بِبَوَاطِنِهِمْ وَظَوَاهِرِهِمْ

TÜRKÇE ANLAMI

87. **Ancak** Kur'ânı gidermeyip bırakmamız **Rabbinden bir rahmettir. Şüphe yok ki, O'nun fazlı keremi senin üzerinde pek büyüktür.** Nitekim onu sana indirmiş, sana makam-ı mahmudu ve bunun dışında birçok faziletler ihsan etmiştir.

88. **De ki: «Andolsun, eğer insanlar ve cinler bu Kur'an'ın** fesâhat ve belâgatte **bir benzerini getirmek için toplanacak olsalar, -bazıları bazılarına yardımcı olsa bile- elbette onun bir benzerini getiremeyeceklerdir»** Bu ayet, Müşriklerin "istesek onun aynısını söyleriz" şeklindeki sözlerine ret olarak inmiştir.

89. **Andolsun ki, bu Kur'ân'da** öğüt alsınlar diye **insanlar için her** türlü

misalden[1] bir misal **açıkladık. Hâlbuki insanların,** Mekkelilerin **çoğu illa ki** hakkı **inkâr etmeyi sürdürürler.**

90. **Ve dediler ki**[2]: **«Sen bizim için yerden** su çıkan **bir kaynak,** göze **fışkırtmadıkça sana asla inanmayacağız.»**

91. **«Veya senin, aralarından şarıl şarıl ırmaklar akıttığın hurma ve üzüm bahçelerin olmalı!**

92. **«Veya -iddia ettiğin gibi - göğü üzerimize parça parça düşürmeli yahut** kendilerini görmemiz için **Allah ile melekleri açıkça karşımıza getirmelisin.»**

93. **«Veyahut altın bir evin olmalı veya** merdivenle **göğe çıkmalısın; ayrıca** göğe çıksan bile oradan seni doğruladığını **okuyacağımız bir kitap indirmedikçe senin göğe çıkışına da asla inanmayız. De ki: «Rabbimi tenzih ederim,**[3] **ben sadece** Allah tealanın izniyle bir mucize gösterebilen diğer peygamberler gibi **insan olan bir peygamberim.»**

94. **İnsanları, kendilerine hidayet geldiğinde iman etmekten engelleyen şey, sadece onların,** inkâr ederek **«Allah** bir meleği göndermedi de, **bir insanı mı peygamber olarak gönderdi?» demeleri olmuştur.**

95. Onlara **de ki: «Eğer yeryüzünde** insan yerine **rahat bir şekilde yürüyen melekler bulunsaydı, elbette onlara gökten peygamber olan bir melek indirirdik.»** Zira Allah teala her kavme, kendileriyle muhatap olup söylediklerini anlayabilecekleri, kendi cinslerinden olan birini gönderir.

96. **De ki: «Allah** doğruluğum konusunda **benimle sizin aranızda şahit olarak yeter. Şüphe yok ki, O, kullarından haberdardır onları hakkıyla görendir,** onların içlerini de dışlarını da bilendir.»

KELİME ANLAMI

87. **إِلَّا Ancak** لٰكِنْ أَبْقَيْنَاهُ Fakat biz o Kuran'ı bıraktık *(Ne olarak?)* **رَحْمَةً Rahmet olarak** *(Kim tarafından?)* **مِنْ رَبِّكَ Rabbin tarafından** **إِنَّ فَضْلَهُ Elbette onun lütfu** **كَانَ Daima** **عَلَيْكَ Sana** *(Ne olmuştur?)* **كَبِيرًا Pek büyük olmuştur** **عَظِيمًا** Çok yüce olmuştur **حَيْثُ أَنْزَلَهُ** Şöyle ki onu indirmiştir *(Kime?)* **عَلَيْكَ** Sana **وَأَعْطَاكَ** Ve sana vermiştir *(Neyi?)* **الْمَقَامَ الْمَحْمُودَ** Övülmüş makamı **وَغَيْرَ ذٰلِكَ** Ve diğer şeyleri *(Neden olan?)* **مِنَ الْفَضَائِلِ** İyiliklerden

88. **قُلْ (Ey Habibim) söyle** **لَئِنِ Şüphe yok ki şayet** **اِجْتَمَعَتْ Toplansa** *(Kim?)*

---

[1] مِنْ كُلِّ مَثَلٍ sözü mahzuf مثلا sözünün sıfatıdır. Ayet مَثَلًا مِنْ جِنْسِ كُلِّ مَثَلٍ takdirindedir.

[2] وَقَالُوا kelimesi أَبَى kelimesi üzerine atıftır.

[3] Bu ifade hayret bildirir.

اَلْاِنْسُ **İnsanlar** وَالْجِنُّ **Ve cinler** *(Ne üzerine?)* عَلٰى اَنْ يَّاْتُوا **Getirmek üzere** *(Neyi?)* بِمِثْلِ هٰذَا الْقُرْاٰنِ **Bu Kuran'ın benzerini** *(Ne hususta benzeri?)* فِي الْفَصَاحَةِ Fesahat وَالْبَلَاغَةِ Ve belagat hususunda لَايَاْتُوْنَ **Getiremezler** *(Neyi?)* بِمِثْلِهٖ **Benzerini** وَلَوْ كَانَ **Olsa dahi** *(Kim?)* بَعْضُهُمْ **Onların bir kısmı** *(Kime?)* لِبَعْضٍ **Diğer bir kısmına** *(Ne olsa?)* ظَهِيْرًا **Sırt çıkar olsa dahi** مُعِيْنًا Yardım edici نَزَلَ Bu ayet inmiştir *(Ne için?)* رَدًّا Bir ret olsun diye *(Neye?)* لِقَوْلِهِمْ Onların şu sözüne لَوْ نَشَاءُ *Şayet biz dileseydik* لَقُلْنَا *Söyleyebilirdik (Neyi?)* مِثْلَ هٰذَا *Bunun bir benzerini*

89. وَلَقَدْ **Elbette muhakkak** صَرَّفْنَا **Anlattık** بَيَّنَّا Açıkladık *(Kime?)* لِلنَّاسِ **İnsanlara** *(Nerede?)* فِي هٰذَا الْقُرْاٰنِ **Bu Kuran'da** *(Neden?)* مِنْ كُلِّ مَثَلٍ **Her türlü örnekten** صِفَةٌ (bu terkip) sıfattır *(Neyin?)* لِمَحْذُوْفٍ Mahzufun اَيْ مَثَلًا Yani misali (anlattık) *(Öyle misal ki)* مِنْ جِنْسِ كُلِّ مَثَلٍ Her misal türünden *(Niye?)* لِيَتَّعِظُوْا Öğüt alsınlar diye اَيْ **İnsanların çoğu** اَكْثَرُ النَّاسِ **Geri durdular (ısrar etmediler)** *(Kim?)* فَاَبٰى جُحُوْدًا Yani Mekke halkı اَهْلِ مَكَّةَ **Sadece nankör-lüğe ısrar ettiler** اِلَّا كُفُوْرًا Hakkı inkarcılıkta ısrar ettiler لِلْحَقِّ

90. وَقَالُوْا **Ve dediler** عَطْفٌ عَلٰى اَبٰى (Bu) "Ebâ" fiili üzerine atıftır *(Ne dediler?)* لَنْ نُّؤْمِنَ **Kesinlikle inanmayacağız** *(Kime?)* لَكَ **Sana** حَتّٰى تَفْجُرَ **Ta ki fışkırtıncaya kadar** *(Kim için?)* لَنَا **Bizim için** *(Nereden?)* مِنَ الْاَرْضِ **Yerden** *(Ne?)* يَنْۢبُوْعًا **Bir kaynak** عَيْنًا Bir göze *(Öyle göze ki)* يَنْبُعُ Fışkırıyor *(Neden?)* مِنْهَا O gözeden *(Ne?)* اَلْمَاءُ Su

91. اَوْ **Ya da** تَكُوْنَ **Olmalı** *(Kim için?)* لَكَ **Senin için** *(Ne?)* جَنَّةٌ **Bir bahçe** بُسْتَانٌ Bağlık *(Neden?)* مِنْ نَّخِيْلٍ **Hurmalıktan** *(Daha?)* وَعِنَبٍ **Üzümlükten** فَتُفَجِّرَ **Akıtmalısın** *(Neyi?)* اَلْاَنْهَارَ **Nehirleri** *(Nereden?)* خِلٰلَهَا **Aralarından** وَسَطَهَا Ortasından *(Nasıl?)* تَفْجِيْرًا **Akıtmakla**

92. اَوْ **Veya düşürmelisin** *(Neyi?)* اَلسَّمَاءَ **Göğü** *(Ne gibi?)* كَمَا زَعَمْتَ **İddia ettiğin gibi** *(Nereye düşürmelisin?)* عَلَيْنَا **Üzerimize** *(Ne olduğu halde?)* كِسَفًا **Parça parça** قِطَعًا Topak topak اَوْ تَاْتِيَ **Veya getirmelisin** *(Kimi?)* بِاللّٰهِ **Allah'ı** *(Daha?)* وَالْمَلٰٓئِكَةِ **Melekleri** وَعَيَانًا Karşılıklı مُقَابَلَةً **Karşımızda** قَبِيْلًا *(Ne oldukları halde?)* فَنَرَاهُمْ Ki onları görelim

93. اَوْ يَكُوْنَ **Veya olmalı** *(Kime ait?)* لَكَ **Sana ait** *(Ne olmalı?)* بَيْتٌ **Bir ev** *(Neden?)* مِنْ زُخْرُفٍ **Zühruftan** ذَهَبٍ Altından اَوْ تَرْقٰى **Veya yükselmelisin** تَصْعَدُ Çıkmalısın

(*Nereye?*) فِي السَّمَاءِ **Semaya** (*Ne ile?*) عَلَى السُّلَّمِ Merdivenle وَلَنْ نُؤْمِنَ **Ve kesinlikle inanmayacağız da** (*Neye?*) لِرُقِيِّكَ **Yükselmene** لَوْ رَقِيتَ Yükselsen bile (*Nereye?*) فِيهَا Oraya (*Ne zamana kadar?*) حَتَّى تُنَزِّلَ **Sen indirene kadar** (*Nereye?*) عَلَيْنَا **Üzerimize** (*Nereden?*) مِنْهَا Gökten (*Neyi?*) كِتَابًا **Kitabı** (*Öyle kitap ki*) فِيهِ O kitapta vardır (*Ne vardır?*) تَصْدِيقُكَ Seni tasdik (*Öyle kitap ki*) نَقْرَؤُهُ **Onu okuyacağız** قُلْ **De ki** (*Kime?*) لَهُمْ Onlara سُبْحَانَ **Tenzih ederim** (*Kimi?*) رَبِّي **Rabbimi** تَعَجُّبٌ (Bu terkip) teaccüptür هَلْ مَا كُنْتُ **Ben olmadım** ("hel" nefi "ma"sı manasındadır) إِلَّا **Ancak** بَشَرًا **Beşer (oldum)** (*Öyle beşer ki*) رَسُولًا **Gönderilmiş** (*Ne gibi?*) كَسَائِرِ الرُّسُلِ Diğer elçiler gibi وَلَمْ يَكُونُوا Ve onlar olmadılar (*Ne olmadılar?*) يَأْتُونَ بِآيَةٍ Ayet getirir إِلَّا Ancak (getirirse) (*Ne ile getirirler?*) بِإِذْنِ اللهِ Allah'ın izniyle

94. وَمَا مَنَعَ **Men etmemiştir** (*Kimi?*) اَلنَّاسَ **İnsanları** (*Neden?*) اَنْ يُؤْمِنُوا **İnanmalarından** (*Ne zamanda?*) إِذْ جَاءَهُمْ **Onlara geldiğinde** (*Ne?*) اَلْهُدٰى **Hidayet** إِلَّآ **Ancak (men etmiştir)** (*Ne?*) اَنْ قَالُوا **Demeleri** أَيْ قَوْلُهُمْ Yani onların sözleri (*Ne oldukları halde?*) مُنْكِرِينَ İnkâr edici oldukları halde (*Ne demeleri?*) اَبَعَثَ اللهُ **Allah gönderdi mi?** (*Kimi?*) بَشَرًا **Beşeri** (*Ne olarak?*) رَسُولاً **Elçi olarak** وَلَمْ يَبْعَثْ Ve göndermedi (*Ne?*) مَلَكًا Melek

95. قُلْ **De ki** (*Kime?*) لَهُمْ Onlara لَوْ كَانَ **Şayet olsaydı** (*Nerede?*) فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** بَدَلَ الْبَشَرِ Beşer yerine (*Ne olsaydı?*) مَلٰئِكَةٌ **Melekler** (*Ne olduğu halde?*) يَمْشُونَ **Yürüyen** (*Ne oldukları halde?*) مُطْمَئِنِّينَ **Yerleşmiş oldukları halde** لَنَزَّلْنَا **Elbette indirirdik** (*Nereye?*) عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** (*Nereden?*) مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** (*Ne indirirdik?*) مَلَكًا **Bir melek** (*Öyle melek ki*) رَسُولاً **Gönderilmiş** إِذْ لَا يُرْسَلُ Çünkü gönderilmez (*Nereye?*) إِلٰى قَوْمٍ Bir kavme (*Ne?*) رَسُولًا Elçi إِلَّا مِنْ جِنْسِهِمْ Ancak aralarından (gönderilir) (*Niçin?*) يُمْكِنُهُمْ Onlarla mümkün olsun diye (*Ne?*) مُخَاطَبَتُهُ Peygamberin konuşması (*Daha ne mümkün olsun?*) وَالْفَهْمُ عَنْهُ Onu anlamak

96. قُلْ **De ki** كَفٰى بِاللهِ **Allah kâfidir** (*Ne olarak?*) شَهِيدًا **Şahit olarak** (*Nerede?*) بَيْنِي **Benimle** (*Daha?*) وَبَيْنَكُمْ **Ve Sizin aranıza** (*Neye dair?*) عَلٰى صِدْقِي Doğruluğuma dair إِنَّهُ **Muhakkak ki o** كَانَ **Devamlı** (*Kimi?*) بِعِبَادِهِ **Kullarını** (*Nedir?*) خَبِيرًا **Pek ala bilici** (*Daha nedir*) بَصِيرًا **Ziyadesiyle görücü** عَالِمًا Bilici (*Neyi?*) بِبَوَاطِنِهِمْ İç hallerini وَظَوَاهِرِهِمْ Ve dış görünüşlerini

﴿وَمَنْ يَهْدِ اللهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ أَوْلِيَآءَ﴾ يَهْدُونَهُمْ ﴿مِنْ دُونِهِ وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ مَاشِينَ ﴿عَلَى وُجُوهِهِمْ عُمْيًا وَبُكْمًا وَصُمًّا مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ كُلَّمَا خَبَتْ﴾ سَكَنَ لَهَبُهَا ﴿زِدْنَاهُمْ سَعِيرًا ﴿٩٧﴾﴾ تَلَهُّبًا وَاشْتِعَالًا ﴿ذَلِكَ جَزَآؤُهُمْ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا وَقَالُوا﴾ مُنْكِرِينَ لِلْبَعْثِ ﴿أَئِذَا كُنَّا عِظَامًا وَرُفَاتًا أَئِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا ﴿٩٨﴾﴾ ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ﴾ يَعْلَمُوا ﴿اللهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ قَادِرٌ﴾ مَعَ عِظَمِهَا ﴿عَلَى أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ وَجَعَلَ﴾ أَيِ الْأَنَاسِي فِي الصِّغَرِ ﴿لَهُمْ أَجَلًا﴾ لِلْمَوْتِ وَالْبَعْثِ ﴿لَا رَيْبَ فِيهِ فَأَبَى الظَّالِمُونَ إِلَّا كُفُورًا ﴿٩٩﴾﴾ جُحُودًا لَهُ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿لَوْ أَنْتُمْ تَمْلِكُونَ خَزَآئِنَ رَحْمَةِ رَبِّي﴾ مِنَ الرِّزْقِ وَالْمَطَرِ ﴿إِذًا لَأَمْسَكْتُمْ﴾ لَبَخِلْتُمْ ﴿خَشْيَةَ الْإِنْفَاقِ﴾ خَوْفَ نَفَادِهَا بِالْإِنْفَاقِ فَتَقْتُرُوا ﴿وَكَانَ الْإِنْسَانُ قَتُورًا ﴿١٠٠﴾﴾ بَخِيلًا ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى تِسْعَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ﴾ وَاضِحَاتٍ وَهِيَ الْيَدُ وَالْعَصَا وَالطُّوفَانُ وَالْجَرَادُ وَالْقُمَّلُ وَالضَّفَادِعُ وَالدَّمُ وَالطَّمْسُ وَالسِّنِينُ وَنَقْصِ الثَّمَرَاتِ ﴿فَاسْأَلْ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿بَنِي إِسْرَآئِيلَ﴾ عَنْهُ سُؤَالَ تَقْرِيرٍ لِلْمُشْرِكِينَ عَلَى صِدْقِكَ أَوْ فَقُلْنَا لَهُ إِسْأَلْ وَفِي قِرَاءَةٍ بِلَفْظِ الْمَاضِي ﴿إِذْ جَآءَهُمْ فَقَالَ لَهُ فِرْعَوْنُ إِنِّي لَأَظُنُّكَ يَا مُوسَى مَسْحُورًا ﴿١٠١﴾﴾ مَخْدُوعًا مَغْلُوبًا عَلَى عَقْلِكَ ﴿قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ مَآ أَنْزَلَ هَؤُلَآءِ﴾ الْآيَاتِ ﴿إِلَّا رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ بَصَآئِرَ﴾ عِبَرًا وَلَكِنَّكَ تُعَانِدُ وَفِي قِرَاءَةٍ بِضَمِّ التَّاءِ ﴿وَإِنِّي لَأَظُنُّكَ يَا فِرْعَوْنُ مَثْبُورًا ﴿١٠٢﴾﴾ هَالِكًا أَوْ مَصْرُوفًا عَنِ الْخَيْرِ ﴿فَأَرَادَ﴾ فِرْعَوْنُ ﴿أَنْ يَسْتَفِزَّهُمْ﴾ يُخْرِجَ مُوسَى وَقَوْمَهُ ﴿مِنَ الْأَرْضِ﴾ أَرْضِ مِصْرَ ﴿فَأَغْرَقْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ جَمِيعًا ﴿١٠٣﴾﴾ ﴿وَقُلْنَا مِنْ بَعْدِهِ لِبَنِي إِسْرَآئِيلَ اسْكُنُوا الْأَرْضَ فَإِذَا جَآءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ﴾ أَيِ السَّاعَةِ ﴿جِئْنَا بِكُمْ لَفِيفًا ﴿١٠٤﴾﴾ جَمِيعًا أَنْتُمْ وَهُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

97. Ve Allah kime hidayet ederse işte hidayete eren odur ve kimi de saptırırsa artık onlar için Allah'tan başka asla ona hidayet edecek **yardımcılar bulamazsın. Onları Kıyamet gününde kör, dilsiz ve sağır olarak yüzleri üzerinde** yürürken **haşrederiz. Onların varacakları yer cehennemdir. Her ne zaman** cehennemin alevi **azalsa onlar için** onun ateşini **arttırırız.**

98. Bu onların ayetlerimizi inkâr edip dirilişi inkâr ederek: **"Biz kemik ve unufak toprak haline geldiğimizde, biz mi yeni bir yaratılışla diriltileceğiz " demelerinin cezasıdır.»**

99. Onlar görüp bil**mediler mi ki,** çok büyük olmalarına rağmen **gökleri ve**

yeri yaratmış olan Allah, elbette ki o insanların, küçüklükte **benzerlerini yaratmaya da kadirdir. Ayrıca onların** ölümü ve dirilişi **için bir vakit de tayin etmiştir ki, onda hiç şüphe yoktur. Hâlbuki zalimlerin çoğu illa ki** o diriliş vaktini **inkâr etmeyi sürdürüler.**

100. Onlara **de ki: «Eğer siz Rabbimin** rızık ve yağmur gibi **rahmet hazinelerine sahip olsaydınız, harcamak** suretiyle tükenir de fakir düşersiniz **korkusuyla elbette cimrilik yapardınız. İnsan pek cimri olmuştur.»**

101. **Yemin olsun ki, Biz Mûsa'ya açık açık dokuz âyet verdik.** Bunlar el, asa, tufan, çekirge, kurt, kurbağa, kan, (mallarının) taşa dönüşme(si), kuraklık yılları ve mahsul azlığı ayetleridir. Ey Muhammed! **İsrail oğullarına** - Müşriklerin senin doğruluğunu ikrar etmesi soruşuyla- Musa'dan **sor!**[1] Ya da ayetin manası şöyledir: Biz (onlara geldiğinde) Musa'ya dedik ki, (Kendilerine Şam'a götürmek için Firavundan) İsrailoğullarını iste! **Onlara geldiği zaman, O'na Fir'avun dedi ki: «Ey Musa! Şüphe ki ben seni elbette büyülenmiş,** aldanmış ve aklı gitmiş **sanıyorum.»**

102. **Dedi ki: «Andolsun, sen bilirsin**[2] **ki, bunları,** bu ayetleri **ancak göklerin ve yerin Rabbi birer basiret,** ibret **olmak üzere indirdi.** Ama buna rağmen sen inat ediyorsun. **Ve ey Firavun! Muhakkak ki ben seni elbette helâk olmuş,** hayırdan sapmış **sanıyorum.»**

103. **Bunun üzerine** Fir'avun **onları,** Musa ve kavmini **o yerden,** Mısır'dan **sürüp çıkarmak istedi. Biz de onu ve kendisiyle beraber olanların hepsini boğduk.**

104. **Ve ondan sonra İsrailoğullarına dedi ki: «O yerde oturun, sonra ahiret vaadi,** saati **gelince sizleri** hepinizi, hem sizi hem de Firavun'un kavmini **dürülüp toplanılmış bir halde getireceğiz.»**

KELİME ANLAMI

97. وَمَنْ **Her kime** يَهْدِ **Hidayet ederse** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** فَهُوَ **İşte o** *(Nedir?)* اَلْمُهْتَدِ **Doğru yola ulaşmış olandır** وَمَنْ **Ve her kimi de** يُضْلِلْ **Saptırırsa** فَلَنْ تَجِدَ **Kesinlikle bulamazsın** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne bulamazsın?)* اَوْلِيَاءَ **Dostlar** *(Öyle dostlar ki)* يَهْدُونَهُمْ Onları doğru yola iletecek olan *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِهِ **Allah'tan başka** وَنَحْشُرُهُمْ **Biz onları haşrederiz** *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ **Kıyamet gününde** *(Ne olduklar halde?)* مَاشِينَ Yürüyücü oldukları halde *(Ne üzerine?)* عَلٰى وُجُوهِهِمْ **Yüzleri üzerine** *(Ne oldukları halde?)* عُمْيًا **Kör** وَبُكْمًا **Dilsiz** وَصُمًّا

[1] Bir kıraatte فسأل kelimesi mazi sigasiyle فَسَأَلَ şeklinde okunmuştur.

[2] Ayette geçen عَلِمْتَ kelimesindeki ت bir kıraatte zammeli olarak (عَلِمْتُ şeklinde) okunmuştur.

Ve sağır مَأْوَاهُمْ **Onların varacağı yer** *(Nedir?)* جَهَنَّمُ **Cehennemdir** كُلَّمَا خَبَتْ **Ateşi yavaşladıkça** لَهَبُهَا سَكَنَ Alevi sakinleştikçe زِدْنَاهُمْ **Biz onları fazlalaştırırız** *(Ne cihetinden?)* سَعِيرًا **Ateş cihetinden** تَلَهُّبًا Alevlenme وَاشْتِعَالًا Ve tutuşma cihetinden

98. ذٰلِكَ **İşte bu** *(Nedir?)* جَزَاؤُهُمْ **Onların cezasıdır** *(Ne sebebiyle?)* بِأَنَّهُمْ **Şundan dolayı ki onlar** كَفَرُوا **İnkâr ettiler** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِنَا **Ayetlerimizi** وَقَالُوا **Ve dediler** *(Nasıl?)* مُنْكِرِينَ İnkâr ederek *(Neyi?)* لِلْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeyi *(Ne dediler?)* أَئِذَا كُنَّا **Biz olmuş iken mi** *(Ne olmuş iken?)* عِظَامًا **Kemikler** وَرُفَاتًا **Ve kokuşmuş toprak** أَئِنَّا **Biz mi** لَمَبْعُوثُونَ **Diriltilmiş olacağız** *(Nasıl?)* خَلْقًا **Yaratılışla** *(Öyle yaratılış ki)* جَدِيدًا **Yeni bir yaratılış**

99. أَوَلَمْ يَرَوْا **Görmediler mi** يَعْلَمُوا Bilmediler mi *(Neyi?)* أَنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** الَّذِي **Öyle Allah ki** خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* السَّمٰوَاتِ **Gökleri** وَالْأَرْضَ **Ve yeri** *(Ne olmasına rağmen?)* مَعَ عِظَمِهَا O ikisinin son derece büyük olmasına rağmen *(O Allah nedir?)* قَادِرٌ **Kadirdir** *(Neye?)* عَلٰى أَنْ يَخْلُقَ **Yaratmaya** *(Neyi?)* مِثْلَهُمْ **Onların benzerlerini** أَيِ الْأَنَاسِيِّ Yani insanların *(Ne hususta?)* فِي الصِّغَرِ Küçüklük hususunda وَجَعَلَ **Ve takdir etti** *(Kim için?)* لَهُمْ **İnsanlar için** *(Ne takdir etti?)* أَجَلًا **Bir vakit** *(Ne için?)* لِلْمَوْتِ Ölüm وَالْبَعْثِ Ve ölümden sonraki diriliş için *(Öyle vakit ki)* لَا رَيْبَ فِيهِ **Onda hiçbir şüphe yoktur** فَأَبَى **Geri durdular (ısrar etmediler)** *(Kim?)* الظَّالِمُونَ **Zalimler** إِلَّا كُفُورًا **Sadece nankörlüğe (ısrar ettiler)** جُحُودًا لَهُ Allah'a düşmanlığa

100. قُلْ **Söyle (ey habibim)** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne söyle?)* لَوْ أَنْتُمْ **Şayet siz olsaydınız** *(Ne olsaydınız?)* تَمْلِكُونَ **Sahip oluyor olsaydınız** *(Neye?)* خَزَائِنَ رَحْمَةِ رَبِّي **Rabbimin rahmet hazinesine** *(Rahmet hazineleri de nelerdir?)* مِنَ الرِّزْقِ وَالْمَطَرِ Rızık ve yağmur إِذًا لَأَمْسَكْتُمْ **O zaman kesinlikle elinizi bağlar-dınız** لَبَخِلْتُمْ Cimrilik yapardınız *(Niye?)* خَشْيَةَ الْإِنْفَاقِ **İnfak etme korku-sundan dolayı** خَوْفَ نَفَادِهَا O hazinlerin tükenme korkusundan dolayı *(Ne ile?)* بِالْإِنْفَاقِ İnfak etmekle فَتَقْتُرُوا Böylece cimrilik yapardınız وَكَانَ **Ve daima** الْإِنْسَانُ **İnsan** *(Nedir?)* قَتُورًا **Eli bağlıdır** بَخِيلًا Cimridir

101. وَلَقَدْ **Elbette muhakkak** آتَيْنَا **Biz verdik** *(Kime?)* مُوسٰى **Musa'ya** *(Ne verdik?)* تِسْعَ اٰيَاتٍ **Dokuz mucize verdik** *(Öyle mucize ki)* بَيِّنَاتٍ **Açık olan** وَاضِحَاتٍ Vazıh olan

وَالْقُمَّلَ Çekirge وَالْجَرَادَ Su baskını وَالطُّوفَانَ Asa وَالْعَصَا El اَلْيَدَ وَهِيَ Onlar da *(Nedir?)*
Haşere وَالضَّفَادِعَ Kurbağalar وَالدَّمَ Kan وَالطَّمْسَ Mallarının yok olması وَالسِّنِينَ
Kuraklık yılları وَنَقْصَ لِلثَّمَرَاتِ Ve mahsul kıtlığı **فَاسْأَلْ O halde sor** يَا مُحَمَّدُ Ey
Muhammed *(Kime?)* بَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarına** *(Kimden?)* عَنْهُ Musa'dan *(Nasıl sual?)*
سُؤَالَ تَقْرِيرٍ Takrir sualiyle *(Kime takrir etmek için?)* لِلْمُشْرِكِينَ Müşriklere *(Neyi?)* عَلَى صِدْقِكَ
Senin doğruluğunu أَوْ Ya da (şu tevildedir) فَقُلْنَا Biz demiştik *(Kime?)* لَهُ Musa'ya *(Ne demiştik?)*
إِسْأَلْ Sor demiştik وفي قِرَاءَةٍ Bir diğer kıraatte ise *(Ne iledir?)* بِلَفْظِ الْمَاضِي Mazi
kipiyledir *(Neyi sor?)* **إِذْ جَاءَهُمْ Musa onlara geldiğinde فَقَالَ Dedi** *(Kime?)* لَهُ
Musa'ya *(Kim?)* **فِرْعَوْنُ Firavun** *(Ne dedi?)* **إِنِّي Kesinlikle ben لَأَظُنُّكَ Elbette seni**
zannediyorum يَا مُوسَى Ey Musa *(Ne zannediyorum?)* **مَسْحُورًا Büyülenmiş**
مَخْدُوعًا Aldanmış مَغْلُوبًا Yenik düşmüşsün *(Neye?)* عَلَى عَقْلِكَ Aklına

102. قَالَ (Musa) dedi *(Ne dedi?)* **لَقَدْ عَلِمْتَ Kesinlikle sen bildin** *(Neyi?)* **مَا أَنْزَلَ**
İndirmedi *(Neyi?)* **هَؤُلَاءِ Bunları** اَلْآيَاتِ Mucizeleri **إِلَّا Ancak indirdi** *(Kim indirdi?)*
رَبُّ السَّمَوَاتِ Göklerin rabbi وَالْأَرْضِ Ve yerin rabbi *(Ne olarak indirdi?)*
بَصَائِرَ Delil olarak عِبَرًا İbret olarak (indirdi) وَلٰكِنَّكَ Fakat sen تُعَانِدُ
İnatlaşıyorsun وفي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Ne ile okunmuştur?)* بِضَمِّ التَّاءِ (Alimte) deki
te'nin zammesiyle okunmuştur **وَإِنِّي Kesinlikle ben لَأَظُنُّكَ Elbette seni sa-**
nıyorum يَا فِرْعَوْنُ Ey firavun *(Ne olduğunu sanıyorum?)* **مَثْبُورًا Mahvoldu-ğunu**
هَالِكًا Helak olmuş أَوْ مَصْرُوفًا Ve çevrilmiş *(Neden?)* عَنِ الْخَيْرِ Hayırdan

103. فَأَرَادَ İstedi *(Kim?)* فِرْعَوْنُ Firavun *(Neyi istedi?)* **أَنْ يَسْتَفِزَّهُمْ Onları sürmeyi** يُخْرِجَ
Çıkartmayı *(Kimi?)* مُوسَى Musa'yı وَقَوْمَهُ Ve kavmini *(Nereden?)* **مِنَ الْأَرْضِ Yeryü-**
zünden *(Ondan bedel?)* أَرْضِ مِصْرَ Mısır diyarından **فَأَغْرَقْنَاهُ Nihayet biz de**
Firavun'u boğduk *(Daha kimi?)* **وَمَنْ مَعَهُ Ve onunla birlikte olanları** *(Ne halde?)*
جَمِيعًا Toplu halde

104. وَقُلْنَا Ve dedik *(Neyin ardından?)* **مِنْ بَعْدِهِ Onun ardından** *(Kime?)* **لِبَنِي إِسْرَائِيلَ**
İsrailoğullarına *(Ne dedik?)* **اُسْكُنُوا Yerleşin** *(Nereye?)* **اَلْأَرْضَ Yeryüzüne**
فَإِذَا جَاءَ Geldiğinde *(Ne?)* **وَعْدُ الْآخِرَةِ Ahiret va'di** أَيِ السَّاعَةِ Yani kıyamet vakti
جِئْنَا Biz getiririz *(Kimi?)* **بِكُمْ Sizi** *(Ne olduğunuz halde?)* **لَفِيفًا Dürülmüş**
جَمِيعًا أَنْتُمْ وَهُمْ Siz ve onlar toplu halde

﴿وَبِالْحَقِّ أَنْزَلْنَاهُ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿وَبِالْحَقِّ﴾ الْمُشْتَمِلِ عَلَيْهِ ﴿نَزَلَ﴾ كَمَا أُنْزِلَ لَمْ يَعْتَرِهِ تَبْدِيلٌ ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿إِلَّا مُبَشِّرًا﴾ مَنْ آمَنَ بِالْجَنَّةِ ﴿وَنَذِيرًا ﴿١٠٥﴾﴾ مَنْ كَفَرَ بِالنَّارِ ﴿وَقُرْآنًا﴾ مَنْصُوبٌ بِفِعْلٍ يُفَسِّرُهُ ﴿فَرَقْنَاهُ﴾ نَزَّلْنَاهُ مُفَرَّقًا فِي عِشْرِينَ سَنَةً أَوْ وَثَلَاثٍ ﴿لِتَقْرَأَهُ عَلَى النَّاسِ عَلَى مُكْثٍ﴾ مَهَلٍ وَتُؤَدَةٍ لِيَفْهَمُوهُ ﴿وَنَزَّلْنَاهُ تَنْزِيلًا ﴿١٠٦﴾﴾ شَيْئًا بَعْدَ شَيْءٍ عَلَى حَسَبِ الْمَصَالِحِ ﴿قُلْ﴾ لِكُفَّارِ مَكَّةَ ﴿آمِنُوا بِهِ أَوْ لَا تُؤْمِنُوا﴾ تَهْدِيدٌ لَهُمْ ﴿إِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهِ﴾ قَبْلَ نُزُولِهِ وَهُمْ مُؤْمِنُوا أَهْلِ الْكِتَابِ ﴿إِذَا يُتْلَى عَلَيْهِمْ يَخِرُّونَ لِلْأَذْقَانِ سُجَّدًا ﴿١٠٧﴾﴾ ﴿وَيَقُولُونَ سُبْحَانَ رَبِّنَا﴾ تَنْزِيهًا لَهُ عَنْ خُلْفِ الْوَعْدِ ﴿إِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ ﴿كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا﴾ بِنُزُولِهِ وَبَعْثِ النَّبِيِّ ﷺ ﴿لَمَفْعُولًا ﴿١٠٨﴾﴾ ﴿وَيَخِرُّونَ لِلْأَذْقَانِ يَبْكُونَ﴾ عَطْفٌ بِزِيَادَةِ صِفَةٍ ﴿وَيَزِيدُهُمْ﴾ الْقُرْآنُ ﴿خُشُوعًا ﴿١٠٩﴾﴾ تَوَاضُعًا لِلَّهِ وَكَانَ ﷺ يَقُولُ يَا رَحْمٰنُ فَقَالُوا يَنْهَانَا أَنْ نَعْبُدَ إِلٰهَيْنِ وَهُوَ يَدْعُو إِلٰهًا آخَرَ مَعَهُ فَنَزَلَ ﴿قُلِ﴾ لَهُمْ ﴿ادْعُوا اللَّهَ أَوِ ادْعُوا الرَّحْمٰنَ﴾ أَيْ سَمُّوهُ بِأَيِّهِمَا أَوْ نَادُوهُ بِأَنْ تَقُولُوا يَا اللَّهُ يَا رَحْمٰنُ ﴿أَيًّا﴾ شَرْطِيَّةٌ ﴿مَا﴾ زَائِدَةٌ أَيْ أَيَّ هٰذَيْنِ ﴿تَدْعُوا﴾ فَهُوَ حَسَنٌ دَلَّ عَلَى هٰذَا ﴿فَلَهُ﴾ أَيْ لِمُسَمَّاهُمَا ﴿الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى﴾ وَهٰذَانِ مِنْهَا فَإِنَّهَا كَمَا فِي الْحَدِيثِ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيمُ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ الْغَفَّارُ الْقَهَّارُ الْوَهَّابُ الرَّزَّاقُ الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ الْقَابِضُ الْبَاسِطُ الْخَافِضُ الرَّافِعُ الْمُعِزُّ الْمُذِلُّ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ الْحَكَمُ الْعَدْلُ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ الْحَلِيمُ الْعَظِيمُ الْغَفُورُ الشَّكُورُ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ الْحَفِيظُ الْمُقِيتُ الْحَسِيبُ الْجَلِيلُ الْكَرِيمُ الرَّقِيبُ الْمُجِيبُ الْوَاسِعُ الْحَكِيمُ الْوَدُودُ الْمَجِيدُ الْبَاعِثُ الشَّهِيدُ الْحَقُّ الْوَكِيلُ الْقَوِيُّ الْمَتِينُ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ الْمُحْصِي الْمُبْدِئُ الْمُعِيدُ الْمُحْيِي الْمُمِيتُ الْحَيُّ الْقَيُّومُ الْوَاجِدُ الْمَاجِدُ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الصَّمَدُ الْقَادِرُ الْمُقْتَدِرُ الْمُقَدِّمُ الْمُؤَخِّرُ الْأَوَّلُ الْآخِرُ الظَّاهِرُ الْبَاطِنُ الْوَالِي الْمُتَعَالِ الْبَرُّ التَّوَّابُ الْمُنْتَقِمُ الْعَفُوُّ الرَّؤُوفُ مَالِكُ الْمُلْكِ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ الْمُقْسِطُ الْجَامِعُ الْغَنِيُّ الْمُغْنِي الْمَانِعُ الضَّارُّ النَّافِعُ النُّورُ الْهَادِي الْبَدِيعُ الْبَاقِي الْوَارِثُ الرَّشِيدُ الصَّبُورُ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ قَالَ تَعَالَى ﴿وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ﴾ بِقِرَاءَتِكَ فِيهَا فَيَسْمَعْكَ الْمُشْرِكُونَ فَيَسُبُّوكَ وَيَسُبُّوا الْقُرْآنَ وَمَنْ أَنْزَلَهُ ﴿وَلَا تُخَافِتْ﴾ تَسُرَّ ﴿بِهَا﴾ لِيَنْتَفِعَ أَصْحَابُكَ ﴿وَابْتَغِ﴾ اقْصِدْ ﴿بَيْنَ ذٰلِكَ﴾ الْجَهْرِ وَالْمُخَافَتَةِ ﴿سَبِيلًا ﴿١١٠﴾﴾ طَرِيقًا وَسَطًا ﴿وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ﴾ فِي الْأُلُوهِيَّةِ ﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ﴾ يَنْصُرُهُ

﴿مِنَ﴾ أَجَلِ ﴿الذُّلِّ﴾ أَيْ لَمْ يَذِلَّ فَيَحْتَاجُ إِلَى نَاصِرٍ ﴿وَكَبِّرْهُ تَكْبِيرًا ﴿١١١﴾﴾ عَظِّمْهُ عَظَمَةً تَامَّةً عَنِ اتِّخَاذِ الْوَلَدِ وَالشَّرِيكِ وَالذُّلِّ وَكُلِّ مَا لَا يَلِيقُ بِهِ وَتَرْتِيبُ الْحَمْدِ عَلَى ذٰلِكَ لِلدَّلَالَةِ عَلَى أَنَّهُ الْمُسْتَحَقُّ لِجَمِيعِ الْمَحَامِدِ لِكَمَالِ ذَاتِهِ وَتَفَرُّدِهِ فِي صِفَاتِهِ وَرَوَى الْإِمَامُ أَحْمَدُ فِي مُسْنَدِهِ عَنْ مُعَاذٍ الْجُهَنِيِّ عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ: «اٰيَةُ الْعِزِّ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ إِلَى اٰخِرِ السُّورَةِ»

وَاللّٰهُ تَعَالَى أَعْلَمُ.

TÜRKÇE ANLAMI

105. **Ve onu,** Kur'ânı **hak ile indirdik o da** indirilirken içerdiği **hak ile indi;** hiçbir değişime uğramadı. Ey Muhammed! **Seni de ancak** inananlara cenneti **müjdeleyici ve** inkâr edenleri de ateşle **korkutucu olarak gönderdik.**

106. **Biz onu, Kur'an olarak,** anlasınlara diye **insanlara dura dura,** yavaş yavaş **okuyasın diye** yirmi yahut yirmi üç senede parça parça **ayırdık ve onu** maslahata göre **peyderpey,** tedricen **indirdik.**

107. Mekkeli kâfirlere **de ki: «İster iman edin ister etmeyin!** Bu onlara karşı bir tehdittir. **Şüphe yok ki, bunun** inişin**den önce kendilerine bilgi verilmiş olanlar,** ehli kitabın müminleri, **kendilerine okununca secde ederek çeneleri üstüne kapanırlar.»**

108. **Ve derler ki, «Rabbimizi** sözünde durmamaktan **tenzih ederiz. Rabbimizin** Kur'ân'ın ineceği ve Hz. Peygamberin(s.a.v.) gönderileceği şeklindeki **vaadi mutlaka yerine getirilir**[1]**»**

109. **Ve ağlayarak çeneleri üstüne kapanırlar**[2] **ve** Kur'an **onların** Allah tealaya karşı **huşularını,** tevazularını **arttırır.**

Hz. Peygamber(s.a.v.) dua ederken "Ey Rahman" derdi. Bunun üzerine müşrikler "iki ilaha yakarmamızı bize yasaklıyor ama kendisi Allah'ın yanında başka bir ilaha daha dua ediyor" deyince şu ayet indi:

110. **De ki: «İster Allah'a, ister Rahman'a dua edin!** Hangisini isterseniz o ismi kullanın. Yahut O'na "Ey Allah" "Ey Rahmân" diye nida edin. Bu ikisinden **hangisiyle dua etseniz**[3] güzeldir.[4] **En güzel isimler O'na,** o isimlerin sahibine **mahsustur».** Bu iki isim de o güzel isimlerdendir. Hadiste geçtiği gibi *"O Allah ki O'nda başka ilâh yoktur. Rahman'dır. Rahim'dir. El-Meliku'l-Kuddûsu, es-Selâmu, el-Mü'minu, el-Müheyminu, el-Azîzu, el-Cebbâru, el-Mütekebbiru, el-Hâliku, el-Bâriu, el-Musavviru, el-Gaffâr,*

---

[1] ...إِنْ كَانَ deki إِنْ muhaffefedir.

[2] وَيَخِرُّونَ fiili bir nitelik (يبكون "ağlayarak") ilave edilerek önceki يَخِرُّونَ fiiline atfedilmiştir.

[3] أَيًّا kelimesi şartiyedir. مَا ise zaittir.

[4] Bu cevaba sonrası delalet etmiştir.

el-Kahhâru, el-Vehhâbu, er-Rezzâku, el-Fettâhu, el-Alîmu, el-Kâbizu, el-Bâsitu, el-Hâfidu, er-Râfiu, el-Muizzu, el-Müzillu, es-Semîu, el-Basîru, el-Hakemu, el-Adlu, el-Latîfu, el-Habîru, el-Halîmu, el-Azîmu, el-Gafûru, eş-Şekûru, el-Aliyyu, el-Kebîru, el-Hafîzu, el-Mukîtu, el-Hasîbu, el-Celîlu, el-Kerîmu, er-Rakîbu, el-Mucîbu, el-Vâsiu, el-Hakîmu, el-Vedûdu, el-Mecîdu, el-Bâisu, eş-Şehîdu, el-Hakku, el-Vekîlu, el-Kaviyyu, el-Metînu, el-Veliyyu, el-Hamîdu, el-Muhsî, el-Mubdiu, el-Muîdu, el-Muhyi, el-Mümîtu, el-Hayyu, el-Kayyûmu, el-Vâcidu, el-Mâcidu, el-Vâhidu, el-Ahadu, es-Samedu, el-Kâdiru, el-Muktediru, el-Muahhiru, el-Evvelu, el-Âhiru, ez-Zâhiru, el-Bâtinu, el-Vâli, el-Müte'âli, el-Berru, et-Tevvâbu, el-Müntekimu, el-Afuvvu, er-Raûfu, Mâliku'l-Mülki, Zü'l-Celâli ve'l-İkrâm, el-Muksitu, el-Câmiu, el-Ganiyyu, el-Muğnî, el-Mâni', ed-Dârru, en-Nâfiu, en-Nûru, el-Hâdî, el-Bedîu, el-Bâki, el-Vârisu, er-Reşîdu, es-Sâbûru."[1] Bu hadisi Tirmizi rivayet etmiştir.

111. **Ve namazında** kıraat ederken **sesini çok yükseltme,** yoksa müşrikler seni duyar da sana, Kur'ân'a ve onu indirene söverler. Arkadaşlarının faydalanması için **onu büsbütün de kısma ve bunun,** sesli ile sessizin **arasında** orta **bir yol ara.**

112. **«Çocuk edinmeyen, mülkünde,** ilahlığında **ortağı bulunmayan, âcizlikten** ötürü kendisine yardım edecek **bir dosta da ihtiyacı olmayan,**[2] **Allah'a hamd olsun» de ve tekbir getirerek O'nun şanını yücelt!** Çocuk edinmekten, ortağı olmaktan, aciz olmaktan ve şanına yakışmayacak her türlü şeyden tam olarak tenzih edip O'na tazim et. Hamdin bu şeyler üzerine terettüp edişi, Allah tealanın tüm bu övgüleri zatındaki kemalden ve sıfatlarında ortaksız olmasından dolayı hak ettiğine dair delalet vardır. İmam Ahmet b. Hanbel Müsned'inde Muâz el-Cühenî vasıtasıyla Hz. Peygamberin şöyle dediğini rivayet eder: "*Okuyanın kendisiyle yüceldiği ayet, el-hamdülillahillezî lem yettehiz veleden velem yekün lehû şerîkun fil mülki...ayetidir*" Allah teala en iyi bilendir.

KELİME ANLAMI

105. وَبِالْحَقِّ **Hakkıyla** اَنْزَلْنَا **Biz indirdik** *(Neyi?)* هُ **O'nu** أَيِ الْقُرْاٰنَ Yani Kuran'ı وَبِالْحَقِّ **Ve hakkıyla** *(Öyle hak ki)* اَلْمُشْتَمِلِ Kapsayan *(Neyi?)* عَلَيْهِ Kuran'ı نَزَلَ **İndi** *(Ne gibi?)* كَمَا اَنْزَلَ İndirdiği gibi لَمْ يَعْتَرِهِ Ve o Kuran'a arız olmadı *(Ne?)* تَبْدِيلٌ Hiçbir değişiklik وَمَا اَرْسَلْنَاكَ **Ve biz seni göndermedik** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed اِلَّا **Ancak gönderdik** *(Ne olarak?)* مُبَشِّرًا **Müjdeleyici olarak** *(Kimi?)* مَنْ اٰمَنَ İnananı *(Neyle müjdeleyici olarak?)* بِالْجَنَّةِ Cennetle وَنَذِيرًا **Ve korkutucu olarak** *(Kimi?)* مَنْ كَفَرَ İnanmayanı *(Neyle korkutucu olarak?)* بِالنَّارِ Cehennemle

[1] Esmâ-i Hüsnâ'nın anlamları "Kelime Anlamı" bölümünde verilmiştir. (Çev.)

[2] Yani o aciz olmamıştır ki yardımcıya ihtiyaç duysun.

106. وَقُرْاٰنًا **Ve Kuran'ı** مَنْصُوبٌ (Bu kelime) mensuptur *(Ne ile?)* بِفِعْلٍ Bir fiille ki يُفَسِّرُهُ Onu (ayetin devamı) tefsir ediyor فَرَقْنَاهُ **O'nu ayırdık** نَزَّلْنَاهُ Onu indirdik *(Ne olarak?)* مُفَرَّقًا Ayrılmış olarak *(Neye?)* فِي عِشْرِينَ Yirmiye *(Ne cihetinden?)* سَنَةً Sene cihetinden أَوْ وَثَلَاثٍ Ya da yirmi üç seneye *(Niye?)* لِتَقْرَاَهُ **Onu okuyasın diye** *(Kime?)* عَلَى النَّاسِ **İnsanlara** *(Nasıl?)* عَلٰى مُكْثٍ **Yavaşça** وَتُؤَدَةٍ مَهَلٍ Sükûnet ve teenni üzere *(Niçin?)* لِيَفْهَمُوهُ O Kuran'ı anlasınlar diye وَنَزَّلْنَاهُ **Ve biz O'nu indirdik** *(Nasıl?)* تَنْزِيلاً **Peyderpey indirmekle** *(Yani)* شَيْئًا Bir kısmını بَعْدَ شَيْءٍ Diğer kısmından sonra *(Neye binaen?)* عَلٰى حَسَبِ الْمَصَالِحِ Maslahatların gere-ğine binaen

107. قُلْ **(ey habibim) söyle** *(Kime?)* لِكُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kâfirlerine *(Ne söyle?)* اٰمِنُوا **İster inanın** *(Kime?)* بِهِ **Allah'a** اَوْ لَا تُؤْمِنُوا **Veya inanmayın** تَهْدِيدٌ لَهُمْ Bu onlara bir tehdittir اِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ki o kimseler ki** اُوتُوا **Kendilerine verilenler** *(Ne?)* اَلْعِلْمَ **İlim** *(Neden evvel?)* مِنْ قَبْلِهِ **Bundan evvel** قَبْلَ نُزُولِهِ Kuran'ın inmesinden evvel وَهُمْ Onlar *(Ne idiler?)* مُؤْمِنُوا أَهْلِ الْكِتَابِ Ehli kitabın inananlarıydı اِذَا يُتْلٰى **Okunduğunda** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Kendilerine** يَخِرُّونَ **Kapanırlardı** *(Ne üzerine?)* لِلْاَذْقَانِ **Çeneleri üzerine** *(Nasıl?)* سُجَّدًا **Secde eder halde**

108. وَيَقُولُونَ **Ve derlerdi** *(Ne derlerdi?)* سُبْحَانَ رَبِّنَا **Rabbimizi noksan sıfatlardan tenzih ederiz** تَنْزِيهًا لَهُ Onu beri kılarız *(Neden?)* عَنْ خُلْفِ الْوَعْدِ Sözünden caymasından اِنْ **Muhakkak ki** *(Bu "in" nedir?)* مُخَفَّفَةٌ "inne"den tahfiflenmiş "in"dir. كَانَ **Oldu** وَعْدُ رَبِّنَا **Rabbimizin sözü** *(Neye ilişkin sözü?)* بِنُزُولِهِ Kuran'ın inmesine وَبَعْثِ النَّبِيِّ ﷺ Ve Peygamber'in (s.a.v.) gönderilmesine ilişkin sözü *(Ne oldu?)* لَمَفْعُولاً **Yerine getirilmiş**

109. وَيَخِرُّونَ **Ve kapanırlar** *(Ne üzerine?)* لِلْاَذْقَانِ **Çeneleri üzerine** *(Ne oldukları halde?)* يَبْكُونَ **Ağlar oldukları halde** *(Bu cümle nedir?)* عَطْفٌ Atıftır *(Ne ile?)* بِزِيَادَةِ صِفَةٍ Bir vasfın kendisine katılmasıyla وَيَزِيدُ **Ve fazlalaştırır** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Ne?)* اَلْقُرْاٰنُ Kuran *(Ne yönden?)* خُشُوعًا **Saygı yönünden** تَوَاضُعًا Tevazu olarak *(Kime?)* لِلّٰهِ Allah'a

110. وَكَانَ ﷺ Peygamber (s.a.v.) idi *(Ne idi?)* يَقُولُ Der idi *(Ne derdi?)* يَا اَللّٰهُ Ey Allah يَا رَحْمٰنُ Ey Rahman فَقَالُوا Ve onlar dediler ki يَنْهَانَا Bizi nehyediyor *(Neden?)* أَنْ نَعْبُدَ Tapmamızdan *(Neye?)* إِلٰهَيْنِ İki ilaha وَهُوَ Halbuki kendisi يَدْعُو Dua ediyor *(Neye?)* إِلٰهًا اٰخَرَ Başka ilahlara مَعَهُ Allah'la birlikte فَنَزَلَ Bundan dolayı (Bu ayet) iniverdi قُلْ **(ey habibim) de ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne de?)* اُدْعُوا اللّٰهَ **İster "Allah" diye**

dua edin اَوْ اُدْعُوا الرَّحْمٰنَ **Ya da Rahman diye dua edin** أَيْ سَمُّوهُ Yani onu isimlendirin *(Ne ile?)* بِأَيِّهِمَا O ikisinden herhangi biriyle أَوْ نَادُوهُ Veya O'na nida edin *(Ne ile?)* بِأَنْ تَقُولُوا Demenizle *(Ne demenizle?)* يَا اللهُ Ya Allah يَا رَحْمٰنُ Ya Rahman – أَيًّا أَيْ: Zaittir زَائِدَةٌ *("ma" nedir?)* – مَا شَرْطِيَّةٌ **Hangisiyle** (Bu kelime şart kelimesidir) تَدْعُوا **Dua ederseniz** فَهُوَ O *(Nedir?)* حَسَنٌ Güzeldir دَلَّ عَلٰى هٰذَا Bu tevile (ayetin devamı) delalet eder فَلَهُ **Neticede O'na aittir** أَيْ لِمُسَمَّاهِمَا Yani o iki ismin müsemmasına *(Ne?)* اَلْاَسْمَاءُ الْحُسْنٰى **En güzel isimler** وهٰذَانِ Bu iki isim de *(Nedendir?)* مِنْهَا O en güzel isimlerdendir فَإِنَّهَا Çünkü en güzel isimler كَمَا فِي الْحَدِيثِ Hadiste olduğu şekliyle şöyledir اللهُ Allah اَلَّذِي O Allah'tır ki لَا إِلٰهَ Hiçbir ilah yoktur هُوَ إِلَّا Ancak o vardır *(O nedir?)* اَلرَّحْمٰنُ Dünyada bütün mahlûkatı rızıklandırandır اَلرَّحِيمُ Ahirette yalnız müminlere rahmet edendir اَلْمَلِكُ Her şeyin gerçek sahibidir اَلْقُدُّوسُ Bütün mahlûkatı kirlerden arındırandır اَلسَّلَامُ Her türlü tehlikeden kullarını selamette kılandır اَلْمُؤْمِنُ Kullarına güven verendir اَلْمُهَيْمِنُ Bütün varlıkları kontrolu altında tutandır اَلْعَزِيزُ Sonsuz izzet sahibi olandır اَلْجَبَّارُ İstediğini zorla yaptırandır اَلْمُتَكَبِّرُ Sonsuz büyüklük sahibidir اَلْخَالِقُ Her şeyi yoktan yaratandır اَلْبَارِئُ Her şeyin azalarını birbirine uygun yaratandır اَلْمُصَوِّرُ Her varlığa münasip varlık verendir اَلْغَفَّارُ Çok affedendir اَلْقَهَّارُ Her şeye galip gelen ve bütün düşmanlarını kahredendir اَلْوَهَّابُ Bol bol verendir اَلرَّزَّاقُ Rızka muhtaç olanları rızıklandırandır اَلْفَتَّاحُ Her şeyi hikmetle açandır اَلْعَلِيمُ Her şeyi hakkıyla bilendir اَلْقَابِضُ İstediğinin rızkını daraltandır اَلْبَاسِطُ İstediğinin rızkını genişletendir اَلْخَافِضُ Zorbaları alçak kılandır اَلرَّافِعُ Dilediklerinin mertebesini yükseltendir اَلْمُعِزُّ İstediğine izzet verendir اَلْمُذِلُّ Dilediğini zelil kılandır اَلسَّمِيعُ Gizli açık her şeyi işitendir اَلْبَصِيرُ Her şeyi pek ala görendir اَلْحَكَمُ Hükmedendir اَلْعَدْلُ Tam adaletlidir اَللَّطِيفُ Çok lütufkârdır اَلْخَبِيرُ Her şeyden haberdar olandır اَلْحَلِيمُ Nihayetsiz hilim sahibidir اَلْعَظِيمُ Son derece yüce olandır اَلْغَفُورُ Kullarının günahlarını çokça bağışlayandır اَلشَّكُورُ Kendisine yapılan şükürleri kusursuz karşılayandır اَلْعَلِيُّ Her şeyiyle yüce olandır اَلْكَبِيرُ Sonsuz büyüklük sahibidir اَلْحَفِيظُ Her şeyi koruyandır اَلْمُقِيتُ Mahlûkata münasip rızık verendir اَلْحَسِيبُ Kullarının bütün fiillerinin hesabını sorandır اَلْجَلِيلُ Yücelik ve ululuk sahibidir اَلْكَرِيمُ İkramı bol olandır اَلرَّقِيبُ Bütün varlıkları nezaret altına

alandır اَلْمُجِيبُ Kullarının dualarına cevap verendir اَلْوَاسِعُ İlmi pek geniş olandır اَلْحَكِيمُ Her şeyi yerli yerinde yapandır اَلْوَدُودُ İtaatkâr kullarını çok sevendir اَلْمَجِيدَ Azamet şeref ve hâkimiyeti sonsuz olandır اَلْبَاعِثُ Peygamberler gönderen ve ölüleri diriltendir اَلشَّهِيدُ Kullarının her yaptığını görendir اَلْحَقُّ Varlığı daima sabit olandır اَلْوَكِيلُ Kendine güvenen kullarının işini en iyi yoluna koyandır اَلْقَوِيُّ Gücü sonsuz olandır اَلْمَتِينُ Hiçbir şey hükmünü sarsmayan zattır اَلْوَلِيُّ Müminlerin dostudur اَلْحَمِيدُ En çok övgüye layık olandır اَلْمُحْصِي Her şeyin sayısını bir bir bilendir اَلْمُبْدِئُ Mahlûkatı yoktan yaratandır اَلْمُعِيدُ Mahlûkatı öldükten sonra yeniden diriltendir اَلْمُحْيِي Canlılara hayat verendir اَلْمُمِيتُ Mahlûkatın ölümünü yaratandır اَلْحَيُّ Gerçek hayat sahibi olandır اَلْقَيُّومُ Bütün mahlûkatı ayakta tutandır اَلْوَاجِدُ İstediğini bulandır اَلْمَاجِدُ Sonsuz şan ve yücelik sahibidir اَلْوَاحِدُ Ortağı olmayandır اَلْأَحَدُ Tekdir اَلصَّمَدُ Her şey kendisine muhtaç, O kimseye muhtaç olmayan zattır اَلْقَادِرُ Sonsuz kudret sahibi olandır اَلْمُقْتَدِرُ Her şeye gücü yetendir اَلْمُقَدِّمُ Dilediğini öne geçirendir اَلْمُؤَخِّرُ İstediğini arkaya bırakandır اَلْأَوَّلُ Her şeyden önce olandır اَلْآخِرُ Sonsuz olandır اَلظَّاهِرُ Varlığı apaçık görünendir اَلْبَاطِنُ Her şeyin iç yüzünden haberdar olandır اَلْوَالِي Mahlûkatın işlerini yoluna koyandır اَلْمُتَعَالِ Büyük olandır اَلْبَرُّ Herkesten fazla iyilik yapandır اَلتَّوَّابُ Tövbeleri çokça kabul edendir اَلْمُنْتَقِمُ İntikam sahibidir اَلْعَفُوُّ Kullarını çok çok affedendir اَلرَّؤُوفُ Kullarına çok şefkat edip esirgeyendir مَالِكُ الْمُلْكِ Hakiki mülk sahibidir ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ Büyüklük ve kerem sahibidir اَلْمُقْسِطُ Bütün işleri dengeli olandır اَلْجَامِعُ İstediğini istediği şekilde toplayandır اَلْغَنِيُّ Gerçek zenginlik sahibidir اَلْمُغْنِي Mahlûkatının ihtiyacını giderendir اَلْمَانِعُ İstediği şeye engel olandır اَلضَّارُّ Hikmeti zarar verici şeyleri yaratandır اَلنَّافِعُ Faydalı şeyleri yaratandır اَلنُّورُ Âlemleri ve istediği gönülleri aydınlatandır اَلْهَادِي Kullarına hidayet verendir اَلْبَدِيعُ Eseriyle hayret verendir اَلْبَاقِي Varlığının sonu olmayandır اَلْوَارِثُ Bütün mülkün hakiki sahibidir اَلرَّشِيدُ Bütün işleri ezeli hikmetine göre neticeye ulaştırandır اَلصَّبُورُ Asilere karşı çok sabredendir رَوَاهُ Bunu rivayet etmiştir *(Kim?)* اَلتِّرْمِذِيُّ Tirmizi قَالَ تَعَالٰى Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* **وَلَا تَجْهَرْ Aşikâr yapma** *(Nerede?)* **بِصَلَاتِكَ Namazında** *(Ondan bedel?)* بِقِرَاءَتِكَ Okumanda *(Nerede ki okuman?)* فِيهَا Namazda ki okumanda فَيَسْمَعُكَ Ki seni işitmesin *(Kim?)* اَلْمُشْرِكُونَ Müşrikler فَيَسُبُّوكَ Böylece sana söverler وَيَسُبُّوا الْقُرْاٰنَ

Ve Kuran'a söverler وَمَنْ أَنْزَلَهُ Ve o Kuran'ı indirene söverler **وَلَا تُخَافِتْ Ve gizleme** تَسُرُّ (Sesini tamamıyla) kısma *(Nerede?)* **بِهَا Namazda** لِيَنْتَفِعَ أَصْحَابُكَ Ki ashabın faydalansın **وَابْتَغِ Ve tut** اِقْصِدْ Edin **بَيْنَ ذٰلِكَ Bunların arasında** اَلْجَهْرِ وَالْمُخَافَتَةِ Aşikâr yapma ile gizleme arasında *(Ne tut?)* **سَبِيلاً Yol tut** *(Ondan bedel?)* طَرِيقًا وَسَطًا Orta bir yol tut

111. وَقُلِ Ve söyle *(Ne söyle?)* **اَلْحَمْدُ Bütün övgüler** *(Kime aittir?)* **لِلّٰهِ Allah'a aittir اَلَّذِي O Allah ki لَمْ يَتَّخِذْ Edinmedi** *(Ne edinmedi?)* **وَلَدًا Çocuk وَلَمْ يَكُنْ Ve yoktur** *(Kim için?)* **لَهُ Allah için** *(Ne yoktur?)* **شَرِيكٌ Bir ortak** *(Nerede?)* **فِي الْمُلْكِ Mülkünde وَلَمْ يَكُنْ Ve yoktur** *(Kim için?)* **لَهُ Allah için** *(Ne yoktur?)* **وَلِيٌّ Bir dost** *(Öyle dost ki)* يَنْصُرُهُ O'na yardım edecek *(Ne sebeple dostu olmayan?)* **مِنَ أَجَلِ الذُّلِّ Acizliğinden** sebep أَيْ لَمْ يَذِلَّ Yani aciz değildir ki فَيَحْتَاجُ İhtiyaç duysun *(Neye?)* إِلَى نَاصِرٍ Bir yardımcıya **وَكَبِّرْهُ Ve sen ona tazim et** *(Nasıl?)* **تَكْبِيرًا Tazim etmekle** عَظِّمْهُ Onu yücelt عَظَمَةً تَامَّةً Tam bir yüceltmeyle *(Neden?)* عَنِ اتِّخَاذِ الْوَلَدِ Çocuk edinmesinden وَالشَّرِيكِ Ve ortak edinmesinden وَالذُّلِّ Acizlikten *(Daha neden yücelt?)* وَكُلِّ مَا Ve o her şeyden ki لَا يَلِيقُ Yaraşmıyor بِهِ Kendisine وَتَرْتِيبُ الْحَمْدِ Hamdelenin tertibi *(Neye göre?)* عَلَى ذٰلِكَ Ayette geçen şekle göre *(Niçindir?)* لِلدَّلَالَةِ Delalet ettiği içindir *(Neye?)* عَلَى أَنَّهُ Şuna ki o Allah *(Nedir?)* اَلْمُسْتَحَقُّ Layık olandır *(Neye?)* لِجَمِيعِ الْمَحَامِدِ Bütün övgülere *(Niye?)* لِكَمَالِ ذَاتِهِ Zatı noksansız وَتَفَرُّدِهِ فِي صِفَاتِهِ Ve sıfatında da tek olduğundan وَرَوَى Rivayet etti *(Kim?)* اَلْإِمَامُ أَحْمَدُ İmam Ahmet *(Nerede?)* فِي مُسْنَدِهِ Müsnedinde *(Kimden?)* عَنْ مُعَاذٍ الْجُهَنِيِّ Muaz el-Cüheni'den *(O kimden?)* عَنْ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Resulüllah'tan (s.a.v.) أَنَّهُ كَانَ Resulüllah idi *(Ne idi?)* يَقُولُ Der idi *(Ne derdi?)* اٰيَةُ الْعِزِّ İzzet ayeti şudur اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ *Bütün hamdler evlat edinmeyen ve mülkünde ortağı olmayan Allah'adır* إِلَى اٰخِرِ السُّورَةِ Surenin sonuna kadar وَاللّٰهُ تَعَالَى Yüce olan Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir

قَالَ مُؤَلِّفُهُ: هَذَا اٰخِرُ مَا كَمَّلْتُ بِهِ تَفْسِيرَ الْقُرْاٰنِ الْكَرِيمِ الَّذِي أَلَّفَهُ الشَّيْخُ الْإِمَامُ الْعَالِمُ الْمُحَقِّقُ جَلَالُ الدِّينِ الْمَحَلِّيُّ الشَّافِعِيُّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَقَدْ أَفْرَغْتُ فِيهِ جَهْدِي وَبَذَلْتُ فِكْرِي فِيهِ فِي نَفَائِسَ اُرَاهَا إِنْ شَاءَ اللهُ تَعَالٰى تُجْدِي وَأَلَّفْتُهُ فِي مُدَّةِ قَدْرِ مِيعَادِ الْكَلِيمِ وَجَعَلْتُهُ وَسِيلَةً لِلْفَوْزِ بِجَنَّاتِ النَّعِيمِ وَهُوَ فِي الْحَقِيقَةِ مُسْتَفَادٌ مِنَ الْكِتَابِ الْمُكْمِلِ وَعَلَيْهِ فِي الْأَيِ الْمُتَشَابِهَةِ الْإِعْتِمَادُ وَالْمُعَوَّلُ فَرَحِمَ اللهُ امْرَءًا نَظَرَ بِعَيْنِ الْإِنْصَافِ إِلَيْهِ وَوَقَفَ فِيهِ عَلٰى خَطَأٍ فَأَطْلَعَنِي عَلَيْهِ وَقَدْ قُلْتُ حَمْدْتُ اللهَ رَبِّي إِذْ هَدَانِي لِمَا أَبْدَيْتُ مَعَ عَجْزِي وَضَعْفِي فَمَنْ لِي بِالْخَطَأِ فَأَرِدْ عَنْهُ وَمَنْ لِي بِالْقَبُولِ وَلَوْ بِحَرْفٍ هَذَا وَلَمْ يَكُنْ قَطُّ فِي خَلَدِي أَنْ أَتَعَرَّضَ لِذٰلِكَ لِعِلْمِي بِالْعَجْزِ عَنِ الْخَوْضِ فِي هٰذِهِ الْمَسَالِكِ وَعَسَى اللهُ أَنْ يَنْفَعَ بِهِ نَفْعًا جَمًّا وَيَفْتَحَ بِهِ قُلُوبًا غُلْفًا وَأَعْيُنًا وَاذَانًا صُمًّا وَكَأَنِّي بِمَنِ اعْتَادَ الْمُطَوَّلَاتِ وَقَدْ أَضْرَبَ عَنْ هٰذِهِ الْتَكْمِلَةِ وَأَصْلِهَا حُسْمًا وَعَدَلَ إِلٰى صَرِيحِ الْعِنَادِ وَلَمْ يُوَجِّهْ إِلٰى دَقَائِقِهَا فَهُمَا ﴿وَمَنْ كَانَ فِي هٰذِهِ أَعْمٰى فَهُوَ فِي الْاٰخِرَةِ أَعْمٰى﴾ رَزَقَنَا اللهُ بِهِ هِدَايَةً إِلٰى سَبِيلِ الْحَقِّ وَتَوْفِيقًا وَاطِّلَاعًا عَلٰى دَقَائِقِ كَلِمَاتِهِ وَتَحْقِيقًا وَجَعَلَنَا بِهِ ﴿مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولٰئِكَ رَفِيقًا﴾ وَفَرَغَ مِنْ تَأْلِيفِهِ يَوْمَ الْأَحَدِ عَاشِرَ شَوَّالِ سَنَةِ سَبْعِينَ وَثَمَانِمِائَةٌ وَكَانَ الْابْتِدَاءُ فِي يَوْمِ الْأَرْبِعَاءِ مُسْتَهَلِّ رَمَضَانَ مِنَ السَّنَةِ الْمَذْكُورَةِ وَفَرَغَ مِنْ تَبْيِيضِهِ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءَ سَادِسَ صَفَرِ سَنَةِ إِحْدٰى وَسَبْعِينَ وَثَمَانِمِائَةٌ وَاللهُ أَعْلَمُ.

Kitabın yazarı der ki: Bu, Şeyh, İmam, Âlim, Allâme, Muhakkik Celalettin el-Mahallî eş-Şâfii'nin(r.h.) yazdığı "*Tefsîru'l-Kur'âni'l-Kerîm*"e yaptığım tekmilenin sonudur. Bu konuda tüm çabamı ortaya koydum, gördüğüm kıymetli bilgilerle fikrimi harmanladım. İnşaallahü teala okuyana faydalı olur.

Bu tekmileyi Kelîmullah olan Musa'nın(a.s.) miadı müddetinde (kırk günde) yazdım ve onu Na'îm cennetini elde etmeye vesile kıldım. Bu tekmile hakikatte üzerine tekmile yazılan kitaptan istifadeyle hazırlanmış, müteşâbih ayetlerde onun tefsirine itimat edilmiştir. Cenabı hak bu tefsire insaf nazarıyla bakıp onda bir hataya rastladığında bana bildiren kişiye rahmet etsin.

Ben şöyle demiştim:

Muvaffak kıldığı için hamdolsun Allah'a
Aczime, zafiyetime rağmen ortaya koyduğum bu kitaba
Kim benim yanlışımı gösterecek;
Ya düzelteyim ya da cevap vereyim ona
Yahut kim kabul gördüğünü bildirecek; alın işte kitap ortada!

Aslında tefsir ilmi yoluna girmekten aciz olduğum için böyle bir işe kalkışmak hatırımdan geçmezdi. Ben sadece, Cenâb-ı Hakkın bu kitapla birçok kişiye fayda sağlayacağını; kapalı kalpleri, kör gözleri, sağır kulakları açacağını umuyorum.

Gerçi; geniş kitaplara alışan, belli bir ön yargı ile bu tekmile ve onun aslını beğenmeyecek ve bu kitabın inceliklerini anlamaya hiç yönelmeyecek kimseleri de şimdiden görür gibiyim. "***Bu dünyada ama olan ahirette de âmâdır.***"

Allah teala hak yoluna ulaşıp muvaffak olmamız, ince manalar içeren kelimelerinden haberdar olmamız için bizi Kur'ân'la rızıklandırsın; onun sebebiyle bizi kendilerine nimet verdiği peygamberler, sıddıklar, şehitler ve salihlerle birlike kılsın. Onlar ne güzel yoldaştır.

Kitabın:

Bitiş tarihi : 10 Şevval, 870, Cumartesi günü
Başlama tarihi: Ramazan ayı başları, 870, Çarşamba günü.
Temize çekildiği tarih : 6 Safer, 871, Çarşamba günü.

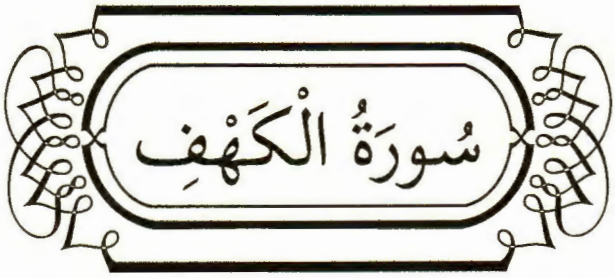

١٨

سُورَةُ الْكَهْفِ

مَكِّيَّةٌ اِلَّا ﴿وَاصْبِرْ نَفْسَكَ﴾ الْآيَةَ

مِأَةٌ وَعَشْرُ آيَاتٍ اَوْ وَخَمْسَ عَشْرَةَ اٰيَةً

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿اَلْحَمْدُ﴾ وَهُوَ الْوَصْفُ بِالْجَمِيلِ ثَابِتٌ ﴿لِلّٰهِ﴾ تَعَالٰى وَهَلِ الْمُرَادُ الْإِعْلَامُ بِذٰلِكَ لِلْإِيمَانِ بِهِ أَوِ الثَّنَاءِ بِهِ أَوْ هُمَا احْتِمَالَاتٌ أَفْيَدُهَا الثَّالِثُ ﴿الَّذِيٓ اَنْزَلَ عَلٰى عَبْدِهِ﴾ مُحَمَّدٍ ﴿الْكِتَابَ﴾ الْقُرْاٰنَ ﴿وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ﴾ أَيْ فِيهِ ﴿عِوَجًا ۜ﴿١﴾﴾ اِخْتِلَافًا أَوْ تَنَاقُضًا وَالْجُمْلَةُ حَالٌ مِنَ الْكِتَابِ ﴿قَيِّمًا﴾ مُسْتَقِيمًا حَالٌ ثَانِيَةٌ مُؤَكِّدَةٌ ﴿لِيُنْذِرَ﴾ يُخَوِّفَ بِالْكِتَابِ الْكَافِرِينَ ﴿بَاْسًا﴾ عَذَابًا ﴿شَدِيدًا مِنْ لَدُنْهُ﴾ مِنْ قِبَلِ اللّٰهِ ﴿وَيُبَشِّرَ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ اَنَّ لَهُمْ اَجْرًا حَسَنًا ۙ﴿٢﴾﴾ ﴿مَاكِثِينَ فِيهِ اَبَدًا ۙ﴿٣﴾﴾ هُوَ الْجَنَّةُ ﴿وَيُنْذِرَ﴾ مِنْ جُمْلَةِ الْكَافِرِينَ ﴿الَّذِينَ قَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا ۙ﴿٤﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

18- Kehf Sûresi

28. ayet hariç, Mekke'de inmiştir

110 veya 115 ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1-4. **Hamd,** güzelle vasıflama **Allah** teâla içindir[1] **ki,** kâfirleri, **kendi tarafından,** Allah tarafından **şiddetli bir azap ile ikaz etmek,** korkutmak, **Salih amel işleyen müminlere, kendileri için, içinde ebedî kalacakları**

[1] Hamdin Allah tealaya ait olduğunu ifade etmesi, böyle inanılması için bir bildiri midir, ya da sadece O'na yapılmış bir övgü müdür; yoksa her ikisi de mümkün olan ihtimaller midir? En güzeli üçüncüsüdür.

güzel bir ecir, cennet **bulunduğunu müjdelemek ve** kafir topluluktan **«Allah evlât edindi» diyenleri de uyarmak için kuluna** Muhammed'e, **kendisinde**[1] **hiçbir eğrilik,** bir ihtilaf ve bir çelişki **bulunmayan**[2] **dosdoğru**[3] **Kitab'ı,** Kur'ânı **indirdi.**

KELİME ANLAMI

سُورَةُ الْكَهْفِ ﴿١٨﴾

18- Kehf Sûresi

سُورَةُ الْكَهْفِ Kehf süresi *(Nedir?)* مَكِّيَّةٌ Mekkidir إِلَّا Ancak mekki değildir *(Hangi ayet?)* وَاصْبِرْ نَفْسَكَ الْآيَةَ "Nefsince sabret..." ayeti *(Daha nedir?)* أَوْ مِأَةٌ وَعَشْرُ آيَاتٍ وَخَمْسَ عَشْرَةَ اٰيَةً Yüz on veya yüz on beş ayettir بِسْمِ اللهِ Allahın ismi ile (başlarım) *(Öyle Allah ki?)* الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve rahim olan

1. اَلْحَمْدُ **Bütün hamdler** وَهُوَ الْوَصْفُ بِالْجَمِيلِ Hamd, güzellikle vasıflanmaktır ثَابِتٌ (Bu) sabittir *(Kim için?)* لِلّٰهِ تَعَالٰى Yüce olan **Allah için** وَهَلِ الْمُرَادُ الْإِعْلَامُ بِذٰلِكَ لِلْإِيمَانِ بِهِ Bununla maksat, Bu şekilde iman etmeyi bildirmek midir? أَوِ الثَّنَاءِ بِهِ Veya O'nu övmek midir? أَوْ هُمَا Yoksa her ikisi midir? اِحْتِمَالَاتٌ (Bunlar) birer ihtimal أَفْيَدُهَا En faydalı olanı üçüncüsüdür الثَّالِثُ **Öyle Allah ki** الَّذِي أَنْزَلَ **İndirdi** *(Kime?)* عَلٰى عَبْدِهِ **Kuluna** *(Kimdir O?)* مُحَمَّدٍ Muhammed'dir *(Neyi?)* الْكِتَابَ **Kitab'ı** الْقُرْاٰنَ Kuran'ı *(Ne olduğu halde?)* وَلَمْ يَجْعَلْ **Koymadığı halde** *(Nereye?)* لَهُ **O'na** أَيْ فِيهِ Yani; İçine *(Ne Koymadı?)* عِوَجًا **Çelişki** وَالْجُمْلَةُ حَالٌ مِنَ الْكِتَابِ Bu cümle الْكِتَابِ kelimesinden hal düşmüştür.

2. *(Daha ne olduğu halde?)* قَيِّمًا **Dosdoğru** مُسْتَقِيمًا Müstakim حَالٌ ثَانِيَةٌ مُؤَكِّدَةٌ Bu kelime de birinci hal'i tekit mahiyetinde, ikinci hal'dir *(Niçin indirdi?)* لِيُنْذِرَ **Uyarmak için** يُخَوِّفَ بِالْكِتَابِ Bu kitapla korkutmak için *(Kimi)* الْكَافِرِينَ Kâfirleri *(Ne ile?)* بَأْسًا **Beis ile** عَذَابًا Azapla *(Öyle beis ki)* شَدِيدًا **Şiddetli** *(Kim tarafından?)* مِنْ لَدُنْهُ **Kendi tarafından** مِنْ قِبَلِ اللهِ Allah tarafından *(Daha niçin indirdi?)* وَيُبَشِّرَ **Müjdelemek için** *(Kime?)* الْمُؤْمِنِينَ **Müminlere** الَّذِينَ **Öyle müminlere ki** يَعْمَلُونَ **Yapıyorlar** *(Ne?)* الصَّالِحَاتِ **Güzel ameller** *(Neyi müjdelesin diye?)* أَنَّ لَهُمْ **Muhakkak onlar için vardır** *(Ne?)* أَجْرًا **Ecir** *(Öyle ecir ki?)* حَسَنًا **Güzel**

---

[1] Ayetteki لَهُ kelimesi فِيهِ anlamındadır.
[2] وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا cümlesi الْكِتَابَ kelimesinden haldir.
[3] قَيِّمًا kelimesi مُسْتَقِيمًا anlamında olup الْكِتَابَ kelimesinin tekitleyici halidir.

3. *(Onlar ne oldukları halde?)* مَاكِثِينَ **Kalıcı oldukları halde** *(Nerede?)* فِيهِ **Orada** *(Ne kadar?)* أَبَدًا **Ebedi olarak** هُوَ الْجَنَّةُ Orası cennettir

4. *(Daha ne için indirdik?)* وَيُنْذِرَ **Uyarmak için** *(Kimden?)* مِنْ جُمْلَةِ الْكَافِرِينَ Kâfirler zümresinden *(Kimi?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki** قَالُوا **Dediler** *(Ne dediler?)* اتَّخَذَ **Edindi** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Ne edindi?)* وَلَدًا **Evlat**

﴿مَا لَهُمْ بِهٖ﴾ بِهٰذَا الْقَوْلِ ﴿مِنْ عِلْمٍ وَّلَا لِاٰبَآئِهِمْ﴾ مِنْ قَبْلِهِمُ الْقَائِلِينَ لَهُ ﴿كَبُرَتْ﴾ عَظُمَتْ ﴿كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ اَفْوَاهِهِمْ﴾ كَلِمَةٌ تَمْيِيزٌ مُفَسِّرٌ لِلضَّمِيرِ الْمُبْهَمِ وَالْمَخْصُوصُ بِالذَّمِّ مَحْذُوفٌ أَيْ مَقَالَتُهُمُ الْمَذْكُورَةُ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿يَقُولُونَ﴾ فِي ذٰلِكَ ﴿اِلَّا﴾ مَقُولًا ﴿كَذِبًا ۝٥﴾ ﴿فَلَعَلَّكَ بَاخِعٌ﴾ مُهْلِكٌ ﴿نَفْسَكَ عَلٰٓى اٰثَارِهِمْ﴾ بَعْدِهِمْ أَيْ بَعْدَ تَوَلِّيهِمْ عَنْكَ ﴿اِنْ لَّمْ يُؤْمِنُوا بِهٰذَا الْحَدِيثِ﴾ الْقُرْاٰنِ ﴿اَسَفًا ۝٦﴾ غَيْظًا وَحُزْنًا مِنْكَ لِحِرْصِكَ عَلٰى إِيمَانِهِمْ وَنَصْبُهُ عَلَى الْمَفْعُولِ لَهُ ﴿اِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْاَرْضِ﴾ مِنَ الْحَيَوَانِ وَالنَّبَاتِ وَالشَّجَرِ وَالْأَنْهَارِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿زِينَةً لَّهَا لِنَبْلُوَهُمْ﴾ لِنَخْتَبِرَ النَّاسَ نَاظِرِينَ إِلٰى ذٰلِكَ ﴿اَيُّهُمْ اَحْسَنُ عَمَلًا ۝٧﴾ فِيهِ أَيْ أَزْهَدُ لَهُ ﴿وَاِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا﴾ فُتَاتًا ﴿جُرُزًا ۝٨﴾ يَابِسًا لَا يَنْبُتُ ﴿اَمْ حَسِبْتَ﴾ أَيْ ظَنَنْتَ ﴿اَنَّ اَصْحَابَ الْكَهْفِ﴾ الْغَارِ فِي الْجَبَلِ ﴿وَالرَّقِيمِ﴾ اللَّوْحِ الْمَكْتُوبِ فِيهِ أَسْمَاؤُهُمْ وَأَنْسَابُهُمْ وَقَدْ سُئِلَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ قِصَّتِهِمْ ﴿كَانُوا﴾ فِي قِصَّتِهِمْ ﴿مِنْ﴾ جُمْلَةِ ﴿اٰيَاتِنَا عَجَبًا ۝٩﴾ خَبَرُ كَانَ وَمَا قَبْلَهُ حَالٌ أَيْ كَانُوا عَجَبًا دُونَ بَاقِي الْآيَاتِ أَوْ أَعْجَبَهَا لَيْسَ الْأَمْرُ كَذٰلِكَ اُذْكُرْ ﴿اِذْ اَوَى الْفِتْيَةُ اِلَى الْكَهْفِ﴾ جَمْعُ فَتًى وَهُوَ الشَّابُّ الْكَامِلُ خَائِفِينَ عَلٰى إِيمَانِهِمْ مِنْ قَوْمِهِمُ الْكُفَّارِ ﴿فَقَالُوا رَبَّنَآ اٰتِنَا مِنْ لَّدُنْكَ﴾ مِنْ قِبَلِكَ ﴿رَحْمَةً وَّهَيِّئْ﴾ أَصْلِحْ ﴿لَنَا مِنْ اَمْرِنَا رَشَدًا ۝١٠﴾ هِدَايَةً ﴿فَضَرَبْنَا عَلٰٓى اٰذَانِهِمْ﴾ أَيْ أَنَمْنَاهُمْ ﴿فِي الْكَهْفِ سِنِينَ عَدَدًا ۝١١﴾ مَعْدُودَةً ﴿ثُمَّ بَعَثْنَاهُمْ﴾ أَيْقَظْنَاهُمْ ﴿لِنَعْلَمَ﴾ عِلْمَ مُشَاهَدَةٍ ﴿اَيُّ الْحِزْبَيْنِ﴾ الْفَرِيقَيْنِ الْمُخْتَلِفَيْنِ فِي مُدَّةِ لُبْثِهِمْ ﴿اَحْصٰى﴾ أَفْعَلُ بِمَعْنَى أَضْبَطُ ﴿لِمَا لَبِثُوا﴾ لِلُبْثِهِمْ مُتَعَلِّقٌ بِمَا بَعْدَهُ ﴿اَمَدًا ۝١٢﴾ غَايَةً ﴿نَّحْنُ نَقُصُّ﴾ نَقْرَأُ ﴿عَلَيْكَ نَبَاَهُمْ بِالْحَقِّ﴾ بِالصِّدْقِ ﴿اِنَّهُمْ فِتْيَةٌ اٰمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًى ۝١٣﴾ ﴿وَرَبَطْنَا عَلٰى قُلُوبِهِمْ﴾ قَوَّيْنَاهُمْ عَلَى قَوْلِ الْحَقِّ ﴿اِذْ قَامُوا﴾ بَيْنَ يَدَيْ مَلِكِهِمْ وَقَدْ أَمَرَهُمْ بِالسُّجُودِ لِلْأَصْنَامِ ﴿فَقَالُوا رَبُّنَا رَبُّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ لَنْ نَّدْعُوَا مِنْ دُونِهٖ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿اِلٰهًا لَّقَدْ قُلْنَآ اِذًا شَطَطًا ۝١٤﴾ أَيْ قَوْلًا ذَا شَطَطٍ أَيْ إِفْرَاطٍ فِي الْكُفْرِ إِنْ دَعَوْنَا إِلٰهًا غَيْرَ اللهِ فَرْضًا ﴿هٰٓؤُلَآءِ﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿قَوْمُنَا﴾ عَطْفُ بَيَانٍ ﴿اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهٖٓ اٰلِهَةً لَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿يَاْتُونَ عَلَيْهِمْ﴾ عَلَى عِبَادَتِهِمْ ﴿بِسُلْطَانٍ بَيِّنٍ﴾ بِحُجَّةٍ ظَاهِرَةٍ ﴿فَمَنْ اَظْلَمُ﴾ أَيْ لَا أَحَدَ اَظْلَمَ ﴿مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللهِ كَذِبًا ۝١٥﴾ بِنِسْبَةِ الشَّرِيكِ إِلَيْهِ تَعَالٰى قَالَ بَعْضُ الْفِتْيَةِ لِبَعْضٍ

TÜRKÇE ANLAMI

5. **Ne onların, ne de** bu sözü söyleyen kendilerinden önceki **atalarının buna,** söyledikleri bu söze **dair, konuda hiçbir bilgileri yoktur. Ağızlarından çıkan bu söz**[1] **ne büyük!** Bu konuda **yalandan başka bir** söz **söylemiyorlar.**[2]

6. **Bu yeni Kur'ân'a inanmazlarsa (ve bu yüzden helâk olurlarsa) arkalarından,** senden yüz çevirmelerinden sonra iman etmelerine karşı duyduğun hırstan kaynaklanan **üzüntüden**[3], kızgınlık ve hüzünden **neredeyse kendini harap edeceksin.**

7. **Biz, yeryüzündeki** hayvan, bitki, ağaç, nehir ve diğer şeyleri **dünyaya ait bir süs yaptık**; bunları gören insanların **hangisinin** dünyada **daha güzel amel edeceğini deneyelim,** hangisi bunlara karşı daha zahit göre-lim **diye...**

8. **Ve onun üzerinde ne varsa muhakkak ki Biz hepsini de kupkuru, dağınık** kendisinde hiçbir şey bitmeyen **bir toprak yaparız.**

9. Hz. Peygamber efendimize Ashâb-ı Kehf'ten sormuşlardı: **Yoksa sandın mı ki Ashâb-ı Kehf**[4] **ile Ashâb-ı Rakım**[5], onların başına gelen şeyler **bizim şaşılacak ayetlerimizdendir?**[6] Yani diğer ayetlerimiz değil de sadece bu mu şaşılacak bir şeydir. Ya da onların olayı en çok şaşılacak olay mıdır? Hayır, böyle değildir.

10. Yâd et! **O vakit ki, o gençler**[7] kafir kavimlerinden korup da imanlarını korumak için **mağaraya sığındılar da dediler ki: «Ey Rabbimiz! Bize kendi tarafından bir rahmet ver. İşimizde bizim için bir hidayet hazırla!»**

11. **Bunu müteakip onları kulakları üzerine mağarada senelerce (perde) vurduk,** onları uyuttuk.

12. **Sonra** kaldıkları müddeti tayin hususunda ihtilafa düşen **iki taifeden,** guruptan **hangisinin bekledikleri müddeti**[8] **daha iyi hesab ettikle-rini** müşahede bilgisiyle **bilelim diye onları uyandırdık.**

13. **Biz sana onların haberlerini hak ile,** doğru olarak **anlatıyoruz. Onlar Rablerine iman etmiş bir gurup gençti. Biz de onların hidayetini arttırdık.**

---

[1] كَلِمَةً kelimesi كَبُرَتْ fiilindeki mübhem zamiri açıklamakta olup temyizdir. Zem ile mahsus olan mahzuftur; yani ayet "ne kötü onların bu sözleri" takdirindedir.

[2] إِنْ kelimesi مَا anlamındadır.

[3] أَسَفًا kelimesi mefulü lehtir.

[4] Kehf, dağdaki mağaradır.

[5] Rakim, içinde onların isimleri ve neseplerinin yazılı olduğu levhadır.

[6] Ayetteki عَجَبًا kelimesi كَانَ'nin haberidir. Öncesindeki مِنْ آيَاتِنَا ise haldir.

[7] الْفِتْيَةُ kelimesi فَتًى kelimesinin cemisidir. Olgun genç anlamına gelir.

[8] لِبِثُوا'deki ل harfi cerri, sonradındaki أَمَدًا'e taalluk eder.

14. **Ve** kendilerinden putlara secde etmelerini isteyen krallarının önünde **kalkıp «Bizim Rabbimiz, göklerin ve yerin Rabbidir, O'ndan başkasına bir ilâh diye tapamayız.** Faraza, Allah'tan başkasına ilah **diyecek olsak elbette** küfürde **aşırı söz söylemiş oluruz» dediklerinde onların kalplerini** hak söz üstünde **kuvvetlendirdik.**

15. **«Şunlar,[1] şu bizim kavmimiz[2] O'ndan başkasını ilâh edindiler. Onlara** ibadet etmelerine **dair açık bir hüccet getirmeli değil miy-diler? Artık** kendisine ortak isnat etmek suretiyle **Allah'a karşı yalan yere iftira edenden daha zalim kim vardır?** Kimse bu kişiden daha zalim değildir.»

KELİME ANLAMI

5. مَا لَهُمْ **Onlar için yoktur** بِهٖ **O şey hakkında** بِهٰذَا الْقَوْلِ Bu sözlerine dair *(Ne yoktur?)* مِنْ عِلْمٍ **Hiçbir bilgi** وَلَا لِاٰبَائِهِمْ مِنْ قَبْلِهِمْ Kendilerinden önceki **Atalarının da (bu konuda bilgisi) yoktur** *(Öyle ataları ki)* لَهُ الْقَائِلِينَ Bu sözü söyleyen كَبُرَتْ **Ne büyüktür!** عَظُمَتْ (Ne) Ağırdır! *(Ne bakımdan?)* كَلِمَةً **Kelime bakımından** *(Öyle kelime ki?)* تَخْرُجُ **Çıkıyor** *(Nereden?)* مِنْ اَفْوَاهِهِمْ **Onların ağızlarından** كَلِمَةً Kelime lafzı *(Nedir?)* تَمْيِيزٌ Temyizdir *(Öyle temyiz ki?)* مُفَسِّرٌ لِلضَّمِيرِ الْمُبْهَمِ Zamir-i mübhemi açıklamıştır وَالْمَخْصُوصُ بِالذَّمِّ مَحْذُوفٌ Zem fiilinin mahsusu hazfedilmiştir أَيْ اِنْ مَا يَقُولُونَ مَقَالَتُهُمُ الْمَذْكُورَةُ Yani, 'Onların, geride ak-tarılan bu sözleri' demektir. اِلَّا **Ancak** فِي ذٰلِكَ Bu konuda *(Ne konuda?)* **Söylemiyorlar,** İn Ma manasındadır *(Ne?)* مَقُولًا Söz *(Öyle söz ki?)* كَذِبًا **Yalan (söylüyorlar)**

6. فَلَعَلَّكَ **Neredeyse sen** بَاخِعٌ **Mahvedeceksin** مُهْلِكٌ Perişan edeceksin *(Neyi?)* نَفْسَكَ **Nefsini** عَلٰى اٰثَارِهِمْ **Onların arkasından** بَعْدِهِمْ Onlardan sonra أَيْ بَعْدَ تَوَلِّيهِمْ عَنْكَ Yani, Onlar senden yüz çevirdikten sonra اِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا **İman etmezlerse** *(Neye?)* بِهٰذَا الْحَدِيثِ **Bu söze** *(Ondan bedel?)* الْقُرْاٰنِ Kuran'a *(Niçin helak edeceksin?)* اَسَفًا **Üzüntüden** غَيْظًا وَحُزْنًا مِنْكَ Sendeki keder ve öfkeden *(Niye?)* لِحِرْصِكَ عَلٰى إِيمَانِهِمْ Onların iman etmelerine olan hırsından dolayı وَنَصْبُهُ عَلَى الْمَفْعُولِ لَهُ Bu kelimenin mensup olması meful-u leh olması üzeredir

7. إِنَّا **Muhakkak ki biz** جَعَلْنَا **Yaptık** *(Neyi?)* مَا **O şeyleri ki** عَلَى الْاَرْضِ **O şeyler yeryüzündedirler** *(Onlar da neden ibarettirler?)* مِنَ الْحَيَوَانِ وَالنَّبَاتِ وَالشَّجَرِ وَالْأَنْهَارِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ Hayvanlar, nebatat, ağaçlar, nehirler ve bunların dışındaki-lerden *(Ne yaptık?)* زِينَةً

---

[1] هٰؤُلَاءِ kelimesi mübtedadır.

[2] قَوْمُنَا kelimesi atfı beyandır.

Süs *(Ne için?)* لَهَا **Yeryüzü için** *(Niye?)* لِنَبْلُوَهُمْ **Onları sınayalım diye** لِنَخْتَبِرَ النَّاسَ İnsanları imtihan edelim diye *(Onlar ne oldukları halde?)* نَاظِرِينَ إِلَى ذٰلِكَ Buna (yeryüzündeki süslere) yöneldikleri halde أَيُّهُمْ **Onların hangisi** *(Nedir?)* اَحْسَنُ **Daha güzeldir** *(Ne bakımdan?)* عَمَلًا **Amel bakımından** *(Nerede?)* فِيهِ Bu imtihanda أَيْ أَزْهَدُ لَهُ Yani, 'Ona hangisi daha az değer verecek' demektir

8. وَإِنَّا **Muhakkak ki biz** لَجَاعِلُونَ **Yapacağız** *(Neyi?)* مَا **O şeyleri ki** عَلَيْهَا **O şeyler yeryüzündedir** *(Ne yapacağız?)* صَعِيدًا **Toprak** فُتَاتًا Un ufak toprak *(Öyle toprak ki)* جُرُزًا **Kupkuru** يَابِسًا Çorak *(Öyle çorak ki)* لَا يَنْبُتُ Yetiştirmiyor

9. اَمْ حَسِبْتَ **Yoksa sanıyor musun ?** أَيْ ظَنَنْتَ Yani, zannediyor musun? اَنَّ اَصْحَابَ الْكَهْفِ **Muhakkak ki Ashab-ı Kehf** الْغَارِ فِي الْجَبَلِ Dağda ki mağara arkadaşları *(Daha)* وَالرَّقِيمِ **Ashab-ı Rakîm** *(Nedir bu Rakim?)* اللَّوْحِ Levhadır *(Öyle levha ki)* الْمَكْتُوبِ فِيهِ Onda yazılı *(Ne?)* أَسْمَاؤُهُمْ وَأَنْسَابُهُمْ Onların isimleri ve nesepleri وَقَدْ سُئِلَ ﷺ Hz. Peygamber*(s.a.v.)* soruldu *(Neden?)* عَنْ قِصَّتِهِمْ Onların kıssalarından كَانُوا **İdiler** *(Ne hususta?)* فِي قِصَّتِهِمْ Kıssaları hususunda *(Ne olduğu halde?)* مِنْ جُمْلَةِ اٰيَاتِنَا **Ayetlerimizin** arasın**dan olduğu halde** *(Ne olduğunu sanıyor musun?)* عَجَبًا **Şaşılacak** *(Bu kelime nedir?)* خَبَرُ كَانَ / - كَانَ'nin haberidir وَمَا قَبْلَهُ حَالٌ Ondan öncesi ise haldir أَيْ كَانُوا عَجَبًا Yani, Onlar(ın) ilginç (ayet) oldu(k)lar(ını mı zannediyorsun!) دُونَ بَاقِي الْآيَاتِ Diğer ayetler değil de! أَوْ أَعْجَبَهَا Veya o ayetlerin en ilginci olduklarını mı zannediyorsun! لَيْسَ الْأَمْرُ كَذٰلِكَ Hâlbuki durum böyle değildir

10. اُذْكُرْ Hatırla إِذْ **Hani** اَوَى **Sığınmıştı** *(Kimler?)* الْفِتْيَةُ **Gençler** *(Nereye?)* إِلَى الْكَهْفِ **Mağaraya** *(Bu kelime nedir?)* فَتًى / جَمْعُ فَتًى kelimesinin cemisidir وَهُوَ الشَّابُ الْكَامِلُ Bu da, olgun delikanlı demektir *(Ne oldukları halde?)* خَائِفِينَ عَلَى إِيمَانِهِمْ İmanları üzerine korktukları halde *(Kimden?)* مِنْ قَوْمِهِمُ الْكُفَّارِ Kâfir kabilelerinden فَقَالُوا **Ve demişlerdi** رَبَّنَآ **Ey rabbimiz** اٰتِنَا **Bize ver** *(Nereden?)* مِنْ لَدُنْكَ **Katından** مِنْ قِبَلِكَ Tarafından *(Ne?)* رَحْمَةً **Rahmet** وَهَيِّئْ **Ve hazırla** أَصْلِحْ Uygun kıl *(Kime?)* لَنَا **Bize** *(Neden?)* مِنْ اَمْرِنَا **Durumumuzdan** *(Ne?)* رَشَدًا **Kurtuluş yolu** هِدَايَةً Hidayet

11. فَضَرَبْنَا **Bunun üzerine biz vurduk** *(Ne üzerine?)* عَلٰى اٰذَانِهِمْ **Kulakları üzerine** أَيْ سِنِينَ عَدَدًا **Mağarada** *(Ne kadar?)* فِي الْكَهْفِ Yani, onları uyuttuk *(Nerede?)* أَنَمْنَاهُمْ **Nice yıllar** مَعْدُودَةً Sayılı

12. ثُمَّ بَعَثْنَاهُمْ **Sonra onları canlandırdık** أَيْقَظْنَاهُمْ Onları uyandırdık *(Niye?)* لِنَعْلَمَ

Bilelim diye عِلْمَ مُشَاهَدَةٍ Müşahede bilgisiyle أَيُّ الْحِزْبَيْنِ **İki gruptan hangisi** الْفَرِيقَيْنِ İki fırka *(Öyle iki fırka ki)* الْمُخْتَلِفَيْنِ İhtilafa düşen *(Ne konuda?)* فِي مُدَّةِ لُبْثِهِمْ Kalma müddetleri konusunda *(Nedir?)* **Daha iyi hesap edecek** أَحْصَى *(Bu kelime nedir?)* أَفْعَلُ kalıbında ismi tafzildir بِمَعْنَى أَضْبَطُ 'Daha iyi zapt edecek' manasındadır *(Neyi?)* **O şeyi ki** لِمَا **Beklediler** لِلُبْثِهِمْ Kalmalarını مُتَعَلِّقٌ بِمَا بَعْدَهُ Mabadine müteallaktır *(Neyi?)* **Nihayeti** أَمَدًا غَايَةٌ Sonu

13. **Biz** نَحْنُ **Anlatıyoruz** نَقُصُّ نَقْرَأُ Okuyoruz *(Kime?)* **Sana** عَلَيْكَ *(Neyi?)* **Onların kıssalarını** نَبَأَهُمْ *(Ne olduğu halde?)* **Gerçek olduğu halde** بِالْحَقِّ بِالصِّدْقِ Doğru olduğu halde **Muhakkak ki onlar** إِنَّهُمْ *(Kimlerdi?)* **Gençlerdi** فِتْيَةٌ *(Öyle gençler ki?)* **İman ettiler** آمَنُوا *(Kime?)* **Rablerine** بِرَبِّهِمْ **Ve biz de onları artırdık** وَزِدْنَاهُمْ *(Ne yönden?)* **Hidayet yönünden** هُدًى

14. **Ve metanet verdik** وَرَبَطْنَا *(Neye?)* **Kalplerine** عَلَى قُلُوبِهِمْ قَوَّيْنَاهُمْ عَلَى قَوْلِ الْحَقِّ Doğru söz için onları takviye ettik **Hani ayağa kalkmışlardı** إِذْ قَامُوا *(Nerede?)* بَيْنَ يَدَيْ مَلِكِهِمْ Krallarının önünde *(O ne olduğu halde?)* وَقَدْ أَمَرَهُمْ Kral onlara emrettiği halde *(Ne?)* بِالسُّجُودِ لِلْأَصْنَامِ Putlara secde etmeyi **Ve şöyle demişlerdi** فَقَالُوا **Bizim Rabbimiz** رَبُّنَا *(Kimdir?)* **Gökle-rin ve yerin rabbidir** رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ **Kesinlikle tapmayız** لَنْ نَدْعُوَا **Ondan başka** مِنْ دُونِهِ أَيْ غَيْرِهِ Onun dışında *(Kime?)* **Bir ilaha** إِلٰهًا **Muhakkak ki** لَقَدْ **Konuşmuş oluruz** قُلْنَا إِذًا **O zaman** *(Ne?)* **Saçma sapan** شَطَطًا أَيْ قَوْلًا ذَا شَطَطٍ Yani, haddi aşan bir söz أَيْ إِفْرَاطٍ فِي الْكُفْرِ Yani, küfürde aşırı gitmiş oluruz *(Ne zaman?)* إِنْ دَعَوْنَا إِلٰهًا غَيْرَ اللهِ فَرْضًا Allahtan başkasına ibadet ettiğimizi varsayarsak

15. **Şunlar** هٰؤُلَاءِ *(Bu kelime nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır *(Kimdir onlar?)* **Bizim kavmimiz** قَوْمُنَا *(Bu kelime nedir?)* عَطْفُ بَيَانٍ Atf-ı beyandır **Edindiler** اتَّخَذُوا **On-dan başkasını** مِنْ دُونِهِ *(Ne edindiler?)* **İlahlar** آلِهَةً **Getirselerdi ya!** لَوْلَا -هَلَّا- يَأْتُونَ Levla, Hella manasındadır *(Ne üzerine?)* **Onlar üzerine** عَلَيْهِمْ عَلَى عِبَادَتِهِمْ On-lara ibadet etmelerine *(Ne getirselerdi?)* **Delil** بِسُلْطَانٍ **Açık** بَيِّنٍ بِحُجَّةٍ ظَاهِرَةٍ Açık burhan **Kim** فَمَنْ **Daha zalimdir?** أَظْلَمُ أَيْ لَا أَحَدَ أَظْلَمَ Yani, daha zalim yoktur *(Kimden?)* مِمَّنِ **O kişiden ki** افْتَرَى **Uydurdu** *(Kime?)* عَلَى اللهِ **Allah'a** *(Ne?)* كَذِبًا **Yalan** *(Ne ile?)* بِنِسْبَةِ الشَّرِيكِ إِلَيْهِ تَعَالَى O Yüce Zat'a ortak nispet etmekle

﴿وَاِذِ اعْتَزَلْتُمُوهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ اِلَّا اللهَ فَاْوُوا اِلَى الْكَهْفِ يَنْشُرْ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيُهَيِّئْ لَكُمْ مِنْ اَمْرِكُمْ مِرْفَقًا ﴿١٦﴾﴾ بِكَسْرِ الْمِيمِ وَفَتْحِ الْفَاءِ وَبِالْعَكْسِ مَا تَرْتَفِقُونَ بِهِ مِنْ غِذَاءٍ وَعِشَاءٍ ﴿وَتَرَى الشَّمْسَ اِذَا طَلَعَتْ تَزَاوَرُ﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ [تَزَاوَرُ] تَمِيلُ ﴿عَنْ كَهْفِهِمْ ذَاتَ الْيَمِينِ﴾ نَاحِيَتِهِ ﴿وَاِذَا غَرَبَتْ تَقْرِضُهُمْ ذَاتَ الشِّمَالِ﴾ تَتْرُكُهُمْ وَتَتَجَاوَزُ عَنْهُمْ فَلَا تُصِيبُهُمُ الْبَتَّةَ ﴿وَهُمْ فِي فَجْوَةٍ مِنْهُ﴾ مُتَّسَعٍ مِنَ الْكَهْفِ يَنَالُهُمْ بَرْدُ الرِّيحِ وَنَسِيمُهَا ﴿ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورُ ﴿مِنْ اٰيَاتِ اللهِ﴾ دَلَائِلِ قُدْرَتِهِ ﴿مَنْ يَهْدِ اللهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْشِدًا ﴿١٧﴾﴾ ﴿وَتَحْسَبُهُمْ﴾ لَوْ رَأَيْتَهُمْ ﴿اَيْقَاظًا﴾ أَيْ مُنْتَبِهِينَ لِأَنَّ أَعْيُنَهُمْ مُنْتَفِحَةٌ جَمْعُ يَقِظٍ بِكَسْرِ الْقَافِ ﴿وَهُمْ رُقُودٌ﴾ نِيَامٌ جَمْعُ رَاقِدٍ ﴿وَنُقَلِّبُهُمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَذَاتَ الشِّمَالِ﴾ لِئَلَّا تَأْكُلَ الْأَرْضُ لُحُومَهُمْ ﴿وَكَلْبُهُمْ بَاسِطٌ ذِرَاعَيْهِ﴾ يَدَيْهِ ﴿بِالْوَصِيدِ﴾ بِفِنَاءِ الْكَهْفِ وَكَانُوا إِذَا انْقَلَبُوا انْقَلَبَ هُوَ مِثْلَهُمْ فِي النَّوْمِ وَالْيَقَظَةِ ﴿لَوِ اطَّلَعْتَ عَلَيْهِمْ لَوَلَّيْتَ مِنْهُمْ فِرَارًا وَلَمُلِئْتَ﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ [وَلَمُلِئْتَ] ﴿مِنْهُمْ رُعْبًا ﴿١٨﴾﴾ بِسُكُونِ الْعَيْنِ وَضَمِّهَا مَنَعَهُمُ اللهُ بِالرُّعْبِ مِنْ دُخُولِ أَحَدٍ عَلَيْهِمْ ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا فَعَلْنَا بِهِمْ مَا ذَكَرْنَا ﴿بَعَثْنَاهُمْ﴾ أَيْقَظْنَاهُمْ ﴿لِيَتَسَآءَلُوا بَيْنَهُمْ﴾ عَنْ حَالِهِمْ وَمُدَّةِ لُبْثِهِمْ ﴿قَالَ قَآئِلٌ مِنْهُمْ كَمْ لَبِثْتُمْ قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ﴾ لِأَنَّهُمْ دَخَلُوا الْكَهْفَ عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَبُعِثُوا عِنْدَ غُرُوبِهَا فَظَنُّوا أَنَّهُ غُرُوبُ يَوْمِ الدُّخُولِ ثُمَّ ﴿قَالُوا﴾ مُتَوَقِّفِينَ فِي ذٰلِكَ ﴿رَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِمَا لَبِثْتُمْ فَابْعَثُوا اَحَدَكُمْ بِوَرِقِكُمْ﴾ بِسُكُونِ الرَّاءِ وَكَسْرِهَا [بِوَرِقِكُمْ] بِفِضَّتِكُمْ ﴿هٰذِهِ اِلَى الْمَدِينَةِ﴾ يُقَالُ إِنَّهَا الْمُسَمَّاةُ الْآنَ طَرَطُوسَ بِفَتْحِ الرَّاءِ ﴿فَلْيَنْظُرْ اَيُّهَا اَزْكٰى طَعَامًا﴾ أَيُّ أَطْعِمَةِ الْمَدِينَةِ أَحَلُّ ﴿فَلْيَاْتِكُمْ بِرِزْقٍ مِنْهُ وَلْيَتَلَطَّفْ وَلَا يُشْعِرَنَّ بِكُمْ اَحَدًا ﴿١٩﴾﴾ ﴿اِنَّهُمْ اِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ﴾ يَقْتُلُوكُمْ بِالرَّجْمِ ﴿اَوْ يُعِيدُوكُمْ فِي مِلَّتِهِمْ وَلَنْ تُفْلِحُوا اِذًا﴾ أَيْ إِنْ عُدْتُمْ فِي مِلَّتِهِمْ ﴿اَبَدًا ﴿٢٠﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

16. Gençlerden bir kısmı diğerine şöyle diyordu: **Madem ki, onlardan ve Allah'tan başka tapındıkları şeylerden ayrıldınız, öyleyse mağaraya çekilin ki, sizin için Rabbiniz rahmetinden yaysın ve işlerinizde fayda**[1]lanacağınız sabah ve akşam yemekleri gibi şeyler **sağlasın.**

17. **Ve doğduğunda güneşin, onların mağaralarının sağ tarafına mey-**

[1] مرفقًا kelimesi م harfinin kesresiyle ف harfinin fethasıyla ayrıca bunun tam aksi surette (مَرْفِقًا şeklinde) okunmuştur.

lettiğini,[1] **battığında da** onlardan uzaklaşarak **sol taraflarına döndüğünü** ve onlara hiçbir şekilde isabet etmediğini; **onların da mağaranın genişçe bir yerinde bulunduğunu,** böylece serin ve tatlı bir rüzgarın kendilerine vurduğunu **görürdün. Bu** anlatılanlar, **Allah'ın ayetlerin-den,** O'nun kudretinin delillerinden**dir. Allah kime hidâyet ederse o hidâyet bulmuş olur ve kimi de saptırırsa artık onu irşad edecek bir yardımcı bulamazsın.**

18. **Ve onları** görseydin, gözleri açık olduğu için **uyanık**[2], ayık **sanırdın, halbuki onlar uyumaktadırlar.**[3] Ayrıca toprak bedenlerini çürütmesin diye **onları sağ taraflarına ve sol taraflarına çeviririz. Köpekleri de iki kolunu uzatmış bir halde mağaranın girişindedir.** Onlar her döndüğünde köpekleri de -uyku ve uyanıklık hallerinde aynı onlar gibi olduğu halde- dönüyordu. **Eğer onların bu hallerine muttali olsaydın elbette dönüp onlardan kaçar ve onlardan dolayı korku**[4] **ile dolar-dın**[5]. Cenâb-ı Hak korkutmak suretiyle birilerinin onların yanına girmesini engellemiştir.

19. **Böylece,** tüm bunları onlara yaptığımız gibi, **aralarında** durumlarını ve ne kadar kaldıklarını **birbirlerine sormaları için biz onları uyandırdık: İçlerinden biri: «Ne kadar kaldınız?» dedi. (Kimi) «Bir gün ya da günün bir bölümü kadar kaldık» dediler;** nitekim onlar mağaraya girdiklerinde güneş doğuyordu, uyandırıldıklarında da güneş batıyordu. Bundan dolayı mağaraya girdikleri günün güneşinin battığını zannettiler. Sonra bu konuda kararsız kalarak **dediler ki: «Rabbiniz, kaldığınız müddeti daha iyi bilir. Şimdi siz, içinizden birini şu** gümüş **para-nızla**[6] -söylendiğine göre şimdilerde adı Tarasus olan- **şehre gönderin de, baksın,** şehrin **hangi yiyeceği daha temiz,** helal **ise size ondan erzak getirsin; ayrıca ince davransın ve sakın sizi kimseye sezdir-mesin.»**

20. **«Şüphe yok ki, onlar eğer farkınıza varırlarsa, sizi ya taşla**yarak recmetmek suretiyle öldürür**ler veya sizi kendi milletlerine döndürürler de** onların dinlerine döndüğünüz **zaman artık ebedîyyen kurtulamazsınız.»**

KELİME ANLAMI

16. قَالَ Dedi *(Kim?)* بَعْضُ الْفِتْيَةِ Gençlerden bazıları *(Kime?)* لِبَعْضٍ Bazılarına *(Ne dedi?)*

---

[1] تزاور kelimesi hem şeddeli olarak (تَزَّاوَرُ şeklinde) hem de (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi تَزَاوَرُ şeklinde) şeddesiz olarak okunmuştur.

[2] أَيْقَاظًا kelimesi يَقِظٌ kelimesinin cemisidir.

[3] رُقُودٌ kelimesi رَاقِدٌ kelimesinin cemisi olup نِيَامٌ anlamındadır.

[4] رُعْبًا kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) ع harfinin sükunuyla; hem de zammesiyle (رُعُبًا şeklinde) okunmuştur.

[5] ولملئت kelimesi hem şeddeli olarak (وَلَمُلِّئْتَ şeklinde) hem de (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi وَلَمُلِئْتَ şeklinde) şeddesiz olarak okunmuştur.

[6] بِوَرِقِكُمْ kelimesi hem ر harfinin sükunuyla hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) kesreyle okunmuştur.

وَإِذِ اعْتَزَلْتُمُوهُمْ **Mademki onlardan ayrıldınız** *(Daha?)* وَمَا **Ve o şeylerden ki** يَعْبُدُونَ **İbadet ediyorlar** *(Kime?)* إِلَّا اللهَ **Allahtan başkasına** فَأْوُوا **Sığının** *(Nereye?)* إِلَى الْكَهْفِ **Mağaraya** يَنْشُرْ لَكُمْ **Size genişlik versin** *(Kim?)* رَبُّكُمْ **Rabbiniz** *(Nerden?)* مِنْ رَحْمَتِهِ **Rahmetinden** وَيُهَيِّئْ **Ve hazırlasın** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neden?)* مِنْ أَمْرِكُمْ **Durumunuza** *(Ne hazırlasın?)* مِرْفَقًا **Kolaylık** بِكَسْرِ الْمِيمِ وَفَتْحِ الْفَاءِ Mim harfinin esresi, Fe harfinin fethasıyla وَبِالْعَكْسِ Ve bunun tersi şeklinde okunmuştur مَا تَرْتَفِقُونَ بِهِ Kendisiyle faydalanacağınız şeyler *(Ne zaman?)* مِنْ غَدَاءٍ وَعِشَاءٍ Sabah ve akşam

17. وَتَرَى **Ve görürsün** *(Neyi?)* الشَّمْسَ **Güneşi** *(Ne zaman?)* إِذَا طَلَعَتْ **Doğduğu zaman** *(Ne olduğu halde?)* تَزَاوَرُ **Yönelir olduğu halde** بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ Şeddeli ve şeddesiz okunmuştur تَمِيلُ Meyleder olduğu halde عَنْ كَهْفِهِمْ **Mağaranın** ذَاتَ الْيَمِينِ **Sağ tarafına** نَاحِيَتِهِ Yanına وَإِذَا غَرَبَتْ **Battığı zaman** تَقْرِضُهُمْ **Onları geçiyordu** *(Ne tarafa doğru?)* ذَاتَ الشِّمَالِ **Sol tarafa** تَتْرُكُهُمْ Onları bırakıyordu وَتَتَجَاوَزُ عَنْهُمْ Onları aşıyordu فَلَا تُصِيبُهُمُ الْبَتَّةَ Kesinlikle onlara isabet etmiyordu وَهُمْ **Onlar oldukları halde** *(Nerede?)* فِي فَجْوَةٍ **Geniş bir yerinde** *(Öyle geniş bir yer ki)* مِنْهُ **Mağarada olan** مُتَّسَعٍ مِنَ الْكَهْفِ Mağara-nın geniş bir sahasında يَنَالُهُمْ Onlara geliyordu *(Ne?)* بَرْدُ الرِّيحِ Rüzgârın serin-liği وَنَسِيمُهَا Ve esintisi ذٰلِكَ الْمَذْكُورُ **İşte bu** anlatılanlar *(Neden-dir?)* مِنْ آيَاتِ اللهِ **Allah'ın ayetlerindendir** *(Ondan bedel)* دَلَائِلِ قُدْرَتِهِ Kudretinin delillerindendir مَنْ **Her kim** يَهْدِ **Hidayet ederse** *(Kim?)* اللهُ **Allah** فَهُوَ **O** *(Nedir?)* الْمُهْتَدِ **Hidayete ermiştir** وَمَنْ **Her kim de** يُضْلِلْ **Saptırırsa** فَلَنْ تَجِدَ **Kesinlikle bulamazsın** *(Kim için?)* لَهُ **O kişi için** *(Ne?)* وَلِيًّا **Yardımcı** *(Öyle yardımcı ki)* مُرْشِدًا **Onu irşad edici**

18. وَتَحْسَبُهُمْ **Sen onları zannederdin** لَوْ رَأَيْتَهُمْ Şayet görsen *(Ne zannederdin?)* أَيْقَاظًا **Yakaza halinde** أَيْ مُنْتَبِهِينَ Yani, uyanık olduklarını لِأَنَّ أَعْيُنَهُمْ مُنْتَفِحَةٌ Çünkü onların gözleri açıktır جَمْعُ يَقِظٍ بِكَسْرِ الْقَافِ Bu kelime, Kaf'ın esresiyle okunan يَقِظٌ kelimesinin cemisidir وَهُمْ **Onlar oldukları halde** *(Ne?)* رُقُودٌ **Uykuda** نِيَامٌ Uyuyor oldukları halde جَمْعُ رَاقِدٍ Bu kelime, رَاقِدٌ kelimesinin cemisidir وَنُقَلِّبُهُمْ **Biz onları çevirirdik** ذَاتَ الْيَمِينِ **Sağ tarafa** وَذَاتَ الشِّمَالِ **Ve sol tarafa** *(Niye?)* لِئَلَّا تَأْكُلَ الْأَرْضُ Toprak yemesin diye *(Neyi?)* لُحُومَهُمْ Etlerini وَكَلْبُهُمْ **Onların köpekleri** بَاسِطٌ **Uzatmıştı** *(Neyi?)* ذِرَاعَيْهِ **İki dirseklerini** يَدَيْهِ İki kolunu *(Nereye?)* بِالْوَصِيدِ **Eşiğe**

انْقَلَبَ هُوَ Döndürüldükleri zaman وَكَانُوا إِذَا انْقَلَبُوا Mağaranın ağzına بِفِنَاءِ الْكَهْفِ مِثْلَهُمْ O da onlar gibi döndürülürdü *(Ne olduğu halde?)* فِي النَّوْمِ وَالْيَقَظَةِ Uykuda ve uyanık olduğu halde لَوِ اطَّلَعْتَ **Şayet görseydin** *(Kimi?)* عَلَيْهِمْ **Onları** لَوَلَّيْتَ **Kaçardın** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** فِرَارًا **Kaçmakla** وَلَمُلِئْتَ **Ve dolardın** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ Şeddeli ve şeddesiz okunmuştur مِنْهُمْ **Onlardan dolayı** *(Ne dolardın?)* رُعْبًا **Korku** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِسُكُونِ الْعَيْنِ وَضَمِّهَا 'Ayın'ın sükûnu ve ötresiyle okunmuştur مَنَعَهُمُ اللهُ Allah onları korumuştur *(Ne ile?)* بِالرُّعْبِ Korku ile *(Neden?)* مِنْ دُخُولِ أَحَدٍ عَلَيْهِمْ Her hangi birisinin onların yanına girmesinden

19. وَكَذٰلِكَ **Böylece** كَمَا فَعَلْنَا بِهِمْ Onlara yaptığımız gibi *(Ne?)* مَا ذَكَرْنَا Anlattı-ğımızı بَعَثْنَاهُمْ **Onları uyandırdık** أَيْقَظْنَاهُمْ Uykularından uyandırdık *(Niye?)* لِيَتَسَآءَلُوا **Sorsunlar diye** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** *(Neden?)* عَنْ حَالِهِمْ Durumlarından وَمُدَّةِ لَبْثِهِمْ Ve kalma müddetlerinden قَالَ **Dedi** *(Kim?)* قَآئِلٌ **Bir sözcü** *(Nereden?)* مِنْهُمْ **İçlerinden** *(Ne dedi?)* كَمْ لَبِثْتُمْ **Ne kadar kaldınız?** قَالُوا **Dediler ki** لَبِثْنَا **Kaldık** *(Ne kadar?)* يَوْمًا **Bir gün** اَوْ **Veya** بَعْضَ يَوْمٍ **Günün bir bölümü kadar** لِأَنَّهُمْ Çünkü دَخَلُوا الْكَهْفَ Mağaraya girmişlerdi *(Ne vakit?)* عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ Güneş doğarken وَبُعِثُوا Uyandırıldılar *(Ne zaman?)* عِنْدَ غُرُوبِهَا Güneş batarken فَظَنُّوا Ve zannettiler *(Ne zannettiler?)* أَنَّهُ غُرُوبُ يَوْمِ الدُّخُولِ O güneş, girdikleri günün batışıdır *(Nedir?)* ثُمَّ Sonra قَالُوا **Dediler** *(Ne oldukları halde?)* مُتَوَقِّفِينَ فِي ذٰلِكَ Bu konuda tereddüt ettikleri halde *(Ne dediler?)* رَبُّكُمْ **Rabbiniz** *(Nedir?)* اَعْلَمُ **Daha iyi bilir** *(Neyi?)* بِمَا لَبِثْتُمْ **Kaldığınız müddeti** فَابْعَثُوا **Şimdi gönderin** *(Kimi?)* اَحَدَكُمْ **İçinizden birinizi** *(Ne ile?)* بِوَرِقِكُمْ **Para-nızla** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِسُكُونِ الرَّاءِ وَكَسْرِهَا Ra'nın sükünü ve esresiyle okunmuştur بِفِضَّتِكُمْ Gümüşlerinizle *(Ondan bedel?)* هٰذِهِ **Şu (paranızla)** *(Nereye?)* اِلَى الْمَدِينَةِ **Şehre** يُقَالُ إِنَّهَا Denilir ki: O şehir *(Nedir?)* الْمُسَمَّاةُ الْآنَ طَرَسُوسَ Şu an Tarasus diye isimlendirilen şehirdir *(Ne ile?)* بِفَتْحِ الرَّاءِ Ra'nın esresiyle فَلْيَنْظُرْ **Baksın** اَيُّهَا **Hangisi** اَزْكٰى **Daha temiz** *(Ne bakımdan?)* طَعَامًا **Yiyecek** أَيُّ أَطْعِمَةِ الْمَدِينَةِ Yani, şehrin hangi yemeği *(Nedir?)* أَحَلُّ Daha helal فَلْيَاْتِكُمْ **Size getirsin** *(Ne?)* بِرِزْقٍ **Rızık** *(Neden?)* مِنْهُ **Ondan** وَلْيَتَلَطَّفْ **Ve ince davransın** وَلَا يُشْعِرَنَّ **Sezdirmesin** *(Kimi?)* بِكُمْ **Sizi** اَحَدًا **Kimseye**

20. يَرْجُمُوكُمْ **Sizin** عَلَيْكُمْ **Farkına varırlarsa** *(Kimin?)* إِنْ يَظْهَرُوا **Çünkü onlar** إِنَّهُمْ

Sizi recm ederler يَقْتُلُوكُمْ بِالرَّجْمِ Taşlayarak öldürürler **اَوْ يُعِيدُوكُمْ Veya sizi döndürürler** *(Nereye?)* **فِي مِلَّتِهِمْ Kendi dinlerine وَلَنْ تُفْلِحُوٓا Ve kesinlikle iflah olamazsınız** *(Ne zaman?)* **اِذًا O zaman** أَيْ إِنْ عُدْتُمْ فِي مِلَّتِهِمْ Yani, onların dinlerine dönerseniz **اَبَدًا Ebediyen**

﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا بَعَثْنَاهُمْ ﴿اَعْثَرْنَا﴾ أَطْلَعْنَا ﴿عَلَيْهِمْ﴾ قَوْمَهُمْ وَالْمُؤْمِنِينَ ﴿لِيَعْلَمُوٓا﴾ أَيْ قَوْمُهُمْ ﴿اَنَّ وَعْدَ اللّٰهِ﴾ بِالْبَعْثِ ﴿حَقٌّ﴾ بِطَرِيقِ أَنَّ الْقَادِرَ عَلٰى إِنَامَتِهِمُ الْمُدَّةَ الطَّوِيلَةَ وَإِبْقَائِهِمْ عَلٰى حَالِهِمْ بِلَا غِذَاءٍ قَادِرٌ عَلٰى إِحْيَاءِ الْمَوْتٰى ﴿وَاَنَّ السَّاعَةَ لَا رَيْبَ﴾ لَا شَكَّ ﴿فِيهَا اِذْ﴾ مَعْمُولٌ لِأَعْثَرْنَا ﴿يَتَنَازَعُونَ﴾ أَيِ الْمُؤْمِنُونَ وَالْكُفَّارُ ﴿بَيْنَهُمْ اَمْرَهُمْ﴾ أَمْرَ الْفِتْيَةِ فِي الْبِنَاءِ حَوْلَهُمْ ﴿فَقَالُوا﴾ أَيِ الْكُفَّارُ ﴿ابْنُوا عَلَيْهِمْ﴾ أَيْ حَوْلَهُمْ ﴿بُنْيَانًا﴾ يَسْتُرُهُمْ ﴿رَبُّهُمْ اَعْلَمُ بِهِمْ قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلٰٓى اَمْرِهِمْ﴾ أَمْرِ الْفِتْيَةِ وَهُمُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِمْ﴾ حَوْلَهُمْ ﴿مَسْجِدًا ﴿٢١﴾﴾ يُصَلّٰى فِيهِ وَفُعِلَ ذٰلِكَ عَلٰى بَابِ الْكَهْفِ ﴿سَيَقُولُونَ﴾ أَيِ الْمُتَنَازِعُونَ فِي عَدَدِ الْفِتْيَةِ فِي زَمَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَيْ يَقُولُ بَعْضُهُمْ هُمْ ﴿ثَلٰثَةٌ رَابِعُهُمْ كَلْبُهُمْ وَيَقُولُونَ﴾ أَيْ بَعْضُهُمْ ﴿خَمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ﴾ وَالْقَوْلَانِ لِنَصَارٰى نَجْرَانَ ﴿رَجْمًا بِالْغَيْبِ﴾ أَيْ ظَنًّا بِالْغَيْبَةِ عَنْهُمْ وَهُوَ رَاجِعٌ إِلَى الْقَوْلَيْنِ مَعًا وَنَصْبُهُ عَلَى الْمَفْعُولِ لَهُ أَيْ لِظَنِّهِمْ ذٰلِكَ ﴿وَيَقُولُونَ﴾ أَيِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿سَبْعَةٌ وَثَامِنُهُمْ كَلْبُهُمْ﴾ اَلْجُمْلَةُ مِنَ الْمُبْتَدَأِ وَخَبَرِهِ صِفَةُ سَبْعَةٌ بِزِيَادَةِ الْوَاوِ وَقِيلَ تَأْكِيدٌ وَدَالَّةٌ عَلٰى لُصُوقِ الصِّفَةِ بِالْمَوْصُوفِ وَوَصْفُ الْأَوَّلَيْنِ بِالرَّجْمِ دُونَ الثَّالِثِ دَلِيلٌ عَلٰى أَنَّهُ مَرْضِيٌّ وَصَحِيحٌ ﴿قُلْ رَبِّيٓ اَعْلَمُ بِعِدَّتِهِمْ مَا يَعْلَمُهُمْ اِلَّا قَلِيلٌ﴾ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَنَا مِنَ الْقَلِيلِ وَذَكَرَهُمْ سَبْعَةً ﴿فَلَا تُمَارِ﴾ تُجَادِلْ ﴿فِيهِمْ اِلَّا مِرَآءً ظَاهِرًا﴾ مِمَّا أُنْزِلَ عَلَيْكَ ﴿وَلَا تَسْتَفْتِ فِيهِمْ﴾ تَطْلُبِ الْفُتْيَا ﴿مِنْهُمْ﴾ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ الْيَهُودِ ﴿اَحَدًا ﴿٢٢﴾﴾ وَسَأَلَهُ أَهْلُ مَكَّةَ عَنْ خَبَرِ أَهْلِ الْكَهْفِ فَقَالَ أُخْبِرُكُمْ بِهِ غَدًا وَلَمْ يَقُلْ إِنْ شَاءَ اللّٰهُ فَنَزَلَ ﴿وَلَا تَقُولَنَّ لِشَايْءٍ﴾ أَيْ لِأَجْلِ شَيْءٍ ﴿اِنِّي فَاعِلٌ ذٰلِكَ غَدًا ﴿٢٣﴾﴾ أَيْ فِيمَا يَسْتَقْبِلُ مِنَ الزَّمَانِ ﴿اِلَّآ اَنْ يَشَآءَ اللّٰهُ﴾ أَيْ إِلَّا مُتَلَبِّسًا بِمَشِيئَةِ اللّٰهِ تَعَالٰى بِأَنْ تَقُولَ إِنْ شَاءَ اللّٰهُ ﴿وَاذْكُرْ رَبَّكَ﴾ أَيْ مَشِيئَتَهُ مُعَلِّقًا بِهَا ﴿اِذَا نَسِيتَ﴾ التَّعْلِيقَ بِهَا وَيَكُونُ ذِكْرُهَا بَعْدَ النِّسْيَانِ كَذِكْرِهَا مَعَ الْقَوْلِ قَالَ الْحَسَنُ وَغَيْرُهُ مَا دَامَ فِي الْمَجْلِسِ ﴿وَقُلْ عَسٰٓى اَنْ يَهْدِيَنِ رَبِّي لِاَقْرَبَ مِنْ هٰذَا﴾ مِنْ خَبَرِ أَهْلِ الْكَهْفِ فِي الدَّلَالَةِ عَلٰى نُبُوَّتِي ﴿رَشَدًا ﴿٢٤﴾﴾ هِدَايَةً وَقَدْ فَعَلَ اللّٰهُ ذٰلِكَ ﴿وَلَبِثُوا فِي كَهْفِهِمْ ثَلٰثَ مِائَةٍ﴾ بِالتَّنْوِينِ ﴿سِنِينَ﴾ عَطْفُ بَيَانٍ لِثَلَاثَمِائَةٍ وَهٰذِهِ السِّنُونَ الثَّلَاثَمِائَةُ عِنْدَ أَهْلِ الْكِتَابِ شَمْسِيَّةٌ وَتَزِيدُ الْقَمَرِيَّةُ عَلَيْهَا عِنْدَ الْعَرَبِ تِسْعَ سِنِينَ وَقَدْ ذُكِرَتْ فِي قَوْلِهِ ﴿وَازْدَادُوا تِسْعًا ﴿٢٥﴾﴾ أَيْ تِسْعَ سِنِينَ فَثَلَاثُمِائَةٍ الشَّمْسِيَّةُ ثَلٰثُمِائَةٍ وَتِسْعٌ قَمَرِيَّةٌ ﴿قُلِ اللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا لَبِثُوا﴾ مِمَّنِ اخْتَلَفُوا فِيهِ وَهُوَ مَا تَقَدَّمَ ذِكْرُهُ ﴿لَهُ غَيْبُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ﴾ أَيْ عِلْمُهُ ﴿اَبْصِرْ بِهِ﴾ أَيْ بِاللّٰهِ هِيَ صِيغَةُ تَعَجُّبٍ ﴿وَاَسْمِعْ﴾ بِهِ كَذٰلِكَ بِمَعْنٰى مَا أَبْصَرَهُ وَمَا أَسْمَعَهُ وَهُمَا

عَلَى جِهَةِ الْمَجَازِ وَالْمُرَادُ أَنَّهُ تَعَالَى لَا يَغِيبُ عَنْ بَصَرِهِ وَسَمْعِهِ شَيْءٌ ﴿مَا لَهُمْ﴾ لِأَهْلِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ ﴿مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ﴾ نَاصِرٍ ﴿وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا ﴿٢٦﴾﴾ لِأَنَّهُ غَنِيٌّ عَنِ الشَّرِيكِ ﴿وَاتْلُ مَآ أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ رَبِّكَ لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَلَنْ تَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ﴿٢٧﴾﴾ مَلْجَأً

TÜRKÇE ANLAMI

21. **Böylece** onları dirilttiğimiz gibi **onlardan,** kavimleri ve diğer müminleri **haberdar ettik ki,** "onları uzun bir müddet uyutup hiçbir şey yiyip içmemelerine rağmen oldukları gibi bırakan zat, ölüleri de diriltmeye kadirdir" delili vasıtasıyla **Allah'ın** diriliş **vaadinin hak olduğunu, kıyamette hiçbir kuşkunun,** şüphenin **olmadığını,** onların kavimleri **bilsinler. Hani**[1] **o** kâfirlerle müminler **aralarında** o gençlerin **duru-munu,** etrafına yapılacak duvarı **tartışıyorlardı.** Kâfirler **diyorlardı ki: «Üzerlerine,** yanlarına onları örtecek **bir bina yapın. Rableri onları daha iyi bilir.» O gençlerin durumuna vâkıf olan** müminler **ise: «Bizler, kesinlikle onların üzerlerine,** yanlarına içerisinde namaz kılınan **bir mescit yapacağız» dediler.** Nitekim mağaranın kapısına böyle bir mescit yapılmıştır.

22. Hz. Peygamber devrinde o gençlerin sayısı hakkında ihtilafa düşenlerden kimisi kimisine **der ki:** «Onlar **üçtür, dördüncüleri köpekleridir» Ve** bazıları da **der ki: «Beştir, altıncıları köpekleridir.»** Bu iki söz Necran Hıristiyanlarına aittir. **Gayb hakkında zanda bulundukları için**[2], onlardan haberdar olmadıklarından tahmin yürüterek böyle söylemişlerdir. **Ve** müminler **der ki: «Yedidirler, sekizincileri de köpekleridir.**[3]**»** İlk iki görüş hakkında "zan" nitelemesinin bulunup da üçüncü görüş hakkında herhangi bir yorumun yapılmaması bu görüşün makbul ve doğru olduğunu gösterir. **De ki: «Onların sayılarını en iyi bilen Rabbimdir. Onları ancak pek azı bilir.»** İbni Abbas(r.a.) "İşte ben o az kişilerdenim" deyip sayılarının yedi olduğunu söylemiştir. **Artık onlar hakkında** sana indirilen Kur'ân'la yapacağın **açık bir tartışmadan başka tartışmada bulunma! Ve onlara dair bunların,** Ehli kitap olan Yahudilerin **hiçbirinden bir fetva da isteme!**

Mekkeliler Hz. Peygambere Mağara arkadaşlarının olayını sorunca o da "bunu size yarın anlatacağım" demiş "inşallah" dememişti. Bunun üzerine şu ayetler indi:

23-24. **Ve bir şey için,** bir şey hakkında, **Ben bunu elbette ki, yarın,** ileriki bir

[1] Ayetteki إِذْ kelimesi أَعْثَرْنَا fiilinin mamülüdür.

[2] Bu söz Necran Hıristiyanlarının her iki kavline yöneliktir. رَجْمًا kelimesi mefulü leh olup "böyle zannettikleri için" anlamına gelir.

[3] Buradaki وَثَامِنُهُمْ كَلْبُهُمْ mübteda haber cümlesi –و harfi ilave edilerek- سَبْعَةٌ kelimesine sıfat olmuştur. و harfinin tekit olup sıfatın mevsufa bitişikliğini bildirdiği de söylenmiştir.

zamanda **yapacağım,» deme! Ancak Allah dileyecek olursa,** "inşallah" demek suretiyle Allah teâlanın dilemesiyle birlikte **(yapacağım) de! Ve** O'nun dilemesine bağlamayı **unuttuğun vakit Rabbinin** meşietini **zikret!** (İnşallah de!) Unuttuktan sonra bunu zikretmek tıpkı dil ile söylemek gibi olur. Hasen-i Basrî ve başkaları bunu "aynı mecliste" olmakla kayıtlamışlardır. **De ki: «Umulur ki, Rabbim beni,** peygamber olduğu-mu gösterme hususunda **bundan,** mağara arkadaşlarının olayından **daha yakın bir şeye** eriştirmekle **eriştirir.»** Nitekim Cenâbı hak bunu yerine getirmiştir.

25. **Ve onlar mağaralarında üçyüz[1] sene[2] durdular.** Ehli kitaba göre bu üç yüz sene şemsi takvime göredir. Kameri takvimle hesalandığında ise Araplara göre üç yüz seneden dokuz sene fazla olur. Sonraki ayette de bu belirtilmiştir: **İlaveten dokuz** sene **daha kaldılar.** Üç yüz sene şemsi takvime göre, üç yüz dokuz sene de kameri takvime göredir.

26. **De ki: «Ne kadar durduklarını Allah** onda ihtilafa edenlerden **daha iyi bilendir.** Kaldıkları müddet, geride geçtiği kadardır. **Göklerin ve ye-rin gayb** bilgisi **On'a aittir. O** Allah **ne güzel görür, ne güzel işitir!**[3] Hiçbir şey onun görmesi ve duymasının dışında kalmaz. **Onlar,** gökte ver yerdekiler **için O'ndan başka bir yardımcı yoktur.** Ortağa ihtiyacı olmadığından **hükmünde hiç kimseyi ortak kılmaz.»**

27. **Ve Rabbin kitabından sana vahyolunanı oku! O'nun kelimelerini değiştirecek yoktur. O'ndan başka bir sığınak da bulamazsın.**

KELİME ANLAMI

21. **وَكَذٰلِكَ İşte böylece** كَمَا بَعَثْنَاهُمْ Onları dirilttiğimiz gibi gibi أَعْثَرْنَا **Bilgilen-dirdik** أَطْلَعْنَا Haberdar ettik *(Kim hakkında?)* عَلَيْهِمْ **Onlar hakkında** *(Kimi?)* قَوْمَهُمْ Kavimlerini وَالْمُؤْمِنِينَ Ve Müslümanları *(Niye?)* لِيَعْلَمُوٓا **Bilsinler diye** أَيْ قَوْمُهُمْ Yani, onların kavimleri *(Neyi?)* أَنَّ **Muhakkak ki** وَعْدَ اللّٰهِ **Allah'ın vaadi** *(Neyi vaadi?)* بِالْبَعْثِ Öldükten sonra diriltmeyi *(Nedir?)* حَقٌّ **Haktır** *(Ne ile?)* بِطَرِيقِ Şu yolla ki أَنَّ الْقَادِرَ Muhakkak kadir olan *(Neye?)* عَلٰى إِنَامَتِهِمُ الْمُدَّةَ الطَّوِيلَةَ Onları uzun zaman uyutmaya وَإِبْقَائِهِمْ عَلٰى حَالِهِمْ Veya onları aynı halde muhafaza etmeye بِلَا غِذَاءٍ Beslemeden *(Nedir?)* وَأَنَّ السَّاعَةَ قَادِرٌ عَلٰى إِحْيَاءِ الْمَوْتٰى Ölüleri diriltmeye de kadirdir **Ve kıyamet günü** *(Nedir?)* لَا رَيْبَ **Şüphe yoktur** لَا شَكَّ Şek yoktur *(Nerede?)* فِيهَا **Kendisinde** إِذْ **Hani** مَعْمُولٌ لِأَعْثَرْنَا Bu kelime أَعْثَرْنَا'nın mamülüdür يَتَنَازَعُونَ

[1] Ayetteki مِئَةٍ kelimesi tenvinlidir.

[2] سِنِينَ kelimesi ثَلَاثَ مِائَةٍ kelimesinin atfı beyanıdır.

[3] Ayetteki أَبْصِرْ بِهِ sigası أَسْمِعْ بِهِ sigası taaccup sigalarıdır. Bunlar مَا أَبْصَرَهُ ile مَا أَسْمَعَهُ anlamındadır. Taaccup bildiren sigaların Allah hakkında kullanılması mecaz yoluyladır.

Tartışıyorlardı أَيِ الْمُؤْمِنُونَ وَالْكُفَّارُ Yani, müminler ve kâfirler *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** *(Neyi?)* أَمْرَهُمْ **Onların durumunu** أَمْرَ الْفِتْيَةِ Gençlerin durumunu *(Ne hakkında?)* فِي الْبِنَاءِ حَوْلَهُمْ Etrafına yapılacak bina hakkında **Ve dediler** فَقَالُوا أَيِ الْكُفَّارُ Yani, kâfirler *(Ne dediler?)* **Bina yapın** *(Nereye?)* عَلَيْهِمْ **Onların üstüne** أَيْ حَوْلَهُمْ Yani, etrafına *(Ne yapın?)* بُنْيَانًا **Bina** *(Öyle bina ki?)* يَسْتُرُهُمْ Onları örtüyor رَبُّهُمْ **Onların rabbi** *(Nedir?)* **Daha iyi bilendir** *(Kimi)* بِهِمْ **Onları** قَالَ **Dedi** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kişiler ki** غَلَبُوا **Vakıf oldular** *(Neye?)* عَلَى أَمْرِهِمْ **Onların durumuna** أَمْرِ الْفِتْيَةِ Gençlerin durumuna وَهُمُ الْمُؤْمِنُونَ Onlar da müminlerdir *(Ne dedi?)* لَنَتَّخِذَنَّ **Kesinlikle yapacağız** *(Nereye?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** حَوْلَهُمْ Etrafına *(Ne yapacağız?)* مَسْجِدًا **Mescit** *(Öyle mescit ki?)* يُصَلَّى فِيهِ Orada namaz kılınıyor وَفُعِلَ ذٰلِكَ Ve bu yapıldı *(Nereye?)* عَلَى بَابِ الْكَهْفِ Mağara kapısının önüne

22. سَيَقُولُونَ **Diyecekler** أَيِ الْمُتَنَازِعُونَ Yani, tartışanlar *(Ne hakkında?)* فِي عَدَدِ الْفِتْيَةِ Gençlerin adedi hakkında *(Nerede?)* فِي زَمَنِ النَّبِيِّ Hz. Peygamber zamanında أَيْ يَقُولُ بَعْضُهُمْ Yani, bazıları diyordu *(Ne diyordu?)* هُمْ Onlar *(Kaç kişidir?)* ثَلٰثَةٌ **Üç kişidir** رَابِعُهُمْ **Onların dördüncüsü** *(Nedir?)* كَلْبُهُمْ **Köpekleridir** وَيَقُولُونَ **Ve diyecekler** أَيْ بَعْضُهُمْ Yani, bazıları *(Ne diyecekler?)* خَمْسَةٌ **Beş kişidir** سَادِسُهُمْ **Onların altıncısı** *(Nedir?)* كَلْبُهُمْ **Köpekleridir** وَالْقَوْلَانِ Bu iki görüş *(Kimindir?)* لِنَصَارٰى نَجْرَانَ Necran Hıristiyanlarına aittir *(Niçin böyle derler?)* رَجْمًا **Taş attıkları için** *(Nereye?)* بِالْغَيْبِ **Gayba** أَيْ ظَنًّا Yani, tahmin yürüttükleri için *(Ne hakkında?)* بِالْغَيْبَةِ عَنْهُمْ Onlara gaip olan şey hakkında وَهُوَ Bu *(Nedir?)* رَاجِعٌ إِلَى الْقَوْلَيْنِ مَعًا İki söze birden döner وَنَصْبُهُ Bu kelimenin nasb olması *(Ne üzerinedir?)* عَلَى الْمَفْعُولِ لَهُ Meful-u leh üzerinedir أَيْ لِظَنِّهِمْ ذٰلِكَ Yani, 'Böyle zannettikleri için' demektir وَيَقُولُونَ **Ve diyecekler** أَيِ الْمُؤْمِنُونَ İman edenler *(Ne diyecekler?)* سَبْعَةٌ **Yedi kişidir** وَثَامِنُهُمْ **Onların sekizincisi** *(Nedir?)* كَلْبُهُمْ **Köpekleridir** اَلْجُمْلَةُ مِنَ الْمُبْتَدَأِ وَخَبَرِهِ Mübteda ve haberden ibaret olan bu cümle *(Nedir?)* صِفَةُ سَبْعَةٌ / سَبْعَةٌ kelimesinin sıfatıdır *(Ne ile?)* بِزِيَادَةِ الْوَاوِ Vav ziyadesiyle عَلٰى لُصُوقِ الصِّفَةِ Denilmiştir ki وَقِيلَ Tekittir تَأْكِيدٌ وَدَالَّةٌ Ve delalet eder *(Neye?)* وَوَصْفُ الْأَوَّلَيْنِ İlk iki sözün vasıflanması *(Ne ile?)* بِالْمَوْصُوفِ Sıfatın mevsufuna bitiştiğine دَلِيلٌ عَلٰى أَنَّهُ مَرْضِيٌّ O sözün kabul edildiğine delildir بِالرَّجْمِ Atıp tutmakla دُونَ الثَّالِثِ Üçüncüsü hariç *(Nedir?)* وَصَحِيحٌ Ve doğru olduğuna قُلْ **De ki** رَبِّي **Benim rabbim** *(Nedir?)* أَعْلَمُ **Daha iyi bilir** *(Neyi?)* بِعِدَّتِهِمْ **Onların sayısını** مَا يَعْلَمُهُمْ

Onları bilmez إِلَّا **Ancak bilir** قَلِيلٌ **Azı** وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ İbn-i Abbas demiştir ki أَنَا مِنَ الْقَلِيلِ Ben o azlardanım وَذَكَرَهُمْ Ve onları zikretti *(kaç olarak?)* سَبْعَةٌ Yedi فَلَا تُمَارِ **Tartışma** تُجَادِلْ Mücadeleye girme *(Kim hakkında?)* فِيهِمْ **Onlar hakkında** إِلَّا **Ancak tartış** *(Nasıl?)* مِرَآءً ظَاهِرًا **Zahiri tartışma ile** مِمَّا أُنْزِلَ عَلَيْكَ Sana indirilen şey (Kuran) ile وَلَا تَسْتَفْتِ **Ve sorma** *(Kim hakkında?)* فِيهِمْ **Onlar hakkında** تَطْلُبْ الْفُتْيَا Fetva isteme *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Onlardan bedel)* مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ الْيَهُودِ Ehli kitap olan Yahudilerden أَحَدًا **Hiçbirisine** وَسَأَلَهُ O'na sordu *(Kim?)* أَهْلُ مَكَّةَ Mekke ehli *(Neden?)* عَنْ خَبَرِ أَهْلِ الْكَهْفِ Ashab-ı Kehf haberinden فَقَالَ O da dedi أُخْبِرُكُمْ بِهِ Onu size anlatacağım *(Ne zaman?)* غَدًا Yarın وَلَمْ يَقُلْ Demedi *(Ne?)* إِنْ شَاءَ اللهُ Allah dilerse فَنَزَلَ Ve şu ayet indi;

23. **Ve sakın deme** وَلَا تَقُولَنَّ *(Ne için?)* لِشَيْءٍ **Hiçbir şey için** أَيْ لِأَجْلِ شَيْءٍ Yani, hiç bir şey hakkında *(Ne deme?)* إِنِّي **Muhakkak ki ben** فَاعِلٌ **Yapacağım** *(Neyi?)* ذٰلِكَ **Bunu** *(Ne zaman?)* غَدًا **Yarın** أَيْ فِيمَا يَسْتَقْبِلُ مِنَ الزَّمَانِ Yani, gelecek zamanda

24. **Ancak yapacağım** إِلَّآ أَنْ يَشَآءَ **Dilerse** *(Kim?)* اللهُ **Allah** أَيْ إِلَّا مُتَلَبِّسًا Yani, ancak sarıldığım halde *(Neye?)* بِأَنْ تَقُولَ إِنْ شَاءَ اللهُ بِمَشِيئَةِ اللهِ تَعَالَى Allah Tealâ'nın dilemesine 'Allah dilerse' demesiyle وَاذْكُرْ **Ve hatırla** *(Kimi?)* رَبَّكَ **Rabbini** أَيْ مَشِيئَتَهُ Yani, onun dilemesini *(Ne olduğun halde?)* مُعَلِّقًا بِهَا Ona bağlayıcı olduğun halde *(Ne zaman?)* إِذَا نَسِيتَ **Unuttuğun zaman** *(Neyi?)* التَّعْلِيقَ بِهَا Ona bağlanmayı وَيَكُونُ ذِكْرُهَا Onu zikretmek olur *(Ne zaman?)* بَعْدَ النِّسْيَانِ Unuttuktan sonra *(Ne gibi olur?)* كَذِكْرِهَا Onu söylemek gibi *(Ne ile?)* مَعَ الْقَوْلِ Dil ile قَالَ الْحَسَنُ وَغَيْرُهُ Hasan(-ı Basri) ve diğerleri demiştir ki مَا دَامَ فِي الْمَجْلِسِ Meclis devam ettiği sürece وَقُلْ **Ve de ki** عَسَىٰ **Umulur** *(Ne?)* أَنْ يَهْدِيَنِ **Beni eriştirmesi** *(Kimin?)* رَبِّي **Rabbimin** *(Nereye?)* لِأَقْرَبَ **Daha yakına** *(Neden?)* مِنْ هٰذَا **Bundan** مِنْ خَبَرِ أَهْلِ الْكَهْفِ Ashab-ı Kehf'in haberinden *(Ne hususta?)* فِي الدَّلَالَةِ Delalet etmesi hususunda *(Neye?)* عَلَى نُبُوَّتِي Peygamberliğime رَشَدًا **Ulaştırmakla** هِدَايَةً Hidayete erdirmekle وَقَدْ فَعَلَ اللهُ ذٰلِكَ Ve Allah bunu elbette yapmıştır

25. **Ve kaldılar** وَلَبِثُوا *(Nerede?)* فِي كَهْفِهِمْ **Mağaralarında** *(Ne kadar?)* ثَلٰثَ مِائَةٍ **Üç yüz** بِالتَّنْوِينِ Tenvinle okunmuştur *(O da nedir?)* سِنِينَ **Senelerce** عَطْفُ بَيَانٍ لِثَلَاثَمِائَةٍ Bu kelime ثَلَاثَمِائَةٍ'in atf-ı beyanıdır وَهٰذِهِ السِّنُونَ الثَّلَاثَمِائَةُ Bu üç yüz sene عِنْدَ أَهْلِ الْكِتَابِ Ehli Kitaba göre *(Nedir?)* شَمْسِيَّةٌ Şemsi takvime göredir وَتَزِيدُ Artar الْقَمَرِيَّةُ Kameri

takvim *(Ne üzerine?)* عَلَيْهَا Onun üzerine عِنْدَ الْعَرَبِ Araplara göre *(Ne kadar artar?)* تِسْعَ وَازْدَادُوا Onun şu sözünde فِي قَوْلِهِ Zikredilmiştir *(Nerede?)* وَقَدْ ذُكِرَتْ سِنِينَ Dokuz sene **Ve kattılar** *(Ne?)* تِسْعًا **Dokuz** أَيْ تِسْعَ سِنِينَ Yani, dokuz sene فَثَلَاثُمِائَةٍ Üç yüz sene *(Nedir?)* الشَّمْسِيَّةُ Şemsidir وَتِسْعٌ ثَلَاثُمِائَةٍ Üç yüz dokuz sene *(Nedir?)* قَمَرِيَّةٌ Kameridir

26. قُلِ **De ki** اللهُ **Allah** *(Nedir?)* أَعْلَمُ **Daha iyi bilir** *(Neyi?)* بِمَا لَبِثُوا **Onların ne kadar kaldıklarını** *(Kimden daha iyi bilendir?)* مِمَّنِ اخْتَلَفُوا فِيهِ Bu konuda ihtilafa düşenlerden وَهُوَ Bu miktar مَا تَقَدَّمَ ذِكْرُهُ Geride geçtiği kadardır لَهُ **Ona aittir** *(Ne?)* غَيْبُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ **Göklerin ve yerin gizli bilgisi** أَيْ عِلْمُهُ Yani, onun ilmi أَبْصِرْ بِهِ **O ne güzel görür** أَيْ بِاللهِ Yani, Allah هِيَ صِيغَةُ تَعَجُّبٍ Bu kalıp taaccüp sigasıdır وَأَسْمِعْ بِهِ O **ne güzel işitir** كَذٰلِكَ Aynı şekildedir بِمَعْنَى مَا أَبْصَرَهُ وَمَا أَسْمَعَهُ Bu kelimeler ما وَهُمَا Bu iki kelime *(Nedir?)* عَلَى جِهَةِ الْمَجَازِ Mecazi manasındadır مَا أَسْمَعَهُ ve أَبْصَرَهُ yolladır وَالْمُرَادُ Maksat şudur أَنَّهُ تَعَالَى Allah Tealâ *(Nedir?)* لَا يَغِيبُ عَنْ بَصَرِهِ O'nun görmesinden gizli değildir *(Daha?)* وَسَمْعِهِ O'nun işitmesinden *(Ne?)* شَيْءٌ Hiçbir şey مَا لَهُمْ **Onlar için yoktur** لِأَهْلِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ Gök ve yer ehli için مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** *(Ne?)* مِنْ وَلِيٍّ **Veli** نَاصِرٍ Yardımcı وَلَا يُشْرِكُ **Ortak etmez** *(Neye?)* فِي حُكْمِهِ **Hükümran-lığına** *(Kimi?)* أَحَدًا **Hiç kimseyi** *(Niye?)* لِأَنَّهُ غَنِيٌّ عَنِ الشَّرِيكِ Çünkü O ortaklıktan müstağnidir

27. وَاتْلُ **Oku** *(Neyi?)* مَآ **O şeyi ki** أُوحِيَ **Vahyedildi** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** *(Neden?)* مِنْ كِتَابِ رَبِّكَ **Rabbinin kitabından** لَا مُبَدِّلَ **Değiştirecek kimse yoktur** *(Neyi?)* لِكَلِمَاتِهِ **Onun kelimelerini** وَلَنْ تَجِدَ **Ve asla bulamazsın** مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** *(Ne?)* مُلْتَحَدًا **Sığınak** مَلْجَأً Barınak

﴿وَاصْبِرْ نَفْسَكَ﴾ اَحْبِسْهَا ﴿مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ﴾ بِعِبَادَتِهِمْ ﴿وَجْهَهُ﴾ تَعَالَى لَا شَيْئًا مِنْ أَعْرَاضِ الدُّنْيَا وَهُمُ الْفُقَرَاءُ ﴿وَلَا تَعْدُ﴾ تَنْصَرِفْ ﴿عَيْنَاكَ عَنْهُمْ﴾ عَبَّرَ بِهِمَا عَنْ صَاحِبِهِمَا ﴿تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَلَا تُطِعْ مَنْ اَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا﴾ أَيِ الْقُرْآنِ هُوَ عُيَيْنَةُ بْنُ حِصْنٍ وَأَصْحَابُهُ ﴿وَاتَّبَعَ هَوَاهُ﴾ فِي الشِّرْكِ ﴿وَكَانَ اَمْرُهُ فُرُطًا ﴿٢٨﴾﴾ إِسْرَافًا ﴿وَقُلِ﴾ لَهُ وَلِأَصْحَابِهِ هٰذَا الْقُرْآنُ ﴿الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَآءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَآءَ فَلْيَكْفُرْ﴾ تَهْدِيدٌ لَهُمْ ﴿إِنَّآ اَعْتَدْنَا لِلظّٰلِمِينَ﴾ أَيِ الْكَافِرِينَ ﴿نَارًا اَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا﴾ مَا أَحَاطَ بِهَا ﴿وَإِنْ يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَآءٍ كَالْمُهْلِ﴾ كَعَكَرِ الزَّيْتِ ﴿يَشْوِي الْوُجُوهَ﴾ مِنْ حَرِّهِ إِذَا قَرُبَ مِنْهَا ﴿بِئْسَ الشَّرَابُ﴾ هُوَ ﴿وَسَآءَتْ﴾ أَيِ النَّارُ ﴿مُرْتَفَقًا ﴿٢٩﴾﴾ تَمْيِيزٌ مَنْقُولٌ عَنِ الْفَاعِلِ أَيْ قَبُحَ مُرْتَفَقُهَا وَهُوَ مُقَابِلٌ لِقَوْلِهِ الْآتِي فِي الْجَنَّةِ وَحَسُنَتْ مُرْتَفَقًا وَإِلَّا فَأَيُّ ارْتِفَاقٍ فِي النَّارِ ﴿إِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحَاتِ إِنَّا لَا نُضِيعُ اَجْرَ مَنْ اَحْسَنَ عَمَلًا ﴿٣٠﴾﴾ اَلْجُمْلَةُ خَبَرُ إِنَّ الَّذِينَ وَفِيهَا إِقَامَةُ الظَّاهِرِ مَقَامَ الْمُضْمَرِ وَالْمَعْنَى أَجْرَهُمْ أَيْ نُثِيبُهُمْ بِمَا تَضَمَّنَهُ ﴿اُولٰٓئِكَ لَهُمْ جَنّٰتُ عَدْنٍ﴾ إِقَامَةٍ ﴿تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْاَنْهٰرُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ اَسَاوِرَ﴾ قِيلَ مِنْ زَائِدَةٌ وَقِيلَ لِلتَّبْعِيضِ وَهِيَ جَمْعُ اَسْوِرَةٍ كَأَحْمِرَةٍ جَمْعُ سِوَارٍ ﴿مِنْ ذَهَبٍ وَيَلْبَسُونَ ثِيَابًا خُضْرًا مِنْ سُنْدُسٍ﴾ مَا رَقَّ مِنَ الدِّيبَاجِ ﴿وَاِسْتَبْرَقٍ﴾ مَا غَلُظَ مِنْهُ وَفِي آيَةِ الرَّحْمٰنِ بَطَائِنُهَا مِنْ اِسْتَبْرَقٍ ﴿مُتَّكِئِينَ فِيهَا عَلَى الْاَرَآئِكِ﴾ جَمْعُ أَرِيكَةٍ وَهِيَ السَّرِيرُ فِي الْحَجَلَةِ وَهِيَ بَيْتٌ يُزَيَّنُ بِالثِّيَابِ وَالسُّتُورِ لِلْعَرُوسِ ﴿نِعْمَ الثَّوَابُ﴾ الْجَزَاءُ الْجَنَّةُ ﴿وَحَسُنَتْ مُرْتَفَقًا ﴿٣١﴾﴾ ﴿وَاضْرِبْ﴾ اِجْعَلْ ﴿لَهُمْ﴾ لِلْكُفَّارِ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿مَثَلًا رَجُلَيْنِ﴾ بَدَلٌ وَهُوَ وَمَا بَعْدَهُ تَفْسِيرٌ لِلْمَثَلِ ﴿جَعَلْنَا لِاَحَدِهِمَا﴾ الْكَافِرِ ﴿جَنَّتَيْنِ﴾ بُسْتَانَيْنِ ﴿مِنْ اَعْنَابٍ وَحَفَفْنٰهُمَا بِنَخْلٍ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمَا زَرْعًا ﴿٣٢﴾﴾ يُقْتَاتُ بِهِ ﴿كِلْتَا الْجَنَّتَيْنِ﴾ كِلْتَا مُفْرَدٌ يَدُلُّ عَلَى التَّثْنِيَةِ مُبْتَدَأٌ ﴿اٰتَتْ﴾ خَبَرُهُ ﴿اُكُلَهَا﴾ ثَمَرَهَا ﴿وَلَمْ تَظْلِمْ﴾ تَنْقُصْ ﴿مِنْهُ شَيْئًا وَفَجَّرْنَا﴾ أَيْ شَقَقْنَا ﴿خِلَالَهُمَا نَهَرًا ﴿٣٣﴾﴾ يَجْرِي بَيْنَهُمَا ﴿وَكَانَ لَهُ﴾ مَعَ الْجَنَّتَيْنِ ﴿ثَمَرٌ﴾ بِفَتْحِ الثَّاءِ وَالْمِيمِ وَبِضَمِّهِمَا وَبِضَمِّ الْأَوَّلِ وَسُكُونِ الثَّانِي وَهُوَ جَمْعُ ثَمَرَةٍ كَشَجَرَةٍ وَشَجَرٍ وَخَشَبَةٍ وَخُشُبٍ وَبَدَنَةٍ وَبُدْنٍ ﴿فَقَالَ لِصَاحِبِهِ﴾ الْمُؤْمِنِ ﴿وَهُوَ يُحَاوِرُهُ﴾ يُفَاخِرُهُ ﴿اَنَا اَكْثَرُ مِنْكَ مَالًا وَاَعَزُّ نَفَرًا ﴿٣٤﴾﴾ عَشِيرَةً

TÜRKÇE ANLAMI

28. **Ve nefsini** ibadetleriyle dünyevi menfaatlerini değil de **O'nun cemalini dileyerek sabah ve akşam Rablerine dua eden kimselerle birlikte hapset!** Bu kimseler fakirlerdir. **Dünya hayatının süsünü dileyerek onlardan gözlerini**[1] **çevirme! Kalbini bizim zikrimizden gafil bıraktığımız,** şirk hususunda **hevasının peşine giden ve işi gücü aşırı-lık olan kimseye de uyma!**

29. Bu kişiye ve onun arkadaşlarına **de ki: «Hak Rabbinizdendir. Artık dileyen iman etsin, dileyen de inkar etsin.»** Bu onlara karşı bir tehdit-tir. **Şüphe yok ki, Biz zalimler,** kâfirler **için bir ateş hazırlamışızdır ki, onun duvarları,** o ateşin etrafını kaplayan şey **kendilerini kuşatmış-tır. Ve eğer yardım isteyecek olurlarsa** yaklaştığında sıcaklığıyla **yüzleri kavuran yağ tortusu gibi bir su ile yardımlarına yetişilir. Ne kötü içecek** o! Ateş **rahat edilecek bir yer olarak**[2] **ne kötü!** Bu söz birazdan cennet hakkında gelecek olan "rahat edilecek yer olarak o cennet ne güzel" sözüne karşılık getirilmiştir. Yoksa ateş nerde, rahat etmek nerde!

30. **Şüphe yok, o kimseler ki, imân ettiler ve sâlih sâlih amellerde bulun-dular, Biz elbette güzel amel işleyenlerin mükâfaatını zâyi etmeyiz.**[3] Şu ayette geçen şeylerle onları mükâfatlandırırız:

31. **İşte onlar için Adn cennetleri vardır ki, altlarından ırmaklar akar. Orada tahtlar**[4] **üzerine kurularak altından bilezikler**[5] **ile süslenecekler, ince ve kalın ipekten yeşil elbiseler giyeceklerdir.** Rahman suresindeki bir ayette "*İçleri kalın ipekten minderlere yaslanırlar*" şeklinde geçer. Cennet **ne güzel mükâfaattır ve rahat edilecek bir yer olarak ne güzeldir.**

32. **Onlara,** müminlerle birlikte o kafirlere **iki erkeği**[6] **misal getir ki, Biz onlardan birine,** kafir olana **iki üzüm bağı vermiş ve bunları hur-malıklarla kuşatmış ve aralarında da** azık edinilecek **bir ekin yetiş-tirmiştik.**

33. **O iki bağın ikisi de**[7] **yemişlerini,** meyvesini **vermiş**[8] **ve onlardan hiçbir**

---

[1] Gözlerden kastedilen o gözlerin sahibidir.

[2] مُرْتَفَقًا kelimesi failden menkul bir temyizdir. "Ateşin rahat edilecek yeri ne kötü" anlamına gelir.

[3] إِنَّا لَا نُضِيعُ cümlesi إِنَّ الَّذِينَ cümlesinin haberidir. Bu cümlede zamir yerine ismi zahir kullanılmıştır. Ayetin manası "Biz onların mükâfatını zayi etmeyiz şeklindedir.

[4] Ayetteki الْأَرَائِكُ kelimesi أَرِيكَةٌ kelimesinin cemisidir. Kameriyedeki serir anlamına gelir. Kameriye, düğünlerde örtü ve kumaşlarla süslenen ev anlamına gelir.

[5] مِنْ أَسَاوِرَ kelimesindeki مِنْ zaittir. Baziyet için olduğu da söylenmiştir. Bu kelime سِوَارٌ kelimesinin cemisi olan أُحْمِرَةٌ veznindeki أَسْوِرَةٌ kelimesinin cemisidir.

[6] رَجُلَيْنِ kelimesi bedeldir. Bu kelime ve sonrasındakiler مَثَلًا kelimesini tefsir eder.

[7] كِلْتَا kelimesi müfret olup tesniyeye delalet eder. Ayrıca mübtedadır.

[8] آتَتْ haberdir.

şeyini eksik bırakmamıştı. Bunların arasında da ortalarından geçen **bir ırmak akıtmıştık.**

34. **Ve onun** iki bahçesinden **başka bir serveti**[1] **de vardı. Sonra o** mümin **arkadaşına, ona karşı övünerek dedi ki: «Ben mal olarak senden daha zenginim, aşiret olarak da daha büyüğüm.»**

KELİME ANLAMI

28. **وَاصْبِرْ Sabret نَفْسَكَ Nefsince** اَحْبَسْهَا Onu hapset *(Kimle?)* **مَعَ الَّذِينَ O kişilerle ki يَدْعُونَ Yalvarıyorlar** *(Kime?)* **رَبَّهُمْ Rablerine** *(Ne zaman?)* **بِالْغَدَاةِ Sabah** *(Daha?)* **وَالْعَشِيِّ Akşam** *(Ne oldukları halde?)* **يُرِيدُونَ İstiyorlar** *(Ne ile?)* بِعِبَادَتِهِمْ İbadetleri ile *(Ne istiyorlar?)* وَجْهَهُ تَعَالَى Yüce **zatın rızasını** لَا شَيْئًا مِنْ أَعْرَاضِ الدُّنْيَا Dünya kıymetlerinden bir şeyi değil وَهُمُ الْفُقَرَاءُ Onlar fakirlerdir **وَلَا تَعْدُ Ve ayırma تَنْصَرِفْ** Çevirme *(Neyi?)* **عَيْنَاكَ Gözlerini** *(Kimlerden?)* **عَنْهُمْ Onlar-dan** عَبَّرَ بِهِمَا O iki gözü ile kastetti *(Neyi?)* عَنْ صَاحِبِهِمَا Onların sahibini *(Ne olduğun halde?)* **تُرِيدُ İstiyorsun** *(Neyi?)* **زِينَةَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا Dünya hayatının süsü-nü وَلَا تُطِعْ İtaat etme** *(Kime?)* **مَنْ O kimseye ki اَغْفَلْنَا Gafil kıldık** *(Neyi?)* **قَلْبَهُ Onun kalbini** *(Neden?)* **عَنْ ذِكْرِنَا Bizi anmaktan** أَيِ الْقُرْآنِ Kuran'dan هُوَ عُيَيْنَةُ بْنِ حِصْنٍ O da Uyeyne bin Hısn'dır وَأَصْحَابُهُ Ve arkadaşlarıdır **وَاتَّبَعَ Ve uydu** *(Neye?)* **هَوَاهُ Hevâsına** *(Ne konuda?)* فِي الشِّرْكِ Şirk konusunda **وَكَانَ Ve oldu** *(Ne?)* **اَمْرُهُ Onun işi** *(Ne oldu?)* **فُرُطًا Aşırı** إِسْرَافًا Haddi aşmak

29. **وَقُلْ Ve de ki** *(Kime?)* لَهُ وَلِأَصْحَابِهِ O'na ve arkadaşlarına *(Ne de?)* هٰذَا الْقُرْآنُ Bu Kur'an *(Ondan bedel)* **الْحَقُّ Hak** *(Nedir?)* **مِنْ رَبِّكُمْ Rabbinizdendir فَمَنْ Öyleyse her kim ki شَآءَ Diledi فَلْيُؤْمِنْ İman etsin وَمَنْ Her kim ki شَآءَ Diledi فَلْيَكْفُرْ İnkâr etsin** *(Bu söz nedir?)* تَهْدِيدٌ لَهُمْ Onlar için bir tehdittir **إِنَّا Muhakkak ki biz اَعْتَدْنَا Hazırladık** *(Kim için?)* **لِلظَّالِمِينَ Zalimler için** أَيِ الْكَافِرِينَ Kâfirler için *(Ne hazırladık?)* **نَارًا Ateş** *(Öyle ateş ki?)* **اَحَاطَ Kuşatıyor** *(Kimi?)* **بِهِمْ Onları** *(Ne?)* **سُرَادِقُهَا Onun duvarları** مَا أَحَاطَ بِهَا O ateşi kuşatan şey **وَإِنْ يَسْتَغِيثُوا Eğer imdat dileseler يُغَاثُوا Cevap verilir** *(Ne ile?)* **بِمَآءٍ Bir su ile** *(Öyle su ki?)* **كَالْمُهْلِ Erimiş maden gibi** كَعَكَرِ الزَّيْتِ Zeytinyağı tortusu gibi *(Yine öyle su ki?)* **يَشْوِي Haşlıyor الْوُجُوهَ Yüzleri** *(Neden?)* مِنْ حَرِّهِ Sıcaklığından *(Ne zaman?)* إِذَا قَرُبَ مِنْهَا Ona yaklaştığında هُوَ بِئْسَ الشَّرَابُ O **ne**

---

[1] ثمر kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi ثَمَرٌ şeklinde) ث ile م harflerinin fethasıyla, hem bu harflerin zammesiyle (ثُمُرٌ şeklinde) hem de ث harfinin zammesi, م harfinin sükunuyla (ثُمْرٌ şeklinde) okunmuştur. Bu kelime ثمرة kelimesinin cemisidir. Tıpkı شَجَرَةٌ – شَجَرٌ; خَشَبَةٌ – خَشَبٌ ve بَدَنَةٌ – بَدَنٌ gibi.

fena içecektir وَسَآءَتْ **Ve ne kötüdür** أَيِ النَّارُ Yani, cehennem *(Ne yönden?)* مُرْتَفَقًا **Rahat edilecek yer olma yönünden** *(Bu kelime nedir?)* تَمْيِيزٌ Temyizdir *(Öyle temyiz ki?)* مَنْقُولٌ عَنِ الْفَاعِلِ Failden nakledilmiştir أَيْ قَبُحَ مُرْتَفَقُهَا Yani 'Rahatlığı ne kötü bir yer' demektir وَهُوَ Bu da *(Nedir?)* مُقَابِلٌ لِقَوْلِهِ الْآتِي O'nun ilerideki sözünün mukabi-lidir *(Ne hakkında?)* فِي الْجَنَّةِ Cennet hakkında *(O da nedir?)* وَحَسُنَتْ مُرْتَفَقًا 'Ne güzel faydalanma yeridir' sözüdür وَإِلَّا Eğer böyle olmazsa فَأَيُّ ارْتِفَاقٍ فِي النَّارِ Cehennemde rahatlama nerde?

30. **Muhakkak o kimseler ki** إِنَّ الَّذِينَ **İman ettiler** آمَنُوا **Ve işlediler** وَعَمِلُوا *(Ne?)* **Salih ameller** الصَّالِحَاتِ **Muhakkak ki biz** إِنَّا **Zayi etmeyiz** لَا نُضِيعُ *(Neyi?)* **Güzel işledi** أَحْسَنَ **O kişinin ecrini ki** مَنْ **Ameli** عَمَلًا *(Neyi?)* أَجْرَ الْجُمْلَةُ خَبَرُ إِنَّ الَّذِينَ Bu cümle إِنَّ'nin haberidir وَفِيهَا Burada vardır *(Ne?)* إِقَامَةُ الظَّاهِرِ Zahir ismi koymak *(Nereye?)* مَقَامَ الْمُضْمَرِ Zamir yerine وَالْمَعْنَى Mana şöyledir أَجْرَهُمْ 'Onların ecrini (zayi etmeyiz)' أَيْ نُثِيبُهُمْ Yani, onları sevaplandırırız *(Ne ile?)* بِمَا تَضَمَّنَهُ Şu ayetin içerdiği şeylerle:

31. **İşte Onlar için vardır** أُولَئِكَ لَهُمْ **Adn** İkamet **cennetleri** جَنَّاتُ عَدْنٍ إِقَامَةٍ **Akıyor** تَجْرِي **Altlarından** مِنْ تَحْتِهِمُ *(Ne?)* **Nehirler** الْأَنْهَارُ **Süslenecekler** يُحَلَّوْنَ *(Nerede?)* **Orada** فِيهَا *(Neden?)* **Bileziklerden** مِنْ أَسَاوِرَ قِيلَ مِنْ زَائِدَةٌ Denilmiştir ki, مِنْ zaittir وَقِيلَ لِلتَّبْعِيضِ Tebîz için olduğu da söylenmiştir وَهِيَ Bu kelime *(Nedir?)* جَمْعُ أَسْوِرَةٍ / أَسْوِرَةٌ kelimesinin cemisidir *(Ne gibi?)* كَأَحْمِرَةٍ / أَحْمِرَةٌ gibi *(Öyle ki?)* جَمْعُ سِوَارٍ / سِوَارٌ'nün cemisi *(Öyle bilezikler ki)* **Altından** مِنْ ذَهَبٍ **Ve giyecekler** وَيَلْبَسُونَ *(Ne?)* **Elbiseler** ثِيَابًا *(Öyle elbiseler ki)* **Yeşil** خُضْرًا *(Yine öyle elbiseler ki?)* **İnce ipekten** مِنْ سُنْدُسٍ مَا رَقَّ مِنَ الدِّيبَاجِNarin olan ipek *(Daha?)* **Kalın ipekten** وَإِسْتَبْرَقٍ مَا غَلُظَ مِنْهُ Kaba olan ipek وَفِي آيَةِ الرَّحْمٰنِ Rahman süresinin bir ayetinde şöyle geçmektedir; بَطَائِنُهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ Onların astarları atlastandır *(Ne oldukları halde?)* **Kuruldukları halde** مُتَّكِئِينَ *(Nerede?)* **Orada** فِيهَا *(Ne üzerine?)* **Tahtlar üzerine** عَلَى الْأَرَائِكِ *(Bu kelime nedir?)* أَرِيكَةٍ / جَمْعُ أَرِيكَةٍ'nin cemisidir وَهِيَ Bu da *(Nedir?)* السَّرِيرُ فِي الْحَجَلَةِ Zifaf odasında ki döşektir وَهِيَ Bu da *(Nedir?)* بَيْتٌ Bir evdir ki يُزَيَّنُ بِالثِّيَابِ Elbise-lerle süslenmiş *(Daha)* وَالسُّتُورِ Perdelerle *(Kim için?)* لِلْعَرُوسِ Damat için نِعْمَ الْجَزَاءُ الْجَنَّةُ Cennet olan karşılık وَحَسُنَتْ **Ve ne güzeldir!** *(Ne yönden?)* مُرْتَفَقًا **Rahat edilecek bir yer olarak** **O ne güzel sevaptır** الثَّوَابُ

32. وَاضْرِبْ **Ver** اِجْعَلْ Yap *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Onlardan bedel?)* لِلْكُفَّارِ Kâfirlere مَعَ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerle birlikte *(Ne ver?)* مَثَلًا **Misal** *(Ondan bedel?)* رَجُلَيْنِ **İki adamı** *(Bu kelime nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir وَهُوَ وَمَا بَعْدَهُ O ve sonra gelen *(Nedir?)* مَثَلِ لِلْمَثَلِ açılamaktadır *(Öyle iki adam ki?)* جَعَلْنَا **Biz verdik** *(Kime?)* لِأَحَدِهِمَا **Onlar-dan birine** الْكَافِرِ Kâfir olana *(Ne?)* جَنَّتَيْنِ **İki bağ** بُسْتَانِينَ İki bahçe *(Neden?)* مِنْ أَعْنَابٍ **Üzümden** وَحَفَفْنَاهُمَا **Ve onların etrafını donatmıştık** *(Ne ile?)* بِنَخْلٍ **Hurmalıklarla** وَجَعَلْنَا **Ve bitirdik** *(Nerede?)* بَيْنَهُمَا **Aralarında** *(Ne?)* زَرْعًا **Ekin** *(Öyle ekin ki?)* يُقْتَاتُ بِهِ Kendisiyle gıdalanılıyor

33. كِلْتَا الْجَنَّتَيْنِ **İki bağ da** كِلْتَا müfrettir / مُفْرَدٌ *(Öyle müfret ki?)* يَدُلُّ عَلَى التَّثْنِيَةِ Tesniyeye delalet eder مُبْتَدَأٌ Mübtedadır آتَتْ **Verdi** خَبَرُهُ Haberidir *(Neyi?)* أُكُلَهَا **Ürünlerini** ثَمَرَهَا Yemişlerini وَلَمْ تَظْلِمْ **Eksik bırakmamıştı** تَنْقُصْ Noksan bırakmamıştı *(Neden?)* مِنْهُ **Ondan** *(Ne?)* شَيْئًا **Hiçbir şey** وَفَجَّرْنَا **Ve akıttık** أَيْ شَقَقْنَا Yani, yardık *(Nereden?)* خِلَالَهُمَا **Ortasından** *(Ne akıttık?)* نَهَرًا **Nehir** *(Öyle nehir ki?)* يَجْرِي بَيْنَهُمَا Aralarından akıyor

34. وَكَانَ لَهُ **Ve onun için vardı** *(Ne ile birlikte?)* مَعَ الْجَنَّتَيْنِ İki cennet ile birlikte *(Ne?)* ثَمَرٌ **Servet** بِفَتْحِ الثَّاءِ وَالْمِيمِ Se ve mim harflerinin fethasıyla وَبِضَمِّهِمَا Ve o ikisinin zammesiyle وَبِضَمِّ الْأَوَّلِ وَسُكُونِ الثَّانِي Birincisin zamme, ikincisinin sükûnu ile وَهُوَ Bu *(Nedir?)* ثَمَرَةٍ/جَمْعُ ثَمَرَةٍ'in cemisidir كَشَجَرَةٍ وَشَجَرٍ Gibi وَخَشَبَةٍ وَخُشُبٍ Gibi وَبَدَنَةٍ وَبُدْنٍ Gibi فَقَالَ **Ve dedi ki** *(Kime?)* لِصَاحِبِهِ **Arkadaşına** *(Öyle arkadaşı ki?)* الْمُؤْمِنِ Mümin *(Ne olduğu halde?)* وَهُوَ **O** يُحَاوِرُهُ **Onunla konuşuyordu** يُفَاخِرُهُ Ona övünüyordu *(Ne dedi?)* أَنَا **Ben** *(Neyim?)* أَكْثَرُ **Daha çoğum** *(Kimden?)* مِنْكَ **Senden** *(Ne bakımdan?)* مَالًا **Mal bakımından** وَأَعَزُّ **Ve daha güçlüyüm** *(Ne bakımdan?)* نَفَرًا **İnsan sayısı bakımından** عَشِيرَةً Kabile

﴿وَدَخَلَ جَنَّتَهُ﴾ بِصَاحِبِهِ يَطُوفُ بِهِ فِيهَا وَيُرِيهِ أَثْمَارَهَا وَلَمْ يَقُلْ جَنَّتَيْهِ إِرَادَةً لِلرَّوْضَةِ وَقِيلَ اكْتِفَاءً بِالْوَاحِدِ ﴿وَهُوَ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ﴾ بِالْكُفْرِ ﴿قَالَ مَآ أَظُنُّ أَنْ تَبِيدَ﴾ تَنْعَدِمَ ﴿هَٰذِهِۦٓ أَبَدًا ﴿٣٥﴾﴾ ﴿وَمَآ أَظُنُّ السَّاعَةَ قَآئِمَةً وَلَئِن رُّدِدتُّ إِلَىٰ رَبِّي﴾ فِي الْآخِرَةِ عَلَى زَعْمِكَ ﴿لَأَجِدَنَّ خَيْرًا مِّنْهَا مُنقَلَبًا ﴿٣٦﴾﴾ مَرْجِعًا ﴿قَالَ لَهُۥ صَاحِبُهُۥ وَهُوَ يُحَاوِرُهُۥٓ﴾ يُجَاوِبُهُ ﴿أَكَفَرْتَ بِالَّذِي خَلَقَكَ مِن تُرَابٍ﴾ لِأَنَّ آدَمَ خُلِقَ مِنْهُ ﴿ثُمَّ مِن نُّطْفَةٍ﴾ مَنِيٍّ ﴿ثُمَّ سَوَّىٰكَ﴾ عَدَلَكَ وَصَيَّرَكَ ﴿رَجُلًا ﴿٣٧﴾﴾ ﴿لَّٰكِنَّا﴾ أَصْلُهُ لٰكِنْ أَنَا نُقِلَتْ حَرَكَةُ الْهَمْزَةِ إِلَى النُّونِ أَوْ حُذِفَتِ الْهَمْزَةُ ثُمَّ ادْغِمَتِ النُّونُ فِي مِثْلِهَا ﴿هُوَ﴾ ضَمِيرُ الشَّأْنِ تَفَسِّرُهُ الْجُمْلَةُ بَعْدَهُ وَالْمَعْنَى أَنَا أَقُولُ ﴿اللَّهُ رَبِّي وَلَآ أُشْرِكُ بِرَبِّيٓ أَحَدًا ﴿٣٨﴾﴾ ﴿وَلَوْلَآ﴾ هَلَّا ﴿إِذْ دَخَلْتَ جَنَّتَكَ قُلْتَ﴾ عِنْدَ إِعْجَابِكَ بِهَا ﴿مَا شَآءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ﴾ وَفِي الْحَدِيثِ مَنْ أُعْطِيَ خَيْرًا مِنْ مَالٍ أَوْ أَهْلٍ فَيَقُولُ عِنْدَ ذٰلِكَ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ لَمْ يَرَ فِيهِ مَكْرُوهًا ﴿إِن تَرَنِ أَنَا﴾ ضَمِيرُ فَصْلٍ بَيْنَ الْمَفْعُولَيْنِ ﴿أَقَلَّ مِنكَ مَالًا وَوَلَدًا ﴿٣٩﴾﴾ ﴿فَعَسَىٰ رَبِّيٓ أَن يُؤْتِيَنِ خَيْرًا مِّن جَنَّتِكَ﴾ جَوَابُ الشَّرْطِ ﴿وَيُرْسِلَ عَلَيْهَا حُسْبَانًا﴾ جَمْعُ حُسْبَانَةٍ أَيْ صَوَاعِقَ ﴿مِّنَ السَّمَآءِ فَتُصْبِحَ صَعِيدًا زَلَقًا ﴿٤٠﴾﴾ أَرْضًا مَلْسَاءَ لَا يَثْبُتُ عَلَيْهَا قَدَمٌ ﴿أَوْ يُصْبِحَ مَآؤُهَا غَوْرًا﴾ بِمَعْنَى غَائِرًا عَطْفٌ عَلَى يُرْسِلَ دُونَ تُصْبِحَ لِأَنَّ غَوْرَ الْمَاءِ لَا يَتَسَبَّبُ عَنِ الصَّوَاعِقِ ﴿فَلَن تَسْتَطِيعَ لَهُۥ طَلَبًا ﴿٤١﴾﴾ حِيلَةً تُدْرِكُهُ بِهَا ﴿وَأُحِيطَ بِثَمَرِهِۦ﴾ بِأَوْجُهِ الضَّبْطِ السَّابِقَةِ مَعَ جَنَّتِهِ بِالْهَلَاكِ فَهَلَكَتْ ﴿فَأَصْبَحَ يُقَلِّبُ كَفَّيْهِ﴾ نَدَمًا وَتَحَسُّرًا ﴿عَلَىٰ مَآ أَنفَقَ فِيهَا﴾ فِي عِمَارَةِ جَنَّتِهِ ﴿وَهِيَ خَاوِيَةٌ﴾ سَاقِطَةٌ ﴿عَلَىٰ عُرُوشِهَا﴾ دَعَائِمِهَا لِلْكَرْمِ بِأَنْ سَقَطَتْ ثُمَّ سَقَطَ الْكَرْمُ ﴿وَيَقُولُ يَا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿لَيْتَنِي لَمْ أُشْرِكْ بِرَبِّيٓ أَحَدًا ﴿٤٢﴾﴾ ﴿وَلَمْ تَكُن﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ ﴿لَّهُۥ فِئَةٌ﴾ جَمَاعَةٌ ﴿يَنصُرُونَهُۥ مِن دُونِ اللَّهِ﴾ عِنْدَ هَلَاكِهَا ﴿وَمَا كَانَ مُنتَصِرًا ﴿٤٣﴾﴾ عِنْدَ هَلَاكِهَا بِنَفْسِهِ ﴿هُنَالِكَ﴾ أَيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿الْوَلَايَةُ﴾ بِفَتْحِ الْوَاوِ النُّصْرَةُ وَبِكَسْرِهَا الْمُلْكُ ﴿لِلَّهِ الْحَقِّ﴾ بِالرَّفْعِ صِفَةُ الْوَلَايَةِ وَبِالْجَرِّ صِفَةُ الْجَلَالَةِ [الْحَقِّ] ﴿هُوَ خَيْرٌ ثَوَابًا﴾ مِنْ ثَوَابِ غَيْرِهِ لَوْ كَانَ يُثِيبُ ﴿وَخَيْرٌ عُقْبًا ﴿٤٤﴾﴾ بِضَمِّ الْقَافِ وَسُكُونِهَا [عُقْبًا] عَاقِبَةً لِلْمُؤْمِنِينَ وَنَصْبُهُمَا عَلَى التَّمْيِيزِ ﴿وَاضْرِبْ﴾ صَيِّرْ ﴿لَهُم﴾ لِقَوْمِكَ ﴿مَّثَلَ الْحَيَوٰةِ الدُّنْيَا﴾ مَفْعُولٌ أَوَّلٌ ﴿كَمَآءٍ﴾ مَفْعُولٌ ثَانٍ ﴿أَنزَلْنَٰهُ مِنَ السَّمَآءِ فَاخْتَلَطَ بِهِۦ﴾ تَكَاثَفَ بِسَبَبِ نُزُولِ الْمَاءِ ﴿نَبَاتُ الْأَرْضِ﴾ أَوِ امْتَزَجَ الْمَاءُ بِالنَّبَاتِ فَرَوِيَ وَحَسُنَ ﴿فَأَصْبَحَ﴾ صَارَ النَّبَاتُ ﴿هَشِيمًا﴾ يَابِسًا مُتَفَرِّقَةً أَجْزَاؤُهُ ﴿تَذْرُوهُ﴾ تَنْثُرُهُ وَتَفْرُقُهُ ﴿الرِّيَاحُ﴾ فَتَذْهَبُ بِهِ

الْمَعْنٰى شَبَّهَ الدُّنْيَا بِبَابَاتٍ حَسَنٍ فَيَبِسَ فَتَكَسَّرَ فَفَرَّقَتْهُ الرِّيَاحُ وَفِي قِرَاءَةِ الرِّيحُ ﴿وَكَانَ اللهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ مُقْتَدِرًا ﴿٤٥﴾﴾ قَادِرًا

TÜRKÇE ANLAMI

35. **Ve o** inkar etmek suretiyle **nefsine zulmederek** arkadaşıyla birlikte **bağına**[1] **girdi,** birlikte orada dolaşıp bahçenin meyvalarını gösterirken **dedi ki: «Ben bunun yok olacağına asla inanmam!»**

36. **«Ayrıca zannetmem ki Kıyamet kopsun.** İddia ettiğin gibi **eğer Rabbime döndürülürsem elbette bundan daha hayırlı bir dönülecek yer bulurum.»**

37. **Arkadaşı ona cevap vererek dedi ki: «Seni topraktan,** -nitekim Âdem topraktan yaratılmıştır- **sonra bir nutfeden,** meniden **yaratan, sonra da seni bir erkek haline getireni mi inkâr ettin?»**

38. **«Lâkin ben**[2] derim ki **durum şu;**[3] **Allah benim Rabbimdir. Ben Rabbime hiç kimseyi ortak edinmem.»**

39-40. **«Bağına girdiğin** ve orayı çok beğendiğin **zaman,** "bu **Allah'ın dilediği-dir, kuvvet yalnız Allah'ındır" demeli değil miydin.** Bir hadisi şerifte şöyle buyrulmuştur: *"Malında veya ehlinde bir hayır elde eden kişi «مَا شَاءَ اللهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ» derse, elde ettiği bu hayırda hoşuna gitmeyen bir şeyle karşılaşmaz."*[4] **Eğer beni; evet beni**[5] **malca ve evlatça daha az görüyorsan, umulur ki Rabbim bana senin bağından daha hayırlısını verir**[6] **ve senin bağın üzerine de gökten yıldırımlar**[7] **gönderir de orası** üzerinde ayağın sabit durmadığı **dümdüz-kaygan bir yer kesilir...**

41. **...yahut suyu çekilir**[8] **de artık** bir yolunu bulup da **onu aramaya,** o suyu bulmaya **asla güç yetiremezsin.»**

42. **Ve** geride bahsedilen yollardan biriyle bahçesiyle birlikte **servetini de helâk kapladı** ve o da helak oldu. **Artık, ona,** bahçesini oluşturmak için **sarfettiği şeylere** duyduğu pişmanlık ve üzüntü**den dolayı iki avucunu ovuşturmaya**

---

[1] İki bağına demeyip müfret kullanarak "bağına" demesi, genel olarak bahçe cinsini kastettiği veya sadece biriyle yetinildiği içindir.

[2] لٰكِنَّ kelimesinin aslı لٰكِنْ أَنَا şeklindedir. Hemzenin harekesi ن harfine nakledilmiştir. Yahut önce hemze hazfedilmiş sonra da ن harfi diğer ن harfine idgam edilmiştir.

[3] هُوَ zamir-i şandır. Bu zamiri sonrasındaki cümle tefsir eder.

[4] (Benzer bir lafızla) Taberani, el-Mu'cemu'l-Evsat: No:4412 (Mütercim)

[5] أَنَا iki meful arasına girmiş bir zamiri fasıldır.

[6] ...فَعَسٰى رَبِّي cümlesi şartın cevabıdır.

[7] حُسْبَانًا kelimesi حُسْبَانَةٌ kelimesinin cemisidir.

[8] Ayetteki غَوْرًا kelimesi "غَائِرًا /emilip gitmiş" anlamındadır. Suyun çekilmesi yıldırımlardan kaynaklanmadığı için يُضْبِحَ kelimesi تُضْبِحَ kelimesi üzerine değil de يُرْسِلَ kelimesi üzerine atfedilmiştir.

başladı. O (bağ) ise çardakları, üzümleri tutan direkleri **üzerine çökmüştü;** önce bu direkler, sonra onların üstüne de üzümler düşmüştü. **"Ah![1]" diyordu, "keşke ben Rabbime kimseyi ortak koşmasaydım!"**

43. **Ve ona Allah'tan başka yardım edecek bir topluluk da yoktu.[2] Ayrıca** o bahçeler helak olurken kendi **kendine yardım edebilecek bir halde de değildi.**

44. **Orada,** Kıyamet gününde **hak olan[3] velâyet,** yardım ya da mülk[4] **ancak Allah'a aittir. O,** müminler için **mükafaat olarak** başkasının mükafatın-dan **daha iyidir ve akibetce[5] de en hayırlıdır.**

45. **Onlara,** kavmine **şunu da misal göster: Dünya hayatı,[6] gökten indirdiğimiz bir su gibidir[7] ki, bu** suyun inmesi **sayesinde yeryüzünün bitkisi bir-birine karışmış,** sıklaşmış ya da su bitkilere karışmış; su ile beslenip serpilmiş, **ardından da** o bitkiler **rüzgârların[8]** dağıtıp **savurduğu,** sonunda yok ettiği **çerçöp,** parça parça kuru otlar **haline gelmiştir.** Mana şöyledir: Cenâbı Hak dünyayı önceleri güzel olup da sonradan kuruyup kırılan, rüzgarın parçalara ayırdığı bir bitkiye benzetmiştir. **Allah, her şey üzerinde iktidar,** güç **sahibidir.**

KELİME ANLAMI

35. وَدَخَلَ **Ve girdi** *(Nereye?)* جَنَّتَهُ **Bağına** *(Kimle?)* بِصَاحِبِهِ Arkadaşıyla *(Ne olduğu halde?)* يَطُوفُ Geziyordu *(Kimle?)* بِهِ Onunla *(Nerede?)* فِيهَا Orada وَيُرِيهِ Ve ona gösteriyordu *(Neyi?)* أَثْمَارَهَا Yemişlerini جَنَّتَيْهِ / وَلَمْ يَقُلْ demedi *(Niçin?)* إِرَادَةً لِلرَّوْضَةِ Bahçeyi kastettiği için وَقِيلَ اكْتِفَاءً بِالْوَاحِدِ Tekle yetinildiği için demediği de söylenmiştir *(Ne olduğu halde?)* وَهُوَ **O** ظَالِمٌ **Zulmedicidir** *(Kime?)* لِنَفْسِهِ **Nefsine** *(Ne ile?)* بِالْكُفْرِ Nankörlükle قَالَ **Dedi ki** مَآ أَظُنُّ **Zannetmiyorum** *(Neyi?)* أَنْ تَبِيدَ **Helak olacağını** تَنْعَدِمَ Yok olacağını *(Neyin?)* هٰذِهِ **Bunun** أَبَدًا **Ebediyen**

---

[1] Ayetteki يَا tenbih içindir.

[2] وَلَمْ تَكُنْ fiili hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) تَ harfi ile hem de (وَلَمْ يَكُنْ şeklinde) يَ harfiyle okunmuştur.

[3] اَلْحَقّ kelimesi raf ile okunduğunda اَلْوَلَايَةُ kelimesinin, (bizim kıraatimizde olduğu gibi) cer ile okunduğunda ise اَللّٰهِ kelimesinin cemisi olur. (bizim okuduğumuz kıraatte mana "Orada velayet hak olan Allah içindir" şeklindedir)

[4] اَلْوَلَايَةُ kelimesindeki وَ harfi fethayla okunduğunda yardım, kesreyle okunduğunda ise mülk anlamına gelir.

[5] عُقْبًا kelimesindeki قَ harfi hem zemme hem de (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) sükunla okunmuştur. Ayrıca ثَوَابًا ile عُقْبًا kelimeleri temyiz olarak nasbolmuştur.

[6] Ayetteki مَثَلَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا birinci mefuldür.

[7] كَمَاءٍ ise ikinci mefuldür.

[8] اَلرِّيَاحُ kelimesi bir kıraatte اَلرِّيحُ olarak okunmuştur.

36. وَمَآ أَظُنُّ **Ve ben zannetmiyorum** *(Neyi?)* السَّاعَةَ **Kıyameti** *(Ne zannetmiyorum?)* قَآئِمَةً **Kopacak** وَلَئِن رُدِدْتُ **Şayet Döndürülürsem** *(Kime?)* إِلَىٰ رَبِّي **Rabbime** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette عَلَىٰ زَعْمِكَ Senin iddiana göre لَأَجِدَنَّ **Elbette bulurum** خَيْرًا **Daha hayırlı** *(Neden?)* مِنْهَا **Ondan** *(Ne bulurum?)* مُنْقَلَبًا **Sonuç** مَرْجِعًا Dönülecek yer

37. قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Kim?)* صَاحِبُهُ **Arkadaşı** *(Ne olduğu halde?)* وَهُوَ يُحَاوِرُهُۥٓ **O karşılık veriyordu** يُجَاوِبُهُ Cevap veriyordu *(Ne dedi?)* أَكَفَرْتَ **İnkâr mı ediyorsun?** *(Kimi)* بِالَّذِي **O kimseyi ki** خَلَقَكَ **Seni yarattı** *(Neden?)* مِن تُرَابٍ **Topraktan** لِأَنَّ Çünkü Âdem *(Nedir?)* خُلِقَ مِنْهُ Ondan yaratılmıştır ثُمَّ **Sonra** مِن نُّطْفَةٍ **Nutfeden** مَنِيٍّ Meniden ثُمَّ **Sonra** سَوَّىٰكَ **Seni koydu** عَدَلَكَ وَصَيَّرَكَ Soktu ve döndürdü *(Neye?)* رَجُلًا **Adam şekline**

38. لَٰكِنَّ **Fakat ben** أَصْلُهُ Bu kelimenin aslı لٰكِنْ أَنَا / لٰكِنَّ أَنَا'dir نُقِلَتْ حَرَكَةُ الْهَمْزَةِ Hemzenin harekesi nakledildi *(Neye?)* إِلَى النُّونِ Nun'a أَوْ حُذِفَتِ الْهَمْزَةُ Veya hemze hazfedildi ثُمَّ ادْغِمِتِ النُّونُ Sonra Nun idğam edildi *(Nereye?)* فِي مِثْلِهَا Kendisine benzeyen harfe هُوَ **Durum şu** *(Bu kelime nedir?)* ضَمِيرُ الشَّأْنِ Zamiri şan'dır تُفَسِّرُهُ Onu açıkladı *(Ne?)* الْجُمْلَةُ بَعْدَهُ Kendisinden sonra bulunan cümle وَالْمَعْنَى Mana şöyledir; أَنَا Ben diyorum ki; أَقُولُ اللهُ **Allah** *(Nedir?)* رَبِّي **Benim rabbimdir** وَلَآ أُشْرِكُ **Ve ortak koşamam** *(Kime?)* بِرَبِّي **Rabbime** *(Kimi?)* أَحَدًا **Hiç kimseyi**

39. وَلَوْلَآ هَلَّا **Olmaz mıydı?** Levla, Hella manasındadır *(Ne zaman?)* إِذْ دَخَلْتَ Girdiğin vakit *(Nereye?)* جَنَّتَكَ **Bağına** *(Ne olmaz mıydı?)* قُلْتَ **Deseydin** عِنْدَ إِعْجَابِكَ بِهَا Onu beğendiğinde *(Ne deseydin?)* هٰذَا Bu مَا شَآءَ اللهُ **Maşallah** لَا قُوَّةَ **Hiçbir kuvvet yoktur** *(Neden başka?)* إِلَّا بِاللهِ **Allahtan başka** وَفِي الْحَدِيثِ Bir hadiste (şöyle gelmiştir); مَنْ Kim verilirse *(Ne verilirse?)* أُعْطِيَ خَيْرًا Bir hayır *(Öyle hayır ki)* مِنْ مَالٍ أَوْ أَهْلٍ Aile veya maldan olan فَيَقُولُ Ve derse *(Ne zaman?)* عِنْدَ ذٰلِكَ Bu esnada *(Ne?)* مَا شَاءَ اللهُ Maşallah لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ Kuvvet yalnız Allah'ındır لَمْ يَرَ Görmez *(Nerede?)* فِيهِ O hayırda *(Ne?)* مَكْرُوهًا Çirkinlik إِنْ **Şayet** تَرَنِ **Beni görüyorsan ki** أَنَا **Ben** *(Bu kelime nedir?)* ضَمِيرُ فَصْلٍ Zamiri fasıldır *(Nerede?)* بَيْنَ الْمَفْعُولَيْنِ İki meful arasında *(Neyim?)* أَقَلَّ **Daha azım** *(Kimden?)* مِنْكَ **Senden** *(Ne yönden?)* مَالًا **Malca** *(Daha?)* وَوَلَدًا **Evlatça**

40. فَعَسَىٰ **Umulur ki** رَبِّي **Rabbim** أَنْ يُؤْتِيَنِ **Bana verir** *(Ne?)* خَيْرًا **Daha hayırlısını** *(Neden?)* مِن جَنَّتِكَ **Senin bağından** *(Bu cümle nedir?)* جَوَابُ الشَّرْطِ Şartın cevabıdır وَيُرْسِلَ **Ve gönderir** *(Ne üzerine)* عَلَيْهَا **Onun üzerine** *(Neyi?)* حُسْبَانًا **Afeti**

جَمْعُ حُسْبَانَةٍ / حُسْبَانَة kelimesinin cemisidir أَيْ صَوَاعِقَ Yani, yıldırımlar *(Nereden gönderir?)* مِنَ السَّمَآءِ **Gökten** فَتُصْبِحَ **Oluverir** *(Ne?)* صَعِيدًا **Toprak** *(Öyle toprak ki?)* زَلَقًا **dümdüz-kaygan** bir toprak *(Yine öyle toprak ki?)* أَرْضًا مَلْسَاءَ لَا يَثْبُتُ عَلَيْهَا قَدَمٌ Üstünde ayak durmuyor

41. أَوْ يُصْبِحَ **Veya oluverir** *(Ne?)* مَآؤُهَا **Onun suyu** *(Ne oluverir?)* غَوْرًا **Çekilmiş** بِمَعْنَى غَائِرًا Kurur manasındadır عَطْفٌ عَلَى يُرْسِلَ / يُرْسِلَ دُونَ تُصْبِحَ / تُصْبِحَ üzerine atfedilmiştir لَا يَتَسَبَّبُ عَنِ الصَّوَاعِقِ üzerine değil *(Niye?)* لِأَنَّ غَوْرَ الْمَاءِ Çünkü suyun çekilmesi Yıldırımlardan kaynaklanmaz فَلَنْ تَسْتَطِيعَ **Ve asla güç yetiremezsin** *(Neyi?)* لَهُ **Onu** *(Neye?)* طَلَبًا **Aramaya** حِيلَةً Bir yola ki تُدْرِكُهُ Onu elde ediyorsun *(Neyi?)* بِهَا Onunla

42. وَأُحِيطَ **Ve istila ediliverdi** *(Ne?)* بِثَمَرِهِ **Ürünleri** *(Ne ile?)* بِأَوْجُهِ الضَّبْطِ السَّابِقَةِ Geride geçen haciz şekilleriyle *(Ne ile beraber istila edildi?)* مَعَ جَنَّتِهِ Bağıyla birlikte *(Ne ile istila ediliverdi?)* بِالْهَلَاكِ Helak ile فَهَلَكَتْ Ve yok oldu فَأَصْبَحَ **Başladı** *(Neye?)* يُقَلِّبُ **Ovuşturmaya** *(Neyi?)* كَفَّيْهِ **İki avucunu** نَدَمًا وَتَحَسُّرًا Pişmanlık ve keder duyarak *(Ne üzerine?)* عَلَى مَآ **O şeyler üzerine ki** أَنْفَقَ **Onları sarf etmişti** *(Nereye?)* فِيهَا **Oraya** فِي عِمَارَةِ جَنَّتِهِ Bağını imar etmeye *(Ne olduğu halde?)* وَهِيَ **O (bağ)** خَاوِيَةٌ **Çökücü olduğu halde** سَاقِطَةٌ Yıkılıcı *(Ne üzerine?)* عَلَى عُرُوشِهَا **Çardakları üzerine** دَعَائِمِهَا Direkleri *(Neyin?)* لِلْكَرْمِ Üzümlerin بِأَنْ Şöyle ki سَقَطَتْ Direkler çöktü ثُمَّ سَقَطَ Sonra düştü *(Ne?)* الْكَرْمُ Üzümler وَيَقُولُ **Ve şöyle diyordu** يَا لِلتَّنْبِيهِ لَيْتَنِي **Ah ne olaydım,** يَا harfi tenbih içindir لَمْ أُشْرِكْ **Şirk koşmasaydım** *(Kime?)* بِرَبِّي **Rabbime** *(Kimi?)* أَحَدًا **Hiç kimseyi**

43. وَلَمْ تَكُنْ **Yok idi** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ Ya ve ta ile okunmuştur *(Kim için?)* لَهُ **Onun için** *(Ne?)* فِئَةٌ **Topluluk** جَمَاعَةٌ Cemaat *(Öyle cemaat ki?)* يَنْصُرُونَهُ **Ona yardım ediyor** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allahtan başka** *(Ne vakit?)* عِنْدَ هَلَاكِهَا Helak olma esnasında وَمَا كَانَ **Ve olmadı da** *(Ne?)* مُنْتَصِرًا **Yardım edici** *(Ne vakit?)* عِنْدَ هَلَاكِهَا Bahçelerin helak olması esnasında *(Kime yardım edici?)* بِنَفْسِهِ Kendisine

44. هُنَالِكَ **İşte burada** أَيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ Yani, kıyamet gününde الْوَلَايَةُ **Velayet** *(Bu kelime nedir?)* وَبِكَسْرِهَا الْمُلْكُ بِفَتْحِ الْوَاوِ النُّصْرَةُ Vav'ın fethasıyla yardım manasındadır Esresiyle ise hâkimiyet manasındadır *(Kim içindir?)* لِلهِ **Allah içindir** *(Öyle velayet ki)* الْحَقُّ **Hak olan** بِالرَّفْعِ Raf okumakla صِفَةُ الْوَلَايَةِ / الْوَلَايَةِ kelimesinin sıfatı olur وَبِالْجَرِّ Cer okumakla ise صِفَةُ الْجَلَالَةِ / الله lafzının sıfatıdır هُوَ **O** *(Nedir?)* خَيْرٌ **En hayırlıdır**

(Ne cihetten?) ثَوَابًا **Sevapça** *(Neden?)* مِنْ ثَوَابِ غَيْرِهِ Ondan başkasının sevaplandırmasından *(Ne zaman?)* لَوْ كَانَ يُثِيبُ Şayet sevaplandırırsa *(Daha nedir?)* وَخَيْرٌ **En hayırlıdır** *(Ne cihetten?)* عُقْبًا **Akıbetçe** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِضَمِّ الْقَافِ وَسُكُونِهَا Kaf'ın zammesi ve fethasıyla عَاقِبَةً لِلْمُؤْمِنِينَ Müminlerin akıbeti açısından / وَنَصْبُهُمَا ثوابًا ve عقبًا kelimelerinin nasb olması *(Ne üzeredir?)* عَلَى التَّمْيِيزِ Temyiz üzeredir

45. وَاضْرِبْ **Misal ver** صَيِّرْ Göster *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** لِقَوْمِكَ Kavmine *(Neyi?)* مَثَلَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatı misalini** *(Bu kelime nedir?)* مَفْعُولٌ أَوَّلٌ Birinci mefuldur *(Dünya hayatı ne gibidir?)* كَمَآءٍ **Bir su gibidir** *(Bu kelime nedir?)* مَفْعُولٌ ثَانٍ İkinci mefuldur *(Öyle su ki?)* أَنْزَلْنَاهُ **Biz onu indirdik** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَآءِ **Gökten** فَاخْتَلَطَ **Ve karıştı** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** تَكَاثَفَ Sıklaştı *(Ne ile?)* بِسَبَبِ نُزُولِ الْمَاءِ Suyun inmesi sebebiyle *(Ne sıklaştı?)* نَبَاتُ الْأَرْضِ **Yeryüzünün bitkileri** أَوِ امْتَزَجَ Veya karıştı *(Ne?)* الْمَاءُ Su *(Neye?)* بِالنَّبَاتِ Bitkilere فَرَوِيَ Sulandı وَحَسُنَ Ve güzelleşti فَأَصْبَحَ **Ve döndü** صَارَ النَّبَاتُ Bitkiler oldu *(Neye döndü?)* هَشِيمًا **Çerçöp haline** يَابِسًا Kuru ota *(Öyle kuru ot ki?)* تَذْرُوهُ **Onu savuruyor** تَنْثُرُهُ وَتَفْرُقُهُ مُتَفَرِّقَةً أَجْزَاؤُهُ Cüzleri parçalanmış *(Öyle çerçöp ki?)* الرِّيَاحُ **Rüzgâr** فَتَذْهَبُ بِهِ Ve onu sürüyordu الْمَعْنٰى Mana Saçıyor ve dağıtıyor *(Ne?)* شَبَّهَ الدُّنْيَا Dünyayı benzetti *(Neye?)* بِنَبَاتٍ حَسَنٍ Güzel bitkilere فَيَبِسَ Ve (o bitkiler) kurudu *(Daha?)* فَتَكَسَّرَ Parçalandı *(Daha?)* فَفَرَّقَتْهُ Onu dağıttı *(Ne?)* الرِّيَاحُ Rüzgar وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte الرِّيحُ / şekline okunmuştur وَكَانَ اللهُ **Daima Allah** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şey üzerine** *(Nedir?)* مُقْتَدِرًا **Güç yetirendir** Kadirdir

﴿اَلْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ يَتَجَمَّلُ بِهِمَا فِيهَا ﴿وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ﴾ هِيَ سُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَاللهُ أَكْبَرُ زَادَ بَعْضُهُمْ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ ﴿خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ اَمَلًا ﴿٤٦﴾﴾ أَيْ مَا يَأْمُلُهُ الْإِنْسَانُ وَيَرْجُوهُ عِنْدَ اللهِ تَعَالٰى- ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿يَوْمَ تُسَيِّرُ الْجِبَالُ﴾ يَذْهَبُ بِهَا عَنْ وَجْهِ الْأَرْضِ فَتَصِيرُ هَبَاءً مُنْبَثًّا وَفِي قِرَاءَةٍ بِالنُّونِ وَكَسْرِ الْيَاءِ وَنَصْبِ الْجِبَالِ [نُسَيِّرُ الْجِبَالَ] ﴿وَتَرَى الْاَرْضَ بَارِزَةً﴾ ظَاهِرَةً لَيْسَ عَلَيْهَا شَيْءٌ مِنْ جَبَلٍ وَلَا غَيْرِهِ ﴿وَحَشَرْنَاهُمْ﴾ اَلْمُؤْمِنِينَ وَالْكَافِرِينَ ﴿فَلَمْ نُغَادِرْ﴾ نَتْرُكْ ﴿مِنْهُمْ اَحَدًا ﴿٤٧﴾﴾ ﴿وَعُرِضُوا عَلٰى رَبِّكَ صَفًّا﴾ حَالٌ أَيْ مُصْطَفِينَ كُلُّ أُمَّةٍ صَفٌّ وَيُقَالُ لَهُمْ ﴿لَقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا خَلَقْنَاكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ﴾ أَيْ فُرَادٰى حُفَاةً عُرَاةً غُرْلًا وَيُقَالُ لِمُنْكِرِي الْبَعْثِ ﴿بَلْ زَعَمْتُمْ اَلَّنْ -مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ أَيْ أَنَّهُ- ﴿نَجْعَلَ لَكُمْ مَوْعِدًا ﴿٤٨﴾﴾ لِلْبَعْثِ ﴿وَوُضِعَ الْكِتَابُ﴾ كِتَابُ كُلِّ امْرِئٍ فِي يَمِينِهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَفِي شِمَالِهِ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ﴾ الْكَافِرِينَ ﴿مُشْفِقِينَ﴾ خَائِفِينَ ﴿مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ﴾ عِنْدَ مُعَايَنَتِهِمْ ما فِيهِ مِنَ السَّيِّئَاتِ ﴿يَا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿وَيْلَتَنَا﴾ هَلَكَتَنَا وَهُوَ مَصْدَرٌ لَا فِعْلَ لَهُ مِنْ لَفْظِهِ ﴿مَا لِ هٰذَا الْكِتَابِ لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً﴾ مِنْ ذُنُوبِنَا ﴿اِلَّا اَحْصٰيهَا﴾ عَدَّهَا وَأَثْبَتَهَا تَعَجَّبُوا مِنْهُ فِي ذٰلِكَ ﴿وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا﴾ مُثْبَتًا فِي كِتَابِهِمْ ﴿وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ اَحَدًا ﴿٤٩﴾﴾ لَا يُعَاقِبُهُ بِغَيْرِ جُرْمٍ وَلَا يَنْقُصُ مِنْ ثَوَابِ مُؤْمِنٍ ﴿وَاِذْ﴾ مَنْصُوبٌ بِاذْكُرْ ﴿قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ﴾ سُجُودَ انْحِنَاءٍ لَا وَضْعَ جَبْهَةٍ تَحِيَّةً لَهُ ﴿فَسَجَدُوا اِلَّآ اِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ﴾ قِيلَ هُمْ نَوْعٌ مِنَ الْمَلَائِكَةِ فَالْاِسْتِثْنَاءُ مُتَّصِلٌ وَقِيلَ مُنْقَطِعٌ وَإِبْلِيسُ هُوَ أَبُو الْجِنِّ فَلَهُ ذُرِّيَّةٌ ذُكِرَتْ مَعَهُ بَعْدُ وَالْمَلَائِكَةُ لَا ذُرِّيَّةَ لَهُمْ ﴿فَفَسَقَ عَنْ اَمْرِ رَبِّهِ﴾ أَيْ خَرَجَ عَنْ طَاعَتِهِ بِتَرْكِ السُّجُودِ ﴿اَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ﴾ الْخِطَابُ لِآدَمَ وَذُرِّيَّتِهِ وَالْهَاءُ فِي الْمَوْضِعَيْنِ لِإِبْلِيسَ ﴿اَوْلِيَآءَ مِنْ دُونِي﴾ تُطِيعُونَهُمْ ﴿وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ﴾ أَيْ أَعْدَاءٌ ﴿بِئْسَ لِلظّٰلِمِينَ بَدَلًا ﴿٥٠﴾﴾ إِبْلِيسُ وَذُرِّيَّتُهُ فِي إِطَاعَتِهِمْ بَدَلَ إِطَاعَةِ اللهِ ﴿مَآ اَشْهَدْتُهُمْ﴾ أَيْ إِبْلِيسَ وَذُرِّيَّتَهُ ﴿خَلْقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَلَا خَلْقَ اَنْفُسِهِمْ﴾ أَيْ لَمْ أَحْضُرْ بَعْضَهُمْ خَلْقَ بَعْضٍ ﴿وَمَا كُنْتُ مُتَّخِذَ الْمُضِلِّينَ﴾ الشَّيَاطِينَ ﴿عَضُدًا ﴿٥١﴾﴾ أَعْوَانًا فِي الْخَلْقِ فَكَيْفَ تُطِيعُونَهُمْ ﴿وَيَوْمَ﴾ مَنْصُوبٌ بِاذْكُرْ ﴿يَقُولُ﴾ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ ﴿نَادُوا شُرَكَآئِيَ﴾ الْأَوْثَانَ ﴿الَّذِينَ زَعَمْتُمْ﴾ لِيَشْفَعُوا لَكُمْ بِزَعْمِكُمْ ﴿فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ﴾ لَمْ يُجِيبُوهُمْ ﴿وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ﴾ وبَيْنَ الْأَوْثَانِ وَعَابِدِيهَا ﴿مَوْبِقًا ﴿٥٢﴾﴾ وَادِيًا مِنْ أَوْدِيَةِ جَهَنَّمَ يُهْلَكُونَ

فِيهِ جَمِيعًا وَهُوَ مِنْ وَبَقَ بِالْفَتْحِ هَلَكَ ﴿وَرَأَى الْمُجْرِمُونَ النَّارَ فَظَنُّوا﴾ أَيْ أَيْقَنُوا ﴿أَنَّهُمْ مُوَاقِعُوهَا﴾ أَيْ وَاقِعُونَ فِيهَا ﴿وَلَمْ يَجِدُوا عَنْهَا مَصْرِفًا ﴿٥٣﴾﴾ مَعْدِلًا

TÜRKÇE ANLAMI

46. Mal ve oğullar dünya hayatının süsüdür, bunlarla orada güzellik elde edilir. **Bakî kalacak olan sâlih ameller ise,** yani "Sübhanellah" "Elhamdülillah" "lâ ilâhe illallah" ve "Allahü ekber" kelimeleri –kimileri bunlara "velâ have velâ kuvvete illâ billâh"ı da eklemiştir- **Rabbinin katında mükafat olarak da, emel[1] olarak da daha hayırlıdır.**

47. Ve yâd et **o günü ki, dağlar yürütülür,[2]** yeryüzünden silinir ve her tarafa dağılmış unufak tozlar haline gelir **ve yeri,** üzerinde ne bir dağ, ne de başka bir şey olmadığı halde **apaçık görürsün. Ve onları,** müminlerle kâfirleri **haşretmiş oluruz. Artık onlardan bir kişiyi bile bırakmamışızdır.**

48. Rabbine bir saf olarak[3], saf haline gelmiş ve her ümmet bir saf olacak şekilde **arzedilmişlerdir.** Onlara denilir ki; **şüphe yok ki sizi ilk defa yarattığımız gibi** tek tek, yalınayak, çıplak ve sünnetsiz olarak **Bize geldiniz.** Dirilişi inkâr edenlere denilir ki; diriltmek **için size vaat edilen bir zamanın tayin edilmediğini[4] iddia etmiştiniz değil mi?».**

49. Ve herkesin **kitabı** -müminse sağına, kâfirse soluna- **konmuştur. Artık günahkârları,** kâfirleri **onda olanlardan dolayı korktuklarını görürsün.** Kitaplarındaki kötülükleri gördüklerinde **derler ki: «Eyvah[5] helâkımız![6] Bu kitaba ne oluyor ki, küçük büyük bir şey bırakmaksızın** günahlarımızın **hepsini saymış,** tesbit etmiş!» Kitabın tüm günahlarını saymasına hayret ederler. **Ve yapmış oldukları şeyleri hazır,** kitaplarında tespit edilmiş **buldular. Rabbin hiçbir kimseye zulmetmez,** kimseyi suçsuz yere cezalandırmadığı gibi hiçbir müminin mükafatını da eksik vermez.

50. Ve yâd et **o vakti[7] ki, meleklere,** alnı yere koymaksızın kendisini selamlamak için eğilmek suretiyle **«Âdem'e secde edin» demiştik te, onlar hemen secde etmişlerdi. İblis hariç![8]; o cinlerdendi.** Bazıları, şeytanların melek türünden olduğunu belirtip buradaki istisnanın muttasıl olduğunu söylemişlerdir. Bazıları da istisnanın munkatı olduğunu; ayrıca cinlerin babası

---

[1] Emel, insanın Allah katında umduğu ve ümit beslediği şeyler anlamına gelir.

[2] نُسَيِّرُ kelimesi bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) ن harfi ile ve ي harfinin kesresiyle ayrıca اَلْجِبَالَ kelimesinin fethasıyla (نُسَيِّرُ الْجِبَالَ şeklinde) okunmuştur.

[3] صَفًّا kelimesi haldir.

[4] أَلَّنْ'deki أَنْ kelimesi أَنَّ den muhaffeftir.

[5] يَا burada tenbih içindir.

[6] وَيْلَةٌ kelimesi lafzından fiili olmayan bir mastardır.

[7] Ayetteki إِذْ kelimesi اُذْكُرْ fiiliyle nasbedilmiştir.

[8] Ayetteki istisna, munkatıdır.

olan iblisin –birazdan da zikredileceği gibi- zürriyetinin bulunduğunu, meleklerinse zürriyetlerinin olmadığını söylemişlerdir. Secde etmeyerek **Rabbinin emrinden,** itaatten **çıkıverdi. Şimdi Benden başka onu ve onun**[1] **zürriyetini** kendilerine itaat ettiğiniz **dostlar mı ediniyorsunuz?**[2] **Halbuki onlar sizin için bir düşmandır. Zalimler için** Allah'a itaat yerine onlara itaat etmeleri hususunda İblis ve onun zürriyeti **ne fena bir bedel!.**

51. **Onları,** İblisi ve onun zürriyetini **ne göklerin ne yerin yaradılışına ve ne de kendilerinin yaradılışına şahit tutmadım,** yani onlardan bir kısmını diğer bir kısmının yaratılışında hazır bulundurmadım. **Ben saptıranları,** şeytanları, yaratma hususunda **yardımcı edinmiş değilim.** Dolayısıyla nasıl oluyor da onlara itaat ediyorsunuz?

52. **Ve o günü** yâd et **ki, (Allah) diyecektir**[3]**: «O bana ortak olduğunu zannettiğiniz,** iddianıza ettiğiniz putları size şefaat etmeleri için **çağırın.» Onları hemen çağırırlar, ama hiç birisi kendilerine cevap vermez. Ve** putlarla onlara ibadet edenlerin **aralarına** cehennem vadilerinden **Mevbik'i**[4] **koyarız.** Orada hep birlikte helak olup giderler.

53. **Ve günahkârlar, ateşi görmüş, artık kendilerinin onun içine düşeceklerini anlamışlar ve ondan savuşacak bir yer bulamamışlardır.**

KELİME ANLAMI

46. اَلْمَالُ **Mal** وَالْبَنُونَ **Ve oğullar** *(Nedir?)* زِينَةُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatının süsüdür** يَتَجَمَّلُ Güzellik elde edilir *(Ne ile?)* بِهِمَا Onlarla *(Nerede?)* فِيهَا Dünyada وَالْبَاقِيَاتُ **Baki kalanlar** *(Öyle baki kalanlar ki?)* الصَّالِحَاتُ **Salih ameller** هِيَ Bu da سُبْحَانَ اللهِ Sübhanellâh'dır وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ Elhamdülillâh'dır وَلَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ Lâilâhe İllallâh'dır وَاللهُ أَكْبَرُ Allâh-ü Ekber'dir زَادَ بَعْضُهُمْ Bazıları eklemiştir *(Neyi?)* وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ Lâhavle velâ kuvvete illâ billâh'ı *(Baki kalanlar nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّكَ **Rabbinin katında** *(Ne bakımdan?)* ثَوَابًا **Sevapça** *(Daha nedir?)* وَخَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Ne bakımdan?)* اَمَلًا **Umut bakımından** أَيْ مَا Yani, o şey yönüyle ki يَأْمُلُهُ الْإِنْسَانُ Onu insan ümit ediyor وَيَرْجُوهُ Ve onu umuyor *(Nerede?)* عِنْدَ اللهِ تَعَالٰى Allah Tealâ katında

47. وَ اذْكُرْ **Ve** düşün يَوْمَ **O günü ki** تُسَيَّرُ **Yürütülür** *(Ne?)* الْجِبَالُ **Dağlar** يَذْهَبُ بِهَا O dağlar uçar *(Nerede?)* عَنْ وَجْهِ الْأَرْضِ Yeryüzünde فَتَصِيرُ Ve olur *(Ne?)* هَبَاءً Toz duman *(Öyle toz duman ki?)* مُنْبَثًّا Dağılmış وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Ne ile okunmuştur?)* بِالنُّونِ Nun ile

---

[1] أَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ kelimelerindeki zamirler iblis'e döner.

[2] Buradaki hitap Âdem'e(a.s.) ve onun zürriyetinedir.

[3] يَقُولُ kelimesi hem ـِ harfiyle hem de ـُ harfiyle (نَقُولُ şeklinde) okunmuştur.

[4] Ayetteki مَوْبِقًا kelimesi "helak oldu" anlamındaki وَبَقَ kökündendir.

وَتَرَى **Ve görürsün** (*Neyi?*) الْأَرْضَ **Yeryüzünü** (*Ne görürsün?*) بَارِزَةً **Çırçıplak** ظَاهِرَةً Apaçık (*Daha?*) وَكَسْرِ الْيَاءِ Ya'nın esresiyle (*Daha?*) وَنَصْبِ الْجِبَالِ / الْجِبَال'in nasbıyla

لَيْسَ عَلَيْهَا Onun üzerinde yoktur (*Ne?*) شَيْءٌ مِنْ جَبَلٍ Dağ diye bir şey وَلَا غَيْرِهِ Ve başka bir şey de yoktur وَحَشَرْنَاهُمْ **Ve onları haşretmiş oluruz** الْمُؤْمِنِينَ وَالْكَافِرِينَ Müminleri ve kafirleri فَلَمْ نُغَادِرْ **Bırakmamışızdır** نَتْرُكْ Terk etmemişizdir (*Kimlerden?*) مِنْهُمْ **Onlardan** (*Kimi?*) أَحَدًا **Hiç birisini**

48. وَعُرِضُوا **Arz edilmişlerdir** (*Kime?*) عَلَى رَبِّكَ **Rabbine** (*Ne oldukları halde?*) صَفًّا **Sıra sıra** (*Bu kelime nedir?*) حَالٌ Haldir أَيْ مُصْطَفِينَ Saf tutmuş oldukları halde كُلُّ أُمَّةٍ صَفٌّ Her ümmet bir saftır وَيُقَالُ لَهُمْ Ve onlara şöyle denir لَقَدْ **Andolsun ki** جِئْتُمُونَا **Bize geldiniz** (*Ne gibi?*) كَمَا خَلَقْنَاكُمْ **Sizi yarattığımız gibi** أَوَّلَ مَرَّةٍ **İlk defa** أَيْ فُرَادَى Tek tek حُفَاةً Yalın ayak عُرَاةً Çırçıplak غُرْلًا Sünnetsiz وَيُقَالُ Ve denilir (*Kime?*) لِمُنْكِرِي الْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeyi inkâr edene بَلْ زَعَمْتُمْ **Oysa iddia etmiştiniz değil mi?** (*Neyi?*) أَنْ لَنْ نَجْعَلَ **Tayin etmediğimizi,** - أَنْ -مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ أَيْ أَنَّهُ- sekîleden tahfiflenmiştir, Yani; أنّ demektir (*Kime?*) لَكُمْ **Size** (*Ne tayin etmediğimizi?*) مَوْعِدًا **Buluşma zamanı** لِلْبَعْثِ Ba's için

49. وَوُضِعَ **Konulmuştur** (*Ne?*) الْكِتَابُ **Defter** كِتَابُ كُلِّ امْرِئٍ Her kişinin kitabı (*Nereye?*) فِي يَمِينِهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerin sağına وَفِي شِمَالِهِ مِنَ الْكَافِرِينَ Kâfirlerin de soluna فَتَرَى **Ve sen görürsün** (*Kimi?*) الْمُجْرِمِينَ **Suçluları** الْكَافِرِينَ Kafirleri (*Ne olduklarını görürsün?*) مُشْفِقِينَ **Tedirgin olduklarını** خَائِفِينَ Korktuklarını (*Neden?*) مِمَّا **O şeyden ki** فِيهِ **Onun içindedir** وَيَقُولُونَ **Ve şöyle derler** (*Ne zaman?*) عِنْدَ مُعَايَنَتِهِمْ Onlara gösterildiğinde (*Ne?*) مَا فِيهِ Onun içindekiler مِنَ السَّيِّئَاتِ Günahlardan يَا -لِلتَّنْبِيهِ- وَيْلَتَنَا **Eyvah bize,** Ya tenbih içindir هَلَكَتَنَا Helakımız! وَهُوَ Bu (*Nedir?*) مَصْدَرٌ Mastardır لَا فِعْلَ لَهُ مِنْ لَفْظِهِ Lafzından bir fiili yoktur مَالِ هٰذَا الْكِتَابِ لَا **Bu kitap ne acayip** يُغَادِرُ **Bırakmamış** (*Ne?*) صَغِيرَةً **Küçük** (*Daha*) وَلَا كَبِيرَةً **Büyük de bırakmamış** (*Neden?*) مِنْ ذُنُوبِنَا Günahlarımızdan إِلَّا أَحْصَيهَا **Ancak hepsini dökmüş** عَدَّهَا Saymış وَأَثْبَتَهَا Ve ortaya çıkarmış تَعَجَّبُوا مِنْهُ Ona şaşırmuşlardı (*Ne hususta?*) فِي ذٰلِكَ Bu hususta وَوَجَدُوا **Bulmuşlardır** (*Neyi?*) مَا **O şeyleri ki** عَمِلُوا **İşlediler** (*Ne bulmuşlardır?*) حَاضِرًا **Hazır** مُثْبَتًا فِي كِتَابِهِمْ Kitaplarında kayıtlı وَلَا يَظْلِمُ **Zulmetmez** (*Kim?*) رَبُّكَ **Senin rabbin** (*Kime?*) أَحَدًا **Hiç kimseye** لَا يُعَاقِبُهُ Onu cezalandırmaz بِغَيْرِ جُرْمٍ Suçsuz olarak وَلَا يَنْقُصُ Ve eksilmez (*Neden?*) مِنْ ثَوَابِ مُؤْمِنٍ Müminlerin sevabından

50. وَاِذْ **Hani** مَنْصُوبٌ بِاذْكُرْ / اذكر İle mensuptur قُلْنَا **Demiştik** *(Kime?)* لِلْمَلٰٓئِكَةِ **Meleklere** *(Ne demiştik?)* اسْجُدُوا **Secde edin** *(Kime?)* لِاٰدَمَ **Adem'e** سُجُودَ انْحِنَاءٍ Eğilme secdesi ile لَا وَضْعَ جَبْهَةٍ Yüzü yere koymak değil *(Niye eğilerek secde etmelerini söyledik?)* تَحِيَّةً لَهُ Onu selamlamak için فَسَجَدُوا **Hemen secde ettiler** اِلَّآ اِبْلِيسَ **Ancak İblis secde etmedi** كَانَ مِنَ الْجِنِّ **Cinlerdendi** قِيلَ Denilmiştir ki هُمْ نَوْعٌ مِنَ الْمَلَائِكَةِ Onlar melaikeden bir cinsdir فَالْاِسْتِثْنَاءُ مُتَّصِلٌ Dolayısıyla istisna muttasıldır وَقِيلَ Denilmiştir ki مُنْقَطِعٌ O munkatıdır وَاِبْلِيسُ İblis هُوَ O *(Nedir?)* اَبُو الْجِنِّ Cinlerin babasıdır فَلَهُ ذُرِّيَّةٌ Ve kendisinin zürriyeti vardır *(Öyle zürriyet ki?)* ذُكِرَتْ مَعَهُ Onunla zikredilmiştir *(Nerede?)* بَعْدُ Birazdan وَالْمَلَائِكَةُ Melekler ise لَا ذُرِّيَّةَ لَهُمْ Onların nesli yoktur **Ve çıktı** فَفَسَقَ *(Neden?)* عَنْ اَمْرِ رَبِّهِ **Rabbinin emrinden** أَيْ خَرَجَ عَنْ طَاعَتِهِ Yani, O'na itaat etmekten çıktı *(Ne ile?)* بِتَرْكِ السُّجُودِ Secdeyi terk etmekle اَفَتَتَّخِذُونَهُ **Onu ediniyor musunuz?** *(Daha)* وَذُرِّيَّتَهُ **Zürriyetini** الْخِطَابُ Hitap *(Kimedir?)* لِاٰدَمَ Adem (a.s.)'adır وَذُرِّيَّتِهِ Ve O'nun soyunadır وَالْهَاءُ فِي الْمَوْضِعَيْنِ Her iki kelimede bulunan 'he' *(Kim içindir?)* لِاِبْلِيسَ İblis içindir *(Ne ediniyor musunuz?)* اَوْلِيَآءَ **Dostlar** *(Neden başka?)* مِنْ دُونِي **Benden başka** *(Öyle dostlar ki?)* تُطِيعُونَهُمْ Onlara boyun eğiyorsunuz *(Ne olduğu halde?)* وَهُمْ **Halbuki Onlar** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Nedir?)* عَدُوٌّ **Düşmandır** أَيْ أَعْدَاءٌ Düşmanlardır حَالٌ Bu cümle hal'dir بِئْسَ **Ne kötüdür** *(Kim için?)* لِلظَّالِمِينَ **Zalimler için** *(Ne yönden?)* بَدَلًا **Bedel olma yönünden** *(Kötü olan nedir?)* اِبْلِيسَ وَذُرِّيَّتُهُ İblis ve zürriyeti *(Ne konuda?)* فِي اِطَاعَتِهِمْ Onlara ibadet etme konusunda بَدَلَ اِطَاعَةِ اللّٰهِ Allah itaat etmek yerine

51. مَآ اَشْهَدْتُهُمْ **Onları şahit tutmadım** أَيْ اِبْلِيسَ وَذُرِّيَّتَهُ Yani, İblis ve soyunu *(Neye?)* خَلْقَ السَّمٰوَاتِ **Göklerin yaratılmasına** وَالْاَرْضِ **Ve yerin de yaratılmasına** *(Daha?)* وَلَا خَلْقَ اَنْفُسِهِمْ **Kendilerinin yaratılmasına da şahit tutmuş değilim** أَيْ خَلْقَ بَعْضٍ Yani, hazır etmedim *(Kimi?)* بَعْضَهُمْ Onların bir kısmını *(Nerede?)* لَمْ أُحْضِرْ Diğer bir kısmının yaratılmasında وَمَا كُنْتُ **Ve ben olmadım** *(Ne?)* مُتَّخِذَ الْمُضِلِّينَ **Yoldan çıkaranları edinen** الشَّيَاطِينَ Şeytanları *(Ne edinen?)* عَضُدًا **Yardımcı** أَعْوَانًا فِي الْخَلْقِ Yaratmada yardımcı فَكَيْفَ تُطِيعُونَهُمْ Nasıl onlara itaat edersiniz

52. وَيَوْمَ **O gün** *(Bu kelime nedir?)* مَنْصُوبٌ بِاذْكُرْ / اذكر ile mensuptur يَقُولُ **Der** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالْيَاءِ وَالنُّونِ Ya ve nun'la okunmuştur *(Ne der?)* نَادُوا **Çağırın** *(Kimi?)* شُرَكَآئِيَ **Ortaklarımı** الْاَوْثَانَ Putları الَّذِينَ **Öyle ortaklarımı ki** زَعَمْتُمْ **Siz öyle**

iddia ediyorsunuz *(Niçin çağırın?)* لِيَشْفَعُوا لَكُمْ Size şefaat etsinler diye *(Kime göre?)* بِزَعْمِكُمْ Sizin iddianıza göre **فَدَعَوْهُمْ Onları çağırmışlardır فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ Onlara icabet etmemişlerdir** لَمْ يُجِيبُوهُمْ Cevap vermemişleridir **وَجَعَلْنَا Ve koymuşuz-dur** *(Nereye?)* **بَيْنَهُمْ Aralarına** بَيْنَ الْأَوْثَانِ وَعَابِدِيهَا Putlarla onlara tapanlar arasında *(Ne koymuşuzdur?)* **مَوْبِقًا Mevbik'i** وَادِيًا مِنْ أَوْدِيَةِ جَهَنَّمَ Cehennem vadilerinden bir vadiyi *(Ne oldukları halde?)* يُهْلَكُونَ فِيهِ جَمِيعًا Orada hepsi helak oluyor وَهُوَ Bu kelime *(Nedir?)* وَبَقَ / مِنْ وَبَقَ kökündendir *(Ne ile?)* بِالْفَتْحِ Fetha ile هَلَكَ Heleke manasındadır

53. **وَرَأَى Ve gördü** *(Kim?)* **الْمُجْرِمُونَ Mücrimler** *(Neyi?)* **النَّارَ Ateşi فَظَنُّوا Ve anladılar** أَيْ أَيْقَنُوا Kesin şekilde bildiler **أَنَّهُمْ Muhakkak ki onlar** *(Nedir?)* **مُوَاقِعُوهَا Ona düşeceklerdir وَلَمْ يَجِدُوا Ve bulamayacaklar** أَيْ وَاقِعُونَ فِيهَا Oraya düşeceklerdir *(Nereden?)* **عَنْهَا Oradan** *(Ne?)* **مَصْرِفًا Savuşacak yer** مَعْدِلًا Kurtulacak yer

﴿وَلَقَدْ صَرَّفْنَا﴾ بَيَّنَّا ﴿فِي هٰذَا الْقُرْاٰنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ﴾ صِفَةٌ لِمَحْذُوفٍ أَيْ مَثَلًا مِنْ جِنْسِ كُلِّ مَثَلٍ لِيَتَّعِظُوا ﴿وَكَانَ الْاِنْسَانُ﴾ أَيِ الْكَافِرُ ﴿اَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا ﴿٥٤﴾﴾ خُصُومَةً فِي الْبَاطِلِ وَهُوَ تَمْيِيزٌ مَنْقُولٌ مِنِ اسْمِ كَانَ الْمَعْنَى وَكَانَ جَدَلُ الْإِنْسَانِ أَكْثَرَ شَيْءٍ فِيهِ ﴿وَمَا مَنَعَ النَّاسَ﴾ أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿اَنْ يُؤْمِنُوٓا﴾ مَفْعُولٌ ثَانٍ ﴿اِذْ جَآءَهُمُ الْهُدٰى﴾ الْقُرْآنُ ﴿وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ اِلَّآ اَنْ تَاْتِيَهُمْ سُنَّةُ الْاَوَّلِينَ﴾ فَاعِلٌ أَيْ سُنَّتُنَا فِيهِمْ وَهِيَ الْإِهْلَاكُ الْمُقَدَّرُ عَلَيْهِمْ ﴿اَوْ يَاْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلًا ﴿٥٥﴾﴾ مُقَابَلَةً وَعَيَانًا وَهُوَ الْقَتْلُ يَوْمَ بَدْرٍ وَفِي قِرَاءَةٍ بِضَمَّتَيْنِ جَمْعُ قَبِيلٍ [قُبُلًا] أَيْ أَنْوَاعًا ﴿وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ اِلَّا مُبَشِّرِينَ﴾ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿وَمُنْذِرِينَ﴾ مُخَوِّفِينَ لِلْكَافِرِينَ ﴿وَيُجَادِلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْبَاطِلِ﴾ بِقَوْلِهِمْ أَبَعَثَ اللهُ بَشَرًا رَسُولًا وَنَحْوِهِ ﴿لِيُدْحِضُوا بِهِ﴾ لِيُبْطِلُوا بِجِدَالِهِمْ ﴿الْحَقَّ﴾ الْقُرْآنَ ﴿وَاتَّخَذُوٓا اٰيَاتِي﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿وَمَآ اُنْذِرُوا﴾ بِهِ مِنَ النَّارِ ﴿هُزُوًا ﴿٥٦﴾﴾ سُخْرِيَّةً ﴿وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِاٰيَاتِ رَبِّهٖ فَاَعْرَضَ عَنْهَا وَنَسِيَ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ﴾ مَا عَمِلَ مِنَ الْكُفْرِ وَالْمَعَاصِي ﴿اِنَّا جَعَلْنَا عَلٰى قُلُوبِهِمْ اَكِنَّةً﴾ أَغْطِيَةً ﴿اَنْ يَفْقَهُوهُ﴾ أَيْ مِنْ أَنْ يَفْهَمُوا الْقُرْآنَ أَيْ فَلَا يَفْهَمُونَهُ ﴿وَفِيٓ اٰذَانِهِمْ وَقْرًا﴾ ثِقْلًا فَلَا يَسْمَعُونَهُ ﴿وَاِنْ تَدْعُهُمْ اِلَى الْهُدٰى فَلَنْ يَهْتَدُوٓا اِذًا﴾ أَيْ بِالْجَعْلِ الْمَذْكُورِ ﴿اَبَدًا ﴿٥٧﴾﴾ ﴿وَرَبُّكَ الْغَفُورُ ذُو الرَّحْمَةِ لَوْ يُؤَاخِذُهُمْ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿بِمَا كَسَبُوا لَعَجَّلَ لَهُمُ الْعَذَابَ﴾ فِيهَا ﴿بَلْ لَهُمْ مَوْعِدٌ﴾ وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿لَنْ يَجِدُوا مِنْ دُونِهٖ مَوْئِلًا ﴿٥٨﴾﴾ مَلْجَأً ﴿وَتِلْكَ الْقُرٰى﴾ أَيْ أَهْلُهَا كَعَادٍ وَثَمُودَ وَغَيْرِهِمَا ﴿اَهْلَكْنَاهُمْ لَمَّا ظَلَمُوا﴾ كَفَرُوا ﴿وَجَعَلْنَا لِمُهْلَكِهِمْ﴾ لِإِهْلَاكِهِمْ وَفِي قِرَاءَةٍ بِفَتْحِ الْمِيمِ [لِمَهْلِكِهِمْ] أَيْ لِهَلَاكِهِمْ ﴿مَوْعِدًا ﴿٥٩﴾﴾ ﴿وَ﴾اذْكُرْ ﴿اِذْ قَالَ مُوسٰى﴾ هُوَ ابْنُ عِمْرَانَ ﴿لِفَتٰيهُ﴾ يُوشَعَ بْنِ نُونٍ كَانَ يَتْبَعُهُ وَيَخْدُمُهُ وَيَأْخُذُ عَنْهُ الْعِلْمَ ﴿لَآ اَبْرَحُ﴾ لَا أَزَالُ أَسِيرُ ﴿حَتّٰٓى اَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ﴾ مُلْتَقَى بَحْرِ الرُّومِ وَبَحْرِ فَارِسَ مِمَّا يَلِي الْمَشْرِقَ أَيِ الْمَكَانَ الْجَامِعَ لِذٰلِكَ ﴿اَوْ اَمْضِيَ حُقُبًا ﴿٦٠﴾﴾ دَهْرًا طَوِيلًا فِي بُلُوغِهِ إِنْ بَعُدَ ﴿فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ بَيْنِهِمَا﴾ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ ﴿نَسِيَا حُوتَهُمَا﴾ نَسِيَ يُوشَعُ حَمْلَهُ عِنْدَ الرَّحِيلِ وَنَسِيَ مُوسَى تَذْكِيرَهُ ﴿فَاتَّخَذَ﴾ الْحُوتُ ﴿سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ﴾ أَيْ جَعَلَهُ بِجَعْلِ اللهِ ﴿سَرَبًا ﴿٦١﴾﴾ أَيْ مِثْلَ السَّرَبِ وَهُوَ الشَّقُّ الطَّوِيلُ لَانْفَاذَ لَهُ وَذٰلِكَ أَنَّ اللهَ تَعَالَى أَمْسَكَ عَنِ الْحُوتِ جَرْيَ الْمَاءِ فَانْجَابَ عَنْهُ فَبَقِيَ كَالْكُوَّةِ لَمْ يَلْتَئِمْ وَجَمَدَ مَا تَحْتَهُ مِنْهُ

TÜRKÇE ANLAMI

54. **Andolsun ki, bu Kur'an'da insanlar için** öğüt alsınlar diye **her türlü misalden**[1] **çeşit çeşit** misal **beyan ettik.** Kafir **insan ise** batılda **tartışma açısından**[2] **en fazla olan şeydir;** yani insanın en çok yaptığı iş tartışmadır.

55. **Kendilerine bir hidayet** olan Kur'an **geldiği zaman insanları imân edip Rablerinden mağfiret dilemekten alıkoyan şey, sadece öncekilerin sünnetinin,** yani onlar hakkında mukadder olan helak edilmeleri şeklindeki sünnetimizin **veya azabın kendilerine açıkça,**[3] göz göre göre **gelmesini istemeleri engel olmuştur.** Bu azaptan kastedilen Bedir günü katledilmeleridir.

56. **Ve Biz peygamberleri ancak** inananlara **müjdeleyici ve** kafirlere **korkutucu olarak göndeririz. Kâfirler** yaptıkları tartışmayla **hakkı,** Kur'ânı **iptal etmek için, batıl** olan "Allah bir insanı mı peygamber olarak gönderdi" şeklindeki ve buna benzer sözleriyle **mücadele ederler. Onlar Benim ayetlerimi,** Kur'ânı **ve korkutuldukları** ateşi **eğlence edindiler.**

57. **Kendisine Rabbinin ayetleri hatırlatılıp da ona sırt çevirenden, kendi elleriyle yaptığı** küfür ve isyanını **unutandan daha zalim kim vardır! Biz onların kalplerine, bu** Kur'ânı **anlamalarına engel olan bir örtü, kulaklarına da ağırlık koyduk,** dolayısıyla onu ne anlayabilir, ne de işitebilirler. **Sen onları hidayete çağırsan da artık** anlatılan engelden dolayı **ebediyen hidayete eremeyeceklerdir.**

58. **Senin Rabbin çokça mağfiret edendir, merhamet sahibidir; şayet yaptıkları yüzünden onları** dünyada **hesaba çekecek olsaydı,** orada **onlara azabı çarçabuk verirdi. Fakat kendilerine tanınmış belli bir süre,** kıyamet günü **vardır ki, artık bundan kaçıp kurtulacakları bir sığınak bulamayacaklardır.**

59. **İşte şu şehirler;** inkâr edip **zulmettiklerinde onları helak ettik. Ve onların (tarafımızdan) helak edilişleri**[4] **için muayyen bir vakit tayin etmiştik.**

60. **Ve** yâd et, **hani** İmran oğlu **Mûsa,** kendisini takip eden, hizmetinde bulunan ve ilim öğrenen **genç arkadaşına,** Yûşâ b. Nûn'a **demişti: «Ben iki denizin birleştiği yere,** Rum deniziyle, fâris denizinin birleştiği doğudaki o bölgeye **varıncaya kadar durmayıp** yürüy**eceğim, yahut** daha da uzak olduğu takdirde oraya ulaşmak için **uzun bir müddet geçireceğim.»**

61. **Ne zaman ki iki denizin birleştikleri yere ulaştılar, balıklarını unuttular.** Yolculuk anı geldiğinde Yûşâ onu almayı Musa da ona hatırlatmayı

---

[1] مِنْ كُلِّ مَثَلٍ sözü mahzuf مثلا kelimesinin sıfatıdır. Ayet مَثَلًا مِنْ جِنْسِ كُلِّ مَثَلٍ takdirindedir.

[2] Ayetteki جَدَلًا kelimesi temyiz olup كَانَ'nin isminden menkuldür.

[3] قِبَلًا kelimesi bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) قُبُلًا şeklinde okunmuştur. Buna göre anlamı "çeşit çeşit"tir.

[4] Bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) لَمَهْلِكِهِمْ şeklinde م harfi fethayla okunmuştur. Bu durumda anlam şöyledir "Onların helakları için..."

unuttu. **O vakit** balık Allah'ın yaratmasıyla **denizde dehliz**[1] gibi bir yeri **yol tutmuştu.** Nitekim Cenâb-ı Hak balık için suyun akışını durdurdu, su da balıktan uzaklaşıp açıldı. Bu sebeple de balığın altındaki suyun cüzleri birbirine bitişmeyerek donmuş ve bir delik gibi kalmıştı.

KELİME ANLAMI

54. وَلَقَدْ **Andolsun ki** صَرَّفْنَا **Sayıp döktük** بَيَّنَّا Açıkladık *(Nerede?)* فِي هٰذَا الْقُرْاٰنِ **Bu Kuran'da** *(Kime?)* لِلنَّاسِ **İnsanlara** *(Neyi?)* مِنْ كُلِّ مَثَلٍ **Her türlü misali** صِفَةٌ لِمَحْذُوفٍ Mahzuf bir mevsufun sıfatıdır أَيْ مَثَلًا Yani, misali *(Öyle misali ki?)* مِنْ جِنْسِ كُلِّ مَثَلٍ Her misal türünden *(Niye?)* لِيَتَّعِظُوا Ders çıkarsınlar diye وَكَانَ **Ve olmuştur** *(Kim?)* الْاِنْسَانُ **İnsan** أَيِ الْكَافِرُ Yani, kâfir *(Ne olmuştur?)* أَكْثَرَ شَيْءٍ **Her şeyin çoğu** *(Ne bakımdan?)* جَدَلًا **Cedel bakımından** خُصُومَةً فِي الْبَاطِلِ Batılda münakaşa etme bakımından وَهُوَ تَمْيِيزٌ Bu kelime temyizdir *(Öyle temyiz ki?)* كَانَ / مَنْقُولٌ مِنِ اسْمِ كَانَ'nin isminden naklolunmuştur الْمَعْنٰى Mana şöyledir وَكَانَ جَدَلُ الْاِنْسَانِ İnsanın cedeli oldu *(Ne oldu?)* أَكْثَرَ شَيْءٍ فِيهِ Kendisinde en çok bulunan şey *(Nerede?)*

55. وَمَا مَنَعَ **Alıkoymadı** *(Kimi?)* النَّاسَ **İnsanları** أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ Mekke kâfirlerini *(Neden?)* اَنْ يُؤْمِنُوا **İman etmelerinden** *(Bu kelime nedir?)* مَفْعُولٌ ثَانٍ İkinci mefuldur *(Ne zaman?)* اِذْ جَاءَهُمُ **Onlara geldiğinde** *(Ne?)* الْهُدٰى **Hidayet** الْقُرْآنُ Kur'an *(Daha)* وَيَسْتَغْفِرُوا **Mağfiret talep etmelerinden** *(Kimden?)* رَبَّهُمْ **Rablerinden** اِلَّآ **Ancak alıkoydu** *(Ne alıkoydu?)* اَنْ تَاْتِيَهُمْ **Onlara gelmesi** *(Ne gelmesi?)* سُنَّةُ الْاَوَّلِينَ **Evvelki-lerin sünneti** *(Bu kelime nedir?)* فَاعِلٌ Faildir أَيْ سُنَّتُنَا فِيهِمْ Yani, bizim onlar hakkındaki yolumuz وَهِيَ Bu da *(Nedir?)* الْاِهْلَاكُ Helak etmektir *(Öyle helak ki?)* الْمُقَدَّرُ عَلَيْهِمْ Onlara takdir edilen اَوْ يَاْتِيَهُمُ **Veya onlara gelmesi** *(Ne gelmesi?)* الْعَذَابُ **Azap** *(Ne olduğu halde?)* قُبُلًا **Göz göre göre** مُقَابَلَةً Karşı karşıya *(Daha?)* وَعَيَانًا Ayan beyan وَهُوَ Bu azap *(Nedir?)* الْقَتْلُ يَوْمَ بَدْرٍ Bedir günü öldürülmeleridir وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Ne ile okunmuştur?)* بِضَمَّتَيْنِ İki zamme ile okunmuştur جَمْعُ قَبِيلٍ / قَبِيل kelimesinin cemisidir أَيْ أَنْوَاعًا Yani, türlü türlü demektir

56. وَمَا نُرْسِلُ **Biz göndermeyiz** *(Kimi?)* الْمُرْسَلِينَ **Peygamberleri** اِلَّا **Ancak göndeririz** *(Ne oldukları halde?)* مُبَشِّرِينَ **Müjdeleyiciler oldukları halde** *(Kimi?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Müminleri *(Daha?)* وَمُنْذِرِينَ **Korkutucu oldukları halde** مُخَوِّفِينَ لِلْكَافِرِينَ

[1] سَرَبًا kelimesi hiç deliği olmayan uzun yarık anlamına gelir.

Kâfirleri korkutucu وَيُجَادِلُ **Mücadele ediyorlar** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Küfrediyorlar** *(Ne ile mücadele ediyorlar?)* بِالْبَاطِلِ **Batılla** بِقَوْلِهِمْ Şu sözleriyle أَبَعَثَ Gönderdi mi? *(Kim?)* اللهُ Allah *(Kimi?)* بَشَرًا Bir beşeri *(Ne olarak?)* رَسُولًا Resul olarak وَنَحْوِهِ Ve bunun gibi sözleriyle *(Niye mücadele ediyorlar?)* لِيُدْحِضُوا **Kaydırmak için** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** لِيُبْطِلُوا بِجِدَالِهِمْ Cedelleriyle kaydırmak için *(Neyi?)* الْحَقَّ **Hakkı** الْقُرْآنَ Kuran'ı وَاتَّخَذُوا **Ve aldılar** *(Neyi?)* اٰيَاتِي **Benim ayetlerimi** أَيِ الْقُرْآنَ Yani, Kuran'ı *(Daha?)* وَمَا **O şeyleri ki** أُنْذِرُوا **Uyarıldılar** *(Ne ile?)* بِهِ O şeylerle *(O da neden ibarettir?)* مِنَ النَّارِ Ateşten *(Neye aldılar?)* هُزُوًا **Alaya** سُخْرِيَّةً Eğlenceye

57. وَمَنْ **Kim** أَظْلَمُ **Daha zalimdir** *(Kimden?)* مِمَّنْ **O kimseden ki** ذُكِّرَ **Ona hatırlatıldı** *(Ne hatırlatıldı?)* بِاٰيَاتِ رَبِّهِ **Rabbinin ayetleri** فَأَعْرَضَ **Ve yüz çevirdi** *(Neden?)* عَنْهَا **Ondan** وَنَسِيَ **Ve unuttu** *(Neyi?)* مَا **O şeyleri ki** قَدَّمَتْ **Yaptı** *(Ne?)* يَدَاهُ **Onun elleri** *(Neyi yaptı?)* مَا O şeyleri ki عَمِلَ İşledi *(Neden?)* مِنَ الْكُفْرِ وَالْمَعَاصِي Küfür ve günahtan إِنَّا **Muhakkak ki biz** جَعَلْنَا **Koyduk** *(Ne üzerine?)* عَلٰى قُلُوبِهِمْ **Onların kalpleri üzerine** *(Ne koyduk?)* أَكِنَّةً **Perde** أَغْطِيَةً Örtü *(Neye perde koyduk?)* أَنْ يَفْقَهُوهُ **Onu anlamalarına** أَيْ فَلَا مِنْ أَنْ يَفْهَمُوا الْقُرْآنَ Yani, Kuran'ı anlamalarına يَفْهَمُونَهُ Yani, onu anlayamazlar وَفِي اٰذَانِهِمْ **Onların kulaklarına da koyduk** *(Ne?)* وَقْرًا **Ağırlık** ثِقْلًا Yük فَلَا يَسْمَعُونَهُ Onu işitemezler وَإِنْ تَدْعُهُمْ **Şayet onları çağırsan** *(Neye?)* إِلَى الْهُدٰى **Hidayete** فَلَنْ يَهْتَدُوا **Yola gelmezler** *(Ne zaman?)* إِذًا **O zaman** أَيْ بِالْجَعْلِ الْمَذْكُورِ Yani anlatılan 'perde koyma' sebebiyle أَبَدًا **Ebediyen**

58. وَرَبُّكَ **Senin rabbin** *(Nedir?)* الْغَفُورُ **Mağfireti çok olandır** *(Daha?)* ذُو الرَّحْمَةِ **Çok rahmet sahibi olandır** لَوْ يُؤَاخِذُهُمْ **Şayet onları hesaba çekecek olsaydı** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Ne ile?)* بِمَا **O şeylerle ki** كَسَبُوا **Onları kazandılar** لَعَجَّلَ **Çabucak verirdi** *(Kime?)* لَهُمُ **Onlara** *(Neyi?)* الْعَذَابَ **Azabı** *(Nerede?)* فِيهَا Dünyada بَلْ **Fakat** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* مَوْعِدٌ **Belirlenmiş bir süre** وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ O da kıyamet günüdür لَنْ يَجِدُوا **Asla bulamayacaklar** *(Neden başka?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** *(Ne bulamazlar?)* مَوْئِلًا **Sınacak yer** مَلْجَأً Sığınak

59. وَتِلْكَ الْقُرٰى **Ve işte şu memleketler ki** أَيْ أَهْلُهَا Yani, onların halkı *(Kim gibi?)* كَعَادٍ وَثَمُودَ وَغَيْرِهِمَا Âd, Semiud ve diğerleri gibi أَهْلَكْنَاهُمْ **Biz onları helak etmişizdir** *(Ne zaman?)* لَمَّا ظَلَمُوا **Zulmettikleri zaman** كَفَرُوا Küfrettikleri zaman وَجَعَلْنَا **Ve tayin etmiştik** *(Niçin?)* لِمُهْلَكِهِمْ **Onları yok etmek için** لِإِهْلَاكِهِمْ Onları helak

etmek için وَفِي قِرَاءَةٍ بِفَتْحِ الْمِيمِ Bir kıraatte mim'in fethasıyladır أَيْ لِهَلَاكِهِمْ Yani, onların helakları için *(Ne tayin etmiştik?)* **مَوْعِدًا Belli bir zaman**

60. وَاذْكُرْ **Ve** hatırla **إِذْ Hani قَالَ Demişti** *(Kim?)* **مُوسَى Musa (a.s.)** هُوَ ابْنُ عِمْرَانَ O İmran'ın oğludur *(Kime?)* **لِفَتَاهُ Genç hizmetçisine** *(Kimdir O?)* يُوشَعَ بْنِ نُونٍ Yuşa' bin Nun كَانَ يَتْبَعُهُ Ona tabi olmuştu وَيَخْدُمُهُ Ve ona hizmet ediyordu وَيَأْخُذُ عَنْهُ Ve ondan alıyordu *(Ne?)* الْعِلْمَ İlim *(Ne demişti?)* **لَا أَبْرَحُ Durmayacağım** لَا أَزَالُ أَسِيرُ Devamlı yürüyeceğim *(Ne kadar?)* **حَتَّى أَبْلُغَ Varıncaya kadar** *(Nereye?)* **مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ İki denizin birleştiği yere** مُلْتَقَى بَحْرِ الرُّومِ وَبَحْرِ فَارِسَ Rum deniziyle Faris denizinin kavuştuğu yere *(O da Neden ibarettir?)* مِمَّا يَلِي الْمَشْرِقَ Doğuyu izleyen taraftan أَيِ الْمَكَانَ الْجَامِعَ لِذَلِكَ Yani, bu özelliği taşıyan yere kadar **أَوْ أَمْضِيَ Veya geçinceye kadar** *(Ne?)* **حُقُبًا Uzun müddet** دَهْرًا طَوِيلًا Uzun zaman *(Nerede?)* فِي بُلُوغِهِ Ona ulaşmada إِنْ بَعُدَ Şayet uzaksa

61. فَلَمَّا **Ne zaman ki بَلَغَا Ulaştılar** *(Nereye?)* **مَجْمَعَ بَيْنِهِمَا O ikisinin birleştiği yere** نَسِيَ يُوشَعُ **حُوتَهُمَا Balıklarını** بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ İki deniz arasına **نَسِيَا Unuttular** *(Neyi?)* حَمْلَهُ Yükünü *(Ne zaman?)* عِنْدَ الرَّحِيلِ Mola esasında وَنَسِيَ مُوسَى Musa da unuttu *(Neyi?)* تَذْكِيرَهُ Ona hatırlatmayı **فَاتَّخَذَ Ve tuttu** *(Ne?)* الْحُوتُ Balık *(Neyi?)* سَبِيلَهُ **Yolunu** *(Nerede?)* **فِي الْبَحْرِ Denizde** أَيْ جَعَلَهُ Yani, yollandı *(Ne ile?)* بِجَعْلِ اللهِ Allahın kılmasıyla *(Nereye yolunu tuttu?)* **سَرَبًا Yarığa** أَيْ مِثْلَ السَّرَبِ Yani, tünel gibi وَهُوَ O da *(Nedir?)* الشَّقُّ الطَّوِيلُ Uzun bir yarıktır *(Öyle yarık ki?)* لَانْفَاذَ لَهُ Deliği yoktur وذٰلِكَ Bu da *(Niçindir?)* أَنَّ اللهَ تَعَالَى Muhakkak Allah Tealâ أَمْسَكَ عَنِ الْحُوتِ Balıktan dolayı tuttu *(Neyi?)* جَرْيَ الْمَاءِ Suyun akmasını فَانْجَابَ عَنْهُ Ve su yarıldı *(Daha?)* فَبَقِيَ كَالْكُوَّةِ Delik gibi kaldı *(Ne olduğu halde?)* لَمْ يَلْتَئِمْ Birleşmiyordu وَجَمَدَ Ve dondu *(Ne?)* مَا O şeyler ki تَحْتَهُ O balığın altındadır *(O da neden ibarettir?)* مِنْهُ Sudan

﴿فَلَمَّا جَاوَزَا﴾ ذٰلِكَ الْمَكَانَ بِالسَّيْرِ إِلٰى وَقْتِ الْغَدَاءِ مِنْ ثَانِي يَوْمٍ ﴿قَالَ﴾ مُوسٰى ﴿لِفَتَاهُ اٰتِنَا غَدَاءَنَا﴾ هُوَ مَا يُؤْكَلُ أَوَّلَ النَّهَارِ ﴿لَقَدْ لَقِينَا مِنْ سَفَرِنَا هٰذَا نَصَبًا ﴿٦٢﴾﴾ تَعْبًا وَحُصُولُهُ بَعْدَ الْمُجَاوَزَةِ ﴿قَالَ اَرَاَيْتَ﴾ أَيْ تَنَبَّهْ ﴿اِذْ اَوَيْنَآ اِلَى الصَّخْرَةِ﴾ بِذٰلِكَ الْمَكَانِ ﴿فَاِنِّي نَسِيتُ الْحُوتَ وَمَآ اَنْسَانِيهُ اِلَّا الشَّيْطَانُ﴾ يُبْدَلُ مِنَ الْهَاءِ ﴿اَنْ اَذْكُرَهُ﴾ بَدَلَ اشْتِمَالٍ أَيْ أَنْسَانِي ذِكْرَهُ ﴿وَاتَّخَذَ﴾ الْحُوتُ ﴿سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا ﴿٦٣﴾﴾ مَفْعُولٌ ثَانٍ أَيْ يَتَعَجَّبُ مِنْهُ مُوسٰى وَفَتَاهُ لِمَا تَقَدَّمَ فِي بَيَانِهِ ﴿قَالَ﴾ مُوسٰى ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيْ فَقْدُنَا الْحُوتَ ﴿مَا﴾ أَيِ الَّذِي ﴿كُنَّا نَبْغِ﴾ نَطْلُبُهُ فَإِنَّهُ عَلَامَةٌ لَنَا عَلٰى وُجُودِ مَنْ نَطْلُبُهُ ﴿فَارْتَدَّا﴾ رَجَعَا ﴿عَلٰٓى اٰثَارِهِمَا﴾ يَقُصَّانِهَا ﴿قَصَصًا ﴿٦٤﴾﴾ فَأَتَيَا الصَّخْرَةَ ﴿فَوَجَدَا عَبْدًا مِنْ عِبَادِنَا﴾ هُوَ الْخِضْرُ ﴿اٰتَيْنَاهُ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا﴾ نُبُوَّةً فِي قَوْلٍ وَوَلَايَةً فِي آخَرَ وَعَلَيْهِ أَكْثَرُ الْعُلَمَاءِ ﴿وَعَلَّمْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا﴾ مِنْ قِبَلِنَا ﴿عِلْمًا ﴿٦٥﴾﴾ مَفْعُولٌ ثَانٍ أَيْ مَعْلُومًا مِنَ الْمَغِيبَاتِ رَوَى الْبُخَارِي حَدِيثَ أَنَّ مُوسٰى قَامَ خَطِيبًا فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ فَسُئِلَ أَيُّ النَّاسِ أَعْلَمُ فَقَالَ أَنَا فَعَتَبَ اللهُ عَلَيْهِ إِذْ لَمْ يَرُدَّ الْعِلْمَ إِلَيْهِ فَأَوْحَى اللهُ إِلَيْهِ إِنَّ لِي عَبْدًا بِمَجْمَعِ الْبَحْرَيْنِ هُوَ أَعْلَمُ مِنْكَ قَالَ مُوسٰى يَا رَبِّ فَكَيْفَ لِي بِهِ قَالَ تَأْخُذُ مَعَكَ حُوتًا فَتَجْعَلُهُ فِي مِكْتَلٍ فَحَيْثُمَا فَقَدْتَ الْحُوتَ فَهُوَ ثَمَّ فَأَخَذَ حُوتًا فَجَعَلَهُ فِي مِكْتَلٍ ثُمَّ انْطَلَقَ وَانْطَلَقَ مَعَهُ فَتَاهُ يُوشَعُ بْنِ نُونٍ حَتّٰى أَتَيَا الصَّخْرَةَ وَوَضَعَا رَأْسَيْهِمَا فَنَامَا وَاضْطَرَبَ الْحُوتُ فِي الْمِكْتَلِ فَخَرَجَ مِنْهُ فَسَقَطَ فِي الْبَحْرِ فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا وَأَمْسَكَ اللهُ عَنِ الْحُوتِ جَرْيَةَ الْمَاءِ فَصَارَ عَلَيْهِ مِثْلَ الطَّاقِ فَلَمَّا اسْتَيْقَظَ نَسِيَ صَاحِبُهُ أَنْ يُخْبِرَهُ بِالْحُوتِ فَانْطَلَقَا بَقِيَّةَ يَوْمِهِمَا وَلَيْلَتِهِمَا حَتّٰى إِذَا كَانَا مِنَ الْغَدَاةِ قَالَ مُوسٰى لِفَتَاهُ آتِنَا غَدَاءَنَا إِلٰى قَوْلِهِ وَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا قَالَ وَكَانَ لِلْحُوتِ سَرَبًا وَلِمُوسٰى وَلِفَتَاهُ عَجَبًا اِلَخْ ﴿قَالَ لَهُ مُوسٰى هَلْ اَتَّبِعُكَ عَلٰٓى اَنْ تُعَلِّمَنِ مِمَّا عُلِّمْتَ رَشَدًا ﴿٦٦﴾﴾ أَيْ صَوَابًا أَرْشُدُ بِهِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِضَمِّ الرَّاءِ وَسُكُونِ الشِّينِ [رُشْدًا] وَسَأَلَهُ ذٰلِكَ لِأَنَّ الزِّيَادَةَ فِي الْعِلْمِ مَطْلُوبَةٌ ﴿قَالَ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٦٧﴾﴾ ﴿وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلٰى مَا لَمْ تُحِطْ بِهِ خُبْرًا ﴿٦٨﴾﴾ فِي الْحَدِيثِ السَّابِقِ عَقِبَ هٰذِهِ الْآيَةِ يَا مُوسٰى إِنِّي عَلٰى عِلْمٍ مِنَ اللهِ عَلَّمَنِيهِ لَا تَعْلَمُهُ وَأَنْتَ عَلٰى عِلْمٍ مِنَ اللهِ عَلَّمَكَهُ اللهُ لَا أَعْلَمُهُ وَقَوْلُهُ خُبْرًا مَصْدَرٌ بِمَعْنٰى لَمْ تُحِطْ أَيْ لَمْ تُخْبِرْ حَقِيقَتَهُ ﴿قَالَ سَتَجِدُنِي اِنْ شَآءَ اللهُ صَابِرًا وَلَآ اَعْصِي﴾ أَيْ وَغَيْرَ عَاصٍ ﴿لَكَ اَمْرًا ﴿٦٩﴾﴾ تَأْمُرُنِي بِهِ وَقَيَّدَ بِالْمَشِيئَةِ لِأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ عَلٰى ثِقَةٍ مِنْ نَفْسِهِ فِيمَا الْتُزِمَ وَهٰذِهِ عَادَةُ الْأَنْبِيَاءِ وَالْأَوْلِيَاءِ أَنْ لَا يَثِقُوا بِأَنْفُسِهِمْ طَرْفَةَ عَيْنٍ ﴿قَالَ فَاِنِ اتَّبَعْتَنِي فَلَا تَسْـَٔلْنِي﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِفَتْحِ اللَّامِ وَتَشْدِيدِ

النُّونِ ﴿عَنْ شَيْءٍ﴾ تُنْكِرُهُ مِنِّي فِي عِلْمِكَ وَاصْبِرْ ﴿حَتَّىٰٓ أُحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا ﴿٧٠﴾﴾ أَيْ أَذْكُرُهُ لَكَ بِعِلَّتِهِ فَقَبِلَ مُوسَى شَرْطَهُ رِعَايَةً لِأَدَبِ الْمُتَعَلِّمِ مَعَ الْعَالِمِ ﴿فَانْطَلَقَا﴾ يَمْشِيَانِ عَلَى سَاحِلِ الْبَحْرِ ﴿حَتَّىٰٓ إِذَا رَكِبَا فِي السَّفِينَةِ﴾ الَّتِي مَرَّتْ بِهِمَا ﴿خَرَقَهَا﴾ الْخِضْرُ بِأَنِ اقْتَلَعَ لَوْحًا أَوْ لَوْحَيْنِ مِنْهَا مِنْ جِهَةِ الْبَحْرِ بِفَأْسٍ لَمَّا بَلَغَتِ اللُّجَجَ ﴿قَالَ﴾ لَهُ مُوسَى ﴿أَخَرَقْتَهَا لِتُغْرِقَ أَهْلَهَا﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِفَتْحِ التَّحْتِيَّةِ وَالرَّاءِ وَرَفْعِ أَهْلِهَا ﴿لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا إِمْرًا ﴿٧١﴾﴾ أَيْ عَظِيمًا مُنْكَرًا رُوِيَ أَنَّ الْمَاءَ لَمْ يَدْخُلْهَا ﴿قَالَ أَلَمْ أَقُلْ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٧٢﴾﴾ ﴿قَالَ لَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ﴾ أَيْ غَفَلْتُ عَنِ التَّسْلِيمِ لَكَ وَتَرْكِ الْإِنْكَارِ عَلَيْكَ ﴿وَلَا تُرْهِقْنِي﴾ تُكَلِّفْنِي ﴿مِنْ أَمْرِي عُسْرًا ﴿٧٣﴾﴾ مَشَقَّةً فِي صُحْبَتِي إِيَّاكَ أَيْ عَامِلْنِي فِيهَا بِالْعَفْوِ وَالْيُسْرِ ﴿فَانْطَلَقَا﴾ بَعْدَ خُرُوجِهِمَا مِنَ السَّفِينَةِ يَمْشِيَانِ ﴿حَتَّىٰٓ إِذَا لَقِيَا غُلَامًا﴾ لَمْ يَبْلُغِ الْحِنْثَ يَلْعَبُ مَعَ الصِّبْيَانِ أَحْسَنُهُمْ وَجْهًا ﴿فَقَتَلَهُ﴾ الْخِضْرُ بِأَنْ ذَبَحَهُ بِالسِّكِّينِ مُضْطَجِعاً أَوِ اقْتَلَعَ رَأْسَهُ بِيَدِهِ أَوْ ضَرَبَ رَأْسَهُ بِالْجِدَارِ أَقْوَالٌ وَأَتَى هُنَا بِالْفَاءِ الْعَاطِفَةِ لِأَنَّ الْقَتْلَ عَقِبَ اللِّقَاءِ وَجَوَابُ إِذَا ﴿قَالَ﴾ لَهُ مُوسَى ﴿أَقَتَلْتَ نَفْسًا زَاكِيَةً﴾ أَيْ طَاهِرَةً لَمْ تَبْلُغْ حَدَّ التَّكْلِيفِ وَفِي قِرَاءَةٍ [زَكِيَّةً] بِتَشْدِيدِ الْيَاءِ بِلَا أَلِفٍ ﴿بِغَيْرِ نَفْسٍ﴾ أَيْ لَمْ تَقْتُلْ نَفْسًا ﴿لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا نُكْرًا ﴿٧٤﴾﴾ بِسُكُونِ الْكَافِ وَضَمِّهَا أَيْ مُنْكَرًا

TÜRKÇE ANLAMI

62. **Ne zaman ki** ikinci gün akşama kadar yürüyerek orayı **geçip gittiler,** Musa **genç arkadaşına dedi ki: «Bize kuşluk yemeğimizi[1] getir; gerçekten biz bu yolculuğumuzda yorgun düştük.»** Yorgun düşmeleri orayı aşıp geçtikten sonraydı.

63. **Dedi ki: «Gördün mü?[2]** Orada **kayaya çıktığımızda ben balığı unuttum. Onu; onu hatırlamayı[3] bana şeytandan başkası unuttur-madı.» O** balık, **denizde acayip bir yol[4] tutup gitmişti.** Musa ile genç arkadaşı geride anlatılan şeylerden dolayı balığın bu haline şaşıp kalmışlardı.

64. Musa **dedi ki: «İşte bu;** balığı kaybetmemiz **tam da bizim aradığımız şeydi[5]»** Zira bu olay aradığımız şeye dair bize bir alametti. **Hemen izlerini takip ederek geri döndüler** ve kayanın bulunduğu yere vardılar.

---

[1] اَلْغَدَاءُ günün evvelinde yenen yemeğe denir.

[2] اَرَأَيْتَ kelimesi تَنَبَّهْ anlamındadır.

[3] أَنْ أَذْكُرَهُ kelimesi bedeli iştimal yoluyla أَنْسَانِيهِ kelimesindeki zamirden bedel yapılır. Yani ayet أَنْسَانِي ذِكْرَهُ takdirindedir.

[4] عَجَبًا kelimesi ikinci mefuldür.

[5] مَا كُنَّا'deki ما kelimesi الذي anlamındadır.

65. **Derken kullarımızdan bir kul,** Hızır'ı **buldular ki, ona kendi katımızdan bir rahmet,** bir görüşe göre peygamberlik, çoğunluğun sahip olduğu diğer bir görüşe göre de velayet **vermiştik. Ve ona tarafımızdan bir ilim**[1]**,** yani gayb malumatından bir bilgi **öğretmiştik.** Buhari'nin rivayet ettiği hadiste şöyle geçer:

Musa (aleyhisselam) Benî İsrail'e hutbe vermek üzere ayağa kalktı. Kendisine, "insanların en bilgini kimdir?" diye soruldu. O: "Benim" diye cevap verdi. Cenab-ı Hak, "en iyi bilen Allah'tır" demediği için Musa'yı azarladı. Ve: "İki denizin birleştiği yerde bulunan bir kulum senden daha âlimdir" diye ona vahyetti. Hz. Musa (aleyhisselam):
"- Ey Rabbim ben onu nasıl bulabilirim?" diye sordu.
Kendisine: "- Bir zenbile bir balık koy, onu sırtına al. Balığı nerede yitirirsen o zat oradadır" dendi.
Dendiği gibi yaparak yola çıktı. Kendisiyle birlikte, hizmetçisi olan Yuşa İbnu Nûn da geldi. Beraberce yürüyerek bir kayanın yanına geldiler. Hz. Musa ve hizmetçisi dinlenmek üzere orada yattılar. Balık kımıldayarak zenbilden çıkıp denize düştü ve denizde dehliz gibi bir yeri yol edindi. Allah ondan suyun akıntısını tuttu. Öyle ki su kemer gibi oldu. Sabah olduğunda arkadaşı balık olayını kendisine haber vermeyi unuttu. Günlerinin geri kalan kısmı ile o gece boyu da yürüdüler. Sabah olunca Hz. Mûsa (aleyhisselam) hizmetcisine: "Hele sabah kahvaltımızı getir...Balık denizde dehliz gibi bir yeri yol tutmuştu" sözüne kadar olay aynı şekilde devam ediyor.
Hz. Peygamber efendimiz buyurdu ki "Balık için gideceği bir yol, Musa ve arkadaşı içinde şaşılacak bir olay olmuştu...

66. **Musa ona: Sana öğretilenden, bana doğruyu,**[2] yani kendisiyle doğruya ulaşacağım şeyi **öğretmen için sana tâbi olayım mı? dedi.** Kişinin ilmini artırması istenilen bir şey olduğundan Hz. Musa, Hızırdan bunu istemişti.

67. **Dedi ki: «Şüphesiz sen benimle birlikte kalmaya sabır gösteremezsin.»**

68. **« Hakikatini bilmediğin,** iç yüzü sana bildirilmemiş **bir şeye karşı nasıl sabredebilirsin?»**[3] gerideki hadiste bu ayetin peşinde şöyle geçer: "Ey Musâ! Ben senin bilmediğin ve Cenâbı Hak tarafından bana öğretilen bir bilginin sahibiyim. Sen de benim bilmediğim ve sana Cenâbı Hak tarafından öğretilen bir bilgi sahibisin"

69. **Dedi ki: «İnşaallah**[4] **beni elbette sabredici ve** emrettiğin şeylerde **sana asi olmayan biri bulacaksın.»**

---

[1] عِلْمًا kelimesi ikinci

[2] رشدا kelimesi bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) ر harfinin zammesi ش harfinin sükunuyla (رُشْدًا şeklinde) okunmuştur.

[3] خُبْرًا kelimesi öncesindeki لَمْ تُحِطْ fiilinin anlamını taşıyan bir mastardır.

[4] Kendi sözünü إِنْ شَاءَ اللهُ sözüyle kayıtlaması söz verdiği şeyde kendine pek güvenmemesinden kaynaklanmaktaydı. İşte peygamberlerin ve Allah dostlarının adeti budur; bir an bile nefislerine güvenmezler.

70-71. **Dedi ki: «Eğer bana tabî olacaksan artık ben sana** nedenini **bildirinceye kadar** benden sadır olup da bildiğin kadarıyla kötü olan **hiçbir şey hakkında soru sorma;**[1] sabret!» Musa (a.s.) talebenin hocasına karşı göstermesi gereken saygı gereği bu şartı kabul etti. **Bunun üzerine** sahil boyunca **yürüdüler. Ne zaman ki** yanlarına gelen **bir gemiye bindiler,** Gemi iyice açıldıktan sonra Hızır, denize değen taraftan bir veya iki tahtayı nacakla sökmek suretiyle **gemiyi deldi. Dedi ki: «İçindekileri boğmak için mi**[2] **gemiyi deldin? Doğrusu çok kötü bir şey yaptın.»** Rivayet edildiğine göre bu gemi su almamıştı.

72-73. **Dedi ki: «Demedim mi sen benimle birlikte kalmaya sabır gösteremezsin?» Dedi ki: «Unuttuğum şey** olan, sana teslim olmak ve yaptığını kötü görmemek**le beni sorgulama; bana bu işimde güçlük çıkarma!»** Seninle yaptığım arkadaşlıkta bana zorluk çıkarma. Yani beni affet, müsamahalı davran!

74. Gemiden çıktıktan sonra **yine** yürüyerek **yola koyuldular, nihâyet** ergen olmamış ve diğer çocuklarla oyun oynayan ve onların arasında en güzeli olan **bir oğlan çocuğuna rastgelip** Hızır da **hemen**[3] bıçakla keserek, ya da kafasını eliyle koparark yahut başını duvara vurarak **onu öldürünce,**[4] **(Musa) dedi ki:** «Sorumluluk yaşına ermemiş **tertemiz**[5] **bir canı, bir can karşılığında olmadan,** o birini öldürmeden **mi öldürdün? Muhakkak ki, sen çok kötü**[6] **bir şey yapmış oldun.»**

KELİME ANLAMI

62. فَلَمَّا **Ne zaman ki** جَاوَزَا **Geçtiler** *(Neyi?)* ذٰلِكَ الْمَكَانَ Bu yeri *(Ne ile?)* بِالسَّيْرِ Yürümekle *(Nereye kadar?)* إِلٰى وَقْتِ الْغَدَاءِ Kuşluk vaktine kadar *(Neyin?)* مِنْ ثَانِي يَوْمٍ İkinci günün قَالَ **Dedi** *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(Kime?)* لِفَتَاهُ **Genç hizmetçisine** *(Ne dedi?)* اٰتِنَا **Bize getir** *(Neyi?)* غَدَاءَنَا **Kuşluk yemeğimizi** هُوَ O *(Nedir?)* مَا يُؤْكَلُ Yenilen yemektir *(Nerede?)* أَوَّلَ النَّهَارِ Günün başında لَقَدْ **Andolsun ki** لَقِينَا **Biz uğradık** *(Neden?)* مِنْ سَفَرِنَا هٰذَا **Şu seferimizden** *(Neye uğradık?)* نَصَبًا تَعَبًا **Yorgunluğa** وَحُصُولُهُ Yorgunluğun meydana gelmesi ise *(Ne zaman olmuştur?)* بَعْدَ الْمُجَاوَزَةِ İki denizin birleştiği yeri geçtikten sonra olmuştur

---

[1] Bir kıraatte فَلَا تَسْأَلْنِي şeklinde ل harfi fethalı ن harfi de şeddeli okunmuştur.

[2] لِتُغْرِقَ أَهْلَهَا cümlesi bir kıraatte "لِيَغْرَقَ أَهْلُهَا içindekiler boğulsun diye mi"şeklinde okunmuştur.

[3] فَقَتَلَهُ kelimesine atıf ف'si getirmesi öldürme olayının çocukla karşılaşmalarının akabinde olmasındandır.

[4] إِذَا'nın cevabı قَالَ ile başlayan cümledir.

[5] زَاكِيَةً kelimesi bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) زَكِيَّةً şeklinde okunmuştur.

[6] نكرا kelimesi hem ك harfinin zammesiyle (نُكُرًا şeklinde) hem de (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) ك harfinin sükunuyla (نُكْرًا şeklinde) okunmuştur.

63. قَالَ **Dedi ki** اَرَاَيْتَ **Gördün mü?** أَيْ تَنَبَّهْ Yani, (anlatacaklarıma) dikkat et! اِذْ اَوَيْنَآ **Sığındığımız sırada** *(Nereye?)* اِلَى الصَّخْرَةِ **Kayaya** *(Öyle kaya ki)* بِذٰلِكَ الْمَكَانِ İşte o mekanda bulunan فَاِنِّي **Muhakkak ki ben** نَسِيتُ **Unuttum** *(Neyi?)* **Balığı** الْحُوتَ وَمَآ اَنْسَانِيهُ **Bana onu unutturmadı** اِلَّا **Ancak unutturdu** *(Kim?)* **Şeytan** الشَّيْطَانُ يُبْدَلُ مِنَ الْهَاءِ He harfinden bedel düşmüştür: *(Ondan bedel?)* اَنْ اَذْكُرَهُ **Onu hatırlamamı (bana şeytan unutturmuştur)** *(Ne olmakla bedel düşmüştür?)* بَدَلَ اشْتِمَالٍ Bedeli iştimal olmakla أَيْ أَنْسَانِي Yani, bana unutturdu *(Neyi?)* ذِكْرَهُ Onu hatırlamamı وَاتَّخَذَ **Tuttu** *(Ne?)* الْحُوتُ Balık *(Neyi?)* سَبِيلَهُ **Yolunu** *(Nerede?)* فِي الْبَحْرِ **Denizde** *(Nereyi yol tuttu?)* عَجَبًا **Acayip bir yolu** *(Bu kelime nedir?)* مَفْعُولٌ ثَانٍ İkinci mefuldur أَيْ يَتَعَجَّبُ مِنْهُ Yani, Ondan hayrete düşüyordu *(Kim?)* مُوسٰى وَفَتَاهُ Musa ve genç hizmetçisi *(Niçin?)* لِمَا تَقَدَّمَ فِي بَيَانِهِ Onun beyanında geçen şeylerden dolayı

64. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(Ne dedi?)* ذٰلِكَ **İşte o** أَيْ فَقْدُنَا الْحُوتَ Yani, balığı kaybetmemiz *(Nedir?)* مَا أَيِ الَّذِي **O şeydir ki,** Ma, Ellezi manasındadır كُنَّا **Biz idik** *(Ne?)* نَبْغِ **Arıyor idik** نَطْلُبُهُ Onu talep ediyorduk فَإِنَّهُ عَلَامَةٌ لَنَا O bizim için bir işarettir *(Ne üzerine?)* عَلٰى وُجُودِ مَنْ O kişiyi bulmak üzerine ki نَطْلُبُهُ Onu arıyoruz فَارْتَدَّا **Ve döndüler** رَجَعَا Geri döndüler *(Ne üzerine?)* عَلٰى اٰثَارِهِمَا **İzlerinin üzerine** يَقُصَّانِهَا O izleri takip ediyorlardı *(Ne olmakla?)* قَصَصًا **Takip etmekle** فَاَتَيَا الصَّخْرَةَ Ve kayaya geldiler

65. فَوَجَدَا **Ve buldular** *(Kimi?)* عَبْدًا **Bir kulu** *(Neden olan?)* مِنْ عِبَادِنَا **Kullarımızdan** هُوَ الْخِضْرُ O da Hızırdır *(Öyle kul ki?)* اٰتَيْنَاهُ **Biz ona vermiştik** *(Ne?)* رَحْمَةً **Rahmet** وَوَلَايَةً فِي آخَرَ *(Neden?)* مِنْ عِنْدِنَا **Katımızdan** نُبُوَّةً فِي قَوْلٍ Bir görüşe göre nübüvvet Ve diğer bir görüşe göre ise velilik وَعَلَيْهِ أَكْثَرُ الْعُلَمَاءِ Ekseri ulemanın görüşü bu istikamettedir وَعَلَّمْنَاهُ **Ve biz ona öğrettik** *(Neden?)* مِنْ لَدُنَّا **Tarafımızdan** مِنْ قِبَلِنَا Nezdimizden *(Ne öğrettik?)* عِلْمًا **İlim** *(Bu kelime nedir?)* مَفْعُولٌ ثَانٍ İkinci mefuldur أَيْ مَعْلُومًا مِنَ الْمَغِيبَاتِ Yani, gizli şeylerden bilgiler رَوَى الْبُخَارِي Buhari rivayet etmiştir *(Neyi?)* حَدِيثَ (Şu) hadisi أَنَّ مُوسٰى Musa (a.s.) قَامَ خَطِيبًا Hutbe okudu *(Kime?)* فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarına فَسُئِلَ Ve kendisine soruldu أَيُّ النَّاسِ أَعْلَمُ İnsanların hangisi daha bilgildir فَقَالَ أَنَا Dedi ki 'Ben' فَعَتَبَ اللهُ عَلَيْهِ Ve Allah onu uyardı *(Niye?)* إِذْ لَمْ يَرُدَّ الْعِلْمَ Çünkü ilmi havale etmedi *(Kime?)* إِلَيْهِ Ona فَأَوْحَى اللهُ إِلَيْهِ Ve Allah ona şöyle vahyetti إِنَّ لِي Muhakkak benim için vardır *(Ne?)* عَبْدًا Bir kul *(Nerede?)* بِمَجْمَعِ الْبَحْرَيْنِ İki denizin birleştiği yerde هُوَ O *(Nedir?)* أَعْلَمُ مِنْكَ Senden daha bilgilidir قَالَ مُوسٰى

Musa dedi ki يَا رَبِّ Ey rabbim فَكَيْفَ لِي بِهِ Ben ona nasıl ulaşırım? قَالَ Dedi ki تَأْخُذُ مَعَكَ Yanına alırsın *(Ne?)* حُوتًا Bir balık فَتَجْعَلُهُ Ve onu koyarsın *(Neye?)* فِي مِكْتَلٍ Sepete فَحَيْثُمَا فَقَدْتَ الْحُوتَ Nerede balığı kaybedersen فَهُوَ ثَمَّ O oradadır فَأَخَذَ حُوتًا Ve bir balık aldı فَجَعَلَهُ فِي مِكْتَلٍ Ve onu bir sepete koydu ثُمَّ انْطَلَقَ Ve yürüdü وَانْطَلَقَ مَعَهُ Onunla birlikte yürüdü *(Kim?)* فَتَاهُ Genç hizmetçisi *(Kimdir O?)* يُوشَعُ بْنِ نُونٍ Yuşa bin Nun حَتَّى أَتَيَا الصَّخْرَةَ Ta ki kayaya vardılar وَوَضَعَا رَأْسَيْهِمَا Ve başlarını koydular فَنَامَا *(Daha)* Uyudular وَاضْطَرَبَ الْحُوتُ Balık çırpındı *(Nerede?)* فِي الْمِكْتَلِ Sepette فَخَرَجَ مِنْهُ Oradan çıktı فَسَقَطَ فِي الْبَحْرِ Ve denize düştü فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ Yolunu tutmuştu *(Nerede?)* فِي الْبَحْرِ Denizde *(Nereye?)* سَرَبًا Bir deliğe وَأَمْسَكَ اللهُ عَنِ الْحُوتِ Allah balıktan dolayı tuttu *(Neyi?)* جَرْيَةَ الْمَاءِ Suyun akıntısını فَصَارَ عَلَيْهِ Ve onun üzerine yaptı *(Ne gibi?)* مِثْلَ الطَّاقِ Halka gibi فَلَمَّا اسْتَيْقَظَ Uyandığı zaman نَسِيَ صَاحِبُهُ Yoldaşı unuttu *(Neyi?)* أَنْ يَخْبِرَهُ بِالْحُوتِ Ona balığı haber vermeyi فَانْطَلَقَا بَقِيَّةَ يَوْمِهِمَا وَلَيْلَتِهِمَا Ve geri kalan gün ve gecelerini yürüdüler حَتَّى إِذَا كَانَا مِنَ الْغَدَاةِ Ta ki sabahladılar قَالَ مُوسَى لِفَتَاهُ Musa (a.s.) genç hizmetçisine dedi ki آتِنَا غَدَاءَنَا Getir kuşluk yemeğimizi *(Nereye kadar?)* إِلَى قَوْلِهِ (Şu) sözüne kadar; وَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا O, şaşılacak bir şekilde denizde yolunu tutup gitmişti قَالَ (Peygamberimiz) dedi ki وَكَانَ لِلْحُوتِ سَرَبًا Balık için delik meydana geldi وَلِمُوسَى وَلِفَتَاهُ Musa ve hizmetçisi için de عَجَبًا Şaşkınlık إِلَخْ Hadis böylece devam etmektedir

66. قَالَ Dedi *(Kime?)* **لَهُ Ona** *(Kim?)* **مُوسَى Musa هَلْ أَتَّبِعُكَ Sana tabi olayım mı?** *(Ne üzerine?)* **عَلَى أَنْ تُعَلِّمَنِ Bana öğretmen üzerine** *(Neden?)* **مِمَّا عُلِّمْتَ Sana öğretilenden** *(Ne öğretmen üzere?)* **رَشَدًا Doğruyu bulmaya yardım edecek bilgiyi** أَيْ صَوَابًا Yani, doğruyu *(Öyle doğru ki?)* أَرْشُدُ بِهِ Onunla irşad oluyorum وَفِي قِرَاءَةٍ بِضَمِّ الرَّاءِ وَسُكُونِ الشِّينِ Bir kıraatte 'ra'nın zammesiyle ve şın'in sükûnu ile okunmuştur وَسَأَلَهُ ذٰلِكَ (Musa) Ona bunu sordu *(Niye?)* لِأَنَّ الزِّيَادَةَ فِي الْعِلْمِ Çünkü ilimde artış *(Nedir?)* مَطْلُوبَةٌ Arzu edilen şeydir

67. قَالَ Dedi ki إِنَّكَ Muhakkak ki sen لَنْ تَسْتَطِيعَ Kesinlikle güç yetiremezsin *(Ne olduğun halde?)* **مَعِيَ Benimle birlikte olduğun halde** *(Neye?)* **صَبْرًا Sabretmeye**

68. وَكَيْفَ Nasıl تَصْبِرُ Sabredeceksin *(Neye?)* **عَلَى مَا O şeye ki لَمْ تُحِطْ Bilmiyorsun** *(Neyi?)* **بِهِ Onu** *(Ne olmakla?)* **خُبْرًا Anlamakla** فِي الْحَدِيثِ السَّابِقِ Önceki hadiste عَقِبَ هٰذِهِ الْآيَةِ Bu ayeti (şu sözler) takip etmiştir; يَا مُوسَى Ey Musa! إِنِّي عَلَى عِلْمٍ Muhakkak

ki ben bir ilim üzerineyim *(Kimden?)* مِنَ اللهِ Allahtan عَلَّمَنِيهِ O ilmi bana öğretti لَا تَعْلَمُهُ Sen onu bilmezsin وَأَنْتَ عَلَى عِلْمٍ Ve sen de bir ilim üzerinesin *(Kimden?)* مِنَ اللهِ Allahtan عَلَّمَكَهُ اللهُ Allah onu sana öğretti لَا أَعْلَمُهُ Ben de onu bilmem "وَقَوْلُهُ "خُبْرًا خُبْرًا مَصْدَرٌ sözü mastardır *(Öyle mastar ki?)* بِمَعْنَى لَمْ تُحِطْ Kuşatmadı manasında olan أَيْ لَمْ تَخْبُرْ حَقِيقَتَهُ Yani, onun hakikatini anlayamadı

69. قَالَ **Dedi ki** سَتَجِدُنِي **Beni bulacaksın** إِنْ شَآءَ اللهُ **İnşallah** *(Ne bulacaksın?)* صَابِرًا **Sabırlı** *(Daha ne bulacaksın?)* وَلَآ أَعْصِي **Karşı gelmem** أَيْ وَغَيْرَ عَاصٍ Yani, karşı gelmeyen *(Kime?)* لَكَ **Sana** *(Neyine karşı gelmem?)* أَمْرًا **Emrine** *(Öyle emir ki?)* تَأْمُرُنِي بِهِ Onu bana emrediyorsun وَقَيَّدَ Musa (a.s.) sözünü kayıtladı *(Ne ile?)* بِالْمَشِيئَةِ Meşiet ile *(Niye?)* فِيمَا لِأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ عَلَى ثِقَةٍ مِنْ نَفْسِهِ Çünkü o nefsine güvenmiyordu *(Ne hususta?)* الْتُزِمَ Yükümlü olduğu şeyde وَهٰذِهِ عَادَةُ الْأَنْبِيَاءِ وَالْأَوْلِيَاءِ İşte bu peygamber-lerin ve evliyanın âdetidir *(Ondan bedel?)* أَنْ لَا يَثِقُوا بِأَنْفُسِهِمْ Nefislerine güvenme-meleri *(Ne kadar?)* طَرْفَةَ عَيْنٍ Göz açıp kapayıncaya kadar

70. قَالَ **(Hızır) Dedi ki** فَإِنِ اتَّبَعْتَنِي **Bana tabi olacaksan** فَلَا تَسْأَلْنِي **Bana soru sorma** وَفِي قِرَاءَةٍ بِفَتْحِ اللَّامِ وَتَشْدِيدِ النُّونِ Bir kıraatte lamın fethası ve nunun şeddesi ile okunmuştur *(Neden sorma?)* عَنْ شَيْءٍ **Hiçbir şeyden** *(Öyle şeyler ki?)* تُنْكِرُهُ Onları hoş karşılamıyorsun *(Kimden?)* مِنِّي Benden *(Neye göre?)* فِي عِلْمِكَ Senin bilgine göre وَاصْبِرْ Ve sabret *(Ne zamana kadar?)* حَتَّى أُحْدِثَ **Ben söyleyinceye kadar** *(Kime?)* لَكَ **Sana** *(Neden?)* مِنْهُ **Ondan** *(Ne?)* ذِكْرًا **Bir söz** أَيْ أَذْكُرُهُ لَكَ Yani, onu sana anlatıncaya kadar *(Ne ile?)* بِعِلَّتِهِ Nedeniyle birlikte فَقَبِلَ مُوسَى شَرْطَهُ Ve Musa O'nun şartını kabul etti *(Niçin?)* رِعَايَةً لِأَدَبِ الْمُتَعَلِّمِ مَعَ الْعَالِمِ Hoca-talebe edebine riayet etmek için

71. فَانْطَلَقَا **Ve gittiler** *(Ne oldukları halde?)* يَمْشِيَانِ Yürüdükleri halde *(Nerede?)* عَلَى سَاحِلِ الْبَحْرِ Denizin sahilinde حَتَّى **Ta ki** إِذَا رَكِبَا **Bindikleri zaman** *(Neye?)* فِي السَّفِينَةِ **Gemiye** الَّتِي Öyle gemi ki مَرَّتْ بِهِمَا Onlara uğradı خَرَقَهَا **Onu deldi** *(Kim?)* الْخَضِرُ Hızır *(Ne şekilde?)* بِأَنِ اقْتَلَعَ Sökmekle *(Neyi?)* لَوْحًا أَوْ لَوْحَيْنِ Bir veya iki tahta *(Neden?)* مِنْهَا O gemiden *(Ne taraftan?)* مِنْ جِهَةِ الْبَحْرِ Deniz tarafından *(Ne ile?)* بِفَأْسٍ Bir nacakla *(Ne zaman?)* لَمَّا بَلَغَتِ اللُّجَجَ (Gemi) derin yere geldiğinde قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُ Ona *(Kim?)* مُوسَى Musa *(Ne dedi?)* أَخَرَقْتَهَا **Onu deldin mi?** *(Niçin?)* لِتُغْرِقَ أَهْلَهَا **Gemi halkını boğmak için** وَفِي قِرَاءَةٍ بِفَتْحِ التَّحْتِيَّةِ Bir kıraatte yanın fethası ile okunmuştur *(Daha ne ile?)* وَالرَّاءِ Ranın da fethasıyla *(Daha ne ile?)* أَهْلَهَا / وَرَفْعِ أَهْلِهَا kelimesinin de raf'ı ile

okunmuştur لَقَدْ **Andolsun ki** جِئْتَ **Sen yaptın** *(Ne?)* شَيْئًا **Şey** *(Öyle şey ki?)* إِمْرًا **Müthiş** أَيْ عَظِيمًا مُنْكَرًا Yani, büyük, kabul edilmez bir şey رُوِيَ Rivayet edilmiştir ki; أَنَّ الْمَاءَ لَمْ يَدْخُلْهَا O gemiye su hiç girmemişti

72. قَالَ **(Hızır) Dedi ki** أَلَمْ أَقُلْ **Demedim mi?** *(Ne demedim mi?)* إِنَّكَ **Muhakkak ki sen** لَنْ تَسْتَطِيعَ **Kesinlikler dayanamazsın** *(Ne olduğun halde?)* مَعِيَ **Benimle birlikte olduğun halde** *(Neye?)* صَبْرًا **Sabretmeye**

73. قَالَ **(Musa) dedi ki** لَا تُؤَاخِذْنِي **Beni azarlama** *(Neden dolayı?)* بِمَا **O şeyden dolayı ki** نَسِيتُ **Onu unuttum** أَيْ غَفَلْتُ Yani, gaflete düştüm *(Neden?)* عَنِ التَّسْلِيمِ لَكَ Sana teslimiyetten *(Daha?)* وَتَرْكِ الْإِنْكَارِ عَلَيْكَ Seni eleştirmeyi bırakmaktan وَلَا تُرْهِقْنِي **Ve bana yükleme** تُكَلِّفْنِي Beni mükellef tutma *(Neden dolayı?)* مِنْ أَمْرِي **İşimden dolayı** *(Ne yükleme?)* عُسْرًا **Zorluk** مَشَقَّةً Meşakkat *(Nerede?)* فِي صُحْبَتِي إِيَّاكَ Sana arkadaş olmamda أَيْ عَامِلْنِي فِيهَا Yani, bu konuda bana muamele et *(Ne ile?)* بِالْعَفْوِ وَالْيُسْرِ Af ve kolaylıkla

74. فَانْطَلَقَا **Yine yola koyuldular** *(Ne zaman?)* بَعْدَ خُرُوجِهِمَا مِنَ السَّفِينَةِ Gemiden çıktıktan sonra *(Ne oldukları halde?)* يَمْشِيَانِ Yürüdükleri halde حَتَّى **Ta ki** إِذَا لَقِيَا **Rast geldikleri zaman** *(Kime?)* غُلَامًا **Bir erkek çocuğa** *(Öyle çocuk ki?)* لَمْ يَبْلُغِ الْحِنْثَ Teklif çağına ulaşmamış *(Yine öyle çocuk ki?)* يَلْعَبُ مَعَ الصِّبْيَانِ Çocuklarla beraber oynuyor *(Yine öyle çocuk ki?)* أَحْسَنُهُمْ وَجْهًا Onlar arasından yüzü en güzel olanı فَقَتَلَهُ **Onu öldürdü** *(Kim?)* الْخَضِرُ Hızır *(Nasıl?)* بِأَنْ ذَبَحَهُ بِالسِّكِّينِ Onu bıçakla keserek *(O ne olduğu halde?)* مُضْطَجِعًا Uzandığı halde أَوْ ضَرَبَ رَأْسَهُ بِالْجِدَارِ Veya onun başını eliyle koparark أَوِ اقْتَلَعَ رَأْسَهُ بِيَدِهِ Veya başını duvara vurarak وَأَتَى هُنَا بِالْفَاءِ الْعَاطِفَةِ أَقْوَالٌ (Bu hususta) bir takım görüşler (var)dır Burada atıf fâ'sı getirdi *(Niye?)* لِأَنَّ الْقَتْلَ عَقِبَ اللِّقَاءِ Çünkü öldürme eylemi karşılaşmanın peşinde olmuştur وَجَوَابُ إِذَا İzâ'nın cevabı ise şudur: قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُ Ona *(Kim?)* مُوسَى Musa *(Ne?)* أَقَتَلْتَ **Öldürdün mü?** *(Kimi?)* نَفْسًا **Bir canı** *(Öyle can ki?)* زَاكِيَةً **Masum** أَيْ طَاهِرَةً Yani, temiz وَفِي لَمْ تَبْلُغْ حَدَّ التَّكْلِيفِ Mükelleflik çağına ulaşmamış قِرَاءَةٍ زَكِيَّةً Bir kıraatte زَكِيَّة diye okunmuştur *(Ne ile?)* بِتَشْدِيدِ الْيَاءِ بِلَا أَلِفٍ Ya'ın şeddesiyle, elifsiz olarak *(Ne olduğu halde?)* بِغَيْرِ نَفْسٍ **Bir can karşılığı olmadığı halde** أَيْ لَمْ تَقْتُلْ نَفْسًا Yani, bir canı öldürmediği halde لَقَدْ **Muhakkak ki** جِئْتَ **Sen yaptın** *(Ne?)* شَيْئًا **Şey** *(Öyle şey ki?)* نُكْرًا **Kötü** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِسُكُونِ الْكَافِ وَضَمِّهَا Kaf'ın sükûnu ve zammesiyle okunmuştur أَيْ مُنْكَرًا Yani, kabul edilmeyen bir şey

﴿قَالَ اَلَمْ اَقُلْ لَكَ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٧٥﴾﴾ زَادَ لَكَ عَلَى مَا قَبْلَهُ لِعَدَمِ الْعُذْرِ هُنَا وَلِهٰذَا ﴿قَالَ اِنْ سَاَلْتُكَ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا﴾ أَيْ بَعْدَ هٰذِهِ الْمَرَّةِ ﴿فَلَا تُصَاحِبْنِي﴾ لَا تَتْرُكْنِي أَتْبَعُكَ ﴿قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنِّي﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ مِنْ قِبَلِي ﴿عُذْرًا ﴿٧٦﴾﴾ فِي مُفَارَقَتِكَ لِي ﴿فَانْطَلَقَا حَتّٰى اِذَآ اَتَيَآ اَهْلَ قَرْيَةٍ﴾ هِيَ أَنْطَاكِيَةُ ﴿اسْتَطْعَمَآ اَهْلَهَا﴾ طَلَبَا مِنْهُمُ الطَّعَامَ بِضِيَافَةٍ ﴿فَاَبَوْا اَنْ يُضَيِّفُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا﴾ اِرْتِفَاعُهُ مِائَةُ ذِرَاعٍ ﴿يُرِيدُ اَنْ يَنْقَضَّ﴾ أَيْ يَقْرُبُ أَنْ يَسْقُطَ لِمَيَلَانِهِ ﴿فَاَقَامَهُ﴾ الْخِضْرُ بِيَدِهِ ﴿قَالَ﴾ لَهُ مُوسَى ﴿لَوْ شِئْتَ لَتَّخَذْتَ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ [لَاتَّخَذْتَ] ﴿عَلَيْهِ اَجْرًا ﴿٧٧﴾﴾ جُعْلًا حَيْثُ لَمْ يُضَيِّفُونَا مَعَ حَاجَتِنَا إِلَى الطَّعَامِ ﴿قَالَ﴾ لَهُ الْخِضْرُ ﴿هٰذَا فِرَاقُ﴾ أَيْ وَقْتُ فِرَاقِ ﴿بَيْنِي وَبَيْنِكَ﴾ فِيهِ إِضَافَةُ بَيْنَ إِلَى غَيْرِ مُتَعَدِّدٍ سَوَّغَهَا تَكْرِيرُهُ بِالْعَطْفِ بِالْوَاوِ ﴿سَاُنَبِّئُكَ﴾ قَبْلَ فِرَاقِي لَكَ ﴿بِتَاْوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ﴿٧٨﴾﴾ ﴿اَمَّا السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسَاكِينَ﴾ عَشَرَةٍ ﴿يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْرِ﴾ بِهَا مُؤَاجِرَةً لَهَا طَلَبًا لِلْكَسْبِ ﴿فَاَرَدْتُ اَنْ اَعِيبَهَا وَكَانَ وَرَآءَهُمْ﴾ إِذَا رَجَعُوا أَوْ أَمَامَهُمُ الْآنَ ﴿مَلِكٌ﴾ كَافِرٌ ﴿يَاْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ﴾ صَالِحَةٍ ﴿غَصْبًا ﴿٧٩﴾﴾ نَصْبُهُ عَلَى الْمَصْدَرِ الْمُبَيِّنِ لِنَوْعِ الْأَخْذِ ﴿وَاَمَّا الْغُلَامُ فَكَانَ اَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ فَخَشِينَآ اَنْ يُرْهِقَهُمَا طُغْيَانًا وَكُفْرًا ﴿٨٠﴾﴾ فَإِنَّهُ كَمَا فِي حَدِيثِ مُسْلِمٍ طُبِعَ كَافِرًا وَلَوْ عَاشَ لَأَرْهَقَهُمَا ذٰلِكَ لِمَحَبَّتِهِمَا لَهُ يَتْبَعَانِهِ فِي ذٰلِكَ ﴿فَاَرَدْنَآ اَنْ يُبْدِلَهُمَا﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ ﴿رَبُّهُمَا خَيْرًا مِنْهُ زَكٰوةً﴾ أَيْ صَلَاحًا وَتُقًى ﴿وَاَقْرَبَ﴾ مِنْهُ ﴿رُحْمًا ﴿٨١﴾﴾ بِسُكُونِ الْحَاءِ وَضَمِّهَا رَحْمَةً وَهِيَ الْبِرُّ بِوَالِدَيْهِ فَأَبْدَلَهُمَا تَعَالَى جَارِيَةً تَزَوَّجَتْ نَبِيًّا فَوَلَدَتْ نَبِيًّا فَهَدَى اللّٰهُ تَعَالَى بِهِ أُمَّةً ﴿وَاَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ وَكَانَ تَحْتَهُ كَنْزٌ﴾ مَالٌ مَدْفُونٌ مِنْ ذَهَبٍ وَفِضَّةٍ ﴿لَهُمَا وَكَانَ اَبُوهُمَا صَالِحًا﴾ فَحُفِظَا بِصَلَاحِهِ فِي أَنْفُسِهِمَا وَمَالِهِمَا ﴿فَاَرَادَ رَبُّكَ اَنْ يَبْلُغَآ اَشُدَّهُمَا﴾ أَيْ إِيَنَاسَ رُشْدِهِمَا ﴿وَيَسْتَخْرِجَا كَنْزَهُمَا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ﴾ مَفْعُولٌ لَهُ عَامِلُهُ أَرَادَ ﴿وَمَا فَعَلْتُهُ﴾ أَيْ مَا ذُكِرَ مِنْ خَرْقِ السَّفِينَةِ وَقَتْلِ الْغُلَامِ وَإِقَامَةِ الْجِدَارِ ﴿عَنْ اَمْرِي﴾ أَيِ اخْتِيَارِي بَلْ بِأَمْرِ إِلْهَامٍ مِنَ اللّٰهِ ﴿ذٰلِكَ تَاْوِيلُ مَا لَمْ تَسْطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ﴿٨٢﴾﴾ وَيُقَالُ اِسْطَاعَ وَاسْتَطَاعَ بِمَعْنًى أَطَاقَ فَفِي هٰذَا وَمَا قَبْلَهُ جَمْعٌ بَيْنَ اللُّغَتَيْنِ وَنُوِّعَتِ الْعِبَارَةُ فِي فَأَرَدْتُ فَأَرَدْنَا فَأَرَادَ رَبُّكَ ﴿وَيَسْئَلُونَكَ﴾ أَيِ الْيَهُودُ ﴿عَنْ ذِي الْقَرْنَيْنِ﴾ اِسْمُهُ الْإِسْكَنْدَرُ وَلَمْ يَكُنْ نَبِيًّا ﴿قُلْ سَاَتْلُوا﴾ سَأَقُصُّ ﴿عَلَيْكُمْ مِنْهُ﴾ مِنْ حَالِهِ ﴿ذِكْرًا ﴿٨٣﴾﴾ خَبَرًا

TÜRKÇE ANLAMI

75. **Dedi ki: «Ben sana[1] demedim mi sen kesinlikle benimle kalmaya sabır gösteremezsin.»**

76. **Dedi ki: «Bu** defa**dan sonra sana bir şeyden sorarsam artık benimle arkadaşlık etme,** peşinden gelmeme izin verme! **Muhakkak ki,** benim senden ayrılmam hususunda **tarafımdan bir özre eriştin.»**

77. **Sonra yine yola koyuldular; bir belde,** Antakya **ahalisine varınca oranın ahalisinden** ikram olarak **yemek istediler. Onlar da o ikisini misafir kabul etmekten kaçındılar. Derken orada** yüksekliği yüz zira olan **yıkılmak isteyen,** yana meylettiğinden yıkılmaya yüz tutmuş **bir duvar buldular.** Hızır **hemen** eliyle **onu doğrultuverdi.** Musa ona **dedi ki: «Eğer isteseydin buna karşılık elbette bir ücret alırdın[2]**; zira yemeğe ihtiyacımız olduğu halde onlar bizi misafir etmekten kaçınmışlardı.»

78. Hızır(a.s.) ona **dedi ki: «İşte bu, benimle senin aramızın[3] ayrılış** vaktidir. Senden ayrılmadan önce **kendisine sabredemediğin şeylerin izahını sana haber vereceğim.»**

79. **Gemiye gelince; o,** ekmeklerini kazanmak için gemiyi kiraya vermek suretiyle **denizdeki** o gemide **çalışan** on tane **miskine aitti. Ben de onu kusurlu yapmak istedim; zira** döndükleri zaman **onların arkasında** yahut şimdi giderlerken önlerinde, sağlam **her gemiyi gaspederek[4] alan** kafir **bir hükümdar var.»**

80. **«Oğlana gelince; onun anası ile babası mümin kimselerdir. Biz de onları bir azgınlığa ve küfre sürüklemesinden korktuk.»** Nitekim Müslim'deki bir hadiste geçtiğine göre o oğlan kâfir olarak yaratılmıştı. Eğer yaşasaydı -anne ve babası kendisini çok sevip izinden gidecekleri için- onları küfre sürükleyecekti.

81. **«Artık biz istedik ki, Rableri onlara ondan temizlikçe,** düzgünlük ve takva olarak **daha hayırlısını ve merhametçe[5],** ana babasına karşı iyi olma bakımından ondan **daha iyisini onun yerine versin.[6]»** Nitekim Alla teala onlara bir kız çocuğu ihsan etmiş, bu kız çocuğu da bir peygamberle evlenip bir

---

[1] Hızır burada Musa(a.s.) bir özür beyan etmediği için لَكَ sözünü ziyade etmiştir. Yine özür beyan etmediği için Musa(a.s.) sonrasındaki sözü söylemiştir.

[2] لَتَخِذْتَ kelimesi bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) لَاتَّخَذْتَ şeklinde okunmuştur.

[3] Ayetteki بَيْنِ kelimesi müteaddid olmayan bir şeye izafe edilmiş olup böyle bir izafeti mümkün kılan şey de بَيْنِ kelimesinin atıf harfi vasıtasıyla tekrarlanmasıdır.

[4] غَصْبًا kelimesi alışın türünü beyan eden bir mastar olmak üzere nasbolmuştur.

[5] رُحْمًا kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) ح harfinin sükunu; hem de zammesiyle okunmuştur.

[6] يبدلهما kelimesi hem (يُبَدِّلَهُمَا şeklinde) şeddeli hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi يُبْدِلَهُمَا şeklinde) şeddesiz olarak okunmuştur.

peygamber doğurmuştur. Cenabı Hak da bu doğan peygamberle bir ümmeti hidayete erdirmiştir.

82. **«Duvara gelince, şehirde iki yetim oğlanındı. Altında ise onlara ait bir hazine,** altın ve gümüşten ibaret gömülü bir servet **vardı. Babaları da sâlih bir kimse idi.** Onlar da babalarının bu salahını kendilerinde ve mallarında muhafaza etmişlerdi. **Artık Rabbin kendisinden bir rahmet olarak**[1] **diledi ki onlar rüşt yaşına ersinler de hazinelerini çıkarsınlar. Ve bunu,** yani gemiyi delme, çocuğu öldürme ve duvarı düzletme işini **kendi kararımla,** seçimimle **yapmadım** bilakis Allah'tan gelen bir ilhamın emriyle yaptım. **İşte bu, kendisine sabır gösteremediğin**[2] **şeyin izahıdır.**

83. **Ve** Yahudiler **sana Zülkarneyn'den soruyorlar.** Bu kişinin ismi İskender olup peygamber değildi. **De ki: «O'nun** durumun**a dair size bir olay,** haber **anlatacağım.»**

KELİME ANLAMI

75. قَالَ **(Hızır) Dedi** *(Ne?)* أَلَمْ أَقُلْ **Demedim mi?** *(Kime?)* لَكَ **Sana** *(Ne demedim mi?)* إِنَّكَ **Muhakkak ki sen** لَنْ تَسْتَطِيعَ **Kesinlikler dayanamazsın** *(Ne olduğun halde?)* مَعِيَ **Benimle birlikte olduğun halde** *(Neye dayanamazsın?)* صَبْرًا **Sabretmeye** زَادَ لَكَ / لَكَ kelimesini ekledi *(Ne üzerine?)* عَلَى مَا قَبْلَهُ Önceki söz üzerine *(Niçin?)* لِعَدَمِ الْعُذْرِ هُنَا Burada bir özür belirtmediği için

76. وَلِهٰذَا Yine işte bu nedenden dolayı قَالَ **Dedi ki** إِنْ **Şayet** سَأَلْتُكَ **Sana sorarsam** *(Neden?)* عَنْ شَيْءٍ **Bir şeyden** *(Ne zaman?)* بَعْدَهَا **Bundan sonra** أَيْ بَعْدَ هٰذِهِ الْمَرَّةِ Yani, bu aşamadan sonra فَلَا تُصَاحِبْنِي **Bana arkadaşlık etme** لَا تَتْرُكْنِي أَتْبَعُكَ Sana tabi olmama izin verme قَدْ بَلَغْتَ **Doğrusu ulaştın** *(Nerden?)* مِنْ لَدُنِّي **Tarafımdan** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ Şeddeli ve şeddesiz okunmuştur مِنْ قِبَلِي Yani, benden yana *(Neye?)* عُذْرًا **Son özre** *(Ne hususta?)* فِي مُفَارَقَتِكَ لِي Senin benden ayrılman hususunda

77. فَانْطَلَقَا **Yine yola koyuldular** حَتَّى **Ta ki** إِذَا أَتَيَا **Geldiklerinde** *(Nereye?)* أَهْلَ قَرْيَةٍ **Köy halkına** هِيَ أَنْطَاكِيَةُ O Antakya'dır اسْتَطْعَمَا **Yemek istediler** *(Kimden?)* أَهْلَهَا **Köy halkından** طَلَبَا مِنْهُمُ الطَّعَامَ Onlardan yemek talep ettiler *(Ne olarak?)* بِضِيَافَةٍ İkram olarak فَأَبَوْا **Kaçındılar** *(Neden?)* أَنْ يُضَيِّفُوهُمَا **O ikisini ağırlamaktan** فَوَجَدَا

[1] رَحْمَةً kelimesi أَرَادَ fiilinin mefulü lehidir.

[2] Ayetteki bu kelime hem إِسْطَاعَ hem de إِسْتَطَاعَ şeklinde okunur. أَطَاقَ manasına gelir. Bu ve önceki ayette her iki lügat ta kullanılmıştır. Ayrıca فَأَرَدْنَا, فَأَرَدْتُ ve فَأَرَادَ رَبُّكَ şeklinde üç farklı anlatım kullanılarak ibare çeşitlendirilmiştir.

Derken buldular *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne buldular?)* جِدَارًا **Bir duvar** *(Öyle duvar ki?)* اِرْتِفَاعُهُ مِائَةُ ذِرَاعٍ Yüksekliği yüz zira olan *(Öyle duvar ki?)* يُرِيدُ **İstiyor** *(Ne?)* اَنْ يَنْقَضَّ **Çökmek** أَيْ يَقْرُبُ أَنْ يَسْقُطَ Yani, nerdeyse yıkılacak *(Niye?)* لِمَيَلَانِهِ Meylettiğinden **فَاَقَامَهُ Hemen onu doğrulttu** *(Kim?)* الْخِضْرُ Hızır *(Ne ile?)* بِيَدِهِ Eliyle **قَالَ Dedi** *(Kime?)* لَهُ Ona *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(Ne dedi?)* **لَوْ شِئْتَ Şayet dileseydin لَتَخِذْتَ Alırdın** وَفِي قِرَاءَةٍ لَاتَّخَذْتَ Bir kıraatte لاتخذت şeklinde okunmuştur (Bizim kıraatimizde de böyledir) *(Neye karşılık alırdın?)* عَلَيْهِ **Ona karşılık** *(Ne alırdın?)* اَجْرًا **Ücret** جُعْلًا Bedel حَيْثُ Şöyle ki لَمْ يُضَيِّفُونَا Bizi misafir etmediler *(Ne ile birlikte?)* مَعَ حَاجَتِنَا إِلَى الطَّعَامِ Yemeğe ihtiyacımız olmakla birlikte

78. قَالَ Dedi *(Kime?)* لَهُ O'na *(Kim?)* الْخِضْرُ Hızır *(Ne dedi?)* هٰذَا **İşte bu** *(Nedir?)* فِرَاقُ **Ayrılmasıdır** أَيْ وَقْتُ فِرَاقِ Ayrılma vaktidir *(Kimin?)* **بَيْنِي وَبَيْنِكَ Seninle benim aramın** فِيهِ Burada vardır *(Ne?)* إِضَافَةُ بَيْنَ إِلَى غَيْرِ مُتَعَدِّدٍ / بين'nin müteaddit olmayan bir şeye izafe edilmesi سَوَّغَهَا Buna izin verdi *(Ne?)* تَكْرِيرُهُ بِالْعَطْفِ بِالْوَاوِ Vav'la atfedilmek suretiyle tekrarlanması **سَأُنَبِّئُكَ Sana haber vereceğim** *(Ne zaman?)* قَبْلَ لَمْ تَسْتَطِعْ فِرَاقِي لَكَ Senle ayrılmadan önce *(Neyi?)* بِتَأْوِيلِ مَا **O şeylerin iç yüzünü ki Güç yetiremedin** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ **O şeyler üzerine** *(Neye?)* صَبْرًا **Sabretmeye**

79. اَمَّا السَّفِينَةُ Gemiye gelince فَكَانَتْ O idi *(Kimin idi?)* **لِمَسَاكِينَ Yoksul kimselerindi** *(Öyle yoksullar ki?)* عَشْرَةٍ On kişi *(Öyle yoksullar ki?)* **يَعْمَلُونَ Çalışıyorlardı** *(Nerede?)* **فِي الْبَحْرِ Denizde** بِهَا Gemide *(Ne oldukları halde?)* مُؤَاجِرَةً لَهَا O gemiyi kiraya verdikleri halde *(Niçin?)* طَلَبًا لِلْكَسْبِ Kazanç elde etmek için **فَاَرَدْتُ Ben de istedim** *(Ne?)* **اَنْ اَعِيبَهَا Onu kusurlu kılmak وَكَانَ Ve vardı** *(Nerede?)* **وَرَآءَهُمْ Onların arkasında** *(Ne zaman?)* إِذَا رَجَعُوا Dönecekleri zaman أَوْ أَمَامَهُمُ الْآنَ Veya şu an önlerinde *(Kim?)* **مَلِكٌ Kral** *(Öyle kral ki?)* كَافِرٌ Kafir *(Öyle kral ki?)* **يَاْخُذُ Alıyordu** *(Neyi?)* **كُلَّ سَفِينَةٍ Her gemiyi** *(Öyle gemi ki?)* صَالِحَةٍ Sağlam *(Ne olmakla?)* **غَصْبًا Gasp etmekle** نَصْبُهُ عَلَى الْمَصْدَرِ Kelimenin nasb oluşu mastarlık üzerinedir *(Öyle mastar ki?)* الْمُبَيِّنِ Açıklayan *(Neyi?)* لِنَوْعِ الْأَخْذِ Alma çeşidini

80. وَاَمَّا الْغُلَامُ Erkek çocuğa gelince فَكَانَ İdi *(Kim?)* **اَبَوَاهُ Onun anne-babası** *(Ne idi?)* **مُؤْمِنَيْنِ Müminlerdi فَخَشِينَآ Korktuk** *(Neden?)* **اَنْ يُرْهِقَهُمَا Onları sürüklemesinden** *(Neye?)* **طُغْيَانًا Azgınlığa وَكُفْرًا Ve küfre** فَإِنَّهُ Muhakkak ki bu *(Ne gibidir?)* كَمَا فِي حَدِيثِ مُسْلِمٍ Müslim'in hadisindeki gibidir *(Ondan bedel)* طَبَعَ Yaratıldı *(Ne olarak?)* كَافِرًا

Kafir olarak عَاشَ Şayet yaşasaydı وَلَوْ Onları sürüklerdi لَأَرْهَقَهُمَا Bu ذٰلِكَ *(Niçin böyledir?)* Anne-babası onu çok sevdiği için لِمُحَبَّتِهِمَا لَهُ Ona tabi olacaklardı يَتْبَعَانِهِ *(Ne hususta?)* Bu hususta فِي ذٰلِكَ

81. **Biz de istedik** فَأَرَدْنَآ *(Ne?)* **Onların yerine vermesini** اَنْ يُبْدِلَهُمَا *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* Şeddeli ve şeddesiz okunmuştur بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ *(Kimin?)* **Rablerinin** رَبُّهُمَا *(Ne vermesini?)* **Daha hayırlısını** خَيْرًا *(Kimden?)* **Ondan** مِنْهُ *(Ne bakımdan?)* **Temiz olma bakımından** زَكٰوةً Yani, Salih ve takva olma bakımından أَيْ صَلَاحًا وَتُقًى **Ve daha yakınını** وَاَقْرَبَ *(Kimden?)* Ondan مِنْهُ *(Ne bakımdan?)* **Merhamet bakımından** رُحْمًا *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* Ha'nın sükunu ve zammesiyle okunmuştur بِسُكُونِ الْحَاءِ وَضَمِّهَا *(Yani?)* Rahmet رَحْمَةً Bu da anne-babasına iyilik yapmaktır وَهِيَ الْبِرُّ بِوَالِدَيْهِ Ve onlara verdi فَأَبْدَلَهُمَا *(Kim?)* Allah Tealâ تَعَالٰى *(Ne verdi?)* Kız çocuğu جَارِيَةً *(Öyle kız çocuğu ki?)* Bir peygamberle evlendi تَزَوَّجَتْ نَبِيًّا Ve bir peygamber doğurdu فَوَلَدَتْ نَبِيًّا Allah Tealâ hidayet etti فَهَدَى اللّٰهُ تَعَالٰى *(Kim sebebiyle?)* Onunla بِهِ *(Neyi?)* Bir ümmeti أُمَّةً

82. **Duvara gelince** وَاَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ **O idi** *(Kimin idi?)* **İki erkek çocuğun** لِغُلَامَيْنِ *(Öyle çocuklar ki?)* **Yetim** يَتِيمَيْنِ *(Nerede?)* **Şehirde** فِي الْمَدِينَةِ وَكَانَ **Ve vardı** *(Nerede?)* **Onun altında** تَحْتَهُ *(Ne vardı?)* **Hazine** كَنْزٌ Gömülmüş mal مَالٌ مَدْفُونٌ *(Neden olan?)* مِنْ Altın ve gümüşten ذَهَبٍ وَفِضَّةٍ *(Kim için?)* **O iki erkek çocuk için** لَهُمَا وَكَانَ **Ve idi** *(Kim?)* **O iki erkek çocuğun babası** اَبُوهُمَا *(Ne idi?)* **Salih bir zat** صَالِحًا فَحَفِظَا Ve babalarının iyiliğini muhafaza ettiler بِصَلَاحِهِ *(Nerede?)* Mallarında ve canlarında فِي أَنْفُسِهِمَا وَمَالِهِمَا **Rabbin de istedi ki** فَأَرَادَ رَبُّكَ اَنْ **Ulaşsınlar** *(Neye?)* **Rüşt çağlarına** اَشُدَّهُمَا Rüştlerini görsünler أَيْ إِينَاسَ رُشْدِهِمَا وَيَسْتَخْرِجَا **Ve çıkarsınlar** *(Neyi?)* **Hazinelerini** كَنْزَهُمَا *(Niçin?)* **Bir rahmet olsun için** رَحْمَةً *(Kimden?)* **Rabbinden** مِنْ رَبِّكَ *(Bu kelime nedir?)* Mefulu lehtir مَفْعُولٌ لَهُ Amili ise أَرَادَ dir عَامِلُهُ أَرَادَ **Ben onları yapmadım** وَمَا فَعَلْتُهُ Yani, anlatılan olayları أَيْ مَا ذُكِرَ *(Onlar da neden ibarettir?)* Gemiyi delmesinden مِنْ خَرْقِ السَّفِينَةِ *(Daha?)* Erkek çocuğunu وَقَتْلِ الْغُلَامِ öldürmesinden *(Daha)* Duvarı doğrultma-sından وَإِقَامَةِ الْجِدَارِ *(Neden yapmadım?)* عَنْ **Kendi reyimden** اَمْرِي Yani, kendi seçimimden أَيِ اخْتِيَارِي بَلْ Bilakis *(Ne ile yaptım?)* İlham emri ile بِأَمْرِ إِلْهَامٍ *(Kimden?)* Allahtan مِنَ اللّٰهِ **İşte bu** ذٰلِكَ *(Nedir?)* **O şeylerin iş yüzü ki** تَأْوِيلُ مَا **Takat getiremedin** لَمْ تَسْطِعْ *(Ne üzerine?)* **O şeyler** عَلَيْهِ

üzerine *(Neye?)* صَبْرًا **Sabretmeye** وَيُقَالُ اِسْطَاعَ وَاسْتَطَاعَ Bu kelime اسْتَطَاعَ ve اِسْطَاعَ şeklinde okunur أَطَاقَ / بِمَعْنَى أَطَاقَ manasındadır وَمَا قَبْلَهُ فَفِي هٰذَا Burada ve önceki yerde vardır *(Ne?)* جَمْعٌ بَيْنَ اللُّغَتَيْنِ İki lügatin arasını cem etmek وَنُوِّعَتِ الْعِبَارَةُ İbare çeşitli şekillerde okunmuştur *(Nerede?)* فَأَرَدْنَا ,فَأَرَدْتُ / فَأَرَادَ رَبُّكَ ve فَأَرَدْتُ فَأَرَدْنَا فَأَرَادَ رَبُّكَ فِي رَبُّكَ'de

83. وَيَسْئَلُونَكَ **Sana sorarlar** أَيِ الْيَهُودُ Yani, Yahudiler *(Kimden?)* عَنْ ذِي الْقَرْنَيْنِ **Zülkarneyn'den** اِسْمُهُ الْإِسْكَنْدَرُ Onun ismi İskender'dir وَلَمْ يَكُنْ نَبِيًّا Ve peygamber değildir قُلْ **De ki** سَاَتْلُوا **Okuyacağım** سَأَقُصُّ Anlatacağım *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** *(Kimden?)* مِنْهُ **Ondan** مِنْ حَالِهِ Onun durumundan *(Ne anlatacağım?)* ذِكْرًا **Bir hikaye** *(Yani?)* خَبَرًا Haber

﴿إِنَّا مَكَّنَّا لَهُ فِي الْأَرْضِ﴾ بِتَسْهِيلِ السَّيْرِ فِيهَا ﴿وَآتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ﴾ يَحْتَاجُ إِلَيْهِ ﴿سَبَبًا ﴿٨٤﴾﴾ طَرِيقًا يُوصِلُهُ إِلَى مُرَادِهِ ﴿فَأَتْبَعَ سَبَبًا ﴿٨٥﴾﴾ سَلَكَ طَرِيقًا نَحْوَ الْغَرْبِ ﴿حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ﴾ مَوْضِعَ غُرُوبِهَا ﴿وَجَدَهَا تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ﴾ ذَاتِ حَمْأَةٍ وَهِيَ الطِّينُ الْأَسْوَدُ وَغُرُوبُهَا فِي الْعَيْنِ فِي رَأْيِ الْعَيْنِ وَإِلَّا فَهِيَ أَعْظَمُ مِنَ الدُّنْيَا ﴿وَوَجَدَ عِنْدَهَا﴾ أَيِ الْعَيْنِ ﴿قَوْمًا﴾ كَافِرِينَ ﴿قُلْنَا يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ﴾ بِإِلْهَامٍ ﴿إِمَّا أَنْ تُعَذِّبَ﴾ الْقَوْمَ بِالْقَتْلِ ﴿وَإِمَّا أَنْ تَتَّخِذَ فِيهِمْ حُسْنًا ﴿٨٦﴾﴾ بِالْأَسْرِ ﴿قَالَ أَمَّا مَنْ ظَلَمَ﴾ بِالشِّرْكِ ﴿فَسَوْفَ نُعَذِّبُهُ﴾ نَقْتُلُهُ ﴿ثُمَّ يُرَدُّ إِلَىٰ رَبِّهِ فَيُعَذِّبُهُ عَذَابًا نُكْرًا ﴿٨٧﴾﴾ بِسُكُونِ الْكَافِ وَضَمِّهَا شَدِيدًا فِي النَّارِ ﴿وَأَمَّا مَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُ جَزَاءَ الْحُسْنَىٰ﴾ أَيِ الْجَنَّةُ وَالْإِضَافَةُ لِلْبَيَانِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِنَصْبِ جَزَاءً وَتَنْوِينِهِ قَالَ الْفَرَّاءُ وَنَصْبُهُ عَلَى التَّفْسِيرِ أَيْ لِجِهَةِ النِّسْبَةِ ﴿وَسَنَقُولُ لَهُ مِنْ أَمْرِنَا يُسْرًا ﴿٨٨﴾﴾ أَيْ نَأْمُرُهُ بِمَا يَسْهُلُ عَلَيْهِ ﴿ثُمَّ أَتْبَعَ سَبَبًا ﴿٨٩﴾﴾ نَحْوَ الْمَشْرِقِ ﴿حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ﴾ مَوْضِعَ طُلُوعِهَا ﴿وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلَىٰ قَوْمٍ﴾ هُمُ الزِّنْجُ ﴿لَمْ نَجْعَلْ لَهُمْ مِنْ دُونِهَا﴾ أَيِ الشَّمْسِ ﴿سِتْرًا ﴿٩٠﴾﴾ مِنْ لِبَاسٍ وَلَا سَقْفٍ لِأَنَّ أَرْضَهُمْ لَا تَحْمِلُ بِنَاءً وَلَهُمْ سُرُوبٌ يَغِيبُونَ فِيهَا عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَيَظْهَرُونَ عِنْدَ ارْتِفَاعِهَا- ﴿كَذَٰلِكَ﴾ أَيِ الْأَمْرُ كَمَا قُلْنَا ﴿وَقَدْ أَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ﴾ أَيْ عِنْدَ ذِي الْقَرْنَيْنِ مِنَ الْآلَاتِ وَالْجُنْدِ وَغَيْرِهِمَا ﴿خُبْرًا ﴿٩١﴾﴾ عِلْمًا ﴿ثُمَّ أَتْبَعَ سَبَبًا ﴿٩٢﴾﴾ ﴿حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ بَيْنَ السَّدَّيْنِ﴾ بِفَتْحِ السِّينِ وَضَمِّهَا هُنَا وَبَعْدَهُمَا جَبَلَانِ بِمُنْقَطَعِ بِلَادِ التُّرْكِ سَدَّ الْإِسْكَنْدَرُ مَا بَيْنَهُمَا كَمَا سَيَأْتِي ﴿وَجَدَ مِنْ دُونِهِمَا﴾ أَيْ أَمَامَهُمَا ﴿قَوْمًا لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ قَوْلًا ﴿٩٣﴾﴾ أَيْ لَا يَفْهَمُونَهُ إِلَّا بَعْدَ بَطْءٍ وَفِي قِرَاءَةٍ بِضَمِّ الْيَاءِ وَكَسْرِ الْقَافِ ﴿قَالُوا يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ إِنَّ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ﴾ بِالْهَمْزِ وَتَرْكِهِ هُمَا اسْمَانِ أَعْجَمِيَّانِ لِقَبِيلَتَيْنِ فَلَمْ يَنْصَرِفَا ﴿مُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ﴾ بِالنَّهْبِ وَالْغَيِّ عِنْدَ خُرُوجِهِمْ إِلَيْنَا ﴿فَهَلْ نَجْعَلُ لَكَ خَرْجًا﴾ جُعْلًا مِنَ الْمَالِ وَفِي قِرَاءَةٍ خَرَاجًا ﴿عَلَىٰ أَنْ تَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ سَدًّا ﴿٩٤﴾﴾ حَاجِزًا فَلَا يَصِلُوا إِلَيْنَا- ﴿قَالَ مَا مَكَّنِّي﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِنُونَيْنِ مِنْ غَيْرِ إِدْغَامٍ ﴿فِيهِ رَبِّي﴾ مِنَ الْمَالِ وَغَيْرِهِ ﴿خَيْرٌ﴾ مِنْ خَرْجِكُمُ الَّذِي تَجْعَلُونَهُ لِي فَلَا حَاجَةَ بِي إِلَيْهِ وَأَجْعَلُ لَكُمُ السَّدَّ تَبَرُّعًا ﴿فَأَعِينُونِي بِقُوَّةٍ﴾ لِمَا أَطْلُبُهُ مِنْكُمْ ﴿أَجْعَلْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا ﴿٩٥﴾﴾ حَاجِزًا حَصِينًا ﴿آتُونِي زُبَرَ الْحَدِيدِ﴾ قِطْعَةً عَلَى قَدْرِ الْحِجَارَةِ الَّتِي يُبْنَى بِهَا فَبَنَى بِهَا وَجَعَلَ بَيْنَهَا الْحُطَبَ وَالْفَحْمَ ﴿حَتَّىٰ إِذَا سَاوَىٰ بَيْنَ الصُّدُفَيْنِ﴾ بِضَمِّ الْحَرْفَيْنِ وَفَتْحِهِمَا [الصَّدَفَيْنِ] وَضَمِّ الْأَوَّلِ وَسُكُونِ الثَّانِي

أَيْ جَانِبَيِ الْجَبَلَيْنِ بِالْبِنَاءِ وَوَضَعَ الْمَنَافِخَ وَالنَّارَ حَوْلَ ذٰلِكَ ﴿قَالَ انْفُخُوا﴾ فَنَفَخُوا ﴿حَتّٰى إِذَا جَعَلَهُ﴾ أَيِ الْحَدِيدَ ﴿نَارًا﴾ أَيْ كَالنَّارِ ﴿قَالَ آتُونِي أُفْرِغْ عَلَيْهِ قِطْرًا ﴿٩٦﴾﴾ هُوَ النُّحَاسُ الْمُذَابُ تَنَازَعَ فِيهِ الْفِعْلَانِ وَحُذِفَ مِنَ الْأَوَّلِ لِإِعْمَالِ الثَّانِي فَأَفْرَغَ النُّحَاسَ الْمُذَابَّ عَلَى الْحَدِيدِ الْمُحْمِيِّ فَدَخَلَ بَيْنَ زُبَرِهِ فَصَارَ شَيْئًا وَاحِدًا ﴿فَمَا اسْطَاعُوا﴾ أَيْ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ ﴿أَنْ يَظْهَرُوهُ﴾ يَعْلُوا ظَهْرَهُ لِارْتِفَاعِهِ وَمَلَاسَتِهِ ﴿وَمَا اسْتَطَاعُوا لَهُ نَقْبًا ﴿٩٧﴾﴾ خَرْقًا لِصَلَابَتِهِ وَسَمْكِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

84. **Biz O'nu** yolculuğu kendisine kolaylaştırmak suretiyle **yeryüzüne yerleştirmiş ve ona** ihtiyaç duyduğu **her şeyden bir sebep,** onu muradına eriştirecek bir yol **vermiştik.**

85. **O da** batıya doğru **bir yol tutmuştu.**

86. **Güneşin battığı yere vardığında onu kara balçıklı bir suda batıyor buldu.** Güneşin böyle bir gözede batması göze nispetledir. Yoksa güneş dünyadan daha büyüktür. **Ve onun,** suyun **yanında** kafir **bir kavim buldu.** Ona ilham etmek suretiyle **dedik ki: «Ey Zülkarneyn! Ya** bu kavmi öldürerek **azaba uğratırsın ya da** onları esir alarak **haklarında iyi muamele yaparsın.»**

87. **Dedi ki: «Her kim** inkar etmek suretiyle **zulmederse elbette onu azaba uğratır,** öldürür**üz. Sonra o Rabbine döndürülür, O da onu** ateşte **görülmemiş**[1] çok şiddetli **bir azaba uğratır.»**

88. **Fakat her kim imân eder ve sâlih amelde bulunursa artık onun için çok güzel bir mükâfat**[2] olan cennet **vardır. Ayrıca ona emrettiğimiz şeylerden bir kolaylık söyleriz,** yani ona kolay gelecek şeyleri emrederiz.

89. **Sonra da** doğuya doğru **bir yol tuttu.**

90. **Güneşin doğduğu yere vardığında, onu bir kavim** –bu kavim Zenc kavmidir– **üzerine doğduğunu gördü ki, onlar için ona,** güneşe **karşı bir siper,** ne elbise ne de çatı **yapmış değildik.** Zira onların toprakları ev yapmaya uygun değildi. Onlar güneş doğduğunda oyuklarına girerler, kaybolduğunda da bu oyuklardan çıkarlardı.

91. **İşte böyle,** durum anlattığımız gibi. **Onun yanındaki** teçhizat, ordu ve diğer **her şeyden haberdardık,** bilgi sahibiydik.

---

[1] نُكْرًا kelimesindeki ك harfi hem (bizim kıraatimizde olduğu gibi) sükun; hem de zammeyle okunmuştur.

[2] جَزَاءُ الْحُسْنٰى terkibindeki izafet beyan içindir. Ayrıca bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) جزاء kelimesi mensup ve tenvinli okunmuştur. Ferra der ki ; جَزَاءً kelimesinin nasboluşu –haber ile mübteda arasındaki nisbeti- tefsir içindir. (ayetin takdiri şöyledir: فَالْحُسْنٰى كَائِنَةٌ لَهُ مِنْ جِهَةِ الْجَزَاءِ Bkz. el-Cemel: ilgili ayet)

92. **Sonra başka bir yol tuttu.**

93. **Nihayetinde,** ileride de geleceği gibi İskender'in ortasındaki boşluğa set çektiği, Türklerin yurtlarının sonunda bulunan **iki dağın**[1] **arasına kavuşunca, onların önünde hemen hemen hiç söz anlamayan,**[2] ancak uzun bir süre geçtikten sonra anlayan **bir kavim buldu.**

94. **Dediler ki: «Ey Zülkarneyn! Şüphe yok ki,** bize geldiklerinde **Yecüc ile Mecüc,**[3] soygun ve düzenbazlıkla **yeryüzünde fesat çıkarıp duran kimselerdir. Bizimle onların arasına** bize ulaşmasınlar diye **bir set,** bir engel **yapman için sana bir vergi,**[4] bir miktar mal **versek olur mu?»**

95. **Dedi ki: «Rabbimin beni içinde bulundurduğu** mal ve diğer nimetler sizin bana vereceğiniz vergiden daha **hayırlıdır.** Benim o vergiye ihtiyacım yok. Sizin için Seddi hayrına yapacağım. **Siz bana bir kuvvetle,** sizden isteyeceğim şeylerle **yardım edin de sizinle onların arasına bir kuvvetli set,** sağlam bir engel **yapayım.»**

96. **«Bana** yapılarda kullanılan taşlar büyüklüğünde **demir parçaları getirin.** Böylece o Seddi yaptı, arasına da odun ve kömür koydu. İki dağın **iki ucunu** yapıya **tam olarak denkleştirdiği vakit** körük ve ateşi etrafa koyup **"körükleyin" dedi,** onlar da körüklediler. **Onu,** demiri **ateş haline getirdiği zaman da "erimiş bakır**[5] **getirin bana; üzerine dökeyim" dedi.** Erimiş bakırı kızdırılmış demir üzerine dökünce demirin parçaları arasına girip hepsi tek madde haline geldi.

97. **Artık** Yecüc ile Mecüc çok yüksek ve kaygan olduğu için **ne onun üstüne çıkabildiler, ne de** katılığı ve kalınlığı nedeniyle **ona bir delik açmaya güçleri yetti.**

KELİME ANLAMI

84. إِنَّا **Muhakkak ki biz** مَكَّنَّا **Kudrete erdirdik** *(Kimi?)* لَهُ **Onu** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne ile?)* بِتَسْهِيلِ السَّيْرِ فِيهَا Orada yürümeyi kolaylaştırmakla وَآتَيْنَاهُ **Ve biz ona verdik** *(Neden?)* مِنْ كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyden** *(Öyle şeyler ki?)* يَحْتَاجُ إِلَيْهِ Ona ihtiyaç duyuyor *(Ne verdik?)* سَبَبًا **Sebep** طَرِيقًا Bir yol ki يُوصِلُهُ Onu ulaştırıyor *(Nereye?)* إِلَى مُرَادِهِ Muradına

---

[1] Bu ve sonraki ayette سَدٌّ kelimesindeki س harfi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) fetha; hem de zammeyle okunmuştur.

[2] يَفْقَهُونَ kelimesi bir kıraatte يُفْقِهُونَ şeklinde okunmuştur.

[3] يَأْجُوجَ ile مَأْجُوجَ kelilmeleri (bizim kıraatimizde olduğu gibi) hemzeli olarak da (يَاجُوجَ ve مَاجُوجَ şeklinde) hemzesiz olarak da okunmuştur. Bu iki kelime acemce olup iki kabilenin ismidir. Bundan dolayı da gayri munsariftirler.

[4] خَرْجًا kelimesi bir kıraatte خَرَاجًا olarak okunmuştur.

[5] قِطْرًا kelimesinde iki fiil tenâzu etmiştir. أَفْرِغْ fiili amel ettiği için آتُونِي fiilinin mefulü hazfedilmiştir.

85. فَأَتْبَعَ **Ve takip etti** *(Neyi?)* سَبَبًا **Bir sebebi** سَلَكَ طَرِيقًا Bir yol tuttu *(Nereye doğru?)* نَحْوَ الْغَرْبِ Batı tarafına

86. حَتَّىٰ **Ta ki** إِذَا بَلَغَ **Ulaştığında** *(Nereye?)* مَغْرِبَ الشَّمْسِ **Güneşin battığı yere** مَوْضِعَ غُرُوبِهَا Onun batmış olduğu yere وَجَدَهَا **Onu buldu** *(Ne olarak buldu?)* تَغْرُبُ **Batıyor** *(Nerede?)* فِي عَيْنٍ **Suda** *(Öyle su ki?)* حَمِئَةٍ **Balçıklı** ذَاتِ حَمْأَةٍ Bataklı وَهِيَ الطِّينُ الْأَسْوَدُ Bu da siyah çamurdur وَغُرُوبُهَا فِي الْعَيْنِ Güneşin gözede batması *(Nerededir?)* فِي رَأْيِ الْعَيْنِ Gözün görmesine göredir وَإِلَّا Yoksa فَهِيَ أَعْظَمُ مِنَ الدُّنْيَا Güneş dünyadan daha büyüktür وَوَجَدَ **Ve buldu** *(Nerede?)* عِنْدَهَا **Onun yanında** أَيِ الْعَيْنِ Yani, suyun yanında *(Ne buldu?)* قَوْمًا **Bir kavim** *(Öyle kavim ki?)* كَافِرِينَ Kafir قُلْنَا **Dedik ki** يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ **Ey Zülkarneyn** *(Ne ile?)* بِإِلْهَامٍ İham ile إِمَّا **Ya** أَنْ تُعَذِّبَ **Azap edersin** *(Kime?)* الْقَوْمَ O kavme *(Ne ile?)* بِالْقَتْلِ Öldürmekle وَإِمَّا **Ya da** أَنْ تَتَّخِذَ **Yaparsın** *(Kim hakkında?)* فِيهِمْ **Onlar hakkında** *(Ne yaparsın?)* حُسْنًا **Güzellik** *(Ne ile?)* بِالْأَسْرِ Onları esir almakla

87. قَالَ **Dedi ki** أَمَّا مَنْ **O kişiye gelince** *(Öyle kişi ki?)* ظَلَمَ **Haksızlık yaptı** *(Ne ile?)* بِالشِّرْكِ Ortak koşmak ile فَسَوْفَ نُعَذِّبُهُ **Onu cezalandıracağız** نَقْتُلُهُ Onu öldürürüz ثُمَّ يُرَدُّ **Sonra iade olunur** *(Kime?)* إِلَىٰ رَبِّهِ **Rabbine** فَيُعَذِّبُهُ **O da onu azaba çeker** *(Nasıl?)* عَذَابًا **Bir azapla ki** نُكْرًا **Görülmemiş** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِسُكُونِ الْكَافِ وَضَمِّهَا "Kaf"ın sükunu ve zammesiyle okunmuştur *(Yani?)* شَدِيدًا Şiddetli *(Nerede?)* فِي النَّارِ Cehennemde

88. وَأَمَّا مَنْ **O kişiye gelince ki** آمَنَ **İman etti** وَعَمِلَ **Ve işledi** *(Ne?)* صَالِحًا **Salih amel** فَلَهُ **Onun içindir** *(Ne?)* جَزَاءُ الْحُسْنَىٰ **Güzel karşılık** أَيِ الْجَنَّةُ Yani, cennet وَفِي قِرَاءَةٍ بِنَصْبِ جَزَاءً وَتَنْوِينِهِ Bir kıraatte جزاء kelimesi mensup ve tenvinli okunmuştur قَالَ الْفَرَّاءُ Ferra dedi ki وَنَصْبُهُ Bu kelimenin nasb oluşu *(Ne üzeredir?)* عَلَى التَّفْسِيرِ Açıklamak üzeredir أَيْ لِجِهَةِ النِّسْبَةِ Yani, aralarında ki nisbet yönünü açıklamak üzeredir وَسَنَقُولُ **Ve söyleriz** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Neden?)* مِنْ أَمْرِنَا **Emrimizden** *(Ne söyleriz?)* يُسْرًا **Kolayını** أَيْ نَأْمُرُهُ بِمَا يَسْهَلُ عَلَيْهِ Yani, ona öyle şeyler emrederiz ki Ona kolay gelir

89. ثُمَّ أَتْبَعَ **Sonra takip etti** *(Neyi?)* سَبَبًا **Bir sebebi** *(Nereye doğru?)* نَحْوَ الْمَشْرِقِ Doğu tarafına

90. حَتَّىٰ **Ta ki** إِذَا بَلَغَ **Ulaştığında** *(Nereye?)* مَطْلِعَ الشَّمْسِ **Güneşin doğduğu yere**

تَطْلُعُ **Onu buldu** *(Ne olarak buldu?)* وَجَدَهَا Onun doğmuş olduğu yere مَوْضِعَ طُلُوعِهَا **Doğuyor** *(Kim üzerine?)* عَلَى قَوْمٍ **Bir kavim üzerine ki** هُمُ الزَّنْجُ O zenc kavmidir لَمْ نَجْعَلْ **Yapmadık** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Nereden?)* مِنْ دُونِهَا **Onun önünden** أَيِ الشَّمْسِ Yani güneşin *(Ne yapmadık?)* سِتْرًا **Örtü** *(Neden?)* مِنْ لِبَاسٍ Elbiseden وَلَا سَقْفٍ Tavandan da yapmadık لِأَنَّ أَرْضَهُمْ Çünkü onların yerleri لَا تَحْمِلُ بِنَاءً Evi kaldıramazdı وَلَهُمْ سُرُوبٌ Onların sığınakları vardı *(Öyle sığınaklar ki?)* يَغِيبُونَ فِيهَا Oraya sığınıyorlardı *(Ne zaman?)* عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ Güneş doğduğunda وَيَظْهَرُونَ Ve ortaya çıkıyorlardı *(Ne zaman?)* عِنْدَ ارْتِفَاعِهَا O yükseldiğinde

91. كَذٰلِكَ **İşte böyle** أَيِ الْأَمْرُ كَمَا قُلْنَا Yani durum dediğimiz gibidir وَقَدْ أَحَطْنَا **Halbuki biz kuşatmıştık** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyleri ki** لَدَيْهِ **Onun yanında** أَيْ عِنْدَ ذِي الْقَرْنَيْنِ Yani Zülkarneyn'in yanında *(Neden?)* مِنَ الْآلَاتِ وَالْجُنْدِ وَغَيْرِهِمَا Teçhizat, ordu vb. şeylerden *(Nasıl kuşatmıştık?)* خُبْرًا **Haber olarak** عِلْمًا Bilgi olarak

92. ثُمَّ أَتْبَعَ **Sonra takip etti** *(Neyi?)* سَبَبًا **Bir sebebi**

93. حَتّٰى **Ta ki** إِذَا بَلَغَ **Ulaştığında** *(Nereye?)* بَيْنَ السَّدَّيْنِ **İki dağ arasına** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِفَتْحِ السِّينِ وَضَمِّهَا "Sin"in fethası ve zammesiyle *(Nerede?)* هُنَا وَبَعْدَهُمَا Burada ve bundan sonraki kelimede *(Yani?)* جَبَلَانِ İki dağ arasında *(Nerede?)* بِمُنْقَطَعِ بِلَادِ التُّرْكِ Türk şehirlerinin bittiği yerde *(Nereye?)* مَا بَيْنَهُمَا O iki dağın arasına سَدَّ الْإِسْكَنْدَرُ İskender set ördü كَمَا سَيَأْتِي İleride geleceği gibi وَجَدَ **Buldu** *(Nerede?)* مِنْ دُونِهِمَا **O iki setin berisinde** أَيْ أَمَامَهُمَا Yani önlerinde *(Ne buldu?)* قَوْمًا **Bir kavim** *(Öyle kavim ki?)* لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ **Neredeyse anlamıyorlardı** *(Ne?)* قَوْلًا **Söz** أَيْ لَا يَفْهَمُونَهُ Yani onu anlamıyorlardı إِلَّا Ancak anlıyorlardı *(Ne zaman?)* بَعْدَ بَطْءٍ Uzun süre sonra وَفِي قِرَاءَةٍ بِضَمِّ الْيَاءِ Bir kıraatte "ya"nın zammesiyle *(Daha)* وَكَسْرِ الْقَافِ "Kaf"ın esresiyle okunmuştur

94. قَالُوا **Dediler ki** يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ **Ey Zülkarneyn** إِنَّ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ **Muhakkak ki Ye'cüc ve Me'cüc** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالْهَمْزِ وَتَرْكِهِ Hemzeli ve hemzesiz هُمَا اسْمَانِ أَعْجَمِيَّانِ Bunlar iki acemce kelimelerdir *(Kim için kullanılan?)* لِقَبِيلَتَيْنِ İki kabile için فَلَمْ يَنْصَرِفَا Dolayısıyla munsarif olmazlar مُفْسِدُونَ **Bozgunluk çıkartıyorlar** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Bu yerde** *(Ne ile?)* بِالنَّهْبِ وَالْغَيِّ Soygun ve düzenbazlıkla *(Ne zaman?)* عِنْدَ خُرُوجِهِمْ إِلَيْنَا Bize geldiklerinde فَهَلْ نَجْعَلُ لَكَ **Versek olur mu?** *(Kime?)* **Sana** *(Ne?)* خَرْجًا **Vergi** جُعْلًا مِنَ الْمَالِ Maldan ücret وَفِي قِرَاءَةٍ خَرَاجًا Bir kıraatte

خَرَاجًا şeklinde okunmuştur *(Ne karşılığında?)* عَلٰى اَنْ تَجْعَلَ **Yapman karşılığında** *(Nereye?)* بَيْنَنَا **Bizim ile** وَبَيْنَهُمْ **Onlar arasında** *(Ne yapman karşılığında?)* سَدًّا **Bir set** حَاجِزًا Sınır فَلَا يَصِلُوا إِلَيْنَا Bize ulaşmasınlar

95. قَالَ **Dedi ki** مَا **O şey ki** مَكَّنِّي **Beni bulunduruyor** وَفِي قِرَاءَةٍ بِنُونَيْنِ مِنْ غَيْرِ إِدْغَامٍ Bir kıraatte idgamsız iki nunla okunmuştur *(Nerede bulunduruyor?)* فِيهِ **Orada** *(Kim?)* رَبِّي **Rabbim** *(O şey de neden ibarettir?)* خَيْرٌ مِنَ الْمَالِ وَغَيْرِهِ Mal ve başka şeylerden *(Nedir?)* **Daha hayırlıdır** *(Neden?)* مِنْ خَرْجِكُمُ Sizin verginizden الَّذِي Öyle vergi ki تَجْعَلُونَهُ لِي Bana vereceksiniz فَلَا حَاجَةَ بِي إِلَيْهِ Benim ona ihtiyacım yok وَأَجْعَلُ لَكُمْ Size yapacağım *(Neyi?)* السَّدَّ Seti *(Ne olarak?)* تَبَرُّعًا Karşılıksız فَاَعِينُونِي **Bana yardım edin** *(Ne ile?)* بِقُوَّةٍ **Bir kuvvetle ki** لِمَا O şeylerle ki أَطْلُبُهُ مِنْكُمْ Onları sizden isteyeceğim اَجْعَلْ **Yapayım** *(Nereye?)* بَيْنَكُمْ **Sizinle** *(Daha)* وَبَيْنَهُمْ **Onların arasına** *(Ne yapayım?)* رَدْمًا **Sedd** حَاجِزًا حَصِينًا Kuvvetli bir set

96. اٰتُونِي **Bana getirin** *(Neyi?)* زُبَرَ الْحَدِيدِ **Demir parçaları** قِطْعَةً عَلٰى قَدْرِ الْحِجَارَةِ Taşlar miktarınca الَّتِي Öyle taşlar ki يُبْنٰى بِهَا Onlarla bina yapılıyor فَبَنٰى بِهَا Ve onu bina etti *(Daha)* وَجَعَلَ بَيْنَهَا Onların arasında koydu *(Neyi?)* الْحُطَبَ Odunu *(Daha?)* وَالْفَحْمَ Kömürü حَتّٰى **Ta ki** إِذَا سَاوٰى **Denkleştirdiği vakit** *(Neyi?)* بَيْنَ الصَّدَفَيْنِ **İki ucu** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* وَضَمِّ الْأَوَّلِ بِضَمِّ الْحَرْفَيْنِ وَفَتْحِهِمَا İki harfin zammesi ve fethasıyla *(Daha?)* وَسُكُونِ الثَّانِي Birincisinin zammesi, ikincisinin sükunuyla أَيْ جَانِبَيِ الْجَبَلَيْنِ Yani iki dağın yanlarını denkleştirdiğinde *(Neye?)* بِالْبِنَاءِ Yapıya وَوَضَعَ Ve koyduğunda *(Neyi?)* وَالنَّارَ الْمَنَافِخَ Körük ve ateşi *(Nereye?)* حَوْلَ ذٰلِكَ Bunun etrafına قَالَ **Dedi ki** انْفُخُوا **Körükleyin** فَنَفَخُوا Onlar da körüklediler حَتّٰى **Ta ki** إِذَا جَعَلَهُ **Onu yaptığı vakit** أَيِ الْحَدِيدَ Yani demiri *(Ne yaptığı vakit?)* نَارًا **Ateş** أَيْ كَالنَّارِ Yani ateş gibi قَالَ **Dedi ki** اٰتُونِي **Bana getirin** أُفْرِغْ **Dökeyim** *(Nereye?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** *(Ne dökeyim?)* قِطْرًا **Erimiş bakır** هُوَ النُّحَاسُ الْمُذَابُ Bu eritilmiş bakırdır تَنَازَعَ فِيهِ الْفِعْلَانِ Bu kelimede iki fiil tenazu etmiştir وَحُذِفَ مِنَ الْأَوَّلِ (Meful) birincisinden hazfedilmiştir *(Niçin?)* لِإِعْمَالِ الثَّانِي İkincisi amel ettiği için فَأَفْرَغَ النُّحَاسَ الْمُذَابَ Erimiş bakırı döktü *(Nereye?)* عَلَى الْحَدِيدِ الْمَحْمِيِّ Kızdırılmış demir üzerine فَدَخَلَ بَيْنَ زُبَرِهِ Ve demirin parçaları arasına girdi *(Daha?)* فَصَارَ شَيْئًا وَاحِدًا Tek madde haline döndü

97. فَمَا اسْطَاعُوا **Güç yetiremediler** أَيْ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ Yani Ye'cüc ve Me'cüc *(Neye?)* لِارْتِفَاعِهِ **Onun üstüne çıkmaya** أَنْ يَظْهَرُوهُ يَعْلُوا ظَهْرَهُ Üstüne yükselmeye *(Niçin?)*

وَمَلَاسَتِهِ Yüksek ve kaygan olduğu için وَمَا اسْتَطَاعُوا **Ve güç yetiremediler** *(Neyi?)* لَهُ **Onu** *(Neye güç yetiremediler?)* نَقْبًا **Delmeye** خَرْقًا Oymaya *(Niçin?)* لِصَلَابَتِهِ وَسَمْكِهِ Katı ve kalın olduğu için

﴿قَالَ﴾ ذُو الْقَرْنَيْنِ ﴿هٰذَا﴾ أَيِ السَّدُّ أَيِ الْإِقْدَارُ عَلَيْهِ ﴿رَحْمَةٌ مِنْ رَبِّي﴾ نِعْمَةٌ لِأَنَّهُ مَانِعٌ مِنْ خُرُوجِهِمْ ﴿فَإِذَا جَآءَ وَعْدُ رَبِّي﴾ بِخُرُوجِهِمُ الْقَرِيبِ مِنَ الْبَعْثِ ﴿جَعَلَهُ دَكَّآءَ﴾ مَدْكُوكًا مَبْسُوطًا ﴿وَكَانَ وَعْدُ رَبِّي﴾ بِخُرُوجِهِمْ وَغَيْرِهِ ﴿حَقًّا ﴿٩٨﴾﴾ كَائِنًا ﴿وَتَرَكْنَا بَعْضَهُمْ يَوْمَئِذٍ﴾ يَوْمَ خُرُوجِهِمْ ﴿يَمُوجُ فِي بَعْضٍ﴾ يَخْتَلِطُ بِهِ لِكَثْرَتِهِمْ ﴿وَنُفِخَ فِي الصُّورِ﴾ أَيِ الْقَرْنِ لِلْبَعْثِ ﴿فَجَمَعْنَاهُمْ﴾ أَيِ الْخَلَائِقَ فِي مَكَانٍ وَاحِدٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿جَمْعًا ﴿٩٩﴾﴾ ﴿وَعَرَضْنَا﴾ قَرَّبْنَا ﴿جَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لِلْكَافِرِينَ عَرْضًا ﴿١٠٠﴾﴾ ﴿الَّذِينَ كَانَتْ أَعْيُنُهُمْ﴾ بَدَلٌ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿فِي غِطَآءٍ عَنْ ذِكْرِي﴾ أَيِ الْقُرْآنِ فَهُمْ عُمْيٌ لَا يَهْتَدُونَ بِهِ ﴿وَكَانُوا لَا يَسْتَطِيعُونَ سَمْعًا ﴿١٠١﴾﴾ أَيْ لَا يَقْدِرُونَ أَنْ يَسْمَعُوا مِنَ النَّبِيِّ مَا يَتْلُو عَلَيْهِمْ بُغْضًا لَهُ فَلَا يُؤْمِنُوانَ بِهِ ﴿أَفَحَسِبَ الَّذِينَ كَفَرُوٓا أَنْ يَتَّخِذُوا عِبَادِي﴾ أَيْ مَلَائِكَتِي وَعِيسَى وَعُزَيْرًا ﴿مِنْ دُونِيٓ أَوْلِيَآءَ﴾ أَرْبَابًا مَفْعُولٌ ثَانٍ لِيَتَّخِذُوا وَالْمَفْعُولُ الثَّانِي لِحَسِبَ مَحْذُوفٌ اَلْمَعْنَى أَظَنُّوا أَنَّ الْاِتِّخَاذَ الْمَذْكُورَ لَا يُغْضِبُنِي وَلَا أُعَاقِبُهُمْ عَلَيْهِ كَلَّا ﴿إِنَّآ أَعْتَدْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ ﴿١٠٢﴾﴾ هٰؤُلَاءِ وَغَيْرِهِمْ ﴿نُزُلًا﴾ أَيْ هِيَ مُعَدَّةٌ لَهُمْ كَالْمَنْزِلِ الْمُعَدِّ لِلضَّيْفِ ﴿قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا ﴿١٠٣﴾﴾ تَمْيِيزٌ طَابَقَ الْمُمَيَّزَ وَبَيَّنَهُمْ بِقَوْلِهِ ﴿الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ بَطَلَ عَمَلُهُمْ ﴿وَهُمْ يَحْسَبُونَ﴾ يَظُنُّونَ ﴿أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا ﴿١٠٤﴾﴾ عَمَلًا يُجَازَوْنَ عَلَيْهِ ﴿أُولٰٓئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ﴾ بِدَلَائِلِ تَوْحِيدِهِ مِنَ الْقُرْآنِ وَغَيْرِهِ ﴿وَلِقَآئِهِ﴾ أَيْ وَبِالْبَعْثِ وَالْحِسَابِ وَالثَّوَابِ وَالْعِقَابِ ﴿فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ﴾ بَطَلَتْ ﴿فَلَا نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَزْنًا ﴿١٠٥﴾﴾ أَيْ لَا نَجْعَلُ لَهُمْ قَدْرًا ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيِ الْأَمْرُ الَّذِي ذُكِرَتْ عَنْ حُبُوطِ أَعْمَالِهِمْ وَغَيْرِهِ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿جَزَآؤُهُمْ جَهَنَّمُ بِمَا كَفَرُوا وَاتَّخَذُوٓا آيَاتِي وَرُسُلِي هُزُوًا ﴿١٠٦﴾﴾ أَيْ مَهْزُوءًا بِهِمَا ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ﴾ فِي عِلْمِ اللهِ ﴿جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ﴾ هُوَ وَسَطُ الْجَنَّةِ وَأَعْلَاهَا وَالْإِضَافَةُ إِلَيْهِ لِلْبَيَانِ ﴿نُزُلًا ﴿١٠٧﴾﴾ مَنْزِلًا ﴿خَالِدِينَ فِيهَا لَا يَبْغُونَ﴾ يَطْلُبُونَ ﴿عَنْهَا حِوَلًا ﴿١٠٨﴾﴾ تَحَوُّلًا إِلَى غَيْرِهَا- ﴿قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ﴾ أَيْ مَاؤُهُ ﴿مِدَادًا﴾ هُوَ مَا يُكْتَبُ بِهِ ﴿لِكَلِمَاتِ رَبِّي﴾ الدَّالَّةِ عَلَى حِكَمِهِ وَعَجَائِبِهِ بِأَنْ تُكْتَبَ بِهِ ﴿لَنَفِدَ الْبَحْرُ﴾ فِي كِتَابَتِهَا ﴿قَبْلَ أَنْ تَنْفَدَ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ تَفْرُغَ ﴿كَلِمَاتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ﴾ أَيِ الْبَحْرِ ﴿مَدَدًا ﴿١٠٩﴾﴾ زِيَادَةً فِيهِ لَنَفِدَ وَلَمْ تَفْرُغْ هِيَ وَنَصْبُهُ عَلَى التَّمْيِيزِ - ﴿قُلْ إِنَّمَآ أَنَا بَشَرٌ﴾ آدَمِيٌّ ﴿مِثْلُكُمْ يُوحٰى إِلَيَّ أَنَّمَآ إِلٰهُكُمْ إِلٰهٌ وَاحِدٌ﴾ أَنَّ الْمَكْفُوفَةُ بِمَا بَاقِيَةٌ عَلَى مَصْدَرِيَّتِهَا وَالْمَعْنَى يُوحَى

إِلَيَّ وَحْدَانِيَّةُ الْإِلٰهِ ﴿فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا﴾ يَأْمُلُ ﴿لِقَآءَ رَبِّهِ﴾ بِالْبَعْثِ وَالْجَزَاءِ ﴿فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ﴾ أَيْ فِيهَا بِأَنْ يُرَائِيَ ﴿أَحَدًا ﴿١١٠﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

98. Zülkarneyn **dedi ki: «Bu** Seddi yapabilmek **Rabbimin bir rahmeti,** nimeti-**dir.** Zira bu set onların çıkmasına engel olacaktır. Kıyamete yakın bir zaman da **Rabbimin,** onların çıkacağı şeklindeki **vaadi geldiğinde ise onu dümdüz,** yerle bir **etmiş olacaktır. Ve Rabbimin** onların çıka-cağına ve diğer şeylere dair olan **vaadi haktır,** olacaktır.

99. **Biz o** çıkacakları **gün**de **onları bırakırız,** sayılarının çokluğundan **birbir-lerine** girip **dalgalanırlar.** Kıyamet günü diriliş için **sura,** boynuza **üflenin-ce** yaratılmışların **hepsini** tek bir yere **toplarız.**

100-101. **Ve o gün cehennemi kâfirlere sunarız,** yakınlaştırırız. **Onlar ki**[1]**, gözleri benim zikrimden,** Kur'ân'dan **bir örtü içindeydi.** Onlar kördürler; ona erişemezler. **Ve işitmeğe de katlanamıyorlardı.** Yani o kafirler duydukları kızgınlıktan dolayı o Kur'ân'ı Hz. Peygamberden dinlemeye tahammül edemi-yorlardı. Bundan sepeb de iman etmiyorlardı.

102. **Ya o kâfir olanlar, benden başka kullarımı,** melekleri, İsâ ve Uzeyr'i **dost,**[2] Rab **edineceklerini mi sandılar.** Ayetin manası şöyledir: "O kulları-mı rab edindiklerinde onlara kızmayacağımı ve karşılığında onları azaba uğrat-mayacağımı mı sandılar? Asla!.. **Biz cehennemi** bu ve diğer **kâfirler için bir konak olarak hazırladık.** Yani tıpkı misafir için hazırlanan yer gibi Cehennem de onlar için hazırlanmıştır.

103. **De ki: «Size amel olarak**[3] **en fazla hüsrana uğrayanları haber vere-yim mi?»**

104. Allah teala onları şöyle açıklamıştır: **«Onlar ki, dünya hayatında çalışma-ları boşa gitmiş,** amelleri batıl olmuş**tur. Ve hâlbuki onlar** mükâfat alacakları **bir amel yaptıklarını zannederler.»**

105. **Onlar, Rablerininin** bir olduğunu gösteren Kur'ân **âyetlerini ve ona kavuşmayı,** yani dirilişi, hesabı, mükâfat ve cezayı **inkar etmiş kimse-lerdir. Bundan dolayı onların amelleri boşa gitmiş,** batıl olmuş**tur. Ar-tık Kıyamet günü onlar için bir terazi tutmayacağız.** Yani amellerine bir değer biçmeyeceğiz.

106. **İşte bu** geride sayılan "amellerinin batıl oluşu" ve diğerleri, **küfretmeleri, âyet-lerimizi ve peygamberlerimizi eğlence edinmeleri sebebiyle cehennem onların cezasıdır.**[4]

---

[1] Ayetteki الَّذِينَ kelimesi الْكَافِرِينَ kelimesinden bedeldir.

[2] أَوْلِيَاءَ kelimesi يَتَّخِذُوا fiilinin ikinci mefulüdür. حَسِبَ fiilinin ikinci mefulü ise mahzuftur.

[3] أَعْمَالًا kelimesi temyiz olup (cemilik hususunda) mümeyyeze mutabık düşmüştür.

[4] ذٰلِكَ kelimesi mübteda, جَزَآؤُهُمْ kelimesi de haberdir.

107. İman edip sâlih amel işleyenler için elbette Allah'ın ilminde, cennetin ortasında bulunup onların en üstünü olan **Firdevs cennetleri bir konak olmuştur.**

108. Orada ebedîyyen kalıcıdırlar. Oradan başka bir yere **ayrılmak istemezler.**

109. De ki: «Eğer Rabbimin hikmetlerine ve şaşılacak işlerine delalet eden **kelimeleri için deniz** suyu **mürekkep olsa** da yazılsa, **sonra bir o** deniz **kadar da** fazladan **mürekkep**[1] **getirsek, elbette** yazı esnasında **Rabbimin kelimeleri tükenmeden**[2] **deniz tükenir biter.**

110. De ki: Ben, yalnızca sizin gibi bir beşerim. (Şu var ki) bana, İlâh'ınızın, sadece bir İlâh olduğu[3] **vahyolunuyor.** Ayetin anlamı şöyledir: Bana ilâhın tek olduğu vahyediliyor. **Artık her kim Rabbine kavuşmayı,** dirilişi ve karşılığı **umuyorsa, iyi iş yapsın ve** riya yapmak suretiyle **Rabbine ibadette hiçbir şeyi ortak koşmasın.**

KELİME ANLAMI

98. قَالَ Dedi ki *(Kim?)* ذُو الْقَرْنَيْنِ Zülkarneyn هٰذَا **Bu** أَيِ السَّدُّ Yani, set عَلَيْهِ أَيِ الْإِقْدَارُ Yani bunu yapabilmek *(Nedir?)* رَحْمَةٌ **Bir rahmettir** *(Kimden?)* مِنْ رَبِّي **Rabbimden** نِعْمَةٌ Nimettir *(Niye?)* لِأَنَّهُ مَانِعٌ مِنْ خُرُوجِهِمْ Çünkü bu set onların çıkmasına engeldir فَإِذَا جَاءَ **Geldiğinde** *(Ne?)* وَعْدُ رَبِّي **Rabbimin vaadi** *(Neyi vaadi?)* بِخُرُوجِهِمْ Onların çıkacağını *(Öyle çıkmak ki?)* الْقَرِيبِ مِنَ الْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeye yakın olan جَعَلَهُ **Onu kılar** *(Ne?)* دَكَّاءَ **Yerle bir** مَدْكُوكًا Yerle bir olmuş مَبْسُوطًا Dümdüz وَكَانَ **Dir** *(Ne?)* وَعْدُ رَبِّي **Rabbimin vaadi** *(Neyi vaadi?)* بِخُرُوجِهِمْ وَغَيْرِهِ Onların çıkacağını ve başka şeyleri *(Nedir?)* حَقًّا **Gerçektir** كَائِنًا Meydana gelir

99. وَتَرَكْنَا Bırakırız *(Kimi?)* بَعْضَهُمْ **Bazılarını** *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O gün** يَوْمَ خُرُوجِهِمْ Onların çıkacakları gün يَمُوجُ **Dalgalanırlar** *(Nerede?)* فِي بَعْضٍ **Diğer bir kısmı-nın içinde** يَخْتَلِطُ بِهِ Ona karışıyor *(Niçin?)* لِكَثْرَتِهِمْ Çok oldukları için وَنُفِخَ **Üfürülmüştür** *(Neye?)* فِي الصُّورِ **Sur'a** أَيِ الْقَرْنِ Boynuza *(Niçin?)* لِلْبَعْثِ Diriliş için فَجَمَعْنَاهُمْ **Ve onları toplarız** أَيِ الْخَلَائِقَ Yani mahlukatı *(Nerede?)* فِي مَكَانٍ وَاحِدٍ Bir yerde *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde *(Ne olmakla toplarız?)* جَمْعًا **Toplamakla**

100. وَعَرَضْنَا Ve gösteririz قَرَّبْنَا Yaklaştırırız *(Neyi?)* جَهَنَّمَ **Cehennemi** *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ

[1] Ayetin sonundaki مَدَدًا kelimesi temyiz olarak nasbedilmiştir.

[2] Ayetteki تَنْفَدَ kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) د ile; hem de ذ ile okunmuştur.

[3] مَا ile amelden düşen أَنَّ'nin mastarlığı devam etmiştir.

O gün *(Kime?)* لِلْكَافِرِينَ **Kafirlere** *(Ne olmakla gösteririz?)* عَرْضًا **Arz etmekle**

101. اَلَّذِينَ **O kimseler ki** كَانَتْ **Oldu** *(Ne?)* اَعْيُنُهُمْ **Onların gözleri** اَلَّذِينَ / بَدَلٌ مِنَ الْكَافِرِينَ kelimesi اَلْكَافِرِينَ den bedeldir *(Ne içinde?)* فِي غِطَآءٍ **Bir örtü** *(Neden?)* عَنْ ذِكْرِي **Beni hatırlamaktan** أَيِ الْقُرْآنِ Yani Kur'an'dan فَهُمْ عُمْيٌ Onlar kördürler لَا يَهْتَدُونَ بِهِ Onunla hidayet bulamazlar وَكَانُوا **Ve oldular** *(Ne oldular?)* لَا يَسْتَطِيعُونَ **Güç yetiremez** *(Neye?)* سَمْعًا **İşitmeye** أَيْ لَا يَقْدِرُونَ Yani muktedir değillerdir أَنْ يَسْمَعُوا İşitmeye *(Kimden?)* مِنَ النَّبِيِّ Peygamberden *(Neyi?)* مَا يَتْلُو عَلَيْهِمْ Onlara okuduğu şeyleri *(Niçin?)* بُغْضًا لَهُ Ona buğz ettikleri için فَلَا يُؤْمِنُونَ بِهِ Bundan dolayı da ona inanmazlar

102. اَفَحَسِبَ **Zannettiler mi?** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Ne zannettiler mi?)* اَنْ يَتَّخِذُوا **Edineceklerini** *(Kimleri?)* عِبَادِي **Kullarımı** أَيْ مَلَائِكَتِي **Benden başka** *(Ne edineceklerini?)* مِنْ دُونِي اَوْلِيَآءَ **Dostlar** أَرْبَابًا Rabler *(Bu kelime nedir?)* مَفْعُولٌ ثَانٍ لِيَتَّخِذُوا ikinci mefulüdür / حَسِبَ / لِحَسِبَ وَالْمَفْعُولُ الثَّانِي'nin ikinci mefulü ise *(Nedir?)* أَنَّ الْاِتِّخَاذَ / يَتَّخِذُوا'nün Hazfedilmiştir مَحْذُوفٌ Mana şöyledir; zannettiler mi? *(Neyi?)* اَلْمَعْنٰى أَظَنُّوا Anlatılan şeyleri edinmeleri الْمَذْكُورَ Beni gazaplandırmayacak *(Daha neyi?)* لَا يُغْضِبُنِي Ve ben onları cezalandırmayacağım وَلَا أُعَاقِبُهُمْ عَلَيْهِ Asla! كَلَّا **Muhakkak ki biz** إِنَّا **Hazırladık** *(Neyi?)* اَعْتَدْنَا **Cehennemi** *(Kim için?)* جَهَنَّمَ **Kafirler için** لِلْكَافِرِينَ Bunlar ve diğerleri هٰؤُلَاءِ وَغَيْرِهِمْ **Konak** نُزُلًا Yani o أَيْ هِيَ *(Nedir?)* مُعَدَّةٌ لَهُمْ Onlar için hazırlanmıştır *(Ne gibi?)* كَالْمَنْزِلِ الْمُعَدِّ Hazırlanan konak gibi *(Kim için?)* لِلضَّيْفِ Misafir için

103. قُلْ **De ki** هَلْ نُنَبِّئُكُمْ **Size haber vereyim mi?** *(Kimi?)* بِالْاَخْسَرِينَ **En çok ziyana uğrayanları** *(Ne bakımdan?)* اَعْمَالًا **Amelleri bakımından** *(Bu kelime nedir?)* تَمْيِيزٌ Temyizdir *(Öyle temyiz ki?)* طَابَقَ الْمُمَيَّزَ (Cemi sigasında) mümeyyeze uyum sağladı وَبَيَّنَهُمْ بِقَوْلِهِ (Allah) onları şu sözüyle açıkladı

104. اَلَّذِينَ **O kimseler ki** ضَلَّ **Boşa gitti** *(Ne?)* سَعْيُهُمْ **Çabaları** *(Nerede?)* فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatında** بَطَلَ عَمَلُهُمْ Amelleri batıl oldu وَهُمْ **Halbuki onlar** يَحْسَبُونَ **Sanıyorlar** يَظُنُّونَ Zannediyorlar *(Ne sanıyorlar?)* اَنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** يُحْسِنُونَ **Güzel yapıyorlar** *(Neyi?)* صُنْعًا **Sanatı** عَمَلًا Ameli *(Öyle amel ki?)* يُجَازَوْنَ عَلَيْهِ Onun karşılığında mükafatlandırılacaklar

105. اُولٰئِكَ **Onlar** اَلَّذِينَ **Öyle kimselerdir ki** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ

Rablerinin ayetlerini بِدَلَائِلِ تَوْحِيدِهِ Onun tevhidine işaretleri *(Neden?)* مِنَ الْقُرْآنِ أَيْ وَبِالْبَعْثِ وَالْحِسَابِ وَغَيْرِهِ Kur'an ve başka şeylerden *(Daha)* **وَلِقَائِهِ Ona kavuşmayı** Yani dirilişi, hesabı, mukafat ve cezalandırmayı وَالثَّوَابِ وَالْعِقَابِ **فَحَبِطَتْ Ve boşa gitti** *(Ne?)* بَطَلَتْ Batıl oldu **اَعْمَالُهُمْ Onların amelleri فَلَا نُقِيمُ Tutmayacağız** *(Kim için?)* **لَهُمْ Onlar için** *(Nerede?)* **يَوْمَ الْقِيمَةِ Kıyamet gününde** *(Ne tutmayacağız?)* وَزْنًا **Ölçü** أَيْ لَا نَجْعَلُ لَهُمْ Yani onlar için yapmayacağız *(Ne yapmayacağız?)* قَدْرًا Tartı

106. **ذٰلِكَ İşte bu** أَيِ الْأَمْرُ الَّذِي ذُكِرَتْ Yani zikredilen durum *(Neden?)* عَنْ حُبُوطِ أَعْمَالِهِمْ Amellerinin batıl oluşundan *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Başka şeylerden *(Bu kelime nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübteda'dır خَبَرُهُ Haberi ise *(Nedir?)* **جَزَآؤُهُمْ Onların cezasıdır** *(Ne?)* **جَهَنَّمُ Cehennem** *(Niçin?)* بِمَا **O şey için ki كَفَرُوا İnkar ettiler وَاتَّخَذُوٓا Ve aldılar** *(Neyi?)* **اٰيَاتِي Ayetlerimi** *(Daha)* **وَرُسُلِي Peygamberlerimi** *(Neye?)* **هُزُوًا Alaya** أَيْ مَهْزُوءًا بِهِمَا Yani her ikisiyle alay edilmiş

107. **اِنَّ الَّذِينَ Muhakkak o kimseler ki اٰمَنُوا İman ettiler وَعَمِلُوا Ve işlediler** *(Ne?)* **الصَّالِحَاتِ Salih ameller كَانَتْ Olmuştur** *(Kim için?)* **لَهُمْ Onlar için** *(Nerede?)* فِي **عِلْمِ اللّٰهِ Allah'ın ilminde** *(Ne?)* **جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ Firdevs cennetleri** هُوَ وَسَطُ الْجَنَّةِ Bu cennetin ortasıdır وَأَعْلَاهَا Ve en yücesidir وَالْإِضَافَةُ Cennetin izafe edilmesi *(Neye?)* إِلَيْهِ Firdevs'e *(Niçindir?)* لِلْبَيَانِ Beyan içindir *(Ne olmuştur?)* **نُزُلًا Konak** مَنْزِلًا Makam

108. **خَالِدِينَ Ebedi olarak** *(Nerede?)* **فِيهَا Orada لَا يَبْغُونَ Arzu etmezler** يَطْلُبُونَ İstemezler *(Nereden?)* **عَنْهَا Oradan** *(Ne istemezler?)* **حِوَلًا Ayrılmak** تَحَوُّلًا إِلٰى غَيْرِهَا Başka bir yere dönmek

109. **قُلْ De ki لَوْ كَانَ Şayet olsaydı الْبَحْرُ Deniz** أَيْ مَاؤُهُ Yani onun suyu *(Ne olsaydı?)* **مِدَادًا Mürekkep هُوَ** Bu *(Nedir?)* مَا يُكْتَبُ بِهِ Kendisiyle yazılan şeydir *(Ne için?)* **لِكَلِمَاتِ رَبِّي Rabbimin kelimeleri için** *(Öyle kelimeler ki?)* الدَّالَّةِ عَلٰى حِكَمِهِ O'nun hikmetlerine işaret eden *(Daha?)* وَعَجَائِبِهِ O'nun hayret verici işlerine *(Ne ile?)* بِأَنْ تُكْتَبَ بِهِ Onunla yazılarak **لَنَفِدَ Elbette tükenirdi** *(Ne?)* **الْبَحْرُ Deniz** *(Ne hususunda?)* فِي كِتَابَتِهَا Onların yazımında *(Ne zaman?)* **قَبْلَ اَنْ تَنْفَدَ Bitmeden önce** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ Tâ ve Yâ ile تَفْرُغَ Sona ermeden önce *(Ne bitmeden önce?)* **كَلِمَاتُ رَبِّي Rabbimin kelimeleri وَلَوْ جِئْنَا Getirsek bile** *(Ne kadar?)* **بِمِثْلِهِ Onun kadar مَدَدًا Mürekkep** أَيِ الْبَحْرِ Yani deniz gibi *(Ne cihetten?)* زِيَادَةً Fazladan *(Nerede?)* فِيهِ Orada لَنَفِدَ Elbette biterdi *(Ne olduğu halde?)* وَلَمْ تَفْرُغْ Sona ermediği halde

(Ne?) هِيَ O kelimeler وَنَصْبُهُ Bu kelimenin nasb oluşu *(Ne üzeredir?)* عَلَى التَّمْيِيزِ Temyiz üzeredir

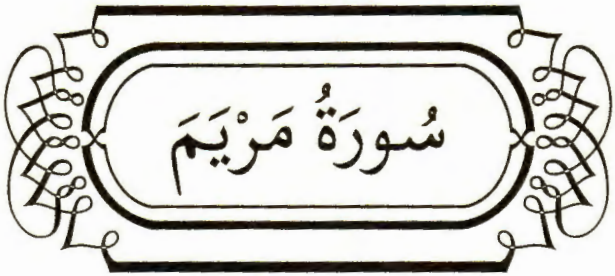
110. **قُلْ De ki** **إِنَّمَآ Ancak** **اَنَا Ben** *(Kimim?)* **بَشَرٌ Beşerim** آدَمِيٌّ Adem oğlundanım *(Kim gibi?)* **مِثْلُكُمْ Sizin gibi** **يُوحٰى Vahyolunuyor** *(Kime?)* **إِلَيَّ Bana** *(Ne vahyolunuyor?)* **أَنَّمَآ Ancak** **اِلٰهُكُمْ Sizin ilahınız** *(Nedir?)* **اِلٰهٌ İlahtır** *(Öyle İlah ki?)* **وَاحِدٌ Tek** أَنَّ الْمَكْفُوفَةُ بِمَا Mâ ile amelden engellenen أَنْ *(Nedir?)* بَاقِيَةٌ عَلٰى مَصْدَرِيَّتِهَا Mastariyeti üzere bakidir وَالْمَعْنٰى Mana şöyledir; يُوحٰى إِلَيَّ Bana vahyedildi *(Ne?)* وَحْدَانِيَّةُ الْإِلٰهِ İlah'ın vahdaniyeti **فَمَنْ Her kim** **كَانَ Olursa** *(Ne?)* **يَرْجُوا İstiyor olursa** يَأْمُلُ Umuyor *(Neyi?)* **لِقَآءَ رَبِّهِ Rabbine kavuşmayı** بِالْبَعْثِ وَالْجَزَاءِ Dirilişi ve cezayı (karşılığı) **فَلْيَعْمَلْ İşlesin** *(Ne?)* **عَمَلًا Amel** *(Öyle amel ki?)* **صَالِحًا Salih** **وَلَا يُشْرِكْ Ortak koşmasın** *(Neye?)* **بِعِبَادَةِ رَبِّهٖٓ Rabbine ibadet etmeye** أَيْ فِيهَا Yani ibadette *(Neyle?)* بِأَنْ يُرَائِيَ Riya yapmak ile *(Kimi ortak koşmasın?)* **اَحَدًا Hiçbir kimseyi**

١٩

سُورَةُ مَرْيَمَ

مَكِّيَّةٌ اَوْ اِلَّا سَجْدَتَهَا فَمَدَنِيَّةٌ اَوْ
اِلَّا ﴿فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ﴾ اَلْآيَتَيْنِ
وَهِيَ ثَمَانٌ أَوْ تِسعٌ وَ تِسعُونَ آيَةً

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿كٓهيعٓصٓ ﴿١﴾﴾ اَللّٰهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ هٰذَا ﴿ذِكْرُ رَحْمَةِ رَبِّكَ عَبْدَهُ﴾ مَفْعُولٌ لِرَحْمَةِ ﴿زَكَرِيَّاءَ ﴿٢﴾﴾ بَيَانٌ لَهُ ﴿إِذْ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِرَحْمَةِ ﴿نَادٰى رَبَّهُ نِدَآءً﴾ مُشْتَمِلًا عَلٰى دُعَاءٍ ﴿خَفِيًّا ﴿٣﴾﴾ سِرًّا جَوْفَ اللَّيْلِ لِأَنَّهُ أَسْرَعُ لِلْإِجَابَةِ ﴿قَالَ رَبِّ إِنِّي وَهَنَ﴾ ضَعُفَ ﴿الْعَظْمُ﴾ جَمِيعُهُ ﴿مِنِّي وَاشْتَعَلَ الرَّأْسُ﴾ مِنِّي ﴿شَيْبًا﴾ تَمْيِيزٌ مُحَوَّلٌ عَنِ الْفَاعِلِ أَيِ انْتَشَرَ الشَّيْبُ فِي شَعْرِهِ كَمَا يَنْتَشِرُ النَّارُ فِي الْحَطَبِ وَإِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَدْعُوَكَ ﴿وَلَمْ أَكُنْ بِدُعَآئِكَ﴾ أَيْ بِدُعَائِي إِيَّاكَ ﴿رَبِّ شَقِيًّا ﴿٤﴾﴾ أَيْ خَائِبًا فِيمَا مَضٰى فَلَا تُخَيِّبْنِي فِيمَا يَأْتِي ﴿وَإِنِّي خِفْتُ الْمَوَالِيَ﴾ أَيِ الَّذِينَ يَلُونِي فِي النَّسَبِ كَبَنِي الْعَمِّ ﴿مِنْ وَرَائِي﴾ أَيْ بَعْدَ مَوْتِي عَلَى الدِّينِ أَنْ يُضَيِّعُوهُ كَمَا شَاهَدْتُهُ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنْ تَبْدِيلِ الدِّينِ ﴿وَكَانَتِ امْرَأَتِي عَاقِرًا﴾ لَا تَلِدُ ﴿فَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ﴾ مِنْ عِنْدِكَ ﴿وَلِيًّا ﴿٥﴾﴾ ابْنًا ﴿يَرِثُنِي﴾ بِالْجَزْمِ جَوَابُ الْأَمْرِ وَبِالرَّفْعِ [يَرِثُنِي] صِفَةُ وَلِيًّا ﴿وَيَرِثُ﴾ بِالْوَجْهَيْنِ ﴿مِنْ اٰلِ يَعْقُوبَ﴾ جَدِّي الْعِلْمَ وَالنُّبُوَّةَ ﴿وَاجْعَلْهُ رَبِّ رَضِيًّا ﴿٦﴾﴾ أَيْ مَرْضِيًّا عِنْدَكَ قَالَ تَعَالٰى فِي إِجَابَةِ طَلَبِهِ الْإِبْنَ الْحَاصِلَ بِهِ رَحْمَتُهُ ﴿يَا زَكَرِيَّآ إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ﴾ يَرِثُ كَمَا سَأَلْتَ ﴿اسْمُهُ يَحْيٰى لَمْ نَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا ﴿٧﴾﴾ أَيْ مُسَمًّى بِيَحْيٰى ﴿قَالَ رَبِّ أَنّٰى﴾ كَيْفَ ﴿يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَكَانَتِ امْرَأَتِي عَاقِرًا وَقَدْ بَلَغْتُ مِنَ الْكِبَرِ عِتِيًّا ﴿٨﴾﴾ مِنْ عَتَا يَبُسَ أَيْ إِلٰى نِهَايَةِ السِّنِّ مِائَةٍ وَعِشْرِينَ

سَنَةً وَبَلَغَتِ امْرَأَتُهُ ثَمَانِيَةً وَتِسْعِينَ سَنَةً وَأَصْلُ «عِتِيٍّ»، «عُتُوٌّ» كُسِرَتِ التَّاءُ تَخْفِيفًا وَقُلِبَتِ الْوَاوُ الْأُولَى يَاءً لِمُنَاسَبَةِ الْكَسْرَةِ وَالثَّانِيَةُ يَاءُ لِتُدْغَمَ فِيهَا الْيَاءُ ﴿قَالَ﴾ الْأَمْرُ ﴿كَذٰلِكَ﴾ مِنْ خَلْقِ غُلَامٍ مِنْكُمَا ﴿قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ﴾ أَيْ بِأَنْ أَرُدَّ عَلَيْكَ مِنْ قُوَّةِ الْجِمَاعِ وَأَفْتَقَ رَحِمَ امْرَأَتِكَ لِلْعُلُوقِ ﴿وَقَدْ خَلَقْتُكَ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ تَكُ شَيْئًا ۝٩﴾ قَبْلَ خَلْقِكَ وَلِإِظْهَارِ اللهِ هٰذِهِ الْقُدْرَةَ الْعَظِيمَةَ أَلْهَمَهُ السُّؤَالَ لِيُجَابَ بِمَا يَدُلُّ عَلَيْهَا وَلَمَّا تَاقَتْ نَفْسُهُ إِلَى سُرْعَةِ الْمُبَشَّرِ بِهِ ﴿قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً﴾ أَيْ عَلَامَةً عَلَى حَمْلِ امْرَأَتِي ﴿قَالَ آيَتُكَ﴾ عَلَيْهِ ﴿أَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ﴾ أَيْ تَمْتَنِعَ مِنْ كَلَامِهِمْ بِخِلَافِ ذِكْرِ اللهِ ﴿ثَلَاثَ لَيَالٍ﴾ أَيْ بِأَيَّامِهَا ﴿سَوِيًّا ۝١٠﴾ حَالٌ مِنْ فَاعِلِ تُكَلِّمَ أَيْ بِلَا عِلَّةٍ ﴿فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ مِنَ الْمِحْرَابِ﴾ أَيِ الْمَسْجِدِ وَكَانُوا يَنْتَظِرُونَ فَتْحَهُ لِيُصَلُّوا فِيهِ بِأَمْرِهِ عَلَى الْعَادَةِ ﴿فَأَوْحَى﴾ أَشَارَ ﴿إِلَيْهِمْ أَنْ سَبِّحُوا﴾ صَلُّوا ﴿بُكْرَةً وَعَشِيًّا ۝١١﴾ أَوَائِلَ النَّهَارِ وَأَوَاخِرَهُ عَلَى الْعَادَةِ فَعَلِمَ بِمَنْعِهِ مِنْ كَلَامِهِمْ حَمْلَهَا بِيَحْيَى وَبَعْدَ وِلَادَتِهِ بِسَنَتَيْنِ قَالَ تَعَالَى لَهُ

TÜRKÇE ANLAMI

19- Meryem Sûresi

Medine'de inen secde ayeti hariç, Mekke'de inmiştir.
Ya da 59 ve 60. ayetler de Medine'de inmiştir.
98 veya 99 ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1. **Kâf. Hâ. Yâ. Ayn. Sâd.**
2. Bu, **Rabbin, Zekeriya[1] kuluna[2] olan rahmetini anmadır.**
3. **Hani[3] o,** gecenin ortasında[4] **gizli bir sesle** yaptığı duayla **Rabbine niyaz etmişti:**
4. **Demişti ki: «Ya Rabbi! Muhakkak benim** tüm **kemiklerim zayıflaştı ve başım bembeyaz[5] alev aldı,** tıpkı ateşin odunda yayılması gibi saçındaki akları yayıldı. **Ve ben,** sana dua etmek istiyorum **Rabbim,** önceden **sana** ettiğim **duada hiç mahrum kalmadım,** sana edeceğim bu duada da beni mahrum bırakma!

---

[1] زَكَرِيَّاءَ kelimesi عَبْدَهُ kelimesinin atfı beyanıdır.
[2] عَبْدَهُ kelimesi رَحْمَةِ kelimesinin mefulüdür.
[3] Buradaki إِذْ kelimesi رَحْمَةِ kelimesine taalluk eder.
[4] Gecenin ortasında yapılan dua daha çabuk kabul gördüğü için bu vakti seçmişti.
[5] شَيْبًا kelimesi failden döndürülmüş temyizdir.

5. **Doğrusu ben,** nesep olarak **arkamdan,** öldükten sonra, **gelip de yerime geçecek olan** amcaoğlu gibi **yakınlarımın** tıpkı İsrail oğullarının dinlerini değiştirmelerinde olduğu gibi dini zayi etmelerin**den** din adına **endişe ediyorum. Karım da kısırdır,** doğuramıyor. **Tarafından bana bir veli** oğul **ver.**

6. «İlim ve peygamberlikte **hem bana vâris olsun**[1] **hem de** dedem **Yakub-'un hanedanına vâris olsun**[2]**. Rabbim, O'nu** katında **rızaya mazhar kıl.»**

Allah teala, Zekeriya'nın, kendisiyle rahmet oluşacak olan oğul isteğine icabeten şöyle buyurdu:

7. **«Ey Zekeriya! Seni,** istediğin gibi (ilim ve peygamberliğe) varis olacak **bir oğul ile müjdeleriz ki, adı Yahya'dır. Daha önce ona (kimseyi) adaş yapmadık.»**

8. **Dedi ki: «Ya Rabbi! Karım kısırken, ben de kocamışken**[3]**,** yaşım artık yüz yirmi, kemale ermişim, karım da doksan sekiz yaşında, **nasıl olur da benim bir oğlum olur?**

9. **Dedi ki,** "Allah'ın sizden çocuk yaratması işi **böyledir. Rabbin buyurdu ki,** sana cima kuvvetini geri vermem ve karının rahmini meni tutması için açmam suretiyle **o Bana kolaydır. Muhakkak ki, Ben seni bundan önce yaratmıştım, hâlbuki sen,** seni yaratmamdan önce **hiçbir şey değildin.»** Allah teala, Zekeriya peygambere böyle bir soru sormasını ilham etmişti ki; bu şekilde cevap verilmesi suretiyle yüce kudretini ortaya koysun.

10. Ne zaman ki müjdelendiği şeyin çabucak olmasına iştiyak duydu: **dedi ki: «Yarabbi! Benim için** karımın hamileliğine dair **bir ayet,** bir alamet **kıl! Buyurdu ki: «Senin** buna dair **alâmetin, sapasağlam olduğun halde**[4]**,** sende hiçbir hastalık olmadığı halde **insanlarla** gündüzleriyle birlikte **üç gece konuşamamandır.»**

11. **Sonra mescitten,** her zaman olduğu gibi kendisinin emriyle namaz kılmak için mescidin açılmasını bekleyen **kavminin karşısına çıkıp,** «her zaman olduğu gibi **gündüzlerin başında ve sonunda tesbih edin,** namaz kılın» **diye onlara işaret etti.** Böylece onlarla konuşamamasından karısının Yahya'ya hamile olduğunu anladı.

---

[1] يَرِثُنِي kelimesi emrin cevabı olarak cezm ile, وَلِيًّا kelimesinin sıfatı olarak da (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) raf ile okunmuştur.

[2] وَيَرِثُ kelimesi de aynı yukarıda anlatıldığı üzere iki şekilde okunmuştur.

[3] عِتِيًّا kelimesi kurudu anlamındaki عَتَا fiilinden gelir. عِتِيٍّ kelimesinin aslı عُتُوٌّ idi. Hafiflik olsun diye ـَ harfi kesre yapıldı, birinci و harfi de kesreye uygun düşsün diye ـِ harfine idgam edildi. İkinci و harfi ise diğer ـِ harfine idgam edilebilmek için o da ـِ harfine çevrildi.

[4] سَوِيًّا kelimesi تُكَلِّمَ fiilinin failinden hal olup "hastalığın olmadan" anlamına gelir.

KELİME ANLAMI

سُورَةُ مَرْيَمَ ﴿١٩﴾

19- Meryem Suresi

مَكِّيَّةٌ Tamamı Mekke'de inmiştir أَوْ Veya إِلَّا سَجْدَتَهَا Secde ayeti hariç gerisi Mekke'de inmiştir فَمَدَنِيَّةٌ Secde ayeti ise Medine'de inmiştir أَوْ إِلَّا فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ اَلْآيَتَيْنِ Veya da diye başlayıp devam eden iki ayet hariç Mekke'de inmiştir فَمَدَنِيَّتَانِ Bu iki ayet ise Medine'de inmiştir. وَهِيَ ثَمَانٌ أَوْ تِسْعٌ وَ تِسْعُونَ آيَةً Bu, doksan sekiz veya doksan dokuz ayettir. بِسْمِ اللهِ Allah'ın adıyla (başlarım) *(Öyle Allah ki)* الرَّحْمٰنِ Rahman olan *(yine öyle Allah ki)* الرَّحِيمِ Rahim olan

1. كٓهٰيٰعٓصٓ **Kaf Hâ Yâ Ayn Sâd** اَللهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Muradını *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu harflerle

2. هٰذَا Bu *(Nedir?)* ذِكْرُ رَحْمَةِ رَبِّكَ **Rabbinin rahmetini anmadır** *(Kime rahmeti?)* عَبْدَهُ **Kuluna** مَفْعُولٌ لِرَحْمَةِ "Abd" lafzı "Rahmet" lafzının mefuludur. *(O kul kimdir?)* زَكَرِيَّاءَ **Zekeriyya** بَيَانٌ لَهُ "Abd " lafzının atf-ı beyanıdır

3. إِذْ مُتَعَلِّقٌ بِرَحْمَةِ **"İz"** lafzı "Rahmeti"ye müteallikiir نَادٰى رَبَّهُ **Rabbine duada bulundu** *(Nasıl?)* نِدَآءً **Seslenişle** مُشْتَمِلًا عَلٰى دُعَاءٍ Dua içeren bir sesleniş *(öyle sesleniş ki)* خَفِيًّا **Gizlice** سِرًّا جَوْفَ اللَّيْلِ Gizlice gece yarısı *(Niçin?)* لِأَنَّهُ أَسْرَعُ لِلْإِجَابَةِ Çünkü bu vakit duanın kabulüne çok süratlidir/yakındır

4. قَالَ رَبِّ **Rabbim! Dedi** إِنِّي **Muhakkak ki ben** وَهَنَ **Gevşedi** ضَعُفَ Zayıfladı وَاشْتَعَلَ الرَّأْسُ **Saç baş ağardı** الْعَظْمُ **Kemikler** جَمِيعُهُ Hepsi مِنِّي **Vücudumdan** مِنِّي Benden/benim *(Ne bakımından?)* شَيْبًا **Beyazlık** تَمْيِيزٌ مُحَوَّلٌ عَنِ الْفَاعِلِ Failden muhavvel temyizdir أَيِ انْتَشَرَ الشَّيْبُ فِي شَعْرِهِ Yani saçlarında beyazlık yayıldı *(Ne gibi?)* وَإِنِّي أُرِيدُ أَنْ كَمَا يَنْتَشِرُ النَّارُ فِي الْحَطَبِ Odunda ateş lavlarının yayıldığı gibi اَدْعُوكَ Ve ben sana dua etmek istiyorum وَلَمْ اَكُنْ **olmadım** بِدُعَآئِكَ **Sana dua sayesinde** أَيْ بِدُعَائِي إِيَّاكَ Yani benim sana duamla *(Ne olmadım?)* رَبِّ شَقِيًّا **Hiç bedbaht (olmadım) Rabbim** أَيْ خَائِبًا فِيمَا مَضٰى Yani geçmişte mahrum olmadım فَلَا تُخَيِّبْنِي فِيمَا يَأْتِي Gelecekte de mahrum eyleme beni

5. وَإِنِّي **Gerçekten ben** خِفْتُ **korkmaktayım** *(kimden?)* الْمَوَالِيَ **Yakınlarımdan** أَيِ الَّذِينَ يَلُونِي فِي النَّسَبِ Yani nesepte beni takip eden akrabam كَبَنِي الْعَمِّ Amca

oğlu gibi مِنْ وَرَائِي **Arkamdan** أَيْ بَعْدَ مَوْتِي Ölümümden sonra *(Neyi korkuyorum ?)* عَلَى الدِّينِ Din'i أَنْ يُضَيِّعُوهُ Onu zayi edeceklerini كَمَا شَاهَدْتُهُ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ Tıpkı İsrail oğullarında'de gördüğüm gibi *(Ne gördüm?)* مِنْ تَبْدِيلِ الدِّينِ Din değiştirme- (lerini) وَكَانَتِ امْرَأَتِي **Eşim de oldu** *(Ne?)* عَاقِرًا **Kısır** لَا تَلِدُ doğuramaz فَهَبْ لِي **Bana bağışla** مِنْ لَدُنْكَ **Senin tarafından** مِنْ عِنْدِكَ Senin katından *(Ne?)* وَلِيًّا **Bir veli** ابْنًا Bir oğul ki

6. يَرِثُنِي **Bana varis olsun** *(Ne ile okundu?)* بِالْجَزْمِ جَوَابُ الْأَمْرِ Emrin cevabı olarak cezm ile *(Daha)* وَبِالرَّفْعِ صِفَةُ وَلِيًّا "Veliyyen" lafzının sıfatı olarak ta ref okundu [يَرِثُنِي] (bana mirasçı olacak oğul) وَيَرِثُ **Mirasçı olsun** *(Kime?)* بِالْوَجْهَيْنِ Anlatılan iki vecihle okundu (cezm ve ref) مِنْ اٰلِ يَعْقُوبَ **Yakup hanedanına** جَدِّي الْعِلْمَ İlimde ve nübüvvette atam وَالنُّبُوَّةَ وَاجْعَلْهُ **Ve onu yap** رَبِّ **Rabbim!** *(Ne yap?)* رَضِيًّا **Rızana layık** أَيْ مَرْضِيًّا عِنْدَكَ Yani katında razı olunmuş

7. قَالَ تَعَالَى Allah-u Teâla فِي إِجَابَةِ طَلَبِهِ Onun isteğine icabeten buyurdu *(Ne isteği?)* الْاِبْنَ Oğul *(Öyle oğul ki)* الْحَاصِلَ بِهِ رَحْمَتُهُ Onunla Allah'ın rahmeti hasıl oluyor يَا زَكَرِيَّا **Ey Zekeriyya** إِنَّا **Gerçekten biz** نُبَشِّرُكَ **sana müjdeliyoruz** *(Ne?)* بِغُلَامٍ **bir oğul** يَرِثُ كَمَا سَأَلْتَ İstediğin gibi varis olacak اسْمُهُ **O'nun İsmi** *(Nedir?)* يَحْيٰى **Yahya dır** لَمْ نَجْعَلْ **yapmadık** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** *(Ne yapmadık?)* سَمِيًّا **Adaş** أَيْ مُسَمًّى بِيَحْيٰى Yani Yahya ile isimlenmiş

8. قَالَ رَبِّ **Zekeriyya, Rabbim dedi** أَنّٰى **Nereden** كَيْفَ Nasıl يَكُونُ **olur** *(Kim için?)* لِي **Benim için** *(Ne?)* غُلَامٌ **oğul** وَكَانَتِ امْرَأَتِي عَاقِرًا **Halbuki eşim kısır** وَقَدْ بَلَغْتُ **Bende ulaştım** *(Neden?)* مِنَ الْكِبَرِ **Yaşlılıktan** *(Neye?)* عُتِيًّا **Son haddine** [عِتِيًّا] مِنْ عَتَا يَبْسَ "İtiyyen" kelimesi "ata "fiili mazisinden müştak olup "Yebise" kuruyup büzüldü manasındadır أَيْ إِلَى نِهَايَةِ السِّنِّ Yani yaşın nihayeti ki مِائَةٍ وَعِشْرِينَ سَنَةً Yüz yirmi senedir وَبَلَغَتِ امْرَأَتُهُ ثَمَانِيَةً وَتِسْعِينَ سَنَةً Hanımı da doksan iki yaşına ulaştı وَكُسِرَتِ وَأَصْلُ عُتِيٍّ عُتُوٌّ "Utiyyun" kelimesinin aslı "Utuvvun" idi وَقُلِبَتِ الْوَاوُ الْأُولٰى يَاءً Ve birinci vav ya'ya التَّاءُ تَخْفِيفًا Hafiflik için "ta" kesrelendi وَالثَّانِيَةُ يَاءً İkinci vav da yaya لِمُنَاسَبَةِ الْكَسْرَةِ Kesreye uyum göstermesi için çevrildi لِتُدْغَمَ فِيهَا الْيَاءُ Birinci ya ona idğam edilsin için

9. قَالَ **Allah-u Teâla buyurdu** كَذٰلِكَ الْأَمْرُ **İş Böyledir** مِنْ خَلْقِ غُلَامٍ مِنْكُمَا Siz ikinizden oğul yaratma işi قَالَ رَبُّكَ **Rabbin buyurdu** هُوَ عَلَيَّ **O bana** *(Nedir?)* هَيِّنٌ **çok kolaydır** أَيْ بِأَنْ أَرُدَّ عَلَيْكَ Yani sana geri vermem *(Neyi?)* مِنْ قُوَّةِ الْجِمَاعِ cima kuvvetini وَأَفْتَقَ رَحِمَ امْرَأَتِكَ Eşinin rahmini elverişli yapmam *(Neye?)* لِلْعُلُوقِ doğurmaya وَقَدْ خَلَقْتُكَ **seni yarattım** مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** وَلَمْ تَكُ **Halbuki değildin** شَيْئًا **Hiçbir şey** قَبْلَ خَلْقِكَ Yaratılmadan önce وَلِإِظْهَارِ اللهِ Allah'ın İzhar etmesi için *(Neyi?)* هٰذِهِ الْقُدْرَةَ الْعَظِيمَةَ Bu yüce kuvvetini أَلْهَمَهُ السُّؤَالَ Zekeriyya'ya sual yöneltmesini İlham etti *(Niçin?)* لِيُجَابَ بِمَا يَدُلُّ عَلَيْهَا Kudretine delalet edecek şeyle cevap verilmesi için وَلَمَّا تَاقَتْ نَفْسُهُ Ne zaman ki Zekeriyya sabırsızlandı *(Neye?)* إِلَى سُرْعَةِ الْمُبَشَّرِ بِهِ Müjde verilen çocuğa sürat etmeye

10. قَالَ رَبِّ **Rabbim! dedi** اجْعَلْ **kıl** *(Kim için?)* لِيْ **Benim için** *(Ne?)* اٰيَةً **bir alamet** أَيْ عَلَامَةً Yani bir alamet عَلَى حَمْلِ امْرَأَتِي eşimin hamile olduğuna dair قَالَ **Allah-u Teâla buyurdu** اٰيَتُكَ **Senin alametin** *(Nedir?)* عَلَيْهِ Buna delalet eden أَلَّا تُكَلِّمَ Konuşmamandır *(Kimlerle?)* النَّاسَ **İnsanlarla** أَيْ تَمْتَنِعَ مِنْ كَلَامِهِمْ İnsanlarla konuşmaktan alı konmandır بِخِلَافِ ذِكْرِ اللهِ Zikrullah-ın hilafına (zikredebilirsin) *(Ne kadar?)* ثَلَاثَ لَيَالٍ **Üç gece** أَيْ بِأَيَّامِهَا Yani günleri ile beraber Ali imran süresinde ki "üç gün den üç gün üç gece kastedildiği gibi ***(Ne olduğun halde konuşamayacaksın ?)*** سَوِيًّا **Sapa sağlam** أَيْ بِلَا عِلَّةٍ حَالٌ مِنْ فَاعِلِ تُكَلِّمَ "Tükellime"nin failinden haldir Yani hiçbir rahatsızlık yokken

11. فَخَرَجَ **çıktı** عَلَى قَوْمِهِ **Kavminin karşısına** *(Nereden?)* مِنَ الْمِحْرَابِ **Mabetten** أَيِ لِيُصَلُّوا الْمَسْجِدِ Yani mescitten وَكَانُوا يَنْتَظِرُونَ فَتْحَهُ Açmasını bekliyorlardı *(Niçin?)* فِيهِ بِأَمْرِهِ عَلَى الْعَادَةِ Her zaman ki gibi emriyle namaz kılmak için فَأَوْحَى **işaret etti** أَشَارَ İşaret etti *(Kime?)* إِلَيْهِمْ **Onlara** *(Neyi?)* أَنْ سَبِّحُوا **Tesbih edin** صَلُّوا Namaz *(Ne zaman?)* بُكْرَةً **Sabah** وَعَشِيًّا **Akşam** أَوَائِلَ النَّهَارِ وَأَوَاخِرِهِ عَلَى الْعَادَةِ Her zaman ki gibi gündüzün başlarında ve sonlarında فَعَلِمَ بِمَنْعِهِ مِنْ كَلَامِهِمْ Onlar la konuşmaktan alı konduğu ile anladı *(Neyi?)* حَمْلَهَا بِيَحْيٰى Eşinin Hz.Yahya'ya hamile olduğunu وَبَعْدَ وِلَادَتِهِ بِسَنَتَيْنِ Doğumundan iki yıl sonra قَالَ تَعَالَى لَهُ Allah-u Teâla ona vahyetti

﴿يَا يَحْيٰى خُذِ الْكِتَابَ﴾ أَيِ التَّوْرَاةَ ﴿بِقُوَّةٍ﴾ بِجِدٍّ ﴿وَاٰتَيْنَاهُ الْحُكْمَ﴾ النُّبُوَّةَ ﴿صَبِيًّا ﴿١٢﴾﴾ ابْنَ ثَلَاثِ سِنِينَ ﴿وَحَنَانًا﴾ رَحْمَةً لِلنَّاسِ ﴿مِنْ لَدُنَّا﴾ مِنْ عِنْدِنَا ﴿وَزَكٰوةً﴾ صَدَقَةً عَلَيْهِمْ ﴿وَكَانَ تَقِيًّا ﴿١٣﴾﴾ رُوِيَ أَنَّهُ لَمْ يَعْمَلْ خَطِيئَةً وَلَمْ يَهُمَّ بِهَا ﴿وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ﴾ أَيْ مُحْسِنًا إِلَيْهِمَا ﴿وَلَمْ يَكُنْ جَبَّارًا﴾ مُتَكَبِّرًا ﴿عَصِيًّا ﴿١٤﴾﴾ عَاصِيًا لِرَبِّهِ ﴿وَسَلَامٌ﴾ مِنَّا ﴿عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَيَوْمَ يَمُوتُ وَيَوْمَ يُبْعَثُ حَيًّا ﴿١٥﴾﴾ أَيْ فِي هٰذِهِ الْأَيَّامِ الْمُخَوِّفَةِ الَّتِي يُرٰى فِيهَا مَا لَمْ يُرَهُ قَبْلَهَا فَهُوَ آمِنٌ فِيهَا ﴿وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿مَرْيَمَ﴾ أَيْ خَبَرَهَا ﴿إِذِ﴾ حِينَ ﴿انْتَبَذَتْ مِنْ اَهْلِهَا مَكَانًا شَرْقِيًّا ﴿١٦﴾﴾ أَيِ اعْتَزَلَتْ فِي مَكَانٍ نَحْوَ الشَّرْقِ مِنَ الدَّارِ ﴿فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا﴾ أَرْسَلَتْ سِتْرًا تَسْتَتِرُ بِهِ لِتَغْلِي رَأْسَهَا أَوْ ثِيَابَهَا أَوْ تَغْتَسِلَ مِنْ حَيْضِهَا ﴿فَاَرْسَلْنَآ اِلَيْهَا رُوحَنَا﴾ جِبْرِيلَ ﴿فَتَمَثَّلَ لَهَا﴾ بَعْدَ لُبْسِهَا ثِيَابَهَا ﴿بَشَرًا سَوِيًّا ﴿١٧﴾﴾ تَامَّ الْخَلْقِ ﴿قَالَتْ اِنِّي اَعُوذُ بِالرَّحْمٰنِ مِنْكَ اِنْ كُنْتَ تَقِيًّا ﴿١٨﴾﴾ فَتَنْتَهِي عَنِّي بِتَعَوُّذِي ﴿قَالَ اِنَّمَآ اَنَا رَسُولُ رَبِّكِ لِاَهَبَ لَكِ غُلٰمًا زَكِيًّا ﴿١٩﴾﴾ بِالنُّبُوَّةِ ﴿قَالَتْ اَنّٰى يَكُونُ لِي غُلٰمٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِي بَشَرٌ﴾ بِتَزَوُّجٍ ﴿وَلَمْ اَكُ بَغِيًّا ﴿٢٠﴾﴾ زَانِيَةً ﴿قَالَ﴾ الْأَمْرُ ﴿كَذٰلِكِ﴾ مِنْ خَلْقِ غُلَامٍ مِنْكِ مِنْ غَيْرِ أَبٍ ﴿قَالَ رَبُّكِ هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ﴾ أَيْ بِأَنْ يَنْفُخَ بِأَمْرِي جِبْرِيلُ فِيكِ فَتَحْمِلِي بِهِ وَلِكَوْنِ مَا ذُكِرَ فِي مَعْنَى الْعِلَّةِ عُطِفَ عَلَيْهِ ﴿وَلِنَجْعَلَهٗ اٰيَةً لِلنَّاسِ﴾ عَلٰى قُدْرَتِنَا ﴿وَرَحْمَةً مِنَّا﴾ لِمَنْ آمَنَ بِهِ ﴿وَكَانَ﴾ خَلْقُهُ ﴿اَمْرًا مَقْضِيًّا ﴿٢١﴾﴾ بِهِ فِي عِلْمِي فَنَفَخَ جِبْرِيلُ فِي جَيْبِ دِرْعِهَا فَأَحَسَّتْ بِالْحَمْلِ فِي بَطْنِهَا مُصَوَّرًا ﴿فَحَمَلَتْهُ فَانْتَبَذَتْ﴾ تَنَحَّتْ ﴿بِهٖ مَكَانًا قَصِيًّا ﴿٢٢﴾﴾ بَعِيدًا عَنْ أَهْلِهَا ﴿فَاَجَآءَهَا﴾ جَاءَ بِهَا ﴿الْمَخَاضُ﴾ وَجْعُ الْوَلَادَةِ ﴿اِلٰى جِذْعِ النَّخْلَةِ﴾ لِتَعْتَمِدَ عَلَيْهِ فَوَلَدَتْ وَالْحَمْلُ وَالتَّصْوِيرُ وَالْوِلَادَةُ فِي سَاعَةٍ ﴿قَالَتْ يٰا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿لَيْتَنِي مِتُّ قَبْلَ هٰذَا﴾ الْأَمْرِ ﴿وَكُنْتُ نَسْيًا مَنْسِيًّا ﴿٢٣﴾﴾ شَيْئًا مَتْرُوكًا لَا يُعْرَفُ وَلَا يُذْكَرُ ﴿فَنَادٰهَا مِنْ تَحْتِهَا﴾ أَيْ جِبْرِيلُ وَكَانَ أَسْفَلَ مِنْهَا ﴿اَلَّا تَحْزَنِي قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ تَحْتَكِ سَرِيًّا ﴿٢٤﴾﴾ نَهْرَ مَاءٍ كَانَ قَدِ انْقَطَعَ ﴿وَهُزِّيْٓ اِلَيْكِ بِجِذْعِ النَّخْلَةِ﴾ كَانَتْ يَابِسَةً وَالْبَاءُ زَائِدَةٌ ﴿تُسَاقِطْ﴾ أَصْلُهُ بِتَاءَيْنِ قُلِبَتِ الثَّانِيَةُ سِينًا وَادْغِمَتْ فِي السِّينِ وَفِي قِرَاءَةٍ تَرْكُهَا [تُسَاقِطْ] ﴿عَلَيْكِ رُطَبًا﴾ تَمْيِيزٌ ﴿جَنِيًّا ﴿٢٥﴾﴾ صِفَتُهُ

TÜRKÇE ANLAMI

Doğumundan iki sene sonra Rabbi Yahya'ya dedi ki:

12. **Ey Yahya! Kitabı,** Tevrat'ı **kuvvetle tut. Ve O'na daha** üç yaşında **çocukken hikmet,** peygamberlik **verdik.**

13. **Ve O'na tarafımızdan** insanlara karşı **bir rahmet ve bir sadaka (verdik) Ayrıca çok muttaki idi.** Rivayet edildiğine göre Yahya peygamber ne bir hata işlemiş, ne de onu yapmak istemişti.

14. **Ve anasıyla babasına itaatkârdı.** Rabbine karşı **kibirli bir isyankâr değildi.**

15. **Ve doğduğu günde, öleceği günde, diri olarak (kabrinden) kaldırılacağı günde**, yani daha önce hiç görmediği şeyleri gördüğü bu korku dolu günlerde bizden **O'na selâm olsun;** o bu günlerde güvendedir.

16. **Kitapta,** Kur'ân'da **Meryem'in** olayını **da yâd et. O vakit ki, ailesinden ayrılarak** evinin **doğu tarafında bir yere çekilmiş,** ayrılmıştı.

17. **Onların öte yanlarında** başını ve elbisesini temizlemek, hayızdan yıkanmak için **bir perde çekmişti. Artık Biz de ona ruhumuzu** Cebrail'i **gönderdik de** Meryem elbiselerini giydikten sonra **onun için** yaratılışı **tam** olan **bir insan suretinde görünmüştü.**

18. **(Meryem) Dedi ki: «Muhakkak ben senden Rahman'a sığınırım. Eğer sen Allah'tan korkan biriysen** ona sığınmam sebebiyle benden uzak durursun.»

19. **(Cibril) Dedi ki: «Ben ancak sana** kendisine verilecek peygamberlikle **tertemiz** olan **bir oğul bağışlamak için Rabbinin bir elçisiyim.»**

20. **(Meryem) Dedi ki: « Benim nereden** nasıl **çocuğum olabilir, bana hiçbir insan** evlilik yoluyla **dokunmamamıştır ve ben iffetsiz bir** zâniye **de değilim.»**

21. **Cibril de dedi ki:** «Senden babasız bir çocuk yaratılması işi **öyledir. Rabbin buyurdu ki,** Cibrilin sana üflememesi sonucu hamile kalman suretiyle **o Bana göre pek kolaydır ve onu** kudretimize dair **insanlara bir alâmet**[1] **ve** ona inananlar için **Bizden bir rahmet kılacağız. Ve** onun yaratılışı benim ilmimde **karara bağlanmış bir hükümdür.»** Bunun üzerine Cibril onun gömleğinin yakasından içeri üfledi, o da karnında bir çocuk taşıdığını hissetti.

22. **Artık O'na hamile kaldı. Onunla hemen** ailesinden **uzakça bir yere çekildi.**

23. **Doğum sancısı onu** dayanması için **bir hurma ağacına doğru götürdü** ve doğurdu. Hamile kalışı, çocuğun şekillenişi ve doğumu aynı anda meydana geldi. «**"Keşke"**[2] **dedi, bundan,** bu olaydan **önce ölseydim de unutulup gitseydim,** ne bilinen ne de hatırlanan bir şey olsaydım!»

---

[1] هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ cümlesi illet manasında olduğu için sonraki وَلِنَجْعَلَهُ cümlesi ona atfedilmiştir.

[2] Ayetteki يٰ tenbih içindir.

24. Derken ona aşağısından Cibril[1] **nida etti ki: «Sakın üzülme! Muhakkak ki, Rabbin senin alt yanından bir dere vücuda getirdi.** Bu, daha önce suyu kesilmiş olan bir nehirdi.

25. «Hurma ağacını[2] –bu hurma da ağacı kuruydu– **kendine doğru silkele; üzerine taze hurma**[3] **dökülür**[4]**.»**

KELİME ANLAMI

12. يَا يَحْيٰى Ey Yahya, خُذِ الْكِتَابَ sarıl Kitaba أَيِ التَّوْرَاةَ Yani Tevrat'a **بِقُوَّةٍ Bütün kuvvetinle** بِجِدٍّ Ciddiyetle **وَآتَيْنَاهُ Ve ona verdik** *(Ne?)* **الْحُكْمَ Hüküm** النُّبُوَّةَ Peygamberlik *(Ne olduğu halde?)* **صَبِيًّا Çocuk olduğu halde** ابْنَ ثَلَاثِ سِنِينَ Üç yaşında)

13. *(Daha ne verdik?* **وَحَنَانًا Kalp yumuşaklığı** رَحْمَةً لِلنَّاسِ İnsanlara karşı acıma hissi **مِنْ لَدُنَّا Tarafımızdan** مِنْ عِنْدِنَا Katımızdan *(Daha ne verdik?)* **وَزَكٰوةً** Zekat **صَدَقَةً عَلَيْهِمْ** Onlara çok sadaka verme (cömertliği) **وَكَانَ تَقِيًّا** Ve çok takva idi رُوِيَ أَنَّهُ لَمْ يَعْمَلْ خَطِيئَةً Rivayet olundu ki hiç günah işlemedi وَلَمْ يَهُمَّ بِهَا Günahı kast dahi etmedi

14. وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ Ana babasına çok iyi davrandı أَيْ مُحْسِنًا إِلَيْهِمَا Onlara ihsanda bulundu **وَلَمْ يَكُنْ Ve değildi جَبَّارًا Zorba** مُتَكَبِّرًا Kibirli değildi **عَصِيًّا İsyankar da değildi** عَاصِيًا لِرَبِّهِ Rabbine âsi değildi

15. وَسَلَامٌ Selam olsun *(Kimden?)* **مِنَّا** Bizden **عَلَيْهِ Ona** *(Ne zaman?)* **يَوْمَ وُلِدَ Doğduğu günde** *(Daha)* **وَيَوْمَ يَمُوتُ Öleceği günde** *(Daha)* **وَيَوْمَ يُبْعَثُ Ve kaldırılacağı günde حَيًّا diri olarak** أَيْ فِي هٰذِهِ الْأَيَّامِ الْمَخُوفَةِ Yani bu korkulu günlerde الَّتِي Öyle günler ki يُرٰى فِيهَا O günlerde görüyor *(Neyi?)* مَا لَمْ يَرَهُ قَبْلَهَا Daha önce görmediklerini فَهُوَ آمِنٌ فِيهَا O (Yahya) bu günlerde emniyettedir

16. وَاذْكُرْ An *(Nerede?)* **فِي الْكِتَابِ Bu kitapta** الْقُرْآنِ Kur'an'da *(Kimi?)* **مَرْيَمَ Meryem'i** أَيْ خَبَرَهَا Yani haberini **إِذِ O vakit ki** حِينَ O zaman ki **انْتَبَذَتْ Ayrılıp çekildi** مِنْ أَيْ **أَهْلِهَا Ailesinden** *(Nereye?)* **مَكَانًا bir yere** *(Öyle bir yere ki)* **شَرْقِيًّا Doğu tarafında** نَحْوَ الشَّرْقِ مِنَ الدَّارِ Evin doğusunda **اعْتَزَلَتْ فِي مَكَانٍ** Yani bir mekan tuttu

---

[1] Cibril Meryem'e göre alt tarafta bir yerdeydi.

[2] بِجِذْعِ kelimesindeki بِ zaittir.

[3] رُطَبًا kelimesi temyizdir, جَنِيًّا kelimesi de onun sıfatıdır.

[4] تساقط kelimesinin aslı iki ت iledir. Bunlardan ikincisi س harfine dönmüş ve diğer س harfine idgam edilmiştir. Bir diğer kıraatte ise ikinci ت yoktur. (س harfi şeddesiz, ق harfi fethalıdır) (bizim okuduğumuz kıraatte ise تُسَاقِطْ şeklindedir. Bu kıraate göre رُطَبًا kelimesi temyiz değil, mefulü bih'tir.)

17. فَاتَّخَذَتْ **Edindi** *(Nerede?)* مِنْ دُونِهِمْ **Onların ötesinde** *(Ne?)* حِجَابًا **Örtü** أَرْسَلْتُ سِتْرًا تَسْتَتِرُ بِهِ Örtüne bileceği bir örtü çekti ki لِتَغْلِي رَأْسَهَا أَوْ ثِيَابَهَا Başını yada elbisesini yıkasın أَوْ تَغْتَسِلَ مِنْ حَيْضِهَا Veya hayızdan gusül alsın diye فَأَرْسَلْنَآ إِلَيْهَا **Bizde ona gönderdik** *(Kimi?)* رُوحَنَا **Ruhumuzu** جِبْرِيلَ Cibril aleyhi s-Selâm'ı فَتَمَثَّلَ **Temessül edip göründü** *(Kime?)* لَهَا **Meryem'e** بَعْدَ لُبْسِهَا ثِيَابَهَا Elbisesini giydikten sonra *(Nasıl?)* بَشَرًا **Bir beşer şeklinde** *(Öyle beşer ki)* سَوِيًّا **Düzgün** تَامَّ الْخَلْقِ Yaratılışı tam

18. قَالَتْ **Meryem dedi** إِنِّيٓ **Gerçekten ben,** أَعُوذُ **Sığınırım** *(Kime?)* بِالرَّحْمَنِ **Rahman'a** *(Kimden?)* مِنْكَ **Senden** إِنْ كُنْتَ **Eğer isen** تَقِيًّا **Gerçekten takva** فَتَنْتَهِي عَنِّي Benden çekinirsin *(Ne ile?)* بِتَعَوُّذِي Benim (Rahman'a) sığınmamla

19. قَالَ **Cibril dedi** إِنَّمَآ أَنَا رَسُولُ رَبِّكِ **Ben yalnız rabbimin elçisiyim** *(Niçin gönderildim?)* لِأَهَبَ **Bağışlamam için** *(Kime?)* لَكِ **Sana** *(Ne?)* غُلَامًا **bir oğul** *(Öyle oğul ki)* زَكِيًّا **tertemiz** *(Ne ile tertemiz olmuş?)* بِالنُّبُوَّةِ Peygamberlikle

20. قَالَتْ **Meryem dedi** أَنَّىٰ يَكُونُ **Nasıl olur** *(Kim için ?)* لِي **Benim için** *(Ne?)* غُلَامٌ **Çocuk** وَلَمْ يَمْسَسْنِي بَشَرٌ **Hal bu ki bana dokunmadı Hiçbir beşer** بِتَزَوُّجٍ Evlenmekle وَلَمْ أَكُ **Ve ben olmadım** *(Ne?)* بَغِيًّا **Fahişe** زَانِيَةً Zinakâr

21. قَالَ **Melek dedi** الْأَمْرُ İş/durum كَذَٰلِكِ **Öyledir** قَالَ رَبُّكِ **Rabbin buyurdu ki** هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ O (bu iş) bana kolaydır أَيْ بِأَنْ يَنْفُخَ Yani şöyle ki üfleyecek *(Ne ile?)* بِأَمْرِي Benim emrimle *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cibril *(Kime?)* فِيكِ Sana فَتَحْمِلِي بِهِ Bu sebeple hemen hamile kalacaksın وَلِكَوْنِ مَا ذُكِرَ فِي مَعْنَى الْعِلَّةِ Zikredilen illet manasında olduğu için عُطِفَ عَلَيْهِ Üzerine atfetti *(Neyi?)* (şu sözü) وَلِنَجْعَلَهُ **Onu yapacağımız için** *(Ne?)* آيَةً **Bir delil** *(Kime?)* لِلنَّاسِ **İnsanlara** *(Neye dair?)* عَلَى قُدْرَتِنَا Kudretimize *(Daha)* وَرَحْمَةً مِنَّا **Tarafımızdan bir rahmet** *(Kime?)* لِمَنْ آمَنَ بِهِ Ona inanana وَكَانَ **İdi** خَلْقُهُ Onun yaratılması أَمْرًا **Bir iş** *(Öyle iş ki)* مَقْضِيًّا **Hükmedilmiş** *(Ne ile?)* بِهِ Onunla *(Nerede?)* فِي عِلْمِي Benim ilmimde فَنَفَخَ جِبْرِيلُ Ve Cibril üfleyiverdi *(Nereye?)* فِي جَيْبِ دِرْعِهَا Gömlek yakasının içine فَأَحَسَّتْ Ardından Meryem hissetti *(Neyi?)* بِالْحَمْلِ فِي بَطْنِهَا مُصَوَّرًا Karnında şekillenmiş olan çocuğu

22. فَحَمَلَتْهُ **böylece Meryem ona gebe kaldı** فَانْتَبَذَتْ **Hemen ayrıldı** تَنَحَّتْ Kenara çekildi *(Kiminle birlikte?)* بِهِ **Karnındaki çocukla birlikte** مَكَانًا قَصِيًّا **Uzak bir yere** بَعِيدًا عَنْ أَهْلِهَا Ailesinden uzak

23. فَأَجَآءَهَا **Meryem'i sevk etti** جَاءَ بِهَا Onu getirdi *(Ne?)* الْمَخَاضُ **Doğum sancısı** وَجْعُ الْوَلَادَةِ Doğum ağrısı *(Nereye?)* إِلَى جِذْعِ النَّخْلَةِ **Hurma ağacının kütüğüne** لِتَعْتَمِدَ عَلَيْهِ Ona dayanmak için فَوَلَدَتْ Ve doğum yaptı وَالْحَمْلُ Hamile kalışı *(Daha)* وَالتَّصْوِيرُ Çocuğun karnında şekillenişi وَالْوَلَادَةُ Ve doğum فِي سَاعَةٍ Aynı zamanda gerçekleşmiştir. قَالَتْ **Meryem dedi** يَا **"Ya"** لِلتَّنْبِيهِ Tenbih içindir لَيْتَنِي مِتُّ **Ne olaydı ölseydim** قَبْلَ هٰذَا **Bundan önce** الْأَمْرِ Hamilelikten önce وَكُنْتُ **Ve olsaydım** *(Ne?)* نَسْيًا مَنْسِيًّا **Tamamen unutulmuş** شَيْئًا مَتْرُوكًا لَا يُعْرَفُ Terkedilmiş, bilinmeyen bir şey وَلَا يُذْكَرُ Hatırlanmayan bir şey

24. فَنَادَاهَا **Birde Meryem'e seslendi** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهَا **Aşağısından** *(Kim?)* أَيْ جِبْرِيلُ Yani Cibril وَكَانَ أَسْفَلَ مِنْهَا Meryem den aşağıda idi أَلَّا تَحْزَنِي **Üzülme Meryem** قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ **Rabbin yaptı** *(Nerede?)* تَحْتَكِ **Alt yanında** *(Ne?)* سَرِيًّا **Su arkı** نَهْرَ مَاءٍ Su ırmağı *(Öyle ırmak ki?)* كَانَ قَدِ انْقَطَعَ Önceden kurumuştu

25. وَهُزِّي **Silkele** *(nereye doğru?)* إِلَيْكِ **Kendine doğru** *(Neyi?)* بِجِذْعِ النَّخْلَةِ **Hurma ağacını** *(Öyle ağaç ki)* كَانَتْ يَابِسَةً Kurumuştu وَالْبَاءُ زَائِدَةٌ Burada ki "ba" harfi zâittir تَسَّاقَطْ **O ağaç dökülür** أَصْلُهُ بِتَاءَيْنِ Bu kelimenin aslı iki ta ile idi "tetesaked" قُلِبَتِ الثَّانِيَةُ سِينًا İkinci ta, sin'e kalbedildi وَأُدْغِمَتْ فِي السِّينِ Ve diğer sine idğam edildi وَفِي قِرَاءَةٍ تَرْكُهَا Bir kıraatte şeddesiz (tek "ta"lı) [تُسَاقِطْ] vardır *(Nereye dökülsün ?)* عَلَيْكِ **Üzerine** *(Ne cihetinden dökülsün)* رُطَبًا **Taze hurma** تَمْيِيزٌ Temyizdir جَنِيًّا **Olgun hurma** صِفَتُهُ "Rutaben"lafzının sıfatıdır

﴿فَكُلِي﴾ مِنَ الرُّطَبِ ﴿وَاشْرَبِي﴾ مِنَ السَّرِيِّ ﴿وَقَرِّي عَيْنًا﴾ بِالْوَلَدِ تَمْيِيزٌ مُحَوَّلٌ مِنَ الْفَاعِلِ أَيْ لِتَقَرَّ عَيْنُكَ بِهِ أَيْ تَسْكُنُ فَلَا تَطْمَحُ إِلَى غَيْرِهِ ﴿فَإِمَّا﴾ فِيهِ إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ فِي مَا الزَّائِدَةِ ﴿تَرَيِنَّ﴾ حُذِفَتْ مِنْهُ لَامُ الْفِعْلِ وَعَيْنُهُ وَأُلْقِيَتْ حَرَكَتُهَا عَلَى الرَّاءِ وَكُسِرَتْ يَاءُ الضَّمِيرِ لِإِلْتِقَاءِ السَّاكِنَيْنِ ﴿مِنَ الْبَشَرِ اَحَدًا﴾ فَيَسْأَلَكَ عَنْ وَلَدِكِ ﴿فَقُولِي إِنِّي نَذَرْتُ لِلرَّحْمٰنِ صَوْمًا﴾ أَيْ إِمْسَاكًا عَنِ الْكَلَامِ فِي شَأْنِهِ وَغَيْرِهِ مِنَ الْأَنَاسِي بِدَلِيلِ ﴿فَلَنْ أُكَلِّمَ الْيَوْمَ اِنْسِيًّا ﴿٢٦﴾﴾ أَيْ بَعْدَ ذٰلِكَ ﴿فَأَتَتْ بِهِ قَوْمَهَا تَحْمِلُهُ﴾ حَالٌ فَرَأَوْهُ ﴿قَالُوا يَا مَرْيَمُ لَقَدْ جِئْتِ شَيْئًا فَرِيًّا ﴿٢٧﴾﴾ عَظِيمًا حَيْثُ أَتَيْتَ بِوَلَدٍ مِنْ غَيْرِ أَبٍ ﴿يَآ أُخْتَ هَارُونَ﴾ هُوَ رَجُلٌ صَالِحٌ أَيْ يَا شَبِيهَتَهُ فِي الْعِفَّةِ ﴿مَا كَانَ اَبُوكِ امْرَاَ سَوْءٍ﴾ أَيْ زَانِيًا ﴿وَمَا كَانَتْ أُمُّكِ بَغِيًّا ﴿٢٨﴾﴾ أَيْ زَانِيَةً فَمِنْ أَيْنَ لَكِ هٰذَا الْوَلَدُ ﴿فَأَشَارَتْ﴾ لَهُمْ ﴿إِلَيْهِ﴾ أَنْ كَلِّمُوهُ ﴿قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ﴾ أَيْ وُجِدَ ﴿فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا ﴿٢٩﴾﴾ ﴿قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللهِ اٰتَانِيَ الْكِتَابَ﴾ أَيِ الْإِنْجِيلَ ﴿وَجَعَلَنِي نَبِيًّا ﴿٣٠﴾﴾ ﴿وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا اَيْنَ مَا كُنْتُ﴾ أَيْ نَفَّاعًا لِلنَّاسِ إِخْبَارَ مَا كُتِبَ لَهُ ﴿وَاَوْصَانِي بِالصَّلٰوةِ وَالزَّكٰوةِ﴾ أَمَرَنِي بِهِمَا ﴿مَا دُمْتُ حَيًّا ﴿٣١﴾﴾ ﴿وَبَرًّا بِوَالِدَتِي﴾ مَنْصُوبٌ بِجَعَلَنِي مُقَدَّرًا ﴿وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا﴾ مُتَعَاظِمًا ﴿شَقِيًّا ﴿٣٢﴾﴾ عَاصِيًا لِرَبِّهِ ﴿وَالسَّلَامُ﴾ مِنَ اللهِ ﴿عَلَيَّ يَوْمَ وُلِدْتُ وَيَوْمَ اَمُوتُ وَيَوْمَ اُبْعَثُ حَيًّا ﴿٣٣﴾﴾ يُقَالُ فِيهِ مَا تَقَدَّمَ فِي السَّيِّدِ يَحْيٰى ﴿ذٰلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ قَوْلُ الْحَقِّ﴾ بِالرَّفْعِ خَبَرُ مُبْتَدَأٍ مُقَدَّرٍ أَيْ قَوْلُ ابْنِ مَرْيَمَ وَبِالنَّصْبِ [قَوْلَ الْحَقِّ] بِتَقْدِيرِ قُلْتُ وَالْمَعْنَى الْقَوْلُ الْحَقُّ ﴿الَّذِي فِيهِ يَمْتَرُونَ ﴿٣٤﴾﴾ مِنَ الْمِرْيَةِ أَيْ يَشُكُّونَ وَهُمُ النَّصَارٰى قَالُوا إِنَّ عِيسَى ابْنُ اللهِ كَذَّبُوا ﴿مَا كَانَ لِلهِ اَنْ يَتَّخِذَ مِنْ وَلَدٍ سُبْحَانَهُ﴾ تَنْزِيهًا لَهُ عَنْ ذٰلِكَ ﴿إِذَا قَضٰى اَمْرًا﴾ أَيْ أَرَادَ أَنْ يُحْدِثَهُ ﴿فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٣٥﴾﴾ بِالرَّفْعِ بِتَقْدِيرِ هُوَ وَبِالنَّصْبِ بِتَقْدِيرِ أَنْ وَمِنْ ذٰلِكَ خَلْقُ عِيسٰى مِنْ غَيْرِ أَبٍ ﴿وَاَنَّ اللهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ﴾ بِفَتْحِ أَنَّ بِتَقْدِيرِ اذْكُرْ وَبِكَسْرِهَا [وَإِنَّ] بِتَقْدِيرِ قُلْ بِدَلِيلِ مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ أَنِ اعْبُدُوا اللهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ ﴿هٰذَا﴾ الْمَذْكُورُ ﴿صِرَاطٌ﴾ طَرِيقٌ ﴿مُسْتَقِيمٌ ﴿٣٦﴾﴾ مُؤَدٍّ إِلَى الْجَنَّةِ ﴿فَاخْتَلَفَ الْاَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ﴾ أَيِ النَّصَارٰى فِي عِيسٰى أَهُوَ ابْنُ اللهِ أَمْ إِلٰهٌ مَعَهُ أَوْ ثَالِثُ ثَلَاثَةٍ ﴿فَوَيْلٌ﴾ فَشِدَّةُ عَذَابٍ ﴿لِلَّذِينَ كَفَرُوا﴾ بِمَا ذُكِرَ وَغَيْرِهِ ﴿مِنْ مَشْهَدِ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٣٧﴾﴾ أَيْ حُضُورِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَأَهْوَالِهِ ﴿اَسْمِعْ بِهِمْ وَاَبْصِرْ﴾ بِهِمْ صِيغَةُ تَعَجُّبٍ بِمَعْنَى مَا أَسْمَعَهُمْ وَمَا أَبْصَرَهُمْ ﴿يَوْمَ يَاْتُونَنَا﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿لٰكِنِ الظّٰلِمُونَ﴾ مِنْ إِقَامَةِ الظَّاهِرِ مَقَامَ

الْمُضْمَرِ ﴿الْيَوْمَ﴾ أَيْ فِي الدُّنْيَا ﴿فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٣٨﴾﴾ أَيْ بَيِّنٍ بِهِ صُمُّوا عَنْ سِمَاعِ الْحَقِّ وَعُمُّوا عَنْ أَبْصَارِهِ أَيْ إِعْجَبْ مِنْهُمْ يَا مُخَاطَبُ فِي سَمْعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ فِي الْآخِرَةِ بَعْدَ أَنْ كَانُوا فِي الدُّنْيَا صُمًّا عُمْيًا

TÜRKÇE ANLAMI

12. **«Artık** hurmadan **ye,** derenin suyundan **iç ve** bu çocukla **gözün aydın olsun.**[1] **Artık** çocuğun hakkında sana soru soran **insanlardan birini görürsen,**[2] **'Ben Rahman'a** hem çocuk hem de başka şeyler hakkında insanlarla konuşmama **orucu nezrettim;**[3] bu söylediğim sözden sonra **bugün hiç kimseyle asla konuşmayacağım,' de!»**

13. **Artık onu yüklenerek**[4] **kavminin yanına getirdi,** kavmi de çocuğu gördü. **Dediler ki: «Ey Meryem!** Babasız bir çocuğu getirmen suretiyle **doğrusu pek büyük, çirkin bir şey ile gelmiş oldun.»**

14. **«Ey** salih bir kimse olan **Harun'un kızkardeşi!** Ayetin manası: "Ey iffette ona benzeyen kadın!" şeklindedir. **Senin baban kötü,** zinakar **bir şahıs değildi ve anan da iffetsiz,** zâniye **değildi,** peki bu çocuk sana nereden geldi?»

15. **Bunun üzerine** kendileriyle konuşması için **ona (çocuğa) işaret etti. Dediler ki: «Biz daha beşikte bulunan**[5] **bir çocukla nasıl konuşabiliriz?»**

16. **(O çocuk) Dedi ki: « Şüphesiz ben Allah'ın kuluyum, bana kitap,** İncil'i **verdi ve beni bir peygamber kıldı.»**

17. **«Ve beni nerede olsam mübarek,** insanlara faydalı **kıldı.** Tüm bunlar levh-i mahfuzda kendisi için yazılı olan şeylere dair bildiridir. **Ve bana yaşadığım sürece namaz ve zekâtı emretti.»**

18. **«Ve beni valideme itaatkâr** kıldı, **beni** rabbine **isyankâr bir kibirli kılmadı.»**

19. **«Ve doğduğum günde, öleceğim günde ve diri olarak kaldırılacağım günde** Allah'ın **selâmı benim üzerimedir.»** Efendimiz Yahya *(a.s.)* ile ilgili ayette geçen tefsir burada da geçerlidir.

---

[1] عَيْنًا kelimesi failden dönüştürülmüş temyizdir. Ayetin manası şöyledir: bu çocukla gözün aydın olsun da başkasına tamah etmeyesin!

[2] فَإِمَّا kelimesindeki إِنْ'i şartiyenin ن harfi zait مَا harfine idgam edilmiştir. (Aslı تَرْأَيِنَ olan) تَرَيِنَّ fiilinin "lâm"ı (ا harfi) ile "ayn"ı (ـي harfi) hazfedilmiş, hemzenin harekesi ر harfine nakledilmiş ve iki sakin (tekit nun'unun birincisiyle zamir ـي'si) karşılaştığı için zamir ـي'si kesre yapılmıştır.

[3] Ayetteki orucun "konuşmama orucu" olduğunu sonrasından anlıyoruz.

[4] تَحْمِلُهُ cümlesi haldir.

[5] مَنْ كَانَ'deki كَانَ fiili tam olup وُجِدَ anlamındadır.

34-35. **İşte bu** Hıristiyanların "İsa Allah'ın oğludur" şeklinde **kendisinde şüphe ettikleri Meryem oğlu İsa**'nın sözü **hak sözdür.**[1] Hıristiyanlar yalan söylemişlerdir; **Allah'ın evlât edinmesi diye bir şey olamaz! O,** bundan **münezzehtir. Bir işin** olmasına **hükmettiği,** olmasını istediği **zaman, ona sadece «Ol!» der ve hemen olur.**[2] İsa'nın babasız yaratılışı da böyledir.

36. **«Ve şüphe yok ki,**[3] **Allah benim de sizin de Rabbinizdir. Artık yalnız O'na ibadet edin. Bu** anlatılanlar, **dosdoğru,** cennete götüren **bir yoldur.»**

37-38. **Sonra** Hıristiyan **fırkalar, kendi aralarında** onun Allah'ın oğlu mu, onun gibi bir ilah mı yoksa üçün üçücüsü mü olduğunda **ihtilâfa düştüler. Artık** kıyamet **gününün** ve o günün dehşet veren olaylarının **gelişinde, en şiddetli azap,** bu anlatılan şeyler sebebiyle ve diğer başka şeyler sebebiyle **kâfir olan kimseler içindir.** Ahirette **bize gelecekleri gün ne güzel işitecekler ve ne güzel göreceklerdir** bir görsen![4] **Fakat o zalimler**[5] **bugün** dünyada **çok açık bir sapıklık içindedirler;** bu sebeple de hakka karşı sağır ve kördürler, onu ne duyabilir ne de görebilirler. Yani ayetin manası şöyledir: Onlar dünyada sağır ve kör iken ahirette ne kadar güzel işitip ne kadar güzel görecekler bir görsen de şaşsan!

KELİME ANLAMI

26. **فَكُلِي Şu halde** (ey Meryem) **Ye** *(Neden?)* مِنَ الرُّطَبِ Taze hurmalardan **وَاشْرَبِي İç** *(Neden?)* مِنَ السَّرِيِّ Irmaktan **وَقَرِّي عَيْنًا Gözün aydın olsun** بِالْوَلَدِ Çocukla birlikte أَيْ لِتَقَرَّ عَيْنُكَ بِهِ "Aynen" lafzı failden muhavvel temyizdir تَمْيِيزٌ مُحَوَّلٌ مِنَ الْفَاعِلِ yani o çocukla gözün aydın olsun için أَيْ تَسْكُنُ yani sükunet bulsun فَلَا تَطْمَحُ إِلَى غَيْرِهِ Başkasına tamah etmesin فَإِمَّا Eğer فِيهِ إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ Aslı in ma idi) burada nun-i şartiyyenin idğamı vardır *(Neye?)* فِي مَا الزَّائِدَةِ Zait olan "ma"ya تَرَيِنَّ **görürsen** حُذِفَتْ مِنْهُ لَامُ الْفِعْلِ وَعَيْنُهُ Bundan aynel ve lamel fiili hazfedildi وَالْقِيَتْ

---

[1] قَوْلُ kelimesi raf ile okunduğu takdirde mukadder mübteda olan قَوْلُ ابْنِ مَرْيَمَ'in haberidir. (Bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) nasb ile okunduğunda قُلْتُ "Ben (: Allah) derim ki" fiili takdir edilir. (Her iki kıraate göre de) mana: "الْقَوْلَ الْحَقَّ Hak olan sözü" şeklindedir. (Yani izafet, mevsufun sıfatına izafeti kabilindendir.)

[2] فَيَكُونُ fiili هُوَ takdiriyle merfu olarak, أَنْ takdiriyle de mensup olarak okunmuştur.

[3] Ayetteki ان maddesi أَذْكُرْ takdiriyle fethalı, قُلْ fiili takdiriyle de kesreli okunmuştur. مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ "***Ben onlara, ancak bana emrettiğini söyledim: Benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin, dedim***" (Mâide: 117) ayeti kerimesinin gösterdiğine göre bu söz İsa'ya(a.s.) aittir.

[4] أَسْمِعْ بِهِمْ ve أَبْصِرْ بِهِمْ sigaları مَا أَسْمَعَهُمْ ile مَا أَبْصَرَهُمْ manalarında olan taaccup sigalarıdır.

[5] Burada, zamir yerine açık isim kullanılmıştır.

وَكُسِرَتْ يَاءُ الضَّمِيرِ لِإِلْتِقَاءِ حَرَكَتُهَا عَلَى الرَّاءِ Aynel fiilin harekesi ra'ya aktarıldı السَّاكِنَيْنِ İki sakinin cem'in den dolayı zamir olan ya kesrelendi *(kimden görürsen?)* مِنَ الْبَشَرِ **İnsanlardan** *(Kimi?)* اَحَدًا **Birini** فَيَسْأَلَكَ عَنْ وَلَدِكَ Ve sana çocuğundan sorarsa فَقُولِيْ **Deyi ver** إِنِّي **Gerçek ben** نَذَرْتُ لِلرَّحْمٰنِ **Rahmana adadım** *(Ne?)* صَوْمًا **Oruç** أَيْ إِمْسَاكًا عَنِ الْكَلَامِ Yani susma orucu *(Ne hususta susmak?)* فِي شَأْنِهِ Bu çocuğun işlerinde *(Daha)* وَغَيْرِهِ مِنَ الْأُنَاسِي İnsanlarla ilgili başka işlerde بِدَلِيلِ Bu orucun susma orucu olduğuna delil (Gelen ayettir) فَلَنْ أُكَلِّمَ **Şu halde asla konuşmayacağım** *(Ne zaman?)* الْيَوْمَ **Bu gün** *(Kimle?)* إِنْسِيًّا **Hiçbir insanla** أَيْ بَعْدَ ذٰلِكَ Yani bu andan sonra

27. فَأَتَتْ **Getiriverdi** *(Kimi?)* بِهِ **Çocuğu** *(Kime?)* قَوْمَهَا **Kavmine** *(Ne olduğu halde?)* تَحْمِلُهُ **Çocuğu kucağında taşıyor** حَالٌ Hal düşmüştür *(Niçin?)* فَرَأَوْهُ Ve kavmi onu gördü قَالُوا يَا مَرْيَمُ **Dediler ki Ey Meryem** لَقَدْ جِئْتِ **Yemin olsun ki getirdin** *(Ne?)* شَيْئًا فَرِيًّا **İğrenç bir şey** عَظِيمًا Büyük (adet dışı)bir şey حَيْثُ أَتَيْتَ بِوَلَدٍ مِنْ غَيْرِ أَبٍ Söyle ki babası olmayan bir çocuk getirdin

28. يَآ أُخْتَ هَارُونَ **Ey Harun'un kız kardeşi** هُوَ رَجُلٌ صَالِحٌ Harun, Salih bir kişiydi أَيْ يَا شَبِيهَتَهُ فِي الْعِفَّةِ Yani namusta onun benzeri مَا كَانَ اَبُوكِ **Senin baban değildi** *(Ne değildi ?)* امْرَاَ سَوْءٍ **Kötü bir kişi** أَيْ زَانِيًا Yani zinakâr وَمَا كَانَتْ أُمُّكِ **Annen de değildir** *(Ne değildi ?)* بَغِيًّا **Fahişe** أَيْ زَانِيَةً Zinakar فَمِنْ أَيْنَ لَكَ Peki sana nereden geldi *(Ne?)* هٰذَا الْوَلَدُ Bu çocuk

29. فَأَشَارَتْ **Ve Meryem işaret etti** لَهُمْ Onlara *(Neye?)* إِلَيْهِ **Çocuğa** *(Ne manasında işaret?)* أَنْ كَلِّمُوهُ Onula konuşun قَالُوا **Dediler ki** كَيْفَ نُكَلِّمُ **Nasıl konuşuruz** مَنْ كَانَ **Olan kişiye** أَيْ وُجِدَ Yani bulunan *(Nerede?)* فِي الْمَهْدِ **Beşikte** *(Ne olduğu halde?)* صَبِيًّا **Çocuk**

30. قَالَ **Çocuk şöyle dedi** إِنِّي **kuşkusuz ben** *(Kimim?)* عَبْدُ اللهِ **Allah'ın kuluyum** اٰتَانِيَ **Bana verdi** *(Ne?)* الْكِتَابَ **kitap** أَيِ الْإِنْجِيلَ Yani İncil وَجَعَلَنِي **Ve beni yaptı** *(Ne?)* نَبِيًّا **Peygamber**

31. وَجَعَلَنِي **Ve beni kıldı** مُبَارَكًا **mübarek** *(Nerede?)* أَيْنَ مَا كُنْتُ **Nerede olursam** أَيْ نَفَّاعًا لِلنَّاسِ Yani insanlara faydalı إِخْبَارَ مَا كُتِبَ لَهُ Bu levh-i mahfuzda kendisi için yazılanı haber vermektir وَاَوْصَانِي **Bana gerekli kıldı** *(Neyi?)* بِالصَّلٰوةِ **Namazı**

مَا دُمْتُ حَيًّا **Yaşadığım müddetçe** وَالزَّكٰوةِ **ve zekatı** أَمَرَنِي بِهِمَا **Bu ikisini bana emretti** *(Daha)*

32. وَبَرًّا بِوَالِدَتِي **Beni Anneme saygılı kıldı** مُقَدَّرًا بِجَعَلَنِي مَنْصُوبٌ Mukadder bir "cealeni" fiili ile nasb olmuştur وَلَمْ يَجْعَلْنِي **Ve beni yapmadı** *(Ne?)* جَبَّارًا **Zorba** مُتَعَاظِمًا Büyüklük taslayan *(Daha)* شَقِيًّا **Azgın**

33. وَالسَّلَامُ **Selam olsun** *(Kimden?)* مِنَ اللّٰهِ Bizden عَلَيَّ **Bana** *(Ne zaman?)* يَوْمَ وُلِدْتُ **Doğduğum günde** *(Daha)* وَيَوْمَ اَمُوتُ **Öleceğim günde** *(Daha)* وَيَوْمَ اُبْعَثُ حَيًّا **Ve diri olarak kaldırılacağım günde** عَاصِيًا لِرَبِّهِ Rabbine âsî فِيهِ يُقَالُ Burada denir *(Ne?)* مَا تَقَدَّمَ فِي السَّيِّدِ يَحْيٰى Efendimiz Yahya hakkında geçenler قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى Allah-u Teâla buyurdu

34. ذٰلِكَ **İşte bu** عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ **Meryem oğlu İsâ dır** قَوْلُ الْحَقِّ **(Onun sözü)hak sözdür** بِالرَّفْعِRef ile okundu خَبَرُ مُبْتَدَأٍ مُقَدَّرٍ mukadder bir mübtedanın haberi olarak وَبِالنَّصْبِ بِتَقْدِيرِ قُلْتُ Yani... "Meryem'in oğlunun sözü, -Nedir) أَيْ قَوْلُ ابْنِ مَرْيَمَ "Kultü" taktiri ile nasb okundu وَالْمَعْنَى الْقَوْلُ الْحَقُّ [قَوْلَ الْحَقِّ] Bu durumda mana "İsâ'dan" onun hak sözünü" hikaye ettim "olur *(bu çocuk kimdir)* الَّذِي **O çocuktur ki** (o İsâ'dır ki) فِيهِ **Onda** يَمْتَرُونَ **şüphe ediyorlardı** مِنَ الْمِرْيَةِ "el-Miryetü" den müştaktır أَيْ يَشُكُّونَ Yani, şüphe ediyorlardı وَهُمُ النَّصَارٰى Onlar Hıristiyanlardır قَالُوا إِنَّ عِيسَى ابْنُ اللّٰهِ Dediler ki İsâ Allah'ın oğludur كَذَّبُوا Yalan söylediler

35. مَا كَانَ **Olacak şey değildir** *(Kim için?)* لِلّٰهِ **Allah için** *(Ne?)* اَنْ يَتَّخِذَ مِنْ وَلَدٍ **Çocuk edinmesi** سُبْحَانَهُ **Allah bundan münezzehtir** تَنْزِيهًا لَهُ عَنْ ذٰلِكَ Bu söz Allah'ı bundan tenzih içindir إِذَا قَضٰى **Hükmettiği zaman** *(Neye?)* اَمْرًا **Bir işe** أَيْ أَرَادَ أَنْ يُحْدِثَهُ Yani onu ortaya çıkarmayı irade edince فَإِنَّمَا يَقُولُ **Yalnızca der** *(Neye?)* لَهُ **Ona** *(Ne der?)* كُنْ **"Kün"/"Ol" der** فَيَكُونُ **Oda olu verir** بِالرَّفْعِ بِتَقْدِيرِ هُوَ "Huve" taktiri ile de ref okundu وَبِالنَّصْبِ بِتَقْدِيرِ أَنْ"En" taktiri ile de nasb okundu وَمِنْ ذٰلِكَ"kün" emri ile yarattıklarındandır *(Ne?)* خَلْقُ عِيسٰى مِنْ غَيْرِ أَبٍ Hz.İsâ'nın babasız yaratılması

36. وَاَنَّ اللّٰهَ **Hatırla kuşkusuz Allah** رَبِّي **Benim rabbim** وَرَبُّكُمْ **Ve de sizin rabbinizdir** فَاعْبُدُوهُ **Şu halde ona ibadet idin** أَنَّ بِفَتْحِ Elif nun maddesinin fethası ile okundu *(Nasıl?)* وَبِكَسْرِهَا kesresi ile okundu بِتَقْدِيرِ اذْكُرْ "üzkür" taktir ederek بِتَقْدِيرِ

قُلْ "Kul" taktiri ile بِدَلِيلِ مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ أَنِ اعْبُدُوا اللهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ Şu ayetin delaleti ile kul taktir edilir (Ben onlara bir şey demedim, ancak bana emrettiğin şeyi söyledim. O da şudur: benim ve sizin rabbiniz olan Allah'a ibadet edin) هٰذَا **Bu** الْمَذْكُورُ Zikredilen صِرَاطٌ **Bir yoldur** طَرِيقٌ Yoldur *(Öyle yol ki)* مُسْتَقِيمٌ **Dosdoğru** مُؤَدٍّ إِلَى الْجَنَّةِ Cennete götüren

37. فَاخْتَلَفَ **İhtilafa düştü** *(Kim?)* الْأَحْزَابُ **Hizipler /gruplar** *(Nasıl?)* مِنْ بَيْنِهِمْ **Kendi aralarında** أَيِ النَّصَارٰى فِي عِيسٰى Yani Hıristiyanlar İsâ (a.s) hakkında أَهُوَ ابْنُ اللهِ İsa Allah'ın oğlumudur? أَمْ إِلٰهٌ مَعَهُ Yoksa Allah'la beraber ilah mıdır? أَوْ ثَالِثُ ثَلَاثَةٍ Veya üçün üçüncüsü müdür? فَوَيْلٌ **Yazıklar olsun** فَشِدَّةُ عَذَابٍ Şiddetli azab olsun *(Kime?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki** كَفَرُوا **Küfrettiler** بِمَا ذُكِرَ وَغَيْرِهِ Zikredilen ve diğer başka sebeplerle *(Ne zaman?)* مِنْ مَشْهَدِ يَوْمٍ عَظِيمٍ **Büyük güne şahit olunduğu zaman** أَيْ حُضُورِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَأَهْوَالِهِ Yani kıyamet gününün ve sıkıntılı hallerinin hazır olduğu zaman

38. أَسْمِعْ بِهِمْ **Ne acayip işitirler** وَأَبْصِرْ **Ne acayip görürler** *(Kim?)* بِهِمْ Onlar صِيغَةُ تَعَجُّبٍ بِمَعْنٰى مَا أَسْمَعَهُمْ وَمَا أَبْصَرَهُمْ Teaccub sığasıdır acayip işitti anlamında Acayip gördü anlamında *(Ne zaman?)* يَوْمَ يَأْتُونَنَا **Bize geldikleri gün** فِي الْآخِرَةِ Ahirette لٰكِنِ الظَّالِمُونَ **Lakin zalimler** مِنْ إِقَامَةِ الظَّاهِرِ مَقَامَ الْمُضْمَرِ Burada zamir yerine,zahir isim getirilmiştir الْيَوْمَ **Bu gün** أَيْ فِي الدُّنْيَا Yani dünyada فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ **Açık bir sapıklıktadırlar** أَيْ بَيِّنٍ Yani apaçık بِهِ Bu sebeple صُمُّوا عَنْ سِمَاعِ الْحَقِّ Hakkı işitmekten sağır oldular وَعُمُّوا عَنْ أَبْصَارِهِ Ve onu görmek ten kör oldular أَيْ إِعْجَبْ مِنْهُمْ يَا مُخَاطَبُ Yani onlara şaşmalısın Ey muhatap-*(Ne hususta?)* بَعْدَ أَنْ كَانُوا فِي الدُّنْيَا فِي سَمْعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ فِي الْآخِرَةِ Ahirette işitip,görmelerine صُمًّا عُمْيًا Dünyada kör sağır olduktan sonra

﴿وَاَنْذِرْهُمْ﴾ خَوِّفْ يَا مُحَمَّدُ كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿يَوْمَ الْحَسْرَةِ﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ يَتَحَسَّرُ فِيهِ الْمُسِيءُ عَلَى تَرْكِ الْإِحْسَانِ فِي الدُّنْيَا ﴿اِذْ قُضِيَ الْاَمْرُ﴾ لَهُمْ فِيهِ بِالْعَذَابِ ﴿وَهُمْ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿فِي غَفْلَةٍ﴾ عَنْهُ ﴿وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٩﴾﴾ بِهِ ﴿اِنَّا نَحْنُ﴾ تَأْكِيدٌ ﴿نَرِثُ الْاَرْضَ وَمَنْ عَلَيْهَا﴾ الْعُقَلَاءَ وَغَيْرَهُمْ بِإِهْلَاكِهِمْ ﴿وَاِلَيْنَا يُرْجَعُونَ ﴿٤٠﴾﴾ فِيهِ لِلْجَزَاءِ ﴿وَاذْكُرْ﴾ لَهُمْ ﴿فِي الْكِتَابِ اِبْرَاهِيمَ﴾ أَيْ خَبَرَهُ ﴿اِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا﴾ مُبَالِغًا فِي الصِّدْقِ ﴿نَبِيًّا ﴿٤١﴾﴾ وَيُبْدَلُ مِنْ خَبَرِهِ ﴿اِذْ قَالَ لِاَبِيهِ﴾ آزَرَ ﴿يَا اَبَتِ﴾ التَّاءُ عِوَضٌ عَنْ يَاءِ الْإِضَافَةِ وَلَا يُجْمَعُ بَيْنَهُمَا وَكَانَ يَعْبُدُ الْأَصْنَامَ ﴿لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ وَلَا يُغْنِي عَنْكَ﴾ لَا يَكْفِيكَ ﴿شَيْئًا ﴿٤٢﴾﴾ مِنْ نَفْعٍ أَوْ ضَرٍّ ﴿يَا اَبَتِ اِنِّي قَدْ جَاءَنِي مِنَ الْعِلْمِ مَا لَمْ يَاْتِكَ فَاتَّبِعْنِي اَهْدِكَ صِرَاطًا﴾ طَرِيقًا ﴿سَوِيًّا ﴿٤٣﴾﴾ مُسْتَقِيمًا ﴿يَا اَبَتِ لَا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ﴾ بِطَاعَتِكَ إِيَّاهُ فِي عِبَادَةِ الْأَصْنَامِ ﴿اِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمٰنِ عَصِيًّا ﴿٤٤﴾﴾ كَثِيرَ الْعِصْيَانِ ﴿يَا اَبَتِ اِنِّي اَخَافُ اَنْ يَمَسَّكَ عَذَابٌ مِنَ الرَّحْمٰنِ﴾ إِنْ لَمْ تَتُبْ ﴿فَتَكُونَ لِلشَّيْطَانِ وَلِيًّا ﴿٤٥﴾﴾ نَاصِرًا وَقَرِينًا فِي النَّارِ ﴿قَالَ اَرَاغِبٌ اَنْتَ عَنْ اٰلِهَتِي يَا اِبْرَاهِيمُ﴾ فَتَعِيبَهَا ﴿لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ﴾ عَنِ التَّعَرُّضِ لَهَا ﴿لَاَرْجُمَنَّكَ﴾ بِالْحِجَارَةِ أَوْ بِالْكَلَامِ الْقَبِيحِ فَاحْذَرْنِي ﴿وَاهْجُرْنِي مَلِيًّا ﴿٤٦﴾﴾ دَهْرًا طَوِيلًا ﴿قَالَ سَلَامٌ عَلَيْكَ﴾ مِنِّي أَيْ لَا أُصِيبُكَ بِمَكْرُوهٍ ﴿سَاَسْتَغْفِرُ لَكَ رَبِّي اِنَّهُ كَانَ بِي حَفِيًّا ﴿٤٧﴾﴾ مِنْ حَفِيَ أَيْ بَارًّا فَيُجِيبُ دُعَائِي وَقَدْ وَفَّى بِوَعْدِهِ الْمَذْكُورِ فِي الشُّعَرَاءِ وَاغْفِرْ لِاَبِي وهٰذَا قَبْلَ أَنْ يَتَبَيَّنَ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ للهِ كَمَا ذَكَرَهُ فِي بَرَاءَةٍ ﴿وَاَعْتَزِلُكُمْ وَمَا تَدْعُونَ﴾ تَعْبُدُونَ ﴿مِنْ دُونِ اللهِ وَاَدْعُوا﴾ أَعْبُدُ ﴿رَبِّي عَسٰى﴾ أَنْ ﴿اَلَّا اَكُونَ بِدُعَاءِ رَبِّي﴾ بِعِبَادَتِهِ ﴿شَقِيًّا ﴿٤٨﴾﴾ كَمَا شَقِيتُمْ بِعِبَادَةِ الْأَصْنَامِ ﴿فَلَمَّا اعْتَزَلَهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللهِ﴾ بِأَنْ ذَهَبَ اِلَى الْأَرْضِ الْمُقَدَّسَةِ ﴿وَهَبْنَا لَهُ﴾ ابْنَيْنِ يَأْنَسُ بِهِمَا ﴿اِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَكُلًّا﴾ مِنْهُمَا ﴿جَعَلْنَا نَبِيًّا ﴿٤٩﴾﴾ ﴿وَوَهَبْنَا لَهُمْ﴾ لِلثَّلَاثَةِ ﴿مِنْ رَحْمَتِنَا﴾ الْمَالَ وَالْوَلَدَ ﴿وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيًّا ﴿٥٠﴾﴾ رَفِيعًا هُوَ الثَّنَاءُ الْحَسَنُ فِي جَمِيعِ أَهْلِ الْأَدْيَانِ ﴿وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مُوسٰى اِنَّهُ كَانَ مُخْلِصًا﴾ بِكَسْرِ اللَّامِ وَفَتْحِهَا [مُخْلَصًا] مِنْ أَخْلَصَ فِي عِبَادَتِهِ وَخَلَّصَهُ اللهُ مِنَ الدَّنَسِ ﴿وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا ﴿٥١﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

39. Ey Muhammed! **Onları,** Mekkeli kâfirleri, kötü kimsenin dünyada iken iyilik yapmadığı için pişmanlık duyacağı **hasret günü** olan kıyamet günü**yle; işl**eri azapla **bitirilmiş olan vakit ile korkut. Hâlbuki onlar**

dünyada iken o günden **gaflettedirler ve onlar** o güne **iman etmezler.**

40. **Şüphe yok ki Biz; evet Biz**[1] **yeryüzüne ve** helak etmek suretiyle **onun üzerinde bulunan** canlı ve cansız**lara varis olacağız ve** o günde karşılık almak için **Bize döndürüleceklerdir.**

41. Onlar için **kitapta İbrahim'in** olayını **da zikret. Şüphesiz o, çok doğru sözlü bir peygamberdi.**

42. **Bir vakit ki,**[2] putlara tapan **babasına,** Âzere **demişti: «Ey babacığım!**[3] **Niçin işitmeyen, görmeyen ve sana bir şey,** fayda veya zarar **sağlamayan bir şeye tapıyorsun?»**

43. **Ey babacığım! Muhakkak ki bana, sana gelmeyen bir ilim geldi. Artık bana tâbi ol, seni dosdoğru bir yola eriştireyim.»**

44. **«Ey babacığım!** Putlara ibadet etme konusunda **şeytana** itaat etmek suretiyle **ibadet etme! Şüphe yok ki şeytan, Rahman'a karşı çok isyankârdır.»**

45. **«Ey babacığım! Muhakkak ki ben,** tevbe etmediğin takdirde **sana Rahman tarafından bir azap isabet edip de** cehennemde **şeytana dost,** yardımcı ve yoldaş **olmandan korkarım.»**

46. **Dedi ki: «Ey İbrahim! Yoksa sen benim ilahlarımdan yüz mü çeviriyorsun** da onları ayıplıyorsun? **Andolsun ki, eğer** onlara bulaşmaya **bir son vermezsen elbette seni** taşlarla ya da kötü sözle **taşlarım,** benden sakın! **Ve uzun bir müddet benden uzaklaş.»**

47. **Dedi ki:** «Benden **sana selâm olsun.** Yani sana kötü bir şey yapmam. **Elbette senin için Rabbime istiğfarda bulunacağım. Şüphesiz O, bana karşı çok lütufkârdır**[4], benim duamı kabul eder. Hz. İbrahim bu vaadine vefa göstermiş –Şuara'da geçtiği gibi– "*Babamı affet*" diye dua etmiştir. Berâe suresinde zikrettiği gibi onun bu duası, babasının Allah düşmanı olduğu ortaya çıkmadan önceydi.»

48. **«Ve sizi ve Allah'tan başka taptıklarınızı bırakıp çekiliyorum ve Rabbime dua,** ibadet **ediyorum. Umulur ki, Rabbime dua,** ibadet **etmekle** sizin putlara ibadetinizle olduğunuz gibi **bedbaht olmam.»**

49. **Ne zaman ki onlardan ve Allah'tan başka ibadet ettikleri şeylerden** Mukaddes topraklara gitmek suretiyle **ayrıldı, ona** yalnızlığını paylaşacağı iki oğul; **İshak'ı ve Yakub'u ihsan ettik ve** onların **hepsini birer peygamber kıldık.**

---

[1] Ayetteki نَحْنُ kelimesi tekittir.

[2] Ayetteki إِذْ kelimesi İbrahim'in olayından bedel yapılır.

[3] أَبَتِ kelimesindeki ت harfi nispet يْ'sinden ivazdır. ت harfi ile nispet يْ'si hiçbir şekilde bir araya gelmez.

[4] حَفِيًّا kelimesi حَفِيَ kökünden gelir. "Lütufkâr" anlamına gelir.

50. Ve onlara, üçüne **rahmetimizden** mal ve oğul **ihsan ettik. Onlar için dillerde,** tüm din sahiplerinde **yüksek, doğru,** güzel **bir övgü nasip ettik.**

51. Ve kitapta Musa'yı da yâd et. Şüphe yok ki, o ihlâs sahibiydi;[1] bir peygamber, bir nebi idi.

KELİME ANLAMI

39. وَأَنْذِرْهُمْ **Onları ikaz et/uyar** خَوِّفْ Korkut يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Kimi?)* كُفَّارَ مَكَّةَ Mekke kafirlerini *(Ne ile ?)* **يَوْمَ الْحَسْرَةِ Hasret günüyle** هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ O gün kıyamet günüdür يَتَحَسَّرُ فِيهِ الْمُسِيءُ O gün kötülük işleyen pişman olur *(Neye?)* عَلَى تَرْكِ الْإِحْسَانِ فِي الدُّنْيَا Dünyada iyiliği terk etmesine *(O günden bedel?)* **إِذْ قُضِيَ الْأَمْرُ Hüküm verilmiş olan zamanla** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne zaman?)* فِيهِ O günde *(Ne ile?)* بِالْعَذَابِ Azapla **وَهُمْ Halbuki onlar** فِي الدُّنْيَا Dünyada **فِي غَفْلَةٍ Gaflettedirler** عَنْهُ Bundan **وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ Ve onlar inanmazlar da** *(Neye?)* بِهِ O güne

40. إِنَّا **Kuşkusuz ki biz** نَحْنُ **Ancak biz** تَأْكِيدٌ Tekittir **نَرِثُ Varis olacağız** *(Neye?)* الْأَرْضَ **Yere** *(Daha)* **وَمَنْ عَلَيْهَا Üzerindekilere** الْعُقَلَاءَ وَغَيْرَهُمْ Akıllı,akılsız *(Nasıl?)* بِإِهْلَاكِهِمْ Onları helak etmekle **وَإِلَيْنَا Ancak bize** يُرْجَعُونَ **döndürülecek-lerdir** فِيهِ لِلْجَزَاءِ O günde,karşılık için

41. وَاذْكُرْ **An** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Nerede?)* **فِي الْكِتَابِ Bu kitapta** *(Kimi?)* إِبْرَاهِيمَ **İbrahim'i** أَيْ خَبَرَهُ Yani haberini **إِنَّهُ كَانَ Çünkü o idi** *(Ne idi?)* **صِدِّيقًا Sıddık** مُبَالِغًا فِي الصِّدْقِ Çok çok doğru *(Daha ne idi?)* **نَبِيًّا Peygamberdi** وَيُبْدَلُ مِنْ خَبَرِهِ haberin den bedel olur (şu gelen ayet)

42. إِذْ **Bir vakit ki** قَالَ لِأَبِيهِ **İbrahim babasına dedi** آزَرَ Yani azer'e **يَا أَبَتِ Ey babacığım** التَّاءُ عِوَضٌ عَنْ يَاءِ الْإِضَافَةِ "Ta"izafet "ya sından ivazdır وَلَا يُجْمَعُ بَيْنَهما İkisi bir arada bulunamaz وَكَانَ يَعْبُدُ الْأَصْنَامَ Azer putlara tapan biri idi *(Ne idi?)* **لِمَ تَعْبُدُ Niçin taparsın** *(Neye?)* **مَا لَا يَسْمَعُ İşitmeyen şeye** *(Daha)* **وَلَا يُبْصِرُ Görmeyen şeye وَلَا يُغْنِي عَنْكَ senden gideremeyen/Sana sağlayamayan** *(Ne?)* لَا يَكْفِيكَ Sana kifayet etmeyen **شَيْئًا Hiçbir şey** مِنْ نَفْعٍ أَوْ ضَرٍّ Fayda veya zarar

43. يَا أَبَتِ **Ey babacığım** **إِنِّي قَدْ جَاءَنِي Gerçek şu ki bana geldi** *(Neden?)* **مِنَ الْعِلْمِ ilimden** *(Ne?)* **مَا لَمْ يَأْتِكَ Sana gelmeyen ilim** **فَاتَّبِعْنِي O halde bana tabi ol**

[1] Ayetteki مُخْلَص kelimesindeki ل harfi hem kesreli, hem de fethalı okunmuştur. "İbadetinde samimi olup, Allah'ın kendisini pisliklerden kurtardığı kişi" anlamına gelir.

(ki) اَهْدِكَ **Seni ulaştırayım** *(Nereye?)* صِرَاطًا **Yola** طَرِيقًا Yol *(Öyle yol ki)* سَوِيًّا **Dümdüz** مُسْتَقِيمًا Dosdoğru

44. يَآ اَبَتِ **Ey babacığım** لَا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ **İbadet etme Şeytana** *(Nasıl?)* بِطَاعَتِكَ İbadet ederek *(Ne hususta?)* فِي عِبَادَةِ الْأَصْنَامِ Putlara ibadet etmekte اِنَّ الشَّيْطَانَ **Çünkü şeytan** كَانَ لِلرَّحْمٰنِ عَصِيًّا **Rahmana karşı çok âsidir** كَثِيرَ الْعِصْيَانِ İsyanı çoktur

45. يَآ اَبَتِ **Ey babacığım** اِنِّيْ اَخَافُ **Hakikaten ben korkuyorum** اَنْ يَمَسَّكَ **Sana dokunmasından** *(Ne?)* عَذَابٌ مِنَ الرَّحْمٰنِ **Rahmandan bir azap** اِنْ لَمْ تَتُبْ Eğer tövbe etmezsen فَتَكُوْنَ **Dolayısı ile olursun** *(Kim için ?)* لِلشَّيْطَانِ **Şeytan için** *(Ne?)* وَلِيًّا **Veli** نَاصِرًا وَقَرِينًا فِي النَّارِ Cehennemde yar yardımcı

46. قَالَ **Azer dedi** اَرَاغِبٌ اَنْتَ **Sen yüz mü çeviriyorsun** *(Neden ?)* عَنْ اٰلِهَتِي **Benim ilahlarımdan** يَآ اِبْرَاهِيمُ **Ey İbrahim** فَتَعِيبَهَا Böylece onları ayıplıyorsun لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ **Eğer vazgeçmezsen** *(Neden ?)* عَنِ التَّعَرُّضِ لَهَا Onlara sataşmaktan لَاَرْجُمَنَّكَ **Elbette seni taşlarım** *(Ne ile?)* بِالْحِجَارَةِ Taşla أَوْ veya بِالْكَلَامِ الْقَبِيحِ Kötü sözle فَاهْجُرْنِي Şu halde benden sakın وَاهْجُرْنِي **Beni terk et** *(Ne kadar?)* مَلِيًّا **Uzun bir müddet** دَهْرًا طَوِيلًا Uzun bir zaman

47. قَالَ **İbrahim dedi** *(Ne dedi?)* سَلَامٌ عَلَيْكَ **Selam olsun sana** *(Kimden?)* مِنِّي Benden أَيْ لَا أُصِيبُكَ بِمَكْرُوهٍ Yani sana çirkin bir şey dokundurmayacağım سَاَسْتَغْفِرُ لَكَ **Senin için istiğfar edeceğim** *(Kime?)* رَبِّيْ **Rabbime** اِنَّهُ **Kuşkusuz o** كَانَ بِي **Bana çok ikram etmektedir** حَفِيًّا مِنْ حَفِيَ "Hafiye" den müştaktır Yani أَيْ بَارًّا sözünü tutandır فَيُجِيبُ دُعَائِي Duamı kabul edecektir وَقَدْ وَفَّى بِوَعْدِهِ İbrahim (A S) bu vadini yerine getirdi *(Nerede?)* الْمَذْكُورِ فِي الشُّعَرَاءِ Şu'ara süresinde zikredilen *(o zikredilen de nedir?)* وَاغْفِرْ لِاَبِي Babamı da bağışla وهٰذَا قَبْلَ أَنْ يَتَبَيَّنَ لَهُ Bu İbrahim'e anlaşılmadan öce idi *(Ne?)* أَنَّهُ عَدُوٌّ لِلّٰهِ Onun Allah düşmanı olduğu كَمَا ذَكَرَهُ فِي بَرَاءَةٍ Beraat süresinde zikrettiği gibi

48. وَاَعْتَزِلُكُمْ **Sizi bırakıp çekiliyorum** *(Daha)* وَمَا تَدْعُونَ **Taptıklarınızı da** تَعْبُدُونَ İbadet ettiklerinizi *(Kimden başka ?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** وَاَدْعُوا **Ve dua ederim** اَعْبُدُ İbadet ederim رَبِّي **Rabbime** عَسٰى **Umulur ki** *(Ne?)* اَلَّآ اَكُونَ بِدُعَآءِ رَبِّي **Rabbime dua ile olmam** بِعِبَادَتِهِ Ona ibadetle *(Ne olmam ?)* شَقِيًّا **Bedbaht**

كَمَا شَقَيْتُمْ بِعِبَادَةِ الْأَصْنَامِ Putlara taparak sizin bedbaht olduğunuz gibi **(olmam)**

49. فَلَمَّا اعْتَزَلَهُمْ Ne zaman ki onlardan çekilip gitti *(Daha)* وَمَا يَعْبُدُونَ Ve İbadet ettiklerinden *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللهِ Allah'tan başka بِأَنْ ذَهَبَ إِلَى الْأَرْضِ الْمُقَدَّسَةِ Şöyle ki; mukaddes yere gitti وَهَبْنَا لَهُ **Ona ihsan ettik** *(Kimi?)* ابْنَيْنِ İki çocuğu *(Öyle iki çocuğu ki)* يَأْنَسُ بِهِمَا Onlara la ünsiyet kuruyor *(Kimi?)* إِسْحَاقَ**İshak'ı** *(Daha)* وَيَعْقُوبَ **ve Yâkup'u** وَكُلًّا **Her birini** مِنْهُمَا Bu ikisinden جَعَلْنَا نَبِيًّا **Nebi yaptık**

50. وَوَهَبْنَا **Ve ihsan ettik** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** لِلثَّلَاثَةِ Üçüne *(Neden ?)* مِنْ رَحْمَتِنَا **Rahmetimizden** *(Neyi?)* الْمَالَ وَالْوَلَدَ Mal ve çocuk وَجَعَلْنَا لَهُمْ **Ve onlara nasıp kıldık** لِسَانَ صِدْقٍ **Doğru bir yad /sena** عَلِيًّا **Dillerde yüksek** رَفِيعًا Yüksek هُوَ الثَّنَاءُ الْحَسَنُ ki o Güzel senadır فِي جَمِيعِ أَهْلِ الْأَدْيَانِ Bütün din mensuplarınca

51. وَاذْكُرْ **An** *(Nerede?)* فِي الْكِتَابِ **Bu kitapta** *(Kimi?)* مُوسَى **Musa'yı** *(Niçin?)* إِنَّهُ **Çünkü o** كَانَ مُخْلِصًا **İhlaslı idi** *(Ne ile okundu?)* بِكَسْرِ اللَّامِ وَفَتْحِهَا Lamın kesresi ile ve fethası ile [مُخْلَصًا] *(Nereden alınmıştır ?)* مِنْ أَخْلَصَ فِي عِبَادَتِهِ İbadetinde samimi oldu وَخَلَّصَهُ اللهُ Allah onu arındırdı *(Neden ?)* مِنَ الدَّنَسِ Kirden وَكَانَ رَسُولًا **Ve O elçi idi** *(Daha)* نَبِيًّا **Nebi idi**

﴿وَنَادَيْنَاهُ﴾ بِقَوْلِ يَا مُوسَى إِنِّي اَنَا اللهُ ﴿مِنْ جَانِبِ الطُّورِ﴾ اسْمُ الْجَبَلِ ﴿الْاَيْمَنِ﴾ أَيِ الَّذِي يَلِي يَمِينَ مُوسَى حِينَ أَقْبَلَ مِنْ مَدْيَنَ ﴿وَقَرَّبْنَاهُ نَجِيًّا ﴿٥٢﴾﴾ مُنَاجِيًا بِأَنْ أَسْمَعَهُ اللهُ تَعَالَى كَلَامَهُ ﴿وَوَهَبْنَا لَهُ مِنْ رَحْمَتِنَا﴾ نِعْمَتِنَا ﴿اَخَاهُ هَارُونَ﴾ بَدَلٌ أَوْ عَطْفُ بَيَانٍ ﴿نَبِيًّا ﴿٥٣﴾﴾ حَالٌ هِيَ الْمَقْصُودَةُ بِالْهِبَةِ إِجَابَةً لِسُؤَالِهِ أَنْ يُرْسِلَ أَخَاهُ مَعَهُ وَكَانَ أَسَنَّ مِنْهُ ﴿وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ اِسْمَاعِيلَ اِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ﴾ لَمْ يَعِدْ شَيْئًا إِلَّا وَفَّى بِهِ وَانْتَظَرَ مِنْ وَعْدِ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ أَوْ حَوْلًا حَتَّى رَجَعَ إِلَيْهِ فِي مَكَانِهِ ﴿وَكَانَ رَسُولًا﴾ إِلَى جُرْهُمٍ ﴿نَبِيًّا ﴿٥٤﴾﴾ ﴿وَكَانَ يَاْمُرُ اَهْلَهُ﴾ أَيْ قَوْمَهُ ﴿بِالصَّلٰوةِ وَالزَّكٰوةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا ﴿٥٥﴾﴾ اَصْلُهُ مَرْضُوٌ قُلِبَتِ الْوَاوَانِ يَاءَيْنِ وَالضَّمَّةُ كَسْرَةً ﴿وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ اِدْرِيسَ﴾ هُوَ جَدُّ أَبِي نُوحٍ ﴿اِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا ﴿٥٦﴾﴾ ﴿وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا ﴿٥٧﴾﴾ هُوَ حَيٌّ فِي السَّمَاءِ الرَّابِعَةِ أَوِ السَّادِسَةِ أَوِ السَّابِعَةِ أَوْ فِي الْجَنَّةِ اَدْخَلَهَا بَعْدَ أَنْ اُذِيقَ الْمَوْتُ وَاُحْيِيَ وَلَمْ يَخْرُجْ مِنْهَا ﴿اُولٰئِكَ﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿الَّذِينَ اَنْعَمَ اللهُ عَلَيْهِمْ﴾ صِفَةٌ لَهُ ﴿مِنَ النَّبِيّٖنَ﴾ بَيَانٌ لَهُ وَهُوَ فِي مَعْنَى الصِّفَةِ وَمَا بَعْدَهُ اِلَى جُمْلَةِ الشَّرْطِ صِفَةٌ لِلنَّبِيِّينَ فَقَوْلُهُ ﴿مِنْ ذُرِّيَّةِ اٰدَمَ﴾ أَيْ إِدْرِيسَ ﴿وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ﴾ فِي السَّفِينَةِ أَيْ إِبْرَاهِيمَ ابْنِ ابْنِهِ سَامٍ ﴿وَمِنْ ذُرِّيَّةِ اِبْرٰهِيمَ﴾ أَيْ إِسْمٰعِيلَ وَإِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَمِنْ ذُرِّيَّةِ ﴿وَاِسْرَآئِيلَ﴾ وَهُوَ يَعْقُوبُ أَيْ مُوسَى وَهٰرُونَ وَزَكَرِيَّا وَيَحْيَى وَعِيسَى ﴿وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَاجْتَبَيْنَا﴾ أَيْ مِنْ جُمْلَتِهِمْ وَخَبَرُ اُولٰئِكَ ﴿اِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُ الرَّحْمٰنِ خَرُّوا سُجَّدًا وَبُكِيًّا ﴿٥٨﴾﴾ جَمْعُ سَاجِدٍ وَبَاكٍ أَيْ فَكُونُوا مِثْلَهُمْ وَأَصْلُ بُكِيٍّ بُكُوِيٌّ قُلِبَتِ الْوَاوُ يَاءً وَالضَّمَّةُ كَسْرَةً ﴿فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ اَضَاعُوا الصَّلٰوةَ﴾ بِتَرْكِهَا كَالْيَهُودِ وَالنَّصَارٰى ﴿وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ﴾ مِنَ الْمَعَاصِي ﴿فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا ﴿٥٩﴾﴾ وَهُوَ وَادٍ فِي جَهَنَّمَ أَيْ يَقَعُونَ فِيهِ ﴿اِلَّا﴾ لٰكِنْ ﴿مَنْ تَابَ وَاٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَاُولٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ﴾ يَنْقُصُونَ ﴿شَيْئًا ﴿٦٠﴾﴾ مِنْ ثَوَابِهِمْ ﴿جَنّٰتِ عَدْنٍ﴾ إِقَامَةٍ بَدَلٌ مِنَ الْجَنَّةِ ﴿الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمٰنُ عِبَادَهُ بِالْغَيْبِ﴾ حَالٌ أَيْ غَائِبِينَ عَنْهَا ﴿اِنَّهُ كَانَ وَعْدُهُ﴾ أَيْ مَوْعُودُهُ ﴿مَاْتِيًّا ﴿٦١﴾﴾ بِمَعْنَى آتِيًا وَأَصْلُهُ مَأْتُوِيٌّ أَوْ مَوْعُودُهُ هُنَا الْجَنَّةُ يَأْتِيهِ أَهْلُهُ ﴿لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا﴾ مِنَ الْكَلَامِ ﴿اِلَّا﴾ لٰكِنْ يَسْمَعُونَ ﴿سَلٰمًا﴾ مِنَ الْمَلَائِكَةِ عَلَيْهِمْ أَوْ مِنْ بَعْضِهِمْ عَلَى بَعْضٍ ﴿وَلَهُمْ رِزْقُهُمْ فِيهَا بُكْرَةً وَعَشِيًّا ﴿٦٢﴾﴾ أَيْ عَلَى قَدْرِهِمَا فِي الدُّنْيَا وَلَيْسَ فِي الْجَنَّةِ نَهَارٌ وَلَا لَيْلٌ بَلْ ضَوْءٌ وَنُورٌ أَبَدًا ﴿تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي نُورِثُ﴾ نُعْطِي وَنُنْزِلُ ﴿مِنْ عِبَادِنَا مَنْ كَانَ تَقِيًّا ﴿٦٣﴾﴾ بِطَاعَتِهِ وَنَزَلَ لَمَّا تَأَخَّرَ الْوَحْيُ أَيَّامًا وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِجِبْرِيلَ مَا يَمْنَعُكَ أَنْ تَزُورَنَا ﴿وَمَا نَتَنَزَّلُ اِلَّا بِاَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ اَيْدِينَا﴾ أَيْ أَمَامَنَا مِنْ أُمُورِ الْآخِرَةِ ﴿وَمَا خَلْفَنَا﴾

مِنْ اُمُورِ الدُّنْيَا ﴿وَمَا بَيْنَ ذٰلِكَ﴾ أَيْ مَا يَكُونُ فِي هٰذَا الْوَقْتِ إِلٰى قِيَامِ السَّاعَةِ أَيْ لَهُ عِلْمُ ذٰلِكَ جَمِيعُهُ ﴿وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا ﴿٦٤﴾﴾ بِمَعْنٰى نَاسِيًا أَيْ تَارِكًا لَكَ بِتَأْخِيرِ الْوَحْيِ عَنْكَ

TÜRKÇE ANLAMI

52. **Ve o'na** "Muhakkak ki ben, evet ben Allah'ım" sözüyle **dağın**[1] **sağ tarafından,** yani Medyen'den yola çıktığında Musa'nın sağ tarafında kalan yerden **nida ettik ve münacaat eder bir halde onu yaklaştırdık.** Allah teala bunu, kelamını işittirmek suretiyle yapmıştır.

53. **Ve ona rahmetimizden,** nimetimizden **olarak kardeşi Harun'u**[2] **bir nebi olarak**[3] **ihsan ettik.**

54. **Ve kitapta İsmail'i de zikret, şüphe yok ki, o vaadinde sadıktı,** vaat ettiği her şeyi yerine getirmişti. Bir defasında sözleştiği birini, dönene kadar üç gün ya da bir sene kadar yerinde beklemişti. **Ayrıca** Cürhüm kabilesine gönderilmiş **bir peygamber, bir nebi idi.**

55. **Ve hanedanına,** kavmine **namaz ve zekât ile emrederdi. Rabbinin katında rızaya nâil olmuştu.**[4]

56. **Ve kitapta** Nuh'un babasının dedesi olan **İdris'i de zikret. Şüphe yok ki o, bir sıddık, bir peygamber idi.**

57. **Ve onu yüksek bir makama kaldırdık.** İdris (a.s.) dördüncü, ya da altıncı, ya da yedinci kat semada yahut cennette diridir. İlk önce ölümü tatmış, sonra diriltilmiş ve bir daha oradan çıkmamıştır.

58. **İşte bunlar,**[5] **Âdem'in soyundan** olan İdris (a.s.) **Nuh ile birlikte** gemide **taşıdıklarımızdan** Sâm'ın oğlu olan İbrahim, **İbrahim ve İsrail'in** Yakubun **soyundan** olan Musa, Harun, Zekeriya, Yahya ve İsa **doğruya ulaştırdığımız ve seçkin kıldığımız kimselerden olan Allah'ın kendilerine nimetler verdiği peygamberlerden**[6] **olan bu kişiler; onlara, çok merhametli olan Allah'ın âyetleri okunduğunda secde ederek**[7] **ve ağlayarak**[8] **(yere) kapanırlardı.**[9] Yani, sizler de aynı onlar gibi olun.

---

[1] "Tur" dağ demektir.

[2] هَارُونَ kelimesi bedel yahut atf-ı beyandır.

[3] نَبِيًّا kelimesi hal olup, Musa'nın, yaşça daha büyük olan kardeşini kendisiyle birlikte göndermesi şeklindeki isteğine icabet için yapılan hibeyle maksut olandır.

[4] مَرْضِيًّا kelimesinin aslı مَرْضُوٌ idi. İki و harfi ي harfine; zamme de kesreye çevrildi.

[5] أُولٰئِكَ kelimesi mübtedadır.

[6] اَلَّذِينَ kelimesi أُولٰئِكَ kelimesinin sıfatıdır. مِنَ النَّبِيِّينَ ise اَلَّذِينَ'nin beyanı olup sıfat manasındadır. Sonrasında gelenler şart cümlesine kadar اَلنَّبِيِّينَ kelimesinin sıfatıdır.

[7] سُجَّدًا kelimesi سَاجِدٌ kelimesinin cemisidir.

[8] بُكِيٌّ kelimesi de باك kelimesinin cemisi olup aslı بُكُوِيٌّ idi. و harfi ي harfine, zamme de kesreye çevrildi.

[9] أُولٰئِكَ'nin haberidir. إِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ آيَاتُ الرَّحْمٰنِ... cümlesi

59. **Sonra arkalarından** terk etmek suretiyle **namazı zayi eden ve** masiyetler işleyerek **arzularına uyan** Yahudi ve Hıristiyanlar gibi **bir nesil onlara halef oldu. Artık yakında** cehennemde bir vadi olan **gayya'ya kavuşacaklar,** oraya düşeceklerdir.

60. **Ancak tevbe edip imân eden ve sâlih amel işleyen kimseler hariç. Çünkü onlar cennete girerler ve hiçbir şeyle zulme uğramazlar,** mükâfatlarından hiçbir şey eksiltilmez.

61. **Âdn cennetlerine ki,**[1] **Rahman, kullarına gayb olarak**[2] **vaad etmiştir. Şüphe yok ki, O'nun vaadi,** vaat ettiği şey **yerine gelmiş,**[3] gelicidir. Yahut "onun vaat etmiş olduğu şey cennettir; oraya ahalisi gelecektir."[4]

62. **Orada boş lakırtı işitmezler, ancak** Kendilerine meleklerin verdiği yahut birbirlerine verdikleri **selâmı** işitirler. **Ve onlar için orada sabah akşam**[5] **rızıkları da vardır.**

63. **O, o cennettir ki, ona kullarımızdan** itaat ederek **muttaki olanları varis kılarız.**

Vahiy birkaç gün gecikip de Hz. Peygamber (s.a.v.) Cibril'e "niçin gelmiyorsun" dediğinde şu ayet inmiştir:

64. **Ve «Biz ancak Rabbin emri ile ineriz. Ve önümüzde**ki ahirete ait şeyler **ve ardımızda**ki dünyaya ait şeyler **ve bunların arasında,** yani şu vakitten kıyamete kadar **ne varsa** hepsi **O'nun içindir,** hepsini bilir. **Rabbin unutkan**[6] **değildir,** sana vahyetmeyi bırakmış değildir.»

KELİME ANLAMI

52. وَنَادَيْنَاهُ **Ve ona nida ettik** بِقَوْلِ يَا مُوسَى إِنِّي أَنَا اللهُ Ey Musa şüphesiz Allah benim ben, buyruğu ile *(Ne taraftan ?)* مِنْ جَانِبِ الطُّورِ **Dağ tarafından** اسْمُ الْجَبَلِ Tur dağ demektir *(Öyle taraf ki)* الْأَيْمَنِ **Sağ taraf** أَيِ الَّذِي يَلِي يَمِينَ مُوسَى Yani Musa'nın sağını takip eden taraftan *(Ne zaman?)* حِينَ أَقْبَلَ مِنْ مَدْيَنَ Medyen'den döndüğü zaman وَقَرَّبْنَاهُ **Onu yaklaştırdık** *(Ne olduğu halde?)* نَجِيًّا **Yakarma makamında olduğu halde** مُنَاجِيًا Münacat/yakarır olduğu halde *(Nasıl?)* بِأَنْ أَسْمَعَهُ اللهُ تَعَالَى كَلَامَهُ Şöyle ki Allah ona kelamını işittirdi

---

[1] جَنَّاتَ عَدْنٍ kelimesi اَلْجَنَّةَ kelimesinden bedeldir.

[2] بِالْغَيْبِ kelimesi haldir. "Onlardan gaip olduğu halde" anlamınadır.

[3] مَأْتِيًّ kelimesinin aslı مَأْتِوًى'dür.

[4] (Dolayısıyla مَأْتِيًّا kelimesi önceki tefsirde olduğu gibi ismi fail değil de ismi meful anlamındadır. Bkz. el-Cemel, ilgili ayet)

[5] Yani sabah ve akşam vakti kadar olan zamanlarda rızıkları vardır anlamına gelir. Zira cennette ne gündüz, ne de gece vardır; orada sadece ebedi bir ışık ve nur vardır.

[6] نَسِيًّا kelimesi نَاسِيًا anlamındadır.

53. وَوَهَبْنَا لَهُ **Ve ona ihsan eyledik** *(Neden ?)* مِنْ رَحْمَتِنَآ **Rahmetimizden** *(Kimi?)* نِعْمَتِنَا Nimetimizden olarak اَخَاهُ **Kardeşini** *(ondan kasıt ?)* هَارُونَ **Harun'u** بَدَلٌ أَوْ عَطْفُ بَيَانٍ Bedel veya Atful beyandır *(Ne olduğu halde?)* نَبِيًّا **Peygamber** حَالٌ Haldir هِيَ الْمَقْصُودَةُ بِالْهِبَةِ Hibe ile maksatta budur إِجَابَةً لِسُؤَالِهِ İsteğine icabet ederek *(Neyi istemesi?)* أَنْ يُرْسِلَ أَخَاهُ مَعَهُ Kardeşi Harun'u onunla birlikte göndermesi وَكَانَ أَسَنَّ مِنْهُ Halbuki Harun ondan yaşça büyüktü

54. وَاذْكُرْ **An** *(Nerede?)* فِي الْكِتَابِ **Bu kitapta** *(Kimi?)* اِسْمَاعِيلَ **İsmail'i** *(Niçin?)* اِنَّهُ كَانَ **Çünkü o idi** *(Ne idi?)* صَادِقَ الْوَعْدِ **Sözünde sadık** لَمْ يَعِدْ شَيْئًا Bir şeyi vaat etmezdi إِلَّا وَفَّى بِهِ Ederse mutlaka onu tutardı وَانْتَظَرَ مِنْ وَعْدِ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ Söz verdiği kimseyi üç gün beklerdi أَوْ حَوْلًا Bazen bir yıl حَتَّى رَجَعَ Ta ki söz verdiği kişi dönsün gelsin *(Kime?)* إِلَيْهِ Kendisine *(Nerede?)* فِي مَكَانِهِ Sözleştikleri mekanda وَكَانَ رَسُولًا **Ve gönderilmiş idi** *(Kime?)* إِلَى جُرْهُمٍ Cürhüm kabilesine *(Daha)* نَبِيًّا **Peygamber idi**

55. وَكَانَ يَأْمُرُ **İdi emreder** *(Kime?)* اَهْلَهُ **hanedanına** أَيْ قَوْمَهُ Yani kavmine *(Neyi?)* بِالصَّلٰوةِ **Namazı** *(Daha)* وَالزَّكٰوةِ **ve zekatı** وَكَانَ **İdi** عِنْدَ رَبِّهِ **Rabbinin katında** *(Neydi?)* مَرْضِيًّا **Razı olunmuş** اَصْلُهُ مَرْضُوو Aslı –"merduvvun" idi قُلِبَتِ الْوَاوَانِ يَاءَيْنِ İki vav iki ya-ya çevrildi وَالضَّمَّةُ كَسْرَةً Zammede kesreye çevrildi

56. وَاذْكُرْ **An** *(Nerede?)* فِي الْكِتَابِ **Bu kitapta** *(Kimi?)* اِدْرِيسَ **İdris-i** هُوَ جَدُّ أَبِي نُوحٍ Hz İdris, Hz Nuh'un babasının dedesidir اِنَّهُ كَانَ **Çünkü o idi** *(Ne?)* صِدِّيقًا **bir sıdık** *(Daha)* نَبِيًّا **Bir peygamber idi**

57. وَرَفَعْنَاهُ **onu kaldırdık** *(Nereye?)* مَكَانًا عَلِيًّا **bir makama Yüksek** هُوَ حَيٌّ O diridir *(Nerede?)* فِي السَّمَاءِ الرَّابِعَةِ أَوِ السَّادِسَةِ أَوِ السَّابِعَةِ Dördüncü, altıncı veya yedinci semada أَوْ فِي الْجَنَّةِ Veya cennette اَدْخَلَهَا Allah onu cennete koydu *(Neden sonra ?)* بَعْدَ أَنْ أُذِيقَ الْمَوْتُ Ölüm tattırıldıktan sonra وَأُحْيِيَ Ve diriltildi وَلَمْ يَخْرُجْ مِنْهَا Artık cennetten çıkartılmadı

58. أُولٰٓئِكَ **İşte onlar** مُبْتَدَأٌ Müptedadır الَّذِينَ **Öyle kimseler ki** اَنْعَمَ **Nimet verdi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** صِفَةٌ لَهُ "ellezine" den buraya kadar ismi işaretin sıfatıdır *(Onlar kimdir?)* مِنَ النَّبِيِّينَ **Peygamberler** بَيَانٌ لَهُ smi işaretin atful beyanıdır وَمَا بَعْدَهُ إِلَى جُمْلَةِ الشَّرْطِ وَهُوَ فِي مَعْنَى الصِّفَةِ Bu sıfat manasındadır

Bundan sonrası şart cümlesine kadar صِفَةٌ لِلنَّبِيِّينَ "en-Nebiyyine" kelimesinin sıfatıdır فَقَوْلُهُ Allah-u Teâla'nın şu sözü *(o peygamberlerden kasıt)* مِنْ ذُرِّيَّةِ اٰدَمَ **Adem'in zürriyetinden** أَيْ إِدْرِيسَ Yani İdris (a.s) *(Daha)* وَمِمَّنْ حَمَلْنَا **yüklemiş olduğumuzun zürriyetinden** *(Kimle birlikte?)* مَعَ نُوحٍ **Nuh ile birlikte** *(Nereye?)* فِي السَّفِينَةِ Gemiye أَيْ وَمِنْ إِبْرَاهِيمَ Yani İbrahim (a.s) ابْنِ ابْنِهِ Nuh'un oğlunun torunu سَامٍ Nuh'un oğlu Sâm'dır **İbrahim'in zürriyetinden** ذُرِّيَّةِ إِبْرَاهِيمَ أَيْ إِسْمٰعِيلَ وَإِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ Yani İsmail (a.s), İshak (a.s) ve Yakup (a.s) وَمِنْ ذُرِّيَّةِ Ve zürriyetinden وَاِسْرَآئِيلَ **İsrail'in** وَهُوَ يَعْقُوبُ O Yakup'tur أَيْ مُوسٰى وَهٰرُونَ وَزَكَرِيَّا وَيَحْيٰى وَعِيسٰى Yani Musa (a.s), Harun (a.s), Zekeriyya (a.s), Yahya (a.s) ve İsâ (a.s) وَمِمَّنْ هَدَيْنَا **Ve hidayet verdiklerimizden** وَاجْتَبَيْنَا **Ve seçtiklerimizden** أَيْ مِنْ جُمْلَتِهِمْ Yani bunların tümünden وَخَبَرُ أُولٰئِكَ "ulaike" ismi işaretin haberi *(Nerede?)* (şu gelendir) إِذَا تُتْلٰى **okunduğu zaman** عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne?)* اٰيَاتُ الرَّحْمٰنِ **Rahman'ın ayetleri** خَرُّوا **Yere kapanırlar** *(Ne olduğu halde?)* سُجَّدًا **Secde edenler oldukları hale** *(Daha ne olduğu halde?)* وَبُكِيًّا **Ağlar oldukları halde** جَمْعُ سَاجِدٍ "Süccceden" lafzı "Sacidun" kelimesinin cemisidir وَبَاكٍ "Bükiyyen" lafzı da "bakin" kelimesinin cemisidir أَيْ فَكُونُوا مِثْلَهُمْ Yani sizde onlar gibi olun وَأَصْلُ بُكِيٍّ بُكُوْيٌ "Bukiyyun" un aslı "bukuvyun" idi قُلِبَتِ الْوَاوُ يَاءً Vav "ya" harfine kalbedildi وَالضَّمَّةُ كَسْرَةً Zamme de kesreye kalbedildi

59. فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ **Sonra onların arkasından geldi** خَلْفٌ **Bozuk bir nesil** اَضَاعُوا**Zâyi ettiler** *(Neyi?)* الصَّلٰوةَ **Namazı** *(Nasıl?)* بِتَرْكِهَا Onu terk ederek *(Kim gibi* كَالْيَهُودِ وَالنَّصَارٰى Yahudi ve Hıristiyanlar gibi وَاتَّبَعُوا **Ve tabi oldular** الشَّهَوَاتِ **Şehvetlere (Arzularına)** *(Neden olan?)* مِنَ الْمَعَاصِي Günahlardan فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ **Yakında yetişecekler** *(Neye?)* غَيًّا **Gayya'ya** وَهُوَ وَادٍ فِي جَهَنَّمَ Gayya cehennemde bir vadidir أَيْ يَقَعُونَ فِيهِ Yani yakında ona düşecekler

60. إِلَّا **Ancak müstesnadır** لٰكِنْ Lakin مَنْ تَابَ **Tevbe eden müstesna** *(Daha)* وَاٰمَنَ **İman eden** وَعَمِلَ **ve işleyen** *(Ne?)* صَالِحًا **sâlih amel** فَأُولٰئِكَ **Çünkü bunlar** يَدْخُلُونَ **Girecekler** *(Nereye?)* الْجَنَّةَ **Cennete** وَلَا يُظْلَمُونَ **Ve zulmedilmeyecekler** يَنْقُصُونَ Eksiltilmeyecekler *(Ne?)* شَيْئًا **Hiçbir şey** *(Neden ?)* مِنْ ثَوَابِهِمْ Sevaplarından

61. جَنَّاتِ عَدْنٍ **Adn cennetlerine (girecekler)** بَدَلٌ إِقَامَةٍ Devamlı ikamet cennetlerine مِنَ الْجَنَّةِ "cennet" lafzından bedeldir. الَّتِي **O cennet ki** وَعَدَ الرَّحْمٰنُ **Rahman vaat**

etti *(Kime?)* عِبَادَهُ **Kullarına** *(Nasıl?)* بِالْغَيْبِ **Gıyabı olarak** حَالٌ Haldir أَيْ غَائِبِيْنَ عَنْهَا Yani kullar ondan gaib oldukları halde إِنَّهُ **Kuşkusuz Allah** كَانَ وَعْدُهُ **Onun vaadi oldu** *(Nedir?)* أَيْ مَوْعُودُهُ Yani vaat etmiş olduğu şey مَأْتِيًّا **Yerini bula gelmiştir** بِمَعْنَى آتِيًا "atiyen" yerine gelen manasındadır وَأَصْلُهُ مَأْتُوِيٌّ Aslı me'tuyun idi أَوْ مَوْعُودُهُ هُنَا Veya (kendi manasındadır)Allah'ın burada vaad ettiği الْجَنَّةُ Cennettir *(Öyle cennet ki)* يَأْتِيهِ Ona varacak *(Kim?)* أَهْلُهُ Cennet ehli

62. لَا يَسْمَعُونَ **İşitmezler** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada (Adn cennetlerinde)** لَغْوًا **Boş** *(neden olan?)* مِنَ الْكَلَامِ Kelamdan (boş söz) إِلَّا **Ancak** لٰكِنْ Lakin يَسْمَعُونَ işitirler *(Ne?)* سَلَامًا **Selam** *(Kimden?)* مِنَ الْمَلَائِكَةِ Meleklerden *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Kendilerine أَوْ مِنْ بَعْضِهِمْ Veya meleklerin bazısından *(Kime?)* عَلَى بَعْضٍ Diğer bazısına وَلَهُمْ **Onlar için vardır** رِزْقُهُمْ **Kendi rızkları** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada (o,cennetle)** بُكْرَةً **Sabah** وَعَشِيًّا **Akşam** أَيْ عَلَى قَدْرِهِمَا فِي الدُّنْيَا Yani dünyada ki sabah,akşam kadar bir vakit arası وَلَيْسَ فِي الْجَنَّةِ Zira cennette yoktur *(Ne?)* نَهَارٌ وَلَا لَيْلٌ Ne gündüz,ne de gece بَلْ ضَوْءٌ وَنُورٌ Bilakis aydınlık ve nur vardır أَبَدًا Devamlı

63. تِلْكَ الْجَنَّةُ **İşte bu cennet** الَّتِي **Öyle cennettir ki** نُورِثُ **Varis kılacağız** نُعْطِي Vereceğiz وَنَنْزِلُ Ve ağırlayacağız *(Kimden?)* مِنْ عِبَادِنَا **Kullarımızdan** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** كَانَ **oldu** تَقِيًّا **Takva sahibi** *(Ne ile?)* بِطَاعَتِهِ İtaatiyle

64. وَنَزَلَ (Gelecek ayet) indi لَمَّا تَأَخَّرَ الْوَحْيُ أَيَّامًا Vahiy günlerce geciktiği zaman وقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِجِبْرِيلَ Peygamberimiz (Sellellahu aleyhi ve selem) Cibril'e buyurdular مَا يَمْنَعُكَ Seni ne alı koydu *(Neden?)* أَنْ تَزُورَنَا Bizi ziyaret etmeden وَمَا نَتَنَزَّلُ **Biz inmeyiz** إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ **Ancak rabbinin emri ile ineriz** لَهُ **Onun içindir** *(Ne?)* مَا بَيْنَ أَيْدِينَا **Önümüzde olan** أَيْ أَمَامَنَا مِنْ أُمُورِ الْآخِرَةِ Yani önümüzde ki Ahiret işleri *(Daha)* وَمَا خَلْفَنَا **Arkamızda olan** *(Neden olan?)* مِنْ أُمُورِ الدُّنْيَا Dünya işlerinden *(Daha)* وَمَا بَيْنَ ذٰلِكَ **Bunların arasında olan** أَيْ مَا يَكُونُ فِي هٰذَا الْوَقْتِ Yani Bu vakitte olacak şeyler *(Ne zamana kadar?)* إِلَى قِيَامِ السَّاعَةِ Kıyamet anına kadar وَمَا أَيْ لَهُ عِلْمُ ذٰلِكَ جَمِيعُهُ Yani; tüm bunların ilmi ona aittir كَانَ رَبُّكَ **Senin rabbin değildir** *(Ne değildir?)* نَسِيًّا **Unutkan** بِمَعْنَى نَاسِيًا Unutan manasında أَيْ تَارِكًا لَكَ Yani seni terk eden değildir *(Ne sebebi ile?)* بِتَأْخِيرِ الْوَحْيِ عَنْكَ Vahyi senden geciktirmesi sebebiyle

هُوَ ﴿رَبُّ﴾ مَالِكُ ﴿السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ لِعِبَادَتِهٖ﴾ أَيِ اصْبِرْ عَلَيْهَا ﴿هَلْ تَعْلَمُ لَهٗ سَمِيًّا ﴿٦٥﴾﴾ أَيْ مُسَمًّى بِذٰلِكَ لَا ﴿وَيَقُولُ الْاِنْسَانُ﴾ الْمُنْكِرُ لِلْبَعْثِ أُبَيُّ بْنُ خَلَفٍ أَوِ الْوَلِيدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ النَّازِلُ فِيهِ الْآيَةُ ﴿اَئِذَا﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَةِ الثَّانِيَةِ وَتَسْهِيلِهَا وَإِدْخَالِ الْأَلِفِ بَيْنَهُمَا بِوَجْهَيْهَا وَبَيْنَ الْأُخْرَى ﴿مَا مِتُّ لَسَوْفَ اُخْرَجُ حَيًّا ﴿٦٦﴾﴾ مِنَ الْقَبْرِ كَمَا يَقُولُ مُحَمَّدٌ فَالْاِسْتِفْهَامُ بِمَعْنَى النَّفْيِ أَيْ لَا أُخْرَجُ بَعْدَ الْمَوْتِ وَمَا زَائِدَةٌ لِلتَّأْكِيدِ وَكَذَا اللَّامُ وَرُدَّ عَلَيْهِ بِقَوْلِهِ تَعَالَى ﴿اَوَلَا يَذْكُرُ الْاِنْسَانُ اَنَّا﴾ أَصْلُهُ يَتَذَكَّرُ أُبْدِلَتِ التَّاءُ ذَالًا وَادْغِمَتْ فِي الذَّالِ وَفِي قِرَاءَةٍ تَرْكُهَا وَسُكُونُ الذَّالِ وَضَمُّ الْكَافِ [يَذْكُرُ] ﴿خَلَقْنٰهُ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ يَكُ شَيْـًٔا ﴿٦٧﴾﴾ فَيَسْتَدِلُّ بِالْاِبْتِدَاءِ عَلَى الْإِعَادَةِ ﴿فَوَرَبِّكَ لَنَحْشُرَنَّهُمْ﴾ أَيِ الْمُنْكِرِينَ لِلْبَعْثِ ﴿وَالشَّيٰطِينَ﴾ أَيْ نَجْمَعُ كُلًّا مِنْهُمْ وَشَيْطَانَهُ فِي سِلْسِلَةٍ ﴿ثُمَّ لَنُحْضِرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ﴾ مِنْ خَارِجِهَا ﴿جِثِيًّا ﴿٦٨﴾﴾ عَلَى الرُّكَبِ جَمْعُ جَاثٍ وَأَصْلُهُ جُثُوٌّ أَوْ جُثُوِيٌّ مِنْ جَثَا يَجْثُو أَوْ يَجْثِي لُغَتَانِ ﴿ثُمَّ لَنَنْزِعَنَّ مِنْ كُلِّ شِيعَةٍ﴾ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ ﴿اَيُّهُمْ اَشَدُّ عَلَى الرَّحْمٰنِ عِتِيًّا ﴿٦٩﴾﴾ جَرَاءَةً ﴿ثُمَّ لَنَحْنُ اَعْلَمُ بِالَّذِينَ هُمْ اَوْلٰى بِهَا﴾ أَحَقُّ بِجَهَنَّمَ الْأَشَدُّ وَغَيْرُهُ مِنْهُمْ ﴿صِلِيًّا ﴿٧٠﴾﴾ دُخُولًا وَاحْتِرَاقًا فَنَبْدَأُ بِهِمْ وَأَصْلُهُ صُلُوِيٌّ مِنْ صَلِيَ بِكَسْرِ اللَّامِ وَفَتْحِهَا ﴿وَاِنْ﴾ أَيْ مَا ﴿مِنْكُمْ﴾ أَحَدٌ ﴿اِلَّا وَارِدُهَا﴾ أَيْ دَاخِلُ جَهَنَّمَ ﴿كَانَ عَلٰى رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا ﴿٧١﴾﴾ حَتَمَهُ وَقَضَى بِهِ لَا يَتْرُكُهُ ﴿ثُمَّ نُنَجِّي﴾ مُشَدَّدًا وَمُخَفَّفًا ﴿الَّذِينَ اتَّقَوْا﴾ اَلشِّرْكَ وَالْكُفْرَ مِنْهَا ﴿وَنَذَرُ الظّٰلِمِينَ﴾ بِالشِّرْكِ وَالْكُفْرِ ﴿فِيهَا جِثِيًّا ﴿٧٢﴾﴾ عَلَى الرُّكَبِ ﴿وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ﴾ أَيِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْكَافِرِينَ ﴿اٰيَاتُنَا﴾ مِنَ الْقُرْآنِ ﴿بَيِّنٰتٍ﴾ وَاضِحَاتٍ حَالٌ ﴿قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ اٰمَنُوٓا اَيُّ الْفَرِيقَيْنِ﴾ نَحْنُ وَأَنْتُمْ ﴿خَيْرٌ مَقَامًا﴾ مَنْزِلًا وَمَسْكَنًا بِالْفَتْحِ مِنْ قَامَ وَبِالضَّمِّ مِنْ أَقَامَ ﴿وَاَحْسَنُ نَدِيًّا ﴿٧٣﴾﴾ بِمَعْنَى النَّادِي وَهُوَ مُجْتَمَعُ الْقَوْمِ يَتَحَدَّثُونَ فِيهِ يَعْنُونَ نَحْنُ فَنَكُونَ خَيْرًا مِنْكُمْ قَالَ تَعَالَى ﴿وَكَمْ﴾ أَيْ كَثِيرًا ﴿اَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ﴾ أَيْ أُمَّةٍ مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ ﴿هُمْ اَحْسَنُ اَثَاثًا﴾ مَالًا وَمَتَاعًا ﴿وَرِءْيًا ﴿٧٤﴾﴾ مَنْظَرًا مِنَ الرُّؤْيَةِ فَكَمَا أَهْلَكْنَاهُمْ لِكُفْرِهِمْ نُهْلِكُ هٰؤُلَاءِ ﴿قُلْ مَنْ كَانَ فِي الضَّلٰلَةِ﴾ شَرْطٌ جَوَابُهُ ﴿فَلْيَمْدُدْ﴾ بِمَعْنَى الْخَبَرِ أَيْ يَمُدُّ ﴿لَهُ الرَّحْمٰنُ مَدًّا﴾ فِي الدُّنْيَا يَسْتَدْرِجُهُ ﴿حَتّٰٓى اِذَا رَاَوْا مَا يُوعَدُونَ اِمَّا الْعَذَابَ﴾ كَالْقَتْلِ وَالْأَسْرِ ﴿وَاِمَّا السَّاعَةَ﴾ الْمُشْتَمِلَةَ عَلَى جَهَنَّمَ فَيَدْخُلُونَهَا ﴿فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ شَرٌّ مَكَانًا وَاَضْعَفُ جُنْدًا ﴿٧٥﴾﴾ أَعْوَانًا أَهُمْ أَمِ الْمُؤْمِنُونَ وَجُنْدُهُمُ الشَّيَاطِينُ وَجُنْدُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِمْ

الْمَلَائِكَةُ ﴿وَيَزِيدُ اللهُ الَّذِينَ اهْتَدَوْا﴾ بِالْإِيمَانِ ﴿هُدًى﴾ بِمَا يَنْزِلُ عَلَيْهِمْ مِنَ الْآيَاتِ ﴿وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ﴾ هِيَ الطَّاعَةُ تَبْقَى لِصَاحِبِهَا ﴿خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ مَرَدًّا ﴿٧٦﴾﴾ أَيْ مَا يَرُدُّ إِلَيْهِ وَيَرْجِعُ بِخِلَافِ أَعْمَالِ الْكُفَّارِ وَالْخَيْرِيَّةُ هُنَا فِي مُقَابَلَةِ قَوْلِهِمْ أَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَقَامًا

TÜRKÇE ANLAMI

65. O **göklerin ve yerin ve de onların arasında olanların Rabbi,** sahibi**dir. Öyleyse O'na ibadet et. O'na ibadette sabır göster. Sen O'nun için bir adaş,** onun ismiyle isimlenen birini **bilir misin?** Hayır!

66. Ve dirilişi inkar eden **insan,** hakkında bu ayetin indiği Übeyy b. Halef yahut Velit b. Muğîra **der ki:** «Muhammed'in dediği gibi **öldüğüm zaman mı**[1] **ileride** kabirden **diri olarak çıkarılacağım?**[2]» Yani "öldükten sonra bir daha dirilmem" demektir.

Bu kişiye Allah tealanın şu ayetiyle cevap verilmiştir:

67. O insan Bizim onu daha önce hiçbir şey değilken yarattığımızı hiç düşünmez[3] **mi?** ki böylece ilk baştan yaratmayı sonradan diriltmeye delil alsın.

68. Evet! Rabbine andolsun ki o dirilişi inkar ede**nleri ve şeytanları elbette haşredeceğiz,** yani onların hepsini şeytanıyla birlikte bir zincirde toplayacağız. **Sonra elbette onları,** dışarıdan **cehennemin etrafında dizüstü**[4] **hazırlamış olacağız.**

69. Sonradan onların **her fırkasından Rahman olan Allah'a en çok âsi,** en günahkar **olanlar hangileriyse çekip ayıracağız.**

70. Sonra elbette ki Biz, cehenneme girip orada yanmayı[5] **en çok hak edeni de,** onların en çok asi olanını da böyle olmayanını da **en iyi bileniz.**

---

[1] أَئِذَا kelimesi 1- İkinci hemzenin tahkiki ile, 2- birinci hemzede tahkik, ikincide teshil ile 3- iki vecihte de birinciyle ikinci hemze arasına elif koyularak okunmuştur.

[2] Buradaki istifham nefiy anlamındadır. مَا مِتُّ'deki ما ile لَسَوْفَ'deki ل harfleri tekit için zait olarak gelmiştir.

[3] Ayetteki يَذَّكَّرُ kelimesinin aslı يَتَذَكَّرُ idi. ت harfi ذ harfine çevrildikten sonra öteki ذ harfine idgam edildi. Bir diğer kıraatte ise (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) ت harfi olmadan, ذ harfinin sükûnu, ك harfinin zammesiyle (يَذْكُرُ şeklinde) okunmuştur.

[4] جِثِيًّا kelimesi جَاثٍ kelimesinin cemisidir. Bu kelimenin aslı iki ayrı lügat olarak ya جَثَا–يَجْثُو babından جُثُوٌّ'dür; ya da جَثَا–يَجْثِي babından جُثُوٌّ'dür. (Bizim kıraatimizde bu kelime جِثِيًّا şeklinde okunmuştur.)

[5] صِلِيًّا kelimesinin aslı صُلُوٌّ'dür. Bu kelime صَلِيَ yahut صَلَى babındadır. (Bizim kıraatimizde bu kelime صِلِيًّا şeklinde okunmuştur.)

Önce bu cehennemi en çok hak eden kimselerden başlarız.

71. **Ve sizden bir** kimse **yoktur**[1] **ki, illâ oraya,** cehenneme **uğrayacak,** girecek**tir. Bu, Rabbin için** kesinliği **kesinleşmiş bir hükümdür.** Bu-nunla hükmetmiştir ve bu hükmü kesinlikle terketmez.

72. **Sonra** şirk ve küfürden **sakınanları** oradan **kurarırız.**[2] Şirk koşarak ve kafir olarak **zalim olanları da orada** dizleri üstüne **çökmüş bir halde bırakırız.**

73. **O** kâfir ve müminlere, Kur'ân'dan **apaçık**[3] **ayetlerimiz okunduğu zaman kâfir olanlar, iman etmiş olanlara dedi ki: «İki fırkadan hangisi makamca,**[4] menzil ve mesken olarak **daha hayırlıdır, meclisce daha güzeldir;** biz mi, siz mi?» "Biz makam ve meclisce daha iyiyiz, dolayısıyla sizden daha hayırlıyız" demek istiyorlar.

74. **Hâlbuki Biz onlardan evvel nice asırlar,** geçmiş ümmetlerden nice ümmet **helâk ettik ki, onlar eşyaca,** mal mülk olarak **ve manzara itibariyle**[5] **daha güzeldiler.** Yani küfürlerinden dolayı onları nasıl helak ettiysek bunları da öyle helak ederiz.

75. **De ki: «Her kim sapıklık içindeyse**[6] **onun için Rahman** dünyada **uzattıkça uzatır!**[7], derece derece helaka sürükler. **Ne zaman ki, vaat olundukları şeyi; ya** öldürülmek yahut esir düşmek suretiyle **azabı veya** kendisinde cehennem bulunan **Kıyamet gününü görürler** ve cehenneme girerler. **Artık mekân olarak daha şerli ve yardımcı,** dost **olarak daha zayıf olanın kim olduğunu bilirler;** onlar mı yoksa müminler mi; yardımcıları olan şeytanlar mı, yoksa müminlerin yardımcıları olan melekler mi?»

76. **Allah** iman etmek suretiyle **hidayete erenleri** üzerlerine indirdiği ayetlerle **hidayet olarak arttırır. Bâkiyât-ı sâlihât,** sahibi için kalan taatlar **ise Rabbin katında sevapça daha hayırlıdır, dönüş yeri olarak**[8] **daha hayırlıdır.** Kâfirlerin amelleri ise böyle değildir. Burada anlatılan "hayırlı olma" durumu kâfirlerin "hangi fırka makam olarak daha hayırlıdır" sözlerine karşılık söylenmiştir.

KELİME ANLAMI

65. هُوَ O *(Kimdir?)* رَبُّ السَّمٰوٰتِ **Göklerin rabbidir** مَالِكُ Malikidir *(Daha)* وَالْاَرْضِ

---

[1] Ayetteki إِنْ kelimesi مَا anlamındadır.

[2] ننجي kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi نُنَجِّي şeklinde) şeddeli hem de (نُنْجِي şeklinde) şeddesiz olarak okunmuştur.

[3] بَيِّنَاتٍ kelimesi haldir.

[4] مَقَامًا kelimesindeki م harfi fethalı okunursa kelimenin kökü قَامَ; eğer zammeli okunursa kelimenin kökü اَقَامَ'den gelir.

[5] رِئْيًا kelimesi اَلرُّؤْيَةُ kökünden olup manzara anlamına gelir.

[6] مَنْ كَانَ فِي الضَّلَالَةِ şart cümlesi olup sonrası cevabıdır.

[7] فَلْيَمْدُدْ kelimesi burada haber anlamında olup "uzatır" demektir.

[8] مَرَدًّا kelimesi kişinin kendisine döneceği, varacağı cennet anlamına gelir.

Yerin *(Daha)* وَمَا بَيْنَهُمَا **Ve arasındakilerden** فَاعْبُدْهُ **Şu halde ona ibadet et** وَاصْطَبِرْ **Sabırlı ol** لِعِبَادَتِهِ **Ona ibadet etmeye** أَيِ اصْبِرْ عَلَيْهَا Yani ibadete devama sabret هَلْ تَعْلَمُ **Bilir misin** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Ne?)* سَمِيًّا **Adaş /nazir** أَيْ مُسَمًّى بِذٰلِكَ Yani bununla isimlenmiş لَا Hayır

66. وَيَقُولُ **Der** *(Kim?)* الْإِنْسَانُ **İnsan** *(Öyle insan ki)* الْمُنْكِرُ لِلْبَعْثِ Dirilmeyi inkar eden أُبَيُّ بْنُ خَلَفٍ Ubeyy bin Halef أَوِ الْوَلِيدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ Veya Velid bin Muğire *(Bunlar kimdir)* النَّازِلُ فِيهِ Bunlardan biri hakkında inmiştir الْآيَةُ Bu ayet أَإِذَا **Zaman mı** بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَةِ الثَّانِيَةِ Bu lafız ikinci hemzenin tahkiki /ispatı ile okundu *(Daha)* وَتَسْهِيلِهَا Teshili ile okundu وَإِدْخَالِ الْأَلِفِ بَيْنَهُمَا بِوَجْهَيْهَا وبَيْنَ الْأُخْرٰى Tahkik ve teshil vecihlerinde ikinci elifle birinci elif arasına bir elif daha girdirmekle okundu مَا مِتُّ **Öldüğüm zaman mı?** لَسَوْفَ أُخْرَجُ **kesin kes çıkartılacağım** حَيًّا **Diri olarak** *(Nereden)* مِنَ الْقَبْرِ Kabirden *(Ne gibi?)* كَمَا يَقُولُ مُحَمَّدٌ Muhammed'in anlattığı gibi فَالْاِسْتِفْهَامُ بِمَعْنَى النَّفْيِ İstifham nefi manasındadır وَمَا زَائِدَةٌ أَيْ لَا أُحْيَا بَعْدَ الْمَوْتِ Yani öldükten sonra dirilmeyeceğim لِلتَّأْكِيدِ "Ma" tekit için olup zaittir وَكَذَا اللَّامُ Lam da böyledir وَرُدَّ عَلَيْهِ Onun sözü reddedildi *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِ تَعَالٰى Allah-u Teâla nın şu sözü ile

67. أَوَلَا يَذْكُرُ **hiç düşünmez mi ki** *(Kim?)* الْإِنْسَانُ **O insan** أَصْلُهُ يَتَذَكَّرُ Aslı "yetezekkeru" idi وَأُدْغِمَتْ فِي الذَّالِ أُبْدِلَتِ التَّاءُ ذَالًا "ta" "zal" e çevrildi Ve "zal"e idğam edildi وَفِي قِرَاءَةٍ تَرْكُهَا وَسُكُونُ الذَّالِ وَضَمُّ الْكَافِ Bir kıraatte "ta"nın terki ile Zalın sükunu, kafın da zammesi ile [يَذْكُرُ] okundu أَنَّا **Muhakkak ki biz** خَلَقْنَاهُ **Biz onu yarattık** مِنْ قَبْلُ **Bundan önce (evvelce)** وَلَمْ يَكُ شَيْئًا **Halbuki o hiç-bir şey değildi** فَيَسْتَدِلُّ بِالْاِبْتِدَاءِ عَلَى الْإِعَادَةِ İbtida ile (ilk yaratılış ile) delil getirilir *(Neye?)* İadeye (Sonradan iade etmeye, öldükten sonra diriltmeye)

68. فَوَرَبِّكَ **Evet rabbine and olsun ki** لَنَحْشُرَنَّهُمْ **Elbette onları haşr edeceğiz** أَيْ نَجْمَعُ الْمُنْكِرِينَ لِلْبَعْثِ Yani diriltilmeyi inkar edenleri *(Daha)* وَالشَّيَاطِينَ **Şeytanları da** كُلًّا مِنْهُمْ Yani onlardan her birini toplayacağız *(Ne ile beraber ?)* وَشَيْطَانَهُ Şeytan ile beraber *(Nereye toplayacağız?)* فِي سِلْسِلَةٍ Bir zincire ثُمَّ لَنُحْضِرَنَّهُمْ **Sonra onları hazır edeceğiz** *(Nerede?)* حَوْلَ جَهَنَّمَ **Cehennemin etrafında** مِنْ خَارِجِهَا Dış tarafında *(Ne oldukları halde?)* جِثِيًّا **Çökmüş halde** *(Ne üzerine?)* عَلَى الرُّكَبِ Dizleri üzerine جَمْعُ جَاثٍ "casin"in cemisidir وَأَصْلُهُ جُثُوٌّ Aslı "cusuvvun" أَوْ جُثُوِيٌّ Veya "cusuvyun" dır. مِنْ جَثَا يَجْثُو أَوْ

يَجْثِي Cesa yecsü-veya cesa yecsi den müştaktır لُغَتَانِ Bunlar iki lügattir

69. ثُمَّ لَنَنْزِعَنَّ **Kesin kes çekip ayıracağız (kimden)** مِنْ كُلِّ شِيعَةٍ **Her bir fırkadan** فِرْقَةٍ مِنْهُمْ Onlardan olan her bir fırkadan *(Kimi)* أَيُّهُمْ **hangisi** أَشَدُّ **daha şiddetli ise** عَلَى الرَّحْمٰنِ **Rahmana karşı** *(Ne bakımından?)* عِتِيًّا **İsyankarlık bakımından** جَرَاءَةً Cüretkarlık bakımından

70. ثُمَّ لَنَحْنُ **Sonra elbette biz** أَعْلَمُ **daha iyi biliriz** *(Kimi?)* بِالَّذِينَ **O kimseleri ki** هُمْ **Onlar** *(Nedir?)* أَوْلَى بِهَا **Ona en layık olanlardır** أَحَقُّ بِجَهَنَّمَ Cehenneme daha layıktır *(Öyle cehennem ki)* الْأَشَدُّ Şiddetli وَغَيْرَهُ مِنْهُمْ Onlardan başkalarını *(Ne bakımından?)* صِلِيًّا **Yuvarlamak /bakımından** دُخُولًا وَاحْتِرَاقًا Girmek ve yanmak bakımından فَنَبْدَأُ بِهِمْ Dolayısıyla onlarla başlayacağız وَأَصْلُهُ صُلْوِيٌّ Aslı suluvyun idi مِنْ صَلِيَ Saliye/sala dan müştak بِكَسْرِ اللَّامِ وَفَتْحِهَا Lam'ın kesre ve fethasıyla

71. وَإِنْ **yoktur** أَيْ مَا Yani olmadı مِنْكُمْ **Sizden** *(Kim?)* أَحَدٌ Hiç biri إِلَّا **Ancak varsa mutlaka** وَارِدُهَا **Ona uğrayacaktır** أَيْ دَاخِلُ جَهَنَّمَ Yani cehenneme girecektir كَانَ **Bu oldu** عَلَى رَبِّكَ **Rabbinin tarafında** حَتْمًا مَقْضِيًّا **hüküm ve kaza buyurulmuş bir şeydir** حَتَمَهُ وَقَضَى بِهِ Onu hükmetmiş ve gerekli kılmış لَا يَتْرُكُهُ Onu asla terk etmez

72. ثُمَّ نُنَجِّي **Sonra kurtaracağız** مُشَدَّدًا وَمُخَفَّفًا Şeddeli ve şeddesiz okundu *(Kimi)* الَّذِينَ **o kimseler ki** اتَّقَوْا **Sakındılar** *(Neden?)* الشِّرْكَ وَالْكُفْرَ Şirk ve küfürden *(neden kurtaracağız?)* مِنْهَا O cehennemden وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ **Zalimleri bırakacağız** *(Ne sebebiyle zalim olan?)* بِالشِّرْكِ وَالْكُفْرِ Şirk ve küfür *(Nerede bırakacağız?)* فِيهَا **Cehennemde** *(Nasıl?)* جِثِيًّا **Çökmüş vaziyette** عَلَى الرُّكَبِ Dizleri üzerine

73. وَإِذَا تُتْلَى **Okunduğu vakit** *(Kime)* عَلَيْهِمْ **Onlara** أَيِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْكَافِرِينَ Yani Mü'minler ve kafirlere *(Ne?)* آيَاتُنَا **Ayetlerimiz** مِنَ الْقُرْآنِ Kur'an'dan *(Ne oldukları halde?)* بَيِّنَاتٍ **Ayan beyan** وَاضِحَاتٍ Apaçık حَالٌ Haldir قَالَ **Dedi** *(Kim?)* الَّذِينَ **o kimseler ki** كَفَرُوا kafir oldular *(Kime)* لِلَّذِينَ **o kimselere ki** آمَنُوا **İman ettiler** أَيُّ الْفَرِيقَيْنِ **İki fırkadan hangisi?** نَحْنُ وَأَنْتُمْ Siz ve bizden hangimiz? خَيْرٌ **Daha üstündür** *(Ne bakımından?)* مَقَامًا **Makamca** مَنْزِلًا وَمَسْكَنًا Hane ve mesken itibarıyla وَبِالضَّمِّ مِنْ أَقَامَ بِالْفَتْحِ مِنْ قَامَ "Makamen" Fetha ile okundu "kame"den müştak olarak "Mukamen"zamme ile okundu "ekame"den müştak olarak وَأَحْسَنُ **Daha güzeldir**

وَهُوَ مُجْتَمَعُ الْقَوْمِ بِمَعْنَى النَّادِي "Nadi" manasında **Meclisçe** نَدِيًّا يَتَحَدَّثُونَ فِيهِ Bu kavmin toplanıp konuştuğu yerdir يَعْنُونَ Kastediyorlar نَحْنُ Biz (Daha üstünüz) فَنَكُونَ خَيْرًا مِنْكُمْ Şu halde biz sizden hayırlıyız

74. قَالَ تَعَالَى Allah-u Teâla buyurdu وَكَمْ **Nice** أَيْ كَثِيرًا Yani çok اَهْلَكْنَا **Helak ettik** قَبْلَه **Onlardan önce** *(Ne bakımından çok?)* مِنْ قَرْنٍ **Asırlar** (yani asırlarda yaşayan nicelerini helak ettik) أَيْ أُمَّةٍ مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ Yani geçmiş ümmetlerden bir çok ümmeti هُمْ **Onlar** *(Nedir?)* اَحْسَنُ **Daha güzeldir** اَثَاثًا **Varlıkça** مَالًا وَمَتَاعًا Mal ve eşyaca وَرِئْيًا **Ve görünüm itibarıyla** مَنْظَرًا Manzara olarak *(Neden?)* مِنَ الرُّؤْيَةِ er-Ru'yet" den müştaktır فَكَمَا أَهْلَكْنَاهُمْ لِكُفْرِهِمْ Onları küfürlerinden dolayı helak ettiğimiz gibi نُهْلِكُ هٰؤُلَاءِ Bunları da helak ederiz

75. قُلْ **De ki** مَنْ **Kim** كَانَ **Olursa** *(Nerede?)* فِي الضَّلَالَةِ **Sapıklık içindeyse** شَرْطٌ بِمَعْنَى الْخَبَرِ أَيْ **Uzatsın /uzatır.** فَلْيَمْدُدْ جَوَابُهُ Şart olup cevabı (gelen cümledir) يَمُدُّ Haber manasındadır yani uzatır *(Kim?)* لَهُ **Ona** *(Kim?)* الرَّحْمٰنُ **Rahman** *(Nasıl?)* مَدًّا **Çokça uzatarak** فِي الدُّنْيَا يَسْتَدْرِجُهُ Dünyada ona istidrac vererek حَتّٰى اِذَا رَاَوْا **Ta ki görürler** *(Neyi?)* مَا يُوعَدُونَ **Vaat olundukları şeyi** اِمَّا الْعَذَابَ **Ya azabı** كَالْقَتْلِ وَالْأَسْرِ Öldürmek ve esaret gibi وَاِمَّا السَّاعَةَ **Veya kıyamet gününü** *(Öyle kıyamet gibi)* الْمُشْتَمِلَةَ عَلٰى جَهَنَّمَ Cehenneme de şamil فَيَدْخُلُونَهَا Ve oraya gireceklerdir. فَسَيَعْلَمُونَ **Artık bileceklerdir** *(Neyi?)* مَنْ هُوَ شَرٌّ **Kim daha şerlidir** *(Ne bakımından?)* مَكَانًا **Mekanca** وَاَضْعَفُ **Ve daha zayıftır** *(Ne bakımından?)* جُنْدًا Ordu /taraftarca أَعْوَانًا Yardımcılarca أَهُمْ Onlar mı? أَمِ الْمُؤْمِنُونَ Yoksa Mü'minler mi وَجُنْدُهُمُ الشَّيَاطِينِ Ve onların yardımcıları şeytanlar mı وَجُنْدُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِمْ Mü'minlerin onlara karşı yardımcıları *(Kimdir?)* الْمَلَائِكَةُ Meleklerdir

76. وَيَزِيدُ **Artırır** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* الَّذِينَ اهْتَدَوْا **Hidayete erenlere** *(Ne ile?)* بِمَا يَنْزِلُ عَلَيْهِمْ مِنَ الْآيَاتِ İman ile *(Neyi artırır?)* هُدًى **Hidayeti** *(Ne sebebiyle?)* بِالْإِيمَانِ Onlara indirdiği ayetler sebebiyle وَالْبَاقِيَاتُ **Baki olan ameller** *(Öyle baki olan ameller ki)*, الصَّالِحَاتُ **Salih ameller** هِيَ الطَّاعَةُ تَبْقٰى لِصَاحِبِهَا Onlar sahipleri için kalıcı amellerdir خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ **Rabbinin katında daha hayırlıdır** *(Ne bakımından?)* ثَوَابًا **Sevapça** وَخَيْرٌ **Ve daha hayırlıdır.** *(Ne bakımından?)* مَرَدًّا **Akıbetçe** أَيْ مَا Yani o mekan ki يَرُدُّ Varacak إِلَيْهِ Oraya *(Daha)* وَيَرْجِعُ Dönecek

بِخِلَافِ أَعْمَالِ الْكُفَّارِ Kafirlerin amelleri ise böyle değildir هُنَا وَالْخَيْرِيَّةُ Burada "Hayriyet"(ismi tafdil de ki daha hayırlı olmak manası) *(Nedir?)* فِي مُقَابَلَةِ قَوْلِهِمْ Kafirlerin şu sözüne mukabil (söylenmiş)dir. أَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ İki fırkadan hangisi daha hayırlıdır *(Ne bakımından?)* مَقَامًا Makamca

﴿اَفَرَاَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِاٰيَاتِنَا﴾ الْعَاصِيَ بْنَ وَائِلٍ ﴿وَقَالَ﴾ لِخَبَّابِ بْنِ الْأَرَتِ الْقَائِلِ لَهُ تُبْعَثُ بَعْدَ الْمَوْتِ وَالْمُطَالِبِ لَهُ بِمَالٍ ﴿لَاُوتَيَنَّ﴾ عَلٰى تَقْدِيرِ الْبَعْثِ ﴿مَالًا وَوَلَدًا ﴿٧٧﴾﴾ فَأَقْضِيَكَ ﴿اَطَّلَعَ الْغَيْبَ﴾ أَيْ أَعْلَمَهُ وَأَنْ يُؤْتٰى مَا قَالَهُ وَاسْتُغْنِيَ بِهَمْزَةِ الْاِسْتِفْهَامِ عَنْ هَمْزَةِ الْوَصْلِ فَحُذِفَتْ ﴿اَمِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمٰنِ عَهْدًا ﴿٧٨﴾﴾ بِأَنْ يُؤْتٰى مَا قَالَهُ ﴿كَلَّا﴾ أَيْ لَا يُؤْتٰى ذٰلِكَ ﴿سَنَكْتُبُ﴾ نَأْمُرُ بِكَتْبِ ﴿مَا يَقُولُ وَنَمُدُّ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَدًّا ﴿٧٩﴾﴾ نَزِيدُهُ بِذٰلِكَ عَذَابًا فَوْقَ عَذَابِ كُفْرِهِ ﴿وَنَرِثُهُ مَا يَقُولُ﴾ مِنَ الْمَالِ وَالْوَلَدِ ﴿وَيَاْتِينَا﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿فَرْدًا ﴿٨٠﴾﴾ لَا مَالَ لَهُ وَلَا وَلَدَ ﴿وَاتَّخَذُوا﴾ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿مِنْ دُونِ اللهِ﴾ الْأَوْثَانَ ﴿اٰلِهَةً﴾ يَعْبُدُونَهُمْ ﴿لِيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّا ﴿٨١﴾﴾ شُفَعَاءَ عِنْدَ اللهِ بِأَنْ لَا يُعَذِّبُوا ﴿كَلَّا﴾ أَيْ لَا مَانِعَ مِنْ عَذَابِهِمْ ﴿سَيَكْفُرُونَ﴾ أَيِ الْآلِهَةُ ﴿بِعِبَادَتِهِمْ﴾ أَيْ يَنْفُونَهَا كَمَا فِي آيَةٍ أُخْرٰى مَا كَانُوا إِيَّانَا يَعْبُدُونَ ﴿وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا ﴿٨٢﴾﴾ اَعْوَانًا وَأَعْدَاءً ﴿اَلَمْ تَرَ اَنَّآ اَرْسَلْنَا الشَّيَاطِينَ﴾ سَلَّطْنَاهُمْ ﴿عَلَى الْكَافِرِينَ تَؤُزُّهُمْ﴾ تُهَيِّجُهُمْ إِلَى الْمَعَاصِي ﴿اَزًّا ﴿٨٣﴾﴾ ﴿فَلَا تَعْجَلْ عَلَيْهِمْ﴾ بِطَلَبِ الْعَذَابِ ﴿اِنَّمَا نَعُدُّ لَهُمْ﴾ اَلْأَيَّامَ وَاللَّيَالِيَ أَوِ الْأَنْفَاسَ ﴿عَدًّا ﴿٨٤﴾﴾ إِلٰى وَقْتِ عَذَابِهِمْ اُذْكُرْ ﴿يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ﴾ بِإِيمَانِهِمْ ﴿اِلَى الرَّحْمٰنِ وَفْدًا ﴿٨٥﴾﴾ جَمْعُ وَافِدٍ بِمَعْنٰى رَاكِبٍ ﴿وَنَسُوقُ الْمُجْرِمِينَ﴾ بِكُفْرِهِمْ ﴿اِلٰى جَهَنَّمَ وِرْدًا ﴿٨٦﴾﴾ جَمْعُ وَارِدٍ بِمَعْنٰى مَاشٍ عَطْشَانَ ﴿لَا يَمْلِكُونَ﴾ أَيِ النَّاسُ ﴿الشَّفَاعَةَ اِلَّا مَنِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمٰنِ عَهْدًا ﴿٨٧﴾﴾ أَيْ شَهَادَةَ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ ﴿وَقَالُوا﴾ أَيِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى وَمَنْ زَعَمَ أَنَّ الْمَلَائِكَةَ بَنَاتُ اللهِ ﴿اتَّخَذَ الرَّحْمٰنُ وَلَدًا ﴿٨٨﴾﴾ قَالَ تَعَالٰى لَهُمْ ﴿لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا اِدًّا ﴿٨٩﴾﴾ أَيْ مُنْكَرًا عَظِيمًا ﴿تَكَادُ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ ﴿السَّمٰوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ﴾ بِالنُّونِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالتَّاءِ وَتَشْدِيدِ الطَّاءِ [يَتَفَطَّرْنَ] بِالْاِنْشِقَاقِ ﴿مِنْهُ وَتَنْشَقُّ الْاَرْضُ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا ﴿٩٠﴾﴾ أَيْ تَنْطَبِقَ عَلَيْهِمْ مِنْ أَجْلِ ﴿اَنْ دَعَوْا لِلرَّحْمٰنِ وَلَدًا ﴿٩١﴾﴾ ﴿وَمَا يَنْبَغِي لِلرَّحْمٰنِ اَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا ﴿٩٢﴾﴾ أَيْ مَا يَلِيقُ بِهِ ذٰلِكَ ﴿اِنْ﴾ أَيْ مَا ﴿كُلُّ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ اِلَّآ اٰتِي الرَّحْمٰنِ عَبْدًا ﴿٩٣﴾﴾ ذَلِيلًا خَاضِعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْهُمْ عُزَيْرٌ وَعِيسٰى ﴿لَقَدْ اَحْصَاهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا ﴿٩٤﴾﴾ فَلَا يَخْفٰى عَلَيْهِ مَبْلَغُ جَمِيعِهِمْ وَلَا وَاحِدٌ مِنْهُمْ ﴿وَكُلُّهُمْ اٰتِيهِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فَرْدًا ﴿٩٥﴾﴾ بِلَا مَالٍ وَلَا نَصِيرٍ يَمْنَعُهُ

TÜRKÇE ANLAMI

77. **Bizim ayetlerimizi inkâr edip** kendisine "öldükten sonra dirileceksin"

diyen ve (yaptığı işe karşılık) parasını isteyen Habbab b. Erit'e **"nasılsa bana mal ve çocuk verilecektir**, o zaman öderim" **diyen kimseyi,** Âs b. Vâil'i **gördün mü?**

78. **Gayba vakıf mı olmuş,**[1] yani gaybı biliyor da mı bunların kendisine verileceğini söylüyor, **yoksa** bu şeylerin kendisine verileceğine dair **Rahman katında bir söz mü almış?**

79. **Hayır,** yani bunlar kendisine verilmeyecektir. **Söylediklerini elbette yazacağız,** yazılmasını emredeceğiz **ve** bu söyledikleri şeyler sebebiyle **onun için azabı arttırdıkça arttıracağız,** küfründen dolayı hak ettiği azap üstüne bir azap daha ilave edeceğiz.

80. **Ve onun dediklerine,** mal ve çocuklara **Biz varis olacağız.** Kıyamet gününde **o Bize** ne malı ne de çocuğu olmadığı halde **tek başına gelecektir.**

81. **Ve** Mekkeli kâfirler **kendileri için bir güç olsun,** Allah katında azaba uğratılmamaları için kendilerine şefaatçi olsunlar **diye Allah'tan başka** ibadet ettikleri putları **ilahlar edindiler.**

82. **Asla** onların azaba uğramasına bir engel yoktur! İlahları, **onların ibadetlerini kesinlikle inkâr edecekler,** diğer bir ayette olduğu gibi "bize ibadet etmiyorlardı" diyerek bunu kabul etmeyecekler **ve onların üzerine düşman kesileceklerdir.**

83. **Görmedin mi, Biz şeytanları kâfirler üzerine gönderdik,** musallat **ettik, onları** masiyetlere **tahrik edip kışkırtıyorlar.**

84. **Artık** azap isteyerek **onların üzerine acelede bulunma! Muhakkak ki, Biz** azap edilecekleri güne kadar **onlar için** günleri ve geceleri yahut onların nefeslerini **sayıyoruz.**

85. Yâd et **o günü ki,** iman ederek **sakınanları Rahman'a binekli olarak**[2] **göndereceğiz.**

86. **Ve** inkârları sebebiyle **suçlu olanları da cehenneme susamış ve yaya olarak**[3] **sevkedeceğiz.**

87. İnsanlar **şefaate sahip olamayacaklardır, ancak Rahman'ın katında bir ahit,** "lâ ilâhe illâllah velâ havle velâ kuvvete illâ billâh" şehadetini **alan hariç!**

88. Yahudiler, Hıristiyanlar ve Meleklerin Allah'ın kızları olduğunu sananlar **dediler ki, Rahman kendisine çocuk edindi.**

Cenabı Hak onlara dedi ki;

89. **Andolsun ki, siz, çok çirkin bir şey ortaya attınız.**

---

[1] أَطَّلَعَ kelimesindeki istifham hemzesiyle vasıl hemzesine ihtiyaç kalmadığı için bu hemze hazfedilmiştir.

[2] Ayetteki وَفْدًا kelimesi وَافِدٌ kelimesinin cemisi olup "binekli" anlamındadır.

[3] Ayetteki وِرْدًا kelimesi وَارِدٌ kelimesinin cemisi olup "susuz ve yaya" anlamındadır.

90-91. **Rahman'a çocuk isnat etmelerinden dolayı az daha[1] ondan dolayı gökler** yarılarak **çatlayacak[2] ve yer yarılacak ve dağlar** onların üzerlerine **yıkılıp göçecek,** üzerlerine kapanacak**tı.**

92. **Hâlbuki çocuk edinmek, Rahmân'a yakışmaz,** uygun olmaz.

93. **Göklerde ve yerde olan şeylerin hepsi** kıyamet gününde **illâki Rahman'a kul,** zelil ve boyun eğmiş **olarak geleceklerdir.** Uzeyr ile İsa da kul olarak gelecek kimseler arasındadır.

94. **Andolsun ki, onları kuşatmıştır ve onların hepsini saymıştır;** dolayısıyla onların tamamının sayılarını bilir ve bir kişi bile onun bilgisi dışında kalmamıştır.

95. **Ve hepsi de Kıyamet günü O'nun huzuruna tek olarak** ne malı, ne de kendisini Allah'tan koruyacak bir yardımcısı olmadan **gelecektir.**

KELİME ANLAMI

77. **أَفَرَأَيْتَ Gördün mü الَّذِي O kimseyi كَفَرَ İnkar etti** *(Neyi?)* **بِآيَاتِنَا Ayetlerimizi** الْعَاصِي بْنِ وَائِلٍ El-Âsi bin vail **وَقَالَ Ve dedi** *(Kime?)* لِخَبَّابِ بْنِ الْأَرَتِ Habbab b.Eret (r.a) لَهُ الْقَائِلِ Ona (Asi bin vail'e) diyen *(Ne diyen?)* تُبْعَثُ بَعْدَ الْمَوْتِ Öldükten sonra tekrar dirileceksin وَالْمُطَالِبِ لَهُ بِمَالٍ Ve ondan mâli hakkını talep eden **لَأُوتَيَنَّ Elbette bana verilecek** عَلَى تَقْدِيرِ الْبَعْثِ Tekrar diriltilmek taktirinde *(Ne verilecek?)* **مَالًا Mal وَوَلَدًا ve çocuk** فَأَقْضِيَكَ Ve sana öderim

78. قَالَ اللهُ تَعَالَى Allah-u Teâla buyurdu **اطَّلَعَ muttali mi olmuş** *(Neye?)* **الْغَيْبَ Gayba** أَيْ أَعْلَمَهُ Yani gaybı mı bilmiş وَأَنْ يُؤْتَى مَا قَالَهُ Söylediklerinin kendisine verileceğini bilmiş وَاسْتُغْنِيَ بِهَمْزَةِ الْاِسْتِفْهَامِ İstifham hemzesi ile ihtiyaçsız kalındı *(Neden?)* عَنْ هَمْزَةِ الْوَصْلِ Hemze-i vasıldan فَحُذِفَتْ Dolayısı ile hazfedildi **أَمِ اتَّخَذَ Yoksa edindi mi? عِنْدَ الرَّحْمٰنِ Rahmanın katında عَهْدًا Bir ahid** *(Ne diye?)* بِأَنْ يُؤْتَى مَا قَالَهُ Söylemiş olduğu kendisine verilecek diye

79. **كَلَّا** Hayır, öyle değil أَيْ لَا يُؤْتَى ذٰلِكَ Yani söylemiş oldukları ona verilmeyecek **سَنَكْتُبُ** Yazacağız نَأْمُرُ بِكَتْبِ Yazılmasını emredeceğiz *(Neyi?)* **مَا يَقُولُ Söylediği şeyi لَهُ وَنَمُدُّ Ve ona uzatacağız** *(Neyi?)* **مِنَ الْعَذَابِ Azabı** *(Nasıl?)* **مَدًّا Uzatmakla** نَزِيدُهُ بِذٰلِكَ عَذَابًا

---

[1] تَكَادُ kelimesi hem (okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) د ile; hem de (يَكَادُ şeklinde) ي ile okunmuştur.

[2] يَتَفَطَّرْنَ kelimesi ن harfiyle okunmuştur. Bir diğer kıraatte ise (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) ت harfi ile ve de şeddeli ط harfiyle (يَتَفَطَّرْنَ şeklinde) okunmuştur.

Bu söyledikleri ile onu azapça artıracağız فَوْقَ عَذَابِ كُفْرِهِ Küfrünün azabına ilaveten

80. وَنَرِثُهُ **Ve biz ona varis olacağız** *(Neyine?)* مَا يَقُولُ **Söylemiş olduklarına** *(o da nedir ?)* مِنَ الْمَالِ وَالْوَلَدِ Mal ve çocuk وَيَأْتِينَا **Ve bize gelecek** *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü *(Ne olduğu halde?)* فَرْدًا **Tek başına olduğu halde** لَا مَالَ لَهُ وَلَا وَلَدَ Mal ve çocuğu olmadı halde

81. وَاتَّخَذُوا **Edindiler** أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani Mekke kafirleri *(Neden başka?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah 'tan başka** *(Ne edindiler?)* الْأَوْثَانَ Putlar آلِهَةً **İlahlar** *(Öyle putlar ki)* يَعْبُدُونَهُمْ Onlara tapıyorlar لِيَكُونُوا **Olsunlar diye** *(Kim için?)* لَهُمْ **Kendileri için** *(Ne olsunlar diye ?)* عِزًّا **İzzet /destek olsunlar diye** شُفَعَاءَ عِنْدَ اللهِ Allah katında şefaatçiler *(Ne diye?)* بِأَنْ لَا يُعَذَّبُوا Azap olunmayacaklar diye

82. كَلَّا **Hayır Asla öyle değil** أَيْ لَا مَانِعَ مِنْ عَذَابِهِمْ Yani onların azabına mani olacak yoktur سَيَكْفُرُونَ **İnkar edecekler** أَيِ الْآلِهَةُ Yani taptıkları /ilahları *(Neyi?)* بِعِبَادَتِهِمْ **Onlara olan ibadetlerini** أَيْ يَنْفُونَهَا Yani taptıklarını nefyedecekler. كَمَا فِي آيَةٍ أُخْرَى Başka bir ayette olduğu gibi مَا كَانُوا إِيَّانَا يَعْبُدُونَ "Onlar bize de ibadet etmiyorlardı" وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ **O putlar kafirlere karşı olacaklar** *(Ne?)* ضِدًّا **Düşman /zıtlar.** أَعْوَانًا وَأَعْدَاءً Yardımcılar ve düşmanlar

83. أَلَمْ تَرَ **Görmedin mi** *(Neyi?)* أَنَّا **Muhakkak ki biz** أَرْسَلْنَا **saldık** *((Neleri?)* عَلَى **Şeytanları** سَلَّطْنَاهُمْ Onları musallat ettik *(Kimin üzerine saldık?)* الشَّيَاطِينَ **Kafirlerin üzerine** تَؤُزُّهُمْ **Onları sürüklüyorlar** تَهِيجُهُمْ إِلَى الْمَعَاصِي Onları günahlara sevk ediyorlar *(Nasıl?)* أَزًّا **Sürüklemekle**

84. فَلَا تَعْجَلْ **Artık acele etme** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **onların üzerine** *(Ne ile?)* بِطَلَبِ الْعَذَابِ Azabı talep etmekle إِنَّمَا نَعُدُّ لَهُمْ **Muhakkak ki biz onlar için sayıyoruz** الْأَيَّامَ وَاللَّيَالِيَ أَوِ الْأَنْفَاسَ Günleri geceleri veya nefesleri *(Nasıl?)*) عَدًّا **Saymakla** *(Ne zamana kadar?)* إِلَى وَقْتِ عَذَابِهِمْ Azab görecekleri vakte kadar اُذْكُرْ Hatırla ki

85. يَوْمَ **O gün** نَحْشُرُ **Biz toplayacağız** *(Kimi?)* الْمُتَّقِينَ **Takva sahiplerini** *(Ne ile takva olmuşlar?)* بِإِيمَانِهِمْ İmanları ile *(Kime toplayacağız?)* إِلَى الرَّحْمٰنِ **Rahmanın huzuruna** *(Ne oldukları halde?)* وَفْدًا **Bir elçi cemaati halinde** جَمْعُ وَافِدٍ "Vefd" "vafid"in cemisidir بِمَعْنَى رَاكِبٍ Binitli /süvari manasındadır

86. وَنَسُوقُ **Ve sevk edeceğiz** *(Kimi?)* الْمُجْرِمِينَ **Mücrimleri** *(Ne sebebiyle?)* بِكُفْرِهِمْ

Küfürleri sebebi ile *(Nereye?)* إِلَى جَهَنَّم **Cehenneme** *(Ne oldukları halde?)* وِرْدًا **Susamış yayalar /piyadeler oldukları halde** جَمْعُ وَارِدٍ "Vird" kelimesi "Va-rid"in cemisidir بِمَعْنَى مَاشٍ عَطْشَانَ Susamış yaya manasındadır

87. لَا يَمْلِكُونَ **Malik olamayacaklar** أَيِ النَّاسُ Yani insanlar *(Neye?)* الشَّفَاعَةَ **Şefaate** إِلَّا **Ancak müstesna** مَنِ **O kimse ki** اتَّخَذَ **Edindi** *(Nerede?)* عِنْدَ الرَّحْمٰنِ **Rahmanın katında** *(Ne edinenler?)* عَهْدًا **Ahid /söz** أَيْ شَهَادَةَ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ Yani Allah'tan başka ilah olmadığına daha şahadet وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ Günahlardan dönmeye güç ve itaat etmeye kuvvet إِلَّا بِاللهِ Yalnızca Allah'tan olduğuna

88. وَقَالُوا **Dediler** أَيِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى Yani Yahudiler ve Hıristiyanlar *(Daha)* وَمَنْ زَعَمَ أَنَّ الْمَلَائِكَةَ بَنَاتُ اللهِ Meleklerin Allah 'ın kızları olduğunu uyduranlar *(Ne dediler?)* اتَّخَذَ**Edindi** *(Kim?)* الرَّحْمٰنُ **Rahman** *(Ne edindi?)* وَلَدًا **Çocuk**

89. قَالَ تَعَالٰى لَهُمْ Allah-u Teâla onlara hitaben buyurdu ki لَقَدْ جِئْتُمْ **Yemin olsun (Meydana)gelmiş oldunuz** *(Ne olarak?)* شَيْئًا إِدًّا **Pek çirkin bir şey olarak** أَيْ مُنْكَرًا عَظِيمًا Yani çok çirkin

90-91. تَكَادُ **Az daha** بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ Ta ile de ya ile de okundu السَّمٰوَاتُ **Gökler** يَتَفَطَّرْنَ **çatlayacak** بِالنُّونِ Nun ile okundu وَفِي قِرَاءَةٍ بِالتَّاءِ Bir kıraatte ta ile وَتَشْدِيدِ الطَّاءِ "Tı" harfinin de şeddesi ile okundu [يَتَفَطَّرْنَ] *(Nasıl çatlayarak?)* بِالْانْشِقَاقِ yarılarak *(Neden dolayı?)* مِنْهُ **Rahmana çocuk isnat etmelerinden dolayı** وَتَنْشَقُّ**Ve yarılacak** *(Ne?)* الْأَرْضُ **Yer** وَتَخِرُّ **yıkılıp çökecekti** *(Ne?)* الْجِبَالُ **Dağlar** *(Nasıl?)* هَدًّا **Yüksek bir ses çıkartarak** أَيْ تَنْطَبِقُ عَلَيْهِمْ Yani onların üzerine kapanacaktır مِنْ أَجْلِ اَنْ دَعَوْا لِلرَّحْمٰنِ وَلَدًا **Rahmana çocuk isnat etmelerinden** dolayı

92. Allah-u Teâla buyurdu وَمَا يَنْبَغِي **Layık olmaz** *(Kim için?)* لِلرَّحْمٰنِ **Rahman için** *(Ne layık olmaz?)* اَنْ يَتَّخِذَ **Edinmesi** *(Ne?)* وَلَدًا **Çocuk** أَيْ مَا يَلِيقُ بِهِ ذٰلِكَ Yani Allaha bu yakışmaz

93. إِنْ **Değildir** أَيْ مَا Yani "in" burada "ma" manasında nâfiyedir. كُلُّ مَنْ **Her o** Teâla'ya **kimse ki** *(Nerededir?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdedir** *(Daha)* وَالْأَرْضِ **Yerdedir** إِلَّآ **Ancak varsa** أَتِي **gelecektir** *(Kime?)* الرَّحْمٰنِ **Rahmana** *(Ne olduğu halde?)* عَبْدًا **Kul olarak** ذَلِيلًا İtaatkâr olarak *(Daha)* خَاضِعًا Boyun eğmiş olarak *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü مِنْهُمْ عُزَيْرٌ وَعِيسٰى Hz. Uzeyr ve İsâ (a.s) onlardandır.

94. لَقَدْ اَحْصَاهُمْ **Yemin olsun Allah hepsini kuşatmıştır** *(Daha)* وَعَدَّهُمْ **Ve saymıştır** *(Nasıl?)* عَدًّا **Saymakla/Teker teker** فَلَا يَخْفٰى عَلَيْهِ Binaen aleyh Allah'a gizli kalmaz *(Ne?)* مَبْلَغُ جَمِيعِهِمْ Tümün ulaştığı meblağ *(Daha)* وَلَا وَاحِدٌ مِنْهُمْ Ve onlardan tek biri (dahi gizli kalmaz)

95. وَكُلُّهُمْ **Ve hepsi de** اٰتِيهِ **O'nun huzuruna gelecekler** *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet günü** *(Ne olduğu halde?)* فَرْدًا **Tek olduğu halde** بِلَا مَالٍ Malsız وَلَا نَصِيرٍ يَمْنَعُهُ Ve de onları azaptan koruyabilecek yardımcı olmadan

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَٰنُ وُدًّا ﴿٩٦﴾﴾ فِيمَا بَيْنَهُمْ يَتَوَادُّونَ وَيَتَحَابُّونَ وَيُحِبُّهُمُ اللهُ تَعَالَى ﴿فَإِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿بِلِسَانِكَ﴾ الْعَرَبِيِّ ﴿لِتُبَشِّرَ بِهِ الْمُتَّقِينَ﴾ الْفَائِزِينَ بِالْإِيمَانِ ﴿وَتُنْذِرَ﴾ تُخَوِّفَ ﴿بِهِ قَوْمًا لُدًّا ﴿٩٧﴾﴾ جَمْعُ أَلَدَّ أَيْ جَدِلَ بِالْبَاطِلِ وَهُمْ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿وَكَمْ﴾ أَيْ كَثِيرًا ﴿أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ﴾ أَيْ أُمَّةٍ مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ بِتَكْذِيبِهِمُ الرُّسُلَ ﴿هَلْ تُحِسُّ﴾ تَجِدُ ﴿مِنْهُمْ مِنْ أَحَدٍ أَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا ﴿٩٨﴾﴾ صَوْتًا خَفِيًّا لَا فَكَمَا أَهْلَكْنَا أُولٰئِكَ نُهْلِكُ هٰؤُلَاءِ

TÜRKÇE ANLAMI

96. Muhakkak ki Rahman iman edip salih amel işleyenler için (kalplerde) birbirlerine karşı **bir sevgi var edecektir,** onlar birbirlerine karşı sevgi ve muhabbet besleyecek, ayrıca Allah teala da onları sevecektir.

97. İşte onu, Kur'an'ı **sadece** iman ederek **Allah'tan sakın**ıp kurtuluşa e**renleri kendisiyle müjdeleyesin ve** batıl için **mücadele eden bir topluluğu,** Mekkeli kâfirleri **uyarasın diye senin dilin** olan arapçay**la kolaylaştırdık.**

98. Ve onlardan önce peygamberlerini yalanlamaları sebebiyle **nice** geçmiş **kavimleri helâk ettik. Onlardan hiç kimseyi görüyor musun? Veya onlara ait gizli bir ses işitiyor musun?** Hayır! İşte onları helak ettiğimiz gibi, bunları da helak ederiz.

KELİME ANLAMI

96. إِنَّ الَّذِينَ **Kuşkusuz o kimseler ki** آمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve yaptılar** الصَّالِحَاتِ *(Neyi?)* **Salih amelleri** سَيَجْعَلُ **Yapacak** *(Kim için?)* لَهُمُ **Onlar için** *(Kim?)* الرَّحْمَٰنُ **Rahman** *(Ne yapacak?)* وُدًّا **Bir sevgi** فِيمَا بَيْنَهُمْ يَتَوَادُّونَ Kendi aralarında dost olacak وَيَتَحَابُّونَ Ve birbirlerini sevecekler وَيُحِبُّهُمُ اللهُ تَعَالَى Allah-u Teâla da onları sevecek.

97. فَإِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ **Biz onu kolaylaştırdık** أَيِ الْقُرْآنَ Yani Kur'an'ı *(Ne ile?)* بِلِسَانِكَ **Senin lisanın ile** *(Öyle lisanın ki)* الْعَرَبِيِّ Arapça olan *(Niçin?)* لِتُبَشِّرَ بِهِ **Onunla müjdeleyesin diye** *(Kimi?)* الْمُتَّقِينَ **Muttakileri** الْفَائِزِينَ بِالْإِيمَانِ İmanla kurtuluş bulanları *(Daha)* وَتُنْذِرَ **Ve de uyarasın diye** تُخَوِّفَ korkutasın *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** *(Kimi?)* قَوْمًا **Topluluğu** *(Öyle topluluk ki)* لُدًّا **İnatçı** جَمْعُ أَلَدَّ "Eleddü" kelimesinin cemisidir أَيْ جَدِلَ بِالْبَاطِلِ Yani batılca cedelleşmek وَهُمْ كُفَّارُ مَكَّةَ Onlar Mekke kafirleridir.

98. وَكَمْ **Nice** أَيْ كَثِيرًا Yani çok اَهْلَكْنَا **Helak ettik** قَبْلَهُمْ **Onlardan önce** *(Kimi?)* مِنْ **قَرْنٍ Nesilleri** أَيْ أُمَّةٍ مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ Yani geçmiş ümmetlerden nice ümmetler *(Ne sebebiyle?)* بِتَكْذِيبِهِمُ الرُّسُلَ Peygamberleri yalanlamaları sebebiyle هَلْ تُحِسُّ **Hissediyor musun/görüyor musun** تَجِدُ Buluyor musun مِنْهُمْ مِنْ اَحَدٍ Onlardan birini اَوْ تَسْمَعُ **Yada işitiyor musun** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne?)* رِكْزًا **Gizli bir ses** صَوْتًا خَفِيًّا Gizli ses لَا Hayır أُولٰئِكَ فَكَمَا أَهْلَكْنَا Nasıl ki onları helak ettik نُهْلِكُ هٰؤُلَاءِ Bunları da helak edeceğiz

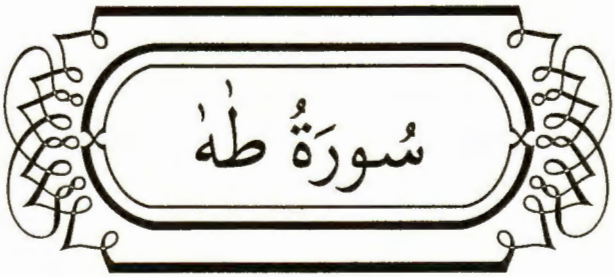

٢٠

سُورَةُ طٰهٰ

مَكِّيَّةٌ

مِأَةٌ وَخَمْسٌ وَثَلَاثُونَ آيَةً اَوْ وَاَرْبَعُونَ اَوْ وَاثْنَتَانِ

سُورَةُ طٰهٰ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿طٰهٰ ﴿١﴾﴾ اَللّٰهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ ﴿مَآ اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْاٰنَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿لِتَشْقٰى ﴿٢﴾﴾ لِتَتْعَبَ بِمَا فَعَلْتَ بَعْدَ نُزُولِهِ مِنْ طُولِ قِيَامِكَ بِصَلَاةِ اللَّيْلِ أَيْ خَفِّفْ عَنْ نَفْسِكَ ﴿اِلَّا﴾ لٰكِنْ أَنْزَلْنَاهُ ﴿تَذْكِرَةً﴾ بِهِ ﴿لِمَنْ يَخْشٰى ﴿٣﴾﴾ يَخَافُ اللهَ ﴿تَنْزِيلًا﴾ بَدَلٌ مِنَ اللَّفْظِ بِفِعْلِهِ النَّاصِبِ لَهُ ﴿مِمَّنْ خَلَقَ الْاَرْضَ وَالسَّمٰوَاتِ الْعُلٰى ﴿٤﴾﴾ جَمْعُ عُلْيَا كَكُبْرَى وَكُبَرُ هُوَ ﴿اَلرَّحْمٰنُ عَلَى الْعَرْشِ﴾ وَهُوَ فِي اللُّغَةِ سَرِيرُ الْمَلِكِ ﴿اسْتَوٰى ﴿٥﴾﴾ اِسْتِوَاءً يَلِيقُ بِهِ ﴿لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا﴾ مِنَ الْمَخْلُوقَاتِ ﴿وَمَا تَحْتَ الثَّرٰى ﴿٦﴾﴾ هُوَ التُّرَابُ النَّدِيُّ وَالْمُرَادُ الْأَرَضُونَ السَّبْعُ لِأَنَّهَا تَحْتَهُ ﴿وَاِنْ تَجْهَرْ بِالْقَوْلِ﴾ فِي ذِكْرٍ أَوْ دُعَاءٍ فَاللهُ غَنِيٌّ عَنِ الْجَهْرِ بِهِ ﴿فَاِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَاَخْفٰى ﴿٧﴾﴾ مِنْهُ أَيْ مَا حَدَّثَتْ بِهِ النَّفْسُ وَمَا خَطَرَ وَلَمْ تَحَدِّثْ بِهِ فَلَا تَجْهَدْ نَفْسَكَ بِالْجَهْرِ ﴿اَللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ لَهُ الْاَسْمَآءُ الْحُسْنٰى ﴿٨﴾﴾ اَلتِّسْعَةُ وَالتِّسْعُونَ الْوَارِدُ بِهَا الْحَدِيثُ وَالْحُسْنَى مُؤَنَّثُ الْأَحْسَنِ ﴿وَهَلْ﴾ قَدْ ﴿اَتٰاكَ حَدِيثُ مُوسٰى ﴿٩﴾﴾ ﴿اِذْ رَاٰى نَارًا فَقَالَ لِاَهْلِهِ﴾ لِامْرَأَتِهِ ﴿امْكُثُوٓا﴾ هُنَا وذٰلِكَ فِي مَسِيرِهِ مِنْ مَدْيَنَ طَالِبًا مِصْرَ ﴿اِنِّي اٰنَسْتُ﴾ أَبْصَرْتُ ﴿نَارًا لَعَلِّيٓ اٰتِيكُمْ مِنْهَا بِقَبَسٍ﴾ بِشُعْلَةٍ فِي رَأْسِ فَتِيلَةٍ أَوْ عُودٍ ﴿اَوْ اَجِدُ عَلَى النَّارِ هُدًى ﴿١٠﴾﴾ أَيْ هَادِيًا يَدُلُّنِي عَلَى الطَّرِيقِ وَكَانَ أَخْطَأَهَا لِظُلْمَةِ اللَّيْلِ وقَالَ لَعَلَّ لِعَدَمِ الْجَزْمِ بِوَفَاءِ الْوَعْدِ ﴿فَلَمَّآ اَتٰاهَا﴾ وَهِيَ شَجَرَةُ

عَوْسَجِ ﴿نُودِيَ يَا مُوسَى ﴿١١﴾﴾ ﴿إِنِّي﴾ بِكَسْرِ الْهَمْزَةِ بِتَأْوِيلِ نُودِيَ بِقِيلَ وَبِفَتْحِهَا بِتَقْدِيرِ الْبَاءِ ﴿أَنَا﴾ تَأْكِيدٌ لِيَاءِ الْمُتَكَلِّمِ ﴿رَبُّكَ فَاخْلَعْ نَعْلَيْكَ إِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ﴾ الْمُطَهَّرِ أَوِ الْمُبَارَكِ ﴿طُوًى ﴿١٢﴾﴾ بَدَلٌ أَوْ عَطْفُ بَيَانٍ بِالتَّنْوِينِ وَتَرْكِهِ مَصْرُوفٌ بِاعْتِبَارِ الْمَكَانِ وَغَيْرُ مَصْرُوفٍ لِلتَّأْنِيثِ بِاعْتِبَارِ الْبُقْعَةِ مَعَ الْعَلَمِيَّةِ

TÜRKÇE ANLAMI

20- Tâhâ Suresi

Mekke'de inmiştir.
Yüz otuz beş; yüz kırk veya yüz kırk iki ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1. **Tâ, Hâ.** Allah teala bununla ne kastettiğini en iyi bilendir.
2. Ey Muhammed! **Bu Kur'an'ı sana meşakkate düşesin diye,** inişinden sonra "gece namazını uzunca bir kıyamla kılman" sebebiyle yorgun düşesin diye **indirmedik.** Yani; yaptıklarını biraz hafiflet!
3. **Ancak,** lakin Allah'tan **korkan kimselere bir öğüt** olmak üzere indirdik.
4. **Yeri ve yüksek[1] gökleri yaratan zât tarafından peyderpey indirilmiştir.[2]**
5. O **Rahman olan zattır ki, arş[3] üzerine** kendisine yaraşır bir şekilde **istiva etmiştir.**
6. **Göklerde, yer de ve ikisinin arasında ne** kadar yaratılmış **varsa; ayrıca nemli toprağın[4] altında ne varsa hepsi o'nundur.**
7. **Eğer sen** zikrederken yahut dua ederken **sözü açıktan söylersen** Allah tealanın onu açıktan söylemene ihtiyacı yoktur; **zira O** sözün **gizlisini de, gizlinin gizlisini de bilir.** Yani kişinin söylediğini de, hatırına gelip söylemediğini de bilir. Dolayısıyla sesini yükselterek kendini yorma!
8. **Allah kendisinden başka ilah olmayandır.** Hadiste geçtiği gibi sayısı doksan dokuz olan **en güzel[5] isimler O'na aittir.**
9. **Ve sana Musa'nın kıssası gelmedi mi?** Yani, gelmişti.
10. **Hani o** Medyen'den Mısır'a doğru yolculuk ederken gecenin karanlığından dolayı yolu kaybettiğinde **bir ateş görmüş de ailesine,** karısına **demişti**

---

[1] اَلْعُلَى kelimesi اَلْعُلْيَا kelimesinin cemisidir; tıpkı كُبْرَى kelimesinin cemisi olan كُبَرُ gibi.
[2] Ayetteki تَنْزِيلًا kelimesi kendisini nasb eden fiilinin yerine getirilmiştir.
[3] اَلْعَرْشُ kelimesi lügatte "padişah tahtı" anlamına gelir.
[4] اَلثَّرَى kelimesi "nemli toprak" anlamına gelir. Bundan kastedilen toprağın altında bulunan yedi kat yerdir.
[5] اَلْحُسْنَى kelimesi اَلْأَحْسَنُ kelimesinin cemisidir.

ki: «burada **durun, şüphesiz ben bir ateş gördüm, belki ondan size** meşale veya sopayla **bir aydınlık getiririm yahut ateşin yanında** bana yolu gösterecek **bir rehber bulurum.»**[1]

11. Ne zaman ki, ateşin, tekedikeni ağacının **yanına geldi. «Ya Musa!» diye seslenildi.**

12. Şüphe yok ki[2] **Ben, evet Ben,**[3] **senin Rabbinim! Papuçlarını çıkar. Muhakkak ki, sen mukaddes,** temiz yahut mübarek **bir vadide; Tuvadasın.**[4]

KELİME ANLAMI

سُورَةُ طٰهٰ ﴿٢٠﴾

20- Taha Sûresi

مَكِّيَّةٌ Mekkidir.مِأَةٌ وَخَمْسٌ وَثَلَاثُونَ آيَةً Yüz otuz beş ayettir. اَوْ وَاَرْبَعُونَ Ya da yüz kırk ayettir.اَوْ وَاثْنَتَانِ Ya da yüz kırk iki ayettir بِسْمِ اللّٰهِ Allah'ın adıyla *(Öyle Allah ki,)* اَلرَّحْمٰنِ Rahman olan *(Ve yine öyle Allah ki,)* اَلرَّحِيمِ Rahim olan

1. طٰهٰ Tâ Hâ اَللّٰهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Maksadını *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu harfler ile

2. مَا اَنْزَلْنَا Biz indirmedik *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** *(Neyi?)* اَلْقُرْاٰنَ **Kuran'ı** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Niçin indirmedik?)* لِتَشْقٰى **Güçlük çekesin diye** لِتَتْعَبَ Yorulasın diye *(Ne sebebiyle?)* بِمَا فَعَلْتَ Yaptığın şey sebebiyle *(Neden sonra?)* بَعْدَ نُزُولِهِ Kuran'ın inmesinden sonra *(O yaptığın şey de nedir?)* مِنْ طُولِ قِيَامِكَ Uzunca kalkman *(Neye?)* بِصَلَاةِ اللَّيْلِ Gece namazına أَيْ خَفِّفْ Yani, (bu ibadeti) hafiflet *(Kimden?)* عَنْ نَفْسِكَ Kendinden

3. اِلَّا Ancak لٰكِنْ اَنْزَلْنَاهُ Fakat biz onu indirdik *(Niçin?)* تَذْكِرَةً **Öğüt olsun için** *(Ne ile?)* بِهِ Kendisiyle *(Kime?)* لِمَنْ **O kimseye ki** يَخْشٰى **Korkuyor** يَخَافُ اللّٰهَ Allah'tan korkuyor

---

[1] Musa(a.s.), ateş getirme veya bir rehber bulma hususlarındaki vaadini yerine getirebileceği konusunda kesin olmadığı için "belki" kelimesini kullanmıştır.

[2] إِنِّي kelimesindeki elif-nun maddesi نُودِيَ fiili قِيلَ ile tevil edilerek (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) kesreli; ب harfi takdir edilerek de (أَنِّي şeklinde) fethalı okunmuştur.

[3] Ayetteki أَنَا zamiri إِنِّي kelimesindeki mütekellim ي'sini tekit eder.

[4] Ayetteki طُوًى kelimesi bedel yahut atfı beyandır. Hem tenvinli hem de tenvinsiz olarak okunmuştur: "اَلْمَكَانَ" kelimesiyle tevil edilmesi itibariyle munsarif, "اَلْبُقْعَةَ" kelimesiyle tevil edilmesi itibariyle de –alemiyetle birlikte- müenneslikten dolayı gayrı munsariftir.

4. تَنْزِيلًا **Peyderpey indirmekle (indirilmiştir)** *(Bu kelime nedir?)* بَدَلٌ Yerine getirilmiştir *(Neyin yerine getirilmiştir?)* مِنَ اللَّفْظِ Söylemenin *(Neyi söylemenin?)* بِفِعْلِهِ Fiilini *(Öyle fiil ki,)* اَلنَّاصِبِ Nasbeden *(Neyi nasbeden?)* لَهُ Kendisini *(Kim tarafından indirilmiştir?)* مِمَّنْ **O kimse tarafından indirildi ki** خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* اَلْأَرْضَ **Yeri** وَالسَّمٰوَاتِ **Ve gökleri** *(Öyle gökler ki,)* اَلْعُلٰى **Yüce olan** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ عُلْيَا 'Ulyâ' kelimesinin çoğuludur *(Ne gibi?)* كَكُبْرٰى وَكُبَرُ 'Kübrâ' ve 'Küberu' gibi

5. هُوَ O Allah اَلرَّحْمٰنُ **Rahman'dır** عَلَى الْعَرْشِ **Arş üzerine** وَهُوَ فِي اللُّغَةِ Arş lügatte *(Nedir?)* سَرِيرُ الْمَلِكِ Hükümdarın tahtıdır اِسْتَوٰى **İstiva etti** *(Nasıl?)* اِسْتِوَاءً Bir istivayla ki يَلِيقُ بِهِ Kendisine yaraşır olan

6. لَهُ **O'na aittir** *(Ne?)* مَا فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** وَمَا فِي الْأَرْضِ **Yerde** وَمَا بَيْنَهُمَا **Ve bu ikisi arasında olan** مِنَ الْمَخْلُوقَاتِ Yaratılmışlar *(Daha ne O'na aittir?)* وَمَا تَحْتَ الثَّرٰى **Ve nemli toprağın altında olanlar** هُوَ 'Serâ' *(Nedir?)* اَلتُّرَابُ النَّدِيُّ Nemli topraktır وَالْمُرَادُ Maksat *(Nedir?)* اَلْأَرَضُونَ السَّبْعُ Yedi kat yerdir لِأَنَّهَا Çünkü yedi kat yer *(Neresidir?)* تَحْتَهُ Nemli toprağın altındadır

7. وَإِنْ تَجْهَرْ **Eğer aşikâr söylersen** *(Neyi?)* بِالْقَوْلِ **Sözü** *(Nerede?)* فِي ذِكْرٍ Zikirde أَوْ دُعَاءٍ Ya da duada فَاللّٰهُ Şu biline ki Allah *(Nedir?)* غَنِيٌّ Beridir *(Neden?)* عَنِ الْجَهْرِ بِهِ Sözün aşikâre söylenmesinden فَإِنَّهُ **Çünkü Allah** يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* اَلسِّرَّ **Gizliyi** *(Daha neyi bilir?)* وَأَخْفَى **Ve daha gizli olanı** *(Neden daha gizli?)* مِنْهُ Gizliden أَيْ مَا حَدَّثَتْ بِهِ Yani, içinden geçirdiği sözü *(Kimin?)* اَلنَّفْسُ Kişinin وَمَا خَطَرَ Ve aklına gelen وَلَمْ تُحَدِّثْ بِهِ Ama söylemediği sözü de (bilir) فَلَا تَجْهَدْ Dolayısıyla zorlama *(Kimi?)* نَفْسَكَ Nefsini *(Neye?)* بِالْجَهْرِ Aşikâre söylemeye

8. اَللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* لَا إِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** إِلَّا هُوَ **Ancak O vardır** لَهُ **Yalnız O'na aittir** *(Ne?)* اَلْأَسْمَاءُ **İsimler** *(Öyle isimler ki,)* اَلْحُسْنٰى **En güzel** اَلتِّسْعَةُ وَالتِّسْعُونَ Doksan dokuz isim *(Öyle isim ki,)* اَلْوَارِدُ Anlatıyor *(Neyi?)* بِهَا Bu doksan dokuz ismi *(Ne?)* اَلْحَدِيثُ Hadis وَالْحُسْنٰى 'Hüsnâ' kelimesi *(Nedir?)* مُؤَنَّثُ الْأَحْسَنِ 'Ehsenü' kelimesinin müennesidir

9. وَهَلْ قَدْ أَتَاكَ **Muhakkak ki sana geldi** ('Hel' 'gad' manasındadır) *(Ne geldi?)* حَدِيثُ مُوسٰى **Musa'nın haberi**

10. إِذْ **O vakit ki** رَأٰى **Musa gördü** *(Ne gördü?)* نَارًا **Bir ateş** فَقَالَ **Ve dedi** *(Kime?)*

لِأَهْلِهِ **Ailesine** لِامْرَأَتِهِ Hanımına *(Ne dedi?)* اُمْكُثُوا **Bekleyin** *(Nerede?)* هُنَا Burada وذٰلِكَ Bu olay *(Ne zamanda olmuştur?)* فِي مَسِيرِهِ Yolculuğu esnasında *(Nereden?)* مِنْ مَدْيَنَ Medyenden *(Ne olduğu halde?)* طَالِبًا مِصْرَ Mısır'a gitmek isterken إِنِّي **Kesinlikle ben** آنَسْتُ **Müşahede ettim** أَبْصَرْتُ Gördüm *(Ne müşahede ettim?)* نَارًا **Bir ateş** لَعَلِّي **Belki ben** آتِيكُمْ **Size getiririm** *(Neden?)* مِنْهَا **O ateşten** *(Ne getiririm?)* بِقَبَسٍ **Bir meşale** بِشُعْلَةٍ Bir ateş *(Nerede?)* فِي رَأْسِ فَتِيلَةٍ Bir fitilin başında أَوْ عُودٍ Veya bir sopanın ucunda أَوْ أَجِدُ **Ya da bulurum** *(Nerede?)* عَلَى النَّارِ **Ateşin yanında** *(Ne bulurum?)* هُدًى **Bir rehber** أَيْ هَادِيًا Yani, bir yol gösterici ki, يَدُلُّنِي Beni yönlendirir *(Neye?)* عَلَى الطَّرِيقِ Yola وَكَانَ أَخْطَأَهَا Musa yolu şaşırmıştı *(Niye?)* لِظُلْمَةِ اللَّيْلِ Gece karanlığı sebebiyle وقَالَ Ve dedi ki: لَعَلَّ 'Belki' dedi *(Niçin?)* لِعَدَمِ الْجَزْمِ Kesin bilgisi olmadığı için *(Neye dair?)* بِوَفَاءِ الْوَعْدِ Sözünü yerine getireceğine dair

11. فَلَمَّا أَتَاهَا **(Musa) oraya vardığında** وَهِيَ Ki, o ateş *(Nedir?)* شَجَرَةُ عَوْسَجٍ Tekedikeni ağacıdır نُودِيَ **Seslenildi** *(Ne diye?)* يَا مُوسَى **Ey Musa**

12. إِنِّي **Muhakkak ki ben** *(Bu kelime ne ile okunur?)* بِكَسْرِ الْهَمْزَةِ Hemzenin kesresiyle *(Nasıl?)* وَبِفَتْحِهَا Ve hemzenin fethasıyla okunur *(Nasıl?)* بِتَأْوِيلِ نُودِيَ بِقِيلَ 'Nûdiye' kelimesinin 'Kîle' ile tevil edilmesiyle بِتَقْدِيرِ الْبَاءِ Başına 'ba' takdir etmekle أَنَا **Ben** *(Bu kelime nedir?)* تَأْكِيدٌ Te'kittir *(Neyi?)* لِيَاءِ الْمُتَكَلِّمِ Mütekellim ya'sını *(Neyim?)* رَبُّكَ **Senin Rabbinim** فَاخْلَعْ **Hemen çıkar** *(Neyi?)* نَعْلَيْكَ **Ayakkabılarını** إِنَّكَ **Çünkü sen** بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ **Kutsal vadidesin** اَلْمُطَهَّرِ Temiz أَوِ الْمُبَارَكِ Veya mübarek *(O vadi de nedir?)* طُوًى **Tuva'dır** *(Bu kelime nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir أَوْ عَطْفُ بَيَانٍ Ya da atf-ı beyandır *(Ne ile okunur?)* بِالتَّنْوِينِ Tenvinle وَتَرْكِهِ Ve tenvinsiz مَصْرُوفٌ (Bu kelime) munsariftir *(Neye itibarla?)* بِاعْتِبَارِ الْمَكَانِ Mekâna itibarla وَغَيْرُ مَصْرُوفٍ Ve gayrı munsariftir *(Ne sebebiyle?)* لِلتَّأْنِيثِ Müenneslik sebebiyle بِاعْتِبَارِ الْبُقْعَةِ Yer olması itibarıyla *(Ne ile birlikte?)* مَعَ الْعَلَمِيَّةِ Alemiyetle birlikte

﴿وَاَنَا اخْتَرْتُكَ﴾ مِنْ قَوْمِكَ ﴿فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحٰى ﴿١٣﴾﴾ إلَيْكَ مِنِّي ﴿إِنَّنِيْ اَنَا اللهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّآ اَنَا فَاعْبُدْنِي وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ لِذِكْرِي ﴿١٤﴾﴾ فِيهَا ﴿إِنَّ السَّاعَةَ اٰتِيَةٌ اَكَادُ اُخْفِيهَا﴾ عَنِ النَّاسِ وَيَظْهَرُ لَهُمْ قُرْبُهَا بِعَلَامَاتِهَا ﴿لِتُجْزٰى﴾ فِيهَا ﴿كُلُّ نَفْسٍ بِمَا تَسْعٰى ﴿١٥﴾﴾ بِهِ مِنْ خَيْرٍ أَوْ شَرٍّ ﴿فَلَا يَصُدَّنَّكَ﴾ يَصْرِفَنَّكَ ﴿عَنْهَا﴾ أَيْ عَنِ الْإِيمَانِ بِهَا ﴿مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ﴾ فِي إِنْكَارِهَا ﴿فَتَرْدٰى ﴿١٦﴾﴾ أَيْ فَتَهْلِكَ إِنْ صَدَدْتَ عَنْهَا ﴿وَمَا تِلْكَ﴾ كَائِنَةً ﴿بِيَمِينِكَ يَا مُوسٰى ﴿١٧﴾﴾ اَلْاِسْتِفْهَامُ لِلتَّقْرِيرِ لِيُرَتِّبَ عَلَيْهِ الْمُعْجِزَةَ فِيهَا ﴿قَالَ هِيَ عَصَايَ اَتَوَكَّؤُا﴾ أَعْتَمِدُ ﴿عَلَيْهَا﴾ عِنْدَ الْوُثُوبِ وَالْمَشْيِ ﴿وَاَهُشُّ﴾ أَخْبِطُ وَرَقَ الشَّجَرِ ﴿بِهَا﴾ لِيَسْقُطَ ﴿عَلٰى غَنَمِي﴾ فَتَأْكُلَهُ ﴿وَلِيَ فِيهَا مَاٰرِبُ﴾ جَمْعُ مَأْرَبَةٍ مُثَلَّثَ الرَّاءِ أَيْ حَوَائِجُ ﴿اُخْرٰى ﴿١٨﴾﴾ كَحَمْلِ الزَّادِ وَالسِّقَاءِ وَطَرْدِ الْهَوَانِ وَزَادَ فِي الْجَوَابِ بَيَانَ حَاجَاتِهِ بِهَا ﴿قَالَ اَلْقِهَا يَا مُوسٰى ﴿١٩﴾﴾ ﴿فَاَلْقٰهَا فَاِذَا هِيَ حَيَّةٌ﴾ ثُعْبَانٌ عَظِيمٌ ﴿تَسْعٰى ﴿٢٠﴾﴾ تَمْشِي عَلَى بَطْنِهَا سَرِيعًا كَسُرْعَةِ الثُّعْبَانِ الصَّغِيرِ الْمُسَمَّى بِالْجَانِّ الْمُعَبَّرِ بِهِ فِيهَا فِي آيَةٍ أُخْرَى ﴿قَالَ خُذْهَا وَلَا تَخَفْ﴾ مِنْهَا ﴿سَنُعِيدُهَا سِيرَتَهَا﴾ مَنْصُوبٌ بِنَزْعِ الْخَافِضِ أَيْ إِلَى حَالَتِهَا ﴿الْاُولٰى ﴿٢١﴾﴾ فَأَدْخَلَ يَدَهُ فِي فَمِهَا فَعَادَتْ عَصًا وَتَبَيَّنَ أَنَّ مَوْضِعَ الْإِدْخَالِ مَوْضِعُ مَسْكِهَا بَيْنَ شَعْبَتَيْهَا وَأُرِيَ ذٰلِكَ السَّيِّدَ مُوسَى لِئَلَّا يَجْزَعَ إِذَا انْقَلَبَتْ حَيَّةً لَدَى فِرْعَوْنَ ﴿وَاضْمُمْ يَدَكَ﴾ الْيُمْنٰى بِمَعْنَى الْكَفِّ ﴿اِلٰى جَنَاحِكَ﴾ أَيْ جَنْبِكَ الْأَيْسَرِ تَحْتَ الْعَضُدِ إِلَى الْإِبْطِ وَأَخْرِجْهَا ﴿تَخْرُجْ﴾ خِلَافَ مَا كَانَتْ عَلَيْهِ مِنَ الْأُدْمَةِ ﴿بَيْضَآءَ مِنْ غَيْرِ سُوٓءٍ﴾ أَيْ بَرَصٍ تُضِيءُ كَشُعَاعِ الشَّمْسِ تُغْشِي الْبَصَرَ ﴿اٰيَةً اُخْرٰى ﴿٢٢﴾﴾ وَهِيَ وَبَيْضَاءُ حَالَانِ مِنْ ضَمِيرِ تَخْرُجْ ﴿لِنُرِيَكَ﴾ بِهَا إِذَا فَعَلْتَ ذٰلِكَ لِإِظْهَارِهَا ﴿مِنْ اٰيَاتِنَا﴾ الْآيَةَ ﴿الْكُبْرٰى ﴿٢٣﴾﴾ أَيِ الْعُظْمَى عَلَى رِسَالَتِكَ وَإِذَا أَرَادَ عَوْدَهَا إِلَى حَالَتِهَا الْأُولَى ضَمَّهَا إِلَى جَنَاحِهِ كَمَا تَقَدَّمَ وَأَخْرَجَهَا ﴿اِذْهَبْ﴾ رَسُولًا ﴿اِلٰى فِرْعَوْنَ﴾ وَمَنْ مَعَهُ ﴿اِنَّهُ طَغٰى ﴿٢٤﴾﴾ جَاوَزَ الْحَدَّ فِي كُفْرِهِ إِلَى ادِّعَاءِ الْإِلٰهِيَّةِ ﴿قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي ﴿٢٥﴾﴾ وَسِّعْهُ لِتَحَمُّلِ الرِّسَالَةِ ﴿وَيَسِّرْ﴾ سَهِّلْ ﴿لِيٓ اَمْرِي ﴿٢٦﴾﴾ لِأُبَلِّغَهَا ﴿وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي ﴿٢٧﴾﴾ حَدَثَتْ مِنِ احْتِرَاقِهِ بِجَمْرَةٍ وَضَعَهَا بِفِيهِ وَهُوَ صَغِيرٌ ﴿يَفْقَهُوا﴾ يَفْهَمُوا ﴿قَوْلِي ﴿٢٨﴾﴾ عِنْدَ تَبْلِيغِ الرِّسَالَةِ ﴿وَاجْعَلْ لِي وَزِيرًا﴾ مُعِينًا عَلَيْهَا ﴿مِنْ اَهْلِي ﴿٢٩﴾﴾ ﴿هَارُونَ﴾ مَفْعُولٌ ثَانٍ ﴿اَخِي ﴿٣٠﴾﴾ عَطْفُ بَيَانٍ ﴿اُشْدُدْ بِهٖٓ اَزْرِي ﴿٣١﴾﴾ ظَهْرِي ﴿وَاَشْرِكْهُ فِيٓ اَمْرِي ﴿٣٢﴾﴾ أَيِ الرِّسَالَةِ وَالْفِعْلَانِ بِصِيغَتَيِ الْأَمْرِ وَالْمُضَارِعِ الْمَجْزُومِ وَهُوَ جَوَابُ

الطُّلَبِ ﴿كَيْ نُسَبِّحَكَ﴾ تَسْبِيحًا ﴿كَثِيرًا ﴿٣٣﴾﴾ ﴿وَنَذْكُرَكَ﴾ ذِكْرًا ﴿كَثِيرًا ﴿٣٤﴾﴾ ﴿إِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَصِيرًا ﴿٣٥﴾﴾ عَالِمًا فَأَنْعَمْتَ بِالرِّسَالَةِ ﴿قَالَ قَدْ أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَا مُوسَى ﴿٣٦﴾﴾ مَنًّا عَلَيْكَ ﴿وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً أُخْرَى ﴿٣٧﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

13. «**Ve ben seni** kavminin arasından **seçtim, şimdi** benden sana **vahyolunacak şeyi dinle!**»

14. «**Şüphe yok ki ben; evet ben Allah'ım, benden başka ilâh yoktur. Öyleyse Bana ibadet et ve** içerisinde **Beni anmak için namaz kıl.**»

15. **Kıyamet günü mutlaka gelecektir. Herkes, peşine koştuğu şey** olan hayır ve şerr**in karşılığını** o günde **bulsun diye neredeyse onu** insanlardan **gizleyeceğim.** O günün yaklaştığını insanlar bir takım alametlerle anlarlar.

16. «**Sakın o** kıyamet günü**ne inanmayıp** inkar hususunda **hevâsına tâbi olan kimse, seni ona** iman etmek**ten alıkoymasın; yoksa** ona iman etmekten seni alıkoyarsa **helâk olursun.**»

17. «**Ya Mûsa! Nedir o sağ elinde** olan?»[1]

18. **Dedi ki: «O benim asamdır,** kalkarken ve yürürken **ona dayanırım,** yaslanırım **ve onunla koyunlarımın üzerine** yemeleri için ağaçların yapraklarını **silker** düşürür**üm ve** azık ve kırba taşıma, haşeratı defetme gibi **ona benim başka ihtiyaçlarım[2] da vardır.**» Ona olan ihtiyaçlarını beyan için fazla cevap vermiştir.

19. **Buyurdu ki: «Ey Mûsa! Onu at.»**

20. **Hemen bırakıverdi, o derhal** karnı üstünde –başka bir ayette de tabir edildiği şekliyle- "cânn" diye isimlenen küçük yılan çevikliğiyle hızlıca **sürünen bir yılan kesildi.**

21. **Buyurdu ki: «Onu al ve** ondan **korkma! Biz onu ilk şekline[3],** ilk haline **döndürürüz.**» Bunun üzerine Musa elini yılanın ağzına sokunca asa haline geldi. Böylece elini sokacağı yerin, asanın iki ucu arasındaki dayandığı yer olduğunu bildi. Firavun'un yanında yılana dönüştüğünde korkmasın diye, asanın yılana dönüşebildiği Hz. Musa'ya gösterilmiştir.

22. «**Ve elinin** içini pazının altındaki sol **yanına,** koltuğunun altına **sok** ve çıkar **başka bir mucize olarak[4] ayıpsız bir halde** abraş hastalığı olmaksızın

---

[1] Buradaki istifham takrir içindir. Elinde olan şeyde bir mucize gerçekleşsin diye sorulmuş bir sorudur.

[2] مَآرِبُ kelimesi –ر harfi üç harekeyle okunan– مَأْرَبَةٌ kelimesinin cemisidir.

[3] Ayetteki سِيرَتَهَا kelimesi nez'-i hâfız yoluyla nasbedilmiştir. إِلَى حَالَتِهَا anlamına gelir.

[4] بَيْضَاءَ ile آيَةً kelimeleri تَخْرُجُ fiilinin zamirinden haldir.

önceki hali olan buğday renginin tersine **bembeyaz,** göz kamaştıran güneşin ışığı gibi parıldar **bir halde**[4] **çıksın»**

23. **«Tâ ki** elini sokup çıkardığında bu mucizeyle peygamberliğine dair **sana âyetlerimizden en büyük** ayeti **gösterelim** ki böylece o mucize ortaya konmuş olsun.» Hz. Musa elinin ilk haline dönmesini istediğinde aynı şekilde koltuğunun altına sokar, sonra da çıkarırdı.

24. «Yanındakilerle birlikte **Fir'avun'a** peygamber olarak **git. Zira o azmış,** ilahlık iddia ederek küfürde haddi aşmıştır.»

25. **Mûsa dedi ki: «Yarabbi!** Peygamberlik görevini kaldırabilmesi için **benim göğsümü aç,** onu genişlet.»

26-27. **«Ve** tebliğ edebilmem için **bana işimi kolaylaştır.» «Ve dilimden düğümü çöz.»** Bu düğüm, Hz. Musa'nın *(a.s.)* küçükken ağzına koyduğu bir kor parçasının dilini yakmasından oluşmuştu.

28-29. **Tâ ki** risaleti tebliğ ettiğimde **sözümü iyice anlayabilsinler.» «Ve bana ailemden bir vezir,** risalet işinde bana bir yardımcı **yap!»**

30-31. **«Kardeşim**[1] **Harun'u**[2]**...Onunla arkamı kuvvetlendir.»**

32-33. **«Ve onu işimde,** peygamberlikte **ortak kıl.**[3]**» «Tâ ki, seni çokça tesbih edelim.»**

34-35. **«Ve seni çokça zikredelim.» «Şüphe yok ki, Sen bizi hakkıyla gören,** bilen**sin,** bize peygamberlik nimetini verdin.»

36. **Buyurdu ki: «Ey Mûsa!** Bizden **istediğin** şeyler **sana verilmiştir.»**

37. **«Ve andolsun ki, sana bir defa daha ihsanda bulunmuştuk.»**

KELİME ANLAMI

13. **وَأَنَا Ve ben اِخْتَرْتُكَ Seni seçtim** *(Nereden?)* مِنْ قَوْمِكَ Kavminden **فَاسْتَمِعْ O halde dinle** *(Neyi?)* **لِمَا يُوحٰى Vahyolunanı** *(Kime?)* إِلَيْكَ Sana *(Kim tarafından?)* مِنِّي Benim tarafımdan

14. **إِنَّنِي Muhakkak ki ben أَنَا Ben اَللّٰهُ Allah'ım لَا إِلٰهَ Hiçbir ilah yoktur إِلَّا أَنَا Ancak ben varım فَاعْبُدْنِي O halde bana ibadet et وَأَقِمِ Ve dosdoğru kıl** *(Neyi?)* **اَلصَّلَاةَ Namazı** *(Niçin?)* **لِذِكْرِي Beni anmak için** *(Nerede?)* فِيهَا Namazda

[1] أَخِي kelimesi atfı beyandır.

[2] هَارُونَ kelimesi ikinci mefuldür.

[3] اشدد ve اشركه kelimeleri hem (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi أَشْدُدْ ve أَشْرِكْهُ şeklinde) emir sigasıyla, hem de –talebe cevap olarak- meczum muzari sigasiyla (أَشْدُدْ ve أَشْرِكْهُ şeklinde) okunmuştur.

15. إِنَّ السَّاعَةَ **Muhakkak ki kıyamet** *(Nedir?)* آتِيَةٌ **Gelicidir** أَكَادُ **Nerdeyse ben** أُخْفِيهَا **Onu gizleyeceğim** *(Kimden?)* عَنِ النَّاسِ İnsanlardan وَيَظْهَرُ Ve ortaya çıkacak *(Kime?)* لَهُمْ İnsanlara *(Ne?)* قُرْبَهَا Kıyametin yakınlığı *(Ne ile?)* بِعَلَامَاتِهَا Alametleriyle *(Niye gizleyeceğim?)* لِتُجْزَى **Karşılığını alsın için** *(Nerede?)* فِيهَا Kıyamette *(Kim?)* كُلُّ نَفْسٍ **Herkes** *(Neyin karşılığını alsın?)* بِمَا تَسْعَى **Koştuğu şeyin** *(Neye?)* بِهِ Kendisine *(O koştuğu şey de nedendir?)* مِنْ خَيْرٍ أَوْ شَرٍّ Hayır veya şerden

16. فَلَا يَصُدَّنَّكَ **O halde seni alıkoymasın** يَصْرِفَنَّكَ Seni çevirmesin *(Neden?)* عَنْهَا **Kıyametten** أَيْ عَنِ الْإِيمَانِ بِهَا Yani, kıyamete inanmaktan *(Kim?)* مَنْ **O kimse ki** لَا يُؤْمِنُ **İnanmıyor** *(Neye?)* بِهَا **Kıyamete** وَاتَّبَعَ **Ve uymuş** *(Neye?)* هَوَاهُ **Nefsinin arzusuna** *(Ne hususta nefsinin arzusuna uymuş?)* فِي إِنْكَارِهَا Kıyameti inkâr etme hususunda فَتَرْدَى **Sonra mahvolursun** أَيْ فَتَهْلِكَ Yani, helak olursun إِنْ صَدَدْتَ عَنْهَا Eğer ondan yüz çevirirsen

17. وَمَا تِلْكَ **Bu nedir** كَائِنَةً Olduğu halde *(Nerede?)* بِيَمِينِكَ **Sağ elinde** يَا مُوسَى **Ey Musa** اَلْاِسْتِفْهَامُ Buradaki sual *(Ne içindir?)* لِلتَّقْرِيرِ Takrir içindir لِيُرَتِّبَ (Allah) hazırlayacağı için *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ Bu soru üzerine *(Ne?)* اَلْمُعْجِزَةُ Mucize *(Ne hususunda?)* فِيهَا O elindeki asa hususunda

18. قَالَ **(Musa) dedi ki:** هِيَ **O** عَصَايَ **Benim asamdır** أَتَوَكَّؤُا **Dayanırım** أَعْتَمِدُ Yaslanırım *(Neye?)* عَلَيْهَا **Ona** *(Ne zamanda?)* عِنْدَ الْوُثُوبِ Sıçrama anında وَالْمَشْيِ Ve yürüme anında وَأَهُشُّ **Ve yaprak silkelerim** أَخْبِطُ Silkerim *(Neyi?)* وَرَقَ الشَّجَرِ Ağaçların yapraklarını *(Ne ile?)* بِهَا **Onunla** *(Niye?)* لِيَسْقُطَ Düşsün diye *(Neye?)* عَلَى غَنَمِي **Davarlarıma** فَتَأْكُلَهُ Ve davarlarım da onu yesin diye وَلِيَ **Ve benim için vardır** *(Nerede?)* فِيهَا **Asada** *(Ne vardır?)* مَآرِبُ **İhtiyaçlar** جَمْعُ مَأْرَبَةٍ 'Me'rebe' kelimesinin çoğuludur *(Nasıl?)* مُثِّلَتْ الرَّاءِ Ra harfinin üç harekesiyle أَيْ حَوَائِجُ Yani, ihtiyaçlar (manasındadır) *(Öyle ihtiyaçlar ki,)* أُخْرَى **Diğer** *(Ne gibi?)* كَحَمْلِ الزَّادِ Azık taşımak وَزَادَ فِي الْجَوَابِ وَالسِّقَاءِ Su-süt kırbası taşımak وَطَرْدِ الْهَوَامِّ Ve haşaratı kovmak gibi Cevapta ziyade etti *(Neyi?)* بَيَانَ حَاجَاتِهِ İhtiyaçlarını açıklamayı *(Neye?)* بِهَا O asaya

19. قَالَ **(Allah) dedi ki:** اَلْقِهَا **Onu at** يَا مُوسَى **Ey Musa**

20. فَأَلْقَاهَا **(Musa) da onu atıverdi** فَإِذَا هِيَ **Hemen asa** *(Ne oluverdi?)* حَيَّةٌ **Yılan** تُعْبَانٌ عَظِيمٌ Büyük bir yılan *(Öyle yılan ki,)* تَسْعَى **Hızla sürünüyor** تَمْشِي Yürüyor

(Ne üzerine?) عَلَى بَطْنِهَا Karnı üzerine *(Nasıl?)* سَرِيعًا Süratli bir şekilde *(Ne gibi?)* كَسُرْعَةِ الثُّعْبَانِ الصَّغِيرِ Ufak yılanın sürati gibi *(Öyle ufak yılan ki,)* اَلْمُسَمَّى İsimlendirilen *(Ne diye?)* بِالْجَانِّ Cânn diye *(Öyle cânn ki,)* اَلْمُعَبَّرِ بِهِ Kendisiyle ifade edilmiş *(Ne hakkında?)* فِيهَا Asa hakkında *(Nerede?)* فِي آيَةٍ أُخْرَى Başka bir ayette

21. قَالَ **(Allah) dedi ki:** خُذْهَا **Onu tut** وَلَا تَخَفْ **Ve korkma** *(Neden?)* مِنْهَا Ondan سَنُعِيدُهَا **Onu çevireceğiz** *(Neye?)* سِيرَتَهَا **Haline** *(Bu kelime nedir?)* مَنْصُوبٌ Mensuptur *(Ne ile?)* بِنَزْعِ الْخَافِضِ Harfi cerin çıkarılmasıyla أَيْ إِلَى حَالَتِهَا Yani, haline (çevireceğiz) *(Öyle haline ki,)* اَلْأُولَى **Önceki** فَأَدْخَلَ Ve (Musa) soktu *(Neyi?)* يَدَهُ Elini *(Nereye?)* فِي فَمِهَا Yılanın ağzına فَعَادَتْ Yılan da dönüverdi *(Neye?)* عَصًا Asaya وَتَبَيَّنَ Ve ortaya çıktı ki; أَنَّ مَوْضِعَ الْإِدْخَالِ (Elini) soktuğu yer *(Nedir?)* مَوْضِعُ مَسْكِهَا Tuttuğu yerdir *(Ne arasında?)* بَيْنَ شَعْبَتَيْهَا Asanın iki çatalı arasında وَأُرِيَ ذٰلِكَ Bu gösterildi *(Kime?)* اَلسَّيِّدَ مُوسَى Efendimiz Musa'ya *(Niye?)* لِئَلَّا يَجْزَعَ Kaygılanmasın diye *(Ne zamanda?)* إِذَا انْقَلَبَتْ Asa döndüğünde *(Neye?)* حَيَّةً Yılana *(Kimin yanında?)* لَدَى فِرْعَوْنَ Firavun'un yanında

22. وَاضْمُمْ **Ve sok** *(Neyi?)* يَدَكَ **Elini** اَلْيُمْنَى Sağ elini *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى الْكَفِّ Avuç manasındadır *(Nereye?)* إِلَى جَنَاحِكَ **Koltuğunun altına** أَيْ جَنْبِكَ الْأَيْسَرِ Yani, sol yanına تَحْتَ الْعَضُدِ Pazının altına إِلَى الْإِبْطِ Koltukaltına وَأَخْرِجْهَا Ve onu çıkar تَخْرُجْ **Çıksın** *(Neyin aksine?)* خِلَافَ مَا كَانَتْ عَلَيْهِ Olduğu halin aksine *(Olduğu halde nedir?)* مِنَ الْأُدْمَةِ Esmerliktir *(Ne olarak çıksın?)* بَيْضَاءَ **Bembeyaz olarak** *(Nasıl?)* مِنْ غَيْرِ سُوءٍ **Bir bozukluk olmaksızın** أَيْ بَرَصٍ Yani, deri lekesi *(Öyle beyazlık ki,)* تُضِيءُ Aydınlatıyor *(Ne gibi?)* كَشُعَاعِ الشَّمْسِ Güneş ışınları gibi *(Öyle güneş ışınları ki,)* تُغْشِي الْبَصَرَ Gözü kamaştırıyor *(Nasıl çıksın?)* اٰيَةً أُخْرَى **Başka bir mucize olarak** وَهِيَ وَبَيْضَاءُ 'Âyeten' ve 'beyzâe' kelimeleri *(Nedir?)* حَالَانِ İki haldir *(Neden?)* مِنْ ضَمِيرِ تَخْرُجْ 'Tahruc' fiilinin zamirinden

23. لِنُرِيَكَ **Ta ki sana gösterelim** *(Ne ile?)* بِهَا Bunlarla *(Ne zaman?)* إِذَا فَعَلْتَ ذٰلِكَ Bunları yaptığında *(Niçini?)* لِإِظْهَارِهَا Bunları ortaya çıkarmak için *(Neden gösterelim?)* مِنْ اٰيَاتِنَا **Mucizelerimizden** *(Neyi?)* اَلْآيَةَ Bir mucizeyi *(Öyle mucizelerimiz ki,)* اَلْكُبْرَى **En büyük** أَيِ الْعُظْمَى Yani, en yüce *(Neye mucize?)* عَلَى رِسَالَتِكَ Senin peygamberliğine وَإِذَا أَرَادَ Ve (Hz. Musa) istediğinde *(Neyi?)* عَوْدَهَا Elinin dönmesini

إِلَى جَنَاحِهِ (Nereye?) إِلَى حَالَتِهَا الْأُولَى Önceki haline ضَمَّهَا Elini sokardı (Nereye?) Sol koltuk altına (Ne gibi?) كَمَا تَقَدَّمَ Geride geçtiği gibi وَأَخْرَجَهَا Ve elini çıkarırdı

24. اِذْهَبْ **Git** (Ne olarak?) رَسُولًا Elçi olarak (Kime?) إِلَى فِرْعَوْنَ **Firavun'a** (Daha kime?) وَمَنْ مَعَهُ Ve O'nun yanındakilere إِنَّهُ طَغَى **Çünkü O Azıttı** جَاوَزَ الْحَدَّ Haddi aştı (Nerede?) فِي كُفْرِهِ Küfründe (Nereye kadar haddi aştı?) إِلَى ادِّعَاءِ الْإِلٰهِيَّةِ İlahlık davasına kadar

25. قَالَ **(Musa) dedi ki:** رَبِّ **Ey Rabbim!** اِشْرَحْ **Aç** (Kim için?) لِي **Benim için** (Neyi?) صَدْرِي **Göğsümü** وَسِّعْهُ Onu genişlet (Niçin?) لِتَحَمُّلِ الرِّسَالَةِ Elçiliği yüklenmem için

26. وَيَسِّرْ **Ve kolay et** سَهِّلْ Kolaylaştır (Kime?) لِي **Bana** (Neyi?) أَمْرِي **İşimi** لِأُبَلِّغَهَا Ki elçiliğimi tebliğ edeyim

27. وَاحْلُلْ **Ve çöz** (Neyi?) عُقْدَةً **Bağı** (Nereden?) مِنْ لِسَانِي **Dilimden** (Öyle bağ ki,) حَدَثَتْ Meydana gelmişti (Neden dolayı?) مِنِ احْتِرَاقِهِ Dilinin yanmasından (Ne ile?) بِجَمْرَةٍ Kor parçasıyla (Öyle kor parçası ki,) وَضَعَهَا Onu koymuştu (Nereye?) بِفِيهِ Ağzına وَهُوَ Ve halbuki o صَغِيرٌ Küçüktü

28. يَفْقَهُوا **Ki, anlasınlar** يَفْهَمُوا Kavrasınlar (Neyi?) قَوْلِي **Sözümü** (Ne zamanda?) عِنْدَ تَبْلِيغِ الرِّسَالَةِ Elçiliğimi tebliğ anında

29. وَاجْعَلْ لِي **Ve benim için kıl** (Ne?) وَزِيرًا **Bir vezir** مُعِينًا Yardımcı (Neye?) عَلَيْهَا Elçiliğime (Neden?) مِنْ أَهْلِي **Ailemden**

30. (Kimi vezir kıl?) هَارُونَ **Harun'u** مَفْعُولٌ ثَانٍ İkinci mefuldür (Kimdir O?) أَخِي **Kardeşim** عَطْفُ بَيَانٍ Atf-ı beyandır

31. اُشْدُدْ **Kuvvetlendir** (Kim ile?) بِهِ **O'nunla** (Neyi?) أَزْرِي **Sırtımı** ظَهْرِي Arkamı

32. وَأَشْرِكْهُ **Ve O'nu ortak kıl** (Nede?) فِي أَمْرِي **İşimde** أَيِ الرِّسَالَةِ Yani, elçilik vazifesinde وَالْفِعْلَانِ İki fiil (Ne iledir?) بِصِيغَتَيِ الْأَمْرِ Emir sığasıyladır (Daha ne iledir?) وَالْمُضَارِعِ الْمَجْزُومِ Meczum muzari sığasıyladır وَهُوَ Bu (ikincisi) (Nedir?) جَوَابُ الطَّلَبِ Emrin cevabıdır

33. كَيْ نُسَبِّحَكَ **Ki seni tenzih edelim** (Nasıl?) تَسْبِيحًا Tenzih etmekle (Öyle tenzih ki,) كَثِيرًا **Çokça**

34. وَنَذْكُرَكَ **Ve seni zikredelim** (Nasıl?) ذِكْرًا Zikretmekle (Öyle zikretmek ki,) كَثِيرًا **Çokça**

35. إِنَّكَ **Muhakkak ki sen** كُنْتَ **Oldun** بِنَا **Bizi** *(Ne oldun?)* بَصِيرًا **Daima görücü**
عَالِمًا Bilen فَأَنْعَمْتَ Ve bize ihsan ettin *(Neyi?)* بِالرِّسَالَةِ Peygamberliği

36. قَالَ **(Allah) dedi ki:** قَدْ أُوتِيتَ **Kesinlikle sana verildi** *(Ne?)* سُؤْلَكَ **İstediğin** يَا
مُوسَى **Ey Musa** *(Ne olarak?)* مَنًّا Bir ikram olarak *(Kime?)* عَلَيْكَ Sana

37. وَلَقَدْ **Ve andolsun ki, kesinlikle** مَنَنَّا **Biz lütfetmiştik** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** مَرَّةً
أُخْرَى **Bir kez daha**

﴿إِذْ﴾ لِلتَّعْلِيلِ ﴿أَوْحَيْنَآ إِلَىٰ أُمِّكَ﴾ مَنَامًا أَوْ إِلْهَامًا لَمَّا وَلَدَتْكَ وَخَافَتْ أَنْ يَقْتُلَكَ فِرْعَوْنُ فِي جُمْلَةِ مَنْ يُولَدُ ﴿مَا يُوحَىٰ ﴿٣٨﴾﴾ فِي أَمْرِكَ وَيُبْدَلُ مِنْهُ ﴿أَنِ اقْذِفِيهِ﴾ أَلْقِيهِ ﴿فِي التَّابُوتِ فَاقْذِفِيهِ﴾ بِالتَّابُوتِ ﴿فِي الْيَمِّ﴾ بَحْرِ النِّيلِ ﴿فَلْيُلْقِهِ الْيَمُّ بِالسَّاحِلِ﴾ أَيْ شَاطِئِهِ وَالْأَمْرُ بِمَعْنَى الْخَبَرِ ﴿يَأْخُذْهُ عَدُوٌّ لِي وَعَدُوٌّ لَهُ﴾ وَهُوَ فِرْعَوْنُ ﴿وَأَلْقَيْتُ﴾ بَعْدَ أَنْ أَخَذُوكَ ﴿عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِنِّي﴾ لِتُحَبَّ فِي النَّاسِ فَأَحَبَّكَ فِرْعَوْنُ وَكُلُّ مَنْ رَآكَ ﴿وَلِتُصْنَعَ عَلَىٰ عَيْنِي ﴿٣٩﴾﴾ تُرَبَّى عَلَى رِعَايَتِي وَحِفْظِي لَكَ ﴿إِذْ﴾ لِلتَّعْلِيلِ ﴿تَمْشِي أُخْتُكَ﴾ مَرْيَمُ لِتَتَعَرَّفَ مِنْ خَبَرِكَ وَقَدْ أَحْضَرُوا مَرَاضِعَ وَأَنْتَ لَا تَقْبَلُ ثَدْيَ وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ ﴿فَتَقُولُ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ مَنْ يَكْفُلُهُ﴾ فَأُجِيبَتْ فَجَاءَتْ بِأُمِّهِ فَقَبِلَ ثَدْيَهَا ﴿فَرَجَعْنَاكَ إِلَىٰ أُمِّكَ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا﴾ بِلِقَائِكَ ﴿وَلَا تَحْزَنَ﴾ حِينَئِذٍ ﴿وَقَتَلْتَ نَفْسًا﴾ هُوَ الْقِبْطِيُّ بِمِصْرَ فَاغْتَمَمْتَ لِقَتْلِهِ مِنْ جِهَةِ فِرْعَوْنَ ﴿فَنَجَّيْنَاكَ مِنَ الْغَمِّ وَفَتَنَّاكَ فُتُونًا﴾ اِخْتَبَرْنَاكَ بِالْإِيقَاعِ فِي غَيْرِ ذَلِكَ وَخَلَّصْنَاكَ مِنْهُ ﴿فَلَبِثْتَ سِنِينَ﴾ عَشْرًا ﴿فِي أَهْلِ مَدْيَنَ﴾ بَعْدَ مَجِيئِكَ إِلَيْهَا مِنْ مِصْرَ عِنْدَ شُعَيْبٍ النَّبِيِّ وَتَزَوَّجَكَ بِابْنَتِهِ ﴿ثُمَّ جِئْتَ عَلَىٰ قَدَرٍ﴾ فِي عِلْمِي بِالرِّسَالَةِ وَهُوَ أَرْبَعُونَ سَنَةً مِنْ عُمُرِكَ ﴿يَا مُوسَىٰ ﴿٤٠﴾﴾ ﴿وَاصْطَنَعْتُكَ﴾ اخْتَرْتُكَ ﴿لِنَفْسِي ﴿٤١﴾﴾ بِالرِّسَالَةِ ﴿اذْهَبْ أَنْتَ وَأَخُوكَ﴾ إِلَى النَّاسِ ﴿بِآيَاتِي﴾ اَلتِّسْعِ ﴿وَلَا تَنِيَا﴾ تَفْتُرَا ﴿فِي ذِكْرِي ﴿٤٢﴾﴾ بِتَسْبِيحٍ وَغَيْرِهِ ﴿اذْهَبَآ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿٤٣﴾﴾ بِادِّعَائِهِ الرُّبُوبِيَّةَ ﴿فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لَيِّنًا﴾ فِي رُجُوعِهِ عَنْ ذَلِكَ ﴿لَعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ﴾ يَتَّعِظُ ﴿أَوْ يَخْشَىٰ ﴿٤٤﴾﴾ اَللَّهَ فَيَرْجِعَ وَالتَّرَجِّي بِالنِّسْبَةِ إِلَيْهِمَا لِعِلْمِهِ تَعَالَى بِأَنَّهُ لَا يَرْجِعُ ﴿قَالَا رَبَّنَآ إِنَّنَا نَخَافُ أَنْ يَفْرُطَ عَلَيْنَا﴾ أَيْ يَعْجَلَ بِالْعُقُوبَةِ ﴿أَوْ أَنْ يَطْغَىٰ ﴿٤٥﴾﴾ عَلَيْنَا أَيْ يَتَكَبَّرَ ﴿قَالَ لَا تَخَافَآ إِنَّنِي مَعَكُمَآ﴾ بِعَوْنِي ﴿أَسْمَعُ﴾ مَا يَقُولُ ﴿وَأَرَىٰ ﴿٤٦﴾﴾ مَا يَفْعَلُ ﴿فَأْتِيَاهُ فَقُولَآ إِنَّا رَسُولَا رَبِّكَ فَأَرْسِلْ مَعَنَا بَنِيٓ إِسْرَآئِيلَ﴾ إِلَى الشَّامِ ﴿وَلَا تُعَذِّبْهُمْ﴾ أَيْ خَلِّ عَنْهُمْ مِنِ اسْتِعْمَالِكَ إِيَّاهُمْ فِي أَشْغَالِكَ الشَّاقَّةِ كَالْحَفْرِ وَالْبِنَاءِ وَحَمْلِ الثَّقِيلِ ﴿قَدْ جِئْنَاكَ بِآيَةٍ﴾ بِحُجَّةٍ ﴿مِنْ رَبِّكَ﴾ عَلَى صِدْقِنَا بِالرِّسَالَةِ ﴿وَالسَّلَامُ عَلَىٰ مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَىٰ ﴿٤٧﴾﴾ أَيِ السَّلَامَةُ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ ﴿إِنَّا قَدْ أُوحِيَ إِلَيْنَآ أَنَّ الْعَذَابَ عَلَىٰ مَنْ كَذَّبَ﴾ مَا جِئْنَا بِهِ ﴿وَتَوَلَّىٰ ﴿٤٨﴾﴾ أَعْرَضَ عَنْهُ فَأَتَيَاهُ وَقَالَا جَمِيعَ مَا ذُكِرَ ﴿قَالَ فَمَنْ رَبُّكُمَا يَا مُوسَىٰ ﴿٤٩﴾﴾ اِقْتَصَرَ عَلَيْهِ لِأَنَّهُ الْأَصْلُ وَلِإِدْلَالِهِ عَلَيْهِ بِالتَّرْبِيَةِ ﴿قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَىٰ كُلَّ شَيْءٍ﴾ مِنَ الْخَلْقِ ﴿خَلْقَهُ﴾ الَّذِي هُوَ عَلَيْهِ مُتَمَيِّزٌ بِهِ عَنْ غَيْرِهِ ﴿ثُمَّ هَدَىٰ ﴿٥٠﴾﴾ اَلْحَيَوَانَ مِنْهُ إِلَى مَطْعَمِهِ وَمَشْرَبِهِ وَمَنْكَحِهِ وَغَيْرِ ذَلِكَ ﴿قَالَ﴾ فِرْعَوْنُ ﴿فَمَا بَالُ﴾ حَالُ ﴿الْقُرُونِ﴾ الْأُمَمِ ﴿الْأُولَىٰ ﴿٥١﴾﴾ كَقَوْمِ نُوحٍ وَهُودٍ وَلُوطٍ وَصَالِحٍ فِي عِبَادَتِهِمُ الْأَوْثَانَ

TÜRKÇE ANLAMI

38. **Zira** seni doğurduğunda, diğer çocuklar gibi Firavun'un öldürmesinden korkan **annene,** seninle ilgili **vahyedilecek şeyi** rüya yahut ilham yoluyla **vahyetmiştik:**

39. **«Onu tabut içine bırak,**[1] **sonra onu** tabutla birlikte Nil **denizine at. Hemen deniz de onu sahile bıraksın**[2] **da onu; bana da, ona da düşman olan** Firavun **alıversin. Ve** o seni aldıktan sonra insanlar arasında sevilesin **hem de gözetimim** ve korumam altında **yetiştirilesin** diye **üzerine tarafımdan bir muhabbet bıraktım.»** Bundan dolayı seni, Firavun ve her gören kişi sevmişti.

40. **«Zira, kızkardeşin** Meryem senden haber almak amacıyla **gidip de** senin için getirdikleri süt annelerin hiç birini emmediğini görünce **diyordu ki: «O'na bakacak birini size göstereyim mi?»** Teklifi kabul edilince gidip annesini getirmişti. Musa da onun sütünü kabul etmişti. **Artık seni annene döndürdük ki** sana kavuşarak **gözü aydın olsun da** böylece **üzülmesin. Ve sen** Mısır'da Kıptî **birini öldürmüştün.** Onu öldürdükten sonra Firavun'dan dolayı bayağı kederlenmiştin. **Sonra seni o gamdan kurtarmış ve fitneden fitneye uğratmıştık,** başka sıkıntılara düşürerek seni imtihana çekmiş ve o sıkıntılardan da kurtarmıştık. Mısır'dan Medyen'e geldikten **sonra Medyen ahalisi arasında,** Şuayb peygamberin yanında **senelerce,** on sene **kaldın** ve onun kızıyla evlendin. **Sonra da ey Mûsa!** Ömrünün kırkıncı yılında peygamber olmak suretiyle benim ilmimde **bir kader üstüne geldin.»**

41. **«Ve seni kendim için** peygamberliğe **seçtim.»**

42. **«Sen ve kardeşin** insanlara **ayetlerimi,** dokuz ayetimi **götürün ve** tesbih ederek ve başka yollarla **benim zikrimde kusur etmeyiniz.»**

43. **«Fir'avun'a gidiniz; şüphe yok ki o,** ilahlık iddia ederek **haddi aşmıştır.»**

44. «Bu iddiasından dönmesi hususunda **ona yumuşak söz söyleyin, belki öğüt dinler veya** Allah'tan **korkar** da döner.» Bu konudaki ümit, Hz. Musa ile Harun'a nispetledir. Zira Cenâb-ı Hak onun dönmeyeceğini elbette biliyordu.

45. **Dediler ki: «Ey Rabbimiz! Şüphesiz ki bize aşırı kötü davranmasından,** bizi hemen cezalandırmasından **yahut** bize karşı **azgınlık etmesinden,** kibirlenmesinden **korkuyoruz.»**

46. **Buyurdu ki: «Korkmayın, şüphe yok ki ben** yardımımla **sizinle birlikteyim,** onun dediğini **işitir** yaptığını **da görürüm.»**

47. **«Haydi, ona gidip de deyiniz ki, "şüphesiz biz Rabbin iki elçisiyiz.**

---

[1] أَنِ اقْذِفِيهِ... cümlesi مَا يُوحَى daki مَا'dan bedeldir.

[2] Buradaki emir haber anlamındadır.

Artık İsrailoğullarını bizimle birlikte Şam'a **gönder ve onlara işkence etme,** yani kazma, bina etme ve ağır yük taşıma gibi ağır işlerinde onları kullanmaktan vazgeç! **Muhakkak ki Biz sana Rabbin tarafından** peygamberliğimizin doğruluğuna dair **mucize getirdik. Selâm,** yani azaptan kurtuluş **hidayete tâbi olan kimsenin üzerine olsun.»**

48. **«Elbette bize; azabın,** getirdiklerimizi **yalanlayan ve** onlardan **yüz çeviren kimse üzerine olduğu vahyolundu.** Bunun üzerine Hz. Musa ile Harun firavun'a gelip bunların hepsini söylediler.

49. **(Firavun) Dedi ki: «O halde ey Mûsa! Sizin Rabbiniz kimdir?»** Hitap ederken sadece Hz. Musa'yı zikretmesi, elçilik hususunda onun asıl olması ve (daha önce) kendisini terbiye ettiğini ona delil getirmiş olması[1] sebebiyledir.

50. **(Hazreti Musa) Dedi ki: «Rabbimiz o zattır ki,** yaratılan **her şeye** şu an bulunduğu ve diğerlerinden ayrıldığı **yaratılışını vermiş, sonra da** onların arasından canlılara neyi yiyip neyi içeceğini, kimle birleşeceğini ve ihtiyacı olan diğer şeyleri **göstermiştir.»**

51. Firavun **dedi ki: «Öyleyse** Nuh'un, Hûd'un, Lût ve Sâlih'in kavmi gibi **önceki ümmetlerin** puta tapma konusunda **hali ne olacak?»**

KELİME ANLAMI

38. **إِذْ Çünkü** لِلتَّعْلِيلِ Talil içindir **أَوْحَيْنَا Biz vahyetmiştik** *(Kime?)* **إِلَى أُمِّكَ Annene** *(Nasıl?)* مَنَامًا Rüya أَوْ إِلْهَامًا Ya da ilham olarak *(Ne zaman?)* **وَلَدَتْكَ لَمَّا** Seni doğurduğunda وَخَافَتْ Ve korktuğunda *(Neden?)* **أَنْ يَقْتُلَكَ** Seni öldürmesinden *(Kimin?)* فِرْعَوْنُ Firavun'un *(Kim arasında?)* فِي جُمْلَةِ مَنْ يُولَدُ Doğacaklar arasında *(Neyi vahyettik?)* **مَا يُوحَى Vahyedileni** *(Ne hakkında?)* فِي أَمْرِكَ Senin durumun hakkında وَيُبْدَلُ مِنْهُ Bu vahyedilenden (şu gelecek ayet) bedel yapılır

39. **فَاقْذِفِيهِ Ve** **أَنِ اقْذِفِيهِ O'nu koy** أَلْقِيهِ O'nu yerleştir *(Neye?)* **فِي التَّابُوتِ Sandığa** **O'nu bırak** *(Ne ile?)* بِالتَّابُوتِ Sandıkla birlikte *(Nereye?)* **فِي الْيَمِّ Denize** بَحْرِ النِّيلِ Nil nehrine **فَلْيُلْقِهِ Ve peşinden O'nu bıraksın** *(Ne?)* **الْيَمُّ Derya** *(Nereye?)* **بِالسَّاحِلِ Sahile** أَيْ شَاطِئِهِ Yani, kenarına وَالْأَمْرُ Buradaki emir بِمَعْنَى الْخَبَرِ Haber manasındadır (bırakır) **يَأْخُذْهُ Ki O'nu alsın** *(Kim?)* **عَدُوٌّ Düşman olan biri** *(Kime düşman?)* **لِي Bana وَعَدُوٌّ Ve düşman olan biri** *(Kime düşman?)* **لَهُ O'na** وَهُوَ O kişi de *(Kimdir?)* فِرْعَوْنُ Firavun'dur **وَأَلْقَيْتُ Ve ben koydum** *(Neden sonra?)* **بَعْدَ أَنْ** أَخَذُوكَ Seni aldıklarından sonra *(Kim üzerine?)* **عَلَيْكَ Senin üzerine** *(Ne koydum?)*

[1] Seni çocuk iken içimizde büyütmedik mi? (Şuara,18) (Mütercim)

مَحَبَّةً **Sevgi** *(Kim tarafından?)* مِنِّي **Benim tarafımdan** *(Niye?)* لِتُحَبَّ Sevilesin için *(Nerede?)* فِي النَّاسِ İnsanlar arasında فَأَحْبَبْتُكَ Ve seni sevdi *(Kim?)* فِرْعَوْنُ Firavun وَكُلُّ عَلَى عَيْنِي **Ve yetiştirilmen için** وَلِتُصْنَعَ Ve seni gören herkes مَنْ رَآكَ **Nezaretimde** تُرَبَّى Terbiye edilmen için *(Ne üzere?)* عَلَى رِعَايَتِي Benim gözetimim üzere وَحِفْظِي Ve korumam üzere *(Kimi?)* لَكَ Seni

40. إِذْ **Çünkü** لِلتَّعْلِيلِ Bu talil içindir تَمْشِي **Yürüyordu** *(Kim?)* أُخْتُكَ **Kardeşin** *(O da kimdir?)* مَرْيَمُ Meryem *(Niçin?)* لِتَتَعَرَّفَ Araştırmak için *(Neyi?)* مِنْ خَبَرِكَ Senin haberini وَقَدْ لَا تَقْبَلُ Ve onlar getirmişlerdi *(Ne?)* مَرَاضِعَ Sütanneler وَأَنْتَ Ve sen *(Neydin?)* أَحْضَرُوا Kabul etmiyordun *(Neyi?)* ثَدْيَ وَاحِدَةٍ Hiçbirinin göğsünü *(Kimden?)* مِنْهُنَّ O sütannelerden فَتَقُولُ **Ve diyordu ki:** هَلْ أَدُلُّكُمْ **Size göstereyim mi** *(Kimi?)* عَلَى مَنْ **O kimseyi ki,** يَكْفُلُهُ **Ona bakacak** فَأُجِيبَتْ İsteğine karşılık verildi فَجَاءَتْ O da getirdi *(Kimi?)* بِأُمِّهِ Musa'nın annesini فَقَبِلَ Musa da kabul etti *(Neyi?)* ثَدْيَهَا Annesinin göğsünü فَرَجَعْنَاكَ **Böylece seni döndürdük** *(Kime?)* إِلَى أُمِّكَ **Annene** *(Niye?)* كَيْ تَقَرَّ **Aydınlansın diye** *(Ne?)* عَيْنُهَا **Gözü** *(Ne sebebiyle?)* بِلِقَائِكَ Sana kavuşması sebebiyle *(Daha niye?)* وَلَا تَحْزَنَ **Ve üzülmesin diye** *(Ne zaman?)* حِينَئِذٍ Böyle olduğunda وَقَتَلْتَ **Ve sen öldürdün** *(Kimi?)* نَفْسًا **Bir kişiyi** هُوَ O *(Kimdir?)* الْقِبْطِيُّ Kıbtîdir *(Nerede öldürdün?)* بِمِصْرَ Mısır'da فَاغْتَمَمْتَ Ve sen üzüldün *(Neye?)* لِقَتْلِهِ O'nu öldürmene *(Kim tarafından olduğu halde?)* مِنْ جِهَةِ فِرْعَوْنَ Firavun tarafından (bir kafir) olduğu halde فَنَجَّيْنَاكَ **Ve seni kurtardık** *(Neden?)* مِنَ الْغَمِّ **Üzüntüden** وَفَتَنَّاكَ **Ve seni düşürdük** *(Neye?)* فُتُونًا **Fitnelere** اخْتَبَرْنَاكَ Seni sınadık *(Ne ile?)* بِالْإِيقَاعِ Düşmenle *(Neye?)* فِي غَيْرِ ذَلِكَ Bunun dışındaki fitnelere وَخَلَّصْنَاكَ Ve seni kurtardık *(Neden?)* مِنْهُ Ondan فَلَبِثْتَ **Ve sen kaldın** *(Ne kadar?)* سِنِينَ **Senelerce** عَشْرًا On sene *(Kimin arasında?)* فِي أَهْلِ مَدْيَنَ **Medyen halkı arasında** *(Neden sonra?)* بَعْدَ مَجِيئِكَ Gelmenden sonra *(Nereye?)* إِلَيْهَا Oraya *(Nereden?)* مِنْ مِصْرَ Mısır'dan *(Kimin yanına?)* عِنْدَ شُعَيْبِ النَّبِيِّ Şuayb peygamberin yanına *(Daha neden sonra?)* وَتَزَوُّجِكَ Ve evlenmenden sonra *(Kim ile?)* بِابْنَتِهِ O'nun kızıyla ثُمَّ جِئْتَ **Sonra sen ulaştın** *(Neye göre?)* عَلَى قَدَرٍ **Takdire göre** *(Neredeki takdire göre?)* فِي عِلْمِي Benim ilmimdeki *(Neye ulaştın?)* بِالرِّسَالَةِ Peygamberliğe وَهُوَ O takdirde *(Nedir?)* أَرْبَعُونَ سَنَةً Kırk senedir *(Neden?)* مِنْ عُمُرِكَ Senin ömründen يَا مُوسَى **Ey Musa**

41. وَاصْطَنَعْتُكَ **Seni ayırdım** اخْتَرْتُكَ Seni seçtim *(Kim için?)* لِنَفْسِي **Kendim için** *(Ne ile seçtim?)* بِالرِّسَالَةِ Risalet ile seçtim

42. اِذْهَبْ **Git** *(Kim?)* اَنْتَ **Sen** وَاَخُوكَ **Ve kardeşin** *(Kime?)* إِلَى النَّاسِ İnsanlara *(Ne ile?)* بِاٰيَاتِي **Mucizelerimle** اَلتِّسْعِ Dokuz tane olan وَلَا تَنِيَا **Gevşeklik göstermeyin** تَفْتُرَا İhmalkâr davranmayın *(Ne hususta?)* فِي ذِكْرِي **Beni zikretmek hususunda** *(Ne ile zikretmek?)* بِتَسْبِيحٍ Tenzih etmekle وَغَيْرِهِ Ve diğerleriyle

43. اِذْهَبَا **Gidin** *(Kime?)* اِلٰى فِرْعَوْنَ **Firavun'a** اِنَّهُ **Çünkü O** طَغٰى **Haddi aştı** *(Ne ile?)* بِادِّعَائِهِ الرُّبُوبِيَّةَ İlahlık davasıyla

44. فَقُولَا **Ve söyleyin** *(Kime?)* لَهُ **O'na** *(Ne söyleyin?)* قَوْلًا **Söz** *(Öyle söz ki,)* لَيِّنًا **Yumuşak** *(Ne hususta?)* فِي رُجُوعِهِ Dönmesi hususunda *(Neden?)* عَنْ ذٰلِكَ Bundan لَعَلَّهُ **Umulur ki** يَتَذَكَّرُ **Söz dinler** يَتَّعِظُ Öğüt alır اَوْ يَخْشٰى **Ya da korkar** *(Kimden?)* اَللّٰهَ Allah'tan فَيَرْجِعَ Ve döner وَالتَّرَجِّي Buradaki teracci *(Kime nispetledir?)* بِالنِّسْبَةِ إِلَيْهِمَا Musa ve Harun'a nispetledir *(Niye?)* لِعِلْمِهِ تَعَالٰى Allah Teala bildiği için *(Neyi?)* بِأَنَّهُ Şunu ki Firavun لَا يَرْجِعُ Dönmeyecek

45. قَالَا **İkisi dedi ki:** رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!** اِنَّنَا **Muhakkak ki biz** نَخَافُ **Korkuyoruz** *(Neden?)* اَنْ يَفْرُطَ **Şiddetle saldırmasından** *(Kime?)* عَلَيْنَا **Bizim üzerimize** أَيْ يَعْجَلَ Yani, acele etmesinden *(Neye?)* بِالْعُقُوبَةِ Azaba *(Veya neden korkuyoruz?)* اَوْ اَنْ يَطْغٰى **Ya da haddi aşmasından** *(Kime karşı?)* عَلَيْنَا Bize karşı أَيْ يَتَكَبَّرَ Yani, büyüklenmesinden

46. قَالَ **(Allah) dedi ki:** لَا تَخَافَا **Korkmayın** اِنَّنِي **Muhakkak ki ben** مَعَكُمَا **Sizinle birlikteyim** *(Ne ile?)* بِعَوْنِي Yardımımla اَسْمَعُ **İşitiyorum** *(Neyi?)* مَا يَقُولُ Söylediğini وَاَرٰى **Ve görüyorum** *(Neyi?)* مَا يَفْعَلُ Yaptığını

47. فَاْتِيَاهُ **Haydi, ona gidin** فَقُولَا **Ve deyin ki:** اِنَّا **Muhakkak ki biz** *(Neyiz?)* رَسُولَا رَبِّكَ **Senin Rabbinin elçileriyiz** فَاَرْسِلْ **O halde hemen gönder** *(Kiminle?)* مَعَنَا **Bizimle** *(Kimi?)* بَنِي اِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarını** *(Nereye?)* إِلَى الشَّامِ Şam'a وَلَا تُعَذِّبْ **Ve eziyet etme** *(Kime?)* هُمْ **Onlara** أَيْ خَلِّ عَنْهُمْ Yani, onlardan kaldır *(Neyi?)* مِنِ اسْتِعْمَالِكَ إِيَّاهُمْ Onları çalıştırmanı *(Nerede?)* فِي أَشْغَالِكَ الشَّاقَّةِ Zor işlerinde *(Ne gibi?)* كَالْحَفْرِ Yer kazma وَالْبِنَاءِ Yapı yapma وَحَمْلِ الثَّقِيلِ Ve ağır şeyleri taşıma gibi قَدْ جِئْنَا **Kesinlikle biz getirdik** *(Kime?)* كَ **Sana** *(Ne getirdik?)* بِاٰيَةٍ **Bir mucize** بِحُجَّةٍ Bir delil *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbinden** *(Ne üzerine delil?)* عَلٰى صِدْقِنَا Doğruluğumuz üzerine *(Nede?)* بِالرِّسَالَةِ Elçilikte وَالسَّلَامُ **Selam** *(Kim üzerine olsun?)* عَلٰى مَنْ **O kimse üzerine olsun ki** اِتَّبَعَ **Tâbi oldu** *(Neye?)* اَلْهُدٰى **Hidayete** أَيِ السَّلَامَةُ Yani, kurtuluş *(Kimi içindir?)* لَهُ Onun içindir *(Neden kurtuluş?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan

48. إِنَّا **Muhakkak ki biz** قَدْ أُوحِيَ **Kesinlikle vahyolundu** *(Kime?)* إِلَيْنَا **Bize** *(Ne vahyolundu?)* أَنَّ الْعَذَابَ **Elbette azap** *(Kim üzerinedir?)* عَلَى مَنْ **O kimse üzerinedir ki,** كَذَّبَ **Yalanladı** *(Neyi?)* مَا جِئْنَا بِهِ Getirdiğimiz şeyi وَتَوَلَّى **Ve sırt çevirdi** أَعْرَضَ Yüz çevirdi *(Neden?)* عَنْهُ Getirdiğimiz şeyden فَأَتَيَاهُ Böylece O'na gittiler وقَالَا Ve söylediler *(Neyi?)* جَمِيعَ مَا ذُكِرَ Anlatılanların hepsini

49. قَالَ **(Firavun) dedi ki:** فَمَنْ **O halde kimdir** رَبُّكُمَا **Sizin Rabbiniz** يَا مُوسَى **Ey Musa** اِقْتَصَرَ (Firavun) yetindi *(Ne ile?)* عَلَيْهِ Musa ile لِأَنَّهُ Çünkü O *(Nedir?)* اَلْأَصْلُ (Risalette) asıldır وَلِإِدْلَالِهِ Ve Firavun delil getirdiği için *(Kime?)* عَلَيْهِ Musa'ya *(Neyi?)* بِالتَّرْبِيَةِ (Kendisini) terbiye ettiğini

50. قَالَ **(Musa) dedi ki:** رَبُّنَا **Bizim Rabbimiz** اَلَّذِي **O zattır ki** أَعْطَى **Verdi** *(Neye?)* الَّذِي **Yaratılışını** خَلْقَهُ *(Ne verdi?)* مِنَ الْخَلْقِ Mahlûkattan *(Neden?)* كُلَّ شَيْءٍ **Her şeye** O yaratılışını ki, هُوَ عَلَيْهِ O, o yaratılış üzerinedir مُتَمَيِّزٌ بِهِ Ve onunla ayrılmıştır *(Neden?)* عَنْ غَيْرِهِ Diğer yaratıklardan ثُمَّ **Sonra** هَدَى **Ulaştırdı** *(Neyi?)* اَلْحَيَوَانَ Canlı olanı *(Neden?)* مِنْهُ Yarattıklarından *(Nereye ulaştırdı?)* إِلَى مَطْعَمِهِ Yiyeceğine وَمَشْرَبِهِ İçeceğine وَمَنْكَحِهِ Ve evleneceğine وَغَيْرِ ذَلِكَ Ve diğer yerlere

51. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ Firavun *(Ne dedi?)* فَمَا بَالُ حَالُ الْقُرُونِ **O halde milletlerin** hali **durumu nedir?** اَلْأُمَمِ Ümmetlerin *(Öyle milletler ki,)* اَلْأُولَى **Önceden gelen** *(Ne gibi?)* كَقَوْمِ نُوحٍ Nuh'un وَهُودٍ Hûd'un وَلُوطٍ Lût'un وَصَالِحٍ Ve Salih'in kavmi gibi *(Ne hususta?)* فِي عِبَادَتِهِمْ Tapmaları hususunda *(Neye?)* اَلْأَوْثَانَ Putlara

﴿قَالَ﴾ مُوسى ﴿عِلْمُهَا﴾ أَيْ عِلْمُ حَالِهِمْ مَحْفُوظٌ ﴿عِنْدَ رَبِّي فِي كِتَابٍ﴾ هُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ يُجَازِيهِمْ عَلَيْهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿لَا يَضِلُّ﴾ يَغِيبُ ﴿رَبِّي﴾ عَنْ شَيْءٍ ﴿وَلَا يَنْسَى ﴿٥٢﴾﴾ رَبِّي شَيْئًا هُوَ ﴿الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ﴾ فِي جُمْلَةِ الْخَلْقِ ﴿الْأَرْضَ مَهْدًا﴾ فِرَاشًا ﴿وَسَلَكَ﴾ سَهَّلَ ﴿لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا﴾ طُرُقًا ﴿وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً﴾ مَطَرًا قَالَ تَعَالَى تَتْمِيمًا لِمَا وَصَفَهُ بِهِ مُوسَى وَخِطَابًا لِأَهْلِ مَكَّةَ ﴿فَأَخْرَجْنَا بِهِ أَزْوَاجًا﴾ أَصْنَافًا ﴿مِنْ نَبَاتٍ شَتَّى ﴿٥٣﴾﴾ صِفَةُ أَزْوَاجًا أَيْ مُخْتَلِفَةِ الْأَلْوَانِ وَالطُّعُومِ وَغَيْرِهِمَا وَشَتَّى جَمْعُ شَتِيتٍ كَمَرِيضٍ وَمَرْضَى مِنْ شَتَّ الْأَمْرُ تَفَرَّقَ ﴿كُلُوا﴾ مِنْهَا ﴿وَارْعَوْا أَنْعَامَكُمْ﴾ فِيهَا جَمْعُ نَعَمٍ وَهِيَ الْإِبِلُ وَالْبَقَرُ وَالْغَنَمُ يُقَالُ رَعَتِ الْأَنْعَامُ وَرَعَيْتُهَا وَالْأَمْرُ لِلْإِبَاحَةِ وَتَذْكِيرِ النِّعْمَةِ وَالْجُمْلَةُ حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ أَخْرَجْنَا أَيْ مُبِيحِينَ لَكُمُ الْأَكْلَ وَرَعْيَ الْأَنْعَامِ ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ هُنَا ﴿لَآيَاتٍ﴾ لَعِبَرًا ﴿لِأُولِي النُّهَى ﴿٥٤﴾﴾ لِأَصْحَابِ الْعُقُولِ جَمْعُ نُهْيَةٍ كَغُرْفَةٍ وَغُرَفٍ سُمِّيَ بِهِ الْعَقْلُ لِأَنَّهُ يَنْهَى صَاحِبَهُ عَنِ ارْتِكَابِ الْقَبَائِحِ ﴿مِنْهَا﴾ أَيْ مِنَ الْأَرْضِ ﴿خَلَقْنَاكُمْ﴾ بِخَلْقِ أَبِيكُمْ آدَمَ مِنْهَا ﴿وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ﴾ مَقْبُورِينَ بَعْدَ الْمَوْتِ ﴿وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ﴾ عِنْدَ الْبَعْثِ ﴿تَارَةً﴾ مَرَّةً ﴿أُخْرَى ﴿٥٥﴾﴾ كَمَا أَخْرَجْنَاكُمْ عِنْدَ ابْتِدَاءِ خَلْقِكُمْ ﴿وَلَقَدْ أَرَيْنَاهُ﴾ أَيْ أَبْصَرْنَا فِرْعَوْنَ ﴿آيَاتِنَا كُلَّهَا﴾ التِّسْعَ ﴿فَكَذَّبَ﴾ بِهَا وَزَعَمَ أَنَّهَا سِحْرٌ ﴿وَأَبَى ﴿٥٦﴾﴾ أَنْ يُوَحِّدَ اللهَ تَعَالَى ﴿قَالَ أَجِئْتَنَا لِتُخْرِجَنَا مِنْ أَرْضِنَا﴾ مِصْرَ وَيَكُونَ لَكَ الْمُلْكُ فِيهَا ﴿بِسِحْرِكَ يَا مُوسَى ﴿٥٧﴾﴾ ﴿فَلَنَأْتِيَنَّكَ بِسِحْرٍ مِثْلِهِ﴾ يُعَارِضُهُ ﴿فَاجْعَلْ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ مَوْعِدًا﴾ لِذَلِكَ ﴿لَا نُخْلِفُهُ نَحْنُ وَلَا أَنْتَ مَكَانًا﴾ مَنْصُوبٌ بِنَزْعِ الْخَافِضِ فِي ﴿سِوًى ﴿٥٨﴾﴾ بِكَسْرِ أَوَّلِهِ وَضَمِّهِ [سُوًى] أَيْ وَسَطًا تَسْتَوِي إِلَيْهِ مَسَافَةُ الْجَانِبَيْنِ مِنَ الطَّرَفَيْنِ ﴿قَالَ﴾ مُوسَى ﴿مَوْعِدُكُمْ يَوْمُ الزِّينَةِ﴾ يَوْمُ عِيدٍ لَهُمْ يَتَزَيَّنُونَ فِيهِ وَيَجْتَمِعُونَ ﴿وَأَنْ يُحْشَرَ النَّاسُ﴾ يُجْمَعَ أَهْلُ مِصْرَ ﴿ضُحًى ﴿٥٩﴾﴾ وَقْتَهُ لِلنَّظَرِ فِيمَا يَقَعُ ﴿فَتَوَلَّى فِرْعَوْنُ﴾ أَدْبَرَ ﴿فَجَمَعَ كَيْدَهُ﴾ أَيْ ذَوِي كَيْدِهِ مِنَ السَّحَرَةِ ﴿ثُمَّ أَتَى ﴿٦٠﴾﴾ بِهِمُ الْمَوْعِدَ ﴿قَالَ لَهُمْ مُوسَى﴾ وَهُمُ اثْنَانِ وَسَبْعُونَ مَعَ كُلِّ وَاحِدٍ حَبْلٌ وَعَصًا ﴿وَيْلَكُمْ﴾ أَيْ أَلْزَمَكُمُ اللهُ الْوَيْلَ ﴿لَا تَفْتَرُوا عَلَى اللهِ كَذِبًا﴾ بِإِشْرَاكِ أَحَدٍ مَعَهُ ﴿فَيُسْحِتَكُمْ﴾ بِضَمِّ الْيَاءِ وَكَسْرِ الْحَاءِ وَبِفَتْحِهِمَا أَيْ يُهْلِكَكُمْ ﴿بِعَذَابٍ﴾ مِنْ عِنْدِهِ ﴿وَقَدْ خَابَ﴾ خَسِرَ ﴿مَنِ افْتَرَى ﴿٦١﴾﴾ كَذِبَ عَلَى اللهِ ﴿فَتَنَازَعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ﴾ فِي مُوسَى وَأَخِيهِ ﴿وَأَسَرُّوا النَّجْوَى ﴿٦٢﴾﴾ أَيِ الْكَلَامَ بَيْنَهُمْ فِيهِمَا ﴿قَالُوا﴾ لِأَنْفُسِهِمْ ﴿إِنْ هَذَانِ﴾ لِأَبِي عَمْرٍو وَلِغَيْرِهِ هٰذَانِ وَهُوَ مُوَافِقٌ لِلُغَةِ مَنْ يَأْتِي فِي الْمُثَنَّى بِالْأَلِفِ فِي أَحْوَالِهِ الثَّلَاثِ ﴿لَسَاحِرَانِ يُرِيدَانِ أَنْ يُخْرِجَاكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِمَا وَيَذْهَبَا بِطَرِيقَتِكُمُ الْمُثْلَى ﴿٦٣﴾﴾

مُؤَنَّثُ أَمْثَلُ بِمَعْنَى أَشْرَفُ أَيْ بِأَشْرَافِكُمْ بِمَيْلِهِمْ إِلَيْهِمَا لِغَلَبَتِهِمَا ﴿فَاجْمَعُوا كَيْدَكُمْ﴾ مِنَ السِّحْرِ بِهَمْزَةِ وَصْلٍ وَفَتْحِ الْمِيمِ مِنْ «جَمَعَ» أَيْ: «لَمَّ» وَبِهَمْزَةِ قَطْعٍ وَكَسْرِ الْمِيمِ [فَأَجْمِعُوا] مِنْ «أَجْمَعَ»: «أَحْكَمَ» ﴿ثُمَّ ائْتُوا صَفًّا﴾ حَالٌ أَيْ مُصْطَفِّينَ ﴿وَقَدْ أَفْلَحَ﴾ فَازَ ﴿الْيَوْمَ مَنِ اسْتَعْلَى ﴿٦٤﴾﴾ غَلَبَ

TÜRKÇE ANLAMI

52. Musa **da dedi ki: «Onlar**ın durumun**a ait bilgi,** kıyamet günü içerisindekilere göre karşılık görecekleri levh-i mahfuz denilen **Rabbimin katındaki bir kitapta** mahfuz**dur ki, Rabbim** hiçbir şeyi **kaçırmaz ve** rabbim hiçbir şeyi **unutmaz.»**

53. O, tüm mahlûkat arasında **sizin için yeryüzünü bir beşik,** döşek **kılan ve orada sizin için yollar açan ve gökten bir su,** yağmur **indirendir.** Cenâbı Hak bunları Musa'nın(a.s.) vasıfladığı şeyleri tamamlamak ve ayrıca sonrasında Mekkelilere hitap etmek için söylemiştir. **Artık onunla,** renkleri, tatları ve daha birçok şeyi **farklı farklı**[1] olan **bitkilerden çiftler,** sınıflar **çıkardık;**

54. onlardan **yeyin ve** orada **hayvanlarınızı**[2] **otlatın,**[3] **şüphe yok ki, bu**rada anlatılan**lar**da **akıl**[4] **sahipleri için ibretler vardır.**

55. Babanız Âdem'i yaratmak suretiyle **sizi ondan,** topraktan **yarattık ve** öldükten sonra **sizi** gömülmüş bir şekilde **oraya döndüreceğiz ve** tıpkı ilk defa yaratılışınızda olduğu gibi, diriliş esnasında da **sizi ondan bir defa daha çıkaracağız.**

56. Andolsun ki biz ayetlerimizin hepsini, dokuzunu da **o** Firavun**a gösterdik. Böyleyken o,** bunun sihir olduğunu iddia ederek **yalanladı ve** Allah tealayı birlemekten **kaçındı.**

57. (Firavun) Dedi ki: «Ey Mûsa! Sen, sihrinle bizi yurdumuz olan Mısır'**dan çıkar**arak oranın mülkünü ele geçir**mek için mi geldin?»**

---

[1] شَتَّى kelimesi أَزْوَاجًا kelimesinin sıfatıdır. Bu kelime tıpkı مَرِيضٌ ve مَرْضَى kelimeleri gibi شَتِيتٌ kelimesinin cemisidir."İş çeşitlendi" anlamındadır.

[2] أَنْعَامٌ kelimesi نَعَمٌ kelimesinin cemisidir. Bu kelime deve, sığır ve koyunlar anlamına gelir.

[3] رَعَى fiili, رَعَتِ الْأَنْعَامُ misalinde olduğu gibi hem lazım, hem de رَعَيْتُ الْأَنْعَامَ misalinde olduğu gibi mütaaddi olarak kullanılır. Ayrıca ayetteki emir ibaha ve nimeti hatırlatmak içindir. ...كُلُوا Cümlesi أَخْرَجْنَا fiilinin zamirinden hal olup مُبِيحِينَ لَكُمُ الْأَكْلَ وَرَعْيَ الْأَنْعَامِ takdirindedir.

[4] Ayetteki اَلنُّهَى kelimesi نُهْيَةٌ kelimesinin cemisidir. Tıpkı غُرْفَةٌ ile غُرَفٌ kelimeleri gibi. Aklın اَلنُّهَى ismini alması kişiyi kötü şeyler yapmaktan nehyettiği içindir.

58. «**O halde elbette biz de sana onun benzeri** olan karşı **bir sihir getireceğiz. Artık bizim aramızla senin aranda** bu sihir için **buluşacak bir vakit tayin et ki, o bizim de senin de caymayacağımız** her iki taraftan gelenler için mesafesi eşit olan **orta**da **bir yer**[1] **olsun.**»

59. Musa **dedi ki: «Size vaadedilen vakit, ziynet günü** -bu gün onların toplanıp da süslendikleri bir bayram günüdür- **ve insanların,** Mısır halkının ne olacağına bakmak için **toplanacağı kuşluk** zamanıdır.»

60. **Firavun dönüp gitti, bütün hilesini,** sihir hilelerini bilen adamlarını **topladı, sonra** bu kişilerle birlikte sözleşilen yere **geldi.**

61. **Musa onlara** her birinin elinde ip ve sopa bulunan yetmiş iki kişiye **dedi ki:** «Allah **sizlere veyli** daim kılsın! Birilerini kendisine ortak koşmak suretiyle **Allah'a karşı yalan yere iftirada bulunmayın, sonra sizi** tarafından **azab ile helâk eder**[2] **ve muhakkak ki,** Allah tealaya yalan yere **iftira eden hüsrana uğramıştır.**»

62. **Artık aralarında** Musa ve kardeşi hakkındaki **işlerini tartıştılar ve** onlar hakkında aralarında **gizlice fısıldaştılar.**

63. Kendi kendilerine **dediler ki: « Elbette bu ikisi**[3]**, sizi sihirleriyle yurdunuzdan çıkarmak ve sizin en şerefli olan**[4] **yolunuzu** yani galip geldikleri için kendilerine meyledecek olan en şerefli insanlarınızı **ortadan kaldırmak, isteyen iki büyücü!**

64. «**Öyleyse bütün** sihir **hilelerinizi toplayınız,**[5] **sonra saf olarak**[6] **geliniz. Şüphesiz ki, bugün üstün** galip **gelen, felâh bulmuş,** kurtulmuş **olacaktır.**»

KELİME ANLAMI

52. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* مُوسٰى Musa عِلْمُهَا **Onların bilgisi** أَيْ عِلْمُ حَالِهِمْ Yani, onların ne halde olduklarının bilgisi *(Nedir?)* مَحْفُوظٌ Saklıdır *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّي **Rabbimin indinde** فِي كِتَابٍ **Bir kitapta** هُوَ O da *(Nedir?)* اَللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ Levh-i mahfuzdur

---

[1] مَكَانًا kelimesi nez-i hâfiz yoluyla nasbolmuştur.

[2] فيسحتكم kelimesi (bizim kıraatimizde olduğu gibi) فَيُسْحِتَكُمْ şeklinde de فَيَسْحَتَكُمْ şeklinde de okunmuştur.

[3] Ebu Amr إِنَّ هٰذَيْنِ şeklinde okumuştur. Başkaları ise هٰذَانِ şeklinde okumuşlardır; bu okuyuş tesniyenin üç halini de elifle okuyanların lügatına uygundur.

[4] اَلْمُثْلٰى kelimesi أَمْثَلُ kelimesinin müennesi olup "en şerefli" anlamındadır.

[5] فاجْمعُوا kelimesi "toplamak" anlamındaki جَمَعَ kökünden gelirse hemze-i vasıl ve fethalı mim ile okunur. "Sağlamlaştırmak" anlamındaki أَجْمَعَ kökünden gelirse hemze-i kat' ve kesreli mim ile okunur.

[6] صَفًّا kelimesi haldir. Yani مُصْطَفِّينَ takdirinde olup "saf haline gelmiş bir şekilde" demektir.

يُجَازِيهِمْ Onları cezalandıracak *(Neye karşılık?)* عَلَيْهَا O hallerine karşılık *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü **Şaşmaz** لَا يَضِلُّ يَغِيبُ Gizli olmaz *(Kim?)* رَبِّي **Rabbim** *(Neden?)* عَنْ شَيْءٍ Hiçbir şeyden **Ve unutmaz** وَلَا يَنْسَى *(Kim?)* رَبِّي Rabbim *(Neyi?)* شَيْئًا Hiçbir şeyi

53. هُوَ Allah الَّذِي **Öyle zattır ki** جَعَلَ **Yaptı** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Ne arasında?)* فِي جُمْلَةِ الْخَلْقِ Yarattıklarının arasında *(Neyi yaptı?)* الْأَرْضَ **Yeri** *(Ne yaptı?)* مَهْدًا **Beşik yaptı** فِرَاشًا Döşek yaptı وَسَلَكَ **Ve açtı** سَهَّلَ Kolaylaştırdı *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Nerede?)* فِيهَا **Yeryüzünde** *(Ne açtı?)* سُبُلًا **Yollar** طُرُقًا Yollar وَأَنْزَلَ **Ve indirdi** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne indirdi?)* مَاءً **Su** مَطَرًا Yağmur قَالَ تَعَالَى Allah buyurdu *(Niçin?)* تَتْمِيمًا Tamamlamak için *(Neyi?)* لِمَا وَصَفَهُ بِهِ مُوسَى Musa'nın Allah'ı vasıfladığı şeyleri *(Daha için?)* وَخِطَابًا Hitab etmek için *(Kime?)* لِأَهْلِ مَكَّةَ Mekke halkına فَأَخْرَجْنَا **Biz çıkarttık** *(Ne sebebiyle?)* بِهِ **O yağmur sebebiyle** *(Ne çıkarttık?)* أَزْوَاجًا **Çiftler** أَصْنَافًا Sınıflar *(Neden?)* مِنْ نَبَاتٍ **Bitkilerden** *(Öyle çiftler ki,)* شَتَّى **Farklı farklı** *(Bu kelime nedir?)* صِفَةُ أَزْوَاجًا 'Ezvâcen' kelimesinin sıfatıdır أَيْ مُخْتَلِفَةِ الْأَلْوَانِ Yani, renkleri çeşit çeşit وَالطُّعُومِ Tatları çeşit çeşit وَغَيْرِهِمَا Ve diğer özellikleri çeşit çeşit وَشَتَّى 'Şettâ' kelimesi *(Nedir?)* جَمْعُ شَتِيتٍ 'Şetît' kelimesinin çoğuludur *(Ne gibi?)* كَمَرِيضٍ وَمَرْضَى 'Merîd' ve 'Merdâ' gibi *(Neden türemiştir?)* مِنْ شَتَّ الْأَمْرُ Şetta'l-emru cümlesinde(ki 'şette' fiilinde)n تَفَرَّقَ 'dağıldı' manasındadır

54. كُلُوا **Yiyin** *(Neden?)* مِنْهَا O bitkilerden وَارْعَوْا **Ve otlatınız** *(Neyi?)* أَنْعَامَكُمْ **Hayvanlarınızı** *(Nerede?)* فِيهَا Bitkilerde *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ نَعَمٍ 'Neam' kelimesinin çoğuludur وَهِيَ O hayvanlar da *(Nedir?)* الْإِبِلُ Deve وَالْبَقَرُ Sığır وَالْغَنَمُ Ve koyundur يُقَالُ Denir ki: رَعَتْ Otladı *(Ne?)* الْأَنْعَامُ Hayvanlar *(Daha ne denir?)* وَرَعَيْتُهَا Ve ben onları güttüm (lazım ve müteaddi olarak) وَالْأَمْرُ Buradaki emir *(Ne içindir?)* لِلْإِبَاحَةِ İbaha içindir *(Daha niçindir?)* وَتَذْكِيرِ النِّعْمَةِ Nimeti hatırlatmak içindir وَالْجُمْلَةُ Bu cümle ('Külû ver'av...') *(Nedir?)* حَالٌ Haldir *(Neden?)* مِنْ ضَمِيرِ أَخْرَجْنَا 'Ahrecnâ' fiilinin zamirinden أَيْ Yani, *(Nasıl çıkardık?)* مُبِيحِينَ لَكُمْ Size mubah kılarak *(Neyi?)* الْأَكْلَ Yemeği وَرَعْيِ الْأَنْعَامِ Ve hayvanları otlatmayı **Muhakkak** إِنَّ فِي ذَلِكَ **ki bunda vardır** هُنَا الْمَذْكُورِ Burada zikredilende *(Ne vardır?)* لَآيَاتٍ **Elbette hikmetler vardır** لَعِبَرًا Kesinlikle ibretler vardır *(Kim için?)* لِأُولِي النُّهَى **Akıl**

sahipleri için لِأَصْحَابِ الْعُقُولِ Akıl sahipleri için *('Nühâ' kelimesi nedir?)* جَمْعُ نُهْيَةٍ 'Nühye' kelimesinin çoğuludur *(Ne gibi?)* كَغُرْفَةٍ وَغُرَفٌ 'Ğurfe' ve 'Ğuref' gibi سُمِّيَ بِهِ Bununla isimlendirildi *(Ne?)* اَلْعَقْلُ Akıl *(Niye?)* لِأَنَّهُ Çünkü o يَنْهَى Alıkoyar *(Kimi?)* صَاحِبَهُ Sahibini *(Neden?)* عَنِ ارْتِكَابِ الْقَبَائِحِ Çirkin işleri yapmktan

55. مِنْهَا Oradan أَيْ مِنَ الْأَرْضِ Yani, yerden خَلَقْنَا **Yarattık** *(Kimi?)* **كُمْ Sizi** *(Ne ile?)* بِخَلْقِ أَبِيكُمْ Babanızı yaratmakla *(Ondan bedel?)* آدَمَ Âdem'i *(Nereden?)* مِنْهَا Yerden **وَفِيهَا Ve oraya** نُعِيدُ **Döndüreceğiz** *(Kimi?)* **كُمْ Sizi** *(Ne olduğunuz halde?)* مَقْبُورِينَ Kabire girmiş olduğunuz halde *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْمَوْتِ Öldükten sonra **وَمِنْهَا Ve oradan** نُخْرِجُ **Çıkaracağız** *(Kimi?)* **كُمْ Sizi** *(Ne zaman?)* عِنْدَ الْبَعْثِ Diriliş anında *(Nasıl çıkaracağız?)* تَارَةً مَرَّةً أُخْرَى **Bir defa** kere **daha** *(Ne gibi?)* كَمَا أَخْرَجْنَاكُمْ Sizi çıkardığımız gibi *(Ne zaman?)* عِنْدَ ابْتِدَاءِ خَلْقِكُمْ İlk yaratılışınızda

56. وَلَقَدْ Ve andolsun ki, kesinlikle أَرَيْنَاهُ **Biz O'na gösterdik** أَيْ أَبْصَرْنَا Yani, gösterdik *(Kime?)* فِرْعَوْنَ Firavun'a *(Neyi?)* **اٰيَاتِنَا Mucizelerimizi كُلَّهَا Hepsini** *(Öyle mucizeler ki,)* اَلتِّسْعَ Dokuz tane olan **فَكَذَّبَ Fakat O yalanladı** *(Neyi?)* بِهَا Onları وَزَعَمَ Ve iddia etti ki, أَنَّهَا O mucizeler *(Nedir?)* سِحْرٌ Sihirdir **وَأَبَى Ve geri durdu** *(Neden?)* أَنْ يُوَحِّدَ Tek kabul etmekten *(Kimi?)* اَللّٰهَ تَعَالٰى Yüce olan Allah'ı

57. قَالَ (Firavun) dedi ki: اَجِئْتَنَا Sen geldin mi *(Niçin?)* لِتُخْرِجَنَا **Bizi çıkarasın için** *(Nereden?)* مِنْ أَرْضِنَا **Yurdumuzdan** *(Ondan bedel?)* مِصْرَ Mısır'dan *(Daha niçin?)* وَيَكُونَ Olması için *(Kimin?)* لَكَ Senin *(Ne?)* اَلْمُلْكُ Hükümdarlık *(Nerede?)* فِيهَا Mısır'da *(Ne ile?)* بِسِحْرِكَ **Sihrinle يَا مُوسٰى Ey Musa**

58. فَلَنَأْتِيَنَّكَ Elbette biz sana getireceğiz *(Ne?)* بِسِحْرٍ **Bir büyü ki, مِثْلِهِ Onun benzeri** يُعَارِضُهُ Ona karşı çıkabilecek **فَاجْعَلْ O halde sen tayin et بَيْنَنَا Bizim aramızla وَبَيْنَكَ Senin aranda** *(Ne tayin et?)* **مَوْعِدًا Buluşma zamanı** *(Ne için?)* لِذٰلِكَ Bunun için *(Öyle buluşma zamanı ki,)* **لَا نُخْلِفُهُ Ona muhalefet etmeyeceğiz نَحْنُ Ne biz وَلَا اَنْتَ Ne de sen** *(Nerede?)* **مَكَانًا Bir mekânda** *(Bu kelime nedir?)* مَنْصُوبٌ Mensuptur *(Ne ile?)* بِنَزْعِ الْخَافِضِ فِي Fi harf-i cerinin hazfiyle *(Öyle mekan ki,)* **سِوًى Eşit bir yer** *(Bu kelime ne ile okunur?)* بِكَسْرِ أَوَّلِهِ İlk harfinin kesresi وَضَمِّهِ Ve zammesiyle أَيْ وَسَطًا Yani, orta bir yerde *(Öyle orta yer ki,)* تَسْتَوِي Eşit oluyor *(Neye?)* إِلَيْهِ Ona *(Ne?)* مَسَافَةُ الْجَائِي Gelenin uzaklığı *(Neden?)* مِنَ الطَّرَفَيْنِ İki taraftan

59. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* مُوسٰى Musa مَوْعِدُكُمْ **Buluşma zamanınız** *(Nedir?)* يَوْمُ الزِّينَةِ **Ziynet günüdür** يَوْمُ عِيدٍ Bayram günü *(Kimin?)* لَهُمْ Onların *(Öyle bayram günü ki,)* يَتَزَيَّنُونَ Süsleniyorlar فِيهِ O günde وَيَجْتَمِعُونَ Ve toplanıyorlar *(Daha nedir?)* وَأَنْ يُحْشَرَ **Ve toplanmasıdır** *(Kimin?)* اَلنَّاسُ **İnsanların** يُجْمَعَ Bir araya getirilmesidir *(Kimin?)* أَهْلُ مِصْرَ Mısır halkının *(Ne zaman?)* ضُحًى **Kuşlukta** وَقْتَهُ O vakitte *(Niye bu vakittedir?)* لِلنَّظَرِ Bakmak için *(Neye?)* فِيمَا يَقَعُ Olacak şeylere

60. فَتَوَلّٰى **Bunun üzerine dönüp gitti** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ **Firavun** أَدْبَرَ Arkasını döndü فَجَمَعَ **Ve topladı** *(Neyi?)* كَيْدَهُ **Hilesini** أَيْ ذَوِي كَيْدِهِ Yani, hilesini yapacak olan مِنَ السَّحَرَةِ Büyücüleri ثُمَّ اَتٰى **Sonrada geldi** *(Kim ile?)* بِهِمْ Onlarla *(Nereye?)* اَلْمَوْعِدَ Söz yerine

61. قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Kim?)* مُوسٰى **Musa** وَهُمْ Ki onlar إِثْنَانِ وَسَبْعُونَ Yetmiş iki kişidir مَعَ كُلِّ وَاحِدٍ Her birisinin yanında var *(Ne?)* حَبْلٌ وَعَصًا Bir ip ve asa *(Ne dedi?)* وَيْلَكُمْ **Yazık size** أَيْ أَلْزَمَكُمْ Yani, sizden ayırmasın *(Kim?)* اَللّٰهُ Allah *(Neyi?)* اَلْوَيْلَ Acı ve kederi لَا تَفْتَرُوا **Atmayın** *(Kime?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah'a** *(Ne atmayın?)* كَذِبًا **Yalan** *(Ne ile?)* بِإِشْرَاكِ أَحَدٍ Herhangi birini ortak koşmakla *(Kim ile birlikte?)* مَعَهُ Onunla birlikte فَيُسْحِتَكُمْ **Yoksa kökünüzü keser** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِضَمِّ الْيَاءِ 'Ya'nın zammesiyle وَكَسْرِ الْحَاءِ Ve 'ha'nın kesresiyle *(Daha ne ile okunur?)* وَبِفَتْحِهِمَا 'Ya' ve 'Ha'nın fethasıyla أَيْ يُهْلِكَكُمْ Yani, sizi helak eder *(Ne ile kökünüzü keser?)* بِعَذَابٍ **Bir azap ile** *(Kim tarafından?)* مِنْ عِنْدِهِ Kendi tarafından وَقَدْ خَابَ **Muhakkak ziyana uğramıştır** خَسِرَ Hüsrana uğramıştır *(Kim?)* مَنْ **O kimse ki** اِفْتَرٰى **İftira etti** كَذِبَ Yalan uydurdu *(Kime?)* عَلَى اللّٰهِ Allah'a

62. فَتَنَازَعُوا **Bunun üzerine tartıştılar** *(Neyi?)* اَمْرَهُمْ **Hallerini** *(Nerede tartıştılar?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** *(Kim hakkında?)* فِي مُوسٰى وَأَخِيهِ Musa ve kardeşi hakkında وَاَسَرُّوا **Ve gizlediler** *(Neyi?)* اَلنَّجْوٰى **Konuşmalarını** أَيِ الْكَلَامَ Yani, sözlerini *(Neredeki?)* بَيْنَهُمْ Aralarındaki *(Kim hakkında?)* فِيهِمَا O ikisi hakkında

63. قَالُوا **Dediler** *(Kime?)* لِأَنْفُسِهِمْ Kendilerine *(Ne dediler?)* إِنَّ هٰذَيْنِ **Muhakkak ki bu ikisi** *(Bu okunuş kime aittir?)* لِأَبِي عَمْرٍو Ebu Amr'a aittir وَلِغَيْرِهِ Diğerlerine de aittir *(Ne?)* هٰذَانِ Hâzâni (kıraati) وَهُوَ Ve bu kelime (Hâzâni) *(Nedir?)* مُوَافِقٌ Uygundur *(Neye?)* لِلُغَةِ مَنْ O kimsenin lügatine ki يَأْتِي Getiriyor *(Nerede?)* فِي الْمُثَنّٰى Tesniyede *(Ne?)* بِالْأَلِفِ Elif getiriyor *(Ne halinde?)* فِي أَحْوَالِهِ الثَّلَاثِ Üç halinde de *(Bu ikisi nedir?)* لَسَاحِرَانِ

Elbette iki sihirbazdır *(Öyle iki sihirbaz ki,)* يُرِيدَانِ **İstiyorlar** *(Neyi?)* أَنْ يُخْرِجَا **Çıkarmayı** *(Kimi?)* كُمْ **Sizi** *(Nereden?)* مِنْ أَرْضِكُمْ **Yurdunuzdan** *(Ne ile?)* بِسِحْرِهِمَا **Sihirleriyle** *(Daha ne istiyorlar?)* وَيَذْهَبَا **Ve yok etmeyi** *(Neyi?)* بِطَرِيقَتِكُمْ **Sizin yolunuzu** *(Öyle yol ki,)* الْمُثْلَى **En şerefli olan olan** *(Bu kelime nedir?)* مُؤَنَّثُ أَمْثَلُ 'Emsel' kelimesinin çoğuludur *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى أَشْرَفُ En şerefli manasındadır أَيْ بِأَشْرَافِكُمْ Yani, sizin saygınlarınızı yok etmek istiyorlar *(Ne sebebiyle?)* بِمَيْلِهِمْ إِلَيْهِمَا O ikisine meyletmeleri sebebiyle *(Niçin?)* لِغَلَبَتِهِمَا O ikisi galip geldiği için

64. فَاجْمَعُوا **Öyleyse yapın** *(Neyi?)* كَيْدَكُمْ **Hilenizi** *(Neden?)* مِنَ السِّحْرِ Sihirden *('fecmeû' kelimesi ne ile okunur?)* بِهَمْزَةِ وَصْلٍ Hemze-i vasılla وَفَتْحِ الْمِيمِ Ve mim'in fethasıyla *(Neden türemiştir?)* مِنْ جَمَعَ 'Cemea' fiilinden أَيْ لَمَّ Yani, 'Topladı' manasındadır *(Daha ne ile okunur?)* وَبِهَمْزَةِ قَطْعٍ Hemze-i katı ile وَكَسْرِ الْمِيمِ Ve mim'in kesresiyle *(Neden türemiştir?)* مِنْ أَجْمَعَ 'Ecmea' fiilinden أَحْكَمَ Yani, 'Sağlamlaştırdı' manasındadır ثُمَّ ائْتُوا **Sonra gelin** *(Ne olarak?)* صَفًّا **Sıra halinde** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir أَيْ مُصْطَفِّينَ Yani, saf olduğunuz halde وَقَدْ أَفْلَحَ **Kesinlikle felaha ermiştir** فَازَ Kurtulmuştur *(Ne zaman?)* الْيَوْمَ **Bugün** *(Kim?)* مَنْ **O kimse ki** اسْتَعْلَى **Üstün geldi** غَلَبَ Galip oldu

﴿قَالُوا يَا مُوسٰى﴾ اِخْتَرْ ﴿اِمَّآ اَنْ تُلْقِيَ﴾ عَصَاكَ أَيْ أَوَّلًا ﴿وَاِمَّآ اَنْ نَكُوْنَ اَوَّلَ مَنْ اَلْقٰى ﴿٦٥﴾﴾ عَصَاهُ ﴿قَالَ بَلْ اَلْقُوْا﴾ فَأَلْقَوْا ﴿فَاِذَا حِبَالُهُمْ وَعِصِيُّهُمْ﴾ أَصْلُهُ عُصُوٌ قُلِبَتِ الْوَاوَانِ يَاءَيْنِ وَكُسِرَتِ الْعَيْنُ وَالصَّادُ ﴿يُخَيَّلُ اِلَيْهِ مِنْ سِحْرِهِمْ اَنَّهَا﴾ حَيَّاتٌ ﴿تَسْعٰى ﴿٦٦﴾﴾ عَلٰى بُطُوْنِهَا ﴿فَاَوْجَسَ﴾ أَحَسَّ ﴿فِيْ نَفْسِهٖ خِيْفَةً مُوْسٰى ﴿٦٧﴾﴾ أَيْ خَافَ مِنْ جِهَةِ أَنَّ سِحْرَهُمْ مِنْ جِنْسِ مُعْجِزَاتِهِ أَنْ يَلْتَبِسَ أَمْرُهُ عَلَى النَّاسِ فَلَا يُؤْمِنُوا بِهِ ﴿قُلْنَا﴾ لَهُ ﴿لَا تَخَفْ اِنَّكَ اَنْتَ الْاَعْلٰى ﴿٦٨﴾﴾ عَلَيْهِمْ بِالْغَلَبَةِ ﴿وَاَلْقِ مَا فِيْ يَمِيْنِكَ﴾ وَهِيَ عَصَاهُ ﴿تَلْقَفْ﴾ تَبْتَلِعْ ﴿مَا صَنَعُوْا اِنَّمَا صَنَعُوْا كَيْدُ سَاحِرٍ﴾ أَيْ جِنْسُهُ ﴿وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ اَتٰى ﴿٦٩﴾﴾ بِسِحْرِهِ فَأَلْقَى مُوسَى عَصَاهُ فَتَلَقَّفَتْ كُلَّ مَا صَنَعُوهُ ﴿فَاُلْقِيَ السَّحَرَةُ سُجَّدًا﴾ خَرُّوا سَاجِدِينَ لِلّٰهِ تَعَالَى ﴿قَالُوْٓا اٰمَنَّا بِرَبِّ هٰرُوْنَ وَمُوْسٰى ﴿٧٠﴾﴾ ﴿قَالَ﴾ فِرْعَوْنُ ﴿ءَاٰمَنْتُمْ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا [اٰمَنْتُمْ] ﴿لَهٗ قَبْلَ اَنْ اٰذَنَ﴾ أَنَا ﴿لَكُمْ اِنَّهٗ لَكَبِيْرُكُمُ﴾ مُعَلِّمُكُمُ ﴿الَّذِيْ عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَاُقَطِّعَنَّ اَيْدِيَكُمْ وَاَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ﴾ حَالٌ بِمَعْنَى مُخْتَلِفَةٍ أَيِ الْأَيْدِي الْيُمْنَى وَالْأَرْجُلَ الْيُسْرَى ﴿وَلَاُصَلِّبَنَّكُمْ فِيْ جُذُوْعِ النَّخْلِ﴾ أَيْ عَلَيْهَا ﴿وَلَتَعْلَمُنَّ اَيُّنَا﴾ يَعْنِي نَفْسَهُ وَرَبَّ مُوسَى ﴿اَشَدُّ عَذَابًا وَّاَبْقٰى ﴿٧١﴾﴾ أَدْوَمُ عَلَى مُخَالَفَتِهِ ﴿قَالُوْا لَنْ نُّؤْثِرَكَ﴾ نَخْتَارَكَ ﴿عَلٰى مَا جَآءَنَا مِنَ الْبَيِّنٰتِ﴾ الدَّالَّةِ عَلَى صِدْقِ مُوسَى ﴿وَالَّذِيْ فَطَرَنَا﴾ خَلَقَنَا قَسَمٌ أَوْ عَطْفٌ عَلَى مَا ﴿فَاقْضِ مَآ اَنْتَ قَاضٍ﴾ أَيِ اصْنَعْ مَا قُلْتَهُ ﴿اِنَّمَا تَقْضِيْ هٰذِهِ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ﴿٧٢﴾﴾ اَلنَّصْبُ عَلَى الْاِتِّسَاعِ أَيْ فِيهَا وَتُجْزَى عَلَيْهِ فِي الْآخِرَةِ ﴿اِنَّآ اٰمَنَّا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ لَنَا خَطٰيٰنَا﴾ مِنَ الْإِشْرَاكِ وَغَيْرِهِ ﴿وَمَآ اَكْرَهْتَنَا عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِ﴾ تَعَلُّمًا وَعَمَلًا لِمُعَارَضَةِ مُوسَى ﴿وَاللّٰهُ خَيْرٌ﴾ مِنْكَ ثَوَابًا إِذَا أُطِيعَ ﴿وَاَبْقٰى ﴿٧٣﴾﴾ مِنْكَ عَذَابًا إِذَا عُصِيَ قَالَ تَعَالَى ﴿اِنَّهٗ مَنْ يَّاْتِ رَبَّهٗ مُجْرِمًا﴾ كَافِرًا كَفِرْعَوْنَ ﴿فَاِنَّ لَهٗ جَهَنَّمَ لَا يَمُوْتُ فِيْهَا﴾ فَيَسْتَرِيحَ ﴿وَلَا يَحْيٰى ﴿٧٤﴾﴾ حَيَاةً تَنْفَعُهُ ﴿وَمَنْ يَّاْتِهٖ مُؤْمِنًا قَدْ عَمِلَ الصّٰلِحٰتِ﴾ الْفَرَائِضَ وَالنَّوَافِلَ ﴿فَاُولٰٓئِكَ لَهُمُ الدَّرَجٰتُ الْعُلٰى ﴿٧٥﴾﴾ جَمْعُ عُلْيَا مُؤَنَّثُ أَعْلَى ﴿جَنّٰتُ عَدْنٍ﴾ أَيْ إِقَامَةٍ بَيَانٌ لَهُ ﴿تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا وَذٰلِكَ جَزٰٓؤُا مَنْ تَزَكّٰى ﴿٧٦﴾﴾ تَطَهَّرَ مِنَ الذُّنُوبِ

TÜRKÇE ANLAMI

65. Dediler ki: «Ey Musa! Ya ilk önce **sen** asanı **at, yahut** asasını **ilk atan biz olalım.»**

66. **Dedi ki: «Hayır siz atın.** Onlar da attılar. **Bir de baktı ki, büyüleri sayesinde ipleri ve sopaları,**[1] **kendisine gerçekten** karınları üzerinde **hızla giden** yılanlar **gibi görünüyor.**

67. **Mûsa içerisinde hemen bir korku hisseder oldu.** Yani onların sihirlerinin de kendi mucizesi türünden olduğunu görünce, durumunun insanlara karışık gelip de kendisine iman etmemelerinden korktu.

68. Ona **dedik ki: «Korkma. Şüphe yok,** onlara karşı galip gelmek suretiyle **üstün olan sensin, sen.»**

69. **«Ve sağ elinde olan** asayı **at; onların yaptıklarını yutuverir. Şüphe yok ki yaptıkları, sadece büyücü** tayfasının **hilesidir. Büyücü ise** sihriyle birlikte **her nerede olsa felâha eremez.»** Bunun üzerine Musa da asasın attı ve asası onların yaptıkları her şeyi yuttu.

70. **Nihâyet büyücüler, secde ederek (yerlere) atıldılar**; Allah teala için secdeye kapandılar. **«Harun ile Musa'nın Rabbine iman ettik» dediler.**

71. Firavun **dedi ki:** «Ben **size izin vermeden önce siz O'na iman ettiniz öyle mi?**[2] **O size sihri öğreten büyüğünüz,** üstadınız**dır. Artık sizin ellerinizi ve ayaklarınızı elbette çaprazlama olarak**[3]**,** yani sağ eller ile sol ayakları **keseceğim ve elbette sizi hurma dallarına**[4] **asacağım. Elbette** kendisine muhalefet edildiği için **hangimizin**; benim mi, yoksa Musa'nın rabbinin mi **azapça daha şiddetli ve daha devamlı olduğunu bileceksiniz.»**

72. **Dediler ki: «Elbette seni bize gelen,** Musa'nın doğruluğunu gösteren **ayetlere ve**[5] **bizi yoktan var etmiş olana tercih edemeyiz. Artık sen, neyle hükmedeceksen hükmet,** dediğini yap. **Sen ancak bu dünya hayatında**[6] **hükmedersin,** ahirette de bu yaptığının cezasını bulursun.»

73. **«Muhakkak biz Rabbimize iman ettik ki, bizim için,** şirk koşarak ve başka şekilde meydana gelen **hatalarımızı ve bizi,** öğrenmeye ve Musa'ya karşı uygulamaya **zorladığın sihirden dolayı bağışlasın. Ve** itaat edildiğinde **Allah** senden mükafat olarak **daha hayırlıdır ve** kendisine isyan edildiğinde azap olarak **daha ebedîdir.»**

74. **Şüphe yok ki, her kim** Firavun gibi **Rabbini inkâr ederek gelirse elbette onun için cehennem vardır; orada ne ölür** böylece kurtulur **ve ne de** kendisine fayda verecek bir hayatla **dirilir.**

---

[1] عِصِيُّ kelimesinin aslı عُصُوٌ idi. Vav'ların ikisi de yâ harfine çevrildi. Sonra da ع ile ص harfleri kesre yapıldı.

[2] اَءَمَنْتُمْ kelimesi iki hemzeyle ve (bizim kıraatimizde de olduğu gibi اٰمَنْتُمْ şeklinde) ikinci hemze elife çevrilerek okunmuştur.

[3] مِنْ خِلَافٍ car-mecrur haldir; "muhtelif" anlamına gelir.

[4] فِي جُذُوعِ النَّخْلِ'deki فِي harfi cerri عَلٰى anlamındadır.

[5] وَالَّذِي kelimesi ya yemindir, ya da مَا üzerine atıftır.

[6] اَلْحَيَاةَ kelimesi nez-i hâfız yoluyla nasbedilmiştir.

75. «Her kim de sâlih ameller, farzlar ve nafileler **işlemiş olduğu halde O'na mü'min olarak gelirse işte onlar için en yüksek[1] dereceler vardır.»**

76. Adn, ikamet **cennetleri[2] ki, altlarından ırmaklar akar. Orada ebediyen kalıcıdırlar ve bu** günahlardan **temizlenmiş olan kimsenin mükâfaatıdır.**

KELİME ANLAMI

65. قَالُوا Dediler ki: يَا مُوسٰى Ey Musa إِخْتَرْ Seç **إِمَّا اَنْ تُلْقِيَ Ya sen at** *(Neyi?)* عَصَاكَ Asanı أَيْ أَوَّلًا Yani, ilk olarak **وَإِمَّا Ya da اَنْ نَكُونَ Biz olalım** *(Ne olalım?)* **أَوَّلَ مَنْ O kimsenin ilki ki اَلْقٰى Attı** *(Neyi?)* عَصَاهُ Asasını

66. قَالَ (Musa) dedi ki: بَلْ اَلْقُوا Hayır, siz atın فَأَلْقَوْا Onlar da atıverdiler **فَإِذَا Birden oluverdi** *(Ne?)* حِبَالُهُمْ **Onların ipleri وَعِصِيُّهُمْ Ve asaları** أَصْلُهُ Bunun aslı *(Nedir?)* عُصُوٌّ 'Usûvün'dur قُلِبَتْ Çevrildi *(Ne?)* اَلْوَاوَانِ İki vav *(Neye çevrildi?)* يَاءَيْنِ İki ya'ya وَكُسِرَتْ Ve kesre yapıldı *(Ne?)* اَلْعَيْنُ وَالصَّادُ Ayın ve sad *(Ne oluverdi?)* **يُخَيَّلُ اِلَيْهِ Kendisine görünür gibi oluverdi** *(Neden?)* **مِنْ سِحْرِهِمْ Büyülerinden sebep** *(Neyi görür gibi oldu?)* **أَنَّهَا Onlar** حَيَّاتٌ Yılanlar **تَسْعٰى Sürünüyordu** *(Ne üzerinde?)* عَلٰى بُطُونِهَا Karınları üzerinde

67. فَأَوْجَسَ Birden duydu أَحَسَّ Hissetti *(Nerede?)* **فِي نَفْسِهِ İçinde** *(Ne duydu?)* **خِيفَةً Korku** *(Kim?)* **مُوسٰى Musa** أَيْ خَافَ Yani, korktu *(Ne sebeple?)* مِنْ جِهَةِ Şu sebeple ki أَنَّ سِحْرَهُمْ Onların büyüleri *(Nedir?)* مِنْ جِنْسِ مُعْجِزَاتِهِ Kendi mucizeleri türündendir *(Bu sebeple neden korktu?)* أَنْ يَلْتَبِسَ Karışmasından *(Neyin?)* أَمْرُهُ Kendi durumunun *(Kime?)* عَلَى النَّاسِ İnsanlara فَلَا يُؤْمِنُوا Ve bu sebeple inanmamalarından (korktu) *(Kime inanmamaları?)* بِهِ Kendisine

68. قُلْنَا Biz dedik *(Kime?)* لَهُ Musa'ya *(Ne dedik?)* **لَاتَخَفْ Korkma اِنَّكَ Muhakkak ki sen اَنْتَ Sen** *(Nesin?)* **اَلْاَعْلٰى En üstünsün** *(Kime karşı?)* عَلَيْهِمْ Onlara karşı *(Ne ile?)* بِالْغَلَبَةِ Galip gelmekle

69. وَاَلْقِ Ve at *(Neyi?)* **مَا فِي يَمِينِكَ Sağ elinde olanı** وَهِيَ O da عَصَاهُ Asasıdır **تَلْقَفْ Ki yutsun** تَبْتَلِعْ Yutup yok etsin *(Neyi?)* **مَا صَنَعُوا Onların yaptıklarını اِنَّمَا صَنَعُوا Doğrusu onların yaptıkları** *(Nedir?)* **كَيْدُ سَاحِرٍ Büyücü hilesidir** أَيْ جِنْسُهُ

---

[1] اَلْعُلٰى kelimesi أَعْلٰى kelimesinin müennesi olan عُلْيَا kelimesinin cemisidir.

[2] جَنَّاتُ عَدْنٍ, yüksek dereceleri açıklar.

Yani, büyücülerin yaptığı hile cinsindendir وَلَا يُفْلِحُ **Ve iflah olmaz** *(Kim?)* اَلسَّاحِرُ **Büyücü** *(Nerede?)* حَيْثُ اَتٰى **Yaptığı yerde** *(Neyi?)* بِسِحْرِهٖ Sihrini فَاَلْقٰى Ve atıverdi *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(Neyi?)* عَصَاهُ Asasını فَتَلَقَّفْتْ Ve asa yutuverdi *(Neyi?)* كُلَّ مَا صَنَعُوهُ Onların yaptıkları her şeyi

70. فَاُلْقِيَ **Bunun üzerine (yere) atıldılar** *(Kim?)* اَلسَّحَرَةُ **Sihirbazlar** *(Nasıl?)* سُجَّدًا **Secde ederek** خَرُّوا Kapandılar *(Ne oldukları halde?)* سَاجِدِينَ Secde eder oldukları halde *(Kime?)* لِلّٰهِ تَعَالٰى Yüce olan Allah'a قَالُوا **Dediler** اٰمَنَّا **Biz inandık** *(Kime?)* بِرَبِّ هَارُونَ **Harun'un Rabbine** وَمُوسٰى **Ve Musa'nın**

71. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ Firavun *(Ne dedi?)* اَاٰمَنْتُمْ **Siz inandınız mı?** *(Bu kelime ne ile okunur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin ispatı وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ Ve ikincisinin çevrilmesiyle *(Neye?)* اَلِفًا Elif'e *(Kime inandınız mı?)* لَهُ **O'na** *(Neden önce?)* قَبْلَ اَنْ اٰذَنَ **İzin vermeden önce** *(Kim?)* اَنَا Ben *(Kime?)* لَكُمْ **Size** اِنَّهُ **Doğrusu O** *(Nedir?)* لَكَبِيرُكُمُ **Elbette sizin en büyüğünüzdür** مُعَلِّمُكُمُ Sizin öğretmeninizdir اَلَّذِي **Öyle büyüğünüz ki,** عَلَّمَكُمُ **Size öğretti** *(Neyi?)* اَلسِّحْرَ **Sihri** فَلَاُقَطِّعَنَّ **Öyleyse elbette keseceğim** *(Neyi?)* اَيْدِيَكُمْ **Ellerinizi** *(Daha neyi?)* وَاَرْجُلَكُمْ **Ve ayaklarınızı** *(Nasıl?)* مِنْ خِلَافٍ **Çaprazlama** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir *(Ne manadadır?)* بِمَعْنٰى مُخْتَلِفَةٍ Farklı farklı manasındadır أَيِ الْأَيْدِيَ الْيُمْنٰى Yani, sağ ellerle وَالْأَرْجُلَ الْيُسْرٰى Sol ayakları وَلَاُصَلِّبَنَّكُمْ **Ve kesinlikle sizi asacağım** *(Nereye?)* فِي جُذُوعِ النَّخْلِ **Hurma dallarına** أَيْ عَلَيْهَا Yani, onların üstüne وَلَتَعْلَمُنَّ **Ve kesinlikle bileceksiniz** *(Neyi?)* اَيُّنَا **Hangimiz** يَعْنِي Kastediyor *(Kimi?)* نَفْسَهُ Kendisini وَرَبَّ مُوسٰى Ve Musa'nın Rabbini اَشَدُّ **Daha çetindir** *(Ne cihetinden?)* عَذَابًا **Azap cihetinden** وَاَبْقٰى **Ve daha kalıcıdır** أَدْوَمُ Daha daimdir *(Neye karşı azabı daha çetin ve daimdir?)* عَلٰى مُخَالَفَتِهِ Kendisine yapılan muhalefete karşı

72. قَالُوا **(Sihirbazlar) dediler ki:** لَنْ نُؤْثِرَكَ **Seni asla üstün tutmayacağız** نَخْتَارَكَ Seni tercih etmeyeceğiz *(Neye?)* عَلٰى مَا **O şeye ki,** جَاءَنَا **Bize gelen** مِنَ الْبَيِّنَاتِ **Açık mucizelere** *(Öyle mucizeler ki,)* اَلدَّالَّةِ Delalet eden *(Neye?)* عَلٰى صِدْقِ مُوسٰى Musa'nın doğruluğuna *(Ve kime üstün tutmayacağız?)* وَالَّذِي **O kimseye ki** فَطَرَنَا **Bizi yarattı** خَلَقَنَا Bizi yoktan var etti *(Bu cümle nedir?)* قَسَمٌ Yemindir (bizi yaratana yemin olsun) *(Veya nedir?)* أَوْ عَطْفٌ Ya da atıftır *(Neye?)* عَلٰى مَا 'Ma'ya atıftır فَاقْضِ **Öyleyse yap** *(Neyi?)* مَا اَنْتَ **O şeyi ki sen** *(Nesin?)* قَاضٍ **Yapıcısın** أَيِ إصْنَعْ Yani, yap *(Neyi?)* مَا قُلْتَهُ

Söylediğin şeyi إِنَّمَا **Doğrusu sadece** تَقْضِي **Senin hükmün geçer** *(Nerede?)* هٰذِهِ
عَلَى الْإِتِّبَاعِ **Bu dünya hayatında** اَلنَّصْبُ Nasb *(Neye binaendir?)* الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا
Müsamahaya (harf-i cerin hazfine) binaendir أَيْ فِيهَا Yani, dünyada وَتُجْزَى Ve
cezalandırılacaksın *(Neye karşı?)* عَلَيْهِ Yaptığına karşı *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette

73. إِنَّا **Muhakkak ki biz** اٰمَنَّا **İman ettik** *(Kime?)* بِرَبِّنَا **Rabbimize** *(Niye?)* لِيَغْفِرَ
Bağışlaması diye *(Kim için?)* لَنَا **Bizim için** *(Neyi?)* خَطَايَانَا **Günahlarımızı** *(Neden olan günahlarımız?)* مِنَ الْإِشْرَاكِ Şirk koşmak وَغَيْرِهِ Ve diğer şeylerden *(Daha neyi bağışlaması için?)* وَمَا **Ve o şeyi ki,** اَكْرَهْتَنَا **Sen bizi zorladın** *(Neye?)* عَلَيْهِ **Ona** *(Neden?)*
مِنَ السِّحْرِ **Büyüden** *(Ne bakımdan?)* تَعَلُّمًا Öğrenimi وَعَمَلًا Ve yapılması bakımından *(Kim için?)*
لِمُعَارَضَةِ مُوسٰى Musa'ya karşı çıkmak için وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır**
(Kimden?) مِنْكَ Senden *(Ne cihetinden?)* ثَوَابًا Sevap verme cihetinden *(Ne zamanda?)* إِذَا أُطِيعَ
Kendisine itaat edildiğinde وَاَبْقٰى **Ve daha bakidir** *(Kimden?)* مِنْكَ Senden *(Ne cihetinden?)* عَذَابًا Azap etme cihetinden *(Ne zamanda?)* إِذَا عُصِيَ Kendisine isyan edildiğinde

74. قَالَ تَعَالٰى Yüce Allah buyurdu ki: إِنَّهُ **Şu hakikat ki,** مَنْ **Kim** يَأْتِ **Gelirse** *(Kime?)* رَبَّهُ
Rabbine *(Nasıl?)* مُجْرِمًا **Günahkâr bir halde** كَافِرًا Kâfir olarak *(Kimi gibi?)* كَفِرْعَوْنَ
Firavun gibi فَإِنَّ لَهُ **Muhakkak ki onun için vardır** *(Ne?)* جَهَنَّمَ **Cehennem** لَا
يَمُوتُ **Ölmez** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** فَيَسْتَرِيحَ Ki rahatlasın وَلَا يَحْيٰى **Ve yaşamaz da**
(Nasıl?) حَيَاةً تَنْفَعُهُ Kendisine fayda veren bir hayatla

75. وَمَنْ **Ve kim** يَأْتِهِ **O'na gelirse** *(Nasıl?)* مُؤْمِنًا **İnanarak** *(Ne olduğu halde?)* قَدْ عَمِلَ
İşlemiş olduğu halde *(Ne?)* اَلصَّالِحَاتِ **Salih ameller** اَلْفَرَائِضَ Farzları وَالنَّوَافِلَ Ve
nafileleri فَأُولٰئِكَ **İşte onlar** لَهُمُ **Onlar için vardır** *(Ne?)* اَلدَّرَجَاتُ **Dereceler** *(Öyle dereceler ki,)*
اَلْعُلٰى **Yüksek olan** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ عُلْيَا 'Ulyâ' kelimesinin çoğuludur
('Ulyâ' kelimesi nedir?) مُؤَنَّثُ أَعْلٰى 'Ea'lâ' kelimesinin müennesidir

76. *(O derecelerden bedel ne vardır?)* جَنَّاتُ عَدْنٍ **Adn cennetleri** أَيْ إِقَامَةٍ Yani, ikamet
cennetleri بَيَانٌ لَهُ Bu dereceleri beyandır *(Öyle Adn cennetleri ki,)* تَجْرِي **Akıyor** *(Nereden?)*
مِنْ تَحْتِهَا **Altlarından** *(Ne akıyor?)* اَلْأَنْهَارُ **Nehirler** *(Onlar ne oldukları halde?)* خَالِدِينَ
Ebedi kalıcı oldukları halde *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** وَذٰلِكَ **İşte bu** *(Nedir?)* جَزَاءُ مَنْ
O kimsenin mükâfatıdır ki تَزَكّٰى **Arındı** تَطَهَّرَ Temizlendi *(Neden?)* مِنَ الذُّنُوبِ
Günahlardan

﴿وَلَقَدْ اَوْحَيْنَآ اِلٰى مُوسٰى اَنْ اَسْرِ بِعِبَادِي﴾ بِهَمْزَةِ قَطْعٍ مِنْ أَسْرٰى وَبِهَمْزَةِ وَصْلٍ وَكَسْرِ النُّونِ مِنْ سَرٰى لُغَتَانِ أَيْ أَسْرِ بِهِمْ لَيْلًا مِنْ أَرْضِ مِصْرَ ﴿فَاضْرِبْ﴾ اِجْعَلْ ﴿لَهُمْ﴾ بِالضَّرْبِ بِعَصَاكَ ﴿طَرِيقًا فِي الْبَحْرِ يَبَسًا﴾ أَيْ يَابِسًا فَامْتَثَلَ مَا أُمِرَ بِهِ وَأَيْبَسَ اللهُ الْأَرْضَ فَمَرُّوا فِيهَا ﴿لَا تَخَافُ دَرَكًا﴾ أَيْ أَنْ يُدْرِكَكَ فِرْعَوْنُ ﴿وَلَا تَخْشٰى ﴿٧٧﴾﴾ غَرَقًا ﴿فَاَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ بِجُنُودِهِ﴾ وَهُوَ مَعَهُمْ ﴿فَغَشِيَهُمْ مِنَ الْيَمِّ﴾ أَيِ الْبَحْرِ ﴿مَا غَشِيَهُمْ ﴿٧٨﴾﴾ فَأَغْرَقَهُمْ ﴿وَاَضَلَّ فِرْعَوْنُ قَوْمَهُ﴾ بِدُعَائِهِمْ إِلٰى عِبَادَتِهِ ﴿وَمَا هَدٰى ﴿٧٩﴾﴾ بَلْ أَوْقَعَهُمْ فِي الْهَلَاكِ خِلَافَ قَوْلِهِ وَمَا أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿يَا بَنِيٓ اِسْرَآئِيلَ قَدْ اَنْجَيْنَاكُمْ مِنْ عَدُوِّكُمْ﴾ فِرْعَوْنَ بِإِغْرَاقِهِ ﴿وَوَاعَدْنَاكُمْ جَانِبَ الطُّورِ الْاَيْمَنَ﴾ فَنُؤْتِيَ مُوسَى التَّوْرَاةَ لِلْعَمَلِ بِهَا ﴿وَنَزَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوٰى ﴿٨٠﴾﴾ هُمَا التَّرَنْجُبِينُ وَالطَّيْرُ السُّمَانَى بِتَخْفِيفِ الْمِيمِ وَالْقَصْرِ وَالْمُنَادَى مَنْ وُجِدَ مِنَ الْيَهُودِ زَمَنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَخُوطِبُوا بِمَا أَنْعَمَ اللهُ بِهِ عَلَى أَجْدَادِهِمْ زَمَنَ النَّبِيِّ مُوسَى تَوْطِئَةً لِقَوْلِهِ تَعَالَى لَهُمْ ﴿كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ﴾ أَيِ الْمُنْعَمِ بِهِ عَلَيْكُمْ ﴿وَلَا تَطْغَوْا فِيهِ﴾ بِأَنْ تَكْفُرُوا النِّعْمَةَ بِهِ ﴿فَيَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبِي﴾ بِكَسْرِ الْحَاءِ أَيْ يَجِبُ وَبِضَمِّهَا أَيْ يَنْزِلُ ﴿وَمَنْ يَحْلِلْ عَلَيْهِ غَضَبِي﴾ بِكَسْرِ اللَّامِ وَضَمِّهَا ﴿فَقَدْ هَوٰى ﴿٨١﴾﴾ سَقَطَ فِي النَّارِ ﴿وَاِنِّي لَغَفَّارٌ لِمَنْ تَابَ﴾ مِنَ الشِّرْكِ ﴿وَاٰمَنَ﴾ وَحَّدَ اللهَ ﴿وَعَمِلَ صَالِحًا﴾ يَصْدُقُ بِالْفَرْضِ وَالنَّفْلِ ﴿ثُمَّ اهْتَدٰى ﴿٨٢﴾﴾ بِاسْتِمْرَارِهِ عَلَى مَا ذُكِرَ إِلٰى مَوْتِهِ ﴿وَمَآ اَعْجَلَكَ عَنْ قَوْمِكَ﴾ لِمَجِيءِ مِيعَادِ أَخْذِ التَّوْرَاةِ ﴿يَا مُوسٰى ﴿٨٣﴾﴾ ﴿قَالَ هُمْ اُولَآءِ﴾ أَيْ بِالْقُرْبِ مِنِّي يَأْتُونَ ﴿عَلٰٓى اَثَرِي وَعَجِلْتُ اِلَيْكَ رَبِّ لِتَرْضٰى ﴿٨٤﴾﴾ عَنِّي أَيْ زِيَادَةً عَلَى رِضَاكَ وَقَبْلَ الْجَوَابِ أَتَى بِالْاِعْتِذَارِ بِحَسْبِ ظَنِّهِ وَتَخَلَّفَ الْمَظْنُونَ لِمَا ﴿قَالَ﴾ تَعَالَى ﴿فَاِنَّا قَدْ فَتَنَّا قَوْمَكَ مِنْ بَعْدِكَ﴾ أَيْ بَعْدَ فِرَاقِكَ لَهُمْ ﴿وَاَضَلَّهُمُ السَّامِرِيُّ ﴿٨٥﴾﴾ فَعَبَدُوا الْعِجْلَ ﴿فَرَجَعَ مُوسٰٓى اِلٰى قَوْمِهِ غَضْبَانَ﴾ مِنْ جِهَتِهِمْ ﴿اَسِفًا﴾ شَدِيدَ الْحُزْنِ ﴿قَالَ يَا قَوْمِ اَلَمْ يَعِدْكُمْ رَبُّكُمْ وَعْدًا حَسَنًا﴾ أَيْ صِدْقًا أَنَّهُ يُعْطِيكُمُ التَّوْرَاةَ ﴿اَفَطَالَ عَلَيْكُمُ الْعَهْدُ﴾ مُدَّةُ مُفَارَقَتِي إِيَّاكُمْ ﴿اَمْ اَرَدْتُمْ اَنْ يَحِلَّ﴾ يَجِبَ ﴿عَلَيْكُمْ غَضَبٌ مِنْ رَبِّكُمْ﴾ بِعِبَادَتِكُمُ الْعِجْلَ ﴿فَاَخْلَفْتُمْ مَوْعِدِي ﴿٨٦﴾﴾ وَتَرَكْتُمُ الْمَجِيءَ بَعْدِي ﴿قَالُوا مَآ اَخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ بِمَلْكِنَا﴾ مُثَلَّثَ الْمِيمِ أَيْ بِقُدْرَتِنَا أَوْ أَمْرِنَا ﴿وَلٰكِنَّا حُمِّلْنَآ﴾ بِفَتْحِ الْحَاءِ مُخَفَّفًا وَبِضَمِّهَا وَكَسْرِ الْمِيمِ مُشَدَّدًا [حُمِّلْنَا] ﴿اَوْزَارًا﴾ أَثْقَالًا ﴿مِنْ زِينَةِ الْقَوْمِ﴾ أَيْ حُلِيِّ قَوْمِ فِرْعَوْنَ اسْتَعَارَهَا مِنْهُمْ بَنُو إِسْرَائِيلَ بِعِلَّةِ عُرْسٍ فَبَقِيَتْ عِنْدَهُمْ ﴿فَقَذَفْنٰهَا﴾

طَرَحْنَاهَا فِي النَّارِ بِأَمْرِ السَّامِرِيِّ ﴿فَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا أَلْقَيْنَا ﴿أَلْقَى السَّامِرِيُّ ﴿٨٧﴾﴾ مَا مَعَهُ مِنْ حُلِيِّهِمْ وَمِنَ التُّرَابِ الَّذِي أَخَذَهُ مِنْ أَثَرِ حَافِرِ فَرَسِ جِبْرِيلَ عَلَى الْوَجْهِ الْآتِي

TÜRKÇE ANLAMI

77. **Ve andolsun ki, Musa'ya şöyle vahyettik: «Kullarımı** Mısır topraklarından **geceleyin yürüt**[1] **ve yetişilmekten,** Firavun'un sana yetişmesinden **korkmadan ve** boğulmaktan **endişe etmeden onlara** asan ile **denizde kuru bir yol aç.»** Hz. Musa Allah'ın emrini yerine getirince, Cenabı Hak yeri kuruttu ve oradan geçip gittiler.

78. **Derken Firavun ordusuyla birlikte onların arkasına düştü. Artık onları denizden saran sarıverdi** ve onları boğdu.

79. **Ve Firavun, kavmini** kendisine ibadet etmeye çağırmak suretiyle **sapıklığa düşürdü ve onları doğru bir yola götürmedi.** Bilakis "*sizi ancak doğru yola eriştiriyorum*" sözünün aksine onları helaka götürdü.

80. **Ey İsrailoğulları!**[2] **Muhakkak ki sizi, düşmanınız** olan Firavun**dan** onu boğmak suretiyle **kurtardık ve size dağın sağ yanını vaat ettik** ki Musa'ya Tevrat'ı verelim de siz de onunla amel edesiniz. **Sizin üzerinize** terancubin denilen **kudret helvasıyla** tayr-ı sümânâ[3] denilen **bıldırcın indirdik.**

81. **Size rızk olarak verdiğimiz,** kendisini size nimet olarak verdiğimiz **şeylerin temizlerinden yiyiniz ve** nimete karşı nankörlük yapmak suretiyle **onda aşırı gitmeyin, yoksa üzerinize gazabım gerekir**[4] **ve kimin üzerine gazabım gerekirse**[5] **artık** cehenneme **düşmüştür.**

82. **Ve şüphe yok ki Ben,** şirkten **tevbe eden ve iman edip,** Allah'ı birleyip **sâlih amelde**[6] **bulunan, sonra da** anlatılan şekilde **doğru yolda** devam etmek suretiyle ölene kadar **sebat gösteren kimse için çok mağfiret edenim.**

---

[1] أَسْرِ kelimesi أَسْرَى kökünden gelirse hemze-i katı ile, سَرَى kökünden gelirse hemze-i vasıl ile ve أَنْ'deki ن harfinin kesresiyle okunur.

[2] Burada seslenilen kişiler Hz. Peygamber zamanında mevcut olan Yahudilerdir. Cenâbı Hakkın atalarına verdiği nimetlere muhatap kılınmaları, Allah tealanın sonraki ayette kendileri hakkında söyleyeceği söze hazırlık olması içindir.

[3] اَلسُّمَانٰى kelimesi şeddesiz mim harfi ve kasr ile okunmuştur.

[4] فَيَحِلَّ kelimesindeki ح harfi (bizim kıraatimizde de olduğu gibi فَيَحِلَّ şeklinde) kesreli okunursa bu kelime يَجِبُ anlamına gelir; (فَيَحُلَّ şeklinde) zammeli okunursa يَنْزِلُ anlamına gelir.

[5] يَحْلِلْ kelimesindeki ل harfi de hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi يَحْلِلْ şeklinde) kesreli, hem de (يَحْلُلْ şeklinde) zammeli olarak okunmuştur.

[6] Salih amel sözü hem farzları, hem de nafileleri içine alır.

83. **Ya Musa!** Tevratı alma gününde gelmen suretiyle **seni kavminden (ayırıp) aceleye düşüren nedir?**

84. **Dedi ki: «Onlar, işte onlar,** yani bana yakın bir yerdeler, **ardım sıra** gelir**ler. Ve Rabbim ben Senin için acele ettim ki,** benden **razı olasın.»** Yani "*şu anki razı oluşundan daha fazla razı olasın diye*" demektir. Musa(a.s.) (Cenâbı Hakkın sorusuna) cevap vermeden önce önce (İsrailoğullarının kendisine tabi olup izinden yürüdüklerine dair olan) zannına göre (kavminden önce gelişinden dolayı özür beyan etmiş; fakat zannı doğru çıkmamıştır;

85. Nitekim Yüce Allah **buyurdu ki : «Biz sen**in kendilerinden ayrılman**dan sonra kavmini fitneye düşürdük ve onları Sâmirî saptırdı,** buzağıya ibadet ettiler.»

86. **Artık Musa, kavminin yanına** onlara karşı **kızgın, çok üzüntülü bir halde döndü. Dedi ki: «Ey kavmim! Rabbiniz size** Tevratı vereceğine dair **güzel,** doğru **bir vaadle vaatte bulunmamış mıydı? Yoksa üzerinize** sizden ayrılış **zaman**ım **mı uzadı? Yoksa** buzağıya ibadet ederek **Rabbinizden üzerinize bir gazap gerekmesini mi arzu ettiniz ki, bana olan vaadinize muhalefette bulundunuz** da peşimden gelmediniz?»

87. **Dediler ki: Biz sana olan vaadimizden, kendiliğimizden,**[1] kendi kudret ve irademizle **dönmedik. Fakat biz, o kavmin, zinet eşyasından,** takılarından **bir takım ağırlıklar yüklenmiştik.**[2] Bunlar, düğün bahanesiyle Firavun'un kavminden ödünç aldıkları ve yanlarında kalan takılardı. **Sonra da** Sâmirî'nin emriyle **onları** ateşe **atmıştık; aynı şekilde** biz onları attığımız gibi **Sâmirî de** yanındaki takıları ve Cibril'in atının toynağının izinden aldığı toprağı da birazdan anlatılacağı şekilde **atmıştı.**

KELİME ANLAMI

77. وَلَقَدْ **Ve andolsun ki, kesinlikle** اَوْحَيْنَا **Biz vahyettik** *(Kime?)* اِلٰى مُوسٰى **Musa'ya** *(Ne diye?)* اَنْ اَسْرِ **Gece yola çıkar** *(Kimi?)* بِعِبَادِي **Kullarımı** *(Bu 'Esri' kelimesi nasıl okunur?)* بِهَمْزَةِ قَطْعٍ Hemze-i katı ile *(Neden türemiş olan?)* مِنْ أَسْرٰى 'Esrâ' fiilinden *(Daha nasıl okunur?)* وَبِهَمْزَةِ وَصْلٍ Hemze-i vasılla وَكَسْرِ النُّونِ Ve nun'un kesresiyle *(Neden türemiş olan?)* مِنْ سَرٰى 'Serâ' fiilinden لُغَتَانِ Burada iki okuyuş vardır أَيْ أَسْرِ Yani, yola çıkar *(Kimi?)* بِهِمْ Onları *(Ne zaman?)* لَيْلًا Geceleyin *(Nereden?)* مِنْ أَرْضِ مِصْرَ Mısır diyarından *(Daha ne diye vahyettik?)* فَاضْرِبْ **Ve peşinden aç diye** اِجْعَلْ Yap *(Kime?)* لَهُمْ **Kullarıma** *(Ne ile?)* بِالضَّرْبِ Vurmanla *(Neyi?)* بِعَصَاكَ Asanı *(Ne aç?)* طَرِيقًا **Bir yol**

---

[1] مِلْكِنَا kelimesinin م harfi üç harekeyle okunmuştur.

[2] حَمَّلْنَا kelimesinin ح harfi şeddesiz ve fethalı, ayrıca (bizim kıraatimizde de olduğu gibi حُمِّلْنَا şeklinde) ح harfi zammeli, م harfi de şeddeli ve kesreli okunmuştur.

فَاضْرِبْ (Musa) yapıştı فَامْتَثَلَ Yani, çorak أَيْ يَابِسًا **Kuru** يَبَسًا *(Nasıl)* **Denizde** فِي الْبَحْرِ *(Nerede?)* Ve kuruttu وَأَيْبَسَ Kendisine emredilen şeye مَا أُمِرَ بِهِ Allah اَللّٰهُ *(Kim?)* Yeri اَلْأَرْضَ *(Neyi?)* Ve geçtiler فَمَرُّوا فِيهَا O yoldan **Korkma لَا تَخَافُ** **Yetişmesinden** دَرَكًا Yani, sana yetişmesinden أَيْ أَنْ يُدْرَكَكَ *(Kimin?)* فِرْعَوْنُ Firavun'un **Ve endişelenme** وَلَا تَخْشٰى *(Neden?)* Boğulmaktan غَرَقًا

78. **Bunun üzerine onların peşine düştü** فَأَتْبَعَهُمْ *(Kim?)* **Firavun** فِرْعَوْنُ *(Ne ile?)* **Ordusuyla** بِجُنُودِهِ Ve Firavun وَهُوَ Ordusuyla birlikteydi مَعَهُمْ **Ve onları kaplayıverdi** فَغَشِيَهُمْ *(Neden?)* **Deryadan** مِنَ الْيَمِّ Yani, denizden أَيِ الْبَحْرِ *(Ne?)* **Onları kaplayan şey** مَا غَشِيَهُمْ Ve onları boğdu فَأَغْرَقَهُمْ

79. **Saptırdı** وَأَضَلَّ *(Kim?)* **Firavun** فِرْعَوْنُ *(Kimi?)* **Kavmini** قَوْمَهُ *(Ne ile saptırdı?)* Onları çağırmasıyla بِدُعَائِهِمْ *(Neye?)* Kendisine tapmaya إِلَى عِبَادَتِهِ **Ve doğru yolu göstermedi** وَمَا هَدٰى Bilakis onları düşürdü بَلْ أَوْقَعَهُمْ *(Neye?)* Helake فِي الْهَلَاكِ Sözünün aksine خِلَافَ قَوْلِهِ *(O söz de nedir?)* Ben size وَمَا أَهْدِيكُمْ göstermiyorum إِلَّا Ancak gösteriyorum (Neyi?) Doğru yolu سَبِيلَ الرَّشَادِ

80. **Ey İsrail oğulları!** يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ **Muhakkak ki biz kurtardık** قَدْ أَنْجَيْنَا *(Kimi?)* **Sizi** كُمْ *(Kimden?)* **Düşmanınızdan** مِنْ عَدُوِّكُمْ *(O da kimdir?)* Firavun فِرْعَوْنَ *(Ne ile kurtardık?)* Onu boğmakla بِإِغْرَاقِهِ **Ve size vaat ettik** وَوَاعَدْنَاكُمْ *(Neyi?)* **Tûr'un yanını** جَانِبَ الطُّورِ *(Öyle yanı ki,)* **Sağ** اَلْأَيْمَنَ Vereceğiz فَنُؤْتِيَ *(Kime?)* Musa'ya مُوسَى *(Neyi?)* Tevrat'ı اَلتَّوْرَاةَ *(Niye?)* Onunla amel edilsin diye لِلْعَمَلِ بِهَا **Ve indirdik** وَنَزَّلْنَا *(Kimin üzerine?)* **Sizin üzerinize** عَلَيْكُمْ *(Ne indirdik?)* **Kudret helvası** اَلْمَنَّ وَالسَّلْوٰى **Ve bıldırcın eti** Bu ikisi هُمَا *(Nedir?)* Helva اَلتَّرَنْجَبِينُ Ve bıldırcın وَالطَّيْرُ السُّمَانٰى kuşudur *('Sümanâ' kelimesi ne ile okunur?)* Ve وَالْقَصْرِ بِتَخْفِيفِ الْمِيمِ Şeddesiz mim'le çekmeksizin وَالْمُنَادٰى Nida edilen *(Kimdir?)* Bulunandır مَنْ وُجِدَ *(Kimden?)* Yahudilerden مِنَ الْيَهُودِ *(Ne zamanda?)* Peygamber'in (s.a.v.) زَمَنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ zamanında وَخُوطِبُوا Muhatap kılındılar *(Ne ile?)* Allah'ın vermiş olduğu بِمَا أَنْعَمَ اللّٰهُ بِهِ nimetle *(Kime?)* Dedelerine عَلٰى أَجْدَادِهِمْ *(Ne zamanda?)* Musa زَمَنَ النَّبِيِّ مُوسٰى peygamber zamanında *(Niye böyle muhatap kılındılar?)* Hazırlık olması için تَوْطِئَةً *(Neye?)* Yüce Allah'ın şu sözüne لِقَوْلِهِ تَعَالٰى *(Kime olan sözü?)* Onlara olan لَهُمْ

81. **Yiyin** كُلُوا *(Neden?)* **Temiz olanlarından** مِنْ طَيِّبَاتِ *(Neyin temizlerinden?)* مَا رَزَقْنَاكُمْ

Size vermiş olduğumuz rızıkların أَيِ الْمُنْعَمِ بِهِ Yani, kendisiyle nimet sunduğumuz *(Kime?)* عَلَيْكُمْ Size وَلَا تَطْغَوْا **Ve haddi aşmayın** *(Ne hususta?)* فِيهِ **O rızıkta** *(Nasıl?)* بِأَنْ تَكْفُرُوا Nankörlük ederek *(Neye?)* اَلنِّعْمَةَ Verilen nimete *(Nasıl?)* بِهِ Haddi aşarak فَيَحِلَّ **Yoksa gerekir** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Ne gerekir?)* غَضَبِي **Benim gazabım** *('Yehille' kelimesi ne ile okunur?)* بِكَسْرِ الْحَاءِ 'Ha'nın esresiyle أَيْ يَجِبُ Yani, gerekir وَبِضَمِّهَا Ve 'Ha'nın zammesiyle okunur أَيْ يَنْزِلُ Yani, iner وَمَنْ **Ve her kim** يَحْلِلْ **Gerekirse** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** *(Ne?)* غَضَبِي **Benim gazabım** *(Bu ne ile okunur?)* بِكَسْرِ اللَّامِ Lam'ın kesresi وَضَمِّهَا Ve zammesiyle فَقَدْ هَوٰى **Muhakkak ki o mahvolmuştur** سَقَطَ Düşmüştür *(Nereye?)* فِي النَّارِ Cehenneme

82. وَإِنِّي **Elbette ben** لَغَفَّارٌ **Çok bağışlayıcıyım** *(Kimi?)* لِمَنْ **O kimseyi ki** تَابَ **Tövbe etti** *(Neden?)* مِنَ الشِّرْكِ Ortak koşmadan وَآمَنَ **Ve iman etti** وَحَّدَ اللهَ Allah'ı tek kabul etti وَعَمِلَ **Ve işledi** *(Ne?)* صَالِحًا **Salih amel** يَصْدُقُ Bu kelime sadık olur (içerir) *(Neyi?)* بِالْفَرْضِ Farzı وَالنَّفْلِ Ve nafileyi ثُمَّ **Sonra** اِهْتَدٰى **Doğru yolda ilerledi** *(Ne ile?)* بِاسْتِمْرَارِهِ Devam etmesiyle *(Neye?)* عَلٰى مَا ذُكِرَ Zikredilenlere *(Ne zamana kadar?)* إِلٰى مَوْتِهِ Ölene kadar

83. وَمَا أَعْجَلَكَ **Sana aceleye düşüren nedir** *(Neden?)* عَنْ قَوْمِكَ **Kavminden (ayrılmaya)** *(Niçin?)* لِمَجِيءِ مِيعَادِ أَخْذِ التَّوْرَاةِ Tevrat'ı alma yerine gelmek için يَا مُوسٰى **Ey Musa**

84. قَالَ **(Musa) dedi ki:** هُمْ **Onlar** *(Nedir?)* أُولَاءِ **İşte onlardır** أَيْ بِالْقُرْبِ Yani, yakındırlar *(Kime?)* مِنِّي Bana يَأْتُونَ Geliyorlar عَلٰى أَثَرِي **Benim ardım sıra** وَعَجِلْتُ **Ve ben acele ettim** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** رَبِّ **Ey Rabbim** *(Niye?)* لِتَرْضٰى **Hoşnut olasın diye** *(Kimden?)* عَنِّي Benden أَيْ زِيَادَةً Yani, ziyade olsun diye *(Neye?)* عَلٰى رِضَاكَ Rızana وَقَبْلَ الْجَوَابِ Cevaptan önce أَتٰى Getirdi *(Neyi?)* بِالْاِعْتِذَارِ Özrü بِحَسَبِ ظَنِّهِ Kendi zannınca وَتَخَلَّفَ الْمَظْنُونُ Fakat zannettiğinin aksi çıktı *(Niye?)* لِمَا Şundan dolayı ki

85. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* تَعَالٰى Yüce olan (Allah) فَإِنَّا **Muhakkak ki biz** قَدْ فَتَنَّا **Elbette fitneye düşürdük** *(Kimi?)* قَوْمَكَ **Senin kavmini** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِكَ **Senden sonra** أَيْ بَعْدَ فِرَاقِكَ Yani, senin ayrılmandan sonra *(Kimden?)* لَهُمْ Onlardan وَأَضَلَّهُمُ **Ve onları yoldan çıkardı** *(Kim?)* اَلسَّامِرِيُّ **Samirî** فَعَبَدُوا Ve taptılar *(Neye?)* اَلْعِجْلَ Buzağıya

86. فَرَجَعَ **Ve döndü** *(Kim?)* مُوسٰى **Musa** *(Nereye?)* اِلٰى قَوْمِهٖ **Kavmine** *(Ne olduğu halde?)* غَضْبَانَ **Gazaplı** *(Kimden sebep?)* مِنْ جِهَتِهِمْ Onlardan sebep *(Daha ne olduğu halde?)* اَسِفًا **Üzüntülü** شَدِيدَ الْحُزْنِ Hüznü çok şiddetli olduğu halde قَالَ **(Musa) dedi ki:** يَا قَوْمِ **Ey kavmim** اَلَمْ يَعِدْ **Söz vermedi mi?** *(Kime?)* كُمْ **Size** *(Kim?)* رَبُّكُمْ **Rabbiniz** *(Nasıl?)* وَعْدًا حَسَنًا **Güzel sözle** أَيْ صِدْقًا Yani, doğru sözle أَنَّهُ Şöyle ki O يُعْطِيكُمْ Size verecekti *(Neyi?)* اَلتَّوْرَاةَ Tevrat'ı اَفَطَالَ **Şu halde uzadı mı** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** *(Ne?)* اَلْعَهْدُ **Zaman** مُدَّةُ مُفَارَقَتِي Ayrılma vaktim *(Kimden?)* إِيَّاكُمْ Sizden اَمْ **Yoksa** اَرَدْتُمْ **İstediniz mi?** *(Neyi?)* اَنْ يَحِلَّ **İnmesini** يَجِبَ Gerekmesini *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Üzerinize** *(Neyin inmesini?)* غَضَبٌ **Gazabın** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbiniz tarafından** *(Ne sebebiyle?)* بِعِبَادَتِكُمْ Tapmanızla *(Neye?)* اَلْعِجْلَ Buzağıya فَاَخْلَفْتُمْ **Ve siz döndünüz** *(Neden?)* مَوْعِدِي **Bana olan vaadinizden** وَتَرَكْتُمْ Ve terk ettiniz *(Neyi?)* اَلْمَجِيءَ Gelmeyi *(Nereden?)* بَعْدِي Peşimden

87. قَالُوا **Dediler ki:** مَا اَخْلَفْنَا **Biz dönmedik** *(Neden?)* مَوْعِدَكَ **Sana verildiğimiz sözden** *(Ne ile dönmedik?)* بِمَلْكِنَا **Kendi irademizle** *(Bu kelime ne ile okunur?)* مُثَلَّثَ الْمِيمِ Mim'in üç harekesiyle أَيْ بِقُدْرَتِنَا Yani, kendi kudretimizle أَوْ أَمْرِنَا Ya da kendi halimizle وَلٰكِنَّا حَمَلْنَا **Fakat biz Yüklenmiştik** *(Bu kelime ne ile okunur?)* بِفَتْحِ الْحَاءِ 'Ha'nın fethasıyla *(Nasıl?)* مُخَفَّفًا Şeddesiz olarak *(Daha ne ile okunur?)* وَبِضَمِّهَا 'Ha'nın zammesiyle وَكَسْرِ الْمِيمِ Ve mim'in kesresiyle *(Nasıl?)* مُشَدَّدًا Şeddeli olarak *(Ne yüklendik?)* اَوْزَارًا **Bir takım yükler** أَثْقَالًا Ağırlıklar *(Neden?)* مِنْ زِينَةِ الْقَوْمِ **Kavmin ziynet eşyalarından** أَيْ حُلِيِّ قَوْمِ فِرْعَوْنَ Yani, Firavun'un kavminin süs eşyalarından *(Öyle süs eşyaları ki,)* اِسْتَعَارَهَا Onları ödünç aldı *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Kim?)* بَنُو إِسْرَائِيلَ İsrail oğulları *(Ne ile?)* بِعِلَّةِ عُرْسٍ Düğün bahanesiyle فَبَقِيَتْ Ve kaldı *(Nerede?)* عِنْدَهُمْ Onların yanlarında فَقَذَفْنَا **Sonra da attık** *(Neyi?)* هَا **Onları** طَرَحْنَاهَا Onları savurduk *(Nereye?)* فِي النَّارِ Ateşe *(Ne ile?)* بِأَمْرِ السَّامِرِيِّ Samirî'nin emriyle فَكَذٰلِكَ **İşte böylece** كَمَا أَلْقَيْنَا Bizim attığımız gibi اَلْقَى **Attı** *(Kim?)* اَلسَّامِرِيُّ **Samirî** *(Neyi?)* مَا مَعَهُ Yanında olanı *(Neden?)* مِنْ حُلِيِّهِمْ Onların süslerinden *(Daha neden?)* وَمِنَ التُّرَابِ Topraktan اَلَّذِي O toprak ki أَخَذَهُ Onu almıştı *(Nereden?)* مِنْ أَثَرِ حَافِرِ فَرَسِ جِبْرِيلَ عَلَى الْوَجْهِ Cibril'in atının toynak izinden *(O toprağı nasıl almıştı?)* الْآتِي İleride geleceği üzere

﴿فَاَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلًا﴾ صَاغَهُ مِنَ الْحُلِيِّ ﴿جَسَدًا﴾ لَحْمًا وَدَمًا ﴿لَهُ خُوَارٌ﴾ أَيْ صَوْتٌ يُسْمَعُ أَيِ انْقَلَبَ كَذٰلِكَ بِسَبَبِ التُّرَابِ الَّذِي أَثَرُهُ الْحَيَاةُ فِيمَا يُوضَعُ فِيهِ وَوَضَعَهُ بَعْدَ صَوْغِهِ فِي فَمِهِ ﴿فَقَالُوا﴾ أَيِ السَّامِرِيُّ وَأَتْبَاعُهُ ﴿هٰذَآ اِلٰهُكُمْ وَاِلٰهُ مُوسٰى فَنَسِيَ ﴿٨٨﴾﴾ مُوسٰى رَبَّهُ هُنَا وَذَهَبَ يَطْلُبُهُ قَالَ تَعَالٰى ﴿اَفَلَا يَرَوْنَ اَلَّا﴾ اَنْ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ أَنَّهُ لَا ﴿يَرْجِعُ﴾ الْعِجْلُ ﴿اِلَيْهِمْ قَوْلًا﴾ أَيْ لَا يَرُدُّ لَهُمْ جَوَابًا ﴿وَلَا يَمْلِكُ لَهُمْ ضَرًّا﴾ أَيْ دَفْعَهُ ﴿وَلَا نَفْعًا ﴿٨٩﴾﴾ أَيْ جَلْبَهُ أَيْ فَكَيْفَ يُتَّخَذُ إِلٰهًا ﴿وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَارُونُ مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلَ أَنْ يَرْجِعَ مُوسٰى ﴿يٰقَوْمِ اِنَّمَا فُتِنْتُمْ بِهٖ وَاِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمٰنُ فَاتَّبِعُونِي﴾ فِي عِبَادَتِهِ ﴿وَاَطِيعُوٓا اَمْرِي ﴿٩٠﴾﴾ فِيهَا ﴿٩١﴾ - ﴿قَالُوا لَنْ نَبْرَحَ﴾ نَزَالَ ﴿عَلَيْهِ عَاكِفِينَ﴾ عَلٰى عِبَادَتِهِ مُقِيمِينَ ﴿حَتّٰى يَرْجِعَ اِلَيْنَا مُوسٰى﴾ ﴿قَالَ﴾ مُوسٰى بَعْدَ رُجُوعِهِ ﴿يٰهَارُونُ مَا مَنَعَكَ اِذْ رَاَيْتَهُمْ ضَلُّوا ﴿٩٢﴾﴾ بِعِبَادَتِهِ ﴿اَلَّا تَتَّبِعَنِ﴾ لَا زَائِدَةٌ ﴿اَفَعَصَيْتَ اَمْرِي ﴿٩٣﴾﴾ بِإِقَامَتِكَ بَيْنَ مَنْ يَعْبُدُ غَيْرَ اللهِ تَعَالٰى - ﴿قَالَ﴾ هَارُونُ ﴿يَا ابْنَ اُمَّ﴾ بِكَسْرِ الْمِيمِ وَفَتْحِهَا [اُمَّ] أَرَادَ اُمِّي وَذِكْرُهَا أَعْطَفُ لِقَلْبِهِ ﴿لَا تَاْخُذْ بِلِحْيَتِي﴾ وَكَانَ أَخَذَهَا بِشِمَالِهِ ﴿وَلَا بِرَاْسِي﴾ وَكَانَ أَخَذَ شَعْرَهُ بِيَمِينِهِ غَضَبًا ﴿اِنِّي خَشِيتُ﴾ لَوِ اتَّبَعْتُكَ وَلَا بُدَّ أَنْ يَتَّبِعَنِي جَمْعٌ مِمَّنْ لَمْ يَعْبُدُوا الْعِجْلَ ﴿اَنْ تَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِيٓ اِسْرَآئِيلَ﴾ وَتَغْضَبَ عَلَيَّ ﴿وَلَمْ تَرْقُبْ﴾ تَنْتَظِرْ ﴿قَوْلِي ﴿٩٤﴾﴾ فِيمَا رَأَيْتُهُ فِي ذٰلِكَ ﴿قَالَ فَمَا خَطْبُكَ﴾ شَأْنُكَ الدَّاعِي إِلٰى مَا صَنَعْتَ ﴿يٰسَامِرِيُّ ﴿٩٥﴾﴾ ﴿قَالَ بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهٖ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ أَيْ عَلِمْتُ مَا لَمْ يَعْلَمُوهُ ﴿فَقَبَضْتُ قَبْضَةً مِنْ﴾ تُرَابِ ﴿اَثَرِ﴾ حَافِرِ فَرَسِ ﴿الرَّسُولِ﴾ جِبْرِيلَ ﴿فَنَبَذْتُهَا﴾ اَلْقَيْتُهَا فِي صُورَةِ الْعِجْلِ الْمُصَاغِ ﴿وَكَذٰلِكَ سَوَّلَتْ﴾ زَيَّنَتْ ﴿لِي نَفْسِي ﴿٩٦﴾﴾ وَاَلْقِي فِيهَا أَنْ آخُذَ قَبْضَةً مِنْ تُرَابِ مَا ذُكِرَ وَاُلْقِيَهَا عَلٰى مَا لَا رُوحَ لَهُ يَصِيرُ لَهُ رُوحٌ وَرَأَيْتُ قَوْمَكَ طَلَبُوا مِنْكَ أَنْ تَجْعَلَ لَهُمْ إِلٰهًا فَحَدَّثَتْنِي نَفْسِي أَنْ يَكُونَ ذٰلِكَ الْعِجْلَ إِلٰهَهُمْ ﴿قَالَ﴾ لَهُ مُوسٰى ﴿فَاذْهَبْ﴾ مِنْ بَيْنِنَا ﴿فَاِنَّ لَكَ فِي الْحَيٰوةِ﴾ أَيْ مُدَّةِ حَيَاتِكَ ﴿اَنْ تَقُولَ﴾ لِمَنْ رَأَيْتَهُ ﴿لَا مِسَاسَ﴾ أَيْ لَا تَقْرَبْنِي فَكَانَ يَهِيمُ فِي الْبَرِّيَّةِ وَإِذَا مَسَّ أَحَدًا أَوْ مَسَّهُ أَحَدٌ حُمَّا جَمِيعًا ﴿وَاِنَّ لَكَ مَوْعِدًا﴾ لِعَذَابِكَ ﴿لَنْ تُخْلَفَهٗ﴾ بِكَسْرِ اللَّامِ أَيْ لَنْ تَغِيبَ عَنْهُ وَبِفَتْحِهَا [تُخْلَفَهُ] أَيْ بَلْ تُبْعَثُ إِلَيْهِ ﴿وَانْظُرْ اِلٰى اِلٰهِكَ الَّذِي ظَلْتَ﴾ أَصْلُهُ ظَلِلْتَ بِلَامَيْنِ أُولَاهُمَا مَكْسُورَةٌ حُذِفَتْ تَخْفِيفًا أَيْ دُمْتَ ﴿عَلَيْهِ عَاكِفًا﴾ أَيْ مُقِيمًا تَعْبُدُهُ ﴿لَنُحَرِّقَنَّهٗ﴾ بِالنَّارِ ﴿ثُمَّ لَنَنْسِفَنَّهٗ فِي الْيَمِّ نَسْفًا ﴿٩٧﴾﴾ نُذَرِّيَنَّهُ فِي هَوَاءِ الْبَحْرِ وَفَعَلَ مُوسٰى بَعْدَ ذَبْحِهِ مَا ذَكَرَهُ ﴿اِنَّمَا اِلٰهُكُمُ اللهُ الَّذِي لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ وَسِعَ كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿٩٨﴾﴾ تَمْيِيزٌ مُحَوَّلٌ عَنِ الْفَاعِلِ أَيْ وَسِعَ عِلْمُهُ كُلَّ شَيْءٍ

TÜRKÇE ANLAMI

88. **Derken onlara bir ceset,** et ve kan **olarak, böğürmesi olan**, sesi işitilen, takılardan şekillendirdiği, **bir buzağı çıkardı.** Yani "konulduğu şeye hayat verme" şeklinde bir tesiri olan o toprak sayesinde bu hale geldi. Sâmirî buzağıyı şeklendirdiken sonra bu toprağı onun ağzına koymuştu. Sâmirî ve ona tabi olanlar **dediler ki: «Bu sizin ve Musa'nın ilâhıdır; fakat** Musa Rabbini burada **unutmuş** ve onu aramaya gitmiş.»

89. **Görmüyorlar mıydı ki,** buzağı **onlara ne bir söz,** cevap **söyleyebiliyor, ne de onlar için bir zararı** engellemeye **ve bir faydayı** sağlamaya **güç yetirebiliyordu.** Hal böyleyken nasıl olur da ilah edinilebilirdi.

90. **Ve muhakkak ki Harun onlara,** Musa **daha** dönmeden **önce demişti ki: «Ey kavmim! Siz bununla fitneye düşürülmüş oldunuz ve şüphe yok ki, sizin Rabbiniz Rahman'dır. Artık** ona ibadet etme hususunda **bana tâbi olun ve** bu konuda **benim emrime itaat edin.»**

91. **Dediler ki: « Musa bize dönüp gelinceye kadar biz buna ibadet etmeye devam edeceğiz.»**

92-93. Döndükten sonra Musa **dedi ki: «Ey Harun!** Buzağıya ibadet ederek **dalâlete düştüklerini gördüğün zaman benim ardımca gelmekten?**[1] **seni ne engelledi;** Allah'tan başkasını ibadet edenlerin arasında kalmakla **emrime isyan mı ettin?»**

94. Harun **dedi ki: «Ey anamın**[2] **oğlu! Ne sakalımı, ne de başımı tutma!** Musa (a.s.) kızgınlığından, sol eliyle Harun'un (a.s.) sakalını sağ eliyle de saçını tutmuştu. **Muhakkak ki ben** buzağıya tapmayanlarla birlikte peşine düşseydim **senin** bana kızarak: '**İsrailoğullarının aralarını dağıttın' demenden ve benim,** "olanları bildirmek için (ayrılık çıkacağı endişesiyle) peşinden gelmemeye dair aldığım karar" hususundaki **sözümü dinlememenden korktum.»**

95. **(Musa) dedi ki: Ey** yaptığına davette bulunan **Samirî! Ya sen ne yaptın?**

96. **(Sâmirî de) Dedi ki: «Onların görmediklerini**[3] **ben gördüm,** onların bilmediklerini bildim. **Elçi** Cibril'**in** atının toynağının **izinden bir avuç** toprak **aldım da onu** buzağı şeklini almış heykele **attım ve nefsim bana böyle süsledi**: Buradan bir avuç toprak alıp da onu ruhu olmayan bir nesneye attığımda ruh sahibi olacağı fikri içime doğdu. Ayrıca, kavminin senden, kendileri için bir ilah yapmanı istediklerini de görmüştüm. Sonra içimden, ilahlarının bu buzağı olması geldi.

---

[1] أَلَّا'daki لَ zaittir.

[2] أُمَّ kelimesindeki م harfi hem kesre hem de fetha ile okunmuştur. "Anamın oğlu" şeklindeki bir hitap daha şefkat doludur.

[3] يَبْصُرُوا fiili hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) بـ ile hem de (تَبْصُرُوا şeklinde) تـ ile okunmuştur.

97. Mûsa da ona **dedi ki: «Çık git** aramızdan! **Çünkü artık sana hayatta** bulunduğun müddetçe gördüğün kişilere '**dokunma yok**' yani; "*bana yaklaşmayın*" **demen vardır.** Bundan sonra Sâmirî çölde (insanlardan uzak bir şekilde vahşi hayvanlarla birlikte) avare dolaştı. Birine dokunacak olsa veya biri ona dokunacak olsa hepsi hummalanıyorlardı. **Ayrıca senin** azabın **için, kurtulamayacağın**[1] **bir ceza günü var. İbadet edip durduğun**[2] **ilahına da bak! Yemin ederim, biz onu** ateşle **yakacağız; sonra da onu parça parça edip deniz**in havasına **savuracağız!** Musa (a.s.) buzağıyı kestikten sonra dediğini yaptı.

98. «Sizin ilâhınız ancak kendisinden başka ilah olmayan ve her şeyi ilim olarak[3] **kuşatan Allah'tır.**

KELİME ANLAMI

88. فَأَخْرَجَ **Derken çıkarttı** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne?)* عِجْلًا **Bir buzağı** صَاغَهُ Onu şekillendirdi *(Neden?)* مِنَ الْحُلِيِّ Süs eşyalarından *(Ne olarak?)* جَسَدًا **Ceset olarak** لَحْمًا وَدَمًا Et ve kan olarak *(Öyle buzağı ki,)* لَهُ **Onun için vardır** *(Ne vardır?)* خُوَارٌ **Böğürme** أَيْ صَوْتٌ Yani, ses *(Öyle ses ki,)* يُسْمَعُ İşitiliyor أَيِ انْقَلَبَ Yani, dönüştü *(Neye?)* كذٰلِكَ Cesede *(Ne sebebiyle?)* بِسَبَبِ التُّرَابِ Toprak sebebiyle اَلَّذِي Öyle toprak ki أَثَرُهُ Onun neticesi *(Nedir?)* اَلْحَيَاةُ Yaşamdır *(Nerede?)* فِيمَا يُوضَعُ فِيهِ Koyulduğu yerde وَوَضَعَهُ Ve o toprağı koydu *(Neden sonra?)* بَعْدَ صَوْغِهِ Şekillendirdikten sonra *(Nereye?)* فِي فَمِهِ Ağzına **فَقَالُوا Ve dediler** أَيِ السَّامِرِيُّ وَأَتْبَاعُهُ Yani, Samirî ve O'na tabi olanlar *(Ne dediler?)* هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* **اِلٰهُكُمْ Sizin ilahınızdır** *(Daha nedir?)* **وَاِلٰهُ مُوسٰى Ve Musa'nın ilahıdır فَنَسِيَ Fakat unuttu** *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(Kimi?)* رَبَّهُ Rabbini *(Nerede?)* هُنَا Burada وَذَهَبَ Ve gitti *(Nasıl?)* يَطْلُبُهُ Onu arayarak

89. قَالَ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurdu ki: **اَفَلَا يَرَوْنَ Görmezler mi?** *(Neyi?)* **اَنْ Şunu ki** *(Bu kelime nedir?)* مُخَفَّفَةٌ اَنْ Tahfiflenmiştir *(Neden?)* مِنَ الثَّقِيلَةِ Şeddeli 'enne'den وَاسْمُهَا Bunun ismi *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ أَنَّهُ Yani, 'Ennehû' şeklindedir **لَا يَرْجِعُ Çeviremez** *(Ne?)* اَلْعِجْلُ Buzağı *(Kime?)* **اِلَيْهِمْ Onlara** *(Ne?)* **قَوْلًا Bir söz**

---

[1] لَنْ تُخْلَفَهُ fiili, ل harfi kesreyle okunduğunda "ondan kurtulamayacaksın" anlamına gelir, fethayla okunduğunda "(hakkında cayılmayacak) bilakis mutlaka uğratılacağın bir azap vardır" anlamına gelir.

[2] ظَلْتَ kelimesinin aslı birincisi kesreli olan ve tahfif için hazfedilen iki ل harfiyle ظَلِلْتَ idi.

[3] عِلْمًا kelimesi failden döndürülmüş temyizdir. Yani وَسِعَ عِلْمُهُ كُلَّ شَيْءٍ "*onun ilmi her şeyi kuşattı*" demektir.

أَيْ لَا يَرُدُّ لَهُمْ Yani, onlara veremez *(Ne?)* جَوَابًا Bir cevap **وَلَا يَمْلِكُ Ve güç yetiremez** *(Kim için?)* **لَهُمْ Onlar için** *(Neye?)* **ضَرًّا Ne bir zarara** أَيْ دَفْعَهُ Yani, zararı kaldırmaya **وَلَا نَفْعًا Ne de bir faydaya** أَيْ جَلْبَهُ Yani, bir fayda sağlamaya أَيْ فَكَيْفَ يُتَّخَذُ O halde nasıl o edinilir *(Ne?)* إِلٰهًا Bir ilah

90. **وَلَقَدْ Ve andolsun ki, kesinlikle قَالَ Demişti** *(Kime?)* **لَهُمْ Onlara** *(Kim?)* **هَارُونُ Harun** *(Neden önce?)* **مِنْ قَبْلُ Bundan önce** أَيْ قَبْلَ أَنْ يَرْجِعَ Yani, dönmeden önce *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(Ne demişti?)* **يَا قَوْمِ Ey kavmim إِنَّمَا Doğrusu فُتِنْتُمْ Siz fitneye düştünüz** *(Ne sebebiyle?)* **بِهِ Bunun sebebiyle وَإِنَّ رَبَّكُمْ Ve muhakkak ki Rabbiniz اَلرَّحْمٰنُ Pek merhametlidir فَاتَّبِعُونِي O halde bana tabi olun** *(Ne hususta?)* فِي عِبَادَتِهِ Ona ibadet etme hususunda **وَأَطِيعُوا Ve itaat edin** *(Neye?)* **أَمْرِي Emrime** *(Ne hususta?)* فِيهَا İbadet hususunda

91. **قَالُوا Dediler ki: لَنْ نَبْرَحَ Devam edeceğiz** نَزَالَ Bırakmayacağız **عَلَيْهِ Buna** *(Ne olmaya?)* **عَاكِفِينَ Tapıcılar olmaya** عَلٰى عِبَادَتِهِ Ona ibadet etmeyi مُقِيمِينَ Yerine getirenler olmaya *(Ne zamana kadar?)* **حَتّٰى يَرْجِعَ Taki dönünceye kadar** *(Kime?)* **إِلَيْنَا Bize** *(Kim?)* **مُوسٰى Musa**

92. **قَالَ Dedi** *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(Neden sonra?)* بَعْدَ رُجُوعِهِ Döndükten sonra *(Ne dedi?)* **يَا هَارُونُ Ey Harun! مَا مَنَعَكَ Seni ne alıkoydu** *(Ne zaman?)* **إِذْ رَأَيْتَهُمْ Onları gördüğünde** *(Ne?)* **ضَلُّوا Sapıtmışlar** *(Ne ile?)* بِعِبَادَتِهِ Ona tapmakla *(Neden alıkoydu?)*

93. **أَلَّا تَتَّبِعَنِ Beni takip etmekten** لَا زَائِدَةٌ Buradaki 'la' zaittir **أَفَعَصَيْتَ Asi mi oldun** *(Neye?)* **أَمْرِي Emrime** *(Ne ile?)* بِإِقَامَتِكَ Kalmanla *(Kim arasında?)* بَيْنَ مَنْ يَعْبُدُ Tapanların arasında *(Neye?)* غَيْرَ اللّٰهِ تَعَالٰى Yüce olan Allah'ın dışında bir şeye

94. **قَالَ Dedi** *(Kim?)* هَارُونُ Harun *(Ne dedi?)* **يَا ابْنَ أُمَّ Ey annemin oğlu** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِكَسْرِ الْمِيمِ وَفَتْحِهَا 'Mim'in esresi ve fethasıyla أَرَادَ Kastetti *(Neyi?)* أُمِّي 'Annemin' demeyi وَذِكْرُهَا Anne kelimesinin zikredilmesi أَعْطَفُ Daha yumuşatıcıdır *(Neyi?)* لِقَلْبِهِ Kalbini **لَا تَأْخُذْ Tutma** *(Neyi?)* **بِلِحْيَتِي Sakalımı وَكَانَ أَخَذَهَا** (Musa) sakalını tutmuştu *(Ne ile?)* بِشِمَالِهِ Sol eliyle **وَلَا بِرَأْسِي Ve de başımı وَكَانَ أَخَذَ** Ve tutmuştu *(Neyi?)* شَعْرَهُ Saçını *(Ne ile?)* بِيَمِينِهِ Sağ eliyle *(Nasıl?)* غَضَبًا Kızarak **إِنِّي خَشِيتُ Muhakkak ki ben korktum لَوِ اتَّبَعْتُكَ** Şayet seni takip etseydim **وَلَا بُدَّ** Ki kesinlikle kaçış olmazdı *(Neden?)* أَنْ يَتَّبِعَنِي Beni takip etmesinden *(Kimin?)* جَمْعٌ مِمَّنْ لَمْ

أَنْ تَقُولَ *(Neden korktum?)* الْعِجْلَ Buzağıya يَعْبُدُوا Tapmayanlardan bir grubun *(Neye?)* **Demenden** *(Ne demenden?)* فَرَّقْتَ **Sen ayırdın** *(Neyi?)* بَيْنَ بَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarının arasını** *(Daha neden korktum?)* وَلَمْ تَرْقُبْ وَتَغْضَبَ عَلَيَّ Bana kızmandan **Ve dinlememenden** تَنْتَظِرْ Beklememenden (korktum) *(Neyi?)* قَوْلِي **Sözümü** *(Ne hakkındaki?)* فِيمَا رَأَيْتُهُ Görüşüm hakkındaki *(Nerede?)* ذٰلِكَ فِي Bu meselede

95. قَالَ **(Musa) dedi ki:** فَمَا خَطْبُكَ **Senin maksadın nedir?** شَأْنُكَ Durumun *(Öyle durumun ki,)* الدَّاعِي Çağıran *(Neye?)* إِلَى مَا صَنَعْتَ Yaptığına يَا سَامِرِيُّ **Ey Samirî**

96. قَالَ **(Samirî) dedi ki:** بَصُرْتُ **Ben gördüm** *(Neyi?)* بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهِ **O şeyi ki Onlar onu görmediler** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ 'Ya' ve 'Ta' ile أَيْ عَلِمْتُ Yani, ben bildim *(Neyi?)* مَا لَمْ يَعْلَمُوهُ Onların bilmediklerini فَقَبَضْتُ **Ve aldım** *(Ne?)* قَبْضَةً **Bir avuç** *(Neden?)* مِنْ تُرَابِ Toprağından **Toprağından** *(Neyin toprağından?)* أَثَرِ حَافِرِ فَرَسِ الرَّسُولِ **O elçinin** atının toynak **izinin** *(O elçi de kimdir?)* جِبْرِيلِ Cebrail'dir فَنَبَذْتُهَا **Ve onu attım** أَلْقَيْتُهَا Onu attım *(Nereye?)* فِي صُورَةِ الْعِجْلِ الْمُصَاغِ Şekillendirilmiş buzağı heykeline وَكَذٰلِكَ **İşte böyle** سَوَّلَتْ **Güzel gösterdi** زَيَّنَتْ Süsledi *(Kime?)* لِي **Bana** *(Ne?)* نَفْسِي **Nefsim** وَأَلْقَيَ Ve konuldu *(Neye?)* فِيهَا Nefsime *(Ne?)* أَنْ آخُذَ Almam *(Ne?)* قَبْضَةً Bir avuç *(Neden?)* مِنْ تُرَابِ مَا ذُكِرَ Anlatılan şeyin toprağından وَأَلْقِيَهَا Ve o parçayı koymam *(Nereye?)* عَلَى مَا لَا رُوحَ لَهُ Ruhu olmayan şeye ki, يَصِيرُ لَهُ Onun için oluşacak *(Ne?)* رُوحٌ Ruh وَرَأَيْتُ قَوْمَكَ Ve kavmini gördüm ki, طَلَبُوا İstediler *(Kimden?)* مِنْكَ Senden *(Ne istediler?)* أَنْ تَجْعَلَ Yapmanı *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Ne yapmanı?)* إِلٰهًا Bir ilah yapmanı فَحَدَّثَتْنِي Ve böylece bana söyledi *(Kim?)* نَفْسِي Nefsim *(Neyi?)* أَنْ يَكُونَ Olmasını *(Neyin?)* ذٰلِكَ الْعِجْلَ Bu buzağının *(Ne olmasını?)* إِلٰهَهُمْ Onların ilahı

97. قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُ Samirî'ye *(Kim?)* مُوسَى Musa *(Ne dedi?)* فَاذْهَبْ **O halde git** *(Nereden?)* مِنْ بَيْنِنَا Aramızdan فَإِنَّ لَكَ **Muhakkak ki senin için vardır** *(Nerede?)* فِي الْحَيٰوةِ **Bu hayatta** أَيْ مُدَّةِ حَيَاتِكَ Yani, yaşama müddetince *(Ne vardır?)* أَنْ تَقُولَ **Demen** *(Kime?)* لِمَنْ رَأَيْتَهُ Gördüğün kişiye *(Ne demen?)* لَا مِسَاسَ **(Bana) dokunma yok** أَيْ لَا تَقْرَبْنِي Yani, bana yaklaşma فَكَانَ يَهِيمُ Ve o dolaşıyordu *(Nerede?)* فِي الْبَرِّيَّةِ Çölde وَإِذَا مَسَّ Dokunduğunda *(Kime?)* أَحَدًا Birisine أَوْ مَسَّهُ Ve ona dokunduğunda *(Kim?)* أَحَدٌ Birisi حُمَّا Humma oluyorlardı *(Nasıl?)* جَمِيعًا

Toplu halde وَإِنَّ لَكَ **Ve muhakkak ki senin için vardır** *(Ne vardır?)* مَوْعِدًا **Bir söz vakti** *(Niçin söz vakti)* لِعَذَابِكَ Senin azabın için *(Öyle söz vakti ki,)* لَنْ تُخْلَفَهُ **Ondan kurtulamazsın** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِكَسْرِ اللَّامِ 'Lam'ın esresiyle okunur أَيْ لَنْ تَغِيبَ Yani, kurtulamazsın *(Neden?)* عَنْهُ Ondan وَبِفَتْحِهَا Ve 'lam'ın fethasıyla okunur أَيْ بَلْ تُبْعَثُ إِلَيْهِ Yani, o vakitte diriltilirsin وَانْظُرْ **Ve bak** *(Neye?)* إِلَى إِلٰهِكَ **İlahına** الَّذِي **Öyle ilahın ki,** ظَلْتَ **Sen daima oldun** أَصْلُهُ ظَلِلْتَ Bu kelimenin aslı 'zalilte'dir *(Ne ile?)* بِلَامَيْنِ İki lam ile *(Öyle iki lam ki,)* أُولَاهُمَا مَكْسُورَةٌ Birincisi kesrelidir حُذِفَتْ Birincisi hazfedilmiştir *(Niye?)* تَخْفِيفًا Hafiflik olsun diye أَيْ دُمْتَ Yani, daim oldun (manasındadır) عَلَيْهِ **Onun üzerine** *(Ne oldun?)* عَاكِفًا **İbadet edici** أَيْ مُقِيمًا Yani, devam edici oldun *(Ne olduğun halde?)* تَعْبُدُهُ Ona ibadet eder olduğun halde لَنُحَرِّقَنَّهُ **Elbette biz onu yakacağız** *(Ne ile?)* بِالنَّارِ Ateşle ثُمَّ **Sonra** لَنَنْسِفَنَّهُ **Elbette onu parça parça atacağız** *(Nereye?)* فِي الْيَمِّ **Denize** *(Ne yapmakla?)* نَسْفًا **Parça parça yapmakla** نُذَرِّيَنَّهُ Onun tanelerini dağıtacağız *(Nereye?)* فِي هَوَاءِ الْبَحْرِ Denizin üstüne وَفَعَلَ مُوسَى Musa yaptı *(Neden sonra?)* بَعْدَ ذَبْحِهِ Kestikten sonra *(Neyi?)* مَا ذَكَرَهُ Söylediğini

98. إِنَّمَا **Doğrusu sadece** إِلٰهُكُمُ **Sizin ilahınız** *(Kimdir?)* اللَّهُ **Allah'tır** الَّذِي **Öyle Allah ki** لَا إِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** إِلَّا هُوَ **Ancak o vardır** وَسِعَ **O kapladı** *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Ne açıdan?)* عِلْمًا **Bilgi açısından** *(Bu kelime nedir?)* تَمْيِيزٌ Temyizdir *(Öyle temyiz ki,)* مُحَوَّلٌ Çevrilmiş *(Neden?)* عَنِ الْفَاعِلِ Failden أَيْ وَسِعَ Yani, kapladı *(Ne?)* عِلْمُهُ Onun bilgisi *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ Her şeyi

﴿كَذٰلِكَ﴾ أَيْ كَمَا قَصَصْنَا عَلَيْكَ يَا مُحَمَّدُ هٰذِهِ الْقِصَّةَ ﴿نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ اَنْبَآءِ﴾ أَخْبَارِ ﴿مَا قَدْ سَبَقَ﴾ مِنَ الْأُمَمِ ﴿وَقَدْ اٰتَيْنَاكَ﴾ أَعْطَيْنَاكَ ﴿مِنْ لَدُنَّا﴾ مِنْ عِنْدِنَا ﴿ذِكْرًا ﴿٩٩﴾﴾ قُرْآنًا ﴿مَنْ اَعْرَضَ عَنْهُ﴾ فَلَمْ يُؤْمِنْ بِهِ ﴿فَاِنَّهٗ يَحْمِلُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وِزْرًا ﴿١٠٠﴾﴾ حِمْلًا ثَقِيلًا مِنَ الْإِثْمِ ﴿خٰلِدِيْنَ فِيْهِ﴾ أَيْ فِي عَذَابِ الْوِزْرِ ﴿وَسَآءَ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ حِمْلًا ﴿١٠١﴾﴾ تَمْيِيزٌ مُفَسِّرٌ لِلضَّمِيرِ فِي سَاءَ وَالْمَخْصُوصُ بِالذَّمِّ مَحْذُوفٌ تَقْدِيرُهُ وِزْرُهُمْ وَاللَّامُ لِلْبَيَانِ وَيُبْدَلُ مِنْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّوْرِ﴾ الْقَرْنِ النَّفْخَةَ الثَّانِيَةَ ﴿وَنَحْشُرُ الْمُجْرِمِيْنَ﴾ الْكَافِرِينَ ﴿يَوْمَئِذٍ زُرْقًا ﴿١٠٢﴾﴾ عُيُونُهُمْ مَعَ سَوَادِ وُجُوهِهِمْ ﴿يَتَخَافَتُوْنَ بَيْنَهُمْ﴾ يَتَسَارُّونَ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿لَبِثْتُمْ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿اِلَّا عَشْرًا ﴿١٠٣﴾﴾ مِنَ اللَّيَالِي بِأَيَّامِهَا ﴿نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَقُوْلُوْنَ﴾ فِي ذٰلِكَ أَيْ لَيْسَ كَمَا قَالُوا ﴿اِذْ يَقُوْلُ اَمْثَلُهُمْ﴾ أَعْدَلُهُمْ ﴿طَرِيْقَةً﴾ فِيهِ ﴿اِنْ لَّبِثْتُمْ اِلَّا يَوْمًا ﴿١٠٤﴾﴾ يَسْتَقِلُّونَ لَبْثَهُمْ فِي الدُّنْيَا جِدًّا لِمَا يُعَايِنُونَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ أَهْوَالِهَا ﴿وَيَسْاَلُوْنَكَ عَنِ الْجِبَالِ﴾ كَيْفَ تَكُونُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿فَقُلْ﴾ لَهُمْ ﴿يَنْسِفُهَا رَبِّيْ نَسْفًا ﴿١٠٥﴾﴾ بِأَنْ يُفَتِّتَهَا كَالرَّمْلِ السَّائِلِ ثُمَّ يُطَيِّرُ بِالرِّيحِ ﴿فَيَذَرُهَا قَاعًا﴾ ﴿صَفْصَفًا ﴿١٠٦﴾﴾ مُسْتَوِيًا ﴿لَا تَرٰى فِيْهَا عِوَجًا﴾ اِنْخِفَاضًا ﴿وَلَآ اَمْتًا ﴿١٠٧﴾﴾ اِرْتِفَاعًا ﴿يَوْمَئِذٍ﴾ أَيْ يَوْمَ إِذْ نُسِفَتِ الْجِبَالُ ﴿يَتَّبِعُوْنَ﴾ أَيِ النَّاسُ بَعْدَ الْقِيَامِ مِنَ الْقُبُورِ ﴿الدَّاعِيَ﴾ إِلَى الْمَحْشَرِ بِصَوْتِهِ وَهُوَ إِسْرَافِيلُ يَقُولُ هَلُمُّوا إِلَى عَرْضِ الرَّحْمٰنِ ﴿لَا عِوَجَ لَهٗ﴾ أَيْ لِاتِّبَاعِهِمْ أَيْ لَا يَقْدِرُونَ أَنْ لَا يَتَّبِعُوا ﴿وَخَشَعَتِ﴾ سَكَنَتِ ﴿الْاَصْوَاتُ لِلرَّحْمٰنِ فَلَا تَسْمَعُ اِلَّا هَمْسًا ﴿١٠٨﴾﴾ صَوْتَ وَطْءِ الْأَقْدَامِ فِي نَقْلِهَا إِلَى الْمَحْشَرِ كَصَوْتِ أَخْفَافِ الْإِبِلِ فِي مَشْيِهَا ﴿يَوْمَئِذٍ لَّا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ﴾ أَحَدًا ﴿اِلَّا مَنْ اَذِنَ لَهُ الرَّحْمٰنُ﴾ أَنْ يُشْفَعَ لَهُ ﴿وَرَضِيَ لَهٗ قَوْلًا ﴿١٠٩﴾﴾ بِأَنْ يَقُولَ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ ﴿يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدِيْهِمْ﴾ مِنْ أُمُورِ الْآخِرَةِ ﴿وَمَا خَلْفَهُمْ﴾ مِنْ أُمُورِ الدُّنْيَا ﴿وَلَا يُحِيْطُوْنَ بِهٖ عِلْمًا ﴿١١٠﴾﴾ لَا يَعْلَمُونَ ذٰلِكَ ﴿وَعَنَتِ الْوُجُوْهُ﴾ خَضَعَتْ ﴿لِلْحَيِّ الْقَيُّوْمِ﴾ أَيِ اللهِ ﴿وَقَدْ خَابَ﴾ خَسِرَ ﴿مَنْ حَمَلَ ظُلْمًا ﴿١١١﴾﴾ أَيْ شِرْكًا ﴿وَمَنْ يَّعْمَلْ مِنَ الصّٰلِحٰتِ﴾ الطَّاعَاتِ ﴿وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا يَخَافُ ظُلْمًا﴾ بِزِيَادَةٍ فِي سَيِّآتِهِ ﴿وَلَا هَضْمًا ﴿١١٢﴾﴾ بِنَقْصٍ مِنْ حَسَنَاتِهِ ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ مَعْطُوفٌ عَلَى كَذٰلِكَ نَقُصُّ أَيْ مِثْلَ إِنْزَالِ مَا ذُكِرَ ﴿اَنْزَلْنٰهُ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا وَّصَرَّفْنَا﴾ كَرَّرْنَا ﴿فِيْهِ مِنَ الْوَعِيْدِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُوْنَ﴾ الشِّرْكَ ﴿اَوْ يُحْدِثُ﴾ الْقُرْآنُ ﴿لَهُمْ ذِكْرًا ﴿١١٣﴾﴾ بِهَلَاكِ مَنْ تَقَدَّمَهُمْ مِنَ الْأُمَمِ فَيَعْتَبِرُونَ

TÜRKÇE ANLAMI

99. Ey Muhammed! **İşte böylece** sana bu kıssayı anlattığımız gibi **geçmiş** ümmetlerin **haberlerinden bir kısmını sana anlatıyoruz. Ve sana kendi tarafımızdan bir zikir,** Kur'ân **da verdik.**

100. **Her kim ondan yüz çevirir** de ona iman etmezse **şüphe yok ki, o Kıyamet günü ağır bir** günah **yükü yüklenecektir.**

101. **Orada,** o ağır azapta **ebedîyyen kalıcılardır. Kıyamet gününde onlar için,** yükleri **ne fena bir yük**[1] **olmuştur.**

102. **O günde Sûr'a,** boynuza ikince kez **üflenir ve biz o zaman günahkârları,** kafirleri, gözleri **masmavi** suratları simsiyah **bir halde mahşerde toplarız.**

103. **Aralarında birbirlerine gizli gizli şöyle derler:** «Dünyada **sadece** gündüzleriyle birlikte **on** gece **kaldınız.**[2]»

104. **Biz onların** bu konuda **söylediklerini daha iyi biliriz,** yani durum onların söylediği gibi değil! **O vakit onların** bu konuda **yol/akıl olarak daha iyi olanları diyecektir ki, «Siz bir günden başka kalmadınız.»** Ahirette gördükleri şeylerin dehşetinden dünyada kaldıkları günü çok çok azımsayacaklar.

105. **Ve sana dağlardan,** kıyamet günü onların nasıl olacağından **sorarlar.** Onlara **de ki: «Onları Rabbim darmadağın edip,** kum gibi ufalayıp rüzgârlarla **savuracaktır.»**

106. **«Onları yayılmış, dümdüz bir halde bırakacaktır.»**

107. **Orada ne bir eğrilik ve ne de bir yumruluk göremezsin.**

108. Dağların unufak edildiği **o gün,** insanlar kabirlerinden çıktıktan sonra sesiyle kendilerini mahşere çağıran "*Haydi Rahmana sunulmaya koşun*" diye **çağıran** İsrafil'**e tâbi olurlar. Onun için,** ona tabi olanlar için **yan çizmek yoktur,** yani ona tabi olmaktan başka çareleri yoktur. **Sesler, Rahman için bir korku ile kısılmıştır; artık tıkırtıdan,** develerin yürürken ayaklarının çıkardığı ses gibi sadece mahşere gitme esnasında insanların ayak seslerinden **başkasını işitemezsin.**

109. **O gün şefaat** kimseye **fayda vermez, ancak Rahman kime** şefaat edilme **izni verirse ve kimden** lâ ilâhe illallah dediği için **söz olarak razı olursa o hariç!**

110. **Onların ilerisinde olan** ahiretle ilgili şeyleri **de, gerilerinde olan** dünyayla ilgili şeyleri **de bilir. Onlar ise bunları ilim olarak kuşatamazlar,** bu şeyleri bilemezler.

---

[1] حِمْلًا kelimesi ساء fiilindeki zamiri tefsir edici bir temyizdir. Zem ile mahsus olan da mahzuf olup takdiri وِزْرُهُمْ'dur

[2] Ayetteki إِنْ, مَا anlamındadır.

111. **Ve yüzler Hayy, Kayyûm** olan Allah **için boyun eğmiştir. Ve zulmü,** şirki **yüklenmiş olan, muhakkak ki hüsrana uğramıştır.**

112. **Ve her kim mümin olduğu halde sâlih** amellerden **işlerse artık o ne** günahları arttırılarak **zulme uğramaktan, ne de** sevabının eksiltilerek **hakkının yenmesinden korkmaz.**

113. **Ve** anlatılanları indirdiğimiz gibi **böylece**[1] **Onu Arapça bir Kur'an olarak indirdik onda uyarıları tekrar tekrar açıkladık. Umulur ki onlar** şirken **korunurlar yahut da o** Kur'ân **kendileri için** önceki ümmetlerin helak edilmeleriyle ilgili **bir öğüt ortaya koyar** da bundan ibret alırlar.

KELİME ANLAMI

99. كَذٰلِكَ **İşte böylece** أَيْ كَمَا قَصَصْنَا Yani, anlattığımız gibi *(Kime?)* عَلَيْكَ Sana يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Neyi?)* هٰذِهِ الْقِصَّةَ Bu kıssayı نَقُصُّ **Anlatırız** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** *(Neden?)* مِنْ أَنْبَاءِ **Haberlerinden** أَخْبَارِ Haberlerinden *(Kimin haberlerinden?)* مَا قَدْ سَبَقَ **Önceden geçen** مِنَ الْأُمَمِ Ümmetlerin وَقَدْ آتَيْنَاكَ **Doğrusu sana verdik** أَعْطَيْنَاكَ Sana verdik *(Kim tarafından?)* مِنْ لَدُنَّا **Bizim tarafımızdan** مِنْ عِنْدِنَا Bizim katımızdan *(Ne verdik?)* ذِكْرًا **Bir zikir** قُرْآنًا Kuran (verdik)

100. مَنْ **Kim** أَعْرَضَ **Yüz çevirirse** *(Neden?)* عَنْهُ **Ondan** فَلَمْ يُؤْمِنْ بِهِ Ve ona inanmazsa فَإِنَّهُ **Muhakkak ki, O** يَحْمِلُ **Yüklenecektir** *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** *(Ne yüklenecektir?)* وِزْرًا **Bir ağırlık** حَمْلًا ثَقِيلًا Ağır bir yük *(Neden?)* مِنَ الْإِثْمِ Günahtan

101. خَالِدِينَ **Ebedi kalıcıdırlar** *(Nerede?)* فِيهِ **Orada** أَيْ فِي عَذَابِ الْوِزْرِ Yani, günah yükünün azabında سَاءَ **O ne kötüdür** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Nerede?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** *(Ne açısından?)* حِمْلًا **Yük açısından** *(Bu kelime nedir?)* تَمْيِيزٌ Temyizdir مُفَسِّرٌ Açıklayıcıdır *(Neyi?)* لِلضَّمِيرِ فِي سَاءَ 'Sâ'e'deki zamiri وَالْمَخْصُوصُ بِالذَّمِّ Zemmin mahsusu *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir تَقْدِيرُهُ Takdiri *(Nedir?)* وِزْرُهُمْ 'Vizrahüm'dür وَاللَّامُ 'Lam' *(Ne içindir?)* لِلْبَيَانِ Beyan içindir وَيُبْدَلُ (Ayetin devamı) bedel yapılır *(Neden?)* مِنْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ 'Yevm-el Kıyâmeti'den

102. *(Kıyamet gününden bedel?)* يَوْمَ يُنْفَخُ **Üfürüleceği günde** *(Neye?)* فِي الصُّورِ **Sura** الْقَرْنِ Boynuza *(Nasıl üfürüldüğünde?)* النَّفْخَةَ الثَّانِيَةَ İkinci üfürüşle وَنَحْشُرُ **Ve toplarız**

[1] Ayetteki كَذٰلِكَ önceki كَذٰلِكَ نَقُصُّ üzerine atıftır.

(Kimi?) اَلْمُجْرِمِينَ **Günahkârları** اَلْكَافِرِينَ Kâfirleri *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O günde** *(Ne oldukları halde?)* زُرْقًا **Gömgök oldukları halde** *(Neyi gömgök olduğu halde?)* عُيُونُهُمْ Gözleri *(Ne ile birlikte?)* مَعَ سَوَادِ وُجُوهِهِمْ Yüzleri kapkara olmakla birlikte

103. يَتَخَافَتُونَ **Gizlice söyleşirler** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** يَتَسَارُّونَ Gizlice fısıldaşırlar *(Ne diye söyleşirler?)* إِنْ مَا لَبِثْتُمْ **Siz kalmadınız** (Buradaki 'in' olumsuzluk edatı olan 'ma' anlamındadır) *(Nerede kalmadınız?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada إِلَّا **Ancak (kaldınız)** *(Ne kadar?)* عَشْرًا **On gün** *(Neden?)* مِنَ اللَّيَالِي Gecelerden *(Ne ile birlikte?)* بِأَيَّامِهَا Gündüzleriyle birlikte

104. نَحْنُ **Biz** *(Neyiz?)* أَعْلَمُ **En iyi bileniz** *(Neyi?)* بِمَا يَقُولُونَ **Dediklerini** *(Ne hususta?)* فِي ذٰلِكَ Dünyada kaldıkları müddet hususunda أَيْ لَيْسَ Yani, değildir *(Ne gibi?)* كَمَا قَالُوا Dedikleri gibi إِذْ يَقُولُ **O zaman der** *(Kim?)* أَمْثَلُهُمْ **Onların en olgun olanı** أَعْدَلُهُمْ En mutedil olanı *(Ne açısından?)* طَرِيقَةً **Yol tutma açısından** *(Ne hususta?)* فِيهِ Bu hususta *(Ne der?)* إِنْ لَبِثْتُمْ **Siz kalmadınız** إِلَّا **Ancak (kaldınız)** *(Ne kadar?)* يَوْمًا **Bir gün** يَسْتَقِلُّونَ Az görürler *(Neyi?)* لَبْثَهُمْ Kalışlarını *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada جِدًّا Gerçekten *(Niye?)* لِمَا يُعَايِنُونَهُ Bizzat gördükleri için *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Neyi?)* مِنْ أَهْوَالِهَا Ahiretin korku verici hallerini

105. وَيَسْأَلُونَكَ **(Habibim) sana soruyorlar** *(Neden?)* عَنِ الْجِبَالِ **Dağlardan** *(Ne diye soruyorlar?)* كَيْفَ تَكُونُ Nasıl olacaklar *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde فَقُلْ **De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne de?)* يَنْسِفُهَا **Onları ufalayıp savuracak** *(Kim?)* رَبِّي **Rabbim** *(Nasıl?)* نَسْفًا **Ufalayıp savurmakla** *(Ne ile?)* بِأَنْ يُفَتِّتَهَا Onları parça parça etmekle *(Ne gibi?)* كَالرَّمْلِ السَّائِلِ Akıp giden kum gibi ثُمَّ يَطِيرُ Sonra uçup savrulur *(Ne ile?)* بِالرِّيحِ Rüzgârla

106. فَيَذَرُهَا **Böylece onları bırakır** *(Ne olarak?)* قَاعًا **Dümdüz arazi** مُنْبَسِطًا Genişletilmiş olarak صَفْصَفًا **Ve bomboş bırakılmış olarak** مُسْتَوِيًا (Yerle) eşitlenmiş olarak

107. لَا تَرَى **Göremezsin** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne göremezsin?)* عِوَجًا **Bir iniş** اِنْخِفَاضًا Bir alçalma وَلَا أَمْتًا **Ne de bir çıkış** اِرْتِفَاعًا Yükseliş

108. يَوْمَئِذٍ **O günde** أَيْ يَوْمَ إِذْ نُسِفَتْ Yani, paramparça savrulduğunda *(Ne?)* اَلْجِبَالُ Dağlar يَتَّبِعُونَ **Uyarlar** أَيِ النَّاسُ Yani, insanlar *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْقِيَامِ Kalktıktan

sonra *(Neden?)* مِنَ الْقُبُورِ Kabirlerden *(Kime uyarlar?)* اَلدَّاعِيَ **Çağırana** *(Neye çağırana?)* إِلَى الْمَحْشَرِ Mahşere *(Ne ile?)* بِصَوْتِهِ Sesiyle وَهُوَ O da *(Kimdir?)* إِسْرَافِيلُ İsrafil'dir يَقُولُ O der ki: هَلُمُّوا Hadi gelin *(Nereye?)* إِلَى عَرْضِ الرَّحْمٰنِ Rahman'a arz edilmeye لَا عِوَجَ **Yan çizme yoktur** *(Kim için?)* لَهُ **Onun için** أَيْ لِاَتْبَاعِهِمْ Yani, o sese uyanlar için أَيْ لَا يَقْدِرُونَ Yani, güç yetiremezler *(Neye?)* أَنْ لَا يَتَّبِعُوا Uymamaya وَخَشَعَتْ **Ve kısılmıştır** سَكَنَتْ Susmuştur *(Ne?)* اَلْاَصْوَاتُ **Sesler** *(Kim için?)* لِلرَّحْمٰنِ **Rahman için** فَلَا تَسْمَعُ **Bu yüzden işitemezsin** إِلَّا **Ancak (işitirsin)** *(Ne?)* هَمْسًا **Fısıltı** صَوْتَ وَطْءِ الْأَقْدَامِ Ayak basma sesi *(Ne zamandaki?)* فِي نَقْلِهَا İntikal anındaki *(Nereye intikal?)* إِلَى الْمَحْشَرِ Mahşere *(Ne gibi?)* كَصَوْتِ أَخْفَافِ الْإِبِلِ Deve toynağının sesi gibi *(Ne zamandaki?)* فِي مَشْيِهَا Yürümesi anındaki

109. يَوْمَئِذٍ **O gün** لَا تَنْفَعُ **Fayda vermez** *(Ne?)* اَلشَّفَاعَةُ **Şefaat** *(Kime?)* أَحَدًا Hiç kimseye إِلَّا مَنْ **Ancak o kimseye (şefaat fayda verir) ki** أَذِنَ **İzin verdi** *(Kim için?)* لَهُ **O kişi için** *(Kim izin verdi?)* اَلرَّحْمٰنُ **Rahman** *(Neye izin verdi?)* أَنْ يُشْفَعَ Şefaat edilmesine *(Kime?)* لَهُ O kişiye وَرَضِيَ **Ve razı oldu** *(Kimden?)* لَهُ **Ondan** *(Ne cihetinden?)* قَوْلًا **Söz cihetinden** *(Ne ile?)* بِأَنْ يَقُولَ Demesiyle *(Neyi?)* لَا إِلٰهَ Hiçbir ilah yoktur إِلَّا اللّٰهُ Ancak Allah vardır (demesiyle)

110. يَعْلَمُ **(Rahman) bilir** *(Neyi?)* مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ **Önlerinde olan** مِنْ أُمُورِ الْآخِرَةِ Ahiret hallerini *(Daha neyi bilir?)* وَمَا خَلْفَهُمْ **Ve arkalarında kalan** مِنْ اُمُورِ الدُّنْيَا Dünya işlerini وَلَا يُحِيطُونَ **Halbuki onlar kuşatamazlar** *(Neyi?)* بِهِ **Bunu** *(Ne cihetinden?)* عِلْمًا **Bilgi cihetinden** لَا يَعْلَمُونَ Bilemezler *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu

111. وَعَنَتْ **Boyun bükmüştür** *(Ne?)* اَلْوُجُوهُ **Yüzler** خَضَعَتْ İtaat etmiştir *(Kim için?)* لِلْحَيِّ **Diri olan zat için** *(Öyle diri zat ki,)* اَلْقَيُّومِ **Her şeyin hâkimiyeti elinde bulunan** أَيِ اللّٰهِ Yani, Allah وَقَدْ خَابَ **Ve kesinlikle perişan olmuştur** خَسِرَ Zarara uğramıştır *(Kim?)* مَنْ **O kimse ki** حَمَلَ **Yüklendi** *(Neyi?)* ظُلْمًا **Zulmü** أَيْ شِرْكًا Yani, şirki (yüklendi)

112. وَمَنْ **Ve her kim** يَعْمَلْ **İşlerse** *(Neden?)* مِنَ الصَّالِحَاتِ **İyi işlerden** اَلطَّاعَاتِ Taatlerden وَهُوَ **Ve de kendisi** مُؤْمِنٌ **Mümindir** فَلَا يَخَافُ **O kişi korkmaz** *(Neden?)* ظُلْمًا **Zulümden** *(Nasıl?)* بِزِيَادَةِ Arttırma yapılmasıyla *(Nerede?)* فِي سَيِّآتِهِ Günahlarında *(Daha neden korkmaz?)* وَلَا هَضْمًا **Ne de hakkının çiğnenmesinden** *(Nasıl?)* بِنَقْصٍ مِنْ حَسَنَاتِهِ İyiliklerinin eksilmesiyle

113. وَكَذٰلِكَ İşte böylece *(Bu cümle nedir?)* مَعْطُوفٌ Atfolunmuştur *(Neye?)* عَلٰى كَذٰلِكَ نَقُصُّ 'Kezâlike nekussu' cümlesine أَيْ Yani, (şu manadadır) مِثْلَ إِنْزَالِ مَا ذُكِرَ Anlatılanların indirilmesi gibi أَنْزَلْنَاهُ **Onu da indirdik** أَيِ الْقُرْآنَ Yani, Kuran'ı *(Ne olarak?)* قُرْاٰنًا **Kuran olarak** *(Öyle Kuran ki,)* عَرَبِيًّا **Arapça** وَصَرَّفْنَا **Ve çokça açıkladık** كَرَّرْنَا Tekrarladık *(Nerede?)* فِيهِ **Onda** *(Neden?)* مِنَ الْوَعِيدِ **İkazdan** لَعَلَّهُمْ **Umulur ki onlar** يَتَّقُونَ **Sakınırlar** *(Neden?)* اَلشِّرْكَ Şirkten أَوْ **Ya da** يُحْدِثُ **Ortaya koyar** *(Ne?)* الْقُرْآنُ Kuran *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne ortaya koyar?)* ذِكْرًا **Öğüt** *(Nasıl?)* بِهَلَاكِ مَنْ O kimselerin helak olmasıyla ki تَقَدَّمَهُمْ Onlardan önce gelmişti *(Onlar da kimdir?)* مِنَ الْأُمَمِ Diğer ümmetlerdir فَيَعْتَبِرُونَ Dolayısıyla ibret alırlar

﴿فَتَعَالَى اللهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ﴾ عَمَّا يَقُولُ الْمُشْرِكُونَ ﴿وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْاٰنِ﴾ أَيْ بِقِرَاءَتِهِ ﴿مِنْ قَبْلِ اَنْ يُقْضٰى اِلَيْكَ وَحْيُهُ﴾ أَيْ يَفْرُغَ جِبْرِيلُ مِنْ إِبْلَاغِهِ ﴿وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا ﴿١١٤﴾﴾ أَيْ بِالْقُرْآنِ فَكُلَّمَا انْزَلَ عَلَيْهِ شَيْءٌ مِنْهُ زَادَ بِهِ عِلْمُهُ ﴿وَلَقَدْ عَهِدْنَآ اِلٰى اٰدَمَ﴾ وَوَصَّيْنَاهُ أَنْ لَا يَأْكُلَ مِنَ الشَّجَرَةِ ﴿مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلَ أَكْلِهِ مِنْهَا ﴿فَنَسِيَ﴾ تَرَكَ عَهْدَنَا ﴿وَلَمْ نَجِدْ لَهُ عَزْمًا ﴿١١٥﴾﴾ حَزْمًا وَصَبْرًا عَمَّا نَهَيْنَاهُ عَنْهُ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿اِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوٓا اِلَّآ اِبْلِيسَ﴾ وَهُوَ أَبُو الْجِنِّ كَانَ يَصْحَبُ الْمَلَائِكَةَ وَيَعْبُدُ اللهَ مَعَهُمْ ﴿اَبٰى ﴿١١٦﴾﴾ عَنِ السُّجُودِ لِآدَمَ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ ﴿فَقُلْنَا يٰٓاٰدَمُ اِنَّ هٰذَا عَدُوٌّ لَّكَ وَلِزَوْجِكَ﴾ حَوَّاءَ بِالْمَدِّ ﴿فَلَا يُخْرِجَنَّكُمَا مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقٰى ﴿١١٧﴾﴾ تَتْعَبُ بِالْحَرْثِ وَالزَّرْعِ وَالْحَصْدِ وَالطَّحْنِ وَالْخُبْزِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ وَاقْتَصَرَ عَلَى شَقَائِهِ لِأَنَّ الرَّجُلَ يَسْعَى عَلَى زَوْجَتِهِ ﴿اِنَّ لَكَ اَلَّا تَجُوعَ فِيهَا وَلَا تَعْرٰى ﴿١١٨﴾﴾ ﴿وَاَنَّكَ﴾ بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ وَكَسْرِهَا عَطْفٌ عَلَى اسْمِ إِنَّ وَجُمْلَتِهَا ﴿لَا تَظْمَؤُا فِيهَا﴾ تَعْطَشُ ﴿وَلَا تَضْحٰى ﴿١١٩﴾﴾ لَا يَحْصُلُ لَكَ حَرُّ شَمْسِ الضُّحَى لِانْتِفَاءِ الشَّمْسِ فِي الْجَنَّةِ ﴿فَوَسْوَسَ اِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ يٰٓاٰدَمُ هَلْ اَدُلُّكَ عَلٰى شَجَرَةِ الْخُلْدِ﴾ أَيِ الَّتِي يُخَلَّدُ مَنْ يَأْكُلُ مِنْهَا ﴿وَمُلْكٍ لَّا يَبْلٰى ﴿١٢٠﴾﴾ لَا يَفْنَى وَهُوَ لَازِمُ الْخُلْدِ ﴿فَاَكَلَا﴾ أَيْ آدَمُ وَحَوَّاءُ ﴿مِنْهَا فَبَدَتْ لَهُمَا سَوْاٰتُهُمَا﴾ أَيْ ظَهَرَ لِكُلٍّ مِنْهُمَا قُبُلُهُ وَقُبُلُ الْآخَرِ وَدُبُرُهُ وَسُمِّيَ كُلٌّ مِنْهُمَا سَوْأَةً لِأَنَّ انْكِشَافَهُ يَسُوءُ صَاحِبَهُ ﴿وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ﴾ أَخَذَا يُلْزِقَانِ ﴿عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ﴾ لِيَسْتَتِرَا بِهِ ﴿وَعَصٰٓى اٰدَمُ رَبَّهُ فَغَوٰى ﴿١٢١﴾﴾ بِالْأَكْلِ مِنَ الشَّجَرَةِ ﴿ثُمَّ اجْتَبَاهُ رَبُّهُ﴾ قَرَّبَهُ ﴿فَتَابَ عَلَيْهِ﴾ قَبِلَ تَوْبَتَهُ ﴿وَهَدٰى ﴿١٢٢﴾﴾ أَيْ هَدَاهُ إِلَى الْمُدَاوَمَةِ عَلَى التَّوْبَةِ ﴿قَالَ اهْبِطَا﴾ أَيْ آدَمُ وَحَوَّاءُ بِمَا اشْتَمَلْتُمَا عَلَيْهِ مِنْ ذُرِّيَّتِكُمَا ﴿مِنْهَا﴾ مِنَ الْجَنَّةِ ﴿جَمِيعًا بَعْضُكُمْ﴾ بَعْضُ الذُّرِّيَّةِ ﴿لِبَعْضٍ عَدُوٌّ﴾ مِنْ ظُلْمِ بَعْضِهِمْ بَعْضًا ﴿فَاِمَّا﴾ فِيهِ إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ فِي مَا الْمَزِيدَةِ ﴿يَاْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿فَلَا يَضِلُّ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿وَلَا يَشْقٰى ﴿١٢٣﴾﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿وَمَنْ اَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي﴾ أَيِ الْقُرْآنِ فَلَمْ يُؤْمِنْ بِهِ ﴿فَاِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا﴾ بِالتَّنْوِينِ مَصْدَرٌ بِمَعْنَى ضِيقَةً وَفُسِّرَتْ فِي حَدِيثٍ بِعَذَابِ الْكَافِرِ فِي قَبْرِهِ ﴿وَنَحْشُرُهُ﴾ أَيِ الْمُعْرِضَ عَنِ الْقُرْآنِ ﴿يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اَعْمٰى ﴿١٢٤﴾﴾ أَعْمَى الْبَصَرِ ﴿قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِيٓ اَعْمٰى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا ﴿١٢٥﴾﴾ فِي الدُّنْيَا وَعِنْدَ الْبَعْثِ

TÜRKÇE ANLAMI

114. **Artık şüphe yok ki, gerçek hükümdar olan Allah** müşriklerin söyledikleri şeylerden **çok yücedir. Ve sana vahyedilişi tamamlanmadan,** Cibril onun tebliğini bitirmeden **önce Kur'an'**ı okumakta **acele etme! Ve de ki: «Yarabbi! Beni** Kur'ân'la **ilim olarak artır.»** Nitekim üzerine her ayet inişinde bunlarla ilmi artmıştır.

115. **Andolsun ki,** yemeden **önce Âdem'e de** ağaçtan yememesi şeklinde **vasiyette bulunmuştuk. O ise unuttu,** vasiyetimizi terk etti. **Ve O'nda** kendisini yasakladığımız şeye karşı **bir azim,** bir kararlılık ve sebat **bulmadık.**

116. **Ve o vakit meleklere demiştik, «Âdem'e secde edin.» Onlar da hemen secde ettiler.** Cinlerin babası olan ve meleklere arkadaşlık eden, onlarla birlikte Allah tealaya ibadet eden **İblis hariç; o** "ben ondan daha hayırlıyım" diyerek Âdem'e secde etmekten **kaçındı.**

117. **Biz de demiştik ki: «Ey Âdem! Şüphesiz bu, sen ve karın** Havvâ[1] **için bir düşmandır. Sakın sizi cennetten çıkarmasın! Sonra** tarla kazmak, tohum ekmek, mahsul biçmek, un, ekmek vb. işleri yapmak zorunda kalarak **meşakkate düşersin.»** Erkekler, kadınlar için çalıştığından dolayı meşakkate düşmek sadece Âdem'e nispet edilmiştir.

118. **«Muhakkak ki, senin için orada acıkmak da, çıplak kalmak da yoktur.»**

119. **«Ve şüphesiz ki[2] sen orada susamazsın ve** cennette güneş olmadığından **güneşin sıcağı da seni yakmaz.»**

120. **Sonra O'na şeytan vesvesede bulundu; dedi ki: «Ey Âdem, sana** kendisinden yiyenin ebedileştiği **ebedîyyet ağacını ve** bunun gereği olarak **yok olmayacak bir mülkü göstereyim mi?»**

121. **Artık** Âdem ile Havva'nın **ikisi de ondan yediler, Bunun üzerine kendilerine kötü yerleri,[3]** her birini kendi ön avreti ile diğerinin ön ve arka avretleri **göründü.** Örtünmek için **üstlerini cennet yaprağı ile kapamaya başladılar. Ve Âdem** o ağaçtan yemek suretiyle **Rabbine âsi olup yolunu şaşırdı.**

122. **Sonra O'nu Rabbi yaklaştırdı, tevbesini kabul etti ve** sürekli tevbe etmeye hidayet ederek **O'nu doğru yola eriştirdi.**

123. **Buyurdu ki: «Bazı** zürriyeti**niz bazı** zürriyeti**nize,** kiminin kimine olan

---

[1] حَوَّاء kelimesi med ile okunmuştur.

[2] Ayetteki وَأَنَّكَ kelimesinin hemzesi önceki إِنَّ'nin ismi üzerine atfedilerek fethalı olarak; (إِنَّ) cümlesi üzerine atfedilerek kesreli olarak okunmuştur.

[3] Avret yerlenin "kötü yerler" diye isimlenişi, bunların başkaları tarafından görülecek şekilde açılmasının sahibine kötü gelmesinden dolayıdır.

zulmünden sebep **düşman olarak, hepiniz,** doğacak zürriyetinizle birlikte ey Âdem ve Havva, **oradan,** cennetten **inin. Artık size benden bir hidayet gelir de**[1] **kim benim hidâyet**im olan Kur'ân'**a tâbi olursa, artık** dünyada **dalâlete düşmez ve** ahirette **bedbaht olmaz.»**

124. **«Ve her kim** iman etmemek suretiyle **benim zikrim** olan Kur'ân'**dan kaçınırsa, artık şüphe yok ki, onun için pek dar**[2] **bir hayat vardır.** "Dar hayat" hadiste, kâfirin kabrinde azap görmesi şeklinde açıklamıştır. **Ve O'nu,** Kur'ân'dan yüz çeviren bu kişiyi **kıyamet gününde** gözü **kör olarak haşrederiz.»**

125. **Der ki: «Yarabbi! Niçin beni âmâ olarak haşrettin? Hâlbuki ben** dünyada iken ve diriliş esnasında **gören biriydim.»**

KELİME ANLAMI

114. فَتَعَالَى **Yücedir** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Öyle Allah ki,)* اَلْمَلِكُ **Hükümdar** اَلْحَقُّ **Ve hak olan** *(Neden yücedir?)* عَمَّا يَقُولُ Dediklerinden *(Kimin?)* اَلْمُشْرِكُونَ Müşriklerin وَلَا تَعْجَلْ **Acele etme** *(Neye?)* بِالْقُرْاٰنِ **Kuran'a** أَيْ بِقِرَاءَتِهِ Yani, onu okumaya *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِ اَنْ يُقْضٰى **Bitirilmeden evvel** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** *(Ne?)* وَحْيُهُ **Onun vahyi** أَيْ يَفْرُغَ Yani, ayrılmadan önce *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cebrail *(Neden?)* مِنْ إِبْلَاغِهِ Onu tebliğ etmekten وَقُلْ **Ve de ki:** رَبِّ **Ey Rabbim!** زِدْنِي **Beni arttır** *(Ne cihetinden?)* عِلْمًا **İlim cihetinden** أَيْ بِالْقُرْآنِ Yani, Kuran sebebiyle (ilmimi arttır) فَكُلَّمَا اَنْزَلَ Ve her indiğinde *(Kime?)* عَلَيْهِ Peygambere *(Ne?)* شَيْءٌ Bir miktar *(Neden?)* مِنْهُ Kuran'dan زَادَ بِهِ Onunla arttı *(Ne?)* عِلْمُهُ Peygamberin ilmi

115. وَلَقَدْ **Ve andolsun ki, kesinlikle** عَهِدْنَا **Biz emretmiştik** *(Kime?)* اِلٰى اٰدَمَ **Âdem'e** وَوَصَّيْنَاهُ Ve O'na vasiyet etmiştik *(Neyi?)* أَنْ لَا يَأْكُلَ Yememesini *(Neden?)* مِنَ الشَّجَرَةِ Ağaçtan *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** أَيْ قَبْلَ أَكْلِهِ Yani, yemeden önce *(Neden?)* مِنْهَا O ağaçtan فَنَسِيَ **Fakat O unuttu** تَرَكَ Terk etti *(Neyi?)* عَهْدَنَا Bizim emrimizi وَلَمْ نَجِدْ **Ve bulamadık** *(Kim için?)* لَهُ **O'nun için** *(Ne bulamadık?)* عَزْمًا **Bir azim** حَزْمًا Kararlılık وَصَبْرًا Ve sabır *(Neden?)* عَمَّا نَهَيْنَاهُ عَنْهُ Kendisinden alıkoyduğumuz şeyden

116. وَ **Ve** hatırla اِذْ قُلْنَا **Hani demiştik** *(Kime?)* لِلْمَلَائِكَةِ **Meleklere** *(Ne demiştik?)* اُسْجُدُوا **Secde edin** *(Kime?)* لِاٰدَمَ **Âdem'e** فَسَجَدُوا **Onlar da hemen secde**

---

[1] فَإِمَّا kelimesinde şart anlamındaki إِنْ'de bulunan ن harfi, zait مَا'ya idgam edilmiştir.

[2] ضَنْكًا kelimesi tenvinli okunur; "darlık" anlamındadır.

ediverdiler إِلَّا **Ancak** إِبْلِيسَ **İblis hariç** وَهُوَ O *(Kimdir?)* أَبُو الْجِنِّ Cinlerin babasıdır يَصْحَبُ كَانَ Arkadaşlık ederdi *(Kime?)* الْمَلَائِكَةَ Meleklere وَيَعْبُدُ Ve ibadet ederdi *(Kime?)* اللهَ Allah'a *(Kim ile birlikte?)* مَعَهُمْ Onlarla birlikte أَبَى **O baş kaldırdı** *(Neden?)* عَنِ السُّجُودِ Secde etmekten *(Kime?)* لِآدَمَ Âdem'e قَالَ Dedi ki: أَنَا خَيْرٌ Ben daha hayırlıyım *(Kimden?)* مِنْهُ Âdem'den

117. فَقُلْنَا **Biz de dedik ki:** يَا آدَمُ **Ey Âdem!** إِنَّ هٰذَا **Doğrusu bu** *(Nedir?)* عَدُوٌّ **Düşmandır** *(Kime?)* لَكَ **Sana** *(Daha kime?)* وَلِزَوْجِكَ **Ve zevcene** *(O da kimdir?)* حَوَّاءَ Havvâ *(Bu isim nasıl okunur?)* بِالْمَدِّ Çekerek فَلَا يُخْرِجَنَّكُمَا **Sakın sizi çıkarmasın** *(Nereden?)* مِنَ الْجَنَّةِ **Cennetten** فَتَشْقَى **Sonra zahmet çekersin** تَتْعَبُ Yorulursun *(Ne ile?)* بِالْحَرْثِ Toprağı sürmek وَالزَّرْعِ Ekin ekmek وَالْحَصَدِ Mahsulü biçmek وَالطَّحْنِ Un وَالْخُبْزِ Ekmek وَغَيْرِ ذٰلِكَ Ve diğer meşakkat veren işlerle وَاقْتَصَرَ Yetindi *(Ne üzerine?)* عَلَى شَقَائِهِ Âdem'in zahmet çekmesi(ni bildirmesi)yle لِأَنَّ الرَّجُلَ Çünkü erkek يَسْعَى Çalışır *(Kime?)* عَلَى زَوْجَتِهِ Zevcesine

118. إِنَّ لَكَ **Muhakkak ki senin için vardır** *(Ne?)* أَلَّا تَجُوعَ **Aç kalmamak** *(Nerede?)* فِيهَا **Burada** *(Daha ne vardır?)* وَلَا تَعْرَى **Ve çıplak kalmamak**

119. وَأَنَّكَ **Ve sen** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ وَكَسْرِهَا Hemzenin fethası ve kesresiyle عَطْفٌ Atıftır *(Neye?)* عَلَى اسْمِ إِنَّ 'İnne'nin ismine وَجُمْلَتِهَا Ve cümlesine لَا تَظْمَؤُا **Susuzluk çekmezsin** *(Nerede?)* فِيهَا **Burada** تَعْطَشُ Susamazsın وَلَا تَضْحٰى **Ve güneşten kavrulmazsın** لَا يَحْصُلُ لَكَ Senin için meydana gelmez *(Ne?)* حَرُّ شَمْسِ الضُّحٰى Kuşluk güneşinin sıcaklığı *(Niye?)* لِانْتِفَاءِ الشَّمْسِ Güneş olmadığı için *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette

120. فَوَسْوَسَ **Vesvese verdi** *(Kime?)* إِلَيْهِ **Âdem'e** *(Kim?)* الشَّيْطَانُ **Şeytan** قَالَ **Dedi ki:** يَا آدَمُ **Ey Âdem!** هَلْ أَدُلُّكَ **Sana göstereyim mi?** *(Neyi?)* عَلَى شَجَرَةِ الْخُلْدِ **Ebedilik ağacını** أَيِ الَّتِي Yani, o ağacı ki يُخَلِّدُ Ebedileşiyor *(Kim?)* مَنْ يَأْكُلُ Yiyen *(Neden?)* مِنْهَا Ondan *(Daha neyi?)* وَمُلْكٍ **Bir saltanatı ki,** لَا يَبْلٰى **Sonu gelmez** لَا يَفْنٰى Yok olmaz وَهُوَ Bu (yok olmamak) *(Nedir?)* لَازِمُ الْخُلْدِ Ebedileşmenin gereğidir

121. فَأَكَلَا **Nihayet ikisi de yedi** أَيْ آدَمُ Yani, Âdem وَحَوَّاءُ Ve Havvâ *(Neden?)* مِنْهَا **Ondan** فَبَدَتْ **Ve hemen ortaya çıktı** *(Kime?)* لَهُمَا **Kendilerine** *(Ne?)* سَوْاٰتُهُمَا **Ayıp (kötü) yerleri** أَيْ ظَهَرَ Yani, aşikâr oldu *(Kime?)* لِكُلٍّ مِنْهُمَا Onların her

birerine *(Ne aşikâr oldu?)* قُبُلُهُ Onun önü وَقُبُلُ الْآخَرِ Ve diğerinin önü وَدُبُرُهُ Ve arkası وَسُمِّيَ Ve isimlendirildi *(Ne?)* كُلٌّ مِنْهُمَا Ön ve arkanın her biri *(Ne diye?)* سَوْأَةً Kötü (ayıp) yer diye لِأَنَّ انْكِشَافَهُ Çünkü onun açılması يَسُوءُ Kötü yapar *(Kimi?)* صَاحِبَهُ Sahibini أَخَذَا يُلْزِقَانِ **Ve örtmeye başladılar** وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ Yapıştırmaya başladılar *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِمَا **Kendilerinin üzerine** *(Neden?)* مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ **Cennet yaprağından** *(Niye?)* لِيَسْتَتِرَا Örtünmeleri için *(Ne ile?)* بِهِ O yaprakla وَعَصَى **Ve böylece asi oldu** *(Kim?)* آدَمُ **Âdem** *(Kime?)* رَبَّهُ **Rabbine** فَغَوَى **Ve şaşırdı** *(Ne ile?)* بِالْأَكْلِ Yemekle *(Neden?)* مِنَ الشَّجَرَةِ Ağaçtan

122. ثُمَّ **Sonra** اجْتَبَاهُ **Onu seçti** *(Kim?)* رَبُّهُ **Rabbi** قَرَّبَهُ O'nu mukarreb yaptı فَتَابَ عَلَيْهِ **Ve onu affetti** قَبِلَ تَوْبَتَهُ Tövbesini kabul etti وَهَدَى **Ve doğru yola iletti** أَيْ هَدَاهُ Yani, O'nu iletti *(Neye?)* إِلَى الْمُدَاوَمَةِ Devam etmeye *(Neye devam etmeye?)* عَلَى التَّوْبَةِ Tövbeye

123. قَالَ **(Allah) dedi ki:** اهْبِطَا **İnin** أَيْ آدَمُ وَحَوَّاءُ Yani, (siz) Âdem ve Havvâ *(Ne ile birlikte?)* بِمَا اشْتَمَلْتُمَا عَلَيْهِ Sülbünüzde bulunan مِنْ ذُرِّيَّتِكُمَا Soyunuzla birlikte *(Nereden inin?)* مِنْهَا **Oradan** مِنَ الْجَنَّةِ Cennetten *(Ne halde?)* جَمِيعًا **Toplu halde** بَعْضُكُمْ **Sizin bir kısmınız** بَعْضُ الذُّرِّيَّةِ Bu soyun bir kısmı لِبَعْضٍ **Diğer bir kısmınıza** عَدُوٌّ **Düşman olduğunuz halde** *(Neden dolayı düşman?)* مِنْ ظُلْمِ بَعْضِهِمْ Bazılarının zulmünden dolayı *(Kime?)* بَعْضًا Diğer bazısına فَإِمَّا **Şayet** فِيهِ Burada vardır *(Ne vardır?)* إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ İn-i şartiyyede bulunan nun'un idğam edilmesi *(Nerede?)* فِي مَا الْمَزِيدَةِ Zait olan 'ma'da يَأْتِيَنَّكُمْ **Size gelirse** *(Kim tarafından?)* مِنِّي **Benim tarafımdan** *(Ne?)* هُدًى **Bir hidayet** فَمَنْ **Her kim** اتَّبَعَ **Uyarsa** *(Neye?)* هُدَايَ **Benim hidayetime** أَيِ الْقُرْآنَ Yani, Kuran'a فَلَا يَضِلُّ **O sapmaz** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَلَا يَشْقَى **Ve mutsuz da olmaz** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette

124. وَمَنْ **Ve her kim** أَعْرَضَ **Yüz çevirirse** *(Neden?)* عَنْ ذِكْرِي **Benim zikrimden** فَإِنَّ لَهُ Ona بِهِ Ve inanmazsa *(Neye?)* فَلَمْ يُؤْمِنْ Yani, Kuran'dan أَيِ الْقُرْآنِ **Muhakkak ki onun için vardır** *(Ne?)* مَعِيشَةً **Bir yaşam** ضَنْكًا *(Öyle yaşam ki,)* **Dar** *(Ne ile okunur?)* بِالتَّنْوِينِ Tenvin ile مَصْدَرٌ Mastardır *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى ضِيقَةٌ Darlık manasındadır وَفُسِّرَتْ Ve bu kelime tefsir edilmiştir *(Nerede?)* فِي حَدِيثٍ

Bir hadiste *(Ne ile tefsir edilmiştir?)* بِعَذَابِ الْكَافِرِ Kâfirin azabıyla *(Neredeki azabı?)* فِي قَبْرِهِ Kabrindeki وَنَحْشُرُهُ **Ve onu haşrederiz** أَيِ الْمُعْرِضَ Yani, yüz çevireni *(Neden?)* عَنِ الْقُرْآنِ Kuran'dan *(Nerede?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** *(Ne olarak?)* أَعْمٰى **Kör olarak** أَعْمَى الْبَصَرِ Gözü âmâ olarak

125. قَالَ **Der ki:** رَبِّ **Ey Rabbim!** لِمَ حَشَرْتَنِي **Beni niye haşrettin** *(Ne olarak?)* أَعْمٰى **Kör olarak** وَقَدْ كُنْتُ **Hâlbuki ben idim** *(Ne idim?)* بَصِيرًا **Gören idim** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَعِنْدَ الْبَعْثِ Ve öldükten sonraki dirilme anında

﴿قَالَ﴾ الْأَمْرُ ﴿كَذٰلِكَ اَتَتْكَ اٰيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا﴾ تَرَكْتَهَا وَلَمْ تُؤْمِنْ بِهَا ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ مِثْلَ نِسْيَانِكَ آيَاتِنَا ﴿الْيَوْمَ تُنْسٰى ﴿١٢٦﴾﴾ تُتْرَكُ فِي النَّارِ ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ وَمِثْلَ جَزَائِنَا مَنْ أَعْرَضَ عَنِ الْقُرْآنِ ﴿نَجْزِي مَنْ اَسْرَفَ﴾ أَشْرَكَ ﴿وَلَمْ يُؤْمِنْ بِاٰيَاتِ رَبِّهٖ وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ اَشَدُّ﴾ مِنْ عَذَابِ الدُّنْيَا وَعَذَابِ الْقَبْرِ ﴿وَاَبْقٰى ﴿١٢٧﴾﴾ أَدْوَمُ ﴿اَفَلَمْ يَهْدِ﴾ يَتَبَيَّنْ ﴿لَهُمْ﴾ لِكُفَّارِ مَكَّةَ ﴿كَمْ﴾ خَبَرِيَّةٌ مَفْعُولٌ ﴿اَهْلَكْنَا﴾ أَيْ كَثِيرًا إِهْلَاكُنَا ﴿قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ﴾ أَيِ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ لِتَكْذِيبِ الرُّسُلِ ﴿يَمْشُونَ﴾ حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ لَهُمْ ﴿فِي مَسَاكِنِهِمْ﴾ فِي سَفَرِهِمْ إِلَى الشَّامِ وَغَيْرِهَا فَيَعْتَبِرُوا وَمَا ذُكِرَ مِنْ أَخْذِ إِهْلَاكٍ مِنْ فِعْلِهِ الْخَالِي عَنْ حَرْفٍ مَصْدَرِيٍّ لِرِعَايَةِ الْمَعْنَى لَا مَانِعَ مِنْهُ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ﴾ لَعِبَرًا ﴿لِاُولِي النُّهٰى ﴿١٢٨﴾﴾ لِذَوِي الْعُقُولِ ﴿وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ﴾ لِتَأْخِيرِ الْعَذَابِ عَنْهُمْ إِلَى الْآخِرَةِ ﴿لَكَانَ﴾ الْإِهْلَاكُ ﴿لِزَامًا﴾ لَازِمًا لَهُمْ فِي الدُّنْيَا ﴿وَاَجَلٌ مُسَمًّى ﴿١٢٩﴾﴾ مَضْرُوبٌ لَهُمْ مَعْطُوفٌ عَلَى الضَّمِيرِ الْمُسْتَتِرِ فِي كَانَ وَقَامَ الْفَصْلُ بِخَبَرِهَا مَقَامَ التَّأْكِيدِ ﴿فَاصْبِرْ عَلٰى مَا يَقُولُونَ﴾ مَنْسُوخٌ بِآيَةِ الْقِتَالِ ﴿وَسَبِّحْ﴾ صَلِّ ﴿بِحَمْدِ رَبِّكَ﴾ حَالٌ أَيْ مُلْتَبِسًا بِهِ ﴿قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ﴾ صَلَاةَ الصُّبْحِ ﴿وَقَبْلَ غُرُوبِهَا﴾ صَلَاةَ الْعَصْرِ ﴿وَمِنْ اٰنَآءِ الَّيْلِ﴾ سَاعَاتِهِ ﴿فَسَبِّحْ﴾ صَلِّ الْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ ﴿وَاَطْرَافَ النَّهَارِ﴾ عَطْفٌ عَلَى مَحَلِّ مِنْ آنَاءِ الْمَنْصُوبِ أَيْ صَلِّ الظُّهْرَ لِأَنَّ وَقْتَهَا يَدْخُلُ بِزَوَالِ الشَّمْسِ فَهُوَ طَرَفُ النِّصْفِ الْأَوَّلِ وَطَرَفُ النِّصْفِ الثَّانِي ﴿لَعَلَّكَ تَرْضٰى ﴿١٣٠﴾﴾ بِمَا تُعْطَى مِنَ الثَّوَابِ ﴿وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ اِلٰى مَا مَتَّعْنَا بِهٖۤ اَزْوَاجًا﴾ أَصْنَافًا ﴿مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ زِينَتَهَا وَبَهْجَتَهَا ﴿لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ﴾ بِأَنْ يَطْغَوْا ﴿وَرِزْقُ رَبِّكَ﴾ فِي الْجَنَّةِ ﴿خَيْرٌ﴾ مِمَّا أُوتُوهُ فِي الدُّنْيَا ﴿وَاَبْقٰى ﴿١٣١﴾﴾ أَدْوَمُ ﴿وَاْمُرْ اَهْلَكَ بِالصَّلٰوةِ وَاصْطَبِرْ﴾ اِصْبِرْ ﴿عَلَيْهَا لَا نَسْـَٔلُكَ﴾ نُكَلِّفُكَ ﴿رِزْقًا﴾ لِنَفْسِكَ وَلَا لِغَيْرِكَ ﴿نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ﴾ الْجَنَّةُ ﴿لِلتَّقْوٰى ﴿١٣٢﴾﴾ لِأَهْلِهَا ﴿وَقَالُوا﴾ أَيِ الْمُشْرِكُونَ ﴿لَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿يَاْتِينَا﴾ مُحَمَّدٌ ﴿بِاٰيَةٍ مِنْ رَبِّهٖ﴾ مِمَّا يَقْتَرِحُونَهُ ﴿اَوَلَمْ تَاْتِهِمْ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ ﴿بَيِّنَةُ﴾ بَيَانُ ﴿مَا فِي الصُّحُفِ الْاُولٰى ﴿١٣٣﴾﴾ الْمُشْتَمِلِ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ مِنْ أَنْبَاءِ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ وَإِهْلَاكِهِمْ بِتَكْذِيبِ الرُّسُلِ ﴿وَلَوْ اَنَّاۤ اَهْلَكْنٰهُمْ بِعَذَابٍ مِنْ قَبْلِهٖ﴾ قَبْلَ مُحَمَّدٍ الرَّسُولِ ﴿لَقَالُوا﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿رَبَّنَا لَوْلَاۤ﴾ ﴿هَلَّا ﴿اَرْسَلْتَ اِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ اٰيَاتِكَ﴾ الْمُرْسَلِ بِهَا ﴿مِنْ قَبْلِ اَنْ نَذِلَّ﴾ فِي الْقِيَامَةِ ﴿وَنَخْزٰى ﴿١٣٤﴾﴾ فِي جَهَنَّمَ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿كُلٌّ﴾ مِنَّا وَمِنْكُمْ ﴿مُتَرَبِّصٌ﴾ مُنْتَظِرٌ مَا يَؤُولُ إِلَيْهِ الْأَمْرُ ﴿فَتَرَبَّصُوا فَسَتَعْلَمُونَ﴾ فِي الْقِيَامَةِ ﴿مَنْ اَصْحٰبُ الصِّرَاطِ﴾ الطَّرِيقِ ﴿السَّوِيِّ﴾ الْمُسْتَقِيمِ ﴿وَمَنِ اهْتَدٰى ﴿١٣٥﴾﴾ مِنَ الضَّلَالَةِ أَنَحْنُ أَمْ أَنْتُمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

126. **Dedi ki:** «Durum **öyledir. Sana ayetlerimiz geldi, sen hemen onları unutuverdin,** bıraktın ve onlara iman etmedin. **Bugün de aynı** ayetlerimizi unuttuğun **şekilde sen unutulursun,** ateşe atılırsın.»

127. **«Ve aşırı giden,** şirk koşan **ve Rabbinin ayetlerine imân etmeyen kimseyi bunun gibi,** Kur'ân'dan yüz çeviren kişiyi cezalandırdığımız gibi **cezalandırırız. Ahiretin azabı ise elbette** dünyadaki ve kabirdeki azaptan **daha şiddetli ve daha kalıcı,** devamlıdır.»

128. **Bizim, onlardan önce nice**[1], birçok **nesilleri** peygamberleri yalanlamaları sebebiyle **helâk etmiş olmamız**[2] **onlar** Mekkeli kâfirler **için zahir olmadı mı** ki ibret alsınlar? **Hâlbuki (Mekkeliler)** Şam ve başka bölgelere yaptıkları yolculuklarda **onların yurtlarında gezip dolaşırlar.**[3] **Elbette bunda akıl sahipleri için ibretler vardır.**

129. **Ve eğer** onların azabının ahirete erteleneceğine dair **Rabbinden daha önce sadır olmuş bir kelime olmasaydı, elbette** henüz dünyada iken helak edilmeleri **ve**[4] **belirlenmiş bir müddet** onlara **gerekmiş olurdu.**

130. **Artık onların dediklerine sabret** -bu ayet savaş ayetiyle mensuhtur- **ve güneşin doğuşundan önce** sabah namazını **ve batışından önce** ikindi namazını **Rabbini hamd ile**[5] birlikte **tesbih et,** kıl. **Ve gece saatlerinde de tesbih et,** akşam ve yatsı namazını kıl **ve gündüzün iki ucunda da**[6] öğle namazını kıl. **Umulur ki sen** verileceğin mükâfatla **hoşnut olursun.**

131. **Sakın,** azmaları suretiyle **kendilerini fitneye düşürmek için onlardan bir kesimi faydalandırdığımız dünya hayatının çekiciliğine,** süs ve güzelliğine **gözlerini dikme! Rabbinin** cennetteki **nimeti hem** dünyadayken onlara verilen şeylerden **daha hayırlı, hem de daha sürekli,** devamlıdır.

132. **Ailene namazı emret; kendin de ona sabırla devam et. Senden** ne kendin ne de başkası için **rızık istemiyor,** rızık elde etmekle sorumlu tutmuyor**uz; biz seni rızıklandırırız. akibet,** cennet **takvâ** sahipleri **içindir.**

---

[1] كَمْ haberiye olup mefuldür.

[2] Manaya riayet için mastar harfi kendisinde bulunmayan bir fiilden (أَهْلَكْنَا) mastar almaya (أَيْ إِهْلَاكُنَا) bir engel yoktur.

[3] يَمْشُونَ cümlesi لَهُمْ'deki zamirden haldir.

[4] وَأَجَلٌ kelimesi كَانَ'deki gizli zamir zamir üzerine atıftır. كَانَ'nin haberinin araya girmesi tekit yerine geçmiştir. (yani atıf için en uygunu لَكَانَ هُوَ لِزَامًا وَأَجَلٌ مُسَمًّى denilerek كَانَ'nin gizli zamirinin munfasıl bir zamirle tekitlenmesiydi. Ama araya haberin (لزاما) girmesi tekit yerine geçmiştir. Bkz. el-Cemel, ilgili ayet)

[5] بِحَمْدِ رَبِّكَ haldir.

[6] Nitekim öğle namazının vakti güneşin zevaliyle girer. Bu vakit gündüzün ilk yarısının bitişi ile ikinci yarısının başlangıcını içine alır.

133. **Ve** müşrikler **dediler ki:** «Muhammed **bize Rabbinden** -kendilerinin istedikleri türden- **bir ayet getirmeli değil miydi?» Önceki sayfalarda olan,** "geçmiş ümmetlerin haberleri" ve "peygamberlerini inkar etmeleri sebebiyle helak edilişleri" ile ilgili, Kur'ânın da içerdiği **açıklamalar size gelmedi mi?**[1]

134. **Ve eğer Biz ondan,** Resul Muhammed'den **önce onları bir azapla helak etseydik,** kıyamet günü **elbette diyeceklerdi ki: Ya Rabbi! Ne olurdu, bize bir elçi gönderseydin de,** kıyamette **zelil olmadan ve** cehennemde **aşağılanmadan önce** onunla gönderilen **ayetlerine uysaydık!**

135. Onlara **de ki:** «Bizden ve sizden **herkes** işin nereye varacağını **gözlemekte,** beklemekte**dir; artık siz de gözleyiniz. Yakında,** kıyamette **doğru yol sahiplerinin kim olduğunu,** sapıklıktan kurtulup **hidayete erenlerin kim**; biz mi, yoksa siz mi **olduğunu bileceksiniz.»**

KELİME ANLAMI

126. قَالَ **(Allah) der ki:** ٱلْأَمْرُ İş *(Nedir?)* كَذٰلِكَ **Böyledir** أَتَتْكَ **Sana geldi** *(Ne?)* اٰيَاتُنَا **Ayetlerimiz** فَنَسِيتَهَا **Ve sen onları unuttun** تَرَكْتَهَا Onları terk ettin وَلَمْ تُؤْمِنْ Ve inanmadın *(Neye?)* بِهَا Onlara وَكَذٰلِكَ **Ve işte böyle** مِثْلَ نِسْيَانِكَ Senin unutman gibi *(Neyi?)* آيَاتِنَا Bizim ayetlerimizi ٱلْيَوْمَ **Bugün** تُنْسٰى **Sen de unutulursun** تُتْرَكُ Bırakılırsın *(Nerede?)* فِي النَّارِ Cehennemde

127. وَكَذٰلِكَ **Ve işte böyle** وَمِثْلَ جَزَائِنَا Bizim cezalandırmamız gibi *(Kimi?)* مَنْ أَعْرَضَ Yüz çevireni *(Neden?)* عَنِ الْقُرْآنِ Kuran'dan نَجْزِي **Cezalandırırız** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** أَسْرَفَ **Haddi aştı** أَشْرَكَ Şirk koştu وَلَمْ يُؤْمِنْ **Ve inanmadı** *(Neye?)* بِاٰيَاتِ رَبِّهِ **Rabbinin ayetlerine** وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ **Ve ahiret azabı kesinlikle** أَشَدُّ **Daha çetindir** *(Neden?)* مِنْ عَذَابِ الدُّنْيَا Dünya azabından *(Daha neden?)* وَعَذَابِ الْقَبْرِ V kabir azabından وَأَبْقٰى **Ve süreklidir** أَدْوَمُ Daimdir

128. أَفَلَمْ يَهْدِ **Zahir olmadı mı?** يَتَبَيَّنْ Açığa çıkmadı mı? *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** لِكُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kâfirleri için *(Ne?)* كَمْ **Nicelerini** خَبَرِيَّةٌ Kem-i haberiyyedir مَفْعُولٌ ('Ehleknâ' fiilinin) mefulüdür أَهْلَكْنَا **Helak etmemiz** أَيْ كَثِيرًا إِهْلَاكُنَا Yani, çoğunu helak etmemiz *(Kimden önce?)* قَبْلَهُمْ **Onlardan önce** *(Neden?)* مِنَ الْقُرُونِ **Nesillerden** أَيِ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ Yani, geçmiş ümmetlerden *(Niye?)* لِتَكْذِيبِ الرُّسُلِ Peygamberleri yalanladıkları için يَمْشُونَ **Gezip dolaşıyor oldukları halde**

[1] تَأْتِهِمْ fiili hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) ـَ ile hem de ـِ ile okunmuştur.

(Bu cümle nedir?) حَالٌ Haldir *(Neden?)* مِنْ ضَمِيرِ لَهُمْ 'Lehüm'ün zamirinden *(Nerede?)* فِي **مَسَاكِنِهِمْ Onların oturduğu yerlerde** *(Ne zaman dolaşıyorlar?)* فِي سَفَرِهِمْ Yolculuklarında *(Nereye?)* إِلَى الشَّامِ Şam'a وَغَيْرِهَا Ve diğer beldelere فَيَعْتَبِرُوا Ki ibret alsınlar وَمَا ذُكِرَ Ve zikredilen مِنْ أَخْذِ إِهْلَاكِهِ 'Helak etme' manasını almamız *(Neden almamız?)* مِنْ فِعْلِهِ Fiilinden *(Öyle fiili ki,)* اَلْخَالِي Yoksun olan *(Neden?)* عَنْ حَرْفٍ مَصْدَرِيٍّ Mastar harfinden *(Böyle bir ibareden 'helak etme' manasını almamız ne içindir?)* لِرِعَايَةِ الْمَعْنَى Manaya uyumlu olsun içindir لَا مَانِعَ Hiçbir engel yoktur *(Neye?)* مِنْهُ Buna إِنَّ **فِي ذَلِكَ Muhakkak ki bunda vardır** *(Ne?)* لَآيَاتٍ **Elbette birçok ayet** لَعِبَرًا Birçok ibretler vardır *(Kim için?)* **لِأُولِي النُّهَى Akıl sahipleri için** لِذَوِي الْعُقُولِ Akıl sahipleri için

129. وَلَوْلَا كَلِمَةٌ Şayet söz olmasaydı *(Öyle söz ki,)* سَبَقَتْ **Önceden sadır olmuş** *(Kim tarafından?)* **مِنْ رَبِّكَ Rabbin tarafından** *(Neye dair bir söz?)* لِتَأْخِيرِ الْعَذَابِ Azabın erteleneceğine dair *(Kimden?)* عَنْهُمْ Onlardan *(Nereye?)* إِلَى الْآخِرَةِ Ahirete لَكَانَ **Elbette olurdu** *(Ne?)* اَلْإِهْلَاكُ Helak etme *(Ne olurdu?)* لِزَامًا **Kaçınılmaz** لَازِمًا Lazım gelirdi *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada **وَأَجَلٌ Vakit de** *(Öyle vakit ki,)* **مُسَمًّى Belirlenmiş** مَضْرُوبٌ Tayin edilmiş **olan** *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için (belirlenmiş olan vakit de kaçınılmaz olurdu) *(Bu terkip nedir?)* مَعْطُوفٌ Atıftır *(Ne üzerine?)* عَلَى الضَّمِيرِ الْمُسْتَتِرِ Müstetir zamir üzerine *(Neredeki?)* فِي كَانَ 'Kâne'deki وَقَامَ الْفَصْلُ Fasıla geçmiştir *(Ne ile olan fasıla?)* بِخَبَرِهَا 'Kâne'nin haberiyle *(Ne yerine geçmiştir?)* مَقَامَ التَّأْكِيدِ Tekid yerine

130. فَاصْبِرْ O halde sabret *(Neye?)* عَلَى مَا يَقُولُونَ **Dediklerine** *(Bu ayet nedir?)* مَنْسُوخٌ Nesh edilmiştir *(Ne ile?)* بِآيَةِ الْقِتَالِ Savaş ayetiyle **وَسَبِّحْ Ve tesbih et** صَلِّ Namaz kıl *(Ne ile?)* **بِحَمْدِ رَبِّكَ Rabbine hamd ederek** حَالٌ Bu terkip haldir أَيْ مُلْتَبِسًا بِهِ Yani, hamde yapışarak *(Neden önce?)* **قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ Güneş doğmadan önce** صَلَاةَ الصُّبْحِ Sabah namazını **وَقَبْلَ غُرُوبِهَا Ve batmadan önce** صَلَاةَ الْعَصْرِ İkindi namazını **وَمِنْ آنَاءِ اللَّيْلِ Ve gecenin vakitlerinden** سَاعَاتِهِ Gecenin anlarından **وَأَطْرَافَ النَّهَارِ فَسَبِّحْ Tesbih et** صَلِّ Kıl *(Neyi?)* اَلْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ Akşamı ve yatsıyı **Ve gündüzün iki ucunda (tesbih et)** عَطْفٌ Bu atıftır *(Neye?)* عَلَى مَحَلِّ مِنْ آنَاءِ 'Min ânâi' terkibinin mahalline *(Öyle mahalli ki,)* اَلْمَنْصُوبِ Mensup olan أَيْ صَلِّ الظُّهْرَ Yani, öğleyi kıl لِأَنَّ وَقْتَهَا Çünkü öğlenin vakti يَدْخُلُ Girer *(Ne ile?)* بِزَوَالِ الشَّمْسِ

Güneşin zevaliyle فَهُوَ Bu vakit *(Nedir?)* طَرَفُ النِّصْفِ الْأَوَّلِ İlk yarının son tarafı وَطَرَفُ النِّصْفِ الثَّانِي Ve ikinci yarının ilk tarafıdır لَعَلَّكَ **Umulur ki sen** تَرْضَى **Razı olursun** *(Neye?)* بِمَا تُعْطَى Sana verilen مِنَ الثَّوَابِ Sevaba

131. وَلَا تَمُدَّنَّ **Ve asla dikme** *(Neyi?)* عَيْنَيْكَ **İki gözünü** *(Neye?)* إِلَى مَا **O şeye ki,** مَتَّعْنَا **Çokça faydalandırdık** *(Ne ile?)* بِهِ **O şeyle** *(Kimi?)* أَزْوَاجًا **Kimilerini** أَصْنَافًا Bazı grupları *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Neyle faydalandırdık?)* زَهْرَةَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatının süsüyle** زِينَتَهَا Dünya hayatının ziyneti وَبَهْجَتَهَا Ve çekiciliğiyle *(Niye faydalandırdık?)* لِنَفْتِنَهُمْ **Onları fitneye düşürmek için** *(Neyde?)* فِيهِ **O şeyde** *(Ne ile?)* بِأَنْ يَطْغَوْا Haddi aşmalarıyla وَرِزْقُ رَبِّكَ **Ve Rabbinin rızkı** *(Neredeki?)* فِي الْجَنَّةِ Cennetteki *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Neden?)* مِمَّا أُوتُوهُ Bunlara verilenlerden *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَأَبْقَى **Ve süreklidir** أَدْوَمُ Daimdir

132. وَأْمُرْ **Emret** *(Kime?)* أَهْلَكَ **Ailene** *(Neyi?)* بِالصَّلٰوةِ **Namazı** وَاصْطَبِرْ **Ve sürekli sebat et** اِصْطَبِرْ Sabret *(Ne üzerine?)* عَلَيْهَا **O namaz üzerine** لَا نَسْأَلُكَ **Biz senden istemiyoruz** نُكَلِّفُكَ Sana yüklemiyoruz *(Ne?)* رِزْقًا **Herhangi bir rızık** لِنَفْسِكَ Ne kendin için وَلَا لِغَيْرِكَ Ne de bir başkası için نَحْنُ نَرْزُقُكَ **Biz Seni rızıklandırırız** وَالْعَاقِبَةُ **(Övgüye layık) son** اَلْجَنَّةُ Cennet *(Kime aittir?)* لِلتَّقْوٰى **Takvaya** لِأَهْلِهَا Takva ehline **aittir**

133. وَقَالُوا **Ve dediler** أَيِ الْمُشْرِكُونَ Yani, müşrikler *(Ne dediler?)* لَوْلَا هَلَّا يَأْتِينَا **Getirmeli değil miydi?** ('levlâ' 'hellâ' manasındadır) *(Kim?)* مُحَمَّدٌ Muhammed *(Ne?)* بِآيَةٍ **Bir mucize** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّهِ **Rabbi tarafından** *(Neden bir mucize?)* مِمَّا يَقْتَرِحُونَهُ Onların istediklerinden أَوَلَمْ تَأْتِهِمْ **Onlara gelmedi mi?** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ 'Ta' ve 'Ya' ile *(Ne?)* بَيِّنَةُ **Apaçık delili** بَيَانُ Beyanı *(Neyin apaçık delili?)* مَا فِي الصُّحُفِ الْأُولٰى **İlk kitaplar da bulunanın** اَلْمُشْتَمِلِ Ki, içeriyor *(Neyi?)* عَلَيْهِ O beyanı *(Ne?)* اَلْقُرْآنُ Kuran *(Onlar da nelerdir?)* مِنْ أَنْبَاءِ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ Geçmiş ümmetlerin haberleri وَإِهْلَاكِهِمْ Ve helak edilmeleridir *(Ne sebebiyle?)* بِتَكْذِيبِ الرُّسُلِ Peygamberleri yalanlamaları sebebiyle

134. وَلَوْ أَنَّا **Şayet biz** أَهْلَكْنَاهُمْ **Onları helak etseydik** *(Ne ile?)* بِعَذَابٍ **Bir azapla** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِهِ **O'ndan önce** قَبْلَ مُحَمَّدٍ Muhammed'den önce *(Öyle Muhammed ki,)* اَلرَّسُولِ Resul olan لَقَالُوا **Elbette derlerdi** *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet

gününde *(Ne derlerdi?)* رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!** لَوْلَا هَلَّا اَرْسَلْتَ **Gönderseydin** ya! (Buradaki 'levlâ' 'hellâ' manasındadır) *(Kime?)* اِلَيْنَا **Bize** *(Ne?)* رَسُولًا **Bir elçi** فَنَتَّبِعَ **Biz de uyardık** *(Neye?)* اٰيَاتِكَ **Senin ayetlerine** *(Ondan bedel?)* اَلْمُرْسَلِ بِهَا O ayetleri getirene *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِ اَنْ نَذِلَّ **Zelilliğe düşmeden önce** *(Nerede?)* فِي الْقِيَامَةِ Kıyamette *(Daha neden önce?)* وَنَخْزٰى **Ve rüsvaylığa düşmeden önce** *(Nerede?)* فِي جَهَنَّمَ Cehennemde

135. قُلْ **(Habibim) söyle** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara كُلٌّ **Herkes** *(Kimden?)* مِنَّا وَمِنْكُمْ Bizden ve sizden *(Nedir?)* مُتَرَبِّصٌ **Bekleyicidir** مُنْتَظِرٌ Gözetleyicidir *(Neyi?)* مَا يَؤُولُ Varacağı şeyi *(Neye?)* إِلَيْهِKendisine *(Neyin varacağı?)* اَلْأَمْرُ İşin فَتَرَبَّصُوا **O halde siz de bekleyin** فَسَتَعْلَمُونَ **Çok yakında bileceksiniz** *(Nerede?)* فِي الْقِيَامَةِ Kıyamette *(Neyi bileceksiniz?)* مَنْ **Kimdir** *(Ne?)* اَصْحَابُ الصِّرَاطِ **Yolun yolcuları** اَلطَّرِيقِ Yolun *(Hangi yolun?)* اَلسَّوِيِّ **Doğru yolun** اَلْمُسْتَقِيمِ Dosdoğru yolun وَمَنْ **Ve kimdir** اِهْتَدٰى **Doğru yola ulaşmış olan** *(Neden?)* مِنَ الضَّلَالَةِ Sapıklıktan أَنَحْنُ Biz mi? أَمْ أَنْتُمْ Yoksa siz mi?

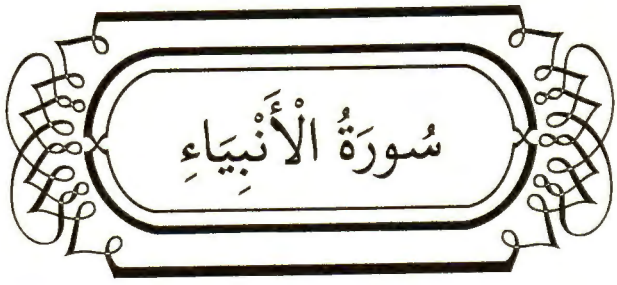

٢١

سُورَةُ الْأَنْبِيَاءِ

مَكِّيَّةٌ

وَهِيَ مِأَةٌ وَاِحْدٰى اَوِ اثْنَتَا عَشْرَةَ آيَةً

سُورَةُ الْأَنْبِيَاءِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿اِقْتَرَبَ﴾ قَرُبَ ﴿لِلنَّاسِ﴾ أَهْلِ مَكَّةَ مُنْكِرِي الْبَعْثِ ﴿حِسَابُهُمْ﴾ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ﴾ عَنْهُ ﴿مُعْرِضُونَ ﴿١﴾﴾ عَنِ التَّأَهُّبِ لَهُ بِالْإِيمَانِ ﴿مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنْ رَبِّهِمْ مُحْدَثٍ﴾ شَيْئًا فَشَيْئًا أَيْ لَفْظِ قُرْآنٍ ﴿إِلَّا اسْتَمَعُوهُ وَهُمْ يَلْعَبُونَ ﴿٢﴾﴾ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿لَاهِيَةً﴾ غَافِلَةً ﴿قُلُوبُهُمْ﴾ عَنْ مَعْنَاهُ ﴿وَأَسَرُّوا النَّجْوَى﴾ أَيِ الْكَلَامَ ﴿الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ بَدَلٌ مِنْ وَاوِ وَأَسَرُّوا النَّجْوَى ﴿هَلْ هٰذَا﴾ أَيْ مُحَمَّدٌ ﴿إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ﴾ فَمَا يَأْتِي بِهِ سِحْرٌ ﴿أَفَتَأْتُونَ السِّحْرَ﴾ تَتَّبِعُونَهُ ﴿وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ ﴿٣﴾﴾ تَعْلَمُونَ أَنَّهُ سِحْرٌ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿رَبِّي يَعْلَمُ الْقَوْلَ﴾ كَائِنًا ﴿فِي السَّمَآءِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ السَّمِيعُ﴾ لِمَا أَسَرُّوهُ ﴿الْعَلِيمُ ﴿٤﴾﴾ بِهِ ﴿بَلْ﴾ لِلِانْتِقَالِ مِنْ غَرَضٍ إِلَى آخَرَ فِي الْمَوَاضِعِ الثَّلَاثَةِ ﴿قَالُوا﴾ فِيمَا أَتَى بِهِ مِنَ الْقُرْآنِ هُوَ ﴿أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ﴾ أَخْلَاطِ رَآهَا فِي النَّوْمِ ﴿بَلِ افْتَرَاهُ﴾ اخْتَلَقَهُ ﴿بَلْ هُوَ شَاعِرٌ﴾ فَمَا أَتَى بِهِ شِعْرٌ ﴿فَلْيَأْتِنَا بِآيَةٍ كَمَآ أُرْسِلَ الْأَوَّلُونَ ﴿٥﴾﴾ كَالنَّاقَةِ وَالْعَصَا وَالْيَدِ قَالَ تَعَالَى ﴿مَآ آمَنَتْ قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْيَةٍ﴾ أَيْ أَهْلِهَا ﴿أَهْلَكْنَاهَا﴾ بِتَكْذِيبِهَا مَا أَتَاهَا مِنَ الْآيَاتِ ﴿أَفَهُمْ يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾﴾ لَا ﴿وَمَآ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ إِلَّا رِجَالًا يُوحِي﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ [نُوحِي] بِالنُّونِ وَكَسْرِ الْحَاءِ ﴿إِلَيْهِمْ﴾ لَا مَلَائِكَةً ﴿فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ﴾ الْعُلَمَاءِ بِالتَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ ﴿إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٧﴾﴾ ذٰلِكَ فَإِنَّهُمْ يَعْلَمُونَهُ وَأَنْتُمْ إِلَى تَصْدِيقِهِمْ أَقْرَبُ مِنْ تَصْدِيقِ الْمُؤْمِنِينَ

بِمُحَمَّدٍ ﴿وَمَا جَعَلْنَاهُمْ﴾ اَلرُّسُلَ ﴿جَسَدًا﴾ بِمَعْنَى أَجْسَادًا ﴿لَا يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ﴾ بَلْ يَأْكُلُونَهُ ﴿وَمَا كَانُوا خَالِدِينَ ﴿٨﴾﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿ثُمَّ صَدَقْنَاهُمُ الْوَعْدَ﴾ بِإِنْجَائِهِمْ ﴿فَأَنْجَيْنَاهُمْ وَمَنْ نَشَاءُ﴾ أَيِ الْمُصَدِّقِينَ لَهُمْ ﴿وَأَهْلَكْنَا الْمُسْرِفِينَ ﴿٩﴾﴾ الْمُكَذِّبِينَ لَهُمْ ﴿لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ﴾ يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ ﴿كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ﴾ لِأَنَّهُ بِلُغَتِكُمْ ﴿أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٠﴾﴾ فَتُؤْمِنُونَ بِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

21- Enbiya Sûresi

Mekke'de inmiştir.
Yüz on bir veya yüz on iki ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1. **İnsanlara,** dirilişi inkâr eden Mekkeli kâfirlere **hesapları**, kıyamet günü **yaklaştı. Hâlbuki onlar gaflet içinde** ona karşı **yüz çeviren,** iman etmek suretiyle ona hazırlanmayan **kimselerdir.**
2. **Onlara Rablerinden** peyderpey **yeni bir hatırlatma,** yani Kur'ân lafzı **gelmez ki, illâ onu alay ederek dinlerler.**
3. **Kalpleri** onun manasından **gaflet içinde olarak (dinlemiş olurlar) ve zulmetmiş olanlar,**[1] **çok gizli fısıltıda bulunurlar da (derler ki) «Bu** Muhammed, **sizin gibi bir insandan başka bir şey değil,** getirdiği şey de bir sihirdir; **artık siz** onun sihir olduğunu **göre göre,** bile bile **sihre mi gel**ip tabi ol**acaksınız?»**
4. Onlara **dedi ki: «Rabbim gökte ve yerde söyleneni bilir ve O** gizledikleri konuşmalarını **tamamen işitendir,** onları **bilendir.»**
5. **Yok**[2] **dediler** getirdiği Kur'ân uykusunda gördüğü **karışık rüyalardır, yok onu iftira etmiş,** uydurmuş**tur, yok o bir şairdir,** getirdiği şey de şiirdir. **(Böyle değilse) bize öncekilere gönderilen** deve, asa ve el mucizeleri **gibi bir mucize getiriversin.**
6. **Bunlardan önce** kendilerine gelen ayetleri yalanlamaları sebebiyle **helâk ettiğimiz hiçbir belde** ahalisi **iman etmemişti; şimdi bunlar mı iman edecekler?** Hayır, etmeyecekler.
7. **Ve senden önce de ancak kendilerine vahyedilen**[3] **birtakım erkekler**

---

[1] اَلَّذِينَ ظَلَمُوا kelimesi وَأَسَرُّوا النَّجْوَى fiilindeki و zamirinden bedeldir.

[2] Ayetteki بَلْ kelimesi üç yerde de bir konudan diğerine intikal içindir.

[3] Ayetteki يُوحَى fiili (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi نُوحِي şeklinde) ن harfiyle ve kesreli ح harfiyle okunmuştur.

gönderdik, yoksa melek göndermedik. **Eğer siz** bunu **bilmiyorsanız, artık bilgin olanlardan,** Tevrat ve İncil âlimlerine **sorunuz.** Zira onlar bunu bilirler. Siz ise, Muhammed'e inananları doğrulamaktansa, onları doğrulamayı yeğlersiniz.

8. **Ve onları,** peygamberleri **yemek yemeyen** birer **ceset kılmadık,** bilakis onlar yemek de yerler. **Ve onlar** dünyada **ebedi olan kimseler de değillerdir.**
9. **Sonra** kendilerini kurtarmak suretiyle **onlara olan vaadi gerçekleştirdik de, onları ve dilediğimiz kimseleri,** onları doğrulayanları **kurtardık,** peygamberleri yalanlamak suretiyle **haddi aşanları da helâk ettik.**
10. **Andolsun ki size,** kendi dilinizle indirildiği için **içinde şerefiniz bulunan bir kitap indirdik. Hâlâ akıllanmıyor musunuz** ki iman edesiniz?

KELİME ANLAMI

﴿٢١﴾ سُورَةُ الْأَنْبِيَاءِ

21- Enbiyâ Sûresi

سُورَةُ الْأَنْبِيَاءِ Enbiya süresi *(Nedir?)* مَكِّيَّةٌ Mekkidir وَهِيَ Ve bu sûre مِأَةٌ وَإِحْدَى Yüz on bir أَوِ Veya اثْنَتَا عَشْرَةَ آيَةً Yüz on iki ayettir. بِسْمِ اللهِ Allahın ismi ile (başlarım) *(Öyle Allah ki,)* الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve rahim olan

1. اِقْتَرَبَ **Yaklaştı** قَرُبَ Yakınlaştı *(Kim için?)* لِلنَّاسِ **İnsanlar için** أَهْلِ مَكَّةَ Mekke halkı için *(Öyle Mekke halkı ki,)* مُنْكِرِي الْبَعْثِ Dirilişi inkar eden *(Ne yaklaştı?)* حِسَابُهُمْ **Onların hesabı** يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü وَهُمْ **Halbuki onlar** فِي غَفْلَةٍ **Bir gaflet içerisinde** *(Neden?)* عَنْهُ O hesaptan *(Nedirler?)* مُعْرِضُونَ **Yüz çevirmişlerdir** *(Neden?)* عَنِ التَّأَهُّبِ لَهُ Ona hazırlanmaktan *(Nasıl?)* بِالْإِيمَانِ İman etmek suretiyle
2. مَا يَأْتِيهِمْ **Onlara gelmez** *(Ne?)* مِنْ ذِكْرٍ **Bir uyarı** *(Kimden?)* مِنْ رَبِّهِمْ **Rablerinden** *(Öyle uyarı ki,)* مُحْدَثٍ **Yeni** شَيْئًا فَشَيْئًا Peyderpey أَيْ لَفْظِ قُرْآنٍ Yani, Kur'an'ın lafzı إِلَّا **Ancak** اسْتَمَعُوهُ **Onu dinlerler** *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ **Onlar** يَلْعَبُونَ **Eğleniyorlar** يَسْتَهْزِئُونَ Alaya alıyorlar
3. *(Ne oldukları halde onu dinlerler?)* لَاهِيَةً **Oyunda olarak** غَافِلَةً Gaflette *(Ne?)* قُلُوبُهُمْ **Onların kalpleri** *(Neden?)* عَنْ مَعْنَاهُ Onun manasından وَأَسَرُّوا **Ve gizlediler** *(Neyi?)* النَّجْوَى **Fısıltıyı** أَيِ الْكَلَامَ Yani, sözlerini *(Kim?)* الَّذِينَ **Öyle kimseler ki** ظَلَمُوا **Zulmettiler** *(Bu kelime nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir *(Neden?)* مِنْ وَاوِ وَأَسَرُّوا النَّجْوَى

وَأَسَرُّوا النَّجْوَى'nın Vav'ından هَلْ هٰذَا **Bu değildir** أَيْ مُحَمَّدٌ Yani, Hz. Muhammed إِلَّا **Ancak** *(Nedir?)* بَشَرٌ **Beşerdir** *(Öyle beşer ki,)* مِثْلُكُمْ **Sizin gibi** فَمَا Dolayısıyla o şeyler ki بِهِ يَأْتِي Onları getiriyor *(Onlar nedir?)* سِحْرٌ Sihirdir أَفَتَأْتُونَ **Gidiyor musunuz?** *(Neye?)* السِّحْرَ **Sihir'e** تَتَّبِعُونَهُ Ona uyuyor musunuz? *(Ne olduğunuz halde?)* وَأَنْتُمْ **Halbuki sizler** *(Nesiniz?)* تُبْصِرُونَ **Görüyorsunuz** تَعْلَمُونَ Biliyorsunuz *(Neyi?)* أَنَّهُ سِحْرٌ Muhakkak o sihirdir

4. قُلْ **De** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne de?)* رَبِّي **Benim rabbim** *(Nedir?)* يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* الْقَوْلَ **Sözü** *(Ne olduğu halde?)* كَائِنًا Olduğu halde *(Nerede?)* فِي السَّمَاءِ **Semada** وَالْأَرْضِ **Ve yerde** وَهُوَ **Ve O** *(Nedir?)* السَّمِيعُ **İşitendir** *(Neyi?)* لِمَا O şeyleri ki أَسَرُّوهُ Onu gizliyorlar بِهِ الْعَلِيمُ Onu **Bilendir**

5. بَلْ **Hayır** *(Bu kelime ne içindir?)* لِلِانْتِقَالِ مِنْ غَرَضٍ Bir maksattan intikal içindir *(Nereye?)* إِلَى آخَرَ Diğerine *(Nerede?)* فِي الْمَوَاضِعِ الثَّلَاثَةِ Üç yerde de قَالُوا **Dediler ki** *(Ne hakkında?)* فِيمَا O şeyler hakkında ki أَتَى بِهِ Onları getirdi *(O şeyler neden olduğu halde?)* أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ **Karışık rüyalardır** *(Nedir?)* هُوَ O مِنَ الْقُرْآنِ Kur'an'dan Karmakarışık şeyler *(Öyle şeyler ki,)* رَآهَا فِي النَّوْمِ Onları uykusunda görmüştür بَلِ **Hayır** افْتَرَاهُ **Onu iftira etmiştir** اخْتَلَقَهُ Onu uydurmuştur بَلْ **Hayır** هُوَ **O** *(Nedir?)* شَاعِرٌ **Şairdir** فَمَا أَتَى بِهِ Ve onun getirdiği şeyler de *(Nedir?)* شِعْرٌ Şiirdir فَلْيَأْتِنَا **Bize getirsin** *(Ne?)* بِآيَةٍ **Bir mucize** *(Ne gibi?)* كَمَا **O şey gibi ki** أُرْسِلَ **Gönderildiler** *(Kim?)* الْأَوَّلُونَ **Evvelkiler** *(Ne gibi?)* كَالنَّاقَةِ وَالْعَصَا وَالْيَدِ Deve, âsâ ve el gibi قَالَ تَعَالَى Allah Teâlâ buyurdu ki

6. مَا آمَنَتْ **İman etmedi** *(Ne zaman?)* قَبْلَهُمْ **Onlardan önce** *(Kim?)* مِنْ قَرْيَةٍ **Hiçbir belde** أَيْ أَهْلُهَا Yani, onun halkı *(Öyle belde ki,)* أَهْلَكْنَاهَا **Onları helak ettik** *(Ne sebeple?)* بِتَكْذِيبِهَا Yalanlamaları sebebiyle *(Neyi?)* مَا O şeyleri ki أَتَاهَا Onu getirdi *(Neden?)* مِنَ الْآيَاتِ Mucizelerden أَفَهُمْ **Onlar mı?** يُؤْمِنُونَ **İnanacaklar** لَا Hayır!..

7. وَمَا أَرْسَلْنَا **Biz göndermedik** *(Ne zaman?)* قَبْلَكَ **Senden önce** إِلَّا **Ancak gönderdik** *(Kimi?)* رِجَالًا **Adamları** *(Öyle adamları ki,)* يُوحِي **Vahyolunuyordu** وَفِي قِرَاءَةٍ بِالنُّونِ Bir kıraatte nun'la okunmuştur *(Daha?)* وَكَسْرِ الْحَاءِ "Ha"nın esresiyle *(Kime?)* إِلَيْهِمْ **Onlara** لَا مَلَائِكَةً Melekleri göndermedik فَاسْأَلُوا **Sorun** *(Kime?)* أَهْلَ الذِّكْرِ **Zikir ehline** الْعُلَمَاءِ بِالتَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ Tevrat ve İncil alimlerine إِنْ كُنْتُمْ **Şayet iseniz** *(Ne?)* لَا تَعْلَمُونَ **Bilmiyor** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu فَإِنَّهُمْ Zira onlar

(Nedir?) يَعْلَمُونَهُ Onu bilirler وَأَنْتُمْ Halbuki siz تَصْدِيقِهِمْ إِلَى Onları kabullenmeye *(Nesiniz?)* أَقْرَبُ Daha yakınsınız *(Neden?)* مِنْ تَصْدِيقِ الْمُؤْمِنِينَ İnananları tasdik etmekten *(Kime inananları?)* بِمُحَمَّدٍ Muhammed'e

8. وَمَا جَعَلْنَاهُمْ **Biz onları yapmadık** اَلرُّسُلَ Peygamberleri *(Ne yapmadık?)* جَسَدًا **Ceset** بِمَعْنَى أَجْسَادًا Cesetler manasındadır *(Öyle cesetler ki,)* لَا يَأْكُلُونَ **Yemezler** *(Ne?)* الطَّعَامَ **Yemek** بَلْ يَأْكُلُونَهُ Bilakis yemek yerler وَمَا كَانُوا **Ve onlar olmamıştır** *(Ne?)* خَالِدِينَ **Ebedi** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada

9. ثُمَّ **Sonra** صَدَقْنَاهُمُ **Onlara sadık olduk** *(Nede?)* الْوَعْدَ **Sözümüzde** *(Neye dair olan sözümüz?)* بِإِنْجَائِهِمْ Onları kurtarmaya dair فَأَنْجَيْنَاهُمْ **Ve onları kurtardık** *(Daha?)* وَمَنْ **O kimseleri ki** نَشَاءُ **Biz diliyoruz** أَيِ الْمُصَدِّقِينَ لَهُمْ Yani, onları tasdik edenleri وَأَهْلَكْنَا **Ve helak ettik** *(Kimi?)* الْمُسْرِفِينَ **Müsrifleri** الْمُكَذِّبِينَ لَهُمْ Onları yalanlayanları

10. لَقَدْ **Andolsun ki** أَنْزَلْنَا **İndirdik** *(Kime?)* إِلَيْكُمْ **Size** يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ Ey Kureyş halkı *(Ne indirdik?)* كِتَابًا **Bir kitap ki** فِيهِ **İçinde vardır** *(Ne?)* ذِكْرُكُمْ **Sizin şerefiniz** *(Niye?)* لِأَنَّهُ بِلُغَتِكُمْ Çünkü o sizin dilinizdedir أَفَلَا تَعْقِلُونَ **Hâlâ akıllanmayacak mısınız?** فَتُؤْمِنُونَ بِهِ Ve ona iman etmeyecek misiniz?

﴿وَكَمْ قَصَمْنَا﴾ أَهْلَكْنَا ﴿مِنْ قَرْيَةٍ﴾ أَيْ أَهْلِهَا ﴿كَانَتْ ظَالِمَةً﴾ كَافِرَةً ﴿وَأَنْشَأْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا اٰخَرِينَ ﴿١١﴾﴾ ﴿فَلَمَّآ اَحَسُّوا بَأْسَنَا﴾ أَيْ شَعَرَ أَهْلُ الْقَرْيَةِ بِالْإِهْلَاكِ ﴿إِذَا هُمْ مِنْهَا يَرْكُضُونَ ﴿١٢﴾﴾ يَهْرَبُونَ مُسْرِعِينَ فَقَالَتْ لَهُمُ الْمَلَائِكَةُ اسْتِهْزَاءً ﴿لَاتَرْكُضُوا وَارْجِعُوٓا اِلٰى مَآ اُتْرِفْتُمْ﴾ نُعِمْتُمْ ﴿فِيهِ وَمَسَاكِنِكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْاَلُونَ ﴿١٣﴾﴾ شَيْئًا مِنْ دُنْيَاكُمْ عَلَى الْعَادَةِ ﴿قَالُوا يَا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿وَيْلَنَا﴾ هَلَاكَنَا ﴿إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿١٤﴾﴾ بِالْكُفْرِ ﴿فَمَا زَالَتْ تِلْكَ﴾ الْكَلِمَاتُ ﴿دَعْوَاهُمْ﴾ يَدْعُونَ بِهَا وَيُرَدِّدُونَهَا ﴿حَتّٰى جَعَلْنَاهُمْ حَصِيدًا﴾ أَيْ كَالزَّرْعِ الْمَحْصُودِ بِالْمَنَاجِلِ بِأَنْ قُتِلُوا بِالسَّيْفِ ﴿خَامِدِينَ ﴿١٥﴾﴾ مَيِّتِينَ كَخُمُودِ النَّارِ إِذَا طَفِئَتْ ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَآءَ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ ﴿١٦﴾﴾ عَابِثِينَ بَلْ دَالِّينَ عَلَى قُدْرَتِنَا وَنَافِعِينَ عِبَادَنَا ﴿لَوْ اَرَدْنَآ اَنْ نَتَّخِذَ لَهْوًا﴾ مَا يُلْهَى بِهِ مِنْ زَوْجَةٍ أَوْ وَلَدٍ ﴿لَاتَّخَذْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا﴾ مِنْ عِنْدِنَا مِنَ الْحُورِ الْعِينِ وَالْمَلَائِكَةِ ﴿إِنْ كُنَّا فَاعِلِينَ ﴿١٧﴾﴾ ذٰلِكَ لٰكِنَّا لَمْ نَفْعَلْهُ فَلَمْ نُرِدْهُ ﴿بَلْ نَقْذِفُ﴾ نَرْمِي ﴿بِالْحَقِّ﴾ الْإِيمَانِ ﴿عَلَى الْبَاطِلِ﴾ الْكُفْرِ ﴿فَيَدْمَغُهُ﴾ يُذْهِبُهُ ﴿فَاِذَا هُوَ زَاهِقٌ﴾ ذَاهِبٌ وَدَمَغَهُ فِي الْأَصْلِ أَصَابَ دِمَاغَهُ بِالضَّرْبِ وَهُوَ مَقْتَلٌ ﴿وَلَكُمُ﴾ يَا كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿الْوَيْلُ﴾ الْعَذَابُ الشَّدِيدُ ﴿مِمَّا تَصِفُونَ ﴿١٨﴾﴾ اللهَ بِهِ مِنَ الزَّوْجَةِ أَوِ الْوَلَدِ ﴿وَلَهُ﴾ تَعَالَى ﴿مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ مُلْكًا ﴿وَمَنْ عِنْدَهُ﴾ أَيِ الْمَلَائِكَةُ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿لَايَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ ﴿١٩﴾﴾ لَا يَعْيَوْنَ ﴿يُسَبِّحُونَ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ ﴿٢٠﴾﴾ عَنْهُ فَهُوَ مِنْهُمْ كَالنَّفَسِ مِنَّا لَا يُشْغِلُنَا عَنْهُ شَاغِلٌ ﴿اَمِ﴾ بِمَعْنَى بَلْ لِلِانْتِقَالِ وَالْهَمْزَةُ لِلْإِنْكَارِ ﴿اتَّخَذُوا اٰلِهَةً﴾ كَائِنَةً ﴿مِنَ الْاَرْضِ﴾ كَحَجَرٍ وَذَهَبٍ وَفِضَّةٍ ﴿هُمْ﴾ أَيِ الْآلِهَةُ ﴿يُنْشِرُونَ ﴿٢١﴾﴾ أَيْ يُحْيُونَ الْمَوْتٰى لَا وَلَا يَكُونُ إِلٰهًا إِلَّا مَنْ يُحْيِ الْمَوْتٰى ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا﴾ أَيِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ ﴿اٰلِهَةٌ اِلَّا اللهُ﴾ أَيْ غَيْرُهُ ﴿لَفَسَدَتَا﴾ خَرَجَتَا عَنْ نِظَامِهِمَا الْمُشَاهَدِ لِوُجُودِ التَّمَانُعِ بَيْنَهُمْ عَلَى وَفْقِ الْعَادَةِ عِنْدَ تَعَدُّدِ الْحَاكِمِ مِنَ التَّمَانُعِ فِي الشَّيْءِ وَعَدَمِ الْاِتِّفَاقِ عَلَيْهِ ﴿فَسُبْحَانَ﴾ تَنْزِيهَ ﴿اللهِ رَبِّ﴾ خَالِقِ ﴿الْعَرْشِ﴾ الْكُرْسِيِّ ﴿عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٢٢﴾﴾ الْكُفَّارُ اللهَ بِهِ مِنَ الشَّرِيكِ لَهُ وَغَيْرِهِ ﴿لَا يُسْاَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْاَلُونَ ﴿٢٣﴾﴾ عَنْ أَفْعَالِهِمْ ﴿اَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ﴾ تَعَالَى أَيْ سِوَاهُ ﴿اٰلِهَةً﴾ فِيهِ اسْتِفْهَامُ تَوْبِيخٍ ﴿قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ﴾ عَلَى ذٰلِكَ وَلَا سَبِيلَ إِلَيْهِ ﴿هٰذَا ذِكْرُ مَنْ مَعِيَ﴾ اَىْ اُمَّتِي وَهُوَ الْقُرْآنُ

﴿وَذِكْرُ مَنْ قَبْلِي﴾ مِنَ الْأُمَمِ وَهُوَ التَّوْرَاةُ وَالْإِنْجِيلُ وَغَيْرُهُمَا مِنْ كُتُبِ اللهِ لَيْسَ فِي وَاحِدٍ مِنْهَا أَنَّ مَعَ اللهِ إِلٰهًا مِمَّا قَالُوا تَعَالَى عَنْ ذٰلِكَ ﴿بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ﴾ أَيْ تَوْحِيدَ اللهِ ﴿فَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٢٤﴾﴾ عَنِ النَّظَرِ الْمُوصِلِ إِلَيْهِ

TÜRKÇE ANLAMI

11. **Ve hâlbuki biz nice zalim**, kâfir **olan belde** ahalisini **helâk ettik ve onlardan sonra başka bir kavim meydana getirdik.**

12. **Ne zaman ki onlar,** belde ahalisi **Bizim azabımızı,** helak olacaklarını **hissettiler. Onlar hemen oradan** hızla **kaçmaya başladılar.**

13. Melekler alay ederek onlara dedi ki: **«Kaçmayın ve size nimet verilen yere ve meskenlerinize geri dönünüz. Umulur ki siz** her zaman olduğu gibi sahip olduğunuz dünyalıklardan **istenirsiniz.»**

14. **Dediler ki: «İşte**[1] **helakımız! Muhakkak ki biz,** inkâr etmek suretiyle **zalim idik.»**

15. **Artık onların bütün çağırmaları,** tekrar tekrar söyledikleri **bu** sözlerinden **başka bir şey olmadı. Nihayet** kılıçla öldürülmeleri suretiyle **onları** tırpanla hasat edilmiş mahsul gibi **biçilmiş,** söndürüldüğü zamanki geçmiş ateş gibi **sönük,** ölü **kimseler kıldık.**

16. **Göğü, yeri ve bunların aralarında olanları oyuncular olarak,** boş bir iş yaparak **yaratmadık;** bilakis tüm bunları kudretimize bir delalet ve kullarımıza bir menfaat olarak yarattık.

17. **Eğer Biz,** kendisiyle eğleşilen bir eş veya çocuk gibi **bir eğlence edinmek isteseydik, elbette onu kendi tarafımızdan,** huri ve meleklerden **edinirdik; tabi eğer** bunu **yapacak olsaydık.** Yapmadığımıza göre istememişiz demektir.

18. **Hayır. Biz hakkı,** imanı **bâtılın,** küfrün **üzerine atarız, o da onu parçalayınca**[2] **derhal yok olup gider.** Allah tealaya **yakıştırdığınız** eş ve çocuk gibi **şeylerden dolayı şiddetli azap olsun size.**

19. **Ve göklerde ve yerde kim varsa O'na,** Allah tealaya **aittir. O'nun yanındaki** melekler,[3] **O'na ibadet etmekten asla kibirlenmezler**[4] **ve yorgunluk da duymazlar.**

20. **Gece ve gündüz tesbihte bulunurlar; asla** bundan **usanmazlar.** Onların

---

[1] يَا burada tenbih içindir.

[2] دَمَغَ fiili "beynine vurmak" anlamına gelir. Beyin insanın hayati organıdır.

[3] مَنْ mübtedadır.

[4] لَا يَسْتَكْبِرُونَ cümlesi haberdir.

tesbihi, tıpkı hiçbir şeyin meşgul etmediği nefes alıp vermemiz gibidir.

21. **Yoksa**[1] **onlar yerden** taş, altın ve gümüşten **birtakım ilahlar mı edindiler ki, onlar,** o ilahlar ölüleri **diriltecekleridir.** Hayır! Hâlbuki ancak diriltebilen varlık ilah olabilir.

22. **Eğer o ikisinde,** göklerde ve yerde **Allah'tan başka ilâhlar olsaydı, elbette** normalde birden fazla hükümdar olduğu zaman her hangi bir konuda aralarında anlaşmazlık çıkacağı ve aynı şeye karar veremeyeceklerinden, o iki ilah arasında anlaşmazlık çıkacağı için **ikisi de fesada uğrar,** şu anki nizamından çıkar**dı. Arşın,** Kürsî'nin **Rabbi,** yaratanı **olan Allah, onların** o kâfirlerin kendisini **vasıflandırdıkları** kendisinin ortağı olmasından ve diğer şeyler**den münezzehtir.**

23. **Allah yaptığından sorulmaz; onlarsa** yaptıklarından **sorulurlar.**

24. **Yoksa O'ndan,** Allah tealadan **başka ilâhlar mı edindiler?**[2] **De ki:** «Buna dair **delillerinizi getirin** -ki bu mümkün değildir.- **İşte bu benimle beraber olanların,** ümmetimin **kitabı** olan Kur'ân **ve benden önceki** ümmet**lerin kitabı** olan Tevrat, İncil ve Allah tealanın diğer kitapları... Onların hiç birinde söyledikleri gibi Allah teala ile birlikte bir başka ilahın bulunduğu geçmez. O bundan yücedir.» **Hayır! Onların çoğu hakkı,** Allah tealanın bir olduğunu **bilmezler; bu yüzden de onlar** hakka ulaştıracak olan şeyde düşünmekten **yüz çevirirler.**

KELİME ANLAMI

11. وَكَمْ **Nicelerini** قَصَمْنَا **Kırdık geçirdik** أَهْلَكْنَا Helak ettik *(Neden?)* مِنْ قَرْيَةٍ **Memleketlerden** أَيْ أَهْلِهَا Yani, onların halklarını *(Öyle memleketler ki,)* كَانَتْ **İdiler** *(Ne?)* ظَالِمَةً **Zalim** كَافِرَةً Kafir وَأَنْشَأْنَا **Ve vücuda getirdik** *(Ne zaman?)* بَعْدَهَا **Onların arkasından** *(Ne vücuda getirdik?)* قَوْمًا **Topluluklar** *(Öyle topluluklar ki,)* آخَرِينَ **Başkaca olan**

12. فَلَمَّا **Ne zaman ki** أَحَسُّوا **Hissettiler** *(Neyi?)* بَأْسَنَا **Azabımızı** أَيْ شَعَرَ Yani, sezdi *(Kim?)* أَهْلُ الْقَرْيَةِ Belde halkı *(Neyi?)* بِالْإِهْلَاكِ Helak olacaklarını إِذَا **Hemen** هُمْ **Onlar** *(Nereden?)* مِنْهَا **Oradan** *(Nedirler?)* يَرْكُضُونَ **Kaçıyorlardı** يَهْرَبُونَ Uzaklaşıyorlardı *(Ne oldukları halde?)* مُسْرِعِينَ Süratli oldukları halde فَقَالَتْ لَهُمُ الْمَلَائِكَةُ Melekler de onlara dedi *(Niye?)* اسْتِهْزَاءً Alay olsun diye *(Ne dedi?)*

13. لَا تَرْكُضُوا **Kaçmayın** وَارْجِعُوا **Dönün** *(Nereye?)* إِلَى مَا **O yere ki** أُتْرِفْتُمْ **Şımartıldınız** نُعِّمْتُمْ Nimetlendirildiniz *(Nerede?)* فِيهِ **Orada** وَمَسَاكِنِكُمْ **Ve yurtlarınıza**

[1] أَمْ burada intikal içindir. Hemze ise inkar bildirir.
[2] Buradaki istifham kınama bildirir.

(dönün) لَعَلَّكُمْ Belkide sizden تُسْأَلُونَ İstenir *(Ne?)* شَيْئًا مِنْ دُنْيَاكُمْ Dünyalıklarınız-dan bir şey *(Nasıl istenilir?)* عَلَى الْعَادَةِ Adet olduğu üzere

14. قَالُوا Dediler ki يَا لِلتَّنْبِيهِ وَيْلَنَا Vay bize, Ya harf-i tenbih'tir هَلَاكَنَا Helakımız! **إِنَّا Muhakkak ki biz كُنَّا İdik** *(Ne?)* **ظَالِمِينَ Zalim idik** *(Ne ile?)* بِالْكُفْرِ Küfürle

15. فَمَا زَالَتْ Devam etti *(Ne?)* **تِلْكَ الْكَلِمَاتُ Bu** kelimeler *(Ne olmaya?)* **دَعْوَاهُمْ Onların bağırışları يَدْعُونَ بِهَا** O kelimeleri haykırıyorlardı **وَيُرَدِّدُونَهَا** Ve onu sayıklıyorlardı **حَتَّى Ta ki جَعَلْنَاهُمْ Onları eyledik** *(Ne eyledik?)* **حَصِيدًا Biçilmiş** أَيْ كَالزَّرْعِ الْمَحْصُودِ Yani, biçilmiş ekin gibi *(Ne ile?)* بِالْمَنَاجِلِ Tırpanlarla *(Ne suretle?)* بِأَنْ قُتِلُوا بِالسَّيْفِ Kılıçla öldürülmeleri suretiyle **خَامِدِينَ Sönmüş kimseler مَيِّتِينَ** Ölmüşler *(Ne gibi?)* كَخُمُودِ النَّارِ Ateşin sönüşü gibi *(Ne zaman?)* إِذَا طَفِئَتْ Ateşi gittiğinde

16. وَمَا خَلَقْنَا Biz yaratmadık *(Neyi?)* **السَّمَاءَ Göğü** *(Daha)* **وَالْأَرْضَ Yeri وَمَا بَيْنَهُمَا Ve ikisinin arasındaki şeyleri** *(Ne olduğumuz halde?)* **لَاعِبِينَ Oynar olduğumuz halde** عَابِثِينَ Boş şeyle meşgul olduğumuz halde بَلْ دَالِّينَ Bilakis delalet edici olduğumuz halde yarattık *(Neye?)* عَلَى قُدْرَتِنَا Bizim kudretimize وَنَافِعِينَ عِبَادَنَا Ve kullarımıza fayda verici olduğumuz halde yarattık.

17. لَوْ Şayet أَرَدْنَا İsteseydik *(Ne?)* **أَنْ نَتَّخِذَ Edinmek** *(Ne?)* **لَهْوًا Bir eğlence** مَا يُلْهَى بِهِ Kendisiyle eğlenilen مِنْ زَوْجَةٍ أَوْ وَلَدٍ Eş veya çocuk **لَاتَّخَذْنَاهُ Elbette onu edinirdik** *(Nereden?)* **مِنْ لَدُنَّا Tarafımızdan** مِنْ عِنْدِنَا Katımızdan مِنَ الْحُورِ الْعِينِ İri, siyah gözlü hurilerden وَالْمَلَائِكَةِ Ve meleklerden **إِنْ كُنَّا Şayet biz olsaydık** *(Ne?)* **فَاعِلِينَ Yapacak** *(Neyi?)* ذَلِكَ Bunu لَكِنَّا Fakat biz لَمْ نَفْعَلْهُ Onu yapmadık فَلَمْ نُرِدْهُ Dolayısıyla da onu istemedik

18. بَلْ Hayır نَقْذِفُ Fırlatırız نَرْمِي Atarız *(Neyi?)* **بِالْحَقِّ Hakkı** الْإِيمَانِ İmanı *(Ne üzerine?)* **عَلَى الْبَاطِلِ Batıl üzerine** الْكُفْرِ Küfür üzerine **فَيَدْمَغُهُ Onu parçalar يُذْهِبُهُ** Onu yok eder **فَإِذَا Bir de bakarsın هُوَ O** *(Nedir?)* **زَاهِقٌ Mahvolmuştur** أَصَابَ دِمَاغَهُ بِالضَّرْبِ ذَاهِبٌ Gitmiştir وَدَمَغَهُ فِي الْأَصْلِ Aslında دَمَغَ kelimesi Beynine vurdu anlamındadır وَهُوَ مَقْتَلٌ Dimağ, hayati organ demektir **وَلَكُمُ Sizi olsun** يَا كُفَّارَ مَكَّةَ Ey Mekke kafirleri *(Ne?)* **الْوَيْلُ Yazıklar الْعَذَابُ الشَّدِيدُ** Şiddetli azap *(Neden dolayı?)* **مِمَّا O şeylerden dolayı ki تَصِفُونَ Yakıştırıyorsunuz** *(Kime?)* اللهَ Allah'a *(Neyi?)* بِهِ O vasıfları *(Neden?)* مِنَ الزَّوْجَةِ أَوِ الْوَلَدِ Eş ve çocuktan

19. وَلَهُ **Onundur** *(Ne olduğu halde?)* تَعَالَى Yüce olduğu halde *(Kim?)* مَنْ **O kimseler ki** *(Nerededir?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Gökte** *(Daha)* وَالْأَرْضِ **Ve yerde** *(Ne bakımından?)* مُلْكًا Mülk olma bakımından وَمَنْ **O kimseler ki** عِنْدَهُ **Onun huzurundadır** أَيِ الْمَلَائِكَةُ Yani, melekler *(Bu kelime nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır خَبَرُهُ Haberi ise *(Nedir?)* وَلَا **Çekinmezler** *(Neden?)* عَنْ عِبَادَتِهِ **Ona ibadet etmekten** لَا يَسْتَكْبِرُونَ **Ve yorulmazlar** لَا يَعْيَوْنَ Takatleri kesilmez

20. يُسَبِّحُونَ **Tesbih ederler** *(Ne zaman?)* اللَّيْلَ **Gece** وَالنَّهَارَ **Ve gündüz** *(Ne oldukları halde?)* لَا يَفْتُرُونَ **Bıkıp usanmadıkları halde** *(Neden?)* عَنْهُ Ondan فَهُوَ مِنْهُمْ Onların tesbihi كَالنَّفَسِ مِنَّا Bizim nefes almamız gibidir لَا يُشْغِلُنَا عَنْهُ Bizi nefes almaktan alıkoymaz *(Ne?)* شَاغِلٌ Hiçbir meşguliyet

21. أَمِ **Yoksa** *(Bu kelime ne manasındadır?)* بِمَعْنَى بَلْ لِلْإِنْتِقَالِ İntikal için kullanılan بَلْ manasındadır وَالْهَمْزَةُ لِلْإِنْكَارِ Hemze ise inkar içindir اتَّخَذُوا **Edindiler mi?** *(Ne?)* آلِهَةً **İlahlar** *(Öyle ilahlar ki,)* كَائِنَةً Olucu *(Neden?)* مِنَ الْأَرْضِ **Yerden** *(Ne gibi?)* كَحَجَرٍ وَذَهَبٍ وَفِضَّةٍ Taş, altın ve gümüş gibi هُمْ **Onlar (mı?)** أَيِ الْآلِهَةُ Yani, ilahlar يُنْشِرُونَ **Diriltecekler** أَيْ يُحْيُونَ الْمَوْتَى Yani, ölüleri diriltecekler لَا Hayır diriltemezler وَلَا يَكُونُ إِلٰهًا Ve ilah olmaz إِلَّا Ancak olur *(Kim?)* مَنْ يُحْيِ الْمَوْتَى Ölüleri dirilten

22. لَوْ **Şayet** كَانَ **Olsaydı** *(Nerede?)* فِيهِمَا **O ikisinde** أَيِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ Yani, yer ve gökte *(Ne?)* آلِهَةٌ **İlahlar** *(Öyle ilahlar ki,)* إِلَّا اللهُ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرُهُ Yani, onun dışında لَفَسَدَتَا **Kesinlikle ikisi de bozulup giderdi** خَرَجَتَا Çıkarlardı *(Neden?)* عَنْ نِظَامِهِمَا الْمُشَاهَدِ Müşahede edilen düzenlerinden *(Niçin?)* لِوُجُودِ التَّمَانُعِ بَيْنَهُمْ Aralarında çekişme meydana geleceği için *(Nasıl?)* عَلٰى وَفْقِ الْعَادَةِ Adete uygun olarak *(Ne zaman?)* عِنْدَ تَعَدُّدِ الْحَاكِمِ İdareci birden fazla olduğu zaman *(Bu adet de nedir?)* مِنَ التَّمَانُعِ فِي الشَّيْءِ Bir şeyde zıtlaşmak وَعَدَمِ الْاِتِّفَاقِ عَلَيْهِ Ve onun üzerinde ittifak edememektir فَسُبْحَانَ تَنْزِيهَ اللهِ **Allah münezzehtir** (bütün noksan sıfatlardan) beridir *(Öyle Allah ki,)* رَبِّ خَالِقِ الْعَرْشِ الْكُرْسِيِّ **Arş'ın** Kürsi'nin **rabbi,** Yaratıcısı *(Neden münezzehtir?)* عَمَّا **O şeylerden ki** يَصِفُونَ **Vasıflıyorlar** الْكُفَّارُ Kafirler *(Kimi?)* اللهَ Allah'ı *(Ne ile?)* بِهِ Onunla *(Neden?)* لَهُ مِنَ الشَّرِيكِ Ona ortak koşmaktan وَغَيْرِهِ Ve başka şeylerden

23. لَا يُسْأَلُ **Sorumlu tutulamaz** *(Neden?)* عَمَّا **O şeylerden ki** يَفْعَلُ **Yapıyor** وَهُمْ

Halbuki onlar يُسْأَلُونَ **Sorgulanacaklardır** *(Neden?)* عَنْ أَفْعَالِهِمْ Yaptıklarından

24. **أَمِ Yoksa** اتَّخَذُوا **Edindiler mi?** *(Neden başka?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** *(Ne olduğu halde?)* تَعَالَى Yüce olduğu halde أَيْ سِوَاهُ Yani, onun dışında *(Ne edindiler mi?)* آلِهَةً **İlahlar** فِيهِ اسْتِفْهَامُ تَوْبِيخٍ Burada azarlama mahiyetinde bir soru vardır **قُلْ De ki:** **هَاتُوا Getirin** *(Neyi?)* بُرْهَانَكُمْ **Kesin delilinizi** *(Ne üzerine?)* عَلَى ذٰلِكَ Bu konu üzerine وَلَا سَبِيلَ إِلَيْهِ Halbuki buna imkan yoktur هٰذَا **İşte bu** *(Nedir?)* **ذِكْرُ مَنْ O kimsenin zikridir ki** مَعِيَ **Benimle beraberdir** أَيْ أُمَّتِي Yani, ümmetimin وَهُوَ الْقُرْآنُ O da Kur'an'dır وَذِكْرُ مَنْ **Ve o kimsenin zikridir ki** قَبْلِي **Benden öncedir** *(Neden?)* مِنَ الْأُمَمِ Ümmetlerden وَغَيْرُهُمَا وَهُوَ التَّوْرَاةُ وَالْإِنْجِيلُ O da Tevrat, İncil ve diğer مِنْ كُتُبِ اللهِ Allah'ın kitaplarıdır لَيْسَ فِي وَاحِدٍ مِنْهَا Onların hiçbirinde de yoktur *(Ne?)* أَنَّ مَعَ اللهِ إِلٰهًا Allah ile birlikte bir ilahın olduğu *(Ne gibi?)* مِمَّا قَالُوا Söyledikleri gibi تَعَالَى عَنْ ذٰلِكَ (Allah) bundan yücedir **بَلْ Hayır** **أَكْثَرُهُمْ Onların çoğu** **لَا يَعْلَمُونَ Bilmezler** *(Neyi?)* **الْحَقَّ Hakkı** أَيْ تَوْحِيدَ اللهِ Yani, Allah'ın birliğini **فَهُمْ Ve onlar** **مُعْرِضُونَ Yüz çevirenlerdir** *(Neden?)* عَنِ النَّظَرِ Düşünmekten *(Öyle düşünmek ki,)* الْمُوصِلِ إِلَيْهِ Tevhide götüren

﴿وَمَآ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ اِلَّا يُوحٰي﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ [نُوحِي] بِالنُّونِ وَكَسْرِ الْحَاءِ ﴿اِلَيْهِ اَنَّهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اَنَا فَاعْبُدُونِ ﴿٢٥﴾﴾ أَيْ وَحِّدُونِي ﴿وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمٰنُ وَلَدًا﴾ مِنَ الْمَلَائِكَةِ ﴿سُبْحَانَهُ بَلْ﴾ هُمْ ﴿عِبَادٌ مُكْرَمُونَ ﴿٢٦﴾﴾ عِنْدَهُ وَالْعُبُودِيَّةُ تُنَافِي الْوِلَادَةَ ﴿لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ﴾ لَا يَأْتُونَ بِقَوْلِهِمْ إِلَّا بَعْدَ قَوْلِهِ ﴿وَهُمْ بِاَمْرِهِ يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾﴾ أَيْ بَعْدَهُ ﴿يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ﴾ أَيْ مَا عَمِلُوا وَمَا هُمْ عَامِلُونَ ﴿وَلَا يَشْفَعُونَ اِلَّا لِمَنِ ارْتَضٰى﴾ تَعَالٰى أَنْ يُشْفَعَ لَهُ ﴿وَهُمْ مِنْ خَشْيَتِهِ﴾ تَعَالٰى ﴿مُشْفِقُونَ ﴿٢٨﴾﴾ خَائِفُونَ ﴿وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ اِنِّي اِلٰهٌ مِنْ دُونِهِ﴾ أَيِ اللهِ أَيْ غَيْرِهِ وَهُوَ إِبْلِيسُ دَعَا إِلٰى عِبَادَةِ نَفْسِهِ وَأَمَرَ بِطَاعَتِهَا ﴿فَذٰلِكَ نَجْزِيهِ جَهَنَّمَ كَذٰلِكَ﴾ كَمَا نَجْزِيهِ ﴿نَجْزِي الظّٰلِمِينَ ﴿٢٩﴾﴾ أَيِ الْمُشْرِكِينَ ﴿اَوَلَمْ﴾ بِوَاوٍ وَتَرْكِهَا ﴿يَرَ﴾ يَعْلَمِ ﴿الَّذِينَ كَفَرُوٓا اَنَّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا﴾ أَيْ سَدًّا بِمَعْنٰى مَسْدُودَةً ﴿فَفَتَقْنٰهُمَا﴾ جَعَلْنَا السَّمَاءَ سَبْعًا وَالْأَرْضَ سَبْعًا أَوْ فَتْقُ السَّمَاءِ إِنْ كَانَتْ لَا تُمْطِرُ فَأَمْطَرَتْ وَفَتْقُ الْأَرْضِ إِنْ كَانَتْ لَا تَنْبُتُ فَأَنْبَتَتْ ﴿وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَآءِ﴾ النَّازِلِ مِنَ السَّمَاءِ وَالنَّابِعِ مِنَ الْأَرْضِ ﴿كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ﴾ مِنْ نَبَاتٍ وَغَيْرِهِ أَيْ فَالْمَاءُ سَبَبٌ لِحَيَاتِهِ ﴿اَفَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٠﴾﴾ بِتَوْحِيدِي ﴿وَجَعَلْنَا فِي الْاَرْضِ رَوَاسِيَ﴾ جِبَالًا ثَوَابِتَ لِـ﴿اَنْ﴾ لَا ﴿تَمِيدَ﴾ تَتَحَرَّكَ ﴿بِهِمْ وَجَعَلْنَا فِيهَا﴾ أَيِ الرَّوَاسِي ﴿فِجَاجًا﴾ مَسَالِكَ ﴿سُبُلًا﴾ بَدَلٌ اَىْ طُرُقًا نَافِذَةً وَاسِعَةً ﴿لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٣١﴾﴾ إِلٰى مَقَاصِدِهِمْ فِي الْأَسْفَارِ ﴿وَجَعَلْنَا السَّمَآءَ سَقْفًا﴾ لِلْأَرْضِ كَالسَّقْفِ لِلْبَيْتِ ﴿مَحْفُوظًا﴾ عَنِ الْوُقُوعِ ﴿وَهُمْ عَنْ اٰيَاتِهَا﴾ مِنَ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ وَالنُّجُومِ ﴿مُعْرِضُونَ ﴿٣٢﴾﴾ لَا يَتَفَكَّرُونَ فِيهَا فَيَعْلَمُونَ أَنَّ خَالِقَهَا لَا شَرِيكَ لَهُ ﴿وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ﴾ تَنْوِينُهُ عِوَضٌ عَنِ الْمُضَافِ إِلَيْهِ مِنَ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ وَتَابِعِهِ وَهُوَ النُّجُومُ ﴿فِي فَلَكٍ﴾ أَيْ مُسْتَدِيرٍ كَالطَّاحُونَةِ فِي السَّمَاءِ ﴿يَسْبَحُونَ ﴿٣٣﴾﴾ يَسِيرُونَ بِسُرْعَةٍ كَالسَّابِحِ فِي الْمَاءِ وَلِلتَّشْبِيهِ بِهِ أُتِيَ بِضَمِيرِ جَمْعِ مَنْ يَعْقِلُ وَنَزَلَ لَمَّا قَالَ الْكُفَّارُ إِنَّ مُحَمَّدًا سَيَمُوتُ ﴿وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِنْ قَبْلِكَ الْخُلْدَ﴾ أَيِ الْبَقَاءَ فِي الدُّنْيَا ﴿اَفَاِئْنْ مِتَّ فَهُمُ الْخَالِدُونَ ﴿٣٤﴾﴾ فِيهَا لَا فَالْجُمْلَةُ الْأَخِيرَةُ مَحَلُّ الِاسْتِفْهَامِ الْإِنْكَارِيِّ ﴿كُلُّ نَفْسٍ ذَآئِقَةُ الْمَوْتِ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿وَنَبْلُوكُمْ﴾ نَخْتَبِرُكُمْ ﴿بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ﴾ كَفَقْرٍ وَغِنًى وَسَقَمٍ وَصِحَّةٍ ﴿فِتْنَةً﴾ مَفْعُولٌ لَهُ أَيْ لِنَنْظُرَ أَتَصْبِرُونَ وَتَشْكُرُونَ اَوْ لَا ﴿وَاِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٣٥﴾﴾ فَنُجَازِيكُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

25. **Senden önce hiçbir peygamber göndermedik ki ona: «Benden başka İlâh yoktur; şu halde bana ibadet edin,** beni tevhit edin» **diye vahyedilmemiş olsun.**[1]

26. **Ve dediler ki: «Rahman** meleklerden **çocuk edindi. O bundan münezzehtir.» Hayır,** onlar O'nun katında **ikram olunmuş kullardır.** Bir zatın kulu olmak onun çocuğu olmaya aykırıdır.

27. **Allah'tan önce söz söyleyemezler,** sadece onun sözünden sonra konuşurlar; **ancak O'nun emriyle,** emrinden sonra **iş yaparlar.**

28. **Allah, onların önlerindekini de, arkalarındakini de,** yaptıklarını da, yapacaklarını da **bilir. Allah** tealanın kendisine şefaat edilmesine **razı olduğu kimselerden başkasına şefaat etmezler. Onlar, Allah korkusundan titrerler!**

29. **Ve onlardan her kim, «Şüphe yok ki ben O'ndan,** Allah'tan **başka bir ilâhım» derse,** -bu kişi kendisine ibadete çağıran ve yine kendisine itaat edilmesini emreden iblistir- **onu cehennem ile cezalandırırız. İşte** onu cezalandırdığımız gibi **zalimleri,** müşrikleri **de aynı şekilde cezalandıracağız.**

30. **O kâfir olanlar bilmediler mi ki**[2]**, gökler ve yer bitişik,** kapalı **bir halde iken Biz onları birbirinden yarıp ayırdık.** Göğü yedi, yeryüzünü yedi kat yaptık. Yahut göğün yarılması, yağmur yağmazken yağmur yağması, yerin yarılması bitki bitirmezken bitirmesi anlamına gelir. Bitki ve diğer şeylerden **her diri varlığı** gökten inen ve yerden fışkıran **sudan yarattık,** yani su hepsinin yaşam sebebidir. **Hâlâ** bir olduğuma **inanmıyorlar mı?**

31. **Onları sarsmasın diye yeryüzünde bir takım dağlar diktik. Onlarda geniş geniş yollar**[3] **açtık; ta ki** yolculuklarındaki maksatlarına **ulaşsınlar.**

32. **Ve** tıpkı evin tavanı gibi **gökyüzünü de** yüryüzü için düşmekten **mahfuz bir tavan yaptık. Hâlbuki onlar onun ayetlerinden,** güneş, ay ve yıldızlardan **yüz çeviricilerdir.** Onlarda tefekkür etmezler ki, yaratıcılarının ortağı olmadığını bilsinler.

33. **Ve o zattır ki, geceyi ve gündüzü, güneşi ve ay'ı yaratmıştır. Herbiri**[4] gökyüzündeki, değirmene benzer dairesel **bir felekte** suda yüzen

---

[1] يُوحَى kelimesi bir kıraatte (bizim kıraatimizde de olduğu gibi نُوحِي şeklinde) ن ile ve ح harfinin kesresiyle okunmuştur.

[2] Ayetteki أَوَلَمْ kelimesi (hem bizim kıraatimizde de olduğu gibi) و harfiyle; hem de و harfi olmadan (أَلَمْ şeklinde) okunmuştur.

[3] Ayetteki سُبُلًا kelimesi فِجَاجًا'den bedeldir.

[4] Ayetteki كُلٌّ kelimesinin tenvini, muzaf-ı ileyh olan الشمس, القمر ve onun tabisi olan النجوم kelimelerinden ivazdır.

insan misali hızlıca **yüzmektedirler.**[1]

Kâfirler : "Muhammed ölecek" dediklerinde şu ayet inmiştir:

34. **Ve senden önce hiçbir insana daimi bir hayat vermedik. Şimdi sen öldüğünde onlar** dünyada **ebedi mi yaşayacaklar?**[2] Hayır tabi ki!

35. **Her canlı,** dünyada **ölümü tadacaktır ve sizi bir imtihan olsun,** bakalım sabır ve şükür edecek misiniz, yoksa etmeyecek misiniz **diye**[3] fakirlik-zenginlik, hastalık-sağlık gibi **hayr ve şer ile deneriz. Bize döndürüleceksiniz,** biz de size karşılığınızı vereceğiz.

KELİME ANLAMI

25. وَمَا اَرْسَلْنَا **Biz göndermedik** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلِكَ **Senden önce** *(Kimi?)* مِنْ رَسُولٍ **Hiçbir resulü** اِلَّا **Ancak** يُوحٰي **Vahyolunuyordu** وَفِي قِرَاءَةٍ بِالنُّونِ Bir kıraatte nun'la okunmuştur *(Daha?)* وَكَسْرِ الْحَاءِ "Ha"nın esresiyle *(Kime vahyolunuyordu?)* اِلَيْهِ **Ona** *(Ne?)* اَنَّهُ **Muhakkak ki** لَا اِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** اِلَّا **Ancak** اَنَا **Ben varım** فَاعْبُدُونِ **O halde bana ibadet edin** أَيْ وَحِّدُونِي Yani, beni birleyin

26. وَقَالُوا **Dediler ki:** اتَّخَذَ **Edindi** *(Kim?)* الرَّحْمٰنُ **Rahman** *(Ne edindi?)* وَلَدًا **Evlat** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمَلَائِكَةِ Meleklerden سُبْحَانَهُ **O bundan münezzehtir** بَلْ **Doğrusu** هُمْ Onlar *(Nedir?)* عِبَادٌ **Kullardır** *(Öyle kullar ki,)* مُكْرَمُونَ **İkram olunmuş** *(Nerede?)* عِنْدَهُ Onun yanında وَالْعُبُودِيَّةُ Kulluk ise *(Nedir?)* تُنَافِي الْوِلَادَةَ Evlatlığa zıttır

27. لَا يَسْبِقُونَهُ **Onu geçmezler** *(Ne ile?)* بِالْقَوْلِ **Söz ile** إِلَّا لَا يَتَأَنَّوْنَ بِقَوْلِهِمْ Konuşmazlar بَعْدَ قَوْلِهِ Onun sözünden sonra وَهُمْ **Halbuki onlar** بِأَمْرِهِ **Hep onun emrini** يَعْمَلُونَ **Yaparlar** أَيْ بَعْدَهُ Yani, onun emrinden sonra

28. يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* مَا **O şeyleri ki** بَيْنَ اَيْدِيهِمْ **Onların önlerindedir** وَمَا **Ve o şeyleri ki** خَلْفَهُمْ **Onların arkalarındadır** أَيْ مَا عَمِلُوا Yani, yaptıklarını وَمَا Ve o şeyleri ki هُمْ Onlar عَامِلُونَ Yapacaklar وَلَا يَشْفَعُونَ **Ve şefaat etmezler** اِلَّا **Ancak** لِمَنِ **O kişiye ki** ارْتَضٰى **Razı oldu** *(Kim?)* تَعَالٰى Yüce olan (Allah) *(Neye?)* أَنْ يُشْفَعَ لَهُ Ona şefaat edilmesine وَهُمْ **Ve onlar** مِنْ خَشْيَتِهِ **Onun korkusundan** *(Ne olduğu halde?)* تَعَالٰى Yüce olduğu halde *(Nedirler?)* مُشْفِقُونَ **Titrerler** خَائِفُونَ Korkarlar

---

[1] Güneş ve ayı (feleklerinde yüzmeleri açısından) akıllılara benzettiği için akıllılar için kullanılan cemi zamirini getirmiştir.

[2] Son cümle istifham-ı inkârî mahallidir.

[3] فِتْنَةً kelimesi mefulü leh'tir.

29. وَمَنْ **Her kim** يَقُلْ **Derse** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Ne derse?)* إِنِّي **Muhakkak ki ben** *(Neyim?)* إِلٰهٌ **İlahım** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** أَيِ اللهِ Yani, Allah'tan أَيْ غَيْرِهِ Yani, Allah'ın dışında وَهُوَ إِبْلِيسُ O da İblis'tir دَعَا Çağırdı *(Neye?)* إِلَى عِبَادَةِ نَفْسِهِ Kendine ibadet etmeye وَأَمَرَ Ve emretti *(Neyi?)* بِطَاعَتِهَا Kendine uymayı فَذٰلِكَ **İşte böylece** نَجْزِيهِ **Onlara ceza olarak veririz** *(Neyi?)* كَذٰلِكَ **İşte böyle** نَجْزِيهِ كَمَا Onları cezalandırdığımız gibi جَهَنَّمَ **Cehennemi** نَجْزِي **Cezalandırırız** *(Kimi?)* الظَّالِمِينَ **Zalimleri** أَيِ الْمُشْرِكِينَ Yani, müşrikleri

30. أَوَلَمْ بِوَاوٍ وَتَرْكِهَا يَرَ **Görmedi mi?** Vav ve Vav'sız okunmuştur يَعْلَمْ Bilmedi (mi?) *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Neyi?)* أَنَّ السَّمٰوَاتِ **Muhakkak ki gökler** وَالْأَرْضَ **Ve yeryüzü** *(Nedir?)* كَانَتَا **İdiler** *(Ne idiler?)* رَتْقًا **Bitişik** أَيْ سَدًّا Yani, kapalı بِمَعْنَى مَسْدُودَةً Birleştirilmiş manasında فَفَتَقْنَاهُمَا **Biz onları ayırdık** جَعَلْنَا السَّمَاءَ Yani, semayı yaptık *(Ne?)* سَبْعًا Yedi kat وَالْأَرْضَ Yeryüzünü de سَبْعًا Yedi kat أَوْ Veya فَتْقُ السَّمَاءِ Semanın ayrılması إِنْ كَانَتْ لَا تُمْطِرُ Yağmur yağdırmazken فَأَمْطَرَتْ Yağmur yağdırmasıdır وَفَتْقُ الْأَرْضِ Yeryüzünün ayrılması da إِنْ كَانَتْ لَا تَنْبُتُ Nebat bitirmezken فَأَنْبَتَتْ Nebat bitirmesidir وَجَعَلْنَا **Ve biz yaptık** *(Neden?)* مِنَ الْمَاءِ **Sudan** *(Öyle su ki,)* النَّازِلِ مِنَ السَّمَاءِ Gökten inen وَالنَّابِعِ مِنَ الْأَرْضِ Ve yerden kaynayan *(Neyi sudan yaptık?)* كُلَّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Öyle şeyler ki,)* حَيٍّ **Diri olan** مِنْ نَبَاتٍ وَغَيْرِهِ Nebat ve diğerlerini أَيْ فَالْمَاءُ Yani, su سَبَبٌ لِحَيَاتِهِ Onların hayatının sebebidir أَفَلَا يُؤْمِنُونَ **Hala inanamıyorlar mı?** *(Neye?)* بِتَوْحِيدِي Benim birliğime

31. وَجَعَلْنَا **Ve diktik** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Neyi?)* رَوَاسِيَ **Dağları** جِبَالًا ثَوَابِتَ Sabit dağları *(Niye?)* لِـ أَنْ لَا تَمِيدَ **Sarsmasın diye,** تَتَحَرَّكَ Çalkalamasın diye *(Kimi?)* بِهِمْ **Onları** وَجَعَلْنَا **Ve yaptık** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** أَيِ الرَّوَاسِي Yani, o dağlarda *(Ne yaptık?)* فِجَاجًا **Açıklıklar** مَسَالِكَ Yollar *(Ondan bedel?)* سُبُلًا **Yollar** *(Bu kelime nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir أَيْ طُرُقًا Yani, yollar demektir *(Öyle yollar ki,)* نَافِذَةً إِلَى **Ulaşırlar** *(Neye?)* وَاسِعَةً Açılmış, geniş لَعَلَّهُمْ **Umulur ki onlar** يَهْتَدُونَ مَقَاصِدِهِمْ Maksatlarına *(Nerede?)* فِي الْأَسْفَارِ Seferlerde

32. وَجَعَلْنَا **Ve biz yaptık** *(Neyi?)* السَّمَاءَ **Gök yüzünü** *(Ne yaptık?)* سَقْفًا **Çatı** *(Ne için?)* لِلْأَرْضِ Yeryüzünü için *(Ne gibi?)* كَالسَّقْفِ لِلْبَيْتِ Evin çatısı gibi *(Öyle çatı ki,)* مَحْفُوظًا **Korunmuş** *(Neden?)* عَنِ الْوُقُوعِ Çökmekten وَهُمْ **Halbuki onlar** عَنْ آيَاتِهَا

O'nun ayetlerinden *(Neden olduğu halde?)* مِنَ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ وَالنُّجُومِ Güneş, ay ve yıldızlardan *(Nedir?)* **Yüz çevirirler** مُعْرِضُونَ لَا يَتَفَكَّرُونَ فِيهَا O şeyler hakkında tefekkür etmezler ki فَيَعْلَمُونَ Bilsinler *(Neyi?)* أَنَّ خَالِقَهَا Onun yaratıcısı *(Nedir?)* لَا شَرِيكَ لَهُ Onun ortağı yoktur

33. **Ve O** وَهُوَ الَّذِي **Öyle bir zattır ki** خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* اللَّيْلَ **Geceyi** وَالنَّهَارَ **Gündüzü** وَالشَّمْسَ **Güneş'i** وَالْقَمَرَ **Ve ayı** كُلٌّ **Her biri** تَنْوِينُهُ Bu kelimenin tenvini *(Nedir?)* عِوَضٌ عَنِ الْمُضَافِ إِلَيْهِ Muzaf-ı ileyh'in yerine gelmiştir *(Bu muzafı iley nedir?)* مِنَ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ Güneş ve ay وَتَابِعِهِ Ve ona tabi şeylerdir وَهُوَ النُّجُومُ O da yıldızlardır **Bir yörüngede** فِي فَلَكٍ أَيْ مُسْتَدِيرٍ Yani, dairede *(Ne gibi?)* كَالطَّاحُونَةِ Değirmen gibi *(Neredeki daire?)* فِي السَّمَاءِ Gökyüzündeki dairede يَسْبَحُونَ **Yüzerler** يَسِيرُونَ بِسُرْعَةٍ Süratle giderler *(Ne gibi?)* كَالسَّابِحِ فِي الْمَاءِ Suda yüzen gibi وَلِلتَّشْبِيهِ Benzetmek için *(Neye?)* بِهِ Denizde yüzene أَتَى Getirdi *(Neyi?)* بِضَمِيرِ يَعْقِلُ جَمْعِ مَنْ Akıllı kişilerin cemisinin zamirini

34. وَنَزَلَ İndi *(Ne zaman?)* لَمَّا قَالَ Ne zaman ki dedi *(Kim?)* الْكُفَّارُ Kafirler *(Ne dedi?)* إِنَّ مُحَمَّدًا Muhakkak ki Muhammed سَيَمُوتُ Ölecek **Biz vermedik** وَمَا جَعَلْنَا *(Kime?)* **Hiçbir beşere** لِبَشَرٍ *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلِكَ **Senden önce** *(Ne vermedik?)* الْخُلْدَ **Ölümsüzlük** أَيِ الْبَقَاءَ فِي الدُّنْيَا Dünyada devamlılık أَفَئِنْ مِتَّ **Sen ölsen** فَهُمُ **Onlar mı** الْخَالِدُونَ **Ebedi kalacaklar** *(Nerede?)* فِيهَا Orada لَا Hayır!.. فَالْجُمْلَةُ الْأَخِيرَةُ Son cümle مَحَلُّ الْإِسْتِفْهَامِ الْإِنْكَارِيِّ İnkar sorusu mahallidir

35. كُلُّ نَفْسٍ **Her nefis** *(Nedir?)* ذَائِقَةُ **Tadıcıdır** *(Neyi?)* الْمَوْتِ **Ölümü** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَنَبْلُوكُمْ **Ve sizi imtihan ederiz** نَخْتَبِرُكُمْ Sizi sınarız *(Ne ile?)* بِالشَّرِّ **Şer** وَالْخَيْرِ **Ve hayır ile** *(Ne gibi?)* كَفَقْرٍ وَغِنًى Fakirlik ve zenginlik gibi *(Daha?)* وَسَقَمٍ وَصِحَّةٍ Hastalık ve sıhhat gibi *(Niçin?)* فِتْنَةً **Denemek için** *(Bu kelime nedir?)* مَفْعُولٌ لَهُ Meful-u leh'tir أَيْ لِنَنْظُرَ Yani, görelim diye أَتَصْبِرُونَ وَتَشْكُرُونَ Sabrediyor ve şükrediyor musunuz? أَوْ لَا Yoksa etmiyor musunuz? وَإِلَيْنَا **Ve bize** تُرْجَعُونَ **Döndürüleceksiniz** فَنُجَازِيكُمْ Biz de size karşılığınızı vereceğiz

﴿وَإِذَا رَآكَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ﴾ مَا ﴿يَتَّخِذُونَكَ إِلَّا هُزُوًا﴾ أَيْ مَهْزُوءًا بِهِ يَقُولُونَ ﴿أَهَٰذَا الَّذِي يَذْكُرُ آلِهَتَكُمْ﴾ أَيْ يَعِيبُهَا ﴿وَهُمْ بِذِكْرِ الرَّحْمَٰنِ﴾ لَهُمْ ﴿هُمْ﴾ تَأْكِيدٌ ﴿كَافِرُونَ ﴿٣٦﴾﴾ بِهِ إذ قَالُوا مَا نَعْرِفُهُ وَنَزَلَ فِي اسْتِعْجَالِهِمْ الْعَذَابَ ﴿خُلِقَ الْإِنْسَانُ مِنْ عَجَلٍ﴾ أَيْ أَنَّهُ لِكَثْرَةِ عَجَلِهِ فِي أَحْوَالِهِ كَأَنَّهُ خُلِقَ مِنْهُ ﴿سَأُرِيكُمْ آيَاتِي﴾ مَوَاعِيدِي بِالْعَذَابِ ﴿فَلَا تَسْتَعْجِلُونِ ﴿٣٧﴾﴾ فِيهِ فَأَرَاهُمُ الْقَتْلَ بِبَدْرٍ ﴿وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ﴾ بِالْقِيَامَةِ ﴿إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣٨﴾﴾ فِيهِ قَالَ تَعَالَى ﴿لَوْ يَعْلَمُ الَّذِينَ كَفَرُوا حِينَ لَا يَكُفُّونَ﴾ يَدْفَعُونَ ﴿عَنْ وُجُوهِهِمُ النَّارَ وَلَا عَنْ ظُهُورِهِمْ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ ﴿٣٩﴾﴾ يُمْنَعُونَ مِنْهَا فِي الْقِيَامَةِ وَجَوَابُ لَوْ مَا قَالُوا ذٰلِكَ ﴿بَلْ تَأْتِيهِمْ﴾ الْقِيَامَةُ ﴿بَغْتَةً فَتَبْهَتُهُمْ﴾ تُحَيِّرُهُمْ ﴿فَلَا يَسْتَطِيعُونَ رَدَّهَا وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٤٠﴾﴾ يُمْهَلُونَ لِتَوْبَةٍ أَوْ مَعْذِرَةٍ ﴿وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ﴾ فِيهِ تَسْلِيَةٌ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿فَحَاقَ﴾ نَزَلَ ﴿بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٤١﴾﴾ وَهُوَ الْعَذَابُ فَكَذَا يَحِيقُ بِمَنِ اسْتَهْزَأَ بِكَ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿مَنْ يَكْلَؤُكُمْ﴾ يَحْفَظُكُمْ ﴿بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ مِنَ الرَّحْمَٰنِ﴾ مِنْ عَذَابِهِ إِنْ نَزَلَ بِكُمْ أَيْ لَا أَحَدَ يَفْعَلُ ذٰلِكَ وَالْمُخَاطَبُونَ لَا يَخَافُونَ عَذَابَ اللهِ لِإِنْكَارِهِمْ لَهُ ﴿بَلْ هُمْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِمْ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿مُعْرِضُونَ ﴿٤٢﴾﴾ لَا يَتَفَكَّرُونَ فِيهِ ﴿أَمْ﴾ فِيهَا مَعْنَى الْهَمْزَةِ لِلْإِنْكَارِ أَيْ أَ﴿لَهُمْ آلِهَةٌ تَمْنَعُهُمْ﴾ مِمَّا يَسُوؤُهُمْ ﴿مِنْ دُونِنَا﴾ أَيْ أَلَهُمْ مَنْ يَمْنَعُهُمْ مِنْهُ غَيْرَنَا ﴿لَا يَسْتَطِيعُونَ﴾ أَيِ الْآلِهَةُ ﴿نَصْرَ أَنْفُسِهِمْ﴾ فَلَا يَنْصُرُونَهُمْ ﴿وَلَا هُمْ﴾ أَيِ الْكُفَّارُ ﴿مِنَّا﴾ مِنْ عَذَابِنَا ﴿يُصْحَبُونَ ﴿٤٣﴾﴾ يُجَارُونَ يُقَالُ صَحِبَكَ اللهُ أَيْ حَفِظَكَ وَأَجَارَكَ ﴿بَلْ مَتَّعْنَا هَٰؤُلَاءِ وَآبَاءَهُمْ﴾ بِمَا أَنْعَمْنَا عَلَيْهِمْ ﴿حَتَّىٰ طَالَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ﴾ فَاغْتَرُّوا بِذٰلِكَ ﴿أَفَلَا يَرَوْنَ أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ﴾ نَقْصُدُ أَرْضَهُمْ ﴿نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا﴾ بِالْفَتْحِ عَلَى النَّبِيِّ ﴿أَفَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴿٤٤﴾﴾ لَا بَلِ النَّبِيُّ وَأَصْحَابُهُ

TÜRKÇE ANLAMI

36. Ve kâfir olanlar seni gördükleri zaman, sırf seni alaya alarak[1]: «Bu mu sizin ilâhlarınıza atıp tutan, onları ayıplayan?» derler. **Hâlbuki onlar, evet onlar** "Rahman da kim? O'nu tanımıyoruz" diyerek **Rahmanın** kendilerine **anılmasını hep inkâr etmişlerdir.**

[1] إِنْ burada مَا anlamındadır.

Onların azabı acilen istemeleri hakkında inmiştir:

37. **İnsan aceleden yaratılmıştır.** Yani yaptığı şeylerde o kadar acelecidir ki sanki ondan yaratılmıştır. **Size yakında ayetlerimi,** azap vaadimi **göstereceğim, şimdi** azabı **acele istemeyin.** Nitekim onlara Bedir'de katledilmeyi göstermiştir.

38. **Ve derler ki, « Eğer siz doğru sözlü kimselerseniz, bu** kıyamet **vaadi ne zaman?»**

39. **Eğer o kâfirler, ne yüzlerinden ve ne de arkalarından ateşi engelleyemeyeceklerini; kendilerine yardım da edilmeyeceklerini,** o ateşin kendilerinden savılmayacağını **bir bilselerdi...** bu sözü söylemezlerdi.[1]

40. **Bilakis** kıyamet **onlara öyle ansızın gelecek ki; onları hayrete düşürecek. Artık ne onu geri çevirmeye güçleri yeter; ne de onlara** tevbe etmeleri yahut mazeret ileri sürmeleri için **mühlet verilir.**

41. **Andolsun ki, senden önceki peygamberlerle de alay edildi[2]; ama o alay edenlere, alay konusu ettikleri o şey,** azap **indi.** Aynı şekilde seninle alay edenlere de azap iner.

42. Onlara **de ki:** «İndiği takdirde **gece ve gündüz sizi o Rahmân**'ın azabın**dan kim koruyabilir?»** Hiç kimse koruyamaz. Bu hitabın muhataplarıysa inkâr ettikleri için Allah tealanın azabından korkmazlar; **bilakis onlar Rablerinin zikri** olan Kur'â**ndan yüz çeviren,** onda tefekkür etmeyen **kimselerdir.**

43. **Yoksa[3] onlar için bizden başka kendilerini** onlara gelecek kötü şeylerden **menedecek ilâhlar mı var?** Hayır! O ilahların **kendilerine yardım etmeye güçleri yetmez**ken onlara hiç yardım edemezler. **Ve onlar bizim** azabımız**dan bir himaye göremezler.**[4]

44. **Evet, biz onları ve atalarını** kendilerine verdiğimiz nimetlerle **yararlandırdık; öyleki, ömür onlara uzun geldi** de bununla aldandılar. **Fakat şimdi, bizim gerçekten** onların **yer**lerin**e gelip,** onların topraklarını isteyip Hz. Peygambere fetih nasip ederek **onu çevresinden eksiltmekte olduğumuzu görmüyorlar mı? Şu halde, üstün gelenler onlar mı?** Değil tabi ki! Üstün gelen Hz. Peygamber ve onun ashâbıdır!

KELİME ANLAMI

36. وَإِذَا رَآكَ **Seni gördüğü zaman** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** إِنْ مَا يَتَّخِذُونَكَ **Seni almıyorlar,** İn, mâ manasındadır إِلَّا **Ancak alıyorlar**

[1] مَا قَالُوا ذٰلِكَ cümlesi لَوْ'in cevabıdır.

[2] Bu ayette Hz. Peygambere(s.a.v.) teselli verilmiştir.

[3] Ayetteki أَمْ kelimesinde inkâr anlamındaki istifham hemzesi manası vardır.

[4] Lügatte, "Seni korusun" ve "Seni himaye etsin" anlamında صَجِبَكَ اللهُ "Allah seni korusun" denilir.

(Neye?) هُزُوًا **Alaya** بِهِ أَيْ مَهْزُوءًا Yani, kendisiyle alay edilmiş demektir (Ne oldukları halde?) يَقُولُونَ Şöyle dedikleri halde اَهٰذَا **Bu mu?** الَّذِي **O kimsedir ki** يَذْكُرُ **Atıp tutuyor** (Neye?) اٰلِهَتَكُمْ **İlahlarınıza** أَيْ يَعِيبُهَا Yani, onları kınayor وَهُمْ **Halbuki onlar** بِذِكْرِ الرَّحْمٰنِ **Rahmanın anılmasını** (Kime anılmasını?) لَهُمْ Onlara هُمْ **Onlar** (Bu kelime nedir?) تَأْكِيدٌ Tekid'dir (Nedirler?) كَافِرُونَ **İnkar ederler** (Neyi?) بِهِ Rahmanın zikrini إِذْ قَالُوا Çünkü şöyle dediler: مَا نَعْرِفُهُ 'Onu tanımıyoruz'

37. وَنَزَلَ İndi (Ne hakkında?) فِي اسْتِعْجَالِهِمُ الْعَذَابَ Azabı acele istemeleri hakkında خُلِقَ **Yaratıldı** (Kim?) الْاِنْسَانُ **İnsan** (Neden yaratıldı?) مِنْ عَجَلٍ **Aceleden** أَيْ أَنَّهُ Yani, o insan كَأَنَّهُ عَجَلِهِ لِكَثْرَةِ Çok aceleci davrandığı için (Nerede?) أَحْوَالِهِ فِي İşlerinde Sanki O مِنْهُ خُلِقَ Ondan yaratılmıştır سَأُرِيكُمْ **Size göstereceğim** (Neyi?) اٰيَاتِي **Ayetlerimi** مَوَاعِيدِي Vaatlerimi (Neyi?) بِالْعَذَابِ Azabı فَلَا تَسْتَعْجِلُونِ **Beni acele ettirmeyin** (Ne konuda?) فِيهِ Azap konusunda فَأَرَاهُمُ Ve onlara gösterdi (Neyi?) الْقَتْلَ بِبَدْرٍ Bedirde öldürülmeyi

38. وَيَقُولُونَ **Derler ki** مَتٰى **Ne zamandır?** (Ne?) هٰذَا الْوَعْدُ **Bu vaat** (Neyi?) بِالْقِيَامَةِ Kıyameti اِنْ كُنْتُمْ **Şayet iseniz** (Ne?) صَادِقِينَ **Doğru söyleyenler** (Nerede?) فِيهِ Bu konuda

39. قَالَ تَعَالٰى Allah Teâlâ buyurdu ki لَوْ يَعْلَمُ **Bilseydi** (Kim?) الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **İnkar ettiler** (Neyi bilselerdi?) حِينَ لَا يَكُفُّونَ **Savamayacakları zamanı** يَدْفَعُونَ Defedemeyecekleri zamanı (Neden?) عَنْ وُجُوهِهِمُ **Yüzlerinden** (Neyi?) النَّارَ **Azabı** (Daha?) وَلَا **Ve yine savamayacaklarını** (Neden?) عَنْ ظُهُورِهِمْ **Sırtlarından** وَلَا هُمْ **Ve onlar olmayacaklar da** (Ne?) يُنْصَرُونَ **Yardım olunur** يُمْنَعُونَ مِنْهَا Ondan engellenir (Nerede?) فِي الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde وَجَوَابُ لَوْ Lev'in cevabı (Nedir?) مَا قَالُوا ذٰلِكَ 'Bu sözü söylemezlerdi'dir

40. بَلْ **Bilakis** تَأْتِيهِمْ **Onlara gelir** (Ne?) اَلْقِيَامَةُ Kıyamet (Nasıl?) بَغْتَةً **Ansızın** فَتَبْهَتُهُمْ **Ve onları şaşırtır** تُحَيِّرُهُمْ Onları hayrette bırakır فَلَا يَسْتَطِيعُونَ **Güç yetiremezler** (Neye?) رَدَّهَا **Onu reddetmeye** وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ **Ve onlara mühlet de verilmez** يُمْهَلُونَ Süre verilmezler (Ne için?) لِتَوْبَةٍ أَوْ مَعْذِرَةٍ Tövbe veya mazeret için

41. وَلَقَدِ **Andolsun ki** اسْتُهْزِئَ **Alay edildi** (Kimle?) بِرُسُلٍ **Peygamberlerle** (Ne zaman?) مِنْ قَبْلِكَ **Senden önce** فِيهِ تَسْلِيَةٌ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Burada Peygamberimiz'e (s.a.v.) teselli vardır فَحَاقَ **Kuşattı** نَزَلَ İndi (Kime?) بِالَّذِينَ **O kişilere ki** سَخِرُوا **Alaya**

aldılar *(Kimi?)* مِنْهُمْ **Onları** *(Ne kuşattı?)* مَا **O şey ki** كَانُوا **İdiler** بِهِ **O şeyi** *(Ne idiler?)* يَسْتَهْزِئُونَ **Alaya alıyorlardı** وَهُوَ الْعَذَابُ O da azaptır فَكَذَا Aynı şekilde يَحِيقُ Kuşatacak *(Kimi?)* بِمَنِ O kimseyi ki اسْتَهْزَأَ بِكَ Seni alaya alıyor

42. قُلْ **De** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne de?)* مَنْ **Kim?** يَكْلَؤُكُمْ **Sizi koruyacak** يَحْفَظُكُمْ Muhafaza edecek *(Ne zaman?)* بِاللَّيْلِ **Gece** وَالنَّهَارِ **Ve gündüz** *(Kimden?)* مِنَ الرَّحْمٰنِ **Rahman'dan** *(Ondan bedel?)* مِنْ عَذَابِهِ Onun azabından *(Ne zaman?)* إِنْ نَزَلَ بِكُمْ Şayet size indirirse أَيْ لَا أَحَدَ Yani, hiçbir kimse yoktur *(Nasıl biri?)* يَفْعَلُ ذٰلِكَ Bunu yapabilecek وَالْمُخَاطَبُونَ (Bu sözün) muhatapları ise لَا يَخَافُونَ Korkmuyorlar *(Neden?)* عَذَابَ اللهِ Allah'ın azabından *(Niçin?)* لَهُ لِإِنْكَارِهِمْ Onu inkar ettikleri için بَلْ **Fakat** هُمْ **Onlar** عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِمْ **Rablerinin zikrinden** أَيِ الْقُرْآنِ Yani, Kur'an'dan مُعْرِضُونَ **Yüz çevirenlerdir** لَا يَتَفَكَّرُونَ فِيهِ Onun hakkında düşünmezler

43. أَمْ **Yoksa** فِيهَا Bu kelimede vardır *(Ne?)* مَعْنَى الْهَمْزَةِ Hemze manası *(Öyle hemze ki,)* لِلْإِنْكَارِ İnkar manasında olan أَيْ أَلَهُمْ Yani, **onlar** için var mı? *(Ne?)* آلِهَةٌ **İlahlar** *(Öyle ilahlar ki,)* تَمْنَعُهُمْ **Onları savunuyor** *(Neden?)* مِمَّا يَسُوؤُهُمْ Onlara kötü gelen şeylerden *(Yine öyle ilahlar ki,)* مِنْ دُونِنَا **Bizden başka** أَيْ أَلَهُمْ Yani, onlar için var mı? *(Kim?)* مَنْ O kimse ki يَمْنَعُهُمْ مِنْهُ Onları ondan savunacak *(Kimden başka?)* غَيْرَنَا Bizden başka لَا يَسْتَطِيعُونَ **Güç yetiremezler** أَيِ الْآلِهَةُ Yani, ilahlar *(Neye?)* نَصْرَ أَنْفُسِهِمْ **Kendilerine yardım etmeye** فَلَا يَنْصُرُونَهُمْ Dolayısıyla onlara da yardım edemezler وَلَا هُمْ **Ve onlar olamazlar** أَيِ الْكُفَّارُ Yani, kafirler مِنَّا **Bizden** مِنْ عَذَابِنَا Bizim azabımızdan *(Ne olamazlar?)* يُصْحَبُونَ **Korunur** يُجَارُونَ Himaye edilir صَحِبَكَ اللهُ يُقَالُ صَحِبَكَ اللهُ denilir أَيْ حَفِظَكَ Yani, seni korusun وَأَجَارَكَ Ve seni himaye etsin demektir

44. بَلْ **Evet** مَتَّعْنَا **Yaşattık** *(Kimi?)* هٰؤُلَاءِ **Onları** وَآبَاءَهُمْ **Ve atalarını** *(Ne ile?)* بِمَا O şeylerle ki أَنْعَمْنَا İhsan ettik *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Onlara حَتّٰى **Ta ki** طَالَ **Uzun geldi** *(Kimlere?)* عَلَيْهِمُ **Onlara** *(Ne?)* الْعُمُرُ **Ömür** فَاغْتَرُّوا بِذٰلِكَ Ve bu sebeple aldandılar أَفَلَا يَرَوْنَ **Görmüyorlar mı ki,** أَنَّا **Muhakkak biz** نَأْتِي **Geliyoruz** *(Nereye?)* الْأَرْضَ **Yurtlarına** نَقْصُدُ أَرْضَهُمْ Onların yurtlarına kasdediyoruz نَنْقُصُهَا **Onu eksiltiyoruz** *(Neden?)* مِنْ أَطْرَافِهَا **Etrafından** *(Ne ile?)* بِالْفَتْحِ Fetih ihsan etmekle *(Kime?)* عَلَى النَّبِيِّ Peygambere أَفَهُمُ **Şimdi onlar mı?** الْغَالِبُونَ **Galipler** لَا Hayır بَلِ النَّبِيُّ وَأَصْحَابُهُ Bilakis peygamber ve ashabı galiptir

﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿إِنَّمَآ أُنذِرُكُم بِالْوَحْيِ﴾ مِنَ اللهِ لَا مِنْ قِبَلِ نَفْسِي ﴿وَلَا يَسْمَعُ الصُّمُّ الدُّعَآءَ إِذَا﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ بَيْنَهَا وَبَيْنَ الْيَاءِ ﴿مَا يُنذَرُونَ ﴿٤٥﴾﴾ اَىْ هُمْ لِتَرْكِهِمُ الْعَمَلَ بِمَا سَمِعُوا مِنَ الْإِنْذَارِ كَالصُّمِّ ﴿وَلَئِن مَّسَّتْهُمْ نَفْحَةٌ﴾ وَقْعَةٌ خَفِيفَةٌ ﴿مِّنْ عَذَابِ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ يَا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿وَيْلَنَا﴾ هَلَاكَنَا ﴿إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٤٦﴾﴾ بِالْإِشْرَاكِ وَتَكْذِيبِ مُحَمَّدٍ ﴿وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ﴾ ذَوَاتَ الْعَدْلِ ﴿لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾ أَيْ فِيهِ ﴿فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا﴾ مِنْ نَقْصِ حَسَنَةٍ أَوْ زِيَادَةِ سَيِّئَةٍ ﴿وَإِن كَانَ﴾ الْعَمَلُ ﴿مِثْقَالَ﴾ زِنَةِ ﴿حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا﴾ بِمَوْزُونِهَا ﴿وَكَفَى بِنَا حَاسِبِينَ ﴿٤٧﴾﴾ مُحْصِينَ فِي كُلِّ شَيْءٍ ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى وَهَارُونَ الْفُرْقَانَ﴾ أَيِ التَّوْرَاةَ الْفَارِقَةَ بَيْنَ الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ وَالْحَلَالِ وَالْحَرَامِ ﴿وَضِيَآءً﴾ بِهَا ﴿وَذِكْرًا﴾ اَىْ عِظَةً بِهَا ﴿لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾﴾ ﴿الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ﴾ عَنِ النَّاسِ أَيْ فِي الْخَلَاءِ عَنْهُمْ ﴿وَهُم مِّنَ السَّاعَةِ﴾ أَيْ أَهْوَالِهَا ﴿مُشْفِقُونَ ﴿٤٩﴾﴾ اَىْ خَائِفُونَ ﴿وَهَٰذَا﴾ أَيِ الْقُرْآنُ ﴿ذِكْرٌ مُّبَارَكٌ أَنزَلْنَاهُ أَفَأَنتُمْ لَهُ مُنكِرُونَ ﴿٥٠﴾﴾ اَلْاِسْتِفْهَامُ فِيهِ لِلتَّوْبِيخِ ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَآ إِبْرَاهِيمَ رُشْدَهُ مِن قَبْلُ﴾ أَيْ هُدَاهُ قَبْلَ بُلُوغِهِ ﴿وَكُنَّا بِهِ عَالِمِينَ ﴿٥١﴾﴾ أَيْ بِأَنَّهُ أَهْلٌ لِذٰلِكَ ﴿إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هَٰذِهِ التَّمَاثِيلُ﴾ الْأَصْنَامُ ﴿الَّتِي أَنتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ ﴿٥٢﴾﴾ أَيْ عَلَى عِبَادَتِهَا مُقِيمُونَ ﴿قَالُوا وَجَدْنَآ آبَاءَنَا لَهَا عَابِدِينَ ﴿٥٣﴾﴾ فَاقْتَدَيْنَا بِهِمْ ﴿قَالَ﴾ لَهُمْ ﴿لَقَدْ كُنتُمْ أَنتُمْ وَآبَآؤُكُمْ﴾ بِعِبَادَتِهَا ﴿فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٥٤﴾﴾ بَيِّنٍ ﴿قَالُوا أَجِئْتَنَا بِالْحَقِّ﴾ فِي قَوْلِكَ هٰذَا ﴿أَمْ أَنتَ مِنَ اللَّاعِبِينَ ﴿٥٥﴾﴾ فِيهِ ﴿قَالَ بَل رَّبُّكُمْ﴾ اَلْمُسْتَحَقُّ لِلْعِبَادَةِ ﴿رَبُّ﴾ مَالِكُ ﴿السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الَّذِي فَطَرَهُنَّ﴾ خَلَقَهُنَّ عَلَى غَيْرِ مِثَالٍ سَبَقَ ﴿وَأَنَا عَلَىٰ ذَٰلِكُم﴾ الَّذِي قُلْتُهُ ﴿مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٥٦﴾﴾ بِهِ ﴿وَتَاللهِ لَأَكِيدَنَّ أَصْنَامَكُم بَعْدَ أَن تُوَلُّوا مُدْبِرِينَ ﴿٥٧﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

45. Onlara **de ki: «Ben sizi** kendimden değil **ancak** Allah'tan gelen **vahiy ile korkutuyorum. Sağır olanlar ise uyarıldıkları zaman**[1] **çağrıyı işitmezler.»** Onlar –işittikleri uyarıyla amel etmedikleri için– sağır gibidirler.

46. Andolsun ki, Rabbinin azabından hafif bir şey onlara dokunacak olsa elbette diyeceklerdir ki: «İşte[2] **helâkımız! Şüphe yok ki biz** şirk koşmak ve Muhammed'i yalanlamak suretiyle **zalimler olmuştuk.»**

[1] Ayetteki الدُّعَاءَ إِذَا kelimeleri 1- İki hemzenin tahkiki ile, 2- Hemze ile ye arasında teshil edilerek okunmuştur.

[2] يَا burada tenbih içindir.

47. **Ve Biz Kıyamet gününde**[1] **adil teraziler koyarız da artık hiç kimse** ne iyiliğinin azalması, ne de kötülüğün çoğalması şeklinde **en ufak bir şeyle zulme uğramaz.** Yapılan amel **bir hardal tanesi ağırlığınca olsa bile onun da** tutarını **getiririz. Hesap görücü,** her şeyi tek tek sayıcı **olarak biz yeteriz.**

48. **Andolsun biz, Musa ve Harun'a Furkan'ı,** yani hak ile batılı, helal ile haramı ayırt eden Tevrat'ı; **ayrıca takva sahipleri için** o Tevrat'ta **bir ışık, bir öğüt verdik.**

49. **Onlar ki,** insanlardan uzak bir halde **yalnızken Rablerine tazim ederler. Yine onlar, kıyamet**in dehşetin**den korkan kimselerdir.**

50. **Ve işte bu** Kur'ân **bir mübarek zikirdir ki, onu Biz indirdik. Artık siz mi onu inkâr mı ediyorsunuz?**[2]

51. **Ve andolsun ki, bu**luğa ermesi**nden önce İbrahim'e rüşdünü,** hidayetini **vermiştik. Biz onu**n buna ehil olduğunu **biliyorduk.**

52. **O vakit ki, babasına ve kavmine demişti: «Bu tapınıp durduğunuz,** sürekli ibadet ettiğiniz **heykeller,** putlar **nedir?»**

53. **Dediler ki: «Biz babalarımızı bunlara ibadet eder bulduk,** biz de onlara uyduk.»

54. Onlara **dedi ki**: **«Andolsun siz de, babalarınız da** bunlara ibadet etmeniz sebebiyle **pek açık bir sapıklık içindesiniz.»**

55. **Dediler ki:** «bu söylediğin sözde **sen bize hakkı mı getirdin, yoksa** bu konuda **şaka mı yapıyorsun?»**

56. **Dedi ki: «Doğrusu,** ibadeti hak eden **Rabbiniz, göklerin ve yerin rabbi,** sahibi**dir ki,** hiçbir örneği bulunmaksızın **onları yaratmıştır. Ben de buna,** söylediklerime **şahitlik edenlerdenim.»**

57. **«Allah'a yemin olsun ki, siz dönüp gittikten sonra elbette putlarınıza tuzak kuracağım.»**

KELİME ANLAMI

45. **قُلْ De** *(Kime?)* **لَهُمْ** Onlara *(Ne de?)* **إِنَّمَا Ancak أُنْذِرُكُمْ Sizi uyarıyorum** *(Ne ile?)* **بِالْوَحْيِ Vahiy ile** *(Kimden?)* **مِنَ اللهِ** Allah'tan **لَا مِنْ قِبَلِ نَفْسِي** Yoksa kendimden değil **وَلَا يَسْمَعُ Ve işitmez** *(Kim?)* **الصُّمُّ Sağırlar** *(Neyi?)* **الدُّعَاءَ Bu çağrıyı** *(Ne zaman?)* **إِذَا مَا O zaman ki** *(الدُّعَاءَ إِذَا kelimelerindeki iki hemze nasıl okunur?)* **بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ** Her iki hemzenin ispatı **وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ** Ve ikinci hemzenin teshili/yumuşatılmasıyla (okunur) *(Nasıl teshili?)* **بَيْنَهَا وبَيْنَ الْيَاءِ** Hemzeyle ya arasında **يُنْذَرُونَ**

[1] لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ kelimesindeki ل harfi cerri فِي anlamındadır.

[2] Ayetteki istifham kınama bildirir.

Uyarılıyorlar اَىْ هُمْ Yani, onlar لِتَرْكِهِمُ الْعَمَلَ Ameli terk ettikleri için *(Ne ile?)* بِمَا سَمِعُوا İşittikleri مِنَ الْإِنْذَارِ İkazla *(Nedirler?)* كَالصُّمِّ Sağır gibidirler

46. وَلَئِنْ Andolsun ki مَسَّتْهُمْ Onlara dokunsa *(Ne?)* **نَفْحَةٌ Bir esinti** وَقْعَةٌ خَفِيفَةٌ Hafif acı *(Neden?)* **مِنْ عَذَابِ رَبِّكَ Rabbinin azabından لَيَقُولُنَّ Elbette derler** *(Ne?)* **يَا لِلتَّنْبِيهِ وَيْلَنَا Eyvah bize,** Ya harf-i tenbih'tir هَلَاكَنَا Helakımız! **إِنَّا Muhakkak ki biz كُنَّا Olduk** *(Ne?)* **ظَالِمِينَ Zalimler** *(Ne ile?)* بِالْإِشْرَاكِ Şirk koşmakla وَتَكْذِيبِ مُحَمَّدٍ Ve Muhammed'i yalanlamakla

47. وَنَضَعُ Ve koyarız *(Neyi?)* **الْمَوَازِينَ Terazileri** *(Öyle teraziler ki,)* **الْقِسْطَ Adaletli** ذَوَاتَ الْعَدْلِ Adalet sahibi terazileri *(Niçin?)* **لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü için** أَيْ فِيهِ Yani, o günde **فَلَا تُظْلَمُ Artık zulüm görmez** *(Kim?)* **نَفْسٌ Hiçbir nefis شَيْئًا Hiçbir şekilde** *(Nasıl?)* مِنْ نَقْصِ حَسَنَةٍ Bir iyilik eksilterek أَوْ زِيَادَةِ سَيِّئَةٍ Veya bir kötülük ilave ederek **وَإِنْ كَانَ Olsa bile** *(Ne?)* الْعَمَلُ Amel *(Ne olsa bile?)* **مِثْقَالَ زِنَةِ حَبَّةٍ Tane ağırlığınca,** miktarınca *(Neden?)* **مِنْ خَرْدَلٍ Hardaldan أَتَيْنَا Getiririz** *(Neyi?)* **بِهَا Onu** بِمَوْزُونِهَا Yani, miktarını **وَكَفَى Ve yeter** *(Kim?)* **بِنَا Biz** *(Ne olarak?)* **حَاسِبِينَ Hesap gören مُحْصِينَ** Sayıcı **olarak** *(Nerede sayıcı olarak yeteriz?)* فِي كُلِّ شَيْءٍ Her şeyde

48. وَلَقَدْ Andolsun ki آتَيْنَا Biz verdik *(Kime?)* **مُوسَى Musa'ya وَهَارُونَ Ve Harun'a** *(Neyi?)* **الْفُرْقَانَ Furkan'ı** أَيِ التَّوْرَاةَ Yani, Tevrat'ı *(Öyle Tevrat ki,)* الْفَارِقَةَ Ayıran *(Neyi?)* بَيْنَ الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ Hak ile batılın وَالْحَلَالِ وَالْحَرَامِ Helal ile haramın arasını *(Daha ne verdik?)* **وَضِيَاءً Aydınlık** *(Ne ile?)* بِهَا O Tevrat'la *(Daha ne verdik?)* **وَذِكْرًا Ve öğüt** اَىْ عِظَةً بِهَا Yani, onunla nasihat *(Kim için?)* **لِلْمُتَّقِينَ Takva sahipleri için**

49. الَّذِينَ Öyle kimseler ki يَخْشَوْنَ Korkarlar *(Kimden?)* **رَبَّهُمْ Rablerinden** *(Nerede?)* **بِالْغَيْبِ Gayb halinde** *(Kimden?)* عَنِ النَّاسِ İnsanlardan أَيْ فِي الْخَلَاءِ عَنْهُمْ Yani, insanlardan yalnız kaldıklarında **وَهُمْ Halbuki onlar مِنَ السَّاعَةِ Kıyametten** أَيْ أَهْوَالِهَا Yani, onun korkularından *(Nedirler?)* **مُشْفِقُونَ Titrerler** اَىْ خَائِفُونَ Yani, korkarlar

50. وَهٰذَا Bu أَيِ الْقُرْآنُ Yani, Kur'an *(Nedir?)* **ذِكْرٌ Öğüttür** *(Öyle öğüt ki,)* **مُبَارَكٌ Mübarek** *(Yine öyle öğüt ki,)* **أَنْزَلْنَاهُ Onu indirdik أَفَأَنْتُمْ Şimdi siz لَهُ Onu مُنْكِرُونَ İnkar mı ediyorsunuz?** الْاِسْتِفْهَامُ فِيهِ لِلتَّوْبِيخِ Buradaki istifham azarlamak içindir

51. وَلَقَدْ Andolsun ki آتَيْنَا Biz verdik *(Kime?)* **إِبْرٰهِيمَ İbrahim'e** *(Ne verdik?)* رُشْدَهُ

Rüştünü *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** أَيْ هُدَاهُ Yani, hidayetini *(Ne zaman?)* قَبْلَ بُلُوغِهِ Buluğa ermeden önce وَكُنَّا **Ve biz idik** بِهِ **Onu** *(Ne idik?)* عَالِمِينَ **Biliciler** أَيْ Yani, (biliyorduk) *(Neyi?)* بِأَنَّهُ Onun olduğunu *(Ne olduğunu?)* أَهْلٌ لِذٰلِكَ Buna ehil olduğunu

52. إِذْ **Hani** قَالَ **Demişti** *(Kime?)* لِأَبِيهِ **Babasına** وَقَوْمِهِ **Ve kavmine** *(Ne dedi?)* مَا **Nedir?** هٰذِهِ التَّمَاثِيلُ **Şu heykeller** الْأَصْنَامُ Putlar الَّتِي **Öyle putlar ki** أَنْتُمْ لَهَا **Siz Onların** عَاكِفُونَ **Başına toplanıp duruyorsunuz** أَيْ عَلَى عِبَادَتِهَا Yani, onlara ibadet etmeye مُقِيمُونَ Devam ediyorsunuz

53. قَالُوا **Dediler ki:** وَجَدْنَا **Biz bulduk** *(Kimi?)* آبَاءَنَا **Atalarımızı** *(Ne bulduk?)* لَهَا **Onlara** عَابِدِينَ **İbadet ederler** فَاقْتَدَيْنَا بِهِمْ Biz de onlara uyduk

54. قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara **(Ne dedi?)** لَقَدْ **Andolsun ki** كُنْتُمْ **Oldunuz** أَنْتُمْ **Siz** وَآبَاؤُكُمْ **Ve babalarınız** *(Ne ile?)* بِعِبَادَتِهَا Onlara ibadet etmekle *(Nerede oldunuz?)* فِي **Sapıklık içinde** *(Öyle sapıklık ki,)* ضَلَالٍ مُبِينٍ **Apaçık** Açık

55. قَالُوا **Dediler ki:** أَجِئْتَنَا **Bize getirdin mi?** *(Neyi?)* بِالْحَقِّ **Gerçeği** *(Nerede?)* فِي قَوْلِكَ هٰذَا Şu sözünde أَمْ **Yoksa** أَنْتَ **Sen** مِنَ اللَّاعِبِينَ **Oyunculardan mısın?** *(Nerede?)* فِيهِ Sözünde

56. قَالَ **Dedi ki:** بَلْ **Hayır!** رَبُّكُمْ **Sizin Rabbiniz** *(Öyle Rabbiniz ki,)* الْمُسْتَحَقُّ لِلْعِبَادَةِ İbadete layık olan *(Kimdir?)* رَبُّ مَالِكُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin rabbidir,** sahibidir *(Daha?)* وَالْأَرْضِ **Ve yeryüzünün** الَّذِي **Öyle Rab ki** فَطَرَهُنَّ **Onları yarattı** خَلَقَهُنَّ Onları yoktan var etti *(Nasıl?)* عَلَى غَيْرِ مِثَالٍ سَبَقَ Geçmiş bir örneği olmadan وَأَنَا **Ve ben** عَلَى ذٰلِكُمْ **Bunun üzerine** قُلْتُهُ الَّذِي Söylediğim şeye مِنَ الشَّاهِدِينَ **Şahitlik edenlerdenim** *(Neye?)* بِهِ Ona

57. وَتَاللَّهِ **Allah'a yemin ederim ki** لَأَكِيدَنَّ **Elbette oyun yapacağım** *(Neye?)* أَصْنَامَكُمْ **Putlarınıza** *(Ne zaman?)* بَعْدَ أَنْ تُوَلُّوا **Siz gittikten sonra** *(Ne olduğunuz halde?)* مُدْبِرِينَ **Döndüğünüz halde**

﴿فَجَعَلَهُمْ﴾ بَعْدَ ذَهَابِهِمْ إِلَى مُجْتَمَعِهِمْ فِي يَوْمِ عِيدٍ لَهُمْ ﴿جُذَاذًا﴾ بِضَمِّ الْجِيمِ وَكَسْرِهَا فُتَاتًا بِفَأْسٍ ﴿إِلَّا كَبِيرًا لَهُمْ﴾ عَلَّقَ الْفَأْسَ فِي عُنُقِهِ ﴿لَعَلَّهُمْ إِلَيْهِ﴾ أَيْ إِلَى الْكَبِيرِ ﴿يَرْجِعُونَ ﴿٥٨﴾﴾ فَيَرَوْنَ مَا فَعَلَ بِغَيْرِهِ ﴿قَالُوا﴾ بَعْدَ رُجُوعِهِمْ وَرُؤْيَتِهِمْ مَا فُعِلَ ﴿مَنْ فَعَلَ هٰذَا بِآلِهَتِنَآ إِنَّهُ لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٩﴾﴾ فِيهِ ﴿قَالُوا﴾ أَيْ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ﴿سَمِعْنَا فَتًى يَذْكُرُهُمْ﴾ أَيْ يَعِيبُهُمْ ﴿يُقَالُ لَهُ إِبْرٰهِيمُ ﴿٦٠﴾﴾ ﴿قَالُوا فَأْتُوا بِهِ عَلَىٰٓ أَعْيُنِ النَّاسِ﴾ أَيْ ظَاهِرًا ﴿لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ ﴿٦١﴾﴾ عَلَيْهِ أَنَّهُ الْفَاعِلُ ﴿قَالُوا﴾ لَهُ بَعْدَ إِتْيَانِهِ ﴿ءَأَنْتَ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا وَتَسْهِيلِهَا وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَ الْمُسَهَّلَةِ وَالْأُخْرَى وَتَرْكِهِ ﴿فَعَلْتَ هٰذَا بِآلِهَتِنَا يَآ إِبْرٰهِيمُ ﴿٦٢﴾﴾ ﴿قَالَ﴾ سَاكِتًا عَنْ فِعْلِهِ ﴿بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هٰذَا فَاسْئَلُوهُمْ﴾ عَنْ فَاعِلِهِ ﴿إِنْ كَانُوا يَنْطِقُونَ ﴿٦٣﴾﴾ فِيهِ تَقْدِيمُ جَوَابِ الشَّرْطِ وَفِيمَا قَبْلَهُ تَعْرِيضٌ لَهُمْ بِأَنَّ الصَّنَمَ الْمَعْلُومَ عَجْزُهُ عَنِ الْفِعْلِ لَا يَكُونُ إِلٰهًا ﴿فَرَجَعُوٓا إِلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ﴾ بِالتَّفَكُّرِ ﴿فَقَالُوٓا﴾ لِأَنْفُسِهِمْ ﴿إِنَّكُمْ أَنتُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٦٤﴾﴾ أَيْ بِعِبَادَتِكُمْ مَنْ لَا يَنْطِقُ ﴿ثُمَّ نُكِسُوا﴾ مِنَ اللهِ ﴿عَلَىٰ رُءُوسِهِمْ﴾ أَيْ رُدُّوا إِلَى كُفْرِهِمْ وَقَالُوا وَاللهِ ﴿لَقَدْ عَلِمْتَ مَا هٰٓؤُلَآءِ يَنْطِقُونَ ﴿٦٥﴾﴾ أَيْ فَكَيْفَ تَأْمُرُنَا بِسُؤَالِهِمْ ﴿قَالَ أَفَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللهِ﴾ أَيْ بَدَلَهُ ﴿مَا لَا يَنفَعُكُمْ شَيْـًٔا﴾ مِنْ رِزْقٍ وَغَيْرِهِ ﴿وَلَا يَضُرُّكُمْ ﴿٦٦﴾﴾ شَيْئًا إِذَا لَمْ تَعْبُدُوهُ ﴿أُفٍّ﴾ بِكَسْرِ الْفَاءِ وَفَتْحِهَا بِمَعْنَى مَصْدَرٍ أَيْ نَتْنًا وَقُبْحًا ﴿لَكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾﴾ أَنَّ هٰذِهِ الْأَصْنَامَ لَا تَسْتَحِقُّ الْعِبَادَةَ وَلَا تَصْلَحُ لَهَا وَإِنَّمَا يَسْتَحِقُّهَا اللهُ تَعَالَى ﴿قَالُوا حَرِّقُوهُ﴾ أَيْ إِبْرَاهِيمَ ﴿وَانصُرُوٓا آلِهَتَكُمْ﴾ أَيْ بِتَحْرِيقِهِ ﴿إِن كُنتُمْ فَاعِلِينَ ﴿٦٨﴾﴾ نَصْرَتَهَا فَجَمَعُوا لَهُ الْحَطَبَ الْكَثِيرَ وَأَضْرَمُوا النَّارَ فِي جَمِيعِهِ وَأَوْثَقُوا إِبْرَاهِيمَ وَجَعَلُوهُ فِي مَنْجَنِيقٍ وَرَمَوْهُ فِي النَّارِ قَالَ تَعَالَى ﴿قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَٰمًا عَلَىٰٓ إِبْرَاهِيمَ ﴿٦٩﴾﴾ فَلَمْ تَحْرُقْ مِنْهُ غَيْرَ وِثَاقِهِ وَذَهَبَتْ حَرَارَتُهَا وَبَقِيَتْ إِضَاءَتُهَا وَبِقَوْلِهِ وَسَلَامًا سَلِمَ مِنَ الْمَوْتِ بِبَرْدِهَا ﴿وَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا﴾ وَهُوَ التَّحْرِيقُ ﴿فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَخْسَرِينَ ﴿٧٠﴾﴾ فِي مُرَادِهِمْ ﴿وَنَجَّيْنَاهُ وَلُوطًا﴾ ابْنَ أَخِيهِ هَارَانَ مِنَ الْعِرَاقِ ﴿إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا لِلْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾﴾ بِكَثْرَةِ الْأَنْهَارِ وَالْأَشْجَارِ وَهِيَ الشَّامُ نَزَلَ إِبْرَاهِيمُ بِفِلَسْطِينَ وَلُوطٌ بِالْمُؤْتَفِكَةِ وَبَيْنَهُمَا يَوْمٌ ﴿وَوَهَبْنَا لَهُ﴾ أَيْ لِإِبْرَاهِيمَ وَكَانَ سَأَلَ وَلَدًا كَمَا ذُكِرَ فِي الصَّافَّاتِ ﴿إِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً﴾ أَيْ زِيَادَةً عَلَى الْمَسْئُولِ أَوْ هُوَ وَلَدُ الْوَلَدِ ﴿وَكُلًّا﴾ أَيْ هُوَ وَوَلَدَاهُ ﴿جَعَلْنَا صَالِحِينَ ﴿٧٢﴾﴾ أَنْبِيَاءَ

TÜRKÇE ANLAMI

58. Onlar bayram günlerinde toplandıkları yere gittikten **sonra onları** baltayla kırıp **paramparça**[1] **yaptı. Ancak onların büyüğünü** baltayı da boynuna asarak **bıraktı; belki ona,** o büyük puta **müracaat ederler** de diğerlerine ne yaptığını görürler **diye.**

59. Kavmi dönüp de putlarına yapılanları gördüklerinde **dediler ki: «İlâhlarımıza bunu kim yaptıysa şüphe yok ki o** bu konuda **zalimlerdendir.»**

60. Aralarında birbirlerine **dediler ki: « İbrahim adında bir gencin onları diline dolayıp,** ayıplayıp **durduğunu duymuştuk.»**

61. **«Haydin dediler. O'nu** görülecek şekilde **insanların gözleri önüne getirin; umulur ki onlar** onun yaptığında dair aleyhine **şahitlik yaparlar.»**

62. Onu getirdikten sonra **dediler ki: «Ey İbrahim, Bizim ilâhlarımıza bunu sen mi**[2] **yaptın?»**

63. Kendisinin yaptığından hiç bahsetmeyerek **dedi ki: «Bilakis onu şu büyükleri yaptı.**[3] **Haydi, onlara** kimin yaptığını **sorun, tabi konuşabiliyorlarsa**[4]**...»**

64. **Bunun üzerine** düşünerek **kendi vicdanlarına dönüp dediler ki: Hiç şüphesiz** konuşmayan nesnelere taparak **zalim olanlar sizsiniz siz.**

65. **Sonra da** Allah tarafından **başları üzerine döndürüldüler,** yani küfürlerine geri dönüp dediler ki: «Vallahi **sen bunların konuşmadığını çok iyi biliyorsun.** Hal böyleyken nasıl oluyorda onlara sorun diyorsun.»

66. **Dedi ki: «Öyleyse, dedi, Allah'ı bırakıp da** onun yerine **size** rızık vererek ve başka şeyler yaparak **hiçbir fayda sağlamayan ve** kendilerine ibadet etmediğinizde **size zarar vermeyen bir şeye hâla tapacak mısınız?»**

67. **«Tüh**[5]**... Size de, Allah'tan başka taptıklarınıza da! Hâlâ akıl edemiyor musunuz** ki; bu putlar ibadet edilmeyi hak etmiyorlar ve buna uygun da değiller. İbadeti ancak Allah teala hak eder**?»**

68. **Dediler ki: «O'nu,** İbrahim'i **yakın ve** böylece **ilâhlarınıza yardım edin. Eğer** onlara yardım **edecekseniz...»** Bunun üzerine çok fazla odun topladılar ve hepsini ateşle tutuşturdular. İbrahimi de bağlayıp mancınıkla ateşin içine attılar.

---

[1] جُذَاذًا kelimesindki ج harfi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) zammeli, hem de kesreli okunmuştur.

[2] أَأَنْتَ kelimesi 1- İki hemzenin tahkikiyle, 2- ikinci hemze elife dönüştürülerek, 3- İkincisi teshil edilerek, 4- Teshil edilen hemzeyle birinci hemze arasına bir elif koyarak ve 5- Bu elif koyulmadan okunmuştur.

[3] Ayetin başında "bir şey yapmaktan aciz olduğu bilinen putun ilah olamayacağına" dair onlara bir tariz vardır.

[4] Ayette, şartın cevabı (فَاسْأَلُوهُمْ) öne alınmıştır.

[5] أُفٍّ kelimesindeki ف harfi hem kesre hem de fetha ile okunmuştur. Mastar manasında olup "pislik, kötülük size" demektir.

69. Allah teala buyuruyor ki; **Biz dedik: «Ey Ateş! İbrahimin üstüne serin ve selâmet ol.»** Bunun üzerine ateş sadece bağlandığı ipi yakmış; yakıcılığı gitmiş yalnızca ışığı kalmıştı. Cenabı Hakkın "Selamet ol" sözüyle ateşin soğukluğu sayesinde İbrahim(a.s.) ölümden kurtulmuştu.

70. **Ve** yakmak suretiyle **ona bir tuzak kurmak istemişlerdi. Biz de onları** gerçekleştirmek istedikleri şeyde **çok fazla hüsrana uğrayan kimseler yaptık.**

71-72. **Kendisini ve** kardeşi Hârân'ın oğlu **Lût'u** Irak'tan **kurtarıp bir yere** Şam bölgesine **kavuşturduk ki,** nehirlerin ve ağaçların çokluğu sayesinde **o yerde âlemler için bereketler vardır.** İbrahim(a.s.) Filistine, Lut(a.s.) ise Mütefike denilen yere gitmişti. Aralarında bir günlük mesafe vardı. **Ve O'na,** Sâffât suresinde geçtiği gibi bir çocuk isteyen İbrahim'e **İshak'ı ve** istediğinden **fazla olarak** veya torun olarak **Yakub'u ihsan ettik ve hepsini de,** yani İbrahim'i ve iki oğlunu **Salihler,** peygamberler **yaptık.**

KELİME ANLAMI

58. فَجَعَلَهُمْ **Ve onları yaptı** *(Ne zaman?)* بَعْدَ ذَهَابِهِمْ Onlar gittikten sonra *(Nereye?)* إِلَى مُجْتَمَعِهِمْ Toplantı yerlerine *(Ne zaman?)* فِي يَوْمِ عِيدٍ Bir bayram gününde *(Kimin?)* لَهُمْ Onların *(Ne yaptı?)* جُذَاذًا **Paramparça** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِضَمِّ الْجِيمِ وَكَسْرِهَا Cim'in zammesi ve esresiyle فُتَاتًا Un ufak *(Neyle?)* بِفَأْسٍ Bir baltayla إِلَّا **Ancak (parçalamadı)** *(Neyi?)* كَبِيرًا **Büyüğünü** *(Neyin?)* لَهُمْ **Onların** عَلَّقَ الْفَأْسَ Baltayı astı *(Nereye?)* فِي عُنُقِهِ Onun boynuna لَعَلَّهُمْ **Belki onlar** إِلَيْهِ **Ona** أَيْ إِلَى الْكَبِيرِ Yani, büyük olanına يَرْجِعُونَ **Müracaat ederler** فَيَرَوْنَ Ve görürler *(Neyi?)* مَا فَعَلَ Yaptığı şeyi *(Neye?)* بِغَيْرِهِ Diğerlerine

59. قَالُوا **Dediler** *(Ne zaman?)* بَعْدَ رُجُوعِهِمْ Döndükten وَرُؤْيَتِهِمْ Ve gördükten sonra *(Neyi?)* مَا فُعِلَ Yapılanı *(Ne dediler?)* مَنْ **Kim** فَعَلَ **Yaptı** *(Neyi?)* هٰذَا **Bunu** *(Kime?)* بِآلِهَتِنَا **İlahlarımıza** إِنَّهُ **Muhakkak O** *(Kimdir?)* لَمِنَ الظَّالِمِينَ **Zalimlerden biridir** *(Nerede?)* فِيهِ Bu konuda

60. قَالُوا **Dediler ki:** أَيْ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ Yani, bir kısmı diğerine سَمِعْنَا **İşittik** *(Kimi?)* فَتًى **Bir genci** *(Öyle çocuk ki,)* يَذْكُرُهُمْ **Onları diline doluyormuş** أَيْ يُعِيبُهُمْ Onları eleştiriyormuş يُقَالُ **Deniyor** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Ne deniyor?)* إِبْرٰهِيمُ **İbrahim** قَالُوا **Dediler ki** فَأْتُوا **Getirin** *(Kimi?)* بِهِ **Onu** *(Nereye?)* عَلَى أَعْيُنِ النَّاسِ **İnsanların gözü önüne** أَيْ ظَاهِرًا Yani, ortaya لَعَلَّهُمْ **Belki onlar** يَشْهَدُونَ **Şahitlik ederler** *(Neye?)* عَلَيْهِ Onun aleyhine *(Ne diye?)* أَنَّهُ Muhakkak O *(Nedir?)* الْفَاعِلُ İşi yapandır

61. قَالُوا **Dediler ki** *(Kime?)* لَهُ Ona *(Ne zaman?)* بَعْدَ إِتْيَانِهِ O'nu getirdikten sonra ءَأَنْتَ **Sen mi?** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin ispatı وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا İkincisinin elife çevrilmesi وَتَسْهِيلِهَا Yine ikincisinin teshili وَإِدْخَالِ أَلِفٍ Bir elif getirmekle *(Nereye?)* بَيْنَ الْمُسَهَّلَةِ وَالْأُخْرَى Teshil edilenle diğerinin arasına وَتَرْكِهِ Ve bunu terk etmekle فَعَلْتَ **Yaptın** *(Neyi?)* هٰذَا **Bunu** *(Neye?)* بِآلِهَتِنَا **İlahlarımıza** يَا إِبْرٰهِيمُ **Ey İbrahim!**

62. قَالَ **Dedi ki** *(Ne olduğu halde?)* سَاكِتًا Sükut edici olduğu halde *(Neden?)* عَنْ فِعْلِهِ Yaptığından بَلْ **Hayır** فَعَلَهُ **Onu yaptı** *(Ne?)* كَبِيرُهُمْ **Onların büyüğü** *(Öyle büyüğü ki,)* هٰذَا **Şu** فَاسْئَلُوهُمْ **Onlara sorun** *(Neden?)* عَنْ فَاعِلِهِ Onu yapandan إِنْ كَانُوا **Şayet iseler** *(Ne?)* يَنْطِقُونَ **Konuşabiliyor** فِيهِ Burada vardır *(Ne?)* تَقْدِيمُ جَوَابِ الشَّرْطِ Şartın cevabını öne getirmek وَفِيمَا قَبْلَهُ Bundan önceki yerde de vardır *(Ne?)* تَعْرِيضٌ لَهُمْ Onlara dokundurma *(Ne şekilde?)* بِأَنَّ الصَّنَمَ Muhakkak ki putlar *(Öyle putlar ki,)* عَجْزُهُ الْمَعْلُومَ Acizliği malum olan *(Neden?)* عَنِ الْفِعْلِ Bir şey yapmaktan لَا يَكُونُ إِلٰهًا İlah olamazlar

63. فَرَجَعُوا **Bunun üzerine döndüler** *(Neye?)* إِلٰى أَنْفُسِهِمْ **Vicdanlarına** *(Ne ile?)* بِالتَّفَكُّرِ Tefekkürle فَقَالُوا **Ve dediler** *(Kime?)* لِأَنْفُسِهِمْ Vicdanlarına *(Ne?)* إِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** أَنْتُمُ **Sizler** الظَّالِمُونَ **Haksızsınız** أَيْ بِعِبَادَتِكُمْ Yani, ibadet etmeniz sebebiyle *(Kime?)* مَنْ O kimseye ki لَا يَنْطِقُ Konuşamıyor

64. ثُمَّ نُكِسُوا **Sonra döndüler** *(Kimden?)* مِنَ اللّٰهِ Allah'tan *(Ne üzerine?)* عَلٰى رُؤُسِهِمْ **Tepeleri üstlerine** أَيْ رُدُّوا Yani, döndüler *(Neye?)* إِلٰى كُفْرِهِمْ Küfürlerine وَقَالُوا Ve dediler ki وَاللّٰهِ Allah'a yemin ederiz لَقَدْ **Andolsun** عَلِمْتَ **Sen de biliyorsun ki** مَا هٰؤُلَاءِ **Bunlar değiller** *(Ne değiller?)* يَنْطِقُونَ **Konuşuyor** أَيْ فَكَيْفَ Yani, nasıl تَأْمُرُنَا Bize emrediyorsun *(Neyi?)* بِسُؤَالِهِمْ Onlara sormamızı

65. قَالَ **Dedi ki** أَفَتَعْبُدُونَ **Öyleyse tapacak mısınız?** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** أَيْ بَدَلَهُ Yani, onun yerine *(Neye?)* مَا **O şeylere ki** لَا يَنْفَعُكُمْ **Size fayda veremiyor** *(Neyi?)* شَيْئًا **Hiçbir şeyi** *(Neden?)* مِنْ رِزْقٍ وَغَيْرِهِ Rızk veya başkasından وَلَا يَضُرُّكُمْ **Ve size zarar da veremiyor** *(Nasıl?)* شَيْئًا Hiçbir şekilde *(Ne zaman?)* إِذَا لَمْ تَعْبُدُوهُ Ona ibadet etmediğiniz zaman

66. أُفٍّ **Yuh olsun** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِكَسْرِ الْفَاءِ وَفَتْحِهَا Fa'nın kesresi ve fethasıyla *(Ne manasındadır?)* بِمَعْنَى مَصْدَرٍ Mastar manasındadır أَيْ نَتْنًا وَقُبْحًا Yani,

pislik ve kötülük olsun *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Daha?)* وَلِمَا **Ve o şeylere ki** تَعْبُدُونَ **Tapıyorsunuz** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani, O'nun dışında أَنَّ هٰذِهِ الْأَصْنَامَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ **Hala akıl edemeyecek misiniz?** *(Neyi?)* Muhakkak bu putlar لَا تَسْتَحِقُّ الْعِبَادَةَ İbadeti hak etmezler وَلَا تَصْلَحُ لَهَا Ve ona layık ta değildirler وَإِنَّمَا يَسْتَحِقُّهَا Ancak onu hak eder *(Kim?)* اللهُ تَعَالَى Yüce olan Allah

67. قَالُوا **Dediler ki** حَرِّقُوهُ **Onu yakın** أَيْ إِبْرَاهِيمَ Yani, İbrahim'i وَانْصُرُوا **Ve yardım edin** *(Neye?)* آلِهَتَكُمْ **İlahlarınıza** أَيْ بِتَحْرِيقِهِ Yani, onu yakmakla إِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** *(Ne?)* فَاعِلِينَ **Yapacaksanız** *(Ne?)* نَصْرَتَهَا Onlara yardım فَجَمَعُوا لَهُ Ve onun için topladılar *(Ne?)* الْحَطَبَ الْكَثِيرَ Bir sürü odun وَأَضْرَمُوا النَّارَ Ve ateşi tutuşturdular *(Nerede?)* فِي جَمِيعِهِ Odunların hepsinde وَأَوْثَقُوا إِبْرَاهِيمَ İbrahim'i bağladılar وَجَعَلُوهُ Ve onu koydular *(Nereye?)* فِي مَنْجَنِيقٍ Bir mancınığa وَرَمَوْهُ Ve onu attılar *(Nereye?)* فِي النَّارِ Ateşe

68. قَالَ تَعَالَى Allah Teala buyurdu ki قُلْنَا **Biz dedik ki** يَا نَارُ **Ey ateş** كُونِي **Ol** *(Ne?)* بَرْدًا **Serin** وَسَلَامًا **Ve esenlik** *(Kime?)* عَلَى إِبْرَاهِيمَ **İbrahim'e** فَلَمْ تَحْرُقْ مِنْهُ Ve ateş ondan yakmadı *(Neyi?)* غَيْرَ وِثَاقِهِ Bağından başka bir şeyi وَذَهَبَتْ Ve gitti *(Ne?)* حَرَارَتُهَا Ateşin harareti وَبَقِيَتْ Ve kaldı *(Ne?)* إِضَاءَتُهَا Onun ışığı وَبِقَوْلِهِ وَسَلَامًا sözüyle سَلِمَ مِنَ الْمَوْتِ Ölümden kurtuldu *(Ne ile?)* بِبَرْدِهَا Onun serinliğiyle

69. وَأَرَادُوا **İstediler** *(Kime?)* بِهِ **Ona** *(Ne istediler?)* كَيْدًا **Tuzak kurmak** وَهُوَ التَّحْرِيقُ O da ateşte yakmaktır فَجَعَلْنَاهُمُ **Biz de onları yaptık** *(Ne?)* الْأَخْسَرِينَ **En fazla hüsrana uğrayanlar** *(Nerede?)* فِي مُرَادِهِمْ Planlarında

70. وَنَجَّيْنَاهُ **Ve onu kurtardık** *(Kimle?)* وَلُوطًا **Lût ile** *(Kimdir O?)* إِبْنَ أَخِيهِ Kardeşinin oğludur *(Kardeşinden bedel?)* هَارَانَ Hârân *(Nereden kurtardık?)* مِنَ الْعِرَاقِ Irak'tan *(Nereye?)* فِيهَا بَارَكْنَا **Bereket verdik** *(Nerede?)* الَّتِي **Öyle yer ki** إِلَى الْأَرْضِ **Bir yere** لِلْعَالَمِينَ **Alemler için** *(Neyle bereket verdik?)* بِكَثْرَةِ الْأَنْهَارِ **Orada** *(Kim için?)* وَالْأَشْجَارِ Ağaçların ve nehirlerin çokluğuyla وَهِيَ الشَّامُ Orası da Şam'dır نَزَلَ إِبْرَاهِيمُ İbrahim yerleşti *(Nereye?)* بِفِلِسْطِينَ Filistin'e وَلُوطٌ Lût ise بِالْمُؤْتَفِكَةِ Mütefike'ye وَبَيْنَهُمَا Aralarında vardır *(Ne?)* يَوْمٌ Bir günlük yol

71. وَوَهَبْنَا **Bahşettik** *(Kime?)* لَهُ **Ona** أَيْ لِإِبْرَاهِيمَ Yani, İbrahim'e وَكَانَ سَأَلَ Zira o istemişti *(Ne?)* وَلَدًا Bir çocuk كَمَا ذُكِرَ فِي الصَّافَّاتِ Sâffât süresine anlatıldığı gibi

(Kimi bahşettik?) إِسْحٰقَ **İshak'ı** *(Daha?)* وَيَعْقُوبَ **Ve Yakub'u** *(Ne olduğu halde?)* نَافِلَةً **Fazla olarak** أَيْ زِيَادَةً Yani, ziyade olarak *(Ne üzerine?)* عَلَى الْمَسْئُولِ İstenilen üzerine أَوْ هُوَ وَلَدُ الْوَلَدِ Veya o oğlunun oğludur وَكُلًّا **Ve hepsini** أَيْ هُوَ Yani, Onu وَوَلَدَاهُ Ve iki çocuğunu جَعَلْنَا **Eyledik** *(Ne eyledik?)* صَالِحِينَ **Salih insanlar** أَنْبِيَاءَ Peygamberler

﴿وَجَعَلْنَاهُمْ أَئِمَّةً﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ يَاءً يُقْتَدَى بِهِمْ فِي الْخَيْرِ ﴿يَهْدُونَ﴾ النَّاسَ ﴿بِأَمْرِنَا﴾ إلَى دِينِنَا ﴿وَأَوْحَيْنَآ إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلٰوةِ وَإِيتَآءَ الزَّكٰوةِ﴾ أَيْ أَنْ تُفْعَلَ وَتُقَامَ وَتُؤْتَى مِنْهُمْ وَمِنْ أَتْبَاعِهِمْ وَحَذْفُ هَاءِ إقَامَةٍ تَخْفِيفٌ ﴿وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ ﴿٧٣﴾﴾ ﴿وَلُوطًا اٰتَيْنَاهُ حُكْمًا﴾ فَصْلًا بَيْنَ الْخُصُومِ ﴿وَعِلْمًا وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ تَعْمَلُ﴾ أَيْ أَهْلُهَا الْأَعْمَالَ ﴿الْخَبَآئِثَ﴾ مِنَ اللِّوَاطِ وَالرَّمْيِ بِالْبُنْدُقِ وَاللَّعْبِ بِالطُّيُورِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ﴾ مَصْدَرُ سَاءَهُ نَقِيضُ سَرَّهُ ﴿فَاسِقِينَ ﴿٧٤﴾﴾ ﴿وَأَدْخَلْنَاهُ فِي رَحْمَتِنَا﴾ بِأَنْ أَنْجَيْنَاهُ مِنْ قَوْمِهِ ﴿إِنَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٧٥﴾﴾ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿نُوحًا﴾ وَمَا بَعْدَهُ بَدَلٌ مِنْهُ ﴿إِذْ نَادَى﴾ دَعَا عَلَى قَوْمِهِ بِقَوْلِهِ رَبِّ لَا تَذَرْ إلَخْ ﴿مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلَ إبْرَاهِيمَ وَلُوطٍ ﴿فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ﴾ الَّذِينَ فِي سَفِينَتِهِ ﴿مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾﴾ أَيِ الْغَرَقِ وَتَكْذِيبِ قَوْمِهِ لَهُ ﴿وَنَصَرْنَاهُ﴾ مَنَعْنَاهُ ﴿مِنَ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا﴾ الدَّالَّةِ عَلَى رِسَالَتِهِ أَنْ لَا يَصِلُوا إلَيْهِ بِسُوءٍ ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَأَغْرَقْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٧٧﴾﴾ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿دَاوُدَ وَسُلَيْمٰنَ﴾ أَيْ قِصَّتَهُمَا وَيُبْدَلُ مِنْهُمَا ﴿إِذْ يَحْكُمَانِ فِي الْحَرْثِ﴾ هُوَ زَرْعٌ أَوْ كَرْمٌ ﴿إِذْ نَفَشَتْ فِيهِ غَنَمُ الْقَوْمِ﴾ أَيْ رَعَتْهُ لَيْلًا بِلَا رَاعٍ بِأَنِ انْفَلَتَتْ ﴿وَكُنَّا لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ ﴿٧٨﴾﴾ فِيهِ اسْتِعْمَالُ ضَمِيرِ الْجَمْعِ لِاثْنَيْنِ قَالَ دَاوُدُ لِصَاحِبِ الْحَرْثِ رِقَابُ الْغَنَمِ وَقَالَ سُلَيْمَانُ يَنْتَفِعُ بِدَرِّهَا وَنَسْلِهَا وَصُوفِهَا إلَى أَنْ يَعُودَ الْحَرْثُ كَمَا كَانَ بِإِصْلَاحِ صَاحِبِهَا فَيَرُدَّهَا إلَيْهِ ﴿فَفَهَّمْنَاهَا﴾ أَيِ الْحُكُومَةَ ﴿سُلَيْمٰنَ﴾ وَحُكْمُهُمَا بِاجْتِهَادٍ وَرَجَعَ دَاوُدُ إلَى سُلَيْمَانَ وَقِيلَ بِوَحْيٍ وَالثَّانِي نَاسِخٌ لِلْأَوَّلِ ﴿وَكُلًّا﴾ مِنْهُمَا ﴿اٰتَيْنَا﴾ هُ ﴿حُكْمًا﴾ نُبُوَّةً ﴿وَعِلْمًا﴾ بِأُمُورِ الدِّينِ ﴿وَسَخَّرْنَا مَعَ دَاوُدَ الْجِبَالَ يُسَبِّحْنَ وَالطَّيْرَ﴾ كَذٰلِكَ سُخِّرَا لِلتَّسْبِيحِ مَعَهُ لِأَمْرِهِ بِهِ إذَا وَجَدَ فَتْرَةً لِيَنْشَطَ لَهُ ﴿وَكُنَّا فَاعِلِينَ ﴿٧٩﴾﴾ تَسْخِيرَ تَسْبِيحِهِمَا مَعَهُ ﴿وَإِنْ كَانَ عَجَبًا عِنْدَكُمْ أَيْ مُجَاوَبَتُهُ لِلسَّيِّدِ دَاوُدَ - ﴿وَعَلَّمْنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ﴾ وَهِيَ الدِّرْعُ لِأَنَّهَا تُلْبَسُ وَهُوَ أَوَّلُ مَنْ صَنَعَهَا وَكَانَ قَبْلَهَا صَفَائِحُ ﴿لَكُمْ﴾ فِي جُمْلَةِ النَّاسِ ﴿لِنُحْصِنَكُمْ﴾ بِالنُّونِ لِلّٰهِ وَبِالتَّحْتَانِيَّةِ لِدَاوُدَ وَبِالْفَوْقَانِيَّةِ [لِتُحْصِنَكُمْ] لِلَبُوسِ ﴿مِنْ بَأْسِكُمْ﴾ حَرْبِكُمْ مَعَ أَعْدَائِكُمْ ﴿فَهَلْ أَنْتُمْ﴾ يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿شَاكِرُونَ ﴿٨٠﴾﴾ نِعَمِي بِتَصْدِيقِ الرَّسُولِ اشْكُرُونِي بِذٰلِكَ ﴿وَ﴾ سَخَّرْنَا ﴿لِسُلَيْمٰنَ الرِّيحَ

عَاصِفَةً﴾ وَفِي آيَةٍ أُخْرَى رُخَاءً أَيْ شَدِيدَةَ الْهُبُوبِ وَخَفِيفَتَهُ بِحَسَبِ إِرَادَتِهِ ﴿تَجْرِي بِأَمْرِهِ إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا﴾ وَهِيَ الشَّامُ ﴿وَكُنَّا بِكُلِّ شَيْءٍ عَالِمِينَ ﴿٨١﴾﴾ مِنْ ذَلِكَ عِلْمُهُ تَعَالَى بِأَنَّ مَا يُعْطِيهِ سُلَيْمَانَ يَدْعُوهُ لِلْخُضُوعِ لِرَبِّهِ فَيَفْعَلُهُ تَعَالَى عَلَى مُقْتَضَى عِلْمِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

73. **Ve onları, emrimiz uyarınca** insanları dinimize **hidayet eden,** hayırlı işlerde kendilerine uyulan **önderler**[1] **yaptık ve kendilerine hayırlı işler yapmayı, namaz kılmayı,**[2] **zekât vermeyi,** yani onlardan ve onlara tabi olanlardan (hayırlı işlerin) yapılmasını, (namaz) kılınmasını ve (zekât) alınmasını **vahyettik. Onlar, daima bize ibadet eden kimselerdi.**

74. **Ve Lût'a da** hasımlar arasında **bir hüküm,** bir karar **ve ilim verdik. Onu** livata, gelip geçene taş atma, kuşlarla oynama ve bunun gibi daha bir çok **çirkin işler yapan bir memleket** ahalisin**den kurtardık. Onlar gerçekten fâsık olan kötü**[3] **bir kavimdiler.**

75. **Ve onu** kavminden kurtarmak suretiyle **rahmetimizin içine aldık; çünkü o şüphe yok ki sâlihlerdendi.**

76. **Ve Nûh'u da** yâd et! **Hani**[4] **o,** İbrahim ve Lut'tan **daha önce** *Rabbim! Yeryüzünde hiçbir inkârcı bırakma!* diyerek kavmine bed**dua etmiş, biz de O'na icabet etmiştik; onu da,** gemisinde bulunan **ailesini de pek büyük bir sıkıntıdan,** boğulmaktan ve kavminin kendisini yalanlamasından **kurtarmıştık.**

77. **Ve** kendisinin peygamberliğine delalet eden **Bizim âyetlerimizi yalanlayan bir kavm**in ona bir kötülük eriştirmesin**den onu koruduk. Şüphe yok ki, onlar kötülük yapan bir kavimdiler; bu yüzden onların hepsini boğduk.**

78. **Ve Dâvud ile Süleyman'ın** kıssalarını **da** yâd et! **Hani**[5] **onlar ekin** ya da üzüm bağı **hakkında hüküm veriyorlardı; bir grup insanın koyun sürüsü** geceleyin kaçmak suretiyle başlarında çobanları olmadan **bu ekinin içine yayılmış** ve otlamış**tı. Biz onların**[6] **hükmüne şahittik.** Davut (a.s.) "ekinin sahibi koyunları alır" demişti. Süleyman (a.s.) da "koyunların sahibi ekini ilk haline getirinceye değin, ekinin sahibi koyunların sütü,

---

[1] أَئِمَّةً kelimesi (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) iki hemzenin tahkiki ile bir de ikinci hemze ي harfine çevrilerek okunmuştur.

[2] Hafiflik olsun diye إِقَامَ kelimesinden ة harfi hazfedilmiştir.

[3] Ayetteki سُوءَ kelimesi سَوْءَة fiilinin karşıtı olan سَاءَهُ fiilinin mastarıdır.

[4] إِذْ kelimesi نُوحًا kelimesinden bedeldir.

[5] إِذْ kelimesi دَاوُدَ ile سُلَيْمَانَ kelimelerinden bedeldir

[6] لِحُكْمِهِمْ kelimesinde iki kişi için cemi zamiri (هِمْ) kullanılmıştır.

yavruları ve yünlerinden faydalanır, ekin büyüyünce de koyunları sahibine geri verir" demişti.

79. **Onun,** bu iki kişinin **hükmünü derhal** içtihat yoluyla ya da vahiy ile **Süleyman'a bildirmiştik.** Vahiy yoluyla olduğu takdirde Süleyman'ın(a.s.) vahyi, Davut'un(a.s.) vahyini neshetmiştir. Davut(a.s.) da sonradan Süleyman'ın (a.s.) görüşüne dönmüştür. **Ayrıca** onların **herbirine bir hüküm,** peygamberlik **ve** dinle ilgili meselelerde **bir ilim ihsan ettik. Kuşları ve kendisiyle birlikte tespih etsin diye dağları Dâvud'un emrine verdik.** Davut(a.s.) bir boşluk bulduğunda zikre karşı coşkulu olmak amacıyla (dağlara ve kuşlara) zikri emrettiğinden, onunla birlikte tesbih etmeye boyun eğdirilmişlerdir. Her ne kadar size göre -dağların ve kuşları ona icabet etmesi- şaşılacak bir şey olsa da **Biz bunları,** kuşlarla dağların, Davut'la (a.s.) birlikte tesbih etmeye boyun eğdirilmelerini **yapanlarız.**

80. **Ve** düşmanlarınızla yaptığınız **savaşlarınızın şiddetinden sizi koruyalım**[1] **diye siz** insanlar **için, Ona zırh**[2] **sanatını öğrettik.** Davut (a.s.) ilk defa zırh yapan kişidir. Ondan önce sadece metal plakalar vardı. **Artık** Ey Mekkeliler! **Sizler** Peygamberi doğrulamak suretiyle verdiğim nimete **şükredecek misiniz?** Yani: bana gönderdiğim Peygamberi doğrulamak suretiyle şükredin!

81. **Ve Süleyman'a da** istediğinde **şiddetli** -başka bir ayette de geçtiği üzere- istediğinde hafif **esen rüzgârı emre amade kıldık; onun emriyle içinde bereketler yarattığımız yere,** Şam'a **doğru eserdi. Biz herşeyi biliriz.** Süleyman'a verdiği bu şeylerin onu Rabbine boyun eğmeye sevkettiği de Allah tealanın bildiği şeylerdendir. Cenabı Hakkın yaptığı işler, ilminin gerektirdiği şekildedir.

KELİME ANLAMI

72. **وَجَعَلْنَاهُمْ Ve biz onları yaptık** *(Ne?)* **أَئِمَّةً Önderler** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ Her iki hemzenin ispatı وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ يَاءً Ve ikincisini ya harfine çevirmekle *(Öyle imamlar ki,)* يُقْتَدَى بِهِمْ Onlara uyuluyor *(Nerede?)* فِي الْخَيْرِ Hayırda *(Yine öyle imamlar ki,)* **يَهْدُونَ Ulaştırıyorlar** *(Kimi?)* النَّاسَ **İnsanları** *(Ne ile?)* بِأَمْرِنَا **Bizim emrimizle** *(Nereye?)* إِلَى دِينِنَا Dinimize **وَأَوْحَيْنَا Ve vahyettik** *(Kime?)* **إِلَيْهِمْ Onlara** *(Ne vahyettik?)* **فِعْلَ الْخَيْرَاتِ Hayır işler yapmayı وَإِقَامَ الصَّلٰوةِ Namaz kılmayı وَإِيتَاءَ الزَّكٰوةِ Ve zekat vermeyi** أَيْ أَنْ تُفْعَلَ Yani, (hayırlı

---

[1] لِتُحْصِنَكُمْ kelimesi hem ن harfiyle okunur –bu durumda zamir "Allah"a gider- hem ـِ ile (لِيُحْصِنَكُمْ şeklinde) okunur –bu durumda zamir "Davut'a(a.s.)" gider- hem de (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) ـَ harfiyle (لِتُحْصِنَكُمْ şeklinde) okunmuştur – bu durumda da zamir "zırh"a gider-

[2] Zırha لَبوس denmesi giyildiğinden dolayıdır.

işlerin) yapılmasını وَتُقَامَ (Namazın) kılınmasını وَتُؤْتِيَ Ve (zekatın) verilmesini *(Bu fiiller kimden beklenmektedir?)* مِنْهُمْ Onlardan وَمِنْ أَتْبَاعِهِمْ Ve onlara tabi olanlardan إِقَامَةِ'in He'sinin hazfi وَحَذْفُ هَاءِ إِقَامَةِ Hafiflik içindir تَخْفِيفٌ **Ve onlar idiler وَكَانُوا لَنَا Bize** *(Ne idiler?)* عَابِدِينَ **İbadet edici**

73. وَلُوطًا Lût'a آتَيْنَاهُ **Ona verdik** *(Ne?)* حُكْمًا **Hüküm** فَصْلًا Karar verme yeteneği *(Nerede?)* بَيْنَ الْخُصُومِ Davalılar arasında *(Daha ne verdik?)* **وَعِلْمًا İlim وَنَجَّيْنَاهُ Ve onu kurtardık** *(Neden?)* **مِنَ الْقَرْيَةِ Memleketten الَّتِي Öyle memleket ki كَانَتْ İdi** *(Ne?)* **تَعْمَلُ Yapıyor** أَيْ أَهْلُهَا Yani, onun ehli *(Ne yapıyordu?)* الْأَعْمَالَ İşler *(Öyle işler ki,)* **الْخَبَائِثَ Çirkin** مِنَ اللِّوَاطِ Livata وَالرَّمْيِ بِالْبُنْدُقِ (Yoldan geçenlere) taş atma وَاللَّعْبِ بِالطُّيُورِ Kuşlarla oynama وَغَيْرِ ذَلِكَ Ve başka (çirkin işler yapıyorlardı) **إِنَّهُمْ Muhakkak ki onlar كَانُوا İdiler** *(Ne?)* **قَوْمَ سَوْءٍ Kötü bir kavim** *(Bu kelime nedir?)* مَصْدَرُ سَاءَهُ Sâe fiilinin mastarıdır *(Öyle Sâe fiili ki,)* نَقِيضِ سَرَّهُ Serre fiilinin zıttı olan *(Öyle kavim ki,)* فَاسِقِينَ **Fâsıklar**

74. وَأَدْخَلْنَا Ve girdirdik *(Kimi?)* هُ **Onu** *(Nereye?)* **فِي رَحْمَتِنَا Rahmetimize** *(Ne suretle?)* بِأَنْ أَنْجَيْنَاهُ Onu kurtarmak suretiyle *(Kimden?)* مِنْ قَوْمِهِ Kavminden **إِنَّهُ Zira O مِنَ الصَّالِحِينَ Salihlerdendir**

75. وَاذْكُرْ Ve hatırla *(Kimi?)* **نُوحًا Nuh'u وَمَا** O şey ki بَعْدَهُ Nuh kelimesinden sonradır *(Nedir?)* بَدَلٌ مِنْهُ Ondan bedeldir **إِذْ Hani نَادَى Dua etmişti** دَعَا عَلَى قَوْمِهِ Kavmine beddua etmişti *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِ Şu sözüyle رَبِّ لَا تَذَرْ إِلَخْ "Rabbim bırakma ..." *(Ne zaman dua etti?)* **مِنْ قَبْلُ Bundan önce** أَيْ قَبْلَ إِبْرَاهِيمَ وَلُوطٍ Yani, İbrahim ve Lût'tan önce **فَاسْتَجَبْنَا Biz de karşılık vermiştik** *(Neye?)* **لَهُ Ona فَنَجَّيْنَا Ve kurtarmıştık** *(Kimi?)* هُ **Onu وَأَهْلَهُ Ve ehlini** الَّذِينَ Öyle ehli ki فِي سَفِينَتِهِ Gemisinde olan *(Neden kurtardık?)* **مِنَ الْكَرْبِ Sıkıntıdan** *(Öyle sıkıntı ki,)* **الْعَظِيمِ Büyük** أَيِ الْغَرْقِ Yani, boğulmaktan وَتَكْذِيبِ قَوْمِهِ Ve kavminin yalanlamasından *(Kimi?)* لَهُ Onu

76. وَنَصَرْنَاهُ Ve yardım ettik *(Kime?)* هُ **Ona** مَنَعْنَاهُ Onu muhafaza ettik *(Kimden?)* **مِنَ الْقَوْمِ Kavimden الَّذِينَ Öyle kavim ki كَذَّبُوا Yalanladılar** *(Neyi?)* **بِآيَاتِنَا Ayetlerimizi** *(Öyle ayetler ki,)* الدَّالَّةِ Delalet eden *(Neye?)* عَلَى رِسَالَتِهِ Onun peygamberliğine *(Niye koruduk?)* أَنْ لَا يَصِلُوا إِلَيْهِ Ona ulaştırmasınlar diye *(Ne?)* بِسُوءٍ Bir kötülük **إِنَّهُمْ Muhakkak ki onlar كَانُوا İdiler** *(Ne?)* **قَوْمَ سَوْءٍ Kötü bir**

kavim فَأَغْرَقْنَا **Biz de boğduk** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** أَجْمَعِينَ **Hep birlikte**

77. وَاذْكُرْ **Ve** hatırla *(Kimi?)* دَاوُدَ **Davud'u** وَسُلَيْمٰنَ **Ve Süleyman'ı** أَيْ قِصَّتَهُمَا Yani, o ikisinin kıssalarını وَيُبْدَلُ مِنْهُمَا O ikisinden şu bedel yapılır إِذْ **Hani** يَحْكُمَانِ **Hüküm veriyorlardı** *(Ne hakkında?)* فِي الْحَرْثِ **Ekin hakkında** هُوَ O *(Nedir?)* زَرْعٌ أَوْ كَرْمٌ Ekin veya üzüm bağıdır إِذْ **Hani** نَفَشَتْ **Yayıldı** *(Nerede?)* فِيهِ **O ekinin içinde** *(Ne yayıldı?)* غَنَمُ الْقَوْمِ **Kavmin koyunları** أَيْ رَعَتْهُ Yani, o ekinleri yediler *(Ne zaman?)* لَيْلًا Geceleyin بِلَا رَاعٍ Çobanları başlarında olmadan *(Bu nasıl oldu?)* بِأَنِ انْفَلَتَتْ Kaçmalarıyla وَكُنَّا **Ve biz idik** *(Ne idik?)* لِحُكْمِهِمْ **Onların hükmünü** شَاهِدِينَ **Görücüydük** فِيهِ Burada vardır *(Ne?)* اسْتِعْمَالُ ضَمِيرِ الْجَمْعِ Cemi zamirinin kullanması *(Kim için?)* لِاثْنَيْنِ İki kişi için قَالَ Dedi *(Kim?)* دَاوُودُ Davud *(Ne dedi?)* لِصَاحِبِ الْحَرْثِ Ekin sahibinindir *(Ne?)* رِقَابُ الْغَنَمِ Davarların mülkiyeti وَقَالَ Dedi *(Kim?)* سُلَيْمَانُ Süleyman *(Ne dedi?)* يَنْتَفِعُ Faydalanır *(Ne ile?)* بِدَرِّهَا Onun sütüyle *(Daha?)* وَنَسْلِهَا Yavrularıyla *(Daha?)* وَصُوفِهَا Yünleriyle *(Ne zamana kadar faydalanır?)* إِلَى أَنْ يَعُودَ Dönünceye kadar *(Ne?)* الْحَرْثُ Ekinler *(Neye?)* كَمَا كَانَ Eski haline *(Nasıl?)* فَيَرُدُّهَا بِإِصْلَاحِ صَاحِبِهَا Koyunların sahibinin bakımıyla (Ekinler eski haline dönünce) de davarları verir *(Kime?)* إِلَيْهِ Sahibine

78. فَفَهَّمْنَا **Böylece biz bildirdik** *(Neyi?)* هَا **Onu** أَيِ الْحُكُومَةَ Yani, hükmü *(Kime?)* سُلَيْمٰنَ **Süleyman'a** وَحُكْمُهُمَا Onların hükümleri *(Ne iledir?)* بِاجْتِهَادٍ İçtihatladır وَرَجَعَ Ve dönmüştür *(Kim?)* دَاوُدُ Davud *(Kime?)* إِلَى سُلَيْمَانَ Süleyman(ın kararın)a وَقِيلَ Denilmiştir ki بِوَحْيٍ Bu vahiyledir وَالثَّانِي Bu durumda da ikincisi *(Nedir?)* نَاسِخٌ لِلْأَوَّلِ Birincisini nesheder وَكُلًّا **Ve her birine** *(Kimlerden?)* مِنْهُمَا O ikisinden **Verdik** *(Kime?)* هُ O her birine *(Ne verdik?)* حُكْمًا **Hüküm** نُبُوَّةً Peygamberlik *(Daha?)* وَعِلْمًا **Ve ilim** *(Neyi?)* بِأُمُورِ الدِّينِ Din işlerini وَسَخَّرْنَا **Emrine verdik** *(Kimin?)* مَعَ دَاوُدَ **Davud'un** *(Neyi emrine verdik?)* الْجِبَالَ **Dağları** *(Ne oldukları halde?)* يُسَبِّحْنَ **Tesbih ediyor oldukları halde** وَالطَّيْرَ **Kuşları da** كَذٰلِكَ Böylece سُخِّرَا O ikisi de emrine verildi *(Niçin?)* مَعَهُ Onunla beraber لِلتَّسْبِيحِ Tesbih etmeleri için *(Niye?)* لِأَمْرِهِ بِهِ Davud tesbihi emrettiği için *(Ne zaman?)* إِذَا وَجَدَ فَتْرَةً Bir fırsat bulduğunda *(Tesbihi niçin emretmişti?)* لَهُ لِيَنْشَطَ Zikri severek yapmak için وَكُنَّا **Ve biz olduk** *(Ne olduk?)* فَاعِلِينَ **Yapıcı** *(Neyi?)* تَسْخِيرَ تَسْبِيحِهِمَا O ikisini tesbih etmeye boyun eğdirmeyi *(Kimle beraber?)* مَعَهُ Davut (a.s.)'la beraber وَإِنْ كَانَ Her ne kadar olsa

bile *(Ne?)* عَجَبًا Hayret verici *(Kime göre?)* عِنْدَكُمْ Size göre أَيْ مُجَاوَبَتُهُ Yani, onların icabet etmesi *(Kime?)* دَاوُدَ لِلسَّيِّدِ Davut peygambere

79. وَعَلَّمْنَا **Ve öğrettik** *(Kime?)* هُ **Ona** *(Ne öğrettik?)* صَنْعَةَ لَبُوسٍ **Zırh yapmayı** وَهِيَ أَوَّلُ الدِّرْعُ O zırhtır *(Niçin?)* لِأَنَّهَا Çünkü o تُلْبَسُ Giyilir وَهُوَ Ve Davud *(a.s.)* *(Kimdir?)* مَنْ O kişinin ilkidir ki صَنَعَهَا Onu yaptı وَكَانَ Vardı *(Ne zaman?)* قَبْلَهَا Zırhtan önce *(Ne vardı?)* صَفَائِحُ Metaller *(Kim için öğrettik?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Yani,?)* فِي جُمْلَةِ النَّاسِ Bütün insanlar için *(Niye?)* لِنُحْصِنَكُمْ **Sizi koruyalım diye** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالنُّونِ Nun'la *(O zaman bu fiil kim içindir?)* لِلّٰهِ Allah içindir *(Daha?)* وَبِالتَّحْتَانِيَّةِ Ya ile okunur *(O zaman bu fiil kim içindir?)* لِدَاوُدَ Davut *(a.s.)* içindir *(Daha?)* وَبِالْفَوْقَانِيَّةِ Te ile okunur *(O zaman bu fiil ne içindir?)* لِلَبُوسٍ Zırh içindir *(Neden koruyalım diye?)* مِنْ بَأْسِكُمْ **Şiddetinizden** حَرْبِكُمْ Savaşınızdan *(Kimle?)* مَعَ أَعْدَائِكُمْ Düşmanlarınızla فَهَلْ أَنْتُمْ **Siz misiniz?** يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekke halkı *(Ne?)* شَاكِرُونَ **Şükredici** *(Neye?)* نِعَمِي Benim nimetlerime *(Ne ile?)* بِتَصْدِيقِ الرَّسُولِ Peygamber'i tasdik etmekle اشْكُرُونِي Yani, bana şükredin *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla

80. وَسَخَّرْنَا **Ve** boyun eğdirdik *(Kime?)* لِسُلَيْمٰنَ **Süleyman'a** *(Neyi?)* الرِّيحَ **Rüzgarı** *(O rüzgar ne olduğu halde?)* عَاصِفَةً **Şiddetli esici** وَفِي آيَةٍ أُخْرٰى Başka bir ayette vardır *(Ne?)* رُخَاءً Ruhaen kelimesi أَيْ شَدِيدَةَ الْهُبُوبِ Yani, esintisinin şiddeti وَخَفِيفَتَهُ Ve hafif olduğu halde *(Rüzgarın böyle olması neye göredir?)* بِحَسَبِ إِرَادَتِهِ İradesine göredir *(Öyle rüzgar ki,)* تَجْرِي **Esiyor** *(Ne ile?)* بِأَمْرِهِ **Onun emriyle** *(Nereye?)* إِلَى الْأَرْضِ **Yeryüzüne** الَّتِي **Öyle yeryüzü ki** بَارَكْنَا **Bereketler yarattık** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** وَهِيَ الشَّامُ Orası da Şam'dır وَكُنَّا **Ve biz olduk** *(Ne olduk?)* بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** عَالِمِينَ **Bilici** مِنْ ذٰلِكَ Bundandır *(Ne?)* عِلْمُهُ تَعَالٰى Yüce Allah'ın bilmesi *(Neyi?)* بِأَنَّ مَا Muhakkak o şey ki يُعْطِيهِ Onu veriyor *(Kime?)* سُلَيْمَانَ Süleyman'a يَدْعُوهُ O şey Süleyman'ı çağırır *(Neye?)* لِلْخُضُوعِ Boyun eğmeye *(Kime?)* لِرَبِّهِ Rabbine فَفِعْلُهُ تَعَالٰى Yüce Allah'ın işi عَلٰى مُقْتَضٰى عِلْمِهِ İlmi gereğincedir

﴿وَ﴾ سَخَّرْنَا ﴿مِنَ الشَّيَاطِينِ مَنْ يَغُوصُونَ لَهُ﴾ يَدْخُلُونَ فِي الْبَحْرِ فَيَخْرُجُونَ مِنْهُ الْجَوَاهِرَ لِسُلَيْمَانَ ﴿وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا دُونَ ذٰلِكَ﴾ أَيْ سِوَى الْغَوْصِ مِنَ الْبِنَاءِ وَغَيْرِهِ ﴿وَكُنَّا لَهُمْ حَافِظِينَ ﴿٨٢﴾﴾ مِنْ أَنْ يُفْسِدُوا مَا عَمِلُوا لِأَنَّهُمْ كَانُوا إِذَا فَرَغُوا مِنْ عَمَلٍ قَبْلَ اللَّيْلِ أَفْسَدُوهُ إِنْ لَمْ يُشْغَلُوا بِغَيْرِهِ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿أَيُّوبَ﴾ وَيُبْدَلُ مِنْهُ ﴿إِذْ نَادٰى رَبَّهُ﴾ لَمَّا ابْتُلِيَ بِفَقْدِ جَمِيعِ مَالِهِ وَوَلَدِهِ وَتَمْزِيقِ جَسَدِهِ وَهَجْرِ جَمِيعِ النَّاسِ لَهُ إِلَّا زَوْجَتَهُ سِنِينَ ثَلَاثًا أَوْ سَبْعًا أَوْ ثَمَانِيَ عَشْرَةَ وَضِيقِ عَيْشِهِ ﴿أَنِّي﴾ بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ بِتَقْدِيرِ الْبَاءِ ﴿مَسَّنِيَ الضُّرُّ﴾ أَيِ الشِّدَّةُ ﴿وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٨٣﴾﴾ ﴿فَاسْتَجَبْنَا لَهُ﴾ نِدَاءَهُ ﴿فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ وَآتَيْنَاهُ أَهْلَهُ﴾ أَوْلَادَهُ الذُّكُورَ وَالْإِنَاثَ بِأَنْ أَحْيَوا لَهُ وَكُلٌّ مِنَ الصِّنْفَيْنِ ثَلَاثٌ أَوْ سَبْعٌ ﴿وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ﴾ مِنْ زَوْجَتِهِ وَزِيدَ فِي شَبَابِهَا وَكَانَ لَهُ أَنْدَرُ لِلْقَمْحِ وَأَنْدَرُ لِلشَّعِيرِ فَبَعَثَ اللهُ سَحَابَتَيْنِ أَفْرَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى أَنْدَرِ الْقَمْحِ الذَّهَبَ وَأَفْرَغَتِ الْأُخْرَى عَلَى أَنْدَرِ الشَّعِيرِ الْوَرَقَ حَتَّى فَاضَ ﴿رَحْمَةً﴾ مَفْعُولٌ لَهُ ﴿مِنْ عِنْدِنَا﴾ صِفَةٌ ﴿وَذِكْرٰى لِلْعَابِدِينَ ﴿٨٤﴾﴾ لِيَصْبِرُوا فَيُثَابُوا ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِسْمٰعِيلَ وَإِدْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ كُلٌّ مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿٨٥﴾﴾ عَلَى طَاعَةِ اللهِ وَعَنْ مَعَاصِيهِ ﴿وَأَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا﴾ مِنَ النُّبُوَّةِ ﴿إِنَّهُمْ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٨٦﴾﴾ لَهَا وَسُمِّيَ ذَا الْكِفْلِ لِأَنَّهُ تَكَفَّلَ بِصِيَامِ جَمِيعِ نَهَارِهِ وَقِيَامِ جَمِيعِ لَيْلِهِ وَأَنْ يَقْضِيَ بَيْنَ النَّاسِ وَلَا يَغْضَبَ فَوَفَّى بِذٰلِكَ وَقِيلَ لَمْ يَكُنْ نَبِيًّا ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿ذَا النُّونِ﴾ صَاحِبَ الْحُوتِ وَهُوَ يُونُسُ بْنُ مَتّٰى وَيُبْدَلُ مِنْهُ ﴿إِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا﴾ لِقَوْمِهِ أَيْ غَضْبَانَ عَلَيْهِمْ مِمَّا قَاسَى مِنْهُمْ وَلَمْ يُؤْذَنْ لَهُ فِي ذٰلِكَ ﴿فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ﴾ أَيْ نَقْضِيَ عَلَيْهِ مَا قَضَيْنَاهُ مِنْ حَبْسِهِ فِي بَطْنِ الْحُوتِ أَوْ نُضَيِّقَ عَلَيْهِ بِذٰلِكَ ﴿فَنَادٰى فِي الظُّلُمَاتِ﴾ ظُلْمَةِ اللَّيْلِ وَظُلْمَةِ الْبَحْرِ وَظُلْمَةِ بَطْنِ الْحُوتِ ﴿أَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٧﴾﴾ فِي ذَهَابِي مِنْ بَيْنِ قَوْمِي بِلَا إِذْنٍ ﴿فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ﴾ بِتِلْكَ الْكَلِمَاتِ ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا نَجَّيْنَاهُ ﴿نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾﴾ مِنْ كَرْبِهِمْ إِذَا اسْتَغَاثُوا بِنَا دَاعِينَ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿زَكَرِيَّا﴾ وَيُبْدَلُ مِنْهُ ﴿إِذْ نَادٰى رَبَّهُ﴾ بِقَوْلِهِ ﴿رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا﴾ أَيْ بِلَا وَلَدٍ يَرِثُنِي ﴿وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ ﴿٨٩﴾﴾ الْبَاقِي بَعْدَ فَنَاءِ خَلْقِكَ ﴿فَاسْتَجَبْنَا لَهُ﴾ نِدَاءَهُ ﴿وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيٰى﴾ وَلَدًا ﴿وَأَصْلَحْنَا لَهُ زَوْجَهُ﴾ فَأَتَتْ بِالْوَلَدِ بَعْدَ عُقْمِهَا ﴿إِنَّهُمْ﴾ أَيْ مَنْ ذُكِرَ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ ﴿كَانُوا يُسَارِعُونَ﴾ يُبَادِرُونَ ﴿فِي الْخَيْرَاتِ﴾ الطَّاعَاتِ ﴿وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا﴾ فِي رَحْمَتِنَا ﴿وَرَهَبًا﴾ مِنْ عَذَابِنَا ﴿وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ ﴿٩٠﴾﴾ مُتَوَاضِعِينَ فِي عِبَادَتِهِمْ

TÜRKÇE ANLAMI

82. **Ve şeytanlardan onun için dalgıçlık edenleri,** denize girip kendisi için değerli taşlar çıkaran **ve ondan başka,** yani dalgıçlıktan başka (ev ve köşk) yapı(mı) ile diğer başka **işleri yapanları da** emrine vermiştik. **Ve** yaptıklarını bozmasınlar diye **onları bizler gözetliyorduk.** Zira onlar geceden önce bir işi bitirdiklerinde -başka bir işle meşgul olmazlarsa- onu bozarlardı.

83. **Ve Eyyûb'u da** yâd et! **Hani**[1] **o** tüm malını ve çocuklarını kaybetmekle, vücudunun parçalanmasıyla, üç, yedi yahut on sekiz sene boyunca karısı hariç diğer tüm insanların kendisini dışlamasıyla ve dargelirlilikle sınandığında **Rabbine nidâ etmişti: «Şüphesiz**[2] **beni zarar,** zorluk **kapladı. Ve Sen (Ya-rabbi) merhamet edenlerin en merhametlisisin.»**

84. **Biz de O'nun** duasını **kabul ettik de ondaki ızdırabı açıverdik. Kendi tarafımızdan**[3] **bir rahmet**[4] **ve ibadet edenler için** sabredip de mükâfat alsınlar diye **bir öğüt olmak üzere** kendisi için dirilmeleri suretiyle **ona** üçer yahut yedişer tane kız ve erkek çocuktan oluşan **ailesini ve onlarla birlikte onların bir mislini,** gençleştirilen karısını **verdik.** Ayrıca onun biri buğday diğeri arpa olmak üzere iki harman yeri vardı. Allah teala iki bulut gönderdi; biri buğday harman yerine dolana kadar altın, diğeri de arpa harman yerine dolana kadar gümüş boşalttı.

85. **Ve İsmaili, İdris ve Zülkifl'i**[5] **de** yâd et. **Hepsi de** Allah'a itaat edip masiyetlerden kaçma hususunda **sabreden kimselerdendi.**

86. **Ve onları** peygamberlik **rahmetimizin içine aldık. Şüphe yok ki, onlar** peygamberliğe **salih olanlardandı.**

87. **Zünnûn'u,** balık sahibi olan Mettâ oğlu Yunus'u **da** yâd et! **Hani**[6] **o** kendilerinden çektiği sıkıntıdan dolayı kavmine karşı **öfkeli,** kızgın **bir halde** kendisine gitme izni verilmediği halde **çekip gitmişti; bizim kendisine güç yetiremeyeceğimizi,** balığın karnında onu hapsetmemiz şeklinde bir hüküm vermeyeceğimizi yahut bu şekilde kendisini sıkıntıya uğratmayacağımızı **zannetmişti. Nihayet** gecenin karanlığında, denizin karanlığında ve balığın karnının karanlığında olmak üzere üç kere **karanlıklar içinde: «Senden başka hiçbir ilah yoktur.**[7] **Seni tenzih ederim. Gerçekten ben** izinsiz bir şekilde kavmimin arasından ayrılarak **zalimlerden oldum!» diye niyaz etti.**

---

[1] إِذْ kelimesi أَيُّوبَ kelimesinden bedeldir

[2] أَنِّي kelimesi بِـ harfi cerri takdir edilerek fethalı hemzeyle okunmuştur.

[3] مِنْ عِنْدِنَا car mecrur رَحْمَةً kelimesinin sıfatıdır.

[4] رَحْمَةً mefulü lehtir.

[5] Bu zat gündüzün tamamını oruçlu, gecenin tamamını da namaz kılarak geçirmeyi, insanlar arasında hükmedip sinirlenmemeyi taahhüt edip de bunda vefa gösterdiği için "Zü'lkifl/kefil olan" ismini almıştır. Peygamber olmadığı da söylenmiştir.

[6] إِذْ kelimesi ذَا النُّونِ kelimesinden bedeldir

[7] Ayetteki أَنْ kelimesi بِأَنْ takdirindedir.

88. **Artık Biz de O'nun duasını kabul ettik de** bu kelimeler sebebiyle **onu gamdan kurtardık.** Dua ederek bizden yardım dilediklerinde **müminleri de aynı** Yunus'u kurtardığımız **şekilde** sıkıntıdan **kurtarırız.**

89. **Ve Zekeriya'yı da** yâd et! **Hani**[1] şöyle diyerek **Rabbine nidâ etmişti: «Yârabbi!** Bana varis olacak bir çocuğum olmaksızın **beni tek bırakma, Sen vârislerin,** yarattığın şeyler yok olduktan sonra geriye kalanların **hayırlısısın»**

90. **Biz de ona icabet ettik ve** evlat olarak **ona Yahya'yı ihsan ettik. Ayrıca onun için karısını (doğurmaya) elverişli kıldık.** O da önceden kısırken bir çocuk doğurdu. **Muhakkak ki, onlar,** isimleri geçen bu peygamberler, **hayırlı işlere,** itaate **koşarlardı.** Rahmetimizi **umarak ve** azabımızdan **korkarak bize dua ederlerdi. Onlar, bize karşı boyun eğiciydiler,** ibadetlerinde tevazu içerisindeydiler.

KELİME ANLAMI

81. **Yine** boyun eğdirdik *(Kimlerden?)* **Şeytanlardan** *(Kimi?)* **O kimseleri ki Dalgıçlık ederlerdi** *(Kim için?)* **Onun için** Denize girerlerdi Ve oradan çıkarırlardı *(Ne?)* İnciler *(Kime?)* Süleyman'a *(a.s.)* *(Daha?)* **Ve yaparlardı** *(Ne?)* **İş** *(Öyle iş ki,)* **Bundan başka** Yani, Dalmanın dışında *(Neden olan işler?)* Bina inşa etmek ve başka şeylerden **Ve biz idik** *(Kimi?)* **Onları** *(Ne idik?)* **Gözetim altında tutucu** *(Neden?)* Bozmalarından *(Neyi?)* Yaptıklarını *(Niye?)* Çünkü onlar İdiler *(Ne zaman?)* Ayrıldıklarında *(Neden?)* Bir işten *(Ne zaman?)* Gece olmadan önce Onu bozarlardı *(Ne zaman?)* Şayet meşgul edilmezlerse *(Neyle?)* Başka bir işle

82. **Yine** hatırla *(Kimi?)* **Eyyûb'u** Ondan bedel düşmüştür *(Ne?)* **Hani Niyaz etti** *(Kime?)* **Rabbine** *(Ne zaman?)* İmtihan edildiğinde *(Neyle?)* Bütün malını kaybetmekle *(Daha?)* Ve çocuklarını *(Daha?)* Vücudunun parçalanmasıyla *(Daha?)* Bütün insanların terk etmesiyle *(Kimi?)* Onu Ancak hariç *(Kim?)* Zevcesi *(Kaç sene terkedildi?)* Üç sene Veya Yedi Veya On sekiz sene *(Daha neyle imtihan edildi?)* Geçim darlığıyla

[1] إِذْ kelimesi زَكَرِيَّاءَ kelimesinden bedeldir

(Ne diyerek niyaz etti?) أَنِّي **Muhakkak ki ben** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ Hemzenin fethasıyla *(Ne ile?)* بِتَقْدِيرِ الْبَاءِ Ba'nın takdir edilmesiyle مَسَّنِيَ **Bana değdi** *(Ne?)* الضُّرُّ **Dert** أَيِ الشِّدَّةُ Yani, şiddet وَأَنْتَ **Ve sen** *(Kimsin?)* أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ **Merhametlilerin en merhametlisi**

83. فَاسْتَجَبْنَا **Biz de icabet ettik** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Ondan bedel?)* نِدَاءِهِ Onun duasına فَكَشَفْنَا **Ve açtık** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** بِهِ **Kendisindedir** *(O da neden ibarettir?)* مِنْ ضُرٍّ **Dertten** *(Daha?)* وَآتَيْنَا **Ve verdik** *(Kime?)* هُ **Ona** *(Kimi?)* أَهْلَهُ **Ailesini** أَوْلَادَهُ Çocuklarını *(Öyle çocuklar ki,)* الذُّكُورَ وَالْإِنَاثَ Kız ve erkek *(Ne suretle?)* بِأَنْ أَحْيُوا Diriltilmeleri suretiyle *(Kim için?)* لَهُ Eyyûb *(a.s.)* için وَكُلٌّ مِنَ الصِّنْفَيْنِ Erkek-kız sınıfından her biri *(Nedir?)* ثَلَاثٌ Üç kişi أَوْ سَبْعٌ Veya yedi *(Daha kimi?)* وَمِثْلَهُمْ **Ve onların bir mislini** *(Ne ile birlikte?)* مَعَهُمْ **Onlarla birlikte** *(Neden?)* مِنْ زَوْجَتِهِ Zevcesinden وَزِيدَ Ve arttırıldı *(Ne?)* فِي شَبَابِهَا Hanımının gençliği وَكَانَ لَهُ Onun için vardı *(Ne?)* أَنْدَرُ Harman yeri *(Ne için?)* لِلْقَمْحِ Buğday için *(Daha?)* وَأَنْدَرُ Harman yeri *(Ne için?)* لِلشَّعِيرِ Arpa için فَبَعَثَ اللهُ Ve Allah gönderdi *(Ne?)* سَحَابَتَيْنِ İki bulut *(Öyle iki bulut ki,)* أَفْرَغَتْ Yağdırdı *(Ne?)* إِحْدَاهُمَا O iki buluttan biri *(Ne üzerine?)* عَلَى أَنْدَرِ الْقَمْحِ Buğday harmanına *(Ne yağdırdı?)* الذَّهَبَ Altın وَأَفْرَغَتِ Ve yağdırdı *(Hangisi?)* الْوَرَقَ الْأُخْرَى Diğeri *(Ne üzerine?)* عَلَى أَنْدَرِ الشَّعِيرِ Arpa harmanına *(Ne yağdırdı?)* حَتَّى فَاضَ Gümüş Ve sonunda ambarlar taştı *(Niçin böyle yaptı?)* رَحْمَةً **Rahmet için** *(Bu kelime nedir?)* مَفْعُولٌ لَهُ Meful-u leh'tir *(Öyle rahmet ki)* مِنْ عِنْدِنَا **Tarafımızdan** *(Bu kelime nedir?)* صِفَةٌ Sıfattır *(Daha niçin?)* وَذِكْرَى **Hatıra olsun için** *(Kime?)* لِلْعَابِدِينَ **Abidlere** *(Niçin?)* لِيَصْبِرُوا Sabretsinler فَيُثَابُوا Ve böylece sevap alsınlar için

84. وَاذْكُرْ **Yine** hatırla *(Kimi?)* إِسْمٰعِيلَ **İsmail** وَإِدْرِيسَ **İdris** وَذَا الْكِفْلِ **Ve Zülkifl'i** كُلٌّ **Hepsi** *(Kimlerdendir?)* مِنَ الصَّابِرِينَ **Sabredenlerdendir** *(Ne üzerine?)* عَلَى طَاعَةِ اللهِ Allah'a itaat etme üzere *(Daha neden sabrederlerdi?)* وَعَنْ مَعَاصِيهِ Ona asi olmaktan

85. وَأَدْخَلْنَا **Ve girdirdik** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Nereye?)* فِي رَحْمَتِنَا **Rahmetimize** *(Bu rahmet nedir?)* مِنَ النُّبُوَّةِ Peygamberliktir إِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** *(Kimlerdendir?)* مِنَ الصَّالِحِينَ **Salih kullardandır** *(Neye?)* لَهَا Peygamberliğe وَسُمِّيَ İsimlendirildi *(Ne diye?)* ذَا الْكِفْلِ Zülkifl diye *(Neden?)* لِأَنَّهُ Çünkü O تَكَفَّلَ Üstlendi *(Neyi?)* بِصِيَامِ جَمِيعِ نَهَارِهِ Gününün tamamını oruçlu وَقِيَامِ جَمِيعِ لَيْلِهِ Gecesinin tamamını ibadetle geçirmeyi وَأَنْ يَقْضِيَ Hükmetmeyi *(Nerede?)* بَيْنَ النَّاسِ İnsanlar arasında وَلَا يَغْضَبَ

Ve kızmamayı (üstlendi) فَوَفَّى بِذٰلِكَ Ve bunu yerine getirdi وَقِيلَ Denilmiştir ki لَمْ يَكُنْ Değildir *(Ne değildir?)* نَبِيًّا Peygamber

86. وَ اذْكُرْ **Yine** hatırla *(Kimi?)* ذَا النُّونِ **Zünnun'u** صَاحِبَ الْحُوتِ Balık sahibini وَهُوَ يُونُسَ بْنُ مَتّٰى O, Mettâ oğlu Yunus'tur وَيُبْدَلُ مِنْهُ Ondan bedel düşmüştür *(Ne?)* إِذْ **Hani** ذَهَبَ **Gitmişti** *(Ne olduğu halde?)* مُغَاضِبًا **Öfkeli oldu halde** *(Kime?)* لِقَوْمِهِ Kavmine أَيْ غَضْبَانَ عَلَيْهِمْ Yani, onlara gazaplandığı halde *(Neden dolayı?)* مِمَّا قَاسٰى مِنْهُمْ Onlardan gördüğü cefadan dolayı وَلَمْ يُؤْذَنْ Halbuki izin verilmemişti *(Kime?)* لَهُ Ona *(Ne konuda?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda فَظَنَّ **Ve zannetmişti** *(Neyi?)* أَنْ لَنْ نَقْدِرَ **Takdir etmeyeceğimizi** *(Kim aleyhine?)* عَلَيْهِ **Onun aleyhine** أَيْ نَقْضِيَ Yani, hükmetmeyeceğimizi *(Kim aleyhine?)* عَلَيْهِ Onun aleyhine *(Neye?)* مَا O şeye ki قَضَيْنَاهُ Biz ona hükmettik *(O da nedir?)* مِنْ حَبْسِهِ Onu hapsetmektir *(Nerede?)* فِي بَطْنِ الْحُوتِ Balığın karnında أَوْ نَضِيقَ عَلَيْهِ Veya onu darda bırakmayacağımızı *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla فَنَادٰى **Ve niyaz etti** *(Nerede?)* فِي الظُّلُمَاتِ **Karanlıklar içerisinde** *(Karanlıklardan bedel?)* ظُلْمَةِ اللَّيْلِ Gecenin karanlığı وَظُلْمَةِ الْبَحْرِ Denizin karanlığı وَظُلْمَةِ بَطْنِ الْحُوتِ Ve balığın karnındaki karanlığın içinde *(Ne diyerek niyaz etti?)* أَنْ أَيْ بِأَنْ **Şöyle diyerek,** بِأَنْ takdirindedir لَا إِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** إِلَّا **Ancak (vardır)** *(Kim?)* أَنْتَ **Sen** سُبْحَانَكَ **Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim** إِنِّي **Muhakkak ki ben** كُنْتُ **Oldum** *(Kimlerden?)* مِنَ الظَّالِمِينَ **Zalimlerden** *(Ne konuda?)* فِي ذَهَابِي Gitmem konusunda *(Nereden?)* مِنْ بَيْنِ قَوْمِي Kavmimin arasından *(Nasıl?)* بِلَا إِذْنٍ İzinsiz

87. فَاسْتَجَبْنَا **Biz de icabet ettik** *(Kime?)* لَهُ **Ona** وَنَجَّيْنَاهُ **Ve kurtardık** *(Kimi?)* **Onu** *(Neden?)* مِنَ الْغَمِّ **Kederden** *(Ne ile?)* بِتِلْكَ الْكَلِمَاتِ Bu kelimelerle وَكَذٰلِكَ **Ve işte böylece** نُنْجِي **Kurtarırız** *(Kimi?)* الْمُؤْمِنِينَ **İnananları** كَمَا نَجَّيْنَاهُ Onu kurtardığımız gibi *(Neden kurtarırız?)* مِنْ كَرْبِهِمْ Sıkıntılarından *(Ne zaman?)* إِذَا اسْتَغَاثُوا Yalvardıklarında *(Kime?)* بِنَا Bize *(Ne oldukları halde?)* دَاعِينَ Dua edici oldukları halde

88. وَ اذْكُرْ **Yine** hatırla *(Kimi?)* زَكَرِيَّا **Zekeriya'yı** وَيُبْدَلُ مِنْهُ Ondan bedel düşmüştür *(Ne?)* إِذْ **Hani** نَادٰى **Niyaz etmişti** *(Kime?)* رَبَّهُ **Rabbine** *(Ne ile niyaz etmişti?)* بِقَوْلِهِ Şu sözüyle رَبِّ **Ey rabbim** لَا تَذَرْنِي **Beni bırakma** *(Ne?)* فَرْدًا **Tek** أَيْ بِلَا وَلَدٍ Yani, çocuksuz *(Öyle çocuk ki,)* يَرِثُنِي Bana varis olacak وَأَنْتَ **Halbuki sen** *(Kimsin?)* خَيْرُ الْوَارِثِينَ **Varislerin en hayırlısısın** الْبَاقِي Geriye kalansın *(Neden sonra?)* بَعْدَ فَنَاءِ خَلْقِكَ Mahlukatın yok olduktan sonra

89. فَاسْتَجَبْنَا **Biz de icabet ettik** *(Kime?)* لَهُ **Ona** نِدَاءَهُ Onun duasına وَوَهَبْنَا **Ve verdik** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Kimi?)* يَحْيَى **Yahya'yı** *(Ne olarak?)* وَلَدًا Çocuk olarak وَأَصْلَحْنَا **Ve elverişli kıldık** *(Kim için?)* لَهُ **Onun için** *(Kimi?)* زَوْجَهُ **Eşini** فَأَتَتْ O da doğurdu *(Neyi?)* بِالْوَلَدِ O çocuğu *(Ne zaman?)* بَعْدَ عُقْمِهَا Kısırlığından sonra إِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** أَيْ مَنْ ذُكِرَ Yani, anlatılanlar *(Kimlerden?)* مِنَ الْأَنْبِيَاءِ Peygamberlerden كَانُوا **İdiler** *(Ne?)* يُسَارِعُونَ **Koşuyorlar** يُبَادِرُونَ Yarışıyorlar *(Nerede?)* فِي الْخَيْرَاتِ **Hayır işlerinde** الطَّاعَاتِ İtaatte *(Daha ne idiler?)* وَيَدْعُونَنَا **Bize dua ediyorlar** *(Ne oldukları halde?)* رَغَبًا **Umutlu oldukları halde** *(Neyde?)* فِي رَحْمَتِنَا Rahmetimizde *(Daha ne oldukları halde?)* وَرَهَبًا **Korktukları halde** *(Neden?)* مِنْ عَذَابِنَا Azabımızdan وَكَانُوا **İdiler** *(Ne idiler?)* لَنَا **Bize** خَاشِعِينَ **Saygılıydılar** مُتَوَاضِعِينَ Alçak gönüllüydüler *(Nerede?)* فِي عِبَادَتِهِمْ İbadetlerinde

﴿وَ﴾ اذْكُرْ مَرْيَمَ ﴿الَّتِي اَحْصَنَتْ فَرْجَهَا﴾ حَفِظَتْهُ مِنْ أَنْ يُنَالَ ﴿فَنَفَخْنَا فِيهَا مِنْ رُوحِنَا﴾ أَيْ جِبْرِيلَ حَيْثُ نَفَخَ فِي جَيْبِ دِرْعِهَا فَحَمَلَتْ بِعِيسَى ﴿وَجَعَلْنَاهَا وَابْنَهَآ اٰيَةً لِلْعَالَمِينَ ﴿٩١﴾﴾ الْإِنْسَ وَالْجِنَّ وَالْمَلَائِكَةَ حَيْثُ وَلَدَتْهُ مِنْ غَيْرِ فَحْلٍ ﴿اِنَّ هٰذِهٖ﴾ أَيْ مِلَّةَ الْإِسْلَامِ ﴿اُمَّتُكُمْ﴾ دِينُكُمْ أَيُّهَا الْمُخَاطَبُونَ أَيْ يَجِبُ أَنْ تَكُونُوا عَلَيْهَا ﴿اُمَّةً وَاحِدَةً﴾ حَالٌ لَازِمَةٌ ﴿وَاَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ ﴿٩٢﴾﴾ وَحِّدُونِ ﴿وَتَقَطَّعُوٓا﴾ أَيْ بَعْضُ الْمُخَاطَبِينَ ﴿اَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ﴾ أَيْ تَفَرَّقُوا أَمْرَ دِينِهِمْ مُتَخَالِفِينَ فِيهِ وَهُمْ طَوَائِفُ الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى قَالَ تَعَالَى ﴿كُلٌّ اِلَيْنَا رَاجِعُونَ ﴿٩٣﴾﴾ أَيْ فَنُجَازِيهِ بِعَمَلِهِ ﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا كُفْرَانَ﴾ أَيْ جُحُودَ ﴿لِسَعْيِهٖ وَاِنَّا لَهُ كَاتِبُونَ ﴿٩٤﴾﴾ بِأَنْ نَأْمُرَ الْحَفَظَةَ بِكَتْبِهِ فَنُجَازِيهِ عَلَيْهِ ﴿وَحَرَامٌ عَلٰى قَرْيَةٍ اَهْلَكْنٰهَآ﴾ أُرِيدَ أَهْلُهَا ﴿اَنَّهُمْ لَا﴾ زَائِدَةٌ ﴿يَرْجِعُونَ ﴿٩٥﴾﴾ أَيْ مُمْتَنِعٌ رُجُوعُهُمْ إِلَى الدُّنْيَا ﴿حَتّٰٓى﴾ غَايَةٌ لِامْتِنَاعِ رُجُوعِهِمْ ﴿اِذَا فُتِحَتْ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿يَاْجُوجُ وَمَاْجُوجُ﴾ بِالْهَمْزِ وَتَرْكِهِ اسْمَانِ أَعْجَمِيَّانِ لِقَبِيلَتَيْنِ وَيُقَدَّرُ قَبْلَهُ مُضَافٌ أَيْ سَدُّهُمَا وَذٰلِكَ قُرْبَ الْقِيَامَةِ ﴿وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ﴾ مُرْتَفِعٍ مِنَ الْأَرْضِ ﴿يَنْسِلُونَ ﴿٩٦﴾﴾ يُسْرِعُونَ ﴿وَاقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ﴾ أَيْ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿فَاِذَا هِيَ﴾ أَيِ الْقِصَّةُ ﴿شَاخِصَةٌ اَبْصَارُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ فِي ذٰلِكَ الْيَوْمِ لِشِدَّتِهِ يَقُولُونَ ﴿يٰوَيْلَنَا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿وَيْلَنَا﴾ هَلَاكَنَا ﴿قَدْ كُنَّا﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿فِي غَفْلَةٍ مِنْ هٰذَا﴾ الْيَوْمِ ﴿بَلْ كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٩٧﴾﴾ أَنْفُسَنَا بِتَكْذِيبِنَا لِلرُّسُلِ ﴿اِنَّكُمْ﴾ يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ مِنَ الْأَوْثَانِ ﴿حَصَبُ جَهَنَّمَ﴾ وَقُودُهَا ﴿اَنْتُمْ لَهَا وَارِدُونَ ﴿٩٨﴾﴾ دَاخِلُونَ فِيهَا - ﴿لَوْ كَانَ هٰٓؤُلَآءِ﴾ الْأَوْثَانُ ﴿اٰلِهَةً﴾ كَمَا زَعَمْتُمْ ﴿مَا وَرَدُوهَا﴾ دَخَلُوهَا ﴿وَكُلٌّ﴾ مِنَ الْعَابِدِينَ وَالْمَعْبُودِينَ ﴿فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٩٩﴾﴾ - ﴿لَهُمْ﴾ لِلْعَابِدِينَ ﴿فِيهَا زَفِيرٌ وَهُمْ فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾﴾ شَيْئًا لِشِدَّةِ غَلَيَانِهَا وَنَزَلَ لَمَّا قَالَ ابْنُ الزِّبَعْرَى عُبِدَ الْعُزَيْرُ وَالْمَسِيحُ وَالْمَلَائِكَةُ فَهُمْ فِي النَّارِ عَلَى مُقْتَضَى مَا تَقَدَّمَ ﴿اِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا﴾ الْمَنْزِلَةُ ﴿الْحُسْنٰٓى﴾ وَمِنْهُمْ مَنْ ذُكِرَ ﴿اُولٰٓئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ ﴿١٠١﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

91. Ve iffetini başkasının sahip olmasından **muhafaza eden** Meryem'i **de** yâd et! **Kendisine ruhumuz** Cibril**den üflemiştik.** Şöyle ki; yakasından içeri üflemiş o da İsa'ya gebe kalmıştı. Oğlunu hiçbir erkek kendisine el sürmeden doğurması açısından **onu ve oğlunu âlemlere,** insanlara, cinlere ve meleklere **bir âyet kılmıştık.**

92. **Şüphe yok ki bu** İslam dini **bir tek din olarak**[1] **sizin dininizdir** ey Hz. Muhammed devrinde yaşayanlar! Sizlerin o din üzere olması gerekir. **Ve Ben de sizin Rabbinizim; artık Bana ibadet edin,** beni tevhit edin.

93. Onun devrinde yaşayan bazıları **kendi aralarında işlerini bozdular.** Yani birbirlerine ihtilaf ederek din işlerini parça parça ettiler. Bunlar Yahudi ve Hıristiyanlardır. **Hâlbuki hepsi bize dönecekler,** biz de amellerine göre onlara karşılıklarını vereceğiz.

94. **Artık her kim mümin olduğu halde sâlih amellerden işlerse, artık onun çabasını inkâr yoktur. Şüphe yok ki, Biz** hafaza meleklerine o amelleri yazmalarını emretmek suretiyle **onun için yazarız** ve bu amellere göre de ona karşılık veririz.

95. **Yokettiğimiz kasaba** halkının dünyaya **dönmesi**[2] **imkânsızdır.**

96. **Ta ki; Ye'cüc ve Me'cüc**[3]ün seddleri **açılıp**[4] **da onlar her tepeden,** yüksek yerden **koşmaya başlayacakları** kıyametin yaklaştığı **zamana kadar.**

97. **Ve doğru olan vaad,** Kıyamet günü **yaklaştığı zaman, birden, inkâr edenlerin gözleri** o gün içerisinde günün dehşetinden **donakalır!**[5] Derler ki: **«İşte**[6] **helakımız! Gerçekten biz** dünyadayken **bu günden habersizmişiz; hatta biz** peygamberleri yalanlamak suretiyle kendisine **zulmeden kimselermişiz.»**

98. Ey Mekkeliler**! Şüphesiz siz ve Allah'tan başka taptıklarınız,** putlar **cehennem çıraları,** tutuşturacaklarısınız. **Siz oraya**[7] **varıp** gireceksiniz.

99. **Eğer onlar,** putlar, sandığınız gibi **ilâhlar olsalardı oraya varıp** girmezlerdi. **Hâlbuki** ibadet edenler de edilenler de, **hepsi orada ebediyen kalıcıdırlar.**

100. **O** ibadet ede**nler için orada gayet şiddetli bir iç çekiş vardır. Onlar orada** cehennemin şiddetli kaynamasından hiçbir şey **işitemezler.**

İbnü'z-Ziba'râ "Uzeyr, İsa ve meleklere de ibadet edildi. Buna göre onların da cehennemde olması gerekir" deyince şu ayet indi:

101. **Ama bizden kendilerine güzel** bir menzile **geçip takdir edilmiş olanlar** -ki anılan kişiler de bunlardandır- **işte onlar, ondan uzaklaştırılmış olanlardır.**

---

[1] أُمَّةً وَاحِدَةً kelimesi hâl-i lâzimedir.

[2] لَا يَرْجِعُونَ sözündeki لَا zaittir.

[3] يَأْجُوج ile مَأْجُوج kelimeleri hemzeli ve hemzesiz okunmuştur. Bunlar acemce olup iki kabilenin ismidir. Bu isimlerden önce bir muzaf takdir edilir. Yani سَدُّهُمَا demektir.

[4] فتحت kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) şeddesiz, hem de şeddeli okunmuştur.

[5] Ayetteki هِيَ zamir-i kıssadır.

[6] Ayetteki يَا tenbih içindir.

[7] Ayetteki لَهَا kelimesinde geçen ل harfi cerri فِي anlamındadır.

KELİME ANLAMI

90. وَ اذْكُرْ **Yine** hatırla *(Kimi?)* مَرْيَمَ Meryem'i الَّتِي **Öyle Meryem'i ki** اَحْصَنَتْ **Korudu** *(Neyi?)* فَرْجَهَا **Namusunu** حَفِظَتْهُ Onu korudu *(Neden?)* مِنْ أَنْ يُنَالَ Elde edilmesinden فَنَفَخْنَا **Ve biz de üfledik** *(Kime?)* فِيهَا **Ona** *(Neden?)* مِنْ رُوحِنَا **Ruhumuzdan** أَيْ جِبْرِيلَ Yani, Cebrail'den حَيْثُ Şöyle ki نَفَخَ Üfledi *(Nereden?)* فِي جَيْبِ دِرْعِهَا Gömleğinin yakasından فَحَمَلَتْ O da hemen hamile kaldı *(Kime?)* بِعِيسٰى İsa'ya *(a.s.)* وَجَعَلْنَا **Ve kıldık** *(Kimi?)* هَا **Onu** *(Daha?)* وَابْنَهَا **Ve oğlunu** *(Ne kıldık?)* اٰيَةً **İbret** *(Kim için?)* لِلْعَالَمِينَ **Alemler için** الْإِنْسَ وَالْجِنَّ وَالْمَلَائِكَةَ İnsanlar, cinler ve melekler alemi için حَيْثُ Şöyle ki وَلَدَتْهُ Onu doğurdu مِنْ غَيْرِ فَحْلٍ Bir erkek olmadan

91. اِنَّ **Muhakkak ki** هٰذِهِ **Bu** أَيْ مِلَّةَ الْإِسْلَامِ Yani, İslam dini *(Nedir?)* اُمَّتُكُمْ **Sizin ümmetinizdir** دِينُكُمْ Dininizdir أَيُّهَا الْمُخَاطَبُونَ Ey muhataplar أَيْ يَجِبُ Yani, gerekir *(Ne?)* أَنْ تَكُونُوا Olmanız *(Ne üzere?)* عَلَيْهَا O din üzere *(Ne olduğu halde?)* اُمَّةً وَاحِدَةً **Tek ümmet olduğu halde** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ لَازِمَةٌ Hal-i lazime'dir وَاَنَا **Ve ben** رَبُّكُمْ **Sizin Rabbinizim** فَاعْبُدُونِ **O halde bana ibadet edin** وَحِّدُونِ Beni birleyin

92. وَتَقَطَّعُوا **Bozdular** أَيْ بَعْضُ الْمُخَاطَبِينَ Yani, muhataplardan bazıları *(Neyi?)* اَمْرَهُمْ **İşlerini** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** أَيْ تَفَرَّقُوا Yani, ayırdılar *(Neyi?)* أَمْرَ دِينِهِمْ Din işlerini *(Ne oldukları halde?)* مُتَخَالِفِينَ فِيهِ Onda muhalefet ettikleri halde وَهُمْ Onlar *(Kimlerdir?)* طَوَائِفُ الْيَهُودِ وَالنَّصَارٰى Yahudi ve Hıristiyan fırkalarıdır قَالَ تَعَالٰى Yüce olan buyurdu ki كُلٌّ **Hepsi** اِلَيْنَا **Bize** *(Nedir?)* رَاجِعُونَ **Dönücüdürler** أَيْ فَنُجَازِيهِ Yani, biz hepsini cezalandıracağız *(Ne ile?)* بِعَمَلِهِ Yaptıklarıyla

93. فَمَنْ **Her kim** يَعْمَلْ **Yaparsa** *(Neden?)* مِنَ الصَّالِحَاتِ **Salih amellerden** وَهُوَ **Halbuki kendisi** *(Nedir?)* مُؤْمِنٌ **Mümindir** فَلَا كُفْرَانَ **Nankörlük yoktur** أَيْ جُحُودَ Yani, inkar yoktur *(Niçin?)* لِسَعْيِهِ **Onun çabası için** وَاِنَّا **Ve muhakkak ki biz** لَهُ **Onu** *(Neyiz?)* كَاتِبُونَ **Yazıcılarız** *(Ne suretle?)* بِأَنْ نَأْمُرَ Emretmemizle *(Kime?)* الْحَفَظَةَ Hafaza meleklerine *(Neyi?)* بِكَتْبِهِ Onu yazmayı فَنُجَازِيهِ Ve O'nu mükafatlandırırız *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ Onun üzerine

94. وَحَرَامٌ **Haramdır** *(Neye?)* عَلٰى قَرْيَةٍ **Bir beldeye ki** اَهْلَكْنَاهَا **Onu helak ettik** أُرِيدَ Kastedilmiştir *(Kim?)* أَهْلُهَا Oranın halkı *(Onlara ne haramdır ?)* اَنَّهُمْ **Muhakkak**

ki onlar *(Nedirler?)* لَا زَائِدَةٌ يَرْجِعُونَ **Döneceklerdir,** Lâ zaittir أَيْ Yani, مُمْتَنِعٌ رُجُوعُهُمْ Onların dönmesi imkansızdır *(Nereye?)* إِلَى الدُّنْيَا Dünyaya

95. حَتَّى Ta ki *(Bu kelime nedir?)* غَايَةٌ Gayedir *(Neye?)* لِامْتِنَاعِ رُجُوعِهِمْ Onların dönmelerinin imkansızlığına **إِذَا فُتِحَتْ Açıldığı zaman** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ Şeddeli ve şeddesiz *(Kim?)* **يَأْجُوجُ Ye'cüc** *(Daha?)* **وَمَأْجُوجُ Ve Me'cüc** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالْهَمْزِ وَتَرْكِهِ Hemze ve hemzesiz *(Bu iki kelime nedir?)* اسْمَانِ أَعْجَمِيَّانِ Acemce isimdirler *(Neyin?)* لِقَبِيلَتَيْنِ İki kabilenin وَيُقَدَّرُ Takdir edilir *(Nereye?)* قَبْلَهُ Onların önüne *(Ne?)* مُضَافٌ Bir muzaf أَيْ سَدُّهُمَا Yani, onların sedleri (açıldığında) وذٰلِكَ Bu da *(Ne zamandır?)* قُرْبَ الْقِيَامَةِ Kıyametin yakınındadır *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ **Onlar** مِنْ كُلِّ حَدَبٍ **Her tepeden** مُرْتَفِعٍ مِنَ الْأَرْضِ Yerin yükseklerinden *(Nedirler?)* **يَنْسِلُونَ Akın ederler** يُسْرِعُونَ Koşarlar

96. وَاقْتَرَبَ Ve yaklaştı *(Ne?)* **الْوَعْدُ Vaad** *(Öyle vaad ki,)* **الْحَقُّ Gerçek olan** أَيْ يَوْمُ الْقِيَامَةِ Yani, kıyamet günü **فَإِذَا Birden** هِيَ **O** أَيِ الْقِصَّةُ Yani, zamir, zamir-i kıssadır **شَاخِصَةٌ Donakalır** *(Ne?)* **أَبْصَارُ الَّذِينَ O kişilerin gözleri ki كَفَرُوا İnkar ettiler** *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ الْيَوْمِ Bu günde *(Niçin donakalırlar?)* لِشِدَّتِهِ Şiddetinden dolayı *(Ne oldukları halde?)* يَقُولُونَ Şöyle dedikleri halde **وَيْلَنَا يَا لِلتَّنْبِيهِ Vay bize,** Ya harf-i tenbih'tir هَلَاكَنَا Helakımız! **قَدْ Muhakkak ki كُنَّا Biz idik** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Ne içindeydik?)* **فِي غَفْلَةٍ Bir gaflet** *(Neden?)* **مِنْ هٰذَا الْيَوْمِ Bu günden بَلْ Hayır كُنَّا Biz olduk** *(Ne?)* **ظَالِمِينَ Zulmediciler** *(Kime?)* أَنْفُسَنَا Nefislerimize *(Ne sebeple?)* بِتَكْذِيبِنَا Yalanlamamız sebebiyle *(Kimi?)* لِلرُّسُلِ Peygamberleri

97. إِنَّكُمْ Muhakkak ki siz يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekke halkı *(Daha?)* **وَمَا Ve o şeyler ki تَعْبُدُونَ Tapıyorsunuz** *(Kimden başka?)* **مِنْ دُونِ اللّٰهِ Allahtan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani, O'nun dışında *(Neden?)* مِنَ الْأَوْثَانِ Putlardan *(Siz ve onlar nelersiniz?)* **حَصَبُ جَهَنَّمَ Cehennem odunu** وَقُودُهَا Yakıtı **أَنْتُمْ Siz لَهَا Ona** *(Nesiniz?)* **وَارِدُونَ Varacaksınız** دَاخِلُونَ فِيهَا Oraya gireceksiniz

98. لَوْ Şayet كَانَ Olsaydı *(Neler?)* هٰؤُلَاءِ الْأَوْثَانُ **O** putlar *(Ne olsaydı?)* **آلِهَةً İlahlar** *(Ne gibi?)* كَمَا زَعَمْتُمْ İddia ettiğiniz gibi **مَا وَرَدُوهَا Oraya varmazlardı** دَخَلُوهَا Oraya girmezlerdi **وَكُلٌّ Hepsi** *(Neyin hepsi?)* مِنَ الْعَابِدِينَ Tapanların وَالْمَعْبُودِينَ Tapılanların *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Nedirler?)* **خَالِدُونَ Ebedi kalıcıdırlar**

99. لَهُمْ **Onlar için vardır** لِلْعَابِدِينَ Tapanlar için *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne vardır?)* زَفِيرٌ **İnlemek** *(Daha?)* وَهُمْ **Ve onlar** فِيهَا **Orada** *(Nedirler?)* لَا يَسْمَعُونَ **İşitemezler** *(Ne?)* شَيْئًا Hiçbir şey *(Niçin?)* لِشِدَّةِ غَلَيَانِهَا Cehennem çok şiddetli kaynadığı için

100. وَنَزَلَ İndi *(Ne zaman?)* لَمَّا قَالَ Dediği zaman *(Kim?)* ابْنُ الزِّبَعْرٰى İbnü'z-Ziba'ra *(Ne dedi?)* عُبِدَ İbadet edildi *(Kime?)* الْعُزَيْرُ Uzeyr'e وَالْمَسِيحُ Mesih'e وَالْمَلَائِكَةُ Ve meleklere de فَهُمْ O zaman onlar da فِي النَّارِ Cehennemdedir *(Ne üzerine?)* عَلٰى مُقْتَضٰى مَا تَقَدَّمَ Gerede geçenin gereğince: إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** سَبَقَتْ **Takdir edildi** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Kim tarafından?)* مِنَّا **Bizim tarafımızdan** *(Ne takdir edildi?)* الْحُسْنٰى الْمَنْزِلَةُ **Güzel** yerler وَمِنْهُمْ Ki, onlardandır *(Kim?)* مَنْ ذُكِرَ Anlatılan kişiler أُولٰئِكَ **İşte o kimseler** عَنْهَا **O cehennemden** *(Nedirler?)* مُبْعَدُونَ **Uzaklaştırılmıştırlar**

﴿لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَا﴾ صَوْتَهَا ﴿وَهُمْ فِي مَا اشْتَهَتْ أَنْفُسُهُمْ﴾ مِنَ النَّعِيمِ ﴿خَالِدُونَ ﴿١٠٢﴾﴾ ﴿لَا يَحْزُنُهُمُ الْفَزَعُ الْأَكْبَرُ﴾ وَهُوَ أَنْ يُؤْمَرَ بِالْعَبْدِ إِلَى النَّارِ ﴿وَتَتَلَقَّاهُمُ﴾ تَسْتَقْبِلُهُمُ ﴿الْمَلَٰئِكَةُ﴾ عِنْدَ خُرُوجِهِمْ مِنَ الْقُبُورِ يَقُولُونَ لَهُمْ ﴿هَٰذَا يَوْمُكُمُ الَّذِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿١٠٣﴾﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿يَوْمَ﴾ مَنْصُوبٌ بِاذْكُرْ مُقَدَّرًا قَبْلَهُ ﴿نَطْوِي السَّمَآءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ﴾ اسْمُ مَلَكٍ ﴿لِلْكِتَابِ﴾ صَحِيفَةِ ابْنِ آدَمَ عِنْدَ مَوْتِهِ وَاللَّامُ زَائِدَةٌ أَوِ السِّجِلُّ الصَّحِيفَةُ وَالْكِتَابُ بِمَعْنَى مَكْتُوبٍ وَاللَّامُ بِمَعْنَى عَلَى وَفِي قِرَاءَةٍ (لِلْكُتُبِ) جَمْعًا ﴿كَمَا بَدَأْنَآ أَوَّلَ خَلْقٍ﴾ مِنْ عَدَمٍ ﴿نُعِيدُهُ﴾ بَعْدَ إِعْدَامِهِ فَالْكَافُ مُتَعَلِّقَةٌ بِنُعِيدُ وَضَمِيرُهُ عَائِدٌ إِلَى أَوَّلَ وَمَا مَصْدَرِيَّةٌ ﴿وَعْدًا عَلَيْنَا﴾ مَنْصُوبٌ بِوَعَدْنَا مُقَدَّرًا قَبْلَهُ وَهُوَ مُؤَكِّدٌ لِمَضْمُونِ مَا قَبْلَهُ ﴿إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ ﴿١٠٤﴾﴾ مَا وَعَدْنَاهُ ﴿وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ﴾ بِمَعْنَى الْكِتَابِ أَيْ كُتُبِ اللهِ الْمُنَزَّلَةِ ﴿مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ﴾ بِمَعْنَى أُمِّ الْكِتَابِ الَّذِي عِنْدَ اللهِ ﴿أَنَّ الْأَرْضَ﴾ أَرْضَ الْجَنَّةِ ﴿يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ ﴿١٠٥﴾﴾ عَامٌّ فِي كُلِّ صَالِحٍ ﴿إِنَّ فِي هَٰذَا﴾ الْقُرْآنِ ﴿لَبَلَاغًا﴾ كِفَايَةً فِي دُخُولِ الْجَنَّةِ ﴿لِقَوْمٍ عَابِدِينَ ﴿١٠٦﴾﴾ عَامِلِينَ بِهِ ﴿وَمَآ أَرْسَلْنَاكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿إِلَّا رَحْمَةً﴾ أَيْ لِلرَّحْمَةِ ﴿لِلْعَالَمِينَ ﴿١٠٧﴾﴾ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ بِكَ ﴿قُلْ إِنَّمَا يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَآ إِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ﴾ أَيْ مَا يُوحَى إِلَيَّ فِي أَمْرِ الْإِلٰهِ إِلَّا وَحْدَانِيَّتُهُ ﴿فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٨﴾﴾ مُنْقَادُونَ لِمَا يُوحَى إِلَيَّ مِنْ وَحْدَانِيَّةِ الْإِلٰهِ وَالِاسْتِفْهَامُ بِمَعْنَى الْأَمْرِ ﴿فَإِنْ تَوَلَّوْا﴾ عَنْ ذٰلِكَ ﴿فَقُلْ آذَنْتُكُمْ﴾ بِالْحَرْبِ ﴿عَلَىٰ سَوَآءٍ﴾ حَالٌ مِنَ الْفَاعِلِ وَالْمَفْعُولِ أَيْ مُسْتَوِينَ فِي عِلْمِهِ لَا أَسْتَبِدُّ بِهِ دُونَكُمْ لِتَتَأَهَّبُوا ﴿وَإِنْ﴾ مَا ﴿أَدْرِي أَقَرِيبٌ أَمْ بَعِيدٌ مَا تُوعَدُونَ ﴿١٠٩﴾﴾ مِنَ الْعَذَابِ أَوِ الْقِيَامَةِ الْمُشْتَمِلَةِ عَلَيْهِ وَإِنَّمَا يَعْلَمُهُ اللهُ ﴿إِنَّهُ﴾ تَعَالَى ﴿يَعْلَمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ﴾ وَالْفِعْلِ مِنْكُمْ وَمِنْ غَيْرِكُمْ ﴿وَيَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ ﴿١١٠﴾﴾ أَنْتُمْ وَغَيْرُكُمْ مِنَ السِّرِّ ﴿وَإِنْ﴾ مَا ﴿أَدْرِي لَعَلَّهُ﴾ أَيْ مَا أَعْلَمْتُكُمْ بِهِ وَلَمْ يُعْلَمْ وَقْتُهُ ﴿فِتْنَةٌ﴾ اِخْتِبَارٌ ﴿لَكُمْ﴾ لِيَرَى كَيْفَ صُنْعُكُمْ ﴿وَمَتَاعٌ﴾ تَمَتُّعٌ ﴿إِلَىٰ حِينٍ ﴿١١١﴾﴾ أَيِ انْقِضَاءِ آجَالِكُمْ وَهٰذَا مُقَابِلٌ لِلْأَوَّلِ الْمُتَرَجَّى بِلَعَلَّ وَلَيْسَ الثَّانِي مَحَلًّا لِلتَّرَجِّي ﴿قُلْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ «قَالَ» ﴿رَبِّ احْكُمْ﴾ بَيْنِي وَبَيْنَ مُكَذِّبِي ﴿بِالْحَقِّ﴾ بِالْعَذَابِ لَهُمْ أَوِ النَّصْرِ عَلَيْهِمْ فَعُذِّبُوا بِبَدْرٍ وَأُحُدٍ وَالْأَحْزَابِ وَحُنَيْنٍ وَالْخَنْدَقِ وَنُصِرَ عَلَيْهِمْ ﴿وَرَبُّنَا الرَّحْمٰنُ الْمُسْتَعَانُ عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ ﴿١١٢﴾﴾ مِنْ كِذْبِكُمْ عَلَى اللهِ فِي قَوْلِكُمُ اتَّخَذَ وَلَدًا وَعَلَيَّ فِي قَوْلِكُمْ سَاحِرٌ وَعَلَى الْقُرْآنِ فِي قَوْلِكُمْ شِعْرٌ

TÜRKÇE ANLAMI

102. **Onun hışıltısını bile duymazlar. Ayrıca onlar nefislerinin hoşlandığı şeyler,** nimetler **içinde daima kalacak kimselerdir.**

103. **Onları en büyük korku** olan kişinin cehenneme götürülmesi emri **üzmez.** Kabirlerinden çıktıklarında **onları melekler karşılayarak** onlara derler ki **«İşte bu,** dünyadayken **size vaad edilen gününüzdür.»**

104. Düşününüz **o günü**[1] **ki, Sicil** isimli meleğin **kitabı**[2]**,** Âdemoğlu ölürken sayfasını **dürmesi gibi** yahut kitabın sayfalarını dürer gibi[3] **göğü düreceğiz. İlk** yoktan **var edişte başladığımız gibi**[4] **onu** yok ettikten sonra **iade edeceğiz. Üzerimize bir vaad olarak**[5] vaat ettik**. Biz,** vâdettiğimizi **yaparız.**

105. **Andolsun Zikir'den,** Allah katında bulunan ana kitaptan **sonra Zebur'da**[6] yani Allah'ın indirilmiş kitaplarında**: «**Cennet **toprağına salih kullarım** –her salih kul bu sözün içine girer- **vâris olacaktır» diye yazmıştık.**

106. **Muhakkak ki, bu** Kur'ân**da ibadet eden,** onunla amel eden **bir kavim için** cennete girme konusunda **mükemmel bir yeterlilik vardır.**

107. Ey Muhammed! **Seni ancak bütün âlemlere,** insanlara ve cinlere **bir rahmet olman için gönderdik.**

108. **De ki: « Elbette bana vahyolunuyor ki, sizin ilâhınız, şüphesiz bir ilâhtır.** Yani ilahın durumu hakkında bana vahyedilen onun sadece bir olduğudur. **Artık siz Müslüman olacak mısınız,** bana vahyedildiği şekilde ilahın birliği konusuna boyun eğecek misiniz**?»**

109. **Eğer** bundan **yüz çevirirlerse de ki:** Azabı **hepimiz eşit olarak**[7] **duyurdum,** bildirdim**;** hazırlanasınız diye bu bilgiyi sizlerle paylaşmaksızın kendime saklamadım. **Artık size vâdolunan** azap yahut kendisinde azap bulunan kıyamet **yakın mı uzak mı, bilemem;** onu ancak Allah teala bilir.

110. **«Şüphe yok ki,** Allah teala siz veya başkaları tarafından **açığa vurulan sözü** ve işleri **de,** sizin **gizlediğiniz** ve başkaları tarafından gizlenen sırrı **da bilir.»**

---

[1] يَوْمَ kelimesi öncesinde bulunan mukadder أُذْكُرْ fiiliyle mensuptur.

[2] لِلْكِتَابِ kelimesindeki ل harfi zaittir. Ayrıca bu kelime bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) لِلْكُتُبِ şeklinde cemi olarak okunmuştur.

[3] Ayetin manası böyle olduğunda اَلسِّجِلُّ kelimesi اَلصَّحِيفَةُ anlamına, اَلْكِتَابُ kelimesi اَلْمَكْتُوبُ anlamına ل harfi cerri de عَلَى harfi cerri anlamına gelir.

[4] Ayetteki ك harfi cerri نُعِيدُهُ fiiline taalluk eder. Fiildeki zamir de أَوَّلَ kelimesine döner. مَا kelimesi ise mastariyedir.

[5] وَعْدًا kelimesi öncesinde bulunan mukadder وَعَدْنَا fiiliyle mensuptur. Bu cümle önceki cümlenin manasını tekitlemektedir.

[6] اَلزَّبُور kelimesi burada اَلْكِتَاب anlamındadır.

[7] عَلَى سَوَاءٍ, fail ve meful zamirinden haldir; " sizler ile ben bu konuda eşit olduğumuz halde..." demektir.

111. **«Ve ben bilmem, belki o** size bildirdiğim fakat vakti bilinmeyen şey olan azap **sizin** ne yapacağınızı görmesi **için bir imtihandır,** sınamadır; **(bu,) bir müddete,** ecellerinizin bitimine **kadar bir faydalanmadır.**[1]»

112. **De**[2] **ki: «Yarabbi!** Benimle beni yalanlayanların arasında **hak ile,** onlara azap ile yahut onlara karşı zafer kazanmamla **hükmet.** Nitekim Bedir'de, Uhut'ta, Ahzap'ta Huneyn ve Hendekte onlara azap edilmiş ve Hz. Peygamber onlara karşı zafer kazanmıştır. **Bizim Rabbimiz Rahmân'dır. Sizin yakıştırdıklarınıza karşı,** "çocuk edindi" diyerek Allah'a, "o bir büyücüdür" diyerek bana, "o şiirdir" diyerek de Kur'ân'a attığınız iftiraya karşı **yardımı umulandır.**

KELİME ANLAMI

101. لَا يَسْمَعُونَ **Duymazlar** *(Neyi?)* حَسِيسَهَا **Onun uğultusunu** صَوْتَهَا Sesini وَهُمْ **Ve onlar** فِي مَا **O şeyler içinde ki** اشْتَهَتْ **İstiyor** *(Kim?)* أَنْفُسُهُمْ **Onların canları** *(O şeyler de neden ibarettir?)* مِنَ النَّعِيمِ Nimetlerden *(O şeyler içinde nedirler?)* خَالِدُونَ **Ebedi kalıcıdırlar**

102. لَا يَحْزُنُهُمُ **Onları mahzun etmez** *(Ne?)* الْفَزَعُ **Dehşet** *(Öyle dehşet ki,)* الْأَكْبَرُ **En büyük** وَهُوَ Bu da *(Nedir?)* أَنْ يُؤْمَرَ (Atılmasının) emredilmesidir *(Kimin?)* بِالْعَبْدِ Kulun *(Nereye?)* إِلَى النَّارِ Cehenneme وَتَتَلَقَّاهُمُ **Ve onları karşılar** تَسْتَقْبِلُهُمُ Onları karşılar *(Kim?)* الْمَلٰئِكَةُ **Melekler** *(Ne zaman?)* عِنْدَ خُرُوجِهِمْ Onlar çıktıklarında *(Nereden?)* مِنَ الْقُبُورِ Kabirlerinden *(Ne oldukları halde karşılarlar?)* يَقُولُونَ لَهُمْ Onlara şöyle diyor oldukları halde هٰذَا **İşte bu** *(Nedir?)* يَوْمُكُمُ **Sizin gününüzdür** الَّذِي **Öyle gün ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne idiniz?)* تُوعَدُونَ **Vaadolunuyor idiniz** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada

103. يَوْمَ **(Düşün) o günü ki** *(Bu kelime nedir?)* مَنْصُوبٌ بِاذْكُرْ Üzkur kelimesi ile mensuptur *(Ne olduğu halde?)* مُقَدَّرًا قَبْلَهُ Ondan önce takdir edilmiş olduğu halde نَطْوِي **Düreriz** *(Neyi?)* السَّمَاءَ **Semayı** *(Ne gibi düreriz?)* كَطَيِّ السِّجِلِّ **Sicill'in dürmesi gibi** *(Bu kelime nedir?)* اسْمُ مَلَكٍ Bir melek ismidir *(Neyi dürmesi?)* لِلْكِتَابِ **Kitabı** صَحِيفَةِ ابْنِ آدَمَ Ademoğlunun sayfalarını *(Ne vakit?)* عِنْدَ مَوْتِهِ Öldüğü vakit وَاللَّامُ زَائِدَةٌ Lam zaittir أَوِ السِّجِلُّ Veya Sicill *(Ne demektir?)* الصَّحِيفَةُ Sayfa demektir وَالْكِتَابُ Kitap ise *(Nedir?)* بِمَعْنَى مَكْتُوبٍ Yazılmış manasındadır وَاللَّامُ بِمَعْنَى عَلَى

---

[1] ...وَمَتَاعٌ sözü لَعَلَّ ile umulan birincisine (فِتْنَةٌ لَكُمْ) mukabil olarak gelmiştir. Yoksa bu söz umma mahalli değildir. (bilakis kesinkes gerçekleşmiş bir şeydir.)

[2] Bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) قَالَ şeklinde okunmuştur.

Lam ise عَلٰى manasındadır وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Nasıl okunmuştur?)* لِلْكُتُبِ Li'l-kütübi şeklinde *(Bu kelime ne olduğu halde?)* جَمْعًا Cemi olduğu halde **كَمَا بَدَأْنَا Başladığımız gibi** *(Neye?)* **أَوَّلَ خَلْقٍ İlk yaratmaya** *(Neden yaratmaya?)* مِنْ عَدَمٍ Yoktan **نُعِيدُ İade ederiz** *(Neyi?)* **هُ Onu** *(Ne zaman?)* بَعْدَ إِعْدَامِهِ Onu yok ettikten sonra فَالْكَافُ Kâf harf-i cer'i *(Nedir?)* نُعِيدُ مُتَعَلِّقَةٌ بِنُعِيدُ fiiline müteallıktır وَضَمِيرُهُ Onun zamiri ise *(Nedir?)* أَوَّلَ عَائِدٌ إِلَى أَوَّلَ'ye dönücüdür وَمَا مَصْدَرِيَّةٌ Mâ mastariyet içindir **وَعْدًا Vaad olmakla** *(Kim üzerine?)* **عَلَيْنَا Bizim üzerimize** *(Bu kelime nedir?)* مَنْصُوبٌ وَعَدْنَا بِوَعْدِنَا fiili tarafından nasb olunmuştur *(O fiil ne olduğu halde?)* مُقَدَّرًا قَبْلَهُ Ondan önce takdir edildiği halde وَهُوَ O *(Nedir?)* مُؤَكِّدٌ Tekit edicidir *(Neyi?)* لِمَضْمُونِ مَا قَبْلَهُ Öncesindeki cümlenin ifade ettiği manayı **إِنَّا Muhakkak ki biz كُنَّا Olduk** *(Ne olduk?)* **فَاعِلِينَ Yapıcılar olduk** *(Neyi?)* مَا وَعَدْنَاهُ Vaad ettiğimiz şeyi

104. **وَلَقَدْ Andolsun ki كَتَبْنَا Yazmıştık** *(Nerede?)* **فِي الزَّبُورِ Zebur'da** *(Bu kelime nedir?)* بِمَعْنَى الْكِتَابِ Kitab manasındadır أَيْ كُتُبِ اللهِ Yani, Allah'ın kitablarında (yazmıştık) *(Öyle kitablar ki,)* الْمُنَزَّلَةِ İndirilen *(Neden sonra?)* **مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ Zikirden sonra** *(Bu kelime nedir?)* بِمَعْنَى أُمِّ الْكِتَابِ Kitabların anası manasındadır الَّذِي Öyle kitapların anası ki عِنْدَ اللهِ Allah katındadır *(Ne yazmıştık?)* **أَنَّ الْأَرْضَ Muhakkak ki arz** أَرْضَ الْجَنَّةِ Cennet toprakları *(Nedir?)* **يَرِثُهَا Ona varis olacaktır** *(Kimler?)* **عِبَادِيَ Kullarım** *(Öyle kullarım ki,)* **الصَّالِحُونَ Salih olan** *(Bu söz nedir?)* عَامٌّ Geneldir *(Kim hakkında?)* فِي كُلِّ صَالِحٍ Her salih kul hakkında

105. **إِنَّ Muhakkak ki فِي هٰذَا Bunda vardır** الْقُرْآنِ Kur'an'da *(Ne vardır?)* **لَبَلَاغًا Bir öğüt** كِفَايَةً Yeterlilik *(Ne konuda?)* فِي دُخُولِ الْجَنَّةِ Cennete girme konusunda *(Kim için?)* **لِقَوْمٍ Bir kavim için ki, عَابِدِينَ Kulluk eden** عَامِلِينَ Amel eden *(Neyle?)* بِهِ O Kur'an ile

106. **وَمَا أَرْسَلْنَا Ve göndermedik** *(Kimi?)* **كَ Seni** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! **إِلَّا Ancak gönderdik** *(Ne olarak?)* **رَحْمَةً Rahmet olarak** أَيْ لِلرَّحْمَةِ Yani, rahmet için *(Neye?)* **لِلْعَالَمِينَ Alemlere** *(Ondan bedel?)* الْإِنْسِ وَالْجِنِّ İnsanlar ve cinlere *(Kiminle rahmet için?)* بِكَ Seninle

107. **قُلْ De ki إِنَّمَا Ancak يُوحٰى Vahyolunuyor** *(Kime?)* **إِلَيَّ Bana** *(Ne?)* **أَنَّمَا Ancak** أَيْ مَا **إِلٰهُكُمْ Sizin ilahınız** *(Kimdir?)* **إِلٰهٌ İlahtır** *(Öyle ilah ki,)* **وَاحِدٌ Tek olan** يُوحٰى إِلَيَّ Yani, bana vahyolunmadı *(Ne konuda?)* فِي أَمْرِ الْإِلٰهِ İlah'ın duruma

hakkında إِلَّا Ancak vahyolundu *(Ne?)* وَحْدَانِيَّتُهُ Onun tek olduğu فَهَلْ أَنْتُمْ **Artık sizler misiniz?** *(Ne?)* مُسْلِمُونَ **Müslüman** مُنْقَادُونَ Boyun eğiciler misiniz? *(Neye?)* وَالْاِسْتِفْهَامُ Bu ayetteki istifham لِمَا يُوحٰى إِلَيَّ Bana vahyolunan مِنْ وَحْدَانِيَّةِ الْإِلٰهِ İlahın tek olduğuna بِمَعْنَى الْأَمْرِ Emir manasındadır

108. فَإِنْ **Şayet** تَوَلَّوْا **Yüz çevirirlerse** *(Neden?)* عَنْ ذٰلِكَ Bundan فَقُلْ **O zaman de ki:** أٰذَنْتُكُمْ **Size açıkladım** أَعْلَمْتُكُمْ Size bildirdim *(Neyi?)* بِالْحَرْبِ Helakı *(Ne olduğumuz halde?)* عَلٰى سَوَاءٍ **Eşit olduğumuz halde** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ مِنَ الْفَاعِلِ وَالْمَفْعُولِ Failden ve mefulden haldir أَيْ Yani, مُسْتَوِينَ فِي عِلْمِهِ Onun bilgisinde eşit olduğumuz halde لَا أَسْتَبِدُّ بِهِ Onu saklamadım دُونَكُمْ Sizden ayrı olarak *(Niye?)* لِتَتَأَهَّبُوا Sizler de hazırlanasınız diye وَإِنْ مَا أَدْرِي **Bilmem,** İn, Mâ manasındadır *(Neyi bilmem?)* أَقَرِيبٌ **Yakın mıdır?** أَمْ **Yoksa** بَعِيدٌ **Uzak mıdır?** *(Ne?)* مَا **O şey ki** تُوعَدُونَ **Vaadolunuyorsunuz** *(Vaadolunduğunuz şey nedir?)* مِنَ الْعَذَابِ Azap أَوِ الْقِيَامَةِ Veya kıyamettir *(Öyle kıyamet ki,)* الْمُشْتَمِلَةِ عَلَيْهِ Azabı içeren وَإِنَّمَا يَعْلَمُهُ Onu ancak bilir *(Kim?)* اللّٰهُ Allah

109. إِنَّهُ تَعَالٰى **Muhakkak ki O** Yüce يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* الْجَهْرَ **Açık olanı** *(Neden?)* مِنَ الْقَوْلِ **Sözden** *(Daha?)* وَالْفِعْلِ İşten *(Kimden olan?)* مِنْكُمْ Sizden olan *(Daha?)* وَمِنْ غَيْرِكُمْ Ve sizden başkasından olan وَيَعْلَمُ **Ve bilir** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki,** تَكْتُمُونَ أَنْتُمْ Siz **gizliyorsunuz** *(Daha?)* وَغَيْرُكُمْ Sizin dışındakiler *(O şey de nedir?)* مِنَ السِّرِّ Sırdır

110. وَإِنْ مَا أَدْرِي **Bilmem,** İn, Mâ manasındadır *(Neyi bilmem?)* لَعَلَّهُ **Belki de o** أَيْ مَا Yani, o şey ki أَعْلَمْتُكُمْ Size bildirdim *(Neyi?)* بِهِ Onu وَلَمْ يُعْلَمْ Fakat bildirilmedi *(Ne?)* وَقْتُهُ Onu zamanı *(Nedir?)* فِتْنَةٌ **İmtihandır** اِخْتِبَارٌ Sınamadır *(Kimi?)* لَكُمْ **Sizi** *(Niye?)* لِيَرٰى Bakması için كَيْفَ صُنْعِكُمْ Amelleriniz nasıl? *(Daha nedir?)* وَمَتَاعٌ **Bir menfaat** تَمَتُّعٌ Faydalanmadır *(Ne zamana kadar?)* إِلٰى حِينٍ **Bir zamana kadar** أَيِ انْقِضَاءِ آجَالِكُمْ Yani, ecelleriniz gelinceye kadar وَهٰذَا Bu söz *(Nedir?)* مُقَابِلٌ لِلْأَوَّلِ Birinci sözün karşılığıdır *(Öyle birinci söz ki,)* الْمُتَرَجّٰى بِلَعَلَّ Lealle ile umulan وَلَيْسَ الثَّانِي İkinci söz değildir *(Ne değildir?)* مَحَلًّا لِلتَّرَجِّي Umma mahalli

111. قُلْ **De ki** وَفِي قِرَاءَةٍ قَالَ Bir kıraatte قَالَ şeklinde okunmuştur رَبِّ **Ey Rabbim** احْكُمْ **Hükmet** *(Nerede?)* بَيْنِي Benim ile وَبَيْنَ مُكَذِّبِي Beni yalanlayanlar arasında *(Ne ile hükmet?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** بِالْعَذَابِ لَهُمْ Onlara azap etmekle أَوِ النَّصْرِ عَلَيْهِمْ Veya onlara karşı yardım etmekle فَعُذِّبُوا Ve azap edildiler *(Ne ile?)* بِبَدْرٍ Bedir ile *(Daha?)* وَأُحُدٍ Uhud

ile *(Daha?)* وَالْأَحْزَابِ Ahzap ile *(Daha?)* وَحُنَيْنٍ Huneyn ile *(Daha?)* وَالْخَنْدَقِ Hendek ile وَنُصِرَ عَلَيْهِمْ Ve onlara karşı yardım gördü *(Daha ne de?)* **وَرَبُّنَا Ve bizim Rabbimiz** *(Nedir?)* **الرَّحْمٰنُ Rahmandır الْمُسْتَعَانُ Yardım umulandır** *(Neye karşı?)* **عَلٰى مَا O şeylere karşı ki تَصِفُونَ Vasıflıyorsunuz** *(O şeyler de nedir?)* مِنْ كِذْبِكُمْ عَلَى اللّٰهِ Allaha iftira etmenizdir *(Nerede?)* فِي قَوْلِكُمْ Şu sözünüzde اِتَّخَذَ وَلَدًا (Allah) çocuk edindi *(Daha kime iftira etmenizdir?)* وَعَلَيَّ Bana *(Nerede?)* فِي قَوْلِكُمْ Şu sözünüzde سَاحِرٌ (Muhammed) büyücüdür *(Daha kime iftira etmenizdir?)* وَعَلَى الْقُرْآنِ Kur'an'a *(Nerede?)* فِي قَوْلِكُمْ Şu sözünüzde شِعْرٌ (Kur'an) şiirdir.

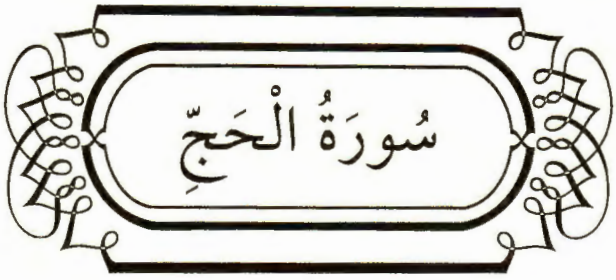
٢٢

سُورَةُ الْحَجِّ

مَكِّيَّةٌ اِلَّا ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللهَ﴾ الْآيَتَيْنِ اَوِ اِلَّا

﴿هٰذَانِ خَصْمَانِ﴾ السِّتَّ آيَاتٍ فَمَدَنِيَّاتٌ

وَهِيَ اَرْبَعٌ اَوْ خَمْسٌ اَوْ سِتٌّ اَوْ سَبْعٌ اَوْ ثَمَانٌ وَسَبْعُونَ آيَةً

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ﴾ أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ وَغَيْرُهُمْ ﴿اتَّقُوا رَبَّكُمْ﴾ أَيْ عِقَابَهُ بِأَنْ تُطِيعُوهُ ﴿إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ﴾ أَيِ الْحَرَكَةَ الشَّدِيدَةَ لِلْأَرْضِ الَّتِي يَكُونُ بَعْدَهَا طُلُوعُ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا الَّذِي هُوَ قُرْبُ السَّاعَةِ ﴿شَيْءٌ عَظِيمٌ ﴿١﴾﴾ فِي إِزْعَاجِ النَّاسِ الَّذِي هُوَ نَوْعٌ مِنَ الْعِقَابِ ﴿يَوْمَ تَرَوْنَهَا تَذْهَلُ﴾ بِسَبَبِهَا ﴿كُلُّ مُرْضِعَةٍ﴾ بِالْفِعْلِ ﴿عَمَّا أَرْضَعَتْ﴾ أَيْ تَنْسَاهُ ﴿وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ﴾ أَيْ حُبْلَى ﴿حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَىٰ﴾ مِنْ شِدَّةِ الْخَوْفِ ﴿وَمَا هُمْ بِسُكَارَىٰ﴾ مِنَ الشَّرَابِ ﴿وَلَٰكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ ﴿٢﴾﴾ فَهُمْ يَخَافُونَهُ وَنَزَلَ فِي النَّضْرِ بْنِ الْحَارِثِ وَجَمَاعَةٍ ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾ قَالُوا الْمَلَائِكَةُ بَنَاتُ اللَّهِ وَالْقُرْآنُ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ وَأَنْكَرُوا الْبَعْثَ وَإِحْيَاءَ مَنْ صَارَ تُرَابًا ﴿وَيَتَّبِعُ﴾ فِي جِدَالِهِ ﴿كُلَّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ ﴿٣﴾﴾ أَيْ مُتَمَرِّدٍ ﴿كُتِبَ عَلَيْهِ﴾ قُضِيَ عَلَى الشَّيْطَانِ ﴿أَنَّهُ مَنْ تَوَلَّاهُ﴾ أَيِ اتَّبَعَهُ ﴿فَأَنَّهُ يُضِلُّهُ وَيَهْدِيهِ﴾ يَدْعُوهُ ﴿إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٤﴾﴾ أَيِ النَّارِ ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ﴾ أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ ﴿إِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ﴾ شَكٍّ ﴿مِنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ﴾ أَيْ أَصْلَكُمْ آدَمَ ﴿مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ﴾ خَلَقْنَا ذُرِّيَّتَهُ ﴿مِنْ نُطْفَةٍ﴾ مَنِيٍّ ﴿ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ﴾ وَهِيَ الدَّمُ الْجَامِدُ ﴿ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ﴾ وَهِيَ لَحْمَةٌ قَدْرَ مَا يُمْضَغُ ﴿مُخَلَّقَةٍ﴾ مُصَوَّرَةٍ تَامَّةِ الْخَلْقِ ﴿وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ﴾ أَيْ غَيْرِ تَامَّةِ الْخَلْقِ ﴿لِنُبَيِّنَ لَكُمْ﴾ كَمَالَ قُدْرَتِنَا لِتَسْتَدِلُّوا بِهَا فِي ابْتِدَاءِ الْخَلْقِ عَلَى إِعَادَتِهِ ﴿وَنُقِرُّ﴾ مُسْتَأْنَفٌ ﴿فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَىٰ أَجَلٍ

مُسَمًّى﴾ وَقْتَ خُرُوجِه ﴿ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ﴾ مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ ﴿طِفْلًا﴾ بِمَعْنَى أَطْفَالًا ﴿ثُمَّ﴾ نُعَمِّرُكُمْ ﴿لِتَبْلُغُوا اَشُدَّكُمْ﴾ أَيِ الْكَمَالَ وَالْقُوَّةَ وَهُوَ مَا بَيْنَ الثَّلَاثِينَ إِلَى الْأَرْبَعِينَ سَنَةً ﴿وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفّٰى﴾ يَمُوتُ قَبْلَ بُلُوغِ الْأَشُدِّ ﴿وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلٰى اَرْذَلِ الْعُمُرِ﴾ أَخَسِّهِ مِنَ الْهَرَمِ وَالْخَرَفِ ﴿لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا﴾ قَالَ عِكْرِمَةُ مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ لَمْ يَصِرْ بِهٰذِهِ الْحَالَةِ ﴿وَتَرَى الْاَرْضَ هَامِدَةً﴾ يَابِسَةً ﴿فَاِذَآ اَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَآءَ اهْتَزَّتْ﴾ تَحَرَّكَتْ ﴿وَرَبَتْ﴾ اِرْتَفَعَتْ وَزَادَتْ ﴿وَاَنْبَتَتْ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿كُلِّ زَوْجٍ﴾ صِنْفٍ ﴿بَهِيجٍ ۝﴾ حَسَنٍ

TÜRKÇE ANLAMI

22- Hac Sûresi

Medine'de inen 10. ve 11. ayetler hariç,
yahut 19-24 ayetleri arasındaki altı ayet hariç,
Mekke'de inmiştir.

74, 75, 76, 77 veya 78 ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1. **Ey** Mekkeli olan ve olmayan tüm **insanlar!** Kendisine itaat ederek **Rabbiniz**in azabın**dan sakının. Şüphe yok ki, Kıyametin depremi,** yani kıyametin çok yaklaştığı anlamına gelen sonrasında güneşin batıdan doğacağı yeryüzündeki şiddetli sarsıntı, insanlara verdiği -azabın bir türü olan- tedirginlikte **pek büyük bir şeydir.**

2. **Onu göreceğiniz gün her emzikli kadın** o günün dehşetinden **emzirdiğini unutur; her yüklü,** hamile **kadın, yükünü düşürür.** Aşırı korkudan dolayı **insanları sarhoş bir halde görürsün; hâlbuki onlar** içerek **sarhoş olmamışlardır. Fakat Allah'ın azabı şiddetlidir,** onlar o azaptan korkmaktadırlar.

Nadr b. el-Hâris ve bir topluluk hakkında inmiştir:

3. **İnsanlardan öylesi vardır ki, Allah hakkında bilgisi olmadan mücadelede bulunur**ak "Melekler Allah'ın kızlarıdır", "Kur'ân öncekilerin masallarıdır" derler; dirilişi, toprak olan kişiye can verileceğini inkâr ederler **ve** tartışmasında **her inatçı şeytana uyar.**

4. **Onun,** şeytanın **üzerine şöyle yazılmıştır: her kim onu dost tut**up peşinden gid**erse elbette o, o kişiyi sapıtır ve onu alevli** ateş **azab**ına **çağırır.**

5. **Ey** Mekkeli **insanlar! Eğer siz öldükten sonra tekrar dirilme konusunda şüpheniz varsa; Biz siz**in aslınız olan Âdem'i **topraktan, sonra** onun zürriyetini **meniden, sonra kırmızı bir kan pıhtısından, sonra da** tam olarak **yaratılmış,** şekillenmiş **ve** tam olarak **yaratılmamış bir**

çiğnemlik **et parçasından yarattık ki;** kudretimizin kemalini **size açıkça anlatalım.** Böylece siz de, ilk yaratmadaki bu kudreti, yaratılışın iade edilmesi konusuna delil edinin. **Ve**[1] **dilediğimizi rahimlerde belli bir vakte,** çıkacağı vakte **kadar durduruyoruz, sonra sizi** annelerinizin karnından **çocuklar olarak çıkarıyoruz, sonra da güç ve kemale eresiniz diye** size ömür veriyoruz. Güç ve kemal otuz ilâ kırk yaşları arasındadır. **İçinizden kimi** kemal yaşına ulaşmadan **vefat eder; kimi de bildikten sonra hiç bir şey bilmemesi için ömrün en kötüsüne,** en zelil çağı olan yaşlılık ve bunaklık **çağına kadar götürülür.** İkrime "Kur'ân okuyan kimse bu duruma gelmez" demiştir. **Sen, yeryüzünü de kupkuru bir halde görürsün; fakat biz, üzerine yağmur indirdiğimizde o; kıpırdanır, kabarır,** yükselip çoğalır **ve her çeşit**[2] **güzel bitkiler verir.**

KELİME ANLAMI

سُورَةُ الْحَجِّ -﴿٢٢﴾

22-Hac Sûresi

مَكِّيَّةٌ Mekke'de inmiştir إِلَّا Hariç, Mekke'de inmemiştir وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللهَ الْآيَتَيْنِ Başlayıp devam eden iki ayet hariç أَوْ Veya إِلَّا هٰذَانِ خَصْمَانِ السِّتِّ آيَاتٍ "Haza hasmani" diye başlayıp devam eden altı ayet hariçفَمَدَنِيَّاتٌ Onlar Medine'de inmiştir ﴿ وَهِيَ اَرْبَعٌ اَوْ خَمْسٌ اَوْ سِتٌّ اَوْ سَبْعٌ اَوْ ثَمَانٌ وَسَبْعُونَ آيَةً Ayet duraklarından kaynaklanan ihtilaflara binaen yetmiş dört- yetmiş beş- yetmiş altı- yetmiş yedi yada yetmiş sekiz ayettir. بِسْمِ اللهِ Allah'ın adıyla (başlarım) *(öyle Allah ki)* الرَّحْمٰنِ Rahman olan *(yine öyle Allah ki)* الرَّحِيمِ Rahim olan

1. قَالَ اللهُ تَعَالَى Allah-u Teâla buyurdu يَا أَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar** أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ وَغَيْرُهُمْ Yani Mekke ehli ve diğerleri اتَّقُوا **Korkun** *(Kimden?)* رَبَّكُمْ **Rabbinizden** أَيْ عِقَابَهُ Yani azabından *(Nasıl korkun?)* بِأَنْ تُطِيعُوهُ Ona itaat ederek إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ **Şüphe yok ki kıyamet zelzelesi** أَيِ الْحَرَكَةَ الشَّدِيدَةَ لِلْأَرْضِ Yani yerin şiddetle sarsılması الَّتِي O sarsılma ki يَكُونُ بَعْدَهَا Ondan sonra oluyor *(Ne?)* طُلُوعُ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا Güneşin battığı yerden (batıdan)doğması الَّذِي O güneşin batıdan doğması ki هُوَ قُرْبُ السَّاعَةِ O, kıyametin yakın olduğunun alametidir *(Nedir?)* شَيْءٌ **Bir şeydir** *(Öyle şeyki)* عَظِيمٌ **Büyük** فِي إِزْعَاجِ النَّاسِ İnsanları rahatsız etmekte الَّذِي هُوَ نَوْعٌ مِنَ الْعِقَابِ O bir tür azaptır

---

[1] Bu cümle başlangıç cümlesidir.

[2] مِنْ كُلِّ زَوْجٍ deki من zaittir.

2. يَوْمَ تَرَوْنَهَا **Onu göreceğiniz gün** تَذْهَلُ **Vazgeçecek** *(Ne sebebiyle?)* بِسَبَبِهَا Kıyameti görmek sebebiyle *(Kim?)* كُلُّ مُرْضِعَةٍ **Her emziren kadın** *(Nasıl Emziren?)* بِالْفِعْلِ Bil fiil *(Neden Vazgeçecek?)* عَمَّآ اَرْضَعَتْ **Emzirdiğinden** أَيْ تَنْسَاهُ Yani onu unutacak وَتَضَعُ **Düşürür** *(Kim?)* كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ **Her hamile kadın** أَيْ حُبْلَى Yani hamile *(Neyi?)* حَمْلَهَا **Yükünü** *(Taşıdığı Çocuğu)* وَتَرَى **Ve görürsün** *(Kimi?)* النَّاسَ **İnsanları** *(Ne Oldukları Halde?)* سُكَارٰى **Sarhoş oldukları halde** *(Neden Dolayı?)* مِنْ شِدَّةِ الْخَوْفِ Çok korktuklarından dolayı وَمَا هُمْ بِسُكَارٰى **Halbuki onlar sarhoş değildir** مِنَ الشَّرَابِ Şaraptan وَلٰكِنَّ عَذَابَ اللّٰهِ **Lakin Allah'ın azabı** *(Nedir?)* شَدِيدٌ **Çok şiddetlidir** فَهُمْ يَخَافُونَهُ Onlar Allah'ın azabından korkarlar

3. وَنَزَلَ فِي النَّضْرِ بْنِ الْحَارِثِ وَجَمَاعَةٍ Gelecek ayet Nadr bin el-Hars ve bir cemaat hakkında indi وَمِنَ النَّاسِ **İnsanlardan vardır** مَنْ **Öylesi ki** يُجَادِلُ فِي اللّٰهِ **Allah hakkında mücadele eder** بِغَيْرِ عِلْمٍ **Bilmeksizin** قَالُوا الْمَلَائِكَةُ بَنَاتُ اللّٰهِ Dediler ki melekler Allah'ın kızlarıdır *(Daha)* وَالْقُرْآنُ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ Kur'an öncekilerin masallarıdır *(Daha)* وَأَنْكَرُوا الْبَعْثَ Dirilmeyi inkar ederler *(Daha)* وَإِحْيَاءَ مَنْ صَارَ تُرَابًا Toprak olanın dirileceğini inkar ederler وَيَتَّبِعُ **Ve tabi olurlar** فِي جِدَالِهِ Mücadelelerinde *(Kime?)* كُلَّ شَيْطَانٍ **Her şeytana** *(Öyle Şeytan Ki)* مَرِيدٍ **İnatçı** أَيْ مُتَمَرِّدٍ Yani azgın

4. كُتِبَ **Yazılmıştır** عَلَيْهِ **Onun üzerine** قُضِيَ عَلَى الشَّيْطَانِ Mel'un şeytanın üzerine hükmedilmiştir *(Ne Yazılmıştır?)* أَنَّهُ مَنْ **Şüphesiz ki kim** تَوَلَّاهُ **Onu dost tutarsa** أَيِ اتَّبَعَهُ Yani ona tabi olursa فَأَنَّهُ **Muhakkak o (Şeytan)** *(Nedir?)* يُضِلُّهُ **Onu sapıtır** وَيَهْدِيهِ **Ve onu sürükler** يَدْعُوهُ Onu çağırır *(Neye?)* إِلٰى عَذَابِ السَّعِيرِ **Alevli azap ateşine** أَيِ النَّارِ Yani cehenneme

5. يَآ اَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar** أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ Yani Mekke halkı إِنْ كُنْتُمْ **Eğer iseniz** *(Nede iseniz?)* فِي رَيْبٍ **Şüphede** شَكٍّ Şüphede *(Neden ?)* مِنَ الْبَعْثِ **(Öldükten sonra) diriltilmenizden** فَإِنَّا **Muhakkak ki** خَلَقْنَاكُمْ **Biz sizi yarattık** أَيْ أَصْلَكُمْ آدَمَ Yani aslınız Adem (a s)'ı مِنْ تُرَابٍ **Topraktan** ثُمَّ **Sonra** خَلَقْنَا ذُرِّيَّتَهُ Zürriyetini yarattık مِنْ نُطْفَةٍ **Nutfeden /safi bir sudan** مَنِيٍّ Meniden ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ **Sonra kan pıhtısından** وَهِيَ Alaka pıhtılaşmış kandır ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ **Sonra et parçasından** وَهِيَ الدَّمُ الْجَامِدُ لَحْمَةٌ قَدْرَ مَا يُمْضَغُ Bu çiğnenebilecek kadar bir et parçasıdır *(Öyle Et Parçası Ki)* مُخَلَّقَةٍ **Yaratılmış** وَغَيْرِ مُصَوَّرَةٍ تَامَّةِ الْخَلْقِ Bütün azaları şekillenmiş ve yaratılışı tam *(Daha)* أَيْ غَيْرِ تَامَّةِ الْخَلْقِ Yani yaratılışı tam değil *(Niçin?)* لِنُبَيِّنَ **Tam yaratılmamış** مُخَلَّقَةٍ

Açık anlatalım diye *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Neyi?)* قُدْرَتِنَا كَمَالَ Kudretimizin kemalini لِتَسْتَدِلُّوا بِهَا فِي ابْتِدَاءِ الْخَلْقِ Başlangıçta ki yaratılışınızdan delil getirsinler *(Neye?)* عَلَى إِعَادَتِهِ Tekrar yaratılışınıza **Durdururuz** وَنُقِرُّ مُسْتَأْنَفٌ Müste'nefe cümlesidir *(Nerede?)* فِي الْأَرْحَامِ **Rahimlerde** *(Neyi?)* مَا نَشَاءُ **Dilediğimizi** *(Ne Zamana Kadar?)* إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى **Muayyen bir vakte kadar** وَقْتَ خُرُوجِهِ Çıkacağı vakte kadar ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ **Sonra sizi çıkarıyoruz** *(Nereden?)* مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ Annelerinizin karnından طِفْلًا **Çocuk olduğunuz halde** بِمَعْنَى أَطْفَالًا Çocuklar manasında ثُمَّ **Sonra** نُعَمِّرُكُمْ Sizi yaşatıyoruz *(Niçin?)* لِتَبْلُغُوا **Ulaşasınız diye** *(Nereye?)* أَشُدَّكُمْ **Olgunluk çağınıza** أَيِ الْكَمَالَ وَالْقُوَّةَ Yani kemale ve kuvvete وَهُوَ مَا بَيْنَ الثَّلَاثِينَ إِلَى الْأَرْبَعِينَ سَنَةً Bu otuz kırk yaş arasıdır وَمِنْكُمْ **Sizden vardır.** *(Kim?)* مَنْ **O kimse ki** يُتَوَفَّى **Ölecek** يَمُوتُ Ölür *(Neden Önce?)* قَبْلَ بُلُوغِ الْأَشُدِّ Olgunluk çağına erişmeden وَمِنْكُمْ **Ve sizden vardır** *(Kim?)* مَنْ **O kimse ki** يُرَدُّ **İletilir /yaşatılır** *(Ne Zamana Kadar?)* إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ **İhtiyarlık çağına kadar** (ömrün en rezil /verimsiz çağı) أَخَسِّهِ En düşük çağı *(Neden?)* لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنَ الْهَرَمِ Yaşlılıktan وَالْخَرَفِ Bunamak/abuk sabuk konuşmaktan **Bilmesin için** *(Neden Sonra?)* مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ **Bilgiden sonra** *(Neyi Bilmesin?)* شَيْئًا **Hiçbir şeyi** قَالَ عِكْرِمَةُ İkrime (r a) dedi مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ Kim Kur'an'ı okursa (Adet ederse) لَمْ يَصِرْ بِهٰذِهِ الْحَالَةِ Bu duruma ulaşmaz وَتَرَى **Görürsün** *(Neyi?)* الْأَرْضَ **Yeryüzünü** يَابِسَةً Kuru **Ölmüş nebâtatsız** هَامِدَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا **İndirdiğimiz zaman** عَلَيْهَا **Onun üzerine** *(Neyi?)* الْمَاءَ **Suyu** اهْتَزَّتْ **Kıpırdanır** تَحَرَّكَتْ Harekete geçer وَرَبَتْ **Ve kapanır.** وَانْبَتَتْ **(Nebatat) bitirir** زَائِدَةٌ "Min" harfi zâittir.*(Neyi?)* مِنْ كُلِّ زَوْجٍ **Her çifti** صِنْفٍ Her sınıfı بَهِيجٍ **Letafetli /hoş şeyi** حَسَنٍ Güzel şeyi

﴿ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورُ مِنْ بَدْءِ خَلْقِ الْإِنْسَانِ إِلَى آخِرِ إِحْيَاءِ الْأَرْضِ ﴿بِأَنَّ﴾ بِسَبَبِ أَنَّ ﴿اللهَ هُوَ الْحَقُّ﴾ الثَّابِتُ الدَّائِمُ ﴿وَأَنَّهُ يُحْيِي الْمَوْتٰى وَأَنَّهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝٦﴾ ﴿وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ﴾ شَكَّ ﴿فِيهَا وَأَنَّ اللهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ ۝٧﴾ وَنَزَلَ فِي أَبِي جَهْلٍ ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى﴾ مَعَهُ ﴿وَلَا كِتَابٍ مُنِيرٍ ۝٨﴾ لَهُ نُورٌ مَعَهُ ﴿ثَانِيَ عِطْفِهِ﴾ حَالٌ أَيْ لَاوِيَ عُنُقِهِ تَكَبُّرًا عَنِ الْإِيمَانِ وَالْعِطْفُ الْجَانِبُ عَنْ يَمِينٍ أَوْ شِمَالٍ ﴿لِيُضِلَّ﴾ بِفَتْحِ الْيَاءِ وَضَمِّهَا [لِيُضِلَّ] ﴿عَنْ سَبِيلِ اللهِ﴾ أَيْ دِينِهِ ﴿لَهُ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ﴾ عَذَابٌ فَقُتِلَ يَوْمَ بَدْرٍ ﴿وَنُذِيقُهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عَذَابَ الْحَرِيقِ ۝٩﴾ أَيِ الْإِحْرَاقِ بِالنَّارِ وَيُقَالُ لَهُ ﴿ذٰلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ يَدَاكَ﴾ أَيْ قَدَّمْتَهُ عَبَّرَ عَنْهُ بِهِمَا دُونَ غَيْرِهِمَا لِأَنَّ أَكْثَرَ الْأَفْعَالِ تُزَاوِلُ بِهِمَا ﴿وَأَنَّ اللهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ﴾ أَيْ بِذِي ظُلْمٍ ﴿لِلْعَبِيدِ ۝١٠﴾ فَيُعَذِّبُهُمْ بِغَيْرِ ذَنْبٍ ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللهَ عَلٰى حَرْفٍ﴾ أَيْ شَكٍّ فِي عِبَادَتِهِ شَبَّهَ بِالْحَالِ عَلٰى حَرْفِ جَبَلٍ فِي عَدَمِ ثَبَاتِهِ ﴿فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ﴾ صِحَّةٌ وَسَلَامَةٌ فِي نَفْسِهِ وَمَالِهِ ﴿اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ﴾ مِحْنَةٌ وَسَقَمٌ فِي نَفْسِهِ وَمَالِهِ ﴿انْقَلَبَ عَلٰى وَجْهِهِ﴾ أَيْ رَجَعَ إِلَى الْكُفْرِ ﴿خَسِرَ الدُّنْيَا﴾ بِفَوَاتِ مَا أَمَّلَهُ مِنْهَا ﴿وَالْآخِرَةَ﴾ بِالْكُفْرِ ﴿ذٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ۝١١﴾ الْبَيِّنُ ﴿يَدْعُو﴾ يَعْبُدُ ﴿مِنْ دُونِ اللهِ﴾ مِنَ الصَّنَمِ ﴿مَا لَا يَضُرُّهُ﴾ إِنْ لَمْ يَعْبُدْهُ ﴿وَمَا لَا يَنْفَعُهُ﴾ إِنْ عَبَدَهُ ﴿ذٰلِكَ﴾ الدُّعَاءُ ﴿هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ ۝١٢﴾ عَنِ الْحَقِّ ﴿يَدْعُو لَمَنْ﴾ اللَّامُ زَائِدَةٌ ﴿ضَرُّهُ﴾ بِعِبَادَتِهِ ﴿أَقْرَبُ مِنْ نَفْعِهِ﴾ إِنْ نَفَعَ بِتَخَيُّلِهِ ﴿لَبِئْسَ الْمَوْلٰى﴾ هُوَ أَيِ النَّاصِرُ ﴿وَلَبِئْسَ الْعَشِيرُ ۝١٣﴾ الصَّاحِبُ هُوَ وَعَقَّبَ ذِكْرَ الشَّاكِّ بِالْخُسْرَانِ بِذِكْرِ الْمُؤْمِنِينَ بِالثَّوَابِ فِي ﴿إِنَّ اللهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ مِنَ الْفُرُوضِ وَالنَّوَافِلِ ﴿جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ إِنَّ اللهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ۝١٤﴾ مِنْ إِكْرَامِ مَنْ يُطِيعُهُ وَإِهَانَةِ مَنْ يَعْصِيهِ ﴿مَنْ كَانَ يَظُنُّ أَنْ لَنْ يَنْصُرَهُ اللهُ﴾ أَيْ مُحَمَّدًا نَبِيَّهُ ﴿فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فَلْيَمْدُدْ بِسَبَبٍ﴾ بِحَبْلٍ ﴿إِلَى السَّمَاءِ﴾ أَيْ سَقْفِ بَيْتِهِ يَشُدُّهُ فِيهِ وَفِي عُنُقِهِ ﴿ثُمَّ لْيَقْطَعْ﴾ أَيْ لِيَخْتَنِقْ بِهِ بِأَنْ يَقْطَعَ نَفْسَهُ مِنَ الْأَرْضِ كَمَا فِي الصِّحَاحِ ﴿فَلْيَنْظُرْ هَلْ يُذْهِبَنَّ كَيْدُهُ﴾ فِي عَدَمِ نُصْرَةِ النَّبِيِّ ﴿مَا يَغِيظُ ۝١٥﴾ مِنْهَا الْمَعْنَى فَلْيَخْتَنِقْ غَيْظًا مِنْهَا فَلَا بُدَّ مِنْهَا

TÜRKÇE ANLAMI

6. **Bu** insanın ilk yaratılışından toprağa hayat verilmesine kadar anlatılan**lar şüphesiz Allah'ın Hak,** sabit ve daim **olması, şüphesiz ölüleri diriltiyor olması ve her şey üzerine güç yetiriyor olmasındandır.**

7. **Ve elbette Kıyamet gelicidir, onda şüphe,** kuşku **yoktur. Muhakkak ki Allah, kabirlerde olanları diriltip kaldıracaktır.**

Ebu Cehil hakkında inmiştir:

8. **Ve insanlardan öylesi de vardır ki, ne bir ilme, ne** yanındaki **bir rehbere, ne de** beraberinde **aydınlatan,** ışık veren **bir kitaba sahip olmadan Allah hakkında tartışır.**

9. İman etme hususunda kibir gösterip **yanını**[1] **bükerek,**[2] **Allah yolundan,** dininden **sapmak**[3] **için (tartışır). Onun için dünyada zillet,** azap **vardır.** Nitekim Bedir'de öldürülmüştür. **Ayrıca ona Kıyamet gününde yakıcı azabı,** ateşte yanmayı **tattırırız.**

10. Ona denilir ki: **«Bu (azab) senin iki elinin**[4] **yaptıklarından**[5] **ötürüdür. Şüphesiz Allah,** suçları olmadan kendilerine azap ederek **kullarına zulmedici değildir.»**

11. **İnsanlardan kimi Allah'a bir yar kenarındaymış gibi**[6] kuşkulu bir halde **ibadet eder. Şöyle ki: Kendisine** canı ve malında sağlık ve selamet gibi **bir iyilik dokunursa yatışır, eğer** malı ve canında sıkıntı ve hastalık gibi **bir musibet uğrarsa yüzüstü** küfrüne **geri döner. O,** umduğu şeylerin elden kaçmasıyla **dünyasını da,** küfrü sebebiyle **ahiretini de kaybetmiştir. İşte bu, apaçık kaybın ta kendisidir.**

12. **Allah'ı bırakıp, kendisine** ibadet etmediği takdirde **ne bir zarar,** ibadet ettiğinde **ne de bir menfaat veremiyecek olan** putlara **ibadet eder. İşte bu** ibadet, haktan **en uzak olan sapıklıktır.**

13. İbadet etmesi sebebiyle olan **zararı,** kendince olacağını düşündüğü **faydasından daha yakın olana**[7] **ibadet eder. Ne fena yardımcı** o **ve ne fena yoldaş** o!

Allah'a kuşkulu bir şekilde ibadet eden kişinin kaybını anlattıktan sonra iman edenlerin mükâfatını anlatmaya başladı:

14. **Muhakkak ki Allah, iman edip** farz ve nafilelerden **sâlih amelleri işleyenleri altlarından ırmaklar akan cennetlere koyar. Şüphesiz ki, Allah dilediği şeyi yapar;** kendisine itaat edene ikramda bulunur, asi olanı da alçaltır.

15. **Her kim O'na,** Peygamberi Hz. Muhammed'e **Allah'ın ne dünyada ne de**

---

[1] اَلْعِطْفُ sağ ve sol "yan" anlamlarına gelir.

[2] ثَانِيَ kelimesi haldir.

[3] لِيُضِلَّ kelimesindeki لِـ harfi hem fetha hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) zammeli okunmuştur. (Bu kıraate göre ayetin manası "saptırmak için..." şeklindedir.)

[4] Özellikle "iki elinin" tabirinin kullanılması, genelde işlerin ellerle görülmesi sebebiyledir.

[5] بِمَا قَدَّمَتْ يَدَاكَ sözü قَدَّمَتْهُ takdirindedir.

[6] Ayette bahse konu kişi sağlam durmama açısından bir dağın kenarında duran kişiye benzetilmiştir.

[7] لِمَنْ kelimesindeki لـ harfi cerri zaittir.

ahirette yardım etmeyeceğini zannediyorsa göğe, yani evinin tavanına **bir ip uzatsın,** oraya bağladıktan sonra da ipi boynuna geçirsin. **Sonra** kendini yerden **kessin,** onunla kendini assın.[1] **Sonra baksın,** (intihar etmek suretiyle) peygamberin yardım görmemesi hususundaki **kendisinin bu hilesi onun nefret ettiği şeyi,** Allah'ın peygambere olan yardımını **giderecek mi?** Mana şöyledir: "Allah'ın peygambere olan yardımına karşı olan öfkesinden kendisini assın"; zira ne olursa olsun Hz. Peygambere yardım edilecektir.

KELİME ANLAMI

6. ذٰلِكَ **İşte bu** الْمَذْكُورُ Zikredilen مِنْ بَدْءِ خَلْقِ الْإِنْسَانِ İnsanın yaradılışından başlayıp إِلَى آخِرِ إِحْيَاءِ الْأَرْضِ Yerin canlandırılmasına kadar (Zikredilen) *(Ne Sebebi İledir?)* بِسَبَبِ أَنَّ Şu sebeple ki بِأَنَّ اللهَ **Şüphesiz Allah** هُوَ **O Allah** *(Nedir?)* الْحَقُّ **Haktır** الثَّابِتُ الدَّائِمُ Sabit ve daimdir وَأَنَّهُ **Ve şüphesiz Allah** *(Nedir?)* يُحْيِي **Diriltir** *(Kimi?)* الْمَوْتٰى **Ölüleri** وَأَنَّهُ **Ve şüphesiz Allah** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** *(Nedir?)* قَدِيرٌ **Gücü yetendir**

7. وَأَنَّ السَّاعَةَ **Ve muhakkak kıyamet** *(Nedir?)* آتِيَةٌ **Gelicidir** لَا رَيْبَ **Şüphe yoktur** شَكَّ Şüphe yoktur فِيهَا **Bunda** وَأَنَّ اللهَ **Ve şüphesiz Allah** يَبْعَثُ **Diriltip kaldıracak** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseleri ki** *(Nerededirler?)* فِي الْقُبُورِ **Kabirlerinde**

8. وَنَزَلَ فِي أَبِي جَهْلٍ (Gelecek ayet) Ebu cehil hakkında indi وَمِنَ النَّاسِ **İnsanlardan vardır** *(Kim?)* مَنْ **Öylesi ki** يُجَادِلُ **Mücadele eder** فِي اللهِ **Allah hakkında** *(Ne Olmadan?)* بِغَيْرِ عِلْمٍ **Hiçbir ilim (Bilgisi) olmadan** وَلَا هُدًى **Ve hiçbir rehber olmadan** *(Kim İle Birlikte?)* مَعَهُ Kendi ile birlikte وَلَا كِتَابٍ **Ve hiçbir kitap olmadan** *(Öyle Kitap Ki)* مُنِيرٍ **Aydınlatıcı** لَهُ نُورٌ مَعَهُ Kendisi ile birlikte nur bulunan *(Ne Olduğu Halde?)*

9. ثَانِيَ عِطْفِهِ **Yanını eğip büker olduğu halde** حَالٌ Bu "Hal"dir أَيْ لَاوِيَ عُنُقِهِ Yani boynunu çeviren تَكَبُّرًا Kibirlenerek *(Neden Çeviren?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan وَالْعِطْفُ الْجَانِبُ عَنْ يَمِينٍ أَوْ شِمَالٍ "İtf" sağ veya sol yan demektir لِيُضِلَّ **Sapmak için** بِفَتْحِ الْيَاءِ Yanın fethası ile okundu *(Daha)* وَضَمِّهَا Zammesi ile de okundu [لِيُضِلَّ] (saptırmak için) *(Neden ?)* عَنْ سَبِيلِ اللهِ **Allah yolundan** أَيْ دِينِهِ Yani dininden لَهُ **Onun için vardır** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا **Dünyada** *(Ne?)* خِزْيٌ **zillet vardır.** عَذَابٌ Azap vardır. فَقُتِلَ يَوْمَ بَدْرٍ Nitekim Ebu cehil bedir günü gebertildi وَنُذِيقُهُ **Ona tattıracağız** *(Ne Zaman?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet günü** *(Neyi?)* عَذَابَ الْحَرِيقِ **Yangın azabını** أَيِ الْإِحْرَاقِ بِالنَّارِ Yani ateşle yakmak وَيُقَالُ لَهُ Ve ona denir

[1] Bu açıklamaların tamamı "es-Sıhâh"tan alınmıştır.

10. ذٰلِكَ **İşte (Tüm bunlar)** بِمَا **O sebepledir ki** قَدَّمَتْ **Önceden yaptı** *(Ne?)* يَدَاكَ **Senin iki elin.** أَيْ قَدَّمْتَهُ عَبَّرَ عَنْهُ بِهِمَا دُونَ غَيْرِهِمَا Yani sen onu önceden takdim ettin İki el ile tabir etti,başka uzuvlarla tabir edilmedi *(Niçin?)* لِأَنَّ أَكْثَرَ الْأَفْعَالِ Çünkü çoğu işlerتُزَاوَلُ بِهِمَا Ellerle görülür وَأَنَّ اللهَ **Ve şüphesiz Allah** لَيْسَ **Değildir** *(Ne?)* بِظَلَّامٍ **Zulmeden** أَيْ بِذِي ظُلْمٍ Yani zulüm sahibi değildir *(Kime?)* لِلْعَبِيدِ **Kullarına** فَيُعَذِّبُهُمْ Değil ki –onları azaplandırsın بِغَيْرِ ذَنْبٍ Günahsız

11. وَمِنَ النَّاسِ **İnsanlardan vardır** *(Kim?)* مَنْ **Öylesi ki** يَعْبُدُ **İbadet eder** اللهَ **Allah'a** *(Ne Üzerine?)* عَلَى حَرْفٍ **Bir tereddüt üzerine** أَيْ شَكٍّ فِي عِبَادَتِهِ Yani ibadetinde şüphe içindedir شَبَّهَ بِالْحَالِّ Duran kişiye benzetildi *(Nerede Duran?)* عَلَى حَرْفِ جَبَلٍ Dağın ucunda-*(Ne Hususta Benzetildi?)* فِي عَدَمِ ثَبَاتِهِ Sebatsızlığı hususunda فَإِنْ أَصَابَهُ **Eğer ona dokunursa** *(Ne?)* خَيْرٌ **Bir hayır** صِحَّةٌ وَسَلَامَةٌ Sıhhat ve selamet dokunursa فِي نَفْسِهِ وَمَالِهِ Nefsine ve malına اطْمَأَنَّ **gönlü rahat eder** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** وَإِنْ أَصَابَتْهُ **Ama ona isabet ederse** *(Ne?)* فِتْنَةٌ **Bir sıkıntı** مِحْنَةٌ وَسَقَمٌ Bela,hastalık *(Kime Gelirse?)* فِي نَفْسِهِ وَمَالِهِ Kendisine veya malına انْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ **Yüzü üstü dönü verir** أَيْ رَجَعَ إِلَى الْكُفْرِ Yani küfre geri döner. خَسِرَ **Hüsrana uğradı** *(Nerede?)* الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ **Dünyada Ahirette hüsrana uğradı** بِفَوَاتِ مَا أَمَّلَهُ مِنْهَا Dünyadan umduklarını kaçırmakla *(Daha)* بِالْكُفْرِ Küfrü sebebiyle ذٰلِكَ **İşte bu** هُوَ الْخُسْرَانُ **Ziyandır** *(Öyle ziyan ki)* الْمُبِينُ **Apaçık (Hüsrandır)** البَيِّنُ Açık

12. يَدْعُو **Yalvarır** يَعْبُدُ İbadet eder *(Kimden Başka?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başkasına** مِنَ الصَّنَمِ Puttan olan başkası *(Kime Yalvarır?)* مَا لَا يَضُرُّهُ **Ona zarar veremeyen** إِنْ لَمْ يَعْبُدْهُ Eğer ona ibadet etmezse وَمَا لَا يَنْفَعُهُ **Ve de ona fayda sağlamayan** إِنْ عَبَدَهُ Eğer ona ibadet ederse ذٰلِكَ **İşte bu** الدُّعَاءُ Dua هُوَ الضَّلَالُ **O sapıklığın ta kendisidir** *(Öyle Sapıklık Ki ?)* الْبَعِيدُ **Tamamıyla uzak** *(Neden?)* عَنِ الْحَقِّ Haktan

13. يَدْعُو **Çağırır** يعبد Tapar *(Kime?)* لَمَنْ **O kimseye ki** اللَّامُ زَائِدَةٌ Lam zâittir ضَرُّهُ **Onun zararı** *(Ne İle?)* بِعِبَادَتِهِ Ona tapmakla *(Nedir?)* أَقْرَبُ **Daha yakındır** *(Neden ?)* مِنْ نَفْعِهِ **Faydasından** إِنْ نَفَعَ بِتَخَيُّلِهِ Hayal edilse (Farz edilse)ki fayda sağlıyor لَبِئْسَ الْمَوْلَى **Ne fena bir Mevla'dır** *(Kim?)* هُوَ O taptığı put أَيِ النَّاصِرُ Yani yardımcı وَلَبِئْسَ الْعَشِيرُ **Ve fena bir yârendir** الصَّاحِبُ Arkadaştır *(Kim?)* هُوَ O taptığı put وَعَقَّبَ Takip ettirdi (peşin sıra getirdi) *(Neye?)* ذِكْرَ الشَّاكِّ بِالْخُسْرَانِ Şüphe içinde olanın hüsranla son bulacağının zikrine *(Neyi?)* بِذِكْرِ الْمُؤْمِنِينَ بِالثَّوَابِ Mü'minlerin sevapla anılmasını فِي Şu ayette:

14. إِنَّ اللهَ **Şüphesiz Allah** يُدْخِلُ **Koyacak** الَّذِينَ **O kimseleri ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Daha)* وَعَمِلُوا **Yaptılar** *(Neyi?)* الصَّالِحَاتِ **Salih amelleri** مِنَ الْفُرُوضِ وَالنَّوَافِلِ Farz ve nafilelerden *(Nereye Koyacak?)* جَنَّاتٍ **Cennetlere** *(Öyle Cennetler Ki)* تَجْرِي **Akıyor** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهَا **Altlarından** *(Ne?)* الْأَنْهَارُ **Irmaklar** إِنَّ اللهَ **Şüphesiz Allah** يَفْعَلُ **Yapar** *(Neyi?)* مَا يُرِيدُ **Dilediğini** مِنْ إِكْرَامِ مَنْ يُطِيعُهُ Kendisine itaat edene ikram etmek وَإِهَانَةِ مَنْ يَعْصِيهِ Ve kendisine asi olanı alçaltmak

15. مَنْ **Kim ki** كَانَ **Oldu** *(Ne Oldu)* يَظُنُّ **Zannediyor** *(Neyi?)* أَنْ لَنْ يَنْصُرَهُ **Ona asla yardım etmeyecek** *(Kim?)* اللهُ **Allah** أَيْ مُحَمَّدًا نَبِيَّهُ Yani nebisi Muhammed'e (S A V) *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا **Dünyada** *(Daha)* وَالْآخِرَةِ **Ahirette** فَلْيَمْدُدْ **Hemen uzatsın** بِسَبَبٍ **Bir sebep /vasıta** بِحَبْلٍ Bir ip *(Nereye?)* إِلَى السَّمَاءِ **Semaya** أَيْ سَقْفِ بَيْتِهِ Yani evinin çatısına يَشُدُّهُ O ipi bağlar (Bir ucunu) فِيهِ Çatıya *(Daha)* وَفِي عُنُقِهِ (Diğer bir ucunu da) boynuna ثُمَّ لْيَقْطَعْ **Sonrada kessin** أَيْ لِيَخْتَنِقْ بِهِ Onunla boğazlanmak /intihar etmek için بِأَنْ يَقْطَعَ نَفْسَهُ مِنَ الْأَرْضِ Şöyle ki kendini yerden keser كَمَا فِي الصِّحَاحِ Sıhah-ı cevheri adlı lügat kitabında olduğu gibi فَلْيَنْظُرْ **Ve bir baksın** هَلْ **Acaba bu giderecek mi** يُذْهِبَنَّ **Hilesi** *(Ne?)* كَيْدُهُ *(Nerede Ki?)* فِي عَدَمِ نُصْرَةِ النَّبِيِّ Peygamberimiz (Sellellahu aleyhi ve selem)'e yardım edilmeyişi konusunda *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** يَغِيظُ **Nefret ediyor** *(Neden?)* مِنْهَا Ondan الْمَعْنَى Mana: (şudur) فَلْيَخْتَنِقْ غَيْظًا مِنْهَا Peygamberimiz (Sellellahu aleyhi ve selem)'e yardım edileceğinden dolayı öfkesinde intihar etsin فَلَا بُدَّ مِنْهَا Zira O'na mutlaka yardım edilecektir

﴿وَكَذٰلِكَ﴾ أَيْ مِثْلَ إِنْزَالِنَا الْآيَةَ السَّابِقَةَ ﴿أَنْزَلْنَاهُ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ الْبَاقِيَ ﴿اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍ﴾ ظَاهِرَاتٍ حَالٌ ﴿وَأَنَّ اللهَ يَهْدِي مَنْ يُرِيدُ ﴿١٦﴾﴾ هَذَا مَعْطُوفٌ عَلَى هَاءِ أَنْزَلْنَاهُ ﴿إِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا﴾ هُمُ الْيَهُودُ ﴿وَالصَّابِئِينَ﴾ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ ﴿وَالنَّصَارٰى وَالْمَجُوسَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا إِنَّ اللهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ﴾ بِإِدْخَالِ الْمُؤْمِنِينَ الْجَنَّةَ وَإِدْخَالِ غَيْرِهِمُ النَّارَ ﴿إِنَّ اللهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ﴾ مِنْ عَمَلِهِمْ ﴿شَهِيدٌ ﴿١٧﴾﴾ عَالِمٌ بِهِ عِلْمَ مُشَاهَدَةٍ ﴿أَلَمْ تَرَ﴾ تَعْلَمْ ﴿أَنَّ اللهَ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ﴾ أَيْ يَخْضَعُ لَهُ بِمَا يُرَادُ مِنْهُ ﴿وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ﴾ وَهُمُ الْمُؤْمِنُونَ بِزِيَادَةٍ عَلَى الْخُضُوعِ فِي سُجُودِ الصَّلَاةِ ﴿وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ﴾ وَهُمُ الْكَافِرُونَ لِأَنَّهُمْ أَبَوُا السُّجُودَ الْمُتَوَقِّفَ عَلَى الْإِيمَانِ ﴿وَمَنْ يُهِنِ اللهُ﴾ يَشْقِهِ ﴿فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ﴾ مُسْعِدٍ ﴿إِنَّ اللهَ يَفْعَلُ مَا يَشَآءُ ﴿١٨﴾﴾ مِنَ الْإِهَانَةِ وَالْإِكْرَامِ ﴿هٰذَانِ خَصْمَانِ﴾ أَيِ الْمُؤْمِنُونَ خَصْمٌ وَالْكُفَّارُ الْخَمْسَةُ خَصْمٌ وَهُوَ يُطْلَقُ عَلَى الْوَاحِدِ وَالْجَمَاعَةِ ﴿اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ﴾ أَيْ فِي دِينِهِ ﴿فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِّعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ مِنْ نَارٍ ﴿١٩﴾﴾ يَلْبَسُونَهَا يَعْنِي أُحِيطَتْ بِهِمُ النَّارُ ﴿يُصَبُّ مِنْ فَوْقِ رُؤُسِهِمُ الْحَمِيمُ﴾ الْمَاءُ الْبَالِغُ نِهَايَةَ الْحَرَارَةِ ﴿يُصْهَرُ﴾ يُذَابُ ﴿بِهِ مَا فِي بُطُونِهِمْ﴾ مِنْ شُحُومٍ وَغَيْرِهَا ﴿وَ﴾ تُشْوَى بِهِ ﴿الْجُلُودُ ﴿٢٠﴾﴾ - ﴿وَلَهُمْ مَقَامِعُ مِنْ حَدِيدٍ ﴿٢١﴾﴾ لِضَرْبِ رُؤُوسِهِمْ ﴿كُلَّمَآ أَرَادُوٓا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا﴾ أَيِ النَّارِ ﴿مِنْ غَمٍّ﴾ يَلْحَقُهُمْ بِهَا ﴿أُعِيدُوا فِيهَا﴾ رُدُّوا إِلَيْهَا بِالْمَقَامِعِ ﴿وَ﴾ قِيلَ لَهُمْ ﴿ذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٢٢﴾﴾ أَيِ الْبَالِغِ نِهَايَةَ الْإِحْرَاقِ وَقَالَ فِي الْمُؤْمِنِينَ ﴿إِنَّ اللهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا﴾ بِالْجَرِّ أَيْ مِنْهُمَا بِأَنْ يُرْصَعَ اللُّؤْلُؤُ بِالذَّهَبِ وَبِالنَّصْبِ [وَلُؤْلُؤًا] عَطْفًا عَلَى مَحَلِّ مِنْ أَسَاوِرَ ﴿وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٢٣﴾﴾ هُوَ الْمُحَرَّمُ لُبْسُهُ عَلَى الرِّجَالِ فِي الدُّنْيَا

TÜRKÇE ANLAMI

16. Ve işte O'nu, Kur'ânın geri kalanını da, **böyle** geride geçen ayeti indirdiğimiz gibi **açık açık ayetler olarak[1] indirdik. Ve[2] şüphe yok ki Allah'ın,** hidayetini **dilediği kimseye hidayet edeceğini** de indirdik.

17. İman edenler, Yahudi olanlar, onlardan bir grup olan **Sâbiîler, Hıristiyanlar, Mecusîler ve müşrik olanlar; muhakkak ki Allah, kıyamet**

[1] آيَاتٍ kelimesi haldir.

[2] ...وَأَنَّ اللهَ يَهْدِي'deki أَنَّ ve sılası أَنْزَلْنَاهُ fiilindeki ه zamiri üzerine atıftır.

günü müminleri cennete, diğerlerini de cehenneme koymak suretiyle **bunlar arasında ayrı ayrı hüküm verecektir. Zira Allah** onların amelinden olan **her şeyi,** müşahede bilgisiyle **hakkıyla bilendir.**

18. **Görmedin,** bilmedin **mi ki, göklerde olanlar ve yerde olanlar, güneş, ay, yıldızlar, dağlar, ağaçlar, hayvanlar** kendilerinden istenilene boyun eğerek **Allah'a secde ediyor. Ve** namazdaki secdelerinde (alınlarını yere koyarak) ziyade boyun eğen **insanlardan birçoğu,** yani müminler **(ona secde ediyor). Birçoğunun da,** yani kâfirlerin **üzerine de** imana bağlı olan secdeyi yapmaktan yüz çevirdikleri için **azap hak olmuştur. Allah kimi küçük düşürürse,** bedbaht ederse **artık onu değerli,** bahtiyar **kılacak kimse yoktur. Şüphesiz Allah ne dilerse onu**; isterse küçük düşürmeyi, isterse değerli kılmayı **yapar.**

19. **Şu ikisi**; müminlerle, zikri geçen beş çeşit kâfirler **iki hasımdır.**[1] **Rablerinin** dini **hakkında çekişirler. Artık inkâr edenler için** giyecekleri **ateşten bir elbise biçilmiştir;** yani ateş onları kuşatır. **Onların başlarının üstünden kaynar su**[2] **dökülecektir!**

20. **Onunla karınlarındaki** yağ ve diğer şey**ler eritilir, derileri de** bunlarla kızartılır.

21. Başlarına vurulması için **onlara demirden kamçılar da vardır.**

22. Kendilerine tattırılan **ızdıraptan dolayı her ne zaman oradan,** ateşten **çıkmak isteseler,** kamçılarla **onun içine iade edilir,** geri döndürülür**ler.** Onlara denilir ki: Son derece **yakıcı olan azabı tadın!**

Cenabı Hak Müminler hakkında da şöyle buyurur:

23. **Şüphe yok ki Allah, iman edip sâlih ameller işleyenleri altlarından ırmaklar akan cennetlere koyacaktır. Orada altın ve inciden**[3] **bileziklerle süsleneceklerdir. Onların oradaki elbiseleri de** dünyadayken erkeklerin giymesi haram olan **ipektir.**

KELİME ANLAMI

16. وَكَذٰلِكَ **İşte böylece** أَيْ مِثْلَ إِنْزَالِنَا الْآيَةَ السَّابِقَةَ Yani geçmiş ayetleri inzal ettiğimiz gibi أَنْزَلْنَاهُ **Biz O Kur'an'ı indirdik** أَيِ الْقُرْآنَ الْبَاقِيَ Yani Kur'an'ın geri kalan kısmını *(Ne Olduğu Halde?)* آيَاتٍ **Ayetler halinde** *(Öyle ayetler ki)* بَيِّنَاتٍ **Apaçık** ظَاهِرَاتٍ Zahir ayetler حَالٌ "Ayâtin beyyinatin" hal düşmüştür. وَأَنَّ اللهَ **Şüphesiz ki**

[1] اَلْخَصْمُ kelimesi aynı lafızla hem müfrede hem de cemiye kullanılır.

[2] اَلْحَمِيمُ kelimesi "nihâi sıcaklığa ulaşmış su" anlamına gelir.

[3] وَلُؤْلُؤ kelimesi mecrur olarak okunduğunda ayetin manası "incileri altınla bezenmiş olan (daha doğrusu incilerle bezenmiş altından bkz. el-Cemel: ilgili ayet) bileziklerle süsleneceklerdir" şeklindedir. Ayrıca bu kelime (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) أَسَاوِرَ kelimesinin mahalline atfedilerek mensup olarak da okunmuştur. (Bizim kıraatimize göre ayetin manası şöyledir: ***Orada altın bilezikler ve inciler takınırlar.***)

Allah يَهْدِي **Hidayet verir** *(Kime?)* مَنْ يُرِيدُ **Dilediği kimseye** هَدَاهُ Onu hidayet eder
مَعْطُوفٌ عَلَى هَاءِ أَنْزَلْنَاهُ Bu cümle "enzelnahü" de ki "ha" zamirine atfedilmiştir

17. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Daha)* وَالَّذِينَ **O kimseler ki** هَادُوا **Yahudi oldular** هُمُ الْيَهُودُ Onlar Yahudilerdir *(Daha)* وَالصَّابِئِينَ **Sâbiiler** طَائِفَةٌ مِنْهُمْ Onlardan bir taife *(Daha)* وَالنَّصَارٰى **Hıristiyanlar** *(Daha)* وَالْمَجُوسَ **Mecûsiler** *(Daha)* وَالَّذِينَ **O kimseler ki** اَشْرَكُوا **Müşrik oldular var ya** إِنَّ اللهَ **Hiç şüphesiz Allah** يَفْصِلُ **Ayrı ayrı hüküm verecek** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** *(Ne Zaman?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet günü** *(Nasıl?)* بِإِدْخَالِ الْمُؤْمِنِينَ الْجَنَّةَ Mü'minleri cennete girdirmekle وَإِدْخَالِ غَيْرِهِمُ النَّارَ Diğerlerini de cehenneme girdirmekle إِنَّ اللهَ **Zira hiç şüphe yok ki Allah** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ *Her şeye* مِنْ عَمَلِهِمْ Onların amellerinden olan *(Nedir?)* شَهِيدٌ **Şahittir** عَالِمٌ بِهِ عِلْمَ مُشَاهَدَةٍ Her şeyi müşahede ilmiyle bilir

18. أَلَمْ تَرَ **Görmedin mi?** تَعْلَمْ Bilmedin mi? *(Neyi?)* أَنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** يَسْجُدُ **Secde eder** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Kim?)* مَنْ **O kimse ki** *(Neresidir?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** *(Daha)* وَمَنْ **O kimse ki** *(Neresidir?)* فِي الْأَرْضِ **yerde** *(Daha)* وَالشَّمْسُ **Güneş** *(Daha)* وَالْقَمَرُ **Ay** *(Daha)* وَالنُّجُومُ **Yıldızlar** *(Daha)* وَالْجِبَالُ **Dağlar** *(Daha)* وَالشَّجَرُ **Ağaçlar** *(Daha)* وَالدَّوَابُّ **Hayvanlar** أَيْ يَخْضَعُ لَهُ Yani ona boyun eğer بِمَا يُرَادُ مِنْهُ Kendisinden istenilen şeyi yerine getirmekle *(Daha)* وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ **Ve insanların bir çoğu** وَهُمُ الْمُؤْمِنُونَ Onlar Mü'minlerdir بِزِيَادَةِ عَلَى الْخُضُوعِ Boyun eğmeye ilaveten فِي سُجُودِ الصَّلَاةِ Namazın secdesinde de Allah'a itaat ederler وَكَثِيرٌ **İnsanlarda bir çokları da vardır ki** حَقَّ عَلَيْهِ **Hak olmuştur** *Üzerine (Ne?)* أَبَوُا السُّجُودَ الْمُتَوَقِّفَ لِأَنَّهُمْ Çünkü onlar وَهُمُ الْكَافِرُونَ Onlar kafirlerdir **Azap** الْعَذَابُ عَلَى الْإِيمَانِ İmana dayalı secdeyi terk ettiler وَمَنْ **Her kimi ki** يُهِنِ **Hor ve hakir bırakırsa** *(Kim?)* اللهُ **Allah** يَشْقِهِ Şekavete düşürürse فَمَا لَهُ **Artık onun için yoktur** *(Kim?)* مِنْ مُكْرِمٍ **Değerli kılacak bir kimse** مُسْعِدٍ Saadete erdirecek إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** يَفْعَلُ **Yapar** *(Neyi?)* مَا يَشَاءُ **Dilediğini** مِنَ الْإِهَانَةِ وَالْإِكْرَامِ Hakir etmek ve değerli kılmaktan

19. هٰذَانِ **Şu ikisi** *(Nedir?)* خَصْمَانِ **İki düşmandır** أَيِ الْمُؤْمِنُونَ خَصْمٌ Yani Mü'minler bir hasım وَهُوَ يُطْلَقُ وَالْكُفَّارُ الْخَمْسَةُ خَصْمٌ (zikri geçen) beş çeşit kafir de bir hasım عَلَى الْوَاحِدِ وَالْجَمَاعَةِ Bu kelime bir kişiye de cemaate de kullanılır اخْتَصَمُوا **Birbirleriyle çekiştiler** فِي رَبِّهِمْ **Rableri hakkında** أَيْ فِي دِينِهِ Yani rablerinin

dini hakkında فَالَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** قُطِّعَتْ **Biçildi** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne?)* ثِيَابٌ **elbiseler** *(Neden?)* مِنْ نَارٍ **Ateşten** يَلْبَسُونَهَا Onları giyerler يَعْنِي Yani onlar ateşle ihata olunmuşlardır أُحِيطَتْ بِهِمُ النَّارِ **Dökülür** يُصَبُّ *(Nereden?)* مِنْ الْمَاءُ الْبَالِغُ نِهَايَةَ الْحَرَارَةِ **Kaynar su** الْحَمِيمُ *(Ne?)* فَوْقِ رُؤُسِهِمُ **Başlarının üstünden** Sıcaklığın son haddine ulaşmış su

20. يُصْهَرُ **Eritilir** يُذَابُ Eritilir *(Ne İle?)* بِهِ **Onunla** *(Ne?)* مَا **O şey ki** *(Neredir?)* فِي بُطُونِهِمْ **Karınlarında** *(Nedir O?)* مِنْ شُحُومٍ وَغَيْرِهَا Yağlar ve diğerleri وَ **Ve** تَشْوِي بِهِ Onunla kızartılır الْجُلُودُ **Derileri**

21. وَلَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* مَقَامِعُ **Kamçılar** *(Neden?)* مِنْ حَدِيدٍ **Demirden** لِضَرْبِ رُؤُوسِهِمْ Başlarına vurmak için

22. كُلَّمَآ اَرَادُوٓا **Her ne zaman isterlerse** اَنْ يَخْرُجُوا **Çıkmalarını** *(Nereden?)* مِنْهَا **Oradan** أَيِ النَّارِ Yani Ateşten *(Neden Dolayı?)* مِنْ غَمٍّ **Istıraptan dolayı** *(Öyle Istırap Ki)* يَلْحَقُهُمْ بِهَا Ateş sebebi ile onlara bitişiyor أُعِيدُوا **İade edilirler** *(Nereye?)* فِيهَا **O Ateşin içine** رُدُّوا إِلَيْهَا بِالْمَقَامِعِ Kamçılarla oraya geri döndürülürler وَ **Ve** قِيلَ لَهُمْ Onlara denir ذُوقُوا **Tadın bakalım** *(Neyi?)* عَذَابَ الْحَرِيقِ **Yangın azabını** أَيِ الْبَالِغِ نِهَايَةَ الْإِحْرَاقِ Yani yakıcılığın son haddine ulaşmış وَقَالَ فِي الْمُؤْمِنِينَ Allah-u Teâla Mü'minler hakkında şöyle buyurdu

23. اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** يُدْخِلُ **Girdirecek** *(Kimi?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Daha)* وَعَمِلُوا **Yaptılar** *(Neyi?)* الصَّالِحَاتِ **Salih amelleri** *(Nereye Girdirecek?)* جَنَّاتٍ **Cennetlere** *(Öyle Cennetler Ki)* تَجْرِي **Akıyor** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهَا **Altından** *(Ne?)* الْأَنْهَارُ **Irmaklar** يُحَلَّوْنَ **Ve süslenecekler** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne ile?)* مِنْ أَسَاوِرَ **Bileziklerle** *(Öyle Bilezikler Ki)* مِنْ ذَهَبٍ **Altından** *(Daha)* وَلُؤْلُؤًا **İnciden** بِأَنْ يُرْصَعَ أَيْ مِنْهُمَا Yani altın ve inciden bilezikler بِالْجَرِّ Cer ile okundu عَطْفًا [وَلُؤْلُؤًا] اللُّؤْلُؤُ بِالذَّهَبِ Şöyle ki inci altınla süslenir وَبِالنَّصْبِ Nasb ile okundu عَلَى مَحَلِّ مِنْ أَسَاوِرَ "min esâvire" terkibinin mahalline atfederek (bu durumda mana "Altın bileziklerle ve incilerle süslenirler" şeklinde olur) وَلِبَاسُهُمْ **Onların elbiseleri** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** حَرِيرٌ **İpektir** هُوَ O ipek *(Nedir?)* الْمُحَرَّمُ لُبْسُهُ giymesi haram olan ipektir *(Kime?)* عَلَى الرِّجَالِ Erkeklere *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada

﴿وَهُدُوٓا﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿إِلَى الطَّيِّبِ مِنَ الْقَوْلِ﴾ وَهُوَ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ ﴿وَهُدُوٓا إِلَى صِرَاطِ الْحَمِيدِ ﴿٢٤﴾﴾ أَيْ طَرِيقِ اللهِ الْمَحْمُودَةِ وَدِينِهِ ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللهِ﴾ طَاعَتِهِ ﴿وَ﴾ عَنِ ﴿الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ الَّذِي جَعَلْنَاهُ﴾ مَنْسَكًا وَمُتَعَبَّدًا ﴿لِلنَّاسِ سَوَآءً الْعَاكِفُ﴾ الْمُقِيمُ ﴿فِيهِ وَالْبَادِ﴾ الطَّارِئُ ﴿وَمَنْ يُرِدْ فِيهِ بِإِلْحَادٍ﴾ اَلْبَاءُ زَائِدَةٌ ﴿بِظُلْمٍ﴾ أَيْ بِسَبَبِهِ بِأَنِ ارْتَكَبَ مَنْهِيًّا وَلَوْ شَتْمَ الْخَادِمِ ﴿نُذِقْهُ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٥﴾﴾ مُؤْلِمٍ أَيْ بَعْضِهِ وَمِنْ هٰذَا يُؤْخَذُ خَبَرُ إِنَّ أَيْ نُذِيقُهُمْ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذْ بَوَّأْنَا﴾ بَيَّنَّا ﴿لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ﴾ لِيَبْنِيَهُ وَكَانَ قَدْ رُفِعَ مِنْ زَمَنِ الطُّوفَانِ وَأَمَرْنَاهُ ﴿أَنْ لَا تُشْرِكْ بِي شَيْئًا وَطَهِّرْ بَيْتِيَ﴾ مِنَ الْأَوْثَانِ ﴿لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ﴾ الْمُقِيمِينَ بِهِ ﴿وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿٢٦﴾﴾ جَمْعُ رَاكِعٍ وَسَاجِدٍ الْمُصَلِّينَ ﴿وَأَذِّنْ﴾ نَادِ ﴿فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ﴾ فَنَادَى عَلَى جَبَلِ أَبِي قُبَيْسٍ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ رَبَّكُمْ بَنَى بَيْتًا وَأَوْجَبَ عَلَيْكُمُ الْحَجَّ إِلَيْهِ فَأَجِيبُوا رَبَّكُمْ وَالْتَفَتَ بِوَجْهِهِ يَمِينًا وَشِمَالًا وَشَرْقًا وَغَرْبًا فَأَجَابَهُ كُلُّ مَنْ كُتِبَ لَهُ أَنْ يَحُجَّ مِنْ أَصْلَابِ الرِّجَالِ وَأَرْحَامِ الْأُمَّهَاتِ لَبَّيْكَ اللّٰهُمَّ لَبَّيْكَ وَجَوَابُ الْأَمْرِ ﴿يَأْتُوكَ رِجَالًا﴾ مُشَاةً جَمْعُ رَاجِلٍ كَقَائِمٍ وَقِيَامٍ ﴿وَ﴾ رُكْبَانًا ﴿عَلَى كُلِّ ضَامِرٍ﴾ أَيْ بَعِيرٍ مَهْزُولٍ وَهُوَ يُطْلَقُ عَلَى الذَّكَرِ وَالْأُنْثَى ﴿يَأْتِينَ﴾ أَيِ الضَّوَامِرُ حَمْلًا عَلَى الْمَعْنَى ﴿مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ ﴿٢٧﴾﴾ طَرِيقٍ بَعِيدٍ ﴿لِيَشْهَدُوا﴾ أَيْ يَحْضُرُوا ﴿مَنَافِعَ لَهُمْ﴾ فِي الدُّنْيَا بِالتِّجَارَةِ أَوْ فِي الْآخِرَةِ أَوْ فِيهِمَا أَقْوَالٌ ﴿وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللهِ فِي أَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ﴾ أَيْ عَشْرِ ذِي الْحِجَّةِ أَوْ يَوْمَ عَرَفَةَ أَوْ يَوْمَ النَّحْرِ إِلَى آخِرِ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ أَقْوَالٌ ﴿عَلَى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ﴾ الْإِبِلِ وَالْبَقَرِ وَالْغَنَمِ الَّتِي تُنْحَرُ فِي يَوْمِ الْعِيدِ وَمَا بَعْدَهُ مِنَ الْهَدَايَا وَالضَّحَايَا ﴿فَكُلُوا مِنْهَا﴾ إِذَا كَانَتْ مُسْتَحَبَّةً ﴿وَأَطْعِمُوا الْبَائِسَ الْفَقِيرَ ﴿٢٨﴾﴾ أَيْ شَدِيدَ الْفَقْرِ ﴿ثُمَّ لْيَقْضُوا تَفَثَهُمْ﴾ أَيْ يُزِيلُوا أَوْسَاخَهُمْ وَشَعْثَهُمْ كَطُولِ الظُّفُرِ ﴿وَلْيُوفُوا﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿نُذُورَهُمْ﴾ مِنَ الْهَدَايَا وَالضَّحَايَا ﴿وَلْيَطَّوَّفُوا﴾ طَوَافَ الْإِفَاضَةِ ﴿بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿٢٩﴾﴾ أَيِ الْقَدِيمِ لِأَنَّهُ أَوَّلُ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ ﴿ذٰلِكَ﴾ خَبَرُ مُبْتَدَأٍ مُقَدَّرٍ أَيِ الْأَمْرُ أَوِ الشَّأْنُ ذٰلِكَ الْمَذْكُورُ ﴿وَمَنْ يُعَظِّمْ حُرُمَاتِ اللهِ﴾ هِيَ مَا لَا يَحِلُّ انْتِهَاكُهُ ﴿فَهُوَ﴾ أَيْ تَعْظِيمُهَا ﴿خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿وَأُحِلَّتْ لَكُمُ الْأَنْعَامُ﴾ أَكْلًا بَعْدَ الذَّبْحِ ﴿إِلَّا مَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ﴾ تَحْرِيمُهُ فِي حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ الْآيَةَ فَالِاسْتِثْنَاءُ مُنْقَطِعٌ وَيَجُوزُ أَنْ يَكُونَ مُتَّصِلًا وَالتَّحْرِيمُ لِمَا عَرَضَ مِنَ الْمَوْتِ وَنَحْوِهِ ﴿فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ﴾ مِنْ لِلْبَيَانِ أَيِ الَّذِي هُوَ الْأَوْثَانُ ﴿وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ ﴿٣٠﴾﴾ أَيِ الشِّرْكَ بِاللهِ فِي تَلْبِيَتِكُمْ أَوْ شَهَادَةَ الزُّورِ

TÜRKÇE ANLAMI

24. **Ve onlar** dünyada iken **sözden en temiz olana,** lâ ilâhe illallâh'a **eriştirilmişlerdir;** Allah'**ın övülmüş yoluna,** dinine **eriştirilmişlerdir.**

25. **İnkâr edenler, Allah'ın yolundan ve yerlisi olsun misafiri olsun bütün insanlara** mabed olarak **eşit kıldığımız Mescid-i Harâm'dan engelleyenler; kim orada zulüm sebebiyle,** yasaklanmış bir şeyi yaparak, örneğin bir hizmetçiye sövmek suretiyle bile olsa **sapmak**[1] **isterse ona can yakıcı azaptan** biraz **tattırırız.**[2]

26. **Ve** yâd et ki, **İbrahim'e** Tufan'dan beri kaybolmuş olan **Beyt-i Şerif'in yerini** tekrar inşa etmesi için **açıklamıştık.** Ona şöyle emretmiştik: «**Bana bir şeyi ortak koşma! Benim evimi tavaf edenler ve orada duranlar için, ayrıca rükû ve secde edenler**[3]**,** namaz kılanlar **için** putlardan **temizle!**»

27. «**Ve insanlar arasında haccı ilân et...** Bunun üzerine İbrahim (a.s.) Ebu Kubeys dağına çıkıp yüzünü sağa-sola, doğuya ve batıya dönerek seslendi: "*Ey İnsanlar! Rabbiniz bir ev bina etti ve size onu hac etmeyi vacip kıldı. Artık sizler de rabbinizin çağrısına icabet edin.*" Ve erkeklerin sulbünde, kadınların rahminde olup da hac yapacağı kaderinde yazılı olan herkes "*lebbeyk Allahümme lebbeyk*" diyerek bu çağrıya cevap verdi. **...sana yaya**[4] **ve uzak yoldan gelen**[5] **cılız develer**[6] **üzerine** binmiş **olarak geliversinler.**[7]

28. «**Tâ ki kendileri için** ticaret yapmak suretiyle dünyadaki ya da ahiretteki yahut da her ikisindeki **birtakım menfaatlere şahit olsunlar ve kendilerine rızık olarak verdiği dört ayaklı** deve, sığır ve koyun gibi kurban bayramında ve bunun dışında hedy ve kurbanlık olarak kesilen **hayvanlar üzerine malum olan günlerde,** zi'lhiccenin onuncu gününde, ya da arefe gününde yahut kurbanın ilk gününden teşrik günlerinin sonuna kadar **Allah'ın ismini ansınlar. Artık** müstehap olarak kesilmişlerse **onlardan yeyin ve çok fakir olan kimselere yediriniz.**»

29. «**Sonra** -tırnaklarının uzunluğu türünden- **kirlerini** ve saçlarının karışıklığını **gidersinler ve** hedy ile kurban **adaklarını yerine getirsinler; ayrıca eski evi** ifâza tavafıyla **tavaf etsinler.**» Kâbe'ye eski ev denmesi, insanlar için yapılan ilk ev olmasındandır.

---

[1] بِإِلْحَادٍ kelimesindek ـ harfi cerri zaittir.

[2] نُذِقْهُ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ cümlesinden إنّ'nin haberi alınarak; "نُذِيقُهُمْ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ...onlara can yakıcı azaptan tattırırız" şeklinde takdir edilir.

[3] اَلرُّكَّعُ kelimesi رَاكِعٌ kelimesinin; اَلسُّجُودُ kelimesi de سَاجِدٌ kelimesinin cemisidir.

[4] رِجَالًا kelimesi tıpkı قِيَامٌ-قَائِمٌ kelimelerinde olduğu gibi رَاجِلٌ kelimesinin cemisi olup yaya anlamına gelir.

[5] يَأْتِينَ fiili manaya itibarla (اَلضَّوَامِرُ) cemi olarak getirilmiştir.

[6] ضَامِرٌ kelimesi cılız deve anlamına gelir; erkeğe de dişiye de kullanılır.

[7] يَأْتُوكَ cümlesi emrin cevabıdır.

30. **Durum bu**[1] anlatılanlardan ibaret! **Ve her kim Allah'ın haramlarına,** çiğnenmesi helal olmayan şeylere **tazim ederse, bu** tazim **onun için Rab-binin katında** ahirette **daha hayırlıdır.** "Size leş haram kılındı..." ayetinde **size** haram kılındığı **okunanların dışında**[2] **kalan hayvanları** kestikten sonra yemeniz **size helâl kılındı. O halde pislik putlardan**[3] **sakının; yalan sözden,** telbiyenizde Allah'a şirk koşmaktan yahut yalan yere şahitlikten **sakının.**

KELİME ANLAMI

24. وَهُدُوٓا **Hidayet olunmuşlardır** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünya hayatında *(Neye?)* اِلَى الطَّيِّبِ **En temiz olana** *(Neden?)* مِنَ الْقَوْلِ **Sözden** وَهُوَ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ Ki o "lailahe illellah"tır. وَهُدُوٓا **Ve ulaştırılmışlardır** اِلَى صِرَاطِ الْحَمِيدِ **Ziyade övgüye layık olanın yoluna** أَيْ طَرِيقِ اللهِ الْمَحْمُودَةِ Yani tüm övgüleri hak eden Allah'ın yoluna وَدِينِهِ Ve dinine

25. اِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** وَيَصُدُّونَ **Ve alı koymaya çalıştılar** *(Neden?)* عَنْ سَبِيلِ اللهِ **Allah'ın yolundan** طَاعَتِهِ Ona itaat etmekten *(Daha)* وَ **Ve** عَنِ Yani "sebil" kelimesine atfedilmiştir denmek isteniyor الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ **Mescidi haramdan** الَّذِي **Öyle Mescit ki** جَعَلْنَاهُ **Biz onu yaptık** مَنْسَكًا وَمُتَعَبَّدًا Kurban kesme yeri ve ibadet hane *(Kim İçin?)* لِلنَّاسِ **İnsanlar için** سَوَآءً **Müsavidir** الْعَاكِفُ **Yerli olan** الْمُقِيمُ İkamet eden *(Nerede?)* فِيهِ **Orada** *(Daha)* وَالْبَادِ **Taşralı** الطَّارِئُ Sonradan gelen /yabancı وَمَنْ **Her kim** يُرِدْ **Arzu ederse** *(Nerede?)* فِيهِ **Orada** *(Neyi?)* بِإِلْحَادٍ **Haktan sapmayı** اَلْبَاءُ زَائِدَةٌ Burada ki "ba" harfi zaittir *(Ne ile?)* بِظُلْمٍ **Zülüm ile** أَيْ بِسَبَبِهِ Yani zülüm sebebi ile بِأَنِ ارْتَكَبَ مَنْهِيًّا Şöyle ki yasaklanmış bir şeyi yapsa وَلَوْ شَتَمَ الْخَادِمَ Velev ki oraya ait hizmetçiye sövsün نُذِقْهُ **Ona tattıracağız** *(Neden?)* مِنْ عَذَابٍ اَلِيمٍ **Acıklı azaptan** مُؤْلِمٍ Acı verici أَيْ بَعْضِهِ Yani bir kısmını وَمِنْ هٰذَا يُؤْخَذُ خَبَرُ إِنَّ İşte buradan "inne" nin haberi alınabilir أَيْ نُذِيقُهُمْ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ Yani o kimseler nedir? Bizim azab-ı elimi tattırdıklarımızdır.

26. وَ اذْكُرْ **Ve** hatırla ki اِذْ بَوَّأْنَا **Biz hazırladık /makam yaptık** بَيَّنَّا Açıkladık *(Kime?)* لِاِبْرَاهِيمَ **İbrahim'e** *(Kime?)* مَكَانَ الْبَيْتِ **Beytullah'ın yerini** لِيَبْنِيَهُ Onu bina etsin diye

---

[1] ذٰلِكَ kelimesi mukadder mübtedanın (اَلْأَمْرُ ya da اَلشَّأْنُ) haberidir.

[2] إِلَّا مَا يُتْلٰى buradaki istisna munkatıdır. Haram kılınmanın, kendisine ölüm ve benzeri şeyler arız olan hayvanlara yorulması suretiyle istisna muttasıl da kabul edilebilir.

[3] مِنَ الْأَوْثَانِ'deki مِنْ beyan içindir. "Pislikten ibaret putlar" anlamına gelir.

وَكَانَ قَدْ رُفِعَ مِنْ زَمَنِ الطُّوفَانِ Kabe tufan zamanında kaldırılmıştı وَأَمَرْنَاهُ Ve biz İbrahim'e emrettik أَنْ لَا تُشْرِكْ **Ortak koşma** *(Kime?)* بِي **Bana** *(Neyi?)* شَيْئًا **Hiçbir şeyi** وَطَهِّرْ**Ve temizle** *(Neyi?)* بَيْتِيَ **Evimi** *(Neden?)* مِنَ الْأَوْثَانِ Putlardan *(Kim İçin?)* لِلطَّائِفِينَ **Tavaf edenler için** *(Daha)* وَالْقَائِمِينَ **Orada ikamet edenler için** الْمُقِيمِينَ بِهِOrada oturanlar için *(Daha)* وَالرُّكَّعِ**Rüku varanlar için** السُّجُودِ **secdeye varanlar için** جَمْعُ رَاكِعٍ وَسَاجِدٍ "Râkı'"ve sacid'in cemileridirler الْمُصَلِّينَ Namaz kılanlar için

27. وَأَذِّنْ **İlan et** نَادِ Nida et *(Kime?)* فِي النَّاسِ **İnsanlara** *(Neyi?)* بِالْحَجِّ **Haccı** فَنَادَى عَلَى جَبَلِ أَبِي قُبَيْسٍ Ebu kubeys dağı üzerinde nida etti يَا أَيُّهَا النَّاسُ Ey insanlar إِنَّ رَبَّكُمْ بَنَى Şüphesiz Rabbiniz bir ev bina etti وَأَوْجَبَ عَلَيْكُمُ الْحَجَّ إِلَيْهِ Ve size kendisine hac etmenizi vacip kıldı فَأَجِيبُوا رَبَّكُمْ Rabbinize icabet edin وَالْتَفَتَ بِوَجْهِهِ İbrahim yüzü ile döndü *(Nereye?)* يَمِينًا وَشِمَالًا Sağa sola *(Daha)* وَشَرْقًا وَغَرْبًا Doğuya batıya فَأَجَابَهُ Ve ona icabet etti كُلُّ مَنْ Her o kimse ki كُتِبَ لَهُ Ona yazıldı (taktir edildi)*(Ne?)* أَنْ يَحُجَّ Hac etmesi-*(Kimdir Onlar?)* مِنْ أَصْلَابِ الرِّجَالِ Babalarının sülblerinden *(Daha)* وَأَرْحَامِ الْأُمَّهَاتِ Analarının rahimlerinden *(Nasıl İcabet Etti?)* لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ "Lebbeyk Allahümme lebbeyk"(Emrine amadeyim buyur Allah'ım,hazırım emrine)diyerek وَجَوَابُ الْأَمْرِ Emrin cevabı (şu gelendir) يَأْتُوكَ **Sana gelsinler** *(Ne Oldukları Halde?)* رِجَالًا **Yayalar oldukları halde** مُشَاةً Yürüyerek /piyade olarak جَمْعُ رَاجِلٍ Bu "Racil"in cemisidir كَقَائِمٍ وَقِيَامٍ "Kaim"ve "Kıyam" gibi وَ رُكْبَانًا **Ve** süvari /Binitli olarak عَلَى كُلِّ ضَامِرٍ **Her zayıf (deve) üzerinde** وَهُوَ يُطْلَقُ عَلَى الذَّكَرِ وَالْأُنْثَى Bu (damir)erkeğe de dişiye de söylenir أَيْ بَعِيرٍ مَهْزُولٍ Yani zayıf deve يَأْتِينَ **Gelsinler** أَيِ الضَّوَامِرُ Yani zayıf develer حَمْلًا عَلَى الْمَعْنَى (bu filin faili cemi zamirdir geride geçen "damir" kelimesinin lafzına değil)manasına hamlederek (bu fiil cemi olmuştur) *(Nereden Gelsinler)* مِنْ كُلِّ فَجٍّ **Her bir geniş yoldan** *(Öyle Geniş Yol Ki)* عَمِيقٍ **Uzak** طَرِيقٍ بَعِيدٍ uzak yol

28. لِيَشْهَدُوا **Ta ki şahit olsunlar** أَيْ يَحْضُرُوا Yani hazır olsunlar *(Neye?)* مَنَافِعَ**Bir takım menfaatlere** *(Kim için?)* لَهُمْ **Kendileri için** فِي الدُّنْيَا بِالتِّجَارَةِ Ticaretle dünyevi menfaatlere أَوْ فِي الْآخِرَةِ Veya Ahiret'e ait menfaatlere أَوْ فِيهِمَا Veya hem dünya hem de Ahiret'e ait menfaatlere أَقْوَالٌBu hususta üç ayrı görüş vardır وَيَذْكُرُوا **Zikretsinler /ansınlar** *(Neyi?)* اسْمَ اللَّهِ **Allah'ın ismini** *(Ne Zamanda?)* فِي أَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ **Malum olan günlerde** أَيْ عَشْرِ ذِي الْحِجَّةِ Yani zilhiccenin on gününde أَوْ يَوْمَ النَّحْرِ إِلَى آخِرِ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ Veya kurban bayramı أَوْ يَوْمَ عَرَفَةَ Veya Arefe günü

gününden teşrik günlerinin sonuna kadar أَقْوَالٌBu hususta üç ayrı görüş vardır عَلَى مَا **Onlara rızk olarak verdiklerimiz üzerine** *(Onlar Nedir?)* مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ رَزَقَهُمْ **Dört ayaklı kurbanlık hayvanlar** الْإِبِلِ وَالْبَقَرِ وَالْغَنَمِ Deve, sığır ve koyun الَّتِي Öyle deve sığır ve koyun kiتُنْحَرُ فِي يَوْمِ الْعِيدِ وَمَا بَعْدَهُ Bayram günü ve sonrası boğazlanan مِنَ الْهَدَايَا وَالضَّحَايَا Hediyler ve kurbanlıklar olarak فَكُلُوا **Yeyin** *(Nelerreden?)* وَأَطْعِمُوا **Ve** إِذَا كَانَتْ مُسْتَحَبَّةً **Onlardan** مِنْهَا **yedirin** *(Kime?)* الْبَآئِسَ الْفَقِيرَ **Yoksul fakire** أَيْ شَدِيدَ الْفَقْرِ Yani çok fakir

29. ثُمَّ لْيَقْضُوا **Sonra gidersinler** *(Neyi?)* تَفَثَهُمْ **kirlerini** أَيْ يُزِيلُوا أَوْسَاخَهُمْ وَشَعْثَهُمْ Yani kirlerini ve dağınıklığını izale ederler كَطُولِ الظُّفُرِ Tırnak uzantıları gibi وَلْيُوفُوا **Yerine getirsinler** بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ Şeddeli ve şeddesiz okundu *(Neyi?)* نُذُورَهُمْ وَلْيَطَّوَّفُوا **Adaklarını** مِنَ الْهَدَايَا وَالضَّحَايَا Hedy (Hac için sevk edilen)ve kurbanlardan **Ve tavaf etsinler** طَوَافَ الْإِفَاضَةِ İfada tavafı niyetiyle *(Neyi Tavaf Etsinler?)* بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ **Beyt'i âtik'i (Eski evi)** أَيِ الْقَدِيمِ Yani önceden beri var ola gelen لِأَنَّهُ أَوَّلُ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ Çünkü insanlar için tesis edilen ilk evdir

30. ذَلِكَ **İş böyledir** خَبَرُ مُبْتَدَأٍ مُقَدَّرٍ Gizli bir müptedanın haberidir أَيِ الْأَمْرُ أَوِ الشَّأْنُ Yani iş veya durum *(Nedir?)* وَمَنْ **Her kim** يُعَظِّمْ **Tazim ederse** *(Neye?)* حُرُمَاتِ اللهِ **Allah'ın hürmetlerine** هِيَ O hürmetler. مَا لَا يَحِلُّ انْتِهَاكُهُ Saygısızlık helal olmayan şeylerdir فَهُوَ **O** أَيْ تَعْظِيمُهَا Yani hürmetlere ta'zim لَهُ خَيْرٌ **Onun için daha hayırlıdır** *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّهِ **Rabbinin katında** فِي الْآخِرَةِ Ahirette وَأُحِلَّتْ **Helal kılındı** *(Kime?)* لَكُمُ **Size** *(Ne?)* الْأَنْعَامُ **Bütün hayvanlar** أَكْلًا بَعْدَ الذَّبْحِ Kestikten sonra yeme bakımından إِلَّا مَا يُتْلَى **Ancak okunanlar müstesna** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **size** *(Ne Okundu?)* تَحْرِيمُهُ Haram olanları *(Nerede?)* فِي حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ الْآيَةَ "Hurrimet aleyküm el meytetü" ayetinde فَالِاسْتِثْنَاءُ مُنْقَطِعٌ Şu durumda istisna munkatı'dır. وَيَجُوزُ أَنْ يَكُونَ مُتَّصِلًا Muttasıl olması da caizdir وَالتَّحْرِيمُ Muttasıl durumunda haramlık *(Niçindir?)* لِمَا عَرَضَ مِنَ الْمَوْتِ وَنَحْوِهِ Arız olan ölüm ve benzeri şeylerden dolayıdır فَاجْتَنِبُوا **Kaçının** *(Neden?)* الرِّجْسَ **Pislikten** *(Öyle) putlar ki)* مِنَ الْأَوْثَانِ **Putlardan ibaret olan** مِنْ لِلْبَيَانِ Burada ki "min" beyan içindir أَيِ الَّذِي هُوَ الْأَوْثَانُ Yani o pislik ki o putlardan ibarettir وَاجْتَنِبُوا **Kaçının** *(Neden?)* قَوْلَ الزُّورِ **Yalan lakırdıdan** أَيِ الشِّرْكَ بِاللهِ Yani Allah'a ortak koşmaktan *(Nerede?)* فِي تَلْبِيَتِكُمْ Şeytana telbiyenizde أَوْ شَهَادَةَ الزُّورِ Veya yalan şahitlikte

﴿حُنَفَآءَ لِلّٰهِ﴾ مُسْلِمِينَ عَادِلِينَ عَنْ كُلِّ دِينٍ سِوٰى دِينِهِ ﴿غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ﴾ تَأْكِيدٌ لِمَا قَبْلَهُ وَهُمَا حَالَانِ مِنَ الْوَاوِ ﴿وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللّٰهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ﴾ سَقَطَ ﴿مِنَ السَّمَآءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ﴾ أَيْ تَأْخُذُهُ بِسُرْعَةٍ ﴿أَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ﴾ أَيْ تُسْقِطُهُ ﴿فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ ﴿٣١﴾﴾ بَعِيدٍ أَيْ فَهُوَ لَا يُرْجٰى خَلَاصُهُ ﴿ذٰلِكَ﴾ يُقَدَّرُ قَبْلَهُ الْأَمْرُ مُبْتَدَأٌ ﴿وَمَنْ يُعَظِّمْ شَعَآئِرَ اللّٰهِ فَإِنَّهَا﴾ أَيْ فَإِنَّ تَعْظِيمَهَا وَهِيَ الْبُدْنُ الَّتِي تُهْدٰى لِلْحَرَمِ بِأَنْ تُسْتَحْسَنَ وَتُسْتَسْمَنَ ﴿مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ ﴿٣٢﴾﴾ مِنْهُمْ وَسُمِّيَتْ شَعَائِرَ لِإِشْعَارِهَا بِمَا تُعْرَفُ بِهِ أَنَّهَا هَدْيٌ كَطَعْنِ حَدِيدَةٍ بِسَنَامِهَا ﴿لَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ﴾ كَرُكُوبِهَا وَالْحَمْلِ عَلَيْهَا مَا لَا يَضُرُّهَا ﴿إِلٰى أَجَلٍ مُسَمًّى﴾ وَقْتَ نَحْرِهَا ﴿ثُمَّ مَحِلُّهَآ﴾ أَيْ مَكَانُ حِلِّ نَحْرِهَا ﴿إِلَى الْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿٣٣﴾﴾ أَيْ عِنْدَهُ وَالْمُرَادُ الْحَرَمُ جَمِيعُهُ ﴿وَلِكُلِّ أُمَّةٍ﴾ أَيْ جَمَاعَةٍ مُؤْمِنَةٍ سَلَفَتْ قَبْلَكُمْ ﴿جَعَلْنَا مَنْسَكًا﴾ بِفَتْحِ السِّينِ مَصْدَرٌ وَبِكَسْرِهَا اسْمُ مَكَانٍ أَيْ ذَبْحًا قُرْبَانًا أَوْ مَكَانَهُ ﴿لِيَذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ عَلٰى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ﴾ عِنْدَ ذَبْحِهَا ﴿فَإِلٰهُكُمْ إِلٰهٌ وَاحِدٌ فَلَهُ أَسْلِمُوا﴾ انْقَادُوا ﴿وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ ﴿٣٤﴾﴾ الْمُطِيعِينَ الْمُتَوَاضِعِينَ ﴿الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ وَجِلَتْ﴾ خَافَتْ ﴿قُلُوبُهُمْ وَالصَّابِرِينَ عَلٰى مَآ أَصَابَهُمْ﴾ مِنَ الْبَلَايَا ﴿وَالْمُقِيمِي الصَّلٰوةِ﴾ فِي أَوْقَاتِهَا ﴿وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿٣٥﴾﴾ يَتَصَدَّقُونَ ﴿وَالْبُدْنَ﴾ جَمْعُ بَدَنَةٍ وَهِيَ الْإِبِلُ ﴿جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعَآئِرِ اللّٰهِ﴾ أَعْلَامِ دِينِهِ ﴿لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ﴾ نَفْعٌ فِي الدُّنْيَا كَمَا تَقَدَّمَ وَأَجْرٌ فِي الْعُقْبٰى ﴿فَاذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ عَلَيْهَا﴾ عِنْدَ نَحْرِهَا ﴿صَوَآفَّ﴾ قَائِمَةً عَلٰى ثَلَاثٍ مَعْقُولَةَ الْيَدِ الْيُسْرٰى ﴿فَإِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا﴾ سَقَطَتْ إِلَى الْأَرْضِ بَعْدَ النَّحْرِ وَهُوَ وَقْتُ الْأَكْلِ مِنْهَا ﴿فَكُلُوا مِنْهَا﴾ إِنْ شِئْتُمْ ﴿وَأَطْعِمُوا الْقَانِعَ﴾ الَّذِي يَقْنَعُ بِمَا يُعْطٰى وَلَا يَسْأَلُ وَلَا يَتَعَرَّضُ ﴿وَالْمُعْتَرَّ﴾ السَّائِلَ أَوِ الْمُتَعَرِّضَ ﴿كَذٰلِكَ﴾ أَيْ مِثْلَ ذٰلِكَ التَّسْخِيرِ ﴿سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ﴾ بِأَنْ تُنْحَرَ وَتُرْكَبَ وَإِلَّا لَمْ تُطِقْ ﴿لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٣٦﴾﴾ إِنْعَامِي عَلَيْكُمْ ﴿لَنْ يَنَالَ اللّٰهَ لُحُومُهَا وَلَا دِمَآؤُهَا﴾ أَيْ لَا يَرْفَعَانِ إِلَيْهِ ﴿وَلٰكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوٰى مِنْكُمْ﴾ أَيْ يَرْفَعُ إِلَيْهِ مِنْكُمُ الْعَمَلُ الصَّالِحُ الْخَالِصُ لَهُ مَعَ الْإِيمَانِ ﴿كَذٰلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتُكَبِّرُوا اللّٰهَ عَلٰى مَا هَدٰاكُمْ﴾ أَرْشَدَكُمْ لِمَعَالِمِ دِينِهِ وَمَنَاسِكِ حَجِّهِ ﴿وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٧﴾﴾ أَيِ الْمُوَحِّدِينَ ﴿إِنَّ اللّٰهَ يُدَافِعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ غَوَائِلَ الْمُشْرِكِينَ ﴿إِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ﴾ فِي أَمَانَتِهِ ﴿كَفُورٍ ﴿٣٨﴾﴾ لِنِعْمَتِهِ وَهُمُ الْمُشْرِكُونَ الْمَعْنٰى أَنَّهُ يُعَاقِبُهُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

31. **Kendisine ortak koşmaksızın, Allah'ın hanifleri olarak**[1] **(o fenalıklardan kaçınınız.) Kim Allah'a ortak koşarsa sanki o, gökten düşüp parçalanan, kuşlar kendisini** hızlıca **kaptığı yahut rüzgârın kendisini** -kurtulması umulmayacak kadar- **uzak bir yere sürüklediği nesne gibidir.**

32. **İşte** durum **böyledir.**[2] **Her kim Allah'ın şiarlarına,** güzel ve semizlerin arasından seçilerek harem'e gönderilen develere **tazim ederse, artık şüphe yok ki o** şiarlara tazim, onların **kalplerinin takvasındandır.** Develere "şiarlar" denmesi hedy olduğu bilinsin diye -hörgücünün kızgın demirle işaretlenmesi gibi- tanınacak şekilde işaretlendiği içindir.

33. **Sizin için onlarda (kurbanlarda) belli bir müddete,** kesileceği vakte **kadar** kendilerine zarar vermeden üstlerine binmeniz ve yük taşıtmanız gibi **menfaatler vardır. Sonra da onların** kesilmelerinin **helal olacakları yer, Eski Ev'in yanıdır.** Eski ev'in yanından tüm harem mıntıkası kastedilmiştir.

34. **Ve** sizden önce yaşamış olan **her** mümin **ümmet,** topluluk **için kurban** ya da kurban kesme yeri[3] **kılmışızdır ki, Allah'ın ismini kendilerine rızık olarak verdiğimiz dört ayaklı hayvanların üzerine** kesecekleri zaman **ansınlar. İşte ilâhınız, bir tek ilâhtır. Artık O'na teslim olun,** boyun eğin. **İtaatkâr mütevazıları müjdele!**

35. **Onlar ki, Allah zikrolunduğu vakit kalpleri korkudan titrer. Kendilerine isabet eden** belalara **sabrederler, namazı** vaktinde **dosdoğru kılarlar, kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden infakta bulunurlar,** sadaka verirler.

36. **Ve develeri**[4] **de sizin için Allah'ın şiarlarından,** dininin nişanelerinden **kıldık. Sizin için onlarda hayır vardır.** Geride geçtiği gibi dünyada iken onlarda sizin için menfaat, ahirette de mükâfat vardır. **Şu halde onlar;** sol eli bağlı, üç**ayakları üzerine dururken** kesme esnasında **üzerlerine Allah'ın ismini anın.** Kesimden sonra **yan üstü** yere **düştüklerinde,** yani onları yeme vaktinde, isterseniz **onlardan hem kendiniz yeyin, hem de kanaatkâr olan,** verilene razı olup ne daha fazlasını isteyen, ne de itiraz etmeyen **ve kanaatkâr olmayan,** daha fazla isteyen ya da verilene itiraz eden **fakirlere yedirin. İşte bu** istifadenize verme şekliyle **hayvanları biz,** size verdiğimiz nimete karşılık **şükredesiniz diye** onları kesmeniz, üzerlerine binmeniz suretiyle **sizin istifadenize verdik.** Yoksa onları ne kesmeye ne de üzerlerine binmeye güç yetiremezdiniz.

---

[1] غَيْرَ مُشْرِكِينَ öncesini tekit eder. حُنَفَاءَ ve غَيْرَ مُشْرِكِينَ kelimeleri فَاجْتَنِبُوا fiilindeki و zamirinden haldir.

[2] ذَٰلِكَ'den önce mübteda olarak اَلْأَمْرُ kelimesi takdir edilir.

[3] Ayetteki مَنْسَكًا kelimesinin س harfi fethalı okunduğunda bu kelime mastar olup, "kurban" anlamına gelir. Kesreli okunduğunda ise İsm-i mekân olur ve "Kurban kesilecek yer" anlamına gelir.

[4] اَلْبُدْنَ kelimesi بَدَنَةٌ kelimesinin cemisi olup deve anlamına gelir.

37. **Onların ne etleri ne de kanları Allah'a ulaşır,** yani O'na sunulmazlar; **fakat O'na sadece sizin takvanız ulaşır.** Yani sizin sadece, imanınızla birlikte sırf kendisine yaptığınız Salih ameller O'na ulaşır. **Sizi hidayete erdirdiğinden,** dininin nişanelerini yahut hac menâsikini size bildirdiğinden **dolayı Allah'ı yüceleyesiniz diye O, bu hayvanları böylece sizin istifadenize verdi. Güzel davrananları,** tevhit ehlini **müjdele!**

38. **Şüphe yok ki, Allah iman eden kimselerden** kâfirlerin eziyetlerini **savar. Muhakkak ki Allah,** emanetinde **hain olanların tamamını,** nimetine karşı **nankör olan** Müşrikleri **sevmez** ve onları cezalandırır.

KELİME ANLAMI

31. *(Ne Olduğunuz Halde Kaçının?)* حُنَفَآءَ **Hanifler olduğunuz halde** *(Kim için?)* لِلّٰهِ **Allah için** مُسْلِمِينَ Müslümanlar olduğunuz halde *(Daha)* عَادِلِينَ Dönenler olduğunuz halde *(Neden?)* عَنْ كُلِّ دِينٍ سِوٰى دِينِهِ Allah'ın dininden başka tüm dinlerden *(Daha)* غَيْرَ تَأْكِيدٌ لِمَا قَبْلَهُ **Allah'a** بِهِ *(Kime?)* **Şirk koşmayanlar olduğunuz halde** مُشْرِكِينَ Makablini tekittir وَهُمَا Makablinde ki iki terkip حَالَانِ مِنَ الْوَاوِ "içtenibu" emrinin vavından (failinden) haldirler وَمَنْ **Her kim** يُشْرِكْ **Şirk koşarsa** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** فَتَخْطَفُهُ مِنَ السَّمَآءِ **Gökten** سَقَطَ Düştü *(Nereden?)* فَكَأَنَّمَا خَرَّ **Sanki düşmüştür** الطَّيْرُ **Kuşlar** أَيْ تَأْخُذُهُ بِسُرْعَةٍ Yani kuşlar onu süratle alırlar أَوْ تَهْوِي بِهِ **Veya onu uçurtmuştur** *(Ne?)* الرِّيحُ **Rüzgar** أَيْ تُسْقِطُهُ Yani onu atıvermiştir فِي مَكَانٍ **Bir yere ki** سَحِيقٍ **Derin/ırak** بَعِيدٍ Uzak أَيْ فَهُوَ لَا يُرْجٰى خَلَاصُهُ Yani o kişinin kurtuluşu umulmuyor

32. ذٰلِكَ **Böyledir** يُقَدَّرُ قَبْلَهُ الْأَمْرُ مُبْتَدَأٌ Bu lafızdan önce müpteda olarak "el-Emru" lafzı takdir edilir وَمَنْ **Her kim** يُعَظِّمْ **Tazim ederse** *(Neyi?)* شَعَآئِرَ اللّٰهِ **Allah'ın şiarını** فَإِنَّهَا **Muhakkak ki onlar** أَيْ فَإِنَّ تَعْظِيمَهَا Yani onlara tazim وَهِيَ الْبُدْنُ الَّتِي تُهْدٰى لِلْحَرَمِ Şeair: haremi şerife gönderilen bedenelerdir *(Nasıl Tazimde Bulunursa?)* بِأَنْ تُسْتَحْسِنَ وَتُسْتَسْمَنَ Güzel yetiştirerek ve semizleştirerek *(Onlara Tazim Nedir?)* مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ **Kalplerin takvasındandır.** *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan وَسُمِّيَتْ شَعَائِرَ "Şe'air" diye isimlendirildiler *(Niçin?)* لِإِشْعَارِهَا İşaretlendikleri için *(Ne İle?)* بِمَا تُعَرَّفُ بِهِ أَنَّهَا هَدْيٌ Onların kurbanlık oldukları anlaşılacak bir şeyle كَطَعْنٍ حَدِيدَةٍ Demirle yaralamak gibi *(Neyi?)* بِسَنَامِهَا Develerin hörgüçlerini

33. لَكُمْ **Sizin için vardır** *(Nerede?)* فِيهَا **Onlarda (o göndereceğiniz kurbanlarda)** *(Ne Vardır?)* مَنَافِعُ **Bir takım menfaatler** كَرُكُوبِهَا Onlara binmek gibi *(Daha)* وَالْحَمْلِ

عَلَيْهَا üzerlerine yük vurmak gibi *(Neyi?)*مَا لَا يَضُرُّهَا Onlara zarar vermeyen *(Ne Zamana Kadar?)* إِلَىٰ أَجَلٍ مُسَمًّى **Belirli bir vakte kadar** وَقْتَ نَحْرِهَا Boğazlama vaktine kadar ثُمَّ مَحِلُّهَآ **Sonra bunların varacağı yer** أَيْ مَكَانُ حِلِّ نَحْرِهَا Yani bunları boğazlamanın helal olduğu yer *(Neresidir?)* إِلَى الْبَيْتِ الْعَتِيقِ **Beyt-i atik (eski evdir)** أَيْ عِنْدَهُ Yani onun yanıdır وَالْمُرَادُ الْحَرَمُ جَمِيعُهُ Kastedilen haremin tamamıdır

34. وَلِكُلِّ أُمَّةٍ **Her ümmet için** أَيْ جَمَاعَةٍ مُؤْمِنَةٍ Mü'min cemaat için *(Öyle Cemaat Ki)* جَعَلْنَا **Biz yapmışızdır** *(Ne?)* مَنْسَكًا **Kurban kesecek bir yer** بِفَتْحِ السِّينِ مَصْدَرٌ "Sin"in fethası ile mastardır وَبِكَسْرِهَا اسْمُ مَكَانٍ "Sin"in kesresi ile ism-i mekandır أَيْ ذَبْحًا قُرْبَانًا Yani kurban kesmeyi أَوْ مَكَانَهُ Veya kurban kesme mekanı *(Niçin Yapmışızdır?)* لِيَذْكُرُوا **Ansınlar için** *(Neyi?)* اسْمَ اللَّهِ **Allah'ın ismini** *(Ne Üzerine?)* عَلَى مَا رَزَقَهُمْ **Kendilerine rızk olarak verdiklerimiz üzerine** *(O Verdiklerimiz De Nedir?)* مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ **Dört ayaklı hayvanlar** عِنْدَ ذَبْحِهَا Boğazlama esnasında فَإِلَٰهُكُمْ **Sizin ilahınız** إِلَٰهٌ **Bir ilahtır** *(Öyle ilah ki)* وَاحِدٌ **tekdir** فَلَهُ **Artık yalnız ona** أَسْلِمُوا **Teslim olun** انْقَادُوا Boyun eğin وَبَشِّرِ **Ve müjdele** *(Kimi?)* الْمُخْبِتِينَ **Mütevazı olanları** الْمُطِيعِينَ الْمُتَوَاضِعِينَ

35. الَّذِينَ **O kimse ki** إِذَا ذُكِرَ **Anıldığı vakit** *(Kim?)* اللَّهُ **Allah** وَجِلَتْ **Titrer** خَافَتْ Korkar *(Ne?)* قُلُوبُهُمْ **Kalpleri** وَالصَّابِرِينَ **Ve Sabredenlerdir** *(Neye?)* عَلَى مَآ أَصَابَهُمْ **kendilerine isabet edene** مِنَ الْبَلَايَا Belalara وَالْمُقِيمِي الصَّلٰوةِ **Namazı dosdoğru kılanlardır** *(Ne Zamanda?)* فِي أَوْقَاتِهَا Vakitlerinde وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ **Ve kendilerine rızk olarak verdiklerimizden** يُنْفِقُونَ **İnfak edenlerdir** يَتَصَدَّقُونَ Tasadduk edenlerdir

36. وَالْبُدْنَ **Ve develeri de** جَمْعُ بَدَنَةٍ "Bedenetun" lafzının cemisidir وَهِيَ الْإِبِلُ "Bedenetun" Deve demektir جَعَلْنَاهَا **Onları kıldık** *(Kim İçin?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neden Kıldık?)* مِنْ شَعَآئِرِ اللَّهِ **Allah'ın şe'airinden** أَعْلَامِ دِينِهِ Dininin nişanelerinden لَكُمْ **Sizin için vardır** *(Nerede?)* فِيهَا **onlarda** *(Ne?)* خَيْرٌ **Hayır** نَفْعٌ فِي الدُّنْيَا كَمَا تَقَدَّمَ Geride geçtiği gibi dünyalık menfaat وَأَجْرٌ فِي الْعُقْبَى Birde Ahirette ecir فَاذْكُرُوا **Şu halde zikredin** *(Neyi?)* اسْمَ اللَّهِ **Allah'ın ismini** *(Ne Üzerine?)* عَلَيْهَا **Onların üzerine** عِنْدَ نَحْرِهَا Onları boğazlarken *(Ne Oldukları Halde?)* صَوَآفَّ **Ayakları üzerine dururlarken** مَعْقُولَةَ الْيَدِ الْيُسْرَى Sol ön ayağı bağlı olarak قَائِمَةً عَلَى ثَلَاثٍ Üç ayağı üzerinde dururken فَإِذَا وَجَبَتْ **Düştüğü zaman** *(Ne?)* جُنُوبُهَا **Yanları** سَقَطَتْ إِلَى الْأَرْضِ بَعْدَ النَّحْرِ

Boğazlandıktan sonra yere düştükleri zaman وَهُوَ وَقْتُ الْأَكْلِ مِنْهَا Bu onlardan yeme vaktidir **فَكُلُوا Artık yeyin** *(Neden?)* **مِنْهَا onlardan** إِنْ شِئْتُمْ Dilerseniz **وَاَطْعِمُوا Yedirin الْقَانِعَ Kanaatkâra** الَّذِي O kimsedir ki يُقْنَعُ بِمَا يُعْطَى Verilenle kanaat eder وَلَا يَتَعَرَّضُ İstemez وَلَا يَسْأَلُ Halini göstermez *(Daha)* **وَالْمُعْتَرَّ İhtiyacını gizlemeyene** أَيْ مِثْلَ ذٰلِكَ التَّسْخِيرِ السَّائِلَ أَوِ الْمُتَعَرِّضَ İsteyen yada halini gösterene **كَذٰلِكَ İşte böyle** Yani bu şekil emrinize verdiğimiz gibi **سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ Onları sizin emrinize verdik** بِأَنْ تَنْحَرَ وَتَرْكَبَ Şöyle ki boğazlanıyor ve biniliyor وَإِلَّا لَمْ تُطَقْ Yoksa (sizin emrinize vermeseydik) onları kullanmaya takat getirilmezdi **لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ Ta ki şükredesiniz** إِنْعَامِي عَلَيْكُمْ Sizin üzerinize olan nimetime

37. **لَنْ يَنَالَ Asla ulaşmayacak** *(Kime?)* **اللهَ Allah'a** *(Ne?)* **لُحُومُهَا Onların etleri وَلَا دِمَآؤُهَا Ne de kanları** أَيْ لَا يَرْفَعَانِ إِلَيْهِ Yani Allah'a yükselmeyecekler **وَلٰكِنْ يَنَالُهُ Fakat Allah'a ulaşır** *(Ne?)* **التَّقْوٰى Takva** *(Kimden?)* **مِنْكُمْ Sizden** أَيْ يَرْفَعُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ Yani sizden Allah'a yükselir *(Ne?)* الْعَمَلُ الصَّالِحُ الْخَالِصُ لَهُ Sadece ona işlenmiş salih amel مَعَ الْإِيمَانِ İmanla birlikte **كَذٰلِكَ Böylece سَخَّرَهَا لَكُمْ Onları sizin emrinize verdi لِتُكَبِّرُوا tekbir ile yüceltiniz diye** *(Kimi?)* **اللهَ Allah'ı** *(Ne Üzerine?)* **عَلٰى مَا هَدَاكُمْ Sizi hidayete erdirmesi üzerine** أَرْشَدَكُمْ لِمَعَالِمِ دِينِهِ Sizi dini öğrenmeye ulaştırdığından dolayı وَمَنَاسِكِ حَجِّهِ Ve hac vazifelerini öğrenmeye **وَبَشِّرِ Müjdele** *(Kimi?)* **الْمُحْسِنِينَ İyilik yapanları** أَيِ الْمُوَحِّدِينَ Yani tevhid sahibi olanları

38. **إِنَّ اللهَ Muhakkak ki Allah يُدَافِعُ Bertaraf eder** *(Kimden?)* **عَنِ الَّذِينَ O kimselerden ki اٰمَنُوا İman ettiler** *(Neyi?)* غَوَائِلَ الْمُشْرِكِينَ Müşriklerin kötülüklerini **إِنَّ اللهَ Kuşkusuz Allah لَا يُحِبُّ Sevmez** *(Kimi?)* **كُلَّ خَوَّانٍ Hiçbir hâini (hıyanet edeni)** *(Nerede?)* فِي أَمَانَتِهِ Emanetinde *(Öyle Hain Ki)* **كَفُورٍ Nankör** *(Neye Karşı?)* لِنِعْمَتِهِ Allah'ın nimetine وَهُمُ الْمُشْرِكُونَ Bunlar müşriklerdir الْمَعْنٰى أَنَّهُ يُعَاقِبُهُمْ Mana: Allah onları azaba tabi tutacaktır

﴿أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ﴾ أَيْ لِلْمُؤْمِنِينَ أَنْ يُقَاتِلُوا وَهٰذِهِ أَوَّلُ آيَةٍ نَزَلَتْ فِي الْجِهَادِ ﴿بِأَنَّهُمْ﴾ أَيْ بِسَبَبِ أَنَّهُمْ ﴿ظُلِمُوا﴾ بِظُلْمِ الْكَافِرِينَ إِيَّاهُمْ ﴿وَإِنَّ اللهَ عَلَى نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ ﴿٣٩﴾﴾ هُمُ ﴿الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ﴾ فِي الْإِخْرَاجِ مَا أُخْرِجُوا ﴿إِلَّا أَنْ يَقُولُوا﴾ أَيْ بِقَوْلِهِمْ ﴿رَبُّنَا اللهُ﴾ وَحْدَهُ وَهٰذَا الْقَوْلُ حَقٌّ فَالْإِخْرَاجُ بِهِ إِخْرَاجٌ بِغَيْرِ حَقٍّ ﴿وَلَوْلَا دَفْعُ اللهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ﴾ بَدَلُ بَعْضٍ مِنَ النَّاسِ ﴿بِبَعْضٍ لَهُدِّمَتْ﴾ بِالتَّشْدِيدِ لِلتَّكْثِيرِ وَبِالتَّخْفِيفِ ﴿صَوَامِعُ﴾ لِلرُّهْبَانِ ﴿وَبِيَعٌ﴾ كَنَائِسُ لِلنَّصَارٰى ﴿وَصَلَوَاتٌ﴾ كَنَائِسُ لِلْيَهُودِ بِالْعِبْرَانِيَّةِ ﴿وَمَسَاجِدُ﴾ لِلْمُسْلِمِينَ ﴿يُذْكَرُ فِيهَا﴾ أَيِ الْمَوَاضِعُ الْمَذْكُورَةُ ﴿اسْمُ اللهِ كَثِيرًا﴾ وَتَنْقَطِعُ الْعِبَادَاتُ بِخَرَابِهَا ﴿وَلَيَنْصُرَنَّ اللهُ مَنْ يَنْصُرُهُ﴾ أَيْ يَنْصُرُ دِينَهُ ﴿إِنَّ اللهَ لَقَوِيٌّ﴾ عَلَى خَلْقِهِ ﴿عَزِيزٌ ﴿٤٠﴾﴾ مَنِيعٌ فِي سُلْطَانِهِ وَقُدْرَتِهِ ﴿الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ﴾ بِنَصْرِهِمْ عَلَى عَدُوِّهِمْ ﴿أَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَآتَوُا الزَّكٰوةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ﴾ جَوَابُ الشَّرْطِ وَهُوَ وَجَوَابُهُ صِلَةُ الْمَوْصُولِ وَيُقَدَّرُ قَبْلَهُ هُمْ مُبْتَدَأٌ ﴿وَلِلهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿٤١﴾﴾ أَيْ إِلَيْهِ مَرْجِعُهَا فِي الْآخِرَةِ ﴿وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ﴾ فِيهِ تَسْلِيَةٌ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ﴾ تَأْنِيثُ قَوْمٍ بِاعْتِبَارِ الْمَعْنٰى ﴿وَعَادٌ﴾ قَوْمُ هُودٍ ﴿وَثَمُودُ ﴿٤٢﴾﴾ قَوْمُ صَالِحٍ ﴿وَقَوْمُ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ ﴿٤٣﴾﴾ ﴿وَأَصْحَابُ مَدْيَنَ﴾ قَوْمُ شُعَيْبٍ ﴿وَكُذِّبَ مُوسٰى﴾ كَذَّبَهُ الْقِبْطُ لَا قَوْمُهُ بَنُو إِسْرَائِيلَ أَيْ كَذَّبَ هٰؤُلَاءِ رُسُلَهُمْ فَلَكَ أُسْوَةٌ بِهِمْ ﴿فَأَمْلَيْتُ لِلْكَافِرِينَ﴾ أَمْهَلْتُهُمْ بِتَأْخِيرِ الْعِقَابِ لَهُمْ ﴿ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ﴾ بِالْعَذَابِ ﴿فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٤﴾﴾ أَيْ إِنْكَارِي عَلَيْهِمْ بِتَكْذِيبِهِمْ بِإِهْلَاكِهِمْ وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلتَّقْرِيرِ أَيْ هُوَ وَاقِعٌ مَوْقِعَهُ ﴿فَكَأَيِّنْ﴾ أَيْ كَمْ ﴿مِنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْتُهَا﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ [أَهْلَكْنَاهَا] ﴿وَهِيَ ظَالِمَةٌ﴾ أَيْ أَهْلُهَا بِكُفْرِهِمْ ﴿فَهِيَ خَاوِيَةٌ﴾ سَاقِطَةٌ ﴿عَلٰى عُرُوشِهَا﴾ سُقُوفِهَا ﴿وَ﴾ كَمْ مِنْ ﴿بِئْرٍ مُعَطَّلَةٍ﴾ مَتْرُوكَةٍ بِمَوْتِ أَهْلِهَا ﴿وَقَصْرٍ مَشِيدٍ ﴿٤٥﴾﴾ رَفِيعٍ خَالٍ بِمَوْتِ أَهْلِهِ ﴿أَفَلَمْ يَسِيرُوا﴾ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿فِي الْأَرْضِ فَتَكُونَ لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَا﴾ مَا نَزَلَ بِالْمُكَذِّبِينَ قَبْلَهُمْ ﴿أَوْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا﴾ أَخْبَارُهُمْ بِالْإِهْلَاكِ وَخَرَابِ الدِّيَارِ فَيَعْتَبِرُوا ﴿فَإِنَّهَا﴾ أَيِ الْقِصَّةَ ﴿لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلٰكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ ﴿٤٦﴾﴾ تَأْكِيدٌ

TÜRKÇE ANLAMI

39. Kendileriyle savaşılan müminlere, kâfirlerin kendilerine yaptıkları zulümle **zulme uğradıkları için** savaşmalarına **izin verildi.** Bu ayeti kerime cihat hakkında inen ilk ayettir. **Ve şüphe yok ki, Allah onlara yardım etmeye elbette gücü yetendir.**

40. Onlar ki, haksız yere yurtlarından çıkarıldılar. Yurtlarından çıkarılışları

ancak, «Rabbimiz yalnızca **Allah'tır» demelerinden,** bu sözden **dolayıdır.** Hâlbuki bu sözü haktır. Dolayısıyla onların bu söz sebebiyle müminleri çıkarmaları haksız yere olan bir çıkarmadır. **Eğer Allah'ın insanları; onların bir kısmını**[1] **diğer bir kısmıyla savması olmasaydı, içlerinde**[2] **Allah'ın adı çok zikredilen** rahiplerin **manastırları,** Hıristiyanların **kiliseleri,** Yahudilerin **havraları**[3] **ve** müminlere ait **mescitler elbette yıkılırdı**[4], harap olduklarında oralarda yapılan ibadetler de kesilmiş olurdu. **Elbette ki Allah kendi** dinine **yardım edenlere yardım eder. Şüphe yok ki Allah** yarattıklarına karşı **elbette çok güçlüdür, pek azizdir,** güç ve saltanatında erişilmezdir.

41. Onlar **o kimseler ki, eğer** düşmanlarına karşı zafer ihsan etmek suretiyle **onları yeryüzünde yerleştirsek, namazı dosdoğru kılarlar, zekâtı verirler ve iyiliği emredip kötülükten menederler.**[5] **Bütün işlerin akibeti Allah'a aittir,** her şey ahirette O'na varır.

42. **Ve eğer seni yalanlarlarsa,**[6] **muhakkak ki onlardan önce Nûh, Âd ve Semûd kavmi de yalanlamıştı.**[7]

43. **Ve İbrahim'in kavmi ile Lût'un kavmi de (yalanlamıştı.)**

44. Şuayb'ın kavmi olan **Medyen ahalisi de (yalanladı), Musa da yalanlandı.** Musa'yı kavmi değil de Kıpt ahalisi yalanlamıştı. Yani; bunların tamamı peygamberlerini yalanladı. Bu konuda kendine onları örnek alabilirsin. **İşte** kendilerinden azabı ertelemek suretiyle **o kâfirler için bir mühlet verdim, sonra onları** azapla **yakaladım. Nasıl oldu** kendilerini helak etmem suretiyle yalanlamalarını **inkâr**ım?[8]

45. **Evet. Nice**[9] **beldeyi, o belde (ahalisi) zalim iken helâk ettim**[10]**; onun duvarları, tavanları üzerine yıkılmış ve** sahipleri öldüğü için **nice kullanılmaz** metruk **kuyu ve nice yüksek** ve sahipleri öldüğü için boş olan **köşkler vardır.**

46. Mekkeli kâfirler **yeryüzünde gezip dolaşmadılar mı ki, düşünecekleri kalpleri olsun veya işitecekleri kulakları olsun. Hâsılı, gözler körelmez; lâkin sineler içindeki**[11] **kalpler körleşir.**

---

[1] Ayetteki بَعْضَهُمْ kelimesi اَلنَّاسَ kelimesinden bedel-i ba'zdır.

[2] فِيهَا'deki zamir zikredilen yerlere gider.

[3] صَلَوَاتٌ kelimesi İbranicede Yahudilerin kiliseleri anlamına gelir.

[4] لهدمت kelimesi hem (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) teksir için (tefil babından olarak) şeddeli; hem de şeddesiz okunmuştur.

[5] Şart cümlesi ile cevabı, ismi mevsulün sılasıdır. اَلَّذِينَ'den önce mübteda olarak هُمْ zamir takdir edilir.

[6] Bu ayette hz. Peygamber efendimiz(s.a.v.) teselli edilmiştir.

[7] كُذِّبَتْ fiiinin müennes getirilişi قَوْمُ kelimesinin manasına itibarladır.

[8] Buradaki soru takrir içindir. Yani bu helak etme işi tam yerine denk düşmüştür.

[9] كَأَيِّنْ burada كَمْ anlamındadır.

[10] Bir kıraatte bu kelime (ki bizim okuduğuz kıraatte de böyledir) أَهْلَكْنَاهَا şeklinde okunmuştur.

[11] اَلَّتِي فِي الصُّدُورِ sözü tekittir.

KELİME ANLAMI

39. İzin verildi *(Kime?)* أُذِنَ **O kimselere ki** لِلَّذِينَ **Kendileri ile savaşılanlara** يُقَاتَلُونَ وهٰذِهِ أَوَّلُ آيَةٍ Yani Mü'minlere أَيْ لِلْمُؤْمِنِينَ *(Neye İzin Verildi?)* Savaşmalarına أَنْ يُقَاتِلُوا نَزَلَتْ فِي الْجِهَادِ Bu cihat hakkında inen ilk ayettir **Bu sebepten ki onlar** بِأَنَّهُمْ أَيْ بِسَبَبِ أَنَّهُمْ Yani onların olmaları sebebiyle **Zulme uğradılar** ظُلِمُوا بِظُلْمِ الْكَافِرِينَ Kafirlerin onlara zulmetmesi sebebiyle إِيَّاهُمْ **Hiç şüphesiz Allah** وَإِنَّ اللهَ عَلَى نَصْرِهِمْ **Onlara yardım etmeye** لَقَدِيرٌ **Elbette gücü yetendir** هُمْ Onlar

40. Öyle kimselerdir ki اَلَّذِينَ **Çıkartıldılar** أُخْرِجُوا *(Nereden?)* مِنْ دِيَارِهِمْ **Yurtlarından** *(Nasıl?)* بِغَيْرِ حَقٍّ **Haksız yere** فِي الْإِخْرَاجِ Çıkartılmaları hususunda مَا أُخْرِجُوا Çıkartılmadılar **اِلَّا Ancak şu sebepten çıkartıldılar** اَنْ يَقُولُوا **Demelerinden** أَيْ بِقَوْلِهِمْ Demeleri sebebiyle *(Ne?)* رَبُّنَا **Bizim Rabbimiz** *(Kimdir?)* اللهُ **Allah'tır** وَحْدَهُ Tek olduğu halde وَهٰذَا الْقَوْلُ حَقٌّ Bu söz haktır فَالْإِخْرَاجُ بِهِ Bu söz sebebiyle çıkartmak *(Nedir?)* إِخْرَاجٌ بِغَيْرِ حَقٍّ Haksızca çıkartmaktır **وَلَوْلَا دَفْعُ اللهِ Eğer Allah'ın defetmesi olmasaydı** *(Kimi?)* النَّاسَ **İnsanları** *(İnsanlardan Kasıt)* بَعْضَهُمْ **İnsanların bazısı** بَدَلُ بَعْضٍ مِنَ النَّاسِ "en-Nas" kelimesinden bedeli ba'z dır *(Ne İle?)* بِبَعْضٍ **Bazısıyla لَهُدِّمَتْ Elbette param parça olurdu/yıkılırdı** بِالتَّشْدِيدِ Şedde ile okundu *(Niçin?)* لِلتَّكْثِيرِ Çokluk bildirmek için وبِالتَّخْفِيفِ Şeddesiz de okundu (yıkılırdı manasında) *(Ne?)* صَوَامِعُ **Manastırlar** *(Kime Ait?)* لِلرُّهْبَانِ Ruhbanlara ait *(Daha)* وَبِيَعٌ **Kiliseler** *(Kime Ait?)* كَنَائِسُ لِلنَّصَارٰى Hıristiyanlara ait kiliseler *(Daha)* وَصَلَوَاتٌ **Havralar** كَنَائِسُ لِلْيَهُودِ Yahudilere ait havralar بِالْعِبْرَانِيَّةِ "salavat" kelimesi İbranice dir *(Daha)* وَمَسَاجِدُ **Ve mescitler** لِلْمُسْلِمِينَ Müslümanlara ait *(Bunların Tümü Öyle Mabetlerdir Ki)* يُذْكَرُ **Anılıyor** *(Nerede?)* فِيهَا **O mabedlerin İçlerinde** أَيِ الْمَوَاضِعُ الْمَذْكُورَةُ Yani bu zikredilen yerlerde *(Ne?)* اسْمُ اللهِ **Allah'ın ismi** *(Nasıl?)* كَثِيرًا Çokça وَتَنْقَطِعُ الْعِبَادَاتُ İbadetler kesilirdi *(Ne İle?)* بِخَرَابِهَا Onların harabe olmasıyla **وَلَيَنْصُرَنَّ اللهُ Elbette Allah yardım edecektir** *(Kime?)* مَنْ **O kimseye ki** يَنْصُرُهُ **Ona yardım eder** أَيْ يَنْصُرُ دِينَهُ Yani dinine yardım edene إِنَّ اللهَ **Hiç şüphesiz Allah** لَقَوِيٌّ **Çok çok kuvvetlidir** *(Ne Üzerine?)* عَلٰى خَلْقِهِ Mahlukatı üzerine عَزِيزٌ **Pek izzetlidir** مَنِيعٌ فِي سُلْطَانِهِ وَقُدْرَتِهِ Saltanatında ve kudretinde daima önderdir

41. O kimseler ki اَلَّذِينَ **Eğer onları (iktidar makamına) yerleştirsek** إِنْ مَكَّنَّاهُمْ **Yeryüzünde** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ *(Nasıl?)* بِنَصْرِهِمْ عَلٰى عَدُوِّهِمْ Düşmanlarına karşı

onlara yardım ederek أَقَامُوا **Dosdoğru kılarlar** *(Neyi?)* الصَّلٰوةَ **Namazı** وَأٰتَوُا **Ve verirler** *(Neyi?)* الزَّكٰوةَ **Zekatı** وَأَمَرُوا **Emrederler** *(Neyi?)* وَنَهَوْا بِالْمَعْرُوفِ **İyiliği Sakındırırlar** *(Neden?)* عَنِ الْمُنْكَرِ **Kötülükten** جَوَابُ الشَّرْطِ Şartın cevabıdır وَهُوَ وَجَوَابُهُ صِلَةُ الْمَوْصُولِ Bu, cevabı ile birlikte ism-i mevsulun sılasıdır وَيُقَدَّرُ قَبْلَهُ İsm-i mevsul dan önce takdir edilir *(Ne?)* هُمْ "hüm" zamiri مُبْتَدَأٌ Müpteda olarak وَلِلّٰهِ **Allah'a aittir** عَاقِبَةُ الْأُمُورِ **Bütün işlerin sonu** أَيْ إِلَيْهِ مَرْجِعُهَا فِي الْآخِرَةِ Yani sonunda bütün işlerin dönüşü ona aittir

42. وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ **Eğer seni yalanlıyorlarsa** فِيهِ تَسْلِيَةٌ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Burada peygamberimiz (Sellellahu aleyhi ve selem) e teselli vermek vardır فَقَدْ كَذَّبَتْ **Muhakkak yalanlamıştı** قَبْلَهُمْ **Onlardan önce** *(Kim?)* قَوْمُ نُوحٍ **Nuh'un kavmi** تَأْنِيثُ قَوْمٍ وَعَادٌ بِاعْتِبَارِ الْمَعْنٰى "kavm" kelimesinin fiilinin müennes kılınması mana itibarı iledir **Ve ad kavmi** قَوْمُ هُودٍ **Hud (a s)'ın kavmi** *(Daha)* وَثَمُودُ Semud kavmi قَوْمُ صَالِحٍ **Salih (a.s)'ın kavmi** *(Daha)*

43. وَقَوْمُ إِبْرَاهِيمَ **İbrahim(a s)'ın kavmi** وَقَوْمُ لُوطٍ **Lüt (a s)'ın kavmi** *(Daha)*

44. وَأَصْحَابُ مَدْيَنَ **Meyden ahalisi de** قَوْمُ شُعَيْبٍ Şuayb (a s)'ın kavmi وَكُذِّبَ مُوسٰى **Ve Musa (a s) da yalanlandı** كَذَّبَهُ الْقِبْطُ Onu Kıptiler yalanladı لَا قَوْمُهُ Kendi kavmi değil *(Kavminden Kasıt?)* بَنُو إِسْرَائِيلَ İsrail oğulları أَيْ كَذَّبَ هٰؤُلَاءِ رُسُلَهُمْ Yani şunların hepsi peygamberlerini yalanladılar فَلَكَ أُسْوَةٌ بِهِمْ Sana da onları örnek almak (sende onlar gibi kavmin tarafından yalanlanacaksın) vardır فَأَمْلَيْتُ لِلْكَافِرِينَ **Nihayet o kafirlere mühlet verdim** أَمْهَلْتُهُمْ بِتَأْخِيرِ الْعِقَابِ لَهُمْ Onlara azabı tehir etmekle zaman tanıdım ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ **Sonra onları yakalayıverdim** بِالْعَذَابِ Azapla فَكَيْفَ كَانَ **Artık nasıl oldu** نَكِيرِ **Benim inkarım** أَيْ إِنْكَارِي عَلَيْهِمْ Benim onları inkar etmem (onları ğayri meşru görüşüm) *(Ne Sebebi İle?)* بِتَكْذِيبِهِمْ Onları yalancı çıkarma sebebiyle *(Nasıl?)* أَيْ هُوَ وَاقِعٌ مَوْقِعَهُ وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلتَّقْرِيرِ İstifham taktiridir بِإِهْلَاكِهِمْ Onları helak ederek Yani o tam yerini bulmuştur

45. فَكَأَيِّنْ **Nice** أَيْ كَمْ Yani pek çok مِنْ قَرْيَةٍ **Memleketler vardır** أَهْلَكْتُهَا **Ben onları helak ettim** [أَهْلَكْنَاهَا] وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte biz onları helak ettik وَهِيَ **Halbuki o** *(Nedir?)* ظَالِمَةٌ **zalimdir** أَيْ أَهْلُهَا Yani ahalisi بِكُفْرِهِمْ Küfrü sebebiyle فَهِيَ **Şimdi o** (o memleketlerde duvarlar) خَاوِيَةٌ **Yıkılmıştır** سَاقِطَةٌ Düşmüştür *(Ne Üzerine?)* عَلٰى عُرُوشِهَا **Tavanları üzerine?)** سُقُوفِهَا Çatıları üzerine وَ **Ve** كَمْ مِنْ **Nice** بِئْرٍ مُعَطَّلَةٍ

Başı boş kuyu مَتْرُوكَةٍ بِمَوْتِ أَهْلِهَا Ahalisinin ölmesiyle terk edilmiş **وَقَصْرٍ Ve köşk** *(Öyle köşk ki)* **مَشِيدٍ yüksek** رَفِيعٍ Yüksek خَالٍ بِمَوْتِ أَهْلِهِ Ehlinin ölmesiyle boş kalmış

46. **اَفَلَمْ يَسِيرُوا Gezip dolaşmadılar mı?** أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani Mekke kafirleri *(Nerede?)* **فِي الْاَرْضِ Yeryüzünde** **فَتَكُونَ olsun** *(Kim için?)* **لَهُم Onlar için** *(Ne?)* **قُلُوبٌ Kalpler** *(Öyle Kalpler Ki)* **يَعْقِلُونَ Düşünürler** *(Ne İle?)* **بِهَا O kalplerle** *(Neyi?)* مَا نَزَلَ بِالْمُكَذِّبِينَ Yalancıların başlarına gelenleri *(Öyle Yalancılar Ki)* قَبْلَهُمْ Kendilerinden önce yaşayan **اَوْ اٰذَانٌ Veya kulaklar** *(Öyle Kulaklar Ki)* **يَسْمَعُونَ بِهَا Onlarla işitiyorlar** *(Neyi?)* أَخْبَارُهُمْ بِالْإِهْلَاكِ Helak edilmeleri ile ilgili haberleri *(Daha)* وَخَرَابِ الدِّيَارِ Yurtlarının harabeye döndüğü ile ilgili haberleri (de) فَيَعْتَبِرُوا İbret alsınlar **فَاِنَّهَا Hakikat şudur** أَيِ الْقِصَّةَ Hâdise şudur **لَا تَعْمَى Kör olmaz** *(Ne?)* **الْاَبْصَارُ Gözler** **وَلٰكِنْ Fakat** **تَعْمَى kör olur** *(Ne?)* **الْقُلُوبُ Kalpler** **الَّتِي O kalpler ki** **فِي الصُّدُورِ Sinelerdedir** تَأْكِيدٌ Tekittir

﴿وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ يُخْلِفَ اللهُ وَعْدَهُ﴾ بِإِنْزَالِ الْعَذَابِ فَأَنْجَزَهُ يَوْمَ بَدْرٍ ﴿وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ﴾ مِنْ أَيَّامِ الْآخِرَةِ بِسَبَبِ الْعَذَابِ ﴿كَأَلْفِ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ ﴿٤٧﴾﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ فِي الدُّنْيَا ﴿وَكَأَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ أَمْلَيْتُ لَهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ ثُمَّ أَخَذْتُهَا﴾ الْمُرَادُ أَهْلُهَا ﴿وَإِلَيَّ الْمَصِيرُ ﴿٤٨﴾﴾ الْمَرْجِعُ ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ﴾ أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ ﴿إِنَّمَا أَنَا لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٤٩﴾﴾ بَيِّنُ الْإِنْذَارِ وَأَنَا بَشِيرٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٠﴾ - ﴿فَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ﴾ مِنَ الذُّنُوبِ ﴿وَرِزْقٌ كَرِيمٌ﴾ هُوَ الْجَنَّةُ ﴿وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا﴾ الْقُرْآنِ بِإِبْطَالِهَا ﴿مُعَاجِزِينَ﴾ مَنِ اتَّبَعَ النَّبِيَّ أَيْ يَنْسُبُونَهُمْ إِلَى الْعَجْزِ وَيُثَبِّطُونَهُمْ عَنِ الْإِيمَانِ أَوْ مُقَدِّرِينَ عَجْزَنَا عَنْهُمْ وَفِي قِرَاءَةٍ [مُعَاجِزِينَ] مُسَابِقِينَ لَنَا أَيْ يَظُنُّونَ أَنْ يَفُوتُونَا بِإِنْكَارِهِمُ الْبَعْثَ وَالْعِقَابَ ﴿أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿٥١﴾﴾ النَّارِ ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ﴾ هُوَ نَبِيٌّ أُمِرَ بِالتَّبْلِيغِ ﴿وَلَا نَبِيٍّ﴾ أَيْ لَمْ يُؤْمَرْ بِالتَّبْلِيغِ ﴿إِلَّا إِذَا تَمَنَّى﴾ قَرَأَ ﴿أَلْقَى الشَّيْطَانُ فِي أُمْنِيَّتِهِ﴾ قِرَاءَتِهِ مَا لَيْسَ مِنَ الْقُرْآنِ مِمَّا يَرْضَاهُ الْمُرْسَلُ إِلَيْهِمْ وَقَدْ قَرَأَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سُورَةِ النَّجْمِ بِمَجْلِسٍ مِنْ قُرَيْشٍ بَعْدَ أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّى وَمَنَاةَ الثَّالِثَةَ الْأُخْرَى بِإِلْقَاءِ الشَّيْطَانِ عَلَى لِسَانِهِ مِنْ غَيْرِ عِلْمِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهِ تِلْكَ الْغَرَانِيقُ الْعُلَا وَإِنَّ شَفَاعَتَهُنَّ لَتُرْتَجَى فَفَرِحُوا بِذَلِكَ ثُمَّ أَخْبَرَهُ جِبْرِيلُ بِمَا أَلْقَاهُ الشَّيْطَانُ عَلَى لِسَانِهِ مِنْ ذَلِكَ فَحَزِنَ فَسُلِّيَ بِهَذِهِ الْآيَةِ ﴿فَيَنْسَخُ اللهُ﴾ يُبْطِلُ ﴿مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ ثُمَّ يُحْكِمُ اللهُ آيَاتِهِ﴾ يُثْبِتُهَا ﴿وَاللهُ عَلِيمٌ﴾ بِإِلْقَاءِ الشَّيْطَانِ مَا ذُكِرَ ﴿حَكِيمٌ ﴿٥٢﴾﴾ فِي تَمْكِينِهِ مِنْهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ﴿لِيَجْعَلَ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ فِتْنَةً﴾ مِحْنَةً ﴿لِلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ﴾ شَكٌّ وَنِفَاقٌ ﴿وَالْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ﴾ أَيِ الْمُشْرِكِينَ عَنْ قَبُولِ الْحَقِّ ﴿وَإِنَّ الظَّالِمِينَ﴾ الْكَافِرِينَ ﴿لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾﴾ خِلَافٍ طَوِيلٍ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْمُؤْمِنِينَ حَيْثُ جَرَى عَلَى لِسَانِهِ ذِكْرُ آلِهَتِهِمْ بِمَا يَرْضِيهِمْ ثُمَّ أَبْطَلَ ذَلِكَ ﴿وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ﴾ التَّوْحِيدَ وَالْقُرْآنَ ﴿أَنَّهُ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ فَتُخْبِتَ﴾ تَطْمَئِنَّ ﴿لَهُ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ اللهَ لَهَادِ الَّذِينَ آمَنُوا إِلَى صِرَاطٍ﴾ طَرِيقٍ ﴿مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٤﴾﴾ أَيْ دِينِ الْإِسْلَامِ ﴿وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي مِرْيَةٍ﴾ شَكٍّ ﴿مِنْهُ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ بِمَا أَلْقَاهُ الشَّيْطَانُ عَلَى لِسَانِ النَّبِيِّ ثُمَّ أَبْطَلَ ﴿حَتَّى تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً﴾ أَيْ سَاعَةُ مَوْتِهِمْ أَوِ الْقِيَامَةُ فُجَاءَةً ﴿أَوْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابُ يَوْمٍ عَقِيمٍ ﴿٥٥﴾﴾ هُوَ يَوْمُ بَدْرٍ لَا خَيْرَ فِيهِ لِلْكُفَّارِ كَالرِّيحِ الْعَقِيمِ الَّتِي لَا تَأْتِي بِخَيْرٍ أَوْ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ لَا لَيْلَ بَعْدَهُ

TÜRKÇE ANLAMI

47. **Onlar senden azabın çabuk gelmesini istiyorlar. Allah** azabı indireceği şeklindeki **vaadinden asla dönmez.** Nitekim o azabı Bedir günü yerine getirmiştir. **Muhakkak ki, Rabbinin katındaki** ahiret günlerinden **bir gün,** azap sebebiyle **sizin** dünyada **saydıklarınızdan**[1] **bin yıl gibidir.**

48. **Ve nice belde vardır ki, zulmettikleri halde onlara mühlet verdim. Sonra da onun** ahalisini **alıverdim. Ve bütün dönüş de Bana'dır.**

49. **De ki: «Ey insanlar!** Ey Mekkeliler! **Muhakkak ki, ben sizin için ancak** uyarısı **apaçık** olan **bir korkutucuyum.** Müminler içinse bir müjdeciyim.»

50. **O kimseler ki, iman edip sâlih ameller işlediler, onlar için** günahlarına karşı **bir mağfiret ve cömert bir rızk** olan cennet **vardır.**

51. Hz. Peygambere uyanları **acze nispet ederek**[2] ve onları imandan alıkoyarak yahut onlara karşı aciz olduğumuzu zannederek **ayetlerimizi bozmağa uğraşanlar, işte onlar ateş halkıdır.**

52. **Biz, senden önce hiçbir resul,** tebliğ ile görevli bir peygamber **ve nebi,** tebliğ ile görevli olmayan peygamber **göndermedik ki, o, bir temennide bulunduğunda,** okuduğunda **şeytan onun dileğine,** okumasına **illa ki** peygamberin kendilerine gönderildiği kimselerin razı olduğu türden Kur'ân olmayan bir şeyi **katmıştır.** Nitekim Hz. Peygamber efendimiz(s.a.v.) Kureyşlilerin de bulunduğu bir mecliste Necm Suresini okurken "***Gördün mü Lât'ı ve Uzzâ'yı! Ve diğer üçüncüleri olan Menatı!***" ayetinden sonra haberi olmaksızın şeytanın diline katıp karıştırmasıyla "*Onlar yüce kuğulardır. Ve onların şefaatleri umulur*" sözlerini söylemiş,[3] bunun üzerine müşrikler çok sevinmişlerdi. Daha sonra Cibril, Şeytanın diline katıp karıştırdığı bu sözleri kendisine bildirince Hz. Peygamber çok üzülmüş, peşinden de bu ayetle teselli edilmiştir. **Ne var ki Allah, şeytanın katacağı şeyi iptal eder. Sonra Allah, kendi ayetlerini sağlamlaştırır. Allah,** bu sözleri şeytanın katıp karıştığı şeyleri **hakkıyla bilendir,** Şeytanın dilediği şeyi yapmasına imkân tanırken de **hikmet sahibidir.**

53. **(Tüm bunlar) Şeytanın kattığı şeyin kalplerinde hastalık,** şüphe ve nifak **olan kimselere ve** hakkı kabule karşı **yürekleri katı olan** müşrik**lere bir imtihan kılması içindir. Ve şüphe yok ki, zalimler,** kâfirler **uzak bir ayrılık,** Hz. Peygamber ve ona inananlarla uzun bir ihtilaf **içindedirler.** Nitekim önce Hz. Peygamber kendi diliyle onların razı olacağı şekilde ilahlarını anmış[3], sonra da bunu iptal etmiştir.

54. **Ve bir de kendilerine ilim,** tevhit ve Kur'ân **verilmiş olanların, onun,**

---

[1] تَعُدُّونَ fiili hem (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) د ile; hem de ي ile okunmuştur.

[2] Bir kıraatte مُعَجِّزِينَ kelimesi (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) مُعَاجِزِينَ şeklinde okunmuştur. Bu durumda ayetin anlamı: "bizimle yarışarak" yani; "dirilişi ve cezayı inkâr etmek suretiyle bizden kaçabileceklerini zannederek" şeklindedir

[3] En doğrusu bu sözleri Şeytanın katmasıyla Hz. Peygamberin değil de, yine bizzat şeytanın kendisinin söylemiş olmasıdır. *Bkz. Medâriku't-Tenzil, en-Nesefi, 3: 161.* (Mütercim)

Kur'ân'ın **Rabbin tarafından (gelmiş) bir hakikat olduğunu bilsinler de artık ona iman etsinler, bu sayede kalpleri de ona karşı huzur bulsun. Ve şüphe yok ki Allah, iman edenleri elbette dosdoğru bir yola,** İslam dinine **hidayet edicidir.**

55. **Ve kâfir olanlar, kendilerine o vakit** -ölüm vakitleri yahut kıyamet- **ansızın gelinceye veya onlara kısır bir günün**, kısır bir rüzgâr gibi kendisinde kâfirler için hiçbir hayır olmayan Bedir gününün; yahut sonrasında gece bulunmayan kıyamet gününün **azabı gelinceye kadar** Şeytanın, Hz. Peygamberin diline katıp karıştırması ve sonra Hz. Peygamberin onu iptal etmesi sebebiyle **onda,** Kur'ân'da **hep kuşkuludurlar.**

KELİME ANLAMI

47. وَيَسْتَعْجِلُونَكَ **Senden acele (gelmesini) istiyorlar** *(Neyin?)* بِالْعَذَابِ **Azabın** وَلَنْ يُخْلِفَ **Asla caymaz** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neden?)* وَعْدَهُ **Vaadinden** بِإِنْزَالِ الْعَذَابِ Azap indireceğine dair vaadini فَأَنْجَزَهُ يَوْمَ بَدْرٍ Bedir günü vaadini gerçekleştirmiştir وَإِنَّ يَوْمًا **Şüphe yok ki bir gün** عِنْدَ رَبِّكَ **Rabbinin katında** مِنْ أَيَّامِ الْآخِرَةِ Ahiret günlerinden بِسَبَبِ الْعَذَابِ Azapla geçmesi sebebiyle *(Nedir?)* كَأَلْفِ سَنَةٍ **Bin yıl gibidir** *(Neden?)* مِمَّا تَعُدُّونَ **Sizin saydıklarınızdan** بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ Ta ile ve ya ile okundu *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada (saydığınız günlerden)

48. وَكَأَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ **Nice memleketlere** أَمْلَيْتُ **Mühlet verdim** *(Kime?)* لَهَا **Onlara** *(Ne Olduğu Halde?)* وَهِيَ **Halbuki o** *(Nedir?)* ظَالِمَةٌ **Zâlimdir** ثُمَّ أَخَذْتُهَا **Sonra onları yakalayıvermişimdir** الْمُرَادُ أَهْلُهَا Kastedin onların ahalisidir وَإِلَيَّ **Ancak banadır** *(Ne?)* الْمَصِيرُ **Dönüş** الْمَرْجِعُ Dönüş

49. قُلْ **Deki:** يَا أَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar** أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ Yani Mekke halkı إِنَّمَا أَنَا **Ancak ben** لَكُمْ **Sizin için** نَذِيرٌ **Bir uyarıcıyım** *(Öyle uyarıcı ki)* مُبِينٌ **Apaçık** بَيِّنُ الْإِنْذَارِ Korkutması açık وَأَنَا بَشِيرٌ لِلْمُؤْمِنِينَ Ve ben Mü'minler için müjdeleyenim

50. فَالَّذِينَ **O kimseler ki** آمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ **Yaptılar** *(Neyi?)* لَهُمْ **Onlar için vardır** مَغْفِرَةٌ **Mağfiret/af edilme** *(Neden?)* مِنَ الذُّنُوبِ Günahlardan وَرِزْقٌ **Ve bir rızk vardır** *(Öyle rızık ki)* كَرِيمٌ **Değerli** هُوَ الْجَنَّةُ Ki o cennettir

51. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** سَعَوْا **Koşuşturdular** *(Ne Hakkında?)* فِي آيَاتِنَا **Ayetlerimiz hakkında** الْقُرْآنِ Kur'an hakkında *(Neye Koşuşturdular?)* بِإِبْطَالِهَا O Kur'an'ı geçersiz kılmakla *(Ne Oldukları Halde?)* مُعَجِّزِينَ **Acizler addeder oldukları halde** *(Kimi?)*

أَيْ يَنْسُبُونَهُمْ إِلَى Peygamberimiz (Sellellahu aleyhi ve selem)'e tabi olanları مَنِ اتَّبَعَ النَّبِيَّ Yani onları acizliğe nispet ediyorlar الْعَجْزِ Ve onları imandan وَيُثَبِّطُونَهُمْ عَنِ الْإِيمَانِ alıkoymaya çalışıyorlar أَوْ مُقَدِّرِينَ Veya var sayıyorlar /düşünüyorlar *(Neyi?)* عَجَزْنَا Bizim onlardan aciz olduğumuzu وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte [مُعَاجِزِينَ] "muacizine" عَنْهُمْ Bizimle yarıştıkları halde مُسَابِقِينَ لَنَا Yani bizi geçeceklerini أَيْ يَظُنُّونَ أَنْ يَفُوتُونَا zannediyorlar بِإِنْكَارِهِمُ الْبَعْثَ Öldükten sonra dirilmeyi inkar etmekle *(Daha)* وَالْعِقَابَ Ve azabı **İşte onlar** أُولَئِكَ **Cehennemliklerin ta kendileridirler** أَصْحَابُ الْجَحِيمِ Ateşin النَّارِ

52. وَمَا أَرْسَلْنَا **Biz göndermedik** مِنْ قَبْلِكَ **Senden önce** *(Kimi?)* مِنْ رَسُولٍ **Hiçbir resul** هُوَ أَيْ لَمْ يُؤْمَرْ بِالتَّبْلِيغِ O tebliğ ile memur nebidir نَبِيٍّ أُمِرَ بِالتَّبْلِيغِ وَلَا نَبِيٍّ **Ne de bir nebi** Tebliğ ile memur olmayan إِلَّا **Ancak** إِذَا تَمَنَّى **Temenni ettiği zaman** قَرَأَ Okuduğu zaman أَلْقَى **Atmaya kalkışır** *(Kim?)* الشَّيْطَانُ **Şeytan** *(Neye?)* فِي أُمْنِيَّتِهِ **Onun temennisine** قِرَاءَتِهِ Okumasına *(Neyi Atar?)* مَا لَيْسَ مِنَ الْقُرْآنِ Kur'an dan olmayan şeyi *(O Da Nedendir?)* مِمَّا يَرْضَاهُ الْمُرْسَلُ إِلَيْهِمْ Kendilerine peygamber gönderilenlerin razı olacağı şeylerden وَقَدْ قَرَأَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سُورَةِ النَّجْمِ Tahkik:peygamberimiz (Sellellahu aleyhi ve selem) en-Necm süresini tilavet ederken okudu *(Nerede?)* بِمَجْلِسٍ مِنْ قُرَيْشٍ Kureyşlilerin hazır olduğu mecliste *(Neden Sonra Okudu?)* بَعْدَ Şu ayetlerden sonra أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّى Gördünüz mü o lat ve uzzayı وَمَنَاةَ الثَّالِثَةَ الْأُخْرَى Ve üçüncüleri o menat'ı *(Ne İle Okudu?)* مِنْ غَيْرِ عِلْمِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ بِإِلْقَاءِ الشَّيْطَانِ عَلَى لِسَانِهِ Şeytanın lisanına atmasıyla وَسَلَّمَ Peygamberimiz (Sellellahu aleyhi ve selem) haberi olmadan *(Neye Dair?)* بِهِ Bu okuduğuna *(Neyi Attı?)* (şu lafızları) وَإِنَّ شَفَاعَتَهُنَّ لَتُرْتَجَى تِلْكَ الْغَرَانِيقُ الْعُلَا İşte bunlar yüce kuğulardır Şüphesiz onların şefaatleri umulur. فَفَرِحُوا بِذَلِكَ Müşrikler bununla sevindiler ثُمَّ أَخْبَرَهُ Sonra Cibril (a.s) peygamberimiz (Sellellahu aleyhi ve selem)'e haber verdi *(Neyi?)* بِمَا أَلْقَاهُ الشَّيْطَانُ عَلَى لِسَانِهِ Şeytanın lisanına attığı şeyi مِنْ ذَلِكَ Bunlardan (okuduğu lafızlardan) فَحَزِنَ Ardından peygamberimiz (Sellellahu aleyhi ve selem) üzüldü de فَسُلِّيَ بِهَذِهِ الْآيَةِ Şu ayetle teselli olundu *(Niçin?)* لِتَطْمَئِنَّ Mutmain olsun için فَيَنْسَخُ **Derhal def eder** *(Kim?)* اللهُ **Allah** يُبْطِلُ Geçersiz kılar مَا **O şeyi ki** يُلْقِي **Atıyor** *(Kim?)* الشَّيْطَانُ **Şeytan** ثُمَّ **Sonra sağlamlaştırır** يُحْكِمُ *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi?)* آيَاتِهِ **Ayetlerini** يُثْبِتُهَا Anları sabitleştirir وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Hakkıyla bilendir** *(Neyi?)* بِإِلْقَاءِ الشَّيْطَانِ مَا ذُكِرَ Şeytanın attığı bu mezkur şeyleri حَكِيمٌ **Hakimdir** *(Nerede?)* فِي تَمْكِينِهِ مِنْهُ Bu olayın

cereyanına dair şeytana imkan tanımasında يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ Allah dilediğini yapar

53. لِيَجْعَلَ **Yapması için** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** يُلْقِي **Atıyor** *(Kim?)* الشَّيْطَانُ **Şeytan** *(Ne Yapması?)* فِتْنَةً **Bir imtihan vesilesi** مِحْنَةً Bir sıkıntı *(Kim İçin?)* لِلَّذِينَ **O kimseler için ki** فِي قُلُوبِهِمْ **Kalplerinde vardır** *(Ne?)* مَرَضٌ **Hastalık** شَكٌّ وَنِفَاقٌ Şüphe ve nifak *(Daha)* وَالْقَاسِيَةِ **Katı olanlar için** *(Ne?)* قُلُوبُهُمْ **Kalpleri** أَيِ الْمُشْرِكِينَ Yani müşrikler *(Neden Katı?)* عَنْ قَبُولِ الْحَقِّ Hakkı kabul etmekten وَإِنَّ الظَّالِمِينَ **Hiç şüphesiz zalimler** الْكَافِرِينَ Kafirler لَفِي شِقَاقٍ **Bir ayrılık içindedirler** *(Öyle ayrılık ki)* بَعِيدٍ **Uzak** خِلَافٍ طَوِيلٍ Uzun bir görüş ayrılığı *(Kim İle?)* مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْمُؤْمِنِينَ Peygamberimiz (Sellellahu aleyhi ve selem) ve mü'minlerle حَيْثُ جَرَى عَلَى لِسَانِهِ Şöyle ki peygamberimiz (Sellellahu aleyhi ve selem) 'in diline sürçtü *(Ne?)* ذِكْرُ آلِهَتِهِمْ Onların ilahlarını zikretmek *(Ne İle?)* بِمَا يَرْضِيهِمْ Onların razı olacağı bir şeyle ثُمَّ أَبْطَلَ ذٰلِكَ Sonra bunu iptal etti

54. وَلِيَعْلَمَ **Ve bilmesi için** *(Kimin?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** أُوتُوا **Kendilerine verildi** *(Ne?)* الْعِلْمَ **ilim** التَّوْحِيدَ وَالْقُرْآنَ Tevhid ve Kur'an *(Neyi Bilmesi İçin ?)* أَنَّهُ **Muhakkak ki o** أَيِ الْقُرْآنَ Kur'an الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ **Rabbin tarafından gelmiş bir hakikattir** فَيُؤْمِنُوا **Ve iman etsinler** *(Neye?)* بِهِ **Ona** فَتُخْبِتَ **Saygı duysun** تَطْمَئِنَّ Mutmain **olsun** *(Neye?)* لَهُ **Ona** *(Ne?)* قُلُوبُهُمْ **Kalpleri** وَإِنَّ اللهَ **Şüphesiz ki Allah** لَهَادِ الَّذِينَ آمَنُوا **İman edenleri hidayet edendir** *(Nereye?)* إِلَى صِرَاطٍ **Yola** طَرِيقٍ Yola *(Öyle Yol Ki)* مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru** أَيْ دِينِ الْإِسْلَامِ Yani İslam dinine

55. وَلَا يَزَالُ **Devam eder gider** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimselerki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Nasıl Devam Ederler?)* فِي مِرْيَةٍ **Şüphe içerisinde** شَكٍّ Kuşku içerisinde *(Neden?)* مِنْهُ **Ondan** أَيِ الْقُرْآنِ Yani Kur'an'dan *(Ne Sebebiyle?)* بِمَا أَلْقَاهُ الشَّيْطَانُ عَلَى لِسَانِ النَّبِيِّ Şeytanın peygamberimiz (Sellellahu aleyhi ve selem)'in lisanına attığı ile ثُمَّ أَبْطَلَ Sonra iptal ettiği ile *(Ne Zamana Kadar?)* حَتَّى تَأْتِيَهُمُ **Onlara gelinceye kadar** *(Ne?)* السَّاعَةُ **Kıyamet günü** *(Nasıl?)* بَغْتَةً **Ansızın** أَيْ سَاعَةَ مَوْتِهِمْ Yani onların ölüm anı أَوِ الْقِيَامَةُ Veya kıyamet فُجْأَةً Beklenmedik bir anda أَوْ يَأْتِيَهُمْ **Veya onlara gelinceye kadar** *(Ne?)* عَذَابُ يَوْمٍ عَقِيمٍ **Kısır bir günün azabı** هُوَ يَوْمُ بَدْرٍ O gün bedir günüdür لَا خَيْرَ فِيهِ لِلْكُفَّارِ Kafirler için o günde hayır yoktur كَالرِّيحِ الْعَقِيمِ Tıpkı kısır rüzgar gibi الَّتِي Öyle rüzgar ki لَا تَأْتِي بِخَيْرٍ Hayır getirmeyen أَوْ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ لَا لَيْلَ بَعْدَهُ Veya sonrasında gece olmayan kıyamet günüdür

﴿اَلْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ﴾ أَيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿لِلّٰهِ﴾ وَحْدَهُ وَمَا تَضَمَّنَهُ مِنَ الْاِسْتِقْرَارِ نَاصِبٌ لِلظَّرْفِ ﴿يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ﴾ بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْكَافِرِينَ بِمَا بَيَّنَ بَعْدُ ﴿فَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ فِي جَنّٰتِ النَّعِيمِ ﴿٥٦﴾﴾ فَضْلًا مِنَ اللّٰهِ ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِاٰيٰتِنَا فَاُولٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٥٧﴾﴾ شَدِيدٌ بِسَبَبِ كُفْرِهِمْ ﴿وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ أَيْ طَاعَتِهِ مِنْ مَكَّةَ إِلَى الْمَدِينَةِ ﴿ثُمَّ قُتِلُوا اَوْ مَاتُوا لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللّٰهُ رِزْقًا حَسَنًا﴾ هُوَ رِزْقُ الْجَنَّةِ ﴿وَاِنَّ اللّٰهَ لَهُوَ خَيْرُ الرّٰزِقِينَ ﴿٥٨﴾﴾ أَفْضَلُ الْمُعْطِينَ ﴿لَيُدْخِلَنَّهُمْ مُدْخَلًا﴾ بِضَمِّ الْمِيمِ وَفَتْحِهَا أَيْ إِدْخَالًا أَوْ مَوْضِعًا ﴿يَرْضَوْنَهُ﴾ وَهُوَ الْجَنَّةُ ﴿وَاِنَّ اللّٰهَ لَعَلِيمٌ﴾ بِنِيَّاتِهِمْ ﴿حَلِيمٌ ﴿٥٩﴾﴾ عَنْ عِقَابِهِمْ اَلْاَمْرُ ﴿ذٰلِكَ﴾ الَّذِي قَصَصْنَاهُ عَلَيْكَ ﴿وَمَنْ عَاقَبَ﴾ جَازَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿بِمِثْلِ مَا عُوقِبَ بِهِ﴾ ظُلْمًا مِنَ الْمُشْرِكِينَ أَيْ قَاتَلَهُمْ كَمَا قَاتَلُوهُ فِي الشَّهْرِ الْمُحَرَّمِ ﴿ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ﴾ مِنْهُمْ أَيْ ظُلِمَ بِإِخْرَاجِهِ مِنْ مَنْزِلِهِ ﴿لَيَنْصُرَنَّهُ اللّٰهُ اِنَّ اللّٰهَ لَعَفُوٌّ﴾ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿غَفُورٌ ﴿٦٠﴾﴾ لَهُمْ عَنْ قِتَالِهِمْ فِي الشَّهْرِ الْحَرَامِ ﴿ذٰلِكَ﴾ النَّصْرُ ﴿بِاَنَّ اللّٰهَ يُولِجُ الَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي الَّيْلِ﴾ أَيْ يُدْخِلُ كُلًّا مِنْهُمَا فِي الْآخَرِ بِأَنْ يَزِيدَ بِهِ ذٰلِكَ مِنْ أَثَرِ قُدْرَتِهِ تَعَالَى الَّتِي بِهَا النَّصْرُ ﴿وَاَنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ﴾ دُعَاءَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿بَصِيرٌ ﴿٦١﴾﴾ بِهِمْ حَيْثُ جَعَلَ فِيهِمُ الْإِيمَانَ فَأَجَابَ دُعَاءَهُمْ ﴿ذٰلِكَ﴾ النَّصْرُ أَيْضًا ﴿بِاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْحَقُّ﴾ الثَّابِتُ ﴿وَاَنَّ مَا يَدْعُونَ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ يَعْبُدُونَ ﴿مِنْ دُونِهِ﴾ وَهُوَ الْأَصْنَامُ ﴿هُوَ الْبَاطِلُ﴾ الزَّائِلُ ﴿وَاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْعَلِيُّ﴾ أَيِ الْعَالِي عَلَى كُلِّ شَيْءٍ بِقُدْرَتِهِ ﴿الْكَبِيرُ ﴿٦٢﴾﴾ الَّذِي يُصْغِرُ كُلَّ شَيْءٍ سِوَاهُ ﴿اَلَمْ تَرَ﴾ تَعْلَمْ ﴿اَنَّ اللّٰهَ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً﴾ مَطَرًا ﴿فَتُصْبِحُ الْاَرْضُ مُخْضَرَّةً﴾ بِالنَّبَاتِ وَهٰذَا مِنْ أَثَرِ قُدْرَتِهِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَطِيفٌ﴾ بِعِبَادِهِ فِي إِخْرَاجِ النَّبَاتِ بِالْمَاءِ ﴿خَبِيرٌ ﴿٦٣﴾﴾ بِمَا فِي قُلُوبِهِمْ عِنْدَ تَأْخِيرِ الْمَطَرِ ﴿لَهُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ﴾ عَلَى جِهَةِ الْمُلْكِ ﴿وَاِنَّ اللّٰهَ لَهُوَ الْغَنِيُّ﴾ عَنْ عِبَادِهِ ﴿الْحَمِيدُ ﴿٦٤﴾﴾ لِأَوْلِيَائِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

56. O kıyamet **gününde mülk** yalnızca **Allah'ındır.**[1] **O** kâfirlerle mümi**nlerin arasında** sonrasında açıkladığı şeylerle **hükmeder; artık iman edip sâlih ameller işleyenler** Allah tealadan bir lütuf olarak **Naim cennetlerindedir.**

57. Kâfir olup bizim ayetlerimizi yalanlayanlar; işte küfürleri sebebiyle **onlar için şiddetli bir azap vardır.**

58. Allah'a itaat **yolunda** Mekke'den Medine'ye **hicret edip sonra öldürülen**

[1] لِلّٰهِ car mecrurun taşıdığı "istikrar" manası, zarfi (يومئذ) nasbetmiştir.

yahut ölenleri hiç şüphesiz Allah güzel bir rızıkla, cennet rızkıyla **rızıklandıracaktır. Şüphesiz Allah; evet O, rızık verenlerin en hayırlısı,** en üstünü**dür.**

59. **Elbette onları hoşnut olacakları** cennete **girdirmekle**[1] **girdirecektir.** Yahut razı olacakları bir yere girdirecektir. **Şüphe yok ki Allah elbette** onların niyetlerini **iyi bilendir,** onlara hemen azap etmeyerek **çok halimdir.**

60. Durum, sana anlattığımız **bu** olaydan ibaret! **Ve** müminlerden **her kim** müşrikler tarafından bir zulüm olarak **kendisine yapılan bir eziyete aynı şekilde eziyette bulunur,** yani onların yaptığı gibi haram ayda savaşır **da sonra yine** yurdundan çıkartılması suretiyle **kendisine zulmedilirse, elbette ona Allah yardım eder. Şüphe yok ki, Allah elbette** haram ayda yaptıkları savaştan dolayı müminleri **affedendir,** onlara **mağfiret buyurandır.**

61. **Bu** yardım, **Allah'ın geceyi gündüzün içine; gündüzü de gecenin içine girdirmesi sebebiyledir.** Yani birini diğeriyle artırarak onların her ikisini de diğerine dâhil etmesi sebebiyledir. Bu ise, müminlere yapılan yardımın kendisiyle gerçekleştiği kudretinin eseridir. **Ve şüphe yok ki Allah,** müminlerin duasını **tamamıyla işiticidir,** onları **görücüdür.** Şöyle ki; onlara iman nasip etmiş ve dualarına icabet etmiştir.

62. **Bu** yardım yine **Allah'ın; evet O'nun hak,** sabit; **kendisinden dışında ibadet ettikleri**[2] putlarınsa **batıl,** yok **olması ve elbette** her şey üzerinde kudretiyle **en yüce ve en büyük,** kendisi dışında her şey küçük **olanın ancak Allah olması sebebiyledir.**

63. **Görmedin,** bilmedin **mi ki, muhakkak Allah, gökten bir su,** yağmur **indirdi de yeryüzü** bitkilerle **yemyeşil oluverdi.** Bu da O'nun kudretinin eseridir. **Şüphe yok ki Allah** suyla bitki çıkarmak suretiyle kullarına karşı **çok lütufkârdır,** yağmur geciktiğinde onların kalplerinde olandan **çok haberdardır.**

64. **Göklerde olanlar da, yerde olanlar da** mülk olarak **O'nundur. Ve şüphe yok ki Allah; elbette O,** kullarından **ganidir,** dostları tarafından **övgüyü hak edendir.**

KELİME ANLAMI

56. اَلْمُلْكُ **Mülk** يَوْمَئِذٍ **O günde** أَيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ Yani kıyamet günü لِلّٰهِ **Allah'a aittir** *(Ne Olduğu Halde?)* وَحْدَهُ Tek olduğu halde وَمَا تَضَمَّنَهُ مِنَ الْاِسْتِقْرَارِ Tazammun etmiş olduğu istikrar نَاصِبٌ لِلظَّرْفِ Zarfı nasb etmiştir يَحْكُمُ **Hükmeder** بَيْنَهُمْ **Aralarında** بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْكَافِرِينَ İnananlarla inkar edenler arasında *(Ne İle?)* بِمَا بَيَّنَ بَعْدُ Bundan sonra

[1] مُدْخَلًا kelimesindeki م harfi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) zamme ile; hem de fetha ile okunmuştur.

[2] يَدْعُونَ fiili hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) ي harfiyle hem de ت harfiyle okunmuştur.

açıklananla فَالَّذِينَ **O kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Daha)* وَعَمِلُوا **Yaptılar** **(Neyi?)** الصَّالِحَاتِ **Salih amelleri** *(Nerededir?)* فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ **Naim cennetlerin-dedirler** فَضْلًا مِنَ اللهِ Allah'tan bir ikram olarak

57. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **İnkar ettiler** وَكَذَّبُوا **Ve yalanladılar** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِنَا **Ayetlerimizi** فَاُولٰٓئِكَ **İşte onlar var ya** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* عَذَابٌ مُهِينٌ **Alçaltan bir azap** شَدِيدٌ بِسَبَبِ كُفْرِهِمْ Küfürleri nedeniyle çok şiddetli

58. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** هَاجَرُوا **Hicret ettiler** *(Nerede?)* فِي سَبِيلِ اللهِ **Allah yolunda** ثُمَّ قُتِلُوا Yani Allah'a itaat uğruna مِنْ مَكَّةَ إِلَى الْمَدِينَةِ Mekke'den Medine'ye **Sonra öldürüldüler** اَوْ مَاتُوا **Veya öldüler** لَيَرْزُقَنَّهُمُ **Elbette onları rızklandıracaktır** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Ne ile?)* رِزْقًا حَسَنًا **Güzel bir rızkla** هُوَ رِزْقُ الْجَنَّةِ O rızk cennet rızkıdır. وَاِنَّ اللهَ **Şüphe yok ki Allah** لَهُوَ **Elbette o** خَيْرُ الرَّازِقِينَ **Verenlerin en hayırlısıdır** أَفْضَلُ الْمُعْطِينَ Verenlerin en üstünüdür.

59. لَيُدْخِلَنَّهُمْ **Elbette onları girdirecektir** *(Nereye?)* مُدْخَلًا **Girdirmekle/girilecek bir yere** أَيْ إِدْخَالًا أَوْ مَوْضِعًا بِضَمِّ الْمِيمِ وَفَتْحِهَا "mim"in zammesi ve fethasıyla okundu Yani girdirmekle veya bir yere يَرْضَوْنَهُ **O yerden hoşnut olacaklar** *(Öyle Yer Ki)* وَهُوَ الْجَنَّةُ O yer cennettir وَاِنَّ اللهَ **Şüphe yok ki Allah** لَعَلِيمٌ **Elbette ziyadesi ile bilendir** *(Neyi?)* بِنِيَّاتِهِمْ Onların niyetlerini حَلِيمٌ **Son derece halimdir** *(Neden?)* عَنْ عِقَابِهِمْ Onları azaba tabi tutmaktan

60. ذٰلِكَ İş الْاَمْرُ **Böyledir** الَّذِي قَصَصْنَاهُ عَلَيْكَ Sana kıssa ettiğimiz gibi وَمَنْ **Her kim** عَاقَبَ **Eziyet ederse** جَازٰى Cezalandırırsa *(Kim?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerden biri *(Ne ile?)* بِمِثْلِ مَا **O şeyin misli ile ki** عُوقِبَ **Eziyet edildi** *(Ne ile?)* بِهٖ **Onunla** ظُلْمًا مِنَ الْمُشْرِكِينَ Müşriklerden zulüm olarak أَيْ قَاتَلَهُمْ كَمَا قَاتَلُوهُ Yani onların savaştığı gibi onlarla savaşırsa *(Ne Zaman Da?)* فِي الشَّهْرِ الْمُحَرَّمِ Haram aylarda ثُمَّ بُغِيَ **Sonra yine zulmedilirse** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Kendisine** *(Kim Tarafından?)* مِنْهُمْ Müşrikler tarafından أَيْ ظُلِمَ بِإِخْرَاجِهِ مِنْ مَنْزِلِهِ Yani menzilinden çıkartılmakla zulme uğrarsa لَيَنْصُرَنَّهُ **Elbette ona yardım edecektir** *(Kim?)* اللهُ **Allah** اِنَّ اللهَ **Şüphe yok ki Allah** *(Nedir?)* لَعَفُوٌّ **Ziyade affedendir** *(Kimden?)* عَنِ الْمُؤْمِنِينَ İnananlardan *(Daha Nedir?)* غَفُورٌ **Ziyade yargılayandır** *(Kimi?)* لَهُمْ Onları *(Neden?)* عَنْ قِتَالِهِمْ فِي الشَّهْرِ الْحَرَامِ Haram aylarda savaşmalarından

61. ذٰلِكَ **İşte bu** النَّصْرُ Yardım *(Ne Sebebiyledir?)* بِاَنَّ اللهَ **Şundandır muhakkak ki**

Allah يُولِجُ **Girdirir** *(Neyi?)* الَّيْلَ **Geceyi** *(Neye?)* فِي النَّهَارِ **Gündüze** *(Daha)* وَيُولِجُ **Girdirir** النَّهَارَ **Gündüzü** *(Neye?)* فِي الَّيْلِ **Geceye** Yani أَيْ يُدْخِلُ كُلًّا مِنْهُمَا فِي الْآخَرِ her birini diğerine girdirir بِأَنْ يُزِيدَ بِهِ Söyle ki biri ile artar تَعَالَى ذٰلِكَ İşte bu Allah-u teâla'nın kudretinin eserindendir الَّتِي Öyle kudreti ki بِهَا النَّصْرُ Yardım onunla tecelli eder وَاَنَّ اللهَ **Şüphe yok ki Allah** سَمِيعٌ **Hakkıyla işitendir** *(Neyi?)* دُعَاءَ الْمُؤْمِنِينَ İnananların çağrısını بَصِيرٌ **Hakkıyla görendir** *(Kimi?)* بِهِمْ Onları حَيْثُ فَأَجَابَ دُعَاءَهُمْ جَعَلَ فِيهِمُ الْإِيمَانَ Şöyle ki:onların kalplerinde imanı yarattı Ve dualarına icabet etti

62. ذٰلِكَ **İşte bu** النَّصْرُ أَيْضًا Aynı şekilde yardım *(Ne Sebebiyledir?)* بِاَنَّ اللهَ **Şundandır** وَاَنَّ مَا **muhakkak ki Allah** هُوَ **Ancak o** الْحَقُّ **Hakk'tır** الثَّابِتُ Gerçek var olandır يَعْبُدُونَ **Her ne şey ki** يَدْعُونَ **ona ibadet ediyorlar** بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Ya ve ta ile okundu İbadet ediyorlar *(O ibadet ettikleri şey de nedir?)* مِنْ دُونِهِ **Allah'tan başkası** وَهُوَ الْأَصْنَامُ O başkası putlardır هُوَ **O** الْبَاطِلُ **Batıldır** الزَّائِلُ Yok olandır وَاَنَّ اللهَ **Ve şüphe yok ki Allah** هُوَ **Ancak o** الْعَلِيُّ **En yücedir** أَيِ الْعَالِي عَلَى كُلِّ شَيْءٍ بِقُدْرَتِهِ Kudretiyle her şeye üstün olandır الْكَبِيرُ **En büyüktür** الَّذِي Öyle büyük ki سِوَاهُ يُصْغِرُ كُلَّ شَيْءٍ Onun dışında her şey küçük kalır

63. اَلَمْ تَرَ **Görmedin mi?** تَعْلَمْ Bilmedin mi?*(Neyi?)* اَنَّ اللهَ **Şüphesiz ki Allah** اَنْزَلَ **İndirdi** *(Nerden?)* مِنَ السَّمَآءِ **Gökten** *(Ne?)* مَآءً **Su** مَطَرًا Yağmur فَتُصْبِحُ **Bu sebeple oluyor** *(Ne?)* الْاَرْضُ **Yer** *(Ne?)* مُخْضَرَّةً **Yemyeşil** *(Ne İle?)* بِالنَّبَاتِ Nebatatla وَهٰذَا مِنْ أَثَرِ قُدْرَتِهِ Bu onun kudretinin eserindendir اِنَّ اللهَ **Şüphe yok ki Allah** *(Nedir?)* لَطِيفٌ **Çok lütufkârdır** *(Kime?)* بِعِبَادِهِ Kullarına *(Ne Hakkında?)* فِي إِخْرَاجِ النَّبَاتِ بِالْمَاءِ Su ile nebatatı çıkarma hakkında *(Daha Nedir)* خَبِيرٌ **Tamamen haberdardır** *(Neden?)* بِمَا فِي قُلُوبِهِمْ Gönüllerine gelenden عِنْدَ تَأْخِيرِ الْمَطَرِ Yağmurun gecikmesinden ötürü

64. لَهُ **Onun içindir** مَا **O şeylerin tamamı ki** *(Neresidirler?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** *(Daha)* وَمَا فِي الْاَرْضِ **ve yerde olan her şey** عَلَى جِهَةِ الْمُلْكِ Malik olma cihetiyle وَاِنَّ اللهَ **Şüphe yok ki Allah** لَهُوَ **Elbette o** *(Nedir?)* الْغَنِيُّ **Zengindir** عَنْ عِبَادِهِ Kullarına muhtaç olmaktan *(Daha nedir)* الْحَمِيدُ **Çok övülendir** *(Kim tarafından?)* لِأَوْلِيَائِهِ Dostları tarafından

﴿أَلَمْ تَرَ﴾ تَعْلَمْ ﴿أَنَّ اللهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ﴾ مِنَ الْبَهَائِمِ ﴿وَالْفُلْكَ﴾ السُّفُنَ ﴿تَجْرِي فِي الْبَحْرِ﴾ لِلرُّكُوبِ وَالْحَمْلِ ﴿بِأَمْرِهِ﴾ بِإِذْنِهِ ﴿وَيُمْسِكُ السَّمَآءَ﴾ مِنْ ﴿أَنْ﴾ أَوْ لِئَلَّا ﴿تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾ فَتُهْلِكُوا ﴿إِنَّ اللهَ بِالنَّاسِ لَرَؤُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٦٥﴾﴾ فِي التَّسْخِيرِ وَالْإِمْسَاكِ ﴿وَهُوَ الَّذِي أَحْيَاكُمْ﴾ بِالْإِنْشَاءِ ﴿ثُمَّ يُمِيتُكُمْ﴾ عِنْدَ انْتِهَاءِ آجَالِكُمْ ﴿ثُمَّ يُحْيِيكُمْ﴾ عِنْدَ الْبَعْثِ ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ﴾ الْمُشْرِكَ ﴿لَكَفُورٌ ﴿٦٦﴾﴾ لِنِعَمِ اللهِ بِتَرْكِهِ تَوْحِيدَهُ ﴿لِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا﴾ بِفَتْحِ السِّينِ وَكَسْرِهَا شَرِيعَةً ﴿هُمْ نَاسِكُوهُ﴾ عَامِلُونَ بِهِ ﴿فَلَا يُنَازِعُنَّكَ﴾ يُرَادُ بِهِ لَا تُنَازِعْهُمْ ﴿فِي الْأَمْرِ﴾ أَيْ أَمْرِ الذَّبِيحَةِ إِذْ قَالُوا مَا قَتَلَ اللهُ أَحَقُّ أَنْ تَأْكُلُوهُ مِمَّا قَتَلْتُمْ ﴿وَادْعُ إِلَى رَبِّكَ﴾ أَيْ إِلَى دِينِهِ ﴿إِنَّكَ لَعَلَى هُدًى﴾ دِينٍ ﴿مُسْتَقِيمٍ ﴿٦٧﴾﴾ ﴿وَإِنْ جَادَلُوكَ﴾ فِي أَمْرِ الدِّينِ ﴿فَقُلِ اللهُ أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٦٨﴾﴾ فَيُجَازِيكُمْ عَلَيْهِ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ ﴿اللهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ﴾ أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ وَالْكَافِرُونَ ﴿يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٦٩﴾﴾ بِأَنْ يَقُولَ كُلٌّ مِنَ الْفَرِيقَيْنِ خِلَافَ قَوْلِ الْآخَرِ ﴿أَلَمْ تَعْلَمْ﴾ اَلْاِسْتِفْهَامُ فِيهِ لِلتَّقْرِيرِ ﴿أَنَّ اللهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَآءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذٰلِكَ﴾ أَيْ مَا ذُكِرَ ﴿فِي كِتَابٍ﴾ هُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ ﴿إِنَّ ذٰلِكَ﴾ اَىْ عِلْمَ مَا ذُكِرَ ﴿عَلَى اللهِ يَسِيرٌ ﴿٧٠﴾﴾ سَهْلٌ ﴿وَيَعْبُدُونَ﴾ أَيِ الْمُشْرِكُونَ ﴿مِنْ دُونِ اللهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ﴾ هُوَ الْأَصْنَامُ ﴿سُلْطَانًا﴾ حُجَّةً ﴿وَمَا لَيْسَ لَهُمْ بِهِ عِلْمٌ﴾ أَنَّهَا آلِهَةٌ ﴿وَمَا لِلظَّالِمِينَ﴾ بِالْإِشْرَاكِ ﴿مِنْ نَصِيرٍ ﴿٧١﴾﴾ يَمْنَعُ عَنْهُمْ عَذَابَ اللهِ ﴿وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا﴾ مِنَ الْقُرْآنِ ﴿بَيِّنَاتٍ﴾ ظَاهِرَاتٍ حَالٌ ﴿تَعْرِفُ فِي وُجُوهِ الَّذِينَ كَفَرُوا الْمُنْكَرَ﴾ أَيِ الْإِنْكَارَ لَهَا أَيْ أَثَرَهُ مِنَ الْكَرَاهَةِ وَالْعُبُوسِ ﴿يَكَادُونَ يَسْطُونَ بِالَّذِينَ يَتْلُونَ عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا﴾ أَيْ يَقَعُونَ فِيهِمْ بِالْبَطْشِ ﴿قُلْ أَفَأُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ ذٰلِكُمْ﴾ اَىْ بِأَكْرَهَ إِلَيْكُمْ مِنَ الْقُرْآنِ الْمَتْلُوِّ عَلَيْكُمْ هُوَ ﴿النَّارُ وَعَدَهَا اللهُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ بِأَنَّ مَصِيرَهُمْ إِلَيْهَا ﴿وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٧٢﴾﴾ هِيَ

TÜRKÇE ANLAMI

65. Görmedin, bilmedin **mi ki, muhakkak Allah, yerde olan** hayvan**ları ve emri,** izniyle **denizde akıp giden gemileri de** üzerinize binmeniz ve yük taşımanız için **sizin emrinize verdi. Ve göğü de izni olmaksızın yerin üzerine düşmesin diye tutuyor;** yoksa helak olursunuz. **Şüphe yok ki, Allah** (yerdekileri ve gökte yüzen gemileri) emrine verme ve (düşmesin diye göğü) tutma hususlarında **insanlara karşı çok şefkatli, çok merhametlidir.**

66. Ve O, o zattır ki, size ilk defa **hayat vermiştir, sonra** ecelleriniz sona erdiğinde **sizi öldürecektir, sonra** diriliş vaktinde **sizi diriltecektir. Şüphe yok ki,** müşrik **insan** Cenabı Hakkı tevhit etmeyerek **elbette** onun nimetlerine karşı **çok nankördür.**

67. **Her bir ümmet için bir şeriat[1] kıldık ki, onlar onunla amel ederler. Artık** "Allah'ın öldürdüğünü yemeniz, kendi öldürdüğünüz yemenizden daha iyidir" diyerek boğazlanmış hayvan **konusunda seninle tartışmasınlar.** Yani "onlarla tartışma!" demektir. **Ve Rabbin**in dinine **davet et! Şüphe yok ki sen, elbette dosdoğru bir hidayet,** din **üzerindesin.**

68. **Ve eğer** din hususunda **seninle mücadele ederlerse, artık de ki: «Sizin ne yaptığınızı Allah çok iyi bilendir,** amelinize mukabil sizin karşılığınızı verecektir.» Bu hüküm, savaşla ilgili emirden önceydi.

69. Ey inananlar ve inkar edenler! **Allah,** her birinizin diğerinin aksine söz söylemek suretiyle **kendisinde ihtilaf ettiğiniz şeyler hakkında Kıyamet günü aranızda hükmedecektir.**

70. **Bilmedin mi ki,[2] şüphesiz Allah, gökte ve yerde olanı bilir. Muhakkak ki bu** anlatılanlar **bir kitapta,** levh-i mahfuzda**dır. Hakikaten bu** anılan şeyleri bilmek, **Allah'a göre çok kolaydır.**

71. Müşrikler **Allah'tan başka öyle bir şeye,** putlara **ibadet ederler ki, ona dair ne bir hüccet indirmiştir, ne de kendileri için ona,** putların ilah olduğuna **dair bir bilgi vardır.** Şirk koşarak **zulmedenler için bir yardımcı,** kendilerinden Allah'ın azabını engelleyecek biri **yoktur.**

72. **Onlara karşı** Kur'ân'dan **ayetlerimiz apaçık olarak[3] okunduğu zaman o kâfir olanların yüzlerinde** gördüğün hoşnutsuzluk ve burun kıvırmalardan, o ayetlere karşı **bir inkâr olduğunu anlarsın. Onlar, kendilerine karşı ayetlerimizi okuyanlara neredeyse saldıracaklar,** şiddet kullanarak üzerlerine atılacaklar. **De ki: «O inkârınızdan** sizin için **daha kötü olanı** üzerinize okunan Kur'ân'dan **size haber vereyim mi?** O **Ateş'tir; Allah onu,** varacakları yer olarak **kâfirlere vaadetmiştir. Ve ne fena gidilecek yer** o ateş!

KELİME ANLAMI

65. **Görmedin mi?** اَلَمْ تَرَ Bilmedin mi?*(Neyi?)* تَعْلَمْ **Muhakkak ki Allah** اَنَّ اللّٰهَ **Sizin hizmetinize verdi** سَخَّرَ لَكُمْ *(Neyi?)* **Yerde olanları** مَا فِي الْاَرْضِ Hayvanlardan مِنَ الْبَهَائِمِ **Gemileri** وَالْفُلْكَ Gemileri السُّفُنَ *(Öyle Gemiler Ki)* **Yüzüyor** تَجْرِي *(Nerede?)* **Denizde** فِي الْبَحْرِ *(Niçin?)* Binmek ve yük taşımak için لِلرُّكُوبِ وَالْحَمْلِ *(Ne İle Hizmetinize Verdi?)* **Emri ile** بِاَمْرِهٖ İzni ile بِاِذْنِهٖ **Tutar korur** وَيُمْسِكُ *(Neyi?)* السَّمَآءَ **Göğü** مِنْ Neden? اَنْ تَقَعَ **Düşmekten** *(Nereye?)* عَلَى الْاَرْضِ **Yeryüzüne** اَوْ لِئَلَّا veya yeryüzüne düşmesin için **İzni olmadıkça** اِلَّا بِاِذْنِهٖ Ve helak olurdunuz فَتُهْلَكُوا

[1] مَنْسَكًا kelimesi fethalı س harfiyle okunur.

[2] Ayetteki istifham takrir içindir.

[3] Ayetteki بَيِّنَاتٍ kelimesi آيَاتُنَا kelimesinden haldir.

(tutmasaydı) اِنَّ اللّٰهَ **Şüphe yok ki Allah** *(Kime?)* بِالنَّاسِ **İnsanlara** لَرَؤُوفٌ **Çok şefkatlidir** رَحِيمٌ **Çok merhametlidir** فِي التَّسْخِيرِ Eşyayı hizmetinize sunmada وَالْإِمْسَاكِ Ve göğü düşmekten korumada

66. وَهُوَ **O Allah** الَّذِيْ **Öyle Allah tır ki** اَحْيَاكُمْ **Size hayat verdi** *(Ne İle?)* بِالْإِنْشَاءِ Yoktan var etmekle ثُمَّ يُمِيتُكُمْ **Sonra sizi öldürecek** عِنْدَ انْتِهَاءِ آجَالِكُمْ Ecelleriniz sona erdiğinde ثُمَّ يُحْيِيكُمْ **Sonra sizi (tekrar) diriltecek** عِنْدَ الْبَعْثِ Dirilme esnasında اِنَّ الْاِنْسَانَ **Gerçekten insan** الْمُشْرِكَ Yani müşrik لَكَفُورٌ **Çok nankördür** لِنِعَمِ اللّٰهِ Allah'ın nimetlerine *(Ne İle?)* بِتَرْكِهِ تَوْحِيدَهُ Tevhidi terk etmekle

67. لِكُلِّ اُمَّةٍ **Her ümmet için** جَعَلْنَا **Biz yaptık** *(Ne?)* مَنْسَكًا **Bir ibadet tarzı** بِفَتْحِ السِّينِ وَكَسْرِهَا Sinin fethasıyla ve kesresiyle okundu شَرِيعَةً Şeriat هُمْ نَاسِكُوهُ **Onlar onu uygularlar** عَامِلُونَ بِهِ Onunla amel ederler فَلَا يُنَازِعُنَّكَ **Öyle ise seninle çekişmesinler** يُرَادُ بِهِ Bu cümle ile kast edilir لَا تُنَازِعْهُمْ Onlarla çekişme *(Nerede?)* فِي الْاَمْرِ **Bu işte** أَيْ أَمْرِ الذَّبِيحَةِ Yani hayvan boğazlama işinde إِذْ قَالُوا Zira:dediler ki مَا قَتَلَ اللّٰهُ Allah'ın öldürdüğü أَحَقُّ أَنْ تَأْكُلُوهُ Yenilmeye daha layıktır *(Neden?)* مِمَّا قَتَلْتُمْ Sizin öldürdüğünüzden وَادْعُ **Sen davet et** *(Kime?)* اِلٰى رَبِّكَ **Rabbine** أَيْ إِلٰى دِينِهِ Yani dinine اِنَّكَ **Şüphesiz sen** لَعَلٰى هُدًى **Elbette yol üzeresin** دِينٍ Din üzeresin *(Öyle Din Ki)* مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru**

68. وَاِنْ جَادَلُوكَ **Eğer esinle münakaşa ederlerse** *(Nerede?)* فِي أَمْرِ الدِّينِ Din işlerinde فَقُلِ اللّٰهُ **O halde söyle Allah** *(Nedir?)* اَعْلَمُ **çok iyi bilmektedir** *(Neyi?)* بِمَا تَعْمَلُونَ **Yaptıklarınızı** وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ فَيُجَازِيكُمْ عَلَيْهِ Sizi buna karşılık cezalandıracak Bu savaşma emri gelmeden önce idi

69. اَللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* يَحْكُمُ **Hükmünü verecektir** *(Kim arasında?)* بَيْنَكُمْ **Sizin aranızda** أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ وَالْكَافِرُونَ Ey inananlar ve inkar edenler! *(Ne Zamanda?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** *(Neyde Hükmünü Verecek?)* فِيمَا **O şey ki** كُنْتُمْ **Siz oldunuz** فِيهِ **Onda** *(Ne Oldunuz?)* تَخْتَلِفُونَ **İhtilaf ediyorsunuz (birbirinizle çekişiyorsunuz)** بِأَنْ يَقُولَ كُلٌّ مِنَ الْفَرِيقَيْنِ Şöyle ki:her iki fırkadan bir diyor *(Neyi?)* خِلَافَ قَوْلِ الْآخَرِ Diğerinin sözüne aykırı olanı

70. اَلَمْ تَعْلَمْ **Bilmez misin ki** اَلْاِسْتِفْهَامُ فِيهِ لِلتَّقْرِيرِ İstifham burada takriridir *(Neyi?)* اَنَّ اللّٰهَ **Şüphe yok ki Allah** يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* مَا **O şeyleri ki** *(Nerededirler?)* فِي السَّمَآءِ **Göktedirler** *(Daha)* وَالْاَرْضِ **Yerdedirler** اِنَّ ذٰلِكَ **Hiç şüphesiz bu** أَيْ مَا ذُكِرَ

Yani bu zikredilenler (yerde ve gökte olanlar) *(Nedir?)* فِي كِتَابٍ **Bir kitaptadır** هُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ O kitap levh-i mahfuz dur إِنَّ ذٰلِكَ **Kuşkusuz bu** اَىْ عِلْمَ مَا ذُكِرَ Yani bu zikredilenleri bilmek *(Kime?)* عَلَى اللهِ **Allah'a** *(Nedir?)* يَسِيرٌ **Çok kolaydır** سَهْلٌ Çok basittir

71. . وَيَعْبُدُونَ **İbadet ediyorlar** أَيِ الْمُشْرِكُونَ Yani müşrikler *(Kimden Başka?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** *(Neye?)* مَا **O şeye ki** لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ **Allah ona dair indirmemiştir** هُوَ الْأَصْنَامُ O şey putlardır *(Ne İndirmemiştir?)* سُلْطَانًا **Delil** حُجَّةً Hüccet *(Daha)* وَمَا **O şeye ki** لَيْسَ **Olmadı** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne hakkında?)* بِهِ **Onun hakkında** *(Ne?)* عِلْمٌ **Bir bilgi** *(Ne Diye?)* أَنَّهَا آلِهَةٌ Onlar ilahtır diye وَمَا لِلظَّالِمِينَ **Zalimler için yoktur** *(Ne İle Zalim Olmuş?)* بِالْإِشْرَاكِ Şirk koşmakla *(Ne Yoktur?)* مِنْ نَصِيرٍ **Hiçbir yardımcı yoktur** يَمْنَعُ عَنْهُمْ عَذَابَ اللهِ Onlardan Allah'ın azabını engelliyecek

72. وَإِذَا تُتْلَى **Okunduğu vakit** *(Kim Üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne?)* اٰيَاتُنَا **Ayetlerimiz** *(Neden Olan?)* مِنَ الْقُرْآنِ Kur'an'dan olan *(Ne Oldukları Halde?)* بَيِّنَاتٍ **Açık açık** ظَاهِرَاتٍ Anlaşılır bir halde حَالٌ "beyyinat" kelimesi haldir تَعْرِفُ **Sezersin** *(Nerede?)* الْمُنْكَرَ فِي وُجُوهِ الَّذِينَ كَفَرُوا **Kafirlerin yüzlerin de** *(Neyi Sezersin?)* **Hoşnutsuzluğu** أَيِ الْإِنْكَارَ لَهَا Yani ayetlere karşı inkarı أَيْ أَثَرَهُ مِنَ الْكَرَاهَةِ Yani inkarın belirtisi olan hoşnutsuzluğu وَالْعُبُوسِ Ve asık çehreliği يَكَادُونَ يَسْطُونَ **Nerede ise saldıracaklar** *(Kime?)* بِالَّذِينَ **O kimselere ki** يَتْلُونَ **Okuyorlar** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** اٰيَاتِنَا **Ayetlerimizi** *(Neyi?)* أَيْ يَقَعُونَ فِيهِمْ بِالْبَطْشِ Yani saldırmakla aralarına dalacaklar قُلْ **Söyle** أَفَأُنَبِّئُكُمْ:**Size haber vereyim mi?** *(Neyi?)* بِشَرٍّ **Daha şerlisini** *(Neden?)* مِنْ ذٰلِكُمْ **O inkarınızdan** اَىْ بِأَكْرَهَ إِلَيْكُمْ مِنَ الْقُرْآنِ Yani size, Kur'an'dan daha çirkin gelecek bir şeyi *(Öyle Kur'an ki)* عَلَيْكُمُ الْمَتْلُوِّ Üzerinize okunan هُوَ اَلنَّارُ O **Cehennemdir** وَعَدَهَا **Onu vaat etti** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kime?)* الَّذِينَ **O kimselere ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Ne Diye?)* بِأَنَّ مَصِيرَهُمْ إِلَيْهَا Onların dönüşleri cehennemdir diye, وَبِئْسَ الْمَصِيرُ **Ne fena gidilecek yerdir** هِيَ O cehennem

﴿يَآ أَيُّهَا النَّاسُ﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ ﴿ضُرِبَ مَثَلٌ فَاسْتَمِعُوا لَهُ﴾ وَهُوَ ﴿إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ﴾ تَعْبُدُونَ ﴿مِنْ دُونِ اللهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ وَهُمُ الْأَصْنَامُ ﴿لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا﴾ اِسْمُ جِنْسٍ وَاحِدُهُ ذُبَابَةٌ يَقَعُ عَلَى الْمُذَكَّرِ وَالْمُؤَنَّثِ ﴿وَلَوِ اجْتَمَعُوا لَهُ﴾ لِخَلْقِهِ ﴿وَإِنْ يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا﴾ مِمَّا عَلَيْهِمْ مِنَ الطِّيبِ وَالزَّعْفَرَانِ الْمُلَطَّخِينَ بِهِ ﴿لَا يَسْتَنْقِذُوهُ﴾ لَا يَسْتَرِدُّوهُ ﴿مِنْهُ﴾ لِعَجْزِهِمْ فَكَيْفَ يَعْبُدُونَ شُرَكَاءَ اللهِ تَعَالَى هٰذَا أَمْرٌ مُسْتَغْرَبٌ عَبَّرَ عَنْهُ بِضَرْبِ الْمَثَلِ ﴿ضَعُفَ الطَّالِبُ﴾ الْعَابِدُ ﴿وَالْمَطْلُوبُ ﴿٧٣﴾﴾ الْمَعْبُودُ ﴿مَا قَدَرُوا اللهَ﴾ عَظَّمُوهُ ﴿حَقَّ قَدْرِهِ﴾ عَظَمَتِهِ إِذْ أَشْرَكُوا بِهِ مَا لَمْ يَمْتَنِعْ مِنَ الذُّبَابِ وَلَا يَنْتَصِفُ مِنْهُ ﴿إِنَّ اللهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٧٤﴾﴾ غَالِبٌ ﴿اَللهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَآئِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ﴾ رُسُلًا نَزَلَ لَمَّا قَالَ الْمُشْرِكُونَ أَأُنْزِلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ مِنْ بَيْنِنَا ﴿إِنَّ اللهَ سَمِيعٌ﴾ لِمَقَالَتِهِمْ ﴿بَصِيرٌ ﴿٧٥﴾﴾ بِمَنْ يَتَّخِذُهُ رَسُولًا كَجِبْرِيلَ وَمِيكَائِيلَ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُحَمَّدٍ وَغَيْرِهِمْ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِمْ وَسَلَّمَ ﴿يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ﴾ أَيْ مَا قَدَّمُوا وَمَا خَلَّفُوا وَمَا عَمِلُوا وَمَا هُمْ عَامِلُونَ بَعْدُ ﴿وَإِلَى اللهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٧٦﴾﴾ ﴿يَآ أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا﴾ أَيْ صَلُّوا ﴿وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ﴾ وَحِّدُوهُ ﴿وَافْعَلُوا الْخَيْرَ﴾ كَصِلَةِ الرَّحِمِ وَمَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ ﴿لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٧٧﴾﴾ تَفُوزُونَ بِالْبَقَاءِ فِي الْجَنَّةِ ﴿وَجَاهِدُوا فِي اللهِ﴾ لِإِقَامَةِ دِينِهِ ﴿حَقَّ جِهَادِهِ﴾ بِاسْتِفْرَاغِ الطَّاقَةِ فِيهِ وَنَصْبُ حَقَّ عَلَى الْمَصْدَرِ ﴿هُوَ اجْتَبَاكُمْ﴾ اِخْتَارَكُمْ لِدِينِهِ ﴿وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ﴾ أَيْ ضِيقٍ بِأَنْ سَهَّلَهُ عِنْدَ الضَّرُورَاتِ كَالْقَصْرِ وَالتَّيَمُّمِ وَأَكْلِ الْمَيْتَةِ وَالْفِطْرِ لِلْمَرَضِ وَالسَّفَرِ ﴿مِلَّةَ أَبِيكُمْ﴾ مَنْصُوبٌ بِنَزْعِ الْخَافِضِ الْكَافِ ﴿إِبْرَاهِيمَ﴾ عَطْفُ بَيَانٍ ﴿هُوَ﴾ أَيِ اللهُ ﴿سَمَّاكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلَ هٰذَا الْكِتَابِ ﴿وَفِي هٰذَا﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنَّهُ بَلَّغَكُمْ ﴿وَتَكُونُوا﴾ أَنْتُمْ ﴿شُهَدَآءَ عَلَى النَّاسِ﴾ أَنَّ رُسُلَهُمْ بَلَّغَتْهُمْ ﴿فَأَقِيمُوا الصَّلٰوةَ﴾ دَاوِمُوا عَلَيْهَا ﴿وَآتُوا الزَّكٰوةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللهِ﴾ ثِقُوا بِهِ ﴿هُوَ مَوْلٰيكُمْ﴾ نَاصِرُكُمْ وَمُتَوَلِّي أُمُورِكُمْ ﴿فَنِعْمَ الْمَوْلٰى﴾ هُوَ ﴿وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴿٧٨﴾﴾ أَيِ النَّاصِرُ لَكُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

73. Ey Mekkeli **insanlar! Bir misal verildi, şimdi onu dinleyin: Allah'tan başka ibadet ettiğiniz** putlar, **sineği**[1] **bile yaratamazlar; onu** yaratmak **için bir araya gelseler bile... Sinek, onlar**ın üzerinde bulunan kendilerine sürülmüş koku ve zaferan**dan bir şey kapsa,** aciz olduklarından dolayı **bunu**

[1] ذُبَابًا kelimesi ism-i cinstir. Müfredi ,hem müzekker hem de müennes olarak kullanılan ذُبَابَةٌ kelimesidir.

ondan geri de alamazlar. Dolayısıyla nasıl oluyor da, Allah'a ortak olarak ibadet ediliyorlar. Bu durum kendisinden misal diye bahsedilmiş ilginç bir olaydır. **İsteyen,** ibadet eden **de aciz, kendinden istenen** mâbud **da!**

74. Sinekten korunamayan, ona karşılık dahi veremeyen şeyleri kendisine ortak koşarak **Allah'ın kadrini,** yüceliğini **hakkıyla takdir edemediler,** onu yüceltemediler. **Şüphe yok ki, Allah elbette güçlüdür, azizdir,** üstündür.

75. **Allah meleklerden elçiler seçer, insanlardan da** elçiler (seçer). Bu ayet Müşriklerin "Bu öğüt aramızdan ona mı indirildi" sözleri üzerine nazil olmuştur. **Muhakkak ki, Allah** onların söylediklerini **tamamen işiticidir,** Cibril ve Mikail; İbrahim ve Muhammed (Allah hepsine salât-u selam etsin) gibi kimseleri, ayrıca bunların dışındakilerden kimi elçi edindiğini **görendir.**

76. **Onların önlerindekini de, arkalarındakini de,** yaptıklarını da yapacaklarını da **bilir. Ve bütün işler Allah'a döndürülür.**

77. **Ey iman edenler, rükû edin, secde edin,** yalnız **Rabbinize ibadette bulunun ve** sıla-i rahim ve iyi davranışlardan **hayır işleyin ki,** cennette ebedi kalarak **kurtuluşa eresiniz.**

78. **Ve** dinini ayakta tutmak için **Allah yolunda hakkıyla**[1], bu yolda tüm gücünüzü kullanarak **cihat ediniz. O sizi** dini için **seçti ve** zorluk bulunduğunda "namazı kısaltmak", "teyemmüm", "leş yeme", "yolculuk ve "hastalıktan dolayı oruç tutmama" gibi hükümlerle dini kolaylaştırmak suretiyle **sizin üzerinize dinde hiçbir güçlük,** sıkıntı **yapmadı; (tıpkı) babanız İbrahim'in**[2] **dini gibi.**[3] **O** Allah, kıyamet günü size tebliğ ettiğine dair **Peygamber üzerinize şahit olsun ve siz de** peygamberlerinin kendilerine tebliğ ettiğine dair **insanlar üzerine şahit olasınız diye, bu** Kur'ân**dan önce de, bu** Kur'ân**da da size "Müslümanlar" ismini vermişti. Artık namazı dosdoğru kıl**maya devam ed**in, zekâtı verin ve Allah'a sığının,** O'na güvenin. **O sizin mevlânız,** yardımcınız ve işlerinizi yürüten**dir. İşte** o **ne güzel mevlâ ve ne güzel yardımcı** size!

KELİME ANLAMI

73. يَآ اَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar** أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ Yani Mekke halkı ضُرِبَ **Verildi** *(Ne?)* مَثَلٌ **Bir misal** فَاسْتَمِعُوا **Şimdi dinleyin** *(Neyi?)* لَهُ **Onu** وَهُوَ O misal şudur اِنَّ الَّذِيْنَ **Muhakkak ki o kimseler** تَدْعُوْنَ **Dua ediyorlar** تَعْبُدُوْنَ İbadet ediyorlar *(Neye?)* مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ **Allah'tan başka bir şeye** أَيْ غَيْرِهِ Yani Allah'tan gayri ki وَهُمُ الْأَصْنَامُ Onlar putlardır لَنْ يَخْلُقُوا **Onlar asla yaratmazlar** *(Ne?)* ذُبَابًا **Bar sinek** اِسْمُ جِنْسٍ İsmi cinstir vahidi "zübabetün" dür وَاحِدُهُ ذُبَابَةٌ يَقَعُ عَلَى الْمُذَكَّرِ وَالْمُؤَنَّثِ Müzekkere de

[1] حَقَّ جِهَادِهِ kelimesi mastar olarak nasbedilmiştir.

[2] إِبْرَاهِيمَ kelimesi atfi beyandır.

[3] مِلَّةَ kelimesi cer edici harf olan كَ harfi çıkartılarak nasbedilmiştir.

müennese de kullanılır وَلَوِ اجْتَمَعُوا **Velev ki hepsi toplanmış olsun** *(Ne için?)* لَهُ **onun için** لِخَلْقِهِ Sineği yaratmak için وَإِنْ يَسْلُبْهُمُ **Eğer onlardan kapsa** *(Ne?)* الذُّبَابُ **Sinek** *(Neyi?)* شَيْئًا **Her hangi bir şeyi** *(Neden Olan?)* مِمَّا عَلَيْهِمْ مِنَ الطِّيبِ O putların kendisine bulanmış olduğu وَالزَّعْفَرَانِ Üzerlerinde bulunan koku ve zâferandan *(Öyle koku ve zaferan ki)* بِهِ الْمُلَطَّخِينَ لَا يَسْتَنْقِذُوهُ **Onu kurtaramazlar** لَا يَسْتَرِدُّوهُ Geri alamazlar *(Neden?)* مِنْهُ **Sinekten** *(Niçin?)* لِعَجْزِهِمْ Aciz oldukları için فَكَيْفَ يَعْبُدُونَ Nasıl ibadet ederler شُرَكَاءَ اللهِ تَعَالَى Ortaktan münezzeh olan Allah'a koştukları ortaklara هٰذَا أَمْرٌ مُسْتَغْرَبٌ Bu çok garip bir iştir عَبَّرَ عَنْهُ Bu yüzden tabir etti *(Ne Diye?)* بِضَرْبِ الْمَثَلِ Darb-ı mesel diye ضَعُفَ **Aciz kaldı** الطَّالِبُ *(Kim?)* **İsteyen** الْعَابِدُ Tapan *(Daha)* وَالْمَطْلُوبُ **İstenilen** الْمَعْبُودُ Tapılan

74. مَا قَدَرُوا **Taktir edemediler** *(Kimi?)* اللهَ **Allah'ı** عَظَّمُوهُ Onun büyüklüğünü bilemediler *(Nasıl?)* حَقَّ قَدْرِهِ **Kadrinin hakkıyla** عَظَمَتِهِ Bi hakkın büyüklüğüyle إِذْ أَشْرَكُوا بِهِ Zira Allah'a ortak koştular *(Neyi?)* مَا لَمْ يَمْتَنِعْ مِنَ الذُّبَابِ Sinekten kendini koruyamayan şeyi وَلَا يَنْتَصِفُ مِنْهُ Ve ondan hakkını almayan إِنَّ اللهَ **Şüphe yok ki Allah** *(Nedir?)* لَقَوِيٌّ **Çok kuvvetlidir** *(Daha Nedir)* عَزِيزٌ **Azizdir** غَالِبٌ Galiptir

75. اللهُ **Allah** يَصْطَفِي **Seçer** *(Kimden?)* مِنَ الْمَلَائِكَةِ **Meleklerden** *(Ne?)* رُسُلًا **Elçiler** *(Daha)* وَمِنَ النَّاسِ **İnsanlardan da seçer** *(Ne?)* رُسُلًا Elçiler نَزَلَ Bu ayet indi لَمَّا قَالَ الْمُشْرِكُونَ Müşrikler dedikleri zaman أَأُنْزِلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ Kur'an, onamı indi مِنْ بَيْنِنَا Aramızdan إِنَّ اللهَ **Şüphesiz Allah** *(Nedir?)* سَمِيعٌ **Tamamen işitendir** *(Neyi?)* لِمَقَالَتِهِمْ Onların sözlerini *(Daha Nedir)* بَصِيرٌ **Ziyadesi ile görendir** *(Kimi?)* بِمَنْ يَتَّخِذُهُ رَسُولًا Elçi edindiği kişiyi كَجِبْرِيلَ Cibril,(a s) وَمِيكَائِيلَ Mikâil, (a s) وَإِبْرَاهِيمَ İbrahim (a s) وَمُحَمَّدٍ Muhammed (S.A.V) وَغَيْرِهِمْ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِمْ وَسَلَّمَ Ve diğerleri Allah hepsine salat-u selam etsin

76. يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ **Önlerinde olanı** *(Daha)* وَمَا خَلْفَهُمْ **Arkalarında olanı** أَيْ مَا قَدَّمُوا Yani önceden gönderdiklerini *(Daha)* وَمَا خَلَّفُوا Geride bıraktıkları وَمَا عَمِلُوا Geçmişte yaptıklarını *(Daha)* وَمَا هُمْ عَامِلُونَ بَعْدُ Bundan sonra yapacaklarını وَإِلَى اللهِ **Ancak Allah'a** تُرْجَعُ **Döndürülür** *(Ne?)* الْأُمُورُ **Bütün işler**

77. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا **Ey iman edenler** ارْكَعُوا **Rüku edin** وَاسْجُدُوا **Secde edin** أَيْ صَلُّوا Yani namaz kılın. وَاعْبُدُوا **İbadet edin** *(Kime?)* رَبَّكُمْ **Rabbinize** وَحِّدُوهُ Onu birleyin وَافْعَلُوا **işleyin ki** *(Neyi?)* الْخَيْرَ **Hayrı** *(Ne Gibi?)* كَصِلَةِ الرَّحِمِ Sıla-ı rahim gibi

تَفُوزُونَ **Ta ki felah bulasınız** لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ Güzel ahlak gibi *(Daha)* وَمَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ Kurtuluşa eresiniz بِالْبَقَاءِ فِي الْجَنَّةِ Cennette devamlı kalmakla

78. وَجَاهِدُوا **Cihat edin** *(Nerede?)* فِي اللهِ **Allah yolunda** *(Niçin?)* لِإِقَامَةِ دِينِهِ Dinini ayakta tutmak için *(Nasıl?)* حَقَّ جِهَادِهِ **Bi hakkın cihat ile (gerektiği gibi)** بِاسْتِفْرَاغِ الطَّاقَةِ فِيهِ Bu uğurda bütün takatin harcanmasıyla وَنَصْبُ حَقَّ "hakka" kelimesinin nasb olması عَلَى الْمَصْدَرِ Mastar /mefulu mutlak olarak tır هُوَ **Allah** اجْتَبَاكُمْ **Sizi seçti** اِخْتَارَكُمْ لِدِينِهِ Sizi dini için seçti وَمَا جَعَلَ **Allah yapmadı** *(Kim Üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Nerede?)* فِي الدِّينِ **Dinde** *(Ne Yapmadı?)* مِنْ حَرَجٍ **Hiçbir zorluk** أَيْ ضَيْقٍ Yani darlık بِأَنْ سَهَّلَهُ Şöyle ki onu kolaylaştırdı *(Ne Zaman?)* عِنْدَ الضَّرُورَاتِ Zaruretler esnasında *(Ne Gibi?)* كَالْقَصْرِ Namazı kısıtlamak gibi *(Daha?)* وَكَالتَّيَمُّمِ Teyemmüm gibi *(Daha?)* وَالْفِطْرِ لِلْمَرِيضِ وَالسَّفَرِ Yolcu ve hasta için oruç tutmama gibi *(Allah tealanın dininizde zorluk kılmayarak onu kolay yapması tıpkı ne gibi?)* مِلَّةَ أَبِيكُمْ **Babanızın dini(ni kolay yapması) gibi** مَنْصُوبٌ Nasb olmuştur *(Ne ile?)* بِنَزْعِ الْخَافِضِ الْكَافِ Harfi cer olan "kaf"ın "millete" kelimesinin evvelinden soyulmasıyla *(o babanız da kimdir?)* إِبْرَاهِيمَ **İbrahim (a.s.)** عَطْفُ بَيَانٍ Atfu beyandır. هُوَ **O** أَيِ اللهُ Yani Allah سَمَّاكُمُ **Size isim olarak verdi** *(Neyi?)* الْمُسْلِمِينَ **Müslümanlar ismini** *(Ne Zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** أَيْ قَبْلَ هٰذَا الْكِتَابِ Yani bu kitaptan önce *(Daha)* وَفِي هٰذَا Ve bu kitapta أَيِ الْقُرْآنِ Yani Kur'an'da *(Niçin?)* لِيَكُونَ **Olsun için** *(Kim?)* الرَّسُولُ **Peygamber** *(Ne Olsun?)* شَهِيدًا **Şahit olsun** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** *(Ne Zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü *(Ne Diye?)* أَنَّهُ بَلَّغَكُمْ Size tebliğde bulundu diye وَتَكُونُوا **Olasınız diye** *(Kim?)* أَنْتُمْ Siz *(Ne?)* شُهَدَآءَ **Şahitler kim üzerine** عَلَى النَّاسِ **İnsanlar üzerine** أَنَّ رُسُلَهُمْ بَلَّغَتْهُمْ Her ümmetin peygamberi, ümmetine tebliğ etmiştir diye فَأَقِيمُوا **Şu halde dosdoğru kılın** الصَّلٰوةَ **Namazı** دَاوِمُوا عَلَيْهَا Namaz kılmaya devem edin وَآتُوا **Verin** *(Neyi?)* الزَّكٰوةَ **Zekatı** وَاعْتَصِمُوا **Ve sımsıkı sarılın** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** ثِقُوا بِهِ Ona güvenin هُوَ O *(Nedir?)* مَوْلٰيكُمْ Sizin Mevla'nızdır نَاصِرُكُمْ Yardımcınızdır وَمُتَوَلِّي أُمُورِكُمْ İşlerinizi üstlenendir فَنِعْمَ الْمَوْلٰى **Ne güzel Mevla'dır** *(Kim?)* هُوَ O وَنِعْمَ النَّصِيرُ **Ve ne güzel yardımcıdır** أَيِ النَّاصِرُ لَكُمْ Yani size yardım eden

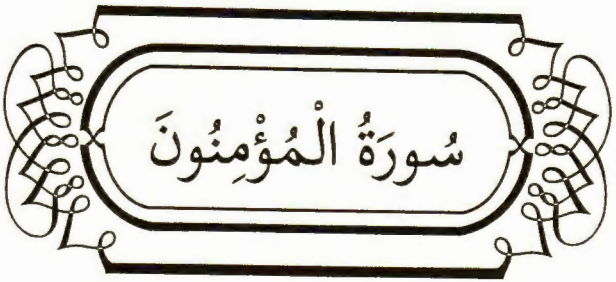

٢٣

سُورَةُ الْمُؤْمِنُونَ

مَكِّيَّةٌ

وَهِيَ مِأَةٌ وَثَمَانِيَ اَوْ تِسْعَ عَشْرَةَ آيَةً

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿قَدْ﴾ لِلتَّحْقِيقِ ﴿اَفْلَحَ﴾ فَازَ ﴿الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾﴾ ﴿اَلَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ﴿٢﴾﴾ مُتَوَاضِعُونَ ﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ﴾ مِنَ الْكَلَامِ وَغَيْرِهِ ﴿مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾﴾ ﴿وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ ﴿٤﴾﴾ مُؤَدُّونَ ﴿وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٥﴾﴾ عَنِ الْحَرَامِ ﴿إِلَّا عَلَىٰ اَزْوَاجِهِمْ﴾ أَيْ مِنْ زَوْجَاتِهِمْ ﴿اَوْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ﴾ أَيِ السَّرَارِيُّ ﴿فَاِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٦﴾﴾ فِي إِتْيَانِهِنَّ ﴿فَمَنِ ابْتَغَى وَرَآءَ ذٰلِكَ﴾ مِنَ الزَّوْجَاتِ وَالسَّرَارِيِّ كَالْاِسْتِمْنَاءِ بِيَدِهِ فِي اِتْيَانِهِنَّ ﴿فَاُولٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٧﴾﴾ الْمُتَجَاوِزُونَ إِلَى مَا لَا يَحِلُّ لَهُمْ ﴿وَالَّذِينَ هُمْ لِاَمَانَاتِهِمْ﴾ جَمْعًا وَمُفْرَدًا ﴿وَعَهْدِهِمْ﴾ فِيمَا بَيْنَهُمْ أَوْ فِيمَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ اللهِ مِنْ صَلَاةٍ وَغَيْرِهَا ﴿رَاعُونَ ﴿٨﴾﴾ حَافِظُونَ ﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَوَاتِهِمْ﴾ جَمْعًا وَمُفْرَدًا ﴿يُحَافِظُونَ ﴿٩﴾﴾ يُقِيمُونَهَا فِي أَوْقَاتِهَا ﴿اُولٰئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ ﴿١٠﴾﴾ لَا غَيْرُهُمْ ﴿اَلَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ﴾ هُوَ جَنَّةٌ أَعْلَى الْجِنَانِ ﴿هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١١﴾﴾ فِي ذٰلِكَ إِشَارَةٌ إِلَى الْمَعَادِ وَيُنَاسِبُهُ ذِكْرُ الْمَبْدَأِ بَعْدَهُ ﴿وَ﴾اللهِ ﴿لَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ﴾ آدَمَ ﴿مِنْ سُلَالَةٍ﴾ هِيَ مِنْ سَلَلْتُ الشَّيْءَ مِنَ الشَّيْءِ أَيِ اسْتَخْرَجْتُهُ مِنْهُ وَهُوَ خُلَاصَتُهُ ﴿مِنْ طِينٍ ﴿١٢﴾﴾ مُتَعَلِّقٌ بِسُلَالَةٍ ﴿ثُمَّ جَعَلْنَاهُ﴾ أَيِ الْإِنْسَانَ نَسْلَ آدَمَ ﴿نُطْفَةً﴾ مَنِيًّا ﴿فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ﴿١٣﴾﴾ هُوَ الرَّحِمُ ﴿ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً﴾ دَمًا جَامِدًا ﴿فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً﴾ لَحْمَةً قَدْرَ مَا

يُمْضَغُ ﴿فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ عَظْمًا فِي الْمَوْضِعَيْنِ وَخَلَقْنَا فِي الْمَوَاضِعِ الثَّلَاثِ بِمَعْنَى صَيَّرْنَا ﴿ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ﴾ بِنَفْخِ الرُّوحِ فِيهِ ﴿فَتَبَارَكَ اللهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ ﴿١٤﴾﴾ أَيِ الْمُقَدِّرِينَ وَمُمَيِّزُ أَحْسَنُ مَحْذُوفٌ لِلْعِلْمِ بِهِ أَيْ خَلْقًا ﴿ثُمَّ إِنَّكُمْ بَعْدَ ذٰلِكَ لَمَيِّتُونَ ﴿١٥﴾﴾ ﴿ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ تُبْعَثُونَ ﴿١٦﴾﴾ لِلْحِسَابِ وَالْجَزَاءِ ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَائِقَ﴾ أَيْ سَمٰوَاتٍ جَمْعُ طَرِيقَةٍ لِأَنَّهَا طُرُقُ الْمَلَائِكَةِ ﴿وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ﴾ تَحْتَهَا ﴿غَافِلِينَ ﴿١٧﴾﴾ أَنْ تُسْقِطَ عَلَيْهِمْ فَتُهْلِكَهُمْ بَلْ نُمْسِكُهَا كَآيَةِ وَيُمْسِكُ السَّمَآءَ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ

TÜRKÇE ANLAMI

23- Müminûn Sûresi

Mekke'de inmiştir.

118 veya 119 ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1. **Muhakkak ki**[1]**, müminler kurtulmuşlardır.**
2. **O müminler ki, namazlarında huşû,** tevâzu **sahibidir.**
3. **O müminler ki, lüzumsuz** konuşma ve diğer şeylerd**en yüz çevirirler.**
4. **O müminler ki, zekâtı verirler.**
5. **O müminler ki, avret yerlerini** haramdan **korurlar.**
6. **Ancak eşleri veya sağ ellerinin malik olduğu** cariyel**eri hariç; zira onlar,** eş ve cariyeleriyle ilişkiye girme konusunda **kınanmazlar.**
7. **Artık her kim** el ile tatminde olduğu gibi **bunların,** kendilerine yaklaşma hususunda eş ve cariyelerin **ötesini ararsa, işte** kendilerine helal olmayan şeye **aşıp-varanlar onlardır, onlar.**
8. **O müminler ki, emanetlerine,** kendi aralarındaki veya kendileriyle Allah arasındaki namaz ve diğer **ahidlerine riayet edenler,** muhafaza edenler**dir.**
9. **O müminler ki, namazlarını**[2] vaktinde eda etmek suretiyle **muhafaza ederler.**
10. **İşte vâris olanlar onlardır,** başkaları değil!

---

[1] Ayetteki قَدْ tahkik içindir.

[2] صَلَوَاتِهِمْ kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) cemi, hem de müfret olarak (صَلٰوتِهِمْ şeklinde) okunmuştur.

11. **Onlardır ki,** cennetlerin en yükseğinde bir cennet olan **Firdevs'e vâris olurlar. Onlar orada ebedi kalırlar.** Bu ayette meâd'a işaret vardır. Bundan dolayı sonrasında mebde'in zikredilmesi uygun olmuştur.

12. **Ve** Allah'a **andolsun ki, insanı çamurdan ibaret**[1] **bir özden**[2] **yarattık.**

13. **Sonra onu,** Âdem'in neslinden gelen insanı **sağlam bir yer** olan rahimde **bir nutfe,** meni **yaptık.**

14. **Sonra o nutfeyi pıhtılaşmış bir kan yaptık, sonra o pıhtılaşmış kanı da bir çiğnemlik et yaptık, sonra o et parçasını da kemikler haline getirdik,**[3] **kemiklere**[4] **de bir et giydirdik. Sonra da** içine ruh üflemek suretiyle **onu başka bir yaratmayla yarattık.** Yaratma bakımından[5] **yaratıcıların,** takdir edenlerin **en güzeli olan Allah, ne yücedir.**

15. **Sonra; şüphesiz siz, bundan sonra elbette ölürsünüz.**

16. **Sonra da elbette siz, Kıyamet günü** hesap ve karşılık için **diriltilip kaldırılacaksınız.**

17. **Ve andolsun ki, sizin üzerinize yedi yol**[6]**,** yedi gök **yarattık, Biz** onların altındaki **yaratılmışlardan;** gökler üzerlerine düştüğünde onları helak edeceğinden **gafil olmadık.** Bilakis, -"yeryüzüne düşmesin diye göğü tutar" ayetinde de geçtiği gibi- o gökleri tutuyoruz.

KELİME ANLAMI

سُورَةُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٢٣﴾

23- Mu'minun Sûresi

(Müminun suresi nedir?) مَكِّيَّةٌ Mekkidir وَهِيَ Bu sure *(Nedir?)* مِأَةٌ وَثَمَانِيَ Yüz on sekiz أَوْ تِسْعَ عَشْرَةَ آيَةً Ya da yüz on dokuz ayettir بِسْمِ اللهِ Allah'ın adıyla *(Öyle Allah ki)* اَلرَّحْمٰنِ Rahman olan *(Ve yine öyle Allah ki)* اَلرَّحِيمِ Rahim olan

1. قَدْ **Kesinlikle** *(Bu kelime ne içindir?)* لِلتَّحْقِيقِ Tahkik içindir اَفْلَحَ **Felaha kavuşmuştur** فَازَ Kurtulmuştur *(Kim?)* اَلْمُؤْمِنُونَ **Müminler**

2. اَلَّذِينَ **Onlar öyle kimselerdir ki** هُمْ **Onlar** *(Nerede?)* فِي صَلَاتِهِمْ **Namazlarında**

---

[1] مِنْ طِينٍ harfi ceri, سُلَالَةٍ kelimesine taalluk eder.

[2] سُلَالَةٌ kelimesi "bir şeyi diğer bir şeyden çıkarttım" anlamında سَلَلْتُ الشَّيْءَ مِنَ الشَّيْءِ kökünden gelir. سُلَالَةٌ kelimesi "bir şeyin özü" anlamına gelir.

[3] Ayeti kerimede geçen خَلَقْنَا fiili üç yerde de صَيَّرْنَا "yaptık" anlamındadır.

[4] عِظَامًا kelimesi bir kıraatte geçtiği iki yerde de عَظْمًا şeklinde okunmuştur.

[5] أَحْسَنُ'nin mümeyyizi, bilindiği için hazfedilmiş olan خَلْقًا'dır.

[6] طَرَائِقَ kelimesi طَرِيقَةٌ kelimesinin cemisidir. Gökler meleklerin yolları olduğu için onlara "yol" ismi verilmiştir.

(Nedirler?) خَاشِعُونَ **Huşu içindedirler** مُتَوَاضِعُونَ Tevazu içindedirler

3. وَالَّذِينَ **Onlar öyle kimselerdir ki** هُمْ **Onlar** *(Neden?)* عَنِ اللَّغْوِ **Boş şeyden** *(Neden olan boş şey?)* مِنَ الْكَلَامِ وَغَيْرِهِ Söz ve diğer işlerden *(Nedirler?)* مُعْرِضُونَ **Yüz çeviricidirler**

4. وَالَّذِينَ **Onlar öyle kimselerdir ki** هُمْ **Onlar** *(Neyi?)* لِلزَّكَاةِ **Zekâtı** *(Nedirler?)* فَاعِلُونَ **Vericidirler** مُؤَدُّونَ Eda edicidirler

5. وَالَّذِينَ **Onlar öyle kimselerdir ki** هُمْ **Onlar** *(Neyi?)* لِفُرُوجِهِمْ **Avret yerlerini** *(Nedirler?)* حَافِظُونَ **Koruyucudurlar** *(Neden?)* عَنِ الْحَرَامِ Haramdan

6. إِلَّا **Ancak muhafaza etmezler** *(Kime karşı?)* عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ **Eşlerine karşı** أَيْ مِنْ زَوْجَاتِهِمْ Yani zevcelerinden (korumazlar) *(Daha kime karşı muhafaza etmezler?)* أَوْ مَا مَلَكَتْ **Ya da sahip olduklarına karşı** *(Neyin sahip olduğu?)* أَيْمَانُهُمْ **Sağ ellerinin** أَيِ السَّرَارِيُّ Yani cariyelerden فَإِنَّهُمْ **Çünkü onlar** *(Nedirler?)* غَيْرُ مَلُومِينَ **Kınanmış değildirler** *(Ne hususta?)* فِي إِتْيَانِهِنَّ Onlarla cima hususunda

7. فَمَنْ **Şu halde kim** ابْتَغَىٰ **Ararsa** *(Neyi?)* وَرَاءَ ذَٰلِكَ **Bunun ötesini** *(Yani neden ötesini?)* كَالِاسْتِمْنَاءِ مِنَ الزَّوْجَاتِ Zevcelerden وَالسَّرَارِيِّ Ve cariyelerden *(Ne gibi?)* İstimna yapmak gibi *(Ne ile?)* بِيَدِهِ Eliyle *(Ne hususta bunun ötesine geçerse?)* فِي إِتْيَانِهِنَّ Kadınlarla cima hususunda فَأُولَٰئِكَ **İşte onlar** هُمْ **Onlar** *(Nedirler?)* الْعَادُونَ **Haddi aşıcıdırlar** الْمُتَجَاوِزُونَ Geçicidirler *(Neye?)* إِلَىٰ مَا لَا يَحِلُّ Helal olmayan şeye *(Kime helal olmayan?)* لَهُمْ Kendilerine

8. وَالَّذِينَ **Onlar öyle kimselerdir ki** هُمْ **Onlar** *(Neye karşı?)* لِأَمَانَاتِهِمْ **Emanetlere karşı** *(Bu kelime nasıl okunur?)* جَمْعًا Cemi olarak وَمُفْرَدًا Ve müfret olarak وَعَهْدِهِمْ **Ve sözlerine karşı** *(Nerede ki?)* فِيمَا بَيْنَهُم Aralarındaki أَوْ فِيمَا بَيْنَهُمْ Ya da kendileriyle وبَيْنَ اللهِ Allah arasında ki *(Neden olan sözlerine?)* مِنْ صَلَاةٍ وَغَيْرِهَا Namaz ve diğer şeylerden *(Nedirler?)* رَاعُونَ **Riayet edicidirler** حَافِظُونَ Koruyucudurlar

9. وَالَّذِينَ **Onlar öyle kimselerdir ki** هُمْ **Onlar** *(Neyi?)* عَلَىٰ صَلَوَاتِهِمْ **Namaz-larını** *(Bu kelime nasıl okunur?)* جَمْعًا Cemi olarak وَمُفْرَدًا Ve müfret olarak يُحَافِظُونَ **Muhafaza ederler** يُقِيمُونَهَا Namazlarını ikame ederler *(Nerede?)* فِي أَوْقَاتِهَا Vakitlerinde

10. أُولَٰئِكَ **İşte onlar** هُمْ **Onlar** *(Kimlerdir?)* الْوَارِثُونَ **Varis olanlardır** لَا غَيْرُهُمْ Onlardan başkası değil

11. اَلَّذِينَ **Öyle varis olanlar ki** يَرِثُونَ **Varis olacaklar** *(Neye?)* اَلْفِرْدَوْسَ **Firdevs'e** هُوَ Firdevs *(Nedir?)* جَنَّةٌ Cennettir *(Öyle cennet ki)* أَعْلَى الْجِنَانِ Cennetlerin en yükseğinde هُمْ **Onlar** *(Nerede?)* فِيهَا **O firdevsde** *(Nedirler?)* خَالِدُونَ **Ebedi kalıcıdırlar** فِي ذٰلِكَ Burada vardır *(Ne vardır?)* إِشَارَةٌ İşaret *(Neye?)* إِلَى الْمَعَادِ Tekrar dirilmeye وَيُنَاسِبُهُ Ve buna uygun düşer *(Ne?)* ذِكْرُ الْمَبْدَأِ İlk yaratılışın anlatılması *(Neden sonra?)* بَعْدَهُ Bundan sonra

12. وَاللهِ **Ve** Allah'a yemin olsun ki لَقَدْ خَلَقْنَا **Kesinlikle biz yarattık** *(Neyi?)* اَلْاِنْسَانَ **İnsanı** آدَمَ Âdem'i *(Neden?)* مِنْ سُلَالَةٍ **Bir özden** هِيَ "Sülaletin" kelimesi *(Neden türemiştir?)* مِنْ سَلَلْتُ الشَّيْءَ ("Seleltü") bir şeyi çekip aldım *(Neden?)* مِنَ الشَّيْءِ Bir şeyden أَيِ اسْتَخْرَجْتُهُ Yani onu çıkarttım *(Neden?)* مِنْهُ Ondan وَهُوَ Çıkartılan şey olduğu halde *(Ne olduğu halde?)* خُلَاصَتُهُ O şeyin özü olduğu halde *(Neden olan öz?)* مِنْ طِينٍ **Çamurdan** مُتَعَلِّقٌ بِسُلَالَةٍ Bu "Sülaletin" kelimesine müteallliktır

13. ثُمَّ **Sonra** جَعَلْنَاهُ **Onu çevirdik** أَيِ الْإِنْسَانَ Yani insanı *(Ondan bedel?)* نَسْلَ آدَمَ Âdem'in soyunu *(Neye çevirdik?)* نُطْفَةً **Nutfeye** مَنِيًّا Meniye *(Nerede?)* فِي قَرَارٍ **Bir yerde** *(Öyle yer ki)* مَكِينٍ **Sağlam** هُوَ O yer de *(Nedir?)* اَلرَّحِمُ Rahimdir

14. ثُمَّ **Sonra** خَلَقْنَا **Çevirdik** *(Neyi?)* اَلنُّطْفَةَ **Nutfeyi** *(Neye?)* عَلَقَةً **Pıhtılaşmış kana** دَمًا جَامِدًا Donuk kana فَخَلَقْنَا **Peşinden çevirdik** *(Neyi?)* اَلْعَلَقَةَ **Pıhtılaşmış kanı** *(Neye?)* مُضْغَةً **Bir parça ete** لَحْمَةً Bir et parçasına *(Ne kadar?)* قَدْرَ مَا يُمْضَغُ Ağızda çiğnenecek kadar فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ **Peşinden bir parça eti çevirdik** *(Neye çevirdik?)* عِظَامًا **Kemiklere** فَكَسَوْنَا **Peşinden giydirdik** *(Neye?)* اَلْعِظَامَ **Kemiklere** *(Ne giydirdik?)* لَحْمًا **Et giydirdik** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *("İzâmen" kelimesi nasıl okunur?)* عَظْمًا "Azmen" şeklindedir *(Nerede?)* فِي الْمَوْضِعَيْنِ İki yerde de وَخَلَقْنَا Ve "Haleknâ" kelimesi *(Nerede?)* فِي الْمَوَاضِعِ الثَّلَاثِ Üç yerde *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى صَيَّرْنَا "Çevirdik" manasındadır ثُمَّ **Sonra** أَنْشَأْنَاهُ **Onu yarattık** *(Nasıl?)* خَلْقًا **Yaratılışla** *(Öyle yaratılış ki)* آخَرَ **Başka olan** *(Ne ile?)* بِنَفْخِ الرُّوحِ Ruhun üflenmesiyle *(Neye?)* فِيهِ O cesede فَتَبَارَكَ **Yücedir** *(Kim?)* اَللهُ **Allah** *(Öyle Allah ki)* اَحْسَنُ الْخَالِقِينَ **Yapıp-yaratanların en güzeli olan** أَيِ الْمُقَدِّرِينَ Yani takdir edenlerin وَمُمَيِّزُ أَحْسَنُ "Ehsenü" kelimesinin mümeyyizi *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Mahzuftur *(Niye?)* لِلْعِلْمِ بِهِ Bu bilindiği için أَيْ خَلْقًا Yani yaratma cihetinden (en güzeli)

15. ثُمَّ **Sonra** اِنَّكُمْ **Kesinlikle siz** *(Neden sonra?)* بَعْدَ ذٰلِكَ **Bundan (yaratıldıktan) sonra** لَمَيِّتُونَ **Elbette öleceksiniz**

16. ثُمَّ **Sonra** إِنَّكُمْ **Kesinlikle siz** *(Nerede?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** تُبْعَثُونَ **Tekrar diriltileceksiniz** *(Niçin?)* لِلْحِسَابِ وَالْجَزَاءِ Hesap ve ceza için

17. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle biz** خَلَقْنَا **Yarattık** *(Nerede?)* فَوْقَكُمْ **Sizin üstünüzde** *(Ne yarattık?)* سَبْعَ طَرَآئِقَ **Yedi yol yarattık** أَيْ سَمٰوَاتٍ Yani gökler *("Terâik" kelimesi nedir?)* جَمْعُ طَرِيقَةٍ "Tarikatin" kelimesinin çoğuludur لِأَنَّهَا Çünkü gökler *(Nedir?)* طُرُقُ الْمَلَائِكَةِ Meleklerin yollarıdır وَمَا كُنَّا **Ve biz değiliz** *(Neden?)* عَنِ الْخَلْقِ **Yaratılandan** *(Nerede?)* تَحْتَهَا Göklerin altında *(Ne değiliz?)* غَافِلِينَ **Habersiz değiliz** *(Ondan bedel neden habersiz değiliz?)* أَنْ تَسْقِطَ Göklerin düşmesinden *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onların üzerine فَتُهْلِكَهُمْ Ve neticede onları helak etmesinden بَلْ نُمْسِكُهَا Bilakis biz gökleri tutarız كَآيَةِ Şu ayette olduğu gibi وَيُمْسِكُ *Tutar (Allah)* *(Neyi?)* اَلسَّمَآءَ *Göğü (Neden?)* أَنْ تَقَعَ *Düşmesinden (Nereye?)* عَلَى الْأَرْضِ *Yeryüzüne*

﴿وَاَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَآءِ مَآءً بِقَدَرٍ﴾ مِنْ كِفَايَتِهِمْ ﴿فَاَسْكَنّٰهُ فِي الْاَرْضِ وَاِنَّا عَلٰى ذَهَابٍ بِهٖ لَقٰدِرُوْنَ ﴿١٨﴾﴾ فَيَمُوتُونَ مَعَ دَوَابِّهِمْ عَطْشًا ﴿فَاَنْشَاْنَا لَكُمْ بِهٖ جَنّٰتٍ مِنْ نَّخِيْلٍ وَّاَعْنَابٍ﴾ هُمَا أَكْثَرُ فَوَاكِهِ الْعَرَبِ ﴿لَكُمْ فِيْهَا فَوَاكِهُ كَثِيْرَةٌ وَّمِنْهَا تَاْكُلُوْنَ ﴿١٩﴾﴾ صَيْفًا وَشِتَاءً ﴿وَ﴾ أَنْشَأْنَا ﴿شَجَرَةً تَخْرُجُ مِنْ طُوْرِ سَيْنَآءَ﴾ جَبَلٌ بِكَسْرِ السِّينِ وَفَتْحِهَا [سَيْنَاءَ] وَمَنْعِ الصَّرْفِ لِلْعَلَمِيَّةِ وَالتَّأْنِيثِ لِلْبُقْعَةِ ﴿تُنْۢبِتُ﴾ مِنَ الرُّبَاعِيِّ وَالثُّلَاثِيِّ [تَنْبُتُ] ﴿بِالدُّهْنِ﴾ الْبَاءُ زَائِدَةٌ عَلَى الْأَوَّلِ وَمُعَدِّيَةٌ عَلَى الثَّانِي وَهِيَ شَجَرَةُ الزَّيْتُونِ ﴿وَصِبْغٍ لِّلْاٰكِلِيْنَ ﴿٢٠﴾﴾ عَطْفٌ عَلَى الدُّهْنِ أَيْ إِدَامٍ يَصْبَغُ اللُّقْمَةَ بِغَمْسِهَا فِيهِ وَهُوَ الزَّيْتُ ﴿وَاِنَّ لَكُمْ فِي الْاَنْعَامِ﴾ الْإِبِلِ وَالْبَقَرِ وَالْغَنَمِ ﴿لَعِبْرَةً﴾ عِظَةً تَعْتَبِرُونَ بِهَا ﴿نُسْقِيْكُمْ﴾ بِفَتْحِ النُّونِ وَضَمِّهَا [نُسْقِيكُمْ] ﴿مِّمَّا فِيْ بُطُوْنِهَا﴾ أَيِ اللَّبَنِ ﴿وَلَكُمْ فِيْهَا مَنَافِعُ كَثِيْرَةٌ﴾ مِنَ الْأَصْوَافِ وَالْأَوْبَارِ وَالْأَشْعَارِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿وَمِنْهَا تَاْكُلُوْنَ ﴿٢١﴾﴾ ﴿وَعَلَيْهَا﴾ اَيِ الْإِبِلِ ﴿وَعَلَى الْفُلْكِ﴾ اَيِ السُّفُنِ ﴿تُحْمَلُوْنَ ﴿٢٢﴾﴾ ﴿وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوْحًا اِلٰى قَوْمِهٖ فَقَالَ يٰقَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ﴾ أَطِيعُوهُ وَوَحِّدُوهُ ﴿مَا لَكُمْ مِّنْ اِلٰهٍ غَيْرُهٗ﴾ وَهُوَ اسْمُ مَا وَمَا قَبْلَهُ الْخَبَرُ وَمِنْ زَائِدَةٌ ﴿اَفَلَا تَتَّقُوْنَ ﴿٢٣﴾﴾ تَخَافُونَ عُقُوبَتَهُ بِعِبَادَتِكُمْ غَيْرَهُ ﴿فَقَالَ الْمَلَؤُا الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ قَوْمِهٖ﴾ لِأَتْبَاعِهِمْ ﴿مَا هٰذَآ اِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُرِيْدُ اَنْ يَّتَفَضَّلَ﴾ يَتَشَرَّفَ ﴿عَلَيْكُمْ﴾ بِأَنْ يَكُونَ مَتْبُوعًا وَأَنْتُمْ أَتْبَاعُهُ ﴿وَلَوْ شَآءَ اللّٰهُ﴾ أَنْ لَا يُعْبَدَ غَيْرُهُ ﴿لَاَنْزَلَ مَلٰٓئِكَةً﴾ بِذٰلِكَ لَا بَشَرًا ﴿مَّا سَمِعْنَا بِهٰذَا﴾ الَّذِي دَعَا إِلَيْهِ نُوحٌ مِنَ التَّوْحِيدِ ﴿فِيْٓ اٰبَآئِنَا الْاَوَّلِيْنَ ﴿٢٤﴾﴾ اَيِ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ ﴿اِنْ هُوَ﴾ مَا نُوحٌ ﴿اِلَّا رَجُلٌۢ بِهٖ جِنَّةٌ﴾ حَالَةُ جُنُونٍ ﴿فَتَرَبَّصُوْا بِهٖ﴾ اِنْتَظِرُوهُ ﴿حَتّٰى حِيْنٍ ﴿٢٥﴾﴾ إِلَى زَمَنِ مَوْتِهِ ﴿قَالَ﴾ نُوحٌ ﴿رَبِّ انْصُرْنِيْ﴾ عَلَيْهِمْ ﴿بِمَا كَذَّبُوْنِ ﴿٢٦﴾﴾ اَىْ بِسَبَبِ تَكْذِيبِهِمْ إِيَّايَ بِأَنْ تُهْلِكَهُمْ قَالَ تَعَالَى مُجِيبًا دُعَاءَهُ ﴿فَاَوْحَيْنَآ اِلَيْهِ اَنِ اصْنَعِ الْفُلْكَ﴾ السَّفِينَةَ ﴿بِاَعْيُنِنَا﴾ بِمَرْأًى مِنَّا وَحِفْظِنَا ﴿وَوَحْيِنَا﴾ أَمْرِنَا ﴿فَاِذَا جَآءَ اَمْرُنَا﴾ بِإِهْلَاكِهِمْ ﴿وَفَارَ التَّنُّوْرُ﴾ لِلْخَبَّازِ بِالْمَاءِ وَكَانَ ذٰلِكَ عَلَامَةً لِنُوحٍ ﴿فَاسْلُكْ فِيْهَا﴾ اَىْ أَدْخِلْ فِي السَّفِينَةِ ﴿مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ﴾ اَىْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى أَيْ مِنْ كُلِّ أَنْوَاعِهِمَا ﴿اثْنَيْنِ﴾ ذَكَرًا وَأُنْثَى وَهُوَ مَفْعُولٌ وَمِنْ مُتَعَلِّقَةٌ بِاسْلُكْ وَفِي الْقِصَّةِ أَنَّ اللهَ تَعَالَى حَشَرَ لِنُوحٍ السِّبَاعَ وَالطَّيْرَ وَغَيْرَهُمَا فَجَعَلَ يَضْرِبُ بِيَدَيْهِ فِي كُلِّ نَوْعٍ فَتَقَعُ يَدُهُ الْيُمْنَى عَلَى الذَّكَرِ وَالْيُسْرَى عَلَى الْأُنْثَى فَيَحْمِلُهُمَا فِي السَّفِينَةِ وَفِي قِرَاءَةٍ (كُلٍّ) بِالتَّنْوِينِ فَزَوْجَيْنِ مَفْعُولٌ وَاثْنَيْنِ تَأْكِيدٌ لَهُ ﴿وَاَهْلَكَ﴾ اَىْ زَوْجَتَهُ وَأَوْلَادَهُ ﴿اِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ مِنْهُمْ﴾ بِالْإِهْلَاكِ وَهُوَ زَوْجَتُهُ وَوَلَدُهُ كَنْعَانُ بِخِلَافِ سَامٍ وَحَامٍ وَيَافَثَ فَحَمَلَهُمْ وَزَوْجَاتِهِمْ ثَلَاثَةً وَفِي سُورَةِ هُودٍ وَمَنْ

آمَنَ وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ قِيلَ كَانُوا سِتَّةَ رِجَالٍ وَنِسَاؤُهُمْ وَقِيلَ جَمِيعُ مَنْ كَانَ فِي السَّفِينَةِ ثَمَانِيَةٌ وَسَبْعُونَ نِصْفُهُمْ رِجَالٌ وَنِصْفُهُمْ نِسَاءٌ ﴿وَلَا تُخَاطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ كَفَرُوا بِتَرْكِ إِهْلَاكِهِمْ ﴿إِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ ﴿٢٧﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

18. **Ve gökten** yeterli **bir miktar su indirdik, sonra onu yerde yerleştirdik. Şüphe yok ki, Biz onu gidermeye de güç yetirenleriz.** Bu durumda onlar hayvanlarıyla birlikte susuzluktan ölürler.

19. **Sonra sizin için onunla hurmalardan, üzümlerden** -bu ikisi, Arablarda en çok bulunan meyvelerdir- **bahçeler yarattık; onlarda sizin için birçok meyveler vardır ve** yaz-kış **onlardan yersiniz.**

20. **Ve bir ağaç da** yarattık **ki, Sîna[1] dağından çıkar, yiyenler için yağ[2] ile bir katıklık[3] verir.[4]**

21. **Hayvanlarda,** deve, sığır ve koyunlarda **sizin için elbette** düşündürücü **ibret vardır. Onların karınlarındaki** sütlerin**den size içiririz.[5] On**ların yünlerinde, tüylerinde ve kılların**da** ve diğer yerlerinde **sizin için daha çok faydalar vardır; ayrıca onların etlerinden de yersiniz.**

22. **Ve onların,** develerin **üzerlerinde ve gemilerin üzerlerinde taşınırsınız.**

23. **Andolsun ki Nûh'u, kavmine gönderdik. O da dedi ki: «Ey kavmim! Allah'a ibadet edin,** Allah'a itaat edin ve onu tevhit edin, **sizin için O'ndan başka bir ilâh[6] yoktur. Artık** O'ndan başkasına ibadet etmenizden dolayı onun azabından **sakınmaz,** korkmaz **mısınız?»**

24. **Bunun üzerine, kavminin kâfir olan ileri gelenleri şöyle dediler: Bu, sadece sizin gibi bir beşerdir.** Kendisinin lider, sizlerin de onun tâbileri olmanız suretiyle **size üstün gelmek istiyor. Eğer Allah** kendisinden başkasına ibadet edilmemesini **isteseydi, elbette** bu konuda insanları değil, **melekleri gönderirdi. Biz geçmişteki atalarımızdan,** önceki ümmetlerden, Nuh'un kendisine çağırdığı **bu** tevhit inancı**nı duymadık.**

---

[1] سِينَاءَ bir dağdır. Bu kelimedeki س harfi hem kesreli hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi سَيْنَاءَ şeklinde) fethalı okunmuştur. Bu kelime, alemiyet ve –بُقْعَةٌ kelimesine alem olduğu için kendisinde bulunan- müenneslikten dolayı gayri munsariftir.

[2] بِالدُّهْنِ kelimesindeki بِ harfi, fiil تُنْبِتُ şeklinde okunduğunda zait; تَنْبُتُ şeklinde okunduğunda ise tadiye ettiricidir.

[3] وَصِبْغٍ kelimesi بِالدُّهْنِ kelimesi üzerine atıftır; "içine banıldığında lokmayı boyayan katık" anlamına gelir ki, 'zeytinyağı'ndan ibarettir.

[4] تَنْبُتُ kelimesi hem rubai olarak (تُنْبِتُ şeklinde) hem de sülasi olarak (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi تَنْبُتُ şeklinde) okunmuştur.

[5] نُسْقِيكُمْ kelimesindeki ن harfi hem fethalı, hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi نُسْقِيكُمْ şeklinde) zammeli okunmuştur.

[6] إِلٰهٍ kelimesi مَا'nın ismi, öncesi ise (لَكُمْ) haberidir. مِنْ إِلٰهٍ'deki مِنْ zaittir.

25. «**Bu** Nuh, **kendisinde delilik** hali **bulunan bir adamdan başka bir şey değil!**[1] **Dolayısıyla O'nu bir zamana,** öleceği vakte **kadar bekleyin.**»

26. Nûh da **dedi ki: «Yarabbi! Yalanlamaları sebebiyle** kendilerini helak ederek onlara karşı **bana yardım et!**

Cenabı Hak duasına icabet ederek buyurdu ki;

27. **Bunun üzerine ona şöyle vahyettik: Gözlerimizin önünde,** bizim gözetimimiz ve korumamız altında olarak **ve vahyettiğimiz,** emrettiğimiz **şekilde gemiyi yap. Bizim** onların helak edilişlerine dair **emrimiz gelip de** ekmekçinin **fırınından** sular **kaynayınca**[2]**, her**[3] erkek ve dişi **cins**inin tüm türlerin**den birer çift**[4]; erkek ve dişi **ile** -anlatıldığına göre: Cenabı Hak yırtıcı hayvanları, kuşları ve diğer tüm hayvanları Nuh(a.s.) için bir araya getirmişti. O da, hayvan türlerinin herhangi birisine el attığında, sağ eline erkek, sol eline dişi gelmiş ve böylece hepsini gemiye doldurabilmişti- **daha önce kendisi aleyhinde** helak edilmesi şeklinde **hüküm verilmiş olan** (kâfir) eşi ve çocuğu Kenanın **dışındaki** ; (mümine olan) eşinle çocuklarından ibaret **aileni geminin içine al,** koy! Bunun üzerine Nuh (a.s.) Sâm, Hâm ve Yâfes ile bunların üç eşini de gemiye aldı. Hûd suresinde şöyle geçer: "*...iman edenleri de (gemiye al). Zaten onunla birlikte çok az kişi iman etmişti.*" Bu ailesinin altı adam ve onların eşlerinden ibaret olduğu da söylenmiştir. Yarısı kadın, yarısı erkek olmak üzere gemide bulunan kişilerin toplam sayısının yetmiş sekiz olduğu da söylenmiştir. Şirk koşarak **zulmetmiş olanlar**ın helak edilmemeleri **konusunda bana başvurma; zira onlar kesinlikle boğulacaklardır.**

KELİME ANLAMI

18. وَأَنْزَلْنَا **Biz indirdik** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne indirdik?)* مَاءً **Su** *(Ne ile?)* بِقَدَرٍ **Belirli bir miktarla** *(Neden?)* مِنْ كِفَايَتِهِمْ Onlara kifayet edecek miktardan فَأَسْكَنَّاهُ **Ve o suyu yerleştirdik** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** وَإِنَّا **Muhakkak ki biz** *(Neye?)* عَلَى ذَهَابٍ **Gidermeye** *(Neyi?)* بِهِ **O suyu** *(Neyiz?)* لَقَادِرُونَ **Kesinlikle güç yetiriciyiz** فَيَمُوتُونَ Sonra ölürler *(Ne ile birlikte?)* مَعَ دَوَابِّهِمْ Hayvanlarıyla birlikte *(Niye?)* عَطْشًا Susuzluktan dolayı

19. فَأَنْشَأْنَا **Biz meydana getirdik** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Ne sebebiyle?)* بِهِ **O su sebebiyle** *(Ne meydana getirdik?)* جَنَّاتٍ **Bağlar** *(Neden olan?)* مِنْ نَخِيلٍ **Hurma**

---

[1] إِنْ burada مَا anlamındadır.

[2] Bu olay Nuh(a.s.) için bir alametti.

[3] كُلٍّ kelimesi bir kıraatte (ki bizim kıraatimizde de böyledir) tenvinli okunmuştur. Bu durumda زَوْجَيْنِ kelimesi meful olur, اثْنَيْنِ kelimesi de onu tekitler.

[4] إِثْنَيْنِ kelimesi mefuldür. مِنْ harfi cerri, اسْلُكْ fiiline taalluk eder.

وَاَعْنَابٍ **Ve üzümden** هُمَا Bu ikisi أَكْثَرُ فَوَاكِهِ الْعَرَبِ Arab'ın meyvelerinin en çok olanıdır لَكُمْ **Sizin için vardır** *(Nerede?)* فِيهَا **O bağlarda** *(Ne vardır?)* فَوَاكِهُ **Meyveler** *(Öyle meyveler ki)* كَثِيرَةٌ **Çok olan** وَمِنْهَا **Ve o meyvelerden** تَأْكُلُونَ **Yersiniz** *(Ne zamanda?)* صَيْفًا وَشِتَاءً Yazda ve kışta

20. وَأَنْشَأْنَا **Ve** meydana getirdik *(Neyi?)* شَجَرَةً **Bir ağacı** *(Öyle ağaç ki)* تَخْرُجُ **Çıkıyor** *(Nereden?)* مِنْ طُورِ سِينَاءَ **Tûr-i sîna'dan** *(Bu nedir?)* جَبَلٌ Dağdır *(Bu kelime nasıl okunur?)* وَمَنْعِ بِكَسْرِ السِّينِ Sin'in kesresiyle وَفَتْحِهَا Ve fethasıyla *(Daha nasıl okunur?)* الصَّرْفِ Ğayrı munsarif olarak *(Niye?)* لِلْعَلَمِيَّةِ Alemiyet وَالتَّأْنِيثِ Ve tenisten dolayı *(Niçin müennestir?)* لِلْبُقْعَةِ "Buka"ya alem olduğu için تُنْبِتُ **Verir** مِنَ الرُّبَاعِيِّ وَالثُّلَاثِيِّ Bu fiil rubaiden de sülasiden de okunur *(Ne verir?)* بِالدُّهْنِ **Yağ** اَلْبَاءُ Kelimenin başındaki "be" زَائِدَةٌ Zaittir *(Neye göre?)* عَلَى الْأَوَّلِ Birincisine (rubaiden olmasına) göre وَمُعَدِّيَةٌ Ve "be" tadiye içindir *(Neye göre?)* عَلَى الثَّانِي İkincisine (sülasiden olmasına) göre وَهِيَ Bu ağaç *(Nedir?)* شَجَرَةُ الزَّيْتُونِ Zeytin ağacıdır ***(Daha ne verir?)*** وَصِبْغٍ **Ve katık** *(Kim için?)* لِلْآكِلِينَ **Yiyenler için** عَطْفٌ "Sıbğin" kelimesi atıftır *(Neye?)* عَلَى الدُّهْنِ "Dühn" kelimesine أَيْ إِدَامٍ Yani katık *(Öyle katık ki)* يَصْبَغُ اللُّقْمَةَ Lokmayı boyuyor *(Ne ile?)* بِغَمْسِهَا Lokmayı daldırmakla *(Nereye?)* فِيهِ İçine وَهُوَ Bu da *(Nedir?)* اَلزَّيْتُ Zeytinyağıdır

21. وَإِنَّ لَكُمْ **Muhakkak ki sizin için vardır** *(Nerede?)* فِي الْأَنْعَامِ **Hayvanlarda** اَلْإِبِلِ Deve وَالْبَقَرِ Sığır وَالْغَنَمِ Ve koyunda *(Ne vardır?)* لَعِبْرَةً **Çok ibret vardır** عِظَةً Ders *(Öyle ders ki)* تَعْتَبِرُونَ İbret alıyorsunuz *(Ne ile?)* بِهَا Onunla نُسْقِيكُمْ **Size içiririz** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِفَتْحِ النُّونِ Nun'un fethası وَضَمِّهَا Ve zammesiyle *(Neden?)* مِمَّا **O şeyden ki** فِي بُطُونِهَا **Karınlarında olan** أَيِ اللَّبَنِ Yani sütten وَلَكُمْ **Ve sizin için vardır** *(Nede?)* فِيهَا **O hayvanlarda** *(Ne vardır?)* مَنَافِعُ **Faydalar** *(Öyle faydalar ki)* كَثِيرَةٌ **Çok olan** *(Neden?)* مِنَ الْأَصْوَافِ Yünler وَالْأَشْعَارِ Tüyler وَالْأَوْبَارِ Ve kıllardan وَغَيْرِ ذٰلِكَ Ve diğer şeylerden وَمِنْهَا **Ve o hayvanlardan** تَأْكُلُونَ **Yersiniz**

22. وَعَلَيْهَا **Onların üzerinde** أَيِ الْإِبِلِ Yani devenin وَعَلَى الْفُلْكِ **Ve gemilerin üzerinde** أَيِ السُّفُنِ Yani sefinelerin تُحْمَلُونَ **Taşınırsınız**

23. وَلَقَدْ **Andolsun gerçekten** أَرْسَلْنَا **Biz gönderdik** *(Kimi?)* نُوحًا **Nuh'u** *(Nereye?)* إِلَى قَوْمِهِ **Kavmine** فَقَالَ **Ve dedi** *(Ne dedi?)* يَا قَوْمِ **Ey kavmim** اُعْبُدُوا **İbadet edin**

(Kime?) اَللّٰهَ **Allah'a** أَطِيعُوهُ Ona itaat edin وَوَحِّدُوهُ Ve onu tek kabul edin مَا لَكُمْ **Sizin için yoktur** *(Ne yoktur?)* مِنْ إِلٰهٍ **Hiçbir ilah** *(Neden başka?)* غَيْرُهُ **Ondan başka** وَهُوَ "Min ilâhin" terkibi *(Nedir?)* اِسْمُ مَا "Ma"nın ismidir وَمَا قَبْلَهُ Ve ondan öncesi ise *(Nedir?)* اَلْخَبَرُ ("Ma"nın) haberidir وَمِنْ "Min" ise *(Nedir?)* زَائِدَةٌ Zaittir اَفَلَا تَتَّقُونَ **Hala sakınmaz mısınız?** تَخَافُونَ Korkmaz mısınız? *(Neden?)* عُقُوبَتَهُ Onun azabından *(Ne sebebiyle?)* بِعِبَادَتِكُمْ İbadet etmeniz sebebiyle *(Kime?)* غَيْرَهُ Ondan başkasına

24. فَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَلْمَلَؤُا **İleri gelenler** اَلَّذِينَ **Öyle ileri gelenler ki** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Kimlerden ileri gelenler?)* مِنْ قَوْمِهِ **Kavminden** *(Kime?)* لِأَتْبَاعِهِمْ Kendilerine tabi olanlara *(Ne dediler?)* مَا هٰذَا **Bu değildir** إِلَّا بَشَرٌ **Ancak bir beşerdir** *(Kim gibi?)* مِثْلُكُمْ **Sizin gibi** *(Öyle beşer ki)* يُرِيدُ **İstiyor** *(Neyi?)* اَنْ يَتَفَضَّلَ **Üstün olmayı** يَتَشَرَّفَ Saygın olmayı *(Kime karşı?)* عَلَيْكُمْ **Size karşı** *(Ne ile?)* بِأَنْ يَكُونَ Olmasıyla *(Ne olmasıyla?)* مَتْبُوعًا Tabi olunan kişi وَأَنْتُمْ Ve siz olduğunuz halde *(Ne olduğunuz halde?)* أَتْبَاعُهُ Ona tabi olanlar وَلَوْ شَاءَ **Şayet dileseydi** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* أَنْ لَا يُعْبَدَ İbadet edilmemesini *(Kime?)* غَيْرُهُ Kendisinden başkasına لَأَنْزَلَ **Kesinlikle gönderirdi** *(Neyi?)* مَلٰئِكَةً **Melekleri** *(Ne hususta?)* بِذٰلِكَ Kendisine ibadet edilmesi hususunda لَا بَشَرًا Beşer göndermezdi مَا سَمِعْنَا **Biz duymadık** *(Neyi?)* بِهٰذَا **Bunu** اَلَّذِي دَعَا إِلَيْهِ Kendisine çağırdığı şeyi *(Kimin?)* نُوحٌ Nuh'un *(O da nedir?)* مِنَ التَّوْحِيدِ Tevhittir *(Kimde duymadık?)* فِي اٰبَائِنَا **Atalarımızda** *(Öyle atalarımız ki)* اَلْأَوَّلِينَ **Önceden gelen** اَيِ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ Yani geçmiş ümmetlerdeki atalarımızda

25. إِنْ هُوَ **O olmadı** مَا نُوحٌ Nuh değildir إِلَّا رَجُلٌ **Ancak bir adamdır** *(Öyle adam ki)* بِهِ **Kendisinde vardır** *(Ne vardır?)* جِنَّةٌ **Delilik** حَالَةُ جُنُونٍ Delilik hali فَتَرَبَّصُوا بِهِ **O halde O'nu bekleyin** اِنْتَظِرُوهُ Onu bekleyin *(Ne zamana kadar?)* حَتّٰى حِينٍ **Belirli bir süreye kadar** إِلٰى زَمَنِ مَوْتِهِ Ölüm vaktine kadar

26. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* نُوحٌ Nuh *(Ne dedi?)* رَبِّ **Ey rabbim** اُنْصُرْنِي **Bana yardım et** *(Kime karşı?)* عَلَيْهِمْ Onlara karşı *(Ne sebebiyle?)* بِمَا كَذَّبُونِ **Beni yalanlamaları sebebiyle** اَيْ بِسَبَبِ تَكْذِيبِهِمْ Yani yalanlamaları sebebiyle *(Kimi?)* إِيَّايَ Beni *(Bana nasıl yardım et?)* بِأَنْ تُهْلِكَهُمْ Onları helak ederek قَالَ تَعَالٰى Allah teala buyurdu *(Nasıl?)* مُجِيبًا Kabul ederek *(Neyi?)* دُعَاءَهُ Nuh'un duasını

27. فَأَوْحَيْنَا **Biz vahyettik** *(Kime?)* إِلَيْهِ **Nuh'a** *(Ne diye?)* اَنِ اصْنَعْ **Yap diye** *(Neyi?)*

اَلْفُلْكَ **Gemiyi** اَلسَّفِينَةَ Sefineyi *(Ne olduğun halde yap?)* بِاَعْيُنِنَا **Bizim gözetimimizle birlikte olduğun halde** بِمَرْأًى مِنَّا وَحِفْظِنَا Yani bizim gözetimimiz ve muhafazamız altında olduğun halde وَوَحْيِنَا، أَمْرِنَا **Ve vahyimize** emrimize **uyduğun halde** فَاِذَا جَاءَ **Geldiği zaman** *(Ne?)* اَمْرُنَا **Emrimiz** *(Neye ilişkin emrimiz?)* بِاِهْلَاكِهِمْ Onların helak edilmelerine وَفَارَ **Ve fışkırdığı zaman** *(Ne?)* اَلتَّنُّورُ **Tandır** *(Kimin tandırı?)* لِلْخَبَّازِ Ekmekçinin *(Ne ile fışkırdığında?)* بِالْمَاءِ Su ile وَكَانَ ذٰلِكَ Bu (tandırın fışkırması) idi *(Ne idi?)* عَلَامَةً لِنُوحٍ Nuh'un alameti idi فَاسْلُكْ **Peşinden hemen al** *(Nereye?)* فِيهَا **Gemiye** اَىْ اَدْخِلْ Yani sok *(Neye?)* فِي السَّفِينَةِ Gemiye *(Neden al?)* مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ **Her çiftten** اَىْ ذَكَرٍ وَاُنْثٰى Yani erkek ve dişiden أَيْ مِنْ كُلِّ أَنْوَاعِهِمَا Her erkek ve dişi nevinden *(Neyi al?)* اِثْنَيْنِ **İki taneyi** ذَكَرًا وَاُنْثٰى Erkek ve dişi olarak وَهُوَ مَفْعُولٌ Bu mefuldür وَمِنْ "Min" ise مُتَعَلِّقَةٌ بِاُسْلُكْ "Üslük" fiiline müteallikturوَفِي الْقِصَّةِ Bir kıssada (şöyle geçmektedir) أَنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى Muhakkak ki Allah teala حَشَرَ Topladı *(Kim için?)* لِنُوحٍ Nuh için *(Neyi?)* اَلسِّبَاعَ Bütün yırtıcı hayvanları وَالطَّيْرَ وَغَيْرَهُمَا Kuşları ve diğerlerini فَجَعَلَ يَضْرِبُ Ve Nuh vururdu *(Neyi?)* بِيَدَيْهِ Ellerini فِي كُلِّ نَوْعٍ Her bir nevide فَتَقَعُ يَدُهُ الْيُمْنٰى Sağ eli gelirdi *(Neye?)* عَلَى الذَّكَرِ Erkeğe وَالْيُسْرٰى Sol eli de gelirdi *(Neye?)* عَلَى الْاُنْثٰى Dişiye فَيَحْمِلُهُمَا Ve ikisini de yüklerdi *(Nereye?)* فِي السَّفِينَةِ Gemiye وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Nasıldır?)* (كُلٍّ) "Küllin" şeklindedir *(Ne ile?)* بِالتَّنْوِينِ Tenvinle فَزَوْجَيْنِ O halde "Zevceyn" kelimesi *(Nedir?)* مَفْعُولٌ Mefuldür وَاثْنَيْنِ "İsneyn" kelimesi ise *(Nedir?)* تَاْكِيدٌ لَهُ Onun tekididir *(Daha kimi al?)* وَاَهْلَكَ **Aileni** اَىْ زَوْجَتَهُ وَاَوْلَادَهُ Yani hanımını ve çocuklarını *(Kimden başkasını yükle?)* اِلَّا مَنْ **Ancak o kimseden başkasını ki** سَبَقَ عَلَيْهِ **Kendisi hakkında geçti** *(Ne?)* اَلْقَوْلُ **Söz** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan (yani ailenden)** *(Ne ile sözü geçen?)* بِالْاِهْلَاكِ Helak edilmeleriyle وَهُوَ زَوْجَتُهُ O da hanımı وَوَلَدُهُ كَنْعَانُ Ve çocuğu Kenan'dır بِخِلَافِ سَامٍ وَحَامٍ وَيَافَثَ Sam, Ham, Yafis'in aksine فَحَمَلَهُمْ Onları yükledi *(Daha kimi yükledi?)* وَمَنْ Ve onların üç zevcesini وَفِي سُورَةِ هُودٍ Hud suresinde *(Nasıldır?)* وَزَوْجَاتِهِمْ ثَلَاثَةٌ آمَنَ *Ve iman edenleri al* وَمَا آمَنَ *İman etmedi (Kim ile birlikte?)* مَعَهُ *Onunla birlikte* إِلَّا قَلِيلٌ *Ancak azı müstesna* قِيلَ Denildi *(Ne denildi?)* كَانُوا İdiler *(Ne idiler?)* سِتَّةَ رِجَالٍ Altı adam وَنِسَاؤُهُمْ Ve kadınları وَقِيلَ Denildi ki *(Ne denildi?)* جَمِيعُ مَنْ كَانَ Olanların tamamı *(Nerede olanların?)* فِي السَّفِينَةِ Gemide *(Kaçtır?)* ثَمَانِيَةٌ وَسَبْعُونَ Yetmiş sekizdir نِصْفُهُمْ Onların yarısı *(Nedir?)* رِجَالٌ Adamlardır وَنِصْفُهُمْ Ve yarısı da *(Nedir?)* نِسَاءٌ Kadınlardır وَلَا تُخَاطِبْنِي

Ve bana hitapta bulunma *(Kimler hakkında?)* فِي الَّذِينَ **O kimseler hakkında ki** ظَلَمُوا **Onlar zalim oldular** كَفَرُوا Kâfir oldular *(Ne ile hitapta bulunma?)* بِتَرْكِ إِهْلَاكِهِمْ Onların helak edilmemeleri ile إِنَّهُمْ **Çünkü onlar** مُغْرَقُونَ **Boğulacaklardır**

﴿فَإِذَا اسْتَوَيْتَ﴾ اعْتَدَلْتَ ﴿أَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ عَلَى الْفُلْكِ فَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي نَجَّانَا مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢٨﴾﴾ الْكَافِرِينَ وَإِهْلَاكِهِمْ ﴿وَقُلْ﴾ عِنْدَ نُزُولِكَ مِنَ الْفُلْكِ ﴿رَبِّ أَنْزِلْنِي مُنْزَلًا﴾ بِضَمِّ الْمِيمِ وَفَتْحِ الزَّايِ مَصْدَرٌ أَوِ اسْمُ مَكَانٍ وَبِفَتْحِ الْمِيمِ وَكَسْرِ الزَّايِ مَكَانُ النُّزُولِ ﴿مُبَارَكًا﴾ ذٰلِكَ الْإِنْزَالُ أَوِ الْمَكَانُ ﴿وَأَنْتَ خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ ﴿٢٩﴾﴾ مَا ذُكِرَ ﴿إِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ مِنْ أَمْرِ نُوحٍ وَالسَّفِينَةِ وَإِهْلَاكِ الْكُفَّارِ ﴿لَآيَاتٍ﴾ دَلَالَاتٍ عَلَى قُدْرَةِ اللهِ تَعَالَى ﴿وَإِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ وَاسْمُهَا ضَمِيرُ الشَّأْنِ ﴿كُنَّا لَمُبْتَلِينَ ﴿٣٠﴾﴾ مُخْتَبِرِينَ قَوْمَ نُوحٍ بِإِرْسَالِهِ إِلَيْهِمْ وَوَعْظِهِ ﴿ثُمَّ أَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا﴾ قَوْمًا ﴿آخَرِينَ ﴿٣١﴾﴾ هُمْ عَادٌ ﴿فَأَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ﴾ هُودًا ﴿أَنِ﴾ أَيْ بِأَنِ ﴿اعْبُدُوا اللهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلٰهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣٢﴾﴾ عِقَابَهُ فَتُؤْمِنُونَ ﴿وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِلِقَاءِ الْآخِرَةِ﴾ أَيْ بِالْمَصِيرِ إِلَيْهَا ﴿وَأَتْرَفْنَاهُمْ﴾ نَعَّمْنَاهُمْ ﴿فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا مَا هٰذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يَأْكُلُ مِمَّا تَأْكُلُونَ مِنْهُ وَيَشْرَبُ مِمَّا تَشْرَبُونَ ﴿٣٣﴾﴾ ﴿وَ﴾ اللهِ ﴿لَئِنْ أَطَعْتُمْ بَشَرًا مِثْلَكُمْ﴾ فِيهِ قَسَمٌ وَشَرْطٌ وَالْجَوَابُ لِأَوَّلِهِمَا وَهُوَ مُغْنٍ عَنْ جَوَابِ الثَّانِي ﴿إِنَّكُمْ إِذًا﴾ أَيْ إِذَا أَطَعْتُمُوهُ ﴿لَخَاسِرُونَ ﴿٣٤﴾﴾ أَيْ مَغْبُونُونَ ﴿أَيَعِدُكُمْ أَنَّكُمْ إِذَا مِتُّمْ وَكُنْتُمْ تُرَابًا وَعِظَامًا أَنَّكُمْ مُخْرَجُونَ ﴿٣٥﴾﴾ هُوَ خَبَرُ أَنَّكُمُ الْأُولَى وَأَنَّكُمُ الثَّانِيَةُ تَأْكِيدٌ لَهَا لِمَا طَالَ الْفَصْلُ ﴿هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ﴾ اسْمُ فِعْلٍ مَاضٍ بِمَعْنَى مَصْدَرٍ أَيْ بَعُدَ بَعُدَ ﴿لِمَا تُوعَدُونَ ﴿٣٦﴾﴾ مِنَ الْإِخْرَاجِ مِنَ الْقُبُورِ وَاللَّامُ زَائِدَةٌ لِلْبَيَانِ ﴿إِنْ هِيَ﴾ أَيْ مَا الْحَيَاةُ ﴿إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا﴾ بِحَيَاةِ أَبْنَائِنَا ﴿وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٣٧﴾﴾ ﴿إِنْ هُوَ﴾ أَيْ مَا الرَّسُولُ ﴿إِلَّا رَجُلٌ افْتَرَى عَلَى اللهِ كَذِبًا وَمَا نَحْنُ لَهُ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٣٨﴾﴾ مُصَدِّقِينَ بِالْبَعْثِ بَعْدَ الْمَوْتِ ﴿قَالَ رَبِّ انْصُرْنِي بِمَا كَذَّبُونِ ﴿٣٩﴾﴾ ﴿قَالَ عَمَّا قَلِيلٍ﴾ مِنَ الزَّمَانِ وَمَا زَائِدَةٌ ﴿لَيُصْبِحُنَّ﴾ لَيَصِيرُنَّ ﴿نَادِمِينَ ﴿٤٠﴾﴾ عَلَى كُفْرِهِمْ وَتَكْذِيبِهِمْ ﴿فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ﴾ صَيْحَةُ الْعَذَابِ وَالْهَلَاكِ كَائِنَةً ﴿بِالْحَقِّ﴾ فَمَاتُوا ﴿فَجَعَلْنَاهُمْ غُثَاءً﴾ وَهُوَ نَبْتٌ يَبِسَ أَيْ صَيَّرْنَاهُمْ مِثْلَهُ فِي الْيُبْسِ ﴿فَبُعْدًا﴾ مِنَ الرَّحْمَةِ ﴿لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤١﴾﴾ الْمُكَذِّبِينَ ﴿ثُمَّ أَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قُرُونًا﴾ أُقْوَامًا ﴿آخَرِينَ ﴿٤٢﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

28. Sen, yanındakilerle birlikte gemiye yerleştiğinde: Bizi zalim, kâfir **olan topluluktan** ve onların uğradığı helaktan **kurtaran Allah'a ham-dolsun» de!**

29. **Ve** gemiden indiğinde **de ki: «Yarabbi! Beni mübarek bir indirişle**[1] yahut mübarek bir menzile **indir. Sen** güzel bir indirişle **indirenlerin** yahut güzel yere indirenlerin **en hayırlısısın.»**

30. **Şüphe yok ki bu** anlatılan**larda;** Nuh'un durumu, gemi olayı ve kâfirlerin helak edilişlerinde **elbette nice ayetler,** Allah tealanın kudretine dair delaletler **vardır. Durum şu ki; Biz** Nuh'u onlara göndermekle ve kendilerine verdiği öğütlerle Nuh'un kavmini **imtihan ederiz.**

31. **Sonra onların arkalarından başka bir kavim,** Âd kavmini **var ettik.**

32. **Onlara aralarından olan bir peygamber,** Hud'u **gönderdik. Dedi ki: «Siz Allah'a ibadet edin; sizin için O'ndan başka bir ilâh yoktur. Hâlâ** onun azabından **sakın**ıp da iman et**meyecek misiniz?»**

33. **Dünya hayatında kendilerine refah,** nimet **verdiğimiz halde kâfir olan ve ahirete kavuşmayı yalanlayan kavminden ileri gelenler dediler ki: «Bu ancak sizin gibi bir insan; sizin yediğinizden yiyor ve sizin içtiğinizden içiyor.»**

34. «Allah'a yemin olsun ki, **eğer siz, sizin gibi bir insana itaat ederseniz, şüphe yok ki o**na itaat ettiğiniz **takdirde elbette hüsrana uğramış,** aldanmış **kimselersiniz.»**

35. **Size; öldüğünüzde, toprak ve kemik yığını haline geldiğinizde kesinlikle sizin çıkarılacağınızı**[2] **mı vâdediyor?»**

36. **« O size vaat edilen şey,**[3] kabirlerinizden çıkarılacağınız vaadi **ne kadar da uzak, ne kadar da uzak.**[4]**»**

37. **«O,** hayat **ancak bizim bu dünya hayatımızdan ibarettir; ölürüz ve** çocuklarımızın hayatıyla **yaşarız. Bir daha tekrar diriltilecek de değiliz.»**

38. **«O** -peygamber- **sadece Allah'a karşı yalan yere iftirada bulunan bir adamdır. Biz ona inanmış,** ölümden sonra diriliş olduğunu kabul etmiş **de değiliz.»**

39. **Dedi ki: «Yarabbi! Beni yalanladıkları için bana yardım et.»**

---

[1] مُنْزَلًا kelimesindeki مُ harfi zammeli, زَ harfi fethalı ile okunduğunda mastar yahut ismi mekandır; مَ harfi fethalı, زِ harfi kesreli olarak okunduğunda ise "iniş yeri" anlamındadır.

[2] مُخْرَجُونَ kelimesi birinci أَنَّكُمْ'ün haberidir. İkinci أَنَّكُم ise -araya giren fasılaların uzaması sebebiyle gelmiş- bir tekittir.

[3] لما kelimesindeki ل beyan için zait olarak gelmiştir.

[4] هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ kelimeleri ism-i fiili mazidir (yani, medlülü fiil olan isimdir), (ya da medlülü mastar olan isim olup bunlar) mastar manasındadır "uzak, uzak (ya da uzak oldu, uzak oldu)" anlamına gelir. (هَيْهَاتَ kelimesini ism-i fiili mazi kabul edip faili ل harfinin dahil olduğu ما توعدون dir dersek) لِمَا'daki ل zaittir, (yok, هَيْهَاتَ nin failini zamiri müstetir kabul edersek ل harfi) beyan içindir. (Bu durumda takdir: هيهات وُقُوعُ خُرُوجِنَا مِنَ الْقُبُورِ şeklindedir; bunu لِمَا تُوعَدُونَ beyan eder)

40. **Buyurdu ki: «Az** bir zaman **sonra** inkâr etmeleri ve yalanlamalarından dolayı **bin pişman olacaklar.»**

41. **Derken onları haklı** yere meydana gelen **bir** azap ve helak **çığlığı yakaladı** da öldüler. **Biz onları bir sel süprüntüsü,** kupkuru kalmış çalı-çırpı **kıldık.** Yani onları kurumuşlukta bu çalı-çırpı gibi yaptık. **Artık zulmeden,** yalanlayan **kavim için** rahmetten **uzaklık olsun.**

42. **Sonra onların ardından başka kavimler var ettik.**

KELİME ANLAMI

28. فَإِذَا اسْتَوَيْتَ **Bindiğinde** اِعْتَدَلْتَ Yerleştiğinde *(Kim?)* أَنْتَ **Sen** وَمَنْ مَعَكَ **Ve senin yanında olanlar** *(Neye?)* عَلَى الْفُلْكِ **Gemiye** فَقُلْ **De** *(Ne de?)* اَلْحَمْدُ **Bütün hamdler** *(Kime aittir?)* لِلّٰهِ **Allah'a aittir** اَلَّذِي **Öyle Allah ki** نَجَّانَا **Bizi kurtardı** *(Kimden?)* مِنَ الْقَوْمِ **Kavimden** *(Öyle kavim ki)* اَلظَّالِمِينَ **Zalim olan** اَلْكَافِرِينَ Kâfir olan *(Bizi daha neden kurtardı?)* وَإِهْلَاكِهِمْ Onlara gelen helakten

29. وَقُلْ **Ayrıca de** *(Ne zaman?)* عِنْدَ نُزُولِكَ İndiğinde *(Neden?)* مِنَ الْفُلْكِ Gemiden *(Ne de?)* رَبِّ **Ey rabbim** أَنْزِلْنِي **Beni indir** *(Nasıl?)* مُنْزَلًا **İndirilişle** بِضَمِّ الْمِيمِ Mim'in zammesi وَفَتْحِ الزَّايِ Ve ze'nin fethasıyla *(Nedir?)* مَصْدَرٌ Mastardır أَوِ اسْمُ Ya da ismi mekândır مَكَانٍ وَبِفَتْحِ الْمِيمِ Ve mim'in fethası وَكَسْرِ الزَّايِ Ve ze'nin kesresiyle *(Nedir?)* مَكَانُ النُّزُولِ İnme mekânıdır *(Öyle indiriliş ki)* مُبَارَكًا **Mübarek olan** *(Ne?)* ذٰلِكَ الْإِنْزَالُ Bu iniş أَوِ الْمَكَانُ Ve ya bu mekân وَأَنْتَ **Ve sen** *(Nesin?)* خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ **İndirenlerin en hayırlısısın** *(Neye?)* مَا ذُكِرَ Anlatılana

30. إِنَّ فِي ذٰلِكَ **Muhakkak ki bunda vardır** اَلْمَذْكُورِ Anlatılanda *(Neden olan anlatılan?)* مِنْ أَمْرِ نُوحٍ Nuh'un durumu وَالسَّفِينَةِ Gemi وَإِهْلَاكِ الْكُفَّارِ Ve kâfirlerin helak edilişinden *(Ne vardır?)* لَآيَاتٍ **İbretler vardır** دَلَالَاتٍ Deliller vardır *(Neye?)* عَلَى قُدْرَةِ اللهِ تَعَالَى Allah teala'nın kudretine وَإِنْ **Hakikaten** مُخَفَّفَةٌ Bu tahfiflenmiştir مِنَ الثَّقِيلَةِ Şeddeli "inne" den وَاسْمُهَا Bunun ismi ise *(Nedir?)* ضَمِيرُ الشَّأْنِ Zamir-i şandır كُنَّا **Biz daima** *(Neyiz?)* لَمُبْتَلِينَ **Sınayıcılarız** مُخْتَبِرِينَ İmtihan ediciyiz *(Kimi?)* قَوْمَ نُوحٍ Nuh'un kavmini *(Ne ile?)* بِإِرْسَالِهِ Nuh'u göndermekle *(Kime?)* إِلَيْهِمْ Onlara وَوَعْظِهِ Ve Nuh'un nasihatiyle

31. ثُمَّ **Sonra** أَنْشَأْنَا **Yeniden meydana getirdik** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِهِمْ **Onlardan sonra** *(Neyi?)* قَرْنًا **Bir nesli** قَوْمًا Kavmi *(Öyle nesil ki)* آخَرِينَ **Başka olan** هُمْ Onlar *(Kimdir?)* عَادٌ Ad kavmidir

32. فَأَرْسَلْنَا **Gönderdik** *(Nereye?)* فِيهِمْ **Kendilerine** *(Ne gönderdik?)* رَسُولًا **Bir elçi** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(O elçiden bedel?)* هُودًا Hûd'u *(Neyi bildiren?)* -أَنْ -أَيْ بِأَنِ- اُعْبُدُوا **İbadet etmelerini** ("en" "bien" takdirindedir) *(Kime ibadet etmelerini?)* اَللّٰهَ **Allah'a** مَا لَكُمْ **Sizin için yoktur** *(Ne yoktur?)* مِنْ إِلٰهٍ **Hiçbir ilah** *(Öyle ilah ki)* غَيْرُهُ **Allah'tan başka** أَفَلَا تَتَّقُونَ **Hala korkmaz mısınız?** *(Neden?)* عِقَابَهُ Onun azabından فَتُؤْمِنُونَ Ki iman edesiniz

33. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَلْمَلَأُ **İleri gelenler** *(Kimlerden?)* مِنْ قَوْمِهِ **Onun kavminden** اَلَّذِينَ **Öyle ileri gelenler ki** كَفَرُوا **İnkâr ettiler** وَكَذَّبُوا **Ve yalanladılar** *(Neyi?)* بِلِقَاءِ الْاٰخِرَةِ **Ahirete kavuşmayı** أَيْ بِالْمَصِيرِ Yani varmayı *(Nereye?)* إِلَيْهَا Ahirete وَأَتْرَفْنَاهُمْ **Ve biz refah verdik** *(Kime?)* هُمْ **Onlara** نَعَّمْنَاهُمْ Onları nimetlendirdik *(Nerede?)* فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatında** *(Ne dediler?)* مَا هٰذَا **Bu değildir** إِلَّا بَشَرٌ **Ancak bir beşerdir** *(Kim gibi?)* مِثْلُكُمْ **Sizin gibi** يَأْكُلُ **Yer** *(Neden?)* مِمَّا **O şeyden ki** تَأْكُلُونَ **Siz yiyorsunuz** *(Neden?)* مِنْهُ **Ondan** وَيَشْرَبُ **Ve içer** *(Neden?)* مِمَّا تَشْرَبُونَ **Sizin içtiklerinizden**

34. وَ اللّٰهِ **Ve** Allah'a yemin olsun ki لَئِنْ أَطَعْتُمْ **Şayet uyarsanız** *(Kime?)* بَشَرًا **Bir beşere** *(Öyle beşer ki)* مِثْلَكُمْ **Sizin gibi** فِيهِ Bu cümlede vardır *(Ne vardır?)* قَسَمٌ Yemin وَشَرْطٌ Ve şart vardır وَالْجَوَابُ Cevap ise *(Kime aittir?)* لِأَوَّلِهِمَا O ikisinden birincisine (yemine) aittir وَهُوَ Bu ilkinin cevabı مُغْنٍ İhtiyaçsız bırakır *(Neden ihtiyaçsız?)* عَنْ جَوَابِ الثَّانِي İkincisine cevabın gelmesinden إِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** إِذًا **O takdirde** أَيْ إِذَا أَطَعْتُمُوهُ Yani ona uyduğunuz zaman لَخَاسِرُونَ **Elbette ziyana uğrayanlar olursunuz** أَيْ مَغْبُونُونَ Yani aldanmışlar olursunuz

35. أَيَعِدُ **Vaat ediyor mu?** *(Kime?)* كُمْ **Size** *(Neyi?)* أَنَّكُمْ **Kesinlikle siz** *(Ne zaman?)* إِذَا مِتُّمْ **Öldüğünüzde** وَكُنْتُمْ **Ve olduğunuzda** *(Ne?)* تُرَابًا **Toprak** *(Daha ne?)* وَعِظَامًا **Ve kemik yığını** أَنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** مُخْرَجُونَ **Çıkartılacaksınız** هُوَ Bu "muhracûne" kelimesi *(Nedir?)* خَبَرُ أَنَّكُمُ الْأُولٰى Birinci "enneküm"ün haberidir وَأَنَّكُمُ الثَّانِيَةُ İkinci "enneküm" ise *(Nedir?)* تَأْكِيدٌ لَهَا Birincisine tekittir *(Niçin tekit gelmiştir?)* لِمَا طَالَ Uzadığı için *(Ne?)* اَلْفَصْلُ Ara

36. هَيْهَاتَ **Uzak oldu** هَيْهَاتَ **Uzak oldu** *(Bu kelime nedir?)* اسْمُ فِعْلٍ مَاضٍ Mazi fiil ismidir (yani, medlülü fiil olan isimdir), (ya da medlülü mastar olan isim olup bunlar) بِمَعْنَى مَصْدَرٍ Mastar manasındadır أَيْ بَعُدَ بَعُدَ Yani uzak oldu uzak oldu

(manasındadır) *(Ne uzak oldu?)* لِمَا **O şey ki** تُوعَدُونَ **Size vaat ediliyor** *(O vaat edilen şey de nedir?)* مِنَ الْإِخْرَاجِ Çıkartmak *(Nereden?)* مِنَ الْقُبُورِ Kabirlerden وَاللَّامُ (lima tûadün)deki lam (هَيْهَاتَ kelimesini ism-i fiili mazi kabul edip faili مَا تُوعَدُونَ dersek) *(Nedir?)* زَائِدَةٌ Zaittir (yok, هَيْهَاتَ nin failini zamiri müstetir kabul edersek ل harfi) لِلْبَيَانِ Beyan içindir

37. إِنْ هِيَ **O değildir** اَىْ مَا الْحَيَاةُ Yani yaşam değildir إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا **Ancak bizim dünya yaşamımızdır** نَمُوتُ **Ölürüz** وَنَحْيَا **Ve yaşarız** *(Ne ile?)* بِحَيَاةِ اَبْنَائِنَا Çocuklarımızın yaşamıyla وَمَا نَحْنُ **Ve biz değiliz** *(Ne değiliz?)* بِمَبْعُوثِينَ **Tekrar diriltilecek olanlar**

38. إِنْ هُوَ **O değildir** اَىْ مَا الرَّسُولُ Yani peygamber değildir إِلَّا رَجُلٌ **Ancak bir adamdır** *(Öyle adam ki)* اِفْتَرَى **Uydurdu** *(Kime?)* عَلَى اللهِ **Allah'a** *(Ne?)* كَذِبًا **Yalan** وَمَا نَحْنُ **Ve biz değiliz** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Ne değiliz?)* بِمُؤْمِنِينَ **İnanıcılar** مُصَدِّقِينَ Yani tasdik edenler değiliz *(Ne hakkında?)* بِالْبَعْثِ Dirilme hakkında *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْمَوْتِ Öldükten sonra

39. قَالَ **Dedi (Hud)** *(Ne dedi?)* رَبِّ **Ey rabbim** اُنْصُرْنِي **Bana yardım et** *(Neye karşı?)* بِمَا كَذَّبُونِ **Beni yalancı saymalarına karşı**

40. قَالَ **(Allah) buyurdu** *(Ne buyurdu?)* عَمَّا قَلِيلٍ **Az olan miktarda** *(Neden?)* مِنَ الزَّمَانِ Zamandan وَمَا Buradaki "ma" *(Nedir?)* زَائِدَةٌ Zaittir لَيُصْبِحُنَّ **Gerçekten olacaklar** لَيَصِيرُنَّ Olacaklar *(Ne olacaklar?)* نَادِمِينَ **Pişman** *(Neye?)* عَلَى كُفْرِهِمْ Küfürlerine وَتَكْذِيبِهِمْ Ve yalanlamalarına

41. فَاَخَذَتْهُمْ **Derken onları yakalayıverdi** *(Ne?)* اَلصَّيْحَةُ **Çığlık** صَيْحَةُ الْعَذَابِ Azap çığlığı وَالْهَلَاكِ Ve helak çığlığı *(Ne olduğu halde?)* كَائِنَةً Olucu olduğu halde *(Ne ile yakaladı?)* بِالْحَقِّ **Hakkıyla** فَمَاتُوا Ve öldüler فَجَعَلْنَاهُمْ **Ve biz onları çevirdik** *(Neye?)* غُثَاءً **Sel süprüntüsüne** وَهُوَ Bu *(Nedir?)* نَبْتٌ يَبِسَ Kurumuş bitkidir أَيْ فِي Yani onları çevirdik *(Neye?)* مِثْلَهُ Kuru bitkinin benzerine *(Ne hususta?)* صَيَّرْنَاهُمْ Kurulukta اَلْيَبِيسِ **Uzak olsun** *(Neden?)* فَبُعْدًا Rahmetten مِنَ الرَّحْمَةِ *(Kim?)* لِلْقَوْمِ **Kavim** *(Öyle kavim ki)* اَلظَّالِمِينَ **Zalim olan** اَلْمُكَذِّبِينَ Yalanlayan

42. ثُمَّ **Sonra** اَنْشَاْنَا **Tekrar meydana getirdik** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِهِمْ **Onlardan sonra** *(Ne?)* قُرُونًا **Nesiller** أَقْوَامًا Kavimler *(Öyle nesiller ki)* اٰخَرِينَ **Başka olan**

﴿مَا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ اَجَلَهَا﴾ بِأَنْ تَمُوتَ قَبْلَهُ ﴿وَمَا يَسْتَاْخِرُونَ ﴿٤٣﴾﴾ عَنْهُ ذُكِّرَ الضَّمِيرُ بَعْدَ تَأْنِيثِهِ رِعَايَةً لِلْمَعْنَى ﴿ثُمَّ اَرْسَلْنَا رُسُلَنَا تَتْرَا﴾ بِالتَّنْوِينِ وَعَدَمِهِ مُتَتَابِعِينَ بَيْنَ كُلِّ اثْنَيْنِ زَمَانٌ طَوِيلٌ ﴿كُلَّمَا جَآءَ أُمَّةً﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ بَيْنَهَا وَبَيْنَ الْوَاوِ ﴿رَسُولُهَا كَذَّبُوهُ فَاَتْبَعْنَا بَعْضَهُمْ بَعْضًا﴾ فِي الْهَلَاكِ ﴿وَجَعَلْنَاهُمْ اَحَادِيثَ فَبُعْدًا لِقَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٤٤﴾﴾ ﴿ثُمَّ اَرْسَلْنَا مُوسَى وَاَخَاهُ هَارُونَ بِاٰيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٤٥﴾﴾ حُجَّةٍ بَيِّنَةٍ وَهِيَ الْيَدُ وَالْعَصَا وَغَيْرُهُمَا مِنَ الْآيَاتِ ﴿اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَائِهِ فَاسْتَكْبَرُوا﴾ عَنِ الْإِيمَانِ بِهَا وَبِاللهِ ﴿وَكَانُوا قَوْمًا عَالِينَ ﴿٤٦﴾﴾ قَاهِرِينَ بَنِي إِسْرَائِيلَ بِالظُّلْمِ ﴿فَقَالُوا اَنُؤْمِنُ لِبَشَرَيْنِ مِثْلِنَا وَقَوْمُهُمَا لَنَا عَابِدُونَ ﴿٤٧﴾﴾ مُطِيعُونَ خَاضِعُونَ ﴿فَكَذَّبُوهُمَا فَكَانُوا مِنَ الْمُهْلَكِينَ ﴿٤٨﴾﴾ ﴿وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ﴾ التَّوْرَاةَ ﴿لَعَلَّهُمْ﴾ اَيْ قَوْمَهُ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿يَهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾﴾ بِهِ مِنَ الضَّلَالَةِ وَاُوتِيهَا بَعْدَ هَلَاكِ فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ جُمْلَةً وَاحِدَةً ﴿وَجَعَلْنَا ابْنَ مَرْيَمَ﴾ عِيسَى ﴿وَاُمَّهُ اٰيَةً﴾ لَمْ يَقُلْ آيَتَيْنِ لِأَنَّ الْآيَةَ فِيهِمَا وَاحِدَةٌ وِلَادَتُهُ مِنْ غَيْرِ فَحْلٍ ﴿وَاٰوَيْنَاهُمَآ اِلٰى رَبْوَةٍ﴾ مَكَانٍ مُرْتَفِعٍ وَهُوَ بَيْتُ الْمَقْدِسِ أَوْ دِمَشْقُ أَوْ فِلَسْطِينُ أَقْوَالٌ ﴿ذَاتِ قَرَارٍ﴾ أَيْ مُسْتَوِيَةٍ يَسْتَقِرُّ عَلَيْهَا سَاكِنُوهَا ﴿وَمَعِينٍ ﴿٥٠﴾﴾ اَيْ مَاءٍ جَارٍ ظَاهِرٍ تَرَاهُ الْعُيُونُ ﴿يَآ اَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ﴾ الْحَلَالَاتِ ﴿وَاعْمَلُوا صَالِحًا﴾ مِنْ فَرْضٍ وَنَفْلٍ ﴿اِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٥١﴾﴾ فَأُجَازِيكُمْ عَلَيْهِ ﴿وَ﴾ اعْلَمُوا ﴿اَنَّ هٰذِهٖ﴾ اَيْ مِلَّةَ الْإِسْلَامِ ﴿اُمَّتُكُمْ﴾ دِينُكُمْ أَيُّهَا الْمُخَاطَبُونَ اَيْ يَجِبُ أَنْ تَكُونُوا عَلَيْهَا ﴿اُمَّةً وَاحِدَةً﴾ حَالٌ لَازِمَةٌ وَفِي قِرَاءَةٍ بِتَخْفِيفِ النُّونِ وَفِي أُخْرَى [وَإِنَّ] بِكَسْرِهَا مُشَدَّدَةً اسْتِئْنَافًا ﴿وَاَنَا رَبُّكُمْ فَاتَّقُونِ ﴿٥٢﴾﴾ فَاحْذَرُونِ ﴿فَتَقَطَّعُوا﴾ أَيِ الْأَتْبَاعُ ﴿اَمْرَهُمْ﴾ دِينَهُمْ ﴿بَيْنَهُمْ زُبُرًا﴾ حَالٌ مِنْ فَاعِلِ تَقَطَّعُوا أَيْ أَحْزَابًا مُتَخَالِفِينَ كَالْيَهُودِ وَالنَّصَارَى وَغَيْرِهِمْ ﴿كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ﴾ اَيْ عِنْدَهُمْ مِنَ الدِّينِ ﴿فَرِحُونَ ﴿٥٣﴾﴾ مَسْرُورُونَ ﴿فَذَرْهُمْ﴾ اَيِ اتْرُكْ كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿فِي غَمْرَتِهِمْ﴾ ضَلَالَتِهِمْ ﴿حَتّٰى حِينٍ ﴿٥٤﴾﴾ اَيْ إِلَى حِينِ مَوْتِهِمْ ﴿اَيَحْسَبُونَ اَنَّمَا نُمِدُّهُمْ بِهٖ﴾ نُعْطِيهِمْ ﴿مِنْ مَالٍ وَبَنِينَ ﴿٥٥﴾﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿نُسَارِعُ﴾ نُعَجِّلُ ﴿لَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ﴾ لَا ﴿بَلْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٦﴾﴾ أَنَّ ذٰلِكَ اسْتِدْرَاجٌ لَهُمْ ﴿اِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ﴾ خَوْفِهِمْ مِنْهُ ﴿مُشْفِقُونَ ﴿٥٧﴾﴾ خَائِفُونَ مِنْ عَذَابِهِ ﴿وَالَّذِينَ هُمْ بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ﴾ الْقُرْآنِ ﴿يُؤْمِنُونَ ﴿٥٨﴾﴾ يُصَدِّقُونَ ﴿وَالَّذِينَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾﴾ مَعَهُ غَيْرَهُ

TÜRKÇE ANLAMI

43. **Hiçbir ümmet,** öncesinde ölerek **ecelini geçemez ve** ondan **geriye de kalamaz.**[1]

44. **Sonra birbiri ardınca**[2]**,** her iki peygamber arasında uzunca bir zaman olmak üzere peşpeşe **peygamberlerimizi gönderdik. Her ne zaman bir ümmete peygamber gelse, onu yalanladılar.**[3] **Biz de** helak edilmeleri hususunda **onların kimisini kimisine tabi kıldık ve onları ibretlik hikâyeler haline getirdik. Artık iman etmeyen kavim için uzaklık olsun!**

45. **Sonra Mûsa'yı ve kardeşi Harun'u âyetlerimizle ve açık bir hüccetle gönderdik.** Bu açık hüccetler; el, asa ve bu ikisi dışındaki diğer mucizelerdir.

46. **Firavun'a ve onun kavmine (gönderdik.) Onlar ise** ayetlere ve Allah tealaya iman etmekten kaçınarak **büyüklendiler ve büyüklenen,** zulmederek İsrailoğullarına hükmeden **bir kavim oldular.**

47. **Dediler ki: «Kavimlere bize kölelik ederken,** boyun eğip itaat ediyorlarken, **bizim gibi olan iki insana mı iman edelim?»**

48. **Böylece onları yalanladılar; bu sepeple de helâk olanlardan oldular.**

49. **Andolsun ki,** kavmi olan İsrailoğulları bu sayede dalaletten uzaklaşıp **hidayete erebilsin diye Musa'ya kitap,** Tevrat **verdik.** Tevrat Musa'ya(a.s.), Firavun ve kavmi helak edildikten sonra tek defada verilmiştir.

50. **Ve Meryem'in oğlunu,** İsa'yı **ve anasını bir mucize**[4] **kıldık ve ikisini** sâkinlerinin yerleşebileceği kadar **düz ve** gözlerin görebildiği **akarsulu yüksek bir mekânda barındırdık.**

51. **Ey peygamberler! Temiz,** helâl **olanlardan yiyin ve** farz olsun, nafile olsun **sâlih amelde bulunun. Şüphe yok ki ben, sizin yaptıklarınızı iyi bilenim** ve onlara göre size karşılığınızı vereceğim.

52. **Ve** ey muhataplar! Bilinki **elbette**[5] **bu** İslam dini **bir tek din olarak**[6] **hepinizin dinidir**; dolayısıyla hepinizin o din üzere olmanız gerekir. **Ve ben de Rabbinizim, artık benden sakının,** korkun!

---

[1] أمة kelimesinin müzekker olan قوم kelimesinin anlamına gelmesine uygun olarak يَسْتَأْخِرُونَ kelimesindeki zamir, -önceden müennes zamir kullanıldıktan sonra (أَجَلَهَا)- müzekker olarak getirmiştir.

[2] تَتْرَا kelimesi hem tenvinli, hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi تَتْرًا şeklinde) tenvinsiz okunmuştur.

[3] جَاءَ أُمَّةً kelimeleri iki hemzenin tahkiki ile, ikincisinin hemze ile vav arası teshiliyle okunmuştur.

[4] آيَتَيْنِ demeyip آيَةً demesi, onlardaki bu mucizenin tek olmasındandır; İsa'nın babasız doğuşu

[5] Bir kıraatte ان maddesi şeddesiz ن harfiyle, bir diğer kıraatte ise başlangıç olarak إِنَّ şeklinde okunmuştur.

[6] أُمَّةً kelimesi hâl-i lâzimedir.

53. **Fakat** Yahudiler, Hıristiyanlar ve bu ikisi dışındakilerde olduğu gibi, o peygamberlere tabi olanlar, birbirine muhalif **fırkalar olarak aralarında dinlerini parçaladılar. Her fırka kendi yanlarında olan** din **ile sevinçlidir.**

54. **Artık sen onları**, Mekkeli kâfirleri **kendi dalâletleri içinde** ölecekleri **bir zamana kadar terket.**

55-56. **Sanıyorlar mı ki,** dünyadayken **onlara verdiğimiz servet ve oğullarla kendilerine fayda sağlamak için koşuşuyoruz?** Hayır, **bilakis onlar işin** istidraç olduğunun **farkına varamıyorlar.**

57. **O kimseler ki, Rablerinden çekindikleri için** azabından **korkarlar.**

58. **Ve o kimseler ki, onlar Rablerinin ayetlerine,** Kur'ân'a **iman ederler,** onu doğrularlar.

59. **Ve o kimseler ki, onlar** Rablerine başkasını **ortak koşmazlar.**

KELİME ANLAMI

43. مَا تَسْبِقُ **Öne alamaz** *(Kim?)* مِنْ أُمَّةٍ **Hiçbir ümmet** *(Neyi?)* أَجَلَهَا **Ecelini** *(Ne ile?)* بِأَنْ تَمُوتَ Ölmesiyle *(Neden önce?)* قَبْلَهُ Ecelinden önce وَمَا يَسْتَأْخِرُونَ **Ve erteleyemez de** *(Neyi?)* عَنْهُ Ecelini ذُكِّرَ الضَّمِيرُ Zamir müzekker yapıldı *(Neden sonra?)* بَعْدَ تَأْنِيثِهِ Müennes olmasından sonra *(Ne için?)* رِعَايَةً لِلْمَعْنَى Mana gözetildiği için (Zira أمة kelimesi müzekker olan قوم anlamına gelir)

44. ثُمَّ **Sonra** أَرْسَلْنَا **Gönderdik** *(Kimi?)* رُسُلَنَا **Peygamberlerimizi** *(Nasıl?)* تَتْرَا **Arka arkaya** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالتَّنْوِينِ Tenvinle وَعَدَمِهِ Ve tenvinsiz مُتَتَابِعِينَ Yani peş peşe *(Öyle peş peşe ki)* بَيْنَ كُلِّ اثْنَيْنِ Her ikisi arasında var *(Ne var?)* زَمَانٌ طَوِيلٌ Uzun bir zaman كُلَّمَا **Her ne zaman ki** جَاءَ **Gelse** *(Kime?)* أُمَّةً **Bir ümmete** *(Bu kelime nasıl okunur?)* وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin tahkikiyle *(Daha nasıl okunur?)* İkinci hemzenin teshiliyle *(Nasıl?)* بَيْنَهَا وبَيْنَ الْوَاوِ Hemzeyle vav arası *(Kim gelse?)* رَسُولُهَا **O ümmetin peygamberi** كَذَّبُوهُ **Onu yalanladılar** فَأَتْبَعْنَا **Biz de tabi kıldık** *(Kimi?)* بَعْضَهُمْ **Onların bir kısmını** *(Kime tabi kıldık?)* بَعْضًا **Bir kısmına** *(Ne hususta?)* فِي الْهَلَاكِ Helak olma hususunda وَجَعَلْنَاهُمْ **Ve onları yaptık** *(Ne yaptık?)* أَحَادِيثَ **İbretlik hikâyeler** فَبُعْدًا **Uzak oldu** *(Kim?)* لِقَوْمٍ **Kavim** *(Öyle kavim ki)* لَا يُؤْمِنُونَ **İnanmayan kavim**

45. ثُمَّ **Sonra** أَرْسَلْنَا **Gönderdik** *(Kimi?)* مُوسَى **Musa'yı** *(Daha kimi?)* وَأَخَاهُ **Ve kardeşini** *(Ondan bedel?)* هَارُونَ **Harun'u** *(Ne ile?)* بِآيَاتِنَا **Ayetlerimizle** *(Daha ne ile?)*

وَسُلْطَانٍ **Ve delille** *(Öyle delil ki)* مُبِينٍ **Apaçık olan** حُجَّةٍ بَيِّنَةٍ Açık hüccetle وَهِيَ O da *(Nedir?)* اَلْيَدُ El وَالْعَصَا Asa وَغَيْرُهُمَا Ve diğerleridir *(Neden?)* مِنَ الْآيَاتِ Mucizelerden

46. *(Kime gönderdik?)* إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَائِهِ **Firavun'a Ve ileri gelenlerine** فَاسْتَكْبَرُوا **Onlar ise kibirlendiler** *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İnanmaktan *(Neye?)* بِهَا Mucizelere وَبِاللهِ Ve Allah'a وَكَانُوا **Ve oldular** *(Ne oldular?)* قَوْمًا **Bir kavim** *(Öyle kavim ki)* عَالِينَ **(Kendilerini) büyük gören** قَاهِرِينَ Galebe çalan *(Kime?)* بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarına *(Ne ile?)* بِالظُّلْمِ Zulümle

47. فَقَالُوا **Ve dediler** *(Ne dediler?)* أَنُؤْمِنُ **İman mı edelim** *(Kime?)* لِبَشَرَيْنِ **İki beşere** *(Öyle iki beşer ki)* مِثْلِنَا **Bizim gibi** وَقَوْمُهُمَا **Onların kavmi olduğu halde** *(Kime?)* لَنَا **Bize** *(Ne olduğu halde?)* عَابِدُونَ **Kölelik edenler** مُطِيعُونَ İtaat edenler خَاضِعُونَ Ve boyun eğenler

48. فَكَذَّبُو **Böylece yalanladılar** *(Kimi?)* هُمَا **O ikisini** فَكَانُوا **Bu sebeple oldular** *(Neden?)* مِنَ الْمُهْلَكِينَ **Helak olanlardan**

49. وَلَقَدْ **Elbette muhakkak** آتَيْنَا **Biz verdik** *(Kime?)* مُوسَى **Musa'ya** *(Neyi?)* اَلْكِتَابَ **Kitabı** اَلتَّوْرَاةَ Tevrat'ı لَعَلَّهُمْ **Umulur ki onlar** اَىْ قَوْمَهُ Yani Musa'nın kavmi *(Onlar da kimdir?)* بِنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarıdır يَهْتَدُونَ **Kurtulurlar** *(Ne ile?)* بِهِ O kitapla *(Neden?)* مِنَ الضَّلَالَةِ Sapmışlıktan وَأُوتِيهَا Tevrat verildi *(Neden sonra?)* بَعْدَ هَلَاكِ فِرْعَوْنَ Firavun helak olduktan sonra *(Daha kim helak olduktan sonra?)* وَقَوْمِهِ Ve kavmi *(Nasıl verildi?)* جُمْلَةً وَاحِدَةً Bir defada

50. وَجَعَلْنَا **Biz kıldık** *(Kimi?)* اِبْنَ مَرْيَمَ **Meryem oğlunu** *(O da kimdir?)* عِيسَى İsa *(Daha kimi?)* وَأُمَّهُ **Ve annesini** *(Ne kıldık?)* اٰيَةً **Bir mucize kıldık** لَمْ يَقُلْ Demedi *(Ne demedi?)* آيَتَيْنِ "Âyeteyni" (iki mucize) demedi لِأَنَّ الْآيَةَ Çünkü mucize *(Nerede?)* فِيهِمَا İkisinde *(Nedir?)* وَاحِدَةٌ Aynıdır *(O da nedir?)* وِلَادَتُهُ İsa'nın doğmasıdır *(Nesiz?)* مِنْ غَيْرِ فَحْلٍ Erkek olmaksızın وَاٰوَيْنَا **Ve yerleştirdik** *(Kimi?)* هُمَا **O ikisini** *(Nereye?)* إِلَى رَبْوَةٍ **Bir tepeye** ذَاتِ قَرَارٍ **Yerleşmeye elverişli** أَيْ مُسْتَوِيَةٍ Yani düz *(Öyle düz yer ki)* يَسْتَقِرُّ Yerleşiyor *(Nereye?)* عَلَيْهَا Onun üzerine *(Kim?)* سَاكِنُوهَا Oranın oturanları وَمَعِينٍ **Ve suyu olan** اَىْ مَاءٍ جَارٍ Yani akan suyu olan *(Öyle su ki)* ظَاهِرٍ Aşikâr تَرَاهُ Onu görüyor *(Ne?)* اَلْعُيُونُ Gözler

51. يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ **Ey peygamberler** كُلُوا **Yiyin** *(Neden?)* مِنَ الطَّيِّبَاتِ **Temiz olan yiyeceklerden** اَلْحَلَالَاتِ Helal olanlardan وَاعْمَلُوا **Ve işleyin** *(Ne?)* صَالِحًا **Salih amel** *(Neden olan salih amel?)* مِنْ فَرْضٍ Farz وَنَفْلٍ Ve nafileden إِنِّي **Muhakkak ki ben** *(Neyi?)* بِمَا تَعْمَلُونَ **Yaptıklarınızı** *(Neyim?)* عَلِيمٌ **Ziyade biliciyim** فَأُجَازِيكُمْ Dolayısıyla sizi karşılıklandıracağım *(Neye göre?)* عَلَيْهِ Yaptıklarınıza göre

52. وَاعْلَمُوا **Ve** bilin *(Neyi?)* أَنَّ هٰذِهِ **Muhakkak ki bu** اَىْ مِلَّةَ الْإِسْلَامِ Yani İslam dini *(Nedir?)* أُمَّتُكُمْ **Sizin dininizdir** دِينُكُمْ Sizin dininizdir أَيُّهَا الْمُخَاطَبُونَ Ey muhataplar اَىْ يَجِبُ Yani vaciptir *(Ne?)* أَنْ تَكُونُوا Olmanız *(Ne üzerine?)* عَلَيْهَا Din üzerine *(Nasıl?)* أُمَّةً وَاحِدَةً **Tek bir din olarak** *("Vahideten" kelimesi nedir?)* حَالٌ لَازِمَةٌ Hal-i lazımdır وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *("Enne" kelimesi ne ile okunur?)* بِتَخْفِيفِ النُّونِ Nun'un tahfiflenmesiyle وَفِي أُخْرٰى Diğer bir kıraatte *(Ne ile okunur?)* بِكَسْرِهَا Hemzenin esresiyle *(Ne olduğu halde?)* مُشَدَّدَةً (Nun) şeddeli olduğu halde *(Niye hemze esrelidir?)* اِسْتِئْنَافًا Başlangıçtan dolayı وَأَنَا **Ve ben** *(Neyim?)* رَبُّكُمْ **Sizin rabbinizim** فَاتَّقُونِ **Öyleyse benden korkun** فَاحْذَرُونِ Benden sakının

53. فَتَقَطَّعُوا **Ama böldüler** أَيِ الْأَتْبَاعُ Yani tabi olanlar *(Neyi?)* أَمْرَهُمْ **İşlerini** دِينَهُمْ Dinlerini *(Nerde?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** *(Ne oldukları halde?)* زُبُرًا **Parça parça oldukları halde** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir *(Neden?)* مِنْ فَاعِلِ تَقَطَّعُوا "Tekattaû" fiilinin failinden أَيْ أَحْزَابًا Yani fırkalar olarak *(Öyle fırkalar ki?)* مُتَخَالِفِينَ Muhalifler olan *(Ne gibi?)* كَالْيَهُودِ Yahudiler وَالنَّصَارٰى Hıristiyanlar وَغَيْرِهِمْ Ve diğerleri gibi كُلُّ حِزْبٍ **Her fırka** *(Ne ile?)* بِمَا لَدَيْهِمْ **Yanlarında olanla** اَىْ عِنْدَهُمْ مِنَ الدِّينِ Yani dinden yanlarında olanla *(Nedirler?)* فَرِحُونَ **Sevinçlidirler** مَسْرُورُونَ Mesrurdurlar

54. فَذَرْهُمْ **Artık onları bırak** اَيِ اتْرُكْ Yani bırak *(Kimi?)* كُفَّارَ مَكَّةَ Mekke kâfirlerini *(Nerede?)* فِي غَمْرَتِهِمْ **Sapıklıkları içinde** ضَلَالَتِهِمْ Dalaletleri içinde *(Ne zamana kadar?)* حَتّٰى حِينٍ **Belirli bir vakte kadar** اَىْ إِلٰى حِينِ مَوْتِهِمْ Yani ölüm vakitlerine kadar

55. أَيَحْسَبُونَ **Onlar sanıyorlar mı?** أَنَّمَا **Ancak şunu ki** نُمِدُّهُمْ **Biz onlara veriyoruz** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** نُعْطِيهِمْ Onlara verdiğimiz şeyi *(O da nedir?)* مِنْ مَالٍ **Mal** وَبَنِينَ **Ve çocuklar** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada

56. نُسَارِعُ **Biz koşuyoruz** نُعَجِّلُ Acele ediyoruz *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Neye?)*

فِي الْخَيْرَاتِ Hayırlara لَا Hayır بَلْ **Bilakis** يَشْعُرُونَ لَا **Onlar anlamıyorlar** *(Neyi?)* أَنَّ ذٰلِكَ Muhakkak ki bu *(Nedir?)* اسْتِدْرَاجٌ İstidraçtır *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için

57. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** هُمْ **Onlar** *(Neden?)* مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ **Rablerinin haşyetinden** خَوْفِهِمْ Korktuklarından *(Kimden?)* مِنْهُ Rablerinden *(Nedirler?)* مُشْفِقُونَ **Sakınırlar** خَائِفُونَ Korkarlar *(Neden?)* مِنْ عَذَابِهِ Onun azabından

58. وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** هُمْ **Onlar** *(Neye?)* بِآيَاتِ رَبِّهِمْ **Rabbinin ayetlerine** الْقُرْآنِ Kuran'a يُؤْمِنُونَ **İnanırlar** يُصَدِّقُونَ Tasdik ederler

59. وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** هُمْ **Onlar** *(Kime?)* بِرَبِّهِمْ **Rablerine** لَا يُشْرِكُونَ **Ortak koşmazlar** *(Kime?)* مَعَهُ Ona *(Kimi?)* غَيْرَهُ Başkasını

﴿وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ﴾ يُعْطُونَ ﴿مَا اٰتَوْا﴾ أَعْطَوْا مِنَ الصَّدَقَةِ وَالْأَعْمَالِ الصَّالِحَةِ ﴿وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ﴾ خَائِفَةٌ أَنْ لَا تُقْبَلَ مِنْهُمْ ﴿اَنَّهُمْ﴾ يُقَدَّرُ قَبْلَهُ لَامُ الْجَرِّ ﴿اِلٰى رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ ﴿٦٠﴾﴾ ﴿اُولٰٓئِكَ يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا سَابِقُونَ ﴿٦١﴾﴾ فِي عِلْمِ اللهِ ﴿وَلَا نُكَلِّفُ نَفْسًا اِلَّا وُسْعَهَا﴾ اَىْ طَاقَتَهَا فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يُصَلِّيَ قَائِمًا فَلْيُصَلِّ جَالِسًا وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يَصُومَ فَلْيَأْكُلْ ﴿وَلَدَيْنَا﴾ اَىْ عِنْدَنَا ﴿كِتَابٌ يَنْطِقُ بِالْحَقِّ﴾ بِمَا عَمِلَتْهُ وَهُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ تُسْطَرُ فِيهِ الْأَعْمَالُ ﴿وَهُمْ﴾ أَيِ النُّفُوسُ الْعَامِلَةُ ﴿لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦٢﴾﴾ شَيْئًا مِنْهَا فَلَا يَنْقُصُ مِنْ ثَوَابِ أَعْمَالِ الْخَيْرَاتِ وَلَا يُزَادُ فِي السَّيِّئَاتِ ﴿بَلْ قُلُوبُهُمْ﴾ أَيِ الْكُفَّارِ ﴿فِي غَمْرَةٍ﴾ جَهَالَةٍ ﴿مِنْ هٰذَا﴾ الْقُرْآنِ ﴿وَلَهُمْ اَعْمَالٌ مِنْ دُونِ ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿هُمْ لَهَا عَامِلُونَ ﴿٦٣﴾﴾ فَيُعَذَّبُونَ عَلَيْهَا ﴿حَتّٰٓى﴾ اِبْتِدَائِيَّةٌ ﴿اِذَآ اَخَذْنَا مُتْرَفِيهِمْ﴾ أَغْنِيَاءَهُمْ وَرُؤَسَاءَهُمْ ﴿بِالْعَذَابِ﴾ اَيِ السَّيْفِ يَوْمَ بَدْرٍ ﴿اِذَا هُمْ يَجْـَٔرُونَ ﴿٦٤﴾﴾ يَضِجُّونَ يُقَالُ لَهُمْ ﴿لَا تَجْـَٔرُوا الْيَوْمَ اِنَّكُمْ مِنَّا لَا تُنْصَرُونَ ﴿٦٥﴾﴾ لَا تُمْنَعُونَ ﴿قَدْ كَانَتْ اٰيَاتِي﴾ مِنَ الْقُرْآنِ ﴿تُتْلٰى عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ عَلٰٓى اَعْقَابِكُمْ تَنْكِصُونَ ﴿٦٦﴾﴾ تَرْجِعُونَ قَهْقَرَى ﴿مُسْتَكْبِرِينَ﴾ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿بِهِ﴾ أَيْ بِالْبَيْتِ أَوِ الْحَرَمِ بِأَنَّهُمْ أَهْلُهُ فِي أَمْنٍ بِخِلَافِ سَائِرِ النَّاسِ فِي مَوَاطِنِهِمْ ﴿سَامِرًا﴾ حَالٌ أَيْ جَمَاعَةً يَتَحَدَّثُونَ بِاللَّيْلِ حَوْلَ الْبَيْتِ ﴿تَهْجُرُونَ ﴿٦٧﴾﴾ مِنَ الثُّلَاثِيِّ تَتْرُكُونَ الْقُرْآنَ وَمِنَ الرُّبَاعِيِّ أَيْ تَقُولُونَ غَيْرَ الْحَقِّ فِي النَّبِيِّ وَالْقُرْآنِ قَالَ تَعَالٰى ﴿اَفَلَمْ يَدَّبَّرُوا﴾ أَصْلُهُ يَتَدَبَّرُوا فَأُدْغِمَتِ التَّاءُ فِي الدَّالِ ﴿الْقَوْلَ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ الدَّالَّ عَلٰى صِدْقِ النَّبِيِّ ﴿اَمْ جَآءَهُمْ مَا لَمْ يَاْتِ اٰبَآءَهُمُ الْاَوَّلِينَ ﴿٦٨﴾﴾ ﴿اَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ ﴿٦٩﴾﴾ ﴿اَمْ يَقُولُونَ بِهِ جِنَّةٌ﴾ اَلْاِسْتِفْهَامُ فِيهِ لِلتَّقْرِيرِ بِالْحَقِّ مِنْ صِدْقِ النَّبِيِّ وَمَجِيءِ الرُّسُلِ لِلْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ وَمَعْرِفَةِ رَسُولِهِمْ بِالصِّدْقِ وَالْأَمَانَةِ وَأَنْ لَا جُنُونَ بِهِ ﴿بَلْ﴾ لِلْاِنْتِقَالِ ﴿جَآءَهُمْ بِالْحَقِّ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ الْمُشْتَمِلِ عَلَى التَّوْحِيدِ وَشَرَائِعِ الْإِسْلَامِ ﴿وَاَكْثَرُهُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ ﴿٧٠﴾﴾ ﴿وَلَوِ اتَّبَعَ الْحَقُّ﴾ أَيِ الْقُرْآنُ ﴿اَهْوَآءَهُمْ﴾ بِأَنْ جَاءَ بِمَا يَهْوُونَهُ مِنَ الشَّرِيكِ وَالْوَلَدِ لِلّٰهِ تَعَالَى اللهُ عَنْ ذٰلِكَ ﴿لَفَسَدَتِ السَّمٰوٰتُ وَالْاَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ﴾ اَىْ خَرَجَتْ عَنْ نِظَامِهَا الْمُشَاهَدِ لِوُجُودِ التَّمَانُعِ فِي الشَّيْءِ عَادَةً عِنْدَ تَعَدُّدِ الْحَاكِمِ ﴿بَلْ اَتَيْنٰهُمْ بِذِكْرِهِمْ﴾ اَيِ الْقُرْآنِ الَّذِي فِيهِ ذِكْرُهُمْ وَشَرَفُهُمْ ﴿فَهُمْ عَنْ ذِكْرِهِمْ مُعْرِضُونَ ﴿٧١﴾﴾ ﴿اَمْ تَسْـَٔلُهُمْ خَرْجًا﴾ أَجْرًا عَلٰى مَا جِئْتَهُمْ بِهِ مِنَ الْإِيمَانِ ﴿فَخَرَاجُ رَبِّكَ﴾ أَجْرُهُ وَثَوَابُهُ وَرِزْقُهُ ﴿خَيْرٌ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ خَرْجًا فِي الْمَوْضِعَيْنِ وَفِي قِرَاءَةٍ أُخْرٰى خَرَاجًا فِيهِمَا ﴿وَهُوَ خَيْرُ الرّٰزِقِينَ ﴿٧٢﴾﴾ أَفْضَلُ مَنْ أَعْطٰى وَآجَرَ ﴿وَاِنَّكَ لَتَدْعُوهُمْ اِلٰى

صِرَاطٍ﴾ طَرِيقٍ ﴿مُسْتَقِيمٍ ﴿٧٣﴾﴾ اَىْ دِينِ الْإِسْلَامِ ﴿وَإِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ﴾ بِالْبَعْثِ وَالثَّوَابِ وَالْعِقَابِ ﴿عَنِ الصِّرَاطِ﴾ اَىِ الطَّرِيقِ ﴿لَنَاكِبُونَ ﴿٧٤﴾﴾ عَادِلُونَ

TÜRKÇE ANLAMI

60. **Ve Rablerinin huzuruna varacakları için**[1] kendilerinden kabul edilmeyeceği kaygısıyla **yürekleri çarparak verdikleri** sadakalarını **verirler,** salih amelleri yerine getirirler.

61. **İşte onlar hayırlarda koşuşurlar ve** Allah'ın ilminde **onlar, hayırda ileri gidenlerdir.**

62. **Biz herkesi ancak gücünün,** takatinin **yettiği ile sorumlu tutarız.** Örneğin; namazı ayakta kılamayan, oturarak kılsın; oruç tutamayan kimse, tutmasın. **Katımızda hakkı,** herkesin yaptığını **söyleyen bir kitap,** amellerin satır satır yazıldığı levh-i mahfuz **vardır ve o** amel ede**nler**, ne hayır işlerinin sevabından bir şey eksiltilmek, ne de kötü işlerinin günahına bir miktar ilave edilmek suretiyle **zulme uğratılmazlar.**

63. **Fakat kâfirlerin kalpleri bu** Kur'ân**dan derin bir cehalet içindedir ve onlar için bundan,** müminler hakkında zikredilen amellerden **başka işler vardır. Onlar o işler için çalışanlardır,** onlara karşılık azap göreceklerdir.

64. **Nihayet**[2] **Biz onların refah içinde yaşayan** zenginlerini ve lider**lerini** bedir günü **azap,** kılıç acısı **ile yakaladığımızda, onlar o an feryat ederek yalvarmağa başlarlar.**

65. Onlara denilir ki; **«bugün bağırıp yalvarmayın. Şüphe yok ki, siz Bizden yardım görmeyeceksiniz,** (o azaptan) engellenmyeceksiniz.»

66. **«Muhakkak ki, benim** Kur'ân'daki **ayetlerim size okunuyordu da siz topuklarınız üzerinde geri dönüyordunuz.»**

67. «İman etmeye karşı **onunla,** Kâbe ile yahut harem bölgesiyle; başka memleketlerdeki diğer insanların değil de, kendilerinin, buranın güven içinde olan ahalisi olmalarıyla **böbürlenerek** Kâbe civarında **geceleyin konuşan bir cemaat halinde**[3] Kur'ân'ı **terk ediyordunuz** yahut Peygamber ve Kur'ân hakkında aslı astarı olmayan şeyler söylüyordunuz.»

68. Peygamberin doğruluğuna delalet eden **o sözü,** Kur'anı **hâlâ tefekkür etmezler mi?**[4] **Yahut onlara, önceki atalarına gelmeyen bir şey mi geldi?**

69. **Yoksa peygamberlerini tanımadılar da, bu yüzden mi onu inkar ediyorlar?**

---

[1] أَنَّهُمْ'den önce لِ harfi cerri takdir edilir.

[2] حَتّٰى ibtidaiye içindir.

[3] سَامِرًا kelimesi haldir.

[4] يَدَّبَّرُوا kelimesinin aslı يَتَدَبَّرُوا idi. ت harfi د harfine idgam edildi.

70. **Yoksa «O'nda delilik vardır» mı diyorlar?**[1] **Hayır,**[2] **onlara hakkı,** tevhit ve İslâm'ın şiarlarını içeren Kur'ân'ı **getirmiştir. Hâlbuki onların çoğu hakkı hoş görmezler.**

71. **Eğer Hak** olan Kur'ân **onların arzularına uyacak olsaydı, elbette gökler ile yeryüzü ve bu ikisinde bulunanlar,** normal şartlarda birkaç Hâkimin bulunduğu yerde bir şey hakkında verilecek kararda anlaşmazlık çıkacağından **fesada uğrar,** müşahede edilen nizamından çıkar**dı. Hayır... Biz onlara** içerisinde nam ve şerefleri bulunan **Kur'ân'ı getirdik, onlar-sa (içinde şerefleri bulunan) Kur'an'dan yüz çevirirler.**

72. **Yoksa sen** getirdiğin imana karşılık **onlardan bir ücret mi istiyorsun? Rabbinin ecri**[3]**,** mükâfatı ve rızkı **daha hayırlıdır ve O rızık verenle-rin en hayırlısıdır,** verenlerin ve ödüllendirenlerin en üstünüdür.

73. **Ve şüphe yok ki sen onları dosdoğru bir yola,** İslam dinine **davet ediyorsun.**

74. **Ve elbette ahirete,** dirilişe, mükâfat ve cezaya **iman etmeyenler, şüp-hesiz onlar yoldan sapıtmışlardır.**

KELİME ANLAMI

60. وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** يُؤْتُونَ **Yerine getiriyorlar** يُعْطُونَ Veriyorlar *(Neyi?)* مَا اٰتَوْا **Yerine getirdiklerini** أَعْطَوْا Verdiklerini *(Neden?)* مِنَ الصَّدَقَةِ Sadaka وَالْأَعْمَالِ الصَّالِحَةِ Ve Salih amellerden *(Ne olduğu halde?)* قُلُوبُهُمْ **Kalpleri olduğu halde** وَجِلَةٌ **Titrer** خَائِفَةٌ Korkar olduğu halde *(Neden?)* أَنْ لَا تُقْبَلَ Kabul edilmemesinden *(Kimden?)* مِنْهُمْ Kendilerinden *(Niye?)* أَنَّهُمْ **Çünkü onlar** يُقَدَّرُ قَبْلَهُ Bundan önce takdir edilir *(Ne?)* لَامُ الْجَرِّ Harfi cer lamı *(Kime?)* إِلٰى رَبِّهِمْ **Rablerine** *(Nedirler?)* رَاجِعُونَ **Döneceklerdir**

61. أُولٰئِكَ **İşte onlar** يُسَارِعُونَ **Yarışırlar** *(Nede?)* فِي الْخَيْرَاتِ **Hayırlarda** وَهُمْ **Ve onlar** *(Neye?)* لَهَا **O hayırlara** *(Nedirler?)* سَابِقُونَ **Koşucudurlar** *(Nerede?)* فِي عِلْمِ اللّٰهِ Allah'ın ilminde

62. وَلَا نُكَلِّفُ **Biz yüklemeyiz** *(Kime?)* نَفْسًا **Hiçbir nefse** إِلَّا **Ancak yükleriz** *(Neyi?)* وُسْعَهَا **Gücünün yettiğini** اَىْ طَاقَتَهَا Yani takatini فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ Her kim güç yetiremezse *(Neye?)* أَنْ يُصَلِّيَ Namaz kılmaya *(Ne olarak?)* قَائِمًا Ayakta olarak

---

[1] Geride dört yerde geçen istifham; Hz. Peygamberin doğruluğuna, geçmiş ümmetlere peygamberler geldiğine, onların peygamberlerinin doğruluğunu bildiğine ve Hz. Peygmaber efendimizde delilik olmadığına dair gerçeği takrir içindir.

[2] بَلْ intikal içindir.

[3] Bir kıraatte خَرْجًا ve خَرَاجًا kelimelerinin ikisi de خَرْجًا şeklinde; bir diğer kıraatte yine ikisi de خَرَاجًا şeklide okunmuştur.

فَلْيُصَلِّ Namazını kılsın *(Nasıl?)* جَالِسًا Oturarak وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ Ve her kim güç yetiremezse *(Neye?)* أَنْ يَصُومَ Oruç tutmaya فَلْيَأْكُلْ O da yesin وَلَدَيْنَا **Ve bizim yanımızda vardır** اَىْ عِنْدَنَا Bizim katımızda vardır *(Ne vardır?)* كِتَابٌ **Bir kitap** *(Öyle kitap ki)* يَنْطِقُ **Konuşuyor** *(Ne ile?)* بِالْحَقِّ **Hakkıyla** *(Neyi?)* بِمَا عَمِلَتْهُ Her nefsin yaptığını وَهُوَ O kitap da *(Nedir?)* اَللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ Levh-i mahfuzdur *(Öyle levh-i mahfuz ki)* تُسْطَرُ Satır satır yazılıyor *(Nerede?)* فِيهِ Onda *(Ne?)* اَلْأَعْمَالُ Ameller وَهُمْ **Ve onlar** أَيِ النُّفُوسُ الْعَامِلَةُ Yani amel eden nefisler لَا يُظْلَمُونَ **Zulüm olunmazlar** شَيْئًا Az bir miktar bile *(Neden?)* مِنْهَا O amellerden فَلَا يُنْقَصُ Dolayısıyla eksiltilmez *(Neden?)* مِنْ ثَوَابِ أَعْمَالِ الْخَيْرَاتِ Hayır amellerinin sevabından وَلَا يُزَادُ Ve artma olmaz *(Nede?)* فِي السَّيِّئَاتِ Günahlarda

63. بَلْ **Hayır bilakis** قُلُوبُهُمْ **Onların kalpleri** أَيِ الْكُفَّارِ Yani kâfirlerin *(Ne içindedir?)* فِي غَمْرَةٍ **Bir sapmışlık içindedir** جَهَالَةٍ Bir cehalet içindedir *(Nede?)* مِنْ هٰذَا **Bunda** *(Bundan bedel?)* اَلْقُرْآنِ Kuran'da وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** *(Ne vardır?)* اَعْمَالٌ **Bir takım ameller** *(Neden öte?)* مِنْ دُونِ ذٰلِكَ **Bundan öte** اَلْمَذْكُورِ Zikredilenden öte *(Kim için zikredilen?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Müminler için هُمْ **Onlar** *(Neyi?)* لَهَا **Bu amelleri** عَامِلُونَ **Yapıcıdırlar** فَيُعَذَّبُونَ Neticede azaba çarptırılacaklar *(Neye karşılık?)* عَلَيْهَا Bunlara karşılık

64. حَتّٰى **Ta ki** اِبْتِدَائِيَّةٌ Bu ibtidaiyye içindir اِذَا اَخَذْنَا **Uğrattığımızda** *(Kime?)* مُتْرَفِيهِمْ **Onların bolluk içerisinde olanlara** أَغْنِيَاءَهُمْ Zenginlerine وَرُؤَسَاءَهُمْ Ve liderlerine *(Neyi?)* بِالْعَذَابِ **Azabı** اَيِ السَّيْفِ Yani kılıcı *(Ne zaman?)* يَوْمَ بَدْرٍ Bedir gününde اِذَا هُمْ **Bir de bakarsın ki onlar** *(Ne yaparlar?)* يَجْئَرُونَ **Feryadı basarlar** يَضِجُّونَ Gürültü çıkarırlar

65. يُقَالُ لَهُمْ Onlara denir *(Ne denir?)* لَا تَجْئَرُوا **Feryat etmeyin** *(Ne zaman?)* اَلْيَوْمَ **Bu gün** اِنَّكُمْ **Çünkü kesinlikle siz** *(Kimden?)* مِنَّا **Bizden** لَا تُنْصَرُونَ **Yardım görmeyeceksiniz** لَا تُمْنَعُونَ (Bizden) kurtulamayacaksınız

66. قَدْ **Kesinlikle** كَانَتْ **İdi** *(Ne?)* اٰيَاتِي **Benim ayetlerim** *(Neden?)* مِنَ الْقُرْآنِ Kuran'dan *(Ne idi?)* تُتْلٰى **Okunuyor idi** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** فَكُنْتُمْ **Ve siz idiniz** *(Ne üzerine?)* عَلٰى اَعْقَابِكُمْ **Topuklarınız üzerine** *(Ne idiniz?)* تَنْكِصُونَ **Geri dönüyor** تَرْجِعُونَ Ardınıza dönüyor idiniz *(Nasıl?)* قَهْقَرَى Gerisi geriye

67. *(Ne olduğunuz halde?)* مُسْتَكْبِرِينَ **Kibirlendiğiniz halde** *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İman etmekten *(Neye?)* بِهِ **Ona** أَيْ بِالْبَيْتِ Yani Beytullah'a أَوِ الْحَرَمِ Veya haram beldelere بِأَنَّهُمْ Şöyle ki onlar *(Ondan bedel?)* أَهْلُهُ Oranın halkı *(Ne içindedir?)* فِي أَمْنٍ Güvence içindedir بِخِلَافِ سَائِرِ النَّاسِ Diğer insanların hilafına *(Neredeki insanlar?)* فِي مَوَاطِنِهِمْ Kendi vatanlarındaki *(Daha ne olduğunuz halde?)* سَامِرًا **Gece arkadaşı olarak** *(Bu nedir?)* حَالٌ Haldir أَيْ جَمَاعَةً Yani bir cemaat olarak *(Öyle cemaat ki)* يَتَحَدَّثُونَ Konuşuyorlar *(Ne zaman?)* بِاللَّيْلِ Geceleyin *(Nerede?)* حَوْلَ الْبَيْتِ Beytullah'ın etrafında تَهْجُرُونَ **Terk ediyor olduğunuz halde** *(Bu kelime nereden türemiştir?)* مِنَ الثُّلَاثِيِّ Sülasiden *(Ne manadadır?)* تَتْرُكُونَ Terk ediyor olduğunuz halde *(Neyi?)* اَلْقُرْآنَ Kuran'ı وَمِنَ الرُّبَاعِيِّ Ve rubaiden de gelir أَيْ تَقُولُونَ Yani söylüyor olduğunuz halde *(Neyi?)* غَيْرَ الْحَقِّ Haktan ötesini *(Kim hakkında?)* فِي النَّبِيِّ Peygamber hakkında وَالْقُرْآنِ Ve Kuran hakkında

68. قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah buyurdu اَفَلَمْ يَدَّبَّرُوا **Düşünmediler mi?** أَصْلُهُ Bu kelimenin aslı *(Nedir?)* يَتَدَبَّرُوا "Yetedebberû" şeklindedir فَأُدْغِمَتِ التَّاءُ "Te" idğam edildi *(Neye?)* فِي الدَّالِ "Dal"a *(Neyi düşünmediler mi?)* اَلْقَوْلَ **Bu kelamı** أَيِ الْقُرْآنَ Yani Kuran'ı *(Öyle Kuran ki)* اَلدَّالَّ Delalet eden *(Neye?)* عَلَى صِدْقِ النَّبِيِّ Peygamberin doğruluğuna اَمْ جَاءَهُمْ **Yoksa onlara geldi mi?** *(Ne?)* مَا لَمْ يَأْتِ **O şey ki Gelmemişti** *(Kime?)* اٰبَاءَهُمُ **Atalarına** *(Öyle ataları ki)* اَلْأَوَّلِينَ **Önceden gelen**

69. اَمْ لَمْ يَعْرِفُوا **Yoksa onlar tanımadılar mı?** *(Kimi?)* رَسُولَهُمْ **Peygamberlerini** فَهُمْ **Bu sebeple onlar** *(Kimi?)* لَهُ **O Peygamberi** مُنْكِرُونَ **İnkâr ediyorlar**

70. اَمْ يَقُولُونَ **Yoksa söylüyorlar mı?** *(Neyi?)* بِهِ **Onda vardır** *(Ne vardır?)* جِنَّةٌ **Delilik** اَلْاِسْتِفْهَامُ فِيهِ Burada ki istifhamlar *(Ne içindir?)* لِلتَّقْرِيرِ Takrir (onaylatmak) içindir *(Neyi?)* بِالْحَقِّ Doğruyu *(O da nedir?)* مِنْ صِدْقِ النَّبِيِّ Peygamberin doğruluğu وَمَجِيءِ الرُّسُلِ Ve peygamberlerin geldiği *(Kime?)* لِلْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ Geçmiş ümmetlere وَمَعْرِفَةِ رَسُولِهِمْ Ve peygamberlerini tanıdıkları *(Ne ile?)* بِالصِّدْقِ Doğruluk وَالْأَمَانَةِ Güvenle وَأَنْ لَا جُنُونَ Ve delilik olmadığına *(Nerede?)* بِهِ Peygamberde بَلْ **Bilakis** *("Bel" ne içindir?)* لِلْاِنْتِقَالِ İntikal içindir جَاءَهُمْ **O Onlara getirdi** *(Neyi?)* بِالْحَقِّ **Hakkı** أَيِ الْقُرْآنِ Yani Kuran'ı *(Öyle Kuran ki)* اَلْمُشْتَمِلِ İçeren *(Neyi?)* عَلَى التَّوْحِيدِ Allah'ın tekliğini وَشَرَائِعِ الْإِسْلَامِ Ve İslam hükümlerini وَاَكْثَرُهُمْ **Hâlbuki onların çoğu** *(Neyi?)* لِلْحَقِّ **Hakkı** *(Nedirler?)* كَارِهُونَ **Çirkin görücüdürler**

71. وَلَوِ اتَّبَعَ **Şayet uysaydı** *(Ne?)* اَلْحَقُّ **Hak** أَيِ الْقُرْآنُ Yani Kuran *(Neye?)* أَهْوَاءَهُمْ **Onların kötü arzularına** *(Ne ile?)* بِأَنْ جَاءَ Getirmekle *(Neyi?)* بِمَا يَهْوُونَهُ Arzuladıkları şeyi *(O arzuladıkları şey de nedir?)* مِنَ الشَّرِيكِ Ortak وَالْوَلَدِ Ve çocuk *(Kim için?)* لِلّٰهِ Allah için اللّٰهُ تَعَالَى (Allah) yücedir *(Neden?)* عَنْ ذٰلِكَ Bundan لَفَسَدَتْ **Elbette bozulurdu** *(Ne?)* اَلسَّمٰوَاتُ **Gökler** وَالْأَرْضُ **Yer** وَمَنْ فِيهِنَّ **Ve bu ikisi arasında bulunanlar** أَيْ خَرَجَتْ Yani çıkardı *(Neden?)* عَنْ نِظَامِهَا Düzeninden *(Öyle düzen ki)* اَلْمُشَاهَدِ Müşahede edilen *(Niçin?)* لِوُجُودِ التَّمَانُعِ Çekişme bulunacağından dolayı *(Nerede?)* فِي الشَّيْءِ Bir şeyde *(Ne olarak?)* عَادَةً Âdetçe *(Ne zamanda?)* عِنْدَ تَعَدُّدِ الْحَاكِمِ Hâkimin çoğalması anında بَلْ **Hayır** أَتَيْنَاهُمْ **Biz onlara getirdik** *(Neyi?)* بِذِكْرِهِمْ **Şan ve şereflerini** أَيِ الْقُرْآنِ Yani Kuran'ı اَلَّذِي Öyle Kuran ki فِيهِ Kendisinde var *(Ne var?)* ذِكْرُهُمْ Onların şanı وَشَرَفُهُمْ Ve şerefi فَهُمْ **Onlar** عَنْ ذِكْرِهِمْ **Şan ve şereflerinden/Kuran'dan** *(Nedirler?)* مُعْرِضُونَ **Yüz çeviricidirler**

72. أَمْ تَسْأَلُهُمْ **Yoksa istiyor musun?** *(Kimden?)* **Onlardan** *(Ne?)* خَرْجًا **Bir karşılık** أَجْرًا Bir ücret *(Neye karşılık?)* بِهِ عَلٰى مَا جِئْتَهُمْ Onlara getirdiğin şeye karşılık *(Nedendir o getirdiğin şey?)* مِنَ الْإِيمَانِ İmandan فَخَرَاجُ رَبِّكَ **Rabbinin karşılığı ise** أَجْرُهُ Yani ecri وَثَوَابُهُ Sevabı وَرِزْقُهُ Ve rızkı *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* خَرْجًا "Harcen" şeklindedir *(Nerede?)* فِي الْمَوْضِعَيْنِ İki yerde de وَفِي قِرَاءَةٍ أُخْرٰى Başka bir kıraatte de *(Nasıldır?)* خَرَاجًا İki yerde de"Harâcen" şeklindedir وَهُوَ **O** *(Nedir?)* خَيْرُ الرَّازِقِينَ **Rızk verenlerin en hayırlısıdır** أَفْضَلُ مَنْ أَعْطٰى Verenlerin en üstünüdür *(Daha kimin?)* وَآجَرَ Ve ecirlendirenlerin

73. وَإِنَّكَ **Gerçek şu ki sen** لَتَدْعُوهُمْ **Kesinlikle onları çağırıyorsun** *(Neye?)* إِلٰى صِرَاطٍ **Yola** طَرِيقٍ Yola *(Öyle yol ki)* مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru olan** أَيْ دِينِ الْإِسْلَامِ Yani İslam dinine

74. وَإِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** لَا يُؤْمِنُونَ **İnanmıyorlar** *(Neye?)* بِالْآخِرَةِ **Ahirete** بِالْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeye وَالثَّوَابِ Sevaba وَالْعِقَابِ Ve azaba عَنِ الصِّرَاطِ **Yoldan** أَيِ الطَّرِيقِ Yoldan *(Nedirler?)* لَنَاكِبُونَ **Elbette çıkıcıdırlar** عَادِلُونَ Dönücüdürler

﴿وَلَوْ رَحِمْنَاهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِمْ مِنْ ضُرٍّ﴾ اَیْ جُوعٍ أَصَابَهُمْ بِمَكَّةَ سَبْعَ سِنِينَ ﴿لَلَجُّوا﴾ تَمَادَوْا ﴿فِي طُغْيَانِهِمْ﴾ ضَلَالَتِهِمْ ﴿يَعْمَهُونَ ﴿٧٥﴾﴾ يَتَرَدَّدُونَ ﴿وَلَقَدْ اَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ﴾ الْجُوعِ ﴿فَمَا اسْتَكَانُوا﴾ تَوَاضَعُوا ﴿لِرَبِّهِمْ وَمَا يَتَضَرَّعُونَ ﴿٧٦﴾﴾ يَرْغَبُونَ إِلَى اللهِ بِالدُّعَاءِ ﴿حَتّٰى﴾ اِبْتِدَائِيَّةٌ ﴿إِذَا فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَابًا ذَا﴾ صَاحِبَ ﴿عَذَابٍ شَدِيدٍ﴾ هُوَ يَوْمُ بَدْرٍ بِالْقَتْلِ ﴿إِذَا هُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ ﴿٧٧﴾﴾ آيِسُونَ مِنْ كُلِّ خَيْرٍ ﴿وَهُوَ الَّذِي اَنْشَاَ﴾ خَلَقَ ﴿لَكُمُ السَّمْعَ﴾ بِمَعْنَى الْأَسْمَاعِ ﴿وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْئِدَةَ﴾ الْقُلُوبَ ﴿قَلِيلًا مَا﴾ تَأْكِيدٌ لِلْقِلَّةِ ﴿تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾﴾ ﴿وَهُوَ الَّذِي ذَرَاَكُمْ﴾ خَلَقَكُمْ ﴿فِي الْاَرْضِ وَاِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٧٩﴾﴾ تُبْعَثُونَ ﴿وَهُوَ الَّذِي يُحْيِي﴾ بِنَفْخِ الرُّوحِ فِي الْمُضْغَةِ ﴿وَيُمِيتُ وَلَهُ اخْتِلَافُ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ﴾ بِالسَّوَادِ وَالْبَيَاضِ وَالزِّيَادَةِ وَالنُّقْصَانِ ﴿اَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٨٠﴾﴾ صُنْعَهُ تَعَالٰى فَتَعْتَبِرُوا ﴿بَلْ قَالُوا مِثْلَ مَا قَالَ الْاَوَّلُونَ ﴿٨١﴾﴾ ﴿قَالُوا﴾ اَیِ الْأَوَّلُونَ ﴿اَئِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا اَئِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿٨٢﴾﴾ لَا وَفِي الْهَمْزَتَيْنِ فِي الْمَوْضِعَيْنِ التَّحْقِيقُ وَتَسْهِيلُ الثَّانِيَةِ وَإِدْخَالُ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ ﴿لَقَدْ وُعِدْنَا نَحْنُ وَاٰبَاؤُنَا هٰذَا﴾ اَیِ الْبَعْثَ بَعْدَ الْمَوْتِ ﴿مِنْ قَبْلُ اِنْ﴾ مَا ﴿هٰذَآ اِلَّآ اَسَاطِيرُ﴾ أَكَاذِيبُ ﴿الْاَوَّلِينَ ﴿٨٣﴾﴾ كَالْأَضَاحِيكِ وَالْأَعَاجِيبِ جَمْعُ أُسْطُورَةٍ بِالضَّمِّ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿لِمَنِ الْاَرْضُ وَمَنْ فِيهَا﴾ مِنَ الْخَلْقِ ﴿اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٤﴾﴾ خَالِقَهَا وَمَالِكَهَا ﴿سَيَقُولُونَ لِلّٰهِ قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿اَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٨٥﴾﴾ بِإِدْغَامِ التَّاءِ الثَّانِيَةِ فِي الذَّالِ تَتَّعِظُونَ فَتَعْلَمُونَ أَنَّ الْقَادِرَ عَلَى الْخَلْقِ ابْتِدَاءً قَادِرٌ عَلَى الْإِحْيَاءِ بَعْدَ الْمَوْتِ [تَذَكَّرُونَ] ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمٰوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٨٦﴾﴾ الْكُرْسِيِّ ﴿سَيَقُولُونَ اللهُ قُلْ اَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٨٧﴾﴾ تَحْذَرُونَ عِبَادَةَ غَيْرِهِ ﴿قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ﴾ مُلْكُ ﴿كُلِّ شَيْءٍ﴾ وَالتَّاءُ لِلْمُبَالَغَةِ ﴿وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ﴾ يَحْمِي وَلَا يُحْمٰى عَلَيْهِ ﴿اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٨﴾﴾ ﴿سَيَقُولُونَ اللهُ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (لِلّٰهِ) بِلَامِ الْجَرِّ فِي الْمَوْضِعَيْنِ نَظَرًا إِلَى أَنَّ الْمَعْنٰى مَنْ لَهُ مَا ذُكِرَ ﴿قُلْ فَاَنّٰى تُسْحَرُونَ ﴿٨٩﴾﴾ تُخْدَعُونَ وَتُصْرَفُونَ عَنِ الْحَقِّ عِبَادَةِ اللهِ وَحْدَهُ أَيْ كَيْفَ تُخَيَّلُ لَكُمْ أَنَّهُ بَاطِلٌ

TÜRKÇE ANLAMI

75. Ve eğer onlara merhamet etsen ve kendilerindeki zararı, yedi yıl boyunca Mekke'de çektikleri açlığı **gidersen, elbetteki yine azgınlıkları,** dalaletleri **içinde bocalayıp dururlar.**

76. Andolsun ki, Biz onları açlık **azabı ile yakaladık, onlar yine Rableri**

için tevazuda bulunmadılar ve yalvarmadılar, dua ederek Allah'a yönelmediler.

77. **Nihayet**[1] **onların üzerine** Bedir günü öldürülmekten ibaret olan **şiddetli bir azap kapısı açtığımız vakit onlar orada** her türlü hayırdan **umutsuz kimselerdir.**

78. **Hâlbuki O, o zattır ki, sizin için kulakları, gözleri ve kalpleri yaratmıştır. Ne kadar da**[2] **az şükrediyorsunuz!**

79. **Ve sizi yerde yaratıp yayan, O'dur ve O'na haşrolunacaksınızdır.**

80. **Ve O, o zattır ki,** bir çiğnemlik et parçasına ruh üfleyerek **diriltir ve öldürür; gecenin ve gündüzün** kararıp aydınlanması, uzaması ve kısalması şeklindeki **değişmesi de O'nundur.** Allah tealanın yaptıklarını **hâlâ düşünmüyor musunuz** ki ibret alasınız?

81. **Hayır. Öncekilerin dedikleri gibi dediler.**

82. Öncekiler **dediler ki: «Öldüğümüz; toprak ve kemik yığını olduğumuz zaman mı, gerçekten biz mi diriltilip kaldırılacağız?**[3]**»** Hayır!

83. **Andolsun ki, biz de, önceki babalarımız da bununla,** ölümden sonraki dirilişle **vaad olunduk. Şüphe yok ki bu, öncekilerin masallarından**[4]**,** komik ve ilginç uydurmalarından **başka bir şey değildir.**

84. Onlara **de ki: «Yer ve yerde bulunan** yaratılmış**lar kimindir? Eğer siz** onların yaratıcısını ve sahibini **biliyorsanız** (söyleyin!) »

85. **Elbette diyeceklerdir ki: «Allah'tır.»** Onlara **de ki: «O halde düşünmez misiniz**[5] ki yekten yaratmaya gücü yetenin, ölümden sonra diriltmeye de gücü yeter? »

86. **De ki: «Yedi göğün Rabbi ve yüce arşın,** kürsi'nin **Rabbi kimdir?»**

87. **Diyeceklerdir ki: «Allah'tır» De ki: «O halde** başkasına ibadet etmekten **çekinmez misiniz?»**

88. **De ki: her şeyin melekûtu,** mülkü **kendisinin elinde olan, kendisi her şeyi koruyup kollayan,** himaye eden **fakat kendisi korunmayan,** himaye edilmeyen **kimdir? Eğer biliyorsanız...(söyleyin!)**

89. **Diyeceklerdir ki: «Allah'tır**[6]**.» De ki: «Artık siz nasıl oluyor da**

---

[1] حَتّٰى ibtidaiye içindir.

[2] قَلِيلًا مَا sözüdeki مَا azlığı tekit içindir.

[3] أَئِذَا ve أَئِنَّا kelimelerindeki hemzeler 1) tahkik ile, 2) ikinci hemze teshil edilerek 3) her iki vecihte de aralarına hemze konularak (4. Bu hemze konulmayarak) okunmuştur.

[4] أَسَاطِيرُ kelimesi أُسْطُورَةٌ kelimesinin cemisidir.

[5] تَذَكَّرُونَ kelimesinde bulunan ikinci ت harfi ذ harfine idgam edilmiştir. Bu kelime تَتَّعِظُونَ anlamındadır.

[6] 87 ve 89. ayetlerde lafza-i celal bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir), -ayetin manasının "bu anılanlar kimindir?" olmasına binaen- cer harfi olan لِ ile لِلّٰهِ şeklinde okunmuştur.

büyüleniyor, aldatılıyor**sunuz,** haktan; yalnızca Allah'a ibadet etmekten nasıl oluyor da çevriliyorsunuz**?»** Yani; nasıl oluyor da hak size batıl olarak görünüyor?

KELİME ANLAMI

75. وَلَوْ رَحِمْنَاهُمْ **Eğer onlara acısaydık** وَكَشَفْنَا **Ve giderseydik** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** بِهِمْ **Onlar ile olanı** *(Neden?)* مِنْ ضُرٍّ **Sıkıntıdan** أَيْ جُوعٍ Yani açlıktan *(Öyle açlık ki)* أَصَابَهُمْ Onlara isabet etmişti *(Nerede?)* بِمَكَّةَ Mekke'de *(Ne kadar süre?)* سَبْعَ سِنِينَ Yedi sene لَلَجُّوا **Elbette direnirlerdi** تَمَادَّوْا Israrcı davranırlardı *(Nede?)* فِي طُغْيَانِهِمْ **Sapıklıklarında** ضَلَالَتِهِمْ Dalaletlerinde *(Ne oldukları halde?)* يَعْمَهُونَ **Şaşırmış oldukları halde** يَتَرَدَّدُونَ Tereddüt eder oldukları halde

76. وَلَقَدْ **Andolsun elbette** أَخَذْنَاهُمْ **Onları uğrattık** *(Neye?)* بِالْعَذَابِ **Azaba** الْجُوعِ Açlığa فَمَا اسْتَكَانُوا **Yine boyun eğmediler** تَوَاضَعُوا Tevazu göstermediler *(Kime?)* لِرَبِّهِمْ **Rablerine** وَمَا يَتَضَرَّعُونَ **Ve yalvarıp yakarmadılar da** يَرْغَبُونَ Yalvarmadılar *(Kime?)* إِلَى اللهِ Allah'a *(Ne ile?)* بِالدُّعَاءِ Dua ile

77. حَتَّى **Ta ki** إِبْتِدَائِيَّةٌ Bu ibtidaiyye içindir إِذَا فَتَحْنَا **Açtığımızda** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Ne?)* بَابًا **Bir kapı** *(Öyle kapı ki)* عَذَابٍ -صَاحِبَ- ذَا **Azabı olan** ("zâ" sahip manasındadır) *(Öyle azap ki)* شَدِيدٍ **Şiddetli** هُوَ O *(Nedir?)* يَوْمُ بَدْرٍ Bedir günüdür *(Neyle açtığımızda?)* بِالْقَتْلِ Savaşla إِذَا هُمْ **Bir de bakarsın ki onlar** فِيهِ **Orada** مُبْلِسُونَ **Ümitsizliğe düşerler** آيِسُونَ Ümit keserler *(Neden?)* مِنْ كُلِّ خَيْرٍ Her hayırdan

78. وَهُوَ **Hâlbuki Allah** الَّذِي **Öyle Allah'tır ki** أَنْشَأَ **Meydana getirdi** خَلَقَ Yarattı *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neyi?)* السَّمْعَ **Kulağı** *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى الْأَسْمَاعِ Kulaklar manasındadır *(Daha neyi?)* وَالْأَبْصَارَ **Gözleri** *(Daha neyi?)* وَالْأَفْئِدَةَ **Gönülleri** الْقُلُوبَ Kalpleri مَا قَلِيلًا **Ne de az** *("Mâ" nedir?)* تَأْكِيدٌ لِلْقِلَّةِ Azlığı tekittir تَشْكُرُونَ **Şükrediyorsunuz**

79. وَهُوَ **O Allah** الَّذِي **Öyle Allah'tır ki** ذَرَأَكُمْ **Meydana getirip türetendir** خَلَقَكُمْ Sizi yaratandır *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** وَإِلَيْهِ **Yalnız onun huzurunda** تُحْشَرُونَ **Toplanacaksınız** تُبْعَثُونَ Diriltileceksiniz

80. وَهُوَ **O Allah** الَّذِي **Öyle Allah'tır ki** يُحْيِي **Yaşatır** *(Nasıl?)* بِنَفْخِ الرُّوحِ Ruh üfleyerek *(Neye?)* فِي الْمُضْغَةِ Bir parça ete وَيُمِيتُ **Ve öldürür** وَلَهُ **Ve Ona aittir** *(Ne?)* اخْتِلَافُ اللَّيْلِ **Gecenin değişmesi** وَالنَّهَارِ **Ve gündüzün değişmesi** *(Neyle değişmesi?)*

بِالسَّوَادِ Kararması وَالْبَيَاضِ Ve açılmasıyla وَالزِّيَادَةِ Fazlalaşması وَالنُّقْصَانِ Ve eksilmesiyle أَفَلَا تَعْقِلُونَ **Hala düşünmeyecek misiniz?** *(Neyi?)* صُنْعَهُ تَعَالَى Yüce olan Allah'ın yaratmasını فَتَعْتَبِرُوا Ki ibret alasınız

81. بَلْ **Hayır bilakis** قَالُوا **Onlar dediler** *(Ne gibi?)* مِثْلَ مَا **O şey gibi ki** قَالَ **Demişti** *(Kim?)* الْأَوَّلُونَ **Öncekiler**

82. قَالُوا **Dediler** أَيِ الْأَوَّلُونَ Yani öncekiler أَئِذَا مِتْنَا **Öldüğümüzde** وَكُنَّا **Ve olduğumuzda mı?** *(Ne olduğumuzda?)* تُرَابًا **Toprak yığını** وَعِظَامًا **Ve kemik yığını** أَئِنَّا **Biz mi?** لَمَبْعُوثُونَ **Diriltilecekmişiz** لَا Hayır وَفِي الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzede vardır *(Neredeki iki hemze?)* فِي الْمَوْضِعَيْنِ İki yerdeki *(Ne vardır?)* التَّحْقِيقُ Tahkik *(Daha ne vardır?)* وَتَسْهِيلُ الثَّانِيَةِ İkinci hemzenin teshili وَإِدْخَالُ أَلِفٍ Ve bir elif konarak *(Nereye?)* بَيْنَهُمَا İki hemze arasına *(Nerede elif konmak suretiyle?)* عَلَى الْوَجْهَيْنِ Her iki vecihte de

83. لَقَدْ **Yemin olsun ki** وُعِدْنَا **Biz vaat olunduk** *(Kim?)* نَحْنُ **Biz** *(Daha kim?)* وَآبَاؤُنَا **Ve atalarımız** *(Ne ile?)* هٰذَا **Bununla** أَيِ الْبَعْثُ Yani dirilmekle *(Neden sonra?)* بَعْدُ الْمَوْتِ Öldükten sonra *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** إِنْ مَا هٰذَا **Fakat bu değildir** ("in", nefi "mâ"sı manasındadır) إِلَّا أَسَاطِيرُ -أَكَاذِيبُ- الْأَوَّلِينَ **Ancak öncekilerin uydurmaları** yalanlarıdır *(Bu uydurmalar ne gibidir?)* كَالْأَضَاحِيكِ وَالْأَعَاجِيبِ "Gülünç ve ilginç hikayeler" gibidir أُسْطُورَةٍ جَمْعُ"Üstûra" kelimesinin çoğuludur *(Ne ile okunmuştur?)* بِالضَّمِّ Zamme ile

84. قُلْ **Ey habibim söyle** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne söyle?)* لِمَنْ **Kime aittir** *(Ne?)* الْأَرْضُ **Yeryüzü** *(Daha ne?)* وَمَنْ فِيهَا **Ve onun içinde olanlar** *(Neden?)* مِنَ الْخَلْقِ Mahlûkattan إِنْ كُنْتُمْ **Eğer iseniz** *(Ne iseniz?)* تَعْلَمُونَ **Biliyor iseniz** *(Neyi?)* خَالِقَهَا Onları yaratanı وَمَالِكَهَا Ve onların sahibini

85. سَيَقُولُونَ **Diyecekler** *(Ne diyecekler?)* لِلّٰهِ **Allah'a aittir** قُلْ **De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara بِإِدْغَامِ التَّاءِ الثَّانِيَةِ İkinci "Te"nin idğam edilmesiyle *(Neye?)* فِي الذَّالِ "Zel"e تَتَّعِظُونَ Öğüt almaz mısınız? أَفَلَا تَذَّكَّرُونَ **Siz düşünmez misiniz?** *(Bu kelime ne ile okunur?)* فَتَعْلَمُونَ Ki bilesiniz *(Neyi?)* أَنَّ الْقَادِرَ Muhakkak ki gücü yeten *(Neye?)* عَلَى الْخَلْقِ Yaratmaya ابْتِدَاءً İlk defa *(Nedir?)* قَادِرٌ Gücü yeter *(Neye?)* عَلَى الْإِحْيَاءِ Diriltmeye *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْمَوْتِ Öldükten sonra

86. قُلْ **Söyle (ey Habibim)** *(Ne söyle?)* مَنْ **Kimdir** *(Kim?)* رَبُّ السَّمٰوَاتِ **Göklerin rabbi** *(Öyle gökler ki)* اَلسَّبْعِ **Yedi tane olan** وَرَبُّ الْعَرْشِ **Ve arşın rabbi** *(Öyle arş ki)* اَلْعَظِيمِ **Çok büyük olan** اَلْكُرْسِيِّ Kürsinin

87. سَيَقُولُونَ **Diyecekler** *(Ne diyecekler?)* اَللّٰهُ **Allah'tır** قُلْ **De ki** اَفَلَا تَتَّقُونَ **Hala korkmaz mısınız?** تَحْذَرُونَ Sakınmaz mısınız? *(Neden?)* عِبَادَةَ غَيْرِهِ Başkasına ibadet etmekten

88. قُلْ **(Ey habibim) söyle** *(Ne söyle?)* مَنْ **Kimdir** *(Kim?)* بِيَدِهِ **Elinde olan** *(Ne?)* مَلَكُوتُ -مُلْكُ- كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyin mülkiyeti** وَالتَّاءُ "Te" harfi *(Ne içindir?)* لِلْمُبَالَغَةِ Mübalâğa içindir وَهُوَ **O ki** يُجِيرُ **Koruyup kolluyor** وَلَا يُجَارُ **Ve koruma kollama olmuyor** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Kendisine** يَحْمِي Himaye ediyor وَلَا يُحْمٰى Ve himaye yapılmıyor *(Kime?)* عَلَيْهِ Kendisine اِنْ كُنْتُمْ **Eğer iseniz** *(Ne iseniz?)* تَعْلَمُونَ **Biliyor iseniz**

89. سَيَقُولُونَ **Diyecekler** *(Ne diyecekler?)* اَللّٰهُ **Allah diyecekler** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* لِلّٰهِ "Lillâhi" şeklindedir *(Ne ile?)* بِلَامِ الْجَرِّ Harfi cer lamı'yla *(Nerede?)* فِي الْمَوْضِعَيْنِ İki yerde de نَظَرًا Bakarak *(Neye?)* إِلٰى أَنَّ الْمَعْنٰى Şuna ki mana *(Nedir?)* مَنْ Kimdir *(Kim?)* لَهُ Kendisine ait olan *(Ne?)* مَا ذُكِرَ Zikredilenler قُلْ **De ki** فَاَنّٰى **Nasıl da** تُسْحَرُونَ **Büyüye kapılıyorsunuz** تُخْدَعُونَ Aldanıyorsunuz وَتُصْرَفُونَ Ve yüz çeviriyorsunuz *(Neden?)* عَنِ الْحَقِّ Haktan *(Ondan bedel?)* عِبَادَةِ اللّٰهِ Allah'a ibadet etmekten *(Öyle Allah ki)* وَحْدَهُ Tek olan أَيْ كَيْفَ Yani nasıl تُخَيَّلُ Zihinde canlanıyor *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için *(Ne?)* أَنَّهُ O Hak *(Nedir?)* بَاطِلٌ Batıldır

﴿بَلْ اَتَيْنَاهُمْ بِالْحَقِّ﴾ بِالصِّدْقِ ﴿وَاِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٩٠﴾﴾ فِي نَفْيِهِ وَهُوَ ﴿مَا اتَّخَذَ اللّٰهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ اِلٰهٍ اِذًا﴾ اَىْ لَوْ كَانَ مَعَهُ إِلٰهٌ ﴿لَذَهَبَ كُلُّ اِلٰهٍ بِمَا خَلَقَ﴾ اَي انْفَرَدَ بِهِ وَمَنَعَ الْآخَرَ مِنَ الْاِسْتِيلَاءِ عَلَيْهِ ﴿وَلَعَلَا بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ﴾ مُغَالَبَةً كَفِعْلِ مُلُوكِ الدُّنْيَا ﴿سُبْحَانَ اللّٰهِ﴾ تَنْزِيهًا لَهُ ﴿عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٩١﴾﴾هُ بِهِ مِمَّا ذُكِرَ ﴿عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾ مَا غَابَ وَمَا شُوهِدَ بِالْجَرِّ صِفَةٌ وَالرَّفْعِ خَبَرُ هُوَ مُقَدَّرًا ﴿فَتَعَالٰى﴾ تَعَظَّمَ ﴿عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٩٢﴾﴾هُ مَعَهُ ﴿قُلْ رَبِّ اِمَّا﴾ فِيهِ إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ فِي مَا الزَّائِدَةِ ﴿تُرِيَنِّي مَا يُوعَدُونَ ﴿٩٣﴾﴾هُ مِنَ الْعَذَابِ هُوَ صَادِقٌ بِالْقَتْلِ بِبَدْرٍ ﴿رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظّٰلِمِينَ ﴿٩٤﴾﴾ فَأَهْلِكُ بِإِهْلَاكِهِمْ ﴿وَاِنَّا عَلٰى اَنْ نُرِيَكَ مَا نَعِدُهُمْ لَقَادِرُونَ ﴿٩٥﴾﴾ ﴿اِدْفَعْ بِالَّتِي هِيَ اَحْسَنُ﴾ أَيِ الْخَصْلَةُ مِنَ الصَّفْحِ وَالْإِعْرَاضِ عَنْهُمْ ﴿السَّيِّئَةَ﴾ أَذَاهُمْ إِيَّاكَ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ ﴿نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ ﴿٩٦﴾﴾ اَىْ يُكَذِّبُونَ وَيَقُولُونَ فَنُجَازِيهِمْ عَلَيْهِ ﴿وَقُلْ رَبِّ اَعُوذُ﴾ اعْتَصِمْ ﴿بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ ﴿٩٧﴾﴾ نَزَغَاتِهِمْ بِمَا يُوَسْوِسُونَ بِهِ ﴿وَاَعُوذُ بِكَ رَبِّ اَنْ يَحْضُرُونِ ﴿٩٨﴾﴾ فِي أُمُورِي لِأَنَّهُمْ إِنَّمَا يَحْضُرُونَ بِسُوءٍ ﴿حَتّٰى﴾ اِبْتِدَائِيَّةٌ ﴿اِذَا جَآءَ اَحَدَهُمُ الْمَوْتُ﴾ وَرَأَى مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ وَمَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ لَوْ آمَنَ ﴿قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ ﴿٩٩﴾﴾ الْجَمْعُ لِلتَّعْظِيمِ ﴿لَعَلِّيَ اَعْمَلُ صَالِحًا﴾ بِأَنْ أَشْهَدَ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ يَكُونُ ﴿فِيمَا تَرَكْتُ﴾ ضَيَّعْتُ مِنْ عُمْرِي أَيْ فِي مُقَابَلَتِهِ قَالَ تَعَالٰى ﴿كَلَّا﴾ أَيْ لَا رُجُوعَ ﴿اِنَّهَا﴾ أَيْ رَبِّ ارْجِعُونَ ﴿كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا﴾ وَلَا فَائِدَةَ لَهُ فِيهَا ﴿وَمِنْ وَرَآئِهِمْ﴾ أَمَامِهِمْ ﴿بَرْزَخٌ﴾ حَاجِزٌ يَصُدُّهُمْ عَنِ الرُّجُوعِ ﴿اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٠٠﴾﴾ وَلَا رُجُوعَ بَعْدَهُ ﴿فَاِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ﴾ الْقَرْنِ النَّفْخَةَ الْأُولٰى أَوِ الثَّانِيَةَ ﴿فَلَآ اَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ﴾ يَتَفَاخَرُونَ بِهَا ﴿وَلَا يَتَسَآءَلُونَ ﴿١٠١﴾﴾ عَنْهَا خِلَافَ حَالِهِمْ فِي الدُّنْيَا لِمَا يُشْغِلُهُمْ مِنْ عَظِيمِ الْأَمْرِ عَنْ ذٰلِكَ فِي بَعْضِ مَوَاطِنِ الْقِيَامَةِ وَفِي بَعْضِهَا يُفِيقُونَ وَفِي آيَةٍ فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ﴾ بِالْحَسَنَاتِ ﴿فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٢﴾﴾ الْفَائِزُونَ ﴿وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ﴾ بِالسَّيِّئَاتِ ﴿فَاُولٰٓئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوٓا اَنْفُسَهُمْ﴾ فَهُمْ ﴿فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ ﴿١٠٣﴾﴾ ﴿تَلْفَحُ وُجُوهَهُمُ النَّارُ﴾ تَحْرِقُهَا ﴿وَهُمْ فِيهَا كَالِحُونَ ﴿١٠٤﴾﴾ شَمَرَتْ شِفَاهُهُمُ الْعُلْيَا وَ[اسْتَرْخَتِ] السُّفْلٰى عَنْ أَسْنَانِهِمْ

TÜRKÇE ANLAMI

90. **Hayır... Biz onlara hakkı,** doğruyu **getirdik. Ve muhakkak ki onlar,** o doğruyu kabul etmeme hususunda **elbette yalancılardır.**

91. O hak şudur; **Allah çocuk edinmemiştir; O'nunla birlikte hiçbir ilah da yoktur. Böyle olma**yıp bereaberinde bir ilah bulun**saydı, her ilah kendi yarattığı ile beraber gider,** tek başına yarattığına hükmedip diğer ilahın onun üzerinde hâkimiyet kurmasına izin vermezdi. **Ve mutlaka** dünya hükümdarlarının yaptığı gibi **onlardan biri diğerine üstün gelirdi. Allah, onların,** geride anlatılan **vasıfladıkları şeylerden münezzehtir.**

92. **Gaib olanı da,** görülmeyeni de **müşahede edileni,** görüleni **de bilendir.**[1] **İşte onların** kendisine **ortak koştukları şeylerden yücedir.**

93. **De ki: «Yarabbi! Eğer** [2]**onlara vaadolunan** azabı –ki bu azap Bedir'de öldürülmeleri şeklinde yerine gelmiştir– **bana mutlaka göstereceksen...**

94. **...yarabbi, Beni o zalimler olan kavmin içinde bulundurma** ki, onların helakıyla ben de helak olmayayım.»

95. **Ve şüphe yok ki Biz, onlara vaat ettiğimizi sana göstermeğe elbette gücü yetenleriz.**

96. **Sen** onların sana yaptığı **kötülüğü,** eziyeti **en güzel olan şey ile,** yani görmezden gelme ve onlardan yüz çevirme şeklindeki en güzel haslet ile **defet.** Bu hüküm savaş emri gelmeden önceydi. **Biz onların neyle vasıfladıklarını,** attıkları yalanı ve söyledikleri şeyleri **en iyi bileniz;** onları bunlara karşılık cezalandırırız.

97. **Ve dedi ki: «Yarabbi! Ben, şeytanların** vesvese vererek yaptıkları **kışkırtmalardan sana sığınırım.»**

98. **«Yarabbi! Sana sığınırım, onların** işlerimde **hazır bulunmalarından»** Zira onlar sadece götülük getirirler.

99. **Nihayet**[3] **onlardan birine ölüm gelip** de cehennemdeki yerini ve iman etmiş olsaydı gireceği cennetteki yerini görü**nce der ki: «Yarabbi! Beni geri gönderin.**[4]**»**

100. **Ki, geride bıraktığım şeyin,** zayi ettiğim ömrümün **yerine salih amellerde bulunayım.»** Allah teala buyurur ki; **Asla** geri dönüş yoktur! **Gerçekten bu** "Rabbim! Beni döndürün..." sözü, **yalnızca onun söylediği,** kendisine faydası olmayan **boş bir sözdür. Onların önlerinde, diriltilip-kaldırılacakları güne kadar** dönmelerine mani olacak **bir engel (berzah) vardır.** Zaten dirilişten sonra da dönüş yoktur.

---

[1] عَالِمِ kelimesi cer ile okunduğunda sıfat, raf ile okunduğunda mukadder هُوَ'nin haberidir.

[2] إِمَّا kelimesinde şart anlamındaki إِنْ, zait مَا'ya idgam edilmiştir.

[3] حَتَّى ibtidaiye içindir.

[4] ارْجِعُونَ kelimesi tazim için cemi olarak getirilmiştir.

101. **Sûra,** boynuza ilk veya ikinci defa **üfürüleceği zaman artık aralarında** kendisiyle övüne durdukları **nesepleri kalmamıştır;** o nesep hakkında **birbirlerine de sormazlar.** Hâlbuki onlar dünyada iken bunun tam aksine hareket ederlerdi. Bunun sebebi, kıyametin bazı bölümlerindeki dehşetin birbirlerine bunu sormaktan alıkoyacak olmasıdır. Kıyametin bazı bölümlerinde ise onlar ayılırlar. Nitekim ayette *"birbirlerine dönüp sorarlar..."* ifadesi geçmektedir.

102. **Artık kimin tartıları** iyilikleri sebebiyle **ağır basarsa işte kurtulanlar onlardır.**

103. **Ve kimin tartıları da** kötülükleri sebebiyle **hafif gelirse işte kendilerine yazık etmiş olanlar onlardır,** onlar **cehennemde ebedî kalacaklardır.**

104. **Onların yüzlerini ateş kavurur ve onlar orada dudakları** dişlerinden **açılarak,** üst dudağı yukarı kalkmış, alt dudağı da aşağı sarkmış bir halde **sırıtıp duran kimselerdir.**

KELİME ANLAMI

90. بَلْ **Hayır bilakis** اَتَيْنَا **Biz getirdik** *(Kime?)* هُمْ **Onlara** *(Neyi?)* بِالْحَقِّ **Gerçeği** بِالصِّدْقِ Doğruyu وَاِنَّهُمْ **Onlar ise** *(Nedirler?)* لَكَاذِبُونَ **Gerçekten yalancıdırlar** *(Ne hususta?)* فِي نَفْيِهِ Hakkı kabul etmeme hususunda

91. وَهُوَ Hak ise *(Nedir?)* مَا اتَّخَذَ **Edinmedi** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Ne?)* مِنْ وَلَدٍ **Hiçbir çocuk** وَمَا كَانَ **Ve olmadı** *(Kim ile beraber?)* مَعَهُ **Kendisiyle beraber** *(Ne olmadı?)* مِنْ اِلٰهٍ **Hiçbir ilah** اِذًا **Aksi takdirde** اَىْ لَوْ كَانَ Yani olsaydı *(Kim ile?)* مَعَهُ Allah ile *(Ne?)* اِلٰهٌ Bir ilah لَذَهَبَ **Elbette giderdi** *(Kim?)* كُلُّ اِلٰهٍ **Her ilah** *(Ne ile?)* بِمَا **O şeyle ki** خَلَقَ **Onu yarattı** اَىِ انْفَرَدَ Yani tek kalırdı *(Ne ile?)* بِهِ Yarattığıyla وَمَنَعَ الْآخَرَ Ve diğerini engellerdi *(Neden?)* مِنَ الْاِسْتِيلَاءِ Hüküm sürmekten *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ Yarattığı üzerine وَلَعَلَا **Ve üstün gelirdi** *(Kim?)* بَعْضُهُمْ **İlahların bir kısmı** *(Kime?)* عَلٰى بَعْضٍ **Diğer bir kısmına** *(Niçin?)* مُغَالَبَةً Galip gelmek için كَفِعْلِ مُلُوكِ الدُّنْيَا Dünyadaki hükümdarların yaptığı gibi سُبْحَانَ اللّٰهِ **Allah beridir** لَهُ تَنْزِيهًا O münezzehtir *(Neden?)* عَمَّا **O şeyden ki** يَصِفُونَ **Onlar anlatıyor** *(Neyi?)* هُ Onu *(Ne ile?)* بِهِ O şeyle *(Nedendir o şey?)* مِمَّا ذُكِرَ Anlatılanlardan

92. *(Öyle Allah ki)* عَالِمِ الْغَيْبِ **Görülmeyeni bilen** وَالشَّهَادَةِ **Ve görüleni bilen** مَا غَابَ Gaip olanı وَمَا شُوهِدَ Ve müşahede edileni *(Bunlar nasıl okunur?)* بِالْجَرِّ Cer ile *(O halde nedir?)* صِفَةٌ Sıfattır *(Daha nasıl okunur?)* وَالرَّفْعِ Raf ile *(O halde nedir?)* خَبَرُ هُوَ

"Hüve"nin haberidir *(Ne olduğu halde o "hüve")* مُقَدَّرًا Takdir edildiği halde فَتَعَالٰى **Yücedir** تَعَظَّمَ Yüksektir *(Neden?)* عَمَّا **O şeyden ki** يُشْرِكُونَ **Ortak koşuyorlar** *(Neyi?)* هُ Onu *(Kim ile birlikte?)* مَعَهُ Allah'la birlikte

93. قُلْ **(Ey habibim) söyle** رَبِّ **Ey rabbim** إِمَّا **Şayet** فِيهِ Burada vardır *(Ne vardır?)* إِدْغَامُ نُونِ إِنْ "İn"in nun'unun idgam edilmesi *(Öyle "in" ki)* اَلشَّرْطِيَّةِ Şartiyyet için olan *(Nereye idgam edilmesi?)* فِي مَا الزَّائِدَةِ Zait olan "mâ" ya تُرِيَنِّي **Kesinlikle bana göstereceksen** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** يُوعَدُونَ **Onlar tehdit olunuyor** *(Ne ile?)* هُ Onunla *(Nedendir o tehdit edildikleri şey?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan هُوَ Bu *(Nedir?)* صَادِقٌ Yerine gelmiştir *(Neyle?)* بِالْقَتْلِ Öldürülmeleriyle *(Nerede?)* بِبَدْرٍ Bedir'de

94. رَبِّ **Ey rabbim** فَلَا تَجْعَلْنِي **Beni kılma** *(Nerede?)* فِي الْقَوْمِ **Kavimde** *(Öyle kavim ki)* اَلظَّالِمِينَ **Zalim olan** فَأَهْلِكَ Yoksa helak olurum *(Ne ile?)* بِإِهْلَاكِهِمْ Onların helak edilmesiyle

95. وَإِنَّا **Muhakkak ki biz** *(Neye?)* عَلٰى اَنْ نُرِيَكَ **Sana göstermeye** *(Neyi?)* مَا نَعِدُ **Tehdit ettiğimiz şeyi** *(Kimi tehdit ettiğimiz?)* هُمْ **Onları** *(Neyiz?)* لَقَادِرُونَ **Kesinlikle kadiriz**

96. اِدْفَعْ **Sen def et** *(Ne ile?)* بِالَّتِي **O şeyle ki** هِيَ **O** *(Nedir?)* اَحْسَنُ **En güzeldir** أَيِ الْخَصْلَةُ Yani bir mizaçla *(Neden olan?)* مِنَ الصَّفْحِ Affetmeden وَالْإِعْرَاضِ Ve geçmek *(Kimden?)* عَنْهُمْ Onlardan *(Neyi?)* اَلسَّيِّئَةَ **Kötülüğü** أَذَاهُمْ Onların eziyetini *(Kime olan eziyeti?)* إِيَّاكَ Sana وهٰذَا Bu *(Neden öncedir?)* قَبْلَ الْأَمْرِ Emrolunmadan öncedir *(Ne ile?)* بِالْقِتَالِ Savaşla نَحْنُ **Biz** اَعْلَمُ **Pek ala bilmekteyiz** *(Neyi?)* بِمَا يَصِفُونَ **Onların yakıştırdıkları şeyleri** اَيْ يُكَذِّبُونَ Yani yalanladıkları şeyleri وَيَقُولُونَ Ve dediklerini فَنُجَازِيهِمْ Neticede onları cezalandıracağız *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ Bunun üzerine

97. وَقُلْ **Ve de** *(Ne de?)* رَبِّ **Ey rabbim** اَعُوذُ **Sığınırım** أَعْتَصِمُ Yapışırım *(Kime?)* بِكَ **Sana** *(Neden?)* مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ **Şeytanların kışkırtmalarından** نَزَغَاتِهِمْ Tahriklerinden *(Ne ile tahriklerinden?)* بِمَا يُوَسْوِسُونَ بِهِ Kendisiyle vesvese verdikleri şeyler ile

98. وَأَعُوذُ **Ve sığınırım** *(Kime?)* بِكَ **Sana** رَبِّ **Ey rabbim** *(Neden?)* اَنْ يَحْضُرُونِ **Onların yanımda bulunmalarından** *(Nerede?)* فِي أُمُورِي İşlerimde لِأَنَّهُمْ Çünkü onlar إِنَّمَا Ancak يَحْضُرُونَ Hazır bulunurlar *(Ne ile?)* بِسُوءٍ Kötülükle birlikte

99. حَتّٰى **Ta ki** اِبْتِدَائِيَّةٌ Bu ibtidaiyye içindir اِذَا جَاءَ **Geldiğinde** *(Kime?)* اَحَدَهُمْ

Onlardan birine *(Ne geldiğinde?)* اَلْمَوْتُ **Ölüm** وَرَأٰى Ve gördüğünde *(Neyi?)* مَقْعَدَهُ Yerini *(Neden?)* مِنَ النَّارِ Cehennemden وَمَقْعَدَهُ Ve yerini (gördüğünde) *(Neden?)* مِنَ الْجَنَّةِ Cennetten لَوْ آمَنَ İman iman etmiş olsaydı (kazanmış olacağı cenneti gördüğünde) قَالَ **Der** *(Ne der?)* رَبِّ **Ey rabbim** اِرْجِعُونِ **Beni döndürün** اَلْجَمْعُ Bunun cemi olması *(Niçindir?)* لِلتَّعْظِيمِ Tazimden dolayıdır

100. لَعَلِّي **Umulur ki ben** اَعْمَلُ **Yaparım** *(Ne?)* صَالِحًا **Doğru iş** *(Ne ile?)* بِأَنْ أَشْهَدَ Şahadet etmemle *(Neye?)* أَنْ لَا إِلٰهَ Hiçbir ilah olmadığına إِلَّا اللّٰهُ Ancak Allah'ın olduğuna يَكُونُ Bu olur *(Neyin karşılığında?)* فِيمَا تَرَكْتُ **Terk ettiğim şeyin karşılığında** ضَيَّعْتُ Zayi ettiğim *(Neden?)* مِنْ عُمْرِي Ömrümden أَيْ فِي مُقَابَلَتِهِ Yani onun yerine قَالَ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* كَلَّا **Hayır** أَيْ لَا رُجُوعَ Yani dönüş yok إِنَّهَا **Muhakkak ki bu** أَيْ رَبِّ ارْجِعُونَ Yani "Rabbim beni döndürün" sözü *(Nedir?)* كَلِمَةٌ **Bir laftır** هُوَ **O kişi de** قَائِلُهَا **Onu söyleyendir** وَلَا فَائِدَةَ Hiçbir faydası yoktur *(Kime?)* لَهُ Ona *(Nede?)* فِيهَا Bunu söylemede وَمِنْ وَرَائِهِمْ **Ve onların gerisinde vardır** أَمَامِهِمْ Önlerinde *(Ne vardır?)* بَرْزَخٌ **Bir berzah vardır** حَاجِزٌ Engel *(Öyle engel ki)* يَصُدُّهُمْ Onları alıkoyuyor *(Neden?)* عَنِ الرُّجُوعِ Dönmekten *(Ne zamana kadar?)* إِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ **Dirilecekleri güne kadar** وَلَا رُجُوعَ Dönüş yoktur بَعْدَهُ Bundan sonra

101. فَإِذَا نُفِخَ **Üfürüldüğünde** *(Neye?)* فِي الصُّورِ **Sura** اَلْقَرْنِ Boynuza *(Nerede?)* اَلنَّفْخَةَ الْأُولٰى Birinci üfürüşte أَوِ الثَّانِيَةَ Ya da ikinci üfürüşte فَلَآ أَنْسَابَ **Artık akrabalık bağları olmaz** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** يَوْمَئِذٍ **O günde** *(Öyle akrabalık bağları ki)* يَتَفَاخَرُونَ Övünüyorlar *(Ne ile?)* بِهَا O bağlarla وَلَا يَتَسَاءَلُونَ **Ve birbirlerine de sormazlar** *(Neden?)* عَنْهَا Akrabalık bağlarından *(Neyin aksine?)* خِلَافَ حَالِهِمْ Hallerinin aksine *(Neredeki?)* فِي الدُّنْيَا Dünyadaki *(Niçin sormazlar?)* لِمَا يُشْغِلُهُمْ Onları alıkoyduğu için *(Ne?)* مِنْ عَظِمِ الْأَمْرِ İşin azameti *(Neden?)* عَنْ ذٰلِكَ Bundan *(Nerede?)* فِي بَعْضِ مَوَاطِنِ الْقِيَامَةِ Kıyametin bazı bölümlerinde وَفِي بَعْضِهَا Ve bazı bölümlerinde ise يُهِيقُونَ Kendilerinde olacaklar وَفِي آيَةٍ Bir ayette şöyle geçmektedir فَأَقْبَلَ *Yönelir (Kim?)* بَعْضُهُمْ *Onların bazısı (Kime?)* عَلٰى بَعْضٍ *Diğer bazısına (Ne oldukları halde?)* يَتَسَاءَلُونَ *Birbirlerini soruyor oldukları halde*

102. فَمَنْ **Her kim ki** ثَقُلَتْ **Ağır geldi** *(Neyi?)* مَوَازِينُهُ **Tartıları** *(Ne ile?)* بِالْحَسَنَاتِ Sevaplarıyla فَأُولٰئِكَ **İşte onlar** هُمُ **Onlar** *(Kimlerdir?)* اَلْمُفْلِحُونَ **Felaha erenlerdir** اَلْفَائِزُونَ Kurtulanlardır

103. وَمَنْ **Her kim ki** خَفَّتْ **Hafif geldi** *(Neyi?)* مَوَازِينُهُ **Tartıları** *(Ne ile?)* بِالسَّيِّئَاتِ Günahlarıyla فَأُولَٰئِكَ **İşte onlar** الَّذِينَ **Öyle kimselerdir ki** خَسِرُوا **Yazık ettiler** *(Kime?)* أَنْفُسَهُمْ **Kendilerine** فَهُمْ Onlar *(Nerede?)* فِي جَهَنَّمَ **Cehennemde** *(Nedirler?)* خَالِدُونَ **Ebedi kalıcıdırlar**

104. تَلْفَحُ **Yakar** *(Neyi?)* وُجُوهَهُمْ **Yüzlerini** *(Ne?)* النَّارُ **Cehennem** تَحْرِقُهَا Yüzlerini pişirir وَهُمْ **Onlar** *(Nerede?)* فِيهَا **O cehennemde** *(Nedirler?)* كَالِحُونَ **Çirkin bir şekilde sırıtıp dururlar** شَمَّرَتْ kalkmış olduğu halde *(Ne?)* الْعُلْيَا شِفَاهُهُمْ Üst dudakları السُّفْلَىٰ [اسْتَرْخَتِ]وَ ve alt dudakları da [sarkmış] olduğu halde *(Neden kalkmış?)* عَنْ أَسْنَانِهِمْ Dişlerinden

وَيُقَالُ لَهُمْ ﴿اَلَمْ تَكُنْ اٰيَاتِي﴾ مِنَ الْقُرْآنِ ﴿تُتْلٰى عَلَيْكُمْ﴾ تُخَوَّفُونَ بِهَا ﴿فَكُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿١٠٥﴾﴾ ﴿قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ شَقَاوَتُنَا بِفَتْحِ أَوَّلِهِ وَأَلِفٍ وَهُمَا مَصْدَرَانِ بِمَعْنًى ﴿وَكُنَّا قَوْمًا ضَالِّينَ ﴿١٠٦﴾﴾ عَنِ الْهِدَايَةِ ﴿رَبَّنَا اَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنْ عُدْنَا﴾ إِلَى الْمُخَالَفَةِ ﴿فَإِنَّا ظَالِمُونَ ﴿١٠٧﴾﴾ ﴿قَالَ﴾ لَهُمْ بِلِسَانِ مَالِكٍ بَعْدَ قَدْرِ الدُّنْيَا مَرَّتَيْنِ ﴿اخْسَئُوا فِيهَا﴾ ابْعُدُوا فِي النَّارِ اَذِلَّاءَ ﴿وَلَا تُكَلِّمُونِ ﴿١٠٨﴾﴾ فِي رَفْعِ الْعَذَابِ عَنْكُمْ فَيَنْقَطِعُ رَجَاؤُهُمْ ﴿إِنَّهُ كَانَ فَرِيقٌ مِنْ عِبَادِي﴾ هُمُ الْمُهَاجِرُونَ ﴿يَقُولُونَ رَبَّنَا اٰمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَاَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ﴿١٠٩﴾﴾ ﴿فَاتَّخَذْتُمُوهُمْ سُخْرِيًّا﴾ بِضَمِّ السِّينِ وَكَسْرِهَا [سِخْرِيًّا] مَصْدَرٌ بِمَعْنَى الْهُزْءِ مِنْهُمْ بِلَالٌ وَصُهَيْبٌ وَعَمَّارٌ وَسَلْمَانُ ﴿حَتّٰى اَنْسَوْكُمْ ذِكْرِي﴾ فَتَرَكْتُمُوهُ لِاشْتِغَالِكُمْ بِالِاسْتِهْزَاءِ بِهِمْ فَهُمْ سَبَبُ الْإِنْسَاءِ فَنُسِبَ إِلَيْهِمْ ﴿وَكُنْتُمْ مِنْهُمْ تَضْحَكُونَ ﴿١١٠﴾﴾ ﴿إِنِّي جَزَيْتُهُمُ الْيَوْمَ﴾ النَّعِيمَ الْمُقِيمَ ﴿بِمَا صَبَرُوا﴾ عَلَى اسْتِهْزَائِكُمْ بِهِمْ وَأَذَاكُمْ إِيَّاهُمْ ﴿إِنَّهُمْ﴾ بِكَسْرِ الْهَمْزَةِ ﴿هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿١١١﴾﴾ بِمَطْلُوبِهِمُ اسْتِئْنَافٌ وَبِفَتْحِهَا [أَنَّهُمْ] مَفْعُولٌ ثَانٍ لِجَزَيْتُهُمْ ﴿قَالَ﴾ تَعَالَى لَهُمْ بِلِسَانِ مَالِكٍ وَفِي قِرَاءَةٍ قُلْ ﴿كَمْ لَبِثْتُمْ فِي الْاَرْضِ﴾ فِي الدُّنْيَا وَفِي قُبُورِكُمْ ﴿عَدَدَ سِنِينَ ﴿١١٢﴾﴾ تَمْيِيزٌ ﴿قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ﴾ شَكُّوا فِي ذٰلِكَ وَاسْتَقْصَرُوهُ لِعَظِيمِ مَا هُمْ فِيهِ مِنَ الْعَذَابِ ﴿فَاسْئَلِ الْعَادِّينَ ﴿١١٣﴾﴾ الْمَلَائِكَةَ الْمُحْصِينَ أَعْمَالَ الْخَلْقِ ﴿قَالَ﴾ تَعَالَى بِلِسَانِ مَالِكٍ وَفِي قِرَاءَةٍ أَيْضًا قُلْ ﴿إِنْ﴾ اَيْ مَا ﴿لَبِثْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا لَوْ اَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١٤﴾﴾ مِقْدَارَ لُبْثِكُمْ مِنَ الطُّولِ كَانَ قَلِيلًا بِالنِّسْبَةِ إِلَى لُبْثِكُمْ فِي النَّارِ ﴿اَفَحَسِبْتُمْ اَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا﴾ لَا لِحِكْمَةٍ ﴿وَاَنَّكُمْ اِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ ﴿١١٥﴾﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَلِلْمَفْعُولِ [تُرْجَعُونَ] لَا بَلْ لِنَتَعَبَّدَكُمْ بِالْأَمْرِ وَالنَّهْيِ وَتَرْجِعُو إِلَيْنَا وَنُجَازِيَ عَلَى ذٰلِكَ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿فَتَعَالَى اللّٰهُ﴾ عَنِ الْعَبَثِ وَغَيْرِهِ مِمَّا لَا يَلِيقُ بِهِ ﴿الْمَلِكُ الْحَقُّ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ ﴿١١٦﴾﴾ الْكُرْسِيِّ هُوَ السَّرِيرُ الْحَسَنُ ﴿وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ﴾ صِفَةٌ كَاشِفَةٌ لَا مَفْهُومَ لَهَا ﴿فَإِنَّمَا حِسَابُهُ﴾ جَزَاؤُهُ ﴿عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴿١١٧﴾﴾ لَا يَسْعَدُونَ ﴿وَقُلْ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ﴾ اَلْمُؤْمِنِينَ فِي الرَّحْمَةِ زِيَادَةٌ عَنِ الْمَغْفِرَةِ ﴿وَاَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ﴿١١٨﴾﴾ أَفْضَلُ رَاحِمٍ

TÜRKÇE ANLAMI

105. Onlara denir ki: «Kur'ân'daki **ayetlerim size okunurken,** onlarla korkutuluyorken **onları yalanlıyordunuz değil mi?»**

106. **Derler ki: Rabbimiz! Kötü halliliğimiz**[1] **bize galip geldi; biz,** doğru yoldan **sapıtmış bir topluluk idik.**

107. **«Ey Rabbimiz! Bizleri buradan çıkar, eğer** sana karşı gelmeye **bir daha dönersek, artık şüphesiz biz zalim kimseleriz.»**

108. Allah teala dünya miktarının iki katı sonra Malik'in diliyle **buyuracaktır ki: Orada** zelil bir şekilde, ateşin içinde **uzaklaşın.** Sizden azabın kaldırılması konusunda **bana bir şey söylemeyin.»** Böylece tüm umutları tükenir.

109. **Zira kullarımdan bir fırka** olan Muhacirler**: Rabbimiz! Biz iman ettik; bize mağfiret et, bize merhamet et! Sen, merhametlilerin en iyisisin, demişlerdi.**

110. **Siz de** aralarında Bilal, Suheyb, Ammâr ve Selman'ın da bulunduğu **o kişileri alaya**[2] **almıştınız; sonunda onlar size**[3] **beni hatırlamayı unutturdu,** onlarla alay etmekle uğraştığınız için beni hatırlamayı bıraktınız. **siz onlara gülüyordunuz.**

111. **Bugün ben onlara,** siz müşriklerinin kendileriyle alay etmesine ve yaptığınız eziyetlere karşılık **sabretmelerinin karşılığında** kalıcı nimeti **verdim. Şüphesiz onlar,**[4] istediklerini **elde edenler onlardır.**

112. Allah teala Malik'in diliyle **buyurur ki:**[5] **«Yeryüzünde,** dünyada ve kabirlerinizde **kaç sene**[6] **kaldınız?»**

113. **Derler ki: «Ya bir gün veya bir günün birazı kadar kaldık.»** İçerisinde bulundukları azabın dehşetinden dünyada kaldıkları süreyi azımsamışlar ve sayısında şüpheye düşmüşlerdir. **Artık** yaratılmışların amelleini **sayan** melek**lere sor.**

114. Allah teala Malik'in diliyle **buyurur ki: «Siz gerçekten çok az kaldınız, eğer siz hakikaten** kaldığınız sürenin uzunluğunu **bilseydiniz,** bu süre, ateşte kalacağınız süreye nispetle az olurdu.»

115. **Sizi sadece boş yere,** hiçbir hikmete dayalı olmadan **yarattığımızı ve**

---

[1] شِقْوَتُنَا kelimesi bir kıraatte شَقَاوَتُنَا şeklinde okunmuştur. Bunlar aynı manada olan iki mastardır.

[2] سخْرِيًّا kelimesindeki س harfi hem zammeli, hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) kesreli olarak okunmuştur. "Alay" anlamına gelir.

[3] Unutturmanın sebebi oldukları için unutturma onlara nispet edilmiştir.

[4] أَنَّهُمْ'deki ان maddesi istinaf olarak kesreli, جَزَيْتُهُمْ fiilinin ikinci mefulü olarak da fethalı okunmuştur.

[5] قَالَ fiili bir kıraatte قُلْ şeklinde okunmuştur.

[6] عَدَدَ kelimesi temyizdir.

sizin hakikaten geri dönmeyeceğinizi mi[1] sandınız? Hayır! Bilakis sizi emir ve yasaklarla mükellef kılmak, bize dönesiniz de yaptıklarınıza karşılık verelim diye yarattık. *"Ben insanları ve cinleri ancak bana ibadet etsinler diye yarattım"*

116. **Gerçek hükümdar olan Allah** boş iş yapmaktan ve kendisine layık olmayan diğer şeylerden **pek yücedir. O'ndan başka bir ilâh yoktur. (O) Kerîm olan Arş'ın,** güzel taht anlamına gelen Kürsî'nin **Rabbidir.**

117. **Ve her kim Allah ile beraber başka bir ilâha -ki bu ilaha dair onun hiçbir delili yoktur[2]- daha taparsa, artık onun hesabı,** cezası **muhakkak ki Rabbinin katındadır. Şüphe yok ki, kâfirler kurtuluşa,** saadete **eremezler.**

118. **Ve de ki: «Yarabbi!** Müminlere **mağfiret ve rahmet[3] buyur. Sen merhamet edenlerin en hayırlısısın,** en yüce merhamet edicisin.»

KELİME ANLAMI

105. وَيُقَالُ Ve denir *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne denir?)* اَلَمْ تَكُنْ **Olmadı mı** *(Ne?)* اٰيَاتِي **Benim ayetlerim** *(Neden?)* مِنَ الْقُرْآنِ Kuran'dan *(Ne olmadı mı?)* تُتْلٰى **Okunur** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** تُخَوَّفُونَ Korkutuluyor oldunuz *(Ne ile?)* بِهَا Bu ayetlerle فَكُنْتُمْ **Ve siz oldunuz** *(Neyi?)* بِهَا **O ayetleri** *(Ne oldunuz?)* تُكَذِّبُونَ **Yalanlar oldunuz**

106. قَالُوا **Dediler** *(Ne dediler?)* رَبَّنَا **Ey rabbimiz** غَلَبَتْ **Galip geldi** *(Kime?)* عَلَيْنَا **Bize** *(Ne?)* شِقْوَتُنَا **Kötü halliliğimiz** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* شَقَاوَتُنَا "Şekâvetünâ" şeklindedir *(Ne ile?)* بِفَتْحِ أَوَّلِهِ İlk harfinin fethasıyla وَأَلِفٍ Ve elifle وَهُمَا İkisi de *(Nedir?)* مَصْدَرَانِ Mastardır بِمَعْنًى Aynı manada وَكُنَّا **Ve biz olduk** *(Ne olduk?)* قَوْمًا **Bir kavim** *(Öyle kavim ki)* ضَالِّينَ **Sapmış olan** *(Neden?)* عَنِ الْهِدَايَةِ Hidayetten

107. رَبَّنَا **Ey rabbimiz** اَخْرِجْنَا **Bizi çıkar** *(Nereden?)* مِنْهَا **Buradan** فَإِنْ عُدْنَا **Eğer dönersek** *(Neye?)* إِلَى الْمُخَالَفَةِ Sana karşı direnmeye فَإِنَّا **Muhakkak ki biz** *(Neyiz?)* ظَالِمُونَ **Zalimleriz**

108. قَالَ **Buyurur** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne ile?)* بِلِسَانِ مَالِكٍ "Malik"in diliyle *(Neden sonra?)* بَعْدَ قَدْرِ الدُّنْيَا Dünya miktarından sonra مَرَّتَيْنِ İki defa *(Ne buyurur?)* اِخْسَئُوا **Alçalın** *(Nerede alçalın?)* فِيهَا **Orada** اُبْعُدُوا Uzaklaşın *(Nerede?)* فِي النَّارِ Cehennemde *(Ne olarak?)* اَذِلَّاءَ Hakirler olarak وَلَا تُكَلِّمُونِ **Ve benimle konuşmayın** *(Ne hususta?)*

---

[1] ترجعون fiili hem malum hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) meçhul olarak okunmuştur.

[2] لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ mefhumu olmayan bir sıfat-ı kâşifedir.

[3] "Rahmet"te, "mağfiret"te bulunmayan fazla bir ihsan vardır.

فِي رَفْعِ الْعَذَابِ Azabın kaldırılması hususunda *(Kimden kaldırılması?)* عَنْكُمْ Sizden فَيَنْقَطِعُ Dolayısıyla kesilir *(Ne?)* رَجَاؤُهُمْ Onların umudu

109. إِنَّهُ كَانَ **Çünkü vardı** *(Ne?)* فَرِيقٌ **Bir fırka** *(Kimden?)* مِنْ عِبَادِي **Kullarımdan** هُمْ Onlar *(Kimlerdir?)* اَلْمُهَاجِرُونَ Muhacirlerdir يَقُولُونَ **Diyorlar** *(Ne diyorlar?)* رَبَّنَا **Ey rabbimiz** اٰمَنَّا **Biz iman ettik** فَاغْفِرْ **Bağışla** *(Kimi?)* لَنَا **Bizi** وَارْحَمْنَا **Bize acı** وَأَنْتَ **Sen** *(Nesin?)* خَيْرُ الرَّاحِمِينَ **Acıyanların en hayırlısısın**

110. فَاتَّخَذْتُمُو **Siz aldınız** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Neye?)* سُخْرِيًّا **Alaya aldınız** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِضَمِّ السِّينِ Sin'in zammesiyle وَكَسْرِهَا Ve kesresiyle مَصْدَرٌ Mastardır *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى الْهُزْءِ Alay manasındadır مِنْهُمْ Onlardandır *(Kim?)* بِلَالٌ Bilal وَصُهَيْبٌ Suhayb وَعَمَّارٌ Ammar وَسَلْمَانُ Ve Selman حَتّٰى **Ta ki** اَنْسَوْ **Unutturdu** *(Kime?)* كُمْ **Size** *(Neyi?)* ذِكْرِي **Beni yâd etmeyi** فَتَرَكْتُمُو Böylece siz terk ettiniz *(Neyi?)* هُ Beni zikretmeyi *(Niçin?)* لِاشْتِغَالِكُمْ Meşgul olduğunuz için *(Ne ile?)* بِالْاِسْتِهْزَاءِ Alay geçmekle *(Kimle?)* بِهِمْ Onlarla فَهُمْ Dolayısıyla onlar *(Nedir?)* سَبَبُ الْإِنْسَاءِ Unutturma sebebidir فَنُسِبَ Ve nisbet edildi (unutturma) *(Kime?)* إِلَيْهِمْ Onlara **Ve siz idiniz** *(Kime?)* مِنْهُمْ **Onlara** *(Ne idiniz?)* وَكُنْتُمْ تَضْحَكُونَ **Gülüyor idiniz**

111. إِنِّي **Kesinlikle ben** جَزَيْتُ **Karşılığını verdim** *(Kime?)* هُمْ **Onlara** *(Ne zaman?)* اَلْيَوْمَ **Bugün** اَلنَّعِيمَ الْمُقِيمَ Kalıcı nimeti *(Neyin?)* بِمَا صَبَرُوا **Sabretmelerinin** *(Neye sabretmelerinin?)* عَلَى اسْتِهْزَائِكُمْ Sizin alay geçmenize *(Kimle?)* بِهِمْ Onlarla *(Daha neye?)* وَأَذَاكُمْ Ve eziyet etmenize *(Kime?)* إِيَّاهُمْ Onlara أَنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** *(Ne ile okunur?)* بِكَسْرِ الْهَمْزَةِ Hemzenin esresiyle هُمْ **Onlar** *(Nedirler?)* اَلْفَائِزُونَ **Ulaşıcıdırlar** *(Neye?)* بِمَطْلُوبِهِمْ İsteklerine *(Bu cümle nedir?)* اِسْتِئْنَافٌ Başlangıç cümlesidir وَبِفَتْحِهَا Ve hemzenin fethasıyla *(Nedir?)* مَفْعُولٌ ثَانٍ İkinci mefuldür *(Neyin?)* لِجَزَيْتُهُمْ "Cezeytühüm" fiilinin

112. قَالَ **Buyurdu** *(Kim?)* تَعَالٰى Yüce olan Allah *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne ile?)* بِلِسَانِ مَالِكٍ "Malik"in diliyle وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* قُلْ "Gul" (söyle) şeklindedir كَمْ **Ne kadar kaldınız** *(Nerede?)* لَبِثْتُمْ فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَفِي قُبُورِكُمْ Ve kabirlerinizde *(Ne cihetinden?)* عَدَدَ سِنِينَ **Senelerin sayısı cihetinden** *(Bu nedir?)* تَمْيِيزٌ Temyizdir

113. قَالُوا **Dediler** *(Ne dediler?)* لَبِثْنَا **Biz kaldık** *(Ne kadar?)* يَوْمًا اَوْ **Bir gün Ya da**

بَعْضَ يَوْمٍ **Bir günün bir miktarı** شَكُّوا Şüpheye düştüler *(Nede?)* فِي ذٰلِكَ Bunda وَاسْتَقْصَرُوهُ Ve onu az gördüler *(Niçin?)* لِعَظْمِ مَا O şeyin büyüklüğünden dolayı ki هُمْ Onlar فِيهِ Onun içindeler *(O da nedendir?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan فَاسْئَلْ **İşte sor** *(Kime?)* اَلْعَادِّينَ **Sayanlara** اَلْمَلَائِكَةَ Yani melekler *(Öyle melekler ki)* اَلْمُحْصِينَ Sayan *(Neyi?)* أَعْمَالَ الْخَلْقِ Mahlûkatın yapmış olduğu amelleri

114. قَالَ **Buyurdu** *(Kim?)* تَعَالٰى Yüce olan Allah *(Ne ile?)* بِلِسَانِ مَالِكٍ "Malik"in diliyle وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de أَيْضًا Geride olduğu gibi *(Nasıldır?)* قُلْ "Gul" (söyle) şeklindedir إِنْ -اَيْ مَا- لَبِثْتُمْ **Siz kalmadınız** (Yani "in", "mâ" manasındadır) إِلَّا **Ancak az kaldınız** قَلِيلًا لَوْ اَنَّكُمْ **Keşke siz** كُنْتُمْ **Olsaydınız** *(Ne olsaydınız?)* تَعْلَمُونَ **Biliyor olsaydınız** *(Neyi?)* مِقْدَارَ لُبْثِكُمْ Kalış miktarınızı *(Neden?)* مِنَ الطُّولِ Uzunluktan كَانَ Olurdu *(Ne olurdu?)* قَلِيلًا Az olurdu بِالنِّسْبَةِ Nisbetle *(Neye nisbetle?)* إِلٰى لُبْثِكُمْ Kalışınıza nisbetle *(Nerede?)* فِي النَّارِ Cehennemde

115. اَفَحَسِبْتُمْ **Siz sandınız mı** *(Neyi?)* اَنَّمَا **Şöyle ki** خَلَقْنَا **Biz yarattık** *(Kimi?)* كُمْ **Sizi** *(Ne olarak?)* عَبَثًا **Boş** لَا لِحِكْمَةٍ Hikmete dayanmadan وَاَنَّكُمْ **Ve siz** *(Kime?)* اِلَيْنَا **Bize** لَا تُرْجَعُونَ **Dönmeyeceksiniz** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ Malum fiil وَلِلْمَفْعُولِ Ve meçhul fiil kipinde لَا بَلْ Hayır, bilakis *(Niçin yarattık?)* لِنَتَعَبَّدَكُمْ Sizi mükellef kılmak için *(Neyle?)* بِالْأَمْرِ Emirle وَالنَّهْيِ Ve nehiyle *(Daha niçin yarattık?)* وَتَرْجِعُو Ve dönesiniz de *(Kime?)* إِلَيْنَا Bize وَنُجَازِيَ Ve biz de karşılığınızı verelim diye عَلٰى ذٰلِكَ Buna göre وَمَا خَلَقْتُ *Ben yaratmadım (Neyi?)* اَلْجِنَّ *Cinleri* وَالْإِنْسَ *Ve insanları* إِلَّا *Ancak yarattım (Ne için?)* لِيَعْبُدُونِ *Bana ibadet etsinler için*

116. فَتَعَالَى **Yüce oldu** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Neden?)* عَنِ الْعَبَثِ Boş şeyden وَغَيْرِهِ Ve diğer şeylerden *(Neden olan?)* مِمَّا O şeyden ki لَا يَلِيقُ Yaraşmıyor *(Kime?)* بِهِ Kendisine *(Öyle Allah ki)* اَلْمَلِكُ **Hükümdar** *(Öyle hükümdar ki)* اَلْحَقُّ **Gerçek olan** لَآ اِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** اِلَّا هُوَ **Ancak o vardır** *(Ondan bedel?)* رَبُّ الْعَرْشِ **Arşın rabbi** *(Öyle arş ki)* اَلْكَرِيمِ **Çok büyük olan** اَلْكُرْسِيِّ Kürsi هُوَ O kürsi *(Nedir?)* اَلسَّرِيرُ الْحَسَنُ Güzel tahttır

117. وَمَنْ **Her kim** يَدْعُ **Taparsa** *(Kim ile birlikte?)* مَعَ اللّٰهِ **Allah ile birlikte** *(Neye?)* اِلٰهًا **Bir ilaha** *(Öyle ilah ki)* اٰخَرَ **Başka olan** لَا بُرْهَانَ لَهُ **Ki hiçbir dayanağı yoktur** *(Kim için?)* **Kendisi için** *(Ne ile ilgili?)* بِهِ **Bununla ilgili** *(Bu ara cümle nedir?)* صِفَةٌ كَاشِفَةٌ Sıfatı kâşifedir *(Öyle sıfatı kâşife ki)* لَا مَفْهُومَ لَهَا Kendisinin mefhumu yoktur

فَإِنَّمَا **Ancak** حِسَابُهُ **Onun hesabı** جَزَاؤُهُ Onun cezası *(Kim katındadır?)* عِنْدَ رَبِّهِ **Rabbi katındadır** إِنَّهُ **Şöyle ki kesinlikle** لَا يُفْلِحُ **Kurtulmaz** *(Kim?)* الْكَافِرُونَ **Kâfirler** لَا يَسْعَدُونَ Mutlu olmazlar

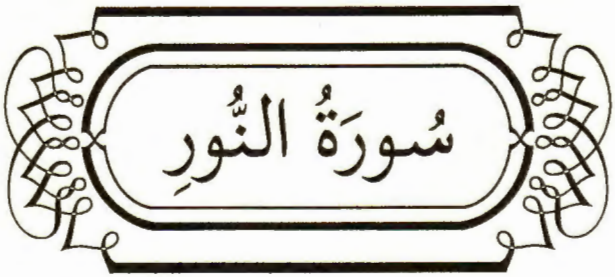
118. وَقُلْ **Ve de ki** رَبِّ **Ey rabbim** اغْفِرْ **Mağfiret** وَارْحَمْ **Ve merhamet et** *(Kime?)* الْمُؤْمِنِينَ Müminlere فِي الرَّحْمَةِ Rahmette vardır *(Ne vardır?)* زِيَادَةٌ Fazlalık *(Neye?)* عَنِ الْمَغْفِرَةِ Mağfirete karşı وَأَنْتَ **Sen** *(Nesin?)* خَيْرُ الرَّاحِمِينَ **Merhamet edenlerin en hayırlısısın** أَفْضَلُ رَاحِمٍ Acıyanın en üstünüsün

٢٤

سُورَةُ النُّورِ

مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ ثِنْتَانِ اَوْ اَرْبَعٌ وَسِتُّونَ آيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

هٰذِهِ ﴿سُورَةٌ اَنْزَلْنَاهَا وَفَرَضْنَاهَا﴾ مُخَفَّفًا وَمُشَدَّدًا لِكَثْرَةِ الْمَفْرُوضِ فِيهَا ﴿وَاَنْزَلْنَا فِيهَآ اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍ﴾ وَاضِحَاتِ الدَّلَالَاتِ ﴿لَعَلَّكُمْ تَذَّكَّرُونَ ﴿١﴾﴾ بِإِدْغَامِ التَّاءِ الثَّانِيَةِ فِي الذَّالِ تَتَّعِظُونَ [تَذَكَّرُونَ] ﴿اَلزَّانِيَةُ وَالزَّانِي﴾ اَىْ غَيْرُ الْمُحْصَنَيْنِ لِرَجْمِهِمَا بِالسُّنَّةِ وَأَلْ فِيمَا ذُكِرَ مَوْصُولَةٌ وَهُوَ مُبْتَدَأٌ وَلِشَبَهِهِ بِالشَّرْطِ دَخَلَتِ الْفَاءُ فِي خَبَرِهِ وَهُوَ ﴿فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ﴾ اَىْ ضَرْبَةٍ يُقَالُ جَلَدَهُ ضَرَبَ جِلْدَهُ وَيُزَادُ عَلٰى ذٰلِكَ بِالسُّنَّةِ تَغْرِيبُ عَامٍ وَالرَّقِيقُ عَلَى النِّصْفِ مِمَّا ذُكِرَ ﴿وَلَا تَاْخُذْكُمْ بِهِمَا رَاْفَةٌ فِي دِينِ اللّٰهِ﴾ اَىْ حُكْمِهِ بِأَنْ تَتْرُكُوا شَيْئًا مِنْ حَدِّهِمَا ﴿اِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ﴾ اَىْ يَوْمِ الْبَعْثِ فِي هٰذَا تَحْرِيضٌ عَلٰى مَا قَبْلَ الشَّرْطِ وَهُوَ جَوَابُهُ أَوْ دَالٌّ عَلٰى جَوَابِهِ ﴿وَلْيَشْهَدْ عَذَابَهُمَا﴾ اَيِ الْجِلْدَ ﴿طَآئِفَةٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾﴾ قِيلَ ثَلَاثَةٌ وَقِيلَ أَرْبَعَةٌ عَدَدَ شُهُودِ الزِّنَا ﴿اَلزَّانِي لَا يَنْكِحُ﴾ يَتَزَوَّجُ ﴿اِلَّا زَانِيَةً اَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْكِحُهَآ اِلَّا زَانٍ اَوْ مُشْرِكٌ﴾ أَيِ الْمُنَاسِبُ لِكُلٍّ مِنْهُمَا مَا ذُكِرَ ﴿وَحُرِّمَ ذٰلِكَ﴾ أَيْ نِكَاحُ الزَّوَانِي ﴿عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾﴾ الْأَخْيَارِ نَزَلَ ذٰلِكَ لَمَّا هَمَّ فُقَرَاءُ الْمُهَاجِرِينَ أَنْ يَتَزَوَّجُوا بَغَايَا الْمُشْرِكِينَ وَهُنَّ مُوسِرَاتٌ لِيُنْفِقْنَ عَلَيْهِمْ فَقِيلَ التَّحْرِيمُ خَاصٌّ بِهِمْ وَقِيلَ عَامٌّ وَنُسِخَ بِقَوْلِهِ تَعَالٰى وَأَنْكِحُوا الْأَيَامٰى مِنْكُمْ ﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ﴾ الْعَفِيفَاتِ بِالزِّنَا ﴿ثُمَّ لَمْ يَاْتُوا بِاَرْبَعَةِ شُهَدَآءَ﴾ عَلٰى زِنَاهُنَّ بِرُؤْيَتِهِمْ

﴿فَاجْلِدُوهُمْ﴾ اَیْ كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ ﴿ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً﴾ فِي شَيْءٍ ﴿اَبَدًا وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ۝٤﴾ لِإِتْيَانِهِمْ كَبِيرَةً ﴿اِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ وَاَصْلَحُوا﴾ عَمَلَهُمْ ﴿فَاِنَّ اللهَ غَفُورٌ﴾ لَهُمْ قَذْفَهُمْ ﴿رَحِيمٌ ۝٥﴾ بِهِمْ بِإِلْهَامِهِمُ التَّوْبَةَ فِيهَا يَنْتَهِي فِسْقُهُمْ وَتُقْبَلُ شَهَادَتُهُمْ وَقِيلَ لَا تُقْبَلُ رُجُوعًا بِالْاِسْتِثْنَاءِ إِلَى الْجُمْلَةِ الْأَخِيرَةِ ﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ اَزْوَاجَهُمْ﴾ بِالزِّنَا ﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَآءُ﴾ عَلَيْهِ ﴿اِلَّآ اَنْفُسُهُمْ﴾ وَقَعَ ذٰلِكَ لِجَمَاعَةٍ مِنَ الصَّحَابَةِ ﴿فَشَهَادَةُ اَحَدِهِمْ﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿اَرْبَعِ شَهَادَاتٍ﴾ نَصْبٌ عَلَى الْمَصْدَرِ [اَرْبَعُ شَهَادَاتٍ] ﴿بِاللهِ اِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ۝٦﴾ فِيمَا رَمٰى بِهِ زَوْجَتَهُ مِنَ الزِّنٰى ﴿وَالْخَامِسَةُ اَنَّ لَعْنَةَ اللهِ عَلَيْهِ اِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ۝٧﴾ فِي ذٰلِكَ وَخَبَرُ الْمُبْتَدَأِ تَدْفَعُ عَنْهُ حَدَّ الْقَذْفِ ﴿وَيَدْرَاُ﴾ يَدْفَعُ ﴿عَنْهَا الْعَذَابَ﴾ اَیْ حَدَّ الزِّنَا الَّذِي ثَبَتَ بِشَهَادَتِهِ ﴿اَنْ تَشْهَدَ اَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللهِ اِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ ۝٨﴾ فِيمَا رَمَاهَا بِهِ مِنَ الزِّنَا ﴿وَالْخَامِسَةَ اَنَّ غَضَبَ اللهِ عَلَيْهَآ اِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ ۝٩﴾ فِي ذٰلِكَ ﴿وَلَوْلَا فَضْلُ اللهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ﴾ بِالسَّتْرِ فِي ذٰلِكَ ﴿وَاَنَّ اللهَ تَوَّابٌ﴾ بِقَبُولِهِ التَّوْبَةَ فِي ذٰلِكَ وَغَيْرِهِ ﴿حَكِيمٌ ۝١٠﴾ فِيمَا حَكَمَ بِهِ فِي ذٰلِكَ وَغَيْرِهِ لِيُبَيِّنَ الْحَقَّ فِي ذٰلِكَ وَعَاجَلَ بِالْعُقُوبَةِ مَنْ يَسْتَحِقُّهَا

TÜRKÇE ANLAMI

24- Nûr Sûresi

Medine'de inmiştir.

62 veya 64 ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1. Bu **bir suredir ki, bunu indirdik, bunu farz kıldık**[1] **ve bunda** delaletleri **açık ayetler indirdik; ta ki öğüt alasınız.**[2]

2. Evli olmayan **zina eden kadın ile zina eden erkekten**[3] **herbirine yüzer sopa vurun.** Nitekim evli olanlar sünnetin hükmüyle recmedilir.

---

[1] فَرَضْنَا fiili hem (bizim kıraatimizde olduğu gibi) şeddesiz; hem de –içindeki farzların çokluğu göz önünde bulundurularak– şeddeli olarak (teksir bildiren tefil babından) okunmuştur.

[2] Bu fiil, ikinci ت harfi ذ harfine idgam edilerek (تَذَّكَّرُونَ şeklinde) okunmuştur. "Öğüt alırsınız" anlamındadır. (Bizim kıraatizde bu fiil تَذَكَّرُونَ şeklinde okunmuştur.)

[3] اَلزَّانِيَةُ وَالزَّانِي kelimelerindeki ال mevsuledir. Bu ال mübteda olup şarta benzediğinden haberine (فَاجْلِدُوا) ف harfi dâhil olmuştur.

Eğer Allah'a ve ahiret, diriliş **gününe inanıyorsanız,**[1] **Allah'ın dinin**deki bir hükümde, bu ikisinin hadd cezasından bir şeyi yerine getirmemek suretiyle **sizi bir acımak tutmasın. O ikisinin** sopalanma **azabına müminlerden bir tâife de,** dendiğine göre üç kişi, yine dendiğine göre zina şahitleri adedince dört kişi **şahit olsun.**

3. **Zina eden erkek, zina eden veya müşrik olan kadından başkasıyla evlenmez. Zina eden kadın da zina eden veya müşrik olan erkekten başkasıyla evlenmez.** Yani zina eden kadınla erkekten her birine layık olan bu kişilerdir. **Ve bu** zinakarlarla evlenme işi, iyi **müminlere haram kılınmıştır.** Bu ayet, kendilerine maddi olarak fayda sağlamaları için fakir muhacirlerin, zengin müşrik fahişelerle evlenmek istediklerinde inmiştir. Haramlık hükmünün bu fakir muhacirlere has olduğu da söylenmiştir. Ayrıca ayetin umumi olduğu, fakat "*aranızdan evli olmayanları evlendirin*" *(Nur: 32)* ayetiyle neshedildiği de söylenmiştir.

4. **Namuslu kadınlara** zina **isnad eden, sonra** onların zinalarını gören **dört şahit getiremeyen kimselere seksen**er **değnek vurun ve onların şehâdetlerini ebediyen** hiçbir şey hakkında **kabul etmeyin. Onlar** büyük günah işledikleri için **fâsık kimselerdir.**

5. **Bundan sonra tevbe edip** amellerini **düzeltenler hariç! Çünkü şüphe yok ki Allah** kendilerine tevbe nasip etmek suretiyle onların iftiralarına **mağfiret edendir,** onlara **merhamet edendir.** Onların bu tevbeleri sayesinde fasıklıkları sona erer ve şehadetleri kabul edilir.[2] Ayetteki istisnayı son cümleye (وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ) yorarak şehadetlerinin kabul edilmeyeceği de söylenmiştir.[3]

6-7. **Eşlerine** zina **isnadında bulunup da** buna dair **kendilerinden başka şahitleri olmayanlara gelince:** -bu olay bir grup sahabenin başına gelmişti- **onların her birinin kendisinin** eşine yaptığı zina isnadında **doğru söyleyenlerden olduğuna dair Allah adına dört defa şahitlikle**[4] **şahitlik etmesi**[5]**; beşinci defa da, eğer** bu hususta **yalan söyleyenlerden ise Allah'ın lânetinin kendi üzerine olmasını dile-mesi** kendisinden iftira haddini kaldırır.[6]

---

[1] Şart cümlesi, öncesinde bulunan ve cevabı olan yahut cevabına delalet eden cümleye (وَلَا تَأْخُذْكُم...) teşvik içerir.

[2] Bu, Şâfi'i mezhebinin görüşüdür. (Mütercim)

[3] Bu da Hanefî mezhebinin görüşüdür. (Mütercim)

[4] أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ mastar (mefulü mutlak) olarak nasbedilmiştir.

[5] فَشَهَادَةُ kelimesi mübtedadır.

[6] Mübteda olan فَشَهَادَةُ kelimesinin haberi تَدْفَعُ عَنْهُ حَدَّ الْقَذْفِ cümlesidir. (Bu anlatılanların tamamı bizim okuduğumuz kıraatin dışında diğer kıraatler için geçerlidir. Bizim kıraatimizde فَشَهَادَةُ kelimesi mübtedadır, أَرْبَعُ kelimesi de onun haberidir. Buna göre ayetin meali şöyledir: "*Eşlerine zina isnadında bulunup da kendilerinden başka şahitleri olmayanlara gelince; onların her birinin şahitliği, kendisinin doğru söyleyenlerden olduğuna dair dört defa Allah adına yemin ederek şahitlik etmesidir.*"

8-9. **Kadının, kocasının** kendisine yaptığı zina isnadında **yalan söyleyenlerden olduğuna dair dört defa Allah adına yemin ve şahitlik etmesi, beşinci defa da, eğer (kocası)** bu hususta **doğru söyleyenlerden ise Allah'ın gazabının kendi üzerine olmasını dilemesi kendisinden cezayı,** kocasının şehadetiyle sabit olan zina haddini **kaldırır.**

10. **Ve eğer** bu meseleyi örtmek suretiyle **üzerinize Allah'ın fazlı ve rahmeti olmasaydı** bu konuda gerçeği açıklar ve hak edeni hemen cezalandırırdı. **Şüphe yok ki, Allah** bu ve başka konularda tevbeyi kabul etmesiyle **çokça tevbe kabul edendir,** bu ve başka konularda verdiği hükümde **hikmet sahibidir.**

KELİME ANLAMI

سُورَةُ النُّورِ Nur süresi *(Nedir?)* مَدَنِيَّةٌ Medine'de inmiştir وَهِيَ O *(Nedir?)* ثِنْتَانِ اَوْ اَرْبَعٌ وَسِتُّونَ آيَةً Altmış iki veya altmış dört ayettir. بِسْمِ اللهِ Allahın ismi ile (başlarım) *(Öyle Allah ki?)* الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve rahim olan

1. هٰذِهِ Bu *(Nedir?)* سُورَةٌ **Bir süredir** *(Öyle süre ki?)* اَنْزَلْنَا **İndirdik** *(Neyi?)* هَا **Onu** *(Daha?)* مُخَفَّفًا وَمُشَدَّدًا Şeddesiz ve şeddeli *(Niçin şeddeli okunmuştur?)* وَفَرَضْنَا **Ve farz kıldık** *(Neyi?)* هَا **Onu** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* لِكَثْرَةِ الْمَفْرُوضِ Farz kılınan (hükümler) çok olduğu için *(Nerede?)* فِيهَا O sürede وَاَنْزَلْنَا **Ve biz indirdik** *(Nerede?)* فِيهَا **O sürede** *(Ne indirdik?)* اٰيَاتٍ **Ayetler** *(Öyle ayetler ki?)* بَيِّنَاتٍ **Apaçık** وَاضِحَاتِ الدَّلَالَاتِ İşaretleri açık seçik لَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** تَذَكَّرُونَ **Öğüt alırsınız** *(Nasıl okunmuştur?)* بِإِدْغَامِ التَّاءِ الثَّانِيَةِ İkinci te'yi idğam etmekle *(Neye?)* فِي الذَّالِ Zel harfine تَتَّعِظُونَ Vaazlanırsınız

2. اَلزَّانِيَةُ **Zina eden kadın** *(Daha?)* وَالزَّانِي **Zina eden erkek** اَىْ Yani غَيْرُ الْمُحْصَنَيْنِ Evli olmayanlar *(Niçin böyle tahsis ettik?)* لِرَجْمِهِمَا Evli olanlar recmedildiği için *(Bu hüküm neyle sabittir?)* بِالسُّنَّةِ Sünnetle وَاَلْ Lam-ı Tarif *(Nerede bulunan?)* فِيمَا ذُكِرَ Zikredilen yerde bulunan *(Nedir?)* مَوْصُولَةٌ İsm-i mevsul'dur وَهُوَ Ve o Lam-ı Tarif *(Nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır وَلِشَبَهِهِ بِالشَّرْطِ Şarta benzediği için de دَخَلَتِ الْفَاءُ Fa gelmiştir *(Nereye?)* فِي خَبَرِهِ Haberine وَهُوَ O haberi de şudur: فَاجْلِدُوا **Vurun** *(Kime?)* مِائَةَ جَلْدَةٍ **Her birine** *(Kimlerden?)* مِنْهُمَا **O ikisinden** *(Ne kadar vurun?)* كُلَّ وَاحِدٍ **Yüz Sopa** اَىْ ضَرْبَةٍ Yani vuruş يُقَالُ جَلَدَهُ / جَلَدَهُ denilir ضَرَبَ جِلْدَهُ Derisine vurdu anlamına gelir وَيُزَادُ Ve eklenmiştir *(Ne üzerine?)* عَلٰى ذٰلِكَ Bu hüküm üzerine *(Ne ile?)* بِالسُّنَّةِ Sünnet ile *(Ne eklenmiştir?)* تَغْرِيبُ عَامٍ Bir sene sürgün *(Daha?)* وَالرَّقِيقُ عَلَى النِّصْفِ Köle ise yarı ceza alır *(Neden?)* مِمَّا ذُكِرَ Zikredilen cezalardan

وَلَا تَأْخُذْكُمْ **Sizi tutmasın** *(Kime?)* بِهِمَا **O ikisine** *(Ne tutmasın?)* رَأْفَةٌ **Acıma** *(Nerede?)* فِي دِينِ اللهِ **Allah'ın dininde** أَيْ حُكْمِهِ Yani O'nun hükmünde *(Ne şekilde?)* بِأَنْ تَتْرُكُوا Terk etmenizle *(Neyi?)* شَيْئًا مِنْ حَدِّهِمَا O ikisinin cezasından bir şeyi إِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** *(Ne iseniz?)* تُؤْمِنُونَ **İnanıyor** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** *(Daha?)* وَالْيَوْمِ الْآخِرِ **Ahiret gününe** أَيْ يَوْمِ الْبَعْثِ Yani diriliş gününe فِي هٰذَا Burada vardır *(Ne?)* تَحْرِيضٌ Teşvik *(Neye?)* عَلَى مَا قَبْلَ الشَّرْطِ Şartın öncesine وَهُوَ جَوَابُهُ O da şartın cevabıdır أَوْ دَالٌّ عَلَى جَوَابِهِ Veya şartın cevabına delalet edicidir وَلْيَشْهَدْ **Şahit olsun** *(Neye?)* عَذَابَهُمَا **O ikisinin cezasına** أَيِ الْجِلْدَ Yani sopalanmasına *(Kim?)* طَائِفَةٌ **Bir grup** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerden** قِيلَ Denilmiştir ki ثَلَاثَةٌ Üç kişi şahit olsun *(Daha?)* وَقِيلَ Ve denilmiştir ki أَرْبَعَةٌ Dört kişi şahit olsun *(Ne gibi?)* عَدَدَ شُهُودِ الزِّنَا Zina şahidinin adedince

3. اَلزَّانِي **Zina eden erkek** لَا يَنْكِحُ **Nikah etmez** يَتَزَوَّجُ Evlenemez إِلَّا **Ancak nikah eder** *(Kimi?)* وَالزَّانِيَةُ **Zina eden kadını** أَوْ **Veya** مُشْرِكَةً **Müşrik olan kadını** **Zina eden kadın da** لَا يَنْكِحُهَا **Onu nikahlayamaz** إِلَّا **Ancak nikahlar** *(Kim?)* زَانٍ **Zina eden erkek** أَوْ **Veya** مُشْرِكٌ **Müşrik erkek** أَيِ الْمُنَاسِبُ Yani münasip olan *(Kime?)* لِكُلٍّ مِنْهُمَا O ikisinden her birine *(Kimdir?)* مَا ذُكِرَ Söylenilenlerdir وَحُرِّمَ **Haram kılındı** *(Ne?)* ذٰلِكَ **Bu** أَيْ نِكَاحُ الزَّوَانِي Yani zina edenleri nikahlamak *(Kimlere?)* عَلَى الْمُؤْمِنِينَ **Müminlere** *(Öyle müminlere ki?)* الْأَخْيَارِ Hayırlı نَزَلَ İndi *(Ne?)* ذٰلِكَ Bu ayet *(Ne zaman?)* لَمَّا هَمَّ İstediği zaman *(Kim?)* فُقَرَاءُ الْمُهَاجِرِينَ Muhacirlerin fakirleri *(Ne istediklerinde?)* أَنْ يَتَزَوَّجُوا Evlenmek *(Kimle?)* بَغَايَا الْمُشْرِكِينَ Müşriklerin fahişeleriyle *(Ne oldukları halde?)* وَهُنَّ Onlar oldukları halde *(Ne?)* مُوسِرَاتٌ Zengin kimseler *(Niçin?)* لِيُنْفِقْنَ İnfak etsinler diye *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Onlara فَقِيلَ Denilmiştir ki وَقِيلَ Denilmiştir ki عَامٌّ Umumidir وَنُسِخَ (Ayet) nesh edilmiştir *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِ تَعَالَى O Yüce olanın şu sözüyle وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَى مِنْكُمْ 'Aranızdan evli olmayanları evlendirin...'

التَّحْرِيمُ Haram kılmak *(Nedir?)* خَاصٌّ Hususidir *(Kime?)* بِهِمْ O fakir muhacirlere

4. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** يَرْمُونَ **İsnat ettiler** *(Kime?)* الْمُحْصَنَاتِ **Namuslu kadınlara** الْعَفِيفَاتِ İffetli kadınlara *(Neyi isnat ettiler?)* بِالزِّنَا Zinayı ثُمَّ **Sonra** لَمْ يَأْتُوا **Getirmediler** *(Ne getirmediler?)* بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ **Dört şahit** *(Neye dair?)* عَلَى زِنَاهُنَّ Onların zina ettiklerine dair *(Neye şahit olan?)* بِرُؤْيَتِهِمْ Kendilerinin gördüğüne فَاجْلِدُوهُمْ **Onlara vurun** أَيْ كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ Yani onlardan her birine *(Ne vurun?)*

ثَمَانِينَ جَلْدَةً **Seksen sopa** *(Daha?)* وَلَا تَقْبَلُوا **Ve kabul etmeyin** *(Kimin?)* لَهُمْ **Onların** *(Neyi kabul etmeyin?)* شَهَادَةً **Şahitliğini** *(Nerede?)* فِي شَيْءٍ Hiç bir konuda *(Ne zaman?)* اَبَدًا **Hiçbir zaman** وَاُولٰٓئِكَ **Ve onlar** هُمْ **Onlar** *(Nedirler?)* الْفَاسِقُونَ **Fâsıklardır** *(Niye fâsıktırlar?)* لِإِتْيَانِهِمْ كَبِيرَةً Büyük günah işledikleri için

5. اِلَّا **Ancak hariç** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** تَابُوا **Tövbe ettiler** *(Ne zaman?)* مِنْ فَاِنَّ بَعْدِ ذٰلِكَ **Bundan sonra** وَاَصْلَحُوا **Ve düzelttiler** *(Neyi?)* عَمَلَهُمْ Amellerini اللهَ **Muhakkak Allah** *(Nedir?)* غَفُورٌ **Bağışlayıcıdır** *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Neyi bağışlayıcıdır?)* قَذْفَهُمْ İftiralarını رَحِيمٌ **Merhamet edicidir** *(Kime?)* بِهِمْ Onlara *(Ne ile merhamet edicidir?)* بِإِلْهَامِهِمُ التَّوْبَةَ Onlara tövbeyi ilham etmekle فَبِهَا Tevbe sayesinde يَنْتَهِي Sona erer *(Ne sona erer?)* فِسْقُهُمْ Onların günahları وَتُقْبَلُ Ve kabul olunur *(Ne?)* شَهَادَتُهُمْ Onların şahitlikleri وَقِيلَ Denilmiştir ki لَا تُقْبَلُ (Onların şehadeti) kabul olunmaz *(Nasıl?)* رُجُوعًا Döndürmekle *(Neyi?)* بِالْاِسْتِثْنَاءِ İstisnayı *(Nereye?)* إِلَى الْجُمْلَةِ الْأَخِيرَةِ Son cümleye (وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ cümlesine)

6. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** يَرْمُونَ **İsnat ettiler** *(Kime?)* اَزْوَاجَهُمْ **Eşlerine** *(Ne isnat ettiler?)* بِالزِّنَا Zina *(Ne olduğu halde?)* وَلَمْ يَكُنْ **Olmadığı halde** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne yoksa?)* شُهَدَاءُ **Şahitler** *(Neye?)* عَلَيْهِ Eşinin aleyhine اِلَّا **Ancak varsa** *(Kim?)* اَنْفُسُهُمْ **Kendi nefisleri** وَقَعَ ذٰلِكَ Bu vaki oldu *(Kime?)* لِجَمَاعَةٍ مِنَ الصَّحَابَةِ Sahabeden bir gruba فَشَهَادَةُ اَحَدِهِمْ **Onlardan her birinin şahitliği** *(Bu kelime nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır *(Nasıl?)* اَرْبَعَ شَهَادَاتٍ **Dört defa şahitlik etmekle** *(Bu kelime nedir?)* نَصْبٌ عَلَى الْمَصْدَرِ Meful-u mutlak olmak üzerine nasbtır *(Kime yemin ederek şahitlik etmeleridir?)* بِاللهِ **Allah'a** *(Ne diye?)* اِنَّهُ **Muhakkak ki O (şahitlik edenin olduğuna)** *(Kimlerden?)* لَمِنَ الصَّادِقِينَ **Doğru söyleyenlerden** *(Ne konuda?)* فِيمَا O konuda ki رَمٰى بِهِ Onu isnat etti *(Kime?)* زَوْجَتَهُ Eşine *(O isnat ettiği şey de neden olduğu halde?)* مِنَ الزِّنٰى Zinadan

7. وَالْخَامِسَةُ **Beşincisi;** اَنَّ **Muhakkak** لَعْنَةَ اللهِ **Allah'ın laneti** *(Nedir?)* عَلَيْهِ **Onun üzerinedir** اِنْ كَانَ **Şayet ise** *(Kimlerden ise?)* مِنَ الْكَاذِبِينَ **Yalan söyleyenlerden** *(Ne konuda?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda وَخَبَرُ الْمُبْتَدَأِ Mübtedanın (فَشَهَادَةُ kelimesinin) haberi *(Nedir?)* تَدْفَعُ عَنْهُ حَدَّ الْقَذْفِ 'Ondan iftira haddini kaldırır' cümlesidir

8. وَيَدْرَأُ **Kaldırır** يَدْفَعُ Defeder *(Kimden?)* عَنْهَا **O kadından** *(Neyi?)* الْعَذَابَ **Azabı** اَىْ حَدَّ الزِّنَا Yani zina cezasını الَّذِي Öyle zina cezası ki ثَبَتَ Sabit oldu *(Neyle?)*

بِشَهَادَتِهِ Kocasının şahitliğiyle *(Azabı ne kaldırır?)* اَنْ تَشْهَدَ **Şahitlik etmesi** *(Nasıl?)* اَرْبَعَ شَهَادَاتٍ **Dört defa şahitlik etmekle** *(Kime yemin ederek şahitlik etmesi?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** *(Ne diyerek?)* اِنَّهُ **Muhakkak O** *(Kimlerdendir?)* لَمِنَ الْكَاذِبِينَ **Yalancılardandır** *(Ne konuda?)* فِيمَا O konuda ki رَمَاهَا (Kocası) eşine isnat etti *(Neyi?)* بِهِ Onu *(O isnat ettiği şey de neden olduğu halde?)* مِنَ الزِّنَا Zinadan

9. وَالْخَامِسَةَ **Beşincisi de** اَنَّ **Muhakkak ki** غَضَبَ اللّٰهِ **Allah'ın gazabı** *(Kim üzerinedir?)* عَلَيْهَا **Onun üzerinedir** اِنْ كَانَ **Şayet kocası ise** *(Kimlerden?)* مِنَ الصَّادِقِينَ **Doğru söyleyenlerden** *(Ne konuda?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda

10. وَلَوْلَا **Şayet olmasaydı** *(Ne olmasaydı?)* فَضْلُ اللّٰهِ **Allah'ın fazlı** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Daha ne olmasaydı?)* وَرَحْمَتُهُ **Ve onun rahmeti** *(Ne ile?)* بِالسَّتْرِ Örtmekle *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda *(Daha ne olmasaydı?)* وَاَنَّ اللّٰهَ **Ve muhakkak Allah** *(Nedir?)* تَوَّابٌ **Tövbeleri kabul edendir** *(Ne ile?)* بِقَبُولِهِ التَّوْبَةَ Tövbeleri kabul etmekle *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Ve başka konularda حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِيمَا O konularda ki حَكَمَ بِهِ Onunla hükmetti *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Ve başka konularda *(Eğer Allahın fazlı olmasaydı ne olurdu?)* لَبُيِّنَ الْحَقَّ فِي ذٰلِكَ Elbette hakkı ortaya çıkarırdı وَعَاجَلَ بِالْعُقُوبَةِ Ve cezayı hemen verirdi *(Kime?)* مَنْ O kimseye ki يَسْتَحِقُّهَا Onu hak ediyor

﴿إِنَّ الَّذِينَ جَآؤُ بِالْإِفْكِ﴾ أَسْوَإِ الْكِذْبِ عَلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ بِقَذْفِهَا ﴿عُصْبَةٌ مِنكُمْ﴾ جَمَاعَةٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ قَالَتْ حَسَّانُ بْنِ ثَابِتٍ وَعَبْدُ اللهِ بْنِ أُبَيٍّ وَمِسْطَحٌ وَحَمْنَةُ بِنْتِ جَحْشٍ ﴿لَا تَحْسَبُوهُ﴾ أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ غَيْرُ الْعُصْبَةِ ﴿شَرًّا لَكُم بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ﴾ يَأْجُرُكُمُ اللهُ بِهِ وَيُظْهِرُ بَرَاءَةَ عَائِشَةَ وَمَنْ جَاءَ مَعَهَا مِنْهُ وَهُوَ صَفْوَانُ فَإِنَّهَا قَالَتْ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةٍ بَعْدَمَا أَنْزَلَ الْحِجَابُ فَفَرَغَ مِنْهَا وَرَجَعَ وَدَنَا مِنَ الْمَدِينَةِ وَآذَنَ بِالرَّحِيلِ لَيْلَةً فَمَشَيْتُ وَقَضَيْتُ شَأْنِي وَأَقْبَلْتُ إِلَى الرَّحْلِ فَإِذَا عِقْدِي انْقَطَعَ هُوَ بِكَسْرِ الْمُهْمَلَةِ الْقِلَادَةُ فَرَجَعْتُ الْتَمِسُهُ وَحَمَلُوا هَوْدَجِي هُوَ مَا يُرْكَبُ فِيهِ عَلَى بَعِيرِي يَحْسَبُونَنِي فِيهِ وَكَانَتِ النِّسَاءُ خِفَافًا إِنَّمَا يَأْكُلْنَ الْعُلْقَةَ وَهُوَ بِضَمِّ الْمُهْمَلَةِ وَسُكُونِ اللَّامِ مِنَ الطَّعَامِ أَيِ الْقَلِيلِ وَوَجَدْتُ عِقْدِي وَجِئْتُ بَعْدَ مَا سَارُوا فَجَلَسْتُ فِي الْمَنْزِلِ الَّذِي كُنْتُ فِيهِ وَظَنَنْتُ أَنَّ الْقَوْمَ سَيَفْقِدُونَنِي فَيَرْجِعُونَ إِلَيَّ فَغَلَبَتْنِي عَيْنَايَ فَنُمْتُ وَكَانَ صَفْوَانُ قَدْ عَرَّسَ مِنْ وَرَاءِ الْجَيْشِ فَادَّلَجَ هُمَا بِتَشْدِيدِ الرَّاءِ وَ الدَّالِ أَيْ نَزَلَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ لِلِاسْتِرَاحَةِ فَسَارَ مِنْهُ فَأَصْبَحَ فِي مَنْزِلِهِ فَرَأَى سَوَادَ إِنْسَانٍ نَائِمٍ أَيْ شَخْصَهُ فَعَرَفَنِي حِينَ رَآنِي وَكَانَ يَرَانِي قَبْلَ الْحِجَابِ فَاسْتَيْقَظْتُ بِاسْتِرْجَاعِهِ حِينَ عَرَفَنِي أَيْ قَوْلِهِ إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ فَخَمَّرْتُ وَجْهِي بِجِلْبَابِي أَيْ غَطَّيْتُهُ بِالْمَلَاءَةِ وَاللهِ مَا كَلَّمَنِي بِكَلِمَةٍ وَلَا سَمِعْتُ مِنْهُ كَلِمَةً غَيْرَ اسْتِرْجَاعِهِ حِينَ أَنَاخَ رَاحِلَتَهُ وَوَطِيءَ عَلَى يَدِهَا فَرَكِبْتُهَا فَانْطَلَقَ يَقُودُ بِي الرَّاحِلَةَ حَتَّى أَتَيْنَا الْجَيْشَ بَعْدَ مَا نَزَلُوا مُوغِرِينَ فِي نَحْرِ الظَّهِيرَةِ أَيْ مِنْ أَوْغَرَ وَاقِفِينَ فِي مَكَانٍ وَغَرَ مِنْ شِدَّةِ الْحَرِّ فَهَلَكَ مَنْ هَلَكَ فِيَّ وَكَانَ الَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ عَبْدُ اللهِ بْنِ أُبَيِّ بْنِ سَلُولٍ اهـ. قَوْلُهَا رَوَاهُ الشَّيْخَانِ قَالَ تَعَالَى ﴿لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ﴾ أَيْ عَلَيْهِ ﴿مَا اكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ﴾ فِي ذَلِكَ ﴿وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ﴾ أَيْ تَحَمَّلُ مُعْظَمَهُ فَبَدَأَ بِالْخَوْضِ فِيهِ وَأَشَاعَهُ وَهُوَ عَبْدُ اللهِ بْنِ أُبَيٍّ ﴿لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١﴾﴾ هُوَ النَّارُ فِي الْآخِرَةِ ﴿لَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿إِذْ﴾ حِينَ ﴿سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنفُسِهِمْ﴾ اَىْ ظَنَّ بَعْضُهُمْ بِبَعْضٍ ﴿خَيْرًا وَقَالُوا هَٰذَا إِفْكٌ مُبِينٌ ﴿١٢﴾﴾ كِذْبٌ بَيِّنٌ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْخِطَابِ أَيْ ظَنَنْتُمْ أَيُّهَا الْعُصْبَةُ وَقُلْتُمْ ﴿لَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿جَاؤُ﴾ أَيِ الْعُصْبَةُ ﴿عَلَيْهِ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ﴾ شَاهَدُوهُ ﴿فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَاءِ فَأُولَٰئِكَ عِندَ اللهِ﴾ اَىْ فِي حُكْمِهِ ﴿هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٣﴾﴾ فِيهِ ﴿وَلَوْلَا فَضْلُ اللهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَفَضْتُمْ﴾ أَيُّهَا الْعُصْبَةُ أَيْ خُضْتُمْ ﴿فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٤﴾﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِأَلْسِنَتِكُمْ﴾ أَيْ يَرْوِيهِ

بَعْضُكُمْ عَنْ بَعْضٍ وَحُذِفَ مِنَ الْفِعْلِ إِحْدَى التَّاءَيْنِ وَإِذْ مَنْصُوبٌ بِمَسَّكُمْ أَوْ بِأَفَضْتُمْ ﴿وَتَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا﴾ لَا إِثْمَ فِيهِ ﴿وَهُوَ عِنْدَ اللهِ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾﴾ فِي الْإِثْمِ ﴿وَلَوْلَآ﴾ هَلَّا ﴿إِذْ﴾ حِينَ ﴿سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ﴾ مَا يَنْبَغِي ﴿لَنَآ اَنْ نَتَكَلَّمَ بِهٰذَا سُبْحَانَكَ﴾ هُوَ لِلتَّعَجُّبِ هُنَا ﴿هٰذَا بُهْتَانٌ﴾ كِذْبٌ ﴿عَظِيمٌ ﴿١٦﴾﴾ ﴿يَعِظُكُمُ اللهُ﴾ يَنْهَاكُمْ ﴿اَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهٖٓ اَبَدًا اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٧﴾﴾ تَتَّعِظُونَ بِذٰلِكَ ﴿وَيُبَيِّنُ اللهُ لَكُمُ الْاٰيَاتِ﴾ فِي الْأَمْرِ وَالنَّهْيِ ﴿وَاللهُ عَلِيمٌ﴾ بِمَا يَأْمُرُ بِهِ وَيَنْهَى عَنْهُ ﴿حَكِيمٌ ﴿١٨﴾﴾ فِيهِ ﴿اِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ اَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ﴾ بِاللِّسَانِ ﴿فِي الَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ بِنِسْبَتِهَا إِلَيْهِمْ وَهُمُ الْعُصْبَةُ ﴿لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا﴾ بِحَدِّ الْقَذْفِ ﴿وَالْاٰخِرَةِ﴾ بِالنَّارِ لِحَقِّ اللهِ ﴿وَاللهُ يَعْلَمُ﴾ انْتِفَاءَهَا عَنْهُمْ ﴿وَاَنْتُمْ﴾ أَيُّهَا الْعُصْبَةُ بِمَا قُلْتُمْ مِنَ الْإِفْكِ ﴿لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٩﴾﴾ وُجُودَهَا فِيهِمْ ﴿وَلَوْلَا فَضْلُ اللهِ عَلَيْكُمْ﴾ أَيُّهَا الْعُصْبَةُ ﴿وَرَحْمَتُهُ وَاَنَّ اللهَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٢٠﴾﴾ بِكُمْ لَعَاجَلَكُمْ بِالْعُقُوبَةِ

TÜRKÇE ANLAMI

11. Müminlerin annesi Hz. Aişe'ye **bu iftirayı,** bu en kötü yalanı isnad edip **getirenler şüphesiz sizin,** müminlerin **içinizden bir gruptur.** Hz. Aişe demiştir ki: "bu kişiler; Hassan b. Sâbit, Abdullah b. Übeyy, Mistah ve Hamne binti Cahş'tır. Ey bu gurubun dışındaki müminler! **Bunu kendiniz için bir kötülük sanmayın, aksine o, sizin için bir iyiliktir.** Bu olaya karşı sabır göstermeniz sebebiyle Allah sizi mükâfatlandıracaktır. Ayrıca Hz. Âişe ve beraberinde gelen Safvân'ın bu atılan iftiradan beri oldukları ortaya çıkacaktır. Hz. Âişe olayı şöyle anlatmıştır:

"Ben Resulüllah ile birlikte bir sefere çıkmıştım. Bu sefer, hicap ayeti indirildikten sonra olmuştu. Nihayet Resulüllah bu gazasından ayrılıp da döndüğü ve Medine'ye yaklaştığımızda yolculuğun geceleyin olacağını bildirdi. Ben de yürüyüp ihtiyacımı gördükten sonra kervanın bulunduğu yere geri döndüm. Bir de baktım ki gerdanlığım kopup düşmüş. Hemen dönüp gerdanlığımı aradım. Bu sırada benim devemi hazırlayan kimseler gelip hevdecimi bindiğim devenin üzerine yükleyip götürmüşler. Onlar beni havdecin içinde sanıyorlarmış. O zaman kadınlar az yedikleri için hafif olup şişman değillerdi. Sonra ben gerdanlığımı buldum. Bunun üzerine ben orada daha önce buluduğum yerime geldim. Ve onlar hevdecde bulama-dıklarında beni aramak üzere dönüp yanıma gelirler diye düşündüm. Yerimde otururken uykum geldi ve uyumuşum. Safvan ordunun arkasında mola vermişti. Bu zat sabaha yakın yürümüş, bulunduğum yere gelmiş. Uyuyan bir insan karaltısı görünce yaklaşmış ve beni görünce de tanımış. O beni hicab

farz kılınmadan önce görürdü. Ben onun beni tanıdığı sırada "innâ lillah ve innâ ileyhi râciûn" demesi üzerine uyandım. Uyanınca hemen hicabıma bürünüp yüzümü örttüm. Allah'a yemin ediyorum ki o benimle tek bir kelime bile konuşmadı. Ben de ondan, "innâ lillah ve innâ ileyhi râciûn" sözünden başka hiç bir kelime işitmedim. Devesini çöktürdü, ön ayağına bastı. Ben de deveye bindim. Safvan bindiğim deveyi önden çekerek yürüdü. Nihayet kafile aşırı sıcaktan dolayı durduklarında onlara yetiştik. Bu sırada benim yüzümden helak olan helak olmuştu. İftiranın büyüğünü Abdullah b. Ubey b. Selül yapmıştı." Bu olayı Buhari ve Müslim rivayet etmiştir. **Onlardan her bir kişiye,**[1] bu konuda **günah olarak ne işlemişse o vardır. Onlardan bu günahın büyüğünü yüklenen** ve bu konuda konuşup bunu yayan **kimse** olan Abdullah b Übeyy **için de** ahirette **çok büyük bir** ateş **azabı vardır.**

12. **Onu işittikleri zaman mümin erkeklerle mümin kadınlar birbirleri hakkında hayırlı bir zanda bulunarak, «Bu bir apaçık iftiradır,** yalandır» **demeli değil miydiler?**[2]

13. **Onun üzerine** şahitlik edecek **dört şahit getirmeli değil miydiler? Mademki şahitleri getiremediler, artık Allah katında,** O'nun hükmünde bu konuda **yalan söyleyenler onlardır, onlar.**

14. **Ve eğer dünyada ve ahirette Allah'ın fazl-u rahmeti üstünüzde olmasaydı** ey o iftirayı eden grup!, **elbette o içine daldığınız yaygaradan dolayı** ahirette **sizi pek büyük bir azap kaplardı.**

15. **Hani siz bu iftirayı, dilden dile** birbirinize **aktarıyor,**[3] **hakkında bilgi sahibi olmadığınız şeyi ağızlarınızda geveleyip duruyordunuz; bunun önemsiz olduğunu,** bir günahı bulumadığını **sanıyorsunuz. Hâlbuki bu, Allah katında çok büyük** günahtır.

16. **Onu işittiğiniz zaman, «Bunu söylemek bize layık olmaz, hâşâ**[4] **bu, pek büyük bir iftira,** yalandır» **demeli değil miydiniz?**

17. **Allah size öğüt veriyor,** size bunu yasaklıyor **ki, böyle bir şeye bir daha dönmeyesiniz. Eğer siz mümin kimselerseniz** bundan ibret alırsınız.

18. **Ve Allah sizin için** emir ve nehiy konusundaki **âyetlerini apaçık beyan ediyor. Allah** neyi emredip neyi yasaklayacağını **en iyi bilendir,** bu konuda **hikmet sahibidir.**

19. **İnananlar hakkında** kendilerine nispet ettikleri **çirkin şeylerin** dillenerek **yayılmasını arzulayan kimseler,** o iftiracı grup **için dünyada** iftira haddi, **ahirette de** Allah hakkından dolayı ateşten ibaret **çetin bir**

---

[1] لِكُل deki ل harfi عَلَى anlamındadır.

[2] Bu ayette "***ey topluluk (...) zannetmeli ve (...) demeli değil miydiniz***? şeklindeki muhatap sigadan, gaip sigaya dönülmüştür.

[3] تَلَقَّوْنَهُ fiilindeki iki ت'den biri hazfedilmiştir. إِذْ ise مَسَّكُمْ yahut أَفَضْتُمْ fiiliyle mensuptur.

[4] سُبْحَانَكَ sözü burada hayret bildirir.

ceza vardır. Allah o çirkin şeyin onlarda bulunmadığını **bilir, siz** ise ey iftiracı grup, ortaya attığınız o çirkin şeyin onlarda var olduğunu **bilmezsiniz.**

20. **Ve** ey iftira eden grup! **Eğer Allah'ın fazlı ve rahmeti sizin üzerinize olmasaydı ve şüphe yok ki, Allah** size karşı **çok esirgeyici, çok merhametli olmasaydı** size hemen azap ederdi.

KELİME ANLAMI

11. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** جَاؤُ **Getirdiler** *(Neyi?)* بِالْإِفْكِ **İftirayı** أَسْوَإِ الْكِذْبَ En çirkin yalanı *(Kime?)* عَلَى عَائِشَةَ Aişe *(r.a.)*ye رَضِيَ اللهُ عَنْهَا Allah O'ndan razı olsun *(Öyle Aişe (r.a.) ki?)* أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerin annesi *(Nasıl?)* بِقَذْفِهَا Ona iftira etmekle *(Onlar kimlerdir?)* عُصْبَةٌ **Bir gruptur** *(Kimden bir grup?)* مِنْكُمْ **İçinizden** جَمَاعَةٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerden bir topluluk قَالَتْ (Aişe r.a.) dedi ki *(Onlar kimdir?)* حَسَّانُ بْنِ ثَابِتٍ Hassan bin Sabit *(Daha?)* وَعَبْدُ اللهِ بْنِ أُبَيٍّ Abdullah bin Übeyy *(Daha?)* وَمِسْطَحٌ Mistah *(Daha?)* وَحَمْنَةُ بِنْتِ جَحْشٍ Himne binti Cahş لَا تَحْسَبُوهُ **Sanmayın** *(Neyi?)* **Onu** أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ Ey müminler *(Öyle müminler ki?)* غَيْرُ الْعُصْبَةِ O grubun dışında *(Ne sanmayın?)* شَرًّا **Şer** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** بَلْ **Bilakis** هُوَ **O** *(Nedir?)* خَيْرٌ **Hayırdır** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** يَأْجُرُكُمْ Sizi mükafatlandırır *(Kim?)* اللهُ Allah *(Ne sebebiyle?)* بِهِ O olay sebebiyle وَيُظْهِرُ Ortaya çıkarır *(Neyi?)* بَرَاءَةَ عَائِشَةَ Aişe'nin beri olduğunu *(Daha kimin?)* وَمَنْ جَاءَ مَعَهَا Ve onunla beraber geleni *(Neden temiz olduğunu?)* مِنْهُ O iftiradan وَهُوَ O da *(Kimdir?)* صَفْوَانُ Safvan'dır فَإِنَّهَا Zira Aişe قَالَتْ Dedi ki كُنْتُ Ben idim *(Kimle beraber?)* مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Peygamber *(s.a.v.)* ile birlikte *(Neredeydim?)* فِي غَزْوَةٍ Bir gazvede *(Ne zaman?)* بَعْدَمَا أَنْزَلَ İndirildikten sonra *(Ne?)* وَرَجَعَ الْحِجَابُ Örtü (ayeti) *(Daha?)* فَفَرَغَ Ve ayrıldı *(Neden?)* مِنْهَا O gazveden *(Daha?)* وَدَنَا مِنَ الْمَدِينَةِ Ve Medine'ye yaklaştı *(Daha?)* وَآذَنَ Ve ilan etti *(Neyi?)* بِالرَّحِيلِ Yolculuğu *(Ne zaman olan yolculuğu?)* لَيْلَةً Geceleyin فَمَشَيْتُ Ben de yürüdüm *(Daha?)* وَقَضَيْتُ شَأْنِي Ve ihtiyacımı giderdim *(Daha?)* وَأَقْبَلْتُ إِلَى الرَّحْلِ Ve kafileye yöneldim فَإِذَا Birde baktım ki عِقْدِي Kolyem *(Nedir?)* انْقَطَعَ Kopmuş هُوَ O *-(Ne ile?)* بِكَسْرِ الْمُهْمَلَةِ Noktasız harfin (ع harfinin) esresiyle- *(Nedir?)* الْقِلَادَةُ Gerdanlıktır فَرَجَعْتُ Ve ben geri döndüm *(Ne olduğum halde döndüm?)* الْتَمِسُهُ Onu arıyor olduğum halde وَحَمَلُوا Ve (bu arada) yüklemişler *(Neyi?)* هَوْدَجِي Hevdecimi هُوَ O *(Nedir?)* مَا يُرْكَبُ Binilen şeydir *(Neye binilen?)* فِيهِ Kendisine *(Neye yüklemişler?)* عَلَى بَعِيرِي Deveme

فِيهِ *(Nerede zannediyorlar?)* يَحْسَبُونَنِي Beni zannediyor oldukları halde *(Ne oldukları halde?)*
İçinde وَكَانَتِ النِّسَاءُ Kadınlar idi *(Ne idiler?)* خِفَافًا Hafif إِنَّمَا يَأْكُلْنَ Yiyorlardı
(Ne yiyorlardı?) الْعُلْقَةَ Bir miktar وَهُوَ O -*(Ne ile?)* بِضَمِّ الْمُهْمَلَةِ Noktasız harfin
zammesiyle *(Daha?)* وَسُكُونِ اللَّامِ Lamın sükunu ile- *(Nedir?)* مِنَ الطَّعَامِ Bir parça
yemektir أَيِ الْقَلِيلِ Yani azıcık وَوَجَدْتُ عِقْدِي Ve kolyemi buldum *(Daha?)* وَجِئْتُ
Geldim *(Ne zaman?)* بَعْدَ مَا سَارُوا Onlar gittikten sonra فَجَلَسْتُ Ve oturdum *(Nereye?)* فِي
أَنَّ الْمَنْزِلَ الَّذِي O yere ki كُنْتُ فِيهِ (Daha önce) oradaydım *(Daha?)* وَظَنَنْتُ Zannettim
الْقَوْمَ Muhakkak kafile سَيَفْقُدُونَنِي Beni arayacaklar *(Daha?)* فَيَرْجِعُونَ إِلَيَّ Bana
dönecekler فَغَلَبَتْنِي Ve bana ağır bastı *(Ne?)* عَيْنَايَ Gözlerim فَنُمْتُ Ve uyudum وَكَانَ
صَفْوَانُ Safvan idi *(Ne idi?)* قَدْ عَرَّسَ Mola vermişti *(Nerede?)* مِنْ وَرَاءِ الْجَيْشِ Ordunun
arkasından فَادَّلَجَ Gecenin sonunda biraz yürümüş هُمَا Bu iki kelime *(Nasıl okunmuştur?)*
بِتَشْدِيدِ الرَّاءِ وَ الدَّالِ Ra ve Dal ın şeddesiyle أَيْ نَزَلَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ Yani gecenin
sonunda konaklamış *(Niçin?)* لِلِاسْتِرَاحَةِ İstirahat etmek için فَسَارَ مِنْهُ Ve yürümüş
فَأَصْبَحَ فِي مَنْزِلِهِ Ve konaklama yerinde sabahlamış *(Daha?)* فَرَأَى Görmüş *(Ne?)* سَوَادَ
إِنْسَانٍ İnsan karartısı *(Öyle insan ki?)* نَائِمٍ Uyuyan أَيْ شَخْصَهُ Yani o insanın kendisini
فَعَرَفَنِي Ve beni tanımış *(Ne zaman?)* حِينَ رَآنِي Beni gördüğünde وَكَانَ يَرَانِي Beni
görürdü *(Ne zaman?)* قَبْلَ الْحِجَابِ Örtü farz kılınmadan önce فَاسْتَيْقَظْتُ Ve ben
uyandım *(Ne ile?)* بِاسْتِرْجَاعِهِ Onun istircasıyla *(Ne zaman?)* حِينَ عَرَفَنِي Beni tanıdığında
أَيْ قَوْلِهِ Yani şu sözüyle إِنَّا لِلَّهِ Muhakkak ki biz Allah içiniz وَإِنَّا إِلَيْهِ Ve muhakkak biz
O'na *(Neyiz?)* رَاجِعُونَ Dönücüleriz فَخَمَّرْتُ Ve örttüm *(Neyi?)* وَجْهِي Yüzümü *(Neyle
örttüm?)* وَاللَّهِ بِالْمَلَاءَةِ Çarşafla أَيْ غَطَّيْتُهُ Yani onu gizledim *(Neyle?)* بِجِلْبَابِي Örtüm ile
Allah'a yemin ederim ki مَا كَلَّمَنِي Bana konuşmadı *(Ne ile?)* بِكَلِمَةٍ Bir kelimeyle وَلَا
كَلِمَةً غَيْرَ اسْتِرْجَاعِهِ Ve ben de işitmedim سَمِعْتُ مِنْهُ Ondan *(Kimden?)* *(Ne işitmedim?)*
İstircasından başka bir kelime *(Ne zaman?)* حِينَ أَنَاخَ Çökerttiği vakit *(Neyi?)* رَاحِلَتَهُ
Devesini وَوَطِيءَ Ve bastı *(Nereye?)* عَلَى يَدِهَا Devenin ön ayaklarına فَرَكِبْتُهَا Ben de ona
bindim فَانْطَلَقَ Ve yürüdü *(Ne olduğu halde yürüdü?)* يَقُودُ بِي Beni götürüyor olduğu halde
(Nereye?) الرَّاحِلَةَ Kafileye أَتَيْنَا حَتَّى Ta ki geldik *(Nereye?)* الْجَيْشَ Orduya *(Ne zaman?)* بَعْدَ
مَا نَزَلُوا Konakladıkları zaman *(Ne oldukları halde?)* مُوغِرِينَ Güneş şiddetle ısıttığı halde
(Ne vakit?) فِي نَحْرِ الظَّهِيرَةِ Zeval vaktinin ortasında أَيْ مِنْ أَوْغَرَ Yani (bu kelime)
kökündendir *(Ne oldukları halde?)* وَاقِفِينَ Durucu oldukları halde *(Nerede?)* فِي مَكَانٍ

Bir yerde ki وَغَرَ Sımsıcak olmuştu *(Neden dolayı sımsıcak?)* مِنْ شِدَّةِ الْحَرِّ Sıcağın şiddetinden فَهَلَكَ Ve helak oldu *(Kim?)* هَلَكَ مَنْ Helak olan *(Kim hakkında?)* فِيَّ Benim hakkımda وَكَانَ الَّذِي O kişi ki تَوَلَّى Yüklendi *(Neyi?)* كِبْرَهُ O (günahın) büyüğünü *(Kimlerden?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Kim?)* عَبْدُ اللهِ بْنِ أُبَيِّ بْنِ سَلُولٍ Abdullah bin Übeyy bin Selül اهـ. قَوْلُهَا Aişe'nin *(r.a.)* sözü sona erdi رَوَاهُ الشَّيْخَانِ Onu Buhârî ve Müslim rivayet etti قَالَ تَعَالَى Allah Teala dedi ki لِكُلِّ امْرِئٍ **Her kişi için vardır** *(Kimlerden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** أَيْ عَلَيْهِ Yani Onun üzerine *(Ne vardır?)* مَا **O şey ki** اكْتَسَبَ **Kazandı** *(O da neden olduğu halde?)* مِنَ الْإِثْمِ **Günahtan** *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu olayda وَالَّذِي **Ve o kişi ki** تَوَلَّى **Yüklendi** *(Neyi?)* كِبْرَهُ **O (günahın) büyüğünü** *(Kimlerden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** أَيْ تَحَمَّلَ Yani sırtlandı *(Neyi?)* مُعْظَمَهُ Onun büyüğünü فَبَدَأَ Ve başladı *(Neye?)* بِالْخَوْضِ فِيهِ O olay hakkında konuşmaya وَأَشَاعَهُ Ve onu yaydı وَهُوَ O da *(Kimdir?)* عَبْدُ اللهِ بْنِ أُبَيٍّ Abdullah bin Übeyy'dir لَهُ **Onun için vardır** *(Ne vardır?)* عَذَابٌ **Azap** *(Öyle azap ki?)* عَظِيمٌ **Büyük** هُوَ O *(Nedir?)* النَّارُ فِي الْآخِرَةِ Ahirette ateştir

12. لَوْلَا **Gerekmez miydi?** هَلَّا Levlâ, Hellâ manasındadır *(Ne zaman?)* إِذْ حِينَ سَمِعْتُمُوهُ **Onu işittiğiniz** demde *(Ne gerekmez miydi?)* ظَنَّ **Zannetmesi** *(Kimin?)* الْمُؤْمِنُونَ **Mümin erkeklerin** *(Daha?)* وَالْمُؤْمِنَاتُ **Ve mümin kadınların** *(Kim hakkında?)* بِأَنْفُسِهِمْ **Birbirleri hakkında** أَيْ ظَنَّ بَعْضُهُمْ Yani bazısının zannetmesi *(Kim hakkında?)* بِبَعْضٍ Bazısı hakkında *(Neyi zannetmesi?)* خَيْرًا **Hayrı** *(Daha ne gerekmez miydi?)* وَقَالُوا **Ve demeleri gerekmez miydi?** *(Ne demeleri?)* هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* إِفْكٌ **İftiradır** *(Öyle iftira ki?)* مُبِينٌ **Apaçık** كَذِبٌ بَيِّنٌ Açık bir yalandır فِيهِ Burada vardır *(Ne?)* الْتِفَاتٌ Yönelme *(Neden?)* عَنِ الْخِطَابِ Muhataplık konumundan أَيْ ظَنَنْتُمْ Yani sizin zannetmeniz gerekmez miydi? أَيُّهَا الْعُصْبَةُ Ey grup *(Daha ne yapmanız?)* وَقُلْتُمْ Ve söylemeniz

13. لَوْلَا **Gerekmez miydi?** هَلَّا Levlâ, Hellâ manasındadır *(Ne gerekmez miydi?)* جَاؤُ **Getirmeleri** أَيِ الْعُصْبَةُ Yani o grubun *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ **Bu konu üzerine** *(Kimi getirmeleri gerekmez miydi?)* بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ **Dört şahit** *(Öyle şahitler ki?)* شَاهِدُوهُ Ona şahitlik ediyorlar فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا **Madem ki getiremediler** *(Kimi?)* بِالشُّهَدَاءِ **Şahitleri** فَأُولٰئِكَ **Öyleyse onlar** *(Nerede?)* عِنْدَ اللهِ **Allah katında** أَيْ فِي حُكْمِهِ Yani Allah'ın hükmünde هُمُ **Onlar** *(Nedirler?)* الْكَاذِبُونَ **Yalancıdırlar** *(Nerede?)* فِيهِ Bu konuda

14. وَلَوْلَا **Olmasaydı** *(Ne?)* فَضْلُ اللهِ **Allah'ın fazlı** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin**

üzerinize *(Daha ne olmasaydı?)* وَرَحْمَتُهُ **Ve onun rahmeti** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا **Dünyada** *(Daha?)* وَالْاٰخِرَةِ **Ve Ahirette** لَمَسَّكُمْ **Elbette size isabet ederdi** *(Nerede?)* فِيمَا **O konuda ki** اَفَضْتُمْ **Daldınız** أَيُّهَا الْعُصْبَةُ Ey gurup أَيْ خُضْتُمْ Yani daldınız *(Nereye?)* فِيهِ **Ona** *(Ne isabet ederdi?)* عَذَابٌ **Azap** *(Öyle azap ki?)* عَظِيمٌ **Büyük** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette

15. إِذْ **Hani** تَلَقَّوْنَهُ **Birbirinize aktarıyordunuz** *(Neyi?)* **O iftirayı** *(Ne ile aktarıyordunuz?)* بِأَلْسِنَتِكُمْ **Dilleriniz ile** أَيْ يَرْوِيهِ Yani onu aktarıyordu *(Kim?)* بَعْضُكُمْ Bir kısmınız *(Kimden?)* عَنْ بَعْضٍ Bir kısımdan وَحُذِفَ مِنَ الْفِعْلِ Fiilden hazfedilmiştir *(Ne?)* إِحْدَى İki ta dan biri التَّاءَيْنِ İz kelimesi *(Nedir?)* وَإِذْ مَنْصُوبٌ بِمَسَّكُمْ / مَسَّكُمْ fiili tarafından nasb edilmiştir أَوْ بِأَفْضَتُمْ Veya أَفَضْتُمْ fiili tarafından *(Daha ne yapıyordunuz?)* وَتَقُولُونَ **Ve söylüyordunuz** *(Ne ile?)* بِأَفْوَاهِكُمْ **Ağızlarınızla** *(Ne söylüyordunuz?)* مَا **O şeyi ki** لَيْسَ لَكُمْ **Sizin için yoktur** *(Ne hakkında?)* بِهِ **O şey hakkında** *(Ne yoktur?)* عِلْمٌ **Bir bilgi** *(Daha ne yapıyordunuz?)* وَتَحْسَبُونَهُ **Ve onu zannediyordunuz** *(Ne?)* هَيِّنًا **Önemsiz** لَا إِثْمَ فِيهِ Onda bir günah yok *(Ne olduğu halde?)* وَهُوَ **Halbuki O** *(Nerede?)* عِنْدَ اللهِ **Allah katında** *(Nedir?)* عَظِيمٌ **Büyüktür** *(Nerede?)* فِي الْإِثْمِ Günah olma konusunda

16. وَلَوْلَا **Gerekmez miydi?** هَلَّا Levlâ, Hellâ manasındadır *(Ne zaman?)* إِذْ حِينَ سَمِعْتُمُوهُ **Onu işittiğiniz** demde *(Ne gerekmez miydi?)* قُلْتُمْ **Demeniz** *(Ne demeniz gerekmez miydi?)* مَا يَكُونُ **Olmaz** مَا يَنْبَغِي Uygun düşmez *(Kim için olmaz?)* لَنَا **Bizim için** *(Ne olmaz?)* اَنْ نَتَكَلَّمَ **Konuşmamız** *(Neyi?)* بِهٰذَا **Bu olayı** سُبْحَانَكَ **Haşa** هُوَ لِلتَّعَجُّبِ Bu hayret bildirmek içindir *(Nerede?)* هُنَا Burada هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* بُهْتَانٌ **İftiradır** كِذْبٌ Yalandır *(Öyle iftira ki?)* عَظِيمٌ **Büyük**

17. يَعِظُكُمُ **Size öğüt veriyor** *(Kim?)* اللهُ **Allah** يَنْهَاكُمْ Sizi sakındırıyor *(Niye?)* اَنْ تَعُودُوا **Dönmeyesiniz diye** *(Neye dönmeyesiniz diye?)* لِمِثْلِهِ **Onun benzerine** اَبَدًا **Asla (dönmeyesiniz diye)** إِنْ كُنْتُمْ **Şayet iseniz** *(Ne iseniz?)* مُؤْمِنِينَ **Müminler iseniz** تَتَّعِظُونَ O zaman öğütlenirsiniz *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu öğütle

18. وَيُبَيِّنُ **Ve açıklıyor** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kime?)* لَكُمُ **Size** *(Neyi açıklıyor?)* الْاٰيَاتِ **Ayetleri** *(Ne hakkında?)* فِي الْأَمْرِ وَالنَّهْيِ Emir ve nehiy konusunda وَاللهُ **Ve Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Çok iyi bilendir** *(Neyi?)* بِمَا O şeyi ki يَأْمُرُ Emrediyor *(Neyi?)* بِهِ Onu *(Daha neyi bilendir?)* وَيَنْهٰى Nehyediyor *(Neden?)* عَنْهُ Kendisinden حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِيهِ Emrettiği ve yasakladığı şeylerde

19. إِنَّ الَّذِينَ **O kimseler ki** يُحِبُّونَ **Arzu ediyorlar** *(Neyi?)* أَنْ تَشِيعَ **Yayılmasını** *(Ne yayılmasını?)* الْفَاحِشَةُ **Fitne** *(Ne ile yayılmasını?)* بِاللِّسَانِ Sözle *(Nerede yayılmasını arzuluyorlar?)* فِي الَّذِينَ **O kimseler arasında ki** آمَنُوا **İman ettiler** *(Ne ile arzu ediyorlar?)* بِنِسْبَتِهَا O fitneyi isnat etmekle *(Kime?)* إِلَيْهِمْ Onlara وَهُمُ Onlar da *(Kimlerdir?)* الْعَصَبَةُ O gruptur لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne vardır?)* عَذَابٌ **Azap** *(Öyle azap ki)* أَلِيمٌ **Can yakıcı** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا **Dünyada** *(Ne ile?)* بِحَدِّ الْقَذْفِ İftira haddiyle *(Daha nerede?)* وَالْآخِرَةِ **Ahirette** *(Ne ile?)* بِالنَّارِ Ateşle *(Niçindir bu ceza?)* لِحَقِّ اللهِ Allahın hakkı içindir وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* انْتِفَاءَهَا O fitneyi uzaklaştırmayı *(Kimden?)* عَنْهُمْ Onlardan *(Ne olduğunuz halde?)* وَأَنْتُمْ **Halbuki siz** أَيُّهَا الْعُصْبَةُ Ey gurup *(Neyi?)* بِمَا قُلْتُمْ Söylediklerinizi *(O söylediklerinizi de neden ibarettir?)* مِنَ الْإِفْكِ İftiradan *(Nesiniz?)* لَا تَعْلَمُونَ **Bilmezsiniz** *(Neyi bilmezsiniz?)* وُجُودَهَا O iftiranın bulunduğunu *(Kim hakkında?)* فِيهِمْ Onlar hakkında

20. وَلَوْلَا **Olmasaydı** *(Ne?)* فَضْلُ اللهِ **Allah'ın fazlı** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** أَيُّهَا الْعُصْبَةُ Ey grup *(Daha ne olmasaydı?)* وَرَحْمَتُهُ **Ve onun rahmeti** *(Daha ne olmasaydı?)* وَأَنَّ اللهَ **Ve muhakkak Allah (olmasaydı)** *(Nedir olmasaydı?)* لَعَاجَلَكُمْ Size acele verirdi *(Neyi?)* بِالْعُقُوبَةِ Cezayı رَؤُوفٌ **Şefkat eden** رَحِيمٌ **Merhamet eden** *(Kime?)* بِكُمْ Size *(Ne olurdu?)*

﴿يَآ اَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ﴾ طُرُقَ ﴿الشَّيْطَانِ﴾ أَيْ تَزْيِينَهُ ﴿وَمَنْ يَّتَّبِعْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ فَاِنَّهٗ﴾ أَيِ الْمُتَّبِعُ ﴿يَاْمُرُ بِالْفَحْشَآءِ﴾ أَيِ الْقَبِيحِ ﴿وَالْمُنْكَرِ﴾ شَرْعًا بِاتِّبَاعِهَا ﴿وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهٗ مَا زَكٰى مِنْكُمْ﴾ أَيُّهَا الْعُصْبَةُ بِمَا قُلْتُمْ مِنَ الْاِفْكِ ﴿مِنْ اَحَدٍ اَبَدًا﴾ أَيْ مَا صَلُحَ وَطَهُرَ مِنْ هٰذَا الذَّنْبِ بِالتَّوْبَةِ مِنْهُ ﴿وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يُزَكِّيْ﴾ يُطَهِّرُ ﴿مَنْ يَّشَآءُ﴾ مِنَ الذَّنْبِ بِقَبُولِ تَوْبَتِهِ مِنْهُ ﴿وَاللّٰهُ سَمِيْعٌ﴾ بِمَا قُلْتُمْ ﴿عَلِيْمٌ ﴿٢١﴾﴾ بِمَا قَصَدْتُمْ ﴿وَلَا يَاْتَلِ﴾ يَحْلِفُ ﴿اُولُوا الْفَضْلِ﴾ أَصْحَابُ الْغِنَى ﴿مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ اَنْ﴾ لَا ﴿يُّؤْتُوْٓا اُولِي الْقُرْبٰى وَالْمَسٰكِيْنَ وَالْمُهٰجِرِيْنَ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ﴾ نَزَلَتْ فِي أَبِي بَكْرٍ حَلَفَ أَنْ لَا يُنْفِقَ عَلَى مِسْطَحٍ وَهُوَ ابْنُ خَالَتِهِ مِسْكِينٌ مُهَاجِرٌ بَدْرِيٌّ لِمَا خَاضَ فِي الْإِفْكِ بَعْدَ أَنْ كَانَ يُنْفِقُ عَلَيْهِ وَنَاسٍ مِنَ الصَّحَابَةِ أَقْسَمُوا أَنْ لَا يَتَصَدَّقُوا عَلَى مَنْ تَكَلَّمَ بِشَيْءٍ مِنَ الْإِفْكِ ﴿وَلْيَعْفُوْا وَلْيَصْفَحُوْا﴾ عَنْهُمْ فِي ذٰلِكَ ﴿اَلَا تُحِبُّوْنَ اَنْ يَّغْفِرَ اللّٰهُ لَكُمْ وَاللّٰهُ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿٢٢﴾﴾ لِلْمُؤْمِنِينَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ بَلَى أَنَا أُحِبُّ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لِي وَرَجَعَ إِلَى مِسْطَحٍ مَا كَانَ يُنْفِقُهُ عَلَيْهِ ﴿اِنَّ الَّذِيْنَ يَرْمُوْنَ﴾ بِالزِّنَا ﴿الْمُحْصَنٰتِ﴾ الْعَفَائِفِ ﴿الْغٰفِلٰتِ﴾ عَنِ الْفَوَاحِشِ بِأَنْ لَا يَقَعَ فِي قُلُوبِهِنَّ فِعْلُهَا ﴿الْمُؤْمِنٰتِ﴾ بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ ﴿لُعِنُوْا فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيْمٌ ﴿٢٣﴾﴾ ﴿يَوْمَ﴾ نَاصِبُهُ الْاِسْتِقْرَارُ الَّذِي تَعَلَّقَ بِهِ لَهُمْ ﴿تَشْهَدُ﴾ بِالْفَوْقَانِيَّةِ وَالتَّحْتَانِيَّةِ ﴿عَلَيْهِمْ اَلْسِنَتُهُمْ وَاَيْدِيْهِمْ وَاَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿٢٤﴾﴾ مِنْ قَوْلٍ وَفِعْلٍ وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿يَوْمَئِذٍ يُّوَفِّيْهِمُ اللّٰهُ دِيْنَهُمُ الْحَقَّ﴾ يُجَازِيهِمْ جَزَاءَهُ الْوَاجِبَ عَلَيْهِمْ ﴿وَيَعْلَمُوْنَ اَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِيْنُ ﴿٢٥﴾﴾ حَيْثُ حَقَّقَ لَهُمْ جَزَاءَهُ الَّذِي كَانُوا يَشُكُّونَ فِيهِ وَمِنْهُمْ عَبْدُ اللَّهِ بْنِ أُبَيٍّ وَالْمُحْصَنَاتُ هُنَا أَزْوَاجُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يُذْكَرْ فِي قَذْفِهِنَّ تَوْبَةٌ وَمَنْ ذُكِرَ فِي قَذْفِهِنَّ أَوَّلَ سُورَةِ التَّوْبَةُ غَيْرُهُنَّ ﴿اَلْخَبِيْثٰتُ﴾ مِنَ النِّسَاءِ وَمِنَ الْكَلِمَاتِ ﴿لِلْخَبِيْثِيْنَ﴾ مِنَ النَّاسِ ﴿وَالْخَبِيْثُوْنَ﴾ مِنَ النَّاسِ ﴿لِلْخَبِيْثٰتِ﴾ مِمَّا ذُكِرَ ﴿وَال طَّيِّبٰتُ﴾ مِمَّا ذُكِرَ ﴿لِلطَّيِّبِيْنَ﴾ مِنَ النَّاسِ ﴿وَالطَّيِّبُوْنَ﴾ مِنْهُمْ ﴿لِلطَّيِّبٰتِ﴾ مِمَّا ذُكِرَ أَيِ اللَّائِقُ بِالْخَبِيثِ مِثْلُهُ وَبِالطَّيِّبِ مِثْلُهُ ﴿اُولٰٓئِكَ﴾ الطَّيِّبُونَ مِنَ الرِّجَالِ وَالطَّيِّبَاتُ مِنَ النِّسَاءِ وَمِنْهُمْ عَائِشَةُ وَصَفْوَانُ ﴿مُبَرَّءُوْنَ مِمَّا يَقُوْلُوْنَ﴾ أَيِ الْخَبِيثُونَ وَالْخَبِيثَاتُ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ فِيهِمْ ﴿لَهُمْ﴾ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبَاتِ ﴿مَّغْفِرَةٌ وَّرِزْقٌ كَرِيْمٌ ﴿٢٦﴾﴾ فِي الْجَنَّةِ وَقَدِ افْتَخَرَتْ عَائِشَةُ بِأَشْيَاءَ مِنْهَا أَنَّهَا خُلِقَتْ طَيِّبَةً وَوُعِدَتْ مَغْفِرَةً وَرِزْقًا كَرِيمًا ﴿يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَدْخُلُوْا بُيُوْتًا غَيْرَ بُيُوْتِكُمْ حَتّٰى تَسْتَاْنِسُوْا﴾ اَىْ

تَسْتَأْذِنُوا ﴿وَتُسَلِّمُوا عَلَىٰٓ اَهْلِهَا﴾ فَيَقُولُ الْوَاحِدُ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَأَدْخُلُ كَمَا وَرَدَ فِي الْحَدِيثِ ﴿ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ﴾ مِنَ الدُّخُولِ بِغَيْرِ اسْتِئْذَانٍ ﴿لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾﴾ بِإِدْغَامِ التَّاءِ الثَّانِيَةِ فِي الذَّالِ خَيْرِيَّتُهُ فَتَعْمَلُونَ بِهِ [تَذَكَّرُونَ]

TÜRKÇE ANLAMI

21. **Ey imân edenler! Şeytanın adımlarına,** yollarına, yani bir şeyi güzel göstermesine **uymayın. Her kim şeytanın adımlarına uyarsa, elbette ki o** tabi olunan şeytan, kendisi kötüye ittiba ettiği için **çirkin ve kötü** olan **şeylerle emreder. Ve eğer üstünüzde Allah'ın fazlı ve merhameti olmasaydı** ey iftira eden grup, yaptığınız iftiradan dolayı **aranızdan hiçbir kimse ebediyen temize çıkamazdı,** tevbe etmek suretiyle bu günahtan arınamazdı. **Lâkin Allah** tevbesini kabul etmek suretiyle **dilediğini** günahtan **arındırır. Allah** söylediklerinizi **işitendir,** maksadınızı **bilendir.**

22. **Ve aranızdan fazilet ve servet sahibi olanlar akrabalarına, yoksullara ve Allah yolunda hicret edenlere bir şey vermemek için yemin etmesin.** Bu ayet, Bedir ashabından ve fakir muhacirlerden olan teyzesinin oğlu Mistah'a artık infakta bulunmayacağına dair yemin eden Hz.Ebu Bekir hakkında inmiştir. Zira Hz. Ebu Bekir bu kişiye infak ettiği halde o, iftira olayını dillendirmekten geri durmamıştı. Ayrıca, iftira olayını dillendiren kişilere artık tasaddukta bulunmayacaklarına dair yemin eden bir grup sahabe hakkında da nazil olmuştur. Bu konuda onları **affetsinler, bağışlasınlar. Siz sevmez misiniz ki, Allah size mağfiret etsin. Allah** müminlere **mağfiret edendir, merhamet edendir.** Hz. Ebu Bekir de: "*Allah tealanın beni bağışlamasını severim*" diyerek Mistah'a daha önce yaptığı infaka devam etmiştir.

23-24. **Namuslu,** kötülüklerden **habersiz,** kötü şeyler yapmak kalplerinden bile geçmeyen, Allah ve Resulüne **inanmış kadınlara** zina **isnadında bulunanlar, dünya ve ahirette lânetlenmişlerdir. Yapmış olduklarına,** sözlerine ve davranışlarına, **dilleri, elleri ve ayaklarının, aleyhlerinde şahitlik edeceği**[1] kıyamet **günü**[2] **onlar için çok büyük bir azap vardır.**

25. **O gün Allah onlara hak ettikleri cezalarını tamamen verecektir,** kendilerine gereken cezayla cezalandıracaktır. **Ve bileceklerdir ki,** kendisinde şüphe ettikleri cezayı onlara veren **Allah, apaçık haktır.** Abdullah b. Übeyy bu cezadan şüphe eden kimseler arasındaydı. Ayette geçen Namuslu kadınlardan[3] Hz. Peygamberin(*s.a.v.*) hanımları kastedilmiş olup, onlara iftira edenler hakkında bir tevbeden bahsedilmemiştir. Surenin başında

---

[1] تَشْهَدُ fiili hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) د harfiyle, hem de (يَشْهَدُ şeklinde) ي harfiyle okunmuştur.

[2] يَوْمَ kelimesi لَهُمْ car-mecrurunun taalluk ettiği اَلْإِسْتِقْرَار ile mensuptur. (Ayetin takdiri şöyledir: ...وَعَذَابٌ عَظِيمٌ مُسْتَقِرٌّ لَهُمْ يَوْمَ تَشْهَدُ)

[3] ...إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ (Mütercim)

geçen ve kendilerine iftira edenler hakkında bir tevbeden bahsedilen[1] namuslu kadınlar,[2] Hz. Peygamberin hanımları dışındaki diğer kadınlardır.

26. Kötü kadın**lar** veya kötü sözler **kötü** insan**lara, kötü** insan**lar ise kötü** kadın veya söz**lere; temiz/iyi** kadınlar veya sözler **temiz/iyi** insan**lara, temiz/iyi** insan**lar da temiz/iyi** kadın veya söz**lere yaraşır.** Yani kötüye layık olan kötü, iyiye layık olan da iyidir. **İşte onlar,** aralarında Âişe ve Safvânın da bulunduğu iyi erkeklerle iyi kadınlar, kötü erkek ve kadınların haklarında **söylediklerinden çok uzaktırlar. O** iyi erkek ve kadın**lar için bağışlanma ve güzel bir rızık,** cennet **vardır.** Hz. Aişe validemiz iftihar ettiği şeyler arasında, temiz / iyi olarak yaratılmış olması ve kendisine bağışlanma ile güzel rızkın vaad edilmesi de vardır.

27. Ey imân edenler! Kendi evlerinizden başka evlere izin istemeden ve ev sahiplerine selâm vermeden girmeyiniz. Hadiste de varit olduğu üzere kişi eve girmeden önce "es-Selâmü aleyküm, girebilir miyim? der. **Bu sizin için** izin almadan girmekten **daha hayırlıdır. Umulur ki,** bunun daha hayırlı olduğunu **düşünüp anlarsınız**[3] da amel edersiniz.

KELİME ANLAMI

21. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ **Ey o kişiler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** لَا تَتَّبِعُوا **Uymayın** *(Neye?)* خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ -طُرُقَ- **Şeytanın adımlarına,** yollarına أي تَزْيِينَهُ Yani, onun süslemesine kanmayın وَمَنْ **Her kim** يَتَّبِعْ **Uyarsa** *(Neye?)* خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ **Şeytanın adımlarına** فَإِنَّهُ **Muhakkak O** أي الْمُتَّبَعُ Yani uyulan *(Nedir?)* يَأْمُرُ **Emreder** *(Neyi?)* بِالْفَحْشَاءِ **Kötülüğü** أي الْقَبِيحِ Yani çirkinliği *(Daha neyi emreder?)* وَالْمُنْكَرِ **Hoş görülmeyen şeyleri** *(Nerede?)* شَرْعًا Şer-i şerifte *(Ne sebebiyle kötülüğü emreder?)* بِاتِّبَاعِهَا Kötüye ittiba etmiş olması sebebiyle وَلَوْلَا **Olmasaydı** *(Ne?)* فَضْلُ اللهِ **Allah'ın fazlı** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Daha ne olmasaydı?)* وَرَحْمَتُهُ **Ve onun rahmeti** مَا زَكٰى **Temize çıkamazdı** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** أَيُّهَا الْعُصْبَةُ Ey gurup *(Ne sebebiyle?)* بِمَا قُلْتُمْ Söylediklerniz sebebiyle *(O da neden ibarettir?)* مِنَ الْإِفْكِ İftiradan *(Kim temize çıkamazdı?)* مِنْ اَحَدٍ **Hiçbir kimse** اَبَدًا **Asla** أَيْ مَا صَلُحَ Yani düzelmezdi *(Daha?)* وَطَهُرَ Ve temiz olmazdı *(Neden temizlenmezdi?)* مِنْ هٰذَا الذَّنْبِ Bu günahtan *(Ne ile?)* بِالتَّوْبَةِ مِنْهُ Ondan tevbe etmekle وَلٰكِنَّ **Fakat** اللهَ **Allah** يُزَكِّي **Temize çıkarır** يُطَهِّرُ Paklar *(Kimi?)* مَنْ يَشَاءُ **Dilediğini** *(Neden?)*

---

[1] إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ وَاَصْلَحُوا فَإِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ (Mütercim)

[2] وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ... (Mütercim)

[3] Bu fiil, ikinci تـ harfi, ذ harfine idgam edilerek (تَذَّكَّرُونَ şeklinde)okunmuştur. (Bizim kıraatizde bu fiil تَذَكَّرُونَ şeklinde okunmuştur.)

مِنَ الذَّنْبِ Günahtan *(Ne ile paklar?)* بِقَبُولِ تَوْبَتِهِ O kişinin tevbesini kabul etmekle *(Neden tevbesini?)* مِنْهُ O günahtan **وَاللهُ Allah** *(Nedir?)* سَمِيعٌ **İşitendir** *(Neyi?)* بِمَا قُلْتُمْ Dediklerinizi عَلِيمٌ **Bilendir** *(Neyi?)* بِمَا O şeyleri ki قَصَدْتُمْ Onları hedefliyorsunuz

22. وَلَا يَأْتَلِ **Yemin etmesin** يَحْلِفُ Kasem etmesin *(Kim?)* أُولُوا الْفَضْلِ **Fazilet sahipleri** أَصْحَابُ الْغِنَى Zengin kimseler *(Kimden olan?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Daha kim?)* وَالسَّعَةِ **Servet sahipleri** *(Neye yemin etmesin?)* اَنْ لَا يُؤْتُوا **Vermeyeceklerine,** En Lâ manasındadır *(Kime vermeyeceklerine?)* أُولِي الْقُرْبَى **Karabet sahiplerine** *(Daha?)* وَالْمَسَاكِينَ **Yoksullara** *(Daha?)* وَالْمُهَاجِرِينَ **Cihat edenlere** *(Nerede?)* فِي سَبِيلِ اللهِ **Allah yolunda** نَزَلَتْ İndi *(Kim hakkında?)* فِي أَبِي بَكْرٍ Ebu Bekir hakkında *(Öyle Ebu Bekir ki?)* حَلَفَ Yemin etti *(Neye?)* أَنْ لَا يُنْفِقَ Sadaka vermeyeceğine *(Kime?)* عَلَى مِسْطَحٍ Mistah'a وَهُوَ ابْنُ خَالَتِهِ O da teyzesinin oğludur مِسْكِينٌ Yoksuldur مُهَاجِرٌ Muhacirdir بَدْرِيٌّ Bedirde savaşmıştır *(Niye yemin etti?)* لِمَا خَاضَ Yaydığı için *(Nerede?)* فِي الْإِفْكِ İfk olayında *(Ne zaman?)* بَعْدَ أَنْ كَانَ Olduktan sonra *(Ne olduktan sonra?)* يُنْفِقُ عَلَيْهِ Ona sadaka veriyor olduktan sonra *(Daha kim hakkında inmiştir bu ayet?)* وَنَاسٍ مِنَ الصَّحَابَةِ Sahabeden bir grup hakkında *(Öyle kimseler ki)* أَقْسِمُوا Yemin etmişlerdi *(Neye?)* أَنْ لَا يَتَصَدَّقُوا Tasadduk etmeyeceklerine *(Kime?)* عَلَى مَنْ O kişiye ki تَكَلَّمَ بِشَيْءٍ Bir şey konuştu *(Ne hakkında?)* مِنَ الْإِفْكِ İfk olayı hakkında **وَلْيَعْفُوا Afetsinler وَلْيَصْفَحُوا Aldırmasınlar** *(Kimden?)* عَنْهُمْ Onlardan *(Ne konuda?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda **اَلَا تُحِبُّونَ Arzu etmez misiniz?** *(Neyi?)* **اَنْ يَغْفِرَ Bağışlamasını** *(Kimin?)* **اللهُ Allah'ın** *(Kimi bağışlamasını?)* **لَكُمْ Sizi وَاللهُ Allah** *(Nedir?)* **غَفُورٌ Çok bağışlayandır رَحِيمٌ Çok merhamet edendir** *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Müminlere قَالَ أَبُو بَكْرٍ Ebu Bekir dedi *(Ne dedi?)* بَلَى Evet أَنَا أُحِبُّ Ben isterim *(Neyi?)* أَنْ يَغْفِرَ اللهُ Allah'ın bağışlamasını *(Kimi?)* لِي Beni وَرَجَعَ Ve iade etti *(Kime?)* إِلَى مِسْطَحٍ Mistah'a *(Neyi?)* مَا O şeyi ki كَانَ يُنْفِقُهُ O şeyi infak ediyordu *(Kime?)* عَلَيْهِ Ona

23. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki يَرْمُونَ İsnat ediyorlar** *(Neyi?)* بِالزِّنَا Zinayı *(Kime?)* الْمُحْصَنَاتِ **Namuslu kadınlara** الْغَافِلَاتِ İffetli kadınlara الْمُؤْمِنَاتِ **Habersiz kadınlara** *(Neden habersiz?)* عَنِ الْفَوَاحِشِ Kötülüklerden *(Ne şekilde?)* بِأَنْ لَا يَقَعَ bulunmayacak şekilde *(Nerede?)* فِي قُلُوبِهِنَّ Onların kalplerinde *(Ne vaki olmayacak şekilde?)* فِعْلُهَا O zinayı işlemek **الْمُؤْمِنَاتِ Mümin kadınlara** *(Kime mümin?)* بِاللهِ Allah'a *(Daha?)* وَرَسُولِهِ Ve onun resulüne **لُعِنُوا Lanetlendiler** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا

Dünyada *(Daha nerede?)* وَالْاٰخِرَةِ **Ahirette** وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** *(Ne vardır?)* عَذَابٌ **Azap** *(Öyle azap ki?)* عَظِيمٌ **Büyük**

24. *(Ne vakit onlara büyük bir azap vardır?)* يَوْمَ **O gün ki** تَاصِبُهُ Bu fili nasbeden *(Nedir?)* الْاِسْتِقْرَارُ الَّذِي O "İstikrar" dır ki تَعَلَّقَ بِهِ Ona taalluk eder *(Ne taalluk eder?)* لَهُمْ Lehüm kelimesi (Ayetin takdiri şöyledir: **...تَشْهَدُ (وَعَذَابٌ عَظِيمٌ مُسْتَقِرٌّ لَهُمْ يَوْمَ تَشْهَدُ**) **Şahitlik edecek** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالْفَوْقَانِيَّةِ وَالتَّحْتَانِيَّةِ Noktaların altta ve üstte olmasıyla *(Kimlerin aleyhine?)* عَلَيْهِمْ **Onların aleyhine** *(Ne şahitlik edecek?)* اَلْسِنَتُهُمْ **Onların dilleri** *(Daha?)* وَاَيْدِيهِمْ **Ve onların elleri** *(Daha?)* وَاَرْجُلُهُمْ **Ve onların ayakları** *(Neye şahitlik edecekler?)* بِمَا **O şeylere ki** كَانُوا **İdiler** *(Ne idiler?)* يَعْمَلُونَ **İşliyor idiler** *(Onlar da neden ibarettir?)* مِنْ قَوْلٍ وَفِعْلٍ Fiil ve sözden وَهُوَ O gün de *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür

25. يَوْمَئِذٍ **O gün** يُوَفِّيهِمُ **Onlara verecek** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi verecek?)* دِينَهُمُ **Onların cezalarını** *(Öyle cezalarını ki?)* الْحَقَّ **Gerçek olan** يُجَازِيهِمْ Onlara ceza olarak verecek *(Neyi?)* جَزَاءَهُ Cezalarını *(Öyle cezalarını ki?)* عَلَيْهِمُ الْوَاجِبَ Onlara gereken وَيَعْلَمُونَ **Ve anlayacaklar** *(Neyi?)* اَنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** هُوَ **O** *(Nedir?)* الْحَقُّ **Haktır** الْمُبِينُ **Apaçıktır** حَيْثُ Şöyle ki حَقَّقَ لَهُمْ Onlar için gerçekleştirdi *(Neyi?)* جَزَاءَهُ الَّذِي O cezayı ki كَانُوا يَشُكُّونَ Şüphe ediyorlardı *(Nerede?)* فِيهِ O cezada وَمِنْهُمْ Onlardandır *(Kim?)* عَبْدُ اللهِ بْنِ أُبَيٍّ Abdullah bin Übeyy وَالْمُحْصَنَاتُ İffetli kadınlar *(Öyle iffetli kadınlar ki?)* هُنَا Bu ayette (geçen) *(Kimlerdir?)* أَزْوَاجُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ H.z. Peygamber *(s.a.v.)* in zevceleridir *(Öyle zevceler ki?)* لَمْ يُذْكَرْ Zikredilmemiştir *(Nerede?)* قَذْفِهِنَّ فِي Onların iftira olayında *(Ne zikredilmemiştir?)* تَوْبَةٌ Tövbe وَمَنْ Her kim ki ذُكِرَ Zikredildi *(Ne konuda?)* قَذْفِهِنَّ فِي Onların iftira olayında *(Nerede?)* أَوَّلَ سُورَةٍ Sürenin başında *(Ne zikredildi?)* التَّوْبَةُ Tevbe *(Onlar kimlerdir?)* غَيْرُهُنَّ Peygamber'in zevcelerinden başkalarıdır

26. اَلْخَبِيثَاتُ **Kötü olanlar** *(Neden?)* مِنَ النِّسَاءِ Kadınlardan *(Daha?)* وَمِنَ الْكَلِمَاتِ Ve sözlerden *(Kim içindir?)* لِلْخَبِيثِينَ **Kötü olanlar içindir** *(Kimlerden?)* مِنَ النَّاسِ İnsanlardan وَالْخَبِيثُونَ **Kötü olanlar da** *(Kimlerden?)* مِنَ النَّاسِ İnsanlardan *(Kim içindir?)* لِلْخَبِيثَاتِ **Kötü olanlar içindir** *(Neden?)* مِمَّا ذُكِرَ Söylenenlerden وَالطَّيِّبَاتُ **Temiz olanlar ise** *(Neden?)* مِمَّا ذُكِرَ Söylenenlerden *(Kim içindir?)* لِلطَّيِّبِينَ **Temiz olanlar içindir** *(Kimlerden?)* مِنَ النَّاسِ İnsanlardan وَالطَّيِّبُونَ مِنْهُمْ İnsanlardan **temiz**

olanlar ise *(Kim içindir?)* لِلطَّيِّبَاتِ **Temiz olanlar içindir** *(Kimlerden?)* مِمَّا ذُكِرَ Söylenenlerden أَيِ اللَّائِقُ بِالْخَبِيثِ Yani kötüye layık olan *(Nedir?)* مِثْلُهُ Onun gibidir *(Daha?)* وَبِالطَّيِّبِ Temize layık olan da *(Nedir?)* مِثْلُهُ Onun gibidir **Onlar** أُولَٰئِكَ الطَّيِّبُونَ مِنَ الرِّجَالِ Temiz olan erkekler وَالطَّيِّبَاتُ Ve temiz olanlar *(Kimlerden?)* مِنَ النِّسَاءِ Kadınlardan وَمِنْهُمْ Ve o temiz olanlardandır عَائِشَةُ وَصَفْوَانُ Aişe ve Safvan *(Onlar nedirler?)* مُبَرَّؤُونَ **Uzaktırlar** *(Neden?)* مِمَّا **O şeylerden ki** يَقُولُونَ **Diyorlar** أَيِ الْخَبِيثُونَ وَالْخَبِيثَاتُ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ Yani Kötü erkek ve kadınların dedikleri şeylerden *(Kimler hakkında diyorlar?)* فِيهِمْ Onlar hakkında لَهُمْ **Onlar için vardır** لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبَاتِ Temiz olan erkek ve kadınlar için *(Ne vardır?)* مَغْفِرَةٌ **Bağışlanma** *(Daha ne vardır?)* وَرِزْقٌ **Ve rızk** *(Öyle rızk ki?)* كَرِيمٌ **Üstün** *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette وَقَدِ افْتَخَرَتْ Muhakkak iftihar ediyordu *(Kim?)* عَائِشَةُ Aişe *(r.a.)* *(Ne ile?)* بِأَشْيَاءَ Birkaç şeyle مِنْهَا Onlardandır *(Ne?)* أَنَّهَا Muhakkak O *(Nedir?)* خُلِقَتْ Yaratılmıştır *(Ne olduğu halde?)* طَيِّبَةً Güzel olduğu halde *(Daha?)* وَوُعِدَتْ Ve va'dedilmiştir *(Ne va'dedilmiştir?)* مَغْفِرَةً Mağfiret *(Daha?)* وَرِزْقًا كَرِيمًا Güzel bir rızk

27. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ **Ey o kişiler ki** آمَنُوا **İman ettiler** لَا تَدْخُلُوا **Girmeyin** *(Nereye?)* بُيُوتًا **Evlere** *(Öyle evlere ki?)* غَيْرَ بُيُوتِكُمْ **Sizin evlerinizin dışında olan** حَتَّىٰ تَسْتَأْنِسُوا **Siz müsaade isteyinceye kadar** أَيْ تَسْتَأْذِنُوا Yani İzin isteyinceye kadar *(Daha?)* وَتُسَلِّمُوا **Selam verinceye kadar** *(Kime?)* عَلَىٰ أَهْلِهَا **O evin halkına** فَيَقُولُ Ve der *(Kim?)* الْوَاحِدُ Bir kimse *(Ne der?)* السَّلَامُ عَلَيْكُمْ "Es-selam-ü aleyküm, أَأَدْخُلُ Girebilir miyim?" der *(Ne gibi?)* كَمَا وَرَدَ فِي الْحَدِيثِ Bir hadiste geldiği gibi ذٰلِكُمْ **Bu** *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neden daha hayırlıdır?)* مِنَ الدُّخُولِ بِغَيْرِ اسْتِئْذَانٍ İzin istemeden girmekten لَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** تَذَكَّرُونَ **Düşünürsünüz** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِإِدْغَامِ التَّاءِ الثَّانِيَةِ İkinci te'yi idğam etmekle *(Neye?)* فِي الذَّالِ Zel harfine *(Neyi düşünürsünüz?)* خَيْرِيَّتَهُ Onun hayırlı olduğunu فَتَعْمَلُونَ بِهِ Ve onunla amel edersiniz

﴿فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فِيهَآ اَحَدًا﴾ يَأْذَنُ لَكُمْ ﴿فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتّٰى يُؤْذَنَ لَكُمْ وَاِنْ قِيلَ لَكُمُ﴾ بَعْدَ الْاِسْتِئْذَانِ ﴿ارْجِعُوا فَارْجِعُوا هُوَ﴾ اَيِ الرُّجُوعُ ﴿اَزْكٰى﴾ اَىْ خَيْرٌ ﴿لَكُمْ﴾ مِنَ الْقُعُودِ عَلَى الْبَابِ ﴿وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾﴾ مِنَ الدُّخُولِ بِإِذْنٍ وَغَيْرِ إِذْنٍ ﴿عَلِيمٌ﴾ فَيُجَازِيكُمْ عَلَيْهِ ﴿لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ﴾ أَيْ مَنْفَعَةٌ ﴿لَكُمْ﴾ بِاسْتِكْنَانٍ وَغَيْرِهِ كَبُيُوتِ الرُّبُطِ وَالْخَانَاتِ الْمُسْبَلَةِ ﴿وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ﴾ تُظْهِرُونَ ﴿وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٢٩﴾﴾ تُخْفُونَ فِي دُخُولِ غَيْرِ بُيُوتِكُمْ مِنْ قَصْدِ صَلَاحٍ أَوْ غَيْرِهِ وَسَيَأْتِي أَنَّهُمْ إِذَا دَخَلُوا بُيُوتَهُمْ يُسَلِّمُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ ﴿قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ اَبْصَارِهِمْ﴾ عَمَّا لَايَحِلُّ لَهُمْ نَظَرُهُ وَمِنْ زَائِدَةٌ ﴿وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ﴾ عَمَّا لَا يَحِلُّ لَهُمْ فِعْلُهُ بِهَا ﴿ذٰلِكَ اَزْكٰى﴾ أَيْ خَيْرٌ ﴿لَهُمْ اِنَّ اللّٰهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٣٠﴾﴾ بِالْأَبْصَارِ وَالْفُرُوجِ فَيُجَازِيهِمْ عَلَيْهِ ﴿وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ اَبْصَارِهِنَّ﴾ عَمَّا لَايَحِلُّ لَهُنَّ نَظَرُهُ ﴿وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ﴾ عَمَّا لَا يَحِلُّ لَهُنَّ فِعْلُهُ بِهَا ﴿وَلَا يُبْدِينَ﴾ يُظْهِرْنَ ﴿زِينَتَهُنَّ اِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا﴾ وَهُوَ الْوَجْهُ وَالْكَفَّانِ فَيَجُوزُ نَظَرُهُ لِأَجْنَبِيٍّ إِنْ لَمْ يَخَفْ فِتْنَةً فِي أَحَدِ وَجْهَيْنِ وَالثَّانِي يَحْرُمُ لِأَنَّهُ مَظَنَّةُ الْفِتْنَةِ وَرُجِّحَ حَسْمًا لِلْبَابِ ﴿وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلٰى جُيُوبِهِنَّ﴾ أَيْ يَسْتُرْنَ الرُّؤُوسَ وَالْأَعْنَاقَ وَالصُّدُورَ بِالْمَقَانِعِ ﴿وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ﴾ الْخَفِيَّةَ وَهِيَ مَا عَدَا الْوَجْهَ وَالْكَفَّيْنِ ﴿اِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ﴾ جَمْعُ بَعْلٍ أَيْ زَوْجٍ ﴿اَوْ اٰبَآئِهِنَّ اَوْ اٰبَآءِ بُعُولَتِهِنَّ اَوْ اَبْنَآئِهِنَّ اَوْ اَبْنَآءِ بُعُولَتِهِنَّ اَوْ اِخْوَانِهِنَّ اَوْ بَنِيٓ اِخْوَانِهِنَّ اَوْ بَنِيٓ اَخَوَاتِهِنَّ اَوْ نِسَآئِهِنَّ اَوْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُنَّ﴾ فَيَجُوزُ لَهُمْ نَظَرُهُ إِلَّا مَا بَيْنَ السُّرَّةِ وَالرُّكْبَةِ فَيَحْرُمُ نَظَرُهُ لِغَيْرِ الْأَزْوَاجِ وَخَرَجَ بِنِسَآئِهِنَّ الْكَافِرَاتِ فَلَا يَجُوزُ لِلْمُسْلِمَاتِ الْكَشْفُ لَهُنَّ وَشَمِلَ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ الْعَبِيدَ ﴿اَوِ التَّابِعِينَ﴾ فِي فُضُولِ الطَّعَامِ ﴿غَيْرِ﴾ بِالْجَرِّ صِفَةٌ وَالنَّصْبِ اسْتِثْنَاءٌ ﴿اُولِي الْاِرْبَةِ﴾ أَصْحَابِ الْحَاجَةِ إِلَى النِّسَاءِ ﴿مِنَ الرِّجَالِ﴾ بِأَنْ لَمْ يَنْتَشِرْ ذَكَرُ كُلٍّ ﴿اَوِ الطِّفْلِ﴾ بِمَعْنَى الْأَطْفَالِ ﴿الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا﴾ يَطَّلِعُوا ﴿عَلٰى عَوْرَاتِ النِّسَآءِ﴾ لِلْجِمَاعِ فَيَجُوزُ أَنْ يُبْدِينَ لَهُمْ مَا عَدَا بَيْنَ السُّرَّةِ وَالرُّكْبَةِ ﴿وَلَا يَضْرِبْنَ بِاَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ﴾ مِنْ خَلْخَالٍ يَتَقَعْقَعُ ﴿وَتُوبُوٓا اِلَى اللّٰهِ جَمِيعًا اَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ﴾ مِمَّا وَقَعَ لَكُمْ مِنَ النَّظَرِ الْمَمْنُوعِ مِنْهُ وَمِنْ غَيْرِهِ ﴿لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣١﴾﴾ تَنْجُونَ مِنْ ذٰلِكَ لِقَبُولِ التَّوْبَةِ مِنْهُ وَفِي الْآيَةِ تَغْلِيبُ الذُّكُورِ عَلَى الْإِنَاثِ

TÜRKÇE ANLAMI

28. **Orada** size izin verecek **birini bulamadıysanız, size izin verilinceye kadar oraya girmeyin. Eğer** izin aldıktan sonra **size, «Geri dönün!» denilirse, hemen dönün. Çünkü bu** geri dönüşünüz, **sizin için** kapı önünde oturmanızdan **daha nezih,** hayırlı **bir davranıştır. Allah yaptığınız** izinli ve izinsiz girişleri **bilir** ve buna mukabil size karşılığınızı verir.

29. **İçerisinde oturulmayan, kendinize ait içlerinde menfaat bulunan** herkesin girip çıktığı kervansaray ve han gibi **evlere** barınmak ve diğer maksatlarla **girmenizde sizin için bir günah yoktur. Açığa vurduğunuzu da, gizlediğinizi de,** başka evlere girerken maksadınızın iyi mi kötü mü olduğunu **Allah bilir.** İleri de geleceği üzere kişi kendi evine girdiğinde (evde kimse yoksa) kendisine selam verir.

30. **Müminlere de ki,** bakması kendilerine helal olmayan şeylerden **gözlerini sakınsınlar ve** helal olmayan ilişkiden **avret mahallerini muhafaza etsinler. Bu onlar için daha temiz,** hayırlıdır. **Şüphe yok ki, Allah** gözlerinizle ve avret yerlerinizle **yaptıklarınızdan haberdardır,** bunlara mukabil size karşılığınızı verecektir.

31. **Ve mümin kadınlara da söyle,** bakması kendilerine helal olmayan şeylerden **gözlerini sakınsınlar ve** helal olmayan ilişkiden **avret mahallerini muhafaza etsinler. Görünen kısımları** olan yüzleri ve elleri **hariç olmak üzere, zinetlerini açığa çıkarmasınlar.** Bir görüşe göre fitne sözkonusu olmadığında yabancı birinin, kadının yüzü ile ellerine bakması caizdir. Bir diğer görüşe göre ise buralar fitne mahalli olduğu için bakması haramdır. Meydana gelebilecek şeyleri önlemek için bu ikinci görüş tercih edilmiştir. **Başörtülerini, yakalarının üzerine örtsünler.** Yani başlarını boyunlarını ve göğüslerini başörtüleriyle örtsünler. **O kadınlar zinetlerini göstermesinler; kocaları,**[1] **babaları, kocalarının babaları, kendi oğulları, kocalarının oğulları, erkek kardeşleri, erkek kardeşlerinin oğulları, kız kardeşlerinin oğulları, kendi kadınları, ellerinin sahip olduğu (köleleri) hariç!** Bu kişiler, göbek ile diz kapağı arasındaki yerler dışında kadının diğer yerlerine de bakabilir. Göbek ile diz-kapağı arasındaki yerlere kocanın dışında başkalarının bakması haramdır. "Kendi kadınları..." sözüyle kâfir kadınlar bu hükümden çıkarılmıştır; Müslüman kadınların kâfir kadınlar yanında açılmaları caiz olmaz. "Ellerinin altında bulunanlar..." sözü köleleri içine alır. **Ayrıca erkeklerden,** aletleri kalkmadığı için kadınlara **ihtiyacı olmayan,**[2] sadece yedikleri yemeğin artıklarını yiyebilmek için kadınların **peşlerinden gelen kimseler yahut henüz kadınların** ilişkiye girilecek **avret yerlerinin farkında olmayan çocuklara** göbek ile diz kapağı arasındakilerin dışında kalan yerleri onlara göstermeleri caizdir. **Gizlemekte oldukları** halhal gibi ses çıkaran

[1] بُعُولٌ kelimesi بَعْلٌ kelimesinin cemisidir. "Koca" anlamına gelir.

[2] غَيْرِ kelimesi cer ile okunduğunda sıfat, nasb ile okunduğunda istisnadır.

zinetleri anlaşılsın diye ayaklarını yere vurmasınlar. Ey müminler! Hep birden yaptığınız yasak bakışlardan ve diğer şeylerden dolayı **Allah'a tevbe ediniz ki** tevbeniz kabul edilmek suretiyle bunun günahından kurtulup **kurtuluşa eresiniz.**[1]

KELİME ANLAMI

28. فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا **Şayet bulamazsanız** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Kimi?)* أَحَدًا **Hiç kimseyi** *(Öyle kimse ki?)* يَأْذَنُ لَكُمْ Size izin verecek فَلَا تَدْخُلُو **Girmeyin** *(Nereye?)* هَا **Oraya** حَتَّى **Ta ki** يُؤْذَنَ **İzin verilinceye kadar** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** وَإِنْ قِيلَ **Şayet denilirse** *(Kime?)* لَكُمُ **Size** *(Ne zaman?)* بَعْدَ الْاِسْتِئْذَانِ İzin istedikten sonra *(Ne denilirse?)* ارْجِعُوا **Dönün (denilirse)** فَارْجِعُوا **Hemen dönün** هُوَ **O** أَيِ الرُّجُوعُ Yani dönmek *(Nedir?)* أَزْكَى **Daha temizdir** أَيْ خَيْرٌ Yani hayırlıdır *(Kim için ?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neden hayırlıdır?)* مِنَ الْقُعُودِ Oturmaktan *(Nerede?)* عَلَى الْبَابِ Kapıda وَاللهُ **Allah** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyleri ki** تَعْمَلُونَ **Yapıyorsunuz** *(O şeyler de nedendir?)* مِنَ الدُّخُولِ بِإِذْنٍ İzinle girmekten *(Daha?)* وَغَيْرِ إِذْنٍ Ve izinsiz girmekten *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Bilicidir** فَيُجَازِيكُمْ Ve karşılığınızı verir *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ O şey üzerine

29. لَيْسَ **Yoktur** *(Kimin üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Ne yoktur?)* جُنَاحٌ **Günah** *(Ne günah değildir?)* أَنْ تَدْخُلُوا **Girmeniz** *(Nereye?)* بُيُوتًا **Evlere** *(Öyle evler ki)* غَيْرَ مَسْكُونَةٍ **Oturulmayan** فِيهَا **O evlerde vardır** *(Ne?)* مَتَاعٌ **Yararlanma** أَيْ مَنْفَعَةٌ Menfaat *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Ne ile?)* بِاسْتِكْنَانٍ Oturmakla *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Ve başka şeylerle *(Ne gibi?)* كَبُيُوتِ الرُّبُطِ وَالْخَانَاتِ الْمُسْبَلَةِ Kervansaray gibi *(Daha?)* Girip çıkılan yol hanları gibi وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi bilir?)* مَا **O şeyleri ki** تُبْدُونَ **Açıklıyorsunuz** تُظْهِرُونَ Açığa vuruyorsunuz *(Daha neyi bilir?)* وَمَا **O şeyleri ki** تَكْتُمُونَ **Saklıyorsunuz** تُخْفُونَ Gizliyorsunuz *(Nerede?)* فِي دُخُولِ غَيْرِ بُيُوتِكُمْ Evlerinizden başka evlere girmek konusunda *(O açığa vurduğunuz veya sakladığınız şey neden ibarettir?)* مِنْ قَصْدِ صَلَاحٍ Salih bir maksattan ibarettir أَوْ غَيْرِهِ Veya başka bir şeyden وَسَيَأْتِي İlerde gelecek *(Ne?)* أَنَّهُمْ Muhakkak onlar إِذَا دَخَلُوا Girdiklerinde *(Nereye?)* بُيُوتَهُمْ Kendi evlerine يُسَلِّمُونَ Selam verirlerdi *(Kime?)* عَلَى أَنْفُسِهِمْ Kendi kendilerine

30. قُلْ **Söyle** *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنِينَ **Mümin erkeklere** يَغُضُّوا **Sakınsınlar** *(Neyi?)* مِنْ أَبْصَارِهِمْ **Gözlerini** *(Neden sakınsınlar?)* عَمَّا O şeylerden ki لَا يَحِلُّ لَهُمْ Onlara helal

[1] Bu ayette (hep erkeklere ait sigalar kullanılmak suretiyle) erkekler kadınlara tağlip edilmiştir.

değildir *(Ne helal değildir?)* نَظَرُهُ Ona bakmak وَمِنْ زَائِدَةٌ "Min" zaittir *(Daha ne yapsınlar?)* وَيَحْفَظُوا **Muhafaza etsinler** *(Neyi?)* فُرُوجَهُمْ **Irzlarını** *(Neden muhafaza etsinler?)* عَمَّا O şeylerden ki لَا يَحِلُّ لَهُمْ Onlara helal değildir *(Ne helal değildir?)* فِعْلُهُ Onu yapmak *(Ne ile yapmak?)* بِهَا O ırzları ile ذٰلِكَ **Bu** *(Nedir?)* أَزْكٰى **Daha temizdir** أَيْ خَيْرٌ Yani hayırlıdır *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* خَبِيرٌ **Haberdardır** *(Neden?)* بِمَا **O şeylerden ki** يَصْنَعُونَ **Yapıyorsunuz** *(Ne ile?)* بِالْأَبْصَارِ وَالْفُرُوجِ Gözler ve fercler ile فَيُجَازِيهِمْ Ve onları cezalandırır *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ Yaptıkları şeylere karşılık

31. وَقُلْ Söyle *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنَاتِ **Mümin kadınlara** يَغْضُضْنَ **Sakınsınlar** *(Neyi?)* مِنْ اَبْصَارِهِنَّ **Gözlerini** *(Neden sakınsınlar?)* عَمَّا O şeylerden ki لَايَحِلُّ لَهُنَّ Onlara helal değildir *(Ne helal değildir?)* نَظَرُهُ Ona bakmak *(Daha ne yapsınlar?)* وَيَحْفَظْنَ **Muhafaza etsinler** *(Neyi?)* فُرُوجَهُنَّ **Irzlarını** *(Neden muhafaza etsinler?)* عَمَّا O şeylerden ki لَا يَحِلُّ لَهُنَّ Onlara helal değildir *(Ne helal değildir?)* فِعْلُهُ Onu yapmak *(Ne ile yapmak?)* بِهَا O ırzları ile *(Daha ne yapsınlar?)* وَلَا يُبْدِينَ **Teşhir etmesinler** يُظْهِرْنَ Açmasınlar *(Neyi?)* زِينَتَهُنَّ **Ziynetlerini** اِلَّا **Ancak (açsınlar)** مَا **O yeri ki** ظَهَرَ **Ortaya çıktı** *(Neden?)* مِنْهَا **O ziynetlerden** وَهُوَ O da *(Nedir?)* الْوَجْهُ Yüzdür *(Daha?)* وَالْكَفَّانِ İki eldir فَيَجُوزُ Caizdir *(Ne?)* نَظَرُهُ Ona bakmak *(Kime caizdir?)* لِأَجْنَبِيٍّ Yabancı birisine *(Ne zaman?)* إِنْ لَمْ يَخَفْ Korkmuyorsa *(Neden?)* فِتْنَةً Fitneden *(Bu nerede böyledir?)* فِي أَحَدِ وَجْهَيْنِ İki görüşten birine göre وَالثَّانِي İkinci görüş *(Nedir?)* يَحْرُمُ (Bakmak) haramdır *(Niye?)* لِأَنَّهُ Çünkü o *(Nedir?)* مَظَنَّةُ الْفِتْنَةِ Fitne yeridir وَرُجِّحَ (Bu görüş) tercih edildi *(Niçin?)* حَسْمًا لِلْبَابِ Meydana gelebilecek şeyleri önlemek için *(Daha ne yapsınlar?)* وَلْيَضْرِبْنَ **Ve vursunlar** *(Neyi?)* أَيْ يَسْتُرْنَ **Başörtülerini** بِخُمُرِهِنَّ *(Ne üzerine?)* عَلٰى جُيُوبِهِنَّ **Yakalarının üzerine** Yani örtsünler *(Neyi?)* الرُّؤُوسَ Başlarını *(Daha?)* وَالْأَعْنَاقَ Boynularını *(Daha?)* وَالصُّدُورَ Göğüslerini *(Ne ile örtsünler?)* بِالْمَقَانِعِ Başörtüleriyle وَلَا يُبْدِينَ **Teşhir etmesinler** *(Neyi?)* زِينَتَهُنَّ **Ziynetlerini** *(öyle ziynetleri ki?)* الْخَفِيَّةَ Gizli olan وَهِيَ Bu da *(Nereleridir?)* مَا O yerleridir ki عَدَا الْوَجْهَ Yüzün dışındadır *(Daha?)* وَالْكَفَّيْنِ Ve iki elin اِلَّا **Ancak (açabilirler)** *(Kime?)* لِبُعُولَتِهِنَّ **Kendi kocalarına** *(Bu kelime nedir?)* بَعْل / جَمْعُ بَعْلٍ kelimesinin cemisidir أَيْ زَوْجٍ Yani koca demektir اَوْ Veya اٰبَائِهِنَّ **Kendi babalarına** اَوْ Veya اٰبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ **Kocalarının babalarına** اَوْ Veya اَبْنَائِهِنَّ **Kendi oğullarına** اَوْ Veya اَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ **Kocalarının oğullarına** اَوْ Veya اِخْوَانِهِنَّ **Kendi erkek**

kardeşlerine أَوْ **Veya** بَنِي إِخْوَانِهِنَّ **Kendi erkek kardeşlerinin oğullarına** أَوْ **Veya** بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ **Kendi kız kardeşlerinin oğullarına** أَوْ **Veya** نِسَائِهِنَّ **Kendi kadınlarına** أَوْ **Veya** مَا **O kimselere ki** مَلَكَتْ **Sahip oldu** *(Ne sahip oldu?)* أَيْمَانُهُنَّ **Onların elleri** فَيَجُوزُ لَهُمْ Dolayısıyla onlara caizdir *(Ne caizdir?)* نَظْرُهُ Ona bakmak إِلَّا Ancak caiz değildir *(Neresi?)* مَا بَيْنَ السُّرَّةِ وَالرُّكْبَةِ Göbek ile diz kapağı arası فَيَحْرُمُ Haramdır *(Ne?)* نَظْرُهُ Ona bakması *(Kimin?)* لِغَيْرِ الْأَزْوَاجِ Kocalarından başkalarının وَخَرَجَ Çıkarttı *(Neyle?)* بِنِسَائِهِنَّ "Onların kadınları" sözüyle *(Kimi çıkarttı?)* الْكَافِرَاتِ Kafir kadınları فَلَا يَجُوزُ Dolayısıyla caiz değildir *(Kime?)* لِلْمُسْلِمَاتِ Müslüman kadınlara *(Ne caiz değildir?)* الْكَشْفُ لَهُنَّ Onlara açılmaları وَشَمِلَ Kapsar مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ 'Onların elleri sahip oldu' sözü *(Neyi?)* الْعَبِيدَ Köleleri *(Daha kime açabilirler?)* أَوْ **Veya** التَّابِعِينَ **Peşlerinden gelenlere** *(Ne hususta?)* فِي فُضُولِ الطَّعَامِ Yemek artığı hususunda *(Öyle peşlerinden gelenler ki?)* غَيْرِ أُولِي الْإِرْبَةِ -بِالْجَرِّ صِفَةٌ وَالنَّصْبِ اسْتِثْنَاءٌ- **İhtiyaç sahibi olmayan,** غَيْرِ kelimesi cer ile okunduğunda sıfat, nasb ile okunduğunda istisnadır أَصْحَابِ الْحَاجَةِ İhtiyaç sahibi *(Kime?)* إِلَى النِّسَاءِ Kadınlara *(Kimlerden?)* مِنَ الرِّجَالِ **Erkeklerden** *(Ne ile?)* بِأَنْ لَمْ يَنْتَشِرْ Kalkmamasıyla *(Neyin?)* ذَكَرُ كُلٍّ Her birinin zekerinin *(Daha kime açabilirler?)* الَّذِينَ **Veya** الطِّفْلِ **Çocuklara** *(Bu kelime nedir?)* بِمَعْنَى الْأَطْفَالِ Cemi manasındadır أَوْ **Öyle çocuklar ki** لَمْ يَظْهَرُوا **Farkında olmuyorlar** يَطَّلِعُوا Muttali değiller *(Neyin farkında olmuyorlar?)* عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ **Kadınların avretlerine** *(Niçin olan avretlerine?)* لِلْجِمَاعِ Cinsi birleşme için فَيَجُوزُ Dolayısıyla caizdir *(Ne?)* أَنْ يُبْدِينَ لَهُمْ Onlara açmaları *(Nerelerini?)* مَا عَدَا بَيْنَ السُّرَّةِ وَالرُّكْبَةِ Diz kapağı ile göbek arasının dışındaki yerleri *(Daha ne yapsınlar?)* وَلَا يَضْرِبْنَ **Vurmasınlar** *(Neyi?)* بِأَرْجُلِهِنَّ **Ayaklarını** *(Niye vurmasınlar?)* لِيُعْلَمَ **Bilinsin diye** *(Ne bilinsin diye?)* مَا **O şeyi ki** يُخْفِينَ **Gizliyorlar** *(Neyi gizliyorlar?)* مِنْ زِينَتِهِنَّ **Ziynetlerini** *(O gizledikleri şey de neden ibarettir?)* مِنْ خَلْخَالٍ Halhal'dan *(Öyle halhal ki)* يَتَقَعْقَعُ Ses çıkartıyor وَتُوبُوا **Ve tevbe ediniz** *(Kime?)* إِلَى اللهِ **Allah'a** جَمِيعًا **Hepiniz** أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ **Ey müminler** *(Neden tevbe edin?)* مِمَّا O şeylerden ki وَقَعَ لَكُمْ Size vaki oldu *(O da neden ibarettir?)* مِنَ النَّظَرِ Bakmaktan *(Öyle bakmak ki?)* الْمَنْهِيِّ عَنْهُ Kendisinden yasaklanan *(Daha neden yasaklanan?)* وَمِنْ غَيْرِهِ Ondan başka şeylerden لَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** تُفْلِحُونَ **Kurtuluşa eresiniz** تَنْجُونَ مِنْ ذَلِكَ Bundan kurtulursunuz *(Niçin?)* لِقَبُولِ التَّوْبَةِ مِنْهُ Bundan edilen tevbe kabul olduğu için وَفِي الْآيَةِ Ayette vardır *(Ne vardır?)* تَغْلِيبُ الذُّكُورِ Erkekleri galip kılmak *(Neye?)* عَلَى الْإِنَاثِ Dişilere

﴿وَأَنكِحُوا الْأَيَامَىٰ مِنكُمْ﴾ جَمْعُ أَيِّمٍ وَهِيَ مَنْ لَيْسَ لَهَا زَوْجٌ بِكْرًا كَانَتْ أَوْ ثَيِّبًا وَمَنْ لَيْسَ لَهُ زَوْجٌ وَهٰذَا فِي الْأَحْرَارِ وَالْحَرَائِرِ ﴿وَالصَّالِحِينَ﴾ الْمُؤْمِنِينَ ﴿مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ﴾ وَعِبَادٌ مِنْ جُمُوعِ عَبْدٍ ﴿إِنْ يَكُونُوا﴾ أَيِ الْأَحْرَارُ ﴿فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ﴾ بِالتَّزَوُّجِ ﴿مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ﴾ لِخَلْقِهِ ﴿عَلِيمٌ ﴿٣٢﴾﴾ بِهِمْ ﴿وَلْيَسْتَعْفِفِ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا﴾ مَا يَنْكِحُونَ بِهِ مِنْ مَهْرٍ وَنَفَقَةٍ عَنِ الزِّنَا ﴿حَتَّىٰ يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ﴾ يُوَسِّعَ عَلَيْهِمْ ﴿مِنْ فَضْلِهِ﴾ فَيَنْكِحُونَ ﴿وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ﴾ بِمَعْنَى الْمُكَاتَبَةِ ﴿مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ﴾ مِنَ الْعَبِيدِ وَالْإِمَاءِ ﴿فَكَاتِبُوهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا﴾ أَيْ أَمَانَةً وَقُدْرَةً عَلَى الْكَسْبِ لِأَدَاءِ مَالِ الْكِتَابَةِ وَصِيغَتُهَا مَثَلًا كَاتَبْتُكَ عَلَى أَلْفَيْنِ فِي شَهْرَيْنِ كُلُّ شَهْرٍ أَلْفٌ فَإِذَا أَدَّيْتَهُمَا فَأَنْتَ حُرٌّ فَيَقُولُ قَبِلْتُ ﴿وَآتُوهُمْ﴾ أَمْرٌ لِلسَّادَةِ ﴿مِنْ مَالِ اللَّهِ الَّذِي آتَاكُمْ﴾ مَا يَسْتَعِينُونَ بِهِ فِي أَدَاءِ مَا الْتَزَمُوهُ لَكُمْ وَفِي مَعْنَى الْإِيتَاءِ حَطُّ شَيْءٍ مِمَّا الْتَزَمُوهُ ﴿وَلَا تُكْرِهُوا فَتَيَاتِكُمْ﴾ اَىْ إِمَاءَكُمْ ﴿عَلَى الْبِغَاءِ﴾ اَىِ الزِّنَا ﴿إِنْ أَرَدْنَ تَحَصُّنًا﴾ تَعَفُّفًا عَنْهُ وَهٰذِهِ الْإِرَادَةُ مَحَلُّ الْإِكْرَاهِ فَلَا مَفْهُومَ لِلشَّرْطِ ﴿لِتَبْتَغُوا﴾ بِالْإِكْرَاهِ ﴿عَرَضَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ نَزَلَتْ فِي عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أُبَيٍّ كَانَ يُكْرِهُ جَوَارِيَهُ عَلَى الْكَسْبِ بِالزِّنَا ﴿وَمَنْ يُكْرِهْهُنَّ فَإِنَّ اللَّهَ مِنْ بَعْدِ إِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ﴾ لَهُنَّ ﴿رَحِيمٌ ﴿٣٣﴾﴾ بِهِنَّ ﴿وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ آيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍ﴾ بِفَتْحِ الْيَاءِ وَكَسْرِهَا [مُبَيِّنَاتٍ] فِي هٰذِهِ السُّورَةِ بُيِّنَ فِيهَا مَا ذُكِرَ أَوْ بَيِّنَةٌ ﴿وَمَثَلًا﴾ خَبَرًا عَجِيبًا وَهُوَ خَبَرُ عَائِشَةَ ﴿مِنَ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ﴾ أَيْ مِنْ جِنْسِ أَمْثَالِهِمْ أَيْ أَخْبَارِهِمُ الْعَجِيبَةِ كَخَبَرِ يُوسُفَ وَمَرْيَمَ ﴿وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ ﴿٣٤﴾﴾ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ إِلَخْ وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ إِلَخْ يَعِظُكُمُ اللَّهُ أَنْ تَعُودُوا إِلَخْ وَتَخْصِيصُهَا بِالْمُتَّقِينَ لِأَنَّهُمُ الْمُنْتَفِعُونَ بِهَا ﴿اللَّهُ نُورُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ أَيْ مُنَوِّرُهُمَا بِالشَّمْسِ وَالْقَمَرِ ﴿مَثَلُ نُورِهِ﴾ أَيْ صِفَتُهُ فِي قَلْبِ الْمُؤْمِنِ ﴿كَمِشْكٰوةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ﴾ هِيَ الْقِنْدِيلُ وَالْمِصْبَاحُ السِّرَاجُ أَيِ الْفَتِيلَةُ الْمَوْقُودَةُ / [الْمُوَقَّدَةُ] وَالْمِشْكَاةُ الطَّاقَةُ غَيْرَ النَّافِذَةِ أَيِ / [أَوِ] الْأُنْبُوبَةُ فِي الْقِنْدِيلِ ﴿الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا﴾ وَالنُّورُ فِيهَا ﴿كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ﴾ اَىْ مُضِيءٌ بِكَسْرِ الدَّالِ وَضَمِّهَا مِنَ الدَّرْءِ بِمَعْنَى الدَّفْعِ لِدَفْعِهَا الظَّلَامَ وَبِضَمِّهَا وَتَشْدِيدِ الْيَاءِ [دُرِّيٌّ] مَنْسُوبٌ إِلَى الدُّرِّ: اللُّؤْلُؤُ ﴿تُوقَدُ﴾ الْمِصْبَاحُ بِالْمَاضِي وَفِي قِرَاءَةٍ [يُوقَدُ] بِمُضَارِعِ أَوْقَدَ مَبْنِيًّا لِلْمَفْعُولِ بِالتَّحْتَانِيَّةِ

وَفِي أُخْرَى تُوقَدُ بِالْفَوْقَانِيَّةِ أَيِ الزُّجَاجَةُ ﴿مِنْ﴾ زَيْتِ ﴿شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ﴾ بَلْ بَيْنَهُمَا فَلَا يَتَمَكَّنُ مِنْهَا حَرٌّ وَلَا بَرْدٌ مُضِرَّانِ ﴿يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ﴾ لِصَفَائِهِ ﴿نُورٌ﴾ بِهِ ﴿عَلَى نُورٍ﴾ بِالنَّارِ وَنُورِ اللهِ أَيْ هَدَاهُ لِلْمُؤْمِنِ نُورٌ عَلَى نُورِ الْإِيمَانِ ﴿يَهْدِي اللهُ لِنُورِهِ﴾ لِدِينِ الْإِسْلَامِ ﴿مَنْ يَشَآءُ وَيَضْرِبُ﴾ يُبَيِّنُ ﴿اللهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ﴾ تَقْرِيبًا لِأَفْهَامِهِمْ لِيَعْتَبِرُوا فَيُؤْمِنُوا ﴿وَاللهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣٥﴾﴾ وَمِنْهُ ضَرْبُ الْأَمْثَالِ ﴿فِي بُيُوتٍ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِيُسَبِّحُ الْآتِي ﴿أَذِنَ اللهُ أَنْ تُرْفَعَ﴾ تُعَظَّمَ ﴿وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ﴾ بِتَوْحِيدِهِ ﴿يُسَبِّحُ﴾ بِفَتْحِ الْمُوَحَّدَةِ وَكَسْرِهَا [يُسَبِّحُ]: أَيْ يُصَلِّي ﴿لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ﴾ مَصْدَرٌ بِمَعْنَى الْغَدَوَاتِ أَيِ الْبُكَرِ ﴿وَالْآصَالِ ﴿٣٦﴾﴾ الْعَشَايَا مِنْ بَعْدِ الزَّوَالِ

TÜRKÇE ANLAMI

32. Ve aranızdan evli olmayanları[1] ve kölelerinizden,[2] cariyelerinizden salih, mümin **olanları evlendiriniz. Eğer** o hürler **yoksul iseler, Allah onları** evlilik sebebiyle **fazlından zengin kılar. Allah** kullarına karşı **geniş olandır,** onları **ziyade bilendir.**

33. Nikâh için gerekli olan mehir ve nafaka gibi şeyleri **bulamayanlar ise, Allah, lütfu ile kendilerini zengin edinceye,** onlara varlık bahşedip de evlenınceye **kadar** zinadan uzak durarak **iffetli olsunlar. Ellerinizin sahip olduklarından mükâtebe yapmak isteyen** köle ve cariye**lerle, eğer kendilerinde bir hayır** güvenilirlik ve kitabet bedelini ödemek için kazanç elde etme konusunda bir kabiliyet **görüyorsanız, hemen mükâtebe yapın.** Kitabetin sigası -örneğin- şöyledir: "her ay bini ödenmek üzere iki ay içerisinde toplam iki bin liraya seninle mükatebe akdi yaptım. Bu miktarı ödediğinde sen hürsün" Köle veya cariye de der ki: "Ben de kabul ettim". Size vermeyi taahhüt ettikleri miktarı ödeme hususunda kendilerine destek olacak kadar parayı **Allah'ın size verdiği malından siz de onlara verin,** ey efendiler! Borçlarından bir miktar düşmek de vermek gibidir. **Dünya hayatının geçici menfaatlerini elde etmek için, namuslu,** iffetli **kalmak isteyen[3] cariyelerinizi fuhşa,** zinaya **zorlamayın.** Bu ayet cariyelerini zina yaparak para kazanmaya zorlayan Abdullah b. Übeyy hakkında inmiştir. **Kim onları zora koşarsa, zorlanmalarından sonra Allah** onlara karşı **çok bağışlayıcı ve merhametlidir.**

---

[1] اَلْأَيَامَى kelimesi اَلْأَيِّمُ kelimesinin cemisidir. "Hiç evlenmemiş olsun, dul olsun, eşi olmayan kadın ve erkek" anlamına gelir. Burada hür erkek ve kadınlar kastedilmiştir.

[2] عِبَادٌ kelimesi عَبْدٌ kelimesinin cemisidir.

[3] Cariyelerin bu isteği, ikrahın gerçekleştiği mahaldir. Yoksa mefhum-u şart söz konusu olamaz.

34. **Andolsun ki, size** bu surede **apaçık beyan edilmiş**[1] anlatılan hükümler kendisinde beyan edilmiş **ayetler** veya apaçık beyan eden ayetler **ve** Yusuf ve Meryem gibi, **sizden önce gelip geçmiş olanların** ilginç haberleri türün**den bir örnek** olan Âişe'nin haberini**; ayrıca** *"Allah'ın dini konusunda o ikisine acımayın", "Onu işittiğiniz zaman müminler zannetmeli değil miydi..." "Onu işittiğiniz zaman müminler demeli değil miydiniz..."Böyle bir şeye bir daha dönmemeniz için Allah size öğüt veriyor..."* ayetlerinde **muttakiler için bir öğüt indirdik.** Özellikle "Muttakiler için" demesi, bu ayetlerle faydalananlar onlar olduğu içindir.

35. **Allah, göklerin ve yerin nuru,** güneş ve ay ile onları aydınlatan**dır. O'nun nurunun** müminin kalbindeki **temsili, içinde tutuşturulmuş fitil**[2] **bulunan gözsüz bir kandillik**[3] **gibidir; o tutuşturulmuş fitil kandilin içinde, o kandil ise** içinde nur varken **sanki ışık saçan** yahut karanlığı kovan ya da incimsi bir **yıldızdır.**[4] Fitil, **ne tam doğu ne de tam batıda,** bilakis doğuyla batı arasında **bulunan,** dolayısıyla kendisine zarar verecek sıcak ve soğuğun erişmediği **mübarek bir zeytin ağacın**ın yağın**dan tutuşmuştur.**[5] **Onun yağı** safiliğinden dolayı **neredeyse kendisine ateş değmese bile ışık verir;** yağdan çıkan **nur,** ateşten oluşan **nurla birlikte...** Allah tealanın nuru da; yani müminlere olan hidayeti de, iman nuru ile birlikte olan bir nurdur. **Allah dilediği kimseyi nuruna,** İslam dinine **eriştirir. Allah** anlayışlarına yaklaştırmak ve ibret alıp iman etmeleri için **insanlara temsiller getirir. Allah her şeyi bilir;** temsil getirmek de O'nun bildiği şeylerdendir.

36. **Allah'ın, yüceltilmesine ve içlerinde** tevhid ile **isminin anılmasına izin verdiği birtakım evlerde**[6] **sabahları**[7] erkenden **ve** zevalden sonra **akşamları O tesbih edilir**[8]**,** veya namaz kılar...

---

[1] مُبَيِّنَاتٍ kelimesindeki ـيِ harfi hem fethalı, hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi مُبَيِّنَاتٍ şeklinde) kesreli okunmuştur.

[2] اَلْمِصْبَاحُ kelimesi "Siraç" yani "tutuşturulmuş fitil" anlamındadır.

[3] اَلْمِشْكَاةُ kelimesi "gözsüz fanus" anlamındadır. Ya da kandilin içindeki püsküldür.

[4] دُرِّيٌّ kelimesindeki ـُ harfi hem kesre, hem de zamme ile okunmuştur. Buna göre bu kelime اَلدَّرْءُ kökünden olup, "kovan, defeden" anlamına gelir. Yıldız karanlığı defettiği için böyle vasfılanmıştır. Ayrıca bu kelime (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) اَلدُّرُّ/inci kelimesine nispet edilerek zammeli ـُ harfi ve şeddeli يّ harfi ile (دُرِّيٌّ şeklinde) de okunmuştur.

[5] Bu fiil تَوَقَّدَ şeklinde mazi olarak okunmuştur. Bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) أُوْقِدَ fiilinin meçhul muzarisiyle يُوقَدُ şeklinde okunmuştur. Bir diğer kıraatte ise تُوقَدُ şeklinde okunmuştur. Bu kıraate göre fiilin (تُوقَدُ) faili اَلزُّجَاجَةُ kelimesidir. (Takdir تُوقَدُ فَتِيلَةُ الزُّجَاجَةِ şeklindedir)

[6] فِي بُيُوتٍ'deki harf-i cer, sonrasında gelen يُسَبِّحُ fiiline taalluk eder.

[7] اَلْغُدُوُّ kelimesi اَلْغَدَوَاتُ anlamında mastardır.

[8] يُسَبِّحُ fiilindeki ـِ harfi hem fetha, hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) kesre ile okunmuştur.

KELİME ANLAMI

32. وَأَنْكِحُوا **Evlendirin** *(Kimleri?)* الْأَيَامٰى **Bekarları** *(Kimden olan?)* مِنْكُمْ **İçinizden** *(Bu kelime nedir?)* أَيِّمٍ / جَمْعُ أَيِّمٍ kelimesinin cemsidir وَهِيَ O da *(Kimdir?)* مَنْ O kadındır ki لَيْسَ لَهَا Onun için yoktur *(Ne yoktur?)* زَوْجٌ Eş *(Ne olduğu halde?)* بِكْرًا كَانَتْ Evlenmemiş olsun أَوْ ثَيِّبًا Veya dul olsun *(Daha kimdir?)* وَمَنْ O erkektir ki لَيْسَ لَهُ Onun için yoktur *(Ne yoktur?)* زَوْجٌ Eş وهٰذَا Bu *(Kimler hakkındadır?)* فِي الْأَحْرَارِ Hür erkekler *(Daha?)* وَالْحَرَائِرِ Hür kadınlar *(Daha kimi evlendirin?)* **Salihleri** وَالصَّالِحِينَ Yani müminleri *(Kimlerden?)* الْمُؤْمِنِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ **Kölelerinizden** *(Daha kimlerden?)* **Cariyelerinizden** وَإِمَائِكُمْ İbad kelimesi *(Nedir?)* وَعِبَادٌ Abd kelimesinin cemilerindendir مِنْ جُمُوعِ عَبْدٍ إِنْ يَكُونُوا **Şayet iseler** أَيِ الْأَحْرَارُ Yani hürler *(Ne iseler?)* فُقَرَاءَ **Fakirler ise** يُغْنِهِمُ **Onları zenginleştirir** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne ile?)* بِالتَّزَوُّجِ Evlenmeleriyle *(Neden zenginleştirir?)* مِنْ فَضْلِهِ **Fazlından** وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* وَاسِعٌ **Geniştir** *(Kime?)* لِخَلْقِهِ Mahlukatına عَلِيمٌ **Bilicidir** *(Kimi?)* بِهِمْ Onları

33. وَلْيَسْتَعْفِفِ **İffetli kalsınlar** *(Kimler?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** لَا يَجِدُونَ **Bulamıyorlar** *(Neyi?)* نِكَاحًا **Bir nikahı** مَا O şeyi ki يَنْكِحُونَ بِهِ Onunla nikah yapıyorlar *(Nedendir o?)* مِنْ مَهْرٍ Mehirden *(Daha?)* وَنَفَقَةٍ Ve nafakadan *(Neden iffetli kalsınlar?)* عَنِ الزِّنَا Zinadan حَتّٰى يُغْنِيَهُمُ **Zenginleş-tirinceye kadar** *(Kimi?)* اللّٰهُ **Onları** يُوَسِّعَ عَلَيْهِمْ Onlara genişlik verinceye kadar *(Neden?)* مِنْ فَضْلِهِ **Fazlından** فَيَنْكِحُونَ O zaman evlenirler وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** يَبْتَغُونَ **İstiyorlar** *(Ne istiyorlar?)* الْكِتَابَ **Mükatebe yapmak** *(Bu kelime nedir?)* بِمَعْنَى الْمُكَاتَبَةِ Mükatebe manasındadır *(Kimlerden olan kimseler?)* مِمَّا **O kimselerden ki** مَلَكَتْ **Sahip oldu** *(Ne?)* أَيْمَانُكُمْ **Elleriniz** *(Kimlerden?)* مِنَ الْعَبِيدِ Kölelerden *(Daha?)* وَالْإِمَاءِ Cariyelerden فَكَاتِبُوهُمْ **Onlarla hemen mükatebe yapın** *(Ne zaman?)* إِنْ عَلِمْتُمْ **Şayet biliyorsanız** *(Kim hakkında?)* فِيهِمْ **Onlar hakkında** *(Ne biliyorsanız?)* خَيْرًا **Hayır** أَيْ أَمَانَةً Yani emanet *(Daha?)* وَقُدْرَةً Ve kudret *(Neye?)* عَلَى الْكَسْبِ Kazanç elde etmeye *(Niçin?)* لِأَدَاءِ مَالِ الْكِتَابَةِ Kitabet malını ödeyebilmek için وَصِيغَتُهَا مَثَلًا Mesela bu (kitabet anlaşması)nın sığası *(Nedir?)* كَاتَبْتُكَ Seni mükatep yaptım *(Ne üzerine?)* عَلَى أَلْفَيْنِ İki bin üzerine *(Ne kadar zamanda?)* فِي شَهْرَيْنِ İki ay içinde كُلُّ شَهْرٍ Her ay *(Nedir?)* أَلْفٌ Bindir فَإِذَا أَدَّيْتَهُمَا O iki binliği ödediğin zaman فَأَنْتَ Sen *(Nesiz?)* حُرٌّ Hürsün فَيَقُولُ Ve (köle de şöyle) der قَبِلْتُ Kabul ettim وَآتُوهُمْ **Ve onlara**

verin *(Bu kelime nedir?)* أَمْرٌ لِلسَّادَةِ Efendilere bir emirdir *(Neden verin?)* مِنْ مَالِ اللهِ **Allah'ın malından** الَّذِي **Öyle maldan ki** اٰتَاكُمْ **Size verdi** *(Neyi verin?)* مَا O malı ki يَسْتَعِينُونَ Yardım istiyorlar *(Ne ile?)* بِهِ O mal ile *(Nerede?)* فِي أَدَاءِ مَا O şeyi yapmakla ki اَلْتَزَمُوهُ Onu teahhüt ettiler *(Kime?)* لَكُمْ Size وَفِي مَعْنَى الْإِيتَاءِ Vermek kabilindendir *(Ne?)* حَطُّ شَيْءٍ Bir miktarı düşürmek *(Neden olan bir miktar?)* مِمَّا اَلْتَزَمُوهُ Ödeme yükümlülüğüne girdikleri şeylerden فَتَيَاتِكُمْ **Zorlamayın** وَلَا تُكْرِهُوا *(Kimi?)* اَيِ **Fuhşa** عَلَى الْبِغَاءِ **Cariyelerinizi** اَىْ إِمَاءَكُمْ Cariyele-rinizi *(Neye zorlamayın?)* تَحَصُّنًا **İffetli olmayı** إِنْ اَرَدْنَ **Şayet istiyorlarsa** *(Neyi?)* تَعَفُّفًا الزِّنَا Yani zinaya عَنْهُ Zinadan uzak durup iffetli olmak وهٰذِهِ الْإِرَادَةُ Bu irade *(Nedir?)* مَحَلُّ الْإِكْرَاهِ İkrahın mahallidir فَلَا مَفْهُومَ لِلشَّرْطِ Dolayısıyla mefhum-u şart yoktur لِتَبْتَغُوا **Elde edeceksiniz diye** *(Ne ile?)* بِالْإِكْرَاهِ Zorlamayla *(Neyi?)* عَرَضَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatı-nın metaını** نَزَلَتْ İndi *(Kim hakkında?)* فِي عَبْدِ اللهِ بْنِ أُبَيٍّ Abdullah bin Übeyy hakkında كَانَ يُكْرِهُ Zorluyordu *(Kimi?)* جَوَارِيَهُ Cariyelerini *(Neye?)* عَلَى الْكَسْبِ بِالزِّنَا Zina ile kazanç sağlamaya وَمَنْ **Her kim** يُكْرِهْهُنَّ **Onları zorlarsa** فَإِنَّ اللهَ **Muhakkak Allah** *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِ إِكْرَاهِهِنَّ **Onların zorlamalarından sonra** *(Nedir?)* غَفُورٌ **Bağışlayıcıdır** *(Kimi?)* لَهُنَّ O cariyeleri رَحِيمٌ **Merhamet edicidir** *(Kime?)* بِهِنَّ O cariyelere

34. وَلَقَدْ **Andolsun ki** اَنْزَلْنَا **Biz indirdik** *(Kime?)* اِلَيْكُمْ **Size** *(Ne indirdik?)* اٰيَاتٍ **Ayetler** *(Öyle ayetler ki?)* مُبَيِّنَاتٍ **Açıkça beyan edilmiş** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِفَتْحِ الْيَاءِ وَكَسْرِهَا Ya'nın fethası ve esresiyle *(Nerede beyan edilmiş?)* فِي هٰذِهِ السُّورَةِ Bu sürede بَيَّنَ فِيهَا O surede açıklanmıştır *(Ne?)* مَا ذُكِرَ Anlatılanlar أَوْ Veya beyyineler olarak indirdik *(Daha ne indirdik?)* وَمَثَلًا **Örnekler** خَبَرًا عَجِيبًا Hayret verici haberler وَهُوَ O da *(Nedir?)* خَبَرُ عَائِشَةَ Aişe'nin haberidir *(Kimden?)* مِنَ الَّذِينَ **O kimselerden ki** خَلَوْا **Geçtiler** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلِكُمْ **Sizden evvel** أَيْ مِنْ جِنْسِ أَمْثَالِهِمْ Yani onların ilginç haberleri türünden أَيْ أَخْبَارِهِمُ الْعَجِيبَةِ Yani acayip haberlerinden *(Ne gibi?)* كَخَبَرِ يُوسُفَ Yusuf'un haberi gibi *(Daha?)* وَمَرْيَمَ Ve Meryem'in haberi gibi *(Daha ne indirdik?)* وَمَوْعِظَةً **Öğüt** *(Kimler için?)* لِلْمُتَّقِينَ **Muttakiler için** *(Nerede?)* فِي قَوْلِهِ تَعَالٰى O Yüce'nin şu sözünde وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللهِ لَوْلَا إِذْ "Allahın dininde bunlara bir acıyacağız tutmasın..." *(Daha?)* سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ اِلَخْ "Bu iftirayı işittiğinizde erkek müminlerin, hüsnü zanda

bulunmaları gerekmez miydi?..." *(Daha?)* وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ إِلَخْ "Onu duyduğunuzda demeli değil miydiniz?... " *(Daha?)* يَعِظُكُمُ اللهُ أَنْ تَعُودُوا إِلَخْ "Allah, buna benzer tutumu tekrarlamanızdan sizi sakındırıp uyarır." وَتَخْصِيصُهَا O öğüdü tahsis etmesi *(Kime?)* بِالْمُتَّقِينَ Muttakilere *(Niçindir?)* لِأَنَّهُمُ Çünkü sadece onlar *(Nedirler?)* الْمُنْتَفِعُونَ بِهَا O öğütle faydalanırlar

35. اَللهُ Allah *(Nedir?)* **نُورُ السَّمٰوَاتِ Göklerin nurudur** *(Daha?)* **وَالْاَرْضِ Ve yerin** أَيْ مَثَلُ نُورِهِ مُنَوِّرُهُمَا Yani onların aydınlatıcısıdır *(Neyle?)* بِالشَّمْسِ وَالْقَمَرِ Güneş ve Ay ile **Onun nurunun temsili** أَيْ صِفَتُهُ Yani onun vasfı *(Nerede?)* فِي قَلْبِ الْمُؤْمِنِ Müminin kalbinde *(Ne gibidir?)* **كَمِشْكٰوةٍ Bir kandillik gibidir ki فِيهَا O kandilliğin içinde vardır** *(Ne vardır?)* **مِصْبَاحٌ Lamba اَلْمِصْبَاحُ Lamba da** *(Nerededir?)* **فِي زُجَاجَةٍ Kristal camın içindedir** هِيَ Zücace *(Nedir?)* الْقِنْدِيلُ أَيِ الْفَتِيلَةُ الْمَوْقُودَةُ [اَلْمُوَقَّدَةُ] السِّرَاجُ Lambadır وَالْمِصْبَاحُ Mısbah ise *(Nedir?)* وَالْمِشْكَاةُ Mişkat ise *(Nedir?)* الطَّاقَةُ Oyuk *(Nasıl?)* غَيْرَ النَّافِذَةِ Yani tutuşturulmuş fitil Deliksiz [أَيْ/أَوْ] Yahut Mişkat *(Nedir?)* الْأُنْبُوبَةُ فِي الْقِنْدِيلِ Kandildeki fitildir **اَلزُّجَاجَةُ Kristal cam ise كَاَنَّهَا Sanki o** *(Nasıl?)* وَالنُّورُ فِيهَا İçinde ışık varken *(Nedir?)* **كَوْكَبٌ Yıldızdır** *(Öyle yıldız ki?)* **دِرِّيءٌ Işık veren** اَىْ مُضِيءٌ Yani aydınlatan *(Ne ile okunduğu zaman bu manadadır?)* بِكَسْرِ الدَّالِ Dal'ın esresiyle *(Daha ile okunmuştur?)* وَضَمِّهَا Onun zammesiyle *(Nereden gelmiştir?)* مِنَ الدَّرْءِ / الدَّرْءُ kökünden *(Ne manasındadır?)* بِمَعْنَى الدَّفْعِ Defetmek manasındadır *(Niçin "kevkeb" bu kelime ile vasıflanmıştır?)* لِدَفْعِهَا الظَّلَامَ Karanlığı defettiği için *(Daha ile okunmuştur?)* وَبِضَمِّهَا Dal'ın zammesi وَتَشْدِيدِ الْيَاءِ Ve Ya'nın şeddelenmesiyle *(Nedir?)* مَنْسُوبٌ إِلَى الدُّرِّ / الدُّرُّ kelimesine nispet edilmiştir اللُّؤْلُؤُ İnci demektir *(Öyle fitil ki)* **تَوَقَّدَ Tutuştu** *(Ne?)* الْمِصْبَاحُ O fitil *(Ne ile okunmuştur?)* بِالْمَاضِي Mazi kalıbıyla وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Ne ile okunmuştur?)* أَوْقَدَ / بِمُضَارِعِ أَوْقَدَ fiilinin muzarisiyle *(Ne olduğu halde?)* مَبْنِيًّا لِلْمَفْعُولِ Meçhul kalıbında *(Ne ile?)* بِالتَّحْتَانِيَّةِ Alttan noktalı (ya) ile **(يُوقَدُ** şeklinde) وَفِي أُخْرٰى Bir diğer kıraatte ise *(Nasıl okunmuştur?)* تُوقَدُ Tüqadü şeklinde *(Ne ile?)* بِالْفَوْقَانِيَّةِ Üstten noktalı (ta) ile Yani **تُوقَدُ)** أَيِ الزُّجَاجَةُ şeklinde okuyan kıraate göre) kandil(in fitili tutuştu) demektir (Bu kıraate göre fiilin (تُوقَدُ) faili الزُّجَاجَةُ kelimesidir. Takdir, تُوقَدُ فَتِيلَةُ الزُّجَاجَةِ şeklindedir) *(Neden tutuştu?)* **مِنْ زَيْتُونَةٍ Ağaç** yağından *(Öyle ağaç ki?)* **مُبَارَكَةٍ Mübarek** *(Yine öyle ağaç ki)* **Zeytin** *(Yine öyle ağaç ki)* **لَا شَرْقِيَّةٍ Doğuya nispet edilemeyen** *(Daha?)* **وَلَا غَرْبِيَّةٍ**

Ve batıya da nispet edilemeyen بَلْ بَيْنَهُمَا Bilakis onların ortasında bulunan فَلَا يَتَمَكَّنُ مِنْهَا Dolayısıyla ona isabet edemez *(Ne?)* حَرٌّ وَلَا بَرْدٌ Ne sıcaklık ne de soğukluk *(Öyle sıcaklık ve soğukluk ki)* مُضِرَّانِ Zarar verici يَكَادُ **Nerdeyse** زَيْتُهَا **O Zeytin ağacının yağı** يُضِيءُ **Işık verir** وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ **Ona değmese bile** *(Ne değmese bile?)* نَارٌ **Ateş** *(Neden?)* لِصَفَائِهِ Safiyetinden نُورٌ **Nur** *(Öyle nur ki)* بِهِ Yağ ile meydana gelen *(Ne ile birliktedir ?)* عَلَى نُورٍ **Nurla birliktedir** *(Öyle nur ki)* بِالنَّارِ Ateşle oluşan وَنُورُ اللهِ Ve Allah'ın nuru أَيْ هَدَاهُ Yani O'nun hidayet etmesi *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنِ Mümine *(Nedir?)* نُورٌ Nurdur *(Ne ile birlikte olan nurdur?)* عَلَى نُورِ الْإِيمَانِ İman nuru ile birlikte يَهْدِي **Eriştirir** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neye eriştirir?)* لِنُورِهِ **Kendi nuruna** لِدِينِ الْإِسْلَامِ Yani İslam dinine *(Kimi eriştirir?)* مَنْ **O kişiyi ki** يَشَاءُ **Diliyor** وَيَضْرِبُ **Ve misal olarak getirir** يُبَيِّنُ Açıklar *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi getirir?)* الْأَمْثَالَ **Misalleri** *(Kim için?)* لِلنَّاسِ **İnsanlar için** *(Niçin?)* تَقْرِيبًا Yaklaştırmak için *(Neye?)* لِأَفْهَامِهِمْ Anlayışlarına *(Niye?)* لِيَعْتَبِرُوا İbret alsınlar da فَيُؤْمِنُوا İman etsinler diye وَاللهُ **Allah** *(Neyi?)* بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Bilicidir** وَمِنْهُ Onun bildiği şeylerdendir *(Ne?)* ضَرْبُ الْأَمْثَالِ Misaller getirmesi

36. فِي بُيُوتٍ **O evlerde ki** *(Bu kelime nedir?)* مُتَعَلِّقٌ بِيُسَبِّحُ الْآتِي Gelecek olan يُسَبِّحُ kelimesine müteallıktır أَذِنَ **İzin verdi** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neye izin verdi?)* أَنْ تُرْفَعَ **Yükseltilmesine** تُعَظَّمَ Yüceltilmesine *(Daha neye izin verdi?)* وَيُذْكَرَ **Ve anılmasına** *(Nerede?)* فِيهَا **İçlerinde** *(Neyin anılmasına?)* اسْمُهُ **Onun isminin** *(Ne ile?)* بِتَوْحِيدِهِ Onu tevhit ederek يُسَبِّحُ **Tesbih edilir** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِفَتْحِ الْمُوَحَّدَةِ Tek noktalı harfin fethasıyla *(Daha ne ile okunmuştur?)* وَكَسْرِهَا Onun esresiyle أَيْ يُصَلِّي Yani (يُسَبِّحُ şeklindeki kıraate göre kelimenin anlamı şöyledir:) namaz kılar *(Kim tesbih edilir?)* لَهُ **O Allah** *(Nerede?)* فِيهَا **O evlerde** *(Ne zaman?)* بِالْغُدُوِّ **Sabah vaktinde** *(Bu kelime nedir?)* مَصْدَرٌ بِمَعْنَى الْغَدَوَاتِ Gadavet manasında mastardır أَيِ الْعَشَايَا الْبُكَرِ Yani sabahın erken vakti *(Daha ne zaman?)* وَالْآصَالِ **Akşam vaktinde** Akşam *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ الزَّوَالِ Zevalden sonra

﴿رِجَالٌ﴾ فَاعِلُ يُسَبِّحُ بِكَسْرِ الْبَاءِ. وَعَلَى فَتْحِهِ: نَائِبُ الْفَاعِلِ «لَهُ»، وَ«رِجَالٌ» فَاعِلُ فِعْلٍ مُقَدَّرٍ جَوَابَ سُؤَالٍ مُقَدَّرٍ كَأَنَّهُ قِيلَ «مَنْ يُسَبِّحُهُ؟» ﴿لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ﴾ اَیْ شِرَاءٌ ﴿وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللهِ وَإِقَامِ الصَّلٰوةِ﴾ حَذْفُ هَاءِ إِقَامَةٍ تَخْفِيفٌ ﴿وَإِيتَآءِ الزَّكٰوةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ﴾ تَضْطَرِبُ ﴿فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ ﴿٣٧﴾﴾ مِنَ الْخَوْفِ الْقُلُوبُ بَيْنَ النَّجَاةِ وَالْهَلَاكِ وَالْأَبْصَارُ بَيْنَ نَاحِيَتَيِ الْيَمِينِ وَالشِّمَالِ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿لِيَجْزِيَهُمُ اللهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا﴾ أَيْ ثَوَابَهُ وَأَحْسَنَ بِمَعْنَى حَسُنَ ﴿وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ وَاللهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَآءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٨﴾﴾ يُقَالُ فُلَانٌ يُنْفِقُ بِغَيْرِ حِسَابٍ أَيْ يُوَسِّعُ كَأَنَّهُ لَا يَحْسُبُ مَا يُنْفِقُهُ ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ بِقِيعَةٍ﴾ جَمْعُ قَاعٍ أَيْ فَلَاةٍ وَهِيَ شُعَاعٌ يُرَى فِيهَا نِصْفَ النَّهَارِ فِي شِدَّةِ الْحَرِّ يُشْبِهُ الْمَاءَ الْجَارِيَ ﴿يَحْسَبُهُ﴾ يَظُنُّهُ ﴿الظَّمْاٰنُ﴾ أَيِ الْعَطْشَانُ ﴿مَآءً حَتّٰى إِذَا جَآءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا﴾ مِمَّا حَسِبَهُ كَذٰلِكَ الْكَافِرُ يَحْسَبُ أَنَّ عَمَلَهُ كَصَدَقَةٍ يَنْفَعُهُ حَتّٰى إِذَا مَاتَ وَقَدِمَ عَلٰى رَبِّهِ لَمْ يَجِدْ عَمَلَهُ أَيْ لَمْ يَنْفَعْهُ ﴿وَوَجَدَ اللهَ عِنْدَهُ﴾ أَيْ عِنْدَ عَمَلِهِ ﴿فَوَفّٰهُ حِسَابَهُ﴾ أَيْ جَازَاهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا ﴿وَاللهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٣٩﴾﴾ أَيِ الْمُجَازَاةِ ﴿أَوْ﴾ ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ السَّيِّئَةُ ﴿كَظُلُمَاتٍ فِي بَحْرٍ لُجِّيٍّ﴾ عَمِيقٍ ﴿يَغْشَاهُ مَوْجٌ مِنْ فَوْقِهِ﴾ أَيِ الْمَوْجِ ﴿مَوْجٌ مِنْ فَوْقِهِ﴾ أَيِ الْمَوْجِ الثَّانِي ﴿سَحَابٌ﴾ غَيْمٌ هٰذِهِ ﴿ظُلُمَاتٌ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ﴾ ظُلْمَةُ الْبَحْرِ وَظُلْمَةُ الْمَوْجِ الْأَوَّلِ وَظُلْمَةُ الثَّانِي وَظُلْمَةُ السَّحَابِ ﴿إِذَآ أَخْرَجَ﴾ النَّاظِرُ ﴿يَدَهُ﴾ فِي هٰذِهِ الظُّلُمَاتِ ﴿لَمْ يَكَدْ يَرَاهَا﴾ أَيْ لَمْ يَقْرُبْ مِنْ رُؤْيَتِهَا ﴿وَمَنْ لَمْ يَجْعَلِ اللهُ لَهُ نُورًا فَمَا لَهُ مِنْ نُورٍ ﴿٤٠﴾﴾ أَيْ مَنْ لَمْ يَهْدِهِ اللهُ لَمْ يَهْتَدِ ﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللهَ يُسَبِّحُ لَهُ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ وَمِنَ التَّسْبِيحِ صَلَاةٌ ﴿وَالطَّيْرُ﴾ جَمْعُ طَائِرٍ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ﴿صَآفَّاتٍ﴾ حَالٌ بَاسِطَاتٍ أَجْنِحَتَهُنَّ ﴿كُلٌّ قَدْ عَلِمَ﴾ اللهُ ﴿صَلَاتَهُ وَتَسْبِيحَهُ وَاللهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٤١﴾﴾ فِيهِ تَغْلِيبُ الْعَاقِلِ ﴿وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ خَزَائِنُ الْمَطَرِ وَالرِّزْقِ وَالنَّبَاتِ ﴿وَإِلَى اللهِ الْمَصِيرُ ﴿٤٢﴾﴾ الْمَرْجِعُ ﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللهَ يُزْجِي سَحَابًا﴾ يَسُوقُهُ بِرِفْقٍ ﴿ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ﴾ يَضُمُّ بَعْضَهُ إِلٰى بَعْضٍ فَيَجْعَلُ الْقِطَعَ الْمُتَفَرِّقَةَ قِطْعَةً وَاحِدَةً ﴿ثُمَّ يَجْعَلُهُ رُكَامًا﴾ بَعْضَهُ فَوْقَ بَعْضٍ ﴿فَتَرَى الْوَدْقَ﴾ الْمَطَرَ ﴿يَخْرُجُ مِنْ خِلٰلِهِ﴾ مَخَارِجِهِ ﴿وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَآءِ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿جِبَالٍ فِيهَا﴾ فِي السَّمَاءِ بَدَلٌ بِإِعَادَةِ الْجَارِّ ﴿مِنْ بَرَدٍ﴾ أَيْ بَعْضَهُ ﴿فَيُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَآءُ وَيَصْرِفُهُ عَنْ مَنْ يَشَآءُ﴾ يَقْرُبُ ﴿يَكَادُ سَنَا بَرْقِهِ﴾ لُمْعَانُهُ ﴿يَذْهَبُ بِالْأَبْصَارِ ﴿٤٣﴾﴾ النَّاظِرَةِ لَهُ أَيْ يَخْطَفُهَا

TÜRKÇE ANLAMI

37. ...**birçok erler ki,**[1] **onları ne bir alım ve ne de bir satım Allah'ın zikrinden ve namazı hakkıyla kılmaktan**[2] **ve zekâtı vermekten alıkoymaz. Onlar, kalplerin ve gözlerin** korkudan dolayı **allak bullak**, endişe içinde **olacağı bir gün** olan kıyamet gününden **korkarlar**; kalpler kurtuluşla helak arasında gidip gelirken, gözler bir sağda bir soldadır.

38. **En nihayet, Allah onlara, amellerinin güzelini,** mükâfatını **verecek ve onlara fazlı kereminden fazlasını da ihsan edecektir. Allah dilediğine hesapsız**[3] **rızık verir.**

39. **Kâfirlerin amelleri ise engin bir çöldeki**[4] **bir serap gibidir ki, susamış kimse onu bir su sanır; nihayet ona vardığında orada** olduğunu zannettiği **herhangi bir şey bulamamıştır.** İşte kâfir kimse de böyledir; sadaka gibi iyi amellerinin kendisine fayda sağlayacağını zanneder; nihayet ölüp de Rabbinin huzuruna vardığında amelini bulamaz, yani o ameli kendisine bir fayda sağlamaz. **Üstelik** amelinin **yanında da Allah'ı bulmuştur; Allah ise, onun hesabını tastamam görmüş,** dünyadayken onun karşılığını vermiş**tir. Allah hesabı,** karşılık vermeyi **çok çabuk görendir.**

40. **Ya da** kâfirlerin kötü amelleri, **derin bir denizdeki karanlıklar gibidir ki, o denizi dalga üstüne dalga kaplıyor;** ikinci dalganın **üstünde de bulut... Bunlar, bazısı bazısının üstünde olan karanlıklardır;** denizin karanlığı ile birinci dalganın karanlığı; ikinci dalganın karanlığıyla bulutun karanlığı... Bu karanlıklar içinde kişi **elini çıkardığı zaman onu görmeğe yaklaşamaz bile! Bir kimseye Allah nur vermemişse, artık o kimsenin nurdan nasibi yoktur;** yani Allah bir kimseye hidayet etmemişse o kişi hidayet bulamaz.

41. **Göklerdekilerin de, yerdekilerin de ve** yer ile gök arasında **kanatları açık**[5] **uçan kuşların**[6] **da Allah'ı tesbih ettiklerini** -namaz da tesbihin bir türüdür- **görmez misin?** Allah, **her birinin namazını ve tesbihini bilmiştir. Allah, onların yaptıklarını**[7] **ziyade bilendir.**

42. **Göklerin de yerin de mülkü,** yağmur, rızk ve bitki hazineleri **Allah'ın dır, dönüş de Allah'adır.**

---

[1] رِجَالٌ kelimesi يُسَبِّحُ fiilinin failidir. Bu fiil يُسَبَّحُ şeklinde okunduğunda ise لَهُ onun naibi faili, رِجَالٌ kelimesi ise mukadder bir sorunun cevabında gelen mukadder bir fiilin faili olur. Sanki şöyle sorulmuştur: مَنْ يُسَبِّحُهُ/onu kim tesbih eder? (Cevap: ...يُسَبِّحُهُ رِجَالٌ)

[2] Ayetteki إِقَامِ kelimesindeki ة harfi, hafiflik olsun diye hazfedilmiştir.

[3] Arap dilinde "Hesapsız harcıyor" denilir. Bu söz, "öyle çok harcıyor ki sanki ne harcadığını hesaplamıyor" anlamına gelir.

[4] قِيعَةٌ kelimesi قَاعٍ kelimesinin cemisidir. "Çöl" anlamına gelir. "Serap" ise; şiddetli sıcaklarda gün ortası çölde görülen ve akarsuya benzeyen ışıltıya denir.

[5] صَافَّاتٍ kelimesi haldir.

[6] اَلطَّيْرُ kelimesi اَلطَّائِرُ kelimesinin cemisidir.

[7] يَفْعَلُونَ kelimesinde akıllılar, akılsızlara tağlip edilmiştir.

43. **Görmez misin ki Allah bir takım bulutları** yavaşça **sevkediyor; sonra onları bir araya getirip,** bazısını bazısına katıp birçok parçayı tek bir parça haline getiriyor, **sonra da onu** birbirleriyle **üstüste yığıyor. İşte görüyorsun ki bunlar arasından,** çıkış yerlerinden **yağmur çıkıyor. O (Allah), gökten; o** göklerdeki **dağlardan**[1] **dolu**[2] **indirir. Artık onu dilediğine isabet ettirir, dilediğinden de onu uzak tutar; (bu bulutların) şimşeğinin parıltısı** kendisine bakanın **neredeyse gözlerini götürür,** aniden alıverir!

KELİME ANLAMI

37. رِجَالٌ **Adamlar** *(Bu kelime nedir?)* فَاعِلُ يُسَبِّحُ بِكَسْرِ الْبَاءِ Ba'nın esresiyle يُسَبِّحُ'nun failidir وَعَلَى فَتْحِهَا Ba'nın fethasıyla ise نَائِبُ الْفَاعِلِ naib-i fail *(Nedir?)* لَهُ "lehü"dür وَرِجَالٌ Ricalün kelimesi ise *(Nedir?)* فَاعِلُ فِعْلٍ مُقَدَّرٍ Mukadder fiilin failidir *(Neredeki mukadder fiil?)* جَوَابَ سُؤَالٍ مُقَدَّرٍ Mukadder bir sorunun cevabında olan كَأَنَّهُ قِيلَ Sanki şöyle denilmiştir ؟مَنْ يُسَبِّحُهُ 'Onu kim tesbih ediyor' *(Öyle adamlar ki?)* لَاتُلْهِيهِمْ **Onları alıkoymuyor** *(Ne?)* تِجَارَةٌ **Alım** اَىْ شِرَاءٌ Satın almak *(Daha ne alıkoyamıyor?)* وَلَا بَيْعٌ **Satış** *(Neden alıkoyamıyor?)* عَنْ ذِكْرِ اللهِ **Allah'ı zikretmekten** *(Daha neden?)* وَاِقَامِ الصَّلٰوةِ **Namaz kılmaktan** حَذْفُ هَاءِ إِقَامَةٍ 'İkametün' kelimesinin he'si hazfedilmesi *(Nedir?)* تَخْفِيفٌ Hafiflik içindir *(Daha neden?)* وَاِيتَاءِ الزَّكٰوةِ **Zekat vermekten** *(Onlar ne oldukları halde?)* يَخَافُونَ **Korkar oldukları halde** *(Neden korkar oldukları halde?)* يَوْمًا **Bir günden ki** تَتَقَلَّبُ **Allak bullak olur** تَضْطَرِبُ Endişe içinde olur *(Nerede?)* فِيهِ **O günde** *(Ne allak bullak olur?)* الْقُلُوبُ **Kalpler** *(Daha?)* وَالْاَبْصَارُ **Gözler** *(Neden?)* مِنَ الْخَوْفِ Korkudan الْقُلُوبُ Kalpler (allak bullak olur) *(Nerede?)* بَيْنَ النَّجَاةِ وَالْهَلَاكِ Kurtuluş ile helak arasında وَالْأَبْصَارُ Gözler de (allak bullak olur) *(Nerede?)* بَيْنَ نَاحِيَتَيِ الْيَمِينِ وَالشِّمَالِ Sağ ve sol taraf arasında هُوَ O gün *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür

38. لِيَجْزِيَهُمُ **Nihayetinde onları karşılıklandıracaktır** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi verecek?)* اَحْسَنَ مَا **O şeyin güzelini ki** عَمِلُوا **Yaptılar** أَيْ ثَوَابَهُ Yani onun sevabını verecektir وَأَحْسَنَ بِمَعْنَى حَسُنَ Ahsene, Hasüne manasındadır *(Daha ne yapacaktır?)* وَيَزِيدَهُمْ **Onlara fazlasıyla verecektir** *(Neden verecek?)* مِنْ فَضْلِهِ **Fazlından** وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* يَرْزُقُ **Rızıklandırır** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki**

---

[1] مِنْ جِبَالٍ kelimesi cer edici iade edilerek اَلسَّمَاءِ kelimesinden bedeldir.

[2] مِنْ بَرَدٍ'deki مِنْ baziyet bildirir.

يَشَاءُ **Diliyor** *(Ne olmadan?)* بِغَيْرِ حِسَابٍ **Hesap olmadan** يُقَالُ Denilir *(Ne denilir?)* فُلَانٌ Falanca يُنْفِقُ بِغَيْرِ حِسَابٍ Hesapsız harcama yapıyor أَيْ يُوَسِّعُ Yani bolca harcıyor كَأَنَّهُ Sanki o *(Nedir?)* لَا يَحْسُبُ Hesaplamıyor *(Neyi?)* مَا O şeyi ki يُنْفِقُهُ Harcıyor

39. وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** أَعْمَالُهُمْ **Onların amelleri** *(Ne gibidir?)* كَسَرَابٍ **Bir serap gibidir** *(Öyle serap ki)* بِقِيعَةٍ **Çölde** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ قَاعٍ / قَاعٍ kelimesinin cemisidir أَيْ فَلَاةٍ Yani bir sahrada demektir وَهِيَ O da *(Nedir?)* شُعَاعٌ Bir ışıltıdır *(Öyle ışıltı ki)* يُرَى فِيهَا Çölde görülüyor *(Ne zaman?)* نِصْفَ النَّهَارِ Gün ortasında *(Nerede?)* فِي شِدَّةِ الْحَرِّ Sıcağın şiddetinde يُشْبِهُ Benziyor *(Neye benziyor?)* الْمَاءَ الْجَارِيَ Akan suya *(Öyle serap ki)* يَحْسَبُهُ **Onu sanıyor** يَظُنُّهُ Zannediyor *(Kim?)* الظَّمْآنُ **Susayan** أَيِ الْعَطْشَانُ Susuz *(Ne sanıyor?)* مَاءً **Su** حَتَّى **Nihayet** إِذَا جَاءَهُ **Ona geldiği zaman** لَمْ يَجِدْهُ **Orada bulamadı** *(Ne?)* شَيْئًا **Hiçbir şey** *(Neden?)* كَذٰلِكَ الْكَافِرُ Kafir de aynı şekildedir يَحْسَبُ Zanneder مِمَّا حَسِبَهُ Zannettiği şeyden *(Neyi?)* أَنَّ عَمَلَهُ Muhakkak ki ameli *(Ne gibi ameli?)* كَصَدَقَةٍ Sadaka gibi ameli *(Nedir?)* يَنْفَعُهُ Ona fayda verecek حَتَّى إِذَا مَاتَ Öldüğü zaman وَقَدِمَ عَلَى رَبِّهِ Ve rabbine geldiğinde لَمْ يَجِدْ عَمَلَهُ Amelini bulamaz أَيْ لَمْ يَنْفَعْهُ Yani O'na fayda vermez وَوَجَدَ **Ve bulur** *(Kimi?)* اللهَ **Allah'ı** *(Nerede bulur?)* عِنْدَهُ **Onun yanında** أَيْ عِنْدَ حِسَابِهِ Yani amelinin yanında فَوَفَّاهُ **Allah ise tastamam görmüştür** *(Neyi?)* عَمَلِهِ **Onun hesabını** أَيْ جَازَاهُ Yani Ona karşılık vermiştir *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ Ameli üzerine *(Nerede karşılık vermiştir?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* سَرِيعُ الْحِسَابِ **Hesabı çabucak görendir** أَيِ الْمُجَازَاةِ Yani karşılıklandırmayı

40. أَوْ **Veya** كَظُلُمَاتٍ **Karanlıklar gibidir** *(Nerede olan?)* فِي بَحْرٍ **Denizde** *(Öyle deniz ki)* لُجِّيٍّ **Engin** عَمِيقٍ Derin *(Yine öyle deniz ki)* يَغْشَاهُ **Onu kaplıyor** *(Ne kaplıyor?)* مَوْجٌ **Dalga** *(Öyle dalga ki)* مِنْ فَوْقِهِ **Onun üstünde vardır** أَيِ الْمَوْجِ Yani dalganın *(Ne vardır?)* مَوْجٌ **Dalga vardır** *(Öyle dalga ki)* مِنْ فَوْقِهِ **Onun üstünde vardır** أَيِ الْمَوْجِ الثَّانِي Yani ikinci dalganın *(Ne vardır?)* سَحَابٌ غَيْمٌ **Bulut** هٰذِهِ Bunlar *(Nedir?)* ظُلُمَاتٌ **Karanlıklardır** *(Öyle karanlıklar ki?)* بَعْضُهَا **Onların bazısı** *(Nedir?)* فَوْقَ بَعْضٍ **Bazısının üstündedir** ظُلْمَةُ الْبَحْرِ Denizin karanlığı ile وَظُلْمَةُ الْمَوْجِ الْأَوَّلِ Birinci dalganın karanlığı *(Daha?)* وَظُلْمَةُ الثَّانِي İkinci dalganın karanlığı ile وَظُلْمَةُ السَّحَابِ Bulutun karanlığı إِذَا أَخْرَجَ **Uzattığı**

zaman *(Kim?)* النَّاظِرُ Bakan *(Neyi uzattığı zaman?)* يَدَهُ **Elini** *(Nerede?)* فِي هٰذِهِ الظُّلُمَاتِ Bu karanlıkların içinde لَمْ يَكَدْ يَرَاهَا **Nerdeyse onu göremez** أَيْ لَمْ يَقْرُبْ Yani yaklaşamaz *(Neye?)* مِنْ رُؤْيَتِهَا Onu görmeye وَمَنْ **Her kim** لَمْ يَجْعَلِ **Vermediyse** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kime vermediyse?)* لَهُ **Ona** *(Ne vermediyse?)* نُورًا **Nur** فَمَا لَهُ **Onun için yoktur** *(Ne yoktur?)* مِنْ نُورٍ **Bir nur** أَيْ Yani مَنْ Kim ki لَمْ يَهْدِهِ Onu hidayete eriştirmedi *(Kim?)* اللهُ Allah لَمْ يَهْتَدِ Hidayet bulmaz

41. اَلَمْ تَرَ **Görmez misin?** اَنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** يُسَبِّحُ **Tesbih ediyor** *(Kimi?)* لَهُ **O Allah'ı** *(Kim tesbih ediyor?)* مَنْ **O kimse ki** فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdedir** *(Daha neredendir?)* وَالْاَرْضِ **Ve yerlerdedir** وَمِنَ التَّسْبِيحِ Tesbihtendir *(Ne?)* صَلَاةٌ Namaz *(Daha kim?)* وَالطَّيْرُ **Kuşlar** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ طَائِرٍ / طَائِر kelimesinin cemisidir *(Nerede uçan?)* بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ Gök ile yer arasında *(O kuşlar ne oldukları halde?)* صَافَّاتٍ **Kanatlarını açıp uçtukları halde** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir بَاسِطَاتٍ Açıcı oldukları halde *(Neyi?)* أَجْنِحَتَهُنَّ Kanatlarını كُلٌّ **Hepsi** قَدْ عَلِمَ **Muhakkak bildi** *(Kim?)* اللهُ Allah *(Neyi?)* صَلَاتَهُ **Onun duasını** *(Daha neyini bildi?)* وَتَسْبِيحَهُ **Ve tesbihini** وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Bilicidir** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyleri ki** يَفْعَلُونَ **Yapıyorlar** فِيهِ Burada vardır *(Ne vardır?)* تَغْلِيبُ الْعَاقِلِ Akıllıları galip kılmak

42. وَلِلّٰهِ **Allah içindir** *(Ne?)* مُلْكُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin mülkü** *(Daha nerenin?)* وَالْاَرْضِ **Ve yerin** خَزَائِنُ الْمَطَرِ وَالرِّزْقِ Yağmur ve rızık hazineleri *(Daha?)* وَالنَّبَاتِ nebat hazineleri وَاِلَى اللهِ **Onadır** *(Ne?)* الْمَصِيرُ **Varış** الْمَرْجِعُ Dönüş

43. اَلَمْ تَرَ **Görmez misin?** اَنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** يُزْجِي **Sürüyor** *(Neyi)* سَحَابًا **Bulutu** يَسُوقُهُ Onu sevk ediyor *(Nasıl?)* بِرِفْقٍ Yavaşça ثُمَّ **Sonra** يُؤَلِّفُ **Bir araya getiriyor** *(Neyi?)* بَيْنَهُ **Arasını** يَضُمُّ بَعْضَهُ Bazısını katıyor *(Nereye?)* إِلٰى بَعْضٍ Bazısına فَيَجْعَلُ Ve yapıyor *(Neyi?)* الْقِطَعَ الْمُتَفَرِّقَةَ Farklı parçaları *(Ne yapıyor?)* قِطْعَةً Bir parça وَاحِدَةً ثُمَّ **Sonra** يَجْعَلُهُ **Onu yığıyor** *(Nereye?)* رُكَامًا **Üst üste** بَعْضَهُ فَوْقَ بَعْضٍ Bazısını bazısının üstüne فَتَرَى **Sen görürsün** *(Neyi?)* الْوَدْقَ **Yağmuru** الْمَطَرَ Yağmuru *(Yağmuru ne görürsün?)* يَخْرُجُ **Çıkıyor** *(Neden çıkıyor?)* مِنْ خِلَالِهِ **Onun arala-rından** مَخَارِجِهِ Çıkacağı yerden وَيُنَزِّلُ **Ve yağdırıyor** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Gökten bedel?)* جِبَالٍ –زَائِدَةٌ– مِنْ **Dağlardan,** Min zaittir *(Öyle dağlar ki)* فِيهَا **Orada olan** فِي السَّمَاءِ Gökte olan *(Bu kelime nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir *(Ne ile?)* بِإِعَادَةِ الْجَارِّ Harfi cer'in iadesiyle *(Neden yağdırıyor?)* مِنْ بَرَدٍ **Doludan** أَيْ Yani بَعْضَهُ

Onun bazısını فَيُصِيبُ **İsabet ettirir** *(Neyi?)* بِهِ **O doluyu** *(Kime?)* مَنْ **O kişiye ki** يَشَاءُ **Diliyor** وَيَصْرِفُهُ **Ve onu uzak tutuyor** *(Kimden uzak tutuyor ?)* عَنْ مَنْ **O kişiden ki** يَشَاءُ **Diliyor** يَكَادُ **Nerdeyse** يَقْرُبُ Yakındır سَنَا بَرْقِهِ **Onun şimşeğinin ışığı** لُمْعَانُهُ Parıltısı يَذْهَبُ **Alır** *(Neyi?)* بِالْأَبْصَارِ **Gözleri** *(Öyle gözleri ki?)* النَّاظِرَةِ لَهُ Ona bakan أَيْ يَخْطَفُهَا Yani onu birden çekip alır

﴿يُقَلِّبُ اللهُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ﴾ أَيْ يَأْتِي بِكُلٍّ مِنْهُمَا بَدَلَ الْآخَرِ ﴿إِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ التَّقْلِيبِ ﴿لَعِبْرَةً﴾ دَلَالَةً ﴿لِأُولِي الْأَبْصَارِ ﴿٤٤﴾﴾ لِأَصْحَابِ الْبَصَائِرِ عَلَى قُدْرَةِ اللهِ تَعَالَى ﴿وَاللهُ خَلَقَ كُلَّ دَآبَّةٍ﴾ اَىْ حَيَوَانٍ ﴿مِنْ مَآءٍ﴾ اَىْ نُطْفَةٍ ﴿فَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى بَطْنِهِ﴾ كَالْحَيَّاتِ وَالْهَوَامِّ ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى رِجْلَيْنِ﴾ كَالْإِنْسَانِ وَالطَّيْرِ ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَىٰ اَرْبَعٍ﴾ كَالْبَهَائِمِ وَالْأَنْعَامِ ﴿يَخْلُقُ اللهُ مَا يَشَآءُ إِنَّ اللهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤٥﴾﴾ ﴿لَقَدْ اَنْزَلْنَآ اٰيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍ﴾ اَىْ بَيِّنَاتٍ هِيَ الْقُرْآنُ ﴿وَاللهُ يَهْدِي مَنْ يَشَآءُ اِلٰى صِرَاطٍ﴾ طَرِيقٍ ﴿مُسْتَقِيمٍ ﴿٤٦﴾﴾ اَىْ دِينِ الْإِسْلَامِ ﴿وَيَقُولُونَ﴾ اَيِ الْمُنَافِقُونَ ﴿اٰمَنَّا﴾ صَدَّقْنَا ﴿بِاللهِ﴾ بِتَوْحِيدِهِ ﴿وَبِالرَّسُولِ﴾ مُحَمَّدٍ ﴿وَاَطَعْنَا﴾ هُمَا فِيمَا حَكَمَا بِهِ ﴿ثُمَّ يَتَوَلّٰى﴾ يُعْرِضُ ﴿فَرِيقٌ مِنْهُمْ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ﴾ عَنْهُ ﴿وَمَا اُولٰٓئِكَ﴾ الْمُعْرِضُونَ ﴿بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾﴾ الْمَعْهُودِينَ الْمُوَافِقِ قُلُوبُهُمْ لِأَلْسِنَتِهِمْ ﴿وَاِذَا دُعُوٓا اِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ﴾ الْمُبَلِّغِ عَنْهُ ﴿لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ اِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٤٨﴾﴾ عَنِ الْمَجِيءِ إِلَيْهِ ﴿وَاِنْ يَكُنْ لَهُمُ الْحَقُّ يَاْتُوٓا اِلَيْهِ مُذْعِنِينَ ﴿٤٩﴾﴾ مُسْرِعِينَ طَائِعِينَ ﴿اَفِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ﴾ كُفْرٌ ﴿اَمِ ارْتَابُوٓا﴾ أَيْ شَكُّوا فِي نُبُوَّتِهِ ﴿اَمْ يَخَافُونَ اَنْ يَحِيفَ اللهُ عَلَيْهِمْ وَرَسُولُهُ﴾ فِي الْحُكْمِ أَيْ فَيَظْلِمُوا فِيهِ لَا ﴿بَلْ اُولٰٓئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٥٠﴾﴾ بِالْإِعْرَاضِ عَنْهُ ﴿إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ اِذَا دُعُوٓا اِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ﴾ فَالْقَوْلُ اللَّائِقُ بِهِمْ ﴿اَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا﴾ بِالْإِجَابَةِ ﴿وَاُولٰٓئِكَ﴾ حِينَئِذٍ ﴿هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥١﴾﴾ النَّاجُونَ ﴿وَمَنْ يُطِعِ اللهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشَ اللهَ﴾ يَخَافُهُ ﴿وَيَتَّقْهِ﴾ بِسُكُونِ الْهَاءِ وَكَسْرِهَا [وَيَتَّقْهِ] بِأَنْ يُطِيعَهُ ﴿فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَآئِزُونَ ﴿٥٢﴾﴾ بِالْجَنَّةِ ﴿وَاَقْسَمُوا بِاللهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ﴾ غَايَتَهَا ﴿لَئِنْ اَمَرْتَهُمْ﴾ بِالْجِهَادِ ﴿لَيَخْرُجُنَّ قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿لَا تُقْسِمُوا طَاعَةٌ مَعْرُوفَةٌ﴾ لِلنَّبِيِّ خَيْرٌ مِنْ قَسَمِكُمُ الَّذِي لَا تُصَدِّقُونَ فِيهِ ﴿إِنَّ اللهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٥٣﴾﴾ مِنْ طَاعَتِكُمْ بِالْقَوْلِ وَمُخَالَفَتِكُمْ بِالْفِعْلِ

TÜRKÇE ANLAMI

44. **Allah geceyi ve gündüzü çeviriyor,** her birini diğerinin yerine getiriyor. **Şüphe yok ki, bunda,** birini diğerinin yerine getirmesinde **gözleri olanlar,** Allah tealanın kudretine dair basiret sahibi olanlar **için elbette bir ibret,** delalet **vardır.**

45. **Ve Allah her canlıyı bir sudan,** meniden **yarattı. Onlardan kimisi** -yılan ve haşerelerde olduğu gibi- **karnı üstüne yürüyor, kimisi** -insanlar ve kuşlarda olduğu gibi- **iki ayak üzerine yürüyor ve onlardan kimisi**

de -koyunlar, davarlar ve develerde olduğu gibi- **dört ayak üzerine yürüyor. Allah dilediğini yaratır. Şüphe yok ki Allah, her şey üzerine tamamıyla gücü yetendir.**

46. **Kasem olsun ki, açık açık beyan eden ayetler,** Kur'ân'ı **indirdik ve Allah dilediği kimseyi dosdoğru bir yol** olan İslam'**a iletir.**

47. **Ve** Münafıklar **derler ki: «Allah**'ın bir olduğun**a ve Peygamber** Muhammed'**e inandık ve** hükmettikleri şeylerde onlara **itaat ettik.» Bundan sonra onlardan bir taife** bu hükümden **yüz çevirirler. O** yüz çevirenler **mümin, değildirler,** o bildiğin "kalpleri dillerine uygun düşen kimseler"den değildirdirler.

48. **Aralarında hükmetmesi için Allah'a ve** O'ndan tebliğ eden **Resulüne davet edildikleri vakit de onlardan bir fırka** ona gelmekten **kaçıverirler.**

49. **Ve eğer hak kendilerinin lehine ise ona boyun eğerek** hemen **geliverirler.**

50. **Onların kalplerinde bir hastalık,** küfür **mü var? Yoksa** onun peygamber oluşunda **şüphe mi ediyorlar? Yoksa onlar, Allah'ın ve Peygamberinin** verdikleri hükümde **haksızlık edeceklerinden** ve böylece zulme uğrayacaklarından **mı korkuyorlar?** Hayır! **Bilakis onlar** bundan yüz çevirmek suretiyle **zulmeden kimselerdir.**

51. **Aralarında hükmetmek için Allah'a ve Peygamberine davet edildikleri vakit müminlerin** kendilerine layık olan **sözleri ancak, «İşittik ve** icabet ederek **itaat ettik» demeleridir. İşte** o vakit **felâha ermiş olanlar,** kurtulanlar **da ancak onlardır.**

52. **Ve her kim Allah'a ve resulüne itaat eder ve Allah'tan da korkup**[1] **da** kendisine itaat etmek suretiyle **O'ndan sakınırsa işte** cenneti **kazananlar ancak onlardır.**

53. **Ve Allah'a en ağır,** en büyük **yeminleriyle yemin ederler ki, eğer onlara** cihadı **emredersen elbette çıkacaklardır.** Onlara **de ki: «Yemin etmeyin. Bilinmiş bir itaat,** tutmayacağınız bir yeminden daha iyidir. **Şüphe yok ki, Allah yaptıklarınızdan,** sözlü itaatinizden ve fiili muhalefetinizden **haberdardır.»**

KELİME ANLAMI

44. يُقَلِّبُ **Çeviriyor** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi çeviriyor ?)* اللَّيْلَ **Geceyi** *(Daha neyi?)* وَالنَّهَارَ **Gündüzü** أَيْ يَأْتِي Yani getirir *(Neyi?)* بِكُلِّ مِنْهُمَا O ikisinden her birini بَدَلَ الْآخَرِ Diğerinin yerine إِنَّ **Muhakkak ki** فِي ذٰلِكَ التَّقْلِيبِ **Bunda**, bu çevirmede **vardır**

[1] يتقه fiilindeki ه harfi hem sükun ile hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi وَيَتَّقْهِ şeklinde) kesre ile okunmuştur.

(Ne vardır?) لَعِبْرَةً **İbret vardır** دَلَالَةٌ İşaret *(Kim için?)* لِأُولِي الْأَبْصَارِ **Gözleri olanlar için** لِأَصْحَابِ الْبَصَائِرِ Basiret sahibi olanlar için *(Neye dair bir ibret vardır?)* عَلٰى قُدْرَةِ اللهِ تَعَالٰى Allah Teala'nın kudretine

45. وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* خَلَقَ **Yaratmıştır** *(Neyi?)* كُلَّ دَابَّةٍ **Her hayvanı** اَىْ حَيَوَانٍ Yani canlıyı *(Neden yaratmıştır?)* مِنْ مَاءٍ **Sudan** اَىْ نُطْفَةٍ Yani meniden فَمِنْهُمْ **Onlardan vardır** *(Kim?)* مَنْ **Öyleleri ki** يَمْشِي **Yürüyor** *(Ne üzerinde?)* عَلٰى بَطْنِهٖ **Karnı üzerinde** *(Ne gibi?)* كَالْحَيَّاتِ وَالْهَوَامِّ Yılanlar ve haşereler gibi *(Daha?)* وَمِنْهُمْ **Ve onlardan vardır** *(Kim?)* مَنْ **Öyleleri ki** يَمْشِي **Yürüyor** *(Ne üzerine?)* عَلٰى رِجْلَيْنِ **İki ayağı üzerine** *(Ne gibi?)* كَالْإِنْسَانِ وَالطَّيْرِ İnsanlar ve kuşlar gibi *(Daha?)* وَمِنْهُمْ **Ve onlardan vardır** *(Kim?)* مَنْ **Öyleleri ki** يَمْشِي **Yürüyor** *(Ne üzerine?)* عَلٰى اَرْبَعٍ **Dört ayağı üzerine** *(Ne gibi?)* كَالْبَهَائِمِ وَالْأَنْعَامِ Koyunlar, davarlar ve develer gibi يَخْلُقُ **Yaratır** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi yaratır?)* مَا **O şeyi ki** يَشَاءُ **Diliyor** اِنَّ **Muhakkak** اللهَ **Allah** *(Ne üzerine?)* عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şey üzerine** *(Nedir?)* قَدِيرٌ **Kadirdir**

46. لَقَدْ **Andolsun ki** اَنْزَلْنَا **Biz indirdik** *(Ne indirdik?)* اٰيَاتٍ **Ayetler** *(Öyle ayetler ki?)* مُبَيِّنَاتٍ **Açık seçik bildiren** اَىْ بَيِّنَاتٍ Yani beyyineler هِيَ الْقُرْآنُ O da Kur'an'dır وَاللهُ **Ve Allah** *(Nedir?)* يَهْدِي **Ulaştırır** *(Kimi?)* مَنْ يَشَاءُ **Dilediğini** *(Nereye?)* اِلٰى صِرَاطٍ طَرِيقٍ **Bir yola ki** مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru** اَىْ دِينِ الْإِسْلَامِ Yani İslam dinine

47. وَيَقُولُونَ **Diyorlar** اَىِ الْمُنَافِقُونَ Yani münafıklar *(Ne diyorlar?)* اٰمَنَّا **İman ettik** صَدَّقْنَا Tasdik ettik *(Kime iman ettik?)* بِاللهِ **Allah'a** بِتَوْحِيدِهٖ Onun tek olduğuna *(Daha kime?)* وَبِالرَّسُولِ **Peygamber'e** مُحَمَّدٍ Muhammed (s.a.v.)'e *(Daha ne diyorlar?)* وَاَطَعْنَا **Ve itaat ettik** *(Kime?)* هُمَا O ikisine *(Nerede?)* فِيمَا حَكَمَا بِهٖ O ikisinin hükmettiği konularda ثُمَّ **Sonra** يَتَوَلّٰى **Yan çizdi** يُعْرِضُ Yüz çevirdi *(Kim yan çizdi?)* فَرِيقٌ **Bir grup** *(Kimlerden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ **Bundan sonra** *(Neden?)* عَنْهُ O sözlerinden وَمَا اُولٰٓئِكَ **Onlar değillerdir** الْمُعْرِضُونَ O yüz çevirenler *(Ne değillerdir?)* بِالْمُؤْمِنِينَ **İman ediciler** الْمَعْهُودِينَ Sözlerini tutan kimseler değillerdir *(Öyle kimseler ki)* الْمُوَافِقِ قُلُوبُهُمْ Kalpleri uygun olan *(Neye?)* لِأَلْسِنَتِهِمْ Dillerine

48. وَاِذَا دُعُوا **Çağırıldıklarında** *(Kime çağırıldıklarında?)* اِلَى اللهِ **Allah'a** *(Daha?)* وَرَسُولِهٖ **Ve resu-lüne** *(Öyle resul ki)* عَنْهُ الْمُبَلِّغِ Ondan tebliğ eden *(Niçin çağırıldıklarında?)* لِيَحْكُمَ **Hükmetmesi için** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** اِذَا فَرِيقٌ **Birde bakarsın ki bir grup** *(Kimlerden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Nedirler?)* مُعْرِضُونَ

Yüz çevirmişlerdir *(Neden yüz çevirmişlerdir?)* عَنِ الْمَجِيءِ إِلَيْهِ Ona gelmekten

49. وَإِنْ **Şayet ise** *(Ne ise?)* يَكُنْ **Olur ise** *(Kim için olursa?)* لَهُمُ **Onlar için** *(Ne olur ise?)* الْحَقُّ **Gerçek** يَأْتُوا **Gelirler** *(Neye?)* إِلَيْهِ **O gerçeğe** *(Ne oldukları halde?)* مُذْعِنِينَ **Boyun eğici oldukları halde** مُسْرِعِينَ Süratli oldukları halde طَائِعِينَ İtaat edici oldukları halde

50. أَفِي قُلُوبِهِمْ **Kalplerinde var mıdır?** *(Ne?)* مَرَضٌ **Hastalık** كُفْرٌ Küfür أَمْ **Yoksa** ارْتَابُوا **Kuşkulandılar mı?** أَيْ شَكُّوا Yani şüpheye mi düştüler? *(Nerede?)* فِي نُبُوَّتِهِ Onun peygamberliğinde أَمْ **Yoksa** يَخَافُونَ **Korkuyorlar mı?** *(Neden?)* أَنْ يَحِيفَ **Haksızlık yapmasından** *(Kimin?)* اللهُ **Allah'ın** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** *(Daha kimin?)* وَرَسُولُهُ **Ve resulünün** *(Nerede?)* فِي الْحُكْمِ Verdikleri hükümlerde أَيْ فَيَظْلِمُوا فِيهِ Yani dolayısıyla zülüm mü görüyorlar? لَا Hayır! بَلْ **Bilakis** أُولَئِكَ **İşte onlardır** هُمُ **Onlar** *(Nedirler?)* الظَّالِمُونَ **Zalim-dirler** *(Ne ile?)* بِالْإِعْرَاضِ عَنْهُ Ondan yüz çevirmekle

51. إِنَّمَا **Ancak** كَانَ **Oldu** *(Ne oldu?)* قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerin sözü** *(Ne zaman?)* إِذَا دُعُوا **Davet edildiklerinde** *(Kime?)* إِلَى اللهِ **Allah'a** *(Daha kime?)* وَرَسُولِهِ **Ve resulüne** *(Ne için davet edildiklerinde?)* لِيَحْكُمَ **Hükmetmesi için** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** أَنْ يَقُولُوا فَالْقَوْلُ اللَّائِقُ بِهِمْ Onlara layık olan söz *(Nedir?)* **Demeleridir** *(Ne demeleridir?)* سَمِعْنَا **İşittik** *(Daha?)* وَأَطَعْنَا **İtaat ettik** *(Ne ile?)* بِالْإِجَابَةِ İcabet ederek وَأُولَئِكَ **İşte onlardır** *(Ne zaman?)* حِينَئِذٍ İcabet ettiklerinde هُمُ **Onlar** *(Nedirler?)* الْمُفْلِحُونَ **Felah bulucu olanlar** النَّاجُونَ Kurtuluşa erenler

52. وَمَنْ **Her kim** يُطِعِ **İtaat ederse** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** *(Daha?)* وَرَسُولَهُ **Ve resulüne** *(Daha ne yaparsa?)* وَيَخْشَ **Ve saygı duyarsa** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** يَخَافْهُ Ondan korkarsa *(Daha ne yaparsa?)* وَيَتَّقْهِ **Ondan sakınırsa** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِسُكُونِ الْهَاءِ He'nin sükunu ile *(Daha ne ile?)* وَكَسْرِهَا Ve sresiyle [وَيَتَّقْهِ] *(Ne ile ondan sakınırsa?)* بِأَنْ يُطِيعَهُ Ona boyun eğmekle فَأُولَئِكَ **İşte onlar da** هُمُ **Onlar** *(Nedirler?)* الْفَائِزُونَ **Mutluluğa erenler** *(Ne ile?)* بِالْجَنَّةِ Cennetle

53. وَأَقْسَمُوا **Yemin ettiler** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** *(Ne ile?)* جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ **Yeminlerinin en kuvvetlisiyle** غَايَتَهَا En büyüğüyle لَئِنْ **Andolsun ki şayet** أَمَرْتَهُمْ **Onlara emredersen** *(Neyi?)* بِالْجِهَادِ Cihadı لَيَخْرُجُنَّ **Kesin çıkacaklar** قُلْ **De ki** لَهُمْ

Onlara لَا تُقْسِمُوا **Yemin etmeyin** طَاعَةٌ **Bir itaat** *(Öyle itaat ki)* مَعْرُوفَةٌ **Bilinen** *(Kime itaat?)* لِلنَّبِيِّ Peygambere *(O itaat nedir?)* خَيْرٌ مِنْ قَسَمِكُمْ Yemininizden hayırlıdır الَّذِي O yemin ki لَا تُصَدِّقُونَ فِيهِ Onda sadık kalmayacaksınız اِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* خَبِيرٌ **Haberdardır** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyleri ki** تَعْمَلُوْنَ **Yapıyorsunuz** *(Onlar da neden ibarettir?)* مِنْ طَاعَتِكُمْ بِالْقَوْلِ Sözle itaat etmenizden *(Daha?)* وَمُخَالَفَتِكُمْ بِالْفِعْلِ Tersini yapmanızdan

﴿قُلْ اَطِيعُوا اللهَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ فَاِنْ تَوَلَّوْا﴾ عَنْ طَاعَتِهِ بِحَذْفِ إِحْدَى التَّاءَيْنِ خِطَابٌ لَهُمْ ﴿فَاِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ﴾ مِنَ التَّبْلِيغِ ﴿وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ﴾ مِنْ طَاعَتِهِ ﴿وَاِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ اِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٥٤﴾﴾ أَيِ التَّبْلِيغُ الْبَيِّنُ ﴿وَعَدَ اللهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْاَرْضِ﴾ بَدَلٌ مِنَ الْكُفَّارِ ﴿كَمَا اسْتَخْلَفَ﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَالْمَفْعُولِ ﴿الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ بَدَلٌ مِنَ الْجَبَابِرَةِ ﴿وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضٰى لَهُمْ﴾ وَهُوَ الْإِسْلَامُ بِأَنْ يُظْهِرَهُ عَلَى جَمِيعِ الْأَدْيَانِ وَيُوَسِّعَ لَهُمْ فِي الْبِلَادِ فَيَمْلِكُوهَا ﴿وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ﴾ مِنَ الْكُفَّارِ ﴿اَمْنًا﴾ وَقَدْ أَنْجَزَ اللهُ وَعْدَهُ لَهُمْ بِمَا ذُكِرَ وَأَثْنَى عَلَيْهِمْ بِقَوْلِهِ ﴿يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا﴾ هُوَ مُسْتَأْنَفٌ فِي حُكْمِ التَّعْلِيلِ ﴿وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذٰلِكَ﴾ الْإِنْعَامِ مِنْهُمْ بِهِ ﴿فَاُولٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٥٥﴾﴾ وَأَوَّلُ مَنْ كَفَرَ بِهِ قَتَلَةُ عُثْمَانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَصَارُوا يَقْتَتِلُونَ بَعْدَ أَنْ كَانُوا إِخْوَانًا ﴿وَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٥٦﴾﴾ اَيْ رَجَاءَ الرَّحْمَةِ ﴿لَا تَحْسَبَنَّ﴾ بِالْفَوْقَانِيَّةِ وَالتَّحْتَانِيَّةِ وَالْفَاعِلُ الرَّسُولُ ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا مُعْجِزِينَ﴾ لَنَا ﴿فِي الْاَرْضِ﴾ بِأَنْ يَفُوتُونَا ﴿وَمَاْوٰيهُمُ﴾ مَرْجِعُهُمْ ﴿النَّارُ وَلَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٥٧﴾﴾ الْمَرْجِعُ هِيَ ﴿يٰٓاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لِيَسْتَاْذِنْكُمُ الَّذِينَ مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ﴾ مِنَ الْعَبِيدِ وَالْإِمَاءِ ﴿وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ﴾ مِنَ الْأَحْرَارِ وَعَرِفُوا أَمْرَ النِّسَاءِ ﴿ثَلَاثَ مَرَّاتٍ﴾ فِي ثَلَاثَةِ أَوْقَاتٍ ﴿مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهِيرَةِ﴾ اَيْ وَقْتَ الظُّهْرِ ﴿وَمِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ﴾ بِالرَّفْعِ خَبَرُ مُبْتَدَإٍ مُقَدَّرٍ بَعْدَهُ مُضَافٌ وَقَامَ الْمُضَافُ إِلَيْهِ مَقَامَهُ هِيَ أَوْقَاتٌ أَوْ بِالنَّصْبِ بِتَقْدِيرِ أَوْقَاتَ مَنْصُوبًا بَدَلًا مِنْ مَحَلِّ مَا قَبْلَهُ قَامَ الْمُضَافُ إِلَيْهِ مَقَامَهُ وَهِيَ لِإِلْقَاءِ الثِّيَابِ تَبْدُو فِيهَا الْعَوْرَاتُ ﴿لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ﴾ اَلْمَمَالِيكِ وَالصِّبْيَانِ ﴿جُنَاحٌ﴾ فِي الدُّخُولِ عَلَيْكُمْ بِغَيْرِ اسْتِئْذَانٍ ﴿بَعْدَهُنَّ﴾ بَعْدَ الْأَوْقَاتِ الثَّلَاثَةِ هُمْ ﴿طَوَّافُونَ عَلَيْكُمْ﴾ لِلْخِدْمَةِ ﴿بَعْضُكُمْ﴾ طَائِفٌ ﴿عَلٰى بَعْضٍ﴾ وَالْجُمْلَةُ مُؤَكِّدَةٌ لِمَا قَبْلَهَا ﴿كَذٰلِكَ﴾ كَمَا بَيَّنَ مَا ذُكِرَ ﴿يُبَيِّنُ اللهُ لَكُمُ الْاٰيَاتِ﴾ أَيِ الْأَحْكَامِ ﴿وَاللهُ عَلِيمٌ﴾ بِأُمُورِ خَلْقِهِ ﴿حَكِيمٌ ﴿٥٨﴾﴾ بِمَا دَبَّرَهُ لَهُمْ وَآيَةُ الْاِسْتِئْذَانِ قِيلَ مَنْسُوخَةٌ وَقِيلَ لَا وَلٰكِنْ تَهَاوَنَ النَّاسُ فِي تَرْكِ الْاِسْتِئْذَانِ

TÜRKÇE ANLAMI

54. De ki: «Allah'a itaat edin, Peygambere itaat edin.» Eğer itaat

etmekten **yüz çevirirseniz**[1] **artık O'nun üzerine olan, (O'na) yüklenmiş olan** tebliğ**dir ve sizin üzerinize düşen de, size yüklenmiş olan** itaat**tir. Eğer O'na itaat ederseniz hidayete erersiniz. Peygamber üzerine (ait olan vazife) ise apaçık tebliğden başka bir şey değildir.**

55. **Allah, sizlerden iman edip iyi davranışlarda bulunanlara, kendilerinden öncekileri,** İsrailoğullarını zorbaların yerine **sahip ve hâkim kıldığı gibi**[2] **onları da** kâfirlerin yerine **yeryüzüne sahip ve hâkim kılacağını, onlar için razı olduğu** İslam **dini**ni tüm dinler üzerine galip kılmak ve kendileri için yurtlarını genişletmek suretiyle **onların iyiliğine yerleştirip koruyacağını vaat etti.** Böylece onlar yeryüzüne sahip olurlar. **Ayrıca** kâfirlerden **korkmalarından sonra, bunun yerine onlara güven sağlayacağını (vâdetti.)** Nitekim Cenabı Hak vaat ettiği bu şeyleri yerine getirmiş ve onları şöyle övmüştür: **Çünkü onlar bana kulluk ederler; hiçbir şeyi bana eş tutmazlar.**[3] **Artık bundan,** bu nimet vermeden **sonra** aralarından **kim** bu nimet vermeye karşı **nankörlük ederse, işte bunlar asıl fasıklar onlardır.** Bu nimet vermeye karşı ilk nankörlük edenler Hz. Osman'ın(r.a.) katilleridir. Onlar önceden kardeş iken birbirleriyle savaşmaya başlamışlardı.

56. **Namazı doşdoğru kılın, zekâtı verin ve Peygambere itaat edin ki, merhamet olunasınız.** Yani merhametini ummak için bunları yapın.

57. **Sakın kâfirleri yeryüzünde** bizden kaçmak suretiyle Bizi **aciz bırakacak kimseler sanma**[4]**! Onların varacakları yer ateştir. Ne kötü varacak yer** o ateş!

58. **Ey iman edenler! Ellerinizin sahip oldukları** köle ve cariyeler **ve siz** hürler**den olup da henüz buluğ çağına ermemiş** fakat kadınların farkında **olanlar** üç ayrı vakitte **üç defa izin istesinler; sabah namazından önce ve öğle vaktinde elbiselerinizi çıkardığınız sırada ve yatsı namazından sonra. (Bunlar) Sizin için üç avrettir.**[5] Bu vakitler elbislerin çıkarıldığı ve avret yerlerin gizlenmediği vakitlerdir. **Bunların,** bu üç vaktin **dışında ne size ne de onlara,** köleler ve çocuklara **bir günah yoktur. Onlar** hizmet için **sizin yanınıza girerler; kiminiz kiminizin yanına girer.**[6] **İşte Allah ayetleri,** hükümleri **size böyle** gerideki

---

[1] تَوَلَّوْا kelimesindeki iki تـ harfinden biri hazfedilmiştir. Hitap onlaradır.

[2] اسْتَخْلَفَ fiili hem malum, hem de meçhul olarak okunmuştur.

[3] Bu cümle talil hükmünde olan istinaf cümlesidir.

[4] لَا تَحْسَبَنَّ fiili hem تـ harfiyle hem de يـ harfiyle okunmuştur. (Her iki durumda da) fail "Hz. Peygamber"dir.

[5] ثَلَاثُ kelimesi raf ile okunduğunda, kendisinden sonra, 'muzaf-ı ileyhi kendisinin yerine geçmiş bir muzaf takdir edilen' mübtedanın haberidir. Takdir, هِيَ أَوْقَاتُ şeklindedir. Ayrıca ثَلَاثَ kelimesi, 'muzaf-ı ileyhi kendisinin yerine geçmiş ve önceki zarflardan bedel olarak mensup olan أَوْقَاتَ kelimesi takdir edilerek mensup olarak da okunmuştur.

[6] بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ cümlesi önceki cümleyi tekit eder.

leri açıkladığı gibi **açıklar. Allah** yarattıklarının işlerini **bilendir,** onlar için yürürlüğe koyduğu şeylerde **hikmet sahibidir.** "İzin alma ayeti"nin mensuh olduğu da; mensuh olmayıp insanların izin almayı terk etmek suretiyle bu konuda gevşeklik gösterdikleri de söylenmiştir.

KELİME ANLAMI

54. قُلْ **De ki** اَطِيعُوا **İtaat edin** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** *(Daha?)* وَاَطِيعُوا **Ve itaat edin** *(Kime?)* الرَّسُولَ **Peygamber'e** فَإِنْ **Şayet** تَوَلَّوْا **Yüz çevirirseniz** *(Neden?)* عَنْ طَاعَتِهِ Ona boyun eğmekten *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِحَذْفِ إِحْدَى التَّاءَيْنِ İki te'den birinin hazfedilmesiyle *(Bu söz nedir?)* خِطَابٌ لَهُمْ Onlara hitaptır فَإِنَّمَا **Ancak** عَلَيْهِ **Onun üzerinedir** *(Ne?)* مَا **O şey ki** حُمِّلَ **Yüklenildi** *(Neden?)* مِنَ التَّبْلِيغِ Tebliğden وَعَلَيْكُمْ **Ve sizin üzerinizedir** *(Ne?)* مَا **O şey ki** حُمِّلْتُمْ **Yükletildiniz** *(Neden?)* مِنْ طَاعَتِهِ Ona itaat etmekten وَإِنْ **Şayet** تُطِيعُوهُ **İtaat ederseniz** *(Kime?)* **Ona** تَهْتَدُوا **Hidayete erersiniz** وَمَا عَلَى الرَّسُولِ **Peygamber üzerinde yoktur** إِلَّا **Ancak vardır** *(Ne vardır?)* الْبَلَاغُ **Tebliğ** *(öyle tebliğ ki)* الْمُبِينُ **Apaçık** أَيِ التَّبْلِيغُ الْبَيِّنُ Yani açık seçik tebliğ

55. وَعَدَ **Vâdetti** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kime?)* الَّذِينَ **O kimselere ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Daha ne yaptılar?)* وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Ne işlediler?)* الصَّالِحَاتِ **Salih ameller** *(Neyi vâdetti?)* لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ **Onları sahip yapacağını** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** بَدَلًا مِنَ الْكُفَّارِ Kafirlerin yerine *(Ne gibi?)* كَمَا اسْتَخْلَفَ **Sahip yaptığı gibi** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَالْمَفْعُولِ Malum ve meçhul kalıbıyla *(Kimi?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan öncedirler** *(Onlar da kimlerdendir?)* بَدَلًا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarından الْجَبَابِرَةِ Zorbaların yerine *(Daha neyi vâdetti?)* وَلَيُمَكِّنَنَّ **Yerleştireceğini** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Neyi?)* دِينَهُمْ **Onların dinlerini** الَّذِي **Öyle dinleri ki** ارْتَضٰى **Seçti** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** وَهُوَ الْإِسْلَامُ O da İslam'dır *(Ne şekilde?)* بِأَنْ يُظْهِرَهُ Onu temayüz ettirerek *(Ne üzerine?)* عَلَى جَمِيعِ الْأَدْيَانِ Bütün dinler üzerine وَيُوَسِّعَ Ve genişletmekle *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Ne konuda genişletmekle?)* فِي الْبِلَادِ Yurtları hususunda فَيَمْلِكُو Böylece malik olurlar *(Neye?)* هَا O yeryüzüne *(Daha neyi vâdetti?)* وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ **Onlara sağlayacağını** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ Şeddesiz ve şeddeli *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ **Korkularından sonra** *(Kimlerden?)*

مِنَ الْكُفَّارِ Kafirlerden *(Ne sağlayacağını?)* اَمْنًا **Emniyet** وَقَدْ أَنْجَزَ Muhakkak ki yerine getirdi *(Kim?)* اللهُ Allah *(Neyi?)* وَعْدَهُ لَهُمْ Onlara olan vaadini *(Ne ile olan vaadini?)* بِمَا ذُكِرَ Anlatılanlarla وَأَثْنَى Ve övgüler yağdırdı *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Onlara *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِ Şu sözüyle يَعْبُدُونَنِي **Bana ibadet ederler** *(Ne oldukları halde?)* لَا يُشْرِكُونَ **Şirk koşmuyor oldukları halde** *(Kime?)* بِي **Bana** *(Neyi?)* شَيْئًا **Hiçbir şeyi** هُوَ Bu (cümle) *(Nedir?)* مُسْتَأْنَفٌ Başlangıçtır *(Öyle başlangıç ki?)* فِي حُكْمِ التَّعْلِيلِ İllet bildirme mahiyetinde olan وَمَنْ **Her kim** كَفَرَ **Nankörlük ederse** *(Ne zaman?)* بَعْدَ ذٰلِكَ **Bundan** nimetlerden **sonra** *(Kimlerden?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Neye nankörlük ederse?)* الْإِنْعَامِ Nimetlere بِهِ **İşte onlardır** فَأُولٰئِكَ هُمُ **Onlar** *(Nedirler?)* الْفَاسِقُونَ **Fasıklardır** O nankörlük eden kişilerin ilki وَأَوَّلُ مَنْ كَفَرَ *(Neye nankörlük edenlerin?)* بِهِ Nimete *(Kimdir?)* قَتَلَةُ عُثْمَانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ Hz. Osman$^{(r.a.)}$ ın katilleridir فَصَارُوا Ve oldular *(Ne oldular?)* يَقْتَتِلُونَ Savaşıyor oldular *(Ne zaman?)* بَعْدَ أَنْ كَانُوا Olduktan sonra *(Ne olduklarından sonra?)* إِخْوَانًا Kardeş

56. وَاَقِيمُوا **Dosdoğru kılın** *(Neyi?)* الصَّلٰوةَ **Namazı** *(Daha?)* وَاٰتُوا **Ve verin** *(Neyi?)* الزَّكٰوةَ **Zekatı** *(Daha?)* وَاَطِيعُوا **Ve itaat edin** *(Kime?)* الرَّسُولَ **Peygamber'e** لَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** تُرْحَمُونَ **Merhamet olunursunuz** اَىْ رَجَاءَ الرَّحْمَةِ Yani rahmet umarak

57. لَا تَحْسَبَنَّ **Zannetme** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالْفَوْقَانِيَّةِ وَالتَّحْتَانِيَّةِ Noktaların üstte ve altta olmasıyla وَالْفَاعِلُ الرَّسُولُ Fail ise الرَّسُولُ kelimesidir *(Kimi zannetme?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Onları ne zannetme?)* مُعْجِزِينَ **Aciz bırakabilirler** *(Kimi?)* لَنَا Bizi *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne surette?)* بِأَنْ يَفُوتُونَا Bizden kaçarak وَمَأْوِيهُمُ **Onların varış yeri** مَرْجِعُهُمْ Dönecekleri yer *(Nedir?)* النَّارُ **Ateştir** وَلَبِئْسَ **Ne kötüdür** *(Ne?)* الْمَصِيرُ **Varış yeri** الْمَرْجِعُ هِيَ O dönüş yeri

58. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ **Ey o kişiler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** لِيَسْتَأْذِنْكُمُ **Sizden izin istesinler** *(Kimler?)* الَّذِينَ **O kişiler ki** مَلَكَتْ **Sahip oldu** *(Ne?)* اَيْمَانُكُمْ **Elleriniz** *(Onlar da neden ibarettir?)* مِنَ الْعَبِيدِ وَالْإِمَاءِ Köle ve cariyelerden *(Daha kimler?)* وَالَّذِينَ **O kimseler ki** لَمْ يَبْلُغُوا **Ulaşmadılar** *(Neye?)* الْحُلُمَ **Ergenlik çağına** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **İçinizden** مِنَ الْأَحْرَارِ Hürlerden وَعَرِفُوا Anlıyorlar *(Neyi?)* أَمْرَ النِّسَاءِ Kadınların durumlarını *(Ne kadar izin istesinler?)* ثَلَاثَ مَرَّاتٍ **Üç defa** فِي ثَلَاثَةِ أَوْقَاتٍ Üç vakitte *(O üç vakitten bedel?)* وَحِينَ **Sabah namazından önce** مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ *(Daha ne zaman?)* تَضَعُونَ **Soyunduğunuz zaman** *(Neyi?)* ثِيَابَكُمْ **Elbiselerinizi** *(Neden?)* مِنَ الظَّهِيرَةِ

Öğlenden اَىْ وَقْتَ الظُّهْرِ Yani öğle vaktinde *(Daha ne zaman?)* وَمِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ **Yatsı namazından sonra** ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ **Üç mahrem halde bulunabileceğiniz vakittir** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(ثَلَاثُ kelimesi nasıl okunmuştur?)* بِالرَّفْعِ Raf ile *(Bu durumda nedir?)* خَبَرُ مُبْتَدَأٍ Mübtedanın haberidir *(Öyle mübteda ki)* مُقَدَّرٍ بَعْدَهُ Kendisinden sonra takdir edilmiş olan *(Ne takdir edilmiştir?)* مُضَافٌ Bir muzaf وَقَامَ الْمُضَافُ إِلَيْهِ مَقَامَهُ Ve muzaf-ı ileyh onun yerine geçmiştir هِيَ أَوْقَات Yani takdir هِيَ أَوْقَات şeklindedir *(Daha nasıl okunmuştur?)* أَوْ بِالنَّصْبِ Nasb ile *(Bu durumda nedir?)* أَوْقَاتَ / بِتَقْدِيرِ أَوْقَاتَ takdiriyle *(Ne olduğu halde?)* مَنْصُوبًا بَدَلًا Mensup, bedel olduğu halde *(Neden?)* مِنْ مَحَلِّ مَا قَبْلَهُ Kendinden önceki kelimenin mahallinden قَامَ الْمُضَافُ إِلَيْهِ مَقَامَهُ Muzaf-ı ileyh onun yerine geçmiştir وَهِيَ O vakitler *(Niçin?)* لِإِلْقَاءِ الثِّيَابِ Elbiseler çıkartıldığı için عَلَيْكُمْ **Yoktur** *(Kime?)* لَيْسَ الْعَوْرَاتُ Avret yerleri تَبْدُو فِيهَا Orada ortaya çıkar *(Ne?)* **Size** *(Daha?)* وَلَا **Ve yine yoktur** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** اَلْمَمَالِيكِ Malik olduğunuz kimselere *(Daha?)* وَالصِّبْيَانِ Ve çocuklara *(Ne yoktur?)* جُنَاحٌ **Günah** *(Ne konuda?)* فِي بَعْدَهُنَّ الدُّخُولِ عَلَيْكُمْ Sizin yanınıza girme konusunda بِغَيْرِ اسْتِئْذَانٍ İzinsiz *(Ne zaman?)* **Onlardan sonra** بَعْدَ الْأَوْقَاتِ الثَّلَاثَةِ Bu üç vaktin dışında هُمْ Onlar *(Nedirler?)* طَوَّافُونَ **Dolaşıcıdırlar** *(Ne üzerinde?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinizde** *(Niçin?)* لِلْخِدْمَةِ Hizmet için بَعْضُكُمْ **Bazınız** *(Nedir?)* طَائِفٌ Dolaşıcıdır *(Nerede?)* عَلَى بَعْضٍ **Bazınızın üzerine** وَالْجُمْلَةُ Bu cümle *(Nedir?)* مُؤَكِّدَةٌ لِمَا قَبْلَهَا Önceki cümleyi tekid eder كَذَلِكَ **İşte böylece** كَمَا بَيَّنَ Açıkladığı gibi *(Neyi?)* مَا ذُكِرَ Anlatıları يُبَيِّنُ **Açıklıyor** *(Kim?)* **Allah** اللهُ *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neyi açıklıyor?)* الْآيَاتِ **Ayetleri** أَيِ الْأَحْكَامِ Yani hükümleri وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Bilicidir** *(Neyi?)* بِأُمُورِ خَلْقِهِ Mahlukatının işlerini حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* بِمَا دَبَّرَهُ لَهُمْ Onlar için takdir ettiği işlerde وَآيَةُ الْاِسْتِئْذَانِ İzin isteme ayeti قِيلَ مَنْسُوخَةٌ Nesh edildi denilmiştir وَقِيلَ لَا Nesh edilmedi denilmiştir وَلٰكِنْ Fakat تَهَاوَنَ النَّاسُ İnsanlar gevşeklik göstermiştir *(Nasıl?)* فِي تَرْكِ الْاِسْتِئْذَانِ İzin almayı terk etmek suretiyle

﴿وَإِذَا بَلَغَ الْاَطْفَالُ مِنكُمُ﴾ أَيُّهَا الْأَحْرَارُ ﴿الْحُلُمَ فَلْيَسْتَاْذِنُوا﴾ فِي جَمِيعِ الْأَوْقَاتِ ﴿كَمَا اسْتَاْذَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ أَيِ الْأَحْرَارِ الْكِبَارِ ﴿كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللهُ لَكُمْ اٰيَاتِهِ وَاللهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٩﴾﴾ ﴿وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ﴾ قَعَدْنَ عَنِ الْحَيْضِ وَالْوَلَدِ لِكِبَرِهِنَّ ﴿الَّتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا﴾ لِذٰلِكَ ﴿فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ اَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ﴾ مِنَ الْجِلْبَابِ وَالرِّدَاءِ وَالْقِنَاعِ فَوْقَ الْخِمَارِ ﴿غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ﴾ مُظْهِرَاتٍ ﴿بِزِينَةٍ﴾ خَفِيَّةٍ كَقِلَادَةٍ وَسِوَارٍ وَخَلْخَالٍ ﴿وَاَنْ يَسْتَعْفِفْنَ﴾ بِأَنْ لَا يَضَعْنَهَا ﴿خَيْرٌ لَهُنَّ وَاللهُ سَمِيعٌ﴾ لِقَوْلِكُمْ ﴿عَلِيمٌ ﴿٦٠﴾﴾ بِمَا فِي قُلُوبِكُمْ ﴿لَيْسَ عَلَى الْاَعْمٰى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْاَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ﴾ فِي مُؤَاكَلَةِ مُقَابِلِيهِمْ ﴿وَلَا﴾ حَرَجٌ ﴿عَلٰى اَنْفُسِكُمْ اَنْ تَاْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ﴾ بُيُوتِ أَوْلَادِكُمْ ﴿اَوْ بُيُوتِ اٰبَائِكُمْ اَوْ بُيُوتِ اُمَّهَاتِكُمْ اَوْ بُيُوتِ اِخْوَانِكُمْ اَوْ بُيُوتِ اَخَوَاتِكُمْ اَوْ بُيُوتِ اَعْمَامِكُمْ اَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ اَوْ بُيُوتِ اَخْوَالِكُمْ اَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ اَوْ مَا مَلَكْتُمْ مَفَاتِحَهٗ﴾ خَزَنْتُمُوهُ لِغَيْرِكُمْ ﴿اَوْ صَدِيقِكُمْ﴾ وَهُوَ مَنْ صَدَقَكَ فِي مَوَدَّتِهِ الْمَعْنَى يَجُوزُ الْأَكْلُ مِنْ بُيُوتِ مَنْ ذُكِرَ وَإِنْ لَمْ يَحْضُرُوا إِذَا عُلِمَ رِضَاهُمْ بِهِ ﴿لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَنْ تَاْكُلُوا جَمِيعًا﴾ مُجْتَمِعِينَ ﴿اَوْ اَشْتَاتًا﴾ مُتَفَرِّقِينَ جَمْعُ شَتٍّ نَزَلَ فِيمَنْ تَحَرَّجَ أَنْ يَأْكُلَ وَحْدَهُ وَإِذَا لَمْ يَجِدْ مَنْ يُؤَاكِلُهُ يَتْرُكُ الْأَكْلَ ﴿فَاِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا﴾ لَكُمْ لَا أَهْلَ بِهَا ﴿فَسَلِّمُوا عَلٰى اَنْفُسِكُمْ﴾ قُولُوا السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِينَ فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَرُدُّ عَلَيْكُمْ وَإِنْ كَانَ بِهَا أَهْلٌ فَسَلِّمُوا عَلَيْهِمْ ﴿تَحِيَّةً﴾ مَصْدَرُ حَيَّا ﴿مِنْ عِنْدِ اللهِ مُبَارَكَةً طَيِّبَةً﴾ يُثَابُ عَلَيْهَا ﴿كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللهُ لَكُمُ الْاٰيَاتِ﴾ اَيْ يُفَصِّلُ لَكُمْ مَعَالِمَ دِينِكُمْ ﴿لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦١﴾﴾ لِكَيْ تَفْهَمُوا ذٰلِكَ

TÜRKÇE ANLAMI

59. Siz hürler**den olan çocuklar da buluğa erince artık onlar da kendilerinden önceki** büyük hür kimse**lerin izin istemeleri gibi** tüm vakitlerde **izin istesinler. İşte Allah ayetlerini böyle açıklıyor. Allah her şeyi ziyadesiyle bilendir, hikmet sahibidir.**

60. Yaşları ilerlediğinden dolayı hayızdan ve çocuk yapmaktan **oturup-kesilmiş,** bu yüzden **evlenme arzuları kalmamış kadınların** gerdanlık, bilezik ve halhal gibi gizli **zinetlerini teşhir etmeden** cilbap, rida ve başörtülerinin üstündeki peçeleri gibi **elbiselerini çıkarmalarında kendilerine bir günah yoktur. Bununla birlikte** elbiselerini çıkarmayarak **iffete fazlaca riayet etmeleri kendileri için daha hayırlıdır. Allah** sözlerinizi **işitendir,** kalplerinizdekini **bilendir.**

61. Kendileri gibi olmayan sağlam kişilerle birikte yemek yeme hususunda **âmâya güçlük yoktur; topala güçlük yoktur; hastaya da güçlük yoktur. Sizin için de, gerek kendi** çocuklarınızın **evlerinden, gerekse babalarınızın evlerinden, annelerinizin evlerinden, erkek kardeşlerinizin evlerinden, kız kardeşlerinizin evlerinden, amcalarınızın evlerinden, halalarınızın evlerinden, dayılarınızın evlerinden, teyzelerinizin evlerinden veya** başkası adına **anahtarlarına sahip olduğunuz,** anahtarlarını koruduğunuz **yerlerden yahut** sizi gerçekten seven **dostlarınızın evlerinden yemenizde** bir sakınca yoktur. Ayetin manası şöyledir: adı geçen kimseler yanınızda bulunmasalar bile kendilerinin razı olduğu bilindikten sonra onların evlerindeki yiyeceklerden yiyebilirsiniz. **Toplu halde veya ayrı ayrı**[1] **yemenizde de bir sakınca yoktur.** Bu ayet, tek başına yemek zoruna giden, kendisiyle birlikte yemek yiyecek birini bulamadığında hiç yemeyen kişi hakkına inmiştir. **Evler**inize, içerisinde kimse bulunmadığında **girdiğiniz zaman, Allah tarafından mübarek,** karşılığında mükâfat kazanılan **ve güzel bir sağlık dileği**[2] **olarak kendinize selâm verin. İşte Allah, düşünüp anlayasınız diye size ayetleri,** dininizin nişanelerini **böyle açıklar,** tafsil eder.

KELİME ANLAMI

59. أَيُّهَا **Sizlerden** مِنْكُمُ **Çocuklar** الْأَطْفَالُ **Ulaştığında** وَإِذَا بَلَغَ الْأَحْرَارُ Ey hür olanlar *(Neye ulaştığında?)* الْحُلُمَ **Ergenliğe** فَلْيَسْتَأْذِنُوا **İzin istesinler** *(Nerede?)* فِي جَمِيعِ الْأَوْقَاتِ Bütün vakitlerde *(Ne gibi?)* كَمَا اسْتَأْذَنَ **İzin istediği gibi** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan öncedirler** أَيِ الْأَحْرَارِ الْكِبَارِ Yani büyük olan hürler كَذَلِكَ **İşte böylece** يُبَيِّنُ **Açıklar** *(Kim?)* اللَّهُ **Allah** *(Kim için açıklar?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neyi açıklıyor?)* آيَاتِهِ **Ayetlerini** وَاللَّهُ **Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Bilicidir** حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir**

60. وَالْقَوَاعِدُ **Oturmuş olanlar** *(Kimlerden?)* مِنَ النِّسَاءِ **Kadınlardan** قَعَدْنَ Kesilmiş olanlar *(Neden?)* عَنِ الْحَيْضِ وَالْوَلَدِ Hayız ve çocuktan *(Niçin kesilmiş olanlar?)* لِكِبَرِهِنَّ Yaşlılıklarından dolayı الَّتِي **O kadınlar ki** لَا يَرْجُونَ **Ummuyorlar** *(Neyi?)* نِكَاحًا **Bir nikahı** *(Neden dolayı?)* لِذَلِكَ Bu sebepten dolayı فَلَيْسَ **Değildir** *(Kime?)* عَلَيْهِنَّ **Onlara** *(Ne yoktur?)* جُنَاحٌ **Bir günah** *(Ne günah değildir?)* أَنْ يَضَعْنَ **Çıkarmaları** *(Neyi?)* ثِيَابَهُنَّ **Elbiselerini** *(Öyle elbiseler ki)* مِنَ الْجِلْبَابِ Çarşaftan olan *(Daha?)* وَالرِّدَاءِ Üst elbiseden *(Daha?)* وَالْقِنَاعِ Baş örtüsünden *(Nerede olan?)* فَوْقَ الْخِمَارِ Yüzün üstünde

[1] أَشْتَاتًا kelimesi شَتٌّ kelimesinin cemisidir.

[2] تَحِيَّةً kelimesi حَيَّا fiilinin mastardır.

olan *(Ne oldukları halde?)* غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ **Teşhir edici olmadıkları halde** مُظْهِرَاتٍ Açıcı olmadıkları halde *(Neyi?)* بِزِينَةٍ **Ziynetlerini** *(Öyle ziynetleri ki?)* خَفِيَّةٍ Gizli olan *(Ne gibi?)* كَقِلَادَةٍ وَسِوَارٍ وَخَلْخَالٍ Kolye, bilezik ve halhal gibi **وَأَنْ يَسْتَعْفِفْنَ Onların iffetli davranmaları** *(Ne ile?)* بِأَنْ لَا يَضَعْنَهَا Elbiselerini çıkarmamalarıyla *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* لَهُنَّ **Onlar için** وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* سَمِيعٌ **İşiticidir** *(Neyi?)* لِقَوْلِكُمْ Sözlerinizi عَلِيمٌ **Bilicidir** *(Neyi?)* بِمَا فِي قُلُوبِكُمْ Kalplerinizde bulunan şeyleri

61. لَيْسَ **Yoktur** *(Kime?)* عَلَى الْأَعْمَى **Âmâya** *(Ne yoktur?)* حَرَجٌ **Güçlük** *(Daha?)* وَلَا **Ve yine yoktur** *(Kime?)* عَلَى الْأَعْرَجِ **Topala** *(Ne yoktur?)* حَرَجٌ **Güçlük** *(Daha?)* وَلَا **Ve yine yoktur** *(Kime?)* عَلَى الْمَرِيضِ **Hastaya** *(Ne yoktur?)* حَرَجٌ **Güçlük** *(Ne hususta güçlük yoktur?)* فِي مُؤَاكِلَةِ مُقَابِلِيهِمْ Mukabilindekilerle yemek yemede *(Daha?)* وَلَا حَرَجٌ **Ve yine** zorluk **yoktur** *(Kime?)* عَلَى أَنْفُسِكُمْ **Sizin nefislerinize** *(Ne konuda sakınca yoktur ?)* أَنْ تَأْكُلُوا **Yemenizde** *(Nereden?)* مِنْ بُيُوتِكُمْ **Evlerinizden** بُيُوتِ أَوْلَادِكُمْ Çocuklarınızın evlerinden **أَوْ بُيُوتِ آبَائِكُمْ Veya Babaları-nızın evlerinden أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ Veya Annelerinizin evlerinden أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ Veya erkek kardeşlerinizin evlerinden أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ Veya kız kardeşlerinizin evlerinden أَوْ بُيُوتِ أَعْمَامِكُمْ Veya amcalarınızın evlerinden أَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ Veya halalarınızın evlerinden أَوْ بُيُوتِ أَخْوَالِكُمْ Veya dayılarınızın evlerinden أَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ Veya teyzelerinizin evlerinden أَوْ مَا مَلَكْتُمْ Veya o yerlerden ki Malik oldunuz** *(Neye?)* مَفَاتِحَهُ **Onun anahtarlarına** خَزَنْتُمُوهُ Onu bekliyorsunuz *(Kim için?)* لِغَيْرِكُمْ Sizden başkası için **أَوْ صَدِيقِكُمْ Veya arkadaşlarınızın evlerinden** وَهُوَ مَنْ صَدَقَكُمْ O Size sadık kalandır *(Nerede?)* فِي مَوَدَّتِهِ Sevgisinde الْمَعْنَى Mana şudur يَجُوزُ الْأَكْلُ Yemek caizdir *(Nereden?)* مِنْ بُيُوتِ مَنْ ذُكِرَ Zikredilen kimselerin evlerinden *(Ne oldukları halde?)* وَإِنْ لَمْ يَحْضُرُوا Bulunmasalar bile إِذَا عُلِمَ رِضَاهُمْ Onların rızası bilindiği zaman *(Neye?)* بِهِ Bu işe لَيْسَ **Yoktur** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** *(Ne yoktur?)* جُنَاحٌ **Sakınca** *(Ne konuda?)* أَنْ تَأْكُلُوا **Yemenizde** *(Ne olduğunuz halde?)* جَمِيعًا **Toplu** مُجْتَمِعِينَ Bir arada **أَوْ أَشْتَاتًا Veya ayrı ayrı** مُتَفَرِّقِينَ Dağınık olduğunuz halde *(Bu kelime nedir?)* شَتٌّ / جَمْعُ شَتٍّ kelimesinin cemisidir نَزَلَ İndi *(Kim hakkında?)* فِيمَنْ تَحَرَّجَ Darlanan kişi hakkında *(Neden?)* أَنْ يَأْكُلَ وَحْدَهُ Tek başına yemekten وَإِذَا لَمْ يَجِدْ مَنْ يُؤَاكِلُهُ Kendisiyle yemek yiyeceği bir kişi bulamadığı

zaman يَتْرُكُ الْأَكْلَ Yemeği terk eder فَإِذَا دَخَلْتُمْ **Girdiğiniz zaman** *(Nereye?)* بُيُوتًا لَكُمْ **Evler**inize *(Öyle evler ki?)* لَا أَهْلَ بِهَا Orada aile olmayan فَسَلِّمُوا **Selam verin** *(Kime?)* عَلَى أَنْفُسِكُمْ **Kendi nefislerinize** قُولُوا السَّلَامُ عَلَيْنَا Deyin ki; 'Selam bize وَعَلَى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِينَ Ve Allah'ın Salih kullarına olsun' فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ Zira muhakkak melekler فَسَلِّمُوا عَلَيْهِمْ Size karşılık verir تَرُدُّ عَلَيْكُمْ Eğer orada aile varsa وَإِنْ كَانَ بِهَا أَهْلٌ Onlara selam verin *(Ne olduğu halde?)* تَحِيَّةً **Hoş bir sağlık dileği** *(Bu kelime nedir?)* مَصْدَرُ حَيَّا / حَيَّا kelimesinin mastarıdır *(Kimden?)* مِنْ عِنْدِ اللهِ **Allah tarafından** مُبَارَكَةً **Mübarek olarak** طَيِّبَةً **Pak olarak** يُثَابُ عَلَيْهَا Onunla sevaplandırılıyor كَذٰلِكَ **İşte böylece** يُبَيِّنُ **Açıklar** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kime açıklar?)* لَكُمُ **Size** *(Neyi açıklar?)* الْآيَاتِ **Ayetleri** أَيْ يُفَصِّلُ لَكُمْ Yani size tafsil eder *(Neyi?)* مَعَالِمَ دِينِكُمْ Dininizin alâmetlerini لَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** تَعْقِلُونَ **Akledersiniz** *(Niye?)* لِكَيْ تَفْهَمُوا ذٰلِكَ Bunu anlayasınız diye

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللهِ وَرَسُولِهِ وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ﴾ أَيِ الرَّسُولِ ﴿عَلَىٰ أَمْرٍ جَامِعٍ﴾ كَخُطْبَةِ الْجُمُعَةِ ﴿لَمْ يَذْهَبُوا﴾ لِعُرُوضِ عُذْرٍ لَهُمْ ﴿حَتَّىٰ يَسْتَأْذِنُوهُ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَرَسُولِهِ فَإِذَا اسْتَأْذَنُوكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ﴾ أَمْرِهِمْ ﴿فَأْذَنْ لِمَنْ شِئْتَ مِنْهُمْ﴾ بِالْإِنْصِرَافِ ﴿وَاسْتَغْفِرْ لَهُمُ اللهَ إِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٦٢﴾﴾ ﴿لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا﴾ بِأَنْ تَقُولُوا يَا مُحَمَّدُ بَلْ قُولُوا يَا نَبِيَّ اللهِ يَا رَسُولَ اللهِ فِي لِينٍ وَتَوَاضُعٍ وَخَفْضِ صَوْتٍ ﴿قَدْ يَعْلَمُ اللهُ الَّذِينَ يَتَسَلَّلُونَ مِنْكُمْ لِوَاذًا﴾ أَيْ يَخْرُجُونَ مِنَ الْمَسْجِدِ فِي الْخُطْبَةِ مِنْ غَيْرِ اسْتِئْذَانٍ خَفِيَّةً مُسْتَتِرِينَ بِشَيْءٍ وَقَدْ لِلتَّحْقِيقِ ﴿فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ﴾ أَيِ اللهِ أَوِ الرَّسُولِ ﴿أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ﴾ بَلَاءٌ ﴿أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦٣﴾﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿أَلَا إِنَّ لِلهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ مِلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا ﴿قَدْ يَعْلَمُ مَا أَنْتُمْ﴾ أَيُّهَا الْمُكَلَّفُونَ ﴿عَلَيْهِ﴾ مِنَ الْإِيمَانِ وَالنِّفَاقِ ﴿وَيَوْمَ يَعْلَمُ﴾ ﴿يُرْجَعُونَ إِلَيْهِ﴾ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْخِطَابِ أَيْ مَتَى يَكُونُ ﴿فَيُنَبِّئُهُمْ﴾ فِيهِ ﴿بِمَا عَمِلُوا﴾ مِنَ الْخَيْرِ وَالشَّرِّ ﴿وَاللهُ بِكُلِّ شَيْءٍ﴾ مِنْ أَعْمَالِهِمْ وَغَيْرِهِمْ ﴿عَلِيمٌ ﴿٦٤﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

62. Müminler, ancak Allah'a ve Resulüne inanmış kimselerdir. Onlar, onunla, o peygamberle **birlikte** Cuma hutbesi gibi **toplu bir iş üzerindeyken** kendilerine arız olan bir özür sebebiyle **ondan izin istemedikçe bırakıp gitmezler. Senden izin isteyenler, işte onlar Allah'a ve Resulüne iman eden kimselerdir. Öyleyse, bazı işleri için senden izin istediklerinde, sen de onlardan dilediğine** gitmesi için **izin ver ve bu yüzden onlar için Allah'tan bağışlanma dile. Allah mağfiret edendir, merhamet edendir.**

63. 'Ey Muhammed' demek suretiyle **peygamber'i, kendi aranızda birbirinizi çağırmanız gibi çağırmayın;** yumuşak bir birçimde, tevazu ve kısık sesle 'ey Allah'ın peygamberi', 'ey Allah'ın elçisi' deyin. **İçinizden, birini siper edinerek sıvışıp gidenleri,** Hutbe esnasında izin istemeden bir şeyin arkasına gizlenerek mescitten kaçıp gidenleri **muhakkak ki**[1] **Allah bilmektedir. Bu sebeple onun,** Allah ya da peygamberinin **emrine aykırı davrananlar, başlarına bir fitne,** belâ **gelmesinden ya da** ahirette **kendilerine can yakıcı bir azap isabet etmesinden sakınsınlar.**

64. Haberiniz olsun, iyi biliniz ki, göklerde ve yerde ne varsa hiç şüphesiz, mülk, yaratma ve kul olarak **Allah'ındır.** Ey Mükellefler! **Muhakkak ki, sizin üzerinde olduğunuz** iman yahut nifak **hâlini bilir.**

[1] قَدْ tahkik içindir.

Ve ona döndürülecekleri[1] **günü**n ne zaman olacağını **da** bilir. **Artık** o günde **onlara yaptıklarını,** hayır ve şer işlerini **haber verecektir. Ve Allah** hem onların amellerini hem de diğer her şeyi **ziyade bilendir.**

KELİME ANLAMI

62. إِنَّمَا **Ancak** الْمُؤْمِنُونَ **Müminler** *(Kimlerdir?)* الَّذِينَ **O kimselerdir ki** آمَنُوا **İman ettiler** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** *(Daha?)* وَرَسُولِهِ **Ve resulüne** وَإِذَا كَانُوا **Ve oldukları zaman** *(Kimle beraber?)* مَعَهُ **Onunla birlikte** أَيِ الرَّسُولِ Yani Peygamberle *(Ne üzerinde oldukları zaman?)* عَلَىٰ أَمْرٍ **Bir iş** *(Öyle iş ki)* جَامِعٍ **Ortak** *(Ne gibi?)* كَخُطْبَةِ الْجُمُعَةِ Cuma hutbesi gibi لَمْ يَذْهَبُوا **Gitmezler** *(Neden dolayı?)* لِعُرُوضِ عُذْرٍ لَهُمْ Onlara arız olan bir özürden dolayı *(Ne zamana kadar gitmezler?)* حَتَّىٰ يَسْتَأْذِنُوهُ **Ondan izin alıncaya kadar** إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** يَسْتَأْذِنُونَكَ **Senden izin istiyorlar** أُولَٰئِكَ **İşte onlar** *(Kimlerdir?)* الَّذِينَ **O kimselerdir ki** يُؤْمِنُونَ **İman ediyorlar** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** *(Daha?)* وَرَسُولِهِ **Ve resulüne** فَإِذَا اسْتَأْذَنُوكَ **Öyle ise senden izin istediklerinde** *(Niçin?)* لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ **Bazı ihtiyaçları için** أَمْرِهِمْ İşleri için فَأْذَنْ **İzin ver** *(Kime?)* لِمَنْ **O kişiye ki** شِئْتَ **Diledin** *(Kimlerden diledin?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Neye izin ver?)* بِالْإِنْصِرَافِ Ayrılmasına وَاسْتَغْفِرْ **Ve istiğfar et** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** إِنَّ اللهَ **Muhakkak Allah** *(Nedir?)* غَفُورٌ **Mağfiret edicidir** رَحِيمٌ **Merhamet edicidir.**

63. لَا تَجْعَلُوا **Yapmayın** دُعَاءَ الرَّسُولِ **Peygamberin çağrısını** *(Nerede?)* بَيْنَكُمْ **Aranızda** *(Ne gibi yapmayın?)* كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ **Bazınızın çağırısı gibi** *(Kimi?)* بَعْضًا **Bazısını** *(Ne suretle?)* بِأَنْ تَقُولُوا Demenizle *(Ne demenizle?)* يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! بَلْ Bilakis قُولُوا Deyiniz *(Ne deyiniz?)* يَا نَبِيَّ اللهِ Ey Allah'ın nebisi يَا رَسُولَ اللهِ Ey Allahın Resulü *(Ne içinde deyiniz?)* فِي لِينٍ Yumuşaklık içinde *(Daha ne içinde?)* وَتَوَاضُعٍ Tevazu içinde *(Daha ne içinde?)* وَخَفْضِ صَوْتٍ Alçak sesle قَدْ **Muhakkak** يَعْلَمُ **Biliyor** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kimi biliyor?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki** يَتَسَلَّلُونَ **Siper ediniyorlar** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Ne oldukları halde?)* لِوَاذًا **Sıvışıyor oldukları halde** أَيْ يَخْرُجُونَ Yani mescitten çıkıyorlar *(Ne anında?)* فِي الْخُطْبَةِ Hutbe anında *(Ne olmadan?)* مِنْ غَيْرِ اسْتِئْذَانٍ İzin istemeden خُفْيَةً Gizlice مُسْتَتِرِينَ بِشَيْءٍ Bir şeyi siper edindikleri halde قَدْ / وَقَدْ لِلتَّحْقِيقِ kelimesi tahkik içindir فَلْيَحْذَرْ **Sakınsın**

[1] Burada muhatap sigadan gaip sigaya dönülmüştür.

(Kim?) الَّذِينَ **O kimseler ki** يُخَالِفُونَ **Muhalefet ediyorlar** *(Neden?)* عَنْ اَمْرِهِ **Onun emrinden** أَيِ اللهِ أَوِ الرَّسُولِ Yani Allah ve Resulünden *(Neden sakınsınlar?)* اَنْ تُصِيبَهُمْ **Onlara isabet etmesinden** *(Ne isabet etmesinden?)* فِتْنَةٌ **Fitne** بَلَاءٌ Bela **اَوْ Veya** يُصِيبَهُمْ **Onlara isabet etmesinden** *(Ne isabet etmesinden?)* عَذَابٌ **Azap** *(Öyle azap ki)* اَلِيمٌ **Acı verici** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette

64. اَلَا **Bilmiş olun ki!** اِنَّ **Muhakkak** لِلّٰهِ **Allah içindir** *(Ne?)* مَا **O şeyler ki** فِي السَّمٰوَاتِ **Gökler-dedir** *(Daha nerdedir?)* وَالْاَرْضِ **Ve yerdedir** *(Ne yönden?)* مِلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا Mülkiyet, yaratma ve kulluk yönünden قَدْ **Muhakkak ki** يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** اَنْتُمْ **Siz** أَيُّهَا الْمُكَلَّفُونَ Ey Mükellefler *(Nesiniz?)* عَلَيْهِ **O şey üzerinesiniz** *(O şeyler de neden olduğu halde?)* مِنَ الْاِيمَانِ وَالنِّفَاقِ İman ve münafıklıktan وَ يَعْلَمُ **Ve** bilir *(Neyi?)* يَوْمَ يُرْجَعُونَ **Döndürülecekleri günü** *(Kime?)* اِلَيْهِ **Ona** أَيْ مَتَى يَكُونُ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْخِطَابِ Bu ayette Muhatap sigasından dönmek vardır Yani ne zaman olacağını فَيُنَبِّئُهُمْ **Ve onlara haber verir** *(Nerede?)* فِيهِ O günde *(Neyi haber verir?)* بِمَا **O şeyleri ki** عَمِلُوا **İşlediler** *(O şeyler neden olduğu halde?)* مِنَ الْخَيْرِ وَالشَّرِّ Hayır ve şerden وَاللهُ **Allah** *(Neyi?)* بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Öyle her şey ki)* مِنْ أَعْمَالِهِمْ Onların amellerinden olan *(Daha?)* وَغَيْرِهِمْ Ve onların dışında olan şeyleri *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Bilicidir**

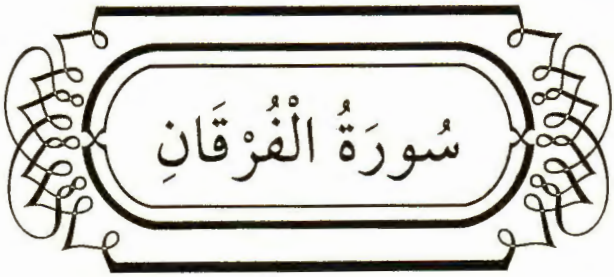
٢٥

سُورَةُ الْفُرْقَانِ

مَكِّيَّةٌ اِلَّا ﴿وَالَّذِينَ لَايَدْعُونَ مَعَ اللهِ اِلٰهًا آخَرَ﴾

اِلٰى ﴿رَحِيمًا﴾ فَمَدَنِيٌّ

وَهِيَ سَبْعٌ وَسَبْعُونَ آيَةً

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿تَبَارَكَ﴾ تَعَالَى ﴿الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ﴾ الْقُرْآنَ لِأَنَّهُ فَرَّقَ بَيْنَ الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ ﴿عَلَىٰ عَبْدِهِ﴾ مُحَمَّدٍ ﴿لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ﴾ اَيِ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ دُونَ الْمَلَائِكَةِ ﴿نَذِيرًا ۝١﴾ مُخَوِّفًا مِنْ عَذَابِ اللهِ ﴿الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ﴾ مِنْ شَأْنِهِ أَنْ يُخْلَقَ ﴿فَقَدَّرَهُ تَقْدِيرًا ۝٢﴾ سَوَّاهُ تَسْوِيَةً

TÜRKÇE ANLAMI

25- Furkan Sûresi

Medine'de nazil olan 68–70 arası ayetler hariç Mekke'de inmiştir.
77 ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1-2. **Âlemlere,** meleklere değil de, insanlara ve cinlere **uyarıcı,** Allah'ın azabından korkutucu **olsun diye kuluna;** Muhammed'e hakla batılı birbirinden ayıran **Furkan'ı** Kur'ânı **indiren, göklerin ve yerin mülkü kendisine ait olan, hiç çocuk edinmeyen, mülkünde ortağı bulunmayan,** yaratılabilen **her şeyi yaratan ve ona bir düzen veren Allah yücedir.**

KELİME ANLAMI

سُورَةُ الْفُرْقَانِ ﴿٢٥﴾

25- Furkan Sûresi

(Furkan suresi?) مَكِّيَّةٌ Mekke'de nazil olmuştur إِلَّا Ancak (şurası müstesna) وَالَّذِينَ *"O kimseler ki* لَا يَدْعُونَ *Dua etmezler (Kim ile birlikte?)* مَعَ اللهِ *Allah ile birlikte (Kime?)* إِلٰهًا آخَرَ *Başka bir ilaha..." (Nereye kadar?)* إِلَى رَحِيمًا "Rahîmen"e kadar *(Burası nerede nazil olmuştur?)* فَمَدَنِيٌّ Medine'de nazil olmuştur وَهِيَ Bu sure *(Kaç ayettir?)* سَبْعٌ وَسَبْعُونَ آيَةً Yetmiş yedi ayettir. بِسْمِ اللهِ Allah'ın adıyla *(Öyle Allah ki)* اَلرَّحْمٰنِ Rahman olan *(Ve yine öyle Allah ki)* اَلرَّحِيمِ Rahim olan

1. تَبَارَكَ **Yüce oldu** تَعَالَى Ulu oldu *(Kim?)* اَلَّذِي **O zat ki** نَزَّلَ **İndirdi** *(Neyi?)* اَلْفُرْقَانَ **Furkan'ı** اَلْقُرْآنَ Kuran'ı *(Niçin Kuran'a Furkan denmiştir?)* لِأَنَّهُ Çünkü Kuran فَرَّقَ Ayırmıştır *(Neyi?)* بَيْنَ الْحَقِّ Doğruyla وَالْبَاطِلِ Batıl arasını *(Kime?)* عَلٰى عَبْدِهِ **Kuluna** *(O da kimdir?)* مُحَمَّدٍ Muhammed *(Niye?)* لِيَكُونَ **Olsun diye** *(Kim için?)* لِلْعَالَمِينَ **Âlemler için** أَيِ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ Yani insanlar ve cinler için دُونَ الْمَلَائِكَةِ Melekler için değil *(Ne olsun diye?)* نَذِيرًا **Uyarıcı** مُخَوِّفًا Korkutucu *(Neden?)* مِنْ عَذَابِ اللهِ Allah'ın azabından

2. اَلَّذِي **Yine o zat ki** لَهُ **Ona aittir** *(Ne?)* مُلْكُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin hükümranlığı** *(Daha neyin?)* وَالْأَرْضِ **Ve yerin** وَلَمْ يَتَّخِذْ **Ve edinmemiştir** *(Ne?)* وَلَدًا **Çocuk** وَلَمْ يَكُنْ **Ve olmamıştır** *(Kim için?)* لَهُ **Kendisi için** *(Ne olmamıştır?)* شَرِيكٌ **Bir ortak** *(Nede?)* فِي الْمُلْكِ **Mülkünde** وَخَلَقَ **Ve yaratmıştır** *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Neden olan her şeyi?)* مِنْ شَأْنِهِ أَنْ يُخْلَقَ Yaratılması şanından olan her şeyi فَقَدَّرَهُ **Ve her şeyi takdir etmiştir** *(Nasıl?)* تَقْدِيرًا **Takdir etmekle** سَوَّاهُ Her şeyi düzenlemiştir *(Nasıl?)* تَسْوِيَةً Düzenlemekle

﴿وَاتَّخَذُوا﴾ أَيِ الْكُفَّارُ ﴿مِنْ دُونِهِ﴾ اللهِ أَيْ غَيْرِهِ ﴿اٰلِهَةً﴾ هِيَ الْأَصْنَامُ ﴿لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ لِاَنْفُسِهِمْ ضَرًّا﴾ أَيْ دَفْعَهُ ﴿وَلَا نَفْعًا﴾ أَيْ جَرَّهُ ﴿وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيٰوةً﴾ أَيْ إِمَاتَةً لِأَحَدٍ وَإِحْيَاءً لِأَحَدٍ ﴿وَلَا نُشُورًا ﴿٣﴾﴾ بَعْثًا لِلْأَمْوَاتِ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا اِنْ هٰذَآ﴾ اَىْ مَا الْقُرْآنُ ﴿اِلَّآ اِفْكٌ﴾ كِذْبٌ ﴿افْتَرٰىهُ﴾ مُحَمَّدٌ ﴿وَاَعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمٌ اٰخَرُونَ﴾ وَهُمْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ قَالَ تَعَالَى ﴿فَقَدْ جَآؤُ ظُلْمًا وَزُورًا ﴿٤﴾﴾ كُفْرًا وَكِذْبًا أَيْ بِهِمَا ﴿وَقَالُوا﴾ أَيْضًا هُوَ ﴿اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ﴾ أَكَاذِيبُهُمْ جَمْعُ أُسْطُورَةٍ بِالضَّمِّ ﴿اكْتَتَبَهَا﴾ انْتَسَخَهَا مِنْ ذٰلِكَ الْقَوْمِ بِغَيْرِهِ ﴿فَهِيَ تُمْلٰى﴾ تُقْرَأُ ﴿عَلَيْهِ﴾ لِيَحْفَظَهَا ﴿بُكْرَةً وَاَصِيلًا ﴿٥﴾﴾ غُدْوَةً وَعَشِيَّةً قَالَ تَعَالَى رَدًّا عَلَيْهِمْ ﴿قُلْ اَنْزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ﴾ الْغَيْبَ ﴿فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ اِنَّهُ كَانَ غَفُورًا﴾ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿رَحِيمًا ﴿٦﴾﴾ بِهِمْ ﴿وَقَالُوا مَا لِهٰذَا الرَّسُولِ يَاْكُلُ الطَّعَامَ وَيَمْشِي فِي الْاَسْوَاقِ لَوْلَآ﴾ هَلَّا ﴿اُنْزِلَ اِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونَ مَعَهُ نَذِيرًا ﴿٧﴾﴾ يُصَدِّقُهُ ﴿اَوْ يُلْقٰى اِلَيْهِ كَنْزٌ﴾ مِنَ السَّمَاءِ يُنْفِقُهُ وَلَا يَحْتَاجُ إِلَى الْمَشْيِ فِي الْأَسْوَاقِ لِطَلَبِ الْمَعَاشِ ﴿اَوْ تَكُونُ لَهُ جَنَّةٌ﴾ بُسْتَانٌ ﴿يَاْكُلُ مِنْهَا﴾ أَيْ مِنْ أَثْمَارِهَا فَيَكْتَفِي بِهَا وَفِي قِرَاءَةٍ نَأْكُلُ بِالنُّونِ أَيْ نَحْنُ فَيَكُونُ لَهُ مَزِيَّةٌ عَلَيْنَا بِهَا ﴿وَقَالَ الظّٰلِمُونَ﴾ اَيِ الْكَافِرُونَ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿تَتَّبِعُونَ اِلَّا رَجُلًا مَسْحُورًا ﴿٨﴾﴾ مَخْدُوعًا مَغْلُوبًا عَلَى عَقْلِهِ قَالَ تَعَالَى ﴿اُنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْاَمْثَالَ﴾ بِالْمَسْحُورِ وَالْمُحْتَاجِ إِلَى مَا يُنْفِقُهُ وَإِلَى مُلْكٍ يَقُومُ مَعَهُ بِالْأَمْرِ ﴿فَضَلُّوا﴾ بِذٰلِكَ عَنِ الْهُدٰى ﴿فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ﴿٩﴾﴾ طَرِيقًا إِلَيْهِ ﴿تَبٰرَكَ﴾ تَكَاثَرَ خَيْرُ ﴿الَّذِي اِنْ شَآءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِنْ ذٰلِكَ﴾ الَّذِي قَالُوهُ مِنَ الْكَنْزِ وَالْبُسْتَانِ ﴿جَنّٰتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ﴾ فِي الدُّنْيَا لِأَنَّهُ شَاءَ أَنْ يُعْطِيَهُ إِيَّاهَا فِي الْآخِرَةِ ﴿وَيَجْعَلْ﴾ بِالْجَزْمِ ﴿لَكَ قُصُورًا ﴿١٠﴾﴾ أَيْضًا وَفِي قِرَاءَةٍ بِالرَّفْعِ اسْتِئْنَافًا ﴿بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ﴾ الْقِيَامَةَ ﴿وَاَعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَّبَ بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا ﴿١١﴾﴾ نَارًا مُسَعَّرَةً أَيْ مُشْتَدَّةً

TÜRKÇE ANLAMI

3. **Böyleyken, O'nun dışında hiçbir şey yaratamayan** putları **ilâhlar edindiler. Hâlbuki onlar yaratılmışlardır ve kendileri için ne bir zararı** savmaya**, ne de bir fayda** sağlamaya **güç yetiremezler. Ne** birisinin **ölümüne, ne** de birisine **hayat** verilmesine **ve ne de** ölüleri kabirlerinden **diriltip kaldırmaya güç yetiremezler.**

4. **Ve kâfir olanlar dediler ki: «Bu** Kur'ân **yalandan başka bir şey değil; onu** Muhammed'in **kendisi uydurdu ve ona** Ehli kitaptan **başka bir kavim de yardım etti.» Muhakkak ki, onlar bir zulüm,** bir küfür **ve bir bühtan,** yalan **ile geldiler.**[1]

5. **Ve** yine **dediler ki:** «O Kur'ân **öncekilerin masalları,** uydurmalarıdır.[2] **O da bunları** bir başkasına o kavimden **yazdırmıştır. Artık onlar** ezberlemesi için **O'na sabah-akşam okunuyor.»**

Allah teala onlara cevap olarak şöyle buyuruyor:

6. **De ki: «O'nu göklerde ve yerde olan gizliyi,** gaybı **bilen o zat indirmiştir. Şüphe yok ki O,** müminlere karşı **çok mağfiret eden,** onlara **çok merhamet edendir.»**

7. **Onlar şöyle dediler: Bu nasıl bir peygamber ki, yemek yiyor, çarşılarda dolaşıyor! Ona bir melek indirilmeli, kendisiyle birlikte o da uyarıcı,** onu doğrulayıcı **olmalı değil miydi?** Böyle olsaydı ya!

8. **«Yahut O'na** gökten, harcayacağı **bir hazine indirilmeli değil miydi?** Böylece maişet için çarşılarda dolaşmaya ihtiyaç duymazdı. **Veya O'nun kendisinin** meyvesinden **yiyeceği**[3] **bir bostanı olsaydı!** Bu durumda maişet hususunda o bostan kendisine yeterdi.» **Ve zalimler,** kâfirler müminlere **dedi ki: «Siz ancak büyülenmiş,** aldatılmış ve aklı yitik **bir adama tâbi oluyorsunuz.»**

9. **Bak,** sana söyledikleri "deli", "harcayacağı ve işlerini yürüteceği mal ve mülke muhtaç durumda olan kişi" şeklindeki sözleriyle **senin için nasıl misaller verdiler. Artık onlar** bu verdikleri misaller sebebiyle hidayetten uzaklaşıp **dalâlete düştüler, bundan dolayı da** hidayete ulaştıracak **bir yol bulmaya güç yetiremezler.**

10. **Dilerse** dünyada iken **sana bunlardan,** onların söyledikleri hazine ve bostandan **daha iyisini; altlarından ırmaklar akan cennetleri verecek ve** bununla birlikte **sana saraylar ihsan edecek**[4] **olan** Allah'ın **hayrı çoktur.** Nitekim bunları sana ahirette vermeyi dilemiştir.

11. **Üstelik Kıyameti de yalanladılar. Biz de Kıyameti yalanlayanlar için şiddetli tutuşturulmuş bir ateş hazırladık.**

---

[1] (ظُلْمًا ve زُورًا kelimeleri nez-i hâfız yoluyla mensupturlar.) Yani بِهِمَا demektir.

[2] أَسَاطِيرُ kelimesi أُسْطُورَةٌ kelimesinin cemisidir.

[3] يَأْكُلُ kelimesi bir kıraatte نَأْكُلُ şeklinde okunmuştur. Bu durumda ayetin manası şöyledir: **(Yahut kendisinden yiyeceğimiz bir bostanı olsaydı)** Böylece bu bostan sayesinde onun bize karşı bir meziyeti olurdu.

[4] وَيَجْعَلْ fiili (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) cezm ile okunmuştur. Bir kıraatte ise istinaf olarak raf ile okunmuştur.

KELİME ANLAMI

3. وَاتَّخَذُوا **Edindiler** أَيِ الْكُفَّارُ Yani kâfirler *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** اٰلِهَةً **İlahlar** هِيَ Onlar *(Nelerdir?)* اَلْأَصْنَامُ Putlardır *(Öyle ilahlar ki)* لَايَخْلُقُونَ **Yaratamıyorlar** *(Neyi?)* شَيْئًا **Hiçbir şeyi** وَهُمْ **Bilakis onlar** يُخْلَقُونَ **Yaratılıyorlar** *(Yine öyle ilahlar ki?)* ضَرًّا **Kendileri için** *(Neye?)* لِأَنْفُسِهِمْ **Güç yetiremiyorlar** *(Kim için?)* وَلَا يَمْلِكُونَ أَيْ دَفْعَهُ Yani zararı engellemeye وَلَا نَفْعًا **Ne de bir faydaya** أَيْ جَرَّهُ Yani bir fayda elde etmeye *(Ve yine öyle ilahlar ki?)* وَلَا يَمْلِكُونَ **Ve güç yetiremiyorlar** *(Neye?)* مَوْتًا **Ne ölüme** وَلَا حَيٰوةً **Ne yaşama** أَيْ إِمَاتَةً لِأَحَدٍ Yani bir kimseyi öldürmeye وَإِحْيَاءً لِأَحَدٍ Ve bir kimseyi diriltmeye وَلَا نُشُورًا **Ne de öldükten sonra diriltmeye** بَعْثًا Yani diriltmeye *(Kimi?)* لِلْأَمْوَاتِ Ölüleri

4. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Küfrettiler** *(Ne dediler?)* إِنْ هٰذَا **Bu değildir** إِلَّا إِفْكٌ **Ancak bir iftiradır** اَيْ مَا الْقُرْآنُ Yani Kuran değildir كِذْبٌ Yalandır *(Öyle iftira ki)* اِفْتَرَاهُ **Onu uydurdu** *(Kim?)* مُحَمَّدٌ Muhammed وَاَعَانَهُ **Ve ona yardım etmiştir** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ **Kuran üzerine** *(Kim?)* قَوْمٌ **Bir topluluk** *(Öyle topluluk ki)* اٰخَرُونَ **Başka olan** وَهُمْ Onlar *(Kimdendir?)* مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ Ehli kitaptandır قَالَ Buyurdu *(Kim?)* تَعَالٰى Yüce olan Allah *(Ne buyurdu?)* فَقَدْ جَاؤُ **Muhakkak ki bunlar gittiler** *(Neye?)* ظُلْمًا **Zulme** وَزُورًا **Ve iftiraya** كُفْرًا وَكِذْبًا Küfre ve yalana أَيْ بِهِمَا Yani ikisine

5. وَقَالُوا **Ve dediler** أَيْضًا Aynı şekilde هُوَ O Kuran *(Nedir?)* اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ **Öncekilerin uydurmalarıdır** أَكَاذِيبُهُمْ Onların yalanlarıdır *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ أُسْطُورَةٍ "Üstûratün" kelimesinin çoğuldur *(Ne ile okunan "Üstûratün"?)* بِالضَّمِّ Zammeyle *(Öyle uydurmalar ki)* اِكْتَتَبَهَا انْتَسَخَهَا **Onları yazdırdı** مِنْ ذٰلِكَ الْقَوْمِ Bu topluluktan *(Kime yazdırdı?)* بِغَيْرِهِ Başkasına فَهِيَ **Onlar** تُمْلٰى **Okunuyor** تُقْرَأُ Okunuyor *(Kime?)* عَلَيْهِ **Kendisine** لِيَحْفَظَهَا Onları ezberlemesi için بُكْرَةً **Sabah** وَاَصِيلًا **Akşam** غُدْوَةً وَعَشِيَّةً Sabah akşam

6. قَالَ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne olarak?)* رَدًّا Red olarak *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Onlara قُلْ **(Ey habibim) söyle** *(Ne söyle? Şunu:)* اَنْزَلَهُ **Onu indirdi** *(Kim?)* اَلَّذِي **O zat ki** يَعْلَمُ **O biliyor** *(Neyi?)* اَلسِّرَّ **Gizliyi** اَلْغَيْبَ Görünmeyeni *(Neredeki?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdeki** وَالْاَرْضِ **Ve yerdeki** إِنَّهُ **Kesinlikle O** كَانَ **Daima** *(Nedir?)* غَفُورًا

Ziyade bağışlayıcı *(Kimi?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Müminleri رَحِيمًا **Pek merhamet sahibidir** *(Kime?)* بِهِمْ Onlara

7. وَقَالُوا **Ve dediler** *(Ne dediler?)* مَا **Ne oluyor** *(Kime?)* لِهٰذَا الرَّسُولِ **Bu peygambere** يَأْكُلُ **Yiyor** *(Neyi?)* اَلطَّعَامَ **Yemeği** وَيَمْشِي **Ve geziyor** *(Nerede?)* فِي الْأَسْوَاقِ **Çarşılarda** لَوْلَا -هَلَّا- أُنْزِلَ **İndirilmeli değil miydi?** ("Levlâ" burada "Hellâ" manasındadır) *(Kime?)* إِلَيْهِ **Ona** *(Ne?)* مَلَكٌ **Bir melek** فَيَكُونَ **Ki o melek olsun** *(Kim ile beraber?)* مَعَهُ **Onunla beraber** *(Ne olsun?)* نَذِيرًا **Uyarıcı** *(Öyle uyarıcı ki)* يُصَدِّقُهُ Onu doğruluyor

8. أَوْ يُلْقَى **Ya da verilmeli değil miydi?** *(Kime?)* إِلَيْهِ **Kendisine** *(Ne?)* كَنْزٌ **Bir hazine** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ Gökten *(Öyle hazine ki)* يُنْفِقُهُ Onu harcayacak وَلَا يَحْتَاجُ Ve ihtiyaç duymayacak *(Neye?)* إِلَى الْمَشْيِ Gezmeye *(Nerede?)* فِي الْأَسْوَاقِ Çarşılarda *(Ne için?)* لِطَلَبِ الْمَعَاشِ Geçimini sağlamak için أَوْ تَكُونُ **Veya olmalı değil miydi?** *(Kim için?)* لَهُ **Kendisi için** *(Ne?)* جَنَّةٌ **Bir bahçe** بُسْتَانٌ Bir bostan *(Öyle bahçe ki)* يَأْكُلُ **Yiyor** *(Neden?)* مِنْهَا **O bahçeden** أَيْ مِنْ أَثْمَارِهَا Yani onun meyvelerinden فَيَكْتَفِي بِهَا Ki onlarla yetinsin وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* نَأْكُلُ "Ne'külü" şeklindedir *(Ne ile?)* بِالنُّونِ Nun ile أَيْ نَحْنُ Yani biz (yeriz) فَيَكُونُ Dolayısıyla olur *(Kim için?)* لَهُ Onun için *(Ne olur?)* مَزِيَّةٌ Bir üstünlük *(Kime karşı?)* عَلَيْنَا Bize karşı *(Ne sebebiyle?)* بِهَا O bahçe sebebiyle وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* اَلظَّالِمُونَ **Zalimler** أَيِ الْكَافِرُونَ Yani kâfirler *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Müminlere إِنْ -مَا- تَتَّبِعُونَ **Siz uymuyorsunuz** ("in" "mâ" manasındadır) إِلَّا **Ancak uyuyorsunuz** *(Kime?)* رَجُلًا **Bir adama** *(Öyle adam ki)* مَسْحُورًا **Büyülenmiş olan** مَخْدُوعًا Aldanmış مَغْلُوبًا Yenilmiş *(Neye?)* عَلَى عَقْلِهِ Aklına

9. قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah buyurdu اُنْظُرْ **Bak** كَيْفَ **Nasıl da** ضَرَبُوا **Verdiler** *(Kim için?)* لَكَ **Senin için** *(Ne verdiler?)* اَلْأَمْثَالَ **Örnekler** *(Ne demekle?)* بِالْمَسْحُورِ Büyülenmiş *(Daha ne demekle?)* وَالْمُحْتَاجِ إِلَى مَا يُنْفِقُهُ Harcayacağı şeye muhtaç *(Daha neye muhtaç?)* وَإِلَى مُلْكٍ Bir mülke *(Öyle mal mülk ki)* يَقُومُ Yerine getiriyor *(Ne ile?)* مَعَهُ Onunla *(Neyi?)* بِالْأَمْرِ İşini فَضَلُّوا **Ve sapıttılar** *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bunu demekle *(Neden?)* عَنِ الْهُدَى Hidayetten فَلَا يَسْتَطِيعُونَ **Ve edinemezler** *(Ne?)* سَبِيلًا **Yol** طَرِيقًا إِلَيْهِ Buna yol (bulamazlar)

10. تَبَارَكَ **Yüce oldu** تَكَاثَرَ Çok oldu *(Ne?)* خَيْرُ اَلَّذِي **O zatın** hayrı ki *(Kim?)* إِنْ شَاءَ **Şayet dileseydi** جَعَلَ **Kılardı** *(Kim için?)* لَكَ **Senin için** *(Neyi?)* خَيْرًا **Daha iyisini** *(Neden?)* مِنْ ذٰلِكَ **Bundan** قَالُوهُ اَلَّذِي Onların dediklerinden *(Nedir o dedikleri?)* مِنَ الْكَنْزِ Hazine وَالْبُسْتَانِ Ve bostandan *(Ondan bedel?)* جَنَّاتٍ **Bahçeler** *(Öyle bahçeler ki)* تَجْرِي **Akıyor** *(Neden?)* مِنْ تَحْتِهَا **Altlarından** *(Ne akıyor?)* اَلْأَنْهَارُ **Nehirler** فِي الدُّنْيَا Dünyada لِأَنَّهُ Çünkü Allah شَاءَ Dilemiştir *(Neyi?)* أَنْ يُعْطِيَهُ O'na vermeyi *(Neyi vermeyi?)* إِيَّاهَا Bunları *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette وَيَجْعَلْ **Ve ihsan ederdi** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالْجَزْمِ Cezim ile *(Kime?)* لَكَ **Sana** *(Ne?)* قُصُورًا **Köşkler** أَيْضًا bununla birlikte وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Ne ile okunur?)* بِالرَّفْعِ Raf ile okunur *(Ne olarak?)* اِسْتِئْنَافًا İstinaf cümlesi olarak

11. بَلْ كَذَّبُوا **Bir de onlar yalanladılar** *(Neyi?)* بِالسَّاعَةِ **Kıyameti** اَلْقِيَامَةَ Kıyameti وَاَعْتَدْنَا **Biz de hazırladık** *(Kim için?)* لِمَنْ **O kimse için ki** كَذَّبَ **Yalanladı** *(Neyi?)* بِالسَّاعَةِ **Kıyameti** *(Ne hazırladık?)* سَعِيرًا **Çok alevli bir ateş** نَارًا مُسَعَّرَةً Fazlaca tutuşturulmuş ateş أَيْ مُشْتَدَّةً Yani şiddetlendirilmiş

﴿إِذَا رَأَتْهُمْ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُوا لَهَا تَغَيُّظًا﴾ غَلَيَانًا كَالْغَضْبَانِ إِذَا غَلَى صَدْرُهُ مِنَ الْغَضَبِ ﴿وَزَفِيرًا ﴿١٢﴾﴾ صَوْتًا شَدِيدًا أَوْ سِمَاعَ التَّغَيُّظِ رُؤْيَتَهُ وَعِلْمَهُ ﴿وَإِذَآ أُلْقُوا مِنْهَا مَكَانًا ضَيِّقًا﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ بِأَنْ يَضِيقَ عَلَيْهِمْ وَمِنْهَا حَالٌ مِنْ مَكَانًا لِأَنَّهُ فِي الْأَصْلِ صِفَةٌ لَهُ ﴿مُقَرَّنِينَ﴾ مُصَفَّدِينَ قَدْ قُرِنَتْ أَيْ جُمِعَتْ أَيْدِيهِمْ إِلَى أَعْنَاقِهِمْ فِي الْأَغْلَالِ وَالتَّشْدِيدُ لِلتَّكْثِيرِ ﴿دَعَوْا هُنَالِكَ ثُبُورًا ﴿١٣﴾﴾ هَلَاكًا فَيُقَالُ لَهُمْ ﴿لَا تَدْعُوا الْيَوْمَ ثُبُورًا وَاحِدًا وَادْعُوا ثُبُورًا كَثِيرًا ﴿١٤﴾﴾ كَعَذَابِكُمْ ﴿قُلْ أَذَٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورُ مِنَ الْوَعِيدِ وَصِفَةِ النَّارِ ﴿خَيْرٌ أَمْ جَنَّةُ الْخُلْدِ الَّتِي وُعِدَ﴾ هَا ﴿الْمُتَّقُونَ كَانَتْ لَهُمْ﴾ فِي عِلْمِهِ تَعَالَى ﴿جَزَآءً﴾ ثَوَابًا ﴿وَمَصِيرًا ﴿١٥﴾﴾ مَرْجِعًا ﴿لَّهُمْ فِيهَا مَا يَشَآءُونَ خَالِدِينَ﴾ حَالٌ لَازِمَةٌ ﴿كَانَ﴾ وَعْدُهُمْ مَا ذُكِرَ ﴿عَلَىٰ رَبِّكَ وَعْدًا مَّسْؤُولًا ﴿١٦﴾﴾ يَسْأَلُهُ مَنْ وُعِدَ بِهِ رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَى رُسُلِكَ أَوْ تَسْأَلُهُ لَهُمُ الْمَلَائِكَةُ رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ ﴿وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ﴾ بِالنُّونِ وَالتَّحْتَانِيَّةِ ﴿وَمَا يَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَعِيسَى وَعُزَيْرٍ وَالْجِنِّ ﴿فَيَقُولُ﴾ تَعَالَى بِالتَّحْتَانِيَّةِ وَالنُّونِ لِلْمَعْبُودِينَ إِثْبَاتًا لِلْحُجَّةِ عَلَى الْعَابِدِينَ ﴿ءَأَنتُمْ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا وَتَسْهِيلِهَا وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَ الْمُسَهَّلَةِ وَالْأُخْرَى وَتَرْكِهِ ﴿أَضْلَلْتُمْ عِبَادِي هَٰؤُلَآءِ﴾ أَوَقَعْتُمُوهُمْ فِي الضَّلَالِ بِأَمْرِكُمْ إِيَّاهُمْ بِعِبَادَتِكُمْ ﴿أَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ ﴿١٧﴾﴾ طَرِيقَ الْحَقِّ بِأَنْفُسِهِمْ ﴿قَالُوا سُبْحَانَكَ﴾ تَنْزِيهًا لَكَ عَمَّا لَا يَلِيقُ بِكَ ﴿مَا كَانَ يَنبَغِي﴾ يَسْتَقِيمُ ﴿لَنَآ أَن نَّتَّخِذَ مِن دُونِكَ﴾ أَيْ غَيْرَكَ ﴿مِنْ أَوْلِيَآءَ﴾ مَفْعُولٌ أَوَّلٌ وَمِنْ زَائِدَةٌ لِتَأْكِيدِ النَّفْيِ وَمَا قَبْلَهُ الثَّانِي فَكَيْفَ نَأْمُرُ بِعِبَادَتِنَا ﴿وَلَٰكِن مَّتَّعْتَهُمْ وَآبَآءَهُمْ﴾ مِنْ قَبْلِهِمْ بِإِطَالَةِ الْعُمْرِ وَسِعَةِ الرِّزْقِ ﴿حَتَّىٰ نَسُوا الذِّكْرَ﴾ تَرَكُوا الْمَوْعِظَةَ وَالْإِيمَانَ بِالْقُرْآنِ ﴿وَكَانُوا قَوْمًۢا بُورًا ﴿١٨﴾﴾ هَلْكَى قَالَ تَعَالَى ﴿فَقَدْ كَذَّبُوكُم﴾ كَذَّبَ الْمَعْبُودُونَ الْعَابِدِينَ ﴿بِمَا تَقُولُونَ﴾ بِالْفَوْقَانِيَّةِ أَنَّهُمْ آلِهَةٌ ﴿فَمَا يَسْتَطِيعُونَ﴾ بِالتَّحْتَانِيَّةِ وَالْفَوْقَانِيَّةِ [تَسْتَطِيعُونَ] أَيْ لَاهُمْ وَلَا أَنْتُمْ ﴿صَرْفًا﴾ دَفْعًا لِلْعَذَابِ عَنْكُمْ ﴿وَلَا نَصْرًا﴾ مَنْعًا لَكُمْ مِنْهُ ﴿وَمَن يَظْلِم﴾ يُشْرِكْ ﴿مِّنكُمْ نُذِقْهُ عَذَابًا كَبِيرًا ﴿١٩﴾﴾ شَدِيدًا فِي الْآخِرَةِ ﴿وَمَآ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ إِلَّآ إِنَّهُمْ لَيَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَيَمْشُونَ فِي الْأَسْوَاقِ﴾ فَأَنْتَ مِثْلُهُمْ فِي ذَلِكَ وَقَدْ قِيلَ لَهُمْ مَا قِيلَ لَكَ ﴿وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً﴾ بَلِيَّةً ابْتُلِيَ الْغَنِيُّ بِالْفَقِيرِ وَالصَّحِيحُ بِالْمَرِيضِ وَالشَّرِيفُ بِالْوَضِيعِ يَقُولُ الثَّانِي فِي كُلِّ مَالِيَ لَا

أَكُونُ كَالْأَوَّلِ فِي كُلِّ ﴿أَتَصْبِرُونَ﴾ عَلَى مَا تَسْمَعُونَ مِمَّنِ ابْتَلَيْتُمْ بِهِمُ اسْتِفْهَامٌ بِمَعْنَى الْأَمْرِ أَيِ اصْبِرُوا ﴿وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا ﴿٢٠﴾﴾ بِمَنْ يَصْبِرُ وَبِمَنْ يَجْزَعُ

TÜRKÇE ANLAMI

12. **(Cehennem) onları uzak bir yerden görünce** öfkeden göğsü kaynayan kızgın kimse gibi **onun öfkesini**, kaynamasını **ve şiddetli sesini işitirler.** Yahut "öfkenin işitilmesi"nden kastedilen bunun görülüp bilinmesidir.

13. **Elleri boyunlarına bağlı olarak**[1] **onun** kendilerine darlaştırılacak olan **dar**[2] **bir yerine atıldıkları zaman, oracıkta yok,** helak **olmayı isterler.**

14. Onlara denilir ki: **Bugün bir defa yok olmayı istemeyin; aksine** azabınız gibi **birçok defalar yok olmayı isteyin!**

15. **De ki: Bu** gerideki tehditler ve cehennemin durumu **mu daha iyi, yoksa takva sahiplerine vaat edilen** o **ebedilik cenneti mi? Orası,** Allah tealanın ilminde **onlar için bir karşılık,** mükâfat **ve bir varış,** dönüş **yeridir.**

16. **Onlar için orada ebedî kalmak üzere**[3] **diledikleri her şey vardır. İşte bu** anlatılan şeylerle vaat edilmeleri **Rabbinin üzerine istenen,** Rabbimizin kendisine vaat ettiği kişinin isteyeceği **bir vaaddir;** *"Rabbimiz! Peygamberlerinle vadettiklerini bize ver".* Yahut onlar adına bu vaadi melekler ister; *"Rabbimiz! Onları, kendilerine söz verdiğin Adn cennetlerine koy."*

17. **O gün onları ve Allah'tan başka taptıklarını,** yani taptıkları melekleri, İsa'yı, Uzeyri ve cinleri **toplarız;**[4] Allah teala **der**[5] **ki: Şu kullarımı siz mi**[6] **saptırdınız,** kendinize ibadet etmelerini onlara emretmek suretiyle onları siz mi dalalete düşürdünüz, **yoksa onlar** kendi başlarına **mı yoldan çıktılar?**

18. **Onlar der ki:** Sana yaraşmayan şeylerden **seni tenzih ederiz. Senden**

---

[1] مُقَرَّنِينَ kelimesi مَصَفَّدِينَ ile eş anlamlı olup "elleri zincirlerle boyunlarına bağlı olarak" anlamına gelir. Bu kelime teksir için şeddeli gelmiştir.

[2] ضيقا kelimesi hem şeddeli hem de şeddesiz olarak okunmuştur. مِنْهَا kelimesi مَكَانًا kelimesinden haldir. Zira مِنْهَا kelimesi gerçekte مكانا kelimesinin sıfatıdır. (Nekre bir kelimenin sıfatı, mevsufunun önüne geçerse hal olarak iraplanır.)

[3] خَالِدِينَ kelimesi hâl-i lâzimedir.

[4] نَحْشُرُهُمْ kelimesi hem ن harfi ile hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) ي harfi ile (يَحْشُرُهُمْ şeklinde) okunmuştur.

[5] يَقُولُ kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) ي ile hem de ن ile okunmuştur.

[6] أَأَنتم kelimesi, 1. iki hemzenin tahkiki, 2. ikincisi elife çevrilerek, 3. ikincisinin teshiliyle, 4. teshil edilmiş hemze ile diğeri arasına bir elif konarak 5. ve bu elif konmayarak okunmuştur.

başka dostlar[1] **edinmek bize yaraşmaz,** doğru olmaz. Dolayısıyla nasıl olur da bize ibadet edilmesini emrederiz; **fakat sen onlara ve** onlardan önceki **atalarına** ömür ve rızıklarını genişletmek suretiyle **o kadar bol nimet verdin ki, sonunda zikri,** öğüt almayı ve Kur'ân'a inanmayı **unuttular ve helak olmuş bir kavim oldular.**

19. **İşte** onların ilah olduğu şeklindeki **sözlerinizde**[2] mabutlar, **siz** âbitleri **yalanladılar. Artık** sizden azabı **geri çevirmeye güç yetiremezler,**[3] buna ne sizin ne de onların gücü yetmez. **Ayrıca bir yardım da,** sizi o azaptan engelleyecek bir engel de **(temin etmeye güçleri yetmez.) İçinizden zulmedenlere,** şirk koşanlara ahirette **büyük,** şiddetli **bir azap tattıracağız!**

20. **Senden önce gönderdiğimiz bütün peygamberler de hiç şüphesiz yemek yerler, çarşılarda dolaşırlardı.** Sen de bu konuda onlar gibisin; onlara söylenilen şeyler sana da söylenmiştir. **Sizin bir kısmınızı diğer bir kısmınıza fitne,** imtihan **kıldık;** zemin fakirle, sağlıklı kişi hastayla, üst tabaka alt tabakayla imtihan edilmiştir; bunların ikincileri der ki: "ben niye o her konuda birinciler gibi olmayayım?" kendileriyle imtihana çekildiğiniz kişilerden duyduğunuz bu sözlere (bakalım) **sabredecek misiniz?**[4] Yani; sabredin! **Rabbin** sabredeni de, etmeyeni de **görmektedir.**

KELİME ANLAMI

12. إِذَا رَأَتْ **(Cehennem ateşi) Görünce** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Nereden?)* مِنْ مَكَانٍ **Bir mekândan** *(Öyle mekân ki)* بَعِيدٍ **Uzak olan** سَمِعُوا **İşitirler** *(Ne için?)* لَهَا **O ateş için** *(Ne işitirler?)* تَغَيُّظًا **Öfkeli uğultu** غَلَيَانًا Galeyanı *(Kim gibi?)* كَالْغَضْبَانِ Kızgın kimse gibi *(Ne zamanki kızgın kimse?)* إِذَا غَلَى Galeyana geldiğinde *(Ne?)* صَدْرُهُ Kişinin göğsü *(Neden?)* مِنَ الْغَضَبِ Öfkeden وَزَفِيرًا **Ve korkunç bir homurtu** صَوْتًا شَدِيدًا Şiddetli bir ses أَوْ سِمَاعُ التَّغَيُّظِ Ya da öfke uğultusunun işitilmesi *(Nedir?)* رُؤْيَتُهُ Onun görülmesi وَعِلْمُهُ Ve bilinmesidir

13. وَإِذَا أُلْقُوا **Atıldıklarında** *(Neden?)* مِنْهَا **Cehennemden** *(Nereye?)* مَكَانًا **Bir mekâna** *(Öyle mekân ki)* ضَيِّقًا **Dar olan** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالتَّشْدِيدِ Şedde ile

---

[1] مِنْ أَوْلِيَاءَ kelimesi birinci meful olup مِن harfi de nefyi tekit için zait olarak gelmiştir. Bunun öncesindeki مِنْ دُونِكَ ise ikinci mefuldür.

[2] تَقُولُونَ kelimesi تـ ile okunmuştur.

[3] يَسْتَطِيعُونَ kelimesi hem يـ harfi ile hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) تـ harfi ile (تَسْتَطِيعُونَ şeklinde) okunmuştur.

[4] Buradaki istifham emir anlamındadır.

وَالتَّخْفِيفِ Ve şeddesiz *(Ne ile dar olan?)* بِأَنْ يَضِيقَ Daralmasıyla *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Onlara
لِأَنَّهُ فِي "Minhâ" ise *(Nedir?)* حَالٌ Haldir *(Neden?)* مِنْ مَكَانًا "Mekânen"den
الْأَصْلِ Çünkü "Minhâ" asılda *(Nedir?)* صِفَةٌ لَهُ "Mekânen"in sıfatıdır *(Ne oldukları halde?)* مُقَرَّنِينَ **Elleri boyunlarına bağlı oldukları halde**
مُصَفَّدِينَ Kelepçelenmiş oldukları halde قَدْ قُرِنَتْ Şöyle ki bir araya geldi أَيْ جُمِعَتْ Yani
toplandı *(Ne?)* أَيْدِيهِمْ Elleri إِلَى أَعْنَاقِهِمْ Boyunlarına *(Nerede?)* فِي الْأَغْلَالِ Zincirlerde
وَالتَّشْدِيدُ Kelimenin şeddelenmesi *(Niçindir?)* لِلتَّكْثِيرِ Çokluk bildirmesi içindir دَعَوْا
İsterler *(Nerede?)* هُنَالِكَ **Orada** *(Neyi?)* ثُبُورًا **Yok olmayı** هَلَاكًا Helak olmayı

14. فَيُقَالُ Ve denir *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne denir?)* لَا تَدْعُوا **İstemeyin** *(Ne zaman?)* الْيَوْمَ
Bugün *(Neyi?)* ثُبُورًا **Yok olmayı** *(Öyle yok olmak ki)* وَاحِدًا **Bir defa olan** وَادْعُوا
Ve isteyin *(Neyi?)* ثُبُورًا **Yok olmayı** *(Öyle yok olmak ki)* كَثِيرًا **Çok olan** *(Ne gibi?)*
كَعَذَابِكُمْ Azabınız gibi

15. قُلْ **(Ey habibim) söyle** *(Ne söyle?)* أَذَٰلِكَ **Bu mu?** الْمَذْكُورُ Anlatılan *(Neden?)* مِنَ
الْوَعِيدِ Tehditten وَصِفَةِ النَّارِ Ve cehennemin niteliğinden خَيْرٌ **Daha iyidir** أَمْ
Yoksa جَنَّةُ الْخُلْدِ **Ebedilik cenneti mi?** الَّتِي **O ki** وُعِدَ **Vaat olundu** *(Ne ile?)* هَا
O cennetle *(Kim?)* الْمُتَّقُونَ **Takva sahipleri** كَانَتْ **Oldu** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için**
(Nerede?) فِي عِلْمِهِ تَعَالَى Yüce olan Allah'ın ilminde *(Ne oldu?)* جَزَاءً **Bir mükâfat**
ثَوَابًا Bir sevap وَمَصِيرًا **Ve varış yeri** مَرْجِعًا Dönüş yeri

16. لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Nerede?)* فِيهَا **Cennette** *(Ne vardır?)* مَا يَشَاؤُونَ
Diledikleri *(Ne oldukları halde?)* خَالِدِينَ **Ebedi kalıcı oldukları halde** *(Bu nedir?)*
حَالٌ لَازِمَةٌ Hali lazımdır كَانَ **Oldu** *(Ne?)* وَعْدُهُمْ Onlara verilen söz *(Ne sözü?)* مَا ذُكِرَ
Anlatılanların sözü *(Kime?)* عَلَى رَبِّكَ **Rabbine** *(Ne oldu?)* وَعْدًا **Bir söz** *(Öyle söz ki)*
مَسْؤُولًا **İstenilen** يَسْأَلُهُ Onu ister *(Kim?)* مَنْ وُعِدَ بِهِ Onunla söz verilen kişi *(Nasıl ister?)*
رَبَّنَا ***"Ey rabbimiz*** وَآتِنَا ***Bize ver*** *(Neyi?)* مَا وَعَدْتَنَا ***Bize vaat ettiğini*** *(Kim vasıtasıyla?)*
عَلَى رُسُلِكَ ***Peygamberlerin vasıtasıyla"*** أَوْ تَسْأَلُهُ Veya onu ister *(Kim için?)*
لَهُمْ Onlar için *(Kim?)* الْمَلَائِكَةُ Melekler *(Nasıl ister?)* رَبَّنَا ***"Ey rabbimiz***
وَأَدْخِلْهُمْ ***Onları girdir*** *(Nereye?)* جَنَّاتِ عَدْنٍ ***Adn cennetlerine*** الَّتِي ***Öyle***
cennetler ki وَعَدْتَهُمْ ***Sen onlara vaat etmiştin"***

17. وَيَوْمَ **O gün** نَحْشُرُ **Biz toplarız** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِالنُّونِ

Nun ile وَالتَّحْتَانِيَةِ Ve alttan iki noktalı (ye) ile *(Daha kimi toplarız?)* **وَمَا يَعْبُدُونَ Ve taptıklarını** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani ondan gayrı olan *(Onlar kimlerdir?)* مِنَ الْمَلَائِكَةِ Melekler وَعِيسٰى İsa وَعُزَيْرٍ Üzeyir وَالْجِنِّ Ve cinler **فَيَقُولُ Ve buyurur** *(Kim?)* تَعَالٰى Yüce olan Allah *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِالتَّحْتَانِيَةِ Alttan iki noktalı (ye) ile وَالنُّونِ Ve nun ile *(Kime buyurur?)* لِلْمَعْبُودِينَ Tapılanlara *(Niçin?)* إِثْبَاتًا لِلْحُجَّةِ Hücceti ispat etmek için *(Kime?)* عَلَى الْعَابِدِينَ Tapanlara *(Ne buyurur?)* **أَأَنْتُمْ Siz mi?** *(Ne ile okunur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin tahkikiyle *(Daha nasıl okunur?)* وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ İkinci hemzenin çevrilmesiyle *(Neye?)* أَلِفًا Elife *(Daha nasıl okunur?)* وَتَسْهِيلِهَا Ve ikinci hemzeyi teshil ile وَإِدْخَالِ أَلِفٍ Ve bir elif sokmakla *(Nereye?)* بَيْنَ الْمُسَهَّلَةِ Teshil edilmiş hemzeyle وَالْأُخْرٰى Diğeri arasına وَتَرْكِهِ Ve elifi terk etmekle **أَضْلَلْتُمْ Sapıttınız** *(Kimi?)* **عِبَادِي Kullarımı هٰؤُلَاءِ İşte şu kullarımı** أَوَقَعْتُمُوهُمْ Onları düşürdünüz mü? *(Neye?)* فِي الضَّلَالِ Sapıklığa *(Ne ile?)* أَمْ هُمْ بِأَمْرِكُمْ Emretmenizle *(Kime?)* إِيَّاهُمْ Onlara *(Neyi?)* بِعِبَادَتِكُمْ Size tapmayı **Yoksa onlar mı? ضَلُّوا Saptılar** *(Neden?)* **السَّبِيلَ Yoldan** طَرِيقَ الْحَقِّ Hak yolundan *(Nasıl?)* بِأَنْفُسِهِمْ Kendi kendilerine

18. قَالُوا Dediler *(Ne dediler?)* **سُبْحَانَكَ Seni beri kılarız** تَنْزِيهًا لَكَ Seni tenzih ederiz *(Neden?)* عَمَّا لَا يَلِيقُ بِكَ Sana yaraşmayan şeylerden **مَا كَانَ Olmadı** *(Ne olmadı?)* **يَنْبَغِي Yaraşır olmadı** يَسْتَقِيمُ Doğru olur olmadı *(Kime?)* لَنَا **Bize** *(Ne?)* **أَنْ نَتَّخِذَ Edinmemiz** *(Kimden başka?)* **مِنْ دُونِكَ Senden başka** أَيْ غَيْرِكَ Yani senden gayrı *(Ne edinmemiz?)* مِنْ أَوْلِيَاءَ **Dostlar edinmemiz** *(Bu nedir?)* مَفْعُولٌ أَوَّلٌ Birinci mefuldür وَمِنْ "Min" ise *(Nedir?)* زَائِدَةٌ Zaittir *(Ne içindir?)* لِتَأْكِيدِ النَّفْيِ Olumsuzluğu pekiştirmek içindir وَمَا قَبْلَهُ Ondan öncesi ise *(Nedir?)* الثَّانِي İkinci mefuldür فَكَيْفَ O halde nasıl نَأْمُرُ Emrederiz *(Neyi?)* بِعِبَادَتِنَا Bize tapmayı **وَلٰكِنْ مَتَّعْتَهُمْ Fakat sen bolca iyilik ettin** *(Kime?)* **هُمْ Onlara** *(Daha kime?)* **وَآبَاءَهُمْ Ve babalarına** مِنْ قَبْلِهِمْ Onlardan önce gelen *(Ne ile iyilik ettin?)* بِإِطَالَةِ الْعُمُرِ Ömrü uzatmakla وَسِعَةِ الرِّزْقِ Ve rızkı genişletmekle **حَتّٰى نَسُوا Ta ki unuttular** *(Neyi?)* **الذِّكْرَ Zikri تَرَكُوا** Terk ettiler *(Neyi?)* الْمَوْعِظَةَ Öğüt almayı وَالْإِيمَانَ Ve inanmayı *(Neye?)* بِالْقُرْآنِ Kuran'a **وَكَانُوا Ve oldular** *(Ne oldular?)* **قَوْمًا Bir topluluk** *(Öyle topluluk ki)* بُورًا **Helake müstahak** هَلْكٰى Helak olmuş

19. قَالَ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* **فَقَدْ كَذَّبُوكُمْ Elbette sizi**

yalanladılar كَذَّبَ الْمَعْبُودُونَ Yani tapılanlar yalanladı *(Kimi?)* اَلْعَابِدِينَ Tapanları *(Ne konuda yalanladılar?)* بِمَا تَقُولُونَ **Söylediğiniz sözler hususunda** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِالْفَوْقَانِيَّةِ Üstten iki noktalı (Te) ile *(O dediklerinizden bedel?)* أَنَّهُمْ Muhakkak ki onlar آلِهَةٌ İlahlardır فَمَا يَسْتَطِيعُونَ **Güç yetiremezler** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالتَّحْتَانِيَّةِ Alttan iki noktalı (ye) ile وَالْفَوْقَانِيَّةِ Ve üstten iki noktalı (te) ile أَيْ لَاهُمْ Yani ne onlar وَلَا أَنْتُمْ Ne de siz (güç yetiremezsiniz) *(Neye?)* صَرْفًا **Geri çevirmeye** دَفْعًا Engellemeye *(Neyi?)* لِلْعَذَابِ Azabı *(Kimden?)* عَنْكُمْ Sizden وَلَا نَصْرًا **Ve bir yardım temin etmeye** مَنْعًا Alıkoymaya *(Kimi?)* لَكُمْ Sizi *(Neden?)* مِنْهُ Azaptan وَمَنْ **Her kim** يَظْلِمْ **Zulmederse** يُشْرِكْ Ortak koşarsa *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** نُذِقْهُ **Ona tattırtırız** *(Neyi?)* عَذَابًا **Azabı** *(Öyle azabı ki)* كَبِيرًا **Büyük olan** شَدِيدًا Şiddetli olan *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette

20. وَمَا اَرْسَلْنَا **Biz göndermedik** *(Kimden önce?)* قَبْلَكَ **Senden önce** *(Kimden?)* مِنَ الْمُرْسَلِينَ **Peygamberlerden** إِلَّا **Ancak göndermişsek** إِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** لَيَأْكُلُونَ **Elbette yerlerdi** *(Ne?)* اَلطَّعَامَ **Yemek** وَيَمْشُونَ **Ve gezerlerdi** *(Nerede?)* فِي الْأَسْوَاقِ **Çarşılarda** فَأَنْتَ Dolayısıyla sen مِثْلُهُمْ Onlar gibisin *(Ne hususta?)* فِي ذٰلِكَ Bu hususta وَقَدْ قِيلَ لَهُمْ Kesinlikle onlara da denmişti *(Ne?)* مَا قِيلَ لَكَ Sana söylenen وَجَعَلْنَا **Biz kıldık** *(Kimi?)* بَعْضَكُمْ **Bir kısmınızı** *(Kim için?)* لِبَعْضٍ **Bir kısmınız için** *(Ne kıldık?)* فِتْنَةً **İmtihan kıldık** بَلِيَّةً Sınama أَتَصْبِرُونَ Zengin sınanır *(Kim ile?)* بِالْفَقِيرِ Fakir ile وَالصَّحِيحُ Sağlam *(Kim ile?)* بِالْمَرِيضِ Hasta ile وَالشَّرِيفُ Saygıdeğer insan ise *(Kim ile?)* بِالْوَضِيعِ Düşük insanla يَقُولُ الثَّانِي İkincisi der فِي كُلٍّ Hepsinde *(Ne der?)* مَالِيَ Bana ne oluyor لَا أَكُونُ Olmuyorum *(Ne gibi?)* كَالْأَوَّلِ Birinci gibi *(Nede?)* فِي كُلٍّ Her şeyde اَتَصْبِرُونَ **Sabredecek misiniz?** *(Neye?)* عَلٰى مَا تَسْمَعُونَ İşittiklerinize *(Kimden işittiklerinize?)* مِمَّنِ ابْتَلَيْتُمْ بِهِمْ Kendileriyle sınandığınız kişilerden اِسْتِفْهَامٌ Bu istifhamdır *(Ne manada?)* بِمَعْنَى الْأَمْرِ Emir manasında أَيِ اصْبِرُوا Yani sabredin وَكَانَ رَبُّكَ **Daim Rabbin** *(Nedir?)* بَصِيرًا **Ziyade görücüdür** *(Kimi?)* بِمَنْ يَصْبِرُ Sabredeni وَبِمَنْ يَجْزَعُ Ve tahammülsüz olanı

﴿وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَآءَنَا﴾ لَا يَخَافُونَ الْبَعْثَ ﴿لَوْلَآ﴾ هَلَّا ﴿أُنزِلَ عَلَيْنَا الْمَلَٰٓئِكَةُ﴾ فَكَانُوا رُسُلًا إِلَيْنَا ﴿أَوْ نَرَىٰ رَبَّنَا﴾ فَيُخْبِرَ بِأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُهُ قَالَ تَعَالَى ﴿لَقَدِ اسْتَكْبَرُوا﴾ تَكَبَّرُوا ﴿فِيٓ﴾ شَأْنِ ﴿أَنفُسِهِمْ وَعَتَوْا﴾ طَغَوْا ﴿عُتُوًّا كَبِيرًا ﴿٢١﴾﴾ بِطَلَبِهِمْ رُؤْيَةَ اللهِ تَعَالَى فِي الدُّنْيَا وَعُتُوًّا بِالْوَاوِ عَلَى أَصْلِهِ بِخِلَافِ عِتِيًّا بِالْإِبْدَالِ فِي مَرْيَمَ ﴿يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلَٰٓئِكَةَ﴾ فِي جُمْلَةِ الْخَلَائِقِ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ وَنَصْبُهُ بِاذْكُرْ مُقَدَّرًا ﴿لَا بُشْرَىٰ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُجْرِمِينَ﴾ الْكَافِرِينَ بِخِلَافِ الْمُؤْمِنِينَ فَلَهُمُ الْبُشْرَى بِالْجَنَّةِ ﴿وَيَقُولُونَ حِجْرًا مَّحْجُورًا ﴿٢٢﴾﴾ عَلَى عَادَتِهِمْ فِي الدُّنْيَا إِذَا نَزَلَتْ بِهِمْ شِدَّةٌ أَيْ عَوْذًا مُعَاذًا يَسْتَعِيذُونَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ قَالَ تَعَالَى ﴿وَقَدِمْنَآ﴾ عَمَدْنَا ﴿إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ﴾ مِنَ الْخَيْرِ كَصَدَقَةٍ وَصِلَةِ رَحِمٍ وَقِرَى ضَيْفٍ وَإِغَاثَةِ مَلْهُوفٍ فِي الدُّنْيَا ﴿فَجَعَلْنَٰهُ هَبَآءً مَّنثُورًا ﴿٢٣﴾﴾ هُوَ مَا يُرَى فِي الْكُوَى الَّتِي عَلَيْهَا الشَّمْسُ كَالْغُبَارِ الْمُفَرَّقِ أَيْ مِثْلَهُ فِي عَدَمِ النَّفْعِ بِهِ إِذْ لَا ثَوَابَ فِيهِ لِعَدَمِ شَرْطِهِ وَيُجَازَوْنَ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا ﴿أَصْحَٰبُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿خَيْرٌ مُّسْتَقَرًّا﴾ مِنَ الْكَافِرِينَ فِي الدُّنْيَا ﴿وَأَحْسَنُ مَقِيلًا ﴿٢٤﴾﴾ مِنْهُمْ أَيْ مَوْضِعَ قَائِلَةٍ فِيهَا وَهِيَ الْاِسْتِرَاحَةُ نِصْفَ النَّهَارِ فِي الْحَرِّ وَأُخِذَ مِنْ ذٰلِكَ انْقِضَاءُ الْحِسَابِ فِي نِصْفِ نَهَارٍ كَمَا وَرَدَ فِي الْحَدِيثِ ﴿وَيَوْمَ تَشَقَّقُ السَّمَآءُ﴾ كُلُّ سَمَاءٍ ﴿بِالْغَمَامِ﴾ مَعَهُ وَهُوَ غَيْمٌ أَبْيَضُ ﴿وَنُزِّلَ الْمَلَٰٓئِكَةُ﴾ مِنْ كُلِّ سَمَاءٍ ﴿تَنزِيلًا ﴿٢٥﴾﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ وَنَصْبُهُ بِاذْكُرْ مُقَدَّرًا وَفِي قِرَاءَةٍ بِتَشْدِيدِ شِينِ تَشَقَّقُ بِإِدْغَامِ التَّاءِ الثَّانِيَةِ فِي الْأَصْلِ فِيهَا وَفِي أُخْرَى نُنْزِلُ بِنُونَيْنِ الثَّانِيَةُ سَاكِنَةٌ وَضَمِّ اللَّامِ وَنَصْبِ الْمَلَائِكَةِ ﴿الْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ لِلرَّحْمَٰنِ﴾ لَا يُشْرَكُهُ فِيهِ أَحَدٌ ﴿وَكَانَ﴾ الْيَوْمُ ﴿يَوْمًا عَلَى الْكَافِرِينَ عَسِيرًا ﴿٢٦﴾﴾ بِخِلَافِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿وَيَوْمَ يَعَضُّ الظَّالِمُ﴾ الْمُشْرِكُ عُقْبَةُ بْنُ أَبِي مُعَيْطٍ كَانَ نَطَقَ بِالشَّهَادَتَيْنِ ثُمَّ رَجَعَ إِرْضَاءً لِأُبَيِّ ابْنِ خَلَفٍ ﴿عَلَىٰ يَدَيْهِ﴾ نَدَمًا وَتَحَسُّرًا فِي يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿يَقُولُ يَا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿لَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ﴾ مُحَمَّدٍ ﴿سَبِيلًا ﴿٢٧﴾﴾ طَرِيقًا إِلَى الْهُدَى ﴿يَا وَيْلَتَىٰ﴾ أَلِفُهُ عِوَضٌ عَنْ يَاءِ الْإِضَافَةِ أَيْ وَيْلَتِي وَمَعْنَاهُ هَلَكَتِي ﴿لَيْتَنِي لَمْ أَتَّخِذْ فُلَانًا﴾ أَيْ أُبَيًّا ﴿خَلِيلًا ﴿٢٨﴾﴾ ﴿لَّقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿بَعْدَ إِذْ جَآءَنِي﴾ بِأَنْ رَدَّنِي عَنِ الْإِيمَانِ بِهِ قَالَ تَعَالَى ﴿وَكَانَ الشَّيْطَٰنُ لِلْإِنسَٰنِ﴾ الْكَافِرِ ﴿خَذُولًا ﴿٢٩﴾﴾ بِأَنْ يَتْرُكَهُ وَيَتَبَرَّأَ مِنْهُ عِنْدَ الْبَلَاءِ ﴿وَقَالَ الرَّسُولُ﴾ مُحَمَّدٌ ﴿يَا رَبِّ إِنَّ قَوْمِي﴾ قُرَيْشًا ﴿اتَّخَذُوا هَٰذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا ﴿٣٠﴾﴾ مَتْرُوكًا

قَالَ تَعَالَى ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا جَعَلْنَا لَكَ عَدُوًّا مِنْ مُشْرِكِي قَوْمِكَ ﴿جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ﴾ قَبْلَكَ ﴿عَدُوًّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ﴾ الْمُشْرِكِينَ فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرُوا ﴿وَكَفٰى بِرَبِّكَ هَادِيًا﴾ لَكَ ﴿وَنَصِيرًا ﴿٣١﴾﴾ نَاصِرًا لَكَ عَلٰى أَعْدَائِكَ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْاٰنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً﴾ كَالتَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالزَّبُورِ قَالَ تَعَالَى نَزَّلْنَاهُ ﴿كَذٰلِكَ﴾ أَيْ مُتَفَرِّقًا ﴿لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ﴾ نُقَوِّيَ قَلْبَكَ ﴿وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا ﴿٣٢﴾﴾ أَتَيْنَا بِهِ شَيْئًا فَشَيْئًا بِتَمَهُّلٍ وَتُؤَدَةً لِتَيَسَّرَ فَهْمُهُ وَحِفْظُهُ

TÜRKÇE ANLAMI

21. **Ve Bize kavuşmayı ümit etmeyenler,** dirilişten korkmayanlar **dedi ki: «Bizim üzerimize melekler indirilmeli** ve bize onlar peygamber olmalı **değil miydi?** Böyle olsaydı ya! **Veya Rabbimizi görmeli** ve O da bize Muhammed'in peygamber olduğunu bildirmeli **değil miydi!»** Allah teala der ki: **Andolsun onlar nefisleri** hakkında **bir büyüklük taslamışlar ve** dünyada iken Allah tealayı görmeyi isteyerek **büyük bir azgınlık ile**[1] **azgınlıkta bulunmuşlardır.**

22. **Melekleri** yaratılmışlar arasında **görecekleri** Kıyamet **gün**ünü[2] yâd et! **Mücrimler,** kâfirler **için o günde bir müjde yoktur.** Hâlbuki müminlere cennet müjdesi vardır. **Ve** dünyada iken adetleri olduğu üzere bir zorlukla karşılaştıklarında dedikleri gibi **derler ki: «Engel, memnu!» (Allah'tan, başıma gelecek kötülüğü engellemesini istiyorum)** Yani meleklerden (Allah'a) sığınarak derler ki "sığınma, himaye!"

23. **Onların yaptıkları** sadaka, sıla-i rahim, misafir ağırlama ve mazluma yardım etme gibi **her bir** iyi **işe yönelir ve onu** kendisinden bir fayda hâsıl olmaması hususunda **saçılmış zerreler**[3] **haline getiririz.** Zira amelin şartı olan iman kendilerinde bulunmadığı için, yaptıkları bu iyiliklerin ahirette bir mükâfatı olmayacak, karşılıklarını dünyada iken alacaklardır.

24. **O** kıyamet **gün**ü **cennetliklerin kalacakları yer** kâfirlerin dünyadaki yerlerinden **çok** daha **iyi ve dinlenecekleri**[4] **yer** o kâfirlerinkinden **çok** daha **güzeldir.**

---

[1] عُتُوًّا kelimesi, Meryem suresinde ibdal edilerek gelen عِتِيًّا kelimesinin aksine burada olduğu gibi (ibdalsiz) gelmiştir.

[2] يَوْمَ kelimesi mukadder أُذْكُرْ fiiliyle mensuptur.

[3] هَبَاءً kelimesi, "güneşin vurduğu deliklerde saçılmış tozlar halinde görülen zerrecikler" anlamına gelir.

[4] أَحْسَنُ مَقِيلًا sözü مَوْضِعُ قَائِلَةٍ anlamına gelir. قَائِلَةٌ ise gün ortası sıcakta istirahat etmek anlamına gelir. وَأَحْسَنُ مَقِيلًا sözünden, -ayrıca hadiste de varit olduğu gibi- gün ortasına kadar hesabın biteceği anlaşılmıştır.

25. **Her göğün, beyaz bulutlar ile** birlikte **yarılacağı**[1] **ve meleklerin** her bir semadan **bölük bölük indirileceği**[2] **o** kıyamet **gün**ünü[3] yâd et!

26. **İşte o gün, mülk çok merhametli olan Allah'ındır;** kimse O'na bu konuda ortak değildir. Müminlerin aksine, **kâfirler için de pek çetin bir gündür o** gün.

27. **O** kıyamet **gün**ünde, **zalim kimse,** şehadet getirdikten sonra Übey b. Halef'i hoşnut etmek için bundan dönen müşrik Ukbe b. Ebî Mu'ît, nedamet ve pişmanlıktan **ellerini ısırıp şöyle der: Ya,**[4] **keşke** Muhammed **peygamberle birlikte** hidayete doğru **bir yol tutsaydım!**

28. **İşte helakım!**[5] **Keşke falancayı,** Übeyy'i **dost edinmeseydim!**

29. **Çünkü zikir o,** Kur'ân **bana gelmişken** beni ona imandan geri çevirmek suretiyle **hakikaten beni ondan saptırdı.** Allah teala buyuruyor ki: **Şeytan** belâ anında terk edip kendisinden uzaklaşarak kâfir **insanı yüz üstü bırakır.**

30. Muhammed **peygamber der ki: Ey Rabbim! Kavmim** Kureyş, **bu Kurân'ı büsbütün terkettiler.**

31. **İşte biz böylece,** kavminin müşriklerinden sana düşman yaptığımız gibi, senden önceki **her peygamber için suçlulardan,** müşriklerden **düşmanlar peydâ ettik;** onlar nasıl sabrettiyse sen de sabret! Sana, **hidayet verici ve** düşmanlarına karşı **yardımcı olarak Rabbin yeter.**

32. **Ve kâfir olanlar dedi ki: «Kur'ân O'nun üzerine** tıpkı Tevrat, İncil ve Zebur gibi **toplu bir halde indirilmeli değil miydi?»** İndirilseydi ya! Allah teala buyurdu ki: **Onunla kalbini güçlendirmek için böyle** parça parça indirdik, anlaşılması ve ezberlenmesi kolay olsun diye **onu** zamana yayarak acele etmeden **ayet ayet getirdik.**

KELİME ANLAMI

21. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** لَا يَرْجُونَ **Ummuyor** *(Neyi?)* لِقَاءَنَا **Bizimle karşılaşmayı** لَا يَخَافُونَ Korkmayanlar *(Neden?)* الْبَعْثَ Öldükten sonra dirilmekten *(Ne dediler?)* لَوْلَا -هَلَّا- أُنْزِلَ **İndirilmeli değil miydi?** ("Levlâ" "Hellâ" manasındadır) *(Kime?)* عَلَيْنَا **Bize** *(Ne?)* الْمَلَائِكَةُ **Melekler** فَكَانُوا

---

[1] تَشَقَّقُ fiili bir kıraatte, kelimenin aslında bulunan ikinci ت harfinin kendisine idgam edilmesi suretiyle şeddeli ش harfiyle (تَشَّقَّقُ şeklinde) okunmuştur.

[2] Bir kıraatte نُزِّلَ fiili -ikincisi sakin olan iki ن harfi, zammeli ل harfi ile- نُنْزِلُ şeklinde ve الْمَلَائِكَةَ kelimesi nasbedilerek okunmuştur.

[3] يَوْمَ kelimesi mukadder اُذْكُرْ fiiliyle mensuptur

[4] يَا tenbih içindir.

[5] وَيْلَتَى kelimesindeki elif, izafet yâ'sının yerine gelmiştir; وَيْلَتِي anlamına gelir.

Ve olmalılardı *(Ne?)* رُسُلًا Peygamberler *(Kime?)* إِلَيْنَا Bize **أَوْ نَرَى Ya da görmeli değil miydik?** *(Kimi?)* رَبَّنَا **Rabbimizi** فَيُخْبِرَ Ki bildirmeliydi *(Neyi?)* بِأَنَّ مُحَمَّدًا Muhakkak ki Muhammed *(Nedir?)* رَسُولُهُ Onun elçisidir قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* لَقَدْ **Andolsun kesinlikle** اِسْتَكْبَرُوا **Kibre kapıldılar** تَكَبَّرُوا Kibirlendiler *(Nerede?)* فِي شَأْنِ أَنْفُسِهِمْ **Nefislerinin** durumu **hakkında** وَعَتَوْا **Ve azdılar** طَغَوْا Haddi aştılar *(Nasıl?)* عُتُوًّا **Azmakla** *(Öyle azmak ki)* كَبِيرًا **Büyük olan** *(Ne ile azdılar?)* بِطَلَبِهِمْ İstemeleriyle *(Neyi?)* رُؤْيَةَ اللهِ تَعَالَى Yüce olan Allah'ı görmeyi *(Nerede?)*-الدُّنْيَا فِي Dünyada وَعُتُوًّا "Utuvven" *(Ne iledir?)* بِالْوَاوِ Vav iledir *(Neye göre?)* عَلَى أَصْلِهِ Aslına göre *(Neyin aksine?)* بِخِلَافِ عِتِيًّا "İtiyyen" kelimesinin aksine *(Bu kelime ne iledir?)* بِالْإِبْدَالِ Vav'ın (ye'ye) çevrilmesiyledir *(Nerede?)* فِي مَرْيَمَ Meryem suresinde

22. يَوْمَ يَرَوْنَ **Gördükleri gün** *(Kimi?)* الْمَلَائِكَةَ **Melekleri** *(Nerede?)* فِي جُمْلَةِ الْخَلَائِقِ Mahlûkatın arasında هُوَ O gün *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür وَنَصْبُهُ "Yevm" kelimesinin nasb olması *(Ne iledir?)* بِاذْكُرْ "Üzkür" (hatırla) fiiliyledir *(Ne olduğu halde?)* مُقَدَّرًا Takdir edildiği halde لَا بُشْرَى **Müjde yoktur** *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O günde** *(Kime?)* لِلْمُجْرِمِينَ **Günahkârlara** الْكَافِرِينَ Kâfirlere *(Kimin aksine?)* بِخِلَافِ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerin aksine فَلَهُمْ Çünkü onlar için vardır *(Ne vardır?)* الْبُشْرَى Müjde *(Ne ile?)* بِالْجَنَّةِ Cennet ile وَيَقُولُونَ **Ve diyecekler** حِجْرًا **Engel** مَحْجُورًا **Memnu (Yani Allah'tan başıma gelecek kötülüğü engellemesini istiyorum)** *(Ne üzerine üzere böyle derler?)* عَلَى عَادَتِهِمْ Adetleri üzere *(Neredeki?)* فِي الدُّنْيَا Dünyadaki *(Ne zamanda?)* إِذَا نَزَلَتْ Geldiğinde *(Kime?)* بِهِمْ Onlara *(Ne?)* شِدَّةٌ Bir sıkıntı أَيْ عَوْذًا مُعَاذًا Yani sığınma sığınma يَسْتَعِيذُونَ Sığınmak istiyorlar (Korunmak istiyorlar) *(Kimden korunmak istiyorlar?)* مِنَ الْمَلَائِكَةِ Meleklerden

23. قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* وَقَدِمْنَا **Biz girişiriz** عَمَدْنَا Kastederiz *(Neye?)* إِلَى مَا عَمِلُوا **Yaptıklarına** *(Nedendir o?)* مِنْ عَمَلٍ **Amelden** *(Neden olan amel?)* مِنَ الْخَيْرِ İyi amelden olan *(Ne gibi?)* كَصَدَقَةٍ Sadaka وَصِلَةِ رَحِمٍ Akrabaya ziyaret وَقِرَى ضَيْفٍ Misafir ağırlamak وَإِغَاثَةِ مَلْهُوفٍ Mazlumun yardımına koşmak gibi *(Neredeki amelleri?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada فَجَعَلْنَاهُ **Ve çeviririz** *(Neyi?)* **O ameli** *(Neye?)* هَبَاءً مَنْثُورًا **Dağıtılmış toza** هُوَ Bu *(Nedir?)* مَا يُرَى Görülendir *(Nerede?)* فِي الْكُوَى Deliklerde الَّتِي Öyle delikler ki عَلَيْهَا Kendisinde

vardır *(Ne?)* اَلشَّمْسُ Güneş (ışığı) *(Ne gibi?)* كَالْغُبَارِ الْمُفَرَّقِ Dağıtılmış toz gibi أَيْ مِثْلَهُ Yani onun gibi olur *(Ne hususta?)* فِي عَدَمِ النَّفْعِ بِهِ Kendisinden faydalanılamama hususunda إِذْ لَا ثَوَابَ فِيهِ Çünkü bunda hiç sevap yoktur *(Niçin?)* لِعَدَمِ شَرْطِهِ Şartı tutmadığı için وَيُجَازُونَ عَلَيْهِ Bunun karşılıklarını alırlar *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada

24. اَصْحَابُ الْجَنَّةِ **Cennetlikler** *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O gün** *(Ondan bedel?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha iyidir** *(Ne bakımdan?)* مُسْتَقَرًّا **Oturacağı yer bakımından** *(Kimden daha iyidir?)* مِنَ الْكَافِرِينَ Kâfirlerden *(Kafirlerin neredeki yerlerinden daha hayırlıdır?)* فِي الدُّنْيَا Dünyadaki وَاَحْسَنُ **Ve daha güzeldir** *(Ne cihetinden?)* مَقِيلًا **Dinleneceği yer cihetinden** *(Kimden?)* مِنْهُمْ Kâfirlerden أَيْ مَوْضِعَ قَائِلَةٍ Yani dinlenecek kişinin yeri bakımından *(Kafirlerin neredeki dinlenme yerlerinden daha hayırlıdır?)* فِيهَا Dünyadaki وَهِيَ Bu *(Nedir?)* اَلْاِسْتِرَاحَةُ Dinlenmektir *(Ne zaman?)* نِصْفَ النَّهَارِ Günün yarısında *(Nede?)* فِي الْحَرِّ Sıcakta وَأُخِذَ مِنْ ذٰلِكَ Bundan çıkartıldı *(Ne?)* اِنْقِضَاءُ الْحِسَابِ Hesabın bitmesi *(Ne zamandadır?)* فِي نِصْفِ نَهَارٍ Gündüzün yarısındadır كَمَا وَرَدَ Geldiği gibi *(Nerede?)* فِي الْحَدِيثِ Bir hadiste

25. وَيَوْمَ **O gün** تَشَقَّقُ **Parçalanır** *(Ne?)* اَلسَّمَاءُ **Gökyüzü** كُلُّ سَمَاءٍ Bütün semalar *(Ne ile?)* بِالْغَمَامِ **Beyaz bulutlarla** مَعَهُ Yani onunla birlikte وَهُوَ Bu *(Nedir?)* غَيْمٌ أَبْيَضُ Beyaz buluttur وَنُزِّلَ **Ve indirilir** *(Kim?)* اَلْمَلٰئِكَةُ **Melekler** *(Nereden?)* مِنْ كُلِّ سَمَاءٍ Gökyüzünün tamamından *(Nasıl?)* تَنْزِيلًا **Peyderpey indirilmekle** هُوَ O gün *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür وَنَصْبُهُ "Yevm" kelimesinin nasb olması *(Ne iledir?)* بِاذْكُرْ "Üzkür" fiiliyledir *(Ne olduğu halde?)* مُقَدَّرًا Takdir edildiği halde وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Nasıl okunur?)* بِتَشْدِيدِ شِينِ تَشَقَّقُ "Teşekkaku" fiilindeki şîn'ın şeddesiyle *(Ne ile?)* بِإِدْغَامِ التَّاءِ الثَّانِيَةِ İkinci te'nin idğam edilmesiyle *(Neredeki?)* فِي الْأَصْلِ Asıldaki (te) *(Neye idğam edilmesiyle?)* وَفِي أُخْرَى Diğer bir kıraatte *(Nasıldır?)* فِيهَا Şın'a نُنْزِلُ "Nünzilü" şeklindedir *(Ne ile?)* بِنُونَيْنِ الثَّانِيَةُ سَاكِنَةٌ İkincisi sakin olan iki nun'la *(Daha?)* وَضَمِّ اللَّامِ Lam'ın zammesiyle وَنَصْبِ الْمَلَائِكَةِ Ve "Melâike" kelimesinin nasb olmasıyla

26. اَلْمُلْكُ **Hükümranlık** *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O günde** *(Öyle hükümranlık ki)* اَلْحَقُّ **Gerçek olan** *(Kime aittir?)* لِلرَّحْمٰنِ **Rahman'a aittir** لَا يُشْرَكُهُ Ona ortak olmaz *(Nerede?)* فِيهِ Bu hususta *(Kim?)* أَحَدٌ Hiç kimse وَكَانَ **Oldu** *(Ne?)* اَلْيَوْمُ O gün *(Ne oldu?)* يَوْمًا **Bir gün** *(Kime?)* عَلَى الْكَافِرِينَ **Kâfirlere** *(Öyle gün ki)* عَسِيرًا **Pek çetin** *(Kimin aksine?)* بِخِلَافِ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerin aksine

27. وَيَوْمَ **O gün** يَعَضُّ **Isırır** *(Kim?)* اَلظَّالِمُ **Zulmeden kişi** اَلْمُشْرِكُ Müşrik *(O da kimdir?)* عُقْبَةُ بْنِ أَبِي مُعيطٍ Ukbe bin Ebî Muît كَانَ نَطَقَ Getirmişti *(Neyi?)* بِالشَّهَادَتَيْنِ Şahadetleri ثُمَّ رَجَعَ Sonra döndü *(Niçin?)* إِرْضَاءً لِأُبَيِّ ابْنِ خَلَفٍ Übeyy bin Halef'i hoşnut etmek için *(Neyi ısırır?)* عَلَى يَدَيْهِ **Ellerini** *(Ne olarak?)* نَدَمًا وَتَحَسُّرًا Pişman ve üzülerek *(Nerede?)* فِي يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde *(Ne olduğu halde?)* يَقُولُ **Der olduğu halde** *(Ne der?)* يَا -لِلتَّنْبِيهِ- لَيْتَنِي **Ne olaydı da ben** ("yâ" tenbih içindir) اِتَّخَذْتُ **Tutaydım** *(Kim ile birlikte?)* مَعَ الرَّسُولِ **Peygamberle birlikte** *(Kimdir O?)* مُحَمَّدٍ Muhammed *(Ne tutaydım?)* سَبِيلًا **Yol tutaydım** طَرِيقًا Bir yol *(Neye giden?)* إِلَى الْهُدَى Hidayete

28. يَا وَيْلَتَى **Yazık bana** أَلِفُهُ Bu kelimenin elifi *(Nedir?)* عِوَضٌ Yerine getirilmiştir *(Neyin?)* عَنْ يَاءِ الْإِضَافَةِ İzafet yasının وَمَعْنَاهُ أَيْ وَيْلَتِي Yani "Veyletî" şeklindedir Manası ise *(Nedir?)* هَلَكَتِي İşte helakım لَيْتَنِي **Keşke ben** لَمْ أَتَّخِذْ **Edinmeseydim** *(Kimi?)* فُلَانًا **Falancayı** أَيْ أُبَيًّا Yani Übeyy'i *(Ne edinmeseydim?)* خَلِيلًا **Dost edinmeseydim**

29. لَقَدْ أَضَلَّنِي **Elbette beni sapıttı** *(Neden?)* عَنِ الذِّكْرِ **Zikirden** اَلْقُرْآنِ Kuran'dan *(Neden sonra?)* بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي **Bana geldikten sonra** *(Ne ile beni sapıttı?)* بِأَنْ رَدَّنِي Beni döndürmekle *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ بِهِ Kuran'a inanmaktan قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* وَكَانَ **Daima oldu** *(Kim?)* اَلشَّيْطَانُ **Şeytan** *(Kim için?)* لِلْإِنْسَانِ **İnsan için** اَلْكَافِرِ Kâfir için *(Ne oldu?)* خَذُولًا **Yüzüstü yapayalnız bırakan oldu** *(Ne ile?)* بِأَنْ يَتْرُكَهُ Onu terk etmesi وَيَتَبَرَّأَ مِنْهُ Ve ondan uzaklaşmasıyla *(Ne zaman?)* عِنْدَ الْبَلَاءِ Bela anında

30. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَلرَّسُولُ **Peygamber** *(Ondan bedel?)* مُحَمَّدٌ Muhammed *(Ne dedi?)* يَا رَبِّ **Ey rabbim** إِنَّ قَوْمِي **Muhakkak ki benim kavmim** *(Ondan bedel?)* قُرَيْشًا Kureyş اِتَّخَذُوا **Edindiler** *(Neyi?)* هٰذَا الْقُرْآنَ **Bu Kuran'ı** *(Ne edindiler?)* مَهْجُورًا **Terkedilmiş** مَتْرُوكًا Metruk

31. قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah buyurdu وَكَذٰلِكَ **İşte böyle** *(Ne gibi?)* كَمَا جَعَلْنَا Kıldığımız gibi *(Kime?)* لَكَ Sana *(Ne kıldığımız gibi?)* عَدُوًّا Düşman *(Kimden?)* مِنْ مُشْرِكِي قَوْمِكَ Kavminin müşriklerinden جَعَلْنَا **Biz kıldık** *(Kime?)* لِكُلِّ نَبِيٍّ **Her peygambere** *(Kimden önce?)* قَبْلَكَ Senden önce *(Ne kıldık?)* عَدُوًّا **Düşman** *(Kimden?)* مِنَ الْمُجْرِمِينَ

Günahkârlardan اَلْمُشْرِكِينَ Müşriklerden فَاصْبِرْ O halde sen de sabret *(Ne gibi?)* كَمَا صَبَرُوا Onların sabrettikleri gibi وَكَفَى **Yeter** *(Kim?)* بِرَبِّكَ **Rabbin** *(Ne olarak?)* هَادِيًا **Yol gösterici** *(Kime?)* لَكَ Sana وَنَصِيرًا **Ve yardım edici olarak** نَاصِرًا لَكَ Sana yardım eden olarak *(Kime karşı?)* عَلَى أَعْدَائِكَ Düşmanlarına karşı

32. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Onlar küfrettiler** *(Ne dediler?)* لَوْلَا **İndirilmeli değil miydi?** ("Levlâ" "Hellâ" manasındadır) *(Kime?)* عَلَيْهِ **Ona** *(Ne?)* اَلْقُرْآنُ **Kuran** *(Nasıl?)* جُمْلَةً وَاحِدَةً **Bir defada** *(Ne gibi?)* كَالتَّوْرَاةِ Tevrat وَالْإِنْجِيلِ İncil وَالزَّبُورِ Ve Zebur gibi قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* نَزَّلْنَاهُ Biz onu indirdik *(Nasıl?)* كَذَلِكَ **Böyle** أَيْ مُتَفَرِّقًا Yani parça parça *(Niçin?)* لِنُثَبِّتَ **Sağlamlaştırmak için** *(Neyle?)* بِهِ **Kuran'la** *(Neyi?)* فُؤَادَكَ **Kalbini** نُقَوِّيَ Güçlendirmek için *(Neyi?)* قَلْبَكَ Kalbini وَرَتَّلْنَاهُ **Ve onu tane tane okuduk** *(Nasıl?)* تَرْتِيلًا **Tane tane okumakla** بِهِ أَتَيْنَا Yani onu getirdik *(Nasıl?)* شَيْئًا Bir bölümünü فَشَيْئًا Sonra bir bölümünü *(Nasıl?)* بِتَمَهُّلٍ Kademe kademe وَتُؤَدَةً Ve acele etmeden *(Niçin?)* لِتَيَسَّرَ فَهْمُهُ Anlaşılması kolay olsun için *(Daha ne kolay olsun diye?)* وَحِفْظُهُ Ve ezberlenmesi

﴿وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ﴾ فِي إِبْطَالِ أَمْرِكَ ﴿إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ﴾ الدَّافِعِ لَهُ ﴿وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا ﴿٣٣﴾﴾ بَيَانًا لَهُمْ ﴿الَّذِينَ يُحْشَرُونَ عَلَى وُجُوهِهِمْ﴾ أَيْ يُسَاقُونَ ﴿إِلَى جَهَنَّمَ أُولَٰئِكَ شَرٌّ مَكَانًا﴾ هُوَ جَهَنَّمُ ﴿وَأَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٣٤﴾﴾ أَخْطَأُ طَرِيقًا مِنْ غَيْرِهِمْ وَهُوَ كُفْرُهُمْ ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ﴾ التَّوْرَاةَ ﴿وَجَعَلْنَا مَعَهُ أَخَاهُ هَارُونَ وَزِيرًا ﴿٣٥﴾﴾ مُعِينًا ﴿فَقُلْنَا اذْهَبَا إِلَى الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا﴾ أَيِ الْقِبْطِ فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ فَذَهَبَا إِلَيْهِمْ بِالرِّسَالَةِ فَكَذَّبُوهُمَا ﴿فَدَمَّرْنَاهُمْ تَدْمِيرًا ﴿٣٦﴾﴾ أَهْلَكْنَاهُمْ إِهْلَاكًا ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿قَوْمَ نُوحٍ لَمَّا كَذَّبُوا الرُّسُلَ﴾ بِتَكْذِيبِهِمْ نُوحًا لِطُولِ لُبْثِهِ فِيهِمْ فَكَأَنَّهُ رُسُلٌ أَوْ لِأَنَّ تَكْذِيبَهُ تَكْذِيبٌ لِبَاقِي الرُّسُلِ لِاشْتِرَاكِهِمْ فِي الْمَجِيءِ بِالتَّوْحِيدِ ﴿أَغْرَقْنَاهُمْ﴾ جَوَابُ لَمَّا ﴿وَجَعَلْنَاهُمْ لِلنَّاسِ﴾ بَعْدَهُمْ ﴿آيَةً﴾ عِبْرَةً ﴿وَأَعْتَدْنَا﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿لِلظَّالِمِينَ﴾ الْكَافِرِينَ ﴿عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٣٧﴾﴾ مُؤْلِمًا سِوَى مَا يَحِلُّ بِهِمْ فِي الدُّنْيَا ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿عَادًا﴾ قَوْمَ هُودٍ ﴿وَثَمُودَ﴾ قَوْمَ صَالِحٍ ﴿وَأَصْحَابَ الرَّسِّ﴾ اسْمُ بِئْرٍ وَنَبِيُّهُمْ قِيلَ شُعَيْبٌ وَقِيلَ غَيْرُهُ كَانُوا قُعُودًا حَوْلَهَا فَانْهَارَتْ بِهِمْ وَبِمَنَازِلِهِمْ ﴿وَقُرُونًا﴾ أَقْوَامًا ﴿بَيْنَ ذَٰلِكَ كَثِيرًا ﴿٣٨﴾﴾ أَيْ بَيْنَ عَادٍ وَأَصْحَابِ الرَّسِّ ﴿وَكُلًّا ضَرَبْنَا لَهُ الْأَمْثَالَ﴾ فِي إِقَامَةِ الْحُجَّةِ عَلَيْهِمْ فَلَمْ نُهْلِكْهُمْ إِلَّا بَعْدَ الْإِنْذَارِ ﴿وَكُلًّا تَبَّرْنَا تَتْبِيرًا ﴿٣٩﴾﴾ أَهْلَكْنَا إِهْلَاكًا بِتَكْذِيبِهِمْ أَنْبِيَاءَهُمْ ﴿وَلَقَدْ أَتَوْا﴾ أَيْ مَرَّ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿عَلَى الْقَرْيَةِ الَّتِي أُمْطِرَتْ مَطَرَ السَّوْءِ﴾ مَصْدَرُ سَاءَ بِالْحِجَارَةِ وَهِيَ عُظْمَى قُرَى قَوْمِ لُوطٍ فَأَهْلَكَ اللهُ أَهْلَهَا لِفِعْلِهِمُ الْفَاحِشَةَ ﴿أَفَلَمْ يَكُونُوا يَرَوْنَهَا﴾ فِي سَفَرِهِمْ إِلَى الشَّامِ فَيَعْتَبِرُونَ وَالِاسْتِفْهَامُ لِلتَّقْرِيرِ ﴿بَلْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ﴾ يَخَافُونَ ﴿نُشُورًا ﴿٤٠﴾﴾ بَعْثًا فَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿وَإِذَا رَأَوْكَ إِنْ﴾ مَا ﴿يَتَّخِذُونَكَ إِلَّا هُزُوًا﴾ مَهْزُوءًا بِهِ يَقُولُونَ ﴿أَهَٰذَا الَّذِي بَعَثَ اللهُ رَسُولًا ﴿٤١﴾﴾ فِي دَعْوَاهُ مُحْتَقِرِينَ لَهُ عَنِ الرِّسَالَةِ ﴿إِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ إِنَّهُ ﴿كَادَ لَيُضِلُّنَا﴾ يَصْرِفُنَا ﴿عَنْ آلِهَتِنَا لَوْلَا أَنْ صَبَرْنَا عَلَيْهَا﴾ لَصَرَفْنَا عَنْهَا قَالَ تَعَالَى ﴿وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ حِينَ يَرَوْنَ الْعَذَابَ﴾ عَيَانًا فِي الْآخِرَةِ ﴿مَنْ أَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٤٢﴾﴾ أَخْطَأُ طَرِيقًا أَهُمْ أَمِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿أَرَأَيْتَ﴾ أَخْبِرْنِي ﴿مَنِ اتَّخَذَ إِلَٰهَهُ هَوَاهُ﴾ أَيْ مَهْوِيَّهُ قُدِّمَ الْمَفْعُولُ الثَّانِي لِأَنَّهُ أَهَمُّ وَجُمْلَةُ مَنِ اتَّخَذَ مَفْعُولٌ أَوَّلٌ لِرَأَيْتَ وَالثَّانِي ﴿أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا ﴿٤٣﴾﴾ حَافِظًا تَحْفَظُهُ عَنِ اتِّبَاعِ هَوَاهُ لَا

TÜRKÇE ANLAMI

33. **Onların** peygamberliğini iptal hususunda **sana getirdikleri hiçbir temsil yoktur ki, sana hakkı,** o temsili savacak şeyi **ve daha açığını getirmeyelim.**

34. Onlar **yüzükoyun cehenneme** sürülüp **toplanacak olanlar; işte onlar, yerleri** -ki cehennemdir- **en kötü olanlardır, yolları,** küfürleri başkalarından **daha sapık,** hatalı **olanlardır.**

35. **Andolsun biz Musa'ya Kitab'ı,** Tevrat'ı **verdik, kardeşi Harun'u da ona yardımcı yaptık.**

36. **«Ayetlerimizi yalanlayan** Kıpt **kavmine**; Firavun ve kavmine **gidin» dedik.** Bunun üzerine kendilerine risaleti götürdüklerinde onları yalanladılar. **Sonunda onları yerle bir ediverdik,** helak ettik.

37. Ve **Nuh kavmini** yâd et; Nuh'u yalanlamak suretiyle **peygamberleri yalanladıklarında**[1] **onları suda boğduk**[2] **ve kendilerini** sonraki **insanlar için bir ayeti** ibret **yaptık. Ayrıca** dünyada başlarına gelecek azabın dışında, **zalimler,** kâfirler **için** ahirette **can yakıcı bir azap hazırladık.**

38. Hud peygamberin kavmi **Âd'ı,** Sâlih peygamberin kavmi **Semûd'u, Ress halkını**[3] **ve bunlar arasında daha birçok nesilleri de** yâd et.

39. **Onların her birine** aleyhlerine delil olacak **misaller getirdik;** onları ancak uyardıktan sonra helak ettik. Peygamberlerini yalanlamaları sebebiyle de **hepsini kırdık geçirdik,** helak ettik.

40. **Andolsun** bu Mekkeli kâfirler, **felaket**[4] yani taş **yağmuruna tutulmuş olan o beldeye,** Lut kavminin beldeleri arasında en büyük olana **uğramışlardır.** Fena şeyler yaptıkları için Allah bu kavmi helak etmiştir. **Peki,** Şam yolculuklarında **o beldeyi görmüyorlar mıydı** ki ibret alsınlar?[5] **Hayır, onlar dirilmeyi ummuyorlar,** bundan korkmuyorlar ve de iman etmiyorlardı.

41. **Seni gördükleri zaman hep alaya alıyorlar**[6] ve peygamberliğe layık görmeyerek: **Allah bunu mu** -iddia ettiği gibi- **peygamber olarak gönderdi** diyorlardı.

---

[1] Nuh aralarında çok kaldığı için sanki o birden fazla peygamber gibiydi. Yahut hepsi de tevhit getirme hususunda ortak oldukları için, Nuh'un yalanlamak diğer peygamberleri yalanlamak anlamına geliyordu.

[2] أَغْرَقْنَاهُمْ cümlesi لَمَّا'nın cevabıdır.

[3] اَلرَّسُّ kelimesi bir kuyunun adıdır. Peygamberlerinin Şuayb (a.s.) olduğu da bir başka peygamber olduğu da söylenmiştir. Bunlar o kuyunun etrafında mesken tutmuşlardı. Sonunda o kuyu kendilerini ve evlerini içine çekmişti.

[4] اَلسُّوْءِ kelimesi سَاءَ'nin mastarıdır.

[5] İstifham takrir içindir.

[6] إِنْ ayette مَا anlamındadır.

42. **«Durum şu ki,[1] şayet kendilerine inanmakta sebat göstermeseydik, gerçekten de neredeyse bizi ilahlarımızdan saptıracak,** onlardan döndürecekti» **diyorlar.** Allah teala buyurdu ki: Ahirette **azabı** açıkça **gördükleri zaman, asıl kimin,** onların mı, yoksa müminlerin mi **yolunun sapık,** yanlış **olduğunu bilecekler!**

43. Söyle bana; **arzusunu kendisine ilah[2] edinen kimseyi gördün mü? Sen ona vekil,** kendisini arzusuna tabi olmaktan koruyan biri **olabilir misin?[3]** Tabi ki hayır!

KELİME ANLAMI

33. وَلَا يَأْتُونَكَ **Sana getiremezler** *(Ne getirmezler?)* بِمَثَلٍ **Bir temsil** *(Ne hususta?)* فِي إِبْطَالِ أَمْرِكَ Senin emrini yok etme hususunda إِلَّا جِئْنَاكَ **Ki ancak biz getiririz** *(Kime?)* بِالْحَقِّ **Sana** *(Neyi?)* وَأَحْسَنَ **Daha doğrusunu** *(Öyle daha doğrusu ki)* اَلَّذِي لَهُ O temsili savıyor تَفْسِيرًا **Ve daha güzelini** *(Ne bakımdan?)* بَيَانًا **Açıklama bakımından** لَهُمْ Beyan bakımından Onlara

34. اَلَّذِينَ **O kimselerdir ki** يُحْشَرُونَ **Toplanırlar** *(Ne üzerine?)* عَلَى وُجُوهِهِمْ **Yüzleri üzerine** أَيْ يُسَاقُونَ Yani sevk edilirler *(Nereye?)* إِلَى جَهَنَّمَ **Cehenneme** أُولَئِكَ **İşte onlar** *(Nedir?)* شَرٌّ **En kötü olandır** *(Ne bakımdan?)* مَكَانًا **Yer bakımından** هُوَ O da *(Nedir?)* جَهَنَّمُ Cehennemdir وَأَضَلُّ **Ve en sapıtmış olandır** *(Ne bakımdan?)* سَبِيلًا **Yol bakımından** أَخْطَأُ طَرِيقًا Yolu daha hatalıdır *(Kimden?)* مِنْ غَيْرِهِمْ Diğerlerinden وَهُوَ Bu yol da *(Nedir?)* كُفْرُهُمْ Onların küfrüdür

35. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** آتَيْنَا **Biz verdik** *(Kime?)* مُوسَى **Musa'ya** *(Neyi?)* اَلْكِتَابَ **Kitabı** *(Ondan bedel?)* اَلتَّوْرَاةَ Tevrat'ı وَجَعَلْنَا **Ve kıldık** *(Kim ile birlikte?)* مَعَهُ **Onunla birlikte** *(Kimi?)* أَخَاهُ **Kardeşini** *(Ondan bedel?)* هَارُونَ **Harun'u** *(Ne kıldık?)* وَزِيرًا **Vezir kıldık** مُعِينًا Yardımcı

36. فَقُلْنَا **Biz dedik** *(Ne dedik?)* اِذْهَبَا **Gidin** *(Kime?)* إِلَى الْقَوْمِ **Kavme** اَلَّذِينَ **Öyle kavim ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi yalanladılar?)* بِآيَاتِنَا **Ayetlerimizi** أَيِ الْقِبْطِ Yani Kıptîlere *(Ondan bedel?)* فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ Firavun ve halkına فَذَهَبَا Ve ikisi götürdü *(Kime?)* إِلَيْهِمْ Onlara

---

[1] إِنْ kelimesi إِنَّ'den muhaffeftir. İsmi ise mahzuf olup takdir إِنَّهُ şeklindedir.

[2] إِلٰهَهُ kelimesi ikinci meful olup önemine binaen önce getirilmiştir.

[3] مَنِ اتَّخَذَ cümlesi (daha doğrusu sıla ve mevsulü) رَأَيْتَ fiilinin birinci mefulüdür. İkinci mefulü ise ...أَفَأَنْتَ تَكُونُ Cümlesidir.

(Neyi?) بِالرِّسَالَةِ Peygamberlik haberini فَكَذَّبُو Ve onlar da yalanladılar *(Kimi?)* هُمَا O ikisini فَدَمَّرْنَاهُمْ **Neticede biz de onları yerle bir ettik** *(Nasıl?)* تَدْمِيرًا **Yerle bir etmekle** أَهْلَكْنَاهُمْ Onları helak ettik *(Nasıl?)* إِهْلَاكًا Helak etmekle

37. وَاذْكُرْ **Ve** hatırla *(Neyi?)* قَوْمَ نُوحٍ **Nuh'un kavmini** لَمَّا **Ne zaman ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Kimi?)* اَلرُّسُلَ **Peygamberleri** *(Ne ile?)* بِتَكْذِيبِهِمْ Onların yalanlamalarıyla *(Kimi?)* نُوحًا Nuh'u *(Nuh'u yalanlamalarıyla niye peygamberleri yalanlamış oluyorlar?)* لِطُولِ لُبْثِهِ Nuh uzunca kaldığı için *(Nerede?)* فِيهِمْ Aralarında فَكَأَنَّهُ Sanki Nuh *(Nedir?)* رُسُلٌ Peygamberlerdir أَوْ لِأَنَّ تَكْذِيبَهُ Ya da Nuh'u yalanlamak *(Nedir?)* تَكْذِيبٌ Yalanlamaktır *(Kimi?)* لِبَاقِي الرُّسُلِ Diğer peygamberleri *(Niye?)* لِاشْتِرَاكِهِمْ Onlarla ortak olduğundan dolayı *(Ne hususta?)* فِي الْمَجِيءِ Getirmek hususunda *(Neyi?)* بِالتَّوْحِيدِ Tevhidi أَغْرَقْنَا **Biz de boğduk** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Bu fiil nedir?)* جَوَابُ لَمَّا "Lemmâ"nın cevabıdır وَجَعَلْنَا **Ve yaptık** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Kim için?)* لِلنَّاسِ **İnsanlar için** *(Kimden sonra olan?)* بَعْدَهُمْ Onlardan sonra olan *(Ne yaptık?)* اٰيَةً **Bir ayet** عِبْرَةً Bir ibret وَاَعْتَدْنَا **Ve hazırladık** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Kim için?)* لِلظَّالِمِينَ **Zalimler için** اَلْكَافِرِينَ Kâfirler için *(Ne hazırladık?)* عَذَابًا **Bir azap** *(Öyle azap ki)* اَلِيمًا **Pek acı verici olan** مُؤْلِمًا Elem verici olan سِوٰى مَا يَحِلُّ بِهِمْ Kendilerine inecek olan (azab)ın dışında *(Nerede inecek olan?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada

38. وَاذْكُرْ **Ve** hatırla *(Kimi?)* عَادًا **Âd'ı** *(Ondan bedel?)* قَوْمَ هُودٍ Hud'un kavmini *(Daha kimi hatırla?)* وَثَمُودَ **Semud'u** *(Ondan bedel?)* قَوْمَ صَالِحٍ Salih'in kavmini *(Daha kimi hatırla?)* وَاَصْحَابَ الرَّسِّ **Ress halkını** *("Ress" nedir?)* اسْمُ بِئْرٍ Kuyu ismidir وَنَبِيُّهُمْ Onların peygamberleri ise *(Kimdir?)* قِيلَ شُعَيْبٌ Denildi ki Şuayb'dır وَقِيلَ غَيْرُهُ Ve denildi ki başkasıdır كَانُوا قُعُودًا Oturur idiler *(Nerede?)* حَوْلَهَا Onun etrafında فَانْهَارَتْ Ve (o kuyu) içine aldı *(Kimi?)* بِهِمْ Kendilerini وَبِمَنَازِلِهِمْ Ve evlerini *(Daha kimi hatırla?)* وَقُرُونًا **Ve nesilleri** أَقْوَامًا Kavimleri بَيْنَ ذٰلِكَ **Bunlar arasında bulunan** *(Öyle nesiller ki)* كَثِيرًا **Çokça olan** اَىْ بَيْنَ عَادٍ وَأَصْحَابِ الرَّسِّ Yani Âd ve Ress halkı arasında olan

39. وَكُلًّا **Hepsine** ضَرَبْنَا **Verdik** *(Kime?)* لَهُ **Onlara** *(Ne verdik?)* اَلْاَمْثَالَ **Örnekler** *(Ne hususta?)* فِي إِقَامَةِ الْحُجَّةِ Delil getirme hususunda *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Onlara فَلَمْ نُهْلِكْهُمْ Dolayısıyla biz onları helak etmedik إِلَّا بَعْدَ الْإِنْذَارِ Ancak uyardıktan sonra hariç

أَهْلَكْنَا **Yerle bir etmekle** تَبْيِيرًا **Yerle bir ettik** *(Nasıl?)* تَبَّرْنَا **Ve hepsini** وَكُلًّا Helak ettik *(Nasıl?)* إِهْلَاكًا Helak etmekle *(Ne sebebiyle?)* بِتَكْذِيبِهِمْ Yalanlamaları sebebiyle *(Kimi?)* أَنْبِيَاءَهُمْ Peygamberlerini

40. وَلَقَدْ **Andolsun muhakkak** أَتَوْا **Geldiler** اَىْ مَرَّ Yani uğradı *(Kim?)* كُفَّارُ مَكَّةَ Mekke kâfirleri *(Nereye?)* عَلَى الْقَرْيَةِ **Beldeye** الَّتِي **Öyle belde ki** أُمْطِرَتْ **Yağdırıldı** *(Nasıl?)* مَطَرَ السَّوْءِ **Bela yağmuru olarak** *(Bu kelime nedir?)* مَصْدَرُ سَاءَ "Sâe" fiilinin mastarıdır أَيْ Yani *(Ne ile yağan bela?)* بِالْحِجَارَةِ Taş ile وَهِيَ Bu belde *(Nedir?)* عُظْمَى قُرَى قَوْمِ لُوطٍ Lut kavminin en büyük beldesidir فَأَهْلَكَ Helak etti *(Kim?)* اَللّٰهُ Allah *(Kimi?)* أَهْلَهَا O beldenin halkını *(Niçin?)* لِفِعْلِهِمُ الْفَاحِشَةِ Çirkin işlerinden dolayı أَفَلَمْ يَكُونُوا **Onlar olmadılar mı?** *(Ne olmadılar mı?)* يَرَوْنَهَا **Orayı görür** *(Nerede?)* فِي سَفَرِهِمْ Yolculuklarında *(Nereye yolculuklarında?)* إِلَى الشَّامِ Şam'a فَيَعْتَبِرُونَ Ki ibret alıverseler وَالْاِسْتِفْهَامُ Buradaki soru *(Ne içindir?)* لِلتَّقْرِيرِ Takrir (onaylatma) içindir بَلْ **Hayır** كَانُوا **Onlar oldular** *(Ne oldular?)* لَا يَرْجُونَ **Ummaz oldular** يَخَافُونَ Korkmaz oldular *(Neyi?)* نُشُورًا **Öldükten sonra dirilmeyi** بَعْثًا Ba'sı فَلَا يُؤْمِنُونَ Dolayısıyla iman etmezler

41. وَإِذَا رَأَوْكَ **Seni gördüklerinde** يَتَّخِذُونَكَ -مَا- إِنْ **Seni edinmezler** ("İn" "mâ" manasındadır) إِلَّا هُزُوًا **Ancak alay konusu edinirler** مَهْزُوءًا بِهِ Kendisiyle alay edinilen يَقُولُونَ Derler *(Ne derler?)* أَهٰذَا الَّذِي **Bunu mu?** بَعَثَ **Gönderdi** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Ne olarak?)* رَسُولًا **Peygamber olarak** *(Nede?)* فِي دَعْوَاهُ Peygamberlik iddiasında *(Ne oldukları halde?)* مُحْتَقِرِينَ Küçük görür oldukları halde *(Kimi?)* لَهُ Onu *(Neden küçük gördükleri halde?)* عَنِ الرِّسَالَةِ Peygamberlikten

42. إِنْ **Muhakkak** *(Bu nedir?)* مُخَفَّفَةٌ Tahfiflenmiştir *(Neden?)* مِنَ الثَّقِيلَةِ Şeddeli (İnne)den وَاسْمُهَا İsmi ise *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ إِنَّهُ Yani "İnnehû" şeklindedir كَادَ **Nerdeyse** لَيُضِلُّنَا **Bizi saptıracaktı** يَصْرِفُنَا Bizi çevirecekti *(Neden?)* عَنْ اٰلِهَتِنَا **İlahlarımızdan** لَوْلَا اَنْ صَبَرْنَا **Israr etmeseydik** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهَا **Onlar üzerine** لَصَرَفْنَا Elbette bizi çevirecekti *(Neden?)* عَنْهَا O ilahlardan قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ **İleride bilecekler** *(Ne zaman?)* حِينَ يَرَوْنَ **Gördüklerinde** *(Neyi?)* اَلْعَذَابَ **Azabı** *(Nasıl?)* عَيَانًا Müşahede ederek *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Neyi bilecekler?)* مَنْ **Kim** اَضَلُّ **Daha çok**

sapmıştır *(Ne bakımından?)* سَبِيلًا **Yol bakımından** أَخْطَأُ طَرِيقًا Yolca daha hatalıdır أَهُمْ Onlar mı? أَمِ الْمُؤْمِنُونَ Yoksa müminler mi?

43. أَرَأَيْتَ **Gördün mü?** أَخْبِرْنِي Bana haber ver *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** اتَّخَذَ **Edindi** *(Ne edindi?)* إِلٰهَهُ **İlah edindi** *(Neyi?)* هَوَاهُ **Kötü arzusunu** أَيْ مَهْوِيَّهُ Yani arzuladığı kötü şeyi قُدِّمَ Öne alındı *(Ne?)* الْمَفْعُولُ الثَّانِي İkinci meful *(Niye?)* لِأَنَّهُ Çünkü o *(Nedir?)* أَهَمُّ Daha önemlidir وَجُمْلَةُ مَنِ اتَّخَذَ "Men ittehaze" cümlesi *(Nedir?)* لِرَأَيْتَ "Raeytü" fiilinin وَالثَّانِي İkincisi ise مَفْعُولٌ أَوَّلٌ Birinci mefuldür *(Neyin?)* şudur أَفَأَنْتَ **Sen mi?** تَكُونُ **Olacaksın** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** *(Ne olacaksın?)* وَكِيلًا **Vekil** حَافِظًا Koruyucu *(Öyle koruyucu ki)* تَحْفَظُهُ Onu koruyor *(Neden?)* عَنِ اتِّبَاعِ هَوَاهُ Kötü arzusuna tabi olmasından لَا Hayır (değilsin)

﴿اَمْ تَحْسَبُ اَنَّ اَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ﴾ سِمَاعَ تَفَهُّمٍ ﴿اَوْ يَعْقِلُونَ﴾ مَا تَقُولُ لَهُمْ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿هُمْ اِلَّا كَالْاَنْعَامِ بَلْ هُمْ اَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٤٤﴾﴾ أَخْطَأُ طَرِيقًا مِنْهَا لِأَنَّهَا تَنْقَادُ لِمَنْ يَتَعَهَّدُهَا وَهُمْ لَا يُطِيعُونَ مَوْلَاهُمُ الْمُنْعِمُ عَلَيْهِمْ ﴿اَلَمْ تَرَ﴾ تَنْظُرْ ﴿اِلٰى﴾ فِعْلِ ﴿رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظِّلَّ﴾ مِنْ وَقْتِ الْإِسْفَارِ إِلَى وَقْتِ طُلُوعِ الشَّمْسِ ﴿وَلَوْ شَآءَ﴾ رَبُّكَ ﴿لَجَعَلَهُ سَاكِنًا﴾ مُقِيمًا لَا يَزُولُ بِطُلُوعِ الشَّمْسِ ﴿ثُمَّ جَعَلْنَا الشَّمْسَ عَلَيْهِ﴾ أَيِ الظِّلِّ ﴿دَلِيلًا ﴿٤٥﴾﴾ فَلَوْلَا الشَّمْسُ مَا عُرِفَ الظِّلُّ ﴿ثُمَّ قَبَضْنَاهُ﴾ أَيِ الظِّلَّ الْمَمْدُودَ ﴿اِلَيْنَا قَبْضًا يَسِيرًا ﴿٤٦﴾﴾ خَفِيًّا بِطُلُوعِ الشَّمْسِ ﴿وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ لِبَاسًا﴾ سَاتِرًا كَاللِّبَاسِ ﴿وَالنَّوْمَ سُبَاتًا﴾ رَاحَةً لِلْأَبْدَانِ بِقَطْعِ الْأَعْمَالِ ﴿وَجَعَلَ النَّهَارَ نُشُورًا ﴿٤٧﴾﴾ مَنْشُورًا فِيهِ لِابْتِغَاءِ الرِّزْقِ وَغَيْرِهِ ﴿وَهُوَ الَّذِي اَرْسَلَ الرِّيَاحَ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ الرِّيحَ ﴿نُشُرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ﴾ مُتَفَرِّقَةً قُدَّامَ الْمَطَرِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِسُكُونِ الشِّينِ تَخْفِيفًا وَفِي أُخْرَى بِسُكُونِهَا وَفَتْحِ النُّونِ مَصْدَرًا وَفِي أُخْرَى [بُشْرًا] بِسُكُونِهَا وَضَمِّ الْمُوَحَّدَةِ بَدَلَ النُّونِ أَيْ مُبَشِّرَاتٍ وَمُفْرَدُ الْأُولَى نَشُورٌ كَرَسُولٍ وَالْأَخِيرَةِ بَشِيرٌ ﴿وَاَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَآءِ مَآءً طَهُورًا ﴿٤٨﴾﴾ مُطَهِّرًا ﴿لِنُحْيِيَ بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا﴾ بِالتَّخْفِيفِ يَسْتَوِي فِيهِ الْمُذَكَّرُ وَالْمُؤَنَّثُ ذَكَّرَهُ بِاعْتِبَارِ الْمَكَانِ ﴿وَنُسْقِيَهُ﴾ أَيِ الْمَاءَ ﴿مِمَّا خَلَقْنَآ اَنْعَامًا﴾ اِبِلًا وَبَقَرًا وَغَنَمًا ﴿وَاَنَاسِيَّ كَثِيرًا ﴿٤٩﴾﴾ جَمْعُ إِنْسَانٍ وَأَصْلُهُ اَنَاسِينُ فَأُبْدِلَتِ النُّونُ يَاءً وَأُدْغِمَتْ فِيهَا الْيَاءُ أَوْ جَمْعُ اِنْسِيٍّ ﴿وَلَقَدْ صَرَّفْنَاهُ﴾ أَيِ الْمَاءَ ﴿بَيْنَهُمْ لِيَذَّكَّرُوا﴾ أَصْلُهُ يَتَذَكَّرُوا أُدْغِمَتِ التَّاءُ فِي الذَّالِ وَفِي قِرَاءَةٍ لِيَذْكُرُوا بِسُكُونِ الذَّالِ وَضَمِّ الْكَافِ أَيْ نِعْمَةَ اللهِ بِهِ ﴿فَاَبٰٓى اَكْثَرُ النَّاسِ اِلَّا كُفُورًا ﴿٥٠﴾﴾ جُحُودًا لِلنِّعْمَةِ حَيْثُ قَالُوا مَطَرْنَا بِنَوْءِ كَذَا ﴿وَلَوْ شِئْنَا لَبَعَثْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ نَذِيرًا ﴿٥١﴾﴾ يُخَوِّفُ أَهْلَهَا وَلٰكِنْ بَعَثْنَاكَ إِلَى أَهْلِ الْقُرَى كُلِّهَا نَذِيرًا لِيَعْظُمَ أَجْرُكَ ﴿فَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ﴾ فِي هَوَاهُمْ ﴿وَجَاهِدْهُمْ بِهِ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿جِهَادًا كَبِيرًا ﴿٥٢﴾﴾ ﴿وَهُوَ الَّذِي مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ﴾ أَرْسَلَهُمَا مُتَجَاوِرَيْنِ ﴿هٰذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ﴾ شَدِيدُ الْعُذُوبَةِ ﴿وَهٰذَا مِلْحٌ اُجَاجٌ﴾ شَدِيدُ الْمُلُوحَةِ ﴿وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا بَرْزَخًا﴾ حَاجِزًا لَا يَخْتَلِطُ أَحَدُهُمَا بِالْآخَرِ ﴿وَحِجْرًا مَحْجُورًا ﴿٥٣﴾﴾ اَيْ سُتْرًا مَمْنُوعًا بِهِ اخْتِلَاطُهُمَا ﴿وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَآءِ بَشَرًا﴾ مِنَ الْمَنِيِّ إِنْسَانًا ﴿فَجَعَلَهُ نَسَبًا﴾ ذَا نَسَبٍ ﴿وَصِهْرًا﴾ ذَا صِهْرٍ بِأَنْ يَتَزَوَّجَ ذَكَرًا كَانَ أَوْ أُنْثَى طَلَبًا لِلتَّنَاسُلِ ﴿وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا ﴿٥٤﴾﴾ قَادِرًا عَلَى مَا يَشَاءُ ﴿وَيَعْبُدُونَ﴾ أَيِ الْكُفَّارُ ﴿مِنْ دُونِ اللهِ مَا لَا يَنْفَعُهُمْ﴾ بِعِبَادَتِهِ ﴿وَلَا يَضُرُّهُمْ﴾ بِتَرْكِهَا وَهُوَ الْأَصْنَامُ ﴿وَكَانَ الْكَافِرُ عَلٰى رَبِّهِ ظَهِيرًا ﴿٥٥﴾﴾ مُعِينًا لِلشَّيْطَانِ بِطَاعَتِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

44. **Yoksa sen, onların çoğunun** anlama işitmesiyle **işittiğini yahut** onlara söylediklerini **düşüneceklerini mi sanıyorsun? Hayır, onlar hayvanlar gibidir, hatta onlar yolca** hayvanlardan **daha da sapık,** yanlıştırlar; Zira hayvanlar kendilerine bakan kimselere boyun eğerler. Onlarsa, kendilerine onca nimeti bahşeden Mevlalarına itaat etmiyorlar.

45. **Rabbinin** işini **görmedin,** ona bakmadın **mı**; tan yerinin ağarmasından güneşin doğuşuna kadar **gölgeyi nasıl uzattı? Eğer** Rabbin **dileseydi, elbette onu hareketsiz,** sakin; güneşin doğuşuyla yok olmamış **yapardı. Sonra biz güneşi, ona,** gölgeye **delil kıldık;** eğer güneş olmasaydı, gölge bilinmezdi.

46. **Sonra onu,** uzayan gölgeyi, güneşin doğuşuyla birlikte **azar azar,** gizlice **kendimize çektik.**

47. **Sizin için geceyi** elbise gibi örten **bir örtü,** işlerden el etek çekilmesi sebebiyle **uykuyu** bedeniniz için **bir dinlenme kılan, gündüzü de** rızık aramak için **kendisinde dağılınan (bir zaman) yapan, O'dur.**

48-49. **Rüzgârları**[1] **rahmetinin,** yağmurun **önünde dağınık olarak**[2] **gönderen O'dur. Biz, ölü**[3] **toprağa can vermek, yarattığımız** deve, inek ve koyun gibi **nice hayvanları ve nice insanları**[4] **sulamak için gökten temizleyici su indirdik.**

50. **Andolsun bunu** suyu, Allah'ın bu nimetinden **öğüt almaları için**[5] **aralarında çeşitli şekillerde dağıtıp akıtmışızdır; ama insanların çoğu,** filanca yıldız sebebiyle bize yağmur yağıyor demek suretiyle **illede nankörlük etmişler,** nimeti inkâr etmişler**dir.**

51. **Şayet dileseydik, elbet her ülkeye** ahalisini uyaracak **bir uyarıcı gönderirdik;** fakat mükâfatın büyük olsun diye seni ülkelerin tamamına uyarıcı olarak gönderdik.

---

[1] اَلرِّيَاحَ kelimesi bir kıraatte اَلرِّيحَ olarak okunmuştur.

[2] Bir kıraatte نُشُرًا kelimesinin ش harfi tahfif olsun diye (نُشْرًا şeklinde) sükûnla; bir kıraatte mastar olarak ش harfi sükun, ن harfi fethalı olarak (نَشْرًا şeklinde); bir diğer kıraatte ise (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) ن yerine zammeli ب harfi ile (بُشْرًا şeklinde) okunmuştur. Bu son kıraatte ayetin anlamı şöyledir: *Rüzgârları rahmetinin önünde müjdeci olarak gönderen O'dur.* Birincisinin (yani bu kelime نُشُرًا ve tahfif için نُشْرًا şeklinde okunduğunda) müfredi نَشُورٌ'dur; diğerinin (yani bu kelime بُشُرًا diye okunduğunda) müfredi ise بَشِيرٌ'dur.

[3] مَيْتًا kelimesi şeddesiz okunmuştur. Bu kelime hem müzekker, hem de müennes olarak kullanılır. Burada ise مَكَانًا takdiriyle müzekker olarak getirilmiştir.

[4] أَنَاسِيَّ kelimesi إِنْسَانٌ kelimesinin cemisidir. Bu kelimenin aslı أَنَاسِينُ idi; ن harfi ي harfiyle değiştirildi ve ي hafine idgam edildi. Yahut bu kelime إِنْسِيٌّ kelimesinin cemisidir.

[5] يَذَّكَّرُوا fiilinin aslı يتذكروا idi; ت harfi ذ harfine idgam edilmiştir. Bir kıraatte (لِيَذْكُرُوا şeklinde) ذ harfi sükunlu ك harfi de zemmeli okunmuştur.

52. **Artık kâfirlere** onların isteklerinde **boyun eğme ve bununla** Kur'ân ile **onlara karşı büyük bir cihatla cihad et!**

53. **Birinin suyu çok tatlı ve susuzluğu giderici, diğerininki çok tuzlu ve acı** birbirine yakın olan **iki denizi salıveren ve aralarına** biri diğerine karışmayacak şekilde **bir engel,** kendisi sayesinde karışmaları **yasaklanmış bir sınır koyan O'dur.**

54. **Sudan** meniden **bir insan yaratıp onu** erkek olsun dişi olsun soyunun devam etmesini isteyerek evlenmeleri suretiyle **nesep ve sıhriyet** sahibi **yapan O'dur. Rabbin** dilediği her şeye **gücü yetendir.**

55. Kâfirler **Allah'ı bırakıp,** ibadet ettiklerinde **kendilerine fayda sağlamayan ve** o ibadeti yapmadıklarında **kendilerine zarar da vermeyen şeylere kulluk ediyorlar. Kâfir kimse Rabbi aleyhine** kendisine itaati sebebiyle şeytana **yardımcıdır.**

KELİME ANLAMI

44. أَمْ **Yoksa** تَحْسَبُ **Sen sanıyor musun?** *(Neyi?)* أَنَّ أَكْثَرَهُمْ **Muhakkak ki onların çoğu** يَسْمَعُونَ **(Söz) dinleyecekler** *(Nasıl?)* سِمَاعَ تَفَهُّمٍ Anlama dinleyişiyle أَوْ يَعْقِلُونَ **Ya da düşünecekler** مَا تَقُولُ Senin dediğini *(Kime?)* لَهُمْ Onlara هُمْ -مَا- إِنْ **Onlar olmadı** ("İn" "mâ" manasındadır) إِلَّا **Ancak oldular** *(Ne gibi?)* كَالْأَنْعَامِ **Hayvanlar gibi** بَلْ هُمْ **Hayır, onlar** أَضَلُّ **Daha sapıktırlar** *(Ne bakımdan?)* سَبِيلًا **Yol bakımından** أَخْطَأُ طَرِيقًا Yolca daha hatalıdır *(Kimden?)* مِنْهَا Hayvanlardan لِأَنَّهَا Çünkü hayvanlar تَنْقَادُ Boyun eğerler *(Kime?)* لِمَنْ يَتَعَهَّدُهَا Bakımını yapan kimselere وَهُمْ Onlar ise لَا يُطِيعُونَ İtaat etmezler *(Kime?)* مَوْلَاهُمْ Mevlalarına *(Öyle Mevla ki)* اَلْمُنْعِمُ İyilik yapan *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Onlara

45. أَلَمْ تَرَ **Görmedin mi?** تَنْظُرْ Bakmadın mı? *(Neyi?)* إِلَى فِعْلِ Fiilini *(Kimin?)* رَبِّكَ **Rabbinin** كَيْفَ **Nasıl** مَدَّ **Uzattı** *(Neyi?)* اَلظِّلَّ **Gölgeyi** *(Ne zamandan?)* مِنْ وَقْتِ الْإِسْفَارِ Tan yerinin ağarmasından *(Ne zamana kadar?)* إِلَى وَقْتِ طُلُوعِ الشَّمْسِ Güneşin doğuşuna kadar وَلَوْ شَاءَ **Şayet dileseydi** *(Kim?)* رَبُّكَ Rabbin لَجَعَلَهُ **Elbette gölgeyi kılardı** *(Ne kılardı?)* سَاكِنًا **Sabit kılardı** مُقِيمًا Kalıcı *(Öyle ki)* لَا يَزُولُ Yok olmuyor *(Ne ile?)* بِطُلُوعِ الشَّمْسِ Güneşin doğmasıyla ثُمَّ **Sonra** جَعَلْنَا **Biz kıldık** *(Neyi?)* اَلشَّمْسَ **Güneşi** *(Neye?)* عَلَيْهِ **Ona** أَيِ الظِّلِّ Yani gölgeye *(Ne kıldık?)* دَلِيلًا **Delil kıldık** فَلَوْلَا الشَّمْسُ Dolayısıyla güneş olmasaydı مَا عُرِفَ الظِّلُّ Gölge bilinmezdi

46. ثُمَّ **Sonra** قَبَضْنَاهُ **Onu çekip aldık** أَيِ الظِّلَّ الْمَمْدُودَ Yani uzatılmış gölgeyi *(Kime?)* إِلَيْنَا **Bize** *(Nasıl?)* قَبْضًا **Çekip almakla** *(Öyle çekip alma ki)* يَسِيرًا **Yavaş yavaş** خَفِيًّا Gizlice *(Ne ile?)* بِطُلُوعِ الشَّمْسِ Güneşin doğmasıyla

47. وَهُوَ **O** اَلَّذِي **Öyle Allah'tır ki** جَعَلَ **Yaptı** *(Kim için?)* لَكُمُ **Sizin için** *(Neyi?)* اَلَّيْلَ **Geceyi** *(Ne yaptı?)* لِبَاسًا **Örtü** سَاتِرًا Örtücü *(Ne gibi?)* كَاللِّبَاسِ Elbise gibi وَالنَّوْمَ **Uykuyu** *(Ne yaptı?)* سُبَاتًا **İstirahat** رَاحَةً Dinlenme *(Ne için?)* لِلْأَبْدَانِ Bedenler için *(Ne ile?)* بِقَطْعِ الْأَعْمَالِ İşleri kesilmesi sebebiyle وَجَعَلَ **Ve kıldı** *(Neyi?)* اَلنَّهَارَ **Gündüzü** *(Ne kıldı?)* نُشُورًا **Yayılma (zamanı) kıldı** مَنْشُورًا فِيهِ Kendisinde yayınılan *(Niçin?)* لِابْتِغَاءِ الرِّزْقِ Rızk aramak için *(Daha ne aramak için?)* وَغَيْرِهِ Ve diğer şeyleri

48. وَهُوَ **O** اَلَّذِي **Öyle Allah'tır ki** اَرْسَلَ **Gönderdi** *(Neyi?)* اَلرِّيَاحَ **Rüzgârları** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* اَلرِّيحَ "er-Rîha" şeklindedir *(Ne olarak gönderdi?)* نُشُرًا **Dağınık olarak** *(Ne önünde?)* بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ **Rahmetinin önünde** *(Nasıl?)* مُتَفَرِّقَةً Farklı farklı olmasıyla قُدَّامَ الْمَطَرِ Yağmurun öncesinde وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Ne ile okunur?)* بِسُكُونِ الشِّينِ Şın'ın sükûnuyla *(Nasıl?)* تَخْفِيفًا Şeddesiz olarak وَفِي أُخْرَى Bir diğerinde *(Nasıldır?)* بِسُكُونِهَا Şın'ın sükûnuyla وَفَتْحِ النُّونِ Ve nun'un fethasıyla *(Ne olarak?)* مَصْدَرًا Mastar olarak وَفِي أُخْرَى Bir diğerinde de *(Nasıl okunur?)* بِسُكُونِهَا Şın'ın sükûnuyla وَضَمِّ الْمُوَحَّدَةِ "Be"nin zammesiyle *(Neyin yerine "be"?)* بَدَلَ النُّونِ Nun'un yerine أَيْ مُبَشِّرَاتٍ Yani müjdeleyici olarak (manasındadır) وَمُفْرَدُ الْأُولَى Birincisinin müfredi *(Nedir?)* نَشُورٌ "Neşûrun" dur *(Ne gibi?)* كَرَسُولٍ "Rasûlun" gibi وَالْأَخِيرَةِ Sonuncusunun müfredi ise *(Nedir?)* بَشِيرٌ "Beşîr" dir وَأَنْزَلْنَا **Ve biz indirdik** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökyüzünden** *(Ne indirdik?)* مَاءً **Su** *(Öyle su ki)* طَهُورًا **Temiz olan** مُطَهِّرًا Temizleyici olan

49. *(Niçin indirdik?)* لِنُحْيِيَ **Canlandıralım diye** *(Ne ile?)* بِهِ **Bu suyla** *(Neyi?)* بَلْدَةً **Bir yeri** *(Öyle yer ki)* مَيْتًا **Ölü olan** *(Nasıl okunur?)* بِالتَّخْفِيفِ Şeddesiz olarak يَسْتَوِي فِيهِ Burada eşittir *(Ne?)* اَلْمُذَكَّرُ وَالْمُؤَنَّثُ Müzekker ve müennes olma ذَكَّرَهُ Bunu müzekker yapmıştır *(Neye itibarla?)* بِاعْتِبَارِ الْمَكَانِ "Mekân"a itibarla وَنُسْقِيَهُ **Ve sulayalım diye** أَيِ الْمَاءَ Yani suyu *(Neden?)* مِمَّا خَلَقْنَا **Yarattıklarımızdan** *(Neyi?)* اَنْعَامًا **Hayvanları** إِبِلًا Deveyi وَبَقَرًا Sığırı وَغَنَمًا Ve koyunu وَاَنَاسِيَّ **Ve insanları** *(Öyle insanları ki)* كَثِيرًا **Çokça olan** *("Enasiyye" kelimesi nedir?)* جَمْعُ إِنْسَانٍ

"İnsan" kelimesinin çoğuludur وَأَصْلُهُ Bunun aslı *(Nedir?)* اَنَاسِينُ "Enâsînü"dür فَأُبْدِلَتْ Çevrildi *(Ne?)* اَلنُّونُ Nun *(Neye?)* يَاءً Ye'ye وَادْغِمَتْ Ve idğam edildi *(Neye?)* فِيهَا Ye'ye *(Ne?)* اَلْيَاءُ Ye أَوْ جَمْعُ إِنْسِيٍّ Ya da "İnsiyyün" kelimesinin çoğuludur

50. وَلَقَدْ Andolsun kesinlikle صَرَّفْنَا **Çok kere akıttık-dağıttık** *(Neyi?)* هُ **Bunu** أَيِ الْمَاءَ Yani suyu *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Onların arasında** *(Niçin?)* **Öğüt alsınlar diye** أَصْلُهُ Bunun aslı *(Nedir?)* يَتَذَكَّرُوا "Yetezekkerû"dur أُدْغِمَتِ التَّاءُ "Te" idğam edildi *(Neye?)* فِي الذَّالِ "Zel"e وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* لِيَذْكُرُوا "Liyezkürû" şeklindedir *(Ne ile?)* بِسُكُونِ الذَّالِ "Zel"in sükûnuyla وَضَمِّ الْكَافِ Ve "kef"in zammesiyle أَيْ Yani *(Neyi hatırlasınlar için?)* نِعْمَةَ اللهِ بِهِ Allah'ın kendisine olan nimetini **فَأَبَى Diretti** *(Kim?)* **اَكْثَرُ النَّاسِ İnsanların çoğu إِلَّا كُفُورًا Ancak nankörlüğe** جُحُودًا İnkâra *(Neyi?)* لِلنِّعْمَةِ Nimeti حَيْثُ قَالُوا Şöyle ki dediler *(Ne dediler?)* مُطِرْنَا Bize yağmuru yağdırdı *(Ne?)* بِنَوْءِ كَذَا Falan yıldız

51. وَلَوْ شِئْنَا Şayet dileseydik لَبَعَثْنَا Elbette gönderirdik *(Neye?)* **فِي كُلِّ قَرْيَةٍ Her beldeye** *(Ne gönderirdik?)* **نَذِيرًا Uyarıcı** *(Öyle uyarıcı ki)* يُخَوِّفُ Korkutuyor *(Neyi?)* أَهْلَهَا Halkını وَلَكِنْ بَعَثْنَاكَ Fakat seni gönderdik *(Nereye?)* إِلَى أَهْلِ الْقُرَى كُلِّهَا Bütün beldelerin halkına *(Ne olarak?)* نَذِيرًا Uyarıcı olarak *(Niçin?)* لِيَعْظُمَ Büyük olsun diye *(Ne?)* أَجْرُكَ Ecrin

52. فَلَا تُطِعِ O halde boyun eğme *(Kime?)* **اَلْكَافِرِينَ Kâfirlere** *(Ne hususta?)* فِي هَوَاهُمْ Kötü arzuları hususunda وَجَاهِدْ **Ve savaş** *(Kim ile?)* هُمْ **Onlarla** *(Ne ile?)* بِهِ **Bununla** أَيِ الْقُرْآنِ Yani Kuran'la *(Nasıl?)* جِهَادًا **Savaşmakla** *(Öyle savaşma ki)* كَبِيرًا **Çok büyük olan**

53. وَهُوَ O اَلَّذِي Öyle Allah'tır ki مَرَجَ Saldı *(Neyi?)* **اَلْبَحْرَيْنِ İki denizi** أَرْسَلَهُمَا İkisini bıraktı *(Ne oldukları halde?)* مُتَجَاوِرَيْنِ Bitişik oldukları halde هٰذَا **Biri** *(Nedir?)* عَذْبٌ **Tatlıdır** *(Öyle tatlı ki)* فُرَاتٌ **Susuzluğu giderici** شَدِيدُ الْعُذُوبَةِ Tatlılığı şiddetli وَهٰذَا **Ve biri de مِلْحٌ Tuzludur** *(Öyle tuzlu ki)* أُجَاجٌ **Acı** شَدِيدُ الْمُلُوحَةِ Tuzluluğu şiddetli وَجَعَلَ **Ve kıldı** *(Nerede?)* **بَيْنَهُمَا İkisi arasında** *(Ne kıldı?)* بَرْزَخًا **Bir perde** حَاجِزًا Bir engel *(Öyle engel ki)* لَا يَخْتَلِطُ Karışmıyor *(Ne?)* أَحَدُهُمَا Onlardan bir *(Neye?)* بِالْآخَرِ Diğerine وَحِجْرًا **Ve bir engel** *(Öyle engel ki)* مَحْجُورًا **Engellenen** اَىْ سُتْرًا Yani sütre *(Öyle sütre ki)* مَمْنُوعًا بِهِ Kendisiyle engellenmiş *(Ne?)* اخْتِلَاطُهُمَا İkisinin karışması

54. وَهُوَ O اَلَّذِي **Öyle Allah'tır ki** خَلَقَ **Yarattı** *(Neden?)* مِنَ الْمَاءِ **Sudan** *(Neyi?)* بَشَرًا **İnsanı** مِنَ الْمَنِيِّ Meniden *(Neyi?)* إِنْسَانًا İnsanı فَجَعَلَهُ **Ve onu kıldı** *(Ne kıldı?)* نَسَبًا **Bir soy** ذَا نَسَبٍ Soy sahibi وَصِهْرًا **Ve akraba** ذَا صِهْرٍ Akraba sahibi *(Ne ile?)* بِأَنْ يَتَزَوَّجَ Evlenmesiyle ذَكَرًا كَانَ İster erkek olsun أَوْ أُنْثَى İster dişi olsun *(Nasıl evlenmesiyle?)* لِلتَّنَاسُلِ طَلَبًا Üremeyi isteyerek وَكَانَ **Daima** رَبُّكَ **Senin rabbin** *(Nedir?)* قَدِيرًا **Pek ala gücü yetendir** قَادِرًا Kadirdir *(Neye?)* عَلَى مَا يَشَاءُ Dilediğine

55. وَيَعْبُدُونَ **İbadet ederler** أَيِ الْكُفَّارُ Yani kâfirler *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** *(Neye?)* مَا O **şeye ki** لَا يَنْفَعُ **Fayda vermiyor** *(Kime?)* هُمْ **Onlara** *(Ne ile?)* بِعِبَادَتِهِ Ona ibadet etmekle وَلَا يَضُرُّهُمْ **Ve onlara zarar da vermiyor** *(Ne ile?)* بِتَرْكِهَا İbadeti terk etmekle وَهُوَ O da *(Nedir?)* اَلْأَصْنَامُ Putlardır وَكَانَ **Daima oldu** *(Kim?)* اَلْكَافِرُ **Kâfir** *(Kimin aleyhine?)* عَلَى رَبِّهِ **Rabbi aleyhine** *(Ne oldu?)* ظَهِيرًا **Uğraşıp durucu oldu** مُعِينًا Yardım edici oldu *(Kime?)* لِلشَّيْطَانِ Şeytana *(Ne ile?)* بِطَاعَتِهِ Ona boyun eğmekle

﴿وَمَآ اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا مُبَشِّرًا﴾ بِالْجَنَّةِ ﴿وَنَذِيرًا ﴿٥٦﴾﴾ مُخَوِّفًا مِنَ النَّارِ ﴿قُلْ مَآ اَسْاَلُكُمْ عَلَيْهِ﴾ أَيْ عَلَى تَبْلِيغِ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ ﴿مِنْ اَجْرٍ اِلَّا﴾ لٰكِنْ ﴿مَنْ شَآءَ اَنْ يَتَّخِذَ اِلٰى رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿٥٧﴾﴾ طَرِيقًا بِإِنْفَاقِ مَالِهِ فِي مَرْضَاتِهِ تَعَالَى فَلَا أَمْنَعُهُ مِنْ ذٰلِكَ ﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ وَسَبِّحْ﴾ مُتَلَبِّسًا ﴿بِحَمْدِهِ﴾ أَيْ قُلْ سُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ ﴿وَكَفٰى بِهِ بِذُنُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا ﴿٥٨﴾﴾ عَالِمًا تَعَلَّقَ بِهِ بِذُنُوبِ هُوَ ﴿الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ اَيَّامٍ﴾ مِنْ أَيَّامِ الدُّنْيَا أَيْ قَدْرَهَا لِأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ ثَمَّ شَمْسٌ وَلَوْ شَاءَ لَخَلَقَهُنَّ فِي لَمْحَةٍ وَالْعُدُولُ عَنْهُ لِتَعْلِيمِ خَلْقِهِ التَّثَبُّتَ ﴿ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ﴾ هُوَ فِي اللُّغَةِ سَرِيرُ الْمُلْكِ ﴿الرَّحْمٰنُ﴾ بَدَلٌ مِنْ ضَمِيرِ اسْتَوٰى أَيِ اسْتِوَاءً يَلِيقُ بِهِ ﴿فَاسْئَلْ﴾ أَيُّهَا الْإِنْسَانُ ﴿بِهٖ﴾ بِالرَّحْمٰنِ ﴿خَبِيرًا ﴿٥٩﴾﴾ يُخْبِرُكَ بِصِفَاتِهِ ﴿وَاِذَا قِيلَ لَهُمُ﴾ لِكُفَّارِ مَكَّةَ ﴿اسْجُدُوا لِلرَّحْمٰنِ قَالُوا وَمَا الرَّحْمٰنُ اَنَسْجُدُ لِمَا تَاْمُرُنَا﴾ بِالْفَوْقَانِيَّةِ وَالتَّحْتَانِيَّةِ وَالْآمِرُ مُحَمَّدٌ وَلَا نَعْرِفُهُ لَا ﴿وَزَادَهُمْ﴾ هٰذَا الْقَوْلُ لَهُمْ ﴿نُفُورًا﴾ ﴿٦٠﴾ عَنِ الْإِيمَانِ قَالَ تَعَالَى ﴿تَبٰرَكَ﴾ تَعَاظَمَ ﴿الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَآءِ بُرُوجًا﴾ إِثْنَيْ عَشَرَ الْحَمَلُ وَالثَّوْرُ وَالْجَوْزَاءُ وَالسَّرَطَانُ وَالْأَسَدُ وَالسُّنْبُلَةُ وَالْمِيزَانُ وَالْعَقْرَبُ وَالْقَوْسُ وَالْجَدْيُ وَالدَّلْوُ وَالْحُوتُ وَهِيَ مَنَازِلُ الْكَوَاكِبِ السَّبْعَةِ السَّيَّارَةِ الْمِرِّيخِ وَلَهُ الْحَمَلُ وَالْعَقْرَبُ وَالزُّهْرَةِ وَلَهَا الثَّوْرُ وَالْمِيزَانُ وَعُطَارِدَ وَلَهُ الْجَوْزَاءُ وَالسُّنْبُلَةُ وَالْقَمَرِ وَلَهُ السَّرَطَانُ وَالشَّمْسِ وَلَهَا الْأَسَدُ والْمُشْتَرِي وَلَهُ الْقَوْسُ وَالْحُوتُ وَزُحَلَ وَلَهُ الْجَدْيُ وَالدَّلْوُ ﴿وَجَعَلَ فِيهَا﴾ أَيْضًا ﴿سِرٰجًا﴾ هُوَ الشَّمْسُ ﴿وَقَمَرًا مُنِيرًا ﴿٦١﴾﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ سُرُجًا بِالْجَمْعِ أَيْ نَيِّرَاتٍ وَخُصَّ الْقَمَرُ مِنْهَا بِالذِّكْرِ لِنَوْعِ فَضِيلَتِهِ ﴿وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً﴾ أَيْ يَخْلُفُ كُلٌّ مِنْهُمَا الْآخَرَ ﴿لِمَنْ اَرَادَ اَنْ يَذَّكَّرَ﴾ -بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ كَمَا تَقَدَّمَ- مَا فَاتَهُ فِي أَحَدِهِمَا مِنْ خَيْرٍ فَيَفْعَلَهُ فِي الْآخَرِ ﴿اَوْ اَرَادَ شُكُورًا ﴿٦٢﴾﴾ شُكْرًا لِنِعْمَةِ رَبِّهِ عَلَيْهِ فِيهِمَا ﴿وَعِبَادُ الرَّحْمٰنِ﴾ مُبْتَدَأٌ وَمَا بَعْدَهُ صِفَاتٌ لَهُ إِلٰى أُولٰئِكَ يُجْزَوْنَ غُرَفَ الْمُعْتَرِضِ فِيهِ ﴿الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْاَرْضِ هَوْنًا﴾ أَيْ بِسَكِينَةٍ وَتَوَاضُعٍ ﴿وَاِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ﴾ بِمَا يَكْرَهُونَهُ ﴿قَالُوا سَلٰمًا ﴿٦٣﴾﴾ أَيْ قَوْلًا يَسْلَمُونَ فِيهِ مِنَ الْإِثْمِ ﴿وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا﴾ جَمْعُ سَاجِدٍ ﴿وَقِيَامًا ﴿٦٤﴾﴾ بِمَعْنَى قَائِمِينَ يُصَلُّونَ بِاللَّيْلِ ﴿وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ اِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ﴿٦٥﴾﴾ لَازِمًا ﴿اِنَّهَا سَآءَتْ﴾ بِئْسَتْ ﴿مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا

﴿٦٦﴾ هِيَ أَيْ مَوْضِعَ اسْتِقْرَارٍ وَإِقَامَةٍ ﴿وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا﴾ عَلَى عِيَالِهِمْ ﴿لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا﴾ بِفَتْحِ أَوَّلِهِ وَضَمِّهِ أَيْ يُضَيِّقُوا ﴿وَكَانَ﴾ إِنْفَاقُهُمْ ﴿بَيْنَ ذٰلِكَ﴾ الْإِسْرَافِ وَالْإِقْتَارِ ﴿قَوَامًا ﴿٦٧﴾﴾ وَسَطًا

TÜRKÇE ANLAMI

56. **Biz seni ancak** cennetle **müjdeleyici ve** ateşle **korkutucu olarak gönderdik.**

57. **De ki: «Ben buna karşılık,** gönderildiğim şeyi tebliğ etme karşılığında **sizden bir ücret istemiyorum, ancak** Allah tealanın rızasına uygun olarak malını harcamak suretiyle **Rabbine doğru bir yol edinmek isteyen kimseyi istiyorum;** o kişiye bu yolu tutmayı menetmem»

58. **Ve ölmeyecek olan bir hayat sahibine tevekkül et ve hamd ile beraber O'nu tesbih et;** "Sübhanellah," "ve'l-hamdülillah" de! **Kullarının günahlarını O'nun bilmesi yeter.**[1]

59. O, **gökleri, yeri ve bunların arasında olanları** dünya günleriyle **altı gün** müddetin**de**[2] **yaratan, sonra da** kendisine yaraşır şekilde **Arş'a**[3] **istiva edendir; Rahman'dır.**[4] Eğer isteseydi, tüm bunları bir anda yaratabilirdi. Böyle yapmayıp altı günde yaratması yarattıklarına işlerinde teennili olmalarını öğretmek içindir. Ey İnsan! **O'nu,** Rahmân'ı, sana sıfatlarıyla anlatacak olan **bir bilene sor.**

60. **Ve onlara,** Mekkeli kafirlere **«Rahman'a secde edin» denildiği zaman, dediler ki: «Rahmân nedir?** Onu tanımazken **bize emrettiğine**[5] **biz secde eder miyiz?** Tabi ki etmeyiz.» **Ve** bu emir **Onların** imandan **nefretlerini daha fazla artırdı.**

61. **Gökte** sayıları on iki olan **burçları var eden,** -bu burçlar şunlardır; **1.** Hamel/*Koç*, **2.** Sevr/*Boğa*, 2. Cevzâ/*İkizler*, **3.** Seratân/*Yengeç*, **4.** Esed/*Aslan*, **5.** Sünbüle/*Başak*, **6.** Mîzan/*Terazi*, **7.** *Akrep*, **8.** Kavs/*Yay*, **9.** Cedy/*Oğlak*, **10.** Delv/*Kova*, **11.** Hût/*Balık*. Burçlar, dönen yedi yıldızın menzileleridir. Örneğin Koç ve Akrep burçları Merih yıldızına; Boğa ve Terazi burçları Zühre yıldızına; İkizler ve Başak burçları Utarid/Merkür yıldızına; Yengeç Burcu Ay'a; Aslan burcu Güneşe; Yay ve Balık burçları Müşteri/Jüpiter yıldızına;

---

[1] خَبِيرًا sözüne بِذُنُوبِ taalluk etmektedir.

[2] "Altı gün müddetinde" şeklinde kayıtlanması dünya yaratılırken güneş olmadığı içindir.

[3] اَلْعَرْش kelimesi lüga'te hükümdar tahtı anlamına gelir.

[4] اَلرَّحْمٰنُ kelimesi اسْتَوَى'deki zamirden bedeldir.

[5] تَأْمُرُنَا kelimesi hem تـ harfiyle hem de يـ harfiyle okunmuştur. Herhalükarda emreden kişi Hz. Muhammed'dir.(s.a.v.)

Oğlak ve Kova burçları da Zuhal/Satürn yıldızına aittir- **onların içinde bir çerağ,**[1] güneş **ve nurlu bir ay barındıran Allah, yüceler yücesidir.**

62. **Ve O, o zattır ki,** (gece ile gündüzden) birinde kaçırdığı hayrı diğerinde yapmak için **tefekkür etmek**[2] **veya** gece ile gündüzü kendisine bahşeden rabbinin nimetine **şükürde bulunmak isteyen kimse için gece ile gündüzü birbiri ardınca yapmıştır,** yani her birini, diğerinin peşinden gelecek şekilde yaratmıştır.

63. **Ve Rahman'ın o kulları**[3] **ki, yeryüzünde tevazu** ve sükûnet **ile yürürler. Cahiller onlara** hoş görmedikleri bir şeyle **hitab ettikleri vakit** günahtan **korunacakları bir söz söylerler.**

64. **Onlar ki Rableri için secde ederek**[4] **ve kıyamda bulunarak**[5] yani geceleri namaz kılarak **gecelerler.**

65. **Onlar ki: «Ey Rabbimiz! Bizden cehennem azabını defet!» derler. Şüphe yok ki, O'nun azabı süreklidir.**

66. **Gerçekten de o (cehennem) pek kötü bir yerleşme ve ikamet yeridir.**

67. **Onlar ki,** ailelerine **harcadıklarında ne israf ederler ne de kısarlar;**[6] harcamaları **orta halli olarak bunun,** israfla kısmanın **arasındadır.**

KELİME ANLAMI

56. وَمَا اَرْسَلْنَا **Biz göndermedik** *(Kimi?)* كَ **Seni** اِلَّا **Ancak gönderdik** *(Ne olarak?)* مُبَشِّرًا **Müjdeleyici** *(Neyi?)* بِالْجَنَّةِ Cenneti وَنَذِيرًا **Ve uyarıcı olarak** مُخَوِّفًا Korkutucu olarak *(Neden?)* مِنَ النَّارِ Cehennemden

57. قُلْ **(Ey habibim) söyle** *(Ne söyle?)* مَا اَسْاَلُ **Ben istemiyorum** *(Kimden?)* كُمْ **Siz-den** *(Neye karşı?)* عَلَيْهِ **Buna karşı** أَيْ عَلَى تَبْلِيغِ مَا اُرْسِلْتُ بِهِ Yani kendisiyle gön-derilmiş olduğum şeyi tebliğe- *(Ne istemiyorum?)* مِنْ اَجْرٍ **Hiçbir ücret** اِلَّا **Ancak** لٰكِنْ Fakat (istiyorum) *(Kimi?)* مَنْ شَاءَ **İsteyen kimseleri** *(Neyi isteyen?)* اَنْ يَتَّخِذَ **Edinmeyi**

---

[1] سِرَاجًا kelimesi bir kıraatte "aydınlatıcılar" anlamında سُرُجًا şeklinde cemi olarak okunmuştur. Bu kıraate göre ayı özellikle zikredişi, faziletine binaendir.

[2] يَذَّكَّرَ fiili –geride de geçtiği gibi- hem şeddeli hem de şeddesiz okunmuştur.

[3] وَعِبَادُ الرَّحْمٰنِ mübtedadır, -itiraziye olarak araya giren وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ يَلْقَ أَثَامًا'den itibaren üç ayet hariç- أُولٰئِكَ يُجْزَوْنَ cümlesine kadar sonrasında gelen mevsuller ise onun sıfatlarıdır.

[4] سُجَّدًا kelimesi سَاجِدٌ kelimesinin cemisidir.

[5] قِيَامًا kelimesi قَائِمِينَ anlamındadır.

[6] يقتروا fiili hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) يَقْتُرُوا şeklinde, hem de يَقْتِرُوا şeklinde okunmuşur.

(Kime?) إِلَى رَبِّهِ **Rabbine** *(Ne?)* سَبِيلًا **Yol** طَرِيقًا Yol edinmeyi *(Ne ile?)* بِإِنْفَاقِ مَالِهِ Malını infak etmekle *(Nerede?)* فِي مَرْضَاتِهِ تَعَالَى Yüce olan Allah'ın hoşnut olduğu yerlerde فَلَا أَمْنَعُهُ Onu alıkoymuyorum *(Neden?)* مِنْ ذٰلِكَ Bu yolu tutmaktan

58. وَتَوَكَّلْ **Güven** *(Kime?)* عَلَى الْحَيِّ **Diri olan zata** الَّذِي **Öyle diri ki** لَا يَمُوتُ **Ölmez** وَسَبِّحْ **Ve tesbih et** *(Nasıl?)* مُتَلَبِّسًا Sarınarak *(Ne ile?)* بِحَمْدِهِ **Ona hamdetmekle** أَيْ قُلْ Yani söyle *(Ne söyle?)* سُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ "Sübhânellâhi vel-hamdülillah" de وَكَفَى **Yeter** *(Kime?)* بِهِ **Ona** *(Ne yeter?)* بِذُنُوبِ عِبَادِهِ **Kullarının günahlarını** خَبِيرًا **Pek ala bilmesi** عَالِمًا Bilici olması تَعَلَّقَ بِهِ "Habîran" kelimesine tealluk etti *(Ne?)* بِذُنُوبِ "Zünûb" kelimesi

59. هُوَ O الَّذِي **Öyle Allah'tır ki** خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* السَّمٰوَاتِ **Gökleri** وَالْأَرْضَ **Ve yeri** *(Daha neyi?)* وَمَا بَيْنَهُمَا **Ve bu ikisi arasında bulunanları** *(Ne sürede?)* فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ **Altı günde** *(Neden?)* مِنْ أَيَّامِ الدُّنْيَا Dünya günlerinden أَيْ قَدْرَهَا Yani altı günlük bir zamanda لِأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ ثَمَّ Çünkü henüz yoktu *(Ne?)* شَمْسٌ Güneş وَلَوْ شَاءَ Şayet dileseydi لَخَلَقَهُنَّ Elbette onları yaratırdı *(Ne sürede?)* فِي لَمْحَةٍ Göz açıp kapama süresinde وَالْعُدُولُ عَنْهُ O kadar süreden dönmesi *(Niçindir?)* لِتَعْلِيمِ خَلْقِهِ Mahlûkatına öğretmek içindir *(Neyi?)* التَّثَبُّتَ İşi sağlama almayı ثُمَّ اسْتَوَى **Sonra istiva etti** *(Neye?)* عَلَى الْعَرْشِ **Arşa** هُوَ فِي اللُّغَةِ Arş lügatte *(Nedir?)* سَرِيرُ الْمُلْكِ Hükümdarın tahtıdır *(Ondan bedel?)* الرَّحْمٰنُ **Rahman** بَدَلٌ Bedeldir *(Neden?)* مِنْ ضَمِيرِ اسْتَوَى "İstevâ" fiilinin zamirinden أَيْ Yani *(Nasıl istiva etti?)* اسْتِوَاءً İstiva etmekle *(Öyle istiva ki)* يَلِيقُ بِهِ Kendisine yaraşır şekilde فَاسْئَلْ **O halde sor** أَيُّهَا الْإِنْسَانُ Ey insan *(Kimi?)* بِهِ **Onu** بِالرَّحْمٰنِ Rahman'ı *(Kime?)* خَبِيرًا **Bir bilene** *(Öyle bilen ki)* يُخْبِرُكَ Sana bildirecek *(Neyle bildirecek?)* بِصِفَاتِهِ Onun sıfatlarıyla

60. وَإِذَا قِيلَ **Denildiğinde** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** لِكُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kâfirlerine *(Ne denildiğinde?)* اسْجُدُوا **Secde edin** *(Kime?)* لِلرَّحْمٰنِ **Rahman'a** قَالُوا **Dediler** *(Ne dediler?)* وَمَا الرَّحْمٰنُ **Rahman da neymiş** أَنَسْجُدُ **Secde eder miyiz?** *(Neye?)* لِمَا **O şeye ki** تَأْمُرُنَا **Sen bize emrediyorsun** *(Nasıl okunur?)* بِالْفَوْقَانِيَّةِ Üstten iki noktalı (te) ile وَالتَّحْتَانِيَّةِ Ve alttan iki noktalı (ye) ile وَالْأَمْرُ Her halükarda emreden *(Kimdir?)* مُحَمَّدٌ Muhammed'dir *(s.a.v.)* وَلَا نَعْرِفُهُ Hâlbuki biz onu tanımayız لَا Hayır (secde etmeyiz) وَزَادَ **Ve artırdı** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Ne?)* هٰذَا الْقَوْلُ Bu söyledikler *(Kime?)* لَهُمْ Onlara

(*Nasıl artırdı?*) نُفُورًا **Nefret olarak** (*Neye nefret?*) عَنِ الْإِيمَانِ İmana nefret

61. قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah buyurdu (*Ne buyurdu?*) تَبَارَكَ **Yüce oldu** تَعَاظَمَ Yüksek oldu (*Kim?*) الَّذِي **O zat ki** جَعَلَ **Yarattı** (*Nerede?*) فِي السَّمَاءِ **Gökte** (*Neyi?*) بُرُوجًا **Burçlar** (*Öyle burçlar ki*) اِثْنَيْ عَشَرَ On iki tane olan (*Onlar da nelerdir?*) اَلْحَمْلُ Koç burcu وَالثَّوْرُ Boğa burcu وَالْجَوْزَاءُ İkizler burcu وَالسَّرَطَانُ Yengeç burcu وَالْأَسَدُ Aslan burcu وَالسُّنْبُلَةُ Başak burcu وَالْمِيزَانُ Terazi burcu وَالْعَقْرَبُ Akrep burcu وَالْقَوْسُ Yay burcu وَالْجَدْيُ Oğlak burcu وَالدَّلْوُ Kova burcu وَالْحُوتُ Balık burcu وَهِيَ Bunlar (*Nedirler?*) مَنَازِلُ الْكَوَاكِبِ السَّبْعَةِ السَّيَّارَةِ Hareket halinde olan yedi yıldızın yörüngeleridir (*O yedi yıldızdan bedel?*) الْمِرِّيخِ Mars وَلَهُ Ona aittir (*Ne?*) اَلْحَمْلُ Koç ve akrep burcu وَالْعَقْرَبُ Boğa ve terazi burcu اَلثَّوْرُ وَالْمِيزَانُ Venüs وَالزُّهْرَةِ وَلَهَا Ona aittir (*Ne?*) İkizler ve başak burcu وَعُطَارِدَ Merkür وَلَهُ Ona aittir (*Ne?*) اَلْجَوْزَاءُ وَالسُّنْبُلَةُ Yengeç burcu وَالسَّمْسِ Güneş وَلَهَا Ona aittir (*Ne?*) اَلسَّرَطَانُ Aslan اَلْأَسَدُ Ona aittir (*Ne?*) وَلَهُ Jüpiter والْمُشْتَرِي Yay ve balık اَلْقَوْسُ وَالْحُوتُ Ona aittir (*Ne?*) وَالْقَمَرِ Ay وَلَهُ Ona aittir (*Ne?*) اَلْجَدْيُ وَالدَّلْوُ Oğlak ve kova burcu **Ve yarattı** وَجَعَلَ Ve Satürn وَزُحَلَ Ona aittir (*Ne?*) وَلَهُ **Orada** فِيهَا Yine aynı şekilde (*Ne yarattı?*) أَيْضًا **Bir kandil** سِرَاجًا O da güneştir (*Daha ne yarattı?*) هُوَ الشَّمْسُ **Ve bir ay** وَقَمَرًا (*Öyle ay ki*) مُنِيرًا **Aydınlatıcı olan** Bir kıraatte de (*Nasıldır?*) وَفِي قِرَاءَةٍ "Sürucen" şeklindedir سُرُجًا Çoğul yapmakla (*Ne ile?*) بِالْجَمْعِ Yani parlak ışık veren yıldızlar (manasındadır) أَيْ نَيِّرَاتٍ Ay hususi kılındı (*Neden?*) وَخُصَّ الْقَمَرُ Bunlardan (*Ne ile?*) مِنْهَا Ayrıca zikredilmesiyle (*Niçin?*) بِالذِّكْرِ Bir tür üstünlüğü olduğu için لِنَوْعِ فَضِيلَتِهِ

62. وَهُوَ **O Allah** الَّذِي **Öyle Allah'tır ki** جَعَلَ **Yaptı** (*Neyi?*) اَلَّيْلَ **Geceyi** وَالنَّهَارَ **Ve gündüzü** (*Ne yaptı?*) خِلْفَةً **Birbiri ardınca gelen** Yani peşi sıra geliyor أَيْ يَخْلُفُ Onların her biri (*Neyin?*) كُلٌّ مِنْهُمَا Diğerinin اَلْآخَرَ **O kimse için ki** لِمَنْ **İstedi** (*Neyi?*) أَرَادَ **Düşünmeyi** (*Nasıl okunur bu kelime?*) أَنْ يَذَّكَّرَ Şeddelemekle بِالتَّشْدِيدِ Ve şeddesiz yapmakla وَالتَّخْفِيفِ Geride geçtiği gibi (*Neyi düşünmeyi?*) كَمَا تَقَدَّمَ Kaçırdığını (*Nerede?*) مَا فَاتَهُ Onlardan birisinde (*Neden?*) فِي أَحَدِهِمَا Hayırdan مِنْ خَيْرٍ Ve böylece onu yapmayı diledi (*Nerede?*) فَيَفْعَلَهُ Diğerinde فِي الْآخَرِ **Ya da** أَوْ **İstedi** (*Neyi?*) أَرَادَ **Şükretmeyi** شُكُورًا Yani şükretmeyi (*Neye?*) شُكْرًا Rabbinin nimetine (*Kime karşı?*) لِنِعْمَةِ رَبِّهِ Kendisine karşı (*Nerede?*) عَلَيْهِ O ikisinde فِيهِمَا

63. وَعِبَادُ الرَّحْمٰنِ **Rahman'ın kulları** *(Bu nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır وَمَا بَعْدَهُ Ondan sonrası ise *(Nedir?)* صِفَاتٌ لَهُ Onun sıfatlarıdır *(Nereye kadar?)* إِلٰى أُولٰئِكَ يُجْزَوْنَ "Ülâike yüczevne" ayetine kadar *(Neyin dışında?)* غَيْرَ الْمُعْتَرِضِ فِيهِ Cümle-i itiraziyye olarak gelen ayetin dışında الَّذِينَ **Öyle kimseler ki** يَمْشُونَ **Yürürler** *(Nerede?)* عَلَى الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Nasıl?)* هَوْنًا **Tevazu ile** أَيْ بِسَكِينَةٍ وَتَوَاضُعٍ Yani sükûnet ve tevazu ile وَإِذَا خَاطَبَ **Muhatap olduğunda ise** *(Kime?)* هُمْ **Onlara** *(Kim?)* الْجَاهِلُونَ **Cahiller** *(Ne ile muhatap olduklarında?)* بِمَا يَكْرَهُونَهُ Çirkin gördükleri şey ile قَالُوا **Derler** *(Ne derler?)* سَلَامًا **Korunacakları bir söz söylerler** أَيْ قَوْلًا Yani söz (söylerler) *(Öyle söz ki)* يَسْلَمُونَ Kurtuluyorlar *(Nede?)* فِيهِ O sözde *(Neden?)* مِنَ الْإِثْمِ Günahtan

64. وَالَّذِينَ **Ve öyle kimseler** يَبِيتُونَ **Gecelerini geçirirler** *(Kim için?)* لِرَبِّهِمْ **Rableri için** *(Nasıl?)* سُجَّدًا **Secde ederek** *(Bu nedir?)* جَمْعُ سَاجِدٍ "Sâcidün" kelimesinin çoğuludur وَقِيَامًا **Ve kıyam durarak** *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى قَائِمِينَ "Kıyam duranlar" manasındadır يُصَلُّونَ Yani namaz kılarlar *(Ne zaman?)* بِاللَّيْلِ Geceleyin

65. وَالَّذِينَ **Ve öyle kimseler ki** يَقُولُونَ **Derler** *(Ne derler?)* رَبَّنَا **Ey rabbimiz** اصْرِفْ **Sav** *(Kimden?)* عَنَّا **Bizden** *(Neyi?)* عَذَابَ جَهَنَّمَ **Cehennem azabını** إِنَّ عَذَابَهَا **Muhakkak ki cehennem azabı** كَانَ **Daima oldu** *(Ne oldu?)* غَرَامًا **Ayrılmaz oldu** لَازِمًا Yani yapışıcı oldu

66. إِنَّهَا **Muhakkak ki o** سَاءَتْ **Ne kötü oldu** بِئْسَتْ Ne fena oldu *(Ne bakımdan?)* مُسْتَقَرًّا **Yerleşme yeri** وَمُقَامًا **Ve kalma yeri bakımından** *(Ne?)* هِيَ Cehennem أَيْ مَوْضِعَ اسْتِقْرَارٍ وَإِقَامَةٍ Yani yerleşme yeri ve ikamet yeri bakımından

67. وَالَّذِينَ **Öyle kimseler ki** إِذَا أَنْفَقُوا **İnfak ettiklerinde** *(Kime?)* عَلَى عِيَالِهِمْ Ailelerine وَلَمْ يُسْرِفُوا **İsraf etmezler** وَلَمْ يَقْتُرُوا **Ve kısıtlamazlar da** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِفَتْحِ أَوَّلِهِ وَضَمِّهِ İlk harfinin fethası ve zammesiyle أَيْ يُضَيِّقُوا Yani daraltmazlar وَكَانَ **Ve daima oldu** *(Ne?)* إِنْفَاقُهُمْ Onların infakı *(Nerede?)* بَيْنَ ذٰلِكَ **Bunlar arasında** الْإِسْرَافِ وَالْإِقْتَارِ İsraf ve kısıtlama arasında *(Ne oldu?)* قَوَامًا **Orta derece** وَسَطًا Orta halli

﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللهِ اِلٰهًا اٰخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ﴾ قَتْلَهَا ﴿اِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ﴾ وَاحِدًا مِنَ الثَّلَاثَةِ ﴿يَلْقَ اَثَامًا ﴿٦٨﴾﴾ عُقُوبَةً ﴿يُضَاعَفْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ يُضَعَّفْ بِالتَّشْدِيدِ ﴿لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ﴾ بِجَزْمِ الْفِعْلَيْنِ بَدَلًا وَبِرَفْعِهِمَا اسْتِئْنَافًا ﴿مُهَانًا ﴿٦٩﴾﴾ حَالٌ ﴿اِلَّا مَنْ تَابَ وَاٰمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا﴾ مِنْهُمْ ﴿فَاُولٰٓئِكَ يُبَدِّلُ اللهُ سَيِّئَاتِهِمْ﴾ الْمَذْكُورَةِ ﴿حَسَنَاتٍ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿وَكَانَ اللهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٠﴾﴾ اَيْ لَمْ يَزَلْ مُتَّصِفًا بِذٰلِكَ ﴿وَمَنْ تَابَ﴾ مِنْ ذُنُوبِهِ غَيْرَ مَنْ ذُكِرَ ﴿وَعَمِلَ صَالِحًا فَاِنَّهُ يَتُوبُ اِلَى اللهِ مَتَابًا ﴿٧١﴾﴾ اَيْ يَرْجِعُ إِلَيْهِ رُجُوعًا فَيُجَازِيهِ خَيْرًا ﴿وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ﴾ اَيِ الْكِذْبَ وَالْبَاطِلَ ﴿وَاِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ﴾ مِنَ الْكَلَامِ الْقَبِيحِ وَغَيْرِهِ ﴿مَرُّوا كِرَامًا ﴿٧٢﴾﴾ مُعْرِضِينَ عَنْهُ ﴿وَالَّذِينَ اِذَا ذُكِّرُوا﴾ وُعِظُوا ﴿بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ﴾ اَيِ الْقُرْآنِ ﴿لَمْ يَخِرُّوا﴾ يَسْقُطُوا ﴿عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا ﴿٧٣﴾﴾ بَلْ خَرُّوا سَامِعِينَ نَاظِرِينَ مُنْتَفِعِينَ ﴿وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ اَزْوَاجِنَا وَذُرِّيّٰتِنَا﴾ بِالْجَمْعِ وَالْإِفْرَادِ ﴿قُرَّةَ اَعْيُنٍ﴾ لَنَا بِأَنْ نَرَاهُمْ مُطِيعِينَ لَكَ ﴿وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ اِمَامًا ﴿٧٤﴾﴾ فِي الْخَيْرِ ﴿اُولٰٓئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ﴾ الدَّرَجَةُ الْعُلْيَا فِي الْجَنَّةِ ﴿بِمَا صَبَرُوا﴾ عَلَى طَاعَةِ اللهِ ﴿وَيُلَقَّوْنَ﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ مَعَ فَتْحِ الْيَاءِ ﴿فِيهَا﴾ فِي الْغُرْفَةِ ﴿تَحِيَّةً وَسَلَامًا ﴿٧٥﴾﴾ مِنَ الْمَلَائِكَةِ ﴿خَالِدِينَ فِيهَا حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴿٧٦﴾﴾ مَوْضِعُ إِقَامَةٍ لَهُمْ وَاُولٰئِكَ وَمَا بَعْدَهُ خَبَرُ عِبَادُ الرَّحْمٰنِ الْمُبْتَدَأُ ﴿قُلْ﴾ يَا مُحَمَّدُ لِأَهْلِ مَكَّةَ ﴿مَا﴾ نَافِيَةٌ ﴿يَعْبَؤُا﴾ يَكْتَرِثُ ﴿بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ﴾ إِيَّاهُ فِي الشَّدَائِدِ فَيَكْشِفُهَا ﴿فَقَدْ﴾ أَيْ فَكَيْفَ يَعْبَأُ بِكُمْ وَقَدْ ﴿كَذَّبْتُمْ﴾ اَلرَّسُولَ وَالْقُرْآنَ ﴿فَسَوْفَ يَكُونُ﴾ الْعَذَابُ ﴿لِزَامًا ﴿٧٧﴾﴾ مُلَازِمًا لَكُمْ فِي الْآخِرَةِ بَعْدَ مَا يَحِلُّ بِكُمْ فِي الدُّنْيَا فَقُتِلَ مِنْهُمْ يَوْمَ بَدْرٍ سَبْعُونَ وَجَوَابُ لَوْلَا دَلَّ عَلَيْهِ مَا قَبْلَهَا

TÜRKÇE ANLAMI

68. Onlar ki, Allah ile beraber başka bir ilaha dua etmezler, Allah'ın öldürülmesini **haram kıldığı canı -haklı yere olan hariç- öldürmezler, zina etmezler. Her kim bunu,** bu üçünden birini **yaparsa büyük bir cezaya uğrar;**

69. **onun için Kıyamet gününde azap kat kat olur**[1] **ve o azapta alçaltılmış olarak**[2] **devamlı kalır.**[3]

70. **Ancak** aralarından **tövbe eden, imân edip sâlih amel işleyenler hariç! Artık Allah onların** bu **günahlarını** ahirette **sevaplara dönüştürür. Allah çok mağfiret edendir, çok merhamet edendir,** bu sıfatlarla daima nitelenmiştir.

71. **Ve** bu anılanlar dışında **her kim** günahlarından **tövbe eder ve sâlih amel işlerse, artık şüphe yok ki o bir dönüşle Allah'a döner;** Allah teala da ona karşılık olarak hayır verir.

72. **Onlar ki, yalan** ve batıl **yere şehâdette bulunmazlar. Faydasız bir** söz veya başka bir **şeye rastgeldikleri vakit** ondan **yüz çevirerek geçer giderler.**

73. **Onlar ki, Rablerinin ayetleriyle,** Kur'ânla **kendilerine öğüt verildiği zaman ona karşı sağır ve kör olarak yıkılıp durmazlar;** bilakis dinleyerek, düşünerek ve faydalanarak ona ilgi gösterirler.

74. **Onlar ki: «Ey Rabbimiz! Bize zevcelerimizden ve zürriyetlerimizden**[4] bizim için **göz aydınlığı,** sana itaat ettiklerini göreceğimiz kimseler **ihsan et ve bizi takvâ sahiplerine** hayırda **imam kıl!» derler.**

75. **İşte onlar,**[5] Allah'a itaat etmeye **sabır göstermeleri karşılığında en yüksek derecelerle mükâfatlanacaklardır. Ayrıca orada** Melekler tarafından **bir sağlık ve selâmet duasıyla karşılanacaklardır.**[6]

76. **Orada ebedi kalacaklardır.** Onlar için **bir yerleşme ve ikamet** yeri **olarak ne güzel olmuştur.**

77. Ey Muhammed! Mekkelilere **de ki: «Rabbim size kıymet vermez, sizin** zorda kaldığınız zaman yaptığınız ve sayesinde zorlukları kaldırdığı **ibadetiniz olmayınca**[7]**.** Size nasıl kıymet versin ki; **siz** Peygamberi ve Kur'ânı **yalanladınız. Artık** dünyada başınıza gelenlerden sonra -nitekim onlardan yetmiş kişi Bedir'de öldürülmüştü- **yakın bir zamanda,** yani ahirette azap size **yapışacaktır.»**

---

[1] يُضَاعَف fiili bir kıraatte şeddeli olarak يُضَعَّف şeklinde okunmuştur.

[2] مُهَانًا kelimesi haldir.

[3] يُضَاعَف ve يَخْلُد fiilleri bedel olarak cezm ile, istinaf olarak da raf ile okunmuştur.

[4] وَذُرِّيَّاتِنَا kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) cemi, hem de müfret olarak okunmuştur.

[5] أُولَٰئِكَ ve sonrasındaki haberi, mübteda olan وَعِبَادُ الرَّحْمَٰنِ kelimesinin (cümle olarak) haberidir.

[6] يلقون fiili hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi يُلَقَّوْنَ şeklinde) şeddeli, hem de (يَلْقَوْنَ şeklinde) fethalı ـَ ile birlikte şeddesiz okunmuştur.

[7] لَوْلَا'nın cevabına öncesi delalet etmiştir.

KELİME ANLAMI

68. وَالَّذِينَ **Ve öyle kimseler ki** لَا يَدْعُونَ **Yalvarmazlar** *(Kim ile birlikte?)* مَعَ اللهِ **Allah ile birlikte** *(Kime?)* إِلٰهًا **Bir ilaha** *(Öyle ilah ki)* آخَرَ **Başka olan** وَلَا يَقْتُلُونَ **Ve öldürmezler** *(Neyi?)* النَّفْسَ **Hiçbir canı** الَّتِي **Öyle can ki** حَرَّمَ **Haram kıldı** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi?)* قَتْلَهَا Onu öldürmeyi إِلَّا بِالْحَقِّ **Ancak hak ile (öldürmesi) hariç** وَلَا يَزْنُونَ **Ve zina da etmezler** وَمَنْ **Ve herkim** يَفْعَلْ **Yaparsa** ذٰلِكَ **Bunu** وَاحِدًا Yani birini *(Neden?)* مِنَ الثَّلَاثَةِ Bu üçünden يَلْقَ **Bulur** *(Neyi?)* أَثَامًا **Günahlarını** عُقُوبَةً Yani cezasını

69. يُضَاعَفْ **Kat kat artırılır** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* يُضَعَّفْ "Yüzaaf" şeklindedir *(Ne ile?)* بِالتَّشْدِيدِ Şeddelemekle *(Kim için artirilir?)* لَهُ **O kişi için** *(Ne?)* الْعَذَابُ **Azap** *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** وَيَخْلُدْ **Ve ebedi kalır** *(Nerede?)* فِيهِ **Orada** *(Ne ile okunur?)* بِجَزْمِ الْفِعْلَيْنِ İki fiilinde cezmiyle *(Ne olarak?)* بَدَلًا Bedel olarak وَبِرَفْعِهِمَا Ve raf olmalarıyla okunur *(Ne olarak?)* اِسْتِئْنَافًا Başlangıç cümlesi olarak *(Ne olduğu halde kalır?)* مُهَانًا **Alçak kılınmış olduğu halde** *(Bu nedir?)* حَالٌ Haldir

70. إِلَّا **Ancak** مَنْ **Kim** تَابَ **Tövbe eder** وَآمَنَ **İman eder** وَعَمِلَ **Ve işlerse** *(Neyi?)* عَمَلًا صَالِحًا **Doğru ameli** *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan فَأُولٰئِكَ **İşte onlar** يُبَدِّلُ **Çevirir** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi?)* سَيِّئَاتِهِمْ **Kötülüklerini** *(Öyle kötülükleri ki)* الْمَذْكُورَةِ Anlatılan *(Neye?)* حَسَنَاتٍ **İyiliklere** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette وَكَانَ **Ve daima** اللهُ **Allah** *(Nedir?)* غَفُورًا **Pek bağışlayıcı** رَحِيمًا **Ve engin merhamet sahibidir** أَيْ لَمْ يَزَلْ Yani daima oldu *(Ne oldu?)* مُتَّصِفًا بِذٰلِكَ Bunu kendinde bulundurucu

71. وَمَنْ **Ve her kim** تَابَ **Tövbe eder** *(Neden?)* مِنْ ذُنُوبِهِ Günahlarından *(Kimden başka?)* غَيْرَ مَنْ ذُكِرَ Zikredilenlerden başka وَعَمِلَ **Ve işlerse** *(Neyi?)* صَالِحًا **Doğru ameli** فَإِنَّهُ **Muhakkak ki o** يَتُوبُ **Döner** *(Kime?)* إِلَى اللهِ **Allah'a** *(Nasıl?)* مَتَابًا **Dönmekle** أَيْ يَرْجِعُ Yani döner *(Kime?)* إِلَيْهِ Allah'a *(Nasıl?)* رُجُوعًا Dönmekle فَيُجَازِيهِ Neticede ona karşılık olarak verir *(Neyi?)* خَيْرًا Hayrı

72. وَالَّذِينَ **Ve öyle kimseler ki** لَا يَشْهَدُونَ **Şahit olmazlar** *(Neye?)* الزُّورَ **Yalana** أَيِ الْكَذِبَ وَالْبَاطِلَ Yani yalana ve batıla وَإِذَا مَرُّوا **Uğradıklarında** *(Neye?)* بِاللَّغْوِ **Boş bir şeye** *(Neden?)* مِنَ الْكَلَامِ الْقَبِيحِ Kötü sözden وَغَيْرِهِ Ve diğer şeylerden مَرُّوا

Geçerler *(Ne olarak?)* كِرَامًا **Vakur bir şekilde** مُعْرِضِينَ Yüz çevirir oldukları halde *(Neden?)* عَنْهُ Ondan

73. وَالَّذِينَ **Ve öyle kimseler ki** إِذَا ذُكِّرُوا **Nasihat edildiklerinde** وُعِظُوا Öğütlendirildiklerinde *(Ne ile?)* بِآيَاتِ رَبِّهِمْ **Rablerinin ayetleriyle** اَيِ الْقُرْآنِ Yani Kuran'la لَمْ يَخِرُّوا **Yıkılıp durmazlar** يَسْقُطُوا Düşmezler *(Ne üzerine?)* عَلَيْهَا **Ayetler üzerine** *(Ne olarak?)* صُمًّا **Sağır** وَعُمْيَانًا **Ve kör olarak** بَلْ خَرُّوا Bilakis üzerine düşerler *(Nasıl?)* سَامِعِينَ Dinleyerek نَاظِرِينَ Gözetleyerek مُنْتَفِعِينَ Ve faydalanarak

74. وَالَّذِينَ **Ve öyle kimseler ki** يَقُولُونَ **Derler** *(Ne derler?)* رَبَّنَا **Ey rabbimiz** هَبْ **Ver** *(Kime?)* لَنَا **Bize** *(Kimden?)* مِنْ اَزْوَاجِنَا **Eşlerimizden** وَذُرِّيَّاتِنَا **Ve çocuklarımızdan** *(Nasıl okunur?)* بِالْجَمْعِ وَالْإِفْرَادِ Çoğul ve müfret olarak *(Ne ver?)* قُرَّةَ اَعْيُنٍ **Göz aydınlığı** *(Kim için?)* لَنَا Bizim için *(Ne ile?)* بِأَنْ نَرَاهُمْ Onları görmemizle *(Nasıl?)* مُطِيعِينَ Boyun eğenler olarak *(Kime?)* لَكَ Sana وَاجْعَلْنَا **Ve bizi kıl** *(Kim için?)* لِلْمُتَّقِينَ **Takva sahipleri için** *(Ne kıl?)* اِمَامًا **Önder kıl** *(Nede?)* فِي الْخَيْرِ Hayırda

75. أُولَٰئِكَ **İşte onlar** يُجْزَوْنَ **Mükâfatlanacaklar** *(Ne ile?)* اَلْغُرْفَةَ **Cennetin en yüksek makamı ile** *(Bu nedir?)* اَلدَّرَجَةُ الْعُلْيَا En yüksek derecedir *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette *(Neye karşılık?)* بِمَا صَبَرُوا **Sabretmelerine karşılık** *(Neye?)* عَلَى طَاعَةِ اللهِ Allah'a itaat etmeye وَيُلَقَّوْنَ **Ve karşılanacaklar** *(Ne ile okunur?)* بِالتَّشْدِيدِ Şeddelemekle وَالتَّخْفِيفِ Ve şeddesiz olarak *(Ne ile birlikte?)* مَعَ فَتْحِ الْيَاءِ Ye'nin fethasıyla *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** فِي الْغُرْفَةِ En yüksek makamda *(Nasıl?)* تَحِيَّةً **Esenlik** وَسَلَامًا **Ve selamla** *(Kimden?)* مِنَ الْمَلَائِكَةِ Meleklerden

76. *(Ne oldukları halde?)* خَالِدِينَ **Ebedi kalıcı oldukları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** حَسُنَتْ **Ne güzel oldu** *(Ne bakımdan?)* مُسْتَقَرًّا **Yerleşme** وَمُقَامًا **Ve kalma yeri bakımından** مَوْضِعُ إِقَامَةٍ İkamet yeri bakımından *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için وَاُولٰئِكَ "Ülâike" ise وَمَا بَعْدَهُ Ve "Ülâike"den sonrası *(Nedir?)* خَبَرُ عِبَادُ الرَّحْمٰنِ "İbâdürrahmâni" nin haberidir *(Öyle "İbâdürrahmani" ki)* اَلْمُبْتَدَأُ Mübteda olan

77. قُلْ **Söyle** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Kime?)* لِأَهْلِ مَكَّةَ Mekke halkına مَا -نَافِيَةٌ- يَعْبَؤُا **Değer vermez** ("mâ" olumsuzluk içindir) يَكْتَرِثُ Dikkate almaz *(Kime?)* بِكُمْ **Size** *Kim?)* رَبِّي **Rabbim** لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ **Şayet sizin ibadetiniz olmasa** *(Kime ibadetiniz olmasa?)* إِيَّاهُ Ona *(Ne zamanda?)* فِي الشَّدَائِدِ Bela anlarında فَيَكْشِفُهَا Ki bu vesileyle

belaları gideriyor فَقَدْ **Kesinlikle** أَيْ فَكَيْفَ يَعْبَأُ Yani nasıl değer versin *(Kime?)* بِكُمْ Size وَقَدْ Muhakkak ki كَذَّبْتُمْ **Siz yalanladınız** *(Kimi?)* اَلرَّسُولَ Peygamberi *(Daha neyi?)* وَالْقُرْآنَ Kuran'ı فَسَوْفَ يَكُونُ **O halde yakında olacak** *(Ne?)* اَلْعَذَابُ Azap *(Ne olacak?)* لِزَامًا **Yapışmış olacak** مُلَازِمًا لَكُمْ Size yapışmış *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Neden sonra?)* بَعْدَ مَا يَحِلُّ بِكُمْ Size geldikten sonra *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada فَقُتِلَ Neticede öldü *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Ne zaman?)* يَوْمَ بَدْرٍ Bedir gününde *(Ne kadar?)* سَبْعُونَ Yetmiş kişi وَجَوَابُ لَوْلَا "Levlâ"nın cevabı دَلَّ عَلَيْهِ Ona delalet eder *(Ne?)* مَا قَبْلَهَا "Levlâ"dan öncesi

13- RA'D SURESİ
3

14- İBRAHİM SURESİ
37

15- HİCR SURESİ
71

16- NAHL SURESİ
101

17- İSRA SURESİ
175

18- KEHF SURESİ
243

19- MERYEM SURESİ
319

20- TAHA SURESİ
365

21- ENBİYA SURESİ
421

22- HAC SURESİ
483

23- MÜ'MİNUN SURESİ
531

24- NUR SURESİ
581

25- FURKAN SURESİ
639